Dr. Szili Katalin,
az Országgyűlés elnöke
és a
Holnap Kiadó

tisztelettel meghívja Önt

Az építészet mesterei sorozat
új kötetének,

Sisa József

STEINDL IMRE

című könyvének
bemutatójára

2005. november 22-én, kedden 9 órára
az Országház Delegációs termébe.

Belépés a meghívó felmutatásával
8 óra 15-től 8 óra 45-ig
az Országház VI. kapujánál.
Kérjük, hogy részvételi szándékát
legkésőbb november 18-án 12 óráig
szíveskedjék bejelenteni
a 441-4852-es telefonszámon.

HOLNAP
KIADÓ

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS

MEGHÍVÓ

Steindl Imre

Vas. Ujs. 1885. 149. 1.

VASÁRNAPI UJSÁG.

Az uj országház épitését a tavaszkor megkezdik. Az országház tervezőjével és épitőjével, Steindl Imre műegyetemi tanárral már megkötötték a szerződést is. A terveken annyit változtattak, hogy az épület homlokzata nem fog alkalmazkodni az ott épen görbülő Dunaparthoz, hanem egyenes vonalban épitik. Az épités megkezdését csak a vizvezetéki művek gátolják, melyek épen ott vannak, a hol az országházat épitik. Ezek helyett nem lehet oly gyorsan másikat állitani. Budapestet az a veszély fenyegeti, hogy a nyáron kalamitásoknak lesz kitéve az ivóviz tekintetében.

ELLSCHAFT

G

ABBILDUNGEN

DEN UND ZÜRICH

Steindl Imre

1885. Budapest.

1. Az állandó országházi tervezete. Főhomlokzat. Hosszmetszet. Keresztmetszet. Alapraj. Távlati kép. I és II. A főrendőház ülésterminek távlati kepe. A képviselőház ülésterminek távlati kepe.

Budapesti orsz. ált. kiállítás. A képzőmüvészeti csoport. Képes tárgymutatója. Bpest 1885.

Steindl Imre

1885. orsz. ált. kiáll.: Az állandó országház tervezete. Főhomlokrat, hosszmetszet, keresztmetszet, alaprajz, távlati képek (I–II.). A főrendiház üléstermének távlati képe. — A képviselőház üléstermének távlati képe.

Europa

Film, könyv - lap terjesztő és

könyvkiadó R.T.

Budapest

V. Rothermere-u. 12. III. 2.

Steindl Imre

vsd

Kovács János:

Szegedi emlékek

Szeged, 1895.

100. l

Steindl Imre

K

Az új országháza. A budapesti új országháza a jövő 1901. év végével teljesen elkészül. A külső rész már 1896-ban készen állott, azóta a belső munkálatokkal is annyira haladtak, hogy csak a padozat és a díszítő munkák befejezése van hátra. Az új országházát már szebbnél-szebb freskók, köztük *Lotz* Károly remekművei díszítik, de régóta dolgozik ott *Vajda* Zsigmond, *Kriesch* Aladár, *Dudits* Andor, *Krenner* Viktor, *Jantyik* Mátyás, *Spányi* Béla s még több festőművészünk, a kik freskóképeikkel még az őszre teljesen elkészülnek. Az országház mellett elterülő parkba két hatalmas méretű, gyönyörű szökőkutat helyeznek. *Steindl* Imre tanár az új országház terveit Párisban is kiállította és művészetének elismeréseül legújabban a londoni mérnök és építész-egylet választotta tiszteletbeli tagjává.

Vas. Ujs 1900. 469. l.

ner Mária Székely-Udvarhelyen. — Kauser Gyuláné, szül. Jakai Kálber Alojzia, építész felesége, 40 éves korában, Budapesten. Polatsek Józsefné, szül. Loidl Jozefa, 74 éves, Érsekujvárott. — Tomsich Kálmánné, szül. Simonits Anna, Tisza-Hegyesen, 27 esztendős.

Külföldön: Cesczulesco Miklós, a román akadémia elnöke, a ki mint miniszterelnök, miniszter és párisi, majd pétervári követ, Románia politikai életében a jelenlegi uralom előtt és alatt nagy szerepet játszott, 88 éves korában, Bukarestben. — Dr. Falk Adalbert, Poroszország volt kultuszminisztere, 73 éves korában Hammban. A hetvenes években kevés ember nevét emlegették Németországban annyit, mint az övét, a mikor mint közoktatásügyi miniszter megvívta hires kulturharczát a klerikálisokkal. 1873-ban oly nagy volt népszerűsége, hogy egyszerre hét választókerület küldte a képviselőházba.

Szerkesztői üzenetek.

M.-Újvár. P. F. Hazánkban az első nyomdát *Budán* még Mátyás király idejében, *1472*-ben állította föl [illegible] nyomdász, kit Karai László

A belvárosi plébánia-templom ünnepe. A főváros egyik nevezetes műemlékét, a részben még az Árpád-házi királyok idejéből származó belvárosi plébánia templomot, e hó 15-ikén fényes egyházi ünnepélylyel adták át ismét rendeltetésének, miután a restaurálás müvét teljesen befejezték. Az újjá-alakítás 70,000 frtba került, és Steindl Imre műépitész, ki az országházat is építi, vezette. A szentély fölötti ivre Vastagh György nagy freskót festett, Mária és a magyarországi szentek csoportjával. Az egyházi ünnepélyen a bibornok-primás nem jelenhetett meg gyöngélkedése következtében, helyette Palásthy Pál czimzetes püspök végezte az egyházi szertartást. A templomba csak belépti jegyek mellett lehetett jutni. Az egyházi szónoklatot Romeiser plébános tartotta. A szertartáson megjelentek a polgármesterek is, a városi hatóság számos tagjával. A templom környéke fel volt diszítve.

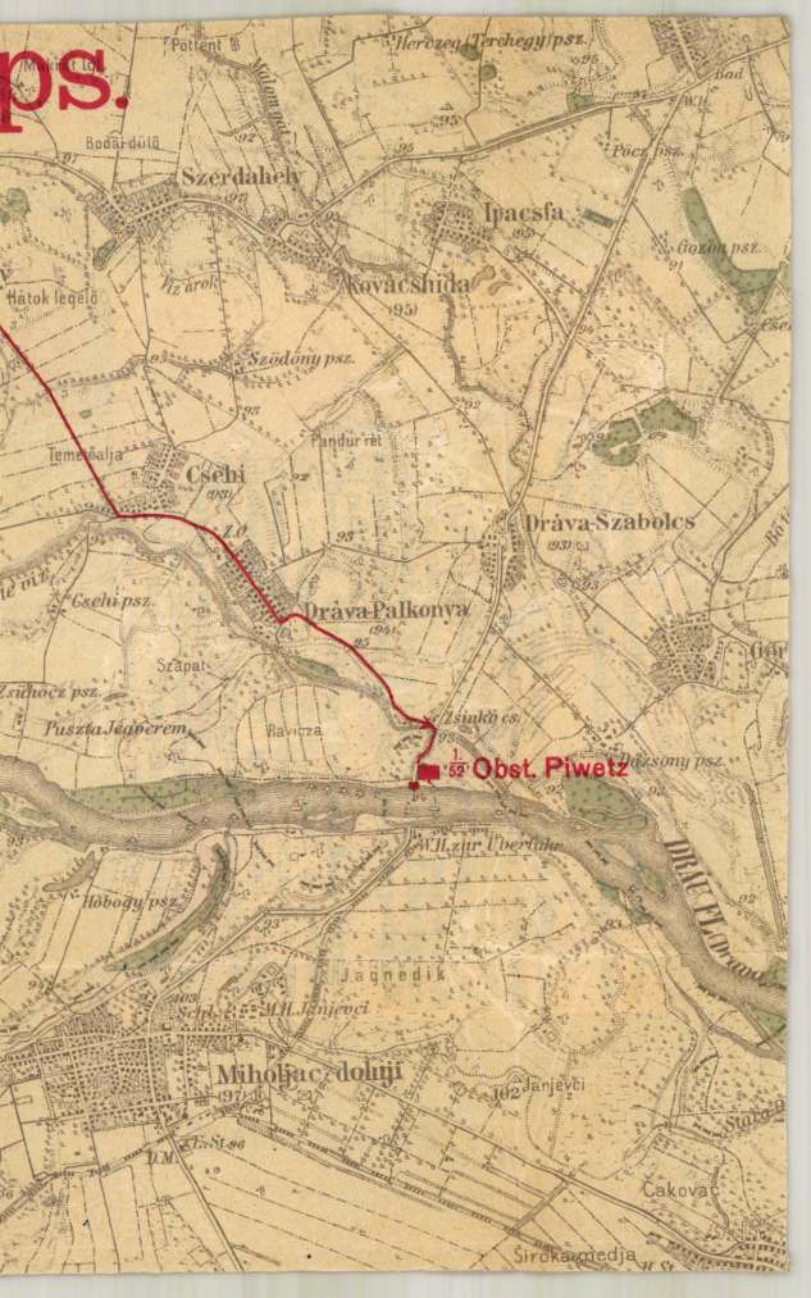
ps.
Pottent
Herczeg (Terchegy) psz.
Bod
Bodai dülö
Szerdahely
Pöcz psz.
Ipacsfa
Gozon psz.
Hátok legelö
Viz árok
Kovácshida
Szödöny psz.
Pandur rét
Temetőalja
Csehi
Dráva-Szabolcs
Csehi psz.
Dráva-Palkonya
Szapat
Zsuhócz psz.
Puszta Jegocrem
Ravicza
Zsinkó cs.
Obst. Piwetz
Dózsony psz.
W.H. zur Überfuhr
DRAU FL.
Hóbogy psz.
Jagnedik
M.H. Janjevci
Miholjac dolnji
Janjevci
Čakovac
Široka medja

Steindl munkái: a Vajdahunyadi vár (Möller előtt), a máriafalvi, iglói és a Bpest-belvárosi plébánia templomok, a Kassai szikesegyház (ujjáépítés 1877–) és a bártfai Pt. Egyed-templom. Meghalt 1902 augusztus 31-én.[1]

1.) Csányi-Birchbauer: Az uj országház. Bpest 1902. –

2.) M. M. E. E. Közlönye.

Emlékét a Magyar Mérnök és Építészegylet az uj országháza lépcsőházában emléktáblával jelölte meg, melyet tervezett és a melyett az Egylet ben lesleset le.[2]

Steindl Imre

épitész

Dr Lechner Jenő

kézirata

Stiinal Imre 1839 ~~[illegible]~~ (október 29 én) született Budapesten. Atyja Károly pesti ékszerész volt. Építészi tanulmányait Budán végezte a Jozsef-iparhanodán. 1859 ben a bécsi képzőművészeti akadémiát látogatta, innen került Budára a műegyetemre tanárregedül. Csak-hamar ismét a bécsi akadémiára megy vissza, a hol Schmidt Frigyes báró (a csucsivas izlés mesterének) tanítványa volt 1861-67 ig. ~~1869 ben kerül vissza~~ Itt kivált tanítványai közül, elnyeri az akadémiai díjat, a Fugger féle aranyérmet is. 1869 ben ~~[illegible]~~ tér vissza a budai műegyetemre, a hol mint helyettes tanár működik. 1870-ben ugyanott a közép kori építési tanszék rendes tanárává nevezik ki. Mint tanár, tanítványaival bejárta Magyarországot és lerajzoltatta velük a leg ~~[illegible]~~ műemlékeink nagy számát [1] (500 db). Épületei: A budai kereskedelmi és iparbank háza (1871), Agoranto és a Lyka család bérházai, Gyulai Samuel sivemléke (1872), a váci utcai uj város háza (1875), az állatorvosi intézet (1881) a régi műegyetem főépülete (1882), a deb receni „Bika" szálló, az erzsébetvárosi templom, az uj országháza és annak bér- és kazánháza. Restaurátios

1) hol van (csányi)

Parossn. 4 sz. ház (reklamáron)

mag.....at azok határozatainak alávet..... a vállalati összeg 5 %-ának megfelelő bánatpénzre vonatkozó letéti elismervényt ide mellékelt.....

..... 19..... ho ..... n.

.....

mint tanu

.....

vállalkozó

.....

mint tanu

Schnadahüpfeln. Gem

Nach einer Photographie von

Steindl Imre

l.

Edvi Bp

269. l.

Steindl Nure

cvéd

i

Edvi Bp.

110. l. 111. l.

(az belvarosi plebs. templom) (alaprajzával)

117. l. — 119. l.

(az erzsébetvarosi plebs. templom képével és alaprajzával)

125 — 130. l. (az Országháza képevel és alaprajzával)

Steindl Imre K

Vas. Ujs. 1884. 741. l

— A *kassai székesegyház* megujitása ügyében a napokban Trefort miniszter leiratot intézett Kassa városához, melyben előadja, hogy a templom megvizsgálására felhivott Schmidt Frigyes bécsi épitész a rekonstrukcziót sürgősnek mondta, Steindl épitész pedig két tervet terjesztett elő, melyek közül az egyik 364,000 frtra, a másik fél millióra teszi a költségeket. A nagyobb költség mellett gyökeresebb és állandó munkát lehetne végezni. A miniszter állami segélyt igér erre nézve, a kassai püspök szintén hozzá járul a költségekhez, a városnak pedig kegyuri kötelezettsége van, s méltán lehet tőle évenkint 15,000 frtot kivánni. Félmilliónyi kölcsön fölvételét ajánlja a miniszter, mely összegnek felét a város törlesztené. Igéri, hogy kedvezőbb időkben a kormány fog gondoskodni, hogy a kölcsön terhétől a város mielőbb megszabadulhasson.

Budapest.

IX. Höppes Endre utca 10

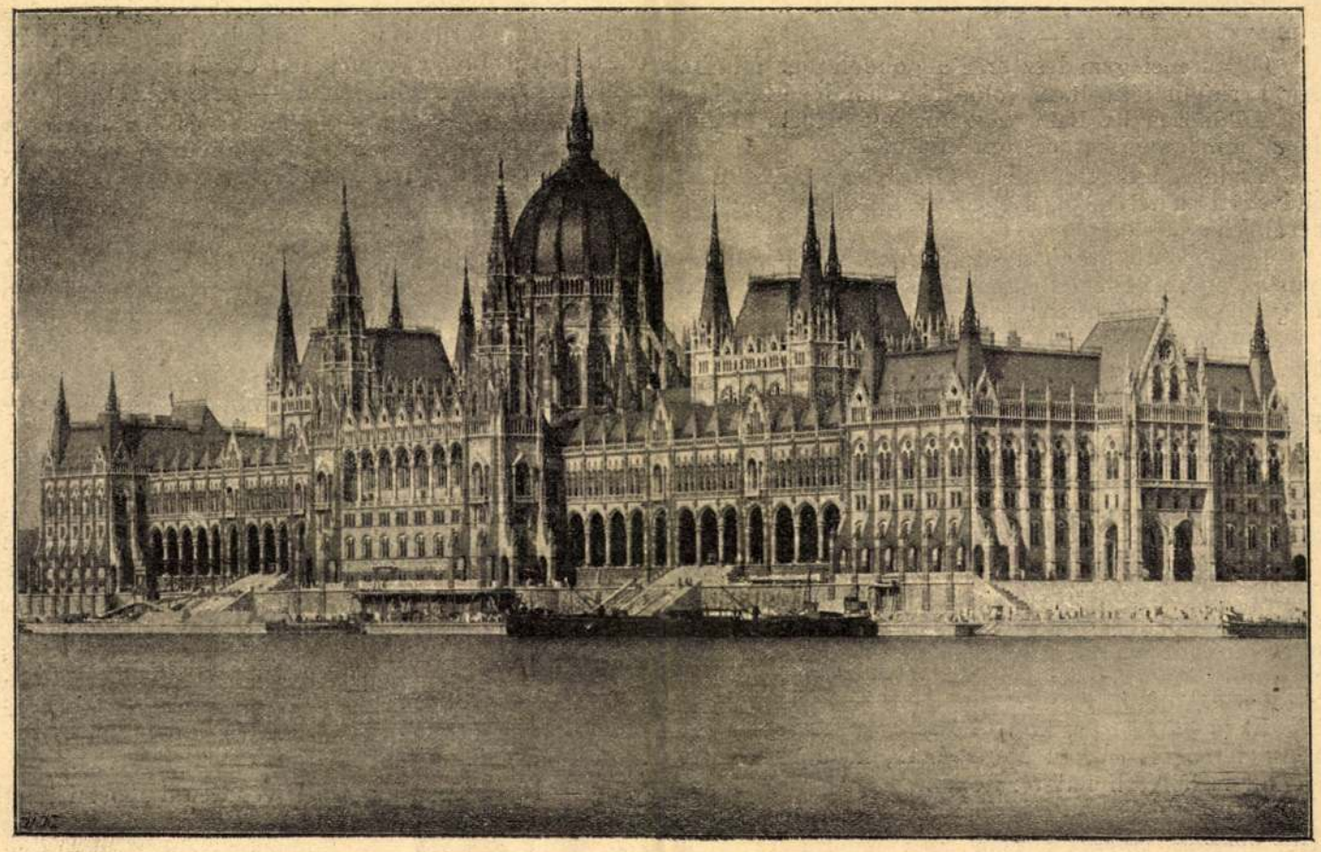

Az új országház a dunaparti oldalról. DIVALD KÁROLY fényképi fölvétele.

— Igazán? — nevet még vígabban. — Oh, mily végtelenül sajnálom!

Látom, hogy nem akarja komolyan venni szavaimat s csak gyermeknek tekint, a ki fölött nevetni és mulatni lehet.

— Pedig úgy van — erősítem komolyan. — Igazán csodálkozom azon, hogy maga egyáltalán ide jött, pedig bizonyosan jól tudta, hogy mi is itt vagyunk.

— Hisz éppen azért jöttem — felelt még mindig mosolyogva. — Nem tudok belenyugodni a kegyetlen papa határozatába és újból megakarom kísérteni, megnyerni Ilka kisasszonyt!

— Kárbaveszett fáradtság — mondom egészen fölindulva ennyi elbizakodottság fölött. — Tudja meg, hogy nemcsak édes apa nem egyezik bele soha, de én sem, és Ilka sem menne soha magához feleségül, mert maga egy korhely, kártyás ember, s csak azért szeretné elvenni Ilkát, hogy aztán elkártyázza a pénzét!

Na, ezt jól megmondtam, magyarul. Radovay ajkába harap s olyan tekintetet vet reám, mintha szeretné jól megráncigálni a hajamat.

— Ugyancsak éles nyelvecskéje van a kisasszonykának — mormogja elfojtott hangon. — Szerencse, hogy Ilka kisaszony nem így gondolkozik!

— De éppen így — felelem és Ilka felé tekintek, ki valamivel távolabb, szembe velünk táncol Balla tanár úrral s néha nyugtalan pillantást vet felénk, de egészben véve nagyon vígan beszélget a tanár úrral, kinek olyan elégedett e pillanatban az arca, milyennek a magyar és német nyelvtanórákon soha sem láttam.

Radovay követi tekintetemet s hirtelen felém fordulva kérdi:

— Ki az, a kivel Ilka kisasszony táncol?

— Az Balla Kálmán, a mi tanárunk és Ilkát nagyon szereti, Ilka is szereti őt; tegnap éjjeli-zenét is adott és Ilka hozzá is megy feleségül!

Olyan gyorsan pereg a nyelvem, hogy jóformán időm sem marad meggondolni: mit mondtam? Csak azután veszem észre magam, mikor látom, hogy Radovay arca kissé elváltozik, gúnyosan mosolyog s vontatott hangon szól:

— Úgy? Akkor hát nekem csakugyan nincs itt mit keresnem! Köszönöm szíves felvilágosítását. Majd szerencsét kívánok Ilka kisasszonynak!

Nincs már időm helyreigazítani meggondolatlan szavaimat, mert a négyes egyszerre összezavarodik, táncosok, táncosnők egymást keresve ide-oda tolonganak, mindenki igyekszik helyére jutni, a rendező kiált, tenyerébe tapsol s a zenészek csárdást kezdenek húzni.

Az én táncosom pedig engem a tolongásban szépen otthágy a terem közepén; látom a mint kisiet az ajtón, s én kénytelen vagyok egyedül a helyemre menni.

Egy kissé kényelmetlenül érzem magamat, mert derengeni kezd bennem, hogy megint valami nagy ostobaságot követtem el.

Tulajdonképpen mi szükségem is volt olyasmit mondani, a miről nem tudok semmit biztosan?

Ha Balla tanár úr megtudja, minő szándékokat tulajdonítottam neki, nagy buzgóságomban büntetésül a jövő évnegyedben még rosszabb osztályzatot ad.

Hát még Ilka milyen képet fog vágni, ha Ra-

Uj idők 1896. II. 24/7.

dovay odamegy hozzá és gratulál az eljegyzéséhez, és megmondja, hogy tőlem hallotta ezt a hírt — a melyből egy szó sem igaz!

Olyan melegem lesz erre a gondolatra, mintha egy keringőt táncoltam volna el rohamlépésben.

Különösen ha Balla tanár úr felé nézek, érzem, hogy mindannyiszor mélyen elpirulok.

Csak az nyugtat meg kissé, hogy Radovay eltávozott a teremből, s egész este többet nem is kerül elő.

Lassanként azonban — tánc közben — elfelejtem az egész kellemetlen esetet, s utoljára már nem is gondolok többet reá!

Szünóra alatt kimegyünk a vacsorázóterembe, odaülünk az asztalhoz édes apa és Illési úr mellé, kik oly fontos beszélgetésbe merültek, hogy reánk alig figyelnek.

— Vajjon mit beszélhetnek? — tünődöm magamban s nagyon kíváncsi volnék megtudni; de egyszerre eszembe villan: bizonyosan a kezemet kéri most meg Illési úr édes apától.

Ez a gondolat nem okoz olyan örömöt mint eleinte képzeltem, részint mert haragudtam Illési úrra, hogy a négyesre nem kért föl táncolni, részint, mert meggondoltam a dolgot, hogy Pál még sem szép név, sokkal jobb szeretném, ha jövendőbelimet Elemérnek hívnák!

El is határozom, hogy kosarat adok neki s ezt azonnal meg is súgom Mariskának, ki mint mindig, ezúttal is helyesli határozatomat.

É perctől kezdve egy fejjel magasabbnak kezdem magam érezni s csak úgy felülről tekintek alá kis diák-táncosaimra, kiknek még bajuszuk sincs.

Ha tudnák, hogy én már olyan nagy leány vagyok, hogy már egy kérőmet is ki akarom kosarazni!

De mint minden, úgy — sajnos — az Annabál is véget ér.

Éjfélután két órakor, kibontott hajjal és agyontáncolt ruháinkat egy székre téve, összeülünk hárman, Ilka, Mariska és én, kis szobánkban a díványon, és élénken elbeszéljük egymásnak élményeinket.

Úgy veszem észre, hogy Ilkának valami különös közlendője van, de csak nem akar vele előállani.

De nekem is van ám, s alig várom már, hogy előadjam.

— Tudjátok-e — szólalok meg fontoskodva — szegény Illési urat tulajdonképpen mégis sajnálom!

— Miért? — kérdi Ilka, meglepetten tekintve reám.

— Nos hát — mondom — én azt hiszem, édes Ilka, hogy ő ma este megkérte édes apától a kezemet. Láttam, mikor olyan komolyan beszéltek együtt! Én pedig nem akarok hozzámenni.

Ilka elneveti magát oly hangos, csengő nevetéssel, hogy mi is akaratlanul vele nevetünk.

— Oh te kis önhitt csacsi! — kacag, megkopogtatva homlokomat. Miféle gondolatok nem teremnek meg abban a fejecskében! Nem, nincs miért sajnálnod *szegény* Illési urat. Tudod-e, mit tárgyaltak édes apával olyan komolyan? Ökröket akar eladni a fővárosban, arról beszéltek — nem rólad!

Megszégyenülten elhallgatok és hirtelen nem tudom: nevessek-e vagy bosszankodjam lefőződésemen. Úgy látszik, mégis csak igazán egy kis hóbortos szélvész-kisasszony vagyok én!

Mariska halkan kezdi dudolni: boci, boci, tarka...

Utoljára jobbnak találom szintén nevetni, s olyan vigan elmulatunk az én nagy csalódásom fölött, hogy anyuska végre megkopogtatja az ajtót, s kiszól, hogy már feküdjünk le, legyünk csendesen.

— Oh Ilka, — mondom — mielőtt még elaludnánk, meg kell hogy előbb valamit neked meggyónjak!

— Mit, kicsi? Talán megint valami szeleburdiságot követett el a Szélvész-kisasszony?

— Azt. Még pedig nagyot. Szemébe mondtam Radovay Gábornak, hogy korhely, kártyás, tunya ember; miféle tolakodás, hogy nem akar neked békét hagyni?

— De Teruska. . . .

— Még egyebet is mondtam. Azt, hogy úgyis kárba veszett fáradtság minden kisérlete, mert Balla tanár úr szerelmes beléd, te is megszeretted és hozzá mégy feleségül. Oh Ilka, bocsáss meg, hogy így hazudtam, de hirtelen kicsúszott a számon! . .

— Nos, Teruska, ezzel véletlenül most igazat mondtál, — súgja Ilka félhalkan, s olyan szép piros lesz, mint a rózsa. — Radovay Gábort soha sem szerettem félannyira sem, mint Balla Kálmánt . . . Mikor hazamegyünk, eljegyzést tartunk és karácsonykor lesz az esküvőnk!

— No látod, hiszen én ezt előre tudtam, — mondtam diadalmasan. Boldogan alszom el és reggelig arról álmodozom, hogy ezentúl Balla tanár úr, mint sógorom, mindig csak kitünő osztályzatot fog adni; és hogy milyen jólelkű, gyöngéd ember ő, — mert egész nyáron egyszer sem emlegette a *megfőtt királyt!* . . .

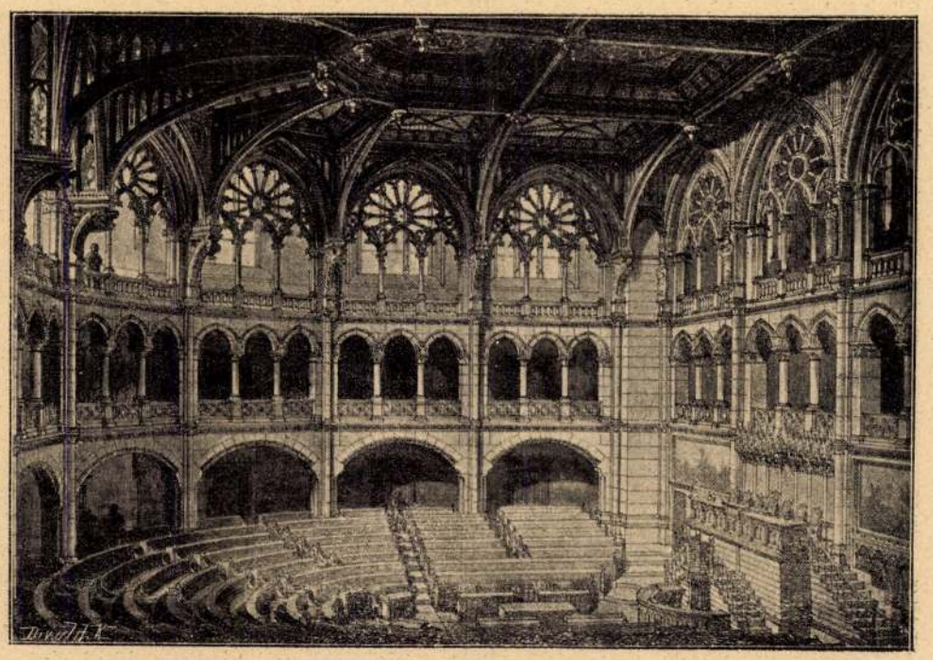

Részlet az új országházból. DIVALD KÁROLY fényképfölvétele.

A képviselőház ülésterme.

Friedrich August Stüler: Ungarische Akademie der Wissenschaften

Sándor Fellner: Justizministerium, heute Oberstes Gericht und Generalstaatsanwaltschaft

Antal Szkalnitzky: Universitätsbibliothek

Die vorherrschende architektonische Stilrichtung in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts in Europa war der Historismus, der historische Stile im zeitgenössischen Bauen anwandte.

Die Ausstellung bietet einen Einblick in die Architektur des Historismus in Ungarn und besonders in Budapest, dessen Entwicklung maßgeblich durch die engen Beziehungen zwischen Architekten aus deutschsprachigen Ländern und aus Ungarn geprägt wurde.

Ungarn und Deutsche waren damals bereits seit nahezu einem Jahrtausend durch enge kulturelle Beziehungen miteinander verbunden. Die überwiegende Mehrheit des Bürgertums in fast allen Städten Ungarns sprach Deutsch als Muttersprache und orientierte sich an der deutschen Kultur. Dies galt auch für die Mehrheit der Architekten.

Im letzten Drittel des 19. Jahrhunderts wurde Budapest Hauptstadt der ungarischen Reichshälfte der Donaumonarchie. Es folgte ein rasanter Aufschwung, durch den sich Budapest in kurzer Zeit zu einer modernen Großstadt entwickelte. Nach einer langen Phase der kulturellen Ausrichtung auf Wien orientierte sich Ungarn nun stärker an anderen Zentren des deutschen Sprachraums. Eine große Zahl ungarischer Architekten studierte an deutschen Hochschulen, insbesondere an der Bauakademie in Berlin, und führte den neuen Stil in ihrer Heimat ein.

Der Historismus in der ungarischen Architektur war außerdem mit dem Wirken deutscher Architekten in Ungarn verbunden. Sie beteiligten sich an den Ausschreibungen für große Bauprojekte wie die Ungarische Akademie der Wissenschaften, die zwischen 1860 und 1865 nach Plänen Friedrich August Stülers errichtet wurde.

Die gute wirtschaftliche Lage in Budapest in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts ermutigte schließlich zahlreiche deutsche und österreichische Architekten, sich in Ungarn niederzulassen und dort zu arbeiten.

Die Bilder der Fotografen Mathias Marx (Potsdam) und József Hajdu (Budapest) spiegeln auf eindrucksvolle Weise den baulichen Glanz der ungarischen Gründerzeit, in dem das Streben der ungarischen Nation nach Unabhängigkeit und Modernisierung zum Ausdruck kommt.

Frigyes Feszl: Pester Redoute

Titelbild – Imre Steindl: Neues Pester Rathaus, Treppenhaus

Fotos: Deutsches Kulturforum östliches Europa, Mathias Marx, Titelbild: József Hajdu, Budapest

Arthur Meinig: Palais Wenckheim, heute Ervin-Szabó-Bibliothek, Foyer

Zur Eröffnung der Ausstellung

ASPEKTE DES UNGARISCHEN HISTORISMUS

Deutsch-ungarische Wechselbeziehungen
in der Architektur

Dienstag, 5. September 2006
17.00 Uhr

im Haus »Im Güldenen Arm«
Herrmann-Elflein-Straße 3
Potsdam

laden wir Sie und Ihre Freunde herzlich ein.

Deutsches Kulturforum östliches Europa, Potsdam
Bereich Untere Denkmalschutzbehörde, Potsdam

Die Ausstellung wurde vom Deutschen Kulturforum östliches Europa und dem Forschungsinstitut für Kunstgeschichte der Ungarischen Akademie der Wissenschaften konzipiert und wird in Kooperation mit dem Geschäftsbereich IV, Stadtentwicklung und Bauen, Bereich Untere Denkmalschutzbehörde, Potsdam präsentiert. Sie wird vom Collegium Hungaricum Berlin unterstützt und ist Teil der Veranstaltungsreihe *Ungarischer Akzent*.

Deutsches Kulturforum östliches Europa
Am Neuen Markt 1
D–14467 Potsdam
Tel. +49(0)331/20098-0
Fax +49(0)331/20098-50
deutsches@kulturforum.info
www.kulturforum.info

Bereich Untere Denkmalschutzbehörde
Lindenstraße 54/55
D–14467 Potsdam
Tel. +49(0)331/289 61-01
Fax +49(0)331/289 61-22
denkmalpflege@rathaus.potsdam.de

Ausstellungsort
Haus »Im Güldenen Arm«
Herrmann-Elflein-Straße 3
D–14467 Potsdam

Straßenbahn- und Bushaltestelle: Luisenplatz

6. September – 29. Oktober 2006
tägl. 11.00 – 18.00 Uhr

ASPEKTE DES UNGARISCHEN HISTORISMUS

Titelbild – Imre Steindl: Neues Pester Rathaus, Treppenhaus

Fotos: Deutsches Kulturforum östliches Europa, Mathias Marx,
Titelbild: József Hajdu, Budapest

Steindl Imre

107.l.

Pesti Hirlap Naptára 1903. 57 l.

Steindl Imre halálában is a nagy emberek gyakori tragikuma nyilvánult meg. Mikor a 15 évig épült új parlamenti palota tényleg átadatott hivatásának, nagynevű alkotója már nem volt az élők sorában. Egy bónappal előbb halt meg, 62 éves korában. Legmonumentálisabb alkotása, mely hivatva van nevét századokig fentartani, a budapesti parlamenti palota ugyan, de ezen kívül is sok nevezetes épület hirdeti hazánkban Steindl Imre dicsőséget. A hazai nevezetesebb műemlekek restaurálása körül is halhatatlan érdemeket szerzett. A vajdahunyadi vár, a szegedi Ferenciek temploma, a kassai dóm, a bártfai és a híres jaki templom — mind az ő keze nyomát viseli.

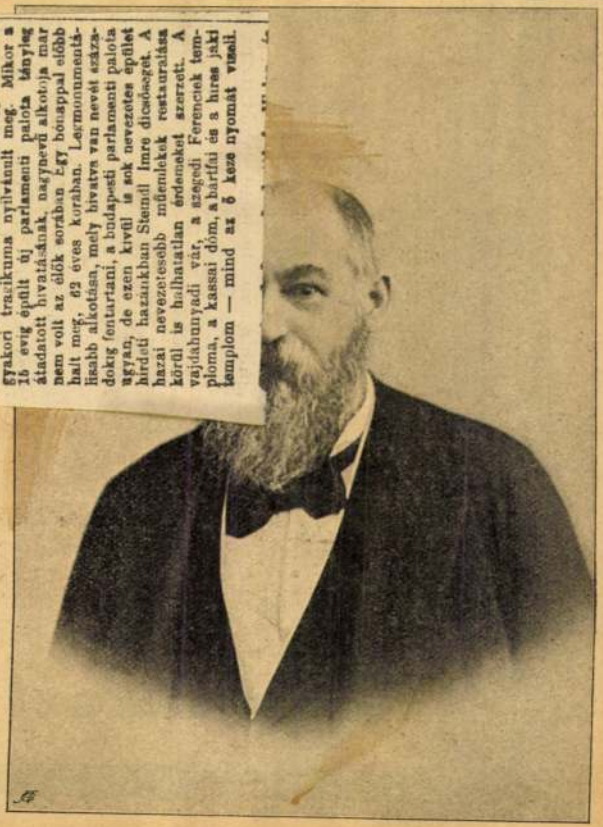

Steindl Imre.

Nyomtatvány.

Méltóságos
Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula urnőnek
urnak

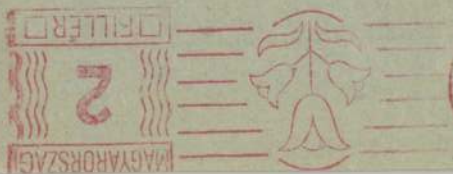

Budapest

XI., Lágymányosi-ut 16.

Péczely Béla

S t e i n d l I m r e

fényképe/búcsuztató nekrológja

mellett/.

M Ű V É S Z E T .
I.évf. 1902.
5.sz. 334.old.

Biró Lajos itthon. A messze világrészből annyi év után hazaérkezett természetkutató *Biró* Lajost nagyon szívesen fogadják a tudományos körökben. Érdeklődnek iránta Németországban is, mert Új-Guinea, a hol Biró több évet töltött, egyik részében német gyarmat. A magyar tudós kutatott itt először és vizsgálódott buzgósággal. *Luschan* berlini egyetemi tanár, neves etnografus, a Budapestre érkezett tudós kutatónak következő üdvözletet küldötte táviratban: «Új-Guinea nagyérdemű s úttörő felfedezőjének hazatérése alkalmából a legszívesebb s lelkes szerencsekívánatait küldi *Luschan* tanár Millstattból.»

A magyar zászló Amerikában. A Nemzeti Szövetség által az Amerikába szakadt magyaroknak küldött nemzeti zászlóval augusztus 30-án érkeztek meg a zászlóvivők New-Yorkba. Erre az alkalomra hurrah. Jelen voltak *Figyelmessy* és *Semsey* ezredesek is. Több beszédet tartottak magyarúl és angolúl. A zászló rendeltetése, hogy bizonyos időközökben elvigyék az amerikai nagyobb magyar telepekre, lelkesítő intésűl, hogy a hazától távol is szeretni kell a hazát.

A Tisza-szabályozás egyik jelesének emlékoszlopa. A legnagyobb műszaki dolgok végrehajtása közé tartozik a szeszélyes kanyarúlatokban lassan hömpölygő Tisza folyó szabályozása. Sok jeles magyar mérnök dolgozott ezen. *Szegeden* emlékoszlopot állítanak *Bertalan* Lajos miniszteri osztálytanácsosnak, a ki a szabályozás munkájában nagy érdemeket szerzett. Mérnöktársai tisztelete gyűjtést kezdett az emlékoszlopra és össze is gyűlt hatezer korona. A gyűjtést rendező mérnökök már a jövő hónapban föl akarják az emlékoszlopot állítani. Újszegeden választottak helyet az emlékműnek. Az oszlop ott fog állani, a hol a torontáli ármentesítő társulat védőtöltése és a Temesvári-körút kereszteződik. Az emlékmű vasbetonból készült, husz méter magas, díszes oszlop lesz. Az emlékoszlopra ez a fölírás kerül: «Bertalan Lajos miniszteri osztálytanácsos emlékének — Mérnöktársai és a tiszavölgyi érdekeltség.»

A karádi aratási ünnepről mult heti számunkban közölt képeink Magaziner Antal sátoraljaújhelyi fényképész fölvételei után készültek.

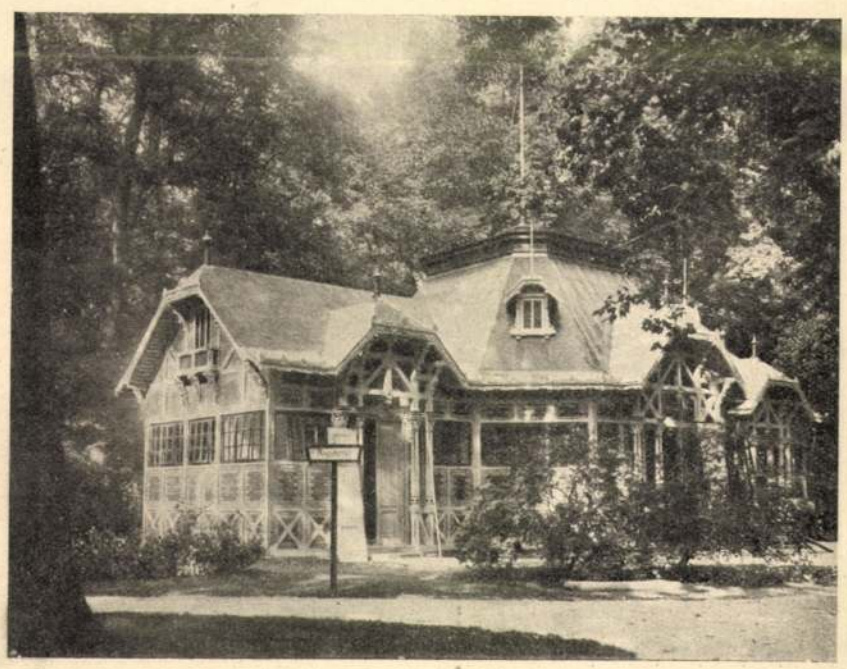

FRIGYES FŐHERCZEG URADALMAINAK PAVILLONJA.

A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉNYEK PAVILLONJA.

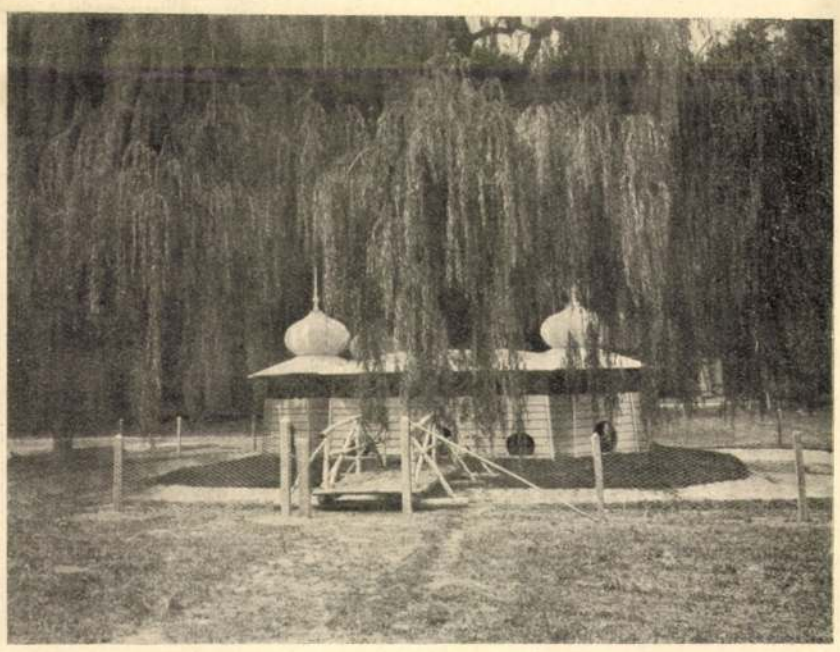

VIZI SZÁRNYASOK PAVILLONJA.

HALÁSZ-CSÁRDA.

A TEMESVÁRI MEZŐGAZDASÁGI KIÁLLÍTÁSBÓL.

az Amerikában élő magyarok közűl is sokan elmentek New-Yorkba, melynek oly nagyszámú a magyar lakossága s a hazából érkezőket meleg üdvözléssel fogadták.

Augusztus 31-én a zászlóvivő küldöttség vezetője, *Zseny* József kiment a Grant Ulisszesz tábornoknak, volt köztársasági elnöknek sirjához s magyar és amerikai szinekkel ellátott koszorut tett a hős sirjára. A zászló kibontása szeptember első napján a nagy amerikai város legszebb ünnepei közé tartozott. A zászlót menetben vitték New-York egyik legnagyobb csarnokába. A magyar egyesületek zászlók alatt csatlakoztak a menethez és az utczákat ezernyi tömeg lepte el, zenekarok játszottak, a magyar egyesületek zenekarai. A Grand Central Palace-Hotel óriás termében ment végbe az ünnepély. Az amerikai fogadó-bizottság elnöke, *Gerster* Árpád szólt először, utána *Zseny* József tolmácsolta a haza üdvözletét, mely a nemzeti zászlóhoz való hűséget köti az amerikai magyarok szivére. Aztán egy amerikai nemzeti zászlóval összetűzve emelték föl a magyar zászlót, s hangzott az éljen, a cheer, a tani.

HALÁLOZÁSOK.

Hajnik Imre, miniszteri tanácsos, a budapesti egyetemen az egyetemes európai jogtörténet tanára, a magyar jogi és történeti tudomány kitünő művelője meghalt augusztus 30-ikán, 62 éves korában. Alig másfél évvel ezelőtt lépett nyugalomba — ez alkalommal a «Vasárnapi Ujság» 1901-iki 16-ik számában kimerítően méltatta tudományos pályáját, — de a pihenést, melyet hosszas betegeskedése is megzavart, nem sokáig élvezhette. Hajnik működésének tudományos jelentősége egyrészt a magyar jogtörténet forrásainak felkutatásában és feldolgozásában, másrészt pedig abban áll, hogy az egyetemes európai jogtörténetet, mint rendszeres önálló tudomány-ágat megalapította s a magyar jogi irodalom és egyetemi tanítás kereteibe beillesztette. Ezzel széles körü s biztos alapot teremtett fiatalabb jogásznemzedékünk tudományos képzettségének. Irodalmi munkásságával a forrás-kutatás és feldolgozás kitünő példáit nyujtotta, ezzel is jótékonyan hatva tudományos fejlődésünkre. Különösen ifjabb korában több jeles dolgozatot irt a magyar történelem köréből is. Mátyás király megválasztásának négyszázados évfordulójára irt ifjúkori dolgozatát a «Vasárnapi Ujság» tette közzé ez évforduló napján. Halála hire gyászba borította a tudományos világot: az egyetemet, melynek jogi kara egyik legérdemesebb tanárát vesztette el benne, az Akadémiát, melynek rendes tagja volt, valamint nagy számú egykori tanítványait s kiterjedt baráti és rokoni körét. Temetése szeptember elsején volt, a tudományos élet, a jogászvilág s a társadalom nagyszámú kiváló tagjának jelenlétében; a közoktatási minisztert Tóth Lajos osztálytanácsos képviselte; az egyetem itt levő tanárai valamennyien megjelentek és sokan voltak ott tanítványai közül is. A sir előtt dr. Concha Győző jogkari prodékán mondott beszédet.

Steindl Imre műegyetemi tanár holttestét a műegyetem előcsarnokában helyezték díszes ravatalra. A szeptember 2-ikán tartott végtisztességre a tudomány, közélet férfiai nagy számban gyűltek össze. Az országház építő bizottságát Tarkovich államtitkár, a közoktatási minisztert K. Lippich Elek osztálytanácsos képviselte. Rados Gusztáv, a műegyetemi építész- és mérnöki szakosztály dékánja bucsuztatta el a halottat a József-műegyetem és az Akadémia nevében. A temetőben a sirboltnál még egyszer beszentelték a koporsót, mire Czigler Győző műegyetemi tanár, a Mérnök- és Építész-Egyesület

elnöke az egyesület nevében bucsuzott Steindl Imrétől. A műegyetemi ifjúság nevében Melha Tibormű-egyetemi hallgató mondott búcsúztatót.

KELETI GUSZTÁV haláláról a családi gyászjelentés így szól:

Özv. komjátszegi Kelety Gusztávné szül. Eleméry Izabella és gyermekei: Jolán, Pali, Dolly és Géza, özv. Hanzély Jánosné mint nővér az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a legjobb férj, apa, testvér és rokon, komjátszegi *Kelety Gusztáv* kir. tanácsos, az orsz. magyar kir. mintarajziskola és rajztanárképző-intézet igazgatója, a magyar Tud. Akadémia, a Kisfaludy-Társaság, az orsz. képzőművészeti tanács tagja, az orsz. képzőművészeti-társulat alapító tagja, a vaskorona-, a Ferencz József- és a porosz vörös sasrend lovagja, a franczia köztársaság közoktatásügyi tisztje, stb. áldásos életének 68-ik, boldog házasságának 28-ik évében, folyó évi szept. 2-án déli 12 órakor, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. A boldogúlt drága porai folyó évi szept. 4-én délután ½4 órakor fognak a gyászházból: VI., Andrássy-út 71. szám alatt, az ág. evang. egyház szertartásai szerint a kerepesi-úti temetőbe örök nyugalomra kisértetni. Budapesten. 1902. évi szeptember 2-án. Nyugodjék békében!

A temetés a mintarajziskola Andrássy-uti épületéből történt, a művészvilág nagy részvételével. A ravatalt az előcsarnokból nyiló igazgatósági irodában állították föl gyászpompa közepette. A koporsóra tették az elhunyt özvegyének és gyermekeinek koszorúit. Koszorút küldött minden társaság, melynek az elhunyt tagja volt, minden művészi egyesület és a sok tisztelő. A gyászszertartáson ott voltak az Akadémia, a Kisfaludy-Társaság, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, a Magyar Képzőművészek Egyesülete és a Nemzeti Szalon küldöttségei, a mintarajziskola és a rajztanárképző tanári kara és ifjúsága és az iparművészeti iskola tanári kara. A gyászolók sorában voltak Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter, Hegedüs Sándor, Hieronymi Károly volt miniszterek, az Akadémia részéről Szily Kálmán, a Kisfaludy-Társaság részéről Vargha Gyula főtitkárok. A gyászszertartás után, melyet Horváth Sándor evangélikus lelkész végzett, Jendrassik Jenő, a Magyar Képzőművészek Egyesületének elnöke mondott búcsúbeszédet, majd Vargha Gyula beszélt az Akadémia és Kisfaludy-Társaság nevében, Kovács Géza pedig a rajztanárok nevében. Künn a kerepesi-úti temetőben még Székely Bertalan, az elhunyt nagyérdemű művész- és tanártársa búcsúzott el a tanártársak nevében.

TAHI ANTAL festőművész elhunyt augusztus 31-ikén Budapesten, 47 éves korában. Életképek, tájképek és aquarell-festmények tették ismertté tehetségét. A fővárosban született s már kora ifjuságában belépett a mintarajziskolába, majd Münchenbe ment s onnan visszatérve, 1881-től 1885-ig Lotz Károly mellett folytatta tanulmányait. Később Párisban egy évig Munkácsy Mihály műtermében képezte magát. Párisból való hazatérése után megtelepedett Budapesten s a kiállításokon több képével föltűnt. Halálát hosszú betegeskedés előzte meg.

HELLER ÁGOST, természettudományi író, az Akadémia rendes tagja és főkönyvtárnoka, meghalt szeptember 3-ikán Budapesten 59 éves korában. Tanulmányait még a budai József-műegyetemen és Heidelbergában végezte. 1870-ben a budai főreáliskolában a fizika tanára lett, néhány esztendővel utóbb a természettudományi társulat könyvtárnoka. Az Akadémia 1887-ben levelező tagjává, 1893-ban rendes tagjává választotta, Hunfalvy Pál halála után pedig főkönyvtárnoka lett. Megirta a fizika történetét Arisztotelesztől Newtonig s e műve pályadíjat is nyert. Nagyobb munkáin kívül számos kisebb terjedelmű tanulmánynyal gyarapította a magyar természettudományi irodalmat.

Elhunytak még a legközelebbi napokban: HIERONYMI BÉLA kuriai bíró, Hieronymi Károly képviselőnek, a volt miniszternek testvére, 62 éves korában Budapesten. — HEKLER KÁROLY műszaki tanácsos a földmívelési miniszteriumban, Csávossy Bélának, a képviselőház háznagyának veje, 44 éves korában Budapesten. — Lovag LIPPERT JÓZSEF Simor herczegprímás egykori építésze, Guttensteinban, a hol gyógyulást keresett. Az ő tervei szerint épült az esztergomi bazilika és a primási palota s a pozsonyi koronázó-templom restaurációját is ő végezte. Simor halála után Bécsbe költözött, de az év nagyrészét mindig Magyarországon töltötte. — DUDINSZKY DEZSŐ nagy-bereznai gör. kath. lelkész, 53 éves korában Nagy-Berezna községben. — SZLAVNICZAI SÁNDOR JÓZSEF nyug. m. kir. honvédszázados 41 éves korában Alsó-Alap községben. — KEMPELEN GÉZA kir. tanácsos, kassai pénzügyigazgató Baldócz fürdőben. — ILLÉNYI ISTVÁN az érsekujvári elemi népiskola igazgató-tanítója, az «Érsekujvár és Vidéke» szerkesztője, életének 61. évében. — CZERJÉK IMRE földbirtokos és volt 1848–49. honvéd huszárfőhadnagy 75-ik évében Nagygéczen. — ORBÁN MIHÁLY régi honvéd huszárőrmester a gömörmegyei Pelsücz községben, ki vitézül harczolt a Bácskában, a szolnoki csatában pedig megmentette Puky alezredest. — AICHLER JÁNOS nyug. pénzügyőri főbiztos 72 éves korában Budapesten. — SZENT-KIRÁLYI ÁRPÁD földbirtokos, 61 éves korában Gagy községben. — SVÁB TIVADAR hirlapíró, a «Budapesti Napló» belső munkatársa és a Phönix Biztosító-Társaság tisztviselője 28 éves korában. — JESZENSZKY JÓZSEF 39 éves korában Csejte községben. — MOLNÁR LIPÓT földbirtokos, Gutorföld község volt birája, 71 éves. — Id. SZNISTSÁK NÁNDOR Ungmegye törvényhatósági bizottsági tagja, nyug. uradalmi tiszttartó Tibán. — FÁBIÁN LÁSZLÓ színész Miskolczon 52 éves korában. — UNGHVÁRY VILMOS JÁNOS volt kir. főmérnök, 69 éves, Budapesten. — NAGY SÁNDOR dr. ügyvéd 42 éves korában Csurgón. — LEONHARDY ALBIN nyug. szász királyi altábornagy, a ki fiánál, Leonhardy Kurt földbirtokosnál volt látogatóban Nyitra-Sárfőn, és holttestét Drezdába szállították.

OTTLYK JÓZSEFNÉ szül. Revitzky Izabella 59 éves korában Budapesten s holttestét Esztergomba szállították. — STEINACKER SÁNDORNÉ, szül. Horváth Irma urnő, számtanácsos neje, életének 55-ik évében Debreczenben. — MÁRFFY-MANTUANO LUCIKA, Márffy-Mantuano dr. miniszteri segédtitkár és közgazdasági szaktudósító neje szül. Maar Irma egyetlen leánya Fonyódon. — Özv. VASS TAMÁSNÉ szül. Lénárt Lilla Maros-Vásárhelyen. — Id. LIPTAY EDÉNÉ, szül. Bekella Irén 65 éves korában Liptaytanyán. — GIDAY LÁSZLÓNÉ, szül. Baranyai Irén, 43 éves korában Nyir-Acsádon. — ZACHÁR ISTVÁNNÉ, szül. Pruzsinszky Margit 25 éves korában Miskolczon. — Farkasházi FISCHER EMMA, F. Fischer Dezső leánya Tatán.

Szerkesztői üzenetek.

Kassa, K. E. A legnagyobb hadi sarczot nem Franczia ország, hanem Khina fizette, mely e czímen háromszor annyit fizetett Japánnak, mint Franczia-ország Németországnak, tehát 15 milliárdot s ezen óriási összeget Oroszország közbenjárása mellett három esztendő alatt elő is teremtette.

Pécs, M. K. A dél-afrikai arany- és gyémántbányák nem az állam, hanem egyesek, — többnyire részvénytársulatok — tulajdona lévén, a békekötés folytán eddigi jogi jellegöket nem vesztették el. A háború lefolyása alatt nehány bányában termelt arany és gyémánt a boer kormány által hadi czélokra lefoglaltatott. A Debeers és Whitwater bányák részvényesei e miatt szenvedett károkat egymillió font sterlingre becsülik és igény- illetőleg kártéritési keresetüket Krüger elnök és volt miniszterei ellen meg akarják indítani.

N.-Várad, H. A. A Franczia országból kiüzött szerzetesek és apáczák száma, kik kizárólag népiskolákban és óvodákban működnek, a négyezret meghaladja. Ingatlan vagyonuk becsértékét a kormány megtéríti.

Nyár hevében. Vannak meleg, átérzett részletei, de van sok erőtlen rész is. Előadása is bizonytalan, nem mindig azt mondja, a mit akar. E két sorban például:

Hogy elmentem egy kedves lányhoz
Hasonlitván a legszebb virához.

bizonyára azt akarta mondani, hogy a *leány* hasonlít a legszebb virához, pedig a mondat értelme az ellenkezőt mondja. Az efféle prózában is bántó, versben kétszeresen az.

Az erdő. Több csinos, költői részlete mellett sem mondható sikerültnek, mert sok benne a zavaros kép s verselése is feszes. A bekezdése sem valami izléses.

Örök élet. A különben ügyesen írt versnek nem alapúl igazságon a gondolata, illetőleg nem úgy van kifejezve, hogy az olvasóra az igazság erejével hasson.

A hontalan. Tiszteletre méltó érzéseket foglalt nagyon kezdetleges formába; naivság is nem egy akad benne.

Úton. Az ilyen versek garmadával teremnek, mélyebb érzés, költői gondolat nélkül, de elég formásan mondja el csekélyke mondani valóját.

A nyomoruság. Kérdezgetek, stb. Nem tehetségtelen ember munkái, megérzik rajtuk az őszinteség s formai érzék is nyilvánul bennük. A nyilvánosság számára azonban még nem elég érettek.

Víg a világ. Szomorúság. Nyelvében van szín, egyéni zamat, a népies hangot sokszor jól eltalálja. A mit azonban ír, az nem emelkedik felül a népies költészet avált chablonjain. Izlése is ingadozó.

Merengés. Rózsa. A versek, kéziratban olvasva, rokonszenvet keltenek szerzőjük iránt, a természet szeretete, nemes érzés nyer bennük kifejezést. Nyomtatva azonban nem tennének hatást, nem birnák ki a nyilvánosság tulerős világítását.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 33. számában megjelent képtalány megfejtése: *Aratás hava.*

SAKKJÁTÉK

2291. számu feladvány Fritsch K.-tól.

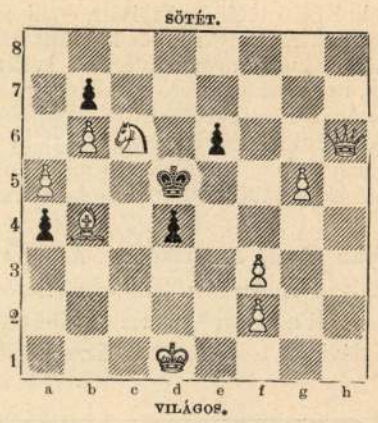

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2273. számu feladv. megfejtése Dobrusky J.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Va1—a8	Hd4—e6 (a)	1. ...	...	Hd4—c6 (b)
2. Va8—h8†	He6—g7	2. Va8—e8†		Hc6—e7
3. Vh8—h1	t. sz.	3. Ve8—e7†		Ke5—d5 :
4. Va1—a1 mat.		4. Ve7—e4 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ...	...	Ff4—g5
2. Hf2—g4†		Ke5—e4
3. Hd5—f6†		Ke4—f4
4. Hf6—h5 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Benitzky Sándor. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer Antal. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-uteza 9.

Az Első Leánykiházasitó Egylet m. sz. Leány- és fiu-biztositó intézet Budapest, VI., Teréz-körut 40—42. Alapittatott 1863. Folyó évi augusztus hóban 862 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 45,406 korona 88 fillér fizettetett ki. 1902. évi január hó 1-től augusztus 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 7813 és a kifizetett nászjutalékok összege 398,393 K 79 fill.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgycsö- és **köszvénybántalmak** ellen, vizeleti **nehézségeknél**, továbbá a **légző** és **emésztési** szervek **hurutos** bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

MINDIG AZT HITTEM,
hogy csunya maradok és sohasem fogok férjhez **mehetni. Feltevésemben kellemesen csalódtam, mert olvastam a hirdetéseket és abban megtaláltam a régi jó hirnevü**
DIANA-CRÉMET,
mely száraz, nappal is használható és Z. Bárdi Gabitól hallottam, hogy ő is Diana szépitő szereket használ. (Tudvalevő dolog, hogy Z. Bárdi Gabi asszony egyike a legszebb asszonyoknak.) A ki egy próbát tesz a Diana-crémmel, puderrel, szappannal, hajszeszszel, az soha mást nem fog használni, mert ehhez hasonlót nem találtak fel.
Diana-crém 75 kr., Diana-puder 75 kr., Diana-szappan 75 kr., Diana-hajszesz 75 kr. Bármelyikből 3 drb két frt. — Készíti csak a **Diana-gyógyszertár,** Budapest, VII., Károly-körut 5. sz.
Főraktár: **Török József** Király utca 12.

Burmester a világhirü hegedü-művész húrjait **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akadémia szállitójánál szerzi be.
Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legművészieszebben készittetnek jótállás mellett.
A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.
Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482

töttek meg Gaskin Arthur és neje egyszerű ezüstfonalból és ékkövekből készült ékszerei a legkevésbbé eredetiek. Annál szebbek a Miss *Wintour*, Lady *Gibson Carmichael* és Elisabeth *Newton* munkái, melyek egy sajátságos kékeszöld összefutó, átlátszó zománc által tünnek ki. A formák is igen eredetiek, néhol régi kelta elemekkel vegyesek. Legjobbak azonban a *Rawlins* ékszerei, szándékosan durván kezelt, kalapált ezüstből, tördelt opálokkal. A formák teljesen újak és eredetiek. Különösen egy kalaptű ragadta meg figyelmünket.

A könyvkötés remekeit két üvegszekrényben bámulhatjuk. A tulajdonképeni angol kötés nagymestere, Cobden Sanderson, Morrisnak kortársa, a ki kizárólagosan, „a petit feu“ aranyozott kötéseket készített, melyek főképen a kitünő, egyszerű rajz és a betük ügyes elhelyezése által tűnnek ki. Az ő irányát a kiállításon *De Sauty* képviseli.

A trébelt bőrkötések gyönyörű példányait állította ki *Shepherd* Alice, főképen Undine könyvtáblája, sárga bőrből, finom aranyozással, igen előkelő. Még finomabb hatású a *Houston Mary* által készített bőrkötés, hol a szürkeszínű, gyönyörűen domborított bőr pompás összhangba olvad az áttört fémkeret patinás tonusaival.

Igen eredeti módszert alkalmaz *Evelyn Underhill*. Fénynélküli antilopbőrt alkalmaz, melybe egyszerű naiv rajzait részint fekete vonalakkal bevágja, részint, a szélesebb részeken, színes bőrökkel berakja. Főképen színhatásuk kitünő ezeknek az igénytelen kötéseknek.

Pompás hatásúak a *Chivers Cedric* műhelyében készült festett pergament kötések. A legragyogóbb színek, pompás rajzok és a lehető legszorgosabb kivitel jellemzik őket. A helyenkint berakott gyöngyházlapocskák nagyban emelik az egésznek gazdag hatását.

Mindezekből látni való, hogy nemcsak rendkívül gazdag, hanem magas színvonalú és igen tanulságos kiállítást tekinthet meg most könnyű szerrel a magyar közönség. Ezért hála és elismerés illeti meg mindazokat, akik ennek a kiállításnak létrejöttét lehetővé tették.

Spiegel Frigyes.

AZ UJ ORSZÁGHÁZRÓL.

Steindl Imre halála alkalmából.

Az új országház zseniális mestere 1902. év augusztus 31-én hunyta le örökre szemét. Dicsőségének tetőfoka előtt ragadta el a kérlelhetetlen halál s bár készen láthatta élete legnagyobb alkotását, de nem élvezhette dicsősége melegét, nemzete elismerését.

Csak nemrégiben bántó támadásokkal illették e nagy művet, melyen ő annyi szeretettel dolgozott, életének s munkájának javarészét pazarolva rá. A mű íme készen áll s hirdeti megalkotója nagy szellemét. Van valami tragikus vonás abban, hogy akkor költözött el az élők sorából, midőn legnagyobb mesterműve, nemzetünk büszkeségére, a magyar föld díszére, mestere nagy hírnevének öregbítésére készen áll.

Egyszerű egyénisége, szívjósága, vasszorgalma és lelkiismeretessége a legkiválóbbak sorába emelte őt, művészi tudása által pedig helyet kér építőművészetünk történetében. Egyenes, szókimondó modora miatt talán sokan nem szerették, de a kik megismerték, tudták, hogy maga a megtestesült jóság. Igaz, hogy magába zárkózott természete hadilábon állott a nyilvánossággal. Azt vallotta, hogy a művész egyénisége csak úgy érvényesülhet valódi alakjában, ha megnyilatkozásaiban teljesen önálló, ha abban nem zavarja semmiféle idegen befolyás. De benne nemcsak kitünő építőművészt, de jeles tanárt is vesztettünk. Tanítványai szerették és tisztelték s mindig igaz örömmel hallgatták tanításait, melyeket igen gyakran gazdag élettapasztalatainak elmondásával fűszerezett.

1839 október 29-én született Pesten. A budai műegyetemről tanulmányai befejezte után a bécsi képzőművészeti akadémiára ment, hol első ízben két évet, majd később hat évet töltött s a hol Van der Nüll, Siccardsburg, Rosner, Eitelberger és Schmidt voltak tanítómesterei. Már 1869-ben elfoglalja a budapesti műegyetemen a középkori építészet szerkezettani és műtörténeti tanszékét. Eleinte mint helyettestanár működik, de már egy év múlva nyilvános rendes tanárrá nevezi ki ő Felsége. Tanárkodásával egyidőben kezdődik művészpályája

29*

Magyar Iparművészet

1902

is. Óriási szorgalommal és kedvvel lát munkához és működését siker koronázza.

A budai kereskedelmi és iparbank háza (1871), Agorasztó Miklós, a Lika-család bérháza, Gyulai Sámuel gróf sírkápolnája a vizivárosi temetőben (1874), az új városház (1875), az állatorvosi tanintézet (1881), a kir. József-műegyetem (1882), a debreceni „Bika"-szálloda, a kun-bajai templom, a budapesti Szt. Erzsébet-templom, az új országházzal kapcsolatos bér- és kazánház hirdeti munkásságát és alkotó erejét.

Kiváló szeretettel foglalkozott azonkivül hazánk középkori, de leginkább gótstílű műemlékeivel. Műemlékeink iránt érzett szeretetének ımpozáns megnyilatkozása az az ötszáz rajz, melyet hallgatóival az ország különböző jeles műemlékeiről készített, e szeretet még inkább megnyilatkozik azokban a régi műemlékekben, melyeket gonddal, művészi érzékkel és tudással helyreállított. Ilyenek Vajda-Hunyad vára, a máriafalvi, iglói, bártfai, budapesti belvárosi plébániatemplom s a kassai székesegyház.

De működésének koronája az új országház hatalmas épülete. Ennek terveit pályázat útján szerezték be, melyen az első díjat Steindl Imre építőművész nyerte. 1885. év október 12-én történt az első kapavágás, és azóta folyton épült a hatalmas palota, míg ez év folyamán elkészült, úgy hogy az országgyűlést immár benne tarthatják.

Az országgyűlés az állami törvényhozás egyik tényezője, miáltal a nemzet részesedik a törvényhozó hatalomban. Eredete a honfoglaló ősök nemzetgyűlésére vezethető vissza. Kezdetben az országgyűléseket különböző helyen tartották. Az 1848: IV. törvénycikk rendelete értelmében azontúl *Pest* lett az országgyűlés székhelye. A képviselőház eleinte különböző épületekben, majd később a Sándor-utcai ideiglenes,—eredetileg csak tíz évre szánt,— országházban, a főrendiház pedig a nemzeti múzeum dísztermében tartotta gyűléseit. 1880-ban hozták ama törvénycikket, mely egy állandó, az országgyűlés mindkét házának befogadására alkalmas új országház építését kimondotta.

Ugyan az országházi választmány már 1845-ben pályázatot írt ki egy új parlamenti épületre. Ez alkalommal készített Markó Károly, Firenzében tartózkodó hazánkfia pályatervet, úgyszintén Vitkovszky is, ki Rómában és Bécsben tanult. Ez utóbbinak tervét fogadták el, de a bekövetkezett viharos időkben meg nem valósulhatott.

Az új országház egyszerű alaprajza hosszúkás négyszög, melyből csak a főlépcsőt magában foglaló rizalit ugrik ki. Kivül, a gazdagon tagolt kőhomlokzatokon számos címer, nagyszámú szobor, pillér és több erkély van, melyek a változatos alakú ablakokkal kellemesen osztják meg a falak hatalmas felületeit s e falfelületek szépsége a dunai homlokzaton még fokozódik az alól elhuzódó arkádsor és középen a két, gúlaalakban ég felé törő tornyok közt elhelyezett loggia által. Az épület főbejárója a kényelmes hozzájutás szempontjából a város felőli oldalon van. A belépő szemei előtt szép távlati hatás nyilik a lépcsőcsarnok márványfalai között, fel egészen a kupolacsarnok színes pompájú faláig. A hatás fokozódik, ha a lépcsőcsarnokba lépünk. E csarnok boltozatain egyrészt a római vatikáni loggiák, másrészt a termák falfestésének motivumait ismerjük fel, bámulatos ügyességgel s a színek hatásának ismeretével átalakítva, a gót stílus követelményei szerint. A lépcsőn felhaladóval szemben tágas csarnok visz a kupola alatti térbe, az ellenkező oldalon a lépcsőzet két karja a delegációterem előtti folyosóra vezet. A kupola-teremben a szemet káprázató pompa képzeletünket meghaladó fokban ismétlődik s a színes ablakokon beszűrődő napfény, a színhatások legváltozatosabbját idézi elő. A tizenhat pilléren, bronz baldakinok alatt legjelesebb szobrászaink által mintázott szoborcsoportok állnak.

A kupolától jobbra a főrendiház, balra a képviselőház társalgó csarnokai, üléstermei s az azokat körülvevő tágas folyósók vannak elhelyezve, szemben pedig éttermek, társalgó- és olvasótermek találhatók. A két ülésterem már kívülről is könnyen felismerhető kiemelkedő oldalfaláról s négy saroktornyos tetőzetéről, kifejezvén ezáltal a törvényhozás két házát, míg a törvényhozás egységét az ezek fölé emelkedő kupola jelképezi. Az üléstermek, valamint a körülfutó folyosók oldalfalai gazdag márványdíszűek; a mennyezetek amazoknál szép faragású fafödémek, részben aranyozva és színezve, emezeknél csinos gót boltozatok, az oldalfalakkal arányban álló színezéssel. Az üléstermek közelében helyezték el az elnökök, háznagyok, iró-, fogadó- és hivatalhelyiségeit, valamivel távolabb a miniszterek szobáit, melyekhez külön lépcsők vezetnek. Az épület

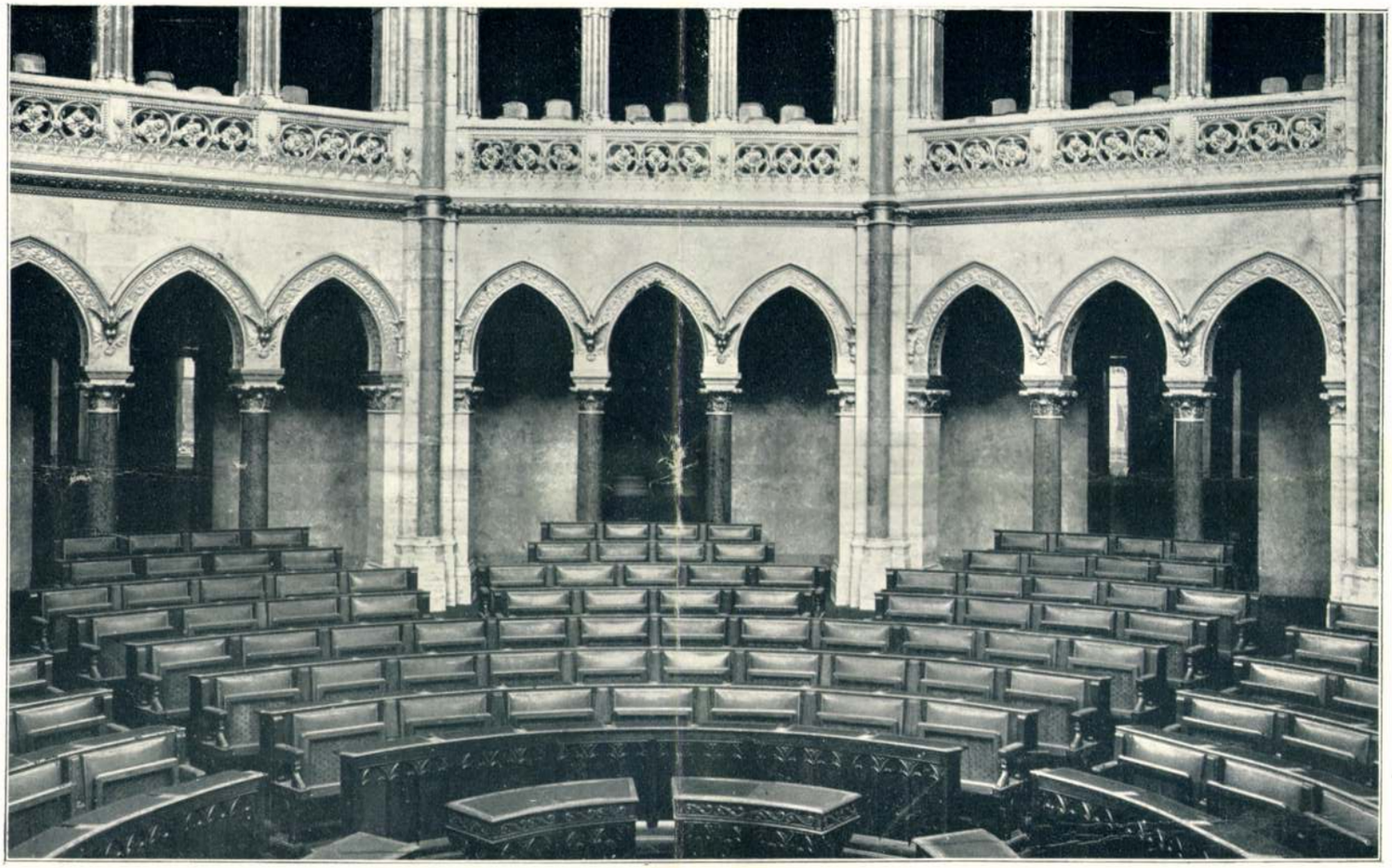

A FŐRENDIHÁZ ÜLÉSTERME.

Az új országház.

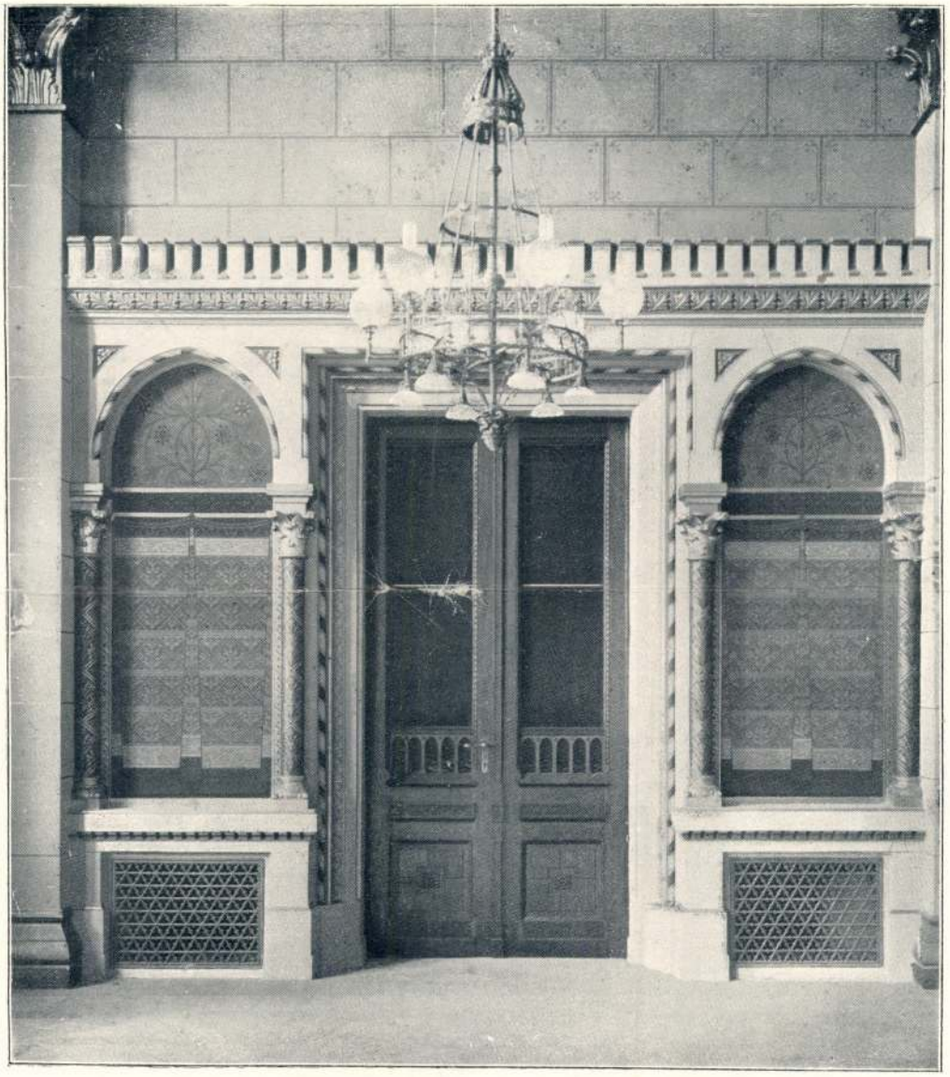

RÉSZLET AZ ELŐCSARNOKBÓL.

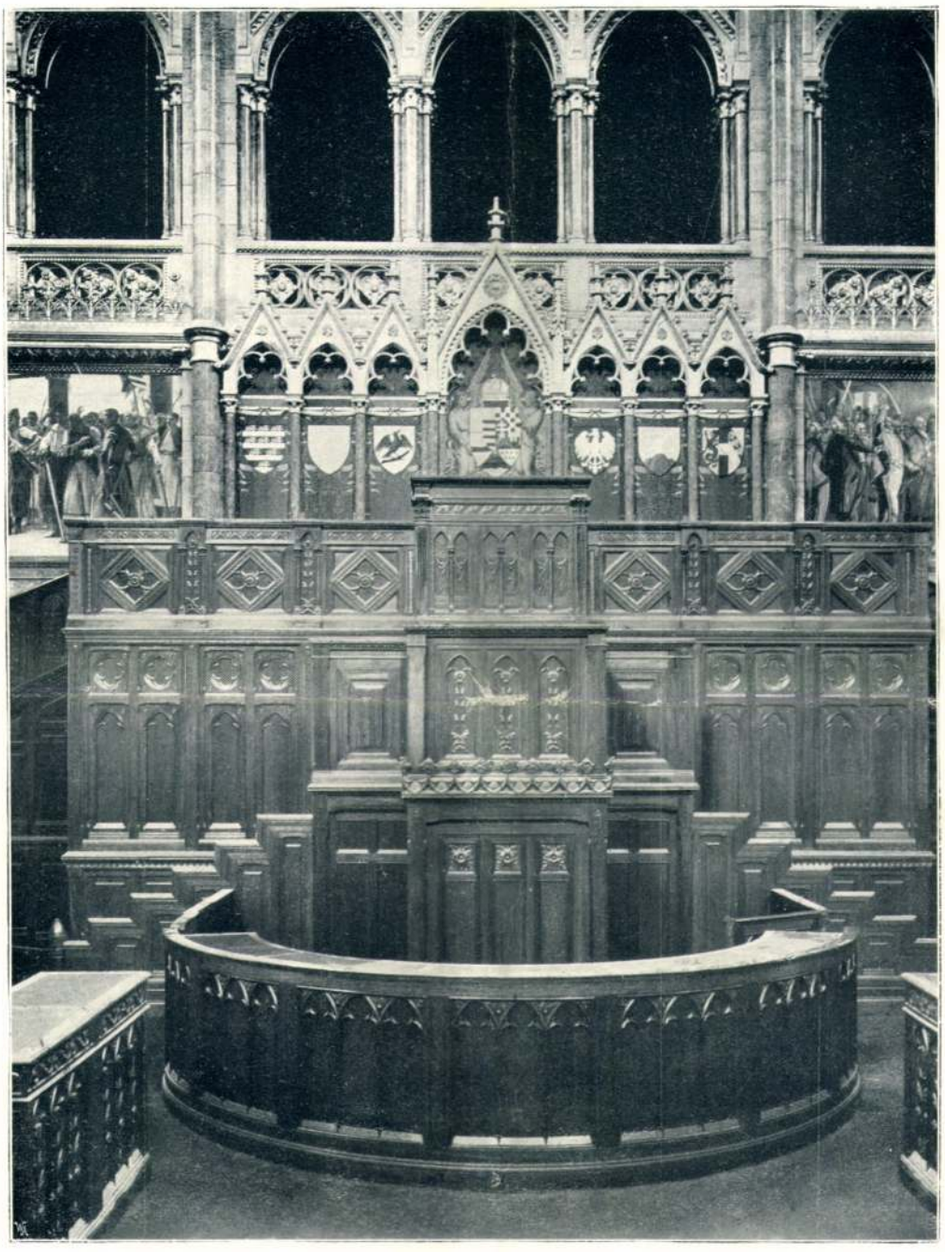

ELNÖKI EMELVÉNY A FŐRENDIHÁZ ÜLÉSTERMÉBEN.

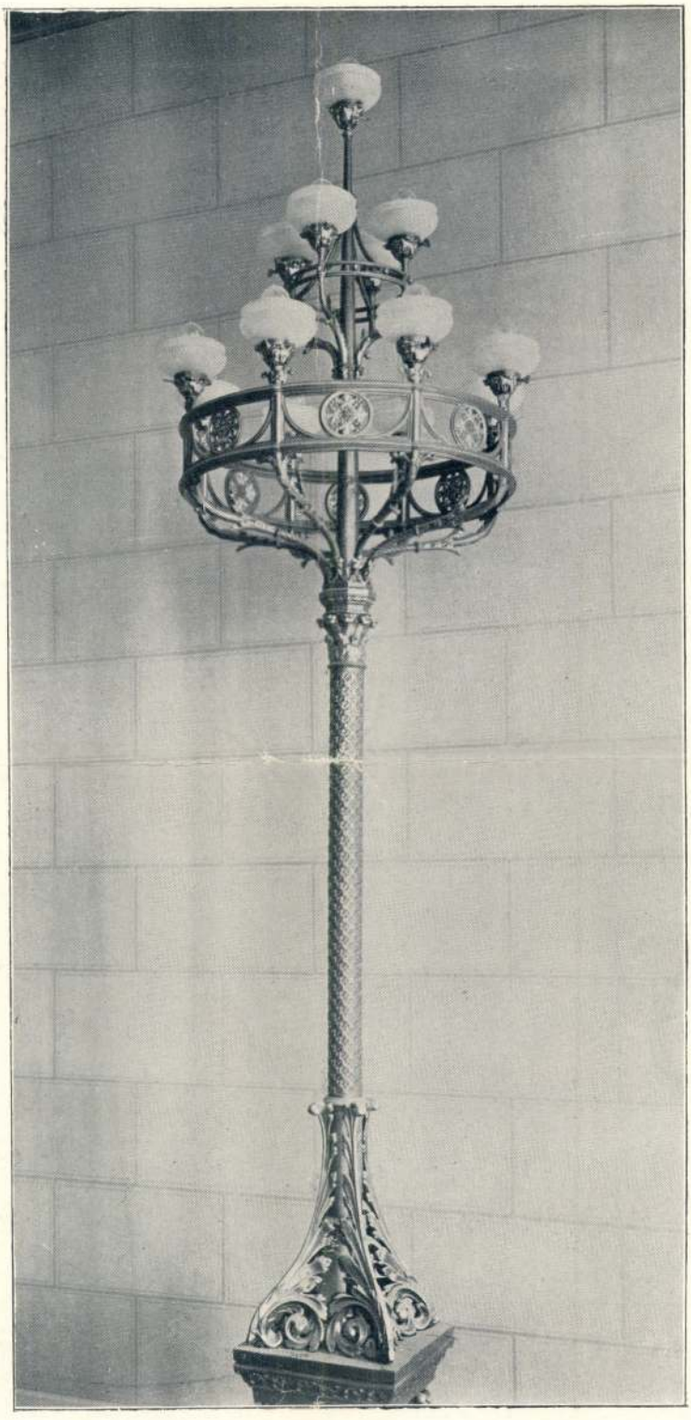

ÁLLÓ CSILLÁR.
KÉSZÍTETTE
KULCSÁR S. ÉS TÁRSA,
(MOST BOLLMANN
LAJOS).

ÁLLÓ CSILLÁR.
KÉSZÍTETTE
A MAGYAR FÉM- ÉS
LÁMPAÁRUGYÁR,
(KOBÁNYA).

Az új országház.

ELŐCSARNOK, LÉPCSŐVEL. TERVEZTE E. H. BERLEPSCH V.

DÍSZTEREM, MAJOLIKA BURKOLATTAL. TERVEZTE W. KREIS.

Torinói kiállítás.

északi és déli végében a házak osztálytermei vannak, megfelelő mellékhelyiségekkel egyetemben. Ily nagyarányú épület díszítésénél mindenkor nagy szerep jut a szobrászatnak, festészetnek és az iparművészetnek.

A gót stílus alapos ismerője nem tervezhette az épületet máskép, mint a középkor eme remek stílusában. E világraszóló alkotással Steindl mester örök emléket emelt, hazájának és a magyar alkotó tehetségnek pedig messzeterjedő hírt és dicsőséget szerzett. Ma a nagy mű készen áll; alkotója örök pihenőre térhetett.

Csányi Károly.

MINISTERELNÖKI IRÓASZTAL

KÉSZÍTETTE THÉK ENDRE AZ EOZIN-BERAKÁSOKAT A ZSOLNAI-GYÁR

EGY DÍSZES ARMÁLIS A XVII. SZÁZADBÓL.

Az 1848 előtti időkben alig volt becsesebb oklevele a magyar embernek, mint az armális, a nemeslevél. Az a hártyalap, a mely tanúságot tett arról, hogy tulajdonosa, vagy elődei felvétettek a nemesség sorába, szerencsés birtokosát az összes emberi jogok részesévé tette; nem csoda tehát, hogy a kinek már birtokában volt az armális levél, féltő gonddal őrzötte, a ki pedig még nem juthatott hozzá, az vágyainak netovábbját látta benne.

Jórészt a címeres-nemeslevelek nagy közjogi fontosságának tulajdoníthatjuk, hogy a XV. század eleje óta a (mióta a festett címerábrás armálisok osztogatása közönségessé vált) ezek voltak az összes oklevelek között a legdíszesebbek. Mindenesetre ott ékeskedett rajtuk a fejedelem által adományozott címer, tarka színekkel festve, s nem ritkán díszítette első soraikat a drága felrakott arany, széleiket a kor ízlésének megfelelő festett keret. Különösen a XVI. század elején, a mikor a rohamosan terjedő könyvnyomtatás a miniátorok, kaligrafusok nagy részét megfosztotta keresetétől, gyakoriak a nagy pompával kiállított e fajta oklevelek; egyik-másik elsőrendű művész kezéből került ki s valódi műremek.

Ezek a festett széldiszű oklevelek iparművészeti szempontból is megérdemlik a figyelmet. Ránk magyarokra természetesen azok birnak különös érdekkel, a melyek még nemzeti királyaink kancelláriáiból származnak. Ezekről, ha azt nem is, hogy művészük várbeli magyar volt, de azt mindenesetre tudjuk, hogy itthon készültek. Már a Habsburg-házból eredt királyok armálisai kevésbbé fontosak, bár tagadhatatlan, hogy a kancellária íródeákjai, festői között a XVI—XVII. században magyarok is akadtak. E kor legkiválóbb író-művésze, Bocskai György, is magyar volt s az udvar szolgálatában állott; Rudolf és II. Mátyás nem egy remekbe készült armálisa az ő kezéből került ki. De ha másért nem, úgy azért kell figyelmet fordítani a Bécsben és Prágában készült magyar díszoklevelekre, mert hatásuk a hazai hasonló termékekre, sőt a magyar diszítmény fejlődésére kétségbe nem vonható.

Ezuttal nincs módunkban olvasóinkat három-négy század ékes armálisainak hosszú sorozatán végig vezetni; csupán egy festett keretű hazai armálist mutatunk be s a melyet *Szivák* Imre, orsz. képviselő adományozott az orsz. iparművészeti múzemnak. Ez főleg azért kelti fel érdeklődésünket, mert kerete nem az udvari kancelláriában készült, hanem itthon, utólag lett az oklevélre ráfestve.

E címerlevelet bizonyos *Litteráti Mátyás* győri származású veszprémmegyei lakos és általa neje, Margit asszony, valamint fivére, Litteráti Mihály nyerte II. Mátyás királytól 1619 február kilencedikén, meg nem nevezett érdemek és szolgálatok jutalmául. A sablonos szövegű oklevél a szokott modorban van kiállítva; elére, a magyar kancellária gyakorlatnak megfelelően oda van festve a címerkép, gyakorlott festő elnagyolt munkája. A címer (kékben zöld talajon ülő (!) ezüst egyszarvú; sisakdísz a koronából kinövő pajzsalak, kék, stilizált liliomot tartva) magyar, birodalmi és cseh jelvényekkel és két imperátor (Rudolf és Mátyás ?) alakjával díszített kapuzat alatt áll és egyszerű arany vonallal van bekerítve.

Rendkívüli érdeket kölcsönöz az oklevélnek, hogy a címeren kívül egy majdnem ugyanakkora, a címerrel semmi összefüggésben nem álló kép van a baloldali mintegy tíz centiméternyi szélére festve. Ez a címerábrával egy keretbe foglalt kép, a mint színeiből s a festés modorából megállapítható, ugyanazon kancelláriai festő munkája, a kitől a címer származik. Rajta középütt az atyaisten trónon ülő alakja látható, a mint a trón emelvénye előtt térdelő, egy angyal által támogatott, csupán rongyolt ingbe s vörös nadrágba öltözött, nyilván magát Litteráti Mátyást ábrázoló alak felé jogart, koronát s arany nyakláncot nyújt. A kép alatt „*et de pulvere suscitans pauperem*“ felirat magyarázza azt, a mit a kép maga is elég érthetően elmond, hogy az új nemest Isten a porból emelte fel.

Tudomásunk szerint heraldikánkban Litteráti Mátyás címereslevele páratlanúl áll. Magában a címerben, vagy a telamonokban, a címert környező alakokban gyakran lehet a címerszerzőre vonatkozásokat találni; sőt azok a címerek sem ritkák, a melyekben az adományos arcképe vagy alakja fordúl elő, de arra ez egyen kívül még nem ismerünk példát, hogy valaki armálisára *külön képen* még saját magát is ráfestette volna a királyi kancellária festője által. Rendkívüli körülmények lehettek azok, a melyek megengedték a szokástól való ilyen eltérést s csak sajnálnunk lehet, hogy a szűkszavú oklevél ezekről és a címerszerző élete körülményeiről mélyen hallgat.

E képen kívül az armális pompáját emelni van hivatva az aranynyal írt és tollal rajzolt díszítményekkel ékített első sor, a király nevével (hihetőleg Bocskai György munkája) s a két rövidebb szélet, valamint az alsó felhajtást borító festett virágok.

A szélrajzok virágait a mellékelt színes tábla felényire kisebbítve mutatja be. Az alsó szélen a táblánkon felül látható három virágon s az alsó sorban középre festett iriszen kívül még egy levelekből képezett keret van, a mely az oklevél kihirdetési záradékát fogja körül. Jobbról négy virágszál van, sárga rózsa, valami piros bogyós galyacska, a tábla második sorában elsőnek álló szegfű s egy kékszinű virág, a melyet legjobban a buzavirághoz hasonlíthatnánk. A bal szélre, miután felét a címer mellé festett kép foglalja el, csak egy a táblán utolsónak festett virág jutott, ez azonban elég különös, mert rózsaágon ülő stilizált gránátalmából s valami kék virágocskából van összeállítva.

Egy pillantás az oklevélre meggyőz arról, hogy a szélek díszítése nem annak a keze munkája, a kitől a címer s a kép származnak. Ha ezt a színek halványabb volta, elütő árnyalatai, a durvább ecset-

Steindl Imre.

építész.

Fényképe: Művészet, 1902. 334. l.
u. o. róla a következő
kivonatosan közölt cikk:

Steindl Imre, egy tehintélyes ékszerész fia 1839. okt. 29-én szül. Budapesten. Elemi és középiskoláit az akkori Pesten, a műegyetemet Budán végezte. Husz éves korában a bécsi képzőművészeti akadémiára meg, hogy az építészetnek művészi részét is megtanulhassa. Hatalmas tehetségével óriási szorgalom és munkaerő párosult, a miről nagyszámú tanulmánya és rajza tanuskodik. Egy év múlva már a budai műegyetemre a szerkezettani tanszék mellé tanársegédnek hívják meg. Két évig marad ez állásában s azután újra a bécsi képzőművészeti akadémián találjuk őt, hol Van der Nüll, Siccardsburg, Rosner és Schmidt Friges voltak tanítómesterei, az építő művészetet pedig Eitelbergtől tanulta. Még mint tanársegét megtanulta a kőmüves mesterséget és szabaduló levelet is kapott.

Magán épületek tervezéséért elismerő oklevelet kapott, nyilvános és emlékszerű épületek tervezésével pedig elnyerte az akkori első akadémiai díjat, a Fuger féle aranyérmet, sőt az 1867. év végén még a szokásos vizsgák alól is fölmentik s kitűnő bizonyítvannyal jutalmazzák tehetségét. Legnagyobb munkája volt az akadémián egy nagyterjedelmű királyi kastély terve gót stilusban.

Jelentékeny részt vett Schmidt vezetése mellett műemlékek felmérésében. E felmérések alapján készített rajzok a „Bauhütte"-ben láttak napvilágot. Még Bécsben készítette a ferencvárosi templom és dekes tervét, de ez nem került kivitelre.

Steindl Imre 2

It készült Nemes Ábrahám és Andrássy Gyula gróf családi sírkápolnájának festő terve is.

1869-ben már a budai műegyetemen, mint helyettes tanár működik s 1870-ben ugyancsak e műegyetemen a középkori építészet szerkezetani és műtörténeti tanszékére nyilvános rendes tanárnak nevezték ki. Mint tanár tanítványaival bejárja egész Magyarországot, megösmertette és lerajzoltatta hazánk legszebb műemlékeit. E tanulmány utaton készitek rajzok száma meghaladja az 500-at.

Még 1868 ban elkészitette a pestvárosi polgári és fenyitő törvényszék palotájának tervét úgy német renaissance, mint gót stilben.

Első munkáinak egyike az aradi városház terve, a melyjelelső dijat nyert. A budai kereskedelmi és iparbank háromemeletes palotáját a Fő utcában 1871-ben terverte és a következő évben föl is épitette. Részt vett a berlini parlament terveire hirdetek pályázaton, a melyen terve elismerést aratott. A budapesti váci utczai uj városház tervpályázatán ugyan a második dijat kapta gót stilü tervével, mégis e rajzokat fogadták el a kivitel alapjáról. E megbizatás után vasszorgalommal fogok az ilyenemü épületek tanulmányozásához. Tanulmányainak sedménye egy gót stilü műrészi tervben csucsosodott ki s már hozzákezdtek e tervek alapján az egyes munkákhoz, midőn a várros kivánságára az épület stiljét megváltoztattas. Steindl hihetetlen gyorsasággal elkészitette az uj, renaissance stilü tervet, melynek alapján a munka megszakitás nélkül folyt ugy, hogy 1875-ben be is fejezték.

Steindl Imre 3

Átalaktotta Rakovszky Géza kosóci kastélyát, a kun bajai templomot s a Debreczeni „Bika" szálloda épületét.

Budián 1873-ban nagy vigadó épitését határoztak el. A terveket Steindl Imre rajzónja terentette meg, de azok kivitelre nem kerültek.

Már régebben foglalkozok az állatorvosi tanintézet terveivel. Több rajzot készitek míg végre 1880-1882-ben megépitettek a pavillon rendszerű tanintézetet. Sokoldalusságának egyik bizonyitéka a Margit hid hidfőjének és őrházainak terve. A kir József műegyetem ujjáépitését is reá bizták. Ez olasz renaissanceban épült.

Bérházat keveset épitett Ezek köztvan az Agorasztó és Lyka családok bérháza. Ő épitette az erzsébetvárosi szent Erzsébetről nevezett templomot. Hat évi munka után 1901-ben fejezték be a templomot. Gót stilben épült s az épitész szerzetteljes gondja nemcsak az épületre terjedt ki, hanem felötelte az összes felszerelési tárgyakat, melyek ugyancsak az ő tervei után készültek.

Mint műemlékeink restaurátora első helyen áll. 1870-ben vette át Vajda Hunyad vár helyre ábrázási munkálatait Schulz Ferenc halálával, de ez abbamaradt. Restaurálta a szegedi Ferenczrendiek templomát (1876), a máriafalvi gót stilű plébánia templomot (1878-1880), majd a kassai székesegyháznak restaurálási terveit készitette el (1877), melyeknek alapján 20 évi szakadatlan munkát kodás után a templomot régi fényébe visszaállitották.

Steindl Imre 4

A XIV. század végén megkezdett s a százados viszontagságok által megrongált templom helyreállításával Trefort minister 1878. őszén Steindl Imrét bízta meg, a ki azt kiváló gonddal és szeretettel restaurálta. Érdemeiért Bártfa város díszpolgárává választotta.

Ez egyházakon kívül még az iglói r. kath. templom és a budapesti eskintéri templom helyreállítása is az ő művészi munkája. A jaáki templom helyreállításához is készített terveket.

Szorgalma, művészi munkája nyomában járt az elismerés. Már 1872-ben a műemlékek országos bizottsága tagjai sorába választja, 1873-ban a bécsi világkiállításon elnyeri a „Medaille für Kunst" érmet, majd az 1878-iki párizsi világkiállítás alkalmával a francia kormány az Officier d'Academie érmet, míg a király a Ferencz József-rend lovagkeresztjét adományozza neki.

1895-ben a Royal Institute of British Architects megválasztotta ot tiszteletbeli és levelező tagjának a Magyar tudományos Akadémia pedig 1898-ban vette fel tagjai sorába, 1900-ban végre a király a művésznek adható legnagyobb kitüntetéssel, a „Pro Litteris et Artibus" bronzy érdemjelvénynyel kitalmazta. Ezen kívül tagja volt az országos képzőművészeti tanácsnak és a budapesti közmunkák tanácsainak.

Steindl nester működésének koronája a budapesti uj országház hatalmas épülete, a mely világraszóló alkotással vevének örök emléket emelt. Az uj országházra kirdetett pályázat 1883 febr. 1-én lejárt s 19 terv közül 4-et fogadott el a bizottság, mely 1884 febr. 24-én megtartott ülésében a beosztás tekintetében nemi módosítással Steindl tervét fogadta el. Az épitést 1885. oktober 12-én kezdtek meg. Az épület stilusa a Schmidt Friggyes hírneves bécsi épitész által megállapitott ujabb gót stil tovább fejlesztett alakja.

← az 1880 évi LVIII t.c. végrehajtásával megbizott

Kenderesi birtok haszonbérletének hirdetési költsége tárgyában.

Hivatal Debrecen
1903 SZEP 5
10272

Debrecen

30.—

Steindl Imre 5

Legmagyobb művének befejezését megérte. Meghalt 1902. augusztus 31-én.

Egyenes, szökimondó modora miatt talán sokán nem vonzodtak hozzá de a kik megismerték, nagyon becsülték. Azaz egyszerűség és szerénység volt, nem szerette a nyilvánosságot. Mint tanár elsőrangú volt.

Czámyi Károly.

elvégre nem is feladata ez ennek a sorozatnak. A magángyűjtőknek nincs módjukban a nagy képtárakkal versenyezni, legalább nálunk nem. Látjuk az itt kiállított darabokból, hogy a gyűjtők súlyt helyeznek rá s ha egyebet nem szerezhetnek meg művei közül, megelégszenek egy-egy érdekes vázlattal vagy rajzzal.

Munkácsyval körülbelül egykorú Szinyei-Merse Pál és Mészöly Géza. Mind a hármukat jellemzi, hogy München és a Piloty-iskola iránya hidegen hagyta őket. Szinyei-Merse is, Mészöly is új alapokra fektették nálunk a tájképet, amaz jóformán első festőnk, a ki egészen színben érez és tökéletesen szakít a hagyományos komponálási formákkal. Föllépése nálunk hatás nélkül maradt: kortársai nem értették meg. A század legvégéig kellett várnia, míg hirtelenül felismerték értékét. Két képe van itt, az egyik a Kohner-, a másik a Baronyi-gyűjteményből.

Mészölynek kétségtelenül nagyobb volt a sikere, de művészetünk alakulására ő sem folyt be elhatározón. Az új elem, a mit tájképeibe vitt, egyszerűen nem volt eltanulható. A Markó-iskola hosszú uralkodása után ő az, a ki a festészet számára felfedezi a speciális magyar levegőt, földet, füzest, a Balatont, a Tisza mentét. Megvolt benne a tanár nélkül tanuló festő nagy előnye: a közvetlen látás és az elfogulatlanság. Későbbi akadémiai tanulmányai alig súroltak le erről valamit is. E kiállításon egész gazdagságában nyilatkozik meg nagy tehetsége, gazdag és magyar lelke. Mintegy nyolcvan képe van itt: a legnagyobb sorozat, a melyet a tárlat egyazon művésztől felmutat. A legtöbb számot a Királyfi-gyűjtemény és a Kohner-gyűjtemény mutatja fel. Az értékes sorozat megérdemli a beható külön tanulmányt.

Végre utalnunk kell művészettörténetünknek még egy nevezetes mozzanatára: a magyar genrekép teljes kialakulására. Ezen a ponton lép fel Bihari Sándor a „Biró előtt" című képével, a mely a király magángyűjteményéből való. Kész munka, a maga nemében tökéletes. Kiforrt stílus jegyét viseli magán. Lezár egy időszakot, a melyen túl a párisi hatás kezdi erejét éreztetni a magyar festészeten. S ez a frissen hozott új hatás megakasztja annak a stílusnak fejlesztését, a melyet a „Biró előtt" jelez és igér. Itt most ismét megakad a teljes magyarosságra való törekvés egy időre.

A tárlat sok újabb magyar képet is mutat, el egész a legifjabb generációig. Ezeket ma még nem gyűjthetjük ilyen műtörténeti szempontok alá. Elég utalnunk arra, hogy a magánképtárak tulajdonosai ügyet vetnek a ma buzgó festővilágra is.

Ezt örömmel konstatáljuk, jól tudván azt, hogy mecénások nélkül nincs művészet.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYÁZAT
RINTEL GÉZA MŰVE
MÁSODIK KATEGORIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ

Hogy minő érdekes darabok vándoroltak magángyűjteményeinkbe külföldi mesterek műtermeiből, arról legközelebb tájékoztatjuk az olvasót.

LYKA KÁROLY

Művészet 1902-

STEINDL IMRE

A magyar építőművészet egyik oszlopa dőlt ki Steindl Imrében, az új országház megalkotójában, a kit augusztus 31-én ragadott el a kérlelhetlen halál, dicsősége delelőjén. Készen áll a Duna partján nagy műve, az ő kőbe vésett gondolata, hirdetve megalkotója szellemét, de a mester nem élvezheti dicsősége melegét, nemzete elismerését. Valami tragikus elem van abban, hogy akkor költözött el az élők sorából, midőn legnagyobb mesterműve készen áll.

Erre a nagy veszteségre nem voltunk elkészülve, bár szomorúan láttuk napról-napra, miként hagyja el a mestert testi ereje; de hogy a szomorú vég ily hamar bekövetkezik, még se hittük.

Steindl mesterben valódi művészlélek, hatalmas alkotó erő lakozott. Sohasem kereste a szórakozást, nem pihent; minden örömét művészetében lelte és egész idejét művészetének szentelte. Egyenes, szókimondó modora miatt talán sokan nem vonzódtak hozzá, de a kik megösmerték, tudták, hogy szívvilágában a jóság foglalja el a legnagyobb helyet. Csupa egyszerűség, szerénység volt. Nem irigye a mások sikerének, viszont ő sohasem kereste a hangos sikert. Keveset írtak róla, mert magába zárkózott természete hadilábon állt a nyilvánossággal. Azt tartotta, hogy a művész egyénisége csak úgy érvényesülhet igaz alakjában, ha gondolkozásában, művészi megnyilatkozásában teljesen önálló, szabad, ha abban nem zavarja semmiféle idegen befolyás.

De benne nemcsak jeles építőművészt, hanem kitünő tanárt is vesztettünk, ki feledhetetlen emlékezetűvé tette nevét a műegyetem történetében s emlékezete tanítványai szivébe is kitörülhetetlenül van bevésve.

Életének folyása kora ifjúságától fogva össze van forrva művészetével. Ha az építészet megfagyott zene, akkor Steindl e zenének Schubertje volt, úgy a termékenység, mint a művein elömlő harmonia tekintetében. De nemcsak műveinek sokaságával, hanem egyszersmind sokféleségével is méltán bámulatba ejt bennünket.

Steindl Imre, egy tekintélyes ékszerész fia 1839 október 29-én született Budapesten. Elemi és középiskoláit az akkori Pesten, a műegyetemet Budán végezte. Husz éves korában a bécsi képzőművészeti akadémiára megy, hogy az építészetnek ne csak szerkezeti, hanem művészi részét is megtanulhassa. Hatalmas tehetségével óriási szorgalom és munkaerő párosul, a miről nagyszámú tanulmánya és rajza tanuskodik. Egy év mulva már a budai műegyetemre a szerkezettani tanszék mellé tanársegédnek hivják meg.

A meghivásnak eleget tesz, de csak két évig marad ez állásában, mert tanulási vágya által ösztökélve újra a bécsi képzőművészeti akadémián találjuk őt, hol Van der Nüll, Siccardsburg, Rosner és Schmidt Frigyes voltak tanítómesterei, az építőművészet történetét pedig Eitelbergtől tanulta. Még mint tanársegéd megtanulta a kőműves mesterséget és szabaduló levelet is kapott.

Az akadémián vasszorgalma és művészi tudása csakhamar az elsők közé emelte a fiatal Steindlt. Magánépületek tervezéséért elismerő oklevelet kapott, nyilvános és emlékszerű épületek tervezésével pedig elnyerte az akkori első akadémiai díjat, a Fuger-féle aranyérmet, sőt az 1867. év végén még a szokásos vizsgák alól is fölmentik s kitünő bizonyítványnyal jutalmazzák tehetségét. Legnagyobb munkája volt az akadémián egy nagyterjedelmű királyi kastély terve gót stilusban.

Jelentékeny részt vett Schmidt vezetése mellett műemlékek felmérésében. E felmérések alapján készitett rajzok a „Bauhütte"-ben láttak napvilágot. Önálló művészi tevékenysége már az akadémián kezdődik. Még Bécsken készitette a ferencvárosi templom érdekes tervét, de ez nem került kivitelre. Itt készült Nemes Ábrahám és Andrássy Gyula gróf családi sírkápolnájának festői terve is.

1869-ben már a budai műgyetemen, mint helyettes tanár működik s 1870-ben ugyancsak e műegyetemen a középkori épitészet szerkezettani és műtörténeti tanszékére nyilvános rendes tanárnak nevezték ki. Mint tanár mestere Schmidt példájára tanitványaival bejárja egész Magyarországot, megösmertette és lerajzoltatta hazánk legszebb műemlékeit. E tanulmányutakon készitett rajzok száma meghaladja az ötszázat.

Lázas tevékenység korszaka kezdődik tanárkodásával. Még 1868-ban elkészitette a pestvárosi polgári és fenyitőtörvényszék palotájának tervét úgy német renaissance, mint gót stilusban. Különösen ez utóbbi terv két emeletes homlokzatának rajzán nyilatkozik meg a mester formaismerete és művészi tudása. Arányai nemesek, diszitése egyszerű, az épület jellegének megfelelő. Első munkáinak egyike az aradi városház terve, a melylyel első díjat nyert. A budai kereskedelmi és iparbank háromemeletes palotáját a Fő-utcában 1871-ben tervezte és a következő évben föl is épitette. Részt vett a berlini parlament terveire hirdetett pályázaton, a melyen terve elismerést aratott. A budapesti váci-utcai új városház tervpályázatán ugyan a második díjat kapta gót stilű tervével, mégis e rajzokat fogadták el a kivitel alapjául. E megbizatás után vasszorgalommal fogott az ilynemű épületek tanulmányozásához. Tanulmányainak eredménye egy gót stilű művészi tervben csúcsosodott ki s már hozzákezdtek e tervek alapján az egyes munkákhoz, midőn a város kivánságára az épület stiljét megváltoztatta. Steindl hihetetlen gyorsan elkészitette az új, renaissance stilű tervet, melynek alapján a munka megszakitás nélkül tovább folyt, úgy hogy 1875-ben be is fejezték. Ez épület művészi munkájával kiválóbb helyet érdemelt volna, mint azt a szűk utcát, a melyben emelkedik. Igy vett részt abban a munkában, melynek célja volt hazánk fővárosát a többi nagy nemzetek fővárosához hasonlóvá varázsolni. Működésének leginkább Budapesten jutott tér, kiterjedt azonban a vidékre is. Erről tanuskodik Rakovszky Géza kosóci kastélyának átalakitási terve, a kun-bajai templom s a debreceni „Bika" szálloda épülete.

Budán 1873-ban nagy vigadó épitését határozták el. A terveket Steindl Imre rajzónja teremtette meg, de azok kivitelre nem kerültek.

A következő évben Gyulai Sámuel gróf családi sírkápolnáját tervezi. E sírkápolna a vizivárosi temető legkiválóbb dísze.

Már régebben foglalkozott az állatorvosi tanintézet terveivel; több rajzott készitett, míg végre 1880—1882-ben megépitették a pavillon rendszerű tanintézetet. Sokoldalúságának egyik bizonyitéka a Margit-híd hídfőinek és őrházainak terve. Az állatorvosi tanintézet sikerült épülete a nagyobb méretű tanintézet tervezésében való jártasságát bizonyitotta, s ezért a kir. József műegyetem újjáépitését is reábizták. Hogy e feladatának mily fényesen felelt meg, eléggé bizonyitja a múzeum-körúti, olasz renaissance stilű, nagyarányú palota.

Steindl Imre tehetségét nem igen pazarolta kisebb alkotásokra; bérházat alig egy-kettőt

ÉVA
CSÓK ISTVÁN RAJZA

épitett. Ilyen az Agorasztó-család (Kecskeméti-utca) és a Lyka-család bérháza. A sors kedvezett neki s művészeti tudásához méltó feladatokat juttatott számára.

Legszebb alkotásai közé sorolható az erzsébetvárosi szent Erzsébetről nevezett plébániatemplom. Budapest szegény művészi becsű templomokban, és igy mindenki örömmel üdvözölte a főváros határozatát, mely kimondotta az erzsébetvárosi templom létesitését. Hat évi munka után 1901-ben fejezték be a templomot. A terveket pályázat útján szerezték be, a kivitelre Steindl Imre tervei kerültek, ki az egyházat gót stilusban, három hajóval csarnok-templomnak tervezte, kereszthajóval, kápolnákkal és két sekrestyével. A templom különösen nagyszerű térhatásával lepi meg a szemlélőt. A karcsú oszlopok merészen hordják a rajtuk nyugvó keresztboltozatokat. A templom belül szinesen festett. A színhatás fokozásához nagyban hozzájárulnak a pompás üvegfestmények. De szeretetteljes gondja nemcsak az épületre terjedt ki, hanem felölelte az összes fölszerelési tárgyakat, melyek ugyancsak a mester tervei után készültek.

Mint műemlékeink restaurátora Steindl első helyen áll. 1870-ben vette át Vajda-Hunyad vár helyreállitási munkáinak vezetését Schulcz Ferenc halála után, de nem állván a szükséges anyagi erő rendelkezésre, a restaurálás abbamaradt. Restaurálta a szegedi Ferencrendiek templomát (1876), a máriafalvi csinos gót stilű plébánia-templomot (1878—1880), majd a magyarországi gót épitőművészet gyöngyének: a kassai székesegyháznak restaurálási terveit készitette el (1877), melyeknek alapján húsz évi szakadatlan munkálkodás után a templomot régi fényébe visszaállitották. Méltán sorakozik e restaurációkhoz a bártfai szt. Egyed templomé. A XIV. század végén megkezdett s a százados viszontagságok által megrongált templom helyreállításával Trefort miniszter 1878 őszén Steindl Imrét bizta meg, a ki azt kiváló gonddal és szeretettel restaurálta. Érdemeiért Bártfa város diszpolgárává választotta.

Ez egyházakon kivül még az iglói róm. kath. templom és a budapesti eskütéri templom helyreállitása is az ő művészi munkája, azon kivül a román stilű magyarországi emlékek legkiválóbbjának, a jaáki apátsági templomnak helyreállitásához is készitett terveket.

A műemlékek iránt érzett szeretetének impozáns megnyilatkozása az az ötszáz rajz, melyet hallgatóival az ország különböző jeles műemlékeiről készitett, de e szeretet még inkább megnyilatkozik azokban a régi, történeti műemlékekben, melyeket gonddal, művészi érzékkel és tudással állitott helyre.

Szorgalma, művészi munkája nyomában járt az elismerés. Már 1872-ben a műemlékek országos bizottsága tagjai sorába választja, 1873-ban a bécsi világkiállitáson elnyeri a „Medaille für Kunst" érmet, majd az 1878-iki párisi világkiállitás alkalmával a francia kormány az Officier d'Academie érmet, mig a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozza a fáradhatatlan és érdemekben gazdag épitőművésznek.

Steindl hirneve egyre nőtt: 1895-ben a Royal Institute of British Architects megválasztotta őt tiszteletbeli és levelező tagjának, a Magyar Tudományos Akadémia pedig 1898-ban vette fel tagjai sorába, 1900-ban végre a király a művésznek adható legnagyobb kitüntetéssel, a „Pro Litteris et Artibus" arany érdemjelvénynyel jutalmazta a mestert. Ezenkivül tagja volt az országos képzőművészeti tanácsnak és a budapesti közmunkák tanácsának.

Steindl mester működésének koronája a budapesti új országház hatalmas épülete, a mely világraszóló alkotással nevének örök emléket emelt, hazájának és a magyar alkotótehetségnek pedig messzeterjedő hirt és dicsőséget szerzett.

A Rákosmező volt egykor I. Ferdinánd királyig a magyarok országgyűlési helye, majd később, 1848-ig, a hajdani koronázó városban, Pozsonyban tartották az országgyűléseket. Az 1848. IV. törvénycikk rendelete értelmében azonban Pest lett az országgyűlés székhelye. Kezdetben az üléseket különböző helyeken tartották, nem lévén erre a célra szolgáló, állandó épület. Ez ideig a képviselőház a Sándor-utcai, ideiglenes, eredetileg csak 10 évre szánt országházban, a főrendiház a nemzeti múzeum dísztermében tartotta gyűléseit.

Sürgős volt tehát ama terv keresztülvitele, hogy a törvényhozó testületek részére a kor követelményeinek mindenben megfelelő állandó otthont építsenek. Az alkotmányos életnek 1867-ben történt visszaállítása után azonban a leendő s a mulhatatlanul szükséges és sürgős intézkedések annyira igénybe vették az állam pénzügyi erejét, hogy az állandó országház építésének kérdése az alkotmányos újjászületés első éveiben teljesen háttérbe szorult. Utóbb azonban a kérdés megoldása tovább már nem volt halasztható s a kormány ez irányban tett előterjesztése alapján meghozták az 1880. évi LVIII-ik törvénycikket, mely az országgyűlés mindkét házát befogadó állandó országház építését rendeli el.

A törvény végrehajtásával megbizott országos bizottság által kidolgozott programm alapján hirdetett tervpályázat határideje 1883. évi február 1-én lejárt; összesen tizenkilenc terv érkezett be, a birálat alapján a kitüzött négy (egyenlő) díjat az „Alkotmány I.", „Patres conscripti", „Alkotmány II.", „St. Stephani regis" jeligéjű terveknek ítélte oda, a melyeknek szerzőiül a jeligés levelek felbontása után Steindl Imre, Hauszmann Alajos, Schiekedanz Albert és Freund Vilmos és végre Wagner Ottó, Kalina Mór és Bernd Rezső nevei tüntek ki.

Minthogy azonban a beérkezett pályaművek közül — a dolog természetéből kifolyólag — egyik sem volt közvetlenül a kivitelre módosítás és megfelelő átdolgozás nélkül alkalmas, az országos bizottság újból és némi módosításokkal részletes tervezési programmot állapított meg, melynek alapján a végleges terv elkészítésével, pályakoszorúzott tervének alapul vételével, Steindl Imrét bízta meg, a kinek tervét az országos bizottság 1884. évi február 24-én megtartott ülésében, beosztás tekintetében némi módosítással, a végrehajtás alapjául elfogadták.

Az állandó országház építését 1885. évi október hó 12-én kezdték meg, ekkor történt meg az első kapavágás.

Steindl Imre tervezetében ama gondolatnak óhajtott kifejezést adni, hogy alkotmányos életünknek legfontosabb tényezői, a törvényhozás két háza, már az épület külsején is kifejezésre jussanak, úgy azonban, hogy a törvényhozás egysége mint domináló eszme mégis félreismerhetetlen alakot nyerjen.

A törvényhozás két háza: a főrendiház az épület északi, a képviselőház pedig déli részéből négy-négy saroktoronynyal emelkedik ki, míg a törvényhozás egységének kifejezője az épület közepéből kimagasló kupola.

A gót stílus ez alapos ismerője és művelője nem tervezhette az épületet máskép, mint a középkor e remek stílusában, mely lelkesedést keltő tökéletes szépségeivel, magasba törekvő, határozott formáival mindenkire hatással van.

Az egész épület egyetlen összefüggő betonlapon áll, melynek közepes vastagsága két méter. Alaprajza hosszúkás négyszög, melyből csak a főlépcsőt magában foglaló rizalit ugrik ki. Kívül, a gazdagon tagolt kőhomlokzatokon számos címer, nagyszámú szobor, pillér és több erkély van, melyek a változatos alakú ablakokkal kellemesen osztják meg a falak felületeit s e falfelületek szépsége még fokozódik a dunai homlokzatokon az alul elhuzódó árkádsor és középen, a két, gula alakban ég felé törő tornyok közt elhelyezett loggia által. A város felőli oldal nyitott csarnoka felett Nagy Lajos és Mátyás király szobrai Magyarország legvirágzóbb korszakait juttatják eszünkbe, míg az épület északi kocsimegállójánál alkalmazott Árpád-szobor két allegorikus alakkal a honfoglalás, a délinél szent István szobra ugyancsak két mellékalakkal a honalapítás eszméjét fejezi ki.

Az épület főbejárója a kényelmes hozzájutás szempontjából a város felőli oldalon van, hol hármas kapu vezet a tágas előcsarnokba, hová egyszersmind a középső rizalit két oldalán a kocsimegállókból is van bejárat. A belépő szemei előtt szép távlati hatás nyilik a lépcsőcsarnok márványfalai között fel egészen a kupolacsarnok szines pompájú faláig. A hatás fokozódik, ha a lépcsőcsarnokba lépünk, melynek karcsú, svéd gránitból való monolit oszlopai és márvány pillérei a gazdagon szinezett boltozatot hordják s ezen egyrészt a római vatikáni loggiák, másrészt a római termák festésének motivumait ismerjük fel, bámulatos ügyességgel átalakítva azt a gót stílus követelményei szerint. A boltozat középső hármas

mezőjében Lotz tanárnak képei ragadják meg figyelmünket. Az oldalfal négy pillérén szép bronzbaldachin alatt konzolokon álló négy apród a koronázási jelvényeket tartja.

A lépcsőn felhaladóval szemben tágas csarnok visz a kupola alatti térbe, az ellenkező oldalon a lépcsőzet két karja a delegáció-terem előtti folyosóra vezet. Az előbb említett csarnokon át a kupolaterembe lépve a szemet kápráztató pompa képzeletünket meghaladó fokban ismétlődik s a színes ablakokon beszürődő napfény a színhatások legváltozatosabbját idézi elő. A tizenhat hatalmas pilléren nyugvó építmény alsó része ívsorozatból, e felett övpárkánnyal elválasztott páholyemeletből áll, majd az oszlopnyalábok gazdagon aranyozott fejezetein nyugvó bordák által hordott hatalmas boltozat fejezi be, melynek zárógyürüje huszonhét méter magasságra emelkedik a padozat fölött. A tizenhat pilléren, bronzból való baldachinok alatt legjelesebb szobrászaink által mintázott szoborcsoportok állnak: a honfoglaló Árpád, királyaink és erdélyi fejedelmeink legkiválóbbjai, két-két apród között, koruknak és jellemüknek megfelelően ábrázolva.

A kupolától jobbra a főrendiház, balra a képviselőház társalgó előcsarnokai, üléstermei s az azokat körülvevő tágas folyosók vannak elhelyezve; szemben pedig éttermek, társalgó- és olvasótermek találhatók. A két üléstermek már kívülről könnyen fölismerhető kiemelkedő oldalfaláról és négy saroktornyos tetőzetéről. Az üléstermek, valamint a körülfutó folyosók oldalfalai gazdag márványdiszítésüek, a menynyezetek amazoknál szép faragású fafödémek, részben aranyozva és szinezve, emezeknél csinos gót boltozatok, az oldalfalakkal arányban álló szinezéssel. Az üléstermek közelében találjuk az elnök és háznagy iró-, fogadó- és hivatalhelyiségeit, valamivel távolabb a miniszterek szobáit, melyekhez külön lépcsők vezetnek. Az épület északi és déli végében a házak osztálytermei vannak, megfelelő mellékhelyiségekkel.

A földszinten s részben a félemeleten irodák, könyvtár, levéltár, olvasótermek, a gyorsírók és hirlaptudósitók helyiségei nyertek elhelyezést. Közel a főbejárathoz van a posta- és táviróhivatal, a pénztár, azonkívül az iktató, kiadó és a házgondnok lakása.

A pincesor a központi fűtéshez és szellőzéshez szükséges berendezéseket, raktárakat, cselédség, szolgaszemélyzet lakásait, s a buffethez tartozó konyhahelyiségeket foglalja magában. A központi fűtés- és szellőzésre szolgáló gépek külön épületben vannak elhelyezve. Különösen nagyon szépek a nyers tégla- és majolikadiszű udvarok, számra nézve tiz. A tetőzetek szerkezete vasból készült, palával és vörösrézbádoggal fedve.

Ily nagyarányú épület diszitésénél mindenkor nagy szerep jut a szobrászoknak és festőknek. Míg a szobrászoknak kiváló alkalmul kinálkozott tehetségük érvényesítésére a homlokzatokon, valamint néhány, belső csarnokban alkalmazott nagyszámú szobor, addig a festők közül is többnek jutott méltó tér. Steindl a falfelületek, boltmezők stb. diszítésére hazánk floráját, mezőink, erdőink és rónáink növényzetét többé-kevésbbé stilizálva alkalmazta. A többi dekorativ dolgokban nem a régi stilus formái tisztaságának fentartására törekedett, hanem inkább a modern igényeknek hódolt. Az épület stilusa a Schmidt Frigyes, hirneves bécsi épitész által megállapitott újabb gót-stil továbbfejlesztett alakja.

Az új országházban leginkább megnyilatkozik Steindl művészi egyénisége és tudásának nagysága; benne ezeréves multunknak örök emléket emelt. Ma a nagy mű készen áll, alkotója pedig örök pihenőre tért.

Csányi Károly

REGRUTA. TANULMÁNY
KÁROLYI LAJOS RAJZA

40. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, OKTÓBER 5.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre **12** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre **8** „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre **5** „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ.

Budapesten vajmi kevés a művészi becscsel biró, monumentális épület, s a mi van is, a legutóbbi évtizedek alkotása. Ez épületek közt legnagyobbszerű az immár készen álló új országháza, mely 270 méter hosszú homlokzatával s 96 méter magas pompás kupolájával fővárosunk legkiválóbb díszeinek egyike. Az október hó 8-ikán összeülő országgyűlés itt fogja már tanácskozásait megkezdeni.

Az ezeréves multunk emlékére emelt hatalmas alkotást a következőkben ismertetjük.

Az 1880. évi 58-ik törvényczikk elrendelvén az országgyűlés mindkét házát befogadó, állandó országház építését, az akkori miniszterelnök Tisza Kálmán országos bizottságot szervezett, mely kidolgozta az épület tervezési programmját s ennek alapján pályázatot hirdetett. E pályázaton az első dijat *Steindl* Imre építőművész, műegyetemi tanár tervei nyerték, melyek alapján aztán a végleges terveket is elkészítette.

Az építkezés intézésére a törvény végrehajtásával megbizott miniszterelnök tanácsadó közegül építőtanácsot szervezett. Az építőtanács elnöke a miniszterelnök, végrehajtó közege pedig a végrehajtó-bizottság, a melynek elnökévé s egyszersmind az építőtanács alelnökévé gróf Tisza Lajost nevezték ki. Tisza Lajos 1898. évi január hó 26-án meghalt, helyébe Tarkovich József miniszterelnökségi államtitkár neveztetett ki, a ki végrahajtó-bizottsági elnöki tisztjét az épület befejezéséig viselte.

Az állandó országház építését 1885. évi október hó 12-én kezdték meg, ekkor történt meg az első kapavágás. Az óriási épület egész kiterjedésében egyetlen, összefüggő betonalapra van fektetve, melynek közepes vastagsága két méter. A betonalap területe három és fél kataszteri holdnak felel meg.

Az alapvetés költségei 2.400,000 koronára rúgtak. Az utczai összes homlokzatok, valamint

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ A DUNA FELŐL

Erdélyi fényképe után.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ A NÁDOR-UTCZA FELŐL. Erdélyi fényképe után.

az erősebb szerkezeti részek is, mint pillérek, boltövek, boltbordák stb., faragott kőből készültek. A kőfaragó munka költségeinek összege 6.500,000 korona.

Azon czélnak szem előtt tartásával, hogy az épület Magyarország ezredéves fennállásának ünneplése idejére külsőleg egészen, belül pedig az ünnepély czéljaira szolgáló részeiben elkészüljön, óriási munkát kellett végeztetni, minek folytán 1894. május 5-ikén már megtarthatták a hagyományos «bokrétaünnepet,» egy évvel rá, 1895 május 16-án a már végleg befödött kupola boltozatának zárókövét is elhelyezték, 1895. deczember havában pedig az épület összes külső homlokzatai megszabadultak az állványoktól.

Az építési munkák terjedelméről fogalmat adhat, ha megemlítjük, hogy összesen 40 millió téglára volt szükség, a fölhasznált vasneműek összes sulya pedig 28,368 métermázsa.

Steindl Imre tervezetében ama gondolatot óhajtotta kifejezni, hogy alkotmányos életünknek legfontosabb tényezői — a törvényhozás két háza — már az épület külsején is kifejezésre jussanak, úgy azonban, hogy a törvényhozás egysége mégis félreismerhetetlen alakot nyerjen.

A törvényhozás két háza: a főrendiház az épület éjszaki, a képviselőház pedig annak déli részéből 4—4 saroktoronynyal emelkedik ki, mig a törvényhozás egységének kifejezője az épület közepéből kimagasló kupola.

Az épület hoszsza, a két szárny végén alkalmazott födött kocsimegállókkal együtt, 265 méter, legnagyobb szélessége pedig a főbejáró előtti nagy szabad lépcsőzet nélkül 123 méter.

Az országház által elfoglalt terület 17,800 □ méter, melyből az udvarok 2500 □ métert foglalnak el.

Az épület főbejáróját a kényelmesebb hozzáférhetés czéljából a városfelőli homlokzat közepére helyezték, a hol a hármas kapu, valamint a főrizalit jobb- és baloldalán elhelyezett fedett kocsimegállókból vezető kapu is a tágas előcsarnokba vezetnek.

Innen a főemeletbe a díszlépcső közvetítésével a felső előcsarnokba jutunk, a melyből jobbra és balra a főrendi-, illetőleg képviselőházi ruhatárba van a közvetlen bejáró, szemközt pedig a kupola alatti, magas oldalvilágitású díszcsarnok fogadja az érkezőt.

A díszlépcsőházból a kupolacsarnokba lépőtől jobbra a főrendiház, balra pedig a képviselőház társalgó csarnokai és üléstermei és az azokat körülvevő folyosók vannak. E tágas folyosók oldalfalait műmárvány borítja, míg menyezetét szinezett keresztboltozatok alkotják. Szemközt a mindkét házhoz egyaránt tartozó közös helyiségek, úgy mint: éttermek, társalgó- és olvasótermek nyertek elhelyezést. E helyiségeknek a Dunára néző nyilása előtt tágas loggia vonúl végig.

Közvetlen az üléstermek mellett az elnökök és háznagyok iró-, fogadó- és hivatalhelyiségei vannak beosztva, míg a miniszterek szobái és termei, a melyekhez külön lépcsők vezetnek, a főkapuzat felett levő delegáczió-terem körül csoportosúlnak.

A két másodrangú kapu az épület éjszaki és déli homlokzatainak közepéből nyilik s az első a főrendiházhoz, az utóbbi a képviselőházhoz és az azokhoz tartozó részint a földszinten, részint a félemeleten és az első emeleten elhelyezett irodákhoz és segédhivatalokhoz és a házak tanácskozó, illetőleg osztálytermeihez vezetnek. Ugyanitt a lépcsők szomszédságában vannak a liftek is.

Az épület félemeletének középső részét a könyvtár és levéltár foglalja el. Megjegyzendő, hogy a könyvtár két emeleten áthaladva, a földszinten levő helyiséggel együtt egy egészet képez. A félemeletnek többi részeit olvasótermek, a gyorsirók és hirlaptudósitók helyiségei, a posta- és táviróhivatalok foglalják el.

A főrendiház üléstermében 300, a képviselőház üléstermében pedig 438 ülőhely van és ezenkívül 10—10 miniszteri szék és az elnöki, előadói és négy jegyzői ülőhelyen kívül a gyorsirók számára 5—5 ülőhelyről történt gondoskodás.

A képviselőház üléstermének karzatain 400, a főrendekén pedig 414 ülőhelyet osztottak be. Az alaprajzilag teljesen azonos s egymástól csak építészeti kiképzésükben eltérő, sokszögű két ülésterem mindegyikének hoszsza 25 és fél méter, szélessége 23 és fél méter, magassága 17 méter, alapterülete 520 négyzetméter.

Az üléstermek nappali világitására magas oldalvilágitás terveztetett. Mindegyik üléstermek ugyanis 12 a karzatok fölé helyezett óriási ablaka van. Esetleges éjjeli ülések alkalmára a képviselőház üléstermének mennyezetére elhelyezett 137 darab izzólámpával ellátott csillár, a két karzat párkányára pedig 373 darab hasonló izzólámpával ellátott koszorú — a főrendiházban e koszorúkon kívül még a menyezeten levő hét darab, összesen 335 izzólámpával ellátott csillár szolgáltatja a szükséges világosságot.

A pinczesor végül a fűtő- és szellőztetőberendezésekhez szükséges helyiségeket, a raktárakat, a cselédség, tűzoltók és rendőrök tanyáit, a kapusok és szolgák lakásait, továbbá a buffethez tartozó konyhahelyiségeket foglalja magában.

Az épület összes helyiségeit gőzzel fűtik. E czélból az épület tőszomszédságában gép- és kazánház épült, hol az országház fűtése és szellőztetése részére szükséges kazánok és gépek nyertek elhelyezést.

Az épület külsején 90, belsejében pedig 162 darab szoborhely van, valamennyi kivétel nélkül gazdag baldachinokkal koronázva, a melyek a külső szobrok fölött kőből, a belsők fölött pedig bronzból valók.

A szobrok megválasztásánál az volt a vezéreszme, hogy e szobrokban a magyar nemzet története — a honfoglalástól napjainkig — hű kifejezést nyerjen. Az épület éjszaki kocsimegállójának földszinti magasságában Árpád szobra, két allegorikus alak között a honfoglalást, a déli kocsimegállónál ugyanazon magasságban pedig Szent István király szobra és a mellette álló két allegorikus alak a honalapitást jelképezi. Árpád szobra fölött az éjszaki oldalon, két helyen a hét vezér szobra áll. A dunai homlokzaton a vezérek és királyok szobrai Árpádtól V. Ferdinándig időszaki sorrendben állanak. A város felőli rizalitban Erdély fejedelmei, kiváló nádorok, hadvezérek és államférfiak foglalnak helyet. A város felőli kapuzat nyitott csarnoka fölé végül Nagy Lajos és Mátyás király szobrát helyezték el.

A főbejáró fölött levő oromzatban az állam nagy czimerét, alatta a Szent István koronájához tartozó országok külön czimereit, a város felőli egyéb homlokzatok főpárkánya alatt a törvényhatóságok czimereit alkalmazták, valamennyit kőből faragva.

A tíz kisebb-nagyobb udvar iszapolt és sajtolt téglával burkolt összes homlokzatait gazdag majolikadísz födi. Az oszlopfejezetek virágai hazánk flórájából valók, kevés stilizálással feldolgozva. Ugyanez az eszme, tudniillik a természet nyújtotta szép formák fölhasználása nyilvánúl a számtalan változatban készült, a szőlő, tengeri, napraforgó, dohány, tölgy, fenyő, komló, tulipán, paprika stb. leveleivel, virágaival és gyümölcseivel diszített képszékek részleteiben is.

Az összes tetőszerkezetek vasból készültek s palával és vörösrézbádoggal födvék s mindenütt tűzmentes födémek vannak alkalmazva.

A város felőli főbejáróhoz nagy szabad lépcső vezet, két oldalán egy-egy ülő oroszlánnal, melyeket Markup Béla szobrászművész mintázott. A 21 lépcsőfokon fölhaladva, a háromnyilású s kovácsolt vasból készült rácsos kapuval ellátott előcsarnokon át jut a belépő a nagy, gazdagon festett és aranyozott fővestibulumba. Ide torkol jobbról és balról a födött kocsimegállóktól vezető földszinti hat méter széles folyosó is. Innen 77 lépcsőfok közvetítésével, a főemeletre, a kupolacsarnok előtt levő felső vestibulumba jutunk.

Mig a kupolacsarnokban a szobrászatnak és díszfestésnek jutott előkelő hely, addig a lépcsőházban a képzőművészet említett ágai mellett a monumentális falfestésnek is jutott szerep. A mennyezet három mezőjét a törvényhozást allegorizáló, Lotz Károly által «al tempera» modorban festett képei diszitik. A lépcsőházból tágas csarnok vezet a kupola alatti térbe. Itt a szemet káprázтató pompa ismétlődik s a szines ablakokon beszűrődő napfény a szinhatások legváltozatosabbját idézi elő. A kupola 19 pillérén, bronzból való baldachinok alatt szobrászművészeink által mintázott szoborcsoportok állnak a honfoglaló Árpád, királyaink és erdélyi fejedelmeink legkiválóbbjai, két-két apród között, koruknak és jellemüknek megfelelően ábrázolva.

Több művész működött közre az új országház figurális festményeinek megalkotásában.

A képviselőházhoz és főrendiházhoz tartozó társalgó-termek mennyezetére Vajda Zsigmond «al tempera» modorban festményeket festett, a melyeknek tárgyát a mondavilágból és a történetből merítette. A képviselőház társalgójának mennyezetképe — annak a kupolacsarnok felé eső táján — mondánk ama részét ábrázolja, a midőn a két testvér, *Hunor és Mogor* üldözőbe veszik a szarvast. A képnek a csarnok másik bejárója felőli részén *Emese álma* van megörökitve, mellette *Attila serege,* a mint az égen Ázsiába visszatér. A főrendiház társalgójának mennyezetére festett kép szélső részén *Mátyás királyt* népe körében igazságot szolgáltatva látjuk. A festmény középső része két részből áll, az egyik részében *Asztrik apátot látjuk, a mint István fejedelemnek a szent koronát nyújtja át,* a másik része a *kereszténység diadalát* jelenti. A festménynek harmadik része is két jelenetből áll. Az egyikben az van allegorizálva, a midőn *Könyves Kálmán* korának szellemét messze túlszárnyaló bölcseséggel emeli fel tiltó szavát a boszorkányok megégetése ellen. Az étterem mennyezetére Krenner festőművész a «*Szüret*», «*Aratás*» és «*Bőség*», a terem oldalfalsikjára Kriesch Aladár a «*Vadászat*» és «*Halászat*», a terem hosszfalára pedig Spányi Béla jónevű festő-

művészünk festett kedves tájképeket, a melyek *Trencsén, Klissa, Visegrád, Árvaváralja* és *Vajdahunyad* várát ábrázolják.

A delegátusok termének oldalfalára Dudits a kiegyezés betetőzését képező 1867-iki koronázás egyik kiváló és az ország védelmét jelképező momentumát, *a kardvágás jelenetét* festette. A főrendiházban az elnöki emelvénytől jobbra és balra lévő falsíkokon Jantyik Mátyás a «*Moriamur*» és «*Aranybulla*» című, a képviselőház üléstermének ugyanazon helyén pedig Vajda Zsigmondnak az *1848-iki országgyűlést* és az *1867-iki koronázást* ábrázoló képeit látjuk. A minisztertanács-terem mennyezetére Lotz Károly az «*Erély*» és «*Bölcseség*» című képeket festette.

Az építkezés összes költségei 36.600,000 koronára rúgnak, ebből a festményekre és szobormüvekre 700,000 korona esik.

Azzal az óhajtással zárom ismertetésemet, vajha az újabb ezer évben boldogabb időknek lenne tanúja e hatalmas palota s hogy vezessék az új országházban hozandó törvények szeretett hazánkat eddig el nem ért felvirágozásra.

Csányi Károly.

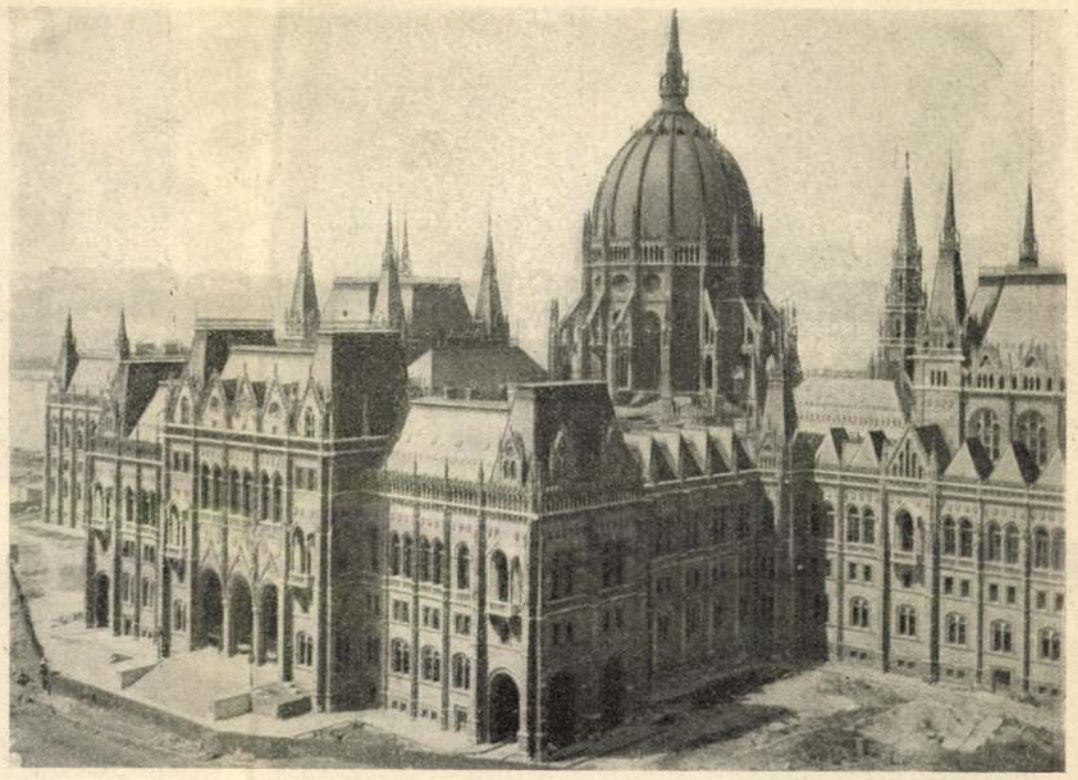

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ NÁDOR-UTCZAI HOMLOKZATA A FŐBEJÁRATTAL.

AZ AKÁCZLIGET.

Szőlők felett akáczliget vár,
Mindennap meglátogatom.
Magányos hely. Ott senki sem jár,
Csendesen leng a fuvalom.

Halk susogás fogad ott mindig,
Az akáczok beszédesek,
Vérző szivem békére intik:
Begyógyúlnak még a sebek.

Tűrjem el a méltatlanságot,
A mely néha rám nehezül,
Találok még itt-ott virágot,
Csak nézzek egy kissé körül.

Ki visszatér a természethez,
Nem csalódik az meg soha,
Alakosság, bűn nem fér ehhez,
Tiszta, igaz a mosolya.

Férfiasság, jellem és hűség
Elismerést itt még talál,
Az igazság és egyszerűség
Hirdetője minden fűszál.

A magányos akáczligettel
Lelkem soká eltársalog,
Nagyravágyás itt nem keres fel,
Új harczokra nem gondolok.

A virággal beérem szépen,
Melyet kinál hallgatagon,
Jutalomkép elég az nékem —
Feldiszíti a kalapom.

Dalmady Győző.

MÉRETLEN HÚS TÓTHÉKNÁL.

Közönséges falusi eset. (Vége.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A mire elkezdett óbégatni az asszony, hogy most már a Riska is tönkremegy.

— Nem kell sajnálni, sógorasszony, vigasztalta Maron. Nincs az állatnak lelke. Különösen a tehén utálatos, minden erkölcs nélkül való. Nincs annak annyi emlékező tehetsége sem, mint a verébnek. Ha a borja felnő, nem ösmeri meg többé, elfelejti. A mi pedig az erkölcseit illeti, összeházasodik a saját fiával is.

De azért az asszony mégis sajnálta a Riskát s be-befordult megnézni.

— Nem eszik az egy falatot se. Kináltam lóherével, répával, mindennel.

— Talán szomjas — vélte Nagy Gáspárné, ki egy üres cseréptállal lebzselt ott — mert én is vagyok úgy néha, hogy egy kis italkára jobban vágyom, mint a falásra.

— De kegyelmed nem tehén, Panna néni — vágott közbe Csősz Gyurka.

— Hallgass! Mit tudod te azt, nyápicz, hogy én mi vagyok?

Ezalatt Maron sógor kifogyhatatlan volt az állatok pocsékolásában. Micsoda ravaszok, csalfák. A szamár sokszor teszi magát, hogy beteg, ha nem akar dolgozni. A macska is színleli az alvást, hogy a gazdaasszonyt kijátszsza, a ki a tepsiben sistergő pecsenyére vágyik. S ezek még a müvelt háziállatok, ezek a java. Ezek dolgoznak, vagy valami más hasznot tesznek. De hát még a többi! Milyen könnyen élnek, minden foglalkozás nélkül! És hogy élnek! Ösmert példáúl kígyókat, mikor Mexikóban járt Miksa császár ő felségével, a kik valami parányi fénylő kövecskét vettek a szájukba, a mit «kígyókőnek» neveznek a benszülöttek. Nem nagyobb, mint egy lencseszem. A kígyó aztán, a kinek ilyen köve volt, ha megéhezett, letette a fűre maga mellé és lesbe állt. A kő épen úgy világított, mint egy bogárfajnak a nősténye. A szálldogáló hímek messziről megpillantották a fénylő bogárkisasszonyt s leereszkedtek hozzá a magasból, mire a kígyó kiugrott a lesből és ham, bekapta, mint a kutya a legyet. S még az egyik át se ment a torkán, már jött a másik szerelmes bogárlegény . . . Szóval csalással él, de jól él egy ilyen kígyó. Mindenütt magával hordja élestárát a pernahajder . . .

Gazduramék mindent elkövettek a Riska föléélénkítésére — mert nagy volt az ijedelem, hogy Galandáné (egy boszorkány hírében álló istentelen asszony), ha már megrontotta a borjút, bizonyosan az anyját se kímélte. Megfüstölték tömjénnel, de az se használt, foghagymát szagoltattak vele, de csak a fejét kapdosta.

Akkor aztán fogta a kötelet Tóth Ferencz és kivezette a vályúhoz. Hátha igaza van Nagynénak, hogy csak szomjas.

Lomha volt a Riska egyébkor is, de most még kelletlenebbül rakosgatta a lábait. Imitt-amott húzgálni kellett a kötelét, sőt meg is ütni a lapoczkáit.

— Ne te ne, fartó, gyere hát. Ne hagyd el magadat. Igyál egyet, öregem.

A Riska megállt az udvaron, a fele úton a kúthoz és az orrczimpái sajátságosan kezdtek mozogni. Mintha a levegőben szimatolna valamit. Fejét fölemelte, füleit hegyezni kezdte és a szőre felborzolódott.

Egyszerre megfordúlt balra a ház felé és megpillantotta a levágott főt az eszterhaj alatt. A boczikája véres fejét, a tarka lámpással a homlokán. Jaj, mi lesz most?

Egy óriási bődület hangzott fel, fájdalmas, szivet tépő, falakat megreszkettető.

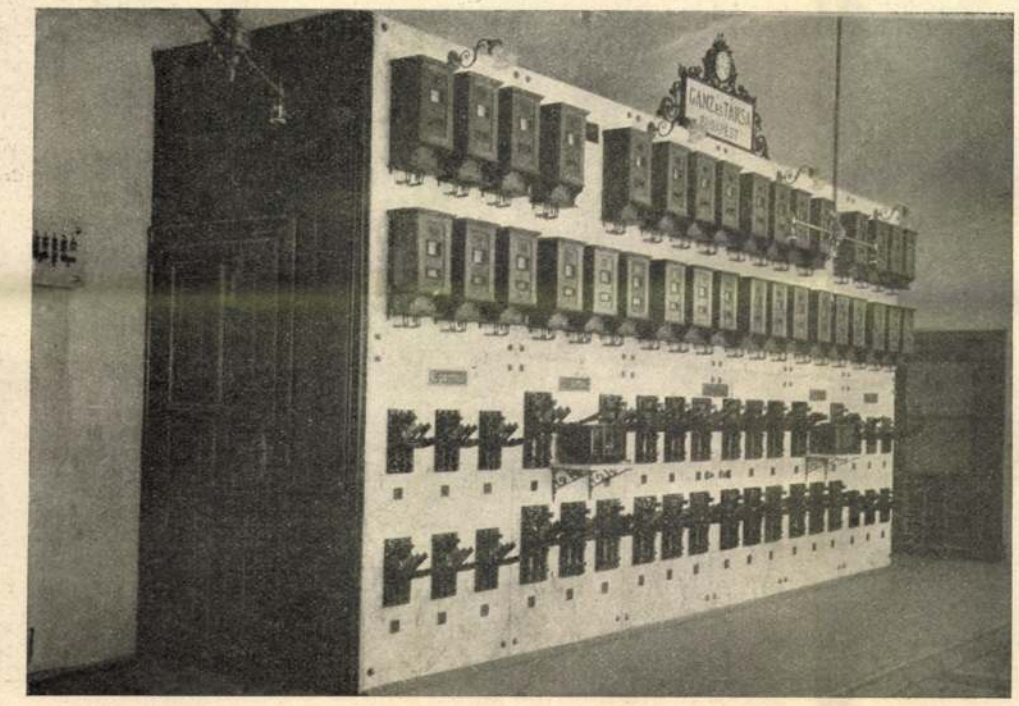

Birchbauer K. amateur fölvételei után.

ELEKTROMOS KAPCSOLÓ TÁBLA AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ PINCZÉJÉBEN.

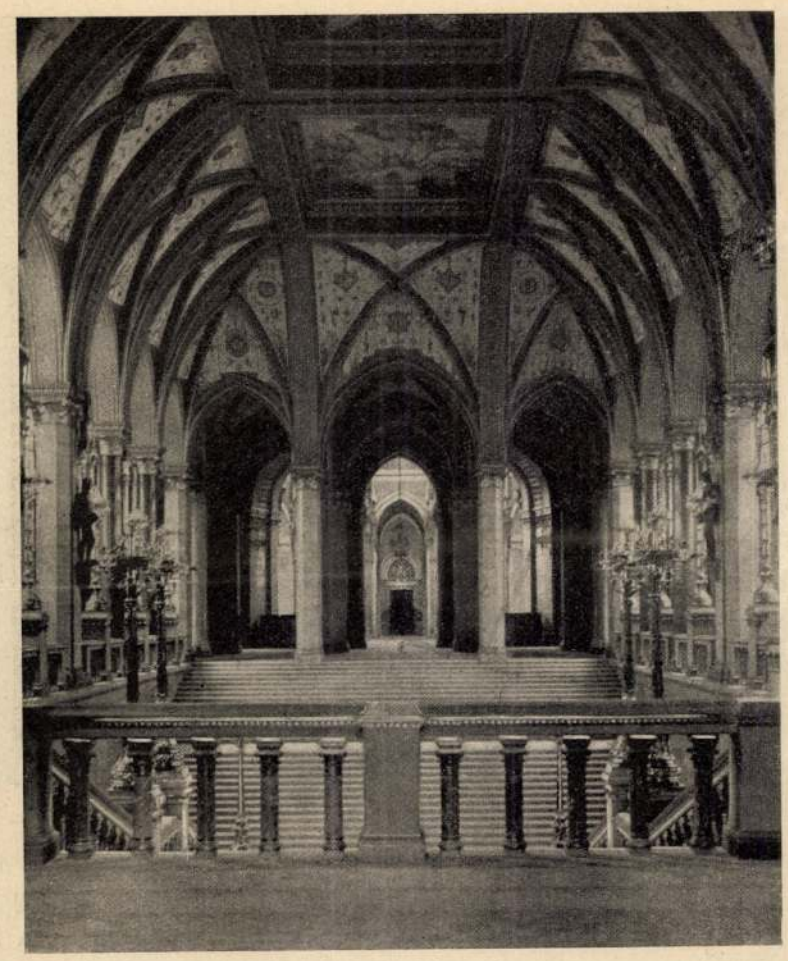

A DÍSZ-LÉPCSŐHÁZ

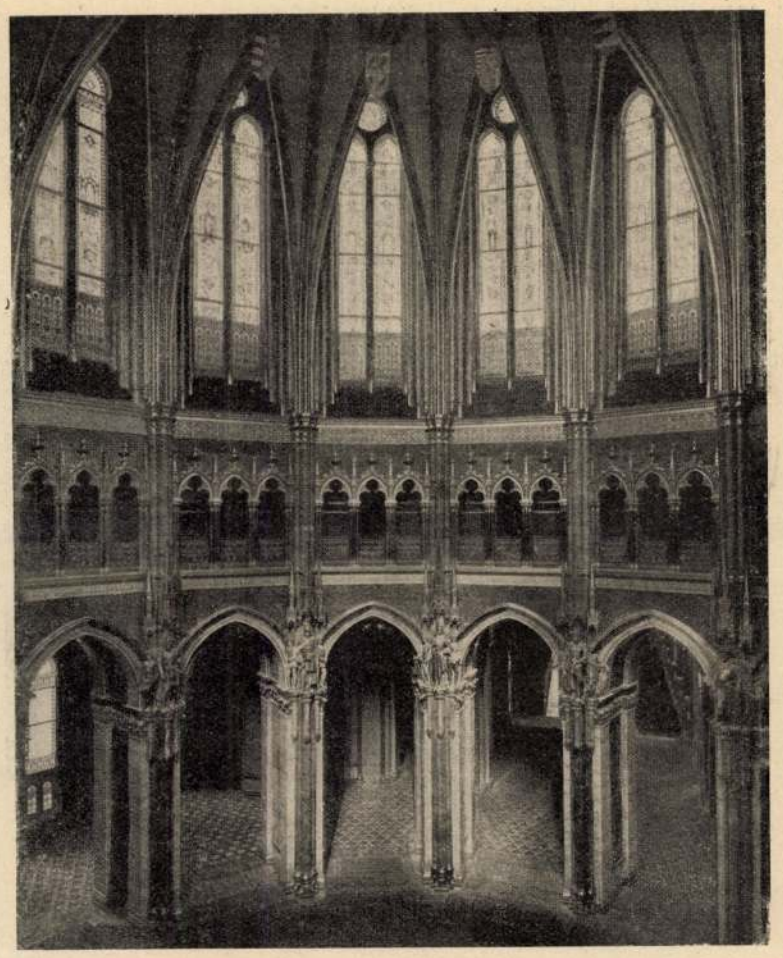

A KUPOLA-CSARNOK.

A Riska kitépte a kötelet s bőgve, szilaj őrülettel megszegett fejjel száguldott a kamra felé, a hol Maron sógor véres munkáját végezte.

A komondor, a melyik máskor meg szokta ugatni, meghunyászkodva sompolyodott el előle s kíváncsian nézett utána; a ludak, tyúkok félénken rebbentek szét, szinte tiszteletteljesen, mintha éreznék, hogy nem a tehén ez most, kit máskor föl se vesznek, hanem a fájdalmas anya, a ki a szülöttje véres teteméhez rohan.

A Maron sógor kezéből kiesett a kés. Az összecsoportosult embereknek a lélekzete is elállt. Az anya jön. Utat az anyának!

Szétugrottak onnan. A Riska pedig odaérkezett, két térde megrogyott a fejnél és még egy bőgés tört ki ziháló, hörgő melléből, aztán a szájába vette a véres főt és a nyelvével nyalta vagy csókolta. Miközben nyöszörgő, fájdalmas félhangokat hallatott.

Borzasztó látvány volt ez. Az asszonyok behunyták szemeiket és elfutottak.

A tehén pedig csak tartotta a magzata holt fejét a szájában és nézte elboruló szemeivel féltérdre roskadva a kamrában felbonczolt tetemét; lassú reszketegség fogta el minden porczikáját külön-külön.

— Csukja be kend az ajtót, csukja be kend — kiáltozák Maronra a gyöngébb szivűek — hogy ne lássa szegényke!

Az egykori huszár be is tette az ajtót, de maga is bent maradt:

— Emberek, emberek! — vágta ki végre a rezet az öreg Szűcs Mihály előre lépve. — Ha van bennetek keresztényi könyörület, vegyük el a szegény anya szájából erőszakkal a véres főt,

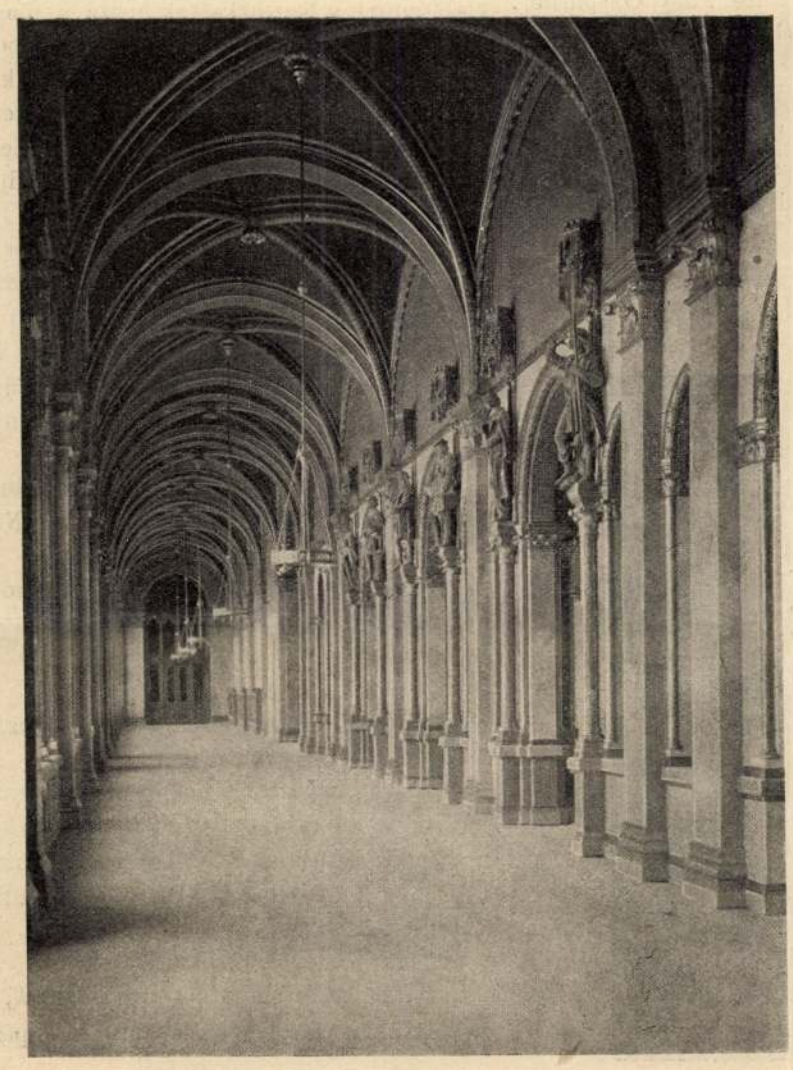

A FŐRENDIHÁZ FOLYOSÓJA A DUNAI OLDALON.

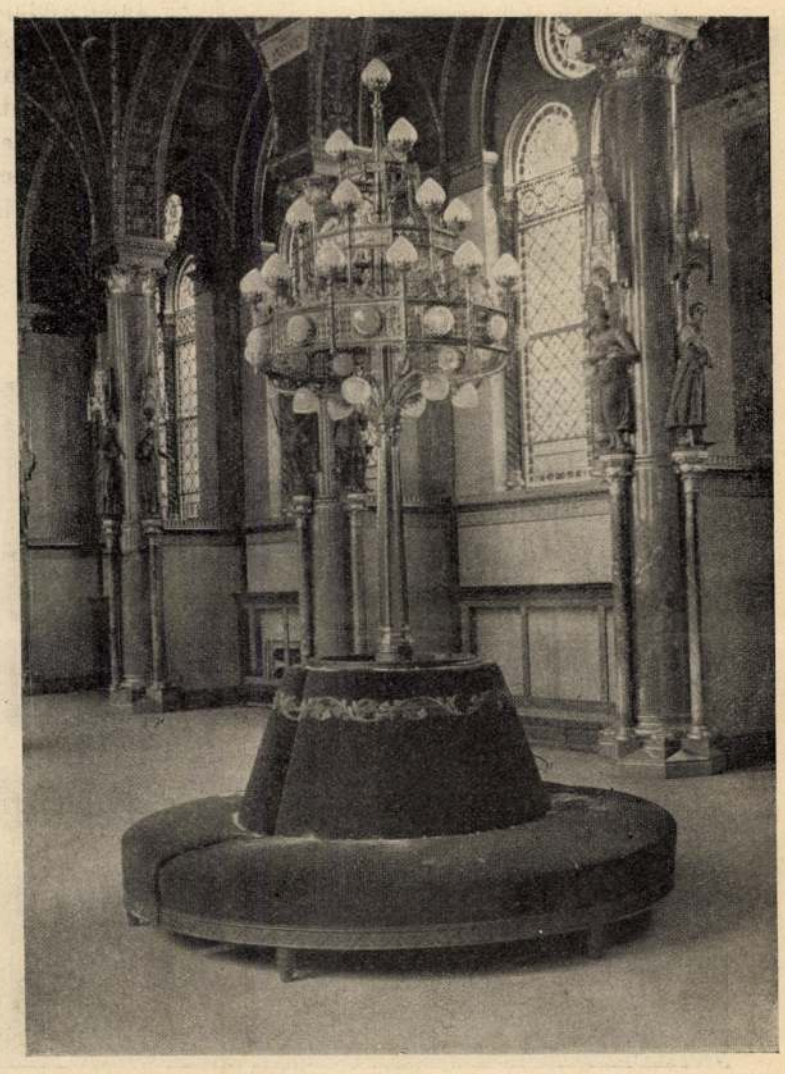

RÉSZLET A FŐRENDIHÁZ NAGY TÁRSALGÓJÁBÓL.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer K amateur fölvételei után.

A DUNA FELŐLI EGYIK KŐTORONY.

A DUNA FELŐLI HOMLOKZAT RÉSZLETE AZ EGYIK KŐTORONYNYAL.

mert ezt már nem lehet tovább nézni, itt adja ki a páráját kinjában. Ide, ide mellém, fogjátok meg a szarvát, nyakát, én majd elvégzem a többit.

Úgy kellett a borjú fejét kiszakítani a szájából s kötélen vonszolva vezetni el onnan az istállóba, a jászolhoz, szomorú magányába.

. . . Sokszor beszélték a faluban kisgyerek koromban ezt a megrázó tragédiát a parasztok, a maguk egyűgyű szavaival, egyűgyű érzésekből fakadókkal.

Maron bátya váltig boszankodott a sok dib-dáb beszéden, és körömszakadtig erősködött:

— Ostobaság! Ván is az állatnak lelke.

Én pedig azt gondoltam magamban: ha a vén huszár azt mondja, hogy nincs az állatoknak lelke, hogyan van az, hogy lelki bánatjuk mégis van?

Valami nagy bizonyosságban egyébiránt aligha lehetett Maron sógor a maga állításával, mert este, ha a tehéncsorda jött, mindig befutott a házba és a legelőn is messze elkerülte, ha arra volt útja, a tehéncsordát, szóval soha se mert többé a Riska szeme elé kerülni.

A KUPOLA.

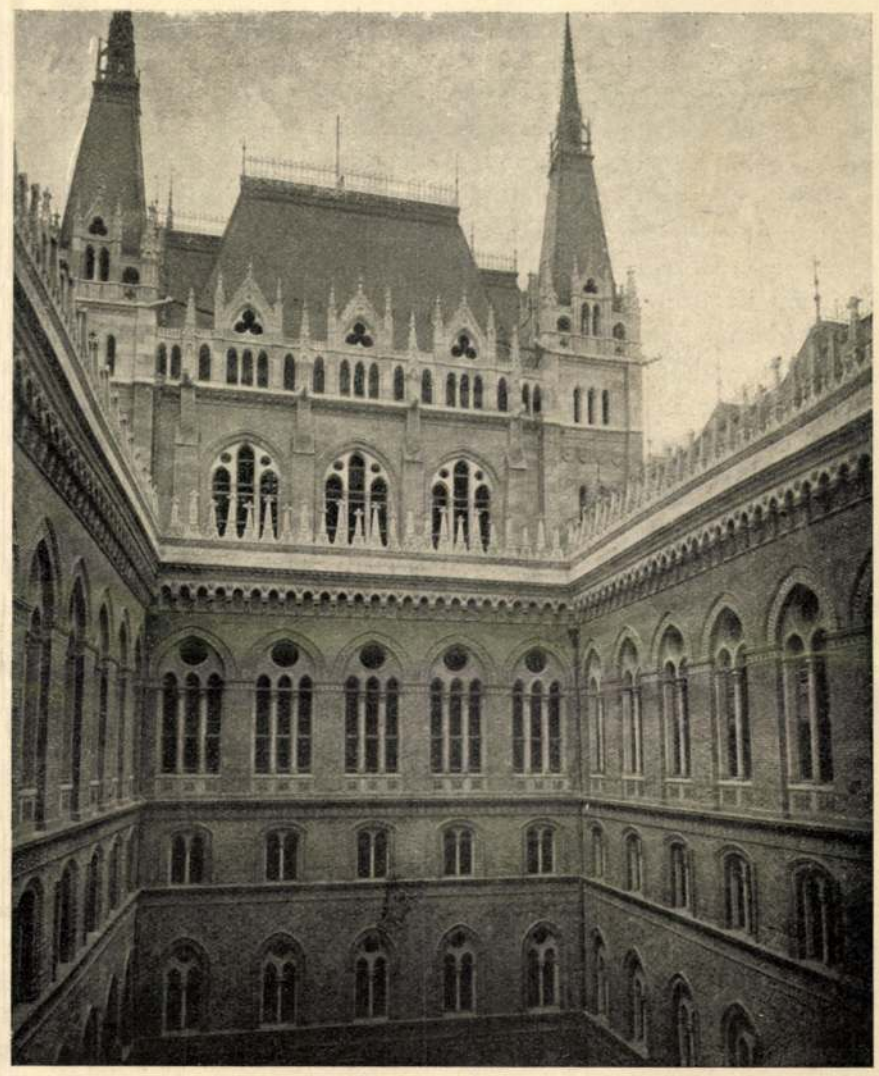

AZ EGYIK UDVAR.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer K. amateur fölvételei után.

Háry Gyula rajza.

A RÁTÓTI KASTÉLY

RÁTÓT.

A községeket hajdan egy-egy csata tette hiressé: Drégelyt, Párkányt, Romhányt s a többit mindet; nem volt módjukban egyébként emlegetett névre szert tenni — de nem is igen voltak még akkor stréber községek.

A községek strébersége is Ausztriából kezdődött, hol egy vesztett csatát két község reklamált: Sadova és Königgrätz. A két verekedő fél maga is válogatott aztán a községekben: sadovai csatát mondott a porosz, königgrätzit az osztrák, míg végre úgy dőlt el a vita, hogy a kit megvertek, az emlékezhetik rá jobban, hogy hol verték meg — s lett belőle véglegesen königgrätzi csata.

A modern korban könnyebben megy a községek elhiresülése: néha egy savanyú vagy keserű vizforrás is elegendő, vagy valami különös alkatrész az ottani földben, mint a vanyarczi mész vagy igmándi só, sőt az is megteszi, ha valami hires ember lakik ott. Így volt emlegetett Geszt Tisza miatt, Dános Wekerle miatt s így lett hiressé Rátót is Széll Kálmán miatt. Sőt híresebbé lett mindezeknél nemcsak azért, mert itt pihengetett övéi közt egykor Deák Ferencz, s mert innen kormányozta Széll Kálmán már több nyáron át Magyarországot, hanem mert alkalmasint itt is egy csata dőlt el az idei nyáron a közös gazdasági kérdések dolgában, mely kihatásaiban jelentékenyebb azoknál, melyeket a hadi történelem följegyezett.

Rátót tehát e nyáron volt in floribus. A lapok «legújabb»-jaiban, a sürgönyök és entrefilet-k kövér betűiben nap-nap után kimaradhatatlan. A kis liliputi Rátót szinte Bécscsel és Ischllel látszott fölvenni a keztyűt az érdekességben. Persze erről mindenki tudott, csak maga Rátót nem. Az a harminczkét házacska és lakói. Mert hát azokból a kis falusi ablakokból nézve a világot, semmi sem változott Rátóton. A szép emeletes kastély a falu végén valóságos kis rezidenczia, csak épen olyan, mint tavaly volt, vagy azelőtt, mert hisz ki s be járt abban a vendég régente is; a mi újdonszerű lehet a rátótiaknak, az egy szép szöszke kis fiú (Széll Kálmán unokája), a ki ott játszogat, szaladgál a parkban, vagy [illegible] csacsi fogatán hajtat ki a kastélyból, csengő kaczajával megtörve csöndjét a kis falunak, melyet hallgatag fenyves erdők szegélyeznek.

Rátótot különben nem kell fölfedezni. Ráillik, a mit Olaszországra mondott egy szellemes barátunk: «Nincs annak egyetlen fája se, mely alatt ne ült volna már piktor és journalista.» Hiszen több leirás jelent meg mostanában Rátótról, mint a római Vatikánról. A «Vasárnapi Ujság» is közölt képeket és leirást a miniszterelnök e kedves birtokáról, melyet jobban szeret, mint akár a héraházi vagy a zalai jószágát. Újat tehát Rátótról alig lehet többé irni. Ösmeretes a kastély, mely fővárosias csinosságával meglepi a vonaton elhaladót s az Andrássy-út kis palotáit hozza emlékezetbe egy perczre. A búja növényzetű park szinte megbűvöli a nézőt, a mint elsuhan a sinek mellett, mint egy álom. Ejh, bohóság! Minek beszéljem én el mindezeket? Hiszen meg van már Rátótról irva minden, még talán az is, hogy az éjszaki szélesség hányadik foka alatt fekszik. A park egyes részleteit képek örökítik a lapokban. A földszinti szobákat, melyek a vendégeknek vannak szánva (az intimus szobák az emeleten sorakoznak), hű fölvételek ábrázolják. Minden tárgy kivehető a szemnek. A dolgozó asztalon ott áll a Deák mellszobra, az elfogadó teremben a falon a Bernrieder Jánosné bájos arczképe mosolyog. Hiszen olyan világos mindez. Mikor a dolgozó szobájában van, akkor az a szobor inspirálja; mikor a szalonban van, akkor ez a kép uralkodik fölötte, — azaz hogy most már ezt a képet felváltotta a miniatur hasonmása. Az a kis zsarnok, a ki a csacsikon hajtat. Az egyetlen, a ki előtt Magyarország hatalmas miniszterelnökének nincs kellő tekintélye.

A mit a rajzoló ón kihagy, azt a toll művészete pótolja. Látni véljük őt majd minden attitudeben. Végig halad a pompás parkon az egyenesre nyirt gyertyán-falak mellett, reggeli öltönyben, széles szalmakalapjával. Vendégei elé siet; miután ottbenn szobájában jelezte a készülék a vonat érkezését. Akár Grácz felől jön, akár Szombathely felől, egyformán érdekelve van a gazda. Onnan osztrák államférfiak érkezhetnek, innen magyar urak, miniszterek, főispánok, képviselők, szakelőadók, kérelmezők száz meg száz változataival a megbeszélendő kérdéseknek.

Ha Ausztriában volna ez a Rátót s akkora osztrák vezető államférfi székelne ott nyaranta (ha ugyan volna *akkora* emberük), már azóta hotelek sora emelkedett volna köröskörül, mint egykor Fridrichsruhéban a Bismarck kastélya táján. Csakhogy Széll Kálmán magyar úr s a ki a vonatról lelép Rátóton, az mind az ő vendége. Neki nem teher ez, sőt mulatság minden megérkező vonat, mint a halásznak mikor a hálót kihúzza, — hogy hány hal van benne. Lehangoló volna, ha egy látogató se érkeznék.

Majd látni véljük őt dolgozó szobájában, a mint titkárával a postát intézi. Levelek, sürgönyök s egy halom akta hever az asztalon. Sisiphusi munka, mert mire az egyik postával végeztek, akkorra megérkezik a másik. De a miniszterelnök nem fáradt. Csodálatos idegei vannak, vagy jobban mondva egyáltalában nincsenek idegei. Játszva végzi a sok munkát, ellenkezőleg, mint az úgynevezett «munka stréberei» (mert ez a genre kezd kifejlődni), a kik fújva, zihálva, verejtéktől gyöngyöző homlokukat törölve elfúlt hangon dokumentálják, hogy ők mennyit dolgoznak. Széll Kálmán, mint egy ó-kori Vulkán, nem érzi a kezében lévő kalapács sulyát s nem affektálja, mint a meggörbülve faragott szobrok a modern paloták kapuinál, mintha ők tartanák válluk on az egész épületet. Pedig e Herkulesek csak dísz. Széll Kálmán épen megfordítva, azt szereti mutatni, hogy ő nem czipel terhet. Nem siet és nem csodálkozik, mint Richelieu, ki ezzel dicsekedett élete végén. Nem a Pató Pálok fajából való, még kevésbbé a tünődő Hamletek kiterjedt családjából, de a Nessus ing sincsen rajta. Egyformán, nyugodtan, az egészséges ember normális temperamentumával foglalkozik az ügyekkel. Egy se túlságos nagy neki és egy se túlságos kicsi. Olyan, mintha maga a természet volna, mely épen annyi gonddal és biztossággal szárítja a mocsarakat és vadvizeket, a mennyivel egyetlen szemben egy csöpp könnyet.

Elődei a klubban nem győzték figyelmeztetni a képviselőket, a kik ott hozakodtak elő a dolgukkal:

— Csak röviden, röviden kérlek, mert nagyon sok a dolgom.

Széll olyan türelmes megadással hallgatja meg őket, mintha roppantúl érdekelné épen a fölvetett eset s mintha úgy se lenne semmi más teendője. Valaki egy napon mentegetőzve kezdé:

— Csak igen rövid leszek, kegyelmes uram, nagyjában adom elé, mert nem akarlak fárasztani.

— Oh, csak beszélj tetszésed szerint, — bátorítja a miniszterelnök. — Engem semmi sem fáraszt.

— De az időd, kegyelmes uram, az időd . . .

— Az én időm? — jegyzi meg finom szatirikus mosolylyal, a várakozók csoportjára mutatva. — Minek nekem az idő? Ha te nem konferálsz, valaki azért mindig konferál velem.

Csakis ily ős filozófiával, a fizikai egyéniségnek ilyen teljes átengedésével lehet jól kormányozni.

művészünk festett kedves tájképeket, a melyek *Trencsén, Klissa, Visegrád, Árvaváralja* és *Vajdahunyad* várát ábrázolják.

A delegátusok termének oldalfalára Dudits a kiegyezés betetőzését képező 1867-iki koronázás egyik kiváló és az ország védelmét jelképező momentumát, *a kardvágás jelenetét* festette. A főrendiházban az elnöki emelvénytől jobbra és balra lévő falsíkokon Jantyik Mátyás a «*Moriamur*» és «*Aranybulla*» című, a képviselőház üléstermének ugyanazon helyén pedig Vajda Zsigmondnak az *1848-iki országgyűlést* és az *1867-iki koronázást* ábrázoló képeit látjuk. A minisztertanács-terem mennyezetére Lotz Károly az «*Erély*» és «*Bölcseség*» című képeket festette.

Az építkezés összes költségei 36.600,000 koronára rúgnak, ebből a festményekre és szobormüvekre 700,000 korona esik.

Azzal az óhajtással zárom ismertetésemet, vajha az újabb ezer évben boldogabb időknek lenne tanúja e hatalmas palota s hogy vezessék az új országházban hozandó törvények szeretett hazánkat eddig el nem ért felvirágozásra.

Csányi Károly.

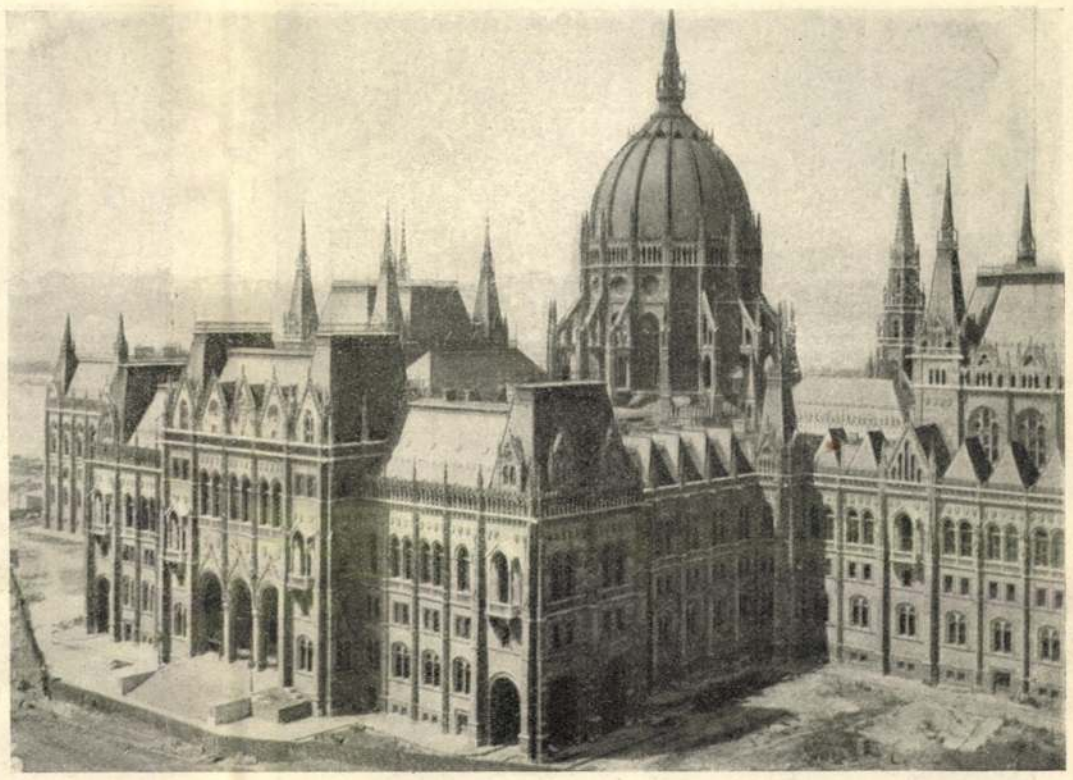

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ NÁDOR-UTCZAI HOMLOKZATA A FŐBEJÁRATTAL.

AZ AKÁCZLIGET.

Szőlők felett akáczliget vár,
Mindennap meglátogatom.
Magányos hely. Ott senki sem jár,
Csendesen leng a fuvalom.

Halk susogás fogad ott mindig,
Az akáczok beszédesek,
Vérző szivem békére intik:
Begyógyulnak még a sebek.

Tűrjem el a méltatlanságot,
A mely néha rám nehezül,
Találok még itt-ott virágot,
Csak nézzek egy kissé körül.

Ki visszatér a természethez,
Nem csalódik az meg soha,
Alakosság, bűn nem fér ehhez,
Tiszta, igaz a mosolya.

Férfiasság, jellem és hűség
Elismerést itt még talál,
Az igazság és egyszerűség
Hirdetője minden fűszál.

A magányos akáczligettel
Lelkem soká eltársalog,
Nagyravágyás itt nem keres fel,
Új harczokra nem gondolok.

A virággal beérem szépen,
Melyet kinál hallgatagon,
Jutalomkép elég az nékem —
Feldiszíti a kalapom.

Dalmady Győző.

MÉRETLEN HÚS TÓTHÉKNÁL.

Közönséges falusi eset. (Vége.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A mire elkezdett óbégatni az asszony, hogy most már a Riska is tönkremegy.

— Nem kell sajnálni, sógorasszony, vigasztalta Maron. Nincs az állatnak lelke. Különösen a tehén utálatos, minden erkölcs nélkül való. Nincs annak annyi emlékező tehetsége sem, mint a verébnek. Ha a borja felnő, nem ösmeri meg többé, elfelejti. A mi pedig az erkölcseit illeti, összeházasodik a saját fiával is.

De azért az asszony mégis sajnálta a Riskát s be-befordult megnézni.

— Nem eszik az egy falatot se. Kináltam lóherével, répával, mindennel.

— Talán szomjas — vélte Nagy Gáspárné, ki egy üres cseréptállal lebzselt ott — mert én is vagyok úgy néha, hogy egy kis italkára jobban vágyom, mint a falásra.

— De kegyelmed nem tehén, Panna néni — vágott közbe Csősz Gyurka.

— Hallgass! Mit tudod te azt, nyápicz, hogy én mi vagyok?

Ezalatt Maron sógor kifogyhatatlan volt az állatok pocsékolásában. Micsoda ravaszok, csalfák. A szamár sokszor teszi magát, hogy beteg, ha nem akar dolgozni. A macska is színleli az alvást, hogy a gazdaasszonyt kijátszsza, a ki a tepsiben sistergő pecsenyére vágyik. S ezek még a művelt háziállatok, ezek a java. Ezek dolgoznak, vagy valami más hasznot tesznek. De hát még a többi! Milyen könnyen élnek, minden foglalkozás nélkül! És hogy élnek! Ösmert például kígyókat, mikor Mexikóban járt Miksa császár ő felségével, a kik valami parányi fénylő kövecskét vettek a szájukba, a mit «kígyókőnek» neveznek a benszülöttek. Nem nagyobb, mint egy lencseszem. A kígyó aztán, a kinek ilyen köve volt, ha megéhezett, letette a fűre maga mellé és lesbe állt. A kő épen úgy világított, mint egy bogárfajnak a nősténye. A szálldogáló hímek messziről megpillantották a fénylő bogárkisasszonyt s leereszkedtek hozzá a magasból, mire a kígyó kiugrott a lesből és ham, bekapta, mint a kutya a legyet. S még az egyik át se ment a torkán, már jött a másik szerelmes bogárlegény . . . Szóval csalással él, de jól él egy ilyen kígyó. Mindenütt magával hordja élestárát a pernahajder . . .

Gazduramék mindent elkövettek a Riska fölélénkítésére — mert nagy volt az ijedelem, hogy Galandáné (egy boszorkány hírében álló istentelen asszony), ha már megrontotta a borjút, bizonyosan az anyját se kímélte. Megfüstölték tömjénnel, de az se használt, foghagymát szagoltattak vele, de csak a fejét kapdosta.

Akkor aztán fogta a kötelet Tóth Ferencz és kivezette a vályúhoz. Hátha igaza van Nagynénak, hogy csak szomjas.

Lomha volt a Riska egyébkor is, de most még kelletlenebbül rakosgatta a lábait. Imitt-amott húzgálni kellett a kötelét, sőt meg is ütni a lapoczkáit.

— Ne te ne, fartó, gyere hát. Ne hagyd el magadat. Igyál egyet, öregem.

A Riska megállt az udvaron, a fele úton a kúthoz és az orrczimpái sajátságosan kezdtek mozogni. Mintha a levegőben szimatolna valamit. Fejét fölemelte, füleit hegyezni kezdte és a szőre felborzolódott.

Egyszerre megfordúlt balra a ház felé és megpillantotta a levágott főt az eszterhaj alatt. A boczikája véres fejét, a tarka lámpással a homlokán. Jaj, mi lesz most?

Egy óriási bödület hangzott fel, fájdalmas, szivet tépő, falakat megreszkettető.

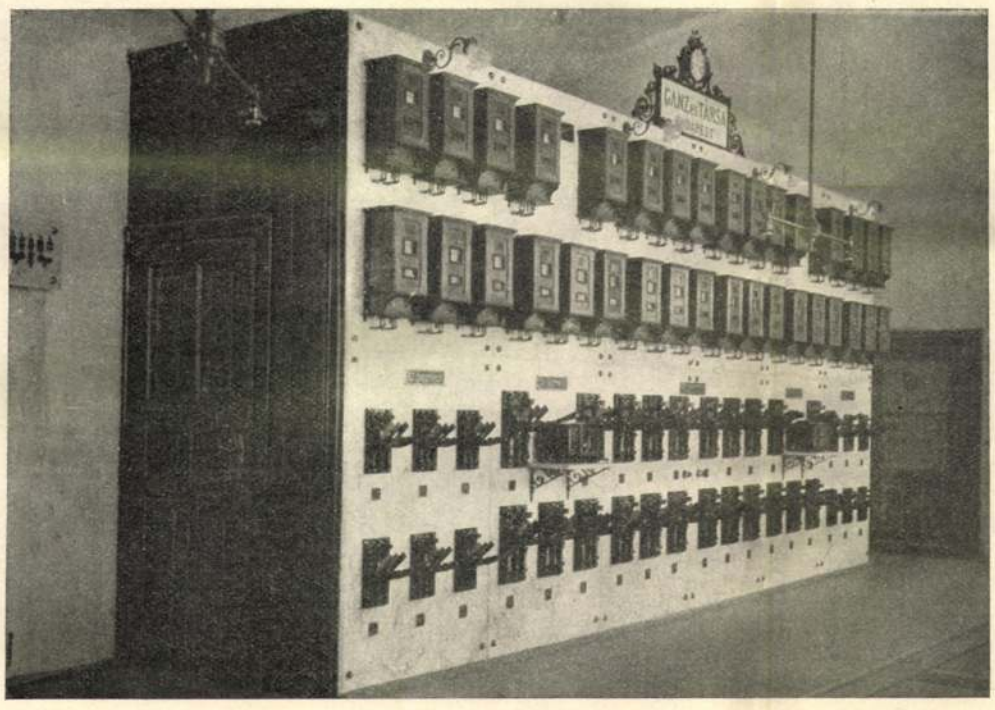

Birchbauer K. amateur fölvételei után.

ELEKTROMOS KAPCSOLÓ TÁBLA AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ PINCZÉJÉBEN.

A DÍSZ-LÉPCSŐHÁZ

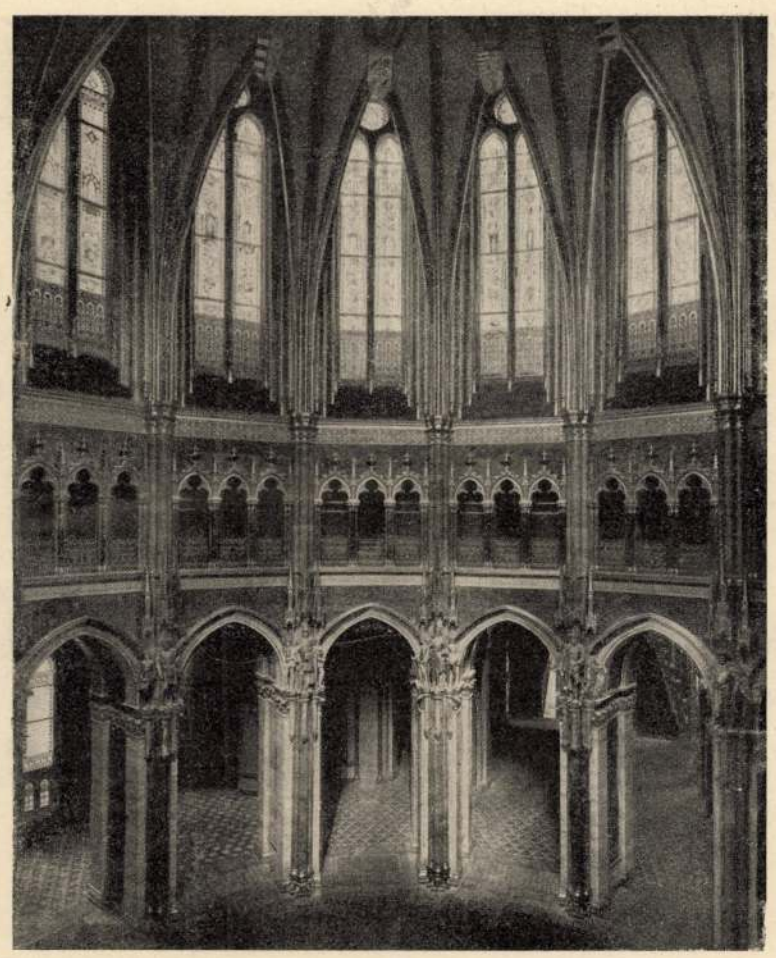

A KUPOLA-CSARNOK.

A Riska kitépte a kötelet s bőgve, szilaj őrülettel megszegett fejjel száguldott a kamra felé, a hol Maron sógor véres munkáját végezte.

A komondor, a melyik máskor meg szokta ugatni, meghunyászkodva sompolyodott el előle s kíváncsian nézett utána; a ludak, tyúkok félénken rebbentek szét, szinte tiszteletteljesen, mintha éreznék, hogy nem a tehén ez most, kit máskor föl se vesznek, hanem a fájdalmas anya, a ki a szülöttje véres teteméhez rohan.

A Maron sógor kezéből kiesett a kés. Az összecsoportosult embereknek a lélekzete is elállt. Az anya jön. Utat az anyának!

Szétugrottak onnan. A Riska pedig odaérkezett, két térde megrogyott a fejnél és még egy bőgés tört ki ziháló, hörgő melléből, aztán a szájába vette a véres főt és a nyelvével nyalta vagy csókolta. Miközben nyöszörgő, fájdalmas félhangokat hallatott.

Borzasztó látvány volt ez. Az asszonyok behunyták szemeiket és elfutottak.

A tehén pedig csak tartotta a magzata holt fejét a szájában és nézte elboruló szemeivel féltérdre roskadva a kamrában felbonczolt tetemét; lassú reszketegség fogta el minden porczikáját külön-külön.

— Csukja be kend az ajtót, csukja be kend — kiáltozák Maronra a gyöngébb szivűek — hogy ne lássa szegényke!

Az egykori huszár be is tette az ajtót, de maga is bent maradt:

— Emberek, emberek! — vágta ki végre a rezet az öreg Szűcs Mihály előre lépve. — Ha van bennetek keresztényi könyörület, vegyük el a szegény anya szájából erőszakkal a véres főt,

A FŐRENDIHÁZ FOLYOSÓJA A DUNAI OLDALON.

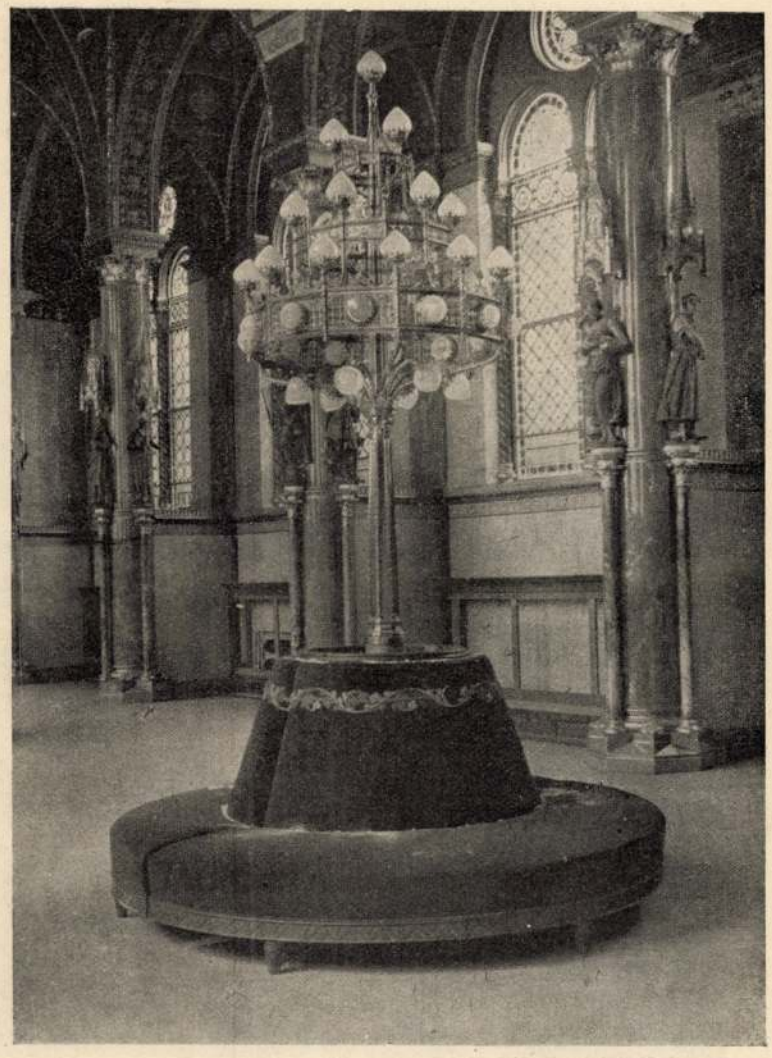

RÉSZLET A FŐRENDIHÁZ NAGY TÁRSALGÓJÁBÓL.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer K amateur fölvételei után.

A DUNA FELŐLI EGYIK KŐTORONY.

A DUNA FELŐLI HOMLOKZAT RÉSZLETE AZ EGYIK KŐTORONYNYAL.

mert ezt már nem lehet tovább nézni, itt adja ki a páráját kinjában. Ide, ide mellém, fogjátok meg a szarvát, nyakát, én majd elvégzem a többit.

Úgy kellett a borjú fejét kiszakítani a szájából s kötélen vonszolva vezetni el onnan az istállóba, a jászolhoz, szomorú magányába.

. . . Sokszor beszélték a faluban kisgyerek koromban ezt a megrázó tragédiát a parasztok, a maguk egyűgyű szavaival, egyűgyű érzésekből fakadókkal.

Maron bátya váltig boszankodott a sok dib-dáb beszéden, és körömszakadtig erősködött:

— Ostobaság! Van is az állatnak lelke.

Én pedig azt gondoltam magamban: ha a vén huszár azt mondja, hogy nincs az állatoknak lelke, hogyan van az, hogy lelki bánatjuk mégis van?

Valami nagy bizonyosságban egyébiránt aligha lehetett Maron sógor a maga állításával, mert este, ha a tehéncsorda jött, mindig befutott a házba és a legelőn is messze elkerülte, ha arra volt útja, a tehéncsordát, szóval soha se mert többé a Riska szeme elé kerülni.

A KUPOLA.

AZ EGYIK UDVAR.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer K. amateur felvételei után.

Háry Gyula rajza.

A RÁTÓTI KASTÉLY

RÁTÓT.

A községeket hajdan egy-egy csata tette hiressé: Drégelyt, Párkányt, Romhányt s a többit mindet; nem volt módjukban egyébként emlegetett névre szert tenni — de nem is igen voltak még akkor streber községek.

A községek strébersége is Ausztriából kezdődött, hol egy vesztett csatát két község reklamált: Sadova és Königgrätz. A két verekedő fél maga is válogatott aztán a községekben: sadovai csatát mondott a porosz, königgrätzit az osztrák, míg végre úgy dőlt el a vita, hogy a kit megvertek, az emlékezhetik rá jobban, hogy hol verték meg — s lett belőle véglegesen königgrätzi csata.

A modern korban könnyebben megy a községek elhiresülése: néha egy savanyú vagy keserű vizforrás is elegendő, vagy valami különös alkatrész az ottani földben, mint a vanyarczi mész vagy igmándi só, sőt az is megteszi, ha valami hires ember lakik ott. Így volt emlegetett Geszt Tisza miatt, Dános Wekerle miatt s így lett hiressé Rátót is Széll Kálmán miatt. Sőt híresebbé lett mindezeknél nemcsak azért, mert itt pihengetett övéi közt egykor Deák Ferencz, s mert innen kormányozta Széll Kálmán már több nyáron át Magyarországot, hanem mert alkalmasint itt is egy csata dőlt el az idei nyáron a közös gazdasági kérdések dolgában, mely kihatásaiban jelentékenyebb azoknál, melyeket a hadi történelem följegyezett.

Rátót tehát e nyáron volt in floribus. A lapok «legújabb»-jaiban, a sürgönyök és entrefilet-k kövér betűiben nap-nap után kimaradhatatlan. A kis liliputi Rátót szinte Bécscsel és Ischllel látszott fölvenni a keztyűt az érdekességben. Persze erről mindenki tudott, csak maga Rátót nem. Az a harminczkét házacska és lakói. Mert hát azokból a kis falusi ablakokból nézve a világot, semmi sem változott Rátóton. A szép emeletes kastély a falu végén valóságos kis rezidenczia, csak épen olyan, mint tavaly volt, vagy azelőtt, mert hisz ki s be járt abban a vendég régente is; a mi újdonszerű lehet a rátótiaknak, az egy szép szöszke kis fiú (Széll Kálmán unokája), a ki ott játszogat, szaladgál a parkban, vagy kicsiny csacsi-fogatán hajtat ki a kastélyból, csengő kaczajával megtörve csöndjét a kis falunak, melyet hallgatag fenyves erdők szegélyeznek.

Rátótot különben nem kell fölfedezni. Ráillik, a mit Olaszországra mondott egy szellemes barátunk: «Nincs annak egyetlen fája se, mely alatt ne ült volna már piktor és journalista.» Hiszen több leirás jelent meg mostanában Rátótról, mint a római Vatikánról. A «Vasárnapi Ujság» is közölt képeket és leirást a miniszterelnök e kedves birtokáról, melyet jobban szeret, mint akár a héraházi vagy a zalai jószágát. Újat tehát Rátótról alig lehet többé irni. Ösmeretes a kastély, mely fővárosias csinosságával meglepi a vonaton elhaladót s az Andrássy-út kis palotáit hozza emlékezetbe egy perczre. A búja növényzetű park szinte megbűvöli a nézőt, a mint elsuhan a sinek mellett, mint egy álom. Ejh, bohóság! Minek beszéljem én el mindezeket? Hiszen meg van már Rátótról irva minden, még talán az is, hogy az éjszaki szélesség hányadik foka alatt fekszik. A park egyes részleteit képek örökítik a lapokban. A földszinti szobákat, melyek a vendégeknek vannak szánva (az intimus szobák az emeleten sorakoznak), hű fölvételek ábrázolják. Minden tárgy kivehető a szemnek. A dolgozó asztalon ott áll a Deák mellszobra, az elfogadó teremben a falon a Bernrieder Jánosné bájos arczképe mosolyog. Hiszen olyan világos mindez. Mikor a dolgozó szobájában van, akkor az a szobor inspirálja; mikor a szalonban van, akkor ez a kép uralkodik fölötte, — azaz hogy most már ezt a képet felváltotta a miniatur hasonmása. Az a kis zsarnok, a ki a csacsikon hajtat. Az egyetlen, a ki előtt Magyarország hatalmas miniszterelnökének nincs kellő tekintélye.

A mit a rajzoló ón kihagy, azt a toll művészete pótolja. Látni véljük őt majd minden attitudeben. Végig halad a pompás parkon az egyenesre nyírt gyertyán-falak mellett, reggeli öltönyben, széles szalmakalapjával. Vendégei elé siet; miután ottbenn szobájában jelezte a készülék a vonat érkezését. Akár Grácz felől jön, akár Szombathely felől, egyformán érdekelve van a gazda. Onnan osztrák államférfiak érkezhetnek, innen magyar urak, miniszterek, főispánok, képviselők, szakelőadók, kérelmezők száz meg száz változataival a megbeszélendő kérdéseknek.

Ha Ausztriában volna ez a Rátót s akkora osztrák vezető államférfi székelne ott nyaranta (ha ugyan volna *akkora* emberük), már azóta hotelek sora emelkedett volna köröskörül, mint egykor Fridrichsruhében a Bismarck kastélya táján. Csakhogy Széll Kálmán magyar úr s a ki a vonatról lelép Rátóton, az mind az ő vendége. Neki nem teher ez, sőt mulatság minden megérkező vonat, mint a halásznak mikor a hálót kihúzza, — hogy hány hal van benne. Lehangoló volna, ha egy látogató se érkeznék.

Majd látni véljük őt dolgozó szobájában, a mint titkárával a postát intézi. Levelek, sürgönyök s egy halom akta hever az asztalon. Sisiphusi munka, mert mire az egyik postával végeztek, akkorra megérkezik a másik. De a miniszterelnök nem fáradt. Csodálatos idegei vannak, vagy jobban mondva egyáltalában nincsenek idegei. Játszva végzi a sok munkát, ellenkezőleg, mint az úgynevezett «munka stréberei» (mert ez a genre kezd kifejlődni), a kik fújva, zihálva, verejtéktől gyöngyöző homlokukat törölve elfúlt hangon dokumentálják, hogy ők mennyit dolgoznak. Széll Kálmán, mint egy ó-kori Vulkán, nem érzi a kezében lévő kalapács sulyát s nem affektálja, mint a meggörbűlve faragott szobrok a modern paloták kapuinál, mintha ők tartanák vállukon az egész épületet. Pedig e Herkulesek csak dísz. Széll Kálmán épen megfordítva, azt szereti mutatni, hogy ő nem czipel terhet. Nem siet és nem csodálkozik, mint Richelieu, ki ezzel dicsekedett élete végén. Nem a Pató Pálok fajából való, még kevésbbé a tünődő Hamletek kiterjedt családjából, de a Nessus ing sincsen rajta. Egyformán, nyugodtan, az egészséges ember normális temperamentumával foglalkozik az ügyekkel. Egy se túlságos nagy neki és egy se túlságos kicsi. Olyan, mintha maga a természet volna, mely épen annyi gonddal és biztossággal szárítja a mocsarakat és vadvizeket, a mennyivel egyetlen szemben egy csöpp könnyet.

Elődei a klubban nem győzték figyelmeztetni a képviselőket, a kik ott hozakodtak elő a dolgukkal:

— Csak röviden, röviden kérlek, mert nagyon sok a dolgom.

Széll olyan türelmes megadással hallgatja meg őket, mintha roppantúl érdekelné épen a fölvetett eset s mintha úgy se lenne semmi más teendője. Valaki egy napon mentegetőzve kezdé:

— Csak igen rövid leszek, kegyelmes uram, nagyjában adom elé, mert nem akarlak fárasztani.

— Oh, csak beszélj tetszésed szerint, — bátorítja a miniszterelnök. — Engem semmi sem fáraszt.

— De az időd, kegyelmes uram, az időd . . .

— Az én időm? — jegyzi meg finom szatirikus mosolylyal, a várakozók csoportjára mutatva. — Minek nekem az idő? Ha te nem konferálsz, valaki azért mindig konferál velem.

Csakis ily ős filozófiával, a fizikai egyéniségnek ilyen teljes átengedésével lehet jól kormányozni.

... De hová tévelyedtem? Hiszen ez már nem a rátóti tusculum leirásához tartozik — s azonfelül is milyen konfuziót csináltam; átragadva Széll Kálmánt Rátótról a dorottya-utczai klubba, mint az Ezer-egy éjszaka kóbor szellemei és selyma dzsinjei csinálják a maguk hőseivel. Oh jaj, a klub! Nincs ott ilyenkor semmi szép (mert a nagy persa pokróczot fölszedték), semmi poétikus (mert a délszaki növényeket elhurczolták) és semmi fényes, mert Pildner otthon nyaral és az utolsó fényes dolog ott (följegyezheti a história) az ő fejebúbja volt. A kik pedig itt szorúltak az «Uhu» jelvényében, azok is bizonyosan azon merengnek, a nagy világba tekintve a balkon üvegfalán át: vajjon mi történik most Rátóton?

... Hát vissza innen Rátótra! — Ott hagytuk el Széll Kálmánt, a mint a postát dolgozza fel, dönt, intézkedik, sürgönyöket küld, a megirandó levelek tartalmát mondja meg, melyeket még átnéz leragasztás előtt s személyesen szúr be egyet-mást a sorok közé, egy találó mondást vagy egy magyarázó jelzőt, a mi meleggé teszi, néhol szinessé is a rideg hivatalos hangot. Ebben a munkában hagytuk, de már aligha találjuk az aktáknál. Csoda lenne, ha azóta egy kis lázas berregés föl nem zavarja, s ha nem jelentenék: «a telefonhoz kérik a kegyelmes urat».

Azonfelül be kell tekinteni a szalonba is, vagy a verandára a vendégekhez, kik ezalatt a kegyelmes asszony társaságában már szinte el is felejtették, hogy miért jöttek.

Egyetlen thema látszik itt őket érdekelni — a melyik épen tapétán van. Olyanok, mint a kulcscsomó, egyformán csörögnek együtt, de voltaképen mindenik más-más fiókhoz tartozik. S valami ügye-baja is mindeniknek van, mert különben nem került volna ide a «lakatoshoz». A miniszterelnök a hosszas munkától szinte *fölfrissülve* toppan közéjük s karon kap egyet-egyet egy-két fordulóra a parkban, a smaragdzöld fenyő-gruppok közt, miközben előkerül az idejövetel oka.

A kaleidoskop változatosságával vetődnek fel a tárgyak a politikai élet tarkaságából. A miniszterelnök roppant memóriájával, nagy egybekapcsoló erejével és deduktiv tehetségével sokszor siet megelőzni a látogatót: «Eltaláljam-e, mi végett jöttél?» Általában szinte megfoghatatlan, hogy mennyire tájékozva van némelykor intim személyi ügyekről is. Azért mondjuk megfoghatatlannak, mert a Széll észjárásának periferiájában alig látszanak szerepelni a személyekhez tapadó kicsiségek. Többi jelentékeny államférfiaink mind érdeklődtek a szereplő egyének magánviszonyai iránt is. Szilágyi szeretett sokat beszélni, de kérdezősködni is szeretett. Maga Deák Ferencz olyanokat is tudott, hogy mennyit vesztett tegnap a kaszinóban Keglevich Béla, vagy hogy a debreczeni polgármesterné ringatás közben kiejtette a pólyásgyereket a bölcsőből. Az öreg Tisza kevés szavú ember volt, de kontempláló természet, a mit egyszer hallott, jól megjegyezte. Szapáry egy belső kamarát tartott maga körül, boszorkányüstben főtt a politika és a kamarában megfordult minden pletyka. De Széll soha se kérdez, mindig ő beszél, nem tart maga körül kegyenczeket. A léha trics-tracs elől hidegen tér ki, nem építi a maga kiválóságát a többiek törpeségére, minélfogva nem találja benne élvezetét, ha másokat kicsinyítenek.

Széll a tömegek megfigyelője, de nem az egyes embereké, elméje az általános képet rögziti meg, de a részletet bagatelle-nek látszik tartani. Azert megfoghatatlan, mennyire jól van informálva személyi dolgokban. A látogató ámúl-bámúl, honnan tudhatja mindezeket. Gyorsan határoz. Aztán a másik látogató jön sorra, mondjuk valami komplikált ügygyel Széll egy-két mondattal szétbontja egyszerűvé. Amott intézkedni kellett, emebben csak direktivát adni. S így megy ez olyan könnyedséggel, hogy szinte felkiáltani szeretne az ember V. Ferdinánddal: «A kormányzás játék». Hanem az izzó nap ezalatt jár az égen Rátót felett, s az óramutató is egyre csúszik odábbodább a szalonban. Mindegy, azért még telik idő az ebédre való csengetésig. A vendéget még sem ereszthetí el a nélkül, hogy meg ne mutassa neki a teheneit, lovait. Még ha nagy sár van is, legalább megkisérti.

— Hoztál-e más czipőt is?

— Hoztam, kegyelmes uram.

— No akkor gyere utánam!

A park útjai kavicsosak, tiszták, és eső után is járhatók, de a kastélynak a Rábára néző oldalán, a hol hajdanta a Széll-kuria állt, a hol a gazdasági udvar kezdődik, ott bizony eső után néha akkora sár támad, hogy rétest lehetne belőle nyújtani. A miniszterelnök még arra is figyelmezteti a látogatóját:

— Hát másik nadrágod van-e?

Csak miután így kivallatja a bőröndje tartalma felől, vezeti el a sár daczára is, egyik legkedvesebb helyére, a hosszú istálló-épületbe, mely méltán nevezhető a tehenek paradicsomának. A régi népmesék elevenednek itt fel, de persze átvive az állatokra. A régi népmesékben az erős Jankó kilencz évig szopik. Itt két éves üszőket látni, a mint nagy dézsákból szörpölgetik a frissen fejt tejet. Valóságos dőzsölést visznek benne végbe. Mintha a Gulliver nagyító szemüvegét tenné fel a látogató, meglepi a látvány. Olyan tehén- és bika-példányok kérődznek a jászolnál, hogy a mammuth jut az ember eszébe.

Széll Kálmán nevén ismeri valamennyit. Meg-megveregeti egyiknek-másiknak a lapoczkáját (az állat szeliden bámúl rá a nagy szemeivel, mint ismerősre) s kikérdezgeti a gulyástól, nincsen-e valami baj, mit evett ez vagy amaz, mennyi tejet adott, meg volt-e már ma vakarva? Aztán belekezd egyiknek-másiknak az élettörténetébe. És folytatná, folytatná ki tudja meddig, ha hirtelen ott nem teremne a huszár, lihegve:

— A telefonhoz kérik a kegyelmes urat.

Novus.

Háry Gyula rajza.

RÉSZLET A RÁTÓTI KASTÉLYBÓL

MAGYAR REMEKIRÓK.

Minden irodalmi fejlődés egyik alapfeltétele az, hogy az irodalom és a közönség közt szoros, benső kapcsolat legyen. Az iró csak akkor fejtheti ki teljesen erejét, ha tudja, hogy számithat a közönség rokonszenves érdeklődésére, hogy szava nem hangzik el nyomtalanúl, hanem megtalálja az útat az olvasók lelkébe s eszméket ébreszthet agyukban. Gazdag és életerős irodalom e nélkül nem képzelhető.

Nagy hiánya volt mindig s hiánya részben ma is nemzeti művelődésünkben, hogy a viszony iróink és közönségük közt nem volt olyan benső, mint kellett volna. Mindig hangzott a panasz s ma sem hallgatott még el, hogy a közönség közömbösen nézi az irók törekvéseit s a kik iránt egy időre felkelt is érdeklődése, csakhamar elfelejti őket. S ez a panasz nem is egészen alaptalan: csakugyan nem ismerjük iróinkat eléggé, úgy, a hogy őket ismernünk kellene. Még legnagyobb költőink ismerete sem oly általános és főkép nem olyan mély, mint a hogy azt más nemzeteknél látjuk. Nem egy remekirónk van, a kinek emlékezete meglehetősen elhalványult, legfeljebb iskolai reminiscentiákban él a műveltek lelkében is. Pedig bátran elmondhatjuk, hogy irodalmunk miatt nem kell szégyenkeznünk nálunknál szerencsésebb nemzetek előtt sem, annyi benne a kincs, hogy teljes értékesítésével nem csekély mértékben fel lehetne frissíteni szellemi életünket. A közömbösség, a hiányos ismeret miatt azonban e kincs nagy része gyümölcsözetlen marad. Ebből magyarázható művelődésünk nem egy félszegsége.

Ez állapotnak azonban nem csupán a közönség az oka, a melyben ha megvolt is a jóakarat remekiróink megismerésére, nem mindig volt módja hozzá. Legtöbb költőnk és irónk művei vagy nem voltak összegyűjtve és kiadva, vagy pedig oly drágák voltak kiadásaik, hogy e miatt a mi szegényes viszonyaink között általános, minden körben való elterjedésük lehetetlen volt. Ezt a bajt szünteti meg s ezzel közmívelődésünk helyes irányban való fejlődésének tett jelentékeny szolgálatot a *Franklin-Társulat*, mikor megkezdte *Magyar Remekirók* czimű nagy vállalatát, melynek czélja épen irodalmunk legjavának lehetőleg széles körben való elterjesztése. Annak idején, megindulásakor behatóan foglalkoztunk e vállalat nagy irodalmi jelentőségével s most, mikor immár — mint lapunk legutóbbi számában jeleztük — a második öt kötetes sorozat is megjelent, felújulnak azok az érzések, melyekkel az elsőt fogadtuk.

Ez a második sorozat magában véve is rendkívül értékes, mert sok olyan mű van benne közölve, melyeket alig, vagy csak kevéssé ismert a mai nagyközönség. *Kossuth* Lajos szónoki és írói műveinek nagyrészét eddigelé csak úgy lehetett megismerni, ha azokat egyenkint felkutattuk a könyvtárakból, régi hirlapokból. Ezen a nagy hiányon most segített a *Magyar Remekirók* vállalata, a mikor olyan kötetet gyűjtött össze Kossuth munkáiból, melyet a ki áttanulmányoz, tiszta, világos és hű képet nyer a nagy ember alakjáról.

Vörösmarty eposzainak, melyeket hasonlóképen megtalálunk a sorozatban, szintén kezdett már halványodni az emléke s majdnem parlagon hevert az a hazafias, költői és nyelvi gazdagság, a mely bennük fel van halmozva. A most megjelent kötet mintegy magában is önálló és egységes, mert megvannak benne a költő összes nagyobb epikai művei, vagyis munkásságának nemzeti szempontból legfontosabb része, a melylyel költői hirnevét megalapította.

Arany János művei, melyekből ezuttal a kisebb költemények második kötetét kapjuk, élénken élnek még lelkünkben, de bármily sűrűn veszszük is kezünkbe, mindig új meg új gyönyör forrásaivá válnak. Ha ezt a mostani kötetet átlapozzuk, annyi szép emlékünk elevenedik meg, annyira eltölti lelkünket a «Toldi» költőjének nagysága, hogy teljes mértékben érezzük, mennyire nem lehet Aranyt eléggé ismerni és eleget olvasni.

Az összes költői műfajok közül legnehezebben fejlődött ki, merész és nagyszerű kezdet után, a drámánk. Ebben a fejlődésben Katona és Kisfaludy Károly óta a legnagyobb fontosságú név a *Szigligeti* Ede neve, a melyhez a magyar népszinmű megalapításának s a magyar drá-

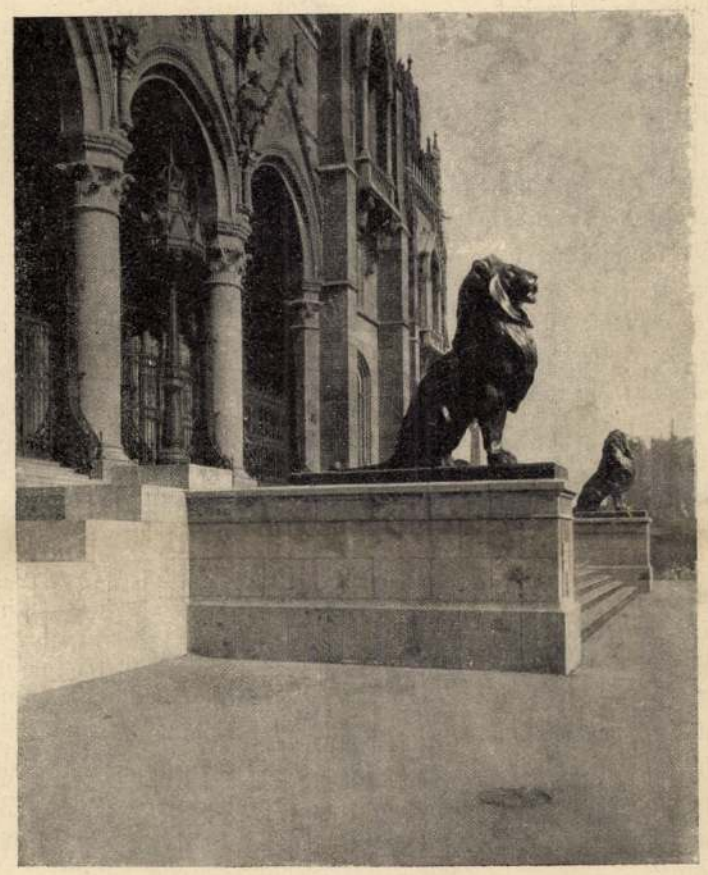

Birchbauer K. amateur fölvétele után.

OROSZLÁN-SZOBROK A FŐBEJÁRÓ ELŐTT.

Divald Károly fényképe után.

OSZLOPOS CSARNOK A DUNA FELŐLI OLDALON.

mai műsor megteremtésének dicsősége fűződik. A maguk idejében nagysikerű szindarabjai közt nem egy van, a mely ma sem avúlt még el s ha a szinpadon azóta beállott nagy izlésbeli változás miatt hatásuk nem oly erős már, mint egykor, olvasva ma is megérezzük bennük a nagy drámairói tehetség alkotásait.

Az Arany utáni kor lyráját mutatja be egyik legnagyobb és legmélyebb tehetségében, *Reviczky* Gyulában, a most megjelent sorozat ötödik kötete. Reviczky kétségkivül új hangot vitt modern lyránkba: a XIX. század második felének költészetében Európa-szerte elterjedt pesszimizmus hangját, melyet művészi formában tudott megszólaltatni. Költeményei kötetéből igazi költőt ismerünk meg, egyikét az új nemzedék legfinomabb szellemeinek.

Az ilyen gyűjteményes kiadásokban nagyon fontos szerep jut azoknak, a kik az illető költők és írók műveit megválogatják s bevezetéssel látják el. Hogy a vállalat erre is a kellő gondot fordította, kitűnik abból, hogy *Kossuth* Lajos munkáit fia, *Kossuth* Ferencz válogatta ki. *Vörösmarty* műveit életirója, a magyar irodalomtörténetírás mestere *Gyulai* Pál rendezi sajtó alá, *Aranyt* a róla eddig megjelent legbehatóbb könyv szerzője, *Riedl* Frigyes. *Szigligeti* és *Reviczky* köteteinek élén életrajzi bevezetéseket is kap az olvasó, az elsőét a magyar drámairodalom és szinház történetének avatott búvára, *Bayer* József írta, a másikét *Koroda* Pál, Reviczky gyermekkori barátja.

Most már tíz kötet van a közönség kezén a nagy elterjedtségre jutott vállalatból, melynek még fokozódó elterjedéséről biztosságot nyújt szép külseje mellett is igen olcsó ára (minden kötet négy korona, az összes 55 kötet ára 220 korona) — s a kiadó társulatnak az az előzékenysége, a melylyel a megszerzést csekély havi három koronás részletfizetéssel teszi könnyűvé.

EGYVELEG.

* **Régi hagyomány** folytán a clevelandi herczeg *Raby* kastélyában lévő nagy kandallót századok óta szakadatlanúl fűtik. A család két külön e czélra fogadott jól fizetett embert tart, kiknek egyéb dolguk nincs, mint arra ügyelni, hogy a kandallóban a tűz ki ne aludjék.

* **A legolcsóbb levélposta** ez idő szerint a japáni, mely egy fillér tizedrészéért egy közönséges levelet az ország bármely részébe elvisz.

* **A gyöngyvirágban** egy híres botanikus veszedelmes mérget fedezett fel, a mennyiben nem csak a virágban, hanem annak szálaiban is kéksavat talált. Egy tengeri malacz fülébe töltött főtt gyöngyvirág leve az állatot rövid idő alatt a mérgezés összes tünete közt megölte.

* **Olcsó bor.** Algirban az utolsó tíz év alatt annyi jó bor termett, hogy literjét egy filléren is mérik. Az első szőlőtőkéket ezelőtt hatvan évvel a francziák vitték az országba. Feltünő, hogy az algíri szőlőtelepeken a phylloxera soha sem mutatkozott.

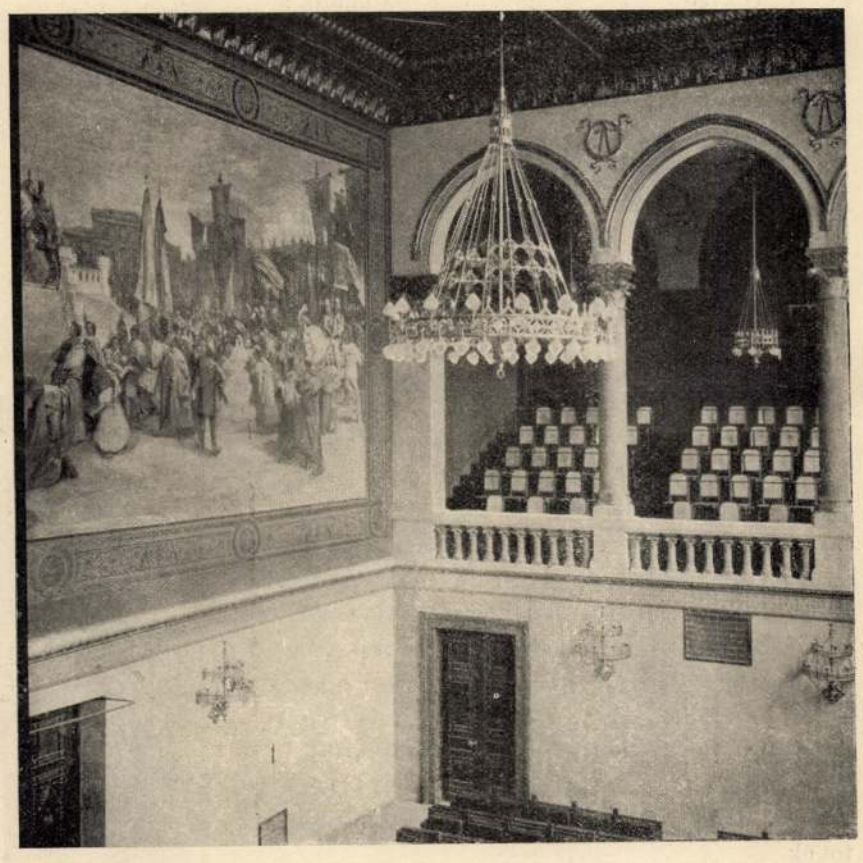

Birchbauer K. amateur fölvételei után.

A BÖLCSESÉG. — Lotz Károly festménye a miniszteri tanácsi teremben.

RÉSZLET A DELEGÁCZIÓ ÜLÉSTERMÉBŐL.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL.

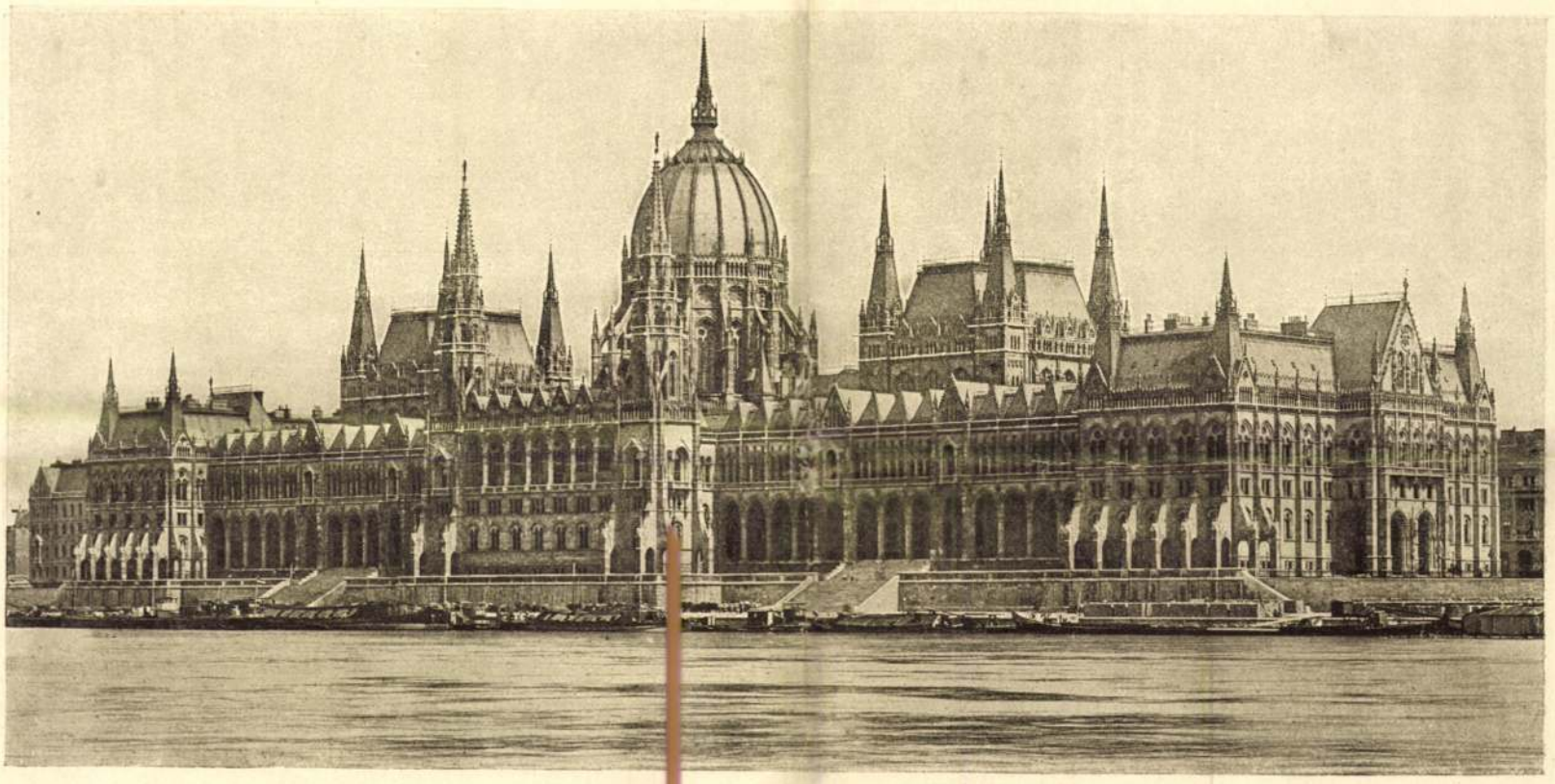

A

MAGYAR ORSZÁGHÁZ

STEINDL IMRE ALKOTÁSA

MŰSZAKI ÉS MŰVÉSZETI ISMERTETÉS

A MAGY. KIR. KORMÁNY MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA ÉS SZERKESZTI

NEŸ BÉLA

ÉPITÉSZ, MIN. TANÁCSOS

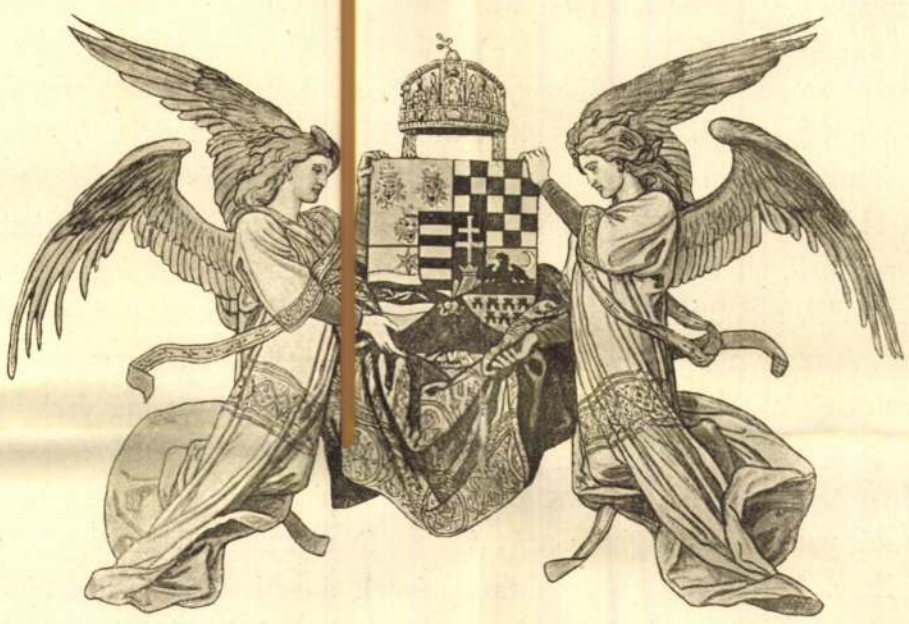

A MAGY. KIR. KORMÁNY TÁMOGATÁSÁVAL FÉNYKÉPÉSZETI REPRODUKCIÓKBAN KIADJA

DIVALD KÁROLY MŰINTÉZETE BUDAPESTEN

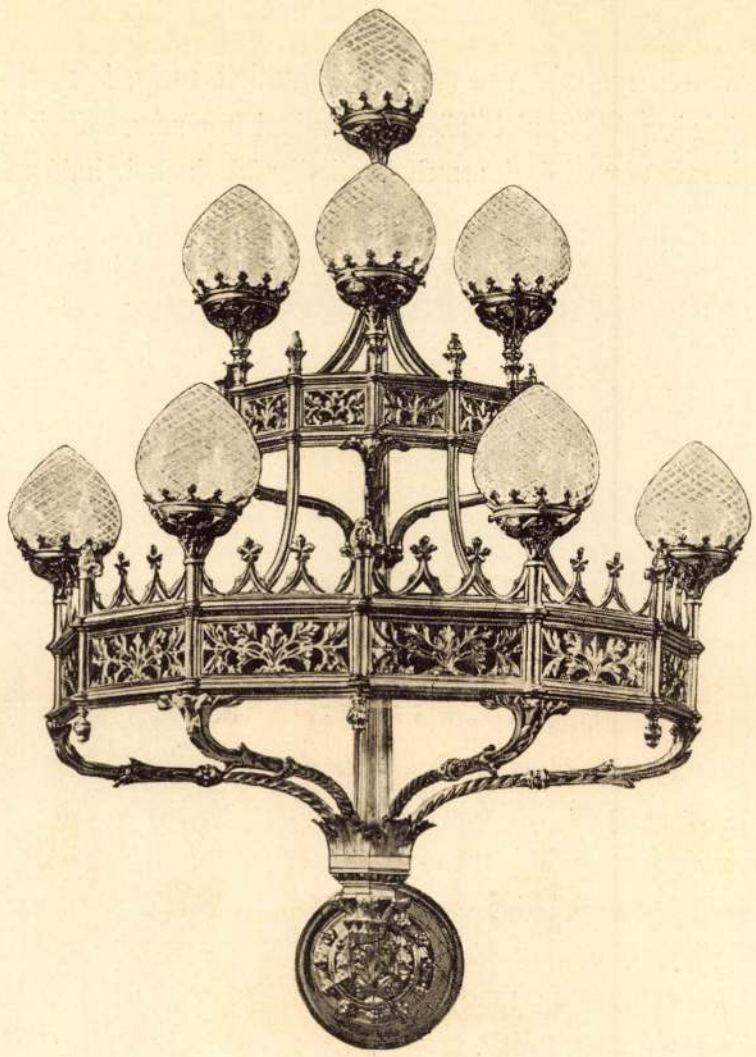

Stephaneum nyomása Budapesten.

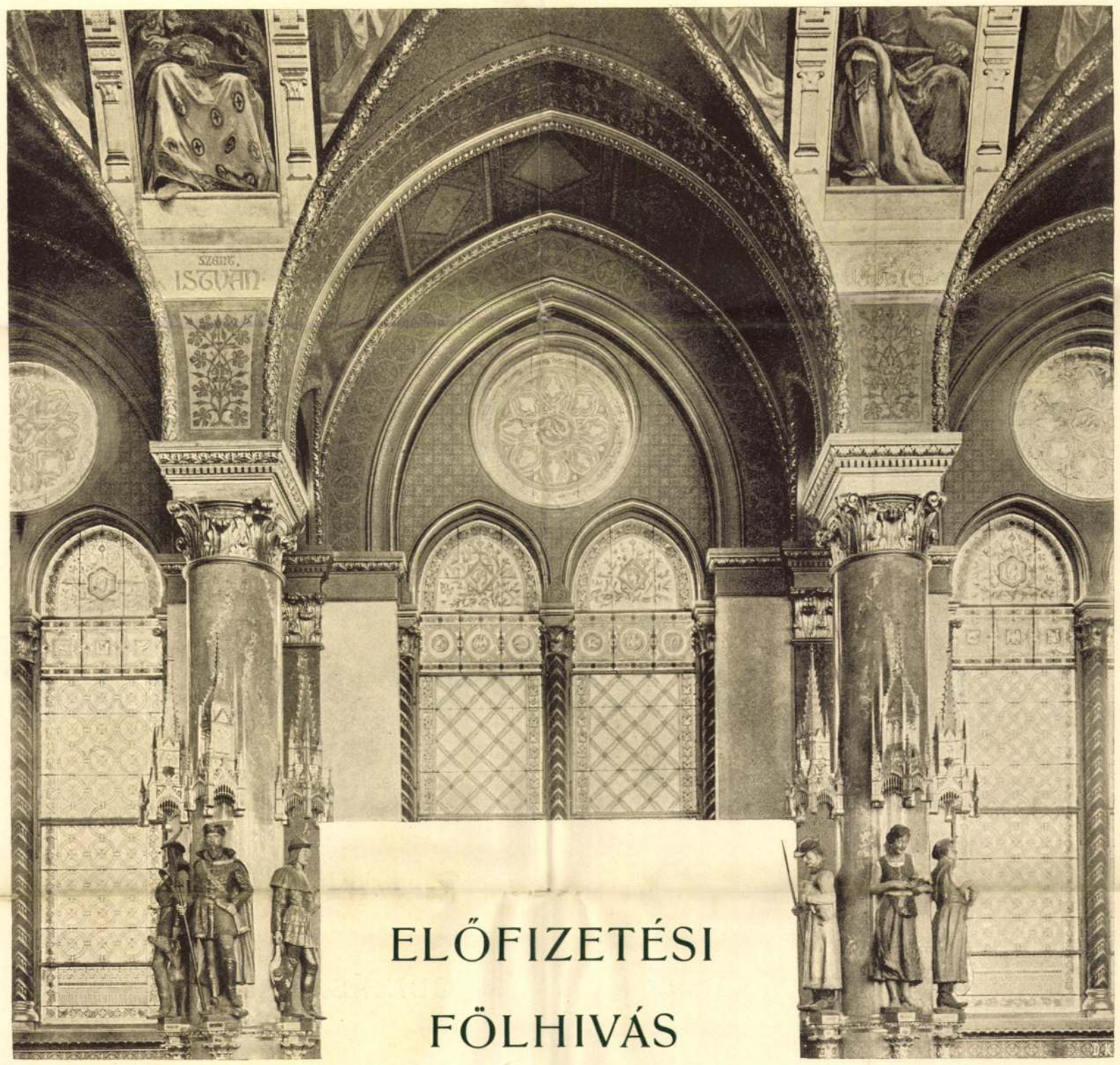

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS

Közel két évtizede, hogy a magyar országgyűlés új palotájának eszméje törvényes szentesítést nyert s építésének ügye ezzel a megvalósulás stádiumába lépett.

Csaknem húsz év ernyedetlen munkája, a nemzet páratlan áldozatkészsége s képzőművészeti és műszaki köreink java erőinek a közreműködése kellett hozzá, hogy a nagy mű létesüljön. Budapesten, a Duna partján, immár készen áll a magyar törvényhozás két Házának fényes és nagy rendeltetéséhez méltó palotája. A ki tervezte, korunk építőművészetének egyik legkiválóbb s a külföldön is elismert mestere: Steindl Imre meghalt, mielőtt jelentős alkotásokban gazdag életének legnagyobb művét rendeltetésének átadhatta volna. Az óriási, monumentális épületnek, az arra hivatottak részéről értéke szerint való méltatását már nem érhette meg. A nagy alkotás, a melyben Steindl Imre hatalmas művészi egyéniségének egész erejét belefektette, századokon át fogja hirdetni alkotójának hatalmas tudását és művészi kiválóságát. Értékét azonban csak akkor fogja a művelt világ igazán megbecsülni, ha a pazar művészi fénynyel épült monumentális palotának modern szinvonalon álló ismertetéséről és leírásáról gondoskodunk.

A magyar országgyűlés palotájához fogható nagyszabású föladat megoldására képzőművészetünknek századok óta nem nyilt alkalma. Ez a körülmény és az Országháznak állami életünkben érvényesülő elsőrangú szerepe indította a magyar királyi kormányt arra, hogy a fényes épületnek művészeti kiválóságához méltó ismertetéséről gondoskodjék.

A kiknek közjogi méltóságuk, avagy a nemzet bizalma a magyar Országgyűlés palotájában helyet juttatott, a kik korunk művészeti és technikai mozgalmai iránt érdeklődnek, szóval minden, a modern társadalomban számot

tevő művelt ember bizonyára szivesen fogadja a nagyszabású munkát, mely, írásban és képekben, felöleli a palota építésének történetét, műszaki leírását, páratlanul tökéletes technikai berendezéseinek ismertetését s építőművészeti kiképzésének, valamint föstészeti, szobrászati és iparművészeti diszítéseinek beható méltatását.

A magyar királyi kormány az országgyűlés palotáját ismertető diszmű szerkesztésével Neÿ Béla építész és miniszteri tanácsost bizta meg, a kiváló műszaki írót, a ki az Országház építését elrendelő 1884. évi XIX-ik törvénycikk végrehajtására fölhatalmazott Végrehajtó Bizottság előadója s az építésnek a kormány részéről kirendelt műszaki ellenőre volt. E minőségben szerzett legalaposabb tárgyismerete, műszaki és művészeti körökben elismert tudása, izlése és avatott tolla eleve is biztosítja a mű sikerét. Neÿ Béla építész és miniszteri tanácsost egyébiránt még az építésvezetőség következő tagjai támogatják munkájában, névszerint Steinhausz László műszaki tanácsos, Bayer Béla királyi főmérnök, Heidrich László királyi főmérnök, Lázár Imre miniszteri számtanácsos és Santhó István építész.

A díszmű technikai kiállítását és kiadását pedig Divald Károly budapesti műintézete vállalta el, mely sokszorosító műiparunk terén már negyed századnál hosszabb idő óta tölt be jelentős és hézagpótló szerepet. Rég megállapított jó hírnevének megfelelően s a Magyarországon általa meghonosított mű-sokszorosító eljárások alkalmazásával állítja ki a műintézet a magyar országgyűlés palotáját ismertető fényes díszmunkát.

A díszmű 44—60 ctm nagyságú ívrét alakban 50—55 fénynyomatú, 6—8 szinnyomatú, pompás kiállítású lapot fog tartalmazni s gazdagon diszített kötésben a folyó év november vagy december havában jelenik meg.

A szöveg, mely 15—20, sok szövegábrával illusztrált ívre fog terjedni, magyar, német és francia nyelven kiséri a kiváló szépségű műlapokat.

A páratlanul fényes kiállítású díszmű ára, pompás kötésben, 150 kor. — Az előjegyzők számától függ a munkának az imént vázoltnál esetleg még tartalmasabb kiállítása s épp ezért alulirott kiadó azzal a tiszteletteljes kéréssel fordul a művelt közönséghez, hogy nagyszabású vállalatát becses megrendeléseivel támogatni méltóztassék.

Budapest, 1903. április hó.

Hazafias tisztelettel

DIVALD KÁROLY

Budapest, Kisfaludy-utca 9.

1903. Magyarország és Egyesült Közl.

vezette. Az első kapavágás 1885. október 12-én történt meg, a kész épületben az első űlést a képviselőház 1902. október hó 8-án tartotta.

A két dátum közé eső 17 esztendő munkáját, a harmadik szakasz tárgyalja. Beszél az épület stilusáról és érinti röviden azokat a törekvéseket, a melyeket a gót stilusnak nemzeties jelleggel való kezelésében már Steindl elődei megtettek. Kiemeli ez irányban az országháznál elért kiváló eredményeket, az udvarok és interieur-ök díszitésénél, majd áttér a tervezet behatóbb tárgyalására és a fejezet első részét bő és részletes statisztikával zárja le.

Nehezünkre esett ezen részben a nagy mester első és legkiválóbb munkatársának, állandó helyettesének, *Tandor* Ottónak nevét nélkülöznünk, a ki tehetségének és munkaerejének javát áldozta egykori tanárja és később kartársa e nagy művének megalkotására.

A parlament épületében létesített önálló művészi alkotások: szobrok és festmények sorozata az alkotók névsorával foglalja el a következő részt. Az építőipari és műipari munkák részletezése zárja be ezt a rendkívüli szorgalommal összeállított adatgyüjteményt.

Az építkezés költségeit, az építés körül közreműködtek névsorát és végre az összes iparosok és szállítók lajstromát közli az utolsó fejezet. A költségvetés 42 tételben 37 millió koronával zárul, a miből az alkotó tiszteletdijára és a tervező iroda fenntartására egy millió korona esik. Steindl Imrén és Tandor helyettes művezetőn kívül az épités kezdetétől annak befejezéséig összesen 31 műépitész és épitész dolgozott a tervező irodában. Az ellenőrség *Ney* Béla miniszteri tanácsos vezetése alatt hat tagból, a felülvizsgáló bizottság négy tagból állott. Az iparosok sorában ott találjuk az elsőket és legjobbakat, kik ezen a téren nálunk kitünnek.

A nagy quart alakú díszmű kiállitására a Pátria igen nagy gondot fordított. Nemcsak a 60 műmellékletet, hanem magát a 40 oldal szöveget is gyönyörű krétázott felszínü műnyomó papirosra nyomták, éles metszésű, egészen új betükkel. A Birchbauer fölvételei után a klisék Weinwurm műintézetében készültek igen szép kivitelben, a mi főleg az interieur-ök természetszerüleg kevésbbé éles fölvételeinél érdeme a cégnek. A kötés szintén a Pátria munkája és izléses eleganciájával tünik föl. A mű ára 24 korona, egyátalában nem mondható magasnak. A kiadók és írók engedelmével mellékelve a második és huszonötödik táblát be is mutatjuk a munkából. *K—ó.*

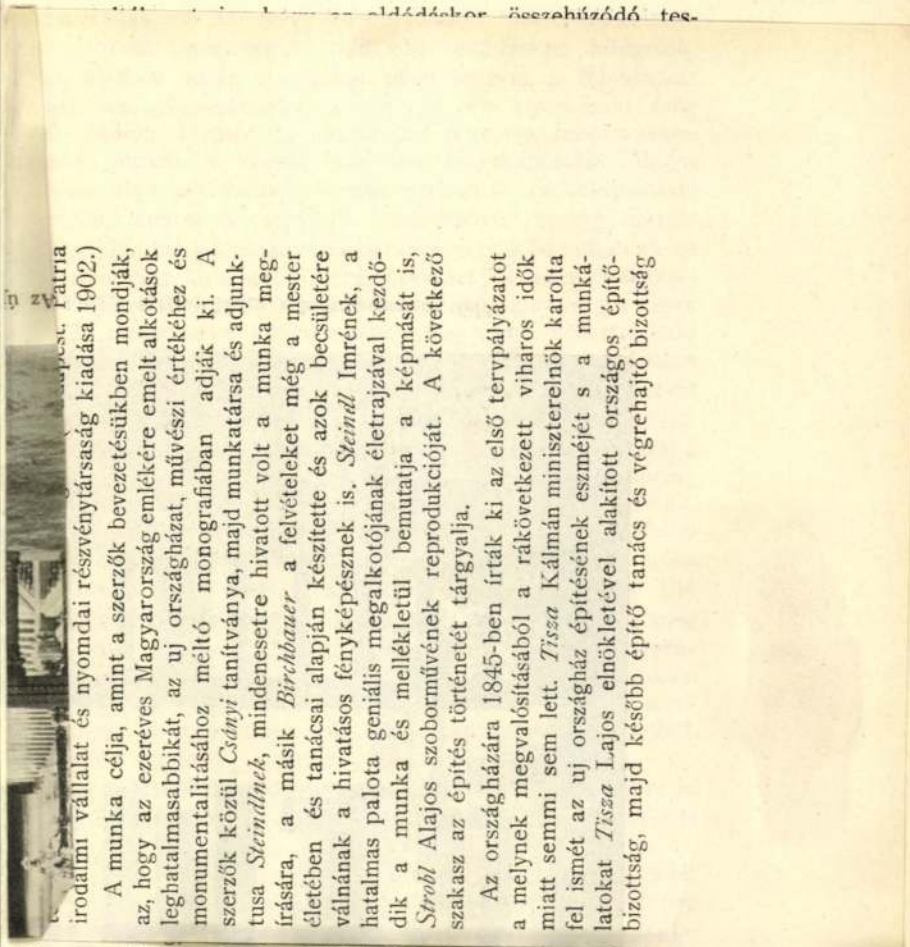

irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság kiadása 1902.)

A munka célja, amint a szerzők bevezetésükben mondják, az, hogy az ezeréves Magyarország emlékére emelt alkotások leghatalmasabbikát, az uj országházat, művészi értékéhez és monumentalitásához méltó monografiában adják ki. A szerzők közül *Csányi* tanitványa, majd munkatársa és adjunktusa *Steindlnek*, mindenesetre hivatott volt a munka megirására, a másik *Birchbauer* a felvételeket még a mester életében és tanácsai alapján készitette és azok becsületére válnának a hivatásos fényképésznek is. *Steindl* Imrének, a hatalmas palota geniális megalkotójának életrajzával kezdődik a munka és mellékletül bemutatja a képmását is, *Strobl* Alajos szobormüvének reprodukcióját. A következő szakasz az épités történetét tárgyalja.

Az országházára 1845-ben irták ki az első tervpályázatot a melynek megvalósitásából a rákövetkezett viharos idők miatt semmi sem lett. *Tisza* Kálmán miniszterelnök karolta fel ismét az uj országház épitésének eszméjét s a munkálatokat *Tisza* Lajos elnökletével alakitott országos épitőbizottság, majd később épitő tanács és végrehajtó bizottság

Építőkövekről. *Spring*, a brüsszeli akadémia elnöke évek hosszú során át tett megfigyeléseiről és kisérleteiről számolt be nem rég tartott egyik előadásában, Spring megcáfolja az építőkövek keletkezéséről felállított elméleteket, melyeken a mesterséges kövek gyártása is alapszik.

Spring szerint a vizek fenekén lerakodás utján keletkező kőzetek eredetileg laza földek voltak, melyeknek szemcséi idővel úgy összeállottak, hogy gyakran maguk a szemcsék törnek el, ha őket akarjuk elválasztani a kötőanyagtól. Ennek a szilárdságnak okát eddig nem ismertük. Spring azt találta, hogy azok a testek, melyek nyomás alatt hajlanak, és nem törnek fokozott nyomás következtében, oly szorosan kapcsolódnak össze, mintha megolvadtak volna. Viszont azok, melyek még magas nyomásnál sem hajlanak meg, mindig lyukacsosak maradnak. Éppen az építőköveink anyaga bizonyult ilyennek.

A homokkövek tehát nyomás útján nem állhattak elő, mert a próbák 10,000 *atm*-ás ereje, ami 50,000 *m* vastag homokrétegnek felel meg, nem hatott reájuk elég tömörítően, hanem a nyomáson kívül más tényező is érvényesült és ez a nedvesség volt. Ismeretes dolog, hogy a testek annál könnyeben oldhatók, minél erősebb a nyomás. réteg a mint mondani szokták kifagyott, azaz, hogy a vakolat a fölengedés után laza, minden kötőerő nélküli anyag lett, míg a mélyebben fekvő rétegek teljesen jó állapotban voltak. A Spring-féle teória alapján ez a jelenség is megmagyarázható. A vakolat megfagyásakor a benne lévő víz apró jégkristályok alakjában kiválik és részben el is párolog, mire üres helyek keletkeznek. Igy tehát a homokszemcsékre rakodó kovasavoldat kiszáradván többé nem köthet. A mélyebb rétegekben azonban, mivel nagy a nyomás, még ha a víz meg is fagy kiválik, a vakolatrészek a keletkezett lyukacsokat kitöltik és így a habarcs jól köt. A nyomás ilyenkor különben még a jégkristályok kiválását is nagy mértékben meggátolja.

(*Centralblatt der Bauverwaltung* után). *K—ó.*

2. Út- vasút- és hídépités.

Ötventonnás szénkocsik. A szénszállító kocsik átalában 10 *t* teherbirásúak. Ujabb időben épültek 15 tonnás kocsik is. Az *Engineering News* jelentése szerint a *West Virginia Central and Pittsburg-Railway* a *Cambria Iron & Steel Co.*-nál Johnstownban 800 darab egyenként 50 *t* teherbirású szénkocsit rendelt meg. A kocsik önsúlya 16 *t*, két forgó alvázúak, melyeknek tengelytávolsága 1·6 *m*. A szekrény teljesen acélból készült. Hosszúsága: 9·45 *m*, szélessége 2·65 *m*, magassága: 2·75 *m* és igy kereken 69 m^3 férőjű egy szekrény. A kocsiszekrény legmagasabb pontja a sin felett 3·2 *m*-rel fekszik. A kocsi gyors kiüríthetése céljából a hosszoldalon két ajtó van. *B. E.*

Franciaország vasutainak hosszúsága, beleértve az összes közúti vasutakat is, 38,750 *km*. A vasutakon 10,261 lokomotiv, 27,901 személykocsi (ezek között 876 háló és étkezőkocsi), 277,888 teher-, állat- és podgyászkocsi fut. A loko-

motivokból naponta átlag 8300 van szolgálatban. A gyorsvonatok maximális sebessége 96 *km*, a személyvonatoknál 61 *km*, a tehervonatoknál 27·3 *km*. 1901. évben 401.793,773 személyt és 120.380,479 *t* súlyú teherárút szállítottak. A vasutak bevétele személyek után 671 millió korona, teherárúk után 732 millió korona, összesen 1403 millió korona. A kiadások összege 709 millió korona. Üzemi hányados tehát 52%.

(A *Zeitschrift des Vereines d. Ingenieure* 1902. évi 46-ik száma után.) *B. E.*

A norvég Gravehal-alagút áttörése. Norvégia két legnagyobb városa eddig nem volt vasúttal összekötve és így Christianiából Bergenbe vagy viszont csakis nagy kerülővel lehetett tengeren eljutni. 1896-ban kezdték meg az új vasutat építeni, mely nagyobb részében hegyi vasút és a sziklás Skandináv hegységet töri át. Számos érdekes műtárgy épült e vonalon; az alagutak közt leghosszabb a Gravehal-alagút, mely Bergentől mintegy 150 *km*-nyire kezdődik és 5·31 *km* hosszuságban fúrja át a hegységet. Az alagutat gépekkel furták két oldalról és nemrég megtörtént a teljes áttörés. A teljes szelvény kitörése, rendes — 1·435 *m* — nyomtávolságú egyvágányú pályára, jelenleg folyamatban van. Az alagút fúrása nem csekély nehézségeket okozott, minthogy túlnyomólag gnajsz és granit közetből áll a hegység. A vállalkozók az egész alagútépítő munkát 3.72 millió márkáért vállalták el. A teljes költség az építő felügyelettel együtt 3·77 millió márkára rúg a mi *fm*-kint 710 márkát tesz ki. *N. T.*

Villamos nagyvasút Cincinnati és Toledo között. Ohio államban építik az első hosszabb villamos vasutat az Egyesült-Államokban. A 325 *km* hosszú vonal építésénél már meglévő vonalrészeket használnak fel, úgy, hogy a vonal főbb állomásai Cincinnati, Hamilton, Dayton, Lima, Findley és Toledo lesznek. Az új vonalat jövő tavaszszal adják át a forgalomnak. A rendes kocsikon kívül étkező- és hálókocsik is fognak közlekedni e vonalon. Az új villamos vasút nagy konkurrenciát fog okozni az Ohio folyó hajóforgalmának, melytől alkalmasint az árúszállítás jelentékeny részét elvonja. *N. T.*

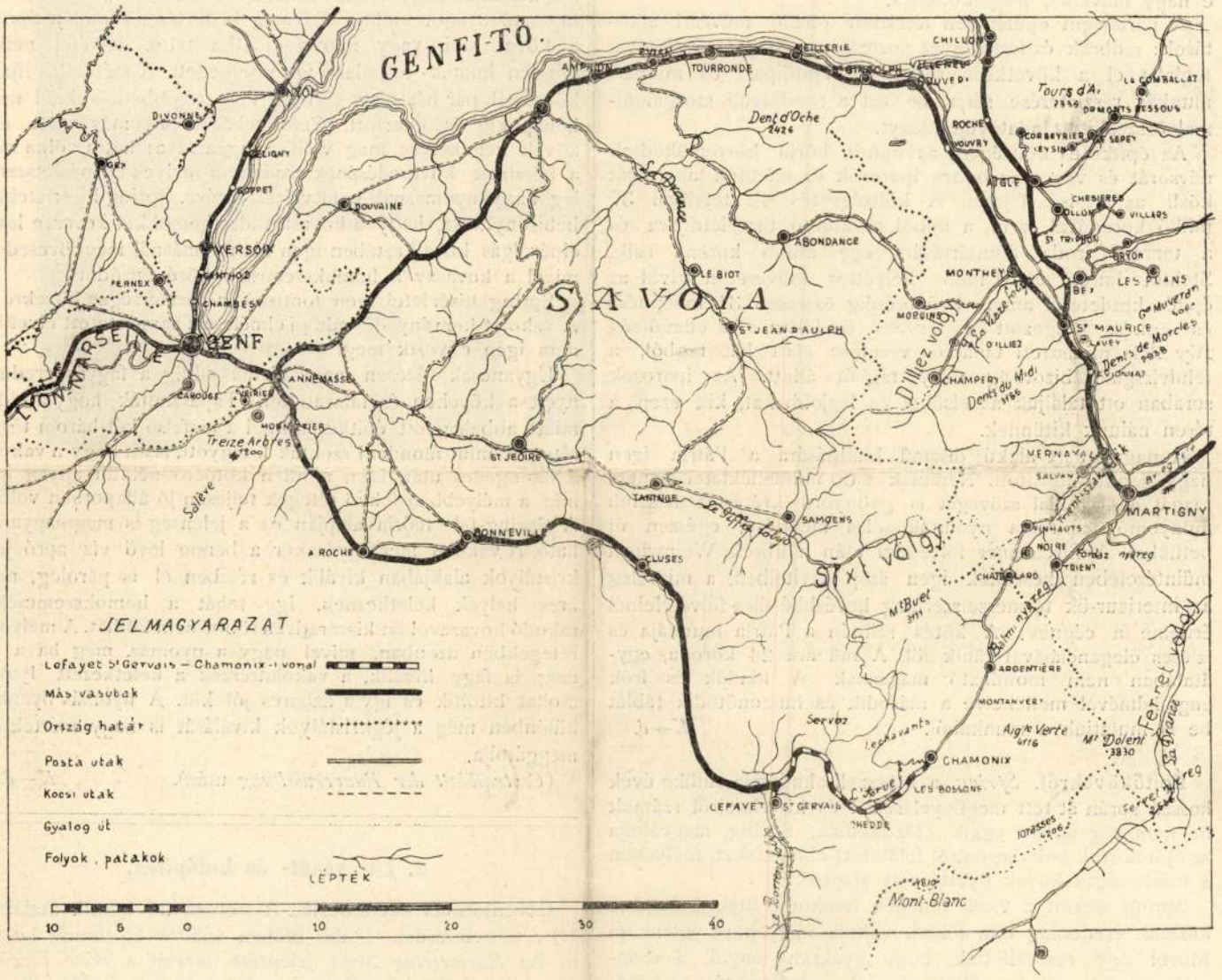

1. ábra. A chamonixi villamos vasút helyszínrajza.

A chamonix-i elektromos vasút. A három nagy svájci turista központ jelesen, Interlaken, Zermatt, Chamonix közül a legutóbbi nyert utoljára vasutat, a melyet mult év július hó 25-én nyitottak meg. E vasút tulajdonképpeni kezdőpontja Genf. Legutóbb a le fayet-chamonixi mintegy 38 *km* hosszú vonal épült ki. Hátra van még a Chamonix-Martigny között eső rész.

A vasút legnagyobb részét (l. az 1. ábrát) az Arve folyó völgyében építették, 1 *m* nyomtávolsággal. Hajtó ereje elektromosság. A szükséges áramot Servoz-ban és a Les Chavauts hegy tövében épített központok termelik.

1600-ban és ekkor Mátyás főherczeg *Liechtenstein* Károlyra (szül. 1569-ben, megh. 1627-ben) ruházza e kiváló méltóságot, a kinek főtörekvése az volt, hogy a császár bizalmatlansága és melankhóliája által okozott zavarokat megszüntesse és később hathatós segítségére volt magának Mátyás főherczegnek, hogy a trónra kerüljön. 1603-tól 1617-ig *Fürstenberg* Frigyes gróf volt a főudvarmester, ki a drezdai fejedelmi találkozásnál hirtelen jobblétre szenderült. II. Ferdinánd kedvenczét, *Eggenberg* Ulrik János grófot, ezen kiváló stájerországi család alapitóját, tette főudvarmesterévé.

Mikor pedig Eggenberg 1624-ben meghalt, *Liechtenstein* Gundacker herczeg (szül. 1580-ban meghalt 1658-ban) lett utódjává. III. Ferdinánd *Thun* Simon Kristóf cseh grófnak adományozta a főudvarmesteri méltóságot (szül. 1582-ben, meghalt 1635-ben), a ki a törökök és protestánsok elleni háborúkban tüntette ki magát. Ennek utódja *Trautmannsdorff* Miksa gróf lett (szül. 1584-ben, meghalt 1650-ben), a ki a császárt úgy hadjárataiban, mint diplomácziai megbizatásaiban hathatósan segitette, s főleg a vesztfáliai béke megkötésénél főszerepet vitt. Ő utána *Auersperg* János Weikárd vitte a főudvarmesteri teendőket, kinek családja Nagy Károlytól származtatja magát, és 1653-ban birodalmi herczegi rangra emeltetett.

I. Lipót *Portia* János Ferdinánd friaulai grófra ruházta a főudvarmesteri méltóságot, majd pedig a svédek legyőzőjére, *Lobkowitz* Venczel Ferencz Özséb grófra (szül. 1609-ben, meghalt 1677-ben). Lobkowitz egyike volt kora leggyülöltebb embereinek; fenhéjázó gúnyos modorával rendkivül sok ellenséget szerzett magának a társadalom minden osztályában. Mégis csak 1674-ben sikerült ellenségeinek őt megbuktatni. Ekkor *Lamberg* János Miksa gróf lép helyére (szül. 1608-ban, meghalt 1682-ben), kinek utódja ismét *Dietrichstein* Ferdinánd herczeg lett (szül. 1636-ban, meghalt 1690-ben). Ez nyolcz évig tölté be a főudvarmesteri széket és ekkor *Harrach* Ferdinánd Bonaventura grófnak adta át (szül. 1637-ben, meghalt 1706-ban), Harrach gróf alatt emelték föl a főudvarmester fizetését 6000 frtra, mihez még 12,000 frt táblapénz járult.

I. József alatt 1706-tól 1708-ig *Salm* Károly Ditrik Ottó herczeg működött mint főudvarmester (szül. 1648-ban, megh. 1710-ben). 1709-től 1724-ig *Trautson* János Lipót herczeg (szül. 1659-ben, megh. 1724-ben). Ez utóbbit azonban a birodalmi udvari tanács elnökévé nevezték ki és ekkor helyét *Liechtenstein* Antal Flórián herczeg (szül. 1656-ban, megh. 1721-ben), VI. Károly nevelője és egyik legbensőbb embere foglalta el, a kiről kortársai feljegyzik, hogy az egész élete lefolyása alatt nem távozott oldalától. 1724-től 1747-ig *Sinzendorf* Zsigmond Rudolf gróf volt főudvarmester (szül. 1670-ben, megh. 1747-ben). 1747-től 1751-ig *Königsegg* Lothár József Dominik gróf (szül. 1673-ban, megh. 1751-ben), 1751-től 1753-ig *Khevenhüller-Metsch* János József gróf (szül. 1733-ban, megh. 1792-ben), majd *Uhlefeld* Antal gróf (szül. 1699-ben, megh. 1769-ben) a főudvarmester, a kinek utódja *Trautson* Vilmos János herczeg (szül. 1700-ban, megh. 1775-ben), míg aztán 1776-tól 1782-ig *Schwarzenberg* József herczeg (szül. 1722-ben, megh. 1782-ben) következett, kinek nevelését VI. Károly császár maga vezette, miután a herczeg atyját egy vadászat alkalmával véletlenül halálosan megsebezte. Ez időben mint második főudvarmester *Sternberg* Ferencz Fülöp gróf szerepel.

II. József *Stahremberg* György Ádám herczeget nevezte ki első főudvarmesterré (szül. 1724-ben, megh. 1807-ben). 1807-től 1827-ig *Trautmannsdorff* Ferdinánd herczeg (szül. 1749-ben, megh. 1827-ben) tölti be a főudvarmesteri helyet s a kinek különösen a bécsi kongresszus napjaiban volt nevezetes szerepe.

Ferdinánd császár uralkodásának utolsó ideje alatt a főudvarmesteri állás üres volt és csak ideiglenesen látta el annak teendőit *Colloredo* Rudolf herczeg, a kit később a főkamarás, *Dietrichstein* Móricz gróf váltott fel e helyen. Csak I. Ferencz József királyunk trónraléptével töltetett be ujra a főudvarmesteri méltóság Liechtenstein Károly herczeggel (szül. 1790-ben, megh. 1865-ben), a ki Sándor orosz czárnak a bécsi kongresszuson bizalmas barátja volt és korának egyik legnépszerübb embere, a kit felette kedves modor és jókedv tüntetett ki. 1865-től 1867-ig az ügyeket ideiglenesen *Kuefstein* Ferencz gróf fő udvari marsall vezette, mígnem 1866 julius 6-án *Hohenlohe-Schillingsfürst* Konstantin herczeg (szül. 1828 szeptember 8-án) vette át a főudvarmesteri hivatalt és vezette majdnem harmincz éven át.

Az osztrák főnemességnek majdnem valamennyi családjából viselte már valaki a főudvarmesteri méltóságot. Erre vonatkoznak II. Ferdinándnak azon dicsőítő versei, melylyel az osztrák főnemesi rendet magasztalja «Nincs párja a földön az osztrák nemességnek», — mondja. A míg a három kő (Steine) és hegy (Berge) áll, nem mehet tönkre soha.» A három «Stein» pedig a Liechtenstein, Herberstein és Dietrichstein család; a három hegy (Berg) az Eggenberg, Stahremberg és Werdinberg nemzetség.

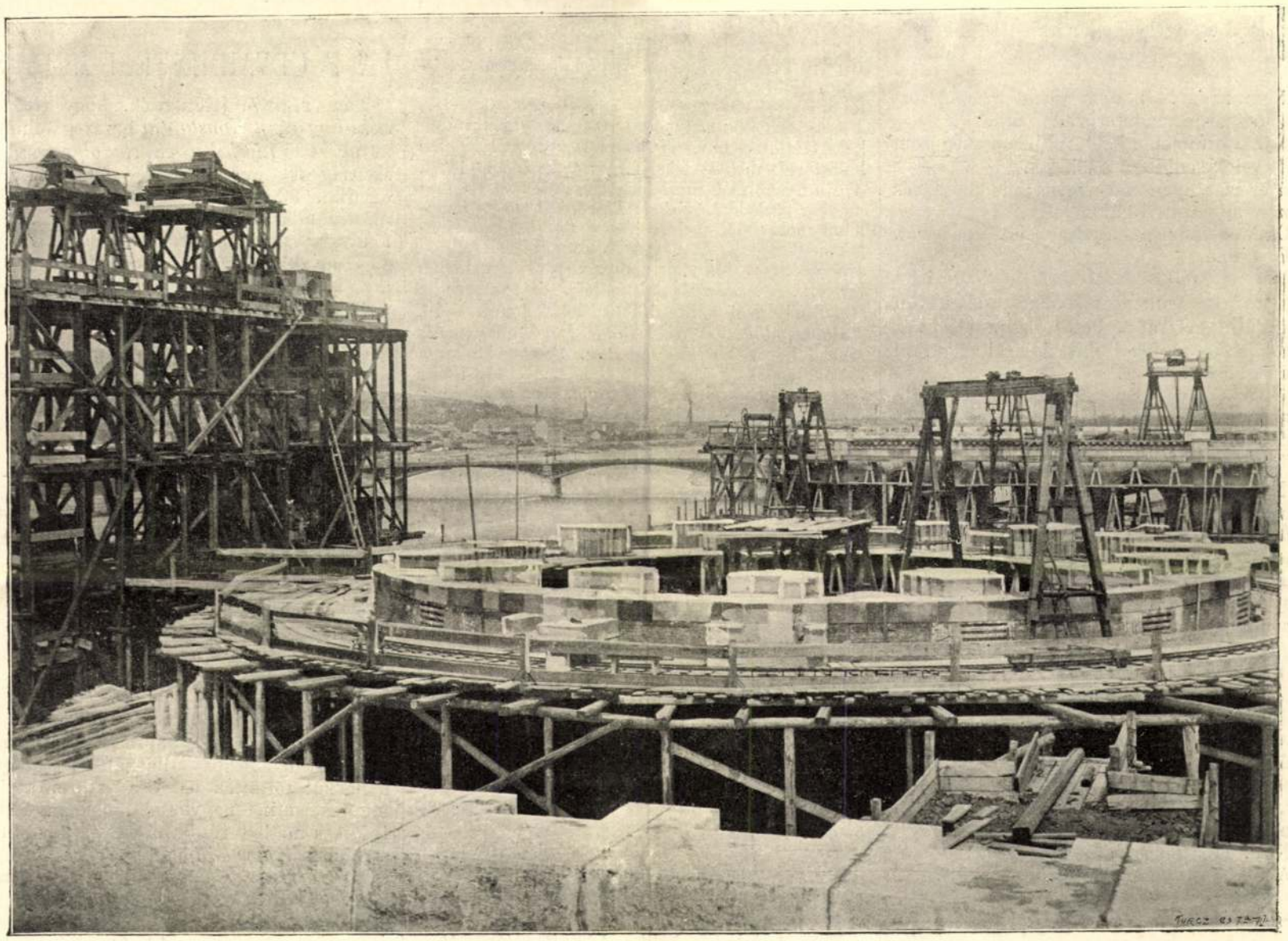

Steinhausz László építész kir. főmérnök fényképfölvétele.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ ÉPÍTÉSE. — A kupola, felhúzó-gépek állványa, éjszaki torony és a főrendek ülésterme 1894 április havában.

Montenuovo Alfréd herczeg, a ki most elfoglalta az udvari marsalli méltóságot, mely az udvari méltóságok rangsorában mindjárt a főudvarmester után következik, magával az uralkodó házzal is rokoni viszonyban áll, lévén ő leszármazója annak a Montenuovo (Neipperg) herczegnek, a ki Mária Lujzának, I. Napoleon elvált nejének a második férje volt.

EGYVELEG.

* **Halálitélet egy nemzetre.** A spanyol inquisitio 1568 febr. *16-án* halálitéletet mondott ki *Hollandia* összes lakosságára, egy pár külön megnevezett egyén kivételével. A nevezetes itéletet tiz nappal később II. Fülöp helybenhagyta s Alba herczeget küldte ki a három millió ember kivégzésére. A herczeg az első három hónap alatt 1800 embert öletett meg s később legalább tizszer ennyit, nem is számítva az ostromokban s csatákban elesetteket.

* **Óriási teher** az amerikai Egyesült-Államokra a nyugdij. 1889-ben 489,725 egyén kapott 180 millió forint nyugdijt és évi járadékot, 1893-ban már 966,012 nyugdijazott volt, kik 317 millió forintot kaptak a közpénztárból egy év alatt.

Mikor aztán haza értem, elbeszéltem fűnekfának furcsa, regényes kalandomat.

Szomorú dolog. Nem nagyon érdekelte az embereket. Sőt talán volt olyan is, a ki Háry János meséjének és katonajuksznak tartotta.

Minden számbavehető írástudó embert, katonát, politikust, papot sorba vettem s megkérdeztem, ha tud-e erről valamit?

Senki sem tudott erről semmit.

Nagyobbára mind csak azt mondták, hogy székelyek. Egy darab idő óta megkezdték a kivándorlást. Romániába, Bukarestbe, Brailába tömegesen fordulnak elő, sőt le is telepednek s a mi több: valami egyházat is alapítottak Bukarestben.

Voltaképen pedig ezek nem egyek azokkal. Ezek őslakók ottan.

— «Ugy van!»

Ezt nem én mondtam, hanem egy szerény ferenczrendi szerzetes, a ki épen nálam volt látogatáson, s az őrnagy elbeszélését eddig egész csöndesen végig hallgatta, s most föllépett magyarázóul.

— Ezek a csángók. Ezek a valódi csángók.

— Úgy hát én fölfedeztem az igazi Csángóországot.

— Nem, uram! Ön nem mond újságot, ezt tudják Magyarországon századok óta.

— Annál csúnyább, hogy tudják s még sem törődött velök senki századok óta.

A páter szerényen mosolygott; de dicsekvés volt az, némi parányi gúnynyal.

— Csak egy pár szegény franczi skánus barát.

— Hogy-hogy?

— Mert érdekli önöket, hát felvilágosítást adok róla. A mi gyöngyösi kolostorunkban van egy régi latin kézirat a Pater Badin útleírása 1648-ról, az ő moldvai missziójáról az ottani magyarok között.

— No ez derék! Épen úgy, mint IV. Béla által az ázsiai magyarok fölkeresésére küldött hajdani Julián barátjának útleírása, a mely ott van eltemetve a Vatikán könyvtárában.

— Ne tessék kisebbíteni azokat a szegény papokat, barátokat. Ez nem volt eltemetve. A szegény barátok is tudnak nemes, hazafias dologért lelkesedni. Ez az irat az 1830-as években a Páter Badin Márkus egy utódjának, egy másik szegény franczi skánus barátnak a kezeibe került, s annak olvasása annyira föllelkesítette, hogy elhatározá magát: elmegy ezeket a szegény moldvai magyarokat — kiknek hazáját még Pater Badin Cumaniának nevezte — meglátogatni. De hát szegény volt az a barát az Istenadta. Ilyen útazáshoz azonban sok pénz kell. Annyit nem ad senki egy szegény cseri barátnak. Kieszelte, hogy ő magyar nyelvszólamokat, magyar nyelvemlékeket fog gyűjteni és folyamodott a magyar tudós-társasághoz.

— Nos? És a magyar tudós társaság?...

— Adott neki száz pengő forintot az útra.

Megbotránkozva kiáltottunk fel:

— Száz pengő forintot!

A barát elmosolyodott.

— Kérem, nem elég szép pénz az? Annyit széles ez országban nem adott volna neki senki. Elég volt az Páter Gegőnek.

— És aztán mit csinált az a barát? Az a Páter Gegő?

— Páter Gegő kiutazott Moldvába, összejárta a legutolsó talpalattnyi földet, a hol csak magyarokat sejtett. Meglátogatta, számba vette falvaikat, népességök akkori létszámát; áttanulmányozta szokásaikat, nyelvjárásukat, mindenféle viszonyaikat, történelmi hagyományukat és aztán mindezt leírva szépen egy munkácskában, s mint utazásának boldogító eredményével, beszámolt vele a tudományos akadémiának.

— És aztán persze ott el is aludt.

— Nem aludt el, kérem alássan. A *Páter Gegő* munkácskáját a magyar tudós társaság saját költségén nyomatta ki.

— És azután még sem beszél erről most senki? Nem lett semmi eredménye?

— Mert a publikum aludt el, kérem alássan; nem akadt nagy, tekintélyes hazafi, a ki ezért lelkesedett volna.

— Meg lehet még azt a könyvet kapni valahol? — kérdeztük mindketten egyszerre. — Nagyon érdekes lehet!

— A klastrom könyvtárában, valamelyik polcz alján, még a télen is láttam egynehányat porosan heverni. Küldhetek önöknek egyet-egyet.

S ez volt beszélgetésünk, együttlétünk befejezése.

Hogy az őrnagy megkapta-e a könyvet, nem tudom, de én megkaptam, s kiírom belőle az ide vonatkozó jegyzeteket.

Pater Gegő 1838-ban még 15 plébániában és 70 filiális faluban 70,000 lélek körül talált magyart. Vajjon vannak-e még annyian? Elő is sorolja a plébániákat, a filiákat névszerint egy rovatos lapon:

1. *Bogdánfalva* 800 lélek. *Hidegkút, Fund* s más két filia, tiszta magyar faluk, 2000 lélek. — 2. *Csutafalva* 500 lélek. Filiái oláh falvakban 800 lélekkel. — 3. *Forrófalva* 1400 lélek. Filiái: *Nagy Patak, Paskán*, stb.; ezen fiókok lélekszáma körülbelül 3000-re mehet. — 4. *Domafalva* 800 lélek; *Dsidafalva, Tamásfalva, Talpa* (hajdan plébánia tizenkét filiával), melyek mintegy 4000 magyar lakossal *Román* körül helyezvék. Domafalva is 1600 év körül 380 lélekkel *Szabófalvához* tartozott. — 5. *Galacz* 100 lélek. Ezen parókiában legkevesebb magyarok laknak, de találtatnak *Foksán*ban és más városokban is. — 6. *Gorzafalva* 800 lélek. *Bogáta, Borzest, Doftánfalva, Dománfalva, Füvész, Guravoj, Hercza, Kászon, Pralla, Szaloncz, Szőllőhegy, Ujfalu. Vizanta, Völcsök.* Filiáinak népszáma többre megy 4000-nél. — 7. *Halocsest* 400 lélek. *Miklósfalva* stb., melyekben 1000 magyar számlálható. (Halocses talán Halas, mert a Szereth képezte halastavak mellett fekszik.) — 8. *Huss* 130 lélek. *Vaslu* nyugotra 4 mérföldre Husstól, 300 hajdani magyar családdal. *Falcsi*: Plébániája lesz, temploma most épül, melyre édes hazánkból is történtek adakozások. A magyarok szaporodnak Bessarábiából is; ezen plébániához 1000 léleknél több tartozik. — 9. *Jászvásár* 1060 lélek. *Kútvár, Sevata* stb. filiálisaival szinte 1000-re lehet tenni. — 10. *Kalugerpatak*, 600 lélek. *Bákó, Barátfalva* (ma is szabad helység) s *Kincsespatak. Terebes* hajdan a bákói püspökség jószága, 300 lélek. — 11. *Kleise* 550 lélek. *Csikfalu, Pokolpataka*, stb., melyeknek összes népszáma 3000 lélek. — 12. *Présest* 600 lélek, *Pojána, Drozest*, stb. 2000 magyar lélek. — 13. *Pusztina* 700 lélek; *Alsó-Sziró, Berzunst, Bosotén, Drusztuláczа, Csügés, Glodur, Moznest, Kománfalva, Orosa, Sóstázló, Vidrász* stb. 5000 lélek. — 14. *Szabófalva* 1600 lélek; *Ankucza, Huszárfalva, Kakasfalva, Kelgyes, Kiczkófalva, Lakesfalva, Gyéresd. Heczkófalva* stb., melyekben körülbelől 5000 magyar lakos van. — 15. *Tatros* 700 lélek, *Akna, Diószeg* stb. mintegy 700 lélek.

Minek beszéljek én tovább erről? A numerusok beszélnek... És ki tudja, megvannak-e még? Ennyien vannak-e még; vagy szaporodtak, vagy fogytak? Vagy elfogytak egészen és beolvadtak ott nyelvben is a román tengerbe, a hol egy-egy szegény missionárius minorita barát meg nem őriztette velök az édes, régi hazai anyanyelvet.

Elszorul a szivem és szomorúan visszatérek kirándulásomból.

Hogy elfeledtük őket, hogy elfeledte őket mindenki századokon keresztül! S ott hagyta veszni, pusztulni idegen népek kénye alatt. Nem is gondolt rájok senki.

Telepítettek ide boldogot-boldogtalant. Hajlékot, földet adtak idegen, háládatlan népeknek, csak ők nem jutottak eszébe senkinek. Eresztették özönével az oláhot felülről, alulról, minden felől; hozták a ráczot, a sokáczot, a montenegrinust, a klementinust, a svábot, a németet. Hoztak mindent, még francziát is, spanyolt is. Csak magyart nem hoztak; pedig azt is hozhattak volna; nem köllött volna Ázsiát kódorogni értte.

Nem csoda, hogy *Tompa*, a honfi fájdalomban, betegségben megtört költő dalolta:

Míg enfajunk más nép honából
Felénk vágyik, siet,
És el van szakasztva tőlünk,
Mint parttól a sziget.
A népek koldús-söpredéke
Fölkel nyugot felül,
S a téjjel-mézzel patakzó
Síkon megtelepül!

Bevádolom az Árpád-ház uralmát... Nem, nem! II. Gézát nem vádolom. Nem vádolom azt, a ki a Szepességben a műveltséget akarta terjeszteni; nem vádolom IV. Bélát, a ki elküldte Julián barátot az elmaradott magyarokat felkeresni; nem IV. Lászlót, a ki az elmaradt kunoknak adott hazát. Csupán oligárkháinkat vádolom egész történelmünkön át, hogy csak jobbágyakat akartak magoknak telepíteni.

Most már késő!

Nem azokat az időket éljük, hogy népvándorlásokat rendezzünk.

Hiszen szép eszme volt a néhai öreg czeglédi pap, volt országgyülési képviselő azon eszméje, hogy ezer éves jubileumunkra — majd ha az eljön — föl kellene kutatni mindazon magyarokat, a kik hazánk határain kivűl elszórva, de tömegesen élnek Bukovinában, Moldvában, Oláhországban, Besszarabiában; be köllene hozzánk telepíteni, ha még nemzetközi kiegyezéssel is.

Aztán — igy folytatta az öreg pap — megajándékozván őket az igazi hazával, egy nagy várost kellene nekik épiteni Pusztaszeren, az államalkotás legelső helyén.

Egy honalapításnak, honfoglalásnak ez volna a legszebb megünneplése, hasonnemű tény azzal a hontelepítéssel, mely a tőlünk elmaradottaknak az igazi otthont megadná.

Hadd lennénk mi is együtt mindnyájan!

De hát nagy, a kivitelben nehéz, vakmerő gondolat ez. S a szegény öreg papot akkor is kinevették érte.

A FŐUDVARMESTERI MÉLTÓSÁG.

Nem régiben jelentették, hogy *Hohenlohe-Schillingsfürst Konstantin* herczeg elhunytával az uralkodó *Liechstenstein Rudolf* herczeg táborszernagyot nevezte ki első főudvarmesterévé, egyúttal fölmentvén őt eddig viselt főistállómesteri állásától. Ez alkalomból időszerű lesz a főudvarmesteri méltóságról, melynek szereplésével az udvari életben mindúntalan van alkalmunk találkozni, valamint e méltóság történeti fejlődéséről és eddigi viselőiről egyet-mást elmondanunk.

A főudvarmesteri méltóság tisztán udvari hivatal ugyan, vagyis a főudvarmester sem Ausztriát, sem Magyarországot illetőleg nem avatkozhatik oly dolgokba, melyek intézéséről s az intéző férfiak megállapodásairól a két állam alkotmányai törvényesen gondoskodtak. Ő az uralkodó család házi és pedig első hivatalnoka. Minthogy azonban az uralkodó udvartartása ma is egységes és csak bizonyos alkalmakra nézve van gondoskodva külön magyar udvari méltóságokról, illetőleg udvari főhivatalnokról: világos, hogy az uralkodó főudvarmestere oly fontos állást tölt be, mely igen sok ponton érintkezik úgy Ausztria, mint Magyarország állapotainak intézésével.

A főudvarmesteri méltóság csak az újabb korban emelkedett arra a fontosságra, a melylyel ma is bir. A középkorban alig volt az több egyszerű hivatalnoki állásnál, melyet gyakran papokkal töltöttek be. Csak az osztrák birodalomnak, mint nagyhatalomnak megalapítója, I. Miksa mellett tűnik föl egy «főudvarmester», ez időben *Zollern Eifelfried* gróf, a ki egyúttal a titkos tanács igazgatója és első birodalmi kamarai biró volt és a ki alatt mint udvarmester *Lupian Gáspár* és mint tartományi udvarmester Innsbruckban *Liechtenstein* Pál szerepelnek (1493). Az osztrák monarchia ketté választásával V. Károly alatt az udvar élén *Croy* Vilmos főkamarás (Grand et premier Chambellan), majd utána *Nassaui* Henrik gróf állanak. Ez utóbbi letűntével ez az állás megszünt. Ettől fogva mint a főudvarmester és az udvar ügyvédje, toledói *Alvarez* herczeg szerepel. I. Ferdinánd alatt a vitéz *Roggendorf* Vilmos báró viseli ezt a méltóságot, a ki 1781-ben született és több ütközetben, majd pedig mint Friesland helytartója szerzett nevezetes érdemeket. Utódja *Fels* Lénárt Colonna báró volt, régi tiroli család sarjadéka, a ki már 1529-ben Bécs ostrománál nagy nevet vivott ki magának; 1545-ben halt meg és ő utána senki sem volt, a kit a király ezzel a méltósággal felruházhatott volna.

II. Miksa 1566-ban rorani b. *Karrach* Lénártot (IV.) nevezte ki főudvarmesterré. II. Rudolf alatt *Dietrichstein* Ádám (szül. 1527-ben, megh. 1590-ben) viselte utána a méltóságot. Ez a középkor egyik leglovagiasabb férfia és a tudományoknak nagy kedvelője volt. Nem sokára azonban helyet kellett engednie a császár egyik bizalmas emberének *Rumpf* Rudolfnak, a kit a jezsuiták támogattak és a ki a csillagászatnak s az ez időben annyira felkarolt alchimiának nagy barátja és pártfogója volt. De egy palotaforradalom Rumpfot is ledönté méltóságáról

VASÁRNAPI UJSÁG

24-IK SZÁM. 1884. BUDAPEST, JUNIUS 15 XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: | egész évre 12 frt | félévre ... 6 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: | egész évre 8 frt | félévre ... 4 „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: | egész évre 6 frt | félévre ... 3 „ | Közlöldi előfizetésekhez a postaliag meghatározott vitelöj is csatolandó.

AZ UJ ORSZAGHÁZ ÉS ÉPITŐJE.

Orosz- és Törökországot kivéve nincs többé Európában abszolut monarkhia. Szabad, alkotmányos állam a többi mind, melyben a nép maga intézkedik sorsa fölött, mint a köztársaságokban, vagy legalább részes annak intézésében, mint az alkotmányos monarkhiákban, a hol a nemzet egyenrangu tényező a koronával saját törvényei megalkotásánál.

S ez átalános uralomra jutott alkotmányos érzület külső jelekben is kifejezést siet nyerni a nemzetek életében. A közel hatszáz éven át abszolut hatalommal kormányzott Ausztria ez évben fejezte be Bécsben azt a nagyszerü épületet, melyben az örökös tartományok birodalmi tanácsa, a népképviselők és az urakháza alkotja a törvényeket. Németország császára pedig épen e héten tette le Berlinben az alapkövet a német birodalmi tanács épületéhez, mely egyuttal Németország egységének és alkotmányának monumentuma lesz.

Magyarország szabad alkotmánya valamennyi népek között a legrégibb a kontinensen. Pusztaszer óta az ország különböző helyein, eleinte legalább a Rákos mezején, később Pozsonyban tarták törvényalkotó gyüléseiket az ország rendei, nem számitva a zavargós időkben más helyeken tartott gyüléseket, s csak 1848-ban lőn az országos gyülések helyéül Budapest, az ország fővárosa megjelölve.

A törvényhozásnak azonban még nem volt, és ma sincs állandó otthona. Bérházban kellett meghuzódnia, mely csak ideiglenesen volt rendelve a képviselőház üléseinek tartására, mig a förendiház a muzeum disztermében szorongott.

A lefolyt országgyülés, mielőtt fölosztott gondoskodott végre, hogy a magyar tör[illegible] hozásnak állandó s önmagához ugy, m[illegible] éves alkotmányunkhoz méltó ház[illegible]

1880 végén az LVIII-ik [illegible] melylyel az országház épi[illegible] országos bizottságot [illegible] mindkét ház[illegible]

tartá első ülését, melyen az épités programmját kezdték megállapitani. Mindenek előtt azzal a kérdéssel kellett tisztába jönni, hol lenne e monumentális épületnek a legalkalmasabb helye?

Eredetileg is mindjárt a tömő-térre gondoltak, mint a mely a budai várral szemközt, a Duna balpartján igen alkalmasnak mutatkozott egy messziről szembeötlő nagyszerü épület elfogadására. Némi aggodalmat keltett ugyan a kiszemelt hely környezete, a zajos gyárak, az Uj-épületnek nevezett kaszárnya s különösen laza talaja, mely a Dunától elhódított helyen, ujonnan feltöltött anyagból állván, igen költséges alépitményt, czölöpözést tesz szükségessé, a mi az aldunapart vámpalotáját [illegible] jelentékenyen drágább tette a tervezettnél [illegible] ellenében azonban

fölhozatott, hogy a mennyivel többe kerül a talajépités, annyit lehet megtakaritani a Duna közvetlen közelsége folytán a roppant anyagszer szállitásánál s az uj országház helyéül utóvégre is a tömő-tér lőn megállapitva, melyhez később e tér környezete is hozzávétetett, ugy hogy most az országházat a Duna hosszában, főhomlokzatával Buda felé nézve lehetett tervezni.

A programm több rendbeli albizottságok kiküldése s ezek tanácskozásai után végre részleteiben is megállapittatván, meghatároztattak az épitési föltételek, s ezek alapján pályázat hirdetését határozták el, mely 1882. április elején tiz havi időtartammal ki is hirdettetett.

1883. január 28-án tartá az országos bizottság [illegible] ülését, melyen a beérkezett

pályatervek átvételéről történt intézkedés. A pályatervek megbirálására bizottság küldetett ki, melynek tagjai voltak: Tisza Lajos, b. Lipthay Béla, Hieronymi Károly, Visontai Kovách László, Ybl Miklós, Pártos Gyula, jegyzője Ney Béla.

Ezek véleménye alapján mondta ki a nagy bizottság birálatát, mely szerint a beérkezett husz pályamű közül díjat nyertek a következők:

Az «*Alkotmány I.*» jeligével biró, szerzője *Steindl* Imre müegyetemi tanár.

A «Patres conscripti» jeligés, szerzője Hauszmann Alajos müegyetemi tanár.

Az «Alkotmány II.» jeligés, szerzői Schickedanz Albert és Freund Vilmos budapesti építészek.

Végre a «Sancti Stefani Regis» jeligéjü, Wagner, Kalina és Bernd építészektől.

Ezeken felül megvásároltatott még két terv, a «Magyarország nem volt, hanem lesz» jeligéjü Förster Emil bécsi építésztől és a «Morimur pro rege nostro» Fellner és Helmer szintén bécsi építészektől.

Mind eme tervek 1883 április 23-ától május 7-ig voltak kiállitva.

Ekkor a nagy bizottság ujra albizottságot küldött ki a végleges terv beszerzése végett. Alapul Steindlnek első helyen jutalmazott pályaterve fogadtatott el, mint a mely leginkább látszott megközeliteni a bizottság intencióit. Az albizottság érintésbe tette magát a tervezővel, ki aztán három-szor dolgozta át tervét az albizottság kivánata szerint. Az igy átdolgozott tervezetet a nagy bizottság is elfogadván, az törvényjavaslat alakjában e tavaszon az országgyülés elé terjesztetett.

Mind a képviselő-, mind a förendiházban behatóvita fejlett ki a törvényjavaslat fölött. Különösen a stil megválasztása és a terv költséges volta ellen emeltetett kifogás.

Steindl terve ugyanis góth stilben van tartva, melyet sokan inkább helyenvalónak tartottak volna valamely nagyobbszerü [illegible] nem találták arányban állónak. A pályaszabályban föltételül volt kitüzve, hogy az épület nem kerülhet többe ötödfél milliónál, tehát a bizottság maga is elismerte, hogy annyiból is lehet emlékszerü, a nemzet méltóságának megfelelő épületet emelni. Fölhozatott, hogy rendezett pénzügyi viszonyok, virágzó gazdasági állapot mellett s ha állami életünk nem surgetne minden ponton javitást, nem volna nehéz a magyar állam mellőzésünk külső jelére nagyobb összeget is megszavazni; de midőn legégetőbb szükségeinkkel szemben is szükmarkuaknak parancsol lennünk a vaskényszerüség: kétszer is gondolja meg a törvényhozó, mig oly jelentékeny kiadást megszavaz, mely veszély nélkül volna csökkenthető s még nehány évig halasztható.

Fölemlittetett az is, hogy a költség nem is marad meg a tervbevett 9½ milliónál, mert az csupán magára az épületre lesz szükséges. De hátra van még a berendezés, melynek ily pazar fényü épület mellett nem lehet szegényesnek maradni. Ez is bele fog kerülni vagy harmadfél millióba s ha mindent összeveszünk, az összes költség valószinüleg meg fogja ütni a 15 kerek milliót, a mi bizony csinos kis összeg, kivált az olyan országunk, a mely azt — kölcsön kénytelen venni.

Ennek ellenében különösen az hozatott föl, hogy a beérkezett pályaterek között egyetlen egy sem találtatott mely a pályázatban kiirt összeg kereten belül az országház fogalmához kötött kivánalmaknak csak megközelitőleg is megfelelt volna. A költséget tehát okvetlen magasabbra kellett emelni, ha csak valami szegényes alkotványnyal beérni nem akarjuk. Ezt pedig nem akarhattuk, mert egy nemzet sok századokra csak egyszer épit törvényhozásának házat. Aztán nem szabad elfeledniünk, hogy egy évtized mulva a magyarok megtelepülésének ezeréves emlékét akarjuk megülni. Ez alkalomra ugy is kellett volna valami nagyszerü monumentális épület emelnünk, melynek költségei, hozzá adva az öt milliomos országház költségeihez, aligha nem haladták volna meg költségeihez. Legczélszerübbnek látszott tehát akként intézkedni, hogy a honfoglalásnak, s ezer éves alkotmányunknak müemléke a törvényhozás háza legyen.

[illegible] történt aztán, hogy az uj országház [illegible] országgyülés mindkét háza jelenté[illegible]ggel elfogadta abban az alakban, a [illegible]s képünk bemutatja.

[illegible] országház tehát a Duna bal[illegible]közelében fog állani, csak[illegible]dai vár Mátyás királyról [illegible]ben most restaurált [illegible] Dunára néző hom[illegible]radó alsó rako[illegible]szerüleg szá[illegible]ló hármas [illegible] hogy a [illegible]

Az épület u. n. szökellékek által megtört hosszukás egyenközépny, mely a Dunapart mérsékelt hajlásához alkalmazkodik. Összes hossza 260 méter, legnagyobb szélessége 115 méter, összes területe 16,275 négyszög méter, mig a fallal beépitett terület 14,159 négyszög méter.

Az épületnek lesz összesen 14 nagyobb udvara, 4 világitó udvara, egy főlépcsője, 18 nagyobb mellléképcsője, 10 kisebb mellléképcsője. Összes helyiségei, melyek között csaknem csak a képviselő- és förendiházi ülésterme emelkedik föl, egy pinczesorban, egy földszinti sorban, egy felemeleten és egy-egy főemeleten lesznek elhelyezve. Az épület magassága, a pinczesortól a kupola által födött közös csarnok tetejéig, megközeliti a 27 métert.

Az épület belső berendezésének ismertetését egy közelebbi alkalomra kivánjuk föntartani. Ez alkalommal az uj országház tervezőjéről akarunk még megemlékezni, kinek tehetsége iránt még azok is legteljesebb elismerésüket fejezték ki, kik tervét kifogásolták s kinek ez alkotását, mint a melyre a magyar müvészet büszke lehet, azok is kiemelték, a kik az országháznak ily arányokban kifejtését jobb időkre szerették volna halasztani.

Itt átadjuk a szót egy szakerőnek, ki az országház épitőjéről a következőket irja lapunknak.

*

Steindl Imréről ma — az épitő müvészet terén — sokat vár a haza. Egy páratlanul nagyszabásu föladat méltó megoldását várja tőle, a mi ha sikerül neki, nevét megörökiti a mütörténelem lapjain. S abban, hogy sikerül, nincs ok kételkedni: Steindlben megvan az alkotó képesség, kit müvészi multtal és nemes ambicióval, széles tanulmányok alapján áll, van nyugodtsága és kritikája, hogy a mit tesz, azt komoly megfontolás szerint és megyőződésből tegye és mer tenni olyat, a mi élit a chablonról, mer elindulni kevésbbé taposott ösvényen, még akkor is, ha az irány, a melyben halad, nem «népszerü» is. És e mellett aránylag fiatal — alig 45 éves — és nemcsak abban szerencsés, hogy oly feladat jutott számára, a milyenre néha egész nemzedékek hiába várnak, hanem abban is, hogy a mit nyugodt szivvósággával — mert helyesnek és igaznak tart — keresztül visz, azzal utóbb meghódítja még ellenzőit is, és — győz!

Egyet kivánunk neki nagy, müvész életczéljául méltó föladatához, hogy legyen bátorsága és kitartása: ragaszkodni müvészi meggyőződéséhez; ereje: megvédelmezni a mit győzödéséhez; ereje: megvédelmezni a mit jónak tart, még csetleg a «közvéleménynyel» szemben is! Csak igy lehet nagyot teremteni, csak igy létesülhet igazi «müvészi alkotás», pedig hogy az állandó országházban *ilyet* nyerjünk, azt óhajtanunk kell nemcsak annak mestere, hanem magának az alkotásnak is, általában épitőmüvészetünknek érdekében.

Steindl Imre előkelő budapesti polgárcsaládból [illegible]; 82 éves atyja még él a büszke örömmel [illegible] fia müvészi sikereit. *Imre* iskolait Pesten, [illegible]mi tanulmányait Budán végezte s ek[illegible]nak, tanárának, mostani tanár[illegible]lön. Aztán Bécsbe ment a [illegible]si akadémiájára, a hol [illegible] Van der Null, Sic[illegible] nagynevü [illegible]

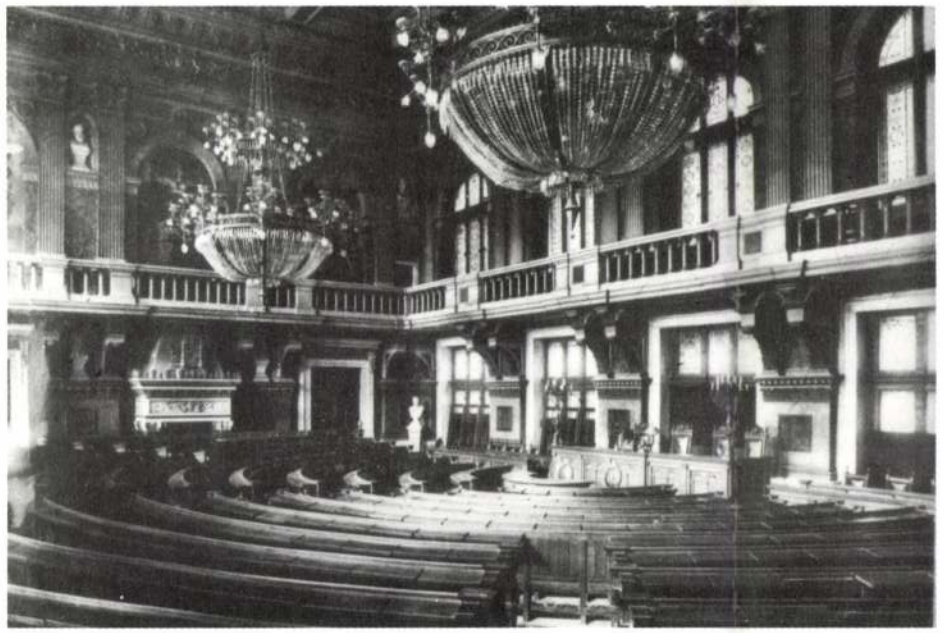

Nová radnica v Budapešti, zasadacia sieň; projekt I. Steindl, 1870

Imrich Steindl

Zuzana Karasová

29. októbra uplynie 150 rokov od narodenia budapeštianskeho architekta, reštaurátora a pedagóga Imricha Steindla (zomrel 31. 8. 1902).

Ako architekt tvoril v období raného elekticizmu, ovplyvneného renesanciou. Jeho dielom sú významné verejné stavby v Budapešti, ako novorenesančná budova Novej radnice (1870—76), novorenesančný palác Obchodnej a priemyselnej banky (1871—72), novorenesančná bývalá Polytechna cis. Jozefa na Múzejnej okružnej triede (1881—83), novogotická stavba Parlamentu (1885—1904), či novogotický alžbetínsky farský kostol (1895—1901). Veľká časť jeho tvorby je charakterizovaná použitím v Uhorsku zriedkavého materiálu — neomietnutej tehly, terakotových a farebne glazovaných dekoratívnych článkov. Umelecká historiografia v Maďarsku poukázala nedávno na dosiaľ neznáme projekty I. Steindla, z ktorých väčšina novogotických nenašla svoje uplatnenie v dobe orientovanej už inak[1].

Bytostný novogotik I. Steindl našiel uplatnenie svojich túžob v pamiatkovej starostlivosti. Ako členovi Uhorskej dočasnej (neskôr aj stálej Krajinskej) pamiatkovej komisie mu boli zverené, aj keď nie veľmi početné, ale o to významnejšie gotické pamiatky. Na území Slovenska reštauroval v r. 1877—1896 košický dóm, v r. 1878—1898 bardejovský kostol sv. Egídia, v r. 1890—1895 farský kostol v Spišskej Novej Vsi.

V pamiatkovej starostlivosti poslednej tretiny 19. storočia sa začala uplatňovať metóda tzv. vedeckej reštaurácie. Pozitivizmus so záujmom o vývoj formy, ktorý sa stal obecným rámcom umenovedných snažení, sa odrazil vo vývoji architektúry (takmer chronologické vystriedanie sa slohových období), ako i v pamiatkovej starostlivosti. V prvej línii sa to prejavilo vzrastom kvantity kópií (v novej hmote v dochovanom vzhľade), pri obnove pamiatky výmenou schátralých častí. V druhej línii bol priebeh obnovy určovaný stále viac hľadiskom hodnoty s rešpektovaním individuality pamiatky na úkor akejkoľvek schémy[2]. V tretej línii sa pri pretrvávajúcej myšlienke úplného dokončenia pamiatky uplatňovala stále viac umelecká individualita architekta — novogotika. Takouto osobnosťou bol v Nemecku a Rakúsku Friedrich Schmidt (1825—1891), v Čechách jeho žiak J. Mocker (1835—1899) a v Uhorsku taktiež jeho žiak I. Steindl. Príkladom môže byť Steindlom navrhnutá štíhla elegantná veža kostola v Spišskej Novej Vsi, zaujímavý je aj nerealizovaný návrh na dostavbu južnej veže košického dómu. Steindl tu vyriešil možnosť zachovať a ďalej rozvinúť jej neskorogotický maľebný charakter, hoci v tom období neskorogotický sloh považoval uhorský dejepis umenia (reprezentovaným I. Henszlmannom) za úpadkový[3]. Ak možno F. Schmidta považovať v jeho teórii a zväčša aj v praxi za zástancu tzv. vedeckej reštaurácie, názory a metódy I. Steindla sú označované ako spiatočnícke[4]. Podnetom je predovšetkým jeho smutne známa prestavba košického dómu. Vytýka sa mu prílišná svojvoľnosť, ktorá viedla k zmene pôdorysnej dispozície i jednotlivých stavebnoplastických častí, ktoré boli hrubo pretesané, vymenené za kópie bez miestnej hodnovernosti a často aj premiestnené. Nemožno ale zanedbať skutočnosť, že k Steindlovmu rozhodnutiu prestavať dispozíciu kostola z trojlodnej na päťlodnú prispeli rozhodujúcou mierou bádania I. Henszlmanna o košickom dóme. V r. 1884, keď praskol jeden z pilierov štvorca kríženia a hrozila katastrofa, uverejnil Henszlmann článok, v ktorom kritizoval chyby vnútornej konštrukcie dómu a pripísal ich stredovekému „fušerovi".

Ohrozenie kostola podľa neho zapríčinila nadmerná šírka jednotlivých travé, nesprávne rozmiestnenie pilierov, vynechanie oporných oblúkov a nepresné vykonanie prác. Trval na svojom tvrdení, že kostol bol pôvodne päťlodný a porovnanie s kostolom v Braine ako príkladom harmonickej tvorby mu umožnilo vyvodiť ďalšie, tzv. menšie chyby košickej katedrály[6].

I. Steindl vo svojom novom projekte obnovy košického dómu v súhlase s Henszlmannom „zvýšil počet pilierov a účelnejšie ich rozmiestnil", teda interiér úplne prestaval. Podstatným odklonom od starého pôdorysu bolo aj odstránenie severnej kaplnky sv. Jozefa, ktorej zbúranie navrhol I. Steindl a komisia odsúhlasila s tým, že ju ku kostolu pristavali až neskôr, nemá ani „historickú pamiatkovú hodnotu" a navyše „ohrozuje pevnosť kostola"[7]. Podobne pri konštrukčných korekciách kostola sv. Egídia v Bardejove, ktoré však nezasiahli tak podstatne do jeho dochovaného stavu, viedla I. Steindla pevná viera, že iba náprava, ako sa sám vyjadril, „lajdácky a povrchne uskutočnenú pôvodnú výstavbu chrámu"[8]. I. Steindl bol aj autorom projektu, podľa ktorého vyhotovil rezbár M. Hölzel novogotický hlavný oltár sv. Egídia.

Imrich Steindl sa nezvykol vyjadrovať k teoretickým otázkam pamiatkovej starostlivosti. Iba vo svojej správe pamiatkovej komisii z r. 1880 sa vyslovil, že úlohou reštaurátora je podľa jeho mienky „posilniť primerane reálnemu stavu veci najslabšie časti stavby pokiaľ možno tak, aby sa reštaurované časti neodlišovali od jej umeleckého smeru"[9]. Steindl ako architekt nerád videl konštrukčné a tvarové nedostatky, a to ani u stredovekej stavby. Jeho počínanie bolo uzákonené vrcholiacim sebavedomím umelecko-historickej vedy: ochrana pamiatok sa v tomto období mylne domnievala, že si s umelecko-historickou vedou vymenila všetky poznatky a pozná všetky tvary[10].

Alžbetínsky farský kostol v Budapešti; projekt I. Steindl, 1985—1901

Poznámky:

1) I. Sisa: Steindl Imre néhány korai munkája. Ars Hungarica, XV., 1987, 2. sz., s. 153—164.
2) Príkladom môže byť rozdiel medzi projektom prvého reštaurátora viedenského dómu sv. Štefana, Ernsta z r. 1858, ktorý sa usiloval o celkovú jednotnú gotizáciu západnej fasády, a medzi nerealizovaným projektom Friedricha Schmidta z r. 1881, pokúšajúcim sa o obnovu pôvodného vzhľadu jej románskej portálovej časti s motiváciou väčšej umelecko-historickej hodnoty.
3) Archív O. M. F. v Budapešti, spisy MOB-u, č. 37/1880.
4) J. Csemegi: A budavári templom középkori építéstörténete, Budapest 1955.
5) E. Marosi: Tanulmányok a kassai Szent Erzsébet templom középkori építéstörténetéhez. Művészettörténeti Értesítő, 18., 1969, s. 3.; L. Gerevich: A kassai Szent Erzsébet templom szobrászata a XIV.—XVI. században, Budapest 1935, s. 38—39.
6) I. Henszlmann: A kassai székesegyház 1884-ben. Archeológiai Értesítő, 1884, s. 197—198.
7) Archív O. M. F., č. 37/1880; tiež I. Henszlmann, c. d., s. 199.
8) I. Steindl: Jelentés a bártfai templom állapotáról. Archeológiai Értesítő, XIII., 1879, s. 89.
9) Archív O. M. F., č. 20/1880.
10) V. Wagner: Umělecké dílo a jeho ochrana, Praha 1946, s. 17.

Summary

The cultural objects are telling not only the period of their origin, but are also a convincing proof to our relation to them. A concrete manifestation of this relation is the restoration as a highly specialized branch, which is saving and renovating the objects of art of the past. With regard to their natural and gradual aging, as well as in connection with the worsening external untavourable influences one can state that in spite of the advancing consolidation in the sphere of restoration, the renovation of cultural objects will be a process always more complicated and exacting in the future. In the sense of this fact and in respecting the basic postulate of the present restoration it is necessary

— to ensure an optimum development of the restoration branch by deepening its interdisciplinary character, what in practice means a closer cooperation of the historian of art — conservationist, executive restorator and chemist — technologist,

— to carry out the besic, resp. applied researches in all branches represented in the sphere of restoration,

— to develop the restoration theory in connection with the development of the theory of care of historic monuments,

— based on the analysis of preserved fund of cultural monuments it is necessary to ensure the development of workshops for the restoration of other kinds of works of art (leather, glass, ceramics) and extencion of forms of team work in restoring the sculptural elements forming an inseparable part of the immovable historic object.

The basic condition for further successful development of restoration is a repeated connection to the rich traditions we possess in this sphere.

Čaká nás náročná práca

Ing. František Elias, CSc.,
riaditeľ Krajského ústavu
štátnej pamiatkovej starostlivosti
a ochrany prírody
v Banskej Bystrici

K starostlivosti o chránené územia patrí správne aj jednotné označovanie

Spätosť ľudovej architektúry s prírodou

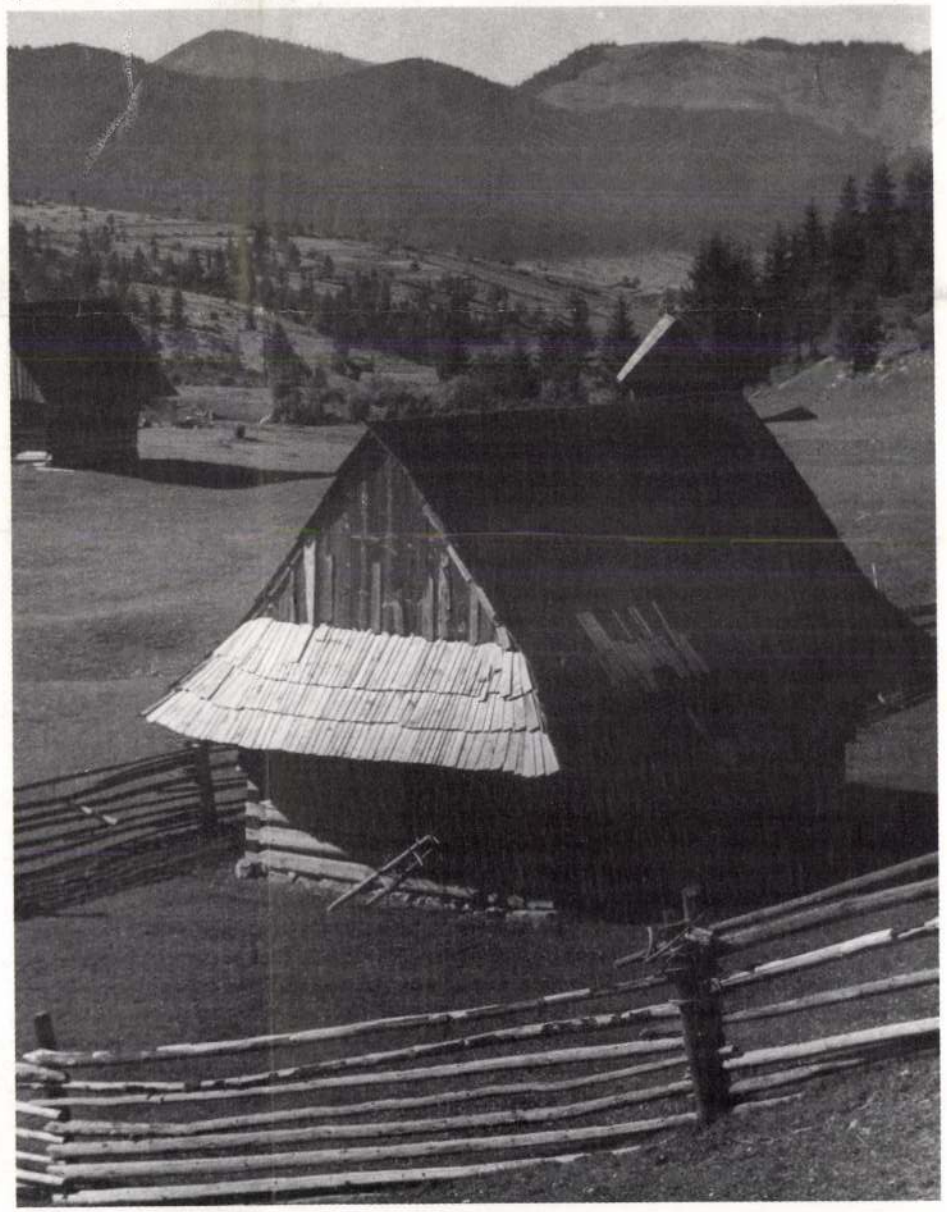

V tomto roku si pripomíname 30. výročie Krajského ústavu štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Banskej Bystrici. Za 30 rokov svojej existencie prešla táto organizácia viacerými organizačnými zmenami, avšak poslanie má prakticky stále od svojho vzniku to isté. V súlade s platnými predpismi a uzneseniami straníckych a štátnych orgánov plní predovšetkým úlohy odborno-metodického, dokumentačného a informačného pracoviska pre úsek štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (okrem národných parkov a chránených krajinných oblastí) v Stredoslovenskom kraji a vykonáva inžiniersko-investorskú činnosť pri obnove vybraných kultúrnych pamiatok a starostlivosti o chránené časti prírody v kraji.

Aby sa zabezpečila starostlivosť o kultúrne pamiatky a o ochranu prírody vedenie KNV v Banskej Bystrici zriadilo krajské stredisko štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (1. mája 1959) ako osobitný útvar v rámci Krajského vlastivedného múzea v Banskej Bystrici. Po územnej reorganizácii v roku 1960 prebralo postupne krajské stredisko i úlohy bývalého kraja so sídlom v Žiline a od 1. 7. 1960 bolo konštituované ako samostatné odborné zariadenie KNV pre Stredoslovenský kraj. Po zrušení KNV, od 1. júla 1969 bolo krajské stredisko súčasťou Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave ako vysunuté pracovisko, pričom zabezpečovalo úlohy štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody na území dnešného Stredoslovenského kraja až do 31. 12. 1977. Od roku 1978 krajské stredisko pôsobilo ako samostatná inžinierska organizácia pre Stredoslovenský kraj.

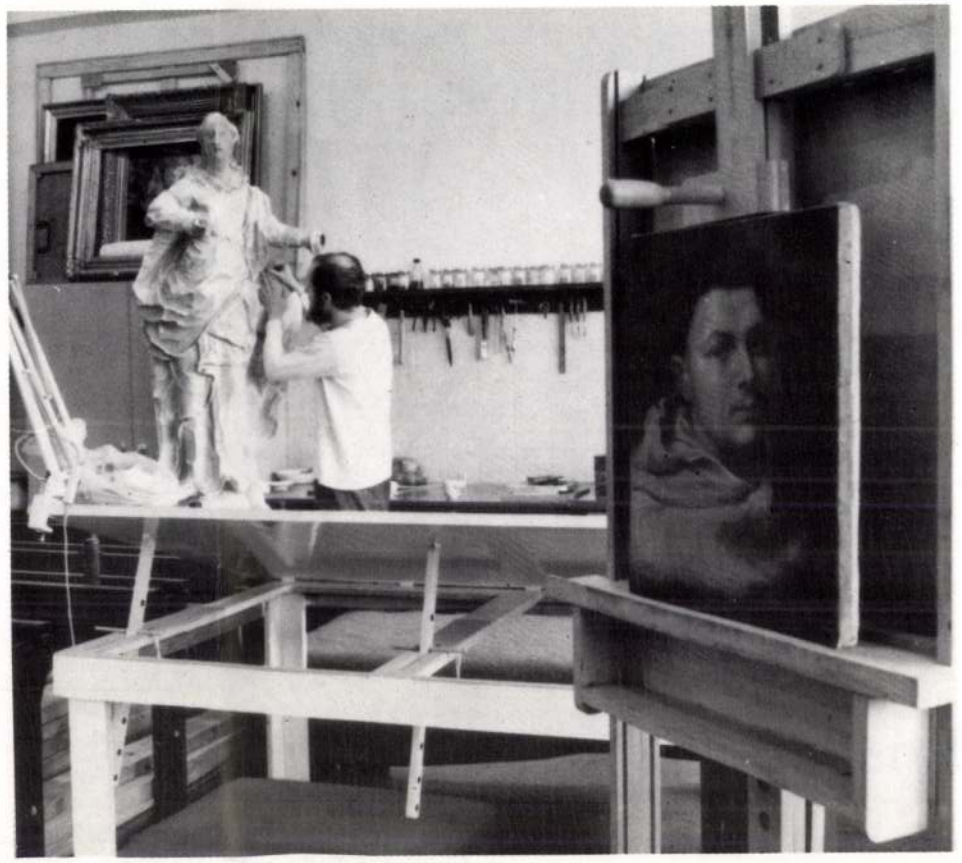

Barokové plastika z pol. 18. stor., stav po vytmelení a doplnení chýbajúcich častí; vpravo pohľad do reštaurátorskej dielne

odborníci, bol v roku 1987 do funkcie samostatného reštaurátora prijatý akad. mal. Ján Hrnčiarik. Jeho prijatie je prvým krokom vytvoriť taký potrebný reštaurátorský tím, ktorý by sa mal v krátkom čase rozšíriť o reštaurátora-sochára a konzervátora, ako si to vyžaduje stav zbierkového fondu galérie.

V súčasnosti začatá koncepčná reštaurátorská práca v galérii má jasný cieľ. Keďže stav najmä starého umenia v expozíciách a depozitoch dospel tak ďaleko v negatívnom zmysle slova, že stačí siahnuť na zbierkový predmet a reštaurovať (pričom sa k starému umeniu pridružili aj diela moderných autorov 20. storočia), kritériom pre výber diel na reštaurovanie a určenie postupnosti je ich umelecko-historická hodnota a dôležitosť v expozično-výstavných zámeroch galérie. Určuje ich jej najvýznamnejšia úloha v budúcnosti, ktorou je reinštalácia expozície starého umenia a umenia 19. a 20. storočia. Úlohou práve reštaurátora bude vytvoriť z novozískaných diel zo zbierok galérie poškodených nevhodnými podmienkami, či nie vždy šťastnými reštaurátorskými zásahmi v minulosti, vystavovania schopné exponáty. Druhým problémom, ktorý sa spája s prípravou nových expozícií a nárokmi na reštaurátora je nevyhnutnosť vrátenia dlhodobo zapožičaných diel ich majiteľovi, čo sa už v niektorých prípadoch uskutočnilo. V tejto súvislosti treba vytvoriť kvalitné kópie, ako tomu bolo v minulosti pri plastikách sv. Kataríny a Barbory od Majstra Pavla z Levoče, ktoré pochádzajú z pôvodného neskorogotického oltára františkánskeho kostola v Okoličnom.

Popri týchto prvoradých činnostiach reštaurátora patria v súčasnosti k jeho úlohám aj práce „údržbárske", t. zn. udržať dobrý materiálno-technický stav zbierkového fondu galérie pri jeho pohybe v rámci výstavnej činnosti. Tu ide o prinavrátenie estetického účinku dielam, ktoré sú poškodené vo väčšine prípadov pri prevoze, treba ich čistiť, retušovať a najčastejšie opravovať poškodené rámy. K ďalším úlohám tohto charakteru patrí odborný dozor pri preberaní diel z iných galérií a súkromných majetkov, ako aj pri balení, aby sa mechanicky nepoškodili.

V súčasnosti pri jednom odbornom pracovníkovi zahŕňa funkcia reštaurátora veľmi širokú oblasť aktivity, ktorá by sa mala v budúcnosti pri vytvorení reštaurátorského tímu redukovať a špecializovať. Spolu s kádrovým dobudovávaním tejto oblasti je aktuálne aj dobudovávanie materiálno-technickej základne ateliérov.

S reštaurovaním výtvarných diel — z hľadiska trvácnosti reštaurátorského zásahu — sa určujúcim spôsobom spájajú podmienky v ktorých sú diela umiestnené, to znamená vyhovujúca teplota a vlhkosť vo výstavných priestoroch a depozitoch. Medzi ďalšie pálčivé problémy tohto druhu neodmysliteľne patrí zlepšenie úrovne transportu výtvarných diel v špeciálne prispôsobených dopravných prostriedkoch a spôsob ich uskladňovania v depozitoch, ktorý by mal maximálne obmedziť možnosť ich mechanického poškodenia. V súvislosti s týmito nedostatkami plánuje Galéria P. M. Bohúňa nákup defenzorov do výstavných aj skladových priestorov. Uvažuje sa aj o rozšírení a úprave depozitov, ktorých kapacita pri narastajúcom zbierkovom fonde je už nedostatočná.

Napriek uvedeným problémom sa prijatá cesta budovania reštaurátorských kapacít v Galérii P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši javí ako jednoznačne správna. Operatívnosť pri zabezpečovaní prác, vylúčenie potreby pri uzatváraní hospodárskych zmluvných vzťahov i väčšia osobná zaangažovanosť reštaurátora na záchrane výtvarných diel „vlastnej" galérie sú nespornými pozitívami. Najlepšie tu svedčia konkrétne výsledky, zreštaurovaná polychrómovaná plastika Immaculata z 2. polovice 18. storočia, portrét mladého mnícha od Eduarda Balla, reštaurovanie neskorogotických tabuľových malieb oltára z Prosieka.

Négytagú művészeti tanác

Az Operaház a tervek szerint hiánytalanul megkapja

Hamarosan kezdődik az új évad az elmúlt időszakban sok vihart megélt Magyar Állami Operaházban. Az első premiert szeptember 28-án tartják: Verdi Macbethjét Rico Saccani vezényli és Henning Brockhaus rendezi. Az intézmény helyzetéről Fülöp Attila főtitkárt és Kovács János főzeneigazgatót kérdeztük.

Retkes Attila

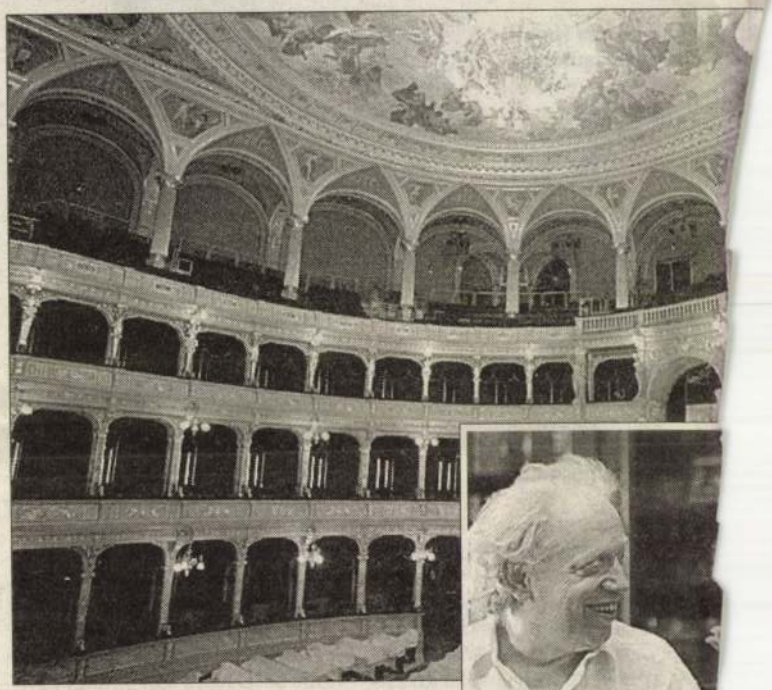

Kovács János főzeneigazgató és Fülöp Attila főtitkár is hangsúlyozza, az Operaházban nem visszarendeződés zajlik, nem „posványt és középszert", hanem minőséget szeretnének

„Az évad műsorát gyakorlatilag teljes egészében örököltük, így csak kisebb – minden esetben a minőséget, az ésszerűséget szolgáló – változtatásokat hajtottunk végre. Emellett meghirdettünk négy új bérletet, amelyek lehetővé teszik, hogy a nyugdíjasok és a fiatalok kedvező áron látogathassák az Operaház és az Erkel Színház előadásait" – mondja Fülöp Attila, az Operaház főtitkára.

Káel Csaba Bánk bán-rendezése az évad elején még látható az Operaházban, de ez a díszlet és színpadtechnika az Erkel Színházba nem fér be, így Erkel Ferenc dalművét ott Kerényi Imre régebbi rendezésében láthatja a közönség. Egy estén játsszák az Operaházban Petrovics Emil C'est la guerre, illetve Vajda János Mario és a varázsló című operáját. Fekete Gyula a Megmentett város című operájának premierjéhez Puccini egyfelvonásosát, A köpenyt, Madarász Iván Az utolsó keringő című művéhez egy másik Puccini-operát, a Gianni Schicchit társítják, míg a Triptichon harmadik darabja, az Angelica nővér a Bajazzók (Leoncavallo) társaságában lesz látható, az Erkel Színházban. Schönberg Várakozás és Zemlinsky A törpe című operáját – az előzetes tervektől eltérően – Kovács János főzeneigazgató dirigálja.

mat, amelynek során megszüntetik az Operaház és az Erkel Színház társulatának mesterséges szétválasztását. „Az Erkel Színházat többé nem gyarmatnak, hanem egyenrangú művészeti intézménynek tekintjük" – fogalmazott a főzeneigazgató. A két színház zenekara nem lesz hermetikusan elzárva egymástól, bizonyos produkciókban lesznek átfedések. Az Operaház és az Erkel Színház kórusának korábbi szétválasztása még most is sok esetben okoz gyakorlati problémákat – bizonyos előadások betanulására egyszerűen nincs elég idő. Kovács János – Katona Anikó karigazgatóval

zeneigazgató ezúttal is hangsúlyozta, hogy az Operaházban nem valamiféle „visszarendeződés" zajlik, és nem „posványt, középszert" akarnak, hanem minőséget.

Az intézményben jelenleg kilencven főállású magánénekes dolgozik, közülük tizenöten már a nyugdíjkorhatár közelében vannak. Fülöp Attila és Kovács János is úgy látja, ez a magánénekesi létszám túl magas, mert így sokal számára nem jut feladat. Az Erke Színházban szeretnék ugyan bő víteni az előadások számát, d hosszabb távon a magánénekese létszámának csökkentése is vá ható. Ez nem elbocsátást, hane – humánus, az operaénekes

Steindl tune 2002 IX 21

nyitó Frida Kahlo festőnőről szóló produkció

dvence

Salma Hayek, a csinos latin sztár a szenvedélyes, életszeretetéről híressé vált Frida Kahlo festőnőről forgatott filmjével mutatkozott be Velencében. „Fiatalkorom óta rajongok Fridáért, a szellemisége, a bátorsága tett azzá, aki vagyok" – mondta Salma Hayek a Magyar Hírlapnak

Fotó: EPA/ANSA
Claudio Onorati

mozk a mor ayn és sz- el- tt o- s t. l- a i

megmártózott a színészi csapatmunkán és improvizáción alapuló digitális filmkészítésben. Az olcsósága miatt nagyfokú kreatív szabadságot biztosító technológia lehetővé teszi számára, hogy intim közelségbe kerüljön alanyaival, hét Los Angelesben élő figurával, akik hétköznapi életük egy napján felismerik, hogy mennyire törékenyek kapcsolataik. Néhány kiemelkedőbb pillanatot leszámítva Soderbergh kísérlete nem tesz semmi újat a módszerrel már dolgozó, említett rendezők művészi felfedezéseihez, rutinos kirándulás a filmkészítés e területére.

Meleg fogadtatásban részesült Lukas Moodysson filmje a Lilja 4-Ever, amely két Oroszországban élő tizenéves sanyarú sorsát mutatja be. Dacára annak, hogy egyikük sem árva, csakis magukra számíthatnak, a széthullott társadalomban a felnőttek vagy az ivásba menekülnek, vagy az amerikai jótevő karjaiba, az eltartottság biztonságába, még ha ennek az is az ára, hogy lemondanak gyámságukról. A rendező megkapó költőiséggel – és egy remek fiatal színésznővel – ábrázolja a kamaszkori személyiség fejlődését, ugyanakkor kemény, realista, olykor megdöbbentő módon tárja fel a társadalmi visszásságokat.

Szoborpark nyílt Salgótarjánban

Szoborparkot nyitottak meg szombaton Salgótarjánban olyan köztéri műalkotásokból, amelyeket a rendszerváltás után lebontottak vagy kultúrtörténeti értéket képviselnek, de állaguk miatt már nem felelnek meg eredeti funkciójuknak. A közeljövőben különböző időszakokból származó, eltérő stílusú és anyagú szobrokkal bővítendő szoborparkban hat alkotás kapott helyet: itt látható a híres Partizán-emlékmű, amely évtizedekig állt a salgótarjáni Kálvária-hegyen. A baglyasalji városrészben lévő kéthektáros szabadtéri szoborparkban látható Pothornik József, a Nógrádi Szénbányák egykori igazgatója portréja mellett Salgótarján régi városcímere, valamint Báthory István egész alakos szobra. Az emlékhelyre kerültek a Nógrádi Sándort és Szalvay Mihályt, a fasizmus elleni küzdelem harcosait ábrázoló szobrok is. Az 1960-as években és az 1970-es évek elején készített műalkotásokat eddig a Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft. telephelyén, illetve múzeumokban tárolták. *(MTI)*

Emlékezés Steindl Imrére

– Steindl Imre, az Országház tervezője, a magyar építőművészet kiemelkedő alakja halálának 100. évfordulóján megemlékezést tartottak szombaton a fővárosi Fiumei úti temetőben. Az Országház pályázatának megnyerése révén Steindl Imre a magyarországi neogótikus irányzat élére állt, s haláláig kitartott az 1884-ben elfogadott építészeti forma mellett. *(MTI)*

ság

Televíziós túlélőshow digitális kakassal

Az Országház építésze

Steindl Imre, a hazai neogótika mestere rangon alulinak tartotta, hogy lakóházakat tervezzen

Kevés építészünknek adatott meg, hogy negyvenes éveiben járva olyan megbízást nyerjen el, melyről biztosan tudható: ha megvalósul, új nemzeti szimbólum születik, s alkotója bevonul az örökkévalóságba. A magyar historizáló építészet egyik legnagyobb, ma száz éve elhunyt mestere, Steindl Imre a halála előtti hetekben-hónapokban, amikor betegsége miatt már csak hordszékből tudta irányítani a munkálatokat, örömmel nyugtázhatta: a budapesti Országházon az utolsó simításokat végzik a mesterek.

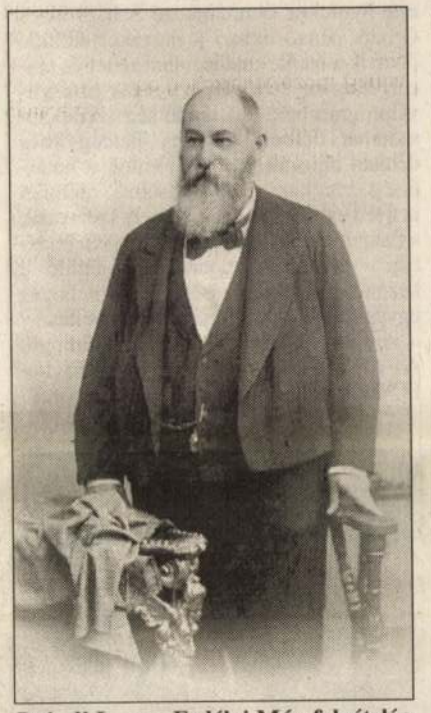

Steindl Imre – Erdélyi Mór felvételén

FORRÁS: AZ ORSZÁG HÁZA

Az Országház bokrétaünnepe 1894. május 5-én (Divald Károly felvétele)

FORRÁS: BUDAPEST ANNO

Az 1839 októberében Pesten született építész előbb a fővárosban, majd hat évig a bécsi Képzőművészeti Akadémián tanult. Mesterei közül Friedrich Schmidt, az osztrák neogótika jeles építésze gyakorolt rá döntő hatást, fünfhausi temploma a magyar Országház fontos stiláris előképe. Schmidt meghatározó befolyással bírt a korabeli magyar műemlékügyre, tanácsát szinte minden fontos esetben kikérték, a pécsi székesegyház felújítását pedig maga vezette. A stílustisztaság, az antikizálás elvét vallotta, az irányzat vezető hazai képviselői – Steindl mellett Schulek Frigyes és Storno Ferenc – őt követve, elképzelt történeti stílusokban alkották újjá a középkori műemlékeket.

Steindl Imre restaurátori tevékenységét kortársai egyenértékűnek tartották építészi munkásságával. Vajdahunyad várának felújítása mellett egy sor középkori templomot is átépített, köztük a pesti Belvárosi plébániatemplomot – ahol a neogótikus, Zsolnay-kerámiából készült, sokat bírált főoltárt is ő tervezte –, a szegedi ferences templomot, Bártfa templomát, s restaurátori pályafutásának csúcsát, az 1877-től 1896-ig átalakított kassai székesegyházat. E tevékenységét különösen sok kritika érte, munkáinak egy részét később, modernebb elvek szerint újra átépítették (a stílustisztaságot hirdető restaurátorokkal szemben léptek fel a konzerváló irányzat képviselői). Miként Lengyel Géza írta 1911-ben: „E restauráló irányzat egyik feltétlen, de ötletes ellensége mondotta, hogy az iskola építészei archeológiai értekezéseket szerkesztenek, ami nem volna baj, de ezeket az értekezéseket meg is építik."

Néhány héttel az előtt halt meg, hogy befejeződött a beköltözés az új Országházba.

Ezzel szemben Steindl építészi működése felé osztatlan elismeréssel fordultak kortársai és az utókor is. Korai művei még az itáliai reneszánsz jegyében születtek: ide tartozik a debreceni régi Arany Bika Szálló, a Budai Kereskedelmi és Iparbank székháza, a Margit híd hídfőinek és őrházainak terve, valamint az Állatorvosi Tanintézet hét épülete (1880–81). Legfontosabb neoreneszánsz műve az új pesti városháza a Váci utcában (1870–75), amelyet Schulek Frigyessel tervezett, s melyet már az egyesített Budapest önkormányzati székházaként adtak át. Hatalmas méreteit indokolja, hogy Steindl a szemben álló tömb lebontására számított (a városháza 1894-ben került át mai helyére, a volt Invalidus-palotába).

A későbbi évtizedekben Steindl végleg a neogótikával jegyezte el magát. A fordulatot a berlini Reichstag épületére 1872-ben készített pályamunkája, majd két évvel később a Gyulay grófok vízivárosi katonatemetőben felépült mauzóleuma jelezte. Két főműve, pályafutásának csúcspontjai ebben a stílusban születtek: az 1901-ben felszentelt Szent Erzsébet-plébániatemplom a mai Rózsák terén, valamint az Országház.

Utóbbi építését az 1880. évi LXIII. törvény rendelte el, és a három évvel később kiírt pályázaton Steindl olyan neves művészeket előzött meg, mint például Otto Wagner. Az országgyűlés számára létesítendő állandó pesti épület eszméje már a reformkorban felmerült, ám a régi képviselőház csak 1866-ban nyílt meg a mai Bródy Sándor utcában. Ezt a szűknek bizonyult épületet váltotta fel az új Országház, melynek építése 1885 októberében kezdődött, s az első célkitűzés szerint a millenniumra kellett volna befejezni. Bár 1896-ban már olyan állapotban volt, hogy a főrendek és a képviselők itt tarthatták meg ünnepi ülésüket, az épület csak 1902-re készült el, a belső munkálatok pedig még két évig elhúzódtak. A korabeli parlamentépületek kiemelkedő képviselője felépültekor 108 méteres kupolamagasságával és 268 méteres hosszúságával a kontinens egyik legnagyobb épülete volt.

Steindl Imre már harmincévesen a Műegyetem közvetlen elődintézményében, a József Polytechnikumban tanított, előbb helyettes tanárként, majd az 1870–71-es tanévtől a műépítészet rendes tanáraként (a katedrát másodikként, Szkalnitzky Antal utódaként töltötte be). Ez a főiskola az első felsőfokú technikai képzést adó, önálló oktatási intézmény volt Bécstől keletre. Egyetemi rangra emelése, illetve megfelelő elhelyezése a dualizmus idején történt, és az intézmény az 1871–72-es tanévben viselhette először a Magyar Királyi József Műegyetem nevet. E tanévtől tehát Steindl volt az első hazai egyetemi építészprofesszor. Őt tartották a Műegyetem rektori széke első építész városmányosának is, de halála miatt erre nem kerülhetett sor (az egyetem első építészrektora Hauszmann Alajos lett 1903-ban).

Az intézmény 1872-ben költözött Budáról, az Országház utcából Pestre, előbb ideiglenes helyre, majd 1883-ban a Múzeum körútra. Steindl számára nagy megtiszteltetés volt, hogy ő tervezhette egykori iskolája, majd munkahelye új épületeit, a körúti egyetemi központot. A Műegyetem azonban csak néhány évtizedig működött itt, s miután mai helyére költözött, Steindl egyetemi épületeit a régi bölcsészkar, majd a belőle kivált természettudományi kar vette birtokába, napjainkban pedig újra a bölcsészeké.

1898-ban akadémikussá választották, székfoglalója Az új országházról címmel önálló kiadványként is megjelent. Steindl egyébként rangon alulinak, professzori és akadémikusi státusához méltatlannak tartotta, hogy lakóházakat tervezzen, így e műfajban nem sok alkotásával találkozunk. A kivételek egyike az Országház bérpalotája és gépháza a mai Balassi utcában.

Budapesten halt meg 1902. augusztus 31-én, néhány héttel az előtt, hogy befejeződött a beköltözés az új Országházba. Sírja a Kerepesi úti temetőben található, nevét 1963 óta utca viseli a Lipótvárosban, a parlamenti főlépcsőház első pihenőjében pedig a Stróbl Alajos mintázta mellszobor hirdeti az Országház építészének emlékét.

Tóth Vilmos

STEINDL

PALETTA

ARGENTINTANGÓ-KURZUS kezdődik holnap a Trafó Kortárs Művészetek Házában (IX., Liliom utca 41.). A Buenos Aires-i Rafael Ramírez a kezdőknek – először – holnap délután egy és három között tanítja a dél-amerikai mozdulatokat. A haladók holnap délután háromkor gyülekeznek a Trafóban.

NYÁRBÚCSÚZTATÓ KALÁKA-KONCERT ÖTÖSBEN. Becze Gábor, Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos, Huzella Péter és Radványi Balázs a szentendrei BKV Tömegközlekedési Múzeumba (a HÉV-megálló mellé) várja közönségét holnap este hét órakor. Jegyek a Kaláka Zeneboltban (V., Bárczy István utca 10.) kaphatók.

LEHETSÉGES LÉTEZÉS(EK) címmel nyílt tárlat tegnap délután öt órakor a Vigadó Galériában (V., Vigadó tér 2.). Selényi Károly István képzőművész kiállítása szeptember 15-ig látogatható.

RENDHAGYÓ DIVATBEMUTATÓT tartanak holnap este a Bárka Színházban (VIII., Üllői út 82.). Az V. Zsidó Nyári Fesztivál rendezvényén közreműködik a Budapest Klezmer Band és a Budapest Ragtime Band.

VISNYEI ILONA KÉPZŐMŰVÉSZ kiállítása szeptember 5-én este hatkor nyílik a Budapest Galéria Kiállítóházában (III., Lajos utca 158.). A tárlatot Andrási Gábor művészettörténész nyitja meg. A Budapest Kiállítóterembe tervezett, Várbazár című szobrászati kiállítás elmarad.

DEÁK LÁSZLÓ ORGONAMŰVÉSZ estje holnap este nyolc órakor kezdődik az óbudai Szent Péter és Pál-templomban (III., Lajos utca 168.). Műsoron Bach, Reger, Prokofjev, Karg-Elert és Kodály művei szerepelnek. Közreműködik: Schwartz Lúcia énekesnő.

A CSETNEKI CSIPKE címmel időszaki kiállítás nyílt az Iparművészeti Múzeumban (IX., Üllői út 33–37.). A tárlatot október 13-ig láthatja a közönség.

NEMZETKÖZI ÁSVÁNYBÖRZÉT ÉS KIÁLLÍTÁST rendeznek a hét végén a Petőfi Csarnokban. A holnap, valamint vasárnap, reggel hét és délután két óra között nyitva tartó vásár látogatóit ugyanott mindkét nap bolhapiac is várja.

NAGYÍTÓ ALATT A TERMÉSZET címmel nyílt tegnap tárlat a Magyar Villamos Művek Fotógalériájában (I., Vám u. 5–7.). A Fényecset Fotóklub kiállítása szeptember 23-ig tart nyitva.

Focimeccs és afrikai népzene

Holnap délelőtt tizenegytől egzotikus fesztiválhelyszínné változik a nyolcadik kerületi Orczy-kert. Itt tartja ugyanis második, nemzetközi fesztiválját a 2000-ben alakult Afrika–Ázsia Fórum Egyesület. A kétnapos programsorozatban a magyar zenekarok és tánccsoport mellett kameruni, ghánai, zairei, marokkói, szenegáli, valamint indonéz és indiai együttesek is fellépnek. Afrikai és ázsiai kézművesportékákból vásárt, a gyerekeknek pedig játszóházat és vidámparkot rendeznek.

Ázsiáról és Afrikáról legtöbbünknek a fafaragás, a batikolt szövet és a füstölőillat jut eszébe. Ezektől a sztereotípiáktól akart elrugaszkodni *Balogh Katalin,* amikor barátaival két éve megalapította az Afrika–Ázsia Fórum Egyesületet. Úgy látta, egyre több afrikai, illetve ázsiai művész és diák él Magyarországon. Az emberek viszont alig tudnak valamit az ő távoli hazájukról. Balogh Katalin egy tárlat megnyitóján ismerkedett meg *Frederick Omoyoma Odorige-dzsel,* aki Budapestre települt afrikai képzőművészként próbált kiállítóhelyet keresni festményeinek. Panaszkodott: a fővárosi galériák nem állnak szóba külföldi alkotókkal. Részben ezért jött létre az Afrika–Ázsia Fórum Egyesület – dél-afrikai, nigériai, indiai, kínai és magyar tagokkal. Önkénteseik azt is vállalják, hogy a hét végihez hasonló rendezvényeken ingyen szerepelnek: zenélnek, táncolnak, kiállítanak.

Az Orczy-kertben rajtuk kívül fellép például a huszonhárom tagú nigériai Agbogun Dance Troupe. Az egyesület vendégül látja még az indonéz Tobong bang együttest, az ütős hangszeres Satria Sunda gamelánzenekart, a ghánai Sankofa és a kameruni Molatako együttest, továbbá a Nigériából érkező Afro Kegites csapatát. Ők táncos-zenés összeállításukkal szerepelnek vasárnap este héttől. Több műfajból is ízelítőt ad a vasárnap este nyolckor bemutatkozó Sahaja Yoga Group. Műsorukban jógagyakorlatokkal ötvözik a tradicionális indiai zenét és táncot. Magyar fellépők is vannak a fesztiválprogramban: a rendőrség zenekara szombat délben, a Duna Táncegyüttes délután háromnegyed háromtól, a határőrség zenekara pedig vasárnap délután negyed egytől lép színpadra. A szervezők a fiatalabbakra is gondoltak. A játszóházban – afrikai hagyományokra épülő – kézműves-foglalkozások, pónilovak és ügyességi játékok várják a gyerekeket.

A sport is helyet kapott a programban. Az African Starsszal a magyar Babylon FC mérkőzik meg vasárnap délután öttől.

D. V. G.

A Tobong bang együttes

SZALON

Táncos Duna

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Ajánló: Wertetics Szlobodán
a Söndörgő együttes harmonikása

Duna-rapszódia címmel mutatja be közös produkcióját szeptember 8-án az Orczy-kertben a Honvéd Táncszínház és a Budapest Táncegyüttes. Az előadásban ötvenkét hivatásos táncos járja el a nyolc Duna menti ország: Németország, Ausztria, Szlovákia, Magyarország, Horvátország, Szerbia, Bulgária és Románia néptáncait. A vezető koreográfus Zsuráfszky Zoltán és a rendező Novák Ferenc tehát saját műfajában megvalósította Kossuth Lajos Duna menti köztársaságát.

A jelenetek topográfiai sorrendben követik egymást, a néhány másodperces közjátékban a táncosok kék szalaggal jelenítik meg a Dunát. Nagyon látványos az egész, a szereplők 540 kosztümöt használnak, de egyik pillanatról a másikra öltöznek át, a koreográfia pergő, mozgalmas: ahogy folyik a Duna, folyamatosan megy a műsor is. Külön érdekesség, hogy a táncosok mögött élőben játszik együtt a két kísérőzenekar. Teljes az összhang. Az előadásnak itthon több helyen is sikere volt, külföldön nagy tetszést aratott a németországi Ulmban, ahol a Donaufest összművészeti fesztiválon szerepelt.

Most a Józsefvárosi Sokadalom részeként lesz látható szeptember 8-án este nyolckor az Orczy-kertben. Előtte egész napos kirakodóvásár, sütés-főzés várja az érdeklődőket. Érdemes kinézni, már csak azért is, mert a rendezvény ingyenes.

Lejegyezte: Rados Virág

Mozi, színház, dzsessz a kertvárosban

Színes programkínálatot nyújt a XVII. kerületieknek a Dózsa Művelődési Ház (XVII., Pesti út 113.). Indonéziai és őskori „utazás" mellett kiemelkednek az őszi ajánlatból a zenei rendezvények, a színházi előadások és a filmklubok.

Szeptember elsejével egzotikus világ költözik a XVII. kerületi Dózsa Művelődési Házba: Titokzatos szigetek címmel indonéz kulturális hetek kezdődnek népművészeti kiállítással, táncbemutatókkal, zenével és ételkóstolással. Érdekességet hónap végén színházi csemege várja a művészetkedvelőket. A Boccaccio írásaiból készült Sólyompecsenye című darab a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadásában kerül színre.

A színházi kultúrát az intézmény saját amatőr társulata is ápolja. A Rigel Színpad az ősz folyamán folyamatosan műsorára tűzi Molnár Ferenc Liliomját és Brecht A kaukázusi krétakör című színművét. Havonta lesznek gyermekelőadások is. Októberben a Táltos csikót és a [illegible] novemberben a Varázsfuvolát, valamint *Halász Judit* koncertjét, decemberben a Pórul járt krampuszokat láthatják a gyerekek.

Kölyökmozgó filmklub indul szeptember végén: havonta egyszer gyermekfilmeket vetítenek a fiatal nézőknek. A felnőtteket két új vetítéssorozattal várja a művelődési ház. A nosztalgiamozi decemberig a korábbi évtizedek olyan nagy sikerű magyar filmjeit vetíti, mint a Halálos tavasz vagy a Körhinta. A programot jövőre külföldi klasszikusokkal folytatják. A Filmtörténet dióhéjban a „hetedik művészet" fontosabb alkotásaiból válogat. A nyolc, beszélgetéssel egybekötött vetítésen többek között látható lesz az Andalúziai kutya, a Biciklitolvajok és a Százszorszépek is. A XVII. kerület zenei életében fontos szerepet betöltő Jazz Presso szeptembertől kéthetente jelentkezik ismert előadókkal. A novemberi vendég *Pege Aladár* és együttese lesz.

December közepén a 40 éves Dózsa Művelődési Ház születésnapi rendezvénnyel köszönti a látogatókat.

V. G. Z.

Jókai téri mesejátszótér

Jelezze az alkotmány megdönthetetlenségét

A kortársak véleménye megoszlott az Országház ma százéves épületéről

Az 1848-as, első népképviseleti országgyűlés idején már nem volt kérdéses, hogy a képviselő urak Pesten kezdjék meg a törvényhozást. Pest akkor a fiatalságot, a dinamizmust, a nemzet megújulását jelképezte, és már a reformkor óta állandósuló követelésük volt a haladó erőknek, hogy a rendek gyűlését Pozsony helyett Pest-Budán tartsák. A probléma csupán az volt, pontosan hol is? Az 1843. évi országgyűlés határozata nyomán pályázatot írtak ki új országház építésére, s a beérkezett pályamunkák közül ki is választották Feszl Frigyes alkotását, melynek a terv szerint „a terjedelmes újtéri [ma: Erzsébet tér] park közepén" kellett volna felépülnie, ám Széchenyi aktív pártfogása ellenére, a terv papíron maradt. A 48-as képviselők így a Vigadóban gyűltek össze.

1861-ben az udvar az alkotmány helyreállításának kísérletére kényszerült, az ekkorra összehívott országgyűlés a régi budai országházban gyűlt volna össze, ám az alkotmányos pozícióharc részeként a honatyák a Vár arisztokratikus és katonai elzártsága ellen tiltakozva Pestre, a Nemzeti Múzeum dísztermébe vonultak át. A Nemzeti Múzeum azonban a Habsburg-ház számára érthetően rossz emlékeket ébresztett, így Ferenc József 1861 augusztusában sietve kiadta legfelsőbb királyi rendeletét, „melynél fogva egy ideiglenes országos képviselőház építése haladék nélkül azonnal foganatba veendő". Az ország talán azóta sem látott ilyen gyors középítkezést. Október 1-jére elfogadták Ybl Miklós tervét, október 11-én megkezdődött az építkezés, és hetvenkét nap elmúltával készen állt a Sándor utcai képviselőház. A képviselők 1866 februárjában vették birtokba az ideiglenesnek szánt, de majd negyven évig az országgyűlésnek otthont adó épületet.

A végleges, a nemzet képviselőinek méltó otthont adó Országház felépítésére 1880-ban szánta el magát a kormány. A hetvenkét napos bravúrt nem sikerült megismételni, igaz ugyan, hogy az építkezés körül már nem királyi megbízott, hanem országgyűlési bizottságok sora bábáskodott. Ennek megfelelően a Parlament tizenhét évig épült. A nemzetközi titkos pályázatra húsz terv érkezett, ám természetesen egyik sem aratott osztatlan sikert. A közönség magyar stílust kért számon az építészeken, de ezt egyik tervező sem tudta maradéktalanul produkálni. Hauszmann Alajos tervét a közvélemény túlzottan kozmopolitának találta, amely – s ez volt a legfőbb kifogás – éppen úgy állhatna Bécsben, mint Budapesten. A reneszánsz terveket hasonló szempontok alapján vetették el, míg a végül megvalósult Steindl-féle terv kapcsán a Fővárosi Lapok tárcaírója epésen jósolja: „egyik-másik szittyamelegvérű honatyánk pattogása milyen különösen is hangzanék a góth boltozatok komor száraz monumentalitása alól".

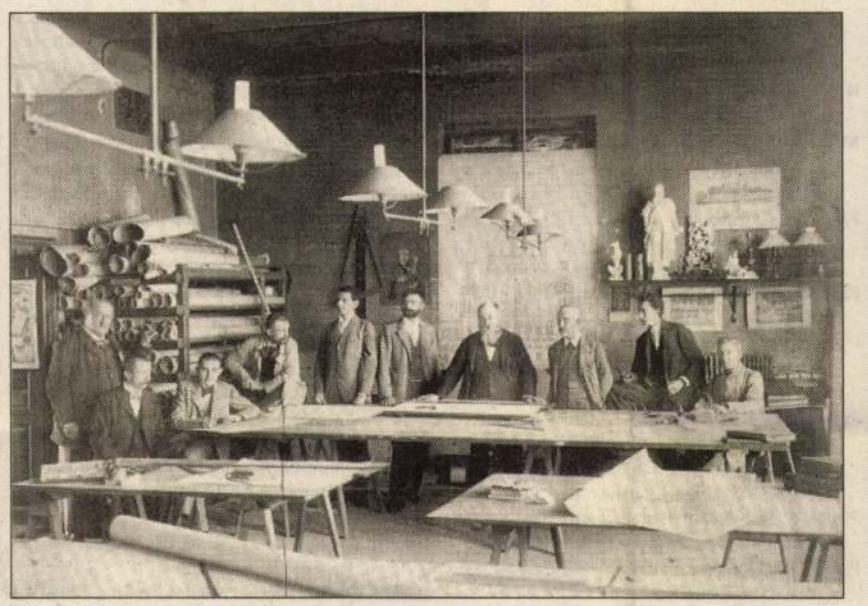

Steindl Imre a műtermében

Az ülésterem, ellenzéki tiltakozás után 1904 decemberében

Az alkotmány I. jeligéjű pályázat alapján az állandó országház építése érdekében működő országos bizottság végül is Steindl Imrét bízta meg új tervek készítésével. A terveket Steindl 1885-ben az Építési Iparban kommentálta. Először a helyszín rendezését kellett megvalósítani. A Lipótváros északi részén, a gyártelepek határán lévő Tömő tér addig jóformán beépítetlen volt, ipartelepek, vízművek szomszédságát volt kénytelen elviselni. Az új országház számára biztosítani kellett a megfelelő, reprezentatív útvonalakat és természetesen a távlatot, hogy az épület a város irányából is érvényesülhessen.

1885. október 12-én kezdődött az építkezés. Csak maga az alapozás, a két méter vastag beton elhelyezése öt hónapig tartott. Mire 1894-ben megtarthatták a bokrétaünnepet, már 40 millió téglát falaztak fel a 268 méter hosszú és 118 méter széles épületbe, az ország legnagyobb középületébe. Negyven kilogramm aranyat – 22 karátosat – használtak fel az épületdíszek aranyozásához, a homlokzatot viszont puha mészkőből faragott kövekkel képezték, amely 1925-től napjainkig folyamatos felújításra szorul.

Bár az ellenzék rendszeresen támadta az építkezést a költségek folyamatos növekedése miatt, a kormány magáévá tette Andrássy gróf és Steindl Imre szemléletét: „kicsinyes gazdálkodás vagy egyéb melléktekinteteknek itt érvényesülniük nem szabad".

Az üléstermekben az elnöki emelvények fölé került falfestmények tárgyát a politikai viszonyok határozták meg. A képviselőházban a kiegyezés szellemének megfelelően az 1848-as országgyűlés megnyitása és az 1867-es koronázási ünnepség került egymás mellé, a főrendiház üléstermében az Aranybulla kihirdetése és a Vitam et sanguinem-jelenet, amely a Habsburg-ház iránti hagyományos önfeláldozó hűséget volt hivatva hirdetni. Nem engedte viszont

Hauszmann Alajos tervét elvetették

FORRÁS: AZ ORSZÁG HÁZA

Steindl elhelyezni Munkácsy Honfoglalás című festményét, pedig Jókai javaslatára épp ezzel a céllal rendelte meg az országgyűlés, így ez a festmény csak 1925-ben került be az Országházba.

Steindl munkáját sokan sok szempontból kifogásolták. A bírálatok egyik vonulata az elrendezést kifogásolta: „Középkori vérbíróságok talán ülésezhetnek e töltetlen hurka formájú lélekzetelfogó rejtett szakadékokban – írta A Hét –, de nem törvényszerűen a karzat számára is beszélő törvényhozók." Legalább ennyire radikálisan ítélték meg egyes kortársak a művészi kivitelezés önállótlanságát is. „Én az új országháznál új stílust nem akartam teremteni – védekezett Steindl –, mert ilyen századokra szóló monumentalis épületet ephemer részletekkel nem kezelhettem, hanem igenis arra törekedtem, hogy a középkor e remek stílusába szerény módon óvatosan, mint azt a művészet mindenkor okvetlenül megkívánja, nemzeti és egyéni szellemet hozzak be." A bírálók azonban kíméletlenek voltak: „Steindl ezzel a rettenetes cigányputrival voltaképp a művészi lelkiismeret és ambíció áldozata. Az ízetlenség e gigászi voltához képest eltörpül minden egyéb kifogás az új ház impraktikus volta s költséges építése ellen." Egyszóval a harmadik célpont a költségvetés volt. Akik még emlékeztek a törvényjavaslat parlamenti vitájára, azok tudták, hogy a Tisza Kálmán által előterjesztett jogszabály 9,5 millió forintot határozott meg a kivitelezés teljes költségeként. 1902-re a kiadások elérték a kétszeresét. A parlamenti ellenzék természetesen igyekezett ezt a lovat meglovagolni, sokan egyenesen azzal gyanúsították Steindlt, hogy azért áll érdekében a pazarló költekezés, mert a kivitelezőktől százalékot kap.

Bár bizonyos munkák 1904-ig elhúzódtak, az épületet száz évvel ezelőtt, 1902. október 8-án nagy ünnepségek között adták át. Steindl igazi bírája az idő lett, a századfordulót követő generációk lassan elhagyták az „új" jelzőt az országház épülete elől, és úgy tekintettek rá, ahogy annak idején Tisza Kálmán elképzelte: „megvallom, ezen építendő állandó országházat úgy képzeltem magamnak, mint valamely középkori stylban emelt harmonikus, de a merev szimmetriát kizáró épülettömb, kilépve a Dunára, amely mintegy jelképezze a magyar államezmének és a magyar alkotmánynak alapjaiban való megdönthetetlenségét".

Szatucsek Zoltán

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN • SZÍNHÁZMŰSOR

TÁRLATOLGATÓ

AQUINCUMI MÚZEUM (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok Aquincumban. 2001. év ásatási leletei. Római lakásbelső rekonstrukciója. Vitae Puerorum – Gyermek mindenki (volt). Építménytől az épületekiog – A feltárástól a rekonstrukcióig.

ARTPOOL P60 (VI., Paulay Ede u. 60.) A könyv (a) Szimmetriasértés.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Várnai Gyula képzőművész kiállítása.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó u. 5.) Várbazár – szobrászati kiállítás.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota E épület) Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Budapest az újkorban. A múlt rétegei – a budavári Szent György tér története.

CITADELLA A Gellért-hegy múltja és jelene.

CSILI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XX., Baross u. 55.) Beniczky Miklós grafikusművész kiállítása.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Baksai József festőművész Gyermekjátékok című kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Nemere Réka festőművész Forgalom című kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Ruttkay Sándor grafikusművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsárdioráma.

FERENCVÁROSI HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM (IX., Pipa u. 4.) Képek, tárgyak, emlékek a 200 éves Ferencváros múltjából.

FIÓKA ART GALÉRIA (VIII., József krt. 62.) Kovács Lehel és László Dániel festőművészek A városon túl című kiállítása.

GODOT GALÉRIA (VII., Madách út 8.) A. Nagy Gábor Corso című kiállítása.

GODOT GALÉRIA – RÓZSAKERT (II., Gábor Áron u. 74.) Mámor – Horváth Éva Mónika, László Dániel és Mazzag István kiállítása.

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) A zsidó élet nyomai Erdélyben – Christof Kaiser kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) Kard és koszorú. „Fényesebb a láncnál a kard". Hazatért gyűjtemények. „Hegyivadász vagyok a Kárpátokban fent...". Katonák, várak, fegyverek.

HUNYADI MÁTYÁS GIMNÁZIUM (XVIII., Kossuth tér 2.) Kossuth Lajos élete – a Pedagógiai Intézet és a Helytörténeti Gyűjtemény kiállítása. (Megtekinthető hétköznap 8-tól 17 óráig.)

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága. Kassák hét születésnapja.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) A tízéves „Rózsa" Naiv Művészeti Galéria vendégkiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Nyomdák és újságok Buda(-) Pesten. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok. Arany Oroszlán Patika. Levendel-gyűjtemény. George Peck (New York): festmény, installáció.

KISPESTI VIGADÓ GALÉRIA (XIX., Fő u. 20.) Nagy Judit Borbála Ártalmatlan mozdulatok című kiállítása.

KNOLL GALÉRIA (VI., Liszt F. tér 10.) Sógorok – osztrák képzőművészek kiállítása.

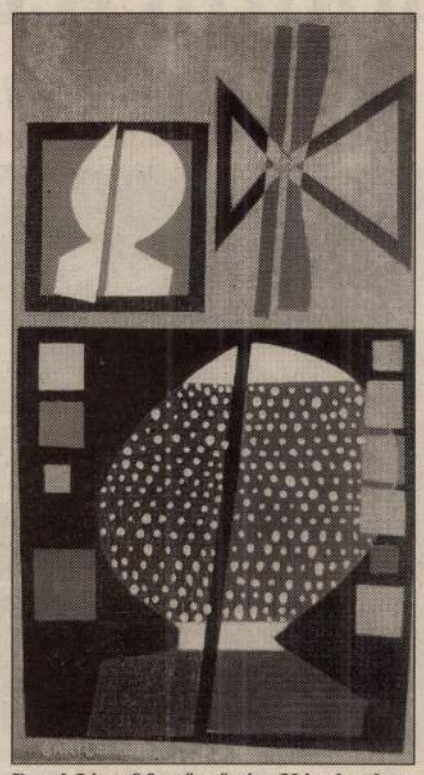

Bartl József festőművész Képek a hetvenes évekből című kiállítása a Galéria '13 Soroksár (XIII., Hősök tere 13.) kiállítótermében október 27-ig, szerdától vasárnapig 14 és 18 óra között tekinthető meg

KÖZÉLETI MOZGLOM HELYISÉGEI (II., Keleti K. u. 22.) Kokas Ignác festőművész kiállítása.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) Mentés másként.

LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST – KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM (I., Szent György tér 2.) König Frigyes Fürdőzők című kiállítása. L. A. Raeven: A természet választása.

MACSKÁSSY IZOLDA GALÉRIA (V., Kecskeméti u. 8., udvar) Macskássy Izolda grafikáinak, selyemkollázsainak kiállítása.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY GALÉRIÁJA (I., Szentháromság tér 6., I. em.) Virág Éva festőművész kiállítása.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (Budavári Palota C épület) Középkori és reneszánsz kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Reneszánsz és barokk művészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. XIX. és XX. századi festészet és szobrászat. Habsburg nádori kripta.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Magyar koronázási palást. Magyarország története az államalapítástól 1990-ig. Római kori kőtár. Középkori és kora újkori kőtár. Magyarok, akik a XX. századot csinálták. Múltat őrző falak – a Magyar Nemzeti Múzeum klasszicista épülete. Modern múzeumok műemlék épületekben. Kossuth és a Nemzeti Múzeum.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT – RÉZMÁL KÁVÉZÓ (II., Marczibányi tér 5/A) Tendenciák napjaink képzőművészetében 6. – a Vízivárosi Galéria kiállítása.

MEO – KORTÁRS MŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY (IV., József A. u. 4–6.) Kommende Archiecture II.

MIRÓ FOTÓGALÉRIA (VI., Teréz krt. 11-13.) Batár Zsolt fotográfus Fák beszéde című kiállítása.

MVM GALÉRIA (I., Vám u. 5–7.) Féner Tamás Az én városaim: Budapest – Róma című kiállítása.

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM (XXII., Kastélypark u. 9–11.) Bútorművészet a gótikától a biedermeierig.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Szerelem a levegőben – Szerelmi ajándékok a hagyományos szlovén kultúrában.

N & N GALÉRIA (VI., Hajós u. 39.) Csanádi Judit Souterrain című kiállítása.

NYÍRŐ GALÉRIA (Nyírő Gyula Kórház, XIII., Lehel u. 59.) Pelbárt Mátyás 28 év, 28 kép című olajfestmény-kiállítása.

PASSAGE GALÉRIA (V., Károly krt. 22.) Koleszár Arany ötvösművész, Koleszár György festőművész és Koleszár Erzsébet grafikusművész kiállítása.

PESTSZENTIMRE POLGÁRMESTERI HIVATALA – ÜGYFÉLSZOLGÁLATI IRODA (XVIII., Nemes u. 16.) Pestszentimre története állandó kiállítás – a Széky Társaság dokumentumaiból, Ilku János fotóművész képeiből.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi M. u. 16.) Napfény és holdfény – Jókai világa. „Tanuljátok meg, mi a költő..." – Petőfi Sándor-kiállítás. Adyoltár – Melocco Miklós szoborkompozíciója.

PILLANAT GALÉRIA (II., Marczibányi tér 5/A) Somogyi Réka selyem- és Zalai Károly olajfestményei.

PLATÁN GALÉRIA (VI., Andrássy út 32.) Małgorzata Niedzielko műveinek kiállítása.

PORTÁL GALÉRIA (I., Várfok u. 8.) Gábor Imre: Éjjeli strand.

PUSKIN GALÉRIA (V., Semmelweis u. 2.) Fiatal tipográfusok kiállítása.

RAIFFEISEN BANK GALÉRIÁJA (V., Akadémia u. 6.) Válogatás a Raiffeisen gyűjteményéből.

RÓTH MIKSA-EMLÉKHÁZ (VII., Nefelejcs u. 26.) Róth Miksa – századfordulós polgári enteriőr – szobái, jelentősebb művei.

SCH-GALÉRIA (VI., Bajcsy-Zsilinszky út 37.) Kortárs művészek alkotásai (Szász Endre, Deák B. Ferenc, Szegvári Péter, Radnai József, Mág Tamás), régi képek, Morvay Zsuzsa – kerámiák, ajándéktárgyak, képkeretezés.

SYNERGON KORTÁRS GALÉRIA (IV., Baross u. 91-95.) Szily Csaba festőművész kiállítása.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Hősök tere) A sokszorosított grafika története I.: A fametszet. Norvég tájak hangulata – a fleskumi művésztelep kiállítása.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B.) Varsányi Árpád festőművész kiállítása.

ÚJPESTI GYERMEK GALÉRIA (IV., István út 17-19.) Őselemek.

VÁRFOK GALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Nyerges Éva és Oláh Tamás kárpitművészek kiállítása.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Művészek Kecskemétről: Gerle Margit kerámiái, Benes József grafikái és festményei, Lakatos Pál Sándor szobrai, Miklós Árpád festményei.

HANGVERSENYEK

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 11-én 18 órától Bozay Melinda (zongora), Ottó Gabriella (hegedű), Dósa Etele (klarinét). Műsoron Bartók, Weiner Leó, Bozay Attila, Kodály művei.

BELVÁROSI FŐPLÉBÁNIA-TEMPLOM (V., Március 15. tér 2.) 10-én 19.30-tól Marek Vrábel (orgona). Műsoron Froberger, Bach, Boely, Liszt, Zeljenka, Vrábel, Eben művei.

BM DUNAPALOTA (V., Zrínyi u. 5.) 8-án 19 órától BM Duna Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Csoba Tünde (zongora). Vezényel: Deák András. Műsoron Beethoven: 3. Leonóra-nyitány, op. 72, Dohnányi: Változatok egy gyermekdalra, op. 25, Mendelssohn: IV., A-dúr („Olasz") szimfónia.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 8-án 20 órától Budapesti Pro Musica Kórus, a Varsói Egyetem Collegium Musicum Kórusa, Német-Francia Kamarazenekar. Vezényel: Alexander Sumski. Műsoron felső-svábországi kolostorok barokk zenéje, Heichlinger: Accetta o Dio, Kayser: Vesperae Dominicalis – részletek, Betscher: Missa in C. 12-én 20 órától Magyar Virtuózok, Pérchy Kornélia, Schöck Atala (ének), Szenthelyi Miklós (hegedű). Műsoron Vivaldi: Stabat Mater, RV 621; a-moll concerto, op. 3/8; Gloria-ária, RV 589; B-dúr concerto, RV 359, Pergolesi: Stabat Mater.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 9-én 18 órától Rácz Éva, Fekete Attila (ének). Műsoron Mozart, Verdi, Puccini, Rossini, Donizetti, Gounod, Schubert, A. Scarlatti, R. Strauss művei.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 9-én 19 Gál Gabriella (ének), Rédai Csinszka (zongora). Műsoron Cimarosa, Mozart, Beethoven, Haydn művei.

RÉGI ZENEAKADÉMIA – LISZT FERENC KAMARATEREM (VI., Vörösmarty u. 35.) 12-én 11 órától Miks Adrienn, Sáfár Orsolya (ének), Virág Emese (zongora). Műsoron Hubay, Liszt, Mihalkovich, Wolf, Wagner művei.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 8-án 19.30-tól Klukon Edit, Ránki Dezső (zongora). Műsoron Dukay Barnabás: Láthatatlan tűz a téli éjszakában – a belső megvilágosodás prelúdiuma, Messiaen: Vision de l'Amen. 9-én 19.30-tól Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Zongorán közreműködik és vezényel: Kocsis Zoltán. Műsoron Beethoven: István király – nyitány, op. 117; G-dúr zongoraverseny, op. 58, Mozart: Szabadkőműves-gyászzene, K. 477/479a; Esz-dúr szimfónia, K. 543. 10-én 19.30-tól MÁV Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Jeong-Won Kim (zongora). Vezényel: Gál Tamás. Műsoron Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny; Prokofjev: Rómeo és Júlia – szvit. 11-én 19.30-tól az MR Szimfonikus Zenekara. Közreműködik: Vadim Holodenko. Vezényel: Vásáry Tamás. Műsoron Schumann: Manfréd-nyitány; a-moll zongoraverseny; III., Esz-dúr („Rajnai") szimfónia. 12-én 16 órától Matáv Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Dargay Marcell (zongora), Hegedűs Mónika (fuvola), Varga Gábor (klarinét). Műsoron Horváth Barnabás: Szerenád tizenhét vonóshangszerre, Bánkövi Gyula: Sodrás, Durkó Péter: Kettősverseny.

PÓDIUM

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) 8-án 18 órától Hanno Loewy: „Az örök kezdő – A mese, a film és az utópia között: Balázs Béla" – felolvasás és beszélgetés.

MILLENÁRIS PARK (II. kerület, Marczibányi tér–Kisrókus u.–Fény u.–Lövőház u. közötti terület) 8-án 11 órától Gyerekteátrum: „Ki kopog...?" Levente Péter, Döbrentei Ildikó és Habók János műsora. 15 órától Kenderkóc Kézműves Műhely. 16 órától BÁB a KALÁCS: Porondon a bőröndben. 17 órától Aprók tánca a Csombor zenekarral és Halmos Katával. 17.30-tól Magyar részvétel a nemzetközi űrkutatásban – a KFKI-ban kifejlesztett műszerek. Előadó: Szalai Sándor, a KFKI RMKI Űrtechnikai Laboratórium főosztályvezetője.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa Gy. út 37.) 9-én 14 órától Kis Magyar Performance és Zenei Fesztivál: performance: 15 órától Bukta Imre, 17 órától Szkárosi Endre, 19 órától Szombathy Bálint Koffein című előadása, 21.30-tól feLugossy-Szirtes és az Új Modern Akrobatika Kis feszültség című zenés előadása.

RÁTKAI MÁRTON KLUB (VI., Városligeti fasor 38.) 8-án 18 órától Hiedelemvilág. Vendég: Bánki Erzsébet kártyajós és a Kacagó Boszi. 10-én 18 órától A bűvös hatos – a Somogyiak Baráti Körének tagjai: Rózsa György műsorvezető-szerkesztő.

TRAFÓ – KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA (IX., Liliom u. 41.) 10-én és 11-én 20 órától TÁP Színház: Rómeó és Júlia (képregény-tánc-színház). Rendező: Bozsik Yvette és Vajdai Vilmos.

BULI VAN

BESZKÁRT KLUB (VII., Akácfa u. 15.) Minden pénteken és szombaton 20-tól 2 óráig élő zenés táncest ismerkedéssel.

CSEKOVSZKY ÁRPÁD MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVII., Hősök tere 9.) 11-én Free Road Gang, vendég: Póka Egon. 12-én 20 órától Coctail.

JAZZ GARDEN CLUB (V., Veres Pálné u. 44/A) 9-én Gyárfás Quartet. 10-én Pege Quartet. 11-én Szakcsi Trió. 12-én Vadon Irén–Vukán György–Berkes Balázs.

MILLENÁRIS PARK (II. kerület, Marczibányi tér–Kisrókus u.–Fény u.–Lövőház u. közötti terület) 8-án 20 órától Guzsalyas esték: táncház a Csombor zenekarral. Házigazda: Radák János. 9-én 20 órától Ágoston Béla Trió (magyar dzsessz). 10-én 20 órától Ripoff Raskolnikoff (A-H) (blues).

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa Gy. út 37.) 12-én 19 órakor a Jazz Steps játszik – Urbán Orsolya (ének), Bér Zsolt (trombita), Almási Attila (pozan), Finok Zoltán (tenor szaxofon, klarinét), Nagy Iván (zongora), Oláh Zoltán (bőgő), Cseh Balázs (dob).

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 8-án Deák Bill Blues Band. 9-én Crystal. 10-én Takáts Tamás Dirty Blues Band. 11-én Hobo Blues Band. 12-én Alapi István (Edda) Band.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 11-én 20 órától Projekt B- és AS-koncert. 12-én 20 órától Nulladik Változat.

TRAFÓ – KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA (IX., Liliom u. 41.) 12-én 21 órától Tereskova x-T más estje.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Vívóterem: Hat szereplő szerzőt keres (7). **Kamaraszínház a Tivoliban:** Az utolsó tangó Párizsban (7). **Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** A csábítás művészete (7). **Operettszínház Gobelin Terem:** Kabaré (15), A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak (7). **Játékszín:** Az öltöztető (7). **Katona József Színház:** A talizmán (7). **Kolibri Fészek:** Rózsa és Ibolya (fél 11). **Komédium Színház:** Stílusgyakorlat a 401-től (7). **Lézerszínház:** Queen 3D (fél 8). **Madách Színház:** Anna Karenina (7). **Madách Kamara Színház:** A testőr (7). **Merlin Színház:** Lüzisztraté (7 – a Merlin Színház, a Zalai Nyári Színházak Kht. és a Kőszegi Várszínház közös produkciója – nyilvános főpróba). **MU Színház:** Hősök (7). **Nemzeti Táncszínház:** Pál utca (7 – Lombik Társulat – Break Színház ea.). **Radnóti Színház:** Störr kapitány (7). **Szkéné Színház:** A sehova kapuja (fél 9). **Thália Színház:** Rómeó és Júlia (7 – Tatabányai Jászai Mari Színház ea.). **Thália Színház Új Stúdió:** A Vagina Monológok (este 10). **Vidám Színpad Kellér Terem:** G.Ö.R.CS. (fél 8). **Vígszínház:** Furcsa pár (7). **Pesti Színház:** Antonius és Kleopátra (7). **Zeneakadémia:** Klukon Edit és Ránki Dezső hangversenye (fél 8).

Frito Lay
Proud for the fun of it!
A **Lay's Magyarország** – a világ kedvenc burgonyachipsének és sós snackjének gyártója és forgalmazója – munkatársat keres
rakt...

VÁLASSZA ÖN IS A LEGSZEBB HIVATÁST!

ACTARIS
metering systems
A Ganz Mérőgyár Kft. az ACTARIS vállalatcsoport tagjaként folytat tevékenységet újonnan épült telephelyén, Gödöllőn. Az ACTARIS vállalatcsoport az elmúlt ...

...dő kell?

...udapest Aréna átadása

építkezés, és karácsonyig mindenképpen elkészül a csarnok. *Skardelli György*, az építészeti koncepció kidolgozója azonban tegnapelőtt az *MTI-nek* azt mondta: már akkor kiderült, hogy a december 15-i határidő nem tartható, amikor véglegessé vált, hogy a csarnok környékét teljesen át kell építeni.

Jánosi György úgy fogalmazott: ebben az évben valószínűleg nem lesz csarnokavató. Az új időpontról a GYISM illetékesei még tárgyalnak a kivitelező Bouygues Hungária szakembereivel. Jánosi január végi vagy februári átadásra számít, *Luc Aubin*, a francia cég illetékese pedig úgy fogalmazott: legkésőbb március 15-ig megnyithatják a létesítményt.

A kivitelezői szerződés szerint a határidő túllépése miatt napi 21 millió forintos kötbért kell fizetnie a Bouygues-nak. A sportminiszter szerint a csúszás miatt az állam vagy érvényesíti ezt a követelését, vagy megpróbál kedvezőbb hasznosítási feltételeket kialkudni. Az arénát a jelenlegi megállapodás szerint az átadás utáni első két évtizedben egy francia konzorcium működteti, és a tulajdonos állam mindössze évi húsz napot kapott a legfontosabb sportesemények garantált megrendezésére.

Haász János

...ek a BS újjáépítésére

2001. április 10.: 2002 szeptemberére vadonatúj, korszerű sportcsarnok épül a leégett BS helyén. Hangsúlyozom: bár a BS újjáépítése költségtakarékos módon, kedvező fizetési feltételekkel valósul meg, az építkezés így is több milliárd forintjába kerül majd az államnak. *(Részlet Fürjes Balázs egy olvasói vélemény nyomán lapunknak írt leveléből.)*

2001. augusztus 23.: A régi Budapest Sportcsarnok helyén 12 500 néző befogadására alkalmas sportcsarnokot épít a francia Bouyges cég vezette konzorcium. A mintegy 23 milliárd forintos beruházással 2002 végére kell elkészülnie a Bouyges-nak. Ha a kivitelező nem tudja tartani a határidőt, napi 21 millió forintos kötbért fizet. A teljes költségeket – beleértve a húszéves üzemeltetést is – 60 milliárd forintra becsülik, az állami szerepvállalás 23,5-25 milliárd forintra rúg.

2001. november 15.: Befejeződött a Budapest Sportcsarnok alapozása, és elkészült a vasbeton tartószerkezet nagy része is – többek között ezt tapasztalhatta szerdai közös bejárásán Fürjes Balázs miniszteri biztos és Schneller István fővárosi főépítész. A csarnoknak – melynek alapkőletétele augusztus 23-án volt – 2002. december végére kell felépülnie. Az Ifjúsági és Sportminisztérium tájékoztatása szerint a kivitelezők a tervezettnél gyorsabb ütemben haladnak.

2002. március 19.: Fürjes Balázs a Népszabadságnak elmondta: az építkezés nagyon jól halad, télen egyetlen munkanapot sem kellett kihagyni, az átadás várhatóan december 15-én lesz.

2002. június 1.: Jánosi György gyermek-, ifjúsági és sportminiszter szerint a Budapest Sportcsarnok újjáépítése kapcsán a tárca előző vezetése által kötött szerződés az államra nézve hátrányos, mivel az új BS-ben évente csak néhány hétig lesz sport.

2002. június 18.: A BS augusztus végére nyeri el végleges külső formáját – tájékoztatta lapunkat Fürjes Balázs, a beruházás miniszteri biztosa. Az üzemeltetés és a beruházás költségei 22 éven át összesen körülbelül 60 milliárdot tesznek ki. Ennek kevesebb mint a felét, körülbelül 30 milliárd forintot kell az államnak 12 év alatt, majdnem egyenlő részletekben kifizetnie.

...zekerén

Gól: Illés (8., 80., utóbbit 11-esből és 92.), Piroska (10., 77., utóbbit 11-esből), Zavadszky (23.), Balint (33.), Rednic (83.).

SZOMBAT

SOPRON–VIDEOTON, Sopron, 16. Jv.: Világi.

BÉKÉSCSABA–DUNAFERR, Békéscsaba, 16. Jv.: Kiss.

VASÁRNAP

SIÓFOK–ÚJPEST, Siófok, 16. Jv.: Makai.

ZTE–GYŐR, Zalaegerszeg, 16.

(A Ferencváros–Debrecen mérkőzést hétfőn játsszák.)

Egy dáridó, két nemulass

Ferencváros: ha nem jön Feketeszakáll...

LABDARÚGÁS

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az UEFA Kupa első fordulójában vívott szerda esti mérkőzés kétharmadában nem pusztán eredményesen, olykor – főképp *Tökölinek* köszönhetően – kifejezetten látványosan is, egyharmad részében viszont csapnivalóan futballozó Ferencváros a felemás produkció ellenére 4-0-lal küldte haza a Kocaelisport. Az Üllői úti kiütés ténye önmagában minősíti a török bajnokságban pont nélkül tökutolsó rivalist, amely mégsem úszta meg a kritikát hazájában. A társulat internetes honlapjának szerkesztői „Vége az álomnak" címmel számolnak be a lidérces budapesti kirándulásról, és múlt időben fogalmaznak, miszerint „a Kocaelispor korán búcsúzott az európai kupától", továbbá „a Ferencváros kiharcolta a továbbjutást".

A törökök egyébként feltehetőleg jól látják a helyzetet, a visszavágó tényleg jó kedélyű túrának ígérkezik a zöld-fehérek számára: hacsak nem Feketeszakáll szelleme segíti az izmiti társulatot, a magyarok várhatják a második kör sorsolását. Megjegyzendő, a *Hürriyet* című lap szintén a csodát emlegeti egyetlen lehetséges esélyként, és nem számol azzal, hogy az FTC netán a szerdai második félidő elején mutatott játékát nyújtja majd. Ha ők sem, akkor mi magunk minek rombolnánk oly ritkán adódó önbizalmunkat?

ZTE: Zágrábtól Zágrábig

KIKÜLDÖTT MUNKATÁRSUNKTÓL

Noha a zalaegerszegiek előszeretettel hangoztatják, hogy első BL-selejtezőjük visszavágóján „kivívták" a szerencséjüket, ma már egészen világosan látható – bár korábban sem lehetett kétség felőle –, hogy az a tizenegyes nem volt más, mint tőlük teljesen független, mesebeli mázli. Ajándéknak így, utólag nem nevezném, mert a büntetőt büntetés követte; az 1-2-vel továbbjutó ZTE előbb ötöt kapott Manchesterben, majd hatot a horvát fővárosban tett újabb látogatása alkalmával. Kiderült: a zalai együttes abszolúte alkalmatlan a nemzetközi szereplésre, hiszen három idegenbeli mérkőzésének összesített gólkülönbsége 1-13 (az ominózus tizenegyesgólt leszámítva pedig 0-13). Az egyetlen, ám annál sóványabb vigasz az egerszegiek számára – nem nekünk –, hogy az, ami esetükben is oly fájdalmasan és félreérthetetlenül igazolódott, bármely más magyar bajnokkal kapcsolatban ugyanígy bebizonyosodott volna...

Ha azt mondom, szörnyen „futballozott" csütörtökön a ZTE, még nem mondtam semmit. Ezt a megaláztatást! Jellemző, hogy a zágrábi sportlap – amely „kék mámorról" és „fantasztikus kiadású" Dinamóról cikkezik – a találkozó tragikus hősének nevezi *Turi Gézát*, mégpedig azért, mert a kapus megannyi bravúrt mutatott be, ám aligha örülhet különösebben annak, hogy részint miatta maradt el a két számjegyű Dinamo-győzelem. (Részint meg a zágrábi játékosok nemegyszer túlzottan is önfeledt kapu előtti mulatozása miatt.)

Jellemző, hogy *Miroslav Blazevic*, a zágrábiak edzője, aki pályafutása során megért már jó néhány igazán nagy sikert, repesett az örömtől a 6-0 után. Amikor megkérdeztem tőle, játszott-e így a Dinamo, amióta visszatért a klubhoz, kapásból azt felelte: „Mostanáig egyszer sem." Remélt-e ekkora különbségű diadalt? – faggattam tovább. „Ugyan! Még a félidőben sem. A mérkőzés előtt féltem – igen, féltem –, a szünetben pedig azt kértem a csapat tagjaitól, hogy ne szédüljenek meg a kétgólos vezetéstől, azaz húzódjanak hátra, és igyekezzenek kontrázni. Ebből aztán valóságos csoda lett, mert láttam, hogy az ellenfél védői lassúak, de nem hittem, hogy ennyire..."

Majd ötperces diskurzusunk végén udvariasan megköszönte az érdeklődést. Ennek nyomán nem állíthatom, hogy Zágrábban nem volt köszönet.

Zágráb, szeptember 20.

Hegyi Iván

Újpest: Párizs megér egy mesét

FOTÓ: MTI/AP – FRANCOIS MORI

PSG: volt minek örülni

KIKÜLDÖTT MUNKATÁRSUNKTÓL

„Nem volt ekkora különbség a két csapat között." „Így ki lehet kapni." „Az ellenfél kiváló csapat." Ha kitalálósdit játszanánk, akkor föltenném a kérdést: a három véleményből melyik kié? Nyilván érdekes válaszok születnének, csak hát nem kitalálósdit játszunk, úgyhogy: az első mondat *Szabó András* újpesti szakvezetőé, a második *Kovács Zoltán* csapatkapitány szájából hangzott el, míg a harmadik kijelentés gazdája *Luis Fernandez*.

Hogy a PSG edzője udvarias ember-e vagy valóban úgy gondolja, a lila-fehér együttes kiváló, annak eldöntését az olvasóra bízzuk. Ami a másik két vélekedést illeti, azon tűnődjünk el! Magam a látogatók 3-0-ás vereségével véget ért mérkőzése után azt kérdeztem Szabótól, jól hallottam-e: nem látott nagy differenciát a két együttes teljesítménye között? A tréner megismételte szavait: „Bár a PSG nagyon jó csapat, ezen az estén nem éreztem ekkora különbséget." Kovács pedig annyival toldotta meg értékelését: „Megvoltak a helyzeteink, a franciák igazán nagy lehetőség nélkül érték el góljaikat, küzdöttünk, azaz nincs szégyenkeznivalónk."

Szégyenkeznivaló valóban nincs. Egyebekben lehet, hogy „más" mérkőzést láttunk?

Noha az Újpest kétszer tényleg közel volt ahhoz, hogy gólt szerezzen a futballt szó szerint játszó párizsi garnitúra ellen, asszisztált akkor is, amikor a PSG – előnye okán – a második félidőben kocogósra váltott. A második szakasz eltelt úgy, hogy az újpestiek nem foglalkoztatták *Letizi* kapust, s bár elszántságukat nem érhette kifogás, tegyük a szívünkre a kezünket: ez mindenütt alapkövetelmény.

A helyzet tehát az, hogy újfent reális képet kaptunk arról, mi az a piacképes futball. S megjegyzem: a franciák sem rögzítettek sok pozitívumot az Újpestről... „Egy félidő elég volt. Egyértelmű győzelem a bátor, de meglehetősen gyenge magyarok ellen" – írja a *Le Parisien*. „PSG: gond nélkül. Osztálykülönbség mutatkozott a két csapat között, az újpestiek védelme kimondottan statikus" – állapítja meg a *L'Equipe*.

Talán vehetnénk egy nagy levegőt, és szembenézhetnénk a tényekkel.

Párizs, szeptember 20.

Murányi András

Az UEFA Kupa első fordulójában vívott első mérkőzések még nem közölt eredményei: Sporting Lisboa–Partizan Belgrád 1-3, Celta Vigo–Odense 2-0, Porto–Polonia Warszawa 6-0, Besiktas–Szarajevo 2-2.

...N, ZALAI ISTVÁN főszerkesztő-helyettesek • FRISS RÓBERT, SOÓS KÁLMÁN, TRIPOLSZKY LÁSZLÓ lapszerkesztők • MIKÓ F. LÁSZLÓ művészeti vezető • FEJÉR GÁBOR képszerkesztő • ROVATVEZETŐK: ...t: JAKAB JÓZSEF • Külföld: NAGY CSABA • Hír és információ: NAGY N. PÉTER. • Fotó: RÉDEI FERENC • Fórum; levelezés: RÉVÉSZ SÁNDOR • Gazdaság: TÓTH LEVENTE • Társadalompolitika és kultúra: DENKIRCHEN vezérigazgató, felelős kiadó • Lapigazgató: RÓZSA GYULA • Hirdetési igazgató: NÉMETH GYULA • Terjesztési igazgató: MIKLÓS IMRE • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest III., Bécsi út ...fax: 436-4450. Terjesztési ügyekben telefon: 387-8944, telefax: 436-4426 • A Népszabadság Rt. levélcíme: 1960 Budapest. Internetcím: www.nepszabadsag.hu • Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt. és a regionális Logisztikai Központja (ÜLK). Előfizethető vidéken a postánál, Budapesten a Budapesti Postaigazgatóság kerületi ügyfélszolgálati irodáinál, a kézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési Irodánál, fax: 303-3440 és a kiadónál. ...re 17 760 Ft • Szedés: Primus Népszabadság Média-képviseleti Kft. • Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: BALOGH ÁDÁM vezérigazgató. Internetcím: www.szikralapnyomda.hu. E-mail: BP. – ISSN 0237-3777 VIDÉK • A Népszabadság Rt. a Matesz tagja. • Minden jog fenntartva!

A családon belüli erőszak ellen

Közéleti személyek és társadalmi szervezetek intézkedést követelnek

MUNKATÁRSUNKTÓL

Magyarországon minden hónapban legalább egy gyermek, és minden héten egy nő életét oltja ki a „családfő", ezért több közéleti személyiség és társadalmi szervezet felszólítja a parlamentet, a kormányt, a Legfelsőbb Bíróság elnökét, a legfőbb ügyészt, valamint az országos rendőrfőkapitányt: még az idén hozzanak a nemzetközi normáknak megfelelő jogszabályokat, illetőleg tegyenek intézkedéseket a családon belüli erőszak megfékezésére. A felhívást a közelmúltban meggyilkolt 12 éves kisfiú temetése napján, vagyis tegnap hozták nyilvánosságra. A közlemény szerint mind ez idáig semmilyen érdemi lépés nem történt a családon belüli erőszak megfékezésére, ezért felhívással fordulnak mindenkihez, hogy csatlakozzanak kezdeményezésükhöz. A dokumentumnak keserű aktualitást kölcsönzött az a pénteki hír, amely arról számolt be, hogy egy hajdúhadházi férfi családi vita után mellkason szúrta nyolcéves fiát.

A felhívás szerint nem felel meg a valóságnak, hogy az állami szervek tétlenségre lennének kényszerítve a családon belüli agresszióval szemben, az ENSZ, az Európa Tanács és az Európai Unió az elmúlt húsz évben ugyanis részletesen kidolgozta azokat a jogszabályi és intézkedési modelleket, amelyekkel a kiszolgáltatott családtagok biztonsága nagymértékben fokozható. E normák alapján Európa szinte minden országában büntetendő a családon belüli erőszak, a fenyegető zaklatás, és nem az áldozatot emelik ki a családból, hanem a bántalmazót tartják távol hozzátartozóitól.

Mint korábban már hírt adtunk róla, *Lévai Katalin*, a munkaügyi tárcán belül működő esélyegyenlőségi főosztály vezetője szerint elkerülhetetlen a családon belüli, illetve a nemi erőszakkal összefüggő büntetőjogi szabályok felülvizsgálata. Az antidiszkriminációs törvényjavaslat még az idén a törvényhozás asztalára kerülhet, a gyermekvédelmi ombudsman pedig a jövő év elején foglalhatja el új hivatalát.

Százéves az Országház

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

Százéves az Országház – ebből az alkalomból jubileumi rendezvénysorozatot tartanak kiállítással, tudományos konferenciával és könyvbemutatóval, ünnepi hangversennyel és gyermekeknek szóló pályázattal. *Szili Katalin* házelnök pénteki tájékoztatóján elmondta: október 8-án lesz 100 éve annak, hogy a Parlament épületét birtokukba vették a képviselők, és sor került a képviselőház első ülésére. – Sok tekintetben a demokrácia ünnepe is ez a nap – mondta Szili.

A rendezvénysorozat részeként október 8-án Parlament és parlamentarizmus címmel tudományos konferencia lesz az Országház felsőházi termében, két nappal később pedig a Magyar Országgyűlés 1848 és 2002 közötti elnökeiről szóló könyv bemutatóját tartják. A programot ünnepi hangverseny zárja október 12-én a Parlament kupolacsarnokában.

A Magyar Tudományos Akadémia alelnöke, *Marosi Ernő* elmondta a sajtótájékoztatón: a XIX. század nyolcvanas éveiben az volt a követelmény, hogy egy szimmetrikus, kupolás épület legyen az ország első számú épülete. Hozzátette, az építésére kiírt pályázat eredményét 1883 áprilisában hirdették ki, és a győztes Steindl Imre építész neogótikus stílusban építette fel az emlékezés kultuszát is tükröző Parlamentet.

Magyar Bálint oktatási miniszter arról számolt be, hogy Az én Parlamentem címmel a tárca és az Országgyűlés elnöke közösen pályázatot írt ki, amelyre november 20-ig várják az általános iskolások rajzait, festményeit, fotóit, videofelvételeit és számítógépes alkotásait. – Szeretnénk beindítani olyan programot is, amely a nemzeti emlékezés igényét erősítené az iskolákban – jelezte a miniszter. A gyermekek számára kiírt pályázat zsűrijének tagja lesz *Janikovszky Éva* író, a Mosolyrend magyarországi lovagja is.

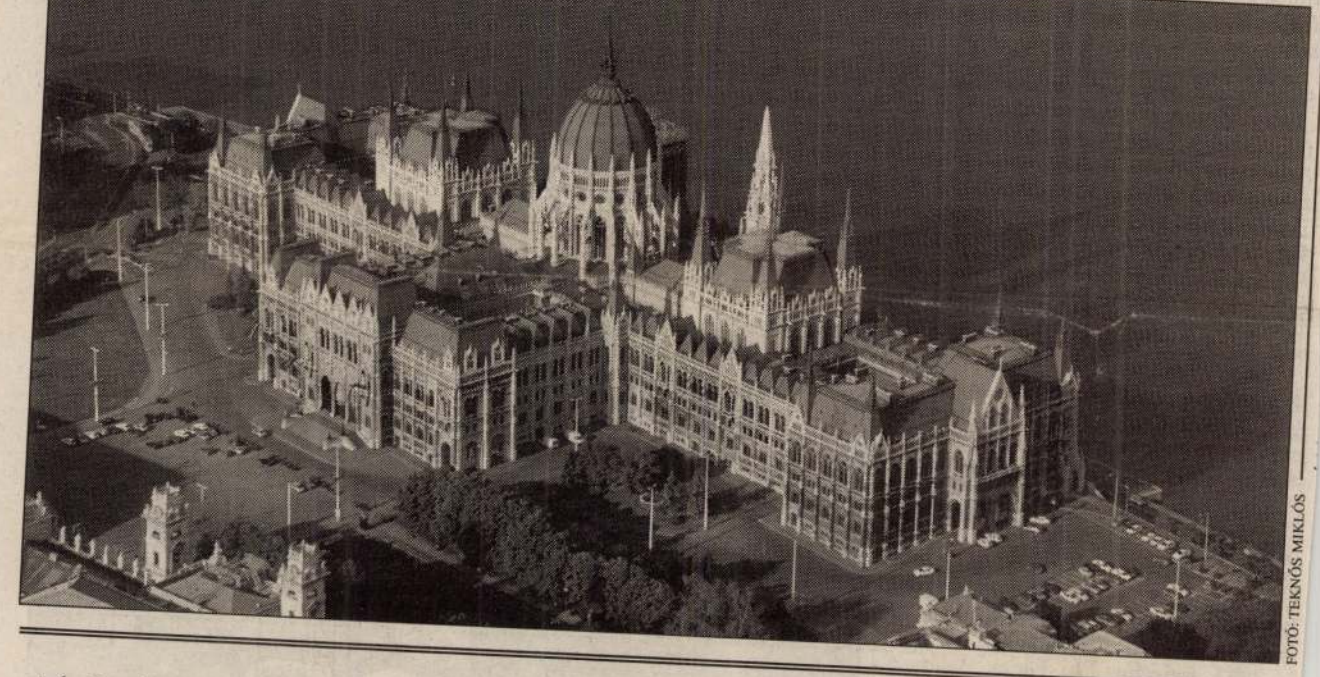

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Alzheimer-világnap

A Feledékeny Emberek Hozzátartozóinak Társasága ma másodszor szervez az Alzheimer-világnap alkalmából felvilágosító programokat a demenciáról, a szellemi hanyatlással járó betegségekről – jelentette az *MTI. Himmer Éva*, a társaság elnöke szerint 250-300 ezer ember szenved demenciában. A népesség öregedésével együtt nő a demenciával diagnosztizált esetek száma is.

Hivatalos és Egyetemi Partneri Központi Felvételi Előkészítő Évfolyamok

A 2003-as felvételi követelményrendszerhez igazított képzések a középiskolai tankönyvszerzők szakmai vezetésével

JELENTKEZÉS

az egyetemi keretlétszámokkal induló évfolyamokra:

- 06 1 473 07 69
- 06 1 269 28 00
- 06 20 9 148 008
- info@dft.hu

DFT-Budapest Alapítva 1996 www.dft.hu

Az ország vezető egyetemi előkészítő szervezete

Vasárnap autó nélkül

MUNKATÁRSAINKTÓL

Autómentes nap lesz vasárnap Budapesten és az ország mintegy 40 településén. A kezdeményezés 1997-ben Franciaországból indult, és az idén már 1300-nál több európai önkormányzat, így mintegy 100 millió lakos vesz részt benne. September 22-ét az Európai Unió hivatalosan is autómentes nappá nyilvánította.

A fővárosban az idén kilenc kerületben lesz autómentes nap: lezárják az Andrássy útnak a Bajcsy-Zsilinszky út és az Oktogon közötti szakaszát, ahol színes kulturális, szórakoztató programokat szerveznek. A BKV nem teszi díjmentessé a közlekedést – csak a kisföldalattin nem kell lyukasztani –, de a MÁV ingyen engedi a vonatokra a kerékpárokat.

Az idén is csatlakozik Békéscsaba az autómentes naphoz: vasárnap délelőtt 9 órakor kezdődnek a programok, amikor a Városháza udvarán ügyességi vetélkedőket rendeznek. Az Élővíz-csatorna két partján korosztályonként kerékpáros gyorsasági versenyeket szerveznek, míg a vízen a kajakosok, kenusok mérik össze a tudásukat. A helyi plaza előtt a legkisebbek aszfaltrajzversenyen vehetnek részt, az egyik hipermarketnél pedig kipufogógáz-méréssel és fényszóró-beállítással várják az autósokat. Szeptember 22-én a békéscsabai helyi járatú autóbuszokon egész nap ingyen lehet utazni.

Szintén ingyen utazhatnak ma és holnap a Vasi Volán helyi járatán a szombathelyiek. Az ÉGÁZ Rt. ma földgázüzemmel működő autókat mutat be a Borostyánkő áruház előtt, hogy ezzel is ösztönözze az alternatív üzemanyagra való átállást. A vasárnapi rendezvények közül kiemelkedik a Pannon Tekergő címet viselő 120 kilométeres kerékpáros túra.

Egerben vasárnap rendezik meg az autómentes napot a polgármesteri hivatal, a rendőrség és a Volán Rt. közös szervezésében. A városházán elmondták: lezárják a belváros egyik legforgalmasabb utcáját azért, hogy a városlakók lássák, milyen lenne lakóhelyük füstölgő járművek nélkül. Emellett 11 kilométeres kerékpáros demonstrációt szerveznek: a városon végig vezető útszakaszt szintén elzárják a járművek elől ennek időtartama alatt.

A belga fővárosban most a rendőr is lovon jár

BRÜSSZELI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Európa fővárosaként Brüsszel példát akar mutatni: vasárnap a belga metropolis egész régiójában autómentes nap lesz. Méghozzá nemcsak ajánlott, hanem kötelező is lesz otthon hagyni a járműveket, mert a lovon és kerékpáron járőröző rendőrök szigorúan büntetnek majd. S persze ki is szállítják a delikvenseket az autóból. Az utakat el is zárják, de csak úgy, hogy a buszok és a villamosok tudjanak közlekedni. Ezek nem vasárnapi, hanem a sűrűbb szombati menetrenddel, és 3,60 helyett 2 eurós napijeggyel járnak majd. A taxik viszont szabadon közlekedhetnek és füstölhetnek a gyalogosok és a kerékpárosok orra alá.

Egyedül a fővárost körülvevő autópálya-gyűrűn és a repülőtérről a városközpontba vezető úton lehet majd autózni. Ezek mentén végig szükségparkolók lesznek majd. Ugyanakkor az egymillió lakos közül mintegy tízezer kapott eseti, szigorúan időhöz és adott útvonalhoz kötött engedélyt, hogy autót vagy motort használjon.

F. O.

1904-2000

Érkezett a győri kir. adóhivatalhoz
3216 1904 APR. 28
1904

Nyugdíj vesztő
208 lapon fel
jegyezve
904 VIII/10

24090 Községi nyomda Budapest.

Steindl Imre

irodalmátor.

Eszveleg. Arch. Ért. 1870. III. K. 195. l

Steindl Imre

irodalmátor.

R. Fl. Vajda-hunyadi falfestmények. Arch. Ért. 1871. IV. 21-22 l.

Steindl Imre

Átvette már a vajdahunyadi vár restaurációjának vezetését és a mincsetemen Schulcz szakmáját is képrisel.

(U. erről. Eszveleg. Arch. Ért. 1871. IV. K. 327. l).

Eszveleg. Arch. Ért. 1871. IV. K. 211. l.

Steindl Imre

Magyarország műemlékek. Kiadja a Műemlékek Orsz. Bizottsága hozzájárulásával a budapesti M. k. József Műegyetem építészhallgatóinak egyesülete Steindl Imre műv. r. tanár vezetése alatt. 2-r. 16 kép. Bp. 1878

Gent (1473)

ró, Elnök Ur !

súlyos anyagi helyzete által kény-
san idemellékelt leiratot intéztem
muzeumok és a művészeti tanintézetei
eteihez való szigorú alkalmazkodás

méltóságodat tisztelettel felkérni,
agyméltóságod bölcs vezetése alatt
atkozólag is irányadóúl venni mél-

Steindl Imre

l.

Magyarorsz. Műemlékei

III. K. 102. l.

XII. tábla

XIII "

égesen elszomorodott szivvel közli, hogy szere-
testvér és rokon

LÁSZLÓ

TSÁGÁNAK NY. ELŐADÓJA

s után az Urban csendesen elhunyt.
hétfőn délután 4 órakor fogjuk az ujpesti régi
szertartása szerint beszenteltetni és ugyanazon

Steindl Imre

wód
s

Forster Akadémiemb

83. l. 84. l.

1928

hadsereg karlista bizalmi emberek berolyására leteszi az eskut. Ezekután bevonul Károly király és Zita katonai kisérettel Budapestre."

A kormány — közölte az egyik képviselő — nemcsak ezt a jelentést kapta, hanem augusztus tizennyolcadikán, szeptember hatodikán és más alkalmakkor is érkeztek jelentések a készülődésekről és bár valami akadály szerencsére mindig meghiusitotta a terveket, a kormány minden alkalommal kénytelen volt nagy költségekkel megerősittetni a határt és a rend fenntartására óvintézkedéseket tenni. Gratz és Andrássy az ujabb időkben sürübben érintkeztek Bethlennel, — amely tanácskozásokról egy másik benfentes informálta a képviselőket — és arra igyekeztek Bethlent rábirni, hogy tegye lehetővé a király érdekeit szolgáló propagandát; sőt Andrássy egyenesen azt kivánta, hogy a magyar kormány hivatalos külpolitikájának céljává IV. Károly restaurálását tüzze ki, mert a királyt csak ez fogja megnyugtatni; Gratz Gusztáv pedig ismételten olyan előterjesztésekkel kereste fel gróf Bethlent, hogy a király a husvéti utazáshoz hasonló, most már komolyabb formáju vállalkozástól

Sténdl Imre

tervezte az országhazat és vezette a bőrtfay, Kassai, a Parteiner. 199. l

pannonhalmi és beszterczebá nyai templomok helyreállítását

PF

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191 .....

.....

tanu.

.....

tanu.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Steindl Imre

vrád
v
Magy Vereche
III. 191. l.

Steindl Imre

** (*A vajda-hunyadi vár*) ujitási munkálatainak vezetését Steindl Imre pesti épitész és müegyetemi tanár vette át. Terveit s költségvetését elfogadta a pénzügyér. E vár berendezését ugy akarják eszközölni, hogy az egyszersmind a király vadászkastélya lehessen. Remélik ugyanis, hogy ő Felsége több izben le fog oda menni zerge-vadászatra.

Vas. Ujs. 1871
20/.l.

Kassa, Gr. Mihály

689

Steindl Imre

archeje Erzsolve

Zelovich Józsefnuncz

218 l. mellett

1
9. Zol ...
2
13. Zol
6. Zol

zéséről gondoskodni kellene. A Magyar Mérnök- és Építész-

nek megismerése s különleges szakismeretek megszerzése, a magyar műszaki irodalom fejlesztése.

Az Intézet a mérnöki továbbképzés előmozdítására — szervezeti szabályzata szerint — hazai vidéki középpontokban mérnöki heteket rendezhet.

Mikor egyetemünk tanácsa előterjesztését megtette a Mérnöki Továbbképző Intézet felállítására, arra gondolt, hogy az Intézet a Soproni Nyári Egyetem kereteit fogja felhasználni tanfolyamai megtartására minden olyan alkalommal, amikor a viszonyok azt megengedik, vagy indokolják. Mi sem természetesebb, mint hogy második tanfolyamát, amely a bánya- és kohómérnökök továbbképzését szolgálja, itt tartja meg Sopronban, a bánya- és kohómérnöki osztály székhelyén.

Soproni Nyári Egyetemünk és Mérnöki Továbbképző Intézetünk eddigi nagysikerű eredményei a legjobban mutatnak rá arra, hogy mindazok, akik egyetemünk ilyen irányú fejlesztésében önzetlenül munkálkodtak, milyen odaadással és lelkesedéssel szolgálták a tudomány terjesztésének eszméjét. Úgy érzem, hogy éppen ezért kedves kötelességem most, amikor a nyári egyetem első ötéves ciklusa befejeződik itt, ünnepi meg-

Steindl Imre

vred
2

Szokolonky

132. l. 150. l.

1904

logische Gesellschaft január 9-i ülésén ismertetett. Előadásai a görög, illetve német sajtóban élénk visszhangra találtak. Ezeket a Platon-arcképre és a segítségével rekonstruált Silanion-féle szoborra vonatkozó új megállapításait egyrészt az athéni Akadémia kiadványai között, másrészt a berlini Archaeologisches Jahrbuchban teszi közzé. Kutatásain kívül felhasználta tanulmányútját arra is, hogy megbeszélések alapján a magyar-görög tudományos kapcsolatok rendszeresebb kiépítését előmozdítsa, amiben nagy segítségére volt az illetékes görög tényezők részéről mindenkor tapasztalt előzékenység.

Kalota József (1915, Alsózsolca, Borsod m., gör. kel.), gör. kel. papnövendék 2000 pengős ösztöndíjjal november hó közepétől a tanév végéig mint az Athéni Tudományegyetem hittudományi fakultásának hallgatója folytatta theológiai tanulmányait és rendszeresen hallgatta az egyetemi előadásokat. A teljesen görög környezet igen alkalmas volt arra, hogy az újgörög nyelv gyakorlati ismeretében fokozott eredményeket érjen el. Újabb 500 pengő ösztöndíjjal lehetővé vált számára, hogy a nyári hónapokat is Görögországban töltve, még jobban felkészüljön arra a még többéves stúdiumra, amely a theológiai fakultáson előtte áll.

Steindl Imre

1904

Steindl Imre. Vállalkozók Közlönye, máj. 31.

(Művészet 1904. 278.)

XV. évfolyam Budapest, 1894 május 6. 19-ik szám

ORSZÁG-VILÁG

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ KÉPES HETILAP

Hirdetések helyben fölvétetnek a kiadóhivatalban (Hold-utcza 7) és bármelyik hirdetési iroda utján. * FELELŐS SZERKESZTŐ: DR VÁRADI ANTAL * Franczia-, Angolország-, Belgium- és Hollandiából hirdetéseket John F. Jones & Cie. (Páris) irodájától fogadunk el.

SZERKESZTŐSÉG: Budapest, VIII. kerület, kerepesi-út 1. szám hová a lapnak szánt közlemények küldendők.
KIADÓHIVATAL: Budapest, V. kerület, Hold-utcza 7. szám.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:
Egész évre ..... 8 frt | Negyedévre ..... 2 frt — kr.
Félévre ..... 4 » | Egy hóra ..... — » 70 »
Egyes szám ára 20 kr., kettős számé 40 kr.

Az előfizetési pénzek csakis az »ORSZÁGOS IRODALMI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG«-hoz az »ORSZÁG-VILÁG« kiadóhivatalának (Budapest, V. kerület, Hold-utcza 7. szám) küldendők.

Az új országház egyenleg-ünnepe

Tegnap, szombaton folyt le az épülő országház egyenleg-ünnepe. Alkalomszerűnek találjuk ennek ötletéből bővebben ismertetni a nagy művet, bemutatva az építés vezetőit, beszámolva arról, mennyire haladt már eddig a munka. Kétségtelen, hogy a legújabb idők nagyszabású építkezései közt sem találunk foghatót az új országházéhoz; s nemcsak nagy arányai miatt, hanem országos fontossága következtében is a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot az a hatalmas palota ott a Dunaparton, a mely néhány év múlva Magyarország törvényhozóinak ád helyet.

Az állandó országházépítési végrehajtó-bizottság elnöke tudvalevőleg gróf *Tisza* Lajos, a király személye körüli miniszter. A vezetésben nagy szerepet játszik az ellenőrző építészeti tanács, melynek elnöke a miniszterelnök, tagjai a végrehajtó-bizottság részéről: gróf *Tisza* Lajos, mint alelnök, *Tarkovich* József, *Lechner* Lajos, *Rupp* Imre, *Gerlóczy* Károly, *Tolnay* Lajos, *Steindl* Imre; a főrendiház részéről: vajai id. *Vay* Miklós b., koronaőr, a főrendiház elnöke, gróf *Szápáry* István, a főrendiház háznagya, gróf *Szápáry* Géza, gróf *Széchényi* Béla, *Szlávy* József koronaőr, gróf *Károlyi* Tibor; a képviselőház részéről: báró *Bánffy* Dezső, a képviselőház elnöke, *Csávossy* Béla, a képviselőház háznagya, *Pulszky* Ferencz, báró *Podmaniczky* Frigyes, *Csernátony* Lajos, dr. *Országh* Sándor, gróf *Keglevich* István, gróf *Zichy* Jenő, *Weber* Antal, gróf *Khuen* Antal.

Az állandó országház-építési *végrehajtó-bizottság*, mely az építkezési ügyek közvetetlen intézésére szervezkedett, tagjai közé számítja gróf Tisza Lajos elnökön kivül gróf Szápáry Istvánt, Tolnay Lajost, Tarkovich Józsefet, Lechner Lajos fővárosi főmérnököt, Gerlóczy Károly polgármestert, Rupp Imre min. tanácsost, Csávossy Bélát és Steindl Imre tanárt, a kinek tervei szerint készül a monumentális mű. A művezetőség, az építészeti iroda ezeken kivül akárhány képzett szakembert foglalkoztat, a hatalmas épület díszítése munkát adott nagyon sok kiváló művészünknek, a készülő mű igénybe veszi a legelőkelőbb vállalkozók munkáját.

Gróf TISZA LAJOS

Az ország szellemi kiválósága kezet fogott az anyagi erővel, hogy minél fényesebb, minél nagyobb munkát alkothasson. Csakugyan már az eszme is nagyszerű: hogy az ezeréves Magyarország ereje és munkája javát erre az épületre fordítsa, a melyben a népnek a képviselői, az ország nagyjai ülnek tanácsot s a néptől nyert mandátum alapján intézik egy komoly, érett nemzet sorsát.

A kivitel pedig méltó lesz a tervhez s a monumentális palota messze időkre hirdetni fogja ennek a nemzetnek magas kulturális fejlettségét. Magyar építő tervezte, magyar vállalkozók munkája alkotta meg, magyar művészek képei és szobrai fogják díszíteni. Kell, hogy érdeklődjünk mindnyájan iránta, kell, hogy mind büszkék legyünk a hatalmas munkára.

* * *

Mai számunkban részletesen ismertetjük úgy a monumentális alkotást, mint bemutatjuk annak a tervezőit, a kik komoly munkával, erős akarattal viszik a nagyszerű művet a befejezés felé. Hálátlanság volna róluk megfeledkezni; zajtalan munkásságuk megérdemli az elismerést.

Nem maguknak dolgoznak, hanem az országnak; rászolgáltak, hogy az egész ország figyelme megpihenjen munkásságukon.

Komoly, szakszerű foglalkozásuk közt úgyis oly kevés a külső dísz és dekorum, adjuk meg mi nekik ez egyszer.

A mai naptól fogva gyorsan halad a monumentális mű a befejezéshez. Alig néhány év s már a teljesen kész alkotást csodálhatjuk meg s a hatalmas kupola büszkén hirdeti a nemzet áldozatkészségét, szellemi fejlettségét, anyagi erejét.

VÉGELADÁS

T. cz. nagyközönség,
Szennel kihirdetem:
Elhatároztam bezárni
Rég fennálló üzletem!
A sok árúm por borítja,
Csak lopom a napokat,
Bolond fővel mért várjam be,
Míg nyakamra csőd szakad?

Tessék, tessék besétálni,
Van boltomban czikk elég,
Lassankint mind a fiókom
Portékával megtelék.
Lehet nálam válogatni,
Az ár olcsó s nem szabott;
Hasznos, elmés, játszi dolgok:
Csupa minta-darabok!

Nyári, őszi, téli versek,
De kiváltkép tavaszi,
Mennyit a »Felföldi Kürt«-ben
Nem ír össze Tar Laczi!
Mind modern, igaz plein air-kép,
Élő szín, hang, üde fény,
A vizét csobogni hallod
S náthát kapsz nehéz ködén!

Itt egy másik láda rejti
A szerelmi gyüjteményt,
Szépen vannak elhelyezve
Kor, rang, üdv és bú szerént!
Érzelgősek, zúgolódók,
Víg-enyelgők, boldogok,
Nagy hatásuk lészen ott, hol
Érző, vérző szív dobog!

Ott hevernek össze-vissza,
Kedves úti rajzaim,
Hangulatos felvételek
A világ piaczain!
Vedd hozzájuk jó Bädekert
És okulva élvezd,
Költség nélkül mind e helynek
Gyönyörében részt veszel!

A családi érzést zengi
Méla tűzzel e csomó,
Van közötte bús, szomorgó, —
De a vidám túlnyomó!
A kikről csak énekelhet
Egy rokoni hű kebel:
Anyós, hitves, dada, gyermek,
Benne sorra szerepel!

Méltók mélyebb figyelemre
»Balladáim s rokonok«,
Felmagasztalom a jámbort
S megbűnhödik a konok!
Hév alkalmi költeményben
Választékom szinte bő,
Mindenikben van valami
Megkapó és meglepő!

Nemkülönben szívreható
Múzsám, hogy ha bölcseleg,
Ítéletet mond merészen
Isten por, ég s föld felett!
Húrjain fölcseng erősen
Szörnyű kétely, tiszta hit,
Dúlja, gyújtja — tetszés szerint —
Az olvasók lelkeit!

Inyenczeknek ajálhatom
Számos csípő versikém,
Épülhetni, mulathatni
A sohasem nyers igén!
Adok verset rythmus nélkül,
Lyrát, a mely elbeszél,
A mit csak előteremthet
A költői láng, szeszély!

Ennyi fényes árút nyujtok
S még becsesebb kincseket
S fel nem foghatom: legtöbbje
Mindazáltal itt rekedt!
Nincs értéke már a dalnak,
Költészetnek vége van,
S savanyú gyászsóhajjal
Vigasztalom meg magam.

Be is zárom most a boltom,
Tűnj hálátlan ihletem,
Szülötteid potom áron
Majd ingyen átengedem.
Ha mi marad, ócska lim-lom
Még derít rám jobb napot:
A »Független Hiradó«-nál
Czikkirónak felcsapok!

Lenkei Henrik

— Regény a vándorszinész-életből —

Csobánczi

Irta: SZINÉRI GYÖRGY

[Folytatás]

E szótlanság jobban elbűvölte Lénárdot bármily szóvirágnál.

— Kisasszony! — szólt Lénárd, leküzdve felindulása első rohamait — kérem, feleljen őszintén kérdésemre.

Folyton ünnepélyes csend.

— Csak azt az egyet kérem öntől, hogy őszinte legyen.

— Szóljon uram! — mondá Julia látszólag nyugodtan, de mégis elfogódott szívvel.

— A mint láthatja ön, komoly ember vagyok, tetteimet higgadt megfontolás szokta megelőzni. Én önben eszményemet találtam föl. Érzem, hogy ön kárpótolni tudna engem eddigi életem sivár, örömtelen voltáért. Mondja: birnának-e érzelmeim ön szivében annyi visszhangot ébreszteni, a mennyi elégséges arra, hogy boldoggá tehessem önt?

— Uram!... Nem birt többet mondani.

— Legyen feleségemmé...

Julia kábultan állott Lénárd égő tekintete előtt. Erre a gyors fordulatra nem számított. Legelőször is Rómeó jutott eszébe, a kinek, ha tőle elpártol, összes illuziói, reményei meg lesznek semmisítve... De tán még sem? Hát ha a kölcsönös vonzalom, a mi köztük volt vagy van... csak muló érzés, téves rajongás, semmi más?... Hiszen ha ennél több volna, azt neki is éreznie kellene?... De ő nem érez mást, mint nagy felindulást. Mindez pár pillanat alatt suhant át lelkében.

Julia lankadni érzé erejét. A ruhák fölötti öröm, a komoly elhatározás súlyos feladata felemészték akaraterejét. Ő eddig csak játszani tanult.

Szerethetné-e ő ezt a derék férfit, a kit tán akaratlanul is tisztelnie kellett, de a ki tán atyja is lehetne?

Lopva Lénárdra nézett.

— Nem kivánom, hogy most döntsön — mondá Lénárd — így rögtön, elhamarkodva... Vizsgálja előbb szivét. Most távozom.

Vette a kalapját.

Julia agyán egy pillanat alatt átczikázott az a regényes tündéri kép, a melyet anyja annyiszor rajzolt eléje, dicsőségről, jólétről, a melyről annyiszor álmadoztak.

— Kérem, fogadja ezt! — Lénárd levonta az ujjáról értékes gyémánt gyűrűjét. — Gondolkozzék! Ha érzelmeinek vizsgálgatása rám nézve kedvezően üt ki, úgy megtartja ezt, ha nem, úgy ma este a színfalak mögött észrevétlenül vissza fogja adni.

Julia még mindig zavarodottan állt. Baljában a gyűrűt tartva, izzó homlokát jobb tenyerébe temetve.

Ime az alkalom! Anyagi jólét, tisztes név, állás, — mint valami jótékony tündér ajándéka, — egy varázsgyűrű birtokához kötve, lábaihoz hull. Érezte, hogy ez a néhány pillanat döntő hatású lesz egész életére. Vége a vándorlásnak, a lenézetés keserűségeinek, a nyomorral, az előítélettel való nehéz küzdelemnek. Megvethetni a tömeget!!... Mindezt felcserélni nyugalmas otthonnal, egy köztiszteletben álló, csinos, művelt férjnek az oldalán.

Mindezt elérni tisztán személyes tulajdonai által!... Eszébe jutott, mennyi szenvedést kellett eltűrnie. A művészet isteni szikrájával keblében, törve magasabb czélok után, éreznie kellett lábai alatt, a lyukas talpú czipőn át a próza göröngyének durva sértéseit.... És most, mindez legyőzve! Kivánhat nő ennél fényesebb diadalt?!... De hát ez csupán az, a mi boldoggá tehet?... Hát a szive?... Megnémult volna?...

Lehet, hogy a rajta levő mousselin és a selyem is mondhattak neki valamit titkos nyelvükön.

»Lásd, mindig ilyeneket fogsz viselni! Te méltó vagy mi hozzánk s mi tehozzád! Jólét, ragyogás az élet kerete. A kép keret nélkül mit sem ér. Csak lom. Aztán nézd, ez az ember javakorbeli, csinos, értelmes, művelt, független. Az élet hosszú, sok mindenért kárpótolni bír; de ha ezt most elszalasztod, ezért tán soha...«

Határozott.

— Uram, szivem az enyém, azzal én szabadon rendelkezem. Ha önt nem pillanatnyi hevülés vagy kalandvágy bírta e lépésre...

Lénárd Julia lábaihoz térdelt. E pillanatban valódi szép férfi volt, arczán a beteges halványságot az izgalom pírja váltotta föl, szemeiben rajongás tüze égett (s mely férfi nem szép, ha még rajongani is tud)? Julia a kanapéra ült s Lénárd előtte térdelve esküdözött egy egész életre való szerelmet.

— Ha-ha-ha! — hangzott egy harsány kaczaj.

Rómeó volt, ki engesztelődési szándékkal kullogott vissza s halkan kopogva, észrevétlenül nyitott be.

Mikorra észrevették, már el is távozott, csak a vakolat csöndes hullása, meg az ablakok rezgése bizonyíták, hogy járt valaki, a ki nem gyöngéden tette be az ajtót.

Lénárd fölriadt; Julia arczát födte el.

— Mondja kérem, van-e ennek a sihedernek jogosultsága ily viseletre? Ha nincs, úgy jövőre elveszem a kedvét ilyenektől.

— A kaczajra?... válaszolta Julia. — Hall-

A BUDAPESTI KIR. MAGYAR
PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
ÉS KERESZTÉNYRÉGÉSZETI INTÉZETÉNEK
DOLGOZATAI
(IGAZGATÓ: GEREVICH TIBOR)

TRAVAUX DE L'INSTITUT
D'HISTOIRE DE L'ART ET D'ARCHÉOLOGIE
CHRÉTIENNE DE L'UNIVERSITÉ
ROYALE HONGROISE PÁZMÁNY PÉTER
DE BUDAPEST
(DIRECTEUR: PROF. TIBOR GEREVICH)

44

ZÁMBORSZKY ILONA

A MAGYAR ORSZÁGHÁZ

65 KÉPPEL

LE PARLEMENT HONGROIS

PAR

HÉLÈNE ZÁMBORSZKY

AVEC 65 ILLUSTRATIONS

BUDAPEST, 1937

76375. — Athenaeum r.-t. nyomása, Budapest.

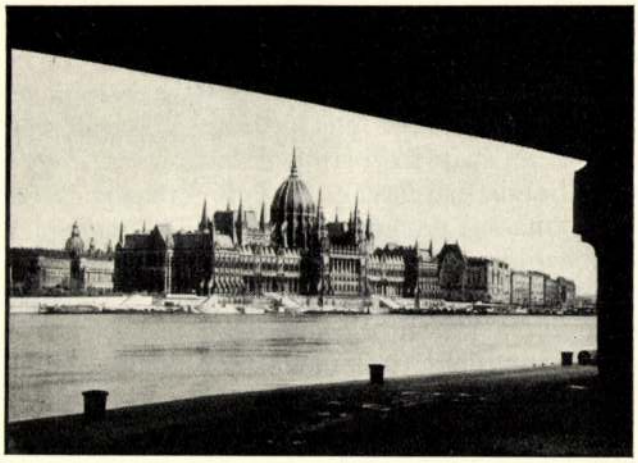

2. Az Országház távlati képe Budáról.
Le Parlement, vu de Bude. Foto: dr. Gyulai

I.

Történelmi stílusok. A nevezetesebb külföldi parlamenti épületek

A magyar Országháza épületét maradandó, nagyszabású épületnek, rendeltetését méltón kifejező műemléknek szánták építtetői, amidőn a nemzet anyagi erején messze túlmenőleg nemcsak gyakorlati rendeltetésű épületet emeltek, hogy az országgyűlés két házának szállást adjanak, hanem az országalapítás ezeresztendős évfordulója alkalmából önálló nemzeti létünknek is örök emléket akartak állítani. Emlékmű és műemlék volt tehát már elkészültekor is, és ez a kettős rendeltetése az idők folyamán mind határozottabbá válik.

A magyar parlamentet építészetileg a legrosszabb időben emelték, amidőn a történeti stílusok felújításának a XIX. századra jellemző törekvése, utolsó meddő próbálkozásait tette s a mindenfelé áhítozott új, korszerű építészet még meg nem született. Annál nagyobbra kell értékelni a parlament építészének, *Steindl Imrének* képességeit, hogy a neogótikának Bécsből kiindult utolsó fellángolásával, építészetileg ily sivár időben is kiválót tudott alkotni.

A XIX. század második felének építészete a neoklasszicizmus és a romantika elvirágzása után, nem egészen logikus sorrendben a reneszánsz, a barokk s végül a román stílus és gótika felé fordult. A század végén már akkora volt az építészeti stílusok zűrzavara, hogy az újító ösztöntől hamis vágányon elindult Liberty és Szecesszió mellett egymással párhuzamosan, egyidejűleg építkeztek a legkülönbözőbb történeti stílusokban. Ez volt a legmélyebb süllyedés. A század első fele, sőt nagyjában a közepe, egész a két utolsó évtizedig megmaradt a magaválasztotta történeti stíl mellett s egy bizonyos bélyeget viselt, stílusakaratot fejezett ki — a felbomló »fin de siecle« azonban káoszba süllyedt, nem volt építészeti meggyőződése, nem tudta mit akar s merre megy, mert mindent akart és semmire sem jutott.

A századvégnek a mindent tudnivágyó felvilágosultság büszke öntudatában tetszelgő embere ezt a stílusösszevisszaságot a művészi szabadság egy olyan eldorádójának tekintette, amelyben az építész, vagy ami még könnyebb, az építtető az összes létezett történelmi stílusok elemeit, ornamentikáját, szerkesztési, építési formáit szabadon alkalmazta, vegyítette, összesítette.

Mi volt az előnye a kor embere szemében a történelmi stílusok e korlátlan és féktelen uralmának?

Látszólag megtanulhatóvá s elsajátíthatóvá vált a művészet. Kisebb tehetségű művészek is folyékonyan beszélték ezt a történelmi formanyelvet. A feladatkörök szerint kialakult minden szükségletnek a leginkább megfelelő stílus. Igy a reprezentációra szánt palota csak barokk stílusban épülhetett, az operaház olasz reneszánszban, a múzeum klasszikus, a templom román, vagy gótikus stílusban.

A tárgyilagos művészettörténet szempontjából azonban csak egyetlen előnye volt a történelmi stílusok kizárólagos uralmának: a mult építészeti emlékeinek utánzása szükségessé tette azok megismerését, pontos felmérését, tudományos és művészettörténeti feldolgozását.

Meg voltak azonban természetesen ennek a kornak is a maga kiváló tehetségei, akik remekművet alkottak, mert hiszen a művészetben a döntő tényező mégis csak az egyé-

niség, a mindenkori stílus pedig csak az a megjelenési forma, amelyben a művész megnyilatkozik. De minthogy minden korstílus az illető kor társadalmi, gazdasági, kulturális, nemzeti követelményeinek nemcsak hű kifejezője, hanem egyenes függvénye, következménye, így magától értetődik, hogy a történelmi stílusban való építkezésnek éppen azok az alkotásai távolodtak el legjobban saját koruk lelkétől, amelyek leghűbben, legszolgaibban igyekeztek tudományos pontossággal utánozni valamely régibb kor lelkében fogant műalkotást.

S hogy a történelmi építészet sohasem tudta maradéktalanul kifejezni korát, azt legjobban bizonyítja az a körülmény, hogy a művészetek szentháromsága talán soha olyan élesen nem különült el egymástól, mint e század folyamán. A barbizoni festők közvetlen természetszemlélete, az impresszionisták atmoszféra- és színálmai semmi összefüggésben nem állottak a kor építészetével s így nem csoda, hogy ezek a történelmi stílusban épült alkotások csaknem kivétel nélkül diszharmonikus szobrászati és festészeti díszt kaptak. Mily kevéssé illenek be Steindl Imre ragyogó neogótikájába akár Kőrösfői-Kriesch Aladár puritán stilizálása, avagy Dudits Andor patétikus falfestményei, nem szólva az épület szobrászati díszéről.

*

A XIX. század derekán a történelmet mozgató erők fokról-fokra több szerepet juttatnak a képviseleti törvényhozó hatalomnak. Az abszolut monarchiák egymásután alakulnak át alkotmányos államformákká s ezzel kapcsolatban új feladatkör nyílik az építőművészet számára: otthont adni a népképviseletnek.

Ennek az új hajléknak nemcsak gyakorlati rendeltetése van — a népképviselet gyűlései számára alkalmas termet építeni — hanem magasabb állametikai célja is: különálló épülettel kell hangsúlyozni az egyre jobban önállósuló szerv, a törvényhozó testület szuverénitását, az épület külső díszével és terjedelmével pedig kifelé is reprezentálni az alkotmányos kormányzás ez új szervének jelentőségét.

Ez a feladatkör sem volt merőben új, hiszen mintául ott állottak a reneszánsz városállamainak tanácskozóházai: a Signoria- és a Podestà-paloták megoldásai. De míg a multban a kornak megfelelő és az akkor uralkodó stílusban emelték nemcsak a magán-, hanem a középületeket is, a XIX. században, uralkodó világstílus hiányában, a törvényhozás csarnokai a művészettörténelem korábbi stílusait ismételték.

A XIX. század folyamán épült parlamentépületek közül, csupán az eredetileg ezen célra készült törvényhozási palotákat véve figyelembe, elsőnek a Charles *Barry*-tól tervezett londoni Parliament Building-ről szólunk.

Az angol parlament 1224-ben III. Henrik alatt, de még valószínűbben I. Edward uralkodása idejében (1272—1307) a londoni Westminsterhall-ban tartotta üléseit. A Westminsterhall 1097-ben épült s építője Wilhelm Rufus volt. A régi gyűlésterem, a Fairroom a XVI. században VI. Edward alatt épített Sct Stephen Hall-al együtt 1834-ben tűz áldozata lett s az új Parlament építésére ekkor kiírt pályázaton nyerte el az első díjat Charles Barry.

A középkori angol gótika szellemében, de az új gótika stílusában épült angol Parlament, hasonlóan a magyarhoz, a várost átszelő hatalmas folyam partján, annak folyásával párhuzamosan nyert elhelyezést. Téglányalakú alaprajzát csak az 1834. évi tűz pusztításától megmentett ősi Westminster Hall és Sct Stephen-kápolna, az épület tulajdonképpeni magva, kiszökkelése teszi szabálytalanná. Homlokzatából, mintegy bordázatot képezve, sűrűn emelkednek ki a háromszögletes, kis csipkés fiálékban végződő óriási pillérek. A két emeletre tagolt, hosszan elnyúló (a Themse partján 270 méter) épülettömb kiemelkedő részei a 102 m magas Viktória-torony, az óratorony és a központi csarnok, a Central Hall feletti torony.

Az építési időrendben következő washingtoni Capitolium klasszikus stílusban épült.

Már 1793-ban felmerült a gondolata a Washingtonban emelendő Parlament megépítésének. Az alapkövet el is helyezték még ebben az évben, de a bekövetkezett belső háborúk és nehéz gazdasági viszonyok megakadályozták az építkezést. 1848-ban

pályázatot írnak ki egy nagyszabású épület, a kétkamarás országgyűlés házának felépítésére. *Anderson* tervét fogadták el a kivitelre s őt utasítják, hogy tervét a gyakorlati célnak megfelelően átalakítva, *Walter* később *Clark* építészekkel együtt kivitelezze. 1851-ben kezdték meg és 1867-ben fejezték be az építkezést.

Az épület, hasonlóan a mienkhez, egy önmagában is befejezett középső részből és két szárnyból áll. A középső részben a kupola alatt a közös díszcsarnok, a könyvtár és a kisebb üléstermek, míg a szárnyakban a tulajdonképpeni üléstermek és a hivatalok nyertek elhelyezést. Az épületrészeket csak egy aránylag keskeny folyosó köti össze. Igy az egész alaprajz nem egységes téglányidomú. Az épületcsoportokat a klasszikus oszlopokkal és a bejáratok felett tympanonnal díszített homlokzat kapcsolja egybe. A klasszikus római-korinthusi stílusban emelt épület középső részén emelkedő kupola Thomas W. *Walker* műve. A bejáratokhoz vezető hatalmas lépcsőházban némi előzményét látjuk a magyar parlament neogótikus stílusához egyáltalában nem illő lépcsőfeljáratának.

Ugyancsak klasszikus stílusban épült 1874—1883 között a bécsi Parlament, Theofil *Hansen* műve. Az alaprajz majdnem négyzetes alakját a homlokzat közepén és a négy sarkon kissé előreugró rizalitok törik meg. Az épület közepén húzódó Perisztilből kétoldalt nyíló csarnokokon keresztül jutunk az üléstermekhez. Úgy a külső, mint a termek belső kiképzése tipikus példája a XIX. században kialakult »klasszikus« stílusnak.

A XIX. század elején épült berlini Reichstagshaus és a különálló Abgeordnetenhaus reneszánsz stílusát vették mintául parlamentjeik építésénél a kisebb német államok. Városok szerint váltakoznak az olasz korai reneszánsz (Brünn: Landhaus), a késő reneszánsz (Strassburg) stílusán keresztül egészen a XVII. századi német barokkot utánzó (Danzig) stílusig.

Az olasz parlament épületének magvát egy XVII. századi palazzo, az ú. n. Palazzo di Montecitorio alkotja, amelyet 1650-ben a Ludovisi-család részére nem kisebb művész, mint *Bernini* tervezett, ha az építkezést nem is ő fejezte be. Carlo *Fontana* az épületet később, XII. Ince

pápa megbízásából a Pápai Bíróság részére átalakította. Ehhez, az 1817-ben újjáalakult Parlament részére, 1905—14 között Ernesto *Basile* észak felől új épületrészt csatolt, amely a hagyományos reneszánsz formákat nem egészen szerencsésen, szecessziós törekvésekkel elegyíti.

Az új gótika stílusában épült az ottawa-i (Canada) Parliamentbuilding, csakhogy, eltérően a magyartól, e stílusnak teljesen leegyszerűsített formájában. Alaprajza téglalap-alakú, melynek két végében nyertek elhelyezést az üléstermek. A hosszanti homlokzat közepén nyíló főbejárat fölött négyzetes csonkatorony emelkedik. John A. *Pearson* épülete belső részében kapott gazdag kiképzést. A díszes előcsarnokban az oszlopokból és pillérkötegekből mintegy szárából kinyíló hatalmas virág bomlik ki a boltozat sűrű bordázata. A tanácskozótermek kiképzése azonban eltér a homlokzatok és az ablak kivitelénél kifejezésre jutó új gótikától s a reneszánszból átvett kazetták s a korai barokk ornamentikája díszítik a belső termeket. Itt is megtaláljuk tehát a XIX. század jellegzetes stílus-keveredését.

Ausztráliának a XX. század 20-as éveiben alapított új fővárosában, Canberrá-ban mód volt céltudatos városrendezési tervvel előre kijelölni a középületek helyét. Igy kerültek egy csoportba, a város központjába a Parlament, a minisztériumok, a tudományos intézetek, posta, bankok. Az 1923—27. években épült Parlament a kor szellemének megfelelően leegyszerűsített, külső dísz nélküli, belülről kifelé tervezett építmény. A kétemeletes épület lapos tetejéből csekély kiemelkedéssel jelzi a tervező építész, W. B. *Griffin*, a két ülésterem helyét. A főhomlokzaton három helyen megtöri a koszorúpárkányt s a fal síkjából kiugró egy nagyobb és két kisebb rizalittal hangsúlyozza a bejáratokat, melyek közül a középsőhöz nyitott lépcső vezet. A homlokzatot csupán a ritmikusan váltakozó méretű ablakok sora díszíti.

Végül meg kell említenünk a néhány éve befejezett japán parlament épületét. Nem a történelmi stílusok klasszikus példái, hanem a XIX. század folyamán épült parlamentek szolgáltak alapul a Tokio központjában,

hatalmas téren elhelyezett japán Parlament épületének. A 900-as évek elején kiírt pályázat után japán építészek látogatják az európai és amerikai fővárosokat, szorgalmasan jegyezgetve s leírásokat, tervrajzokat, alaprajzokat gyüjtve az imént felépült, vagy épülőben levő törvényhozási épületekről s ezek hatását meg is találjuk ezen a sem alaprajzában, sem díszítésében nem a régi japán művészeten alapuló, hanem a XIX—XX. századi európai történeti stílusokból kompilált épületen és belső díszítésén. Alaprajzi elrendezésében, a szimmetrikusan elhelyezett üléstermek, valamint a középső épületrésznek s a szárnyaknak lezárásánál mindkét homlokzaton kiugró, belső térrel bíró rizalitnak hangsúlyozása a magyar Országházára emlékeztet. Míg külsejében láthatólag a modern canberra-i és a klasszicizáló washington-i parlamentek voltak hatással a tervező építészre.

Áttekintve a világ legnevezetesebb parlament-épületeinek alaprajzát, belső és külső megjelenési formáját, nem találunk bennük egységet. A tervező készen kapta a többnyire azonos utasítást az épület beosztására nézve. Ehhez kellett azután a kor szelleme által megkívánt történelmi stílus külső formáit és belső díszítést alkalmaznia. E feladatot különböző módon igyekeztek megoldani, jobbrosszabb eredménnyel, a kor legkiválóbb építőművészei. Steindl Imrének, a magyar Parlament építőjének sem sikerült megtalálnia a külső megjelenési forma által megkívánt, de a belső célszerűségnek mégis megfelelő stílusegységet. Sikerült azonban finom művészi érzéssel létrehoznia a kettő közötti összhangot.

II.

Az Országház építésének történeti előzményei

Bár hazánk előljárt a parlamentarizmus gondolatának kialakításában, a törvényhozás számára állandó hajlékra sok századon keresztül nem volt szükség. A váltakozó királyi székhelyek és más történelmi adottságok hozták ezt magukkal. A Habsburg-monarchia megszilárdulásával jobban állandósul az országgyűlések színhelye, de viszont tudjuk, hogy a centralizáló törekvésekkel ellenkezett az önkormányzatot képviselő országgyűlés. Csak a XVIII. század elejétől alakult ki Pozsonyban az országgyűlések székhelye, ahol több helyen tartott a két rendi tábla gyűléseket. Sőt időközönként Budán, a Hillebrand építette fényes hajlékban is ülésezett az országgyűlés. A mai Belügyminisztériumnak Országház-utcai frontjában a XVIII. századvégi »copf« stílű építészetnek e kiváló alkotásában tartotta üléseit az 1790., 1792. és az 1807. évi országgyűlés.

A nemzeti öntudat újjáébredésével azonban a Rendek is felismerték annak a gondolatnak a jelentőségét, hogy az ország összes gazdasági, kulturális és nemzeti erőforrásai egyetlen központba, az ország fővárosába egyesíttessenek. Ez a főváros, ha egyelőre hivatalosan nem is, de fekvésénél és a Dunához vezető utak találkozásánál fogva csak Pest lehetett. Itt a pesti Duna révénél futottak össze azok az ősi karaván-utak, amelyek Itáliából, Boszniából, a Havas-alföldről, Moldvából, Lengyel- és Orosz-

III.

Az Országház jelenlegi épületének tervpályázata

1880-ban az országgyűlés törvénybe igtatja az állandó Országház építésének régóta vajúdó nemzeti közóhaját. Az 1880. évi LVIII. t.-c. kimondja:

1. §. Az Országgyűlés mindkét házát befogadó állandó országházának a főváros ötödik kerületében levő Tömő-téren építése elrendeltetik.
2. §. A minisztérium utasíttatik, hogy az épitendő országháznak pályázat útján elkészítendő tervét az arra vonatkozó költségvetéssel együtt, jóváhagyás végett, mielőbb terjessze az országgyűlés elé.
3. §. A minisztérium felhatalmaztatik, hogy az építési tervek elkészítéséből felmerülő költségek fedezése végett póthitelt vehessen igénybe.
4. §. Ezen törvény végrehajtásával a miniszterelnök bizatik meg.«[14]

Még mielőtt a törvény értelmében az új Országháza pályázatát előkészítő Országos Bizottság megalakult volna, a szakköröket erősen foglalkoztatta a kiírandó pályázat ügye, helyesebben az a kérdés, hogy a pályázat, Magyarországon eddig egyike a legnagyobb szabású építészeti vállalkozásoknak, nemzetközi lesz-e vagy nemzeti? Az ország közvéleménye nemzeti pályázatot követelt és joggal hivatkozott külföldi példákra; az angolokéra, akik a Westminster Palast, az új angol parlament s a németekére, akik a berlini Reichstagshaus pályázati kiírásánál

csakis saját nemzetbeliek részére tették lehetővé a pályázat elnyerését, a németeknél még azzal a hozzáadással, hogy osztrák-német művészek is részt vehetnek. A franciáknál pedig köztudomású, hogy a XIX. század összes középítkezéseinél csak francia építészek pályázhattak.

A Magyar Mérnök- és Építész Egylet 1881 február 16-án feliratot intézett a nemzeti pályázat érdekében a miniszterelnökhöz, hangsúlyozva, hogy »a magyar kultúrtörténelem legújabb és hogy úgy mondjuk epochális jelentőségű fejezetét magyar művész írja, illetőleg rajzolja meg.« [15] Később látni fogjuk azonban, hogy a pályázat mégis nemzetközi lett.

Az 1881. év elején megalakul az Országos Bizottság, melynek a törvényben körülírt hatásköre volt a telek végleges kiszemelése s a kiírandó pályázat útján az építési megbizatás kiadása. A Bizottságban képviselve volt a két Ház, a kormány, a főváros, a Közmunkák Tanácsa.

A Bizottság a pályázatok kiírása előtt fontos elvi határozatot hozott, amely szerint az épülő új Országháza tervezése »ami a beosztást és célszerűséget illeti, nem korlátozandó pénzügyi tekintetek által, hanem az épület a jelen, valamint a jövőbeli szükségleteknek is megfelelően épüljön«. Nagyjelentőségű határozat volt ez, mert egyetlen eset az elmult század középítkezéseinél, amikor anyagi tekintetek nem vágták el az alkotó építész művészi képzelő erejét s így az új Országháza lett az egyetlen középület, amely már felépülésekor nem bizonyult szűknek.

Végre 1882 április elején megjelenik a pályázati hirdetés, amelynek lejártáig, 1883 február 1-ig, összesen 19 terv érkezett be.

Az Országos Bizottság 1883 április 22-én döntött a pályadíjak odaítélése tekintetében. A Bizottság elnöke maga a miniszterelnök. Övé és a tagoké az érdem, hogy a beadott pályaművek közül biztos szemmel választották ki azt az örökéletű alkotást, amely hivatva volt hirdetni a magyar alkotó szellem dicsőségét.

Tisza Kálmán miniszterelnök, Andrássy Gyula gróf, Csernátony Lajos, Éber Nándor képviselők, Gerlóczy Károly Budapest polgármestere, Hieronymi Károly mérnök, államtitkár, a Magyar

Mérnök- és Építész-Egylet képviseletében, visontai Kovách László a képviselőház háznagya, Lipthay Béla báró főrendiházi tag, Ney Béla főmérnök a Közmunka- és Közlekedésügyi Miniszterium képviseletében, dr. Országh Sándor a Közmunka Tanács képviseletében, Pártos Gyula építész a Képzőművészeti Társulat képviselője, Podmaniczky Frigyes báró a Közmunka Tanács alelnöke, Prónay József belügyi államtitkár, Ráth Károly főpolgármester, Ráth György az Országos Képzőművészeti Tanács képviseletében, Szápáry István gróf a főrendiház háznagya, Tarkovics József min. tan. (miniszterelnökség), Tisza Lajos orszgy. képviselő, Weber Antal és Ybl Miklós építészek.

A Bizottság ugyan első ülésén még nem adta ki a megbízást, de kiválasztott hat első tervezetet, amelyek közül négy jutalmat kapott, kettőt pedig megvásároltak. A beadott 20 titkos szavazat közül első helyen 19-et Steindl Imre »Alkotmány I.« jeligéjű terve kapott, ugyanennyit Hauszmann Alajos »Patres conscripti« jeligéjű terve második helyen; 16—16 szavazatot kapott, a 3. és 4. díjra Schickedanz Albert és Freud Vilmos »Alkotmány II.« és a »Scti Stephani regis« jeligéjű terv, amelynek szerzője az osztrák Wagner Otto volt. Ezenfelül a Bizottság megvásárolta 1.500 forintért Emil R. von Förster »Magyarország nem volt, hanem lesz« (19 szavazattal) és Fellner-Hellmer »Moriamur pro rege nostro« jeligéjű tervet (15 szavazattal). Nyolc szavazatot és dícséretet kapott az »Egyesült erővel« jeligével bíró pályamunka. Az összes tervek május hó 7-ig megtekinthetők voltak a várbeli Fegyvertár épületében levő kiállítási helyiségekben.[16]

A Bizottság az egyenlő számú szavazatok ellenére, már az első helyre való sorozással mintegy eldöntöttnek vélte Steindl Imre javára az első díj kérdését is. Mégis, minthogy a benyujtott és pályanyertes tervek egyike sem felelt meg százpercentesen a gyakorlat követelményeinek, elhatározta, hogy a kivitel alapjául szolgáló végleges tervet pályázat mellőzésével most már megbízás útján fogja megszerezni. Hogy a Bizottság Steindl Imrét tekintette a pályázat nyertesének, az abból is kitűnik, hogy a kivitellel, pályadíjnyertes tervének alapulvétele mellett, őt bízta meg.

A kivitelre elfogadott tervvel egyenlő számú szavazatot kapott Hauszmann Alajos »Patres conscripti« jelige alatt benyujtott műve. [17] Egy pillantás az alaprajzra és külső képre elegendő ahhoz, hogy megtaláljuk a választott külső stílusához illő belső beosztást. A világos, könnyen áttekinthető alaprajz kiaknázza mindazon gyakorlati előnyöket, miket a telek nyujt, hogy mintegy belső berendezésének célszerűségével pótolja azt, amit nagyszabású művészi külső hatásban el nem ért. Mellőzi a középső csarnok hangsúlyos kiképzését. Az épület külsején fel sem tünteti, csupán az üléstermek fölé helyez

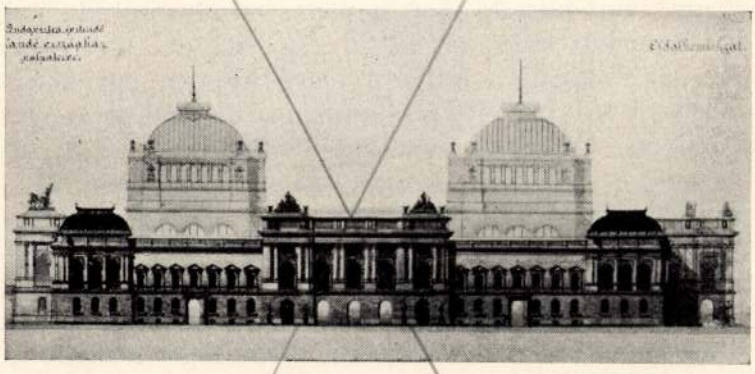

4. Hauszmann Alajos : Az Országház terve.
Aloïs Hauszmann : Projet du Parlement.

szögletes kupolákat. E két emeltebb résztől eltekintve az épület megőrzi a reneszánsz paloták tömbszerűségét és csak a bejáratok gazdagabb kiképzése bontja meg a homlokzati kép síma felületét. A mester által évekkel később épített Kúria előzményét látjuk e tervében.

Az ugyancsak reneszánsz stílusban építő Schickedanz Albert és Freud Vilmos [18] »Alkotmány II.« jeligéjű együttes terve nyerte a harmadik díjat. Úgy az alaprajzon, mint a homlokzati képen érvényesül a reneszánsz palotaépítkezés elgondolása. A két építész alkalmazkodik ugyan a megszabott feltételekhez, de a célszerűségből sokat feláldoz az architektúrának. Az adott telekből egy majdnem

6. Wagner Otto : Az Országház terve.
Othon Wagner : Projet du Parlement.

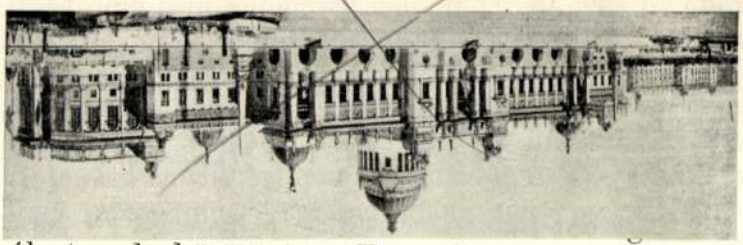

lású pályatervek között (az »Egyesült erővel« jeligéjű volt kifejezetten bizánci), csupán Steindl Imre »Alkotmány I.« jeligéjű pályaterve készült csúcsíves stílusban. Steindl már a berlini parlament épületére is neogotikus tervvel pályázott, amellyel dícséretet nyert, s amely a magyar Országház tervpályázatának stíluselőzménye.

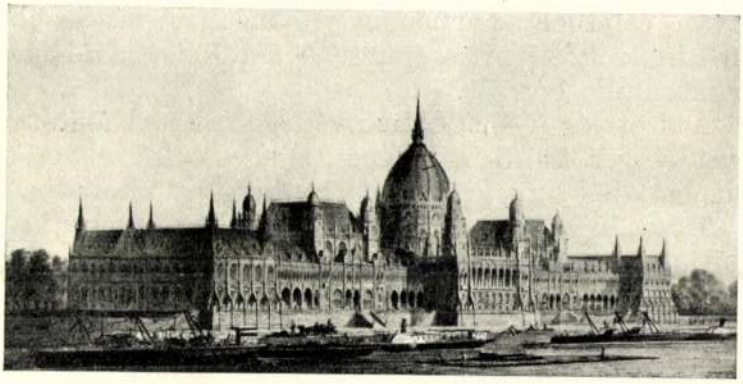

7. Steindl Imre : Az Országház első terve.
Émeric Steindl : Projet primitif du Parlement

Steindl Imre, amikor 1899-ben a Magyar Tudományos Akadémia lev. tagjává választotta, — az új Országházról szóló — értekezésében ezeket mondja :

»Én az új Országházánál új stílust nem akartam teremteni, mert ilyen, századokra szóló monumentális épületet ephemer részletekkel nem kezelhettem, hanem igenis, arra törekedtem, hogy a középkor e remek stílusába szerény módon, óvatosan, mint azt a művészet mindenkor okvetlenül megkívánja, nemzeti és egyéni szellemet hozzak be«. [20]

Amint a pályadíjnyertes terv első fogalmazásán látjuk, az épület nyomott, elnyujtott benyomást kelt, holott a beépített alapterület nagysága ugyanakkora, mint a

valóban kivitelre került tervnél. Az épületet nem a felső, hanem az alsórakodópartra helyezi, közelebb a víz szintjéhez s ezáltal a homlokzatot megtöri. Az inkább keletiesen ható legömbölyített toronyvégződések, a tetőzet kialakítása és a kupola elhelyezése okozza, hogy a gotikus díszítő-elemek ellenére, az épület első fogalmazásában nem tesz eleget a gotikus építkezés szerkezeti követelményeinek.

Steindl a tervet a bizottság utasításához képest átdolgozta. Az épületbe, az eredeti tervtől eltérően, célszerűségi okokból még egy félemeletet iktatott, s a Duna szintjétől 6 méternyire kezdődő alsórakodópart szabadonhagyása céljából az innen még 5 méterrel magasabban fekvő felsőrakodópartra építette,[21] ami kétségkívül emeli monumentális hatását.

A bizottság a — most már véglegesnek nyilvánított — tervet »úgy a külső megjelenés, mint a belső célszerűség szempontjából kifogástalannak találva«, azt elfogadja.

Tisza Kálmán miniszterelnök 1884 március 13-án nyujtja be az »Állandó Országház építési tervének jóváhagyásáról és az építés végrehajtásáról« szóló 1884. évi XIX. t.-c.-et.[22]

1. §. Az állandó Országháznak a minisztérium által bemutatott építési terve jóváhagyatván, elrendeltetik, hogy az állandó Országház az 1880 : LVIII. t.-c.-ben meghatározott s a bemutatott terv szerint fölépíttessék s az építési munkálatok, melyek még a folyó évben megkezdendők, akképpen végeztessenek, hogy az állandó Országház építése lehetőleg 10 év alatt befejezhető legyen.
2. §. A szükséges előmunkálatok, valamint a jelen évben teljesíthető építési munkák költségeinek fedezésére a minisztériumnak 200.000 frt erejéig hitel engedélyeztetik. Jövőre az építésre évenként igényelt összegek az állami költségvetésbe veendők fel.
3. §. Amennyiben az Országház építése, vagy környékének megfelelő módon szabályozása és elrendezése érdekében további törvényhozási intézkedések kívántatnak, ezekről külön törvény fog gondoskodni.
4. §. Ezen törvény végrehajtásával a miniszterelnök bizatik meg.

A törvényjavaslat indokolásában a kivitelre elfogadott terv stílusáról a következőket mondja :

»... csupán az építészeti stílre nézve megemlítem, hogy tekintettel az építési telek fekvésére és környezetére, és tekintettel hazánk történeti multja s alkotmányának ősi időből származó fejlődésére, s végül tekintettel arra is, hogy a Főváros dunabalparti épület-sora, habár díszes és méltó megjelenésű palotákból és házakból áll, jelen alakjában — éppen mivel csaknem kivétel nélkül a modern (renaissance) stílirány idomzatai szerint épült föl, — szinte az egyhangúság jellemével bír, aminek megtörésére és a főváros képének élénkítésére egy romantikus stílben épült nagyszabású épület a legjótékonyabb hatást fogja gyakorolni, ... mert a gót stíl a fennforgó követelmények valamennyiét képes kielégíteni s mert a beérkezett pályatervek közül — eltekintve a stíl kérdésétől — a belső beosztás és az architektónikus kiképzés összhangjának szempontjából is a fennforgó igényeket a legnagyobb mértékben képes kielégíteni.«[23]

Ugyanitt mondja a Közlekedésügyi Bizottság jelentése:

»A gót stíl ugyan nem nemzeti, de ha nemzeti stílünk nincs, kétségkívül a legfenségesebb eszméknek, a szabadság és az államhatalom eszméjének képviselésére, teljes nyugodtsággal választja, azon eredetiben nem is német, hanem francia stílt, melynek oly szép és magasztos példányaival találkozik nemcsak külföldön, hanem hazánkban is, de melyet — hogy profán építkezésre a legújabb időben is nagy sikerrel használnak — mutatja a párisi vagy a bécsi községház. Az Országháznak az alkotmány régi s az állameszme magasztos voltának nagy arányokban, a királyi vár és a Duna átellenében meg kell felelnie.«[24]

A törvényjavaslat tárgyalásának vitája során a Képviselőházban Apponyi Albert gróf a javaslat ellen szólalt fel. Az új országháza építési költségeit sokalja, s beszédét azzal fejezi be, hogy »... utasíttatni kérem a kormányt arra, hogy az 1880 : LVIII. t.-c. értelmében az állandó Országház építésére vonatkozólag újabb, az ország pénzügyi helyzetének is megfelelő előterjesztést tegyen. (Hosszantartó, zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)«[25] Gróf Tisza Lajos, Jókai Mór és mások felszólalása után, akik a javaslat pártját fogták, megejtették a névszerinti szavazást, melynek eredményeképpen a Képviselőház 48 szótöbbséggel elfogadta az állandó Országháza építtetéséről szóló törvényjavaslatot.

A Főrendiházban 1884 május 15-én került tárgyalásra az 1884 : XIX. t.-c. Az ülésen Sztáray Antal gróf indít-

ványt nyujtott be, melyben azt javasolja, hogy hagyják az új Országháza építtetésének megvalósítását arra az időre, amikor az ország anyagilag könnyebben viselheti el egy ilyen monumentális épületnek költségeit.

A vitában felszólalók közül Ipolyi Arnold indokolja hosszasabban az állandó Országháza felépítésének szükségességét. A kiváló műtörténész a következőket mondta :

»Az új országháza a nemzet méltóságának s egyszersmind magasabb monumentális műízlés által, a nemzet e hazában való ezeréves létének méltó emléke kell, hogy legyen.« Hivatkozik Hellas, Róma, a középkori városok példáira. »Firenze a XIII. században kis kalmár város, így emelkedik naggyá tanácsa azon határozata által, hogy városuk építőmestere oly tervet terjesszen elő a főegyházuk emelésére, melynél az emberi értelem és tehetség már szebbet és fenségesebbet nem alkothat. Éppen így szól Páris maerje : Robert de la Pommerau IV. Henrik korában, hogy a nemzetek szellemi nagyságának és tehetségének hanyatlását, a közszellemnek enyészetét, a barbárságba süllyedését mindig a nagy műemlékek elhanyagolása előzi meg.« »Törpékké süllyedvén, ezzel akarják lelkiösmeretük kiáltó szavát elfojtani.« ». . . Nemzetünknek nem lévén külön építészeti stílje, mivel még sajátos népies dekoratívus ékítménymotívumaink fejlesztésére sem fordítunk kellő gondot — külön nemzeti stílben nem alkothatunk. Kétségtelen, hogy a jelenleg divatozó renaissance-ízlés, amint a legegyszerűbb, a legalkalmasabb, úgy legkényelmesebben megfelelhet mostani életszokásaink kellékeinek. És e mellett még legolcsóbb is lehet, ha nincs drágább anyagból és túlterhelve faragvánnyal. De éppen ezen okoknál fogva, mellőzvén a magasabb műeszményt s alkalmazkodva a közönséges formákhoz, ez egyszersmind legkevésbbé monumentális alkotás. Ellenben a gót stíl — mint a legkitűnőbb monumentális stíl, melyben a műépítészet tökélyét és magaslatát elérte — éppen ennél fogva közönséges célokra nem alkalmas.

A gót ízlés éppen alapszervezete és konstrukciójánál fogva, mely az egész alkotás súlyát és rendszerét egyes támpontokra helyezi s az oldalfalazatot felosztva organikusan tagozza, csakis nagyobb terem és csarnokszerű- alkotásra alkalmas. De éppen ezért támrendszere mellett, falai főelosztásánál fogva, egyszersmind a legvilágosabb, legderültebb, legkimértebb alkotás, melynek sűrű, tág és magas ablakzatánál fogva túlerős világítását az üvegfestészet által kell megtörni. S ámbár magasba törő eszményi fensége a legalkalmasabbá vallásos épületek emelésére tette, másrészt a gót építészet e neme a feudalizmus elleni visszhatásnak köszöni egyik lendületét, midőn a városok polgári szabadsága és alkotmányuk kivívásával utalva lőnek közgyülekezési, tanács-

kozási, választási termek és csarnokok alkotására, s így keletkeztek városházaik, a céhek, egyetemek csarnokai. Mint Guizot mondja, hogy valamint a székesegyház körül s a monostor aljában emelkedő város annak műhelyeiből és műterméből vette át elöljárói, főnökei, tanácsa szabad választását és hasonlóan a monostor temploma, hajója és csarnokai szolgálnak gyülekezési termeik mintáiul.«

»Más kérdés, hogy alkalmas-e a gót stílus egy olyan gyakorlati, kényelmi, vagy hasznossági célokra, mit az ily országház követel, ahol három nagy és néhány kisebb terem és csarnokszerű folyosók még számos egyszerű szobasor és lakhelyiséget több emeleten elhelyezve kénytelen magába foglalni. Ez esetben a szigorú rendszeres gót szerkezet, mely nem tűri a merev faltereket s az apró lakhelyiségeket, következetesen át nem vihető. Ehhez alkalmazkodva az előttünk álló terv is a gót stílt inkább módosításban és külső dekoratívus motívumaiban használja fel, mintsem szigorúan merev rendszere alapszervezetében.«

»Az új országháza, ha e terv szerint épülne meg, valóban a nemzetnek méltó háza, Akropolisa és Palladiuma lehetne a magasabb és emelkedettebb nemzeti élet, annak népképviselői, főrendei által megnépesítve, a nemzet által pedig látogatva, mint az egyházak és múzeumok és nem csupán a dicsőség üres, kérkedő és holt mauzoleuma.«

»Valóban nem mondható azután pazarlásnak, ha végre is egyszer 5 milliót költünk — mert csak ennyivel haladná meg a kiadás az anyagi szoros szükséget — egy magasabb műeszmény, egy nagy nemzeti műemlék létesítésére és hogy adjunk már egyszer nemzeti érzelmeinknek és lelkesedésünknek méltóbb, tényleges kifejezést anyagi áldozatok árán is és nem csupán üres szólamok, frázisok által! Ki tudja, nem lesz-e az ezáltal megerősödő nemzeti öntudat és lelkesedés jövedelmezőbb és hasznosabb, mint annyi más anyagi beruházásunk. Mert nem szabad arról megfeledkeznünk, hogy az eszményi és szellemi kellékek a nemzet életében az anyagiak mellett mindig számbaveendők és azoknak is érvényesülniök kell.«[26]

A jelenlevő 208 főrendiházi tag közül Sztáray indítványára csak 74 tag szavazott, vagyis 134 tag kívánta a javaslatnak törvényerőre emelését s az építkezés melőbbi megkezdését, hogy »az országgyűlés — a nemzet ezeréves fennállását ünneplő évben, 1896-ban — már az új Országházában tarthassa üléseit«.

IV.

Az építész

Ha igaz az, hogy a zseni a végsőkig felfokozott szorgalom, akkor Steindl Imre élete folyását végigkísérve, — amíg eljutunk művészegyéniségének fokozatos és folytonos fejlődése során az Országházig, sikerekben gazdag életének főalkotásáig — úgy igazat kell adnunk ennek a megállapításnak.

Steindl Imrével is kétségtelenül veleszülettek a zseniális adottságok, de egy hosszú emberöltő fáradságos és céltudatos munkája, rengeteg tanulmány, kora építészetének teljes elméleti és gyakorlati ismerete, a műemlékek hosszú sorozatának restaurálása kapcsán elsajátított építészettörténeti érzék s mindenekfelett a saját maga által különböző történeti stílusokban épített művek hosszú sorára volt szükség, amíg eljuthatott művészéletének gerincéhez: a műremekhez.

Talán nem véletlen, hogy német származása bizonyos sorsközösségben kapcsolja a nagy Bach J. Sebestyénhez, a nyárspolgáréletsorban örökéletű remekműveket alkotó, nagy muzsikushoz. Polgári miliőben született — atyja tekintélyes pesti ékszerész volt — 1839 október 29-én, s polgári miliőben élte le egész életét. Életkörülményei, különösen vagyoni helyzete, — hiszen magáért az Országháza felépítéseért egy egész tekintélyes kis vagyont, több mint egymillió aranykoronát kapott — megengedhették volna számára egy művészfejedelem nagystílű életét.

Steindl Imre mégis, a vele született polgári hajlamoknak engedve, jól érezte magát műegyetemi tanártársai s a kor neves építészeinek igen előkelő szellemi színvonalon álló, de nyugodt, biztos polgári életet élő, kedélyesen meghitt, szűk körében.

De ez a külsejében semmi grandseigneuri vonást el nem áruló, modorában keresetlen, sőt a nyersességig szókimondó, de csupa szív ember, akinek jóságánál csak szerénysége volt nagyobb, — egy soha el nem nyugvó, nagy belső lelki harcokat vívó, forrongó művészlélek volt, aki, mint egy beteljesülésre váró álmot hordozta magában kora ifjúságától kezdve a nagyotakarás, az örökké való alkotás vágyát.

Minden művész közül az építész az, akinek alkotásához az örökkévalóság gondolata talán legjobban hozzátartozik, s ma már Steindl Imre halála után 35 esztendővel, bízvást elmondhatjuk, hogy az Országházával együtt ő is halhatatlanná vált.

Ő is bizonyára tudta és érezte ezt, ha betegségében meggyöngült szeme már nem is tekinthette át a kész épületet (1902 augusztus 31-én halt meg), de lelki szemei előtt már készen állt a remekmű s jogos önérzettel mondhatta, amikor a tájékozatlan kritika és a laikus közvélemény az Országházát hűvös közönnyel s a kevés dícséret között sok gánccsal fogadta, hogy »Építészeti emlékek a nemzetek kőben írt története! Szakértelmet nélkülöző kritikák hatással lehetnek a tömegre, amelyben nincs közérzet, nincs műszeretet, de a műértőt és a művelt embert félre nem vezethetik, a történetet meg nem hamisíthatják, mert: Saxa loquuntur!«[27]

*

Mint kora minden építésze, Steindl Imre is a történeti stílusok hagyományain nevelkedett, egy olyan közfelfogás légkörében, amely nemcsak e hagyományok szellemét, hanem a történeti stílusú építészet alkotásainak, vagy legalább azok egyes részleteinek teljes átvételét tűzte ki a kor építőművészetének céljául. Messze vezetne,

ha ennek a művészi célkitűzésnek jogosultságát itt bírálni akarnók, elégedjünk meg annyival, hogy minden kornak megvan a saját művészete s megvolt a XIX. századnak is. Mert bármennyire akarták feltámasztani a letűnt korok stílusát, szükségképpen a jelen más felfogása, a XIX. század emberének megújult világnézete és nem kis mértékben a feladatok változása és az új építkezési anyagok, mindez együtt természetszerűleg egy új eklekticizmust eredményezett s egységes uralkodó építészeti stílus híján, létrehozta a történeti stílusok változatait.

8. Schmidt Frigyes : A bécsi Városháza.
Frédéric Schmidt : Hôtel de ville de Vienne.

Steindl Imre műegyetemi tanulmányai során alapos kiképzést nyert az összes történelmi stílusokban s ha a Műegyetem elvégzése után még Bécsbe megy, hogy ismereteit a század nagy újgótikus mesterénél, Schmidt Frigyesnél kiegészítse, úgy már ebben a kezdő lépésben megtaláljuk a csíráját Steindl Imre egész életét átható gótikus meggyőződésnek. Kora ifjúságától kezdve benső művészi meggyőződése, alkotó képzelőerejének beállítottsága s talán, titkos átöröklött ösztönként, német származása romantikus öröksége is egyaránt, a gótika felé hajtotta. A gótika volt meggyőződése, álma és hitvallása. Milyen szépen jellemzi ő maga ezt a stílust

akadémiai székfoglalójában, amikor indokolja az Országházánál történt stílus-választását: »... a középkornak e remek stílusa, mely lelkesedést keltő tökéletes szépségeivel, magasba törekvő határozott formáival az anyagi világnak a szellemi világgal való összeköttetését legszebben jeleníti s amely stílus életünk minden egyes tevékenységét külsejében is teljesen kifejezésre juttatni engedi.«

Amint a fiatal építész szárnyra kél és önálló feladatokhoz jut, képességeit mindjárt gótikus tervekben teszi próbára és ez az örök szerelem végigkíséri egész életén keresztül. Már a bécsi Akadémián, ahol a nagynevű »Dombaumeister« Friedrich von Schmidt mellett Van der Nüll, a bécsi Opera tervezője, Siccardsburg és Rosner voltak tanárai, föltűnt fiatal korához viszonyított nagy művészeti fölkészültségével, elismerő okleveleket kap, majd elnyeri a legnagyobb akadémiai díjat, a Fugger-féle aranyérmet. Akadémiai helyzetére — holott külföldi volt — jellemző, hogy a szokásos évvégi vizsgák nélkül is kiadják kitünő diplomáját. Lelkiismeretes készültségére vall egyébként még, hogy budapesti műegyetemi tanársegéd korában teljesen kitanulta a kőműves mesterséget.

Gótikus meggyőződésére jellemző, hogy legnagyobb akadémiai munkája, egy királyi kastély terve, gót stílusban készült. Budapesten készített legelső műve, a Pestvárosi Polgári és Fenyítő Törvényszék palotájának terve. Bár azt a megrendelő kívánsága szerint úgy német reneszánsz, mint gót stílusban megrajzolta — mégis ez utóbbi terven, a gótikuson érvényesül igazán a fiatal építész művészi alkotóegyénisége, eredetisége. Csányi Károly megállapítása szerint e gótikus terv »kétemeletes homlokzatának rajzán nyilatkozik meg a mester formai ismerete és művészi tudása. Arányai nemesek, díszítése egyszerű, az épület jellegének megfelelő.« [28]

Tehetségéhez méltó feladatot kapott, amikor megbizatást nyert a budapesti Új Városháza megépítésére. A tervpályázaton gótikus pályaművel vesz részt s bár a bizottság ezt csak második díjjal jutalmazza, mégis ő kap a kivitelre megbizatást. Végre hozzájuthatott volna,

hogy megfelelően méltó, monumentális épületben valósítsa meg gótikus álmait. A kivitel előtt a város kívánságára azonban kénytelen az épület stílusát megváltoztatni, s széleskörű tudására és nagy felkészültségére jellemző, hogy a reáerőszakolt neoreneszánsz stílusban is, a kedvezőtlen külső körülmények ellenére, maradandót alkotott.

Nemsokára a sors alkalmat ad neki, hogy mintegy előiskolaként foglalkozhasson egy parlament céljaira emelendő épület tervével. A berlini Reichstag számára kiírt

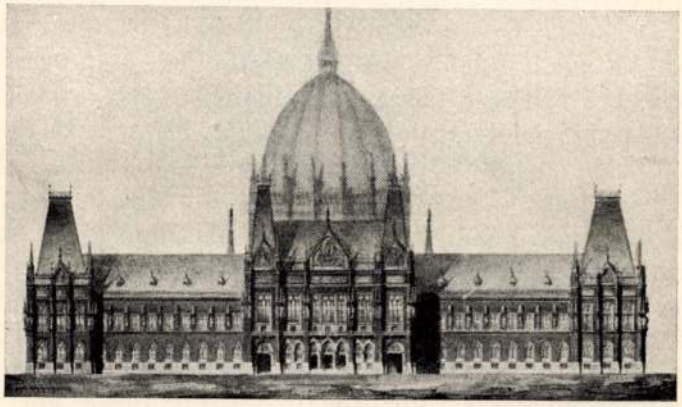

9. Steindl Imre: Terv a berlini Reichstag épületéhez.
Émeric Steindl: Projet pour l'édifice du Reichstag de Berlin.

pályázatra kap felszólítást s tervén látjuk, hogy ha embrionálisan is, de már akkor megfogant benne élete remekművének, a magyar Országházának képe.

Első tekintetre felismerhető az alapelgondolás és a megvalósítás módjának hasonlósága. Az épület főhomlokzati kiképzése a hosszirányban elnyujtott tengely kétoldalú lezárása egy-egy rizalittal s a középen elhelyezett kupolával, mintha csak leegyszerűsített rajza volna az Országházának. Természetesen itt a feladat is egyszerűbb volt, mert nem három, hanem a Reichstag számára csak egy ülésteremről kellett gondoskodnia s így az annak kiemelését célzó s méreteiben eltúlzott kupola az épület

arányaihoz képest kellemetlen benyomást vált ki. Egyébként a kupola főbb vonalaiban mintája az Országháza eljövendő kupolájának. Tervpályázata, ha kivitelre nem is került, dícséretet nyert.

Közben számos alkalma nyílt, ha nem is az ő kedvenc stílusában, hogy ezidőben rohamosan fejlődő fővárosunk építészeti kialakításában részt vegyen. Jóegynéhány bérházon kívül több középületet épített. A Margithídfő és őrházainak méreteiben kicsiny, de megvalósításukban nem jelentéktelen tervétől, az Állatorvosi Főiskolának pavillonrendszerben emelt épületsorozatáig, a neoreneszánsz stílben épült, nemes vonalú és nagyarányú volt Műegyetem, ma a Tudományegyetem bölcsészeti karának főépületéig, Budapesten és vidéken a köz- és magánépületeknek egész sorát emelte.

Páratlan munkabírását jellemzi, hogy e nagy és önálló feladatok mellett egész élete folyamán nagy elmélyüléssel foglalkozott gótikus műemlékeink restaurálásával. Már mint Schmidt növendéke részt vett a nagy mester vezetése mellett műemlékek felmérésében. Műegyetemi tanár korában (1870-ben nevezik ki a középkori építészet szerkezettani és műtörténeti tanszékére ny. r. tanárnak) rendszeres pedagógiai elvvé tette, hogy tanítványaival lerajzoltatva egyes műemlékeket, ezeket a legbehatóbban ismertette meg velük. Maga is részt vett Magyarország csaknem minden jelentős gótikus műemlékének restaurálásában. Igy bő alkalma nyilt Steindl Imrének, hogy a magyarországi gótikus emlékeken keresztül a magyar gótika speciális szellemét magába szívja, hogy majdan az Országházában ezt az egyénien magyar-gótika szellemét meg is valósítsa. A kassai dóm, »a legtipikusabban magyar gótikus templom« (Gerevich) mellett a budapesti belvárosi templom, a bártfai, a máriafalvi és iglói templomokon kívül Vajda-Hunyad várát restaurálja, sőt a kor szellemében néha valósággal rekonstruálja.

A mai helyes álláspont szerint a kornak ez a felfogása erősen vitatható, mert hiszen a restaurálás lázában a stílszerűség nevében igen sok, valódi műbeccsel bíró és hiteles csonka részletet bontottak le, hogy azt a tiszta

stílus jegyében, de bizony gyakran az uralkodó neogótika kivitelében újra építsék.

Sok külső elismerésben volt része. Az 1873-iki bécsi kiállítás Medaille für Kunst érme, az 1878-iki párizsi kiállítás Officier d'Academie címe, 1895-ben a The Royal Institute of British Architects tiszteleti tagsága s a hazai kitüntetések egész sora, mint a Ferenc József Rend lovagkeresztje, a M. T. Akadémia l. tagsága s végül a »Pro Litteris et Artibus« ritka kitüntetése. Az igazi, a legnagyobb jutalom azonban az volt számára, hogy élete végén a minden művészetek, de különösen a gótika legmagasztosabb kinyilatkozására, egy székesegyház építésére nyílt alkalma. A Rózsák terén 1895—1901 között épült háromhajós, meglepő térhatású s egyszerűsége mellett is emelkedett szellemű Istenházával, az erzsébetvárosi plébániatemplommal, mint utolsó zárkővel, ért véget Steindl Imre munkában és alkotásokban gazdag élete.

V.

Az építés története

Az Építést Előkészítő Országos Bizottság munkája befejeződött, átadta helyét a Tisza Lajos gróf elnöklete alatt megalakult »Országház Építési Végrehajtó Bizottság«-nak.[29] amely 1884 július 30-tól 1904 októberéig, amikorra az Országháza úgy építészetileg, mint berendezésével teljesen elkészülvén, rendeltetésének végleg átadatott, gyakorolta a felügyeletet az építkezési és berendezési munkálatok felett.

Ennek a bizottságnak megbízásából írja alá gróf Tisza Lajos elnök 1885 március 5-én Steindllel »a budapesti országház építési munkálatainak építészeti vezetését illetőleg« kötött következő szerződést.

»Szerződés, mely egyrészt a nagyméltóságú m. kir. Miniszter Elnök úr helybenhagyásának fenntartása mellett az országház építési végrehajtó bizottság nevében Gróf Tisza Lajos bizottsági elnök és másrészt Steindl Imre építész közt a budapesti országház építési munkálatainak építészeti vezetését illetőleg, a következő feltételek mellett köttetett meg :

1. §. Az országház építési végrehajtó bizottság átadja Steindl Imre építésznek Budapesten az V. kerületben a felső Dunasoron az úgynevezett Tömő-téren építendő országház építési munkálatainak építészeti vezetését. E működés alapjául szolgálnak a művezető építész által készített és felsőbb helyen jóváhagyott tervek és az általa beterjesztett, bizottságilag átvizsgált és 9,546.653 forint 88 krajcár helyes-

bített és felsőbb helyen szintén jóváhagyott építési főköltségvetés.

2. §. Steindl Imre építész átveszi a fönt megjelölt országházi építkezés vezényletét és kötelezi magát úgy az alább felsorolandó, mint általában minden a vezető építészre tartozó munkákat akként megindítani és végrehajtani, hogy az építkezések a végrehajtó bizottság határozataihoz képest eszközöltessenek, 1894-ik október haváig lehetőleg befejeztessenek és átadathassanak.

3. §. Szerződő építész köteles lesz elsősorban a részletes terveket, különösen mindazon alap-, metszet- és részletrajzokat és költségvetéseket, építési föltételeket és szerződési tervezeteket elkészíteni, melyek az egyes munkanemeknek akár pályázat, akár fölhívások útján leendő biztosítására s az egyes vállalkozókkal kötendő szerződések megkötéséhez szükségesek és azokat az építési bizottságnak előterjeszteni.

Köteles továbbá mindazon alap-, metszet-, homlokzat- és részletrajzokat, valamint a természetnagyságú részlet- és idomrajzokat, melyek egyrészt az egyes vállalkozóknak adandó megrendelések, másrészt az építés helyes és tervszerű kivitele szempontjából szükségesek, kellő időben a megfelelő nagyságban és számban előre elkészíteni.

Nemkülönben köteles úgy építészeti, mint szerkezeti tekintetben a megfelelő anyagokat javaslatba hozni s minden irányban a munkák szilárdságáról és a lehető legnagyobb takarékosságról gondoskodni.

A megrendelések mindenkor írásban és úgy a vezénylő építész, valamint az építési végrehajtó bizottság ellenőrző közegének aláírásával ellátva adandók ki és egy külön e célra készített megrendelési könyvben a megrendelés keltének és a szállítási határidőnek kitétele mellett följegyzendők.

Minden megrendelésnél nemcsak az arra vonatkozó tervleírás, idomrajz, vagy minta, hanem az anyag pontos megjelölése is szükségeltetik, melyből az illető tárgy készítendő, valamint annak kikötött ára és szállítási vagy elkészítési határideje is világosan kiteendő.

A szerződő építész köteles a vállalkozók által benyujtott kereseti kimutatásokat és számlaterveket átvizsgálni, kellő utánmérések alapján helyesbíteni és aláírásával ellátni, hogy ennek alapján az árutalványozás helyesen megtörténhessék.

Végre köteles szerződő építész a felülvizsgálat megejthetése végett az építési kiviteli terveket a tényleges végrehajtásnak megfelelőleg kiigazítva rendelkezésre bocsájtani és ezek, valamint az eredetileg jóváhagyott költségvetések és szerződések, úgy a tényleges kivitel alapján a vállalkozók által benyujtott és

rajzokkal kellően felszerelt zárszámadások felülvizsgálatánál közreműködni.

Azon vállalkozó tervezési díja, aki a fűtési és szellőztetési tervezeteket fogja készíteni, valamint az általa alkalmazandó rajzolók díjai nem terhelik szerződő építészt, de köteles az építészi tervek másolatát elkészíteni és a fűtési és szellőztetési tervezetek készítőjének átadni, továbbá köteles a nyert és megállapított tervezetet saját terveibe beiktatni s a beiktatásból származó részletrajzok és a kiviteli felügyelet költségeit viselni.

4. §. Mérési és egyéb bárminő véleménykülönbségek felett, melyek netán a szerződő művezető építész és az ellenőrző közeg közt előfordulhatnának, az építési végrehajtó bizottság döntőleg határoz.

5. §. Az építési végrehajtó bizottság fenntartja magának azon jogot, hogy az építkezést bármikor külön műértő bizottság által is megtekinthesse és megvizsgáltathassa.

6. §. Általában köteles a művezető mindazon szabályoknak és rendeleteknek pontosan megfelelni s mindazon teendőket és kötelességeket pontosan teljesíteni, melyek a vele közölt és neki kézbesített eljárási szabályzatban, főleg annak 11. és 12. §§-ban felsoroltatnak és megállapíttatnak.

Ebből kifolyólag köteles lesz szerződő építész az egyes vállalkozóknak és szállítóknak az illető munka vagy szállítmányi megrendeléseket a szükséges rajzok kíséretében idejekorán kiadni s már a munka folyamában is az illető vállalkozó teljesítési képességét s munkáját folytonosan éber figyelemmel kísérni s amennyiben a munka kivitele, vagy a határnapok betartása iránt kételyei vagy aggályai volnának, erről a végrehajtó bizottságnak azonnal és idejekorán jelentést tenni.

Amennyiben azonban dacára ezen éber gondoskodásnak egyes vállalkozók vagy kézművesek, stb. részéről a nekik kiszabott határidők meg nem tartatnának, az ebből származó mulasztások vagy halasztásokért a felelősség szerződő építészt nem terhelheti.

7. §. A tervezetek, részletes költségelőirányzat, benyujtási tervek, továbbá mintarajzok, részletrajzok, idomrajzok és munkakiírások elkészítéséért, valamint az építés vezényletéért, kereseti kimutatások és végelszámolások felülvizsgálatáért és általában mindazon munkáért, melyek tőle, mint vezénylő építésztől követelhetők, valamint az általa fenntartandó építészeti iroda költségeinek fedezésére, a szerződő építész a 9,546.000 frt-ban megállapított építési költségösszegnek $^{47}/_{10}\%$, azaz négy egész hét tized százaléknyi összegének alapulvétele mellett — mi tulajdonképpen 448.692 frt-ra rúgna — kikerekítve 450.000 frt, azaz Négyszázötvenezer forintnyi jutalomdíjat nyerend.

Ezen összeg művezető úrnak még az esetben is ki fog adatni, ha az építés költségei, a költségelőirányzatban fölvett 9,546.000 frtnyi összegnél kevesebbre is rúgnának, másrészt ez összegnél többet művezető-építész még az esetben sem követelhet, ha a helybenhagyott tervezet alapján az előirányzatba felvett építési költségek bármi oknál fogva nagyobb összegre is emelkednének.

Kiköttetik továbbá, hogy a művezető-építész jutalomdíja az esetben sem emeltetik, ha az építés a kilátásba vett időnél — két éven belül — valamivel tovább is tartana.

Ha azonban az építés a kikötött időn túl — a művezető-építész hibáján kívül a fönti két év alatt sem volna befejezhető, az építési idő további tartamára nézve a művezető-építész követelheti, hogy számára megfelelő külön jutalomdíj állapíttassék meg.

Ha végül az építés oly ok miatt szenvedett halasztást, mely a művezető hibájának vagy helytelen intézkedésének tulajdonítható, a művezető-építész az építés hosszabb tartama címén semmiféle kártalanítást vagy díjpótlékot nem követelhet.

Ezen most megállapított 450.000 frt-nyi díjból és abba leendő beszámítás mellett az építésznek a jelen szerződés aláírása, illetőleg a szerződésnek a nagyméltóságú m. kir. Miniszter Elnök úr által történt helybenhagyása után, a már eddig teljesített tervkészítésekért azonnal készpénzben 40.000 frt, azaz Negyvenezer forint fizettetik ki.

A díjazás további folyósítása iránt az építési végrehajtó bizottság minden építési év elején — legkésőbb január 31-ig — a munkálatok folyama és arányához képest külön-külön fog határozni úgy azonban, hogy a munkák teljes befejezésekor még legalább 45.000 frt-nak, mint a 450.000 frt-nyi jutalomdíj 10 azaz tíz százalékának fenn kell maradnia, mely összeg csak a teljes befejezés és a legfeljebb két év alatt megejtendő felülvizsgálattól számítandó egy év mulva lesz kiadandó.

Amennyiben azonban e felülvizsgálat a fönti 2 év alatt, szerződő építész hibáján kívül, mégsem volna befejezhető, az ezen időt követő további egy év letelte után a visszatartott 45.000 frt maradékösszeg a felülvizsgálat állására való tekintet nélkül művezető-építésznek azonnal ki fog szolgáltatni.

A folyó 1885-ik évet illetőleg megállapíttatik, hogy az építési munkálatok akadálytalan folytathatása céljából szerződő építész úrnak folyó évi március 1-től kezdve havonként minden hó első napján 2500 frt, azaz Kétezerötszáz frt fog szabályszerű nyugták ellenében kifizettetni.

Minden, a 450.000 frt-nyi jutalomdíj bármely részösszegének fölvételéről szóló nyugták az illető összegnek II-od fokú bélyegilletékének kétszeres összegű bélyegével lesznek ellátva, minek ellenében a jelen szerződés minden egyes íve után csak egyszerű 50 kr-nyi bélyegilleték lesz fizetendő.

8. §. Amennyiben az építés bármely oknál fogva az építési végrehajtó bizottság által hivatalosan beállíttatnék, a beállítás első évére művezető-építész úrnak, jutalomdíjába leendő beszámítás mellett 7500 frt-nyi kártalanítás engedélyeztetik.

Ha azonban a beállítás ideje egy évnél továbbra terjedne, további kártalanításnak nincsen helye, ha csak az építész továbbműködése világosan és különösen igénybe nem vétetik, mely esetben a további díjazásra nézve az építési végrehajtó bizottság fog határozni.

9. §. Az ezen szerződés alapjául szolgáló tervek és költségvetésekben föl nem vett, hanem a függeléki külön költség előirányzatban foglalt vagy annak pótlékaként később megállapítandó belső berendezés, belső díszítés és bútorozás eszközlésével és végrehajtásával kapcsolatos építészeti munkák vezetése és díjazása iránt annak idejében, az azzal megbízandó építészszel külön egyezmény fog létesíttetni.

10. §. Az építési végrehajtó-bizottság Steindl Imre építész úr rendelkezésére bocsátja az építési alap terhére épült építési irodai épület földszintjét és második emeletét építészeti helyiségnek és annak világítási és fűtési költségeit is viselendi. Ellenben a részére átbocsájtott helyiségek bebútorozásának költségeit, valamint az építészeti és rajzolószemélyzethez szükségelt szolgát vagy szolgákat Steindl úr sajátjából fizetendi.

11. §. Szerződő építész úr a jelen szerződésnél fogva elvállalt kötelezettségeinek pontosan megfelelni tartozik és minden kötelességellenes cselekvénye vagy mulasztásából eredő károkért is felelős.

12. §. Azon esetre, ha a szerződő építész, az építés befejezte vagy a felvállalt kötelezettségek lebonyolítása előtt meghalálozna, vagy munkaképtelenné válnék, a m. kir. Miniszter Elnök úr fogja utódját kinevezni.

A jelen szerződés 7. §-ban kikötött építészi díj azon hónap utolsójáig jár, melyben a meghalálozás vagy munkaképtelenség tényleg beállott és neki vagy örököseinek a tényleg végrehajtott munkák arányában fog kifizettetni.

Azonfelül a megállapított 450.000 frt-nyi jutalomdíj még érdemben nem hozott összegének 10%-a fog kifizettetni, minek ellenében azonban a létező összes kész vagy munkában levő tervek, rajzok és vázlatok a végrehajtó bizottság szabadtulajdonába mennek át.

Amennyiben azonban a művezető-építész tényleg többet kapott volna, mint neki a teljesített munka arányában jár, a kifizetett többlet az örököseinek kiadandó 10%-ból levonásba fog vétetni.

13. §. Netalán előforduló vitás esetekre nézve a bizottság által szabadon választandó budapesti bármely kir. járásbíróság illetékessége és a sommás szóbeli eljárás köttetik ki.
14. §. Jelen szerződés két példányban állíttatik ki s annak bárminemű költségeit, bélyegeket, illetékeket vagy egyéb kiadásokat Steindl Imre úr egymaga viselendi.

Budapesten, 1885. évi március 5-én. Tisza Lajos s. k., Steindl Imre s. k. műegyetemi ny. r. tanár és építész. Wein János s. k. Nagy Virgil s. k., mint tanuk. Ezen szerződést jóváhagyom, Budapest 1885. évi március hó 9-én. Tisza s. k., m. kir. miniszterelnök. P. H.«[30]

1885 október 12-én teszik meg az első kapavágást a földmunkákkal kapcsolatosan és kezdik meg a felméréseket. Igen nagy földmunkát kellett végezni, a kiemelendő földanyag tömege s a Duna medrének közvetlen szomszédsága következtében. Az alapgödör fenékmélysége a Duna 0 pontja felett, +1·24 méter, és a Duna 0 pontja alatt, vagyis —4·04 méter közt váltakozott.[31] Tekintettel arra, hogy a beépítendő területet a városi vízművek kútjai, aknái s csővezetéke foglalták el, melyek eltávolítása részben csak robbantások segítségével történhetett, valamint az alapgödörbe beömlő Duna vize ellen épített-gátakkal történt védekezés a munka folytonosságát minduntalan megzavarta, az éjjel is fokozott erővel, hatalmas reflektorok fénye mellett dolgozó munkások százaival végzett földmunkák csak 1887 szeptember 12-én, tehát két év után, nyertek teljes befejezést.

Az egész épülettömb alatt elterülő betontest építéséhez a földmunkákkal párhuzamosan, 1887 június 16-án fogtak. A beton 30—35 cm vastagságban váltakozva, döngölt rétegből készült s így egyetlen, mechanikailag és kémiailag eggyé szilárdult tömbnek mondható,[32] amelynek felső szintje a Duna 0 pontja fölött mindenütt +2 méter magasságban fekszik.

A betontest öregszemű kavicsrétegen nyugszik, amely alatt igen zsíros, ú. n. »kékes-agyag«-réteg terül el, mely korára nézve részben »oligocen«, részben »malin« jellegű.[33] A kékes-agyagréteg felső szintje 4·71 és 5·88 méter közti mélységben terül el a Duna 0 pontja alatt. Az építés

területén 18 helyen eszközölt kémfúrás közül a legmélyebb 27·503 méterig nyúlik le a 0 pont alá, anélkül, hogy az agyagréteg fenékszintjét elérte volna. [34]

1887 augusztus 16-án, még a betontest teljes elkészülte előtt megkezdték a beton kész részein az alapfalak építését. Az alapfalak a betontesttől, tehát a Duna 0 pontja fölött +2 m-től +9·52 m-ig, vagyis a pincetalaj alatt 16 cm-nyi magasságig emelkednek. Hogy a beton földszintje és a pincetalaj közti s a fűtő és szellőztető csatornák elhelyezésére szolgáló alagürbe az esetleges áradásokkor a víz be ne hatolhasson, a Duna 0 pontja fölött +5·76 m magasságban, vagyis a talajvíz várható legnagyobb magasságában az alapfalazással egyidejűleg készült 60 cm vastag döngölt agyagtömés került.

Ez a hatalmas betontest szolgál alapul a 17.745·45 m² kiterjedésű [35] épülettömbnek, melynek hosszúsága 265 méter, legnagyobb szélessége 123 m, tetőpárkány magassága 20 m. A dunai fronton levő két főtorony magassága a felsőrakodópart járdája fölött 72·60 m, a kupola végződése ugyanonnan 96 m.[36]

*

A törvényben előírt időpont az ezredéves kiállítás évét jelöli meg az új Országháza teljes elkészültére. Az Építési Végrehajtó Bizottság felszólítására Steindl Imre elkészíti munkabeosztási tervét, amely az 1885—1894. évekre a következőképpen alakult:

1885. év.

Kő- és cementpróbák; fűtés- és szellőztetés tervei; rakodópart följáró áthelyezése; a városi csatorna az építő telekbe eső részének áthelyezése; vízvezetéki telep áthelyezése; az építő telekre vezetendő szárnyvasút építése; irodaépület befejezése és berendezése; építő telek körülkerítése; a föld-, kő- és kőfaragó munkák részletes költségelőirányzata; építő földtelek kidolgozása; a föld- és kőműves, valamint kőszállítási versenytárgyalások; a föld alapozó munkák és a betontest elkészítése; a kőfaragóműhely berendezése; kincstári telkek kisajátítása; homlokzat-tervek nagyobb méretben elkészítése, valamint egyes részleteknek főszöntvényben elkészítése.

1886/87. év.

Kőműves és kőfaragó munkák eszközlése az I. emelet magasságáig; vastetők és vastartók megrendelése.

1888/89. év.

A munka folytatása és az épület kőműves és kőfaragó részének elkészítése.

1890/91. év.

A kupolának, tornyoknak és végződéseknek elkészítése, a szobrászmunka nagyjának foganatosítása; a famennyezetnek és asztalosmunkáknak megrendelése; a födelek és födémek elkészítése; a lépcsők elhelyezése.

1892/93. év.

Az épület belső kiképzése, elkészítése, föstések eszközlése.

1894. év.

Bútorozás, utolsó simítások.

Amint az alapmunkálatok fentebbi részletes leírásából látjuk, a munkatervben az első — 1885-ik — évben befejezni kívánt föld- és betonmunkálatok, csak az 1887. év végén nyertek befejezést. Továbbra is ilyen arányban tolódtak el a nagyszabású építkezésnek, időben előre ki sem számítható munkálatai. Úgy, hogy amidőn a Bizottság 1892-ben megállapította, hogy az ezredéves kiállítás megnyitásakor nem adhatja át egyszersmind az új Országházat is rendeltetésének, utasította az építészt, hogy a kupolacsarnok és a hozzá vezető főlépcső, valamint a delegációs folyosó belső részeinek soronkívüli elkészítésével tegye lehetővé, hogy az 1896. évben tartandó Millenárisországgyűlés az új Országháza díszcsarnokában tarthassa meg ünnepi ülését.

A fenti rendelkezés következtében Steindl Imre kénytelen volt, az eredeti tervtől eltérő módosításokat eszközölni a kupolacsarnok belső beosztásában és díszítésében.

A közös díszcsarnok, az eredeti elgondolás szerint csupán a két Ház tagjainak befogadására alkalmas s ünnepi ülések tartására szolgáló helyiség lett volna, most azonban a nemzet ezeréves fennállását ünneplő előkelőségek elhelyezéséről is gondoskodni kellett.

Az eredeti terven a csarnok alsó nyílásai fölött, a pillérek közé helyezett s oszlopokkal elválasztott, összesen 48 fülke a magyar államférfiak s törvényhozó nagyjaink szobrait fogadta volna magába, így azonban a fülkeszerű mélyedések, az ünneplő közönség befogadására szolgáló hármas osztású páholyokká alakultak. Kérdéses, hogy az eredeti elgondolás szerencsés lett volna-e, mert a 9·75 m magasban elhelyezett szobrok erős rövidülésbe kerülve, esztétikailag nem nyujthattak volna kedvező nézetet.

Hasonlóan az épitést igénylő idő elszámításához, a költségvetésben előirányzott összeg is kevésnek bizonyult s így évenként újabb póthitelek beállítására volt szükség. De a tervek átalakításával s a díszlépcső soronkívüli megépítésével járó munkálatok is hozzájárultak az építési idő kitolásához s tetemesen növelték a költségeket. Az eredetileg 9,546.653 frt 88 kr. költségelőirányzat helyett az építkezés és berendezés összköltségei 37,183.943 aranykoronára rúgtak. [37]

Az építő kezek százai dolgoztak megfeszített erővel a külső falakon s ennek ellenére, a munkaprogrammban a befejezést jelzett évben, 1894 május 5-én csupán a bokrétaünnepet tartják meg, amely az épület falainak a főpárkányzat magasságáig történt elkészültét jelzi. Ezután fokozott buzgalommal látnak a díszlépcsőház és kupolacsarnok belső kiképzéséhez, díszítéséhez. 1896 június 8-án a királyi Várból díszbandérium kíséretében ünnepélyes külsőségek között hozzák a teljesen kész díszcsarnokba a Szent Koronát és koronázási jelvényeket, melyek jelenlétében tartja meg az országgyűlés millenáris ünnepi ülését.

1902 október 8-án, tehát az első kapavágást követő 17-ik évben pedig a képviselőház tartja az új palotában első ülését. A belső berendezési és díszítő munkálatok azonban tovább folynak s csak az 1904. év végén készül el teljesen az Országháza.

Talán nem volna érdektelen röviden áttekinteni néhány korabeli napilap hasábjain és az első üléseken az új Országházáról elhangzott kritikákat.

Feltünő, hogy a művészeti lapok igen röviden, a napilapok legtöbbje pedig egyáltalában nem emlékezik meg erről a nemcsak a magyar, de európai viszonylatban is kiváló, monumentális, s közel két évtized után elkészült épületről.

A kormányhoz közel álló »Magyar Nemzet«-nek 1902 október 9-iki számában Keszler József, korának egyik legképzettebb és legelmésebb kritikusa, tárca formájában mond bírálatot az Országházáról:

»... A magyar nép legdrágább kincse, az alkotmány, a főváros legnagyobb, legfeltűnőbb, legszebb épületében lakik. Most már az idegen, ha Budapestre jön, két nagy palotát pillant meg egyszerre, fönt a Budai Várat, lent a törvényhozás nagyterjedelmű, komolyabb színezetű házát ... De milyen az épület főhomlokzata, amely a Dunára néz? Nem láttuk soha. Körülkérdeztük ismerőseinket, ki tudná megmondani, milyen a parlamentépület homlokzata, senki sem láthatta, mert ha az ember a rakpartról feltekint, a dísz ki- és beszögelő részeinek nagy és zavaros tömegét látja. Budáról nézve azonban már oly messze van, hogy már csak tömegeit látjuk. Díszének szépségei, ezeknek a tömeghez való szerencsés illeszkedése már ki sem vehető. Hátsó részét azonnal szavalva fogja festeni mindenki: hármasra osztott szép ablakait, erősen kiszögelő középrészét, könnyedén és szép kereken égbe emelkedő tornyát, sőt még a főbejáratot strázsáló sivatag sovány macskáihoz hasonló oroszlánokat is, amelyek fejebúbja fölé minden természetes elhelyezés nélkül ízléstelen gótikus vaslámpákat helyeztek.

... Ha én parancsolnék Magyarországon, elrendelném, hogy minden hajó, amely a Dunán elmegy, két percre álljon meg a parlament épülete előtt, hogy a hajón levő népek csodálhassák, élvezhessék, megismerhessék a legkiválóbb magyar épület szépségét ... Az épület belseje igen gazdagon van építve, nem sajnálták sem az aranyat, sem az erőteljes szembeszökő színeket. Első tekintetre minden a nagy pompa, az áradozó fény benyomását teszi. Kérdés azonban, nem lehetett volna-e az anyagi pompa helyett inkább a szellemi elemeknek némi súlyt és terjedelmet adni? ... Lehetett volna még a gótikának keretében is arra törekedni, hogy szobrászaink és festőink mindannyian egy-egy művel képviselve legyenek. Ehelyett mit látunk? Néhány képet ügyes és avatott embertől. Hát a szobrászat? Azt egy fayancier »szállította«, mintáztatván dolgait részben osztrák, vagy német kézművesek által! Mily ízléstelenek, mily elhibázottak még méreteikben is ezek a cserépszobrok! ...«

Az a megállapítás, hogy az Országháza főnézete a Duna felől van, helytálló s az is bizonyos, hogy amennyire monumentálisan hat a Dunáról, vagy akár a budai dunapart legtávolabbi pontjáról is, annyira természetes, hogy ilyen távlatból a részletszépségek elvesznek. Tény, hogy az Országháza dunai oldala előtti aránylag keskeny rakodópartról, a kellő távlat hiányában összefoglaló nézetet az épületről kapni nem lehet. Rá fogunk mutatni azonban az épület stíluskritikai elemzésénél, hogy az építész a közvetlen folyamparti elhelyezés előnyeit miként használta ki.

Ugyancsak a »Magyar Nemzet« az első ülés alkalmával az épület belső beosztásáról így ír:

»Dacára annak, hogy a Ház tagjainak már több ízben volt módjukban megszemlélni az új hajlékot, a tájékozatlanság általános volt. A ragyogó folyosók valóságos labirintusában negyedórákig keresték egymást, akik egyszer elszakadtak s a távolságok oly nagyok, hogy még Széll Kálmán miniszterelnök úr is kedélyes bosszúsággal humorizált ilyképpen: »Ha az összeférhetlenségi törvény megengedné, valamelyik képviselő nagy joggal kérhetne engedelyt a folyosókon végigrobogó vicinális építésére.« A tanácskozóterem, melynek szűk mérete nyomban szembetűnik, teljesen megtelik . . .«

Ez az inkább humoros bírálat egészen természetesen következett abból a hatalmas méret-különbségből, amely a régi, Sándor-utcai, már eredetileg is szűknek bizonyult épület és az új Országháza között fennállott.

Pap Zoltán, a tüzes ellenzéki képviselő 1902 március 12-én interpellál »az új Országháza belső díszítése és az ülésterem célszerűtlen volta« tárgyában. Többek között ezeket mondja:

»Botrányos dolog, hogy az előcsarnokban, társalgókban, lépcsőcsarnokban éktelenkedő és papagály színeitől kacérkodó apró, szobroknak nevezett figurák vannak. Ezeknek semmi helyük ott! (Úgy van! Úgy van! a baloldalon.) Olcsó, közönséges, terakotta dolgok, gipszállványokon és a milliókba kerülő parlamentbe odahelyezik, mintegy szemfényvesztésül, hogy íme azok a rengeteg milliók erre mentek . . . Méltóztassék megtekinteni annak a teremnek (főrendiházi ülésterem) szűk voltát. A karzat sötét és hozzáférhetetlen. A népképviseleti rendszer ellen irányuló merénylet-

nek tartom azt, hogy a képviselőház ülésterme szűk! Ugyancsak közjogi sérelmek közé sorolhatnám azt is, hogy az elnöki emelvény fölé Magyarország címere miként van elhelyezve. Mikor azt a művész odahelyezte, maradt neki egy kis tere, ezt nem tudta mivel kitölteni, odahelyezte tehát Boszniának, Horvátországnak, Tótországnak, Romániának külön címerét, pedig a magyar szent korona egységes és oszthatatlan ... A főrendiház üléstermében éppen olyan az elrendezés, mint a képviselőházban. Nevezetesen ott vannak azok a nagy boltíves oszlopok, melyek a karzatot tartják, közbe pedig van ornamentikának (?) három kis oszlop. Ez tervbe volt véve a képviselőház ülésterménél is, de keresztülvitték a főrendiházban. Ellenben nem vitték keresztül a képviselőházban, mert mikor észrevették, hogy el van szabva, kiszedték az ornamentális oszlopokat és azok helyére is padokat tettek. De még akkor sem volt elég a hely. Meg kellett szűkíteni az eredetileg 60 cm-ben megállapított ülőhelyeket. Míg az eső sorokban megmaradt a 60 cm, a hátsókban 40—45 cm. Aki sovány az hátra kerül, felszólalása esetén az oszlopoknak beszélhet, még az elnököt sem látja ... Szándékozik-e a miniszterelnök úr azonnal intézkedést tenni az iránt, hogy az ülésterem, ennek feltétlen megnagyobbítása mellett, *újraépíttessék?* Pártom nevében tisztelettel bejelentem, hogyha már annyi millió ment el a parlamentre, akkor azt a pár százezer forintot is készséggel megszavazzuk, csak éressék el a cél, amely kitűzetett.«[38]

Az ülésteremnek Pap Zoltántól kívánt átépítése természetesen nem vitetett keresztül, minthogy arra még akkor sem volt igazán szükség, amikor Nagy-Magyarország 495 képviselője és ugyanannyi főrendiházi tag foglalt helyet az üléstermekben.

Mind a három bírálat egyértelműleg kifogásolja a díszemelet pillérfőit díszítő színes, terrakotta-szobrokat s azokat még ma is sok és jogos gáncs éri. Tény az, hogy az Országháza Építő Végrehajtó Bizottsága a szobrászok megválasztásánál nem járt el valami szerencsés kézzel, alkotásaik közül bizony nagyon kevés állja az idők bírálatát. A kivitelt a bizottság az akkor virágzása tetőpontján álló Zsolnay-cégre bízta, amely a szobrokat égetett agyagból, igen élénk polichromiával színezve, állította elő. Be kell ismernünk, hogy úgy a felületes művészi megmintázás, mint kidolgozás tekintetében, a konvencionálisan beállított és jelképies jelentőségüket igen gyakran, naivul megjelenítő, gyatra színezésű szobrok, veszedelmesen emlé-

keztetnek a vándor-árusok ízléstelen terrakotta-szobrocskáira. Ami azonban azt az észrevételt illeti, hogy az épület belsejében elhelyezett szobrok anyagául a polichromia mellőzésével, más, nemesebb anyagot kellett volna választani, nem egészen áll helyt. Itt a tervező építésznek kell igazat adnunk, akinek szeme előtt az épület összhangja lebegett s így természetes, hogy a csupa színes márvány, dús aranyozás s az ablakokon beszűrődő színezett fényben a tónusegységet biztosító színes plasztikát választotta.

Barta Miklós, a lángoló ellenzéki szónok, nem sok hozzáértéssel, de mindenesetre korának laikus kritikáját jellemzően képviselve, a falfestményekről szól s humoros formában a következőket mondja :

(Kőrösfői Kriesch Aladár : Bölényvadászat) : »... dehát ott mindenféle egzotikus és nem egzotikus nyugati és keleti alakok vannak, de egyetlen egy magyar alak sincs és a legfeltűnőbb alak egy indigókék színre festett lovon ül. És az a szerencsétlen ló halad, valamely csudálatos homály felé. Nézem, nézem és akkor veszem észre, hogy ez egy szecessziós erdő. Szemben azzal a képpel van egy halászat, balatoni halászat festve. E képen azonban egy csuklyás barát parancsol és húzzák a hálót meztelen rézbőrű indiánok. Meztelenül olyan irtózatos erőt fejtve ki, mint hogyha rájuk szakadt volna a tihanyi apátságnak egész félszigete és az alól kellene kimászniok.«

(Dudits Andor : Koronázási kardvágás című falfestményéről mondja) : »... az csak grundírozva van, valami csodálatos sárgásbarna festéket kapott, az arcok, a ruhák, a lovak, a zászlók is ilyen színűek, a kép előterében, hátul pedig minden zöld ... a koronázási domb útja olyan meredek, hogy onnan salto-mortale nélkül soha semmiféle clownja a világnak le nem jöhet ...« Kifogásolja az épület elhelyezését : »Sem frontja, sem hátsó része, sem oldalról nem látható a körülépítettsége miatt ...« [39]

Mai szemmel nézve, esztétikai tájékozatlanságot árult el a máskülönben oly kiváló szónok és publicista, mikor Kőrösfői Kriesch Aladárnak az étteremben elhelyezett falképeit kifogásolja. Éppen annak a mesternek, aki Gerevich Tibor megállapítása szerint is egyike azon első művészeinknek, aki az impresszionizmus egyoldalúságából kiszabadulva, egy önálló, dekoratív törekvésű stilizáló

művészetet teremtett, amely a természetet leegyszerűsítve, fínom vonalritmikával és egyéni színfelfogással adja.

Barta Miklós utolsó megjegyzése, amely szerint az Országházának »sem frontja, sem hátsó része, sem oldalról nem látható a körülépítettsége miatt« — ha talán laikusan is van megfogalmazva, de helyesen érzi azt a hiányt, amely az Országházát körülvevő térnek és környező utcáknak helyes kialakítása tekintetében jelentkezik.

A kérdésnek azt a részét, amely magának az épületnek dunamenti elhelyezését illeti, a következő fejezetben tárgyaljuk.

Az Országháza építésekor a jelenlegi épületet környező egykori Tömő-tér néhány jelentéktelen épülettől eltekintve, csupa üres telekből állott s így annak szabályozására még minden lehetőség nyitva volt. Az emelendő Országháza szempontjából legfontosabb volt, hogy az épület a főbb közlekedő utakról könnyen megközelíthető legyen, a másik főszempont pedig, hogy az épület minden oldalról kellően érvényesüljön. Ezért a Nádor-utca görbületét, az Új Épület sarkától a Markó-utcáig egyenes irányban lemetszették. Steindl Imre elgondolása szerint ezen lemetszett részből a Báthory- és Szalay-utcák közé eső szalagot, az alkotandó térhez kellett volna kapcsolni. Hasonlóképpen akarta az Akadémia-utcai telkeket szabályoztatni, mégpedig úgy, hogy a Zoltán-utcától a Markó-utcáig terjedő egyenes vonalat kapjon, amely az Országháza homlokzatvonala előtt vonul el. Az Országházát a téren úgy képzelte elhelyezni, hogy hossztengelye a Dunával párhuzamosan fusson, amint ez meg is történt, kereszttengelye pedig a 28 méterrel kiszélesített Alkotmány-utca tengelyével találkozzék s így az épület a Margithíd és Lánchíd közé eső partrésznek körülbelül éppen a közepére jusson. [40]

Később mutatunk rá, hogy mennyire helyes volt Steindl Imre választása, amikor az épületet a Duna vonalához igazodva helyezte el. Annál nagyobb hiba, hogy maga a tér a közepébe torkolló Alkotmány-utcához s nem a Duna-vonalához igazodik. Az épület és az

Alkotmány-utca tengelye azonban nem azonos s csak egy pontban találkozik. Igaza van Jeszenszky Sándornak, aki a Szép Budapest című könyvében találóan jegyzi meg, hogy »ha az Alkotmány-utcát nem a Báthory-utcával, hanem a Markó-utcával hozzák párhuzamba, akkor a Parlament tengelyében haladó Alkotmány-utca 50 méterrel odább, a Podmaniczky-, Nagymező- és Báthory-utcák találkozásánál futott volna be a Vilmos császár-útba, kitűnő alkalmat adva egy Etoile-szerű tér alakítására«.[41]

A fenti megoldás nemcsak a tér kialakítása szempontjából lett volna igen kedvező, de az Országház tengelyében álló sugárút, amellett, hogy a kupolát messze távlatból már a Vilmos császár-útról láthatóvá tette volna, alkalmat adott volna az Országház terén igen gyakran lejátszódó nemzeti és más ünnepségek alkalmából rendezett felvonulások nagyszabású kifejlődésére.

A térkialakításnak felsorolt hiányait, minthogy most már azon gyökeresen segíteni beláthatatlan pénzösszegekbe kerülne, újabban az ott felállított monumentális szoborművek átgondolt elhelyezésével próbálják enyhíteni.

Kifogásolnunk kell azonban, hogy a nemrégiben felavatott Tisza-szobrot, nem a Kossuth-szoborral szemben — a Rákóczi-szobor helyén — állították fel, ahol az nemcsak tömegével és részbeni márvány-anyagával a Kossuth-szobornak jó egyensúlyt biztosított volna, hanem megfelelő távlatot nyerve, a most csak rövidülésben látható Tisza-szobor is kedvezőbb nézetet kaphatott volna. Egyébként az Országháza uralkodó szimmetriája újabb kicsendülést nyert volna, ha a Rákóczi-lovasszobrot az Andrássy-lovasszobornak megfelelően, az északi homlokzat előtt helyezik el. Míg így a két lovasszobor közvetlen közelsége szinte egy plasztikai karusszel benyomását kelti.

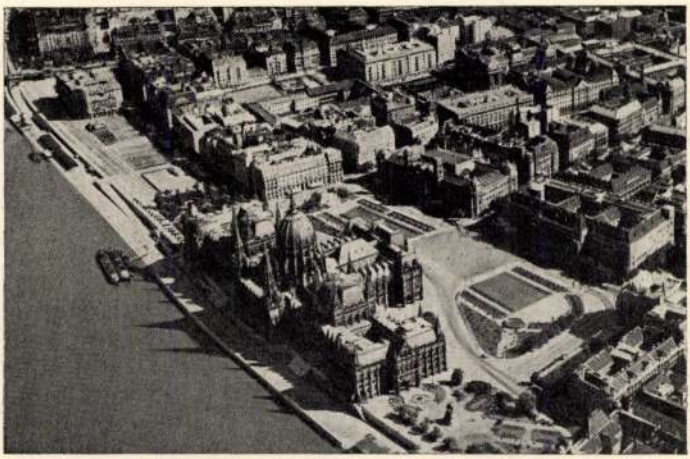

10. Az Országház távlati képe.
Le Parlement vu à vol d'oiseau.

VI.

Az épület külseje

Steindl Imre az épület elhelyezésénél a kijelölt telek teljes folyamparti hosszúságát választotta s már ezzel igazolta, hogy a vérbeli építész veleszületett ösztönével megérezte azt a pompás adottságot, amelyet Európa egyik leghatalmasabb folyamának, a Dunának közvetlen szomszédsága kínál. A tervező művész akkor, amikor a pályázati lehetőségek közül a teljes folyamparthosszúságot választotta s az épület hossztengelyét a Duna folyásának irányába helyezte, már meg is találta az adott természeti környezettel összhangzó legteljesebb művészi egységet, mert ahelyett, hogy a Duna hatalmas méreteinek mindent lefokozó őstermészeti erejével szembeszállva versenyezni akart volna, épületével a folyam természetes folyási irányát követve, olyan szimfóniát alkotott, amelyben egyforma erővel érvényesül a kettős motivum : a természet örök ősereje és az emberi képzelet által öröknek szánt, kőbe rögzített architektúra.

Arányérzékének is kitűnő jelét adta akkor, amikor ugyancsak a fent jelzett okokból az épületet akkorára

méretezte, mint amilyen, mert ha a gótika általános elvét követve, a vertikális vonalat még jobban a magasba szökkenti, optikailag a Duna medrét szűkítette volna, míg ha a jelenleginél alacsonyabbra építi, akkor viszont az épület laposodik jelentéktelenné.

Azáltal pedig, hogy az épületet funkcionális súlypontjában úgyszólván a folyam szintjére helyezi, — a három rizalit támasztó pilléreit a rakodópart falán kihangsúlyozva, levezeti egészen az alsó part szintjéig — az egész épülettömböt valósággal a Dunába gyökerezteti. Viszont az épület könnyedebb részeit a felső rakodópartra állítja s a két szintet, a két ülésterem kiemelkedő részével egy vonalban egy-egy széles nyitott lépcsővel monumentálisan köti össze. Ezáltal eléri azt, hogy az épülettömb a vízből merészen felszökkenő, könnyed jellege mellett is egységes, megnyugtató statikai bázist kap.

Steindl Imre Országházának szerkezeti lényege: az áttekinthető világosság s a tökéletes szimmetria. Az alaprajz a 17.745.45 m^2 alapterületű, 265 m hosszú és 123 m szélességű épületkolosszusban biztos tájékozódást nyujt.

A gyakorlati célnak megfelelően az épülettömb magvát, a díszlépcsőt és kupolacsarnokot magába foglaló épülettörzset kelet-nyugat, míg a csarnokból nyíló, s az üléstermek, reprezentáló és hivatalos helyiségek befogadására szolgáló két szárnyrészt észak-dél irányban helyezi.

Az alaprajz elkészítésénél, a reneszánsz építő-stílusától követett, az egyes épületrészeknek folytatólagos additív módon való elhelyezése lebegett a tervező művész előtt. Ha a két ülésteremnek a középső csarnok felé eső részénél elvágjuk az alaprajzot, önmagában is befejezett épületet kapunk. A folyosókkal körülhatárolt ülésztermek, úgyszintén az épületet kiugró rizalittal lezáró s hivatali helyiségeket magábazáró végződését látva, minden erőszakolt elgondolás nélkül megállapíthatjuk az önálló egységeknek additív úton való összekapcsolását. Az új gotika stílusában tervezett Országháza alaprajzában tulajdonképpen közelebb áll a reneszánsz, mint a történelmi gótika stílusához.

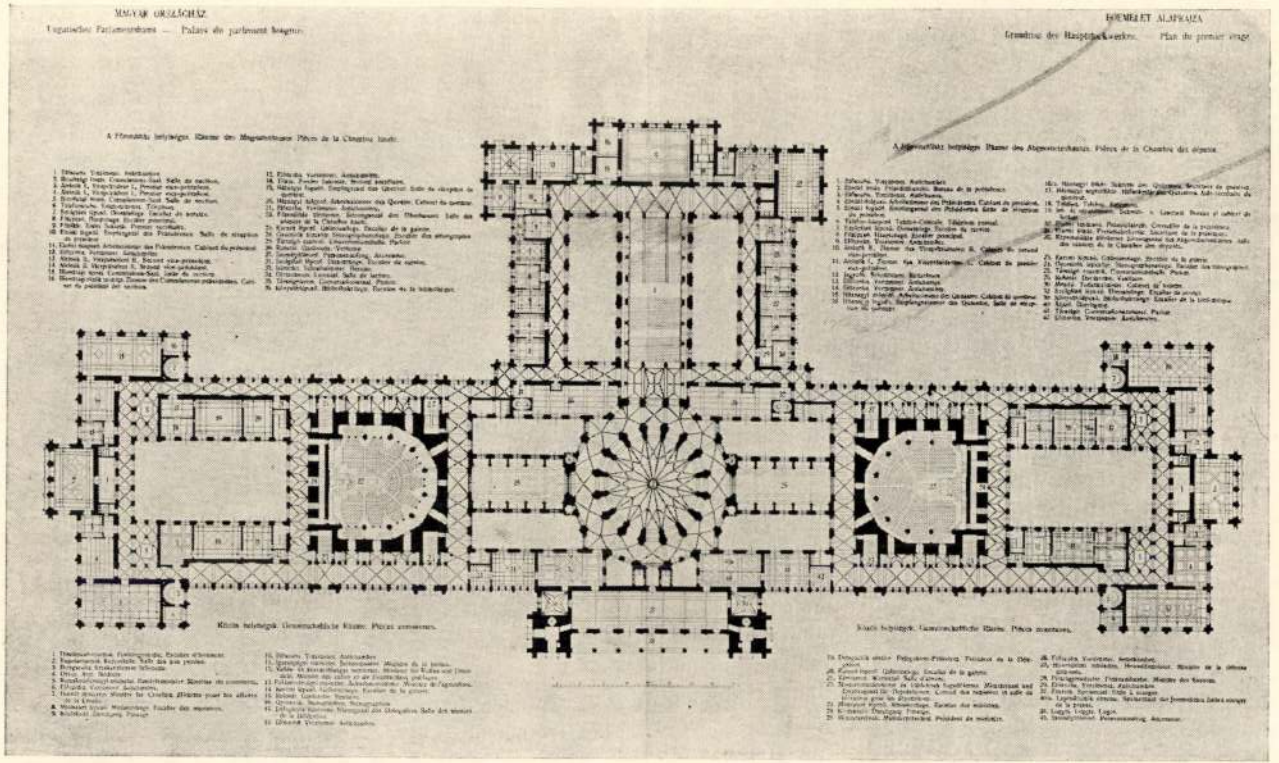

11. Az Országház főemeletének alaprajza. *Plan de l'étage principal.*

A keleti (városi) homlokzat legszembetűnőbb tagozása, a főépületnek a térbe beáramló, szélességi és mélységi arányaiban egyaránt feltűnő méretű (65 m széles és 35 m mély), a díszlépcsőt és egy kisebb tanácskozó termet magába foglaló része.

A nyugati (dunai) oldalon szintén érezteti az építész az épülettömb középső részének hangsúlyát, de itt már alig pár méterrel kiugró, a főemeleten a közös éttermet és nyitott loggiát tartó rizalittal.

Az épületszárnyak északi, illetve déli végződésénél ismét előtűnik egy-egy rizalit, melyekben a keleti és nyugati oldalon tanácskozótermeket, északon és délen pedig a félemelet magasságáig kocsifelhajtókat, feljebb hivatalos helyiségeket találunk. Ezekkel a belső térrel bíró rizalitokkal igen szerencsés módon zárja le az építész az épületnek elnyúló arányait, mintegy megakasztva a szárnyak továbbterjedését.

A tömegeknek arányos elosztását és ritmikus hullámzását figyelhetjük meg az épület függőleges irányú tagozásánál is, amennyiben az előbb említett vízirányos homlokzati töréseknek vertikális méréthullámzások felelnek meg. A legkisebb hangsúly jutott ebből a szempontból az épület északi és déli bejáratának. Erőteljesebben jut kifejezésre a magassági méretkülönbség a két ülésterem feletti résznél, míg végre a középtengely főrizalitja felett két karcsú torony fogja közre az épület legkiemelkedőbb pontját, a magasba szökkenő kupolát.

Természetesen, hogy »cél«-építészetről, mai értelemben Steindl Imre korában nem lehetett szó. De ha elfogadjuk azt a tételt, hogy minden igazán jó épület — a Parthenontól kezdve az Eiffel-toronyig — egyik legelső követelménye, hogy rendeltetését külső alakjában is félreismerhetetlenül kifejezze s belső beosztását is, az épület célja és rendeltetése határozza meg, — akkor Steindl Imre Országházát a célépítészet szempontjából is logikus megoldásúnak kell tekintenünk.

A Duna-partján álló Országháza, bővebb magyarázat nélkül is világosan érezteti, hogy ez a hatalmas épület a magyar államiság és alkotmányos élet szimboluma. A

messziről kiemelkedő két hatalmas ülésterem, amelyet a négy-négy saroktorony őrtálló bástyaként lezárt határozottsággal különít el a külvilágtól; a két kiemelkedő tömeg felezővonalából magasba szökkenő kupola, mely viszont a két Házból mint összetevőből alakuló törvényhozás egységét hangsúlyozza — világossá teszi az épület fő rendeltetését. Az Országháza az építészet nyelvén világosan fejezi ki a magyar alkotmányosság struktúráját: a két-kamarás rendszeren alapuló törvényhozást.

A bejárattal már teljesen elkülönítve, de amellett paritásosan helyezi el az alsó- és felsőház helyiségeit. Az ilyenformán két önálló épületként is felfogható szárnyrészek találkozási pontjánál külön épületrészt iktat be, mintegy a kettő közé tólja azt. Ez a cezúra egyidejűleg dinamikus ellentét a hossztengelynek elnyúló vonalával szemben s ezt az esztétikai szükséget belső tartalmi rendeltetés céljából teszi. Összeköti a két elkülönített Házat azon helyiségek sorozatával, amelyek alkotmányunk értelmében a két Ház együttes működését kívánják. Ezek a helyiségek: az épülettest közepén elhelyezett kupola, amely magában rejti a két Ház közös tanácskozásaira szolgáló közös termet; az ehhez vezető s a két Ház reprezentációját szolgáló díszlépcső s az annak idején az Ausztriával való közös ügyek elintézésére hivatott országos bizottság (delegáció) tanácskozási terme. Ezt a közös termet az építész azzal emeli ki, hogy a főbejárat főrizalitján helyezi el, közvetlen a főbejárat fölött s annak az épület átlagos magasságát is meghaladó, uralkodó homlokzati kiképzést ad.

A törvényhozás munkája menetét sikeresen érzékelteti az építész az emeletsorok beosztásával is. A törvényjavaslatok előkészítő munkáját végző bizottsági termeket a földszinten helyezi el, a teremszerű kiképzésnek megfelelő nagy kivágásokkal ellátott ablakok mögött. A törvényalkotás lényegét végző üléstermeket s a két Ház hivatalos megjelenését szolgáló reprezentációs termeket pedig a főemeletre helyezi, amelynek uralkodó magassági mérete s hatalmas ablakokkal úgyszólván teljesen áttört homlokzata már messziről elárulja azok

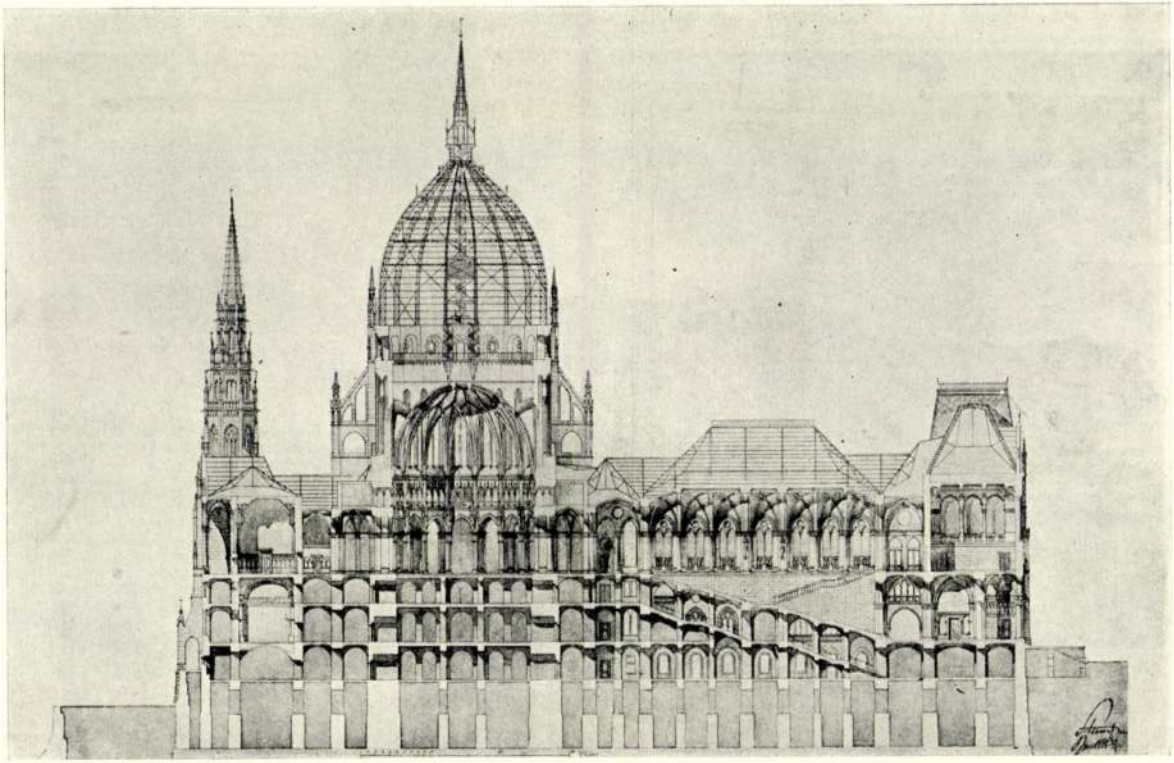

12. Az Országház keresztmetszete. *Coupe transversale du Parlement.*

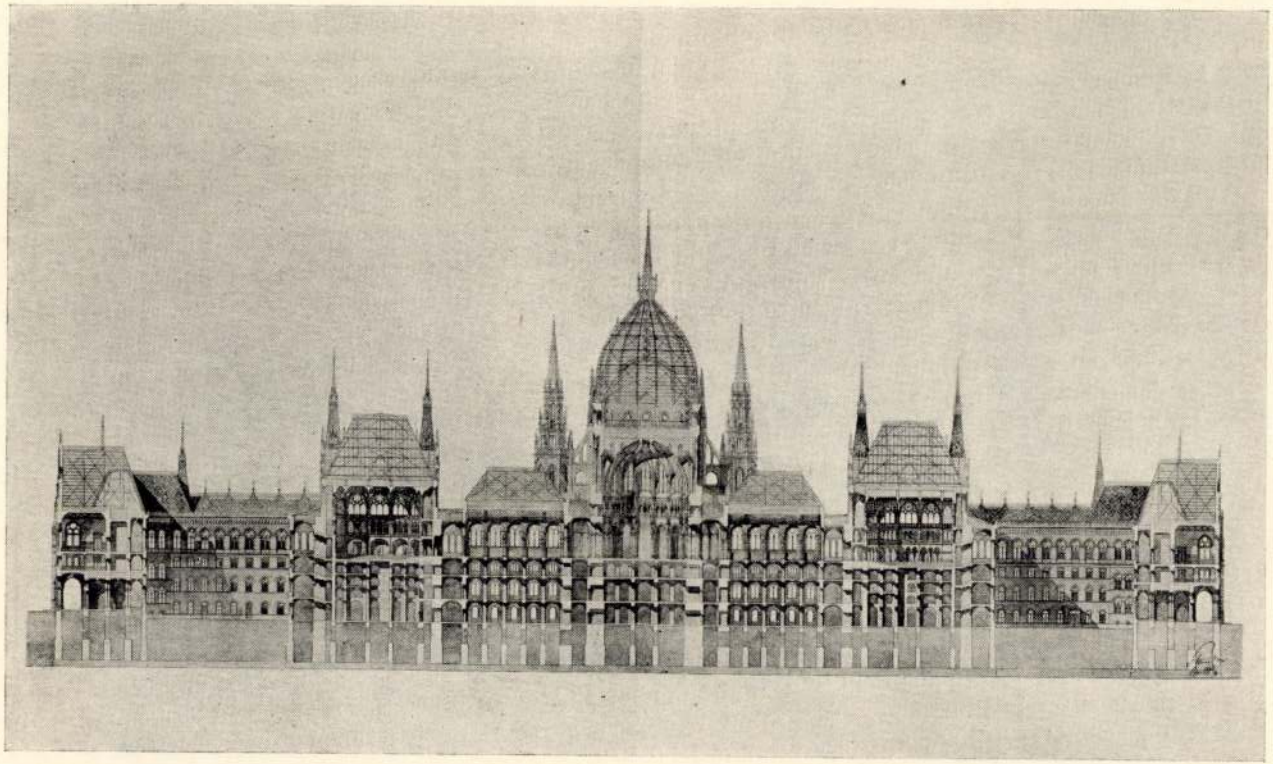

13. Az Országház hosszmetszete.

Coupe longitudinale du Parlement.

rendeltetését. S végül a két emeletsor közé helyezi el, nyomott, törpe páros ablakokkal világítva — amelyek már kívülről kisméretű hivatali szobákat sejtetnek — a törvényhozás adminisztrációját szolgáló helyiségeket.

A hatalmas méretezésű épület a legkisebb részletformától kezdve a legmonumentálisabb alkotóelemig Steindl Imre tervező szellemének bámulatos ökonomiájáról és szárnyaló képzeletének fegyelmezett logikájáról tesz tanuságot. Az egész épületen a helyes egyensúly, eleven ritmus, nemes szimmetria és az egészet összefoglaló harmónia uralkodik.

Az olasz történeti gótika szellemének megfelelően az egész épületen uralkodik a vertikális és horizontális kiterjedés egyensúlya. Tanulságos végig kísérni miként hozza egyensúlyba az épület egész tömegén, vagy akár a falmező legkisebb részletén is a vertikális tagozást a horizontálissal, mégis mindig a gótika szellemének megfelelőleg az előbbinek hagyva némi előnyt.

Az épülettesten végigvonuló s az alaptól a tetőszerkezetig húzódó, a tető párkányzatán felül még kis fiatornyokkal koronázott erőteljes pillérek foglalják össze a változatos méretű emeletsorokat. A falmezőt nemcsak összefoglaló, hanem csekély kiemelkedésük ellenére is árnyékhatással bíró pillérek, egyszersmind külön vertikális részekre tagolják az épületet; fontos részein erőteljesebbekké válnak s mint kettős, egymásnak állított sarokpillérek támasztják alá például egy-egy kapubejárat építészeti hangsúlyát. S végül ott, ahol az építész az egész épülettest főhangsúlyait kívánja adni, mint pl. a két főtorony lábazatánál és az épületet északi és déli irányban lezáró két rizalitnál, — ezek a szerény, szinte csak dekoratív jellegű pillérek, kihangsúlyozott támpillérekké erősödnek s ha statikus funkicójukban nem is, de külső megjelenésükben mindenesetre a középkori gótika szellemét idézik.

Ezzel szemben a horizontális tagozás az egész épülettesten, bár szintén konzekvensen keresztülvive, — már halkabb hangsúlyt kap. A vízirányt jelzi az egész épületen a pinceemelet magasságában végigfutó lapos rusztika feletti párkány, amelyhez hasonló egyszerű vonallal

választja el, méretezésüknek megfelelően az egyes emeletsorokat, még pedig a két alsó emeletet egyszerű párkányvonallal, a díszemeletet törpe oszlopsorral. Ez a ballusztrád szorosan a falhoz illeszkedve fut végig s csak ott szélesedik különálló erkéllyé, mint pl. az üléstermek és a kupolát közrefogó tornyok vonalában, valamint az északi és déli bejáratok felett, ahol az építész a belső rendeltetésnek megfelelő hangsúlyt akar adni. Még díszesebb a horizontális lezárás ott, ahol a gazdag kiképzésű gótikus tetőszerkezet a falakon nyugszik: az épület felső peremén, ahol a szárnyrészeken keskeny párkányok közé foglalt lóhere formájú rozetta, a keleti és nyugati homlokzat rizalitjain pedig, valamint az északi és déli homlokzatokon — tehát az épülettest minden fontosabb pontján — élesen kiugró fogas párkányra állítva s hármas akantuszlevéllel díszített csúcsban végződő, aprólékosan finom kidolgozású ívvel összekötött s az előbbinél kétszerte nagyobb méretű törpe oszlopsor zárja le az épületet.

Ugyanezeken a hangsúlyozott részeken Steindl szükségesnek látta, hogy a tetőszerkezetnek erősen vertikális vonalát a tetőzet párkányán felállított csipkeszerűen finom kovácsoltvas korláttal koronázza. Az alulról alig látható, finom rajzú, szinte áttetsző korlátnak az az esztétikai mellékcélzata, hogy a tetőszerkezet éles kontúrját segít beleolvasztani a környező levegőtérbe.

A horizontális tagozásokat mindenütt következetesen megszakítja, éppen a gótika szelleméből következőleg, a vertikális tagozás. Ott ahol a párkányzat végigfut a pillérrendszeren, mint pl. a rusztika fölött és a két felső emeletet elválasztó vékony párkány-tagozáson, sincs ennek szerves jelentősége, mert az erőteljes pilléreken a vékony párkány szinte ornamentális jellegűvé törpül.

Az épület kiegyensúlyozottsága nemcsak a tömegek helyes elosztásából keletkezett, hanem az egész épülettesten, annak legkisebb részletéig végigvonuló folyamatos ritmusból ered.

Bárminő szempontból elemezzük is az Országházát, ezt a ritmust fellelhetjük, a kupolából, mint középpontból kiindulva, a két ülésterem és az észak-déli épületlezáró

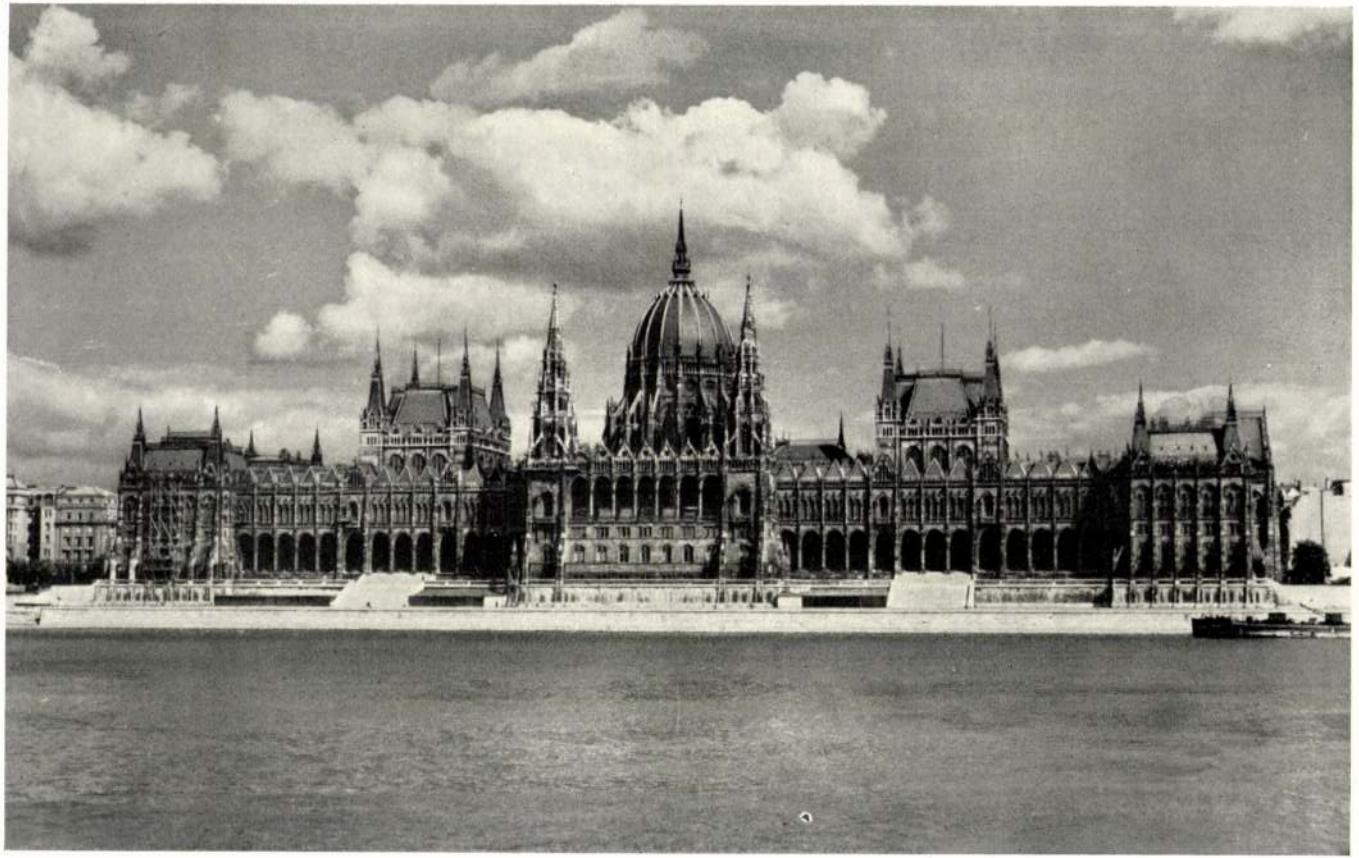

14. Az Országház dunai homlokzata.

Le Parlement : façade sur le Danube.

15. Az Országház városi homlokzata.

Le Parlement : façade sur la ville.

rizalit kiemelkedő tömegében. Ha a vertikális szemszögből nézzük, megtaláljuk ezt a ritmust a tornyokban is. A két főtoronyban, mely az épület centrális kupoláját őrzi s a többiben is, melyek az előbb említett főépületrészek négyszögű alaprajzú tetőszerkezetének sarkait foglalják ritmikus egységbe. Mint éles felkiáltójelek hívják fel a figyelmet az építészeti mondatszerkesztés kristályos logikájára. De ez a ritmus kitűnik a falfelület részletes szemléleténél is. Nincs az épületnek egyetlen olyan kis falsíkja sem, amely az uralkodó ritmusnak az elemeit ne tartalmazná. Az ablakok egyhangú — és az ilyen méretű épületnél szinte végtelennek ható — sorát jólesően szakítja meg a vertikális irányban kiemelt főépületrészeknél a fal felületén is alkalmazott cezúra. E helyeken a különben úgyszólván teljesen áttört falfelület tömegesebbé válik, a pillérek megerősödnek, a főemelet ablaka baldachinnal díszített nyitott erkéllyel gazdagodik s a megnagyobbodott tetőszerkezetnek másutt zárt háromszögét itt ötös tagozású ablak töri át.

Az építész az alaprajz szigorú, belső logikáját az épület tömegének rendeltetéséhez mért külső méretezésében, folyamatos ritmusának lendületével s a legkisebb részletig is kimutatható szimmetriával, oly összhangba foglalta, amelynek jogosultságát csak akkor látjuk be igazán, ha az épület konstrukcióján, vagy méretezésén bárminő képzeletbeli változtatást próbálunk megkísérelni. Azonnal nyilvánvalóvá válik, hogy sem a hossz-, sem víziránybán az épület esztétikai hatásának súlyos sérelme nélkül semminemű változtatást nem hajthatnánk végre. S ha az egyes alárendelt építészeti elemeket hellyel-közzel másokkal is tudnók helyettesíteni, azokat is bele kellene foglalnunk a hatalmas épületet nagy egységekbe tömörítő tömegelosztásba, azokat is alá kellene rendelnünk a hatalmas falfelületet megélénkítő eleven ritmikus tagozásnak s be kellene látnunk, hogy az egyeduralmat élvező szimmetria megbontása, a harmónikus összhatást tenné kockázatossá.

*

Az épületszárnyak közé, mintegy önmagában is elképzelhető, külön épületrészt igtatja Steindl a térbe mélyen beáramló épülettestet. A dunai oldalon a csak kevéssé kiugró rizalittal hangsúlyozott középső részen, a két főtorony közül kiemelkedő kupola elhelyezésével, a székesegyházak homlokzatához hasonló kép fogadja a szemlélőt. Ennek a kereszttengelynek a hossztengellyel való találkozása felett, pontosan az épület középpontjában emelkedik a kupola, amely nemcsak az épületen, hanem úgyszólván az egész városképen uralkodik s magasba szökkenő előkelő vonalaival méltóan koronázza fővárosunk világszerte jellemző s azt jelképező motivumát, a pompás Országházát.

A történelmi gótika szigorú szempontjából szokatlan eljárás volt Steindltől, hogy a kupolának ilyen uralkodó jelleget adott. A kupola a gótikában csak alárendelt szerepet játszhat s a stílus világi építményeinél nem használják, egyházi építészeténél is csak Olaszországban, ahol e stílus igazi szellemével sohasem tudtak megbarátkozni. Jellemző Steindlnek, ha nem is új utakon járó, de mindenkor érdekes művészegyéniségére, hogy ebben a fontos kérdésben is csak az esztétikai összhatás lebegett szeme előtt. Túltette magát a neogótika akadémikus szellemén, bátor elhatározással döntött a kupola mellett s kielégítette ezzel az esztétikain túl azt a gyakorlati szempontot is, amelyet a pályázat az együttes ülések céljára szánt közös csarnok külső kiemelése tekintetében, mint követelményt előírt.

De nemcsak kupolát, hanem egyénien új kupolát is adott, s ha eltekintünk attól az első pillanatban meglepő, de csak a külső felületes megjelenítésében való hasonlóságtól, amely az Országháza kupoláját Steindl mesterének, Friedrich von Schmidtnek a bécsi Fünfhauser Kirche kupolájával összekapcsolja, azt mondhatjuk, hogy Steindl a magyar törvényhozás épülete számára egy jellegzetes és újszerű kupolát akart adni.

A tizenhatszögű, egyenként 4·38 m^2 alapterületű kőpilléren nyugvó kupola dobját 2 m széles és 8·80 m magas, karcsú pálcaoszlopokkal három részre osztott

16 ablak töri át. A szögek sarkain erős támpillérek tartják a mély árnyékhatással bíró bordázattal 16 cikkelyre osztott sisakot. Az ablakok felett nyolckaréjú lóherealakú nyílások, majd, az épület peremét már az észak-déli rizalitot is díszítő oszlop-koszorú tűnik elő, melyet a

16. Schmidt Frigyes: Fünfhauser Kirche, Bécs.
Frédéric Schmidt: Fünfhauser Kirche, Vienne.

sisak-cikkelyek vonalában fínoman csipkézett fiatornyok díszítenek. A szürke palával borított s ma már üvegzöld patinát nyert, vörösréz bordázatú kupola-sisak még egy, tövénél erkéllyé szélesedő s itt hat támpillérrel tartott, csipkés silhouette-el bíró toronylámpásban (lanterna) végződik, melynek tűhegyes csúcsa — az épület szintjétől számítva, 96 méter magasságban vész el a környező atmoszférában.

Az Országházán elhelyezett tornyok közül kettő a dunai fronton, őrtálló testőrként fogja közre az uralkodó kupolát.

A két főtorony az épület tetőpárkányáig homlokzatainak kiképzésében követi az emeletsorok beosztását,

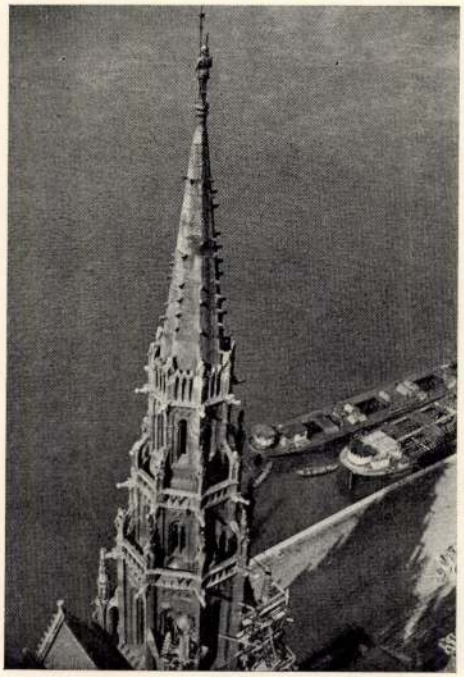

17. A főtorony részlete.
La tour principale (détails).
Foto: vitéz Láczay

azzal az eltéréssel, hogy az építész a főemelet magasságában elhelyezett loggia helyett, a fal tömegességének hangsúlyozása kedvéért három oldalán csupán egy-egy erkélylyel díszített ablakot alkalmaz. A torony lábazatánál a gyalogjárót átívelő s így nyitott árkádot alkotó támpilléreknek komoly támasztó szerepük nincsen, megjelenésükkel s végződésükön zászlót tartó dekoratív szobrokkal

díszített fiatornyokkal az épület falához tapadó toronylábazatra hívják fel a figyelmet. A fölfelé karcsúsodó s egyre kisebbedő három emeletsorra tagolt toronytestet körülfutó erkéllyé szélesedő ballusztrád-sor választja el egymástól. Az itt alkalmazott támpillérek már ténylegesen segítenek tartani a nyolcszögletű torony súlyát, amire azért van szükség, mert a falakat hármaslóhere mintájú lezáródásban végződő gótikus ablakok törik át. A szögleteket hangsúlyozó óriás pillérek fínoman faragott fiatornyokban végződnek s a sarokpárkányokon elhelyezett groteszk vízköpőkkel, valamint a fogas bordázattal hat cikkelyre osztott toronysisakkal együtt fínom, igazi gótikus hatást nyujtanak. A toronysisak végződésén elhelyezett, vörösrézből domborított zászlót tartó vitézek az épület járda szintjétől számítva 72·60 m magasságban állanak.

A tornyok jelentős magasságuk ellenére merész biztonsággal szökkennek a magasba, mint égre mutató gótikus ujjak s könnyed áttörtségükkel, változatos részletformáikkal a legigazabban szólaltatják meg a történelmi gótika hangját.

*

Az üléstermek feletti emeltebb tetőszerkezet, valamint az épületet lezáró rizalitok négy sarkából szervesen kiemelkedő tornyok, a városi homlokzaton alkalmazott két saroktoronnyal együtt, csökkent jelentőségükhöz mérten egyszerűbb kiképzést nyertek. A toronysisakoknak a kupola oromdíszéhez hasonló tűhegyes végződése, valamint az északi és déli homlokzatok oromdíszéhez kapcsolt erőteljesebb fiatornyok s a pártázatszerűen kiképzett homlokzatlezáródások segítségével nyujtja a tervező az egész épületnek jellegzetes, fínoman csipkézett, gótikus silhouettjét.

Az építész az Országházán alkalmazott valamennyi mérművet erős árnyékhatást nyújtó keretbe foglalja. Ezek a keretek, valamint az ablakok méretei váltakoznak s kivéve a belső célszerűségtől kívánt, utólag betoldott félemelet téglányalakú, valamint az alagsor lapos rusztikába ágyazott négyszögű ablakait, kisebb-nagyobb elté-

réssel valamennyi magán viseli a stílustól megkövetelt megjelenési formát.

A városi homlokzaton az ablaknyílások szélesebbek, mint a dunai fronton. A földszinten párosával, nyomott félkörívű keretbe foglalva, akantusz-fejezetes pálcaoszloppal feltámasztva, a főemeleten páros ívvel összekötve s az előbbinél valamivel nagyobb formában jelennek meg.

A dunai homlokzaton a fal áttörtebb benyomást kelt. Itt az ablakok nem síma keretet, hanem a történelmi gótikában is szereplő »kúszó-levél« díszítésen kívül még leveles oromdíszt is kaptak. Az épület két végét lezáró rizalitok főemeletén a pálcaoszloppal kettéosztott ablakok és az összefogó keret közötti rosetta elhelyezésével töri át az építész a falmezőt.

A kupola dobja, a toronytestek, valamint az udvarra nyíló díszlépcsőház és a delegációs folyosó mérművei méretezésüknél és csúcsíves végződésüknél fogva leginkább megfelelnek a stílus követelményeinek. Az üléstermek ablakai viszont, a célszerűség szempontjából, sokkal szélesebbek. Ezek erősen nyomott csúcsíves lezárást kaptak.

Steindl Imre a mérművek alkalmazásánál is elmélyült figyelemmel és szaktudással igyekezett összeegyeztetni a gyakorlati szempontokat az esztétikai és a stílus által megkövetelt formákkal. A falmezőkben sűrűn és a lehető legnagyobb méretezésben alkalmazott mérművekkel sikerült is elérnie a történelmi gótika korában tervezett középületek homlokzatainak áttört benyomását.

Sajnos, a jelenben az ablakok csúcsíves végződése, valamint a rosetták, nemcsak a nyári hónapokban, hanem egész éven át sűrű fazsalukkal vannak elzárva, ami nemcsak az esztétikai benyomást, hanem a stílusegységet is zavarja.

A dunai homlokzat könnyed, áttört benyomását, nemcsak a sűrűbben alkalmazott ablakok, hanem a fontos szerepet kapott árkádok, illetve loggia is fokozzák.

Az olasz gótikában nagy szerepet játszó árkád-ívek alkalmazása vezethette Steindlt arra a gondolatra, hogy az Országháza dunai homlokzatának díszesebbé tételénél

az akantusz levéllel díszített s vállkővel magasított oszlopfőket, erős profilú bordázott, megtört ívvel összekötő árkádsort alkalmazza. De befolyásolhatta elgondolásában a Friedrich von Schmidt által épített bécsi Városháza árkádos udvar-kiképzése is, mert eltekintve Steindl oszlopfődíszítésének lazább kezelésétől, a két megoldásban

18. A Duna felőli homlokzat árkádsora.
Arcades de la façade donnant sur le Danube.

kétségkívül, főleg az összhatást illetőleg, igen sok a közös vonás.

Helyes arányérzékkel az épület két szárnyrészén a földszinten alkalmazott árkádsort a főrizaliton a főemeletre helyezi. Az árkádsor oszlopainak és boltozásának azonos módon való felhasználásából ekként alakult loggia belső falát hármas osztású, középen rosettával áttört mérművek bontják meg.

Az árkádokhoz hasonló a városi homlokzaton elhelyezett kocsifelhajtók boltozása is. Itt azonban nem oszlopok, hanem a fal tömegének kivágása adja az árkádszerű megoldást.

A kapuzatok közül az épület északi és déli homlokzatán nyíló képviselői, illetve felsőházi főbejáratokat, valamint a reprezentáció célját szolgáló s a városi homlokzat közepén a térbe mélyen benyúló épületrész rizalitján elhelyezett főkaput emeljük ki. A két kocsifelhajtó mögötti magasabb és a többi 12 kapu a városi oldalon a lapos rusz-

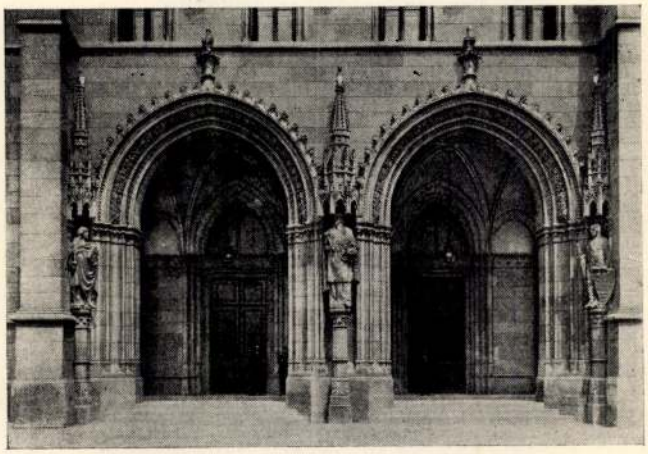

19. A déli homlokzat kapuzata.
Portail de la façade sud.

tikába ágyazva nyílik és az itt elhelyezett ablakokhoz hasonló egyszerű felső keretet kapott.

A kettős osztású észak-déli kapubejárat a homlokzatok középső részéből kiugró rizalitnak, a kocsifelhajtás számára szabadon hagyott része külső felén nyert díszes kiképzést. A fínom ívű kapuzat mély béllete szobrászati díszt nem kapott. A két ív találkozásánál helyezi el az építész díszesen faragott, gótikus baldachin alatt, az északi kapun Árpád vezér, a délin Szent István szobrát, s azokat a sarkokba illesztett és jelvényeket tartó apró-

dokkal hasonlóan, szögletes konzolra állítja. Az egyik oldalukkal falhoz tapadó, karcsú, kerek oszlopokkal bordázott felső ív belső részének tölgylevél ornamentikája, valamint a kúszó-levéllel szegélyezett s oromdísszel koronázott kapuzat aránya igen szerencsés.

A főkapu hármas osztású ívei fölött kúszó-levéllel díszített háromszögű lezáródást kapott. A szabadon hagyott mezőbe egy-egy groteszk férfi-fejjel kitöltött rozettát látunk. Az akantuszlevéllel díszített s vállkővel magasított oszlopfők felett, a háromszögek találkozási pontján egy-egy kőszobor került, amelyek felett a baldachin a tető-párkányig emelkedő szögletes pillérben végződik. Az oszlopok mögötti mély térrel bíró kapubéllet architekturája erősen gótikus jellegű. A pillérkötegekből kinyíló keresztboltozat fínom ívei közötti falmező még külön a falhoz tapadó oszlopokból alakuló csúcsíves díszítést nyert. Az ólomkeretes színes üveggel bélelt belső tölgyfakapuhoz s az oszlopok közé, nem szervesen, hanem láthatólag utólag beillesztett keleties ornamentikával gazdagon kovácsolt vasrácsozathoz vezet a széles háromkarú nyitott lépcsőn át, a Markup Bélától mintázott ülő oroszlánoktól őrzött főbejárat.

*

Az Országháza külső képét, a gyakorlati szempontok figyelembevétele mellett is különös esztetikai figyelemmel megépített tetőszerkezet gazdagítja.

A fínom mintájú kovácsoltvas korláttal koronázott bonyolult tetőszerkezet az épület kiemelkedő részein, de különösen a kupolánál igényelt gondos számításokat. A belső kupola magassága a teljes kupolaépítménynek csak felét tölti ki.

A sötétszürke palával fedett tetőzet vörösréz padlásablakai s az oromzatok, toronysisakok, valamint a kupolasisak patinája, az udvarok felől színes pirogranitból — a Felvidéken épült házak gótikus pártázataihoz hasonlóan — mintázott párkánydísszel együtt, a belső kiképzésben oly nagy szerepet játszó polichromiának az építész a tetőszerkezeten is némi ízelítőt ad.

VII.

Az épület külsején felhasznált anyag. Konzerválás. Restaurálás

Nem kis gondot okozott az Országháza építőjének, valamint az Építést Végrehajtó Bizottságnak az épület külső falainak alakításához szükséges kőanyag beszerzése.

A hazai kőbányatulajdonosok pályázati felhivás útján szólíttattak fel a bányájukban alkalmasnak vélt kőanyagoknak a József Műegyetem mechanikai laboratóriumában történő megvizsgáltatására.

Természetesen egy ilyen évszázadokra szóló épület kőanyagának kiválasztásánál csakis egyetlen cél, az elérhető legnagyobbfokú tartósság lebeghetett szem előtt. A végleges elhatározásnál mégis tekintetbe kellett venni azt a szempontot is, hogy a legkeményebb, tehát a legtartósabb kövek kiválasztása esetén, azok megmunkálása lényegesen több időt és költséget jelentett volna.

A felülvizsgálatra benyujtott kemény kövek közül a süttői, almási, piszkei mészkövek és a kissebesi gránit; a középkemény kövek közül a biai, varasdi, csobánkai, máléhegyi, bácstoroki, ürömi, várpalotai mészkövek, valamint a besztercebányai homokkő mutatkozott legalkalmasabbnak. A köveknek részben még nyers, részben már faragott állapotban történő szállítására Hohldampf Sándor, Ney Ede és Tsa, s Hauszmann Sándor kőfaragó mesterekkel kötöttek szerződést.[42] Később, a szükséghez képest, még több kisebb cég is szállított, illetve faragott köveket. De az épület közelében felállított kézi kőfaragó-

műhelyben dolgozó 270 munkás szorgalmas faragása lassúnak bizonyult s így 1891-ben még egy gépüzemre berendezett műhely felállítása vált szükségessé.

Annak ellenére, hogy az építők és szállítók a lehető legjobb anyagot és munkát adták az ország házának falaihoz, mégis a nagyváros levegőjében található mikróbák, a dunai hajók füstje s különösen az északi és nyugati oldalon tomboló szélviharok és esőcseppek ereje, főleg a fagy az építkezés befejezte után alig 30 esztendővel máris megkezdte romboló munkáját a homlokzatok kövein.

Az országgyűlés gazdasági bizottsága előterjesztésére a törvényhozás elhatározta a még megmenthető homlokzati köveknek a modern technika segítségével történő konzerválását, illetve a már menthetetlen köveknek óvatos kicserélését, most már a tapasztalatokon okulva, az Országháza alapanyagát alkotó köveknél lényegesebben tartósabb minőségű sóskuti és piszkei kövekből.[43]

Az Országházát is elérte a történelmi gótika korában épült székesegyházak végzete, amelyek soha sem szabadultak meg tatarozó állványaiktól. Az úgyszólván szünet nélkül való tatarozás kapcsán, most már kizárólag kézierővel dolgozó kőfaragók az idő vasfoga által megrongált köveket, fiatornyokat, oromdíszeket, vízköpőket a technika vívmányainak segítségével bámulatos ügyesen kiemelve tartósabb anyagból faragott kövekkel cserélik ki.

VIII.

A belső

Steindl Imre következetesen óvakodott attól, hogy az épület külső megjelenési formájának túlságosan hivalkodó, pompázó jelleget adjon. Nem engedte magát elcsábítani a késői történeti gótika csipkeszerű, szinte légiesen ható romantikájától, ahol a szerkezetből kinövő, de azt gazdag burjánzásával szinte elrejtő faragványok és díszes kiképzések sokszor kétséget hagynak a szerkezet lényegét illetően. Már a nyugodt, világos, szimmetrikus alaprajzzal lemondott a történeti gótikának, különösen a világi épületeken a szabálytalan alaprajz adta sok hatáskeltéséről.

A törvényhozás házát, rendeltetéséhez mérten, méltóságosnak, de külső megjelenésében, amennyire a neogótika megengedte, előkelően egyszerűnek s hatalmas kőtömegében egységesnek tervezte.

Annál inkább szabad teret engedett díszítő képzeletének az épület belsejében, ahol a belépőt, a külső tartózkodás ellentéteként, nyilt és levegős térhatás fogadja, hogy megbűvölten merüljön el a márványok, aranyozások gazdag csillogásában, a színes ablakok irreális világításában, a szőnyegek, falfestmények és sokszínű szobrok ragyogásában.

Mind e gazdagság mellett az alkotó a belső térkialakításban és az összesen négy emeletet kitevő tagozásban ugyanazokat a vezérelveket követte, mint az épület külső homlokzatainak kialakításában.

Világos áttekinthetőség, az épület minden emeletén egyformán megoldott könnyű közlekedési lehetőség s főként a középtengelyhez viszonyított tökéletes szimmetria jellemzi az összes emeletek térbeosztását.

Az 5·32 m magas alagsor és az abból levezető pincehelyiségek a fűtés, világítás és szellőztetés műszaki berendezésének elhelyezésére szolgálnak. Itt találjuk a Ház műhelyeit (asztalos, lakatos, kovács, kárpitos, stb.), a világítást és szellőztetést ellenőrző berendezéseket.

Az alaprajzról leolvashatjuk a központi közös csarnoknak és a tőle jobbról-balról szimmetrikusan elhelyezett két üléstermének megfelelő térkiképzést, amely három emeleten keresztül egészen a főemeletig azonos. A kupolacsarnokot környező 6 kisebb, az északi és déli, valamint a keleti főrizalitban elhelyezett összesen 4 nagyobb udvar alapterülete 2.417·53 m². Az udvarokat környező alárendelt jelentőségű helyiségekben műhelyek, raktárak, portáslakások vannak.

Az 5·50 m magas földszinten a törvényalkotás sorrendjének megfelelően az osztályok üléstermei és a bizottsági termek sorakoznak. A kupolatérben és az azt környező körfolyosón az országgyűlés könyvtárának és gazdasági hivatalának raktárhelyisége, a Dunára néző főrizalitban a két emeletet egybefogó könyvtári nagy olvasóterem, a kupolacsarnoktól északra eső épületszakaszban az Országgyűlési Múzeum helyiségei, a déli szakaszban pedig bizottsági termek, hivatalos helyiségek és a képviselőház őrségének laktanyája foglalnak helyet.

A félemelet rendeltetése az országgyűlés adminisztrációjának helyet adni. Alárendelt szerepe az épület külsején is kifejezésre jut; helyiségei 4·36 m redukált magassági mérettel bírnak. A többi emelethez hasonló beosztás mellett a gyorsiroda és egyéb hivatalos helyiségek, a könyvtár raktárhelyiségei, a kézikönyvtár, a nyilvános olvasó- és dolgozótermek és a Múzeum helyiségeit tartalmazza.

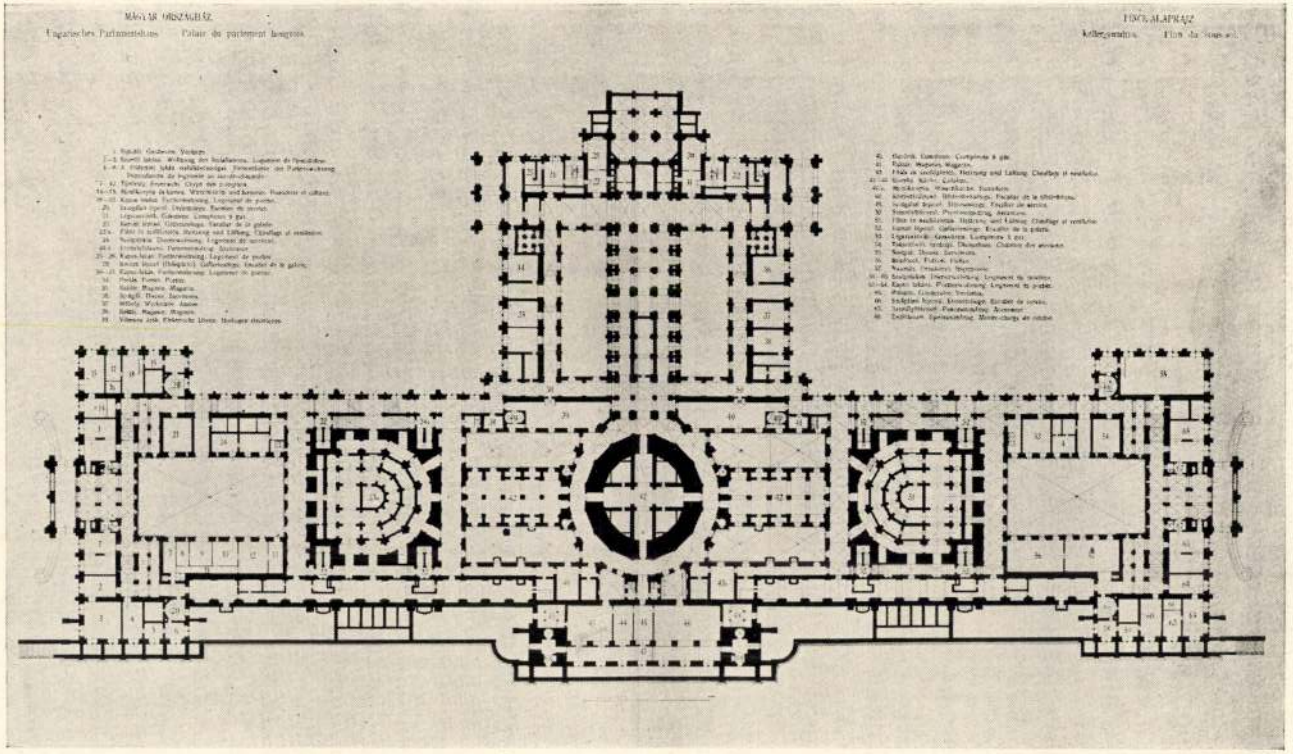

20. Az Országház pincéjének alaprajza.

Plan des caves du Parlement.

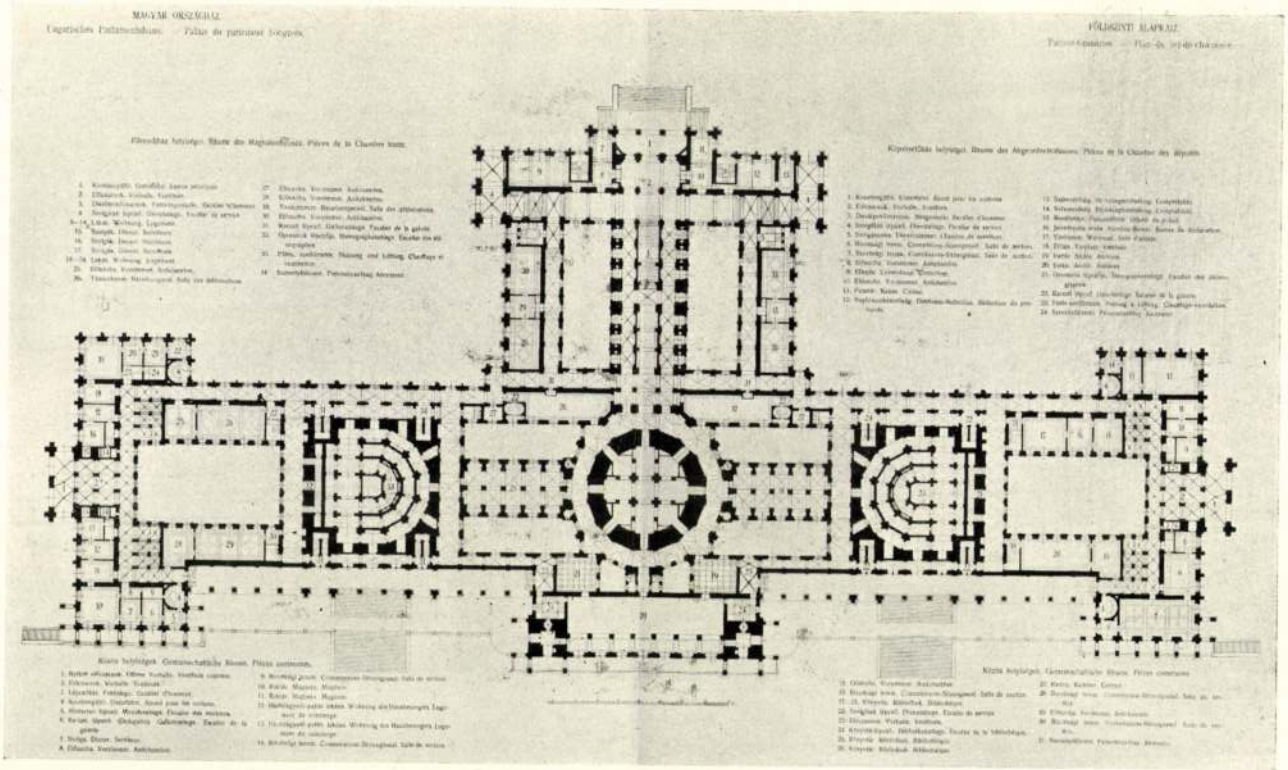

21. Az Országház földszintjének alaprajza.

Plan du rez-de-chaussée du Parlement.

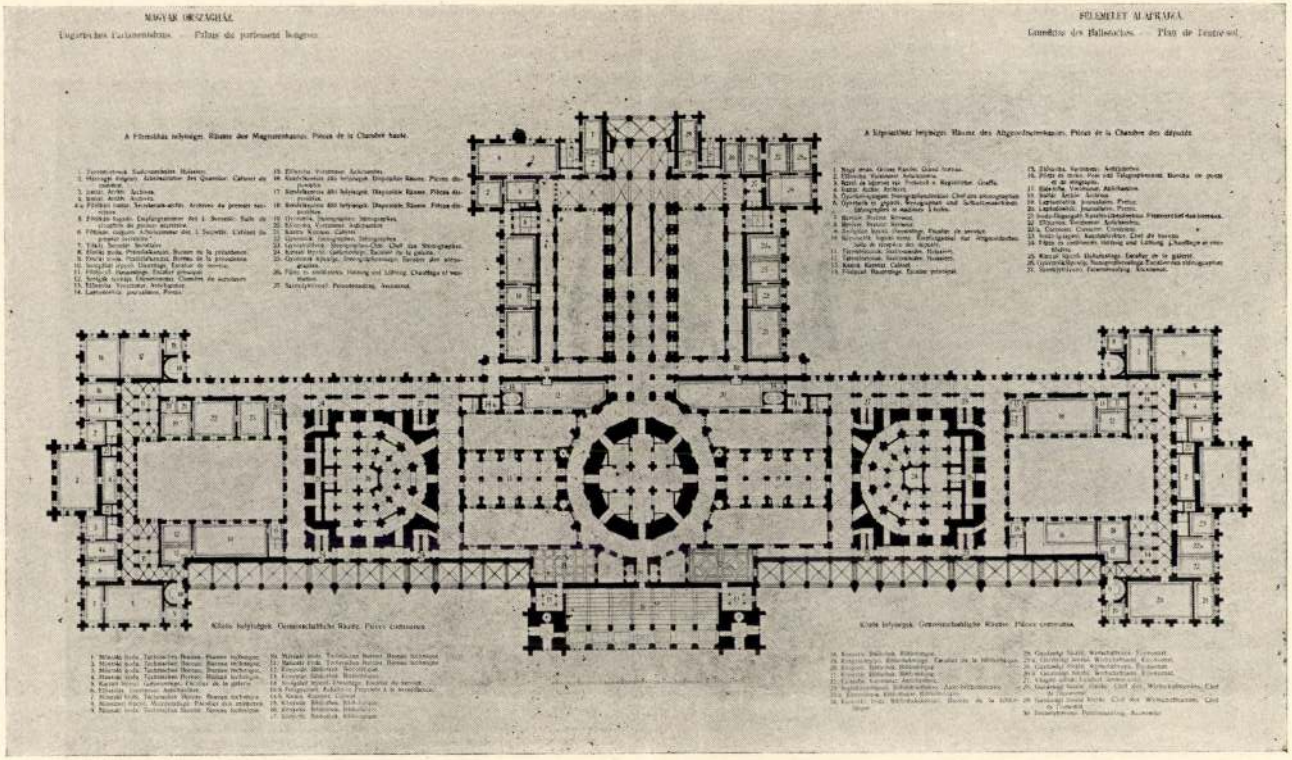

22. Az Országház félemeletének alaprajza.

Plan de l'entresol du Parlement.

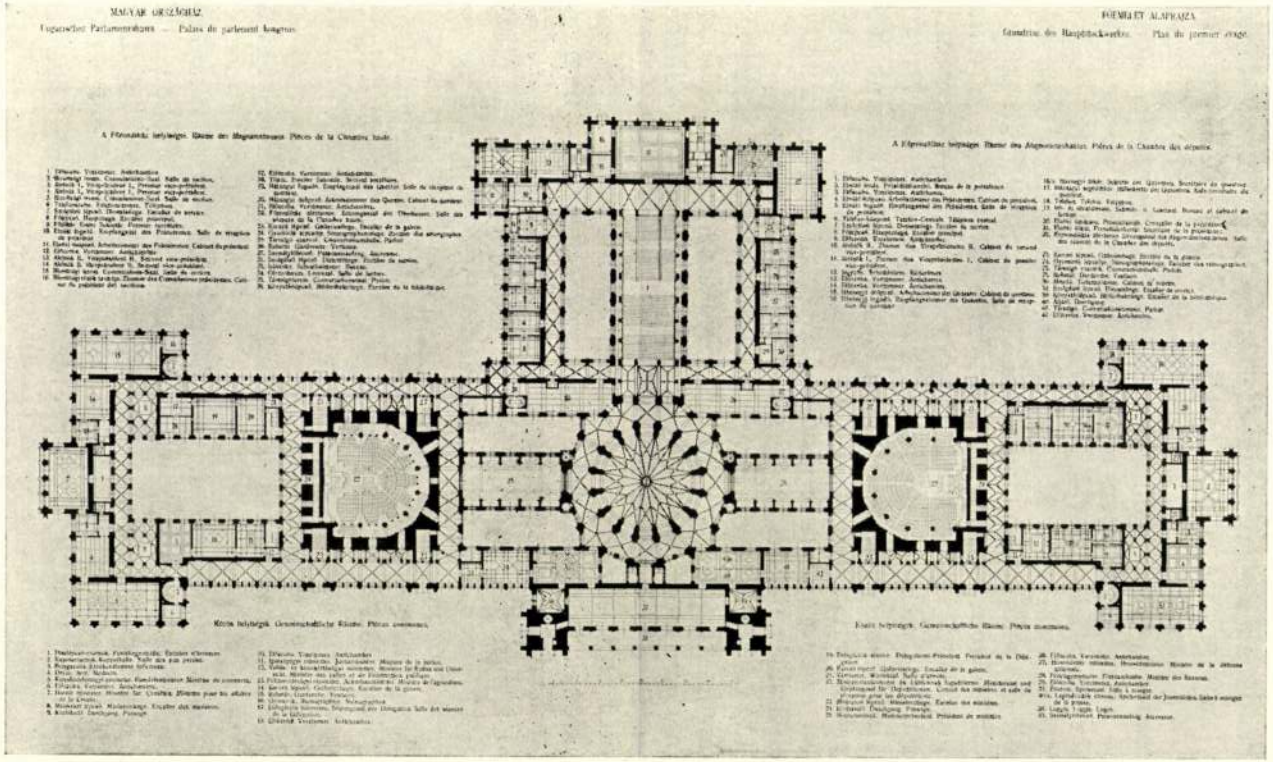

23. Az Országház főemeletének alaprajza. *Plan de l'étage principal du Parlement.*

A főemeletet az építész a törvényhozás legfontosabb funkciójának a törvényalkotást szolgáló három ülésteremnek, az együttes ülések színhelyének: a kupolacsarnoknak s a képviselőházi és a felsőházi ülésteremnek szánta. Ugyanitt, a város felé néző főrizalitban helyezte el a delegáció termét, melyben az Ausztriával való personálunio idején a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar bizottság ülésezett. Ma nagyobb, összesített bizottsági ülések és tudományos politikai előadások céljaira szolgál.

A három üléstermet összekötő társalgók, a dunai homlokzat főrizalitjában elhelyezett közös étterem, a városi főrizalitban a miniszteri szobák, a déli szárnyban a képviselőház elnökének és elnökségének, valamint háznagyának hivatalos szobái és fogadótermei; a megfelelő északi szárnyban a felsőháznak ugyanilyen rendeltetésű helyiségei és bizottsági termei nyertek elhelyezést.

Az összes felsorolt helyiségeket a szokottnál szélesebb, gazdagon kiképzett, végtelen folyosórendszer köti össze. A magyar politikai világra nézve különösen jellemző »folyosói élet«-nek színhelyei ezek a jelentőségükben kiemelt folyosók az üléstermeket körülvevő szakaszon.

Ennek az emeletnek reprezentációs jellegét nemcsak a páratlanul gazdag kiképzés, hanem már a szokatlan, 10 méternyi magassági méret is elárulja. Ez a méretezés szükségképpen nagy térpazarlásra vezet olyan kisebb hivatali szobáknál, amelyeknél gyakran előfordul, hogy a magasságméret kétszerese az alapterületnek. Steindl Imre azonban, mint korának minden történeti stílusban dolgozó építésze, nem akarta az épület homlokzati egységét a belső elrendezésnek feláldozni.

Steindl az épület belső alakításában mutatkozik igazán független művészegyéniségnek. Felhasználja természetszerűleg a neogótika építészeti elemeit, de azokat szabadon csoportosítja és különösen a térhatás tekintetében eltér a gótikus téralakítás szellemétől, hogy a reá bízott feladatot minél tökéletesebben oldja meg. Igy az Országháza csak igen kevés oly helyiséggel bír, amely a neogótika, vagy épp a történeti gótika szellemét sugározná.

Mindjárt az épület közepébe vezető hatalmas dísz-

lépcsőcsarnoknál lényegében eltért a történeti gótika szellemétől, mert hiszen a csúcsíves stílus idején ilyen szabad alakítású, nagy térhatású s főként ekkora alapterületet elfoglaló lépcsőház nem is volt elképzelhető. Számolt azzal, hogy a díszlépcsőház nem a hétköznapi közlekedésre fog szolgálni, hanem színhelye leend a történelmi felvonulásoknak, fényes nemzeti ünnepségek előkelőségei fogják használni. A térhatáskeltésnek kiszámítottságával alkotta meg Steindl ezt az ünnepi lépcsőcsarnokot.

A Kossuth Lajos-téri főbejárat nyilt lépcsőjén felhaladva, a belépő hármasnyilású nyitott kapubélésen keresztül jut az épületbe. Ezt a kaputeret az építész teljesen nyitottnak képzelte, csak később, gyakorlati okokból zárta le annak terét művészi kovácsolt vasrácsozattal.

A színes üveggel áttört tölgyfakapuzaton téglalap alakú előtérbe jutunk, melynek kiszélesedő részébe kétoldalt a fedett kocsimegállóktól vezető lépcsőház torkollik. E hatalmas előtérnek kihangsúlyozott profilú bordázattal bíró keresztboltozata erőteljes pilléreken nyugszik. A sarkain karcsú oszlopokkal tagolt, négyzetes pillérek hármas tagozású, rovátolt lábazaton állanak s hármas sorban elhelyezett pálma- és akantusz-levéllel alakított pillérfővel zárulnak. A fejezeten nyugvó, fogazattal és palmettákkal díszített párkányok tartják az enyhe csúcsívben megtört széles boltíveket. Az előtér padlómagassága a Duna 0 pontja felett, + 15 méter.

Innen indul a pillérekkel lezárt díszlépcső 5 m széles karja, melynek aránylag szűk méretezése a belépőt arra kényszeríti, hogy tekintetével a világos lépcsőcsarnokból nyíló s a kupolacsarnokot körülövező sötétebb körfolyosón túl az erősebb megvilágítású kupolacsarnok felé forduljon. De az építészeti számítás nem elégszik meg azzal, hogy a lépcsőtorok szűk feljárójában meginduló szemlélőnek szokatlanul mély (32·8 m) perspektivát nyujtson, hanem szinte egyidejűleg, a szűk lépcső, síma márványaival, (22·6 m) a magassági térillúziót kelti.

A hosszirányú és a magassági távlatot és a fényárnyhatást kiaknázó ez a megoldás, a szűk lépcsőtoroknak a lépcsőcsarnok közepén meglepetésszerű kitágulása, majd

feljebb, egy aránylag szűk és mély körfolyosó beiktatásán túl a kupolacsarnok lenyűgözően magas méretezése (27·20 m) barokkos szellem szüleménye. Ugyancsak barokkgondolat a 24·86 m magasan fekvő főemeletre vezető lépcsősorral ellentétes irányban, a delegációs terem előtti folyosóba torkolló két lépcsőkar alkalmazása.

A barokkos alaprajzi és felépítési elgondolások keresztülvitelénél azonban az építész itt is a neogótika tektonikai és dekoratív elemeit használta fel.

A lépcsőcsarnoknak világos tónusú márvánnyal borított s a főemelet szintjéig húzódó falán páronként, nagy fesztávolságban álló hatalmas pillérkötegek és oszlopok, valamint a két hosszanti fal két-két pillér kötege tartják a mennyezetet. A kétoldalt 7—7 emelkedő mezőből álló boltozat, a hosszfalak pillérfejezeteiből ugyanoda irányuló 3—3 bordamezővel együttesen tartja az egész boltozati rendszer középső részét : a közös keretbe mélyített, a gótikában egyébként szokatlan, 3 vízszintes tükörsíkot.

A négy középső pillértől tartott s erősen profilozott bordaívek, a mennyezet központját tartó szerepüknél fogva, különösen erőteljes kiképzést nyertek.

A lépcsőcsarnok külső falát, kétosztású színes ablakokkal áttört, 14 pillérsor alkotja, amely a csarnok mennyezetét tartó pilléroszloppal keskeny árkádot alkot. Ez a rejtett folyosó szolgál a delegációs folyosónak és a kupola előterének közvetlen összekötésére. A homlokfalakat a lépcsőkarok tengelyébe beállított két-két pillér, középen egy nagyobb és két kisebb nyílásra osztja.

A két lépcsőkart széles márványpárkánnyal bíró páros törpeoszlopsor kereteli. A pihenőkön bronz kandelábereket tartó márványkonzolok szakítják meg a balluszträdsort. Ugyanezt a kiképzést látjuk az oszlopok és pillérek váltakozó közében.

Az a gondolat, amely Steindlt a lépcsőház megalkotásánál vezette, logikusan folytatódik és kiteljesedik az egész épület központját alkotó kupolacsarnokban.

Már a lépcsőházban úgy használja fel az egyes építészeti elemeket, hogy a belépő a díszlépcső hatalmas ritmusán keresztül, fokról-fokra magasabbra kerülve s a

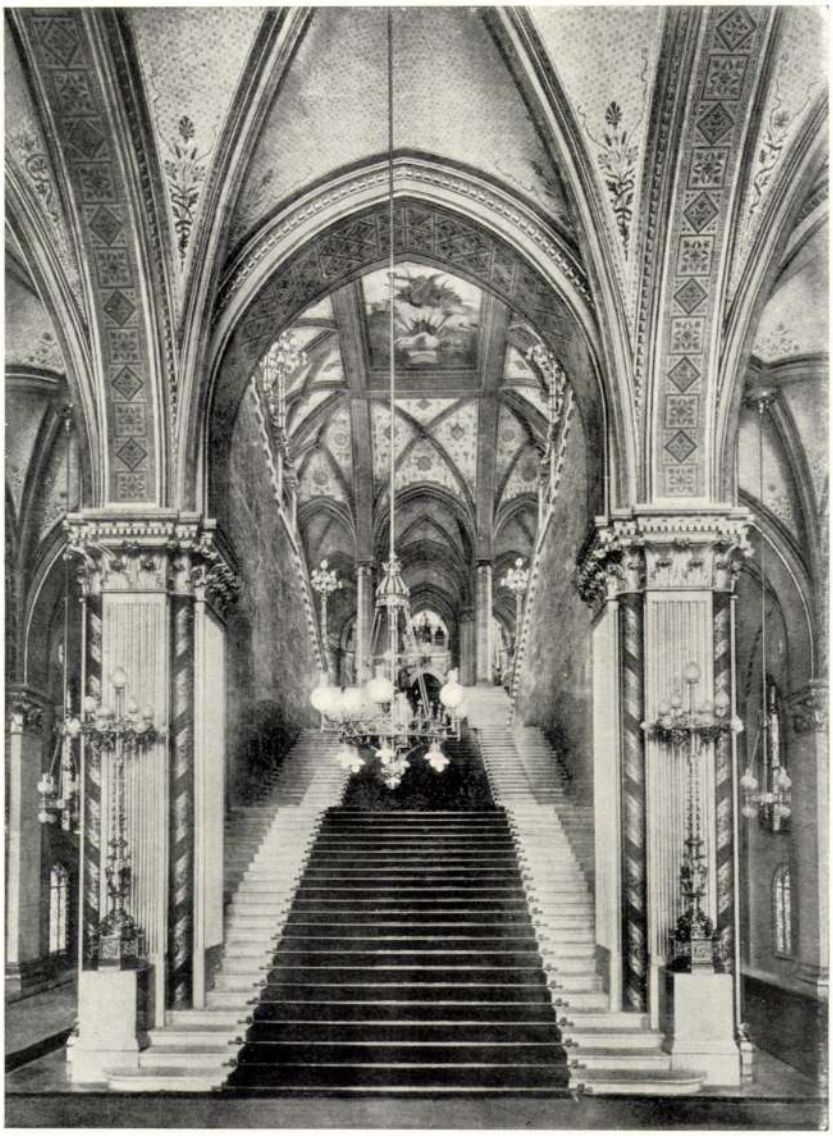

24. A díszlépcsőcsarnok alsó lépcsőkarja.
Partie inférieure de l'escalier d'honneur.

25. A díszlépcsőház a bejárat felől.
Escalier d'honneur.

26. A díszlépcsőház a kupolacsarnok felől.
L'escalier d'honneur.

27. Kupolacsarnok.
Salle de la coupole.

kupolatér hatalmas vonzásának engedve, végül az épület centrumában álljon meg. Ezen a ponton, a kupolacsarnok közepén az épület magasságának, hossz- és mélységi méreteinek maximális szemléleti élményét kapja. Erről az egy pontról betekintheti az épület belső terének legnagyobb (27·20 m) magasságát, a társalgókon keresztül, szimmetrikusan mindkét oldalon egészen az üléstermekig áttekintheti az épület hossztengely irányát s megkapja a Dunától a Kossuth Lajos-téri főbejáratig az épület egész keresztmetszetét.

De nemcsak a centrumnak ezzel a kihangsúlyozásával adott súlyt Steindl a kupolacsarnok fontosságának, hanem az egész belső térnek igazán gótikus szellemű kialakításával is. Az igen nagy alapterületű (20·80 m átmérőjű),[44] tizenhatszögű csarnok első hatásában szűk benyomást kelt, mert a kupoladobot hordozó pillérek s az abból kinövő karcsú bordázat vonalvezetése oly merészen viszi a tekintetet a csarnok boltozásának magasságáig, hogy a terem térhatását illetőleg megtéveszti a szemlélőt. Azzal, hogy a 3 m széles és 8·10 m magas pillérkötegek ívnyílása között minden irányban szabad kitekintés nyílik, az építész a csarnokot övező körfolyosót, sőt az üléstermekhez vezető társalgókat is belekapcsolja a kupolacsarnok terébe. A mellékhajóknak a főhajóba való hasonló kapcsolását találjuk a történelmi gótika idejében épült olasz templomok alaprajzán.

A tizenhat, egyenként 4·438 m² alapterületű pillérköteget összefogó ívezet felett foglal helyet a gazdagon tagozott, lóhereívvel lezárt, oromdísszel koronázott páholyemelet. Az építész ide eredetileg fülkékben szobrokat szánt. Szerencsésebb azonban a gyakorlattól megkívánt ez a faláttörés, mert így a kupoladobjában elhelyezett, rózsával koronázott kettős ablaksor a szalagszerűen körülfutó páholyemeletben eszmei lábazatot kapott.

A 16, egyenként 2 m széles és oromdíszével együtt 8·80 m magas ikerablak, a gazdag tagozású pillérkötegekkel alakított fülkeszerű mélyedésben akként van elhelyezve, hogy a kupolasapkát tartó dobot teljesen áttöri s ezzel az egész felső tér könnyedén lebegő benyomást nyer.

A csarnok magasságának mintegy felerészéből kiinduló háló- és csillagboltozat gazdag összetétele, szerkezetileg a körülfutó páholysor fölötti ablak-rézsüre nehezedik. Optikailag azonban az építész azt a hatást kelti, mintha a csarnok szintjén álló pillérekhez tapadó s a páholyívek tetőpárkányáig karcsú vonalban feltörő oszlop-kötegekből

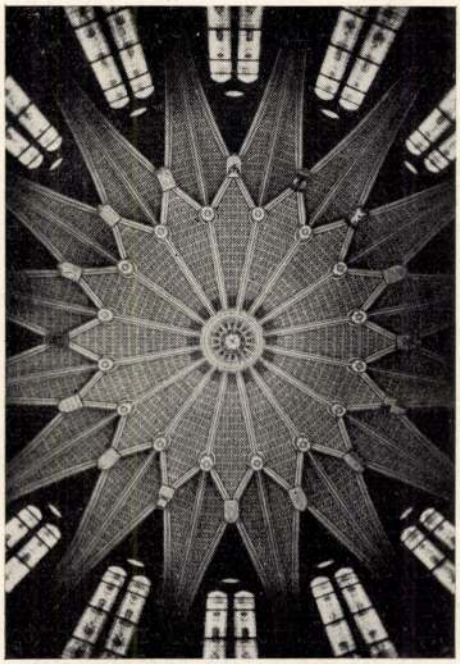

28. A kupolacsarnok boltozata.
Voûte de la salle de la coupole.

nyílna ki a gazdag csillagboltozat, melynek záróköve helyén a mesterséges világítást szolgáló villanykörtékből alakított rózsát helyezi el.

A kupolacsarnok légteréhez jobbról és balról szervesen kapcsolódó két társalgóterem építészetileg teljesen azonos kiképzést kapott.

A termek sajátságos stíluskettősség jegyeit mutatják. Alaprajzuk barokk szellemű, amit még tetéz a mennyezetet

29. A felsőház társalgója.
Salon de la Chambre Haute.

30. A felsőház ülésterme.
Salle des séances de la Chambre Haute.

illuzionisztikusan áttörő falfestmény. Viszont a homlokfalakat úgyszólván teljesen kiváltó kapuzatok és a hosszfalakat csaknem teljesen áttörő páros ablakok alkalmazása, valamint a többszínű, gótikus ornamentikával díszített csúcsívek, az oszlopok három oldalára baldachinok alá helyezett színes szobrok és az egész teremnek a mélytűzű színes ablakokon át gyéren beszűrődő világítása gótikus hangulatot áraszt.

A hosszanti falakhoz egészen közel állított oszlopsorok, az oszlopokra merőlegesen, embermagasságban húzott válaszfalakkal mindkét oldalon 4—4 intím fülkét alkotnak.

Az országgyűlés két háza üléstermeinek alaprajza és belső építészeti kiképzése csaknem teljesen azonos.

Az üléstermek megalkotásánál mindenekelőtt a gyakorlati szempont volt az irányadó. Számolni kellett a megkívánt férőhelyek, a világítás, fűtés, szellőztetés s főként az akusztika követelményeivel.

A termek alaprajza patkóalakú, azonban a patkó íve sokszögben zárul. A falakat egész magasságukban árkádok s a karzatok céljait szolgáló páholysorok törik át. A nagyméretű, kazettákra osztott vízszintes famennyezetet a legfelsőbb emelet pilléreibe illesztett gyámköveken nyugvó finom, áttört mérműves ívek támasztják.

Az emeletek arányai és beosztása a két ülésteremben egyforma, sőt a másodemeleti karzatok íves fülkéinek hármas tagozásán nyíló, lóherealakú mérművek is azonosak. Az első emelet hármas osztású páholyfülkéit a képviselőházi ülésteremben csúcsíveket tartó törpe oszlopok, a felsőházban pedig a leveles oromdísszel koronázott zömök pillérkötegek tagolják. A karzatokat áttört és gazdagon kiképzett mellvédek zárják le. A felsőházi üléstерem földszinti nyilt árkádsorával szemben a képviselőházi teremben ívhajlással összefogott s karzatok céljait szolgáló zárt páholyfülkék sorakoznak.

Az egész terem gótikus kiképzése, magasba szökkenő, függőleges tagozásával és az oldalfalak teljes áttörtségével gótikus boltozást igényelt volna. Akusztikai okokból azonban az építész kénytelen volt a teremnek még így is komoly

és ünnepélyes összhatását csökkentve, vízszintes famennyezetet alkalmazni, igyekezve mégis az átmenetet finom művű, áttört támívekkel biztosítani.

A történelmi stílusok természetéből folyó egyetlen komoly hibája a teremnek, hogy az épület külső kialakításának megfelelő művészi egységre törekedvén, a patkóalakú üléstermet négyszögű térbe volt kénytelen elhelyezni. Az ülésterem belső terének patkóalakját a rendeltetés írta elő, viszont az épület külső összhangja megkívánta a két üléstermet kiemelő épületrésznek négyszögű kiképzését. Ezt a disszonanciát az építész az üléstermek két alsó karzatsoránál ügyesen elleplezte, de a mérművekkel teljesen áttört legfelső emeleten, amelynek ablakaiból a terem természetes világítását nyeri, ez az alaprajzi kettősség helyenként kellemetlen átlátásokat eredményez.

Egyébként a falaknak ez a lehető legnagyobb áttörtsége nemcsak a gótikus építészet elvéből következik, hanem egyúttal a jó akusztika céljait is szolgálja. Ezt a mindenekelőtt járó célt szolgálják a terem oldalfalainak karzatpáholyokkal történt fülkeszerű tagolásán kívül a terem kiterjedésének lehető legkisebbre leszorított méretezése is. A termek hossza 25·60 m, szélessége 23·45 m, magassága 17 m, alapterületük 520 m², légürtartalmuk egyenként 9800 m³. Nemcsak a kellő nappali világítás, hanem az akusztika szempontjából rendkívül előnyös nagy üvegfelületek kedvéért alkalmazza az építész mindkét teremben, az összesen 200 m² világító felületű, a másod-emeleti karzat szintjénél valamivel magasabban elhelyezett 12 óriási ablakot. Ugyancsak az akusztika biztosítása miatt választott a terem lefödésére faanyagot és mondott le a hangot elnyelő, stílszerű gótikus boltozásról.

Az építész igyekezett a termek méreteit redukálni, mégis a képviselőházban 453 ülőhely, 10 miniszteri elkülönített ülőhely, az elnökség és az előadó számára külön emelvény, a gyorsírók részére az elnöki emelvény előtt külön munkahely áll rendelkezésre. A gyorsírók helyét az elnöki emelvény alatt vezető lépcső közvetlenül kapcsolja össze a gyorsirodával. A hírlaptudósítók, valamint a szol-

gálatot teljesítő miniszteri tisztviselők és a főispánok részére, a közép felé lejtős terem padlózatának legmagasabb szintjében, a karzatok alatti földszinti páholyfülkében van hely fenntartva. A közönség, a diplomáciai testület, a külföldi hírlapírók az I. emeleti karzaton, a II. emelet nyilt karzatán pedig az egyetemi ifjúság foglalhat helyet.

A felsőházi ülésterem a tagok részére jóval kevesebb, csak 290 ülőhelyet foglal magában, s ennek következtében az emeleti páholy alatti folyosó itt nyilt árkádot képez. Csak négy kisebb fülke szolgál a hírlaptudósítók számára. Ezek a hármas osztású pillérekkel elválasztott, földszinti csúcsíves fülkék, melyeket magasított talapzaton álló márványoszlopok tartanak, a felsőházi ülésteremnek még áttörtebb falazatot biztosítanak. A terem hangsúlyozottabb gotikus hatását az első emelet páholyfülkéi is növelik.

A felsőház összetételéből következik, hogy az elkülönített székek száma hattal több, minthogy itt, a miniszterekén kívül, a főhercegek és a bíboros hercegprímás is kiemelt helyen ülnek.

Egyébként a terem egész berendezése teljesen azonos a képviselőházi ülésteremmel, eltekintve attól az egy különbségtől, hogy itt hiányzik az előadói emelvény.

Azonos a két ülésterem az ajtók beosztását illetőleg is: 9—9 ajtó nyílik mindegyik terembe. Az így nyíló útvonalak az üléstermek központjában találkoznak s az ezáltal alkotott körszeletekbe illeszkednek az ülőhelyül szolgáló padsorok. A csillagalakban összefutó útvonalak találkozási pontjában, a terem közepén van elhelyezve a Ház asztala, amelyen a Corpus Juris kötetei állanak.

Ezeken a bejáratokon kívül még 2—2 ajtó nyílik közvetlenül az elnöki emelvényhez, az elnökség és a Ház tisztviselői számára.

Az Országháza egyéb termei, így a volt delegáció ülésterme, a bizottsági termek, a két elnöki fogadóterem, olvasótermek, stb. nem mutatnak határozott stílust. Alaprajzuk, szerkezeti felépítésük, belső térkiképzésük a meg-

kívánt szükséglet szerint alakul. A mindenütt oldalvilágítást adó, s az épület külsején gotikus kiképzésű, mérműves ablakok stílusa csak a díszemelet folyosóin maradt meg, ahol azok belső fakeret nélkül, ólomkarikás osztású üvegezésükkel szabadon fejlesztik ki gotikus vonalvezetésüket. Viszont a termekben az ablakoknak ezt a gotikus jellegét az ívzáródásokat és a mérműveket letakaró beépített zsaluzások elveszik. Hasonlóképen, legfeljebb néhol ornamentikájukban, de szerkezetükben és formai kialakításukban nem gotikusak a termeket lefödő, többnyire kazettás kiképzésű famennyezetek. Egyedül a két emeletet egybefogó, s részben fülkékre osztott nagy könyvtári olvasóterem gerendás famennyezetét tartó, gazdagon faragott, áttört támívei és a nagy étterem hasonlóan kiképzett mennyezete viselnek kifejezettebb gotikus jelleget.

A folyosók kiképzésénél az építész arra törekedett, hogy hosszúságuk unalmát a falfelületnek lizénákkal, helyenként dekoratív féloszlopokkal való tagolásával mezőkre bontsa, miáltal egyúttal a gotikus függőleges irány hangsúlyának is érvényt szerzett. Szükség volt erre különösen azért, mert az épület hosszanti téglányalakú alaprajza mellett a folyosók vonalát már a legrövidebb közlekedés miatt is csak ritkán volt módja megtörni s így arra kellett törekednie, hogy ennek az egyirányú haladásnak egyhangú voltát elkerülje.

A folyosóknál az építész mindenütt ragaszkodott a boltozáshoz s a főemeleten, ahol a gotikus jelleget leginkább kihangsúlyozta és részletekig menő művészi kiképzést adott minden tagozatnak, általában keresztboltozást használt. Ennek alaprajza néhol négyzet, másutt téglalap. Az egyes boltmezőket elválasztó boltíveket mindenütt szélesre méretezte s a mélyen kimélyített boltmezőket erős profilú bordázattal keretezi és kihangsúlyozott zárkővel látja el. Néhol, ahol a helyi adottságok, ablakok, ajtónyílások, folyosóbeszögelések megkívánják, a keresztboltozat szabálytalan, ötös-hatos cikkelyekből alakul, csillagboltozattal bővül. A kupolacsarnok előtt elvezető főfolyosón hálóboltozatot s zárókövek gyanánt címerpajzsokat

31. A felsőházi ülésterem elnöki bejárója.
Salle des séances de la Chambre Haute : entrée du président.

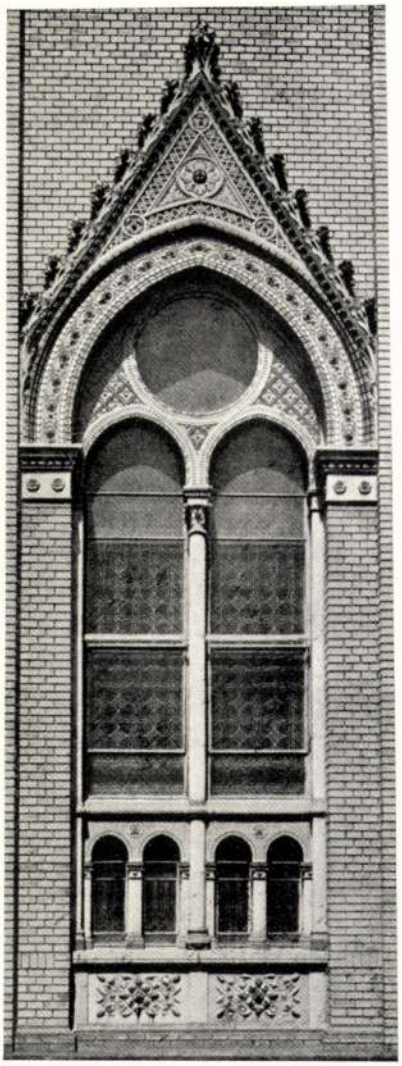

32. Udvari ablak (majolika).
Fenêtre sur la cour (majolique).

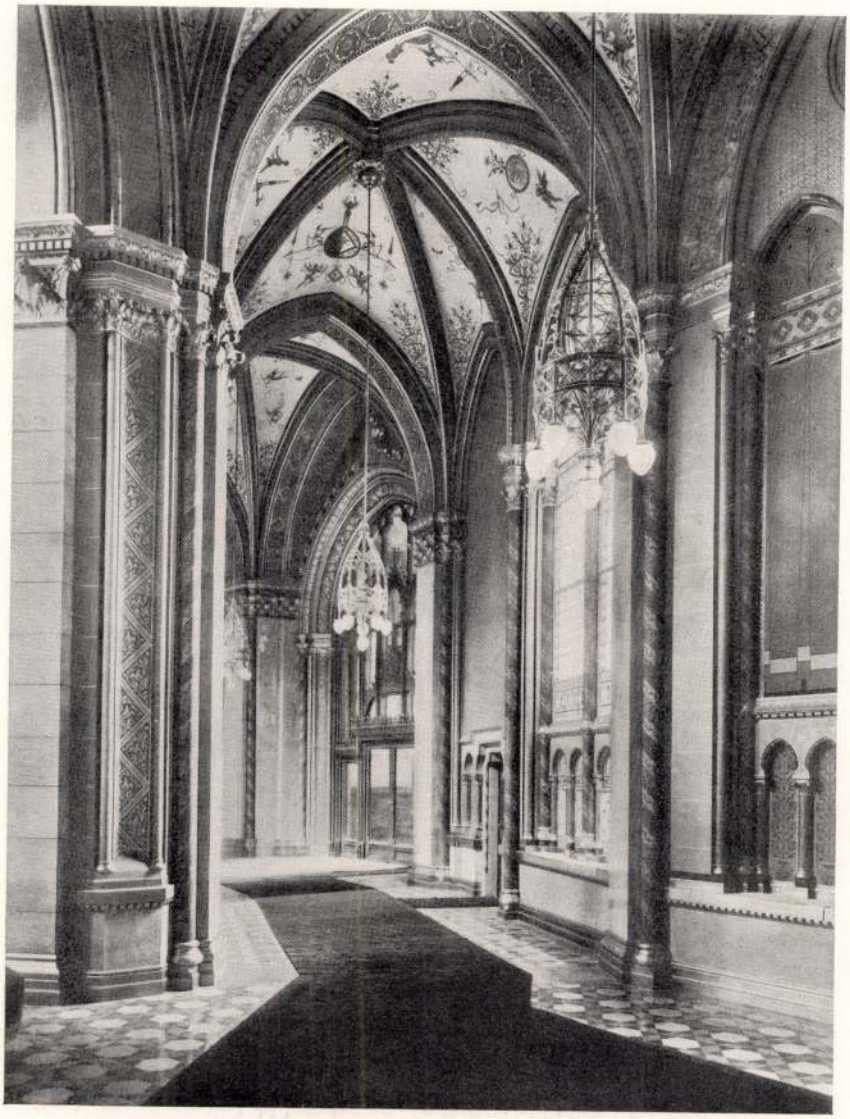

33. A kupolacsarnok körüli folyosó részlete.
Couloir autour de la salle de la coupole détail. Fragment.

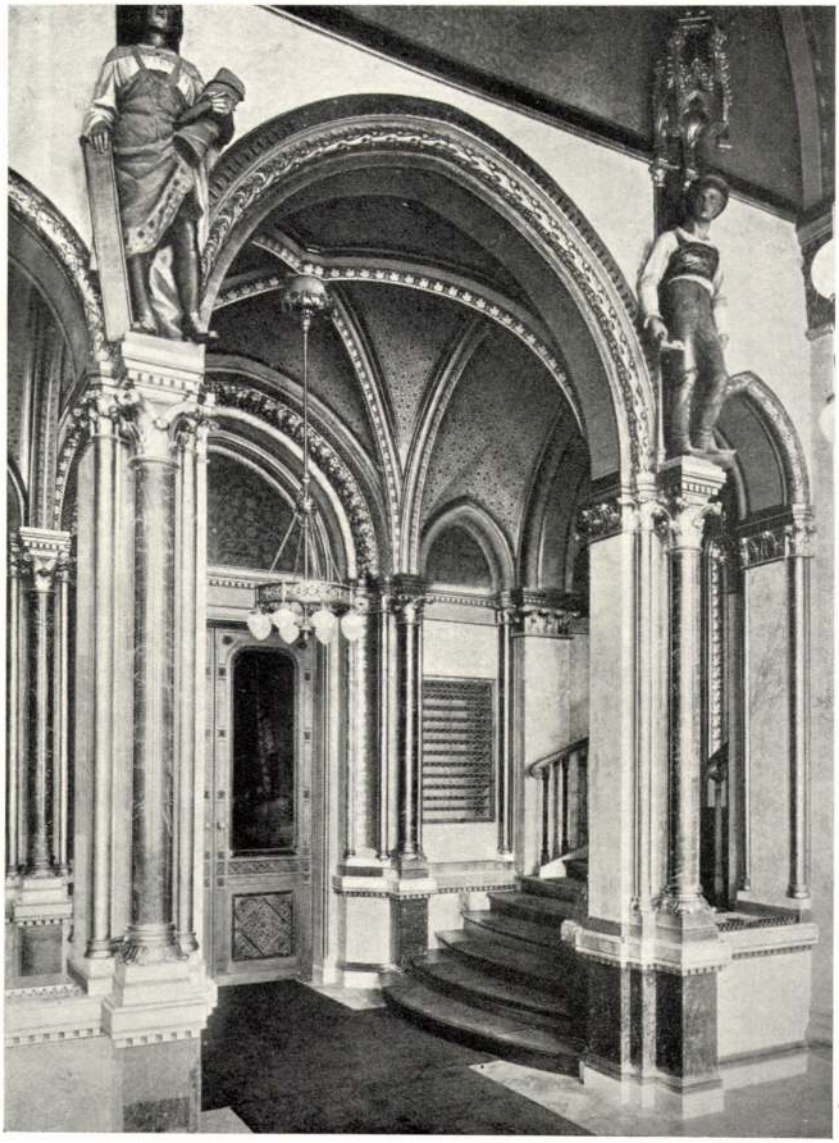

34. Folyosórészlet. *Couloir.*

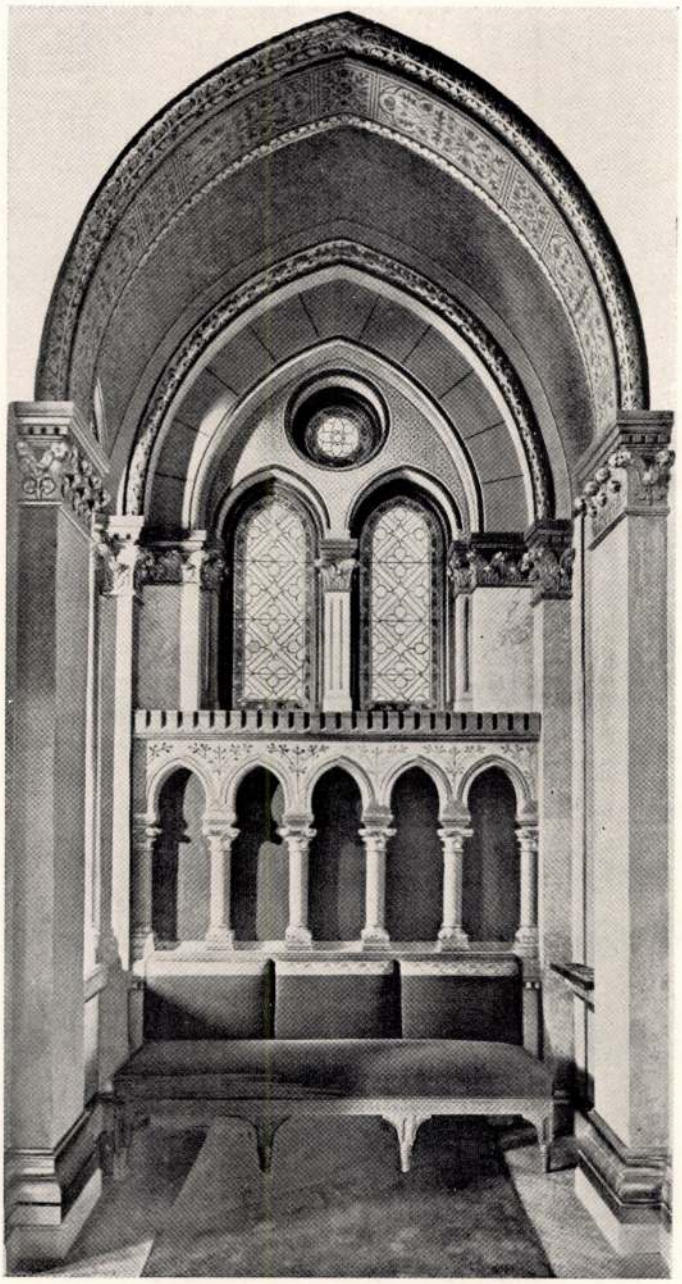

35. Folyosófülke a Felsőházban.
Niche de couloir dans la Chambre Haute.

alkalmaz. Két helyen pedig, a felsőházi ülésterem északi és a képviselőház déli keresztfolyosóján hatalmas zárkőben összefutó, konzolokra állított, egymással ölelkező bordaívekkel keretezett hármas boltcikkek ritmusával teszi változatossá a mennyezet kiképzését. A többi emeleten enyhe hajlású keresztboltozatot alkalmaz, s a cikkek keresztezési vonalát pusztán festett ornamentikával jelzi.

A 10 udvar a természetes világítás és a tűzbiztonság érdekét szolgálja. Kiképzésüknél Steindl szem előtt tartotta azt az általános elvet, amelyet az épület külsejének egytónusú komolyságával is kifejezett s a belső kiképzésnek a polichromia következetes alkalmazásával is szolgált ünnepélyes derűjével elérni törekedett. Nemcsak takarékossági szempontok vezették tehát, amikor a belső udvaroknál a sötét tónusú faragott kő helyett, amelyből az egész épület külső frontja épült, a lényegesen olcsóbb s egyúttal kellemes változatosságot nyujtó világos, sajtolt idomtéglát alkalmazta. E mellett, a rá mindig jellemző harmóniaérzékkel igyekezett a pazar pompával kiállított belső termek és az egyszerű udvarok ellentétét a téglaburkolatból képzett falmező minden jelentős pontján színes, pirogránitból készült élénk ornamentikával enyhíteni. Az így részleteiben színessé (piros, kék, sárga, zöld) és általában mozgalmassá tett falmezők hatását még a párkányvonalon felállított s ugyanúgy díszített orompártázattal koronázza. A velencei gotikára visszamenő és a felvidéki magyar renaissance-ban szívesen alkalmazott pártázat felhasználásával kapcsolatot keres a tetőkialakítás általános vertikális irányzatával.

A díszlépcsőházon kívül mindkét oldalon még háromhárom, s a karzatokra vezető feljáratokkal együtt öt-öt egyszerűbb kialakítású lépcsőház szolgálja a közlekedés céljait.

Mindkét oldalon az üléstermekhez vezető két-két lépcsőház az északi, illetve déli főbejáratból nyílik. Az emeletenként kétszer forduló lépcsőkarokat a lizénákkal és hármas tagozású világító ablakokkal tagozott, márványnyal burkolt falak fogják közre. A lizénák fejezetéből kiinduló keresztboltozat alkotja a mennyezeteket. A lépcső-

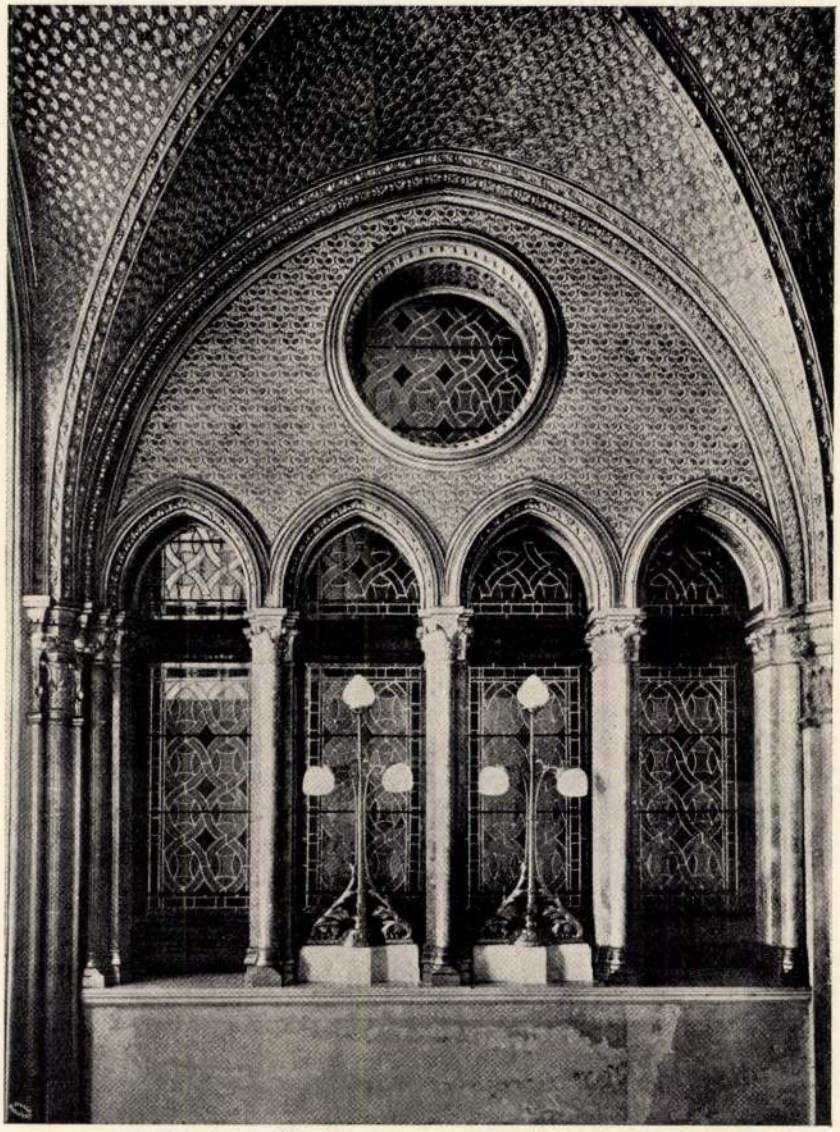

36. Lépcsőházrészlet a Felsőházban.
Escalier de la Chambre Haute (fenêtre).

házaknak a díszemeleten való végződésüknél a boltmezők allegórikus freskóval díszített tükörmennyezetet tartanak.

A városi rizalit kocsifelhajtójából nyíló, egy-egy ú. n. miniszteri lépcső nyitott lépcsőházat alkot. A kiképzésében inkább renaissance szellemű lépcsőház zöld patinás arany ornamentikával díszített s a főemeleten kandeláberben végződő vasoszlopai, valamint a lépcső kovácsoltvaskorlátja nagyon emlékeztetnek a Friedrich von Schmidttől épített bécsi Városháza főlépcsőházának kialakítására.

*

Az építészt és a munkálatokat ellenőrző Építést Végrehajtó Bizottság tagjait, csakúgy mint az épület külsejénél, a belső kiképzéshez szükséges anyagok kiválasztásánál is az a szempont vezette, hogy lehetőleg hazai anyagokat használjanak a magyar Országháza építésénél. Fontos iparágat, a hazai márványkitermelést és feldolgozást lendítette fel az a körülmény, hogy e hatalmas épülettömb belső kiképzésénél nagyrészt márványt alkalmaztak.

A hazai siklósi, gyüdi (Baranya megye), vaskohi (Bihar megye) és süttői márványokon kívül olasz rosso antico és giallo di Siena, girolamói és castelvenerei; francia (pyrenei) sarancolini; németországi saalburgi márványlapokkal borították az Országháza belső falait. A díszlépcsőcsarnokban nyolc hatalmas, tüzes vörösbarna, svéd gránit-monolit oszlop emelkedik. A nagyobb falfelületeken takarékosságból műmárványlapokat is alkalmaztak. Az igazi márványlapok burkolás közben könnyen megsérülnek és így csak igen nagy anyagpazarlással lehet elérni, hogy azok egységes felületet nyujtsanak. A rideg márványanyag mikroszkopikus hajszálrepedésekkel van tele, amelyek ugyan az idők folyamán a műmárványnál is mutatkoznak, azonban a megsérült műmárványlapok hasonló tónusú anyaggal való kicserélése sokkal könnyebb munka és az azonos anyag beszerzése sem ütközik nehézségbe.

A márványon és műmárványon kívül a falak burkolási anyagául, illetve az oszlop- és pillérkötegek céljaira beszterebányai homokkövet, almási és biai mészkövet és az olasz medolini mészkövet is használták.

A pillérek lábazata aranylemezekkel bevont almási mészkőből, törzsük műmárvánnyal burkolt beszterebányai homokkőből készült. A kupolacsarnokban a boltozati bordákat tartó pillérkötegeket sárgás-vörös siklósi márványból, a pillérek falvastagságában felnyúló lizénákat girolamói sárga márványból faragták. A pillérek vöröses-sárga csíkokkal sávozott szürke sarancolini márvánnyal vannak burkolva. A páholyok lábazati párkánya gyüdi sárgás-barna színű márványból, a páholyt osztó oszlopkötegek lába almási mészkőből, törzse vaskohi vörös márványból, az oszlopokon nyugvó aranyozott ívek, oromzatok és fiálék medolini finomszemcséjű mészkőből készültek, az oromzatok fölötti falsíkok pedig világosabb vörös vaskohi márvánnyal vannak borítva. A boltozat bordahálózata biai mészkőből való.

A díszlépcsőcsarnokban az alsó lépcsőkar oldalfalburkolata gyüdi sötétbarna, a felsőlépcsőkaroké pedig ugyancsak gyüdi világosabb márvány. Az összes balluszt-rádok talpköveit, lábazatait és fedőköveit gyüdi sárgaszínű, a korlátok oszlopocskáinak lábát és törzsét vaskohi vörös márványból faragták, fejezetei pedig tűzben aranyozott majolikából valók. A folyosók márványburkolata az északi szárnyon világos tónusú szürke, rózsaszín, kék, a déli, képviselőházi szárnyban sötétebb vörös, szürke, sárga műmárvánnyal van burkolva.

Igen nagy tér nyílott a boltozati bordák és a mennyezetmezők keretelésénél és kiképzésénél a stukkotechnika alkalmazásának is.

A mintegy 20.000 folyómétert kitevő lépcsőfokok nyersanyagát a karsztvidéki Castelvenereben bányászták.

A termek mennyezete, a díszesen faragott külső kapuk és belső ajtók fája szlavóniai tölgy, a bútorzat dió, tölgy és mahagon.

A kandelláberek és csillárok bronzból, illetőleg aranyozott bronzból, a díszes kiképzésű korlátok és kapuzatok

kovácsolt vasból, a kisebb jelentőségű tárgyak és fűtőtestrácsok rézből készültek.

A padlózatot a reprezentációs célú kupolacsarnokban siklósi, gyüdi és piszkei márványból fűrészelt és csiszolt lemezek, míg a termeket és a díszemelet folyosóit faparketta borítja. A félemeleten és a földszinten a folyosókat kőburkolással, az egyes helyiségeket pedig kőmozaikkal látták el.

Steindl Imre

IX.

Szobrászati díszítés

Az Országháza épülete stílusának megfelelőleg úgy külső homlokzatán, mint belső kialakításában gazdag szobrászi díszt kapott.

Az Országháza létesítésekor a nemzet nemcsak törvényhozásának akart méltó hajlékot építeni, hanem egyúttal örök emléket kívánt állítani nagyjainak is. Steindl Imre teljesítette ezt a kívánalmat, amikor összesen 104 szoborban megörökítette történelmünk kiválóságait: uralkodóinkat, hadvezéreinket, államférfiainkat. Az emlékszobrok nagyobbik részét (88) az épület külsején, legnagyobb uralkodóink szobrát (16) a kupolacsarnokban helyezte el. Az épület belsejében nagy szerep jutott továbbá azoknak a dekoratív szobroknak, amelyek honi foglalkozásokat, vagy elvont fogalmakat allegorikus alakban ábrázolnak.

Az északi homlokzattól kiindulva, a dunai oldalon, időrendi sorrendben helyezte el a honalapító hét vezértől kezdve, az Árpádházi királyokon át az összes uralkodók szobrait egészen V. Ferdinándig, a városi oldalon pedig az erdélyi fejedelmeket, hadvezéreket és vitézeket. A három főbejárat ívhajlásaiban megismétli Árpád, Szent István, Nagy Lajos és Mátyás király alakját. (Ugyanezek a kupolacsarnokban harmadszor is megjelennek.)

A stílus követelményeinek megfelelően Steindl az összes szobrokat nem emlékműként, hanem az épület archi-

Az Országháza különböző termeit még az államfők arcképei, a volt elnökök és háznagyok portré-galléria s még számos történelmi festmény, mind táblaképek, díszítik. Ezeknek éppen úgy, mint az Országgyűlési Múzeum gazdag képzőművészeti és történeti emlékanyagának ismertetése azonban, minthogy az épület díszítésének nem szerves részei, már kívül esik témakörünkön.

XI.

Ornamentális diszítés

A plasztikus ornamentika kialakításában főként a tartó építészeti tagok, pillérek, oszlopok, lizénák fejezeténél Steindl a korai gótika korintusi megoldásából indult ki. Ezek a fejezetek formai biztonságukkal és tisztaságukkal kivétel nélkül elárulják az építész művészi szándékát. A díszemeleteken úgy a fejezeteket, mint a lábazatokat laparanyozással borítja.

A korai csúcsíves oszlopfő iskolás formáit egyénileg alakítja. Az akantuszlevelek közé magyar virágokat helyez s különösen az udvari ablakok majolikából készült oszlopfejezeténél és a párkányok díszeinél ötletes elevenséggel használja fel a kukorica, dohány, napraforgó, tölgy, fenyő, tulipán virágait és gyümölcseit.

Használja természetesen a kúszólevelet, a halhólyagos mérműnek, a Tudor-levélnek számtalan változatát s különösen az ajtók plasztikus keretezésénél a szőlőlevélből font indaszalagot ; úgy ezeket, mint az először tőle alkalmazott magyar növényi elemeket, ha sokszor naturalisztikusan is, de mindig mértékkel és formai zártsággal alakítja. Architektonikus érzéke idegenkedett a késői gótikának a szerkezetet elhomályosító bőségétől. Nem egyszer az idegen stílusok díszítő formakincséből is merített. Igy például a kupolacsarnok pilléreit összekötő ívek kazettákra osztott bélését renaissance levélornamentikával tölti ki.

Gondos mérlegeléssel s mindig az összhatást tartva szem előtt, méretezi, alakítja, színezi az architektonikus tagozatokat, de mindig csak úgy és annyira, ahogy azt annak szerkezeti jelentősége megengedi. A díszemeleten gyakran ismétlődő boltozásokat a legegyszerűbb levél-

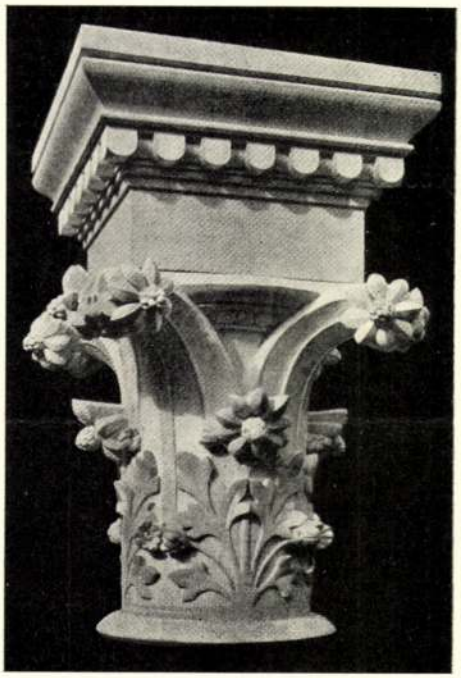

56. Udvari ablak oszlopfejezete (majolika).
Chapiteau d'une fenêtre sur la cour (majolique).

motívum geometrikus stilizálásából alakított, szőnyegszerű festett ornamentikával vonja be, de az ellentétes boltsapkákon ugyanazt az ornamentikát már más, ellentétes színben alkalmazza. Nagyobb, nyugodt falfelületeket szintén kis, jelentéktelen növényi elemekből szőtt, de már nagyobb egységbe foglalt díszítménnyel tölti ki. A tartó funkciót teljesítő hevedereket önállóan képzett, szabadabban alakított s színben is erőteljesebb ornamentikával

hangsúlyozza. S végül ott, ahol az architektonikus elemek kifejezetten gótikus kialakításának felfelé törő könnyedtségét akarja elősegíteni, a boltmezőket fehéren hagyja s csak légiesen könnyed, a renaissance raffaeli groteszkjeiből átvett, de egyénien alakított ékítményekkel díszíti. Vékony, gyengéd füzéreken ringatódznak groteszk állati alakok, könnyeden szállanak egzotikus madarak; kis arany medaillonokban klasszicizáló relief-alakok állanak, cartuche-okban grisaille-festésű gyermekes groteszk alakok vigyorognak. S e stilizált világ merész, de összhangzó ellentéteként az ívhajlások sarkaiból a magyar róna egyszerű, naturalisztikusan kezelt, gótikus szalaggal lazán átkötött virágcsokrai mosolyognak.

XII.

Üvegfestészet

Steindl Imrének azt a törekvését, hogy a magyar törvényhozás századokra szóló épületét a választott történelmi stílus ellenére is magyar vonásokkal ruházza fel, az épület külső megjelenésében nem a magyar történeti gótika tudatosan átvett részleteivel akarta elérni. Ha mégis érzünk az épület jellegében valamelyes magyar vonást, vagy elismerjük, hogy azt nemzeti szellem sugallta, akkor ez csak öntudatlanul, ösztönösen fakadt a magyar művészmagyar lelkéből.

Ellenben az épület belső díszében, különösen az ornamentika megválasztásában, már programmszerűen alkalmazta a magyar motívumokat. Akadémiai székfoglalójában a zárkózott lelkű mester egyetlen nyilt önvallomásában maga is mondja, ahol az Országháza magyar jellegéről beszél: »E célból eddig létező síkdíszítményeink összes motívumait, falfelületek, boltfelületek, stb. díszítésére a gót stílus szellemében használtam fel hazánk flóráját, mezőink, erdőink és rónáink növényzetét, annak formáit pedig többé-kevésbbé stilizálva alkalmaztam; így például építészeti tagozásoknál, mint például a fejezetek, eltértem a gót stílus szigorú modorától, nevezetesen az építészetben annyiszor alkalmazott acanthus-levelet saját felfogásom szerint kezeltettem a szobrász által, akivel felfogásomat szerencsésen megértetnem sikerült is.[52]«

Ahogy ezt a programmot keresztülvitte, nagyon jellemző logikusan, mindig elsősorban az építész fejével gondolkodó művészegyéniségére. Bár látszólag két kézzel pazarolja a stílusában is sokféle ornamentikát, mégis ha bíráló szemmel mélyedünk el művében, ebben a ragyogó szimfóniában, meg kell látnunk azt a mindig logikus épí-

tészi vezérgondolatot, amely a díszt csak arra használja fel, hogy vele az architektonikus szerkesztés és felépítés egységét biztosítsa. Steindl ornamentikája nemcsak díszít, hanem aláhúz, értelmez, magyaráz. Ez a mindent ellepő dísz lényegében ezt a célt szolgálja s nem válik sohasem öncélúvá, nem töri át soha az architektúra kereteit s minden gazdasága és változatossága mellett is szerény eszközként húzódik meg az architektonikus összhatás szolgálatában.

Steindl igazi egyénisége és művészi nagysága nem a díszítések találékony alkalmazásában és nem abban rejlik, hogy az ornamentika magyarázó nyelvén megérteti az építészeti elgondolást, hanem abban a nagy összefogó erőben, amely e tömérdek aranyozás, szín, forma, vonal gazdag halmozásában nemes összhangot teremtett.

A gótika igazi szellemének megfelelően a nagy falfelületeket áttörő ablakok rendkívüli mérete szükségképpen megteremtette az üvegfestészetet, hogy a beáradó fény letompításával a vallásos misztikum hangulatát keltse.

Az Országházánál azonban, mint gyakorlati rendeltetésű világi épületnél a színes ablakoknak csak alárendelt, díszítő szerepük lehet. Az épület három emeletsora közül csak a legfelső díszemeleten, s ott is csak a reprezentációs helyiségek és a folyosók ablakait képezték ki ólomkeretekbe foglalt, színes üvegekkel. Steindl Imre és az ő útmutatása nyomán Róth Miksa, az üvegfestmények kitünő kivitelezője mindenütt mellőzte a középkori gótikának vastag ólomkeretektől határolt, a fényt erősen megszűrő mély tűzű megoldását. A korai gótikának erős színellentétekre törekvő sötét tónusait csak a folyosók ablakainak egészen alárendelt, keskeny bekeretezésénél használja. Az ablakoknak a lehetőségig vékony ólomkeretbe foglalt középtere itt vagy teljesen üres s csak az ólomkeretek változatos rajza élénkíti, vagy könnyed rajzú keretben csak grisaille-festésű fejeket tüntet fel. Rajzban még egyszerűbbek a tisztán geometrikus díszítésű ablakok, amelyek színes lapjai a társalgótermek kivételével egészen világos, gyengéd ibolya-, rózsaszín, kék és zöld halvány tónusokból vannak összetéve. S ha ezeknél használ is növényi elemeket, azokat is geometrikus ornamenssé merevíti.

A gazdag változatosságot mutató ablakfestmények közül talán a legegyéniebbek azok a szintén világos hatású, könnyedrajzú renaissance megoldások, melyeknek motívumkészletét: a füzéreken himbálódzó groteszkeket, a grisaille-festésű medaillonokat a tervezők a régi Rómának, Raffaeltől feltámasztott groteszkjeiből merítettek. A századvégi romantika csendül ki a renaissance szellemű üvegfestmények központjába, neogótikus fülkébe állított magyaros alakok szerepeltetéséből.

Az Országháza üvegfestményei, szabad és egyéni alakításuk mellett kellemes színhatásukkal, változatos szerkezetükkel, a felület síkszerűségét mindig szem előtt tartó anyagszerűségükkel, valamint azzal a törekvésükkel, hogy az ólomkeretek a konturvonal rajzi értékét is emelik, magas művészi gondolkodásra vallanak.

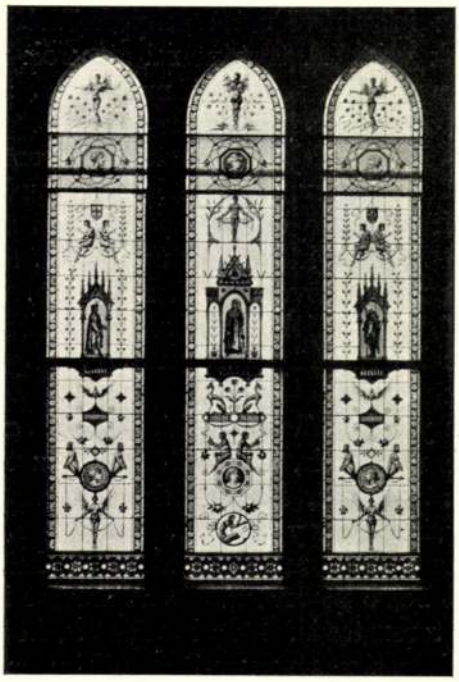

57. Üvegfestmény a delegációs terem előtti folyosón.
Vitraux du couloir.

XIII.

Iparművészet — Famunkák, bútorok, fémmunkák, textiliák

A XIX. század utolsó évtizedei, amikor az Országháza épült, az iparművészet szempontjából igen szerencsétlen korszak volt. A történelmi stílusok feleleventése az iparművészetben a rossz utánzatok, a »stíl-bútorok« beláthatatlan tömegét hozta forgalomba. A kárpitostervezők stílushűsége eltávolodott a célszerűségtől, az anyag becsületes megmunkálását kontármunkával helyettesítette. Csak a díszre és reprezentálásra szánt kényelmetlen, nem tartós, s külső formájában a stílus-zagyvaságnak szerencsétlen keverékét hozta létre. Ezt az általános kapkodást és tájékozatlanságot jobban növelte a szecesszió, amely szeszélyes formáival, papirosstílusával akkor ütötte fel fejét.

Steindl helyes elvből indult ki, amikor az épület belső berendezését is magának, helyesebben a vezetése alatt álló irodának tartotta fenn, hogy műve egységét biztosítsa. Keresztül is vitte, hogy a kupolától — a tintatartóig minden ugyanegy szellemben készült. El kell ismernünk, hogy az épület belső berendezésében sikerült is valamelyes stílusegységet teremtenie. Más kérdés az, hogy az úgynevezett »országházstílus« mennyiben tekinthető igazi neogótikának s mennyiben sikerült a modern élet megkívánta használati szempontokat az építészeti stílussal összeegyeztetnie.

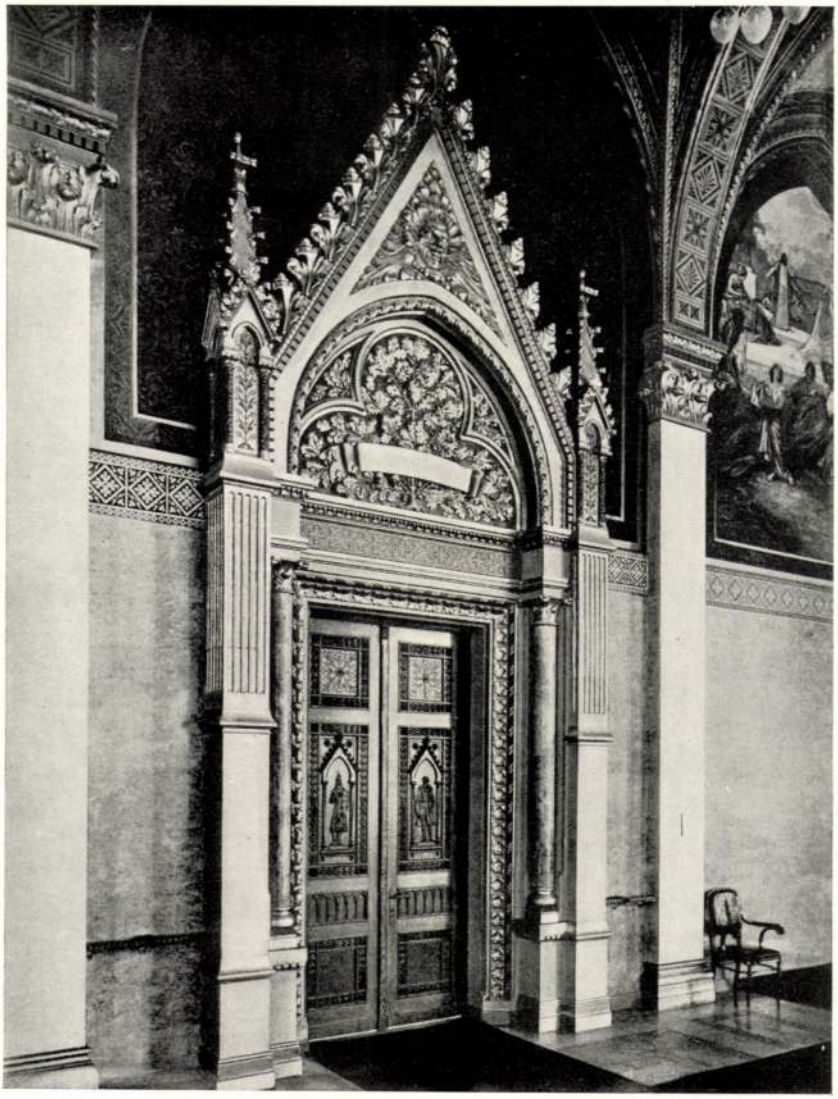

61. A delegáció üléstermének ajtaja.
Porte de la salle des séances des délégations.

62. A főbejárat rácsos kapuja.
Grille de l'entrée principale.

elnöki székeinek neogótikus megoldása azonban veszedelmesen emlékeztet, banális iskolásságával, a történelmi színpadok sematikus, kulissza-bútorzatára. A bútorok tervezésénél megelégedtek egy-egy részlet gótikus ornamentikájával s lényegében a gyakorlati céloknak megfelelően, részben az átlagos berendezés párnázott bútorait, részben pedig a hajlított fabútor szokványos megoldásait

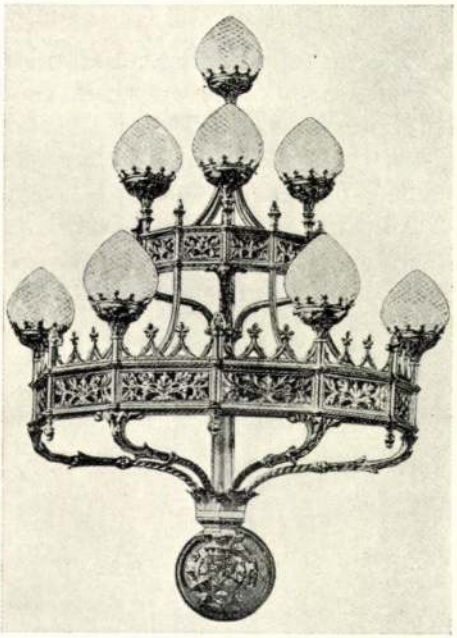

63. Falikar aranyozott bronzból.
Torchère de bronze doré.

választották. Mindezeken erősen érzik az íróasztal mellett tervező mérnök-építész szárazsága és elméleti gondolkodása. Csak egy helyütt akart a tervező, Thék Endre, a berendezés művészi igényével fellépni: a miniszterelnöki szobának neogótikus oromdíszeket és eozinban kivitelezett, szecessziós mellékízű magyar népies ornamentikát keverő bútorzatánál.

Legújabban több terem újrarendezésénél olyirányú kísérlet történt, hogy azokat, az épület uralkodó stílusától

függetlenül képezzék ki. Ilyen a képviselőház elnökének szobája, Korody György tervezése a Bethlen Gábor korabeli erdélyi magyar renaissance szellemében (üvegfestmények Hende Vincétől; faplasztika figurák Gádor Istvántól). Ilyenek a könyvtári dolgozószobák; egyikük barokk, másika Chippendale-stílusban.

*

A gáz és villanyszolgáltatásra berendezett csillárok, kandelláberek és falikarok tervezésénél és elhelyezésénél ismét felmerült a belső berendezésnél állandóan jelentkező az a dilemma, amely a stílszerűség és a célszerűség között fennáll. A tervező építész igyekezete, hogy a bronzból készült, fényesen aranyozott világítótestek vonalvezetését,

64. Elnöki csengő.
Sonnette du président.

valamint a fűtőtestrácsokat a belső kiképzés stílusával összhangba hozza, nem járt mindig sikerrel. A legszervesebben illeszkednek a termek belső kiképzésébe az üléstermek csillárai, amelyek a famennyezet kazettáinak rózsáját helyettesítik s a kupolacsarnok központi nagy csillárja, amely a csillagboltozat hatalmas zárókövét övezi ragyogó koszorújával. Viszont ugyanezen termek komolyságához nem illően, köznapi hatást vált ki a karzati mellvéd aranyozott fémből formált virágainak kelyhébe illesztett villanykörték szemet vakító fényjátéka.

Eléggé sikerültek az elnökök és a miniszterek számára készült bronz és vörösréz íróasztalfelszerelések.

A gótikus stílű, díszes kovácsolt vaskapuzat és a miniszteri lépcsők renaissance ízlésű kovácsoltvas mellvédje Jungfer Gyula igen gondos műve.

*

A termek padlóját kézicsomózású torontáli szőnyegek borítják. Rajzuk nagyobbrészt stilizált növényi elemeket, köztük magyar virágokat tüntet fel. A legváltozatosabb színekben tartott szőnyegek, a nagyobbrészt egyszínű, nehéz bársonyból és renaissance brokátmintás ripszből készült függönyökkel mindenütt összhangba hozva, biztosítják a termek tónusegységét.

A folyosók élénkvörös gépszőnyegeinek az ad némi művészi jelentőséget, hogy erős alaptónusuk a faparkettával burkolt padlózatot szerencsésen kapcsolja össze a falak és boltozatok márvány-aranycsillogásával. Ugyanez a festői szerepük a díszlépcsőházban, ahol a számtalan lépcsőfok egytónusú mezejét bíborcsíkokkal szántják fel.

*

Az égbetörő vonalak, a nemes formák s a tüzes szinek áradatában, a díszlépcsőcsarnok ragyogásában szerény fülkében húzódik meg Steindl Imrének Strobl Alajostól mintázott bronz mellszobra.

Ennyit bizonyára megérdemelt, de emlékét hirdeti az Országházának egész épülete, minden részlete és zuga. S ha életének e nagy műve a mai építészeti gondolkodás mellett korszerűtlennek is tűnik fel, s a kritika nem egy gyökeres hibájára, stílusának az alaprajzban és a felépítésben kiütköző ellentmondására kénytelen rámutatni, a maga korának, egy építészetileg nem ép szerencsés kornak jellemző, kiváló, a főváros festői képéhez és az ország szívéhez hozzánőtt, alkotása.

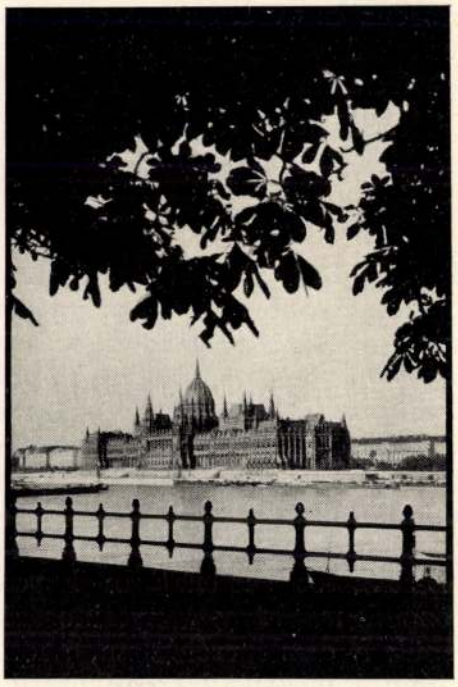

65. Az Országház távlati képe Budáról.
Le Parlement vu de Bude.
Fotó: Dr. Gyulai

FÜGGELÉK

Az épület külsején elhelyezett szobrok felsorolása.
(Zárójelben a szobrász neve.)

Az északi homlokzaton :

3 m magasságban Árpád vezér két apródda! (Szécsi Antal);
15 » » Álmos, Előd (Mikula Ferenc); Ond, Kund (Mátray Alajos);
25·70 » » Huba, Tas, Tuhutum (Köllő Miklós).

A déli homlokzaton :

3 m magasságban Szt. István két apródal (Köllő Miklós);
15 » » II. Lipót (Holló B.); I. Ferenc, V. Ferdinánd (Mayer Ede); József főherceg nádor (Holló Barnabás);
27·70 » » Esterházy Miklós, Illésházy István (Kallós Ede); Verbőczy István (Bezerédy Gyula).

A nyugati homlokzaton, a felsőházi árkádok felett :

10·50 m magasságban. Fejedelmek : Árpád (Frank Kálmán); Zsolt, Taksony (Jankovics Gyula); Gejza (Vasadi Ferenc). *Királyok :* Szt. István (Frank Kálmán); Péter, Aba Sámuel (Kiss György); I. Endre (Ligeti Miklós); I. Béla (Holló B.); Salamon (Kiss Gy.); I. Gejza (Szász Gyula); Szt. László (Vasadi F.); Kálmán (Szász Gy.); II. István (Hirsch József); II. Vak Béla (Kallós Ede); II. Gejza, III. István, II. László, IV. István (Lantay Lajos); III. Béla (Tóth István); Imre (Szász Gy.); III. László (Hirsch J.); II. Endre (Szász Gy.).

A főrizalit loggiája felett :

22 m magasságban : IV. Béla, V. István, IV. (Kun) László (Szász Gy.) ; III. Endre, Vencel, Ottó, Róbert Károly (Keszler Adolf) ; Nagy Lajos (Fleischl Károly).

A képviselőházi árkádok felett :

10·50 m magasságban : I. Mária, Kis Károly (Andrejka József) ; Zsigmond (Róna György) ; Albert (Tóth István) ; I. Ulászló (Stohhofer Béla) ; Hunyady János kormányzó (Holló Barnabás) ; V. László (Mayer Ede) ; I. Mátyás (Róna József) ; II. Ulászló, II. Lajos (Vasadi Ferenc) ; Szapolyai János, I. Ferdinánd (Tóth István) ; Miksa, Rudolf (Brestyánszky Béla) ; II. Mátyás, II. Ferdinánd (Vasadi Ferenc) ; III. Ferdinánd (Kiss György) ; IV. Ferdinánd (Lantay Lajos) ; I. Lipót (Holló Barnabás) ; I. József (Kallós Ede) ; III. Károly (Strohhofer Béla) ; Mária Terézia, II. József (Singer Antal).

A keleti homlokzaton, az ülésterem alatti falon :

10·50 m magasságban. Erdélyi államférfiak : Teleky Mihály (Róna József) ; Fráter György (Andrejka József).

A főrizalit déli oldalán :

10·50 m magasságban. Erdélyi fejedelmek : I. Rákóczy György (Hirsch József) ; Bocskay István (Vasadi Ferenc) ; Bethlen Gábor (Tóth István) ; Báthory István (Brestyánszky Béla) ; Apaffy Mihály (Ligeti Antal).

A főrizalit északi oldalán :

10·50 m magasságban. Hadvezérek és vitézek : Pálffy Miklós, Dobó István (Bezerédy Gyula) ; Jurisits Miklós, Erdődy Tamás (Kiss György) ; I. Zrinyi Miklós (Andrejka József).

Az ülésterem alatti falon :

II. Zrinyi Miklós (Kiss György) ; II. Rákóczi Ferenc (Mátrai Lajos).

A főbejárat felett :

Nagy Lajos (Mayer Ede) ; Hunyady Mátyás (Brestyánszky Béla).

Szőnyegekre	167.797·30
Liftek, csillárok, világítótestek, telefon, házitávíró stb.	972.943·18
Központi vezetésre, az építéssel kapcsolatos költségekre	1,307.646·20
Különféle kisebb kiadások	70.616·34
Az ezredéves ünnepély költségeire	113.613·28
Egyéb munkákra	55.476·09
A művezető tiszteletdíja és irodájának fenntartása s ezzel kapcsolatos kiadások	1,180.000·—
Összesen :	37,183.943·71

JEGYZETEK

[1] Rendi Napló I. k. 177 l. (1843).
[2] Rendi Napló 178—185 l. I. k. (1843).
[3] 1843 szept. 14. 55. kerületi ülés. Napló.
[4] 1843 dec. 7. 81. országos ülés. Orszgy. Iratok 76. sz. A—B.
[5] József nádor levéltára 1844. Diat. 515. sz.
[6] József nádor levéltára 1844 márc. 29. Diaet. 917. sz.
[7] József nádor levéltára. 1844. Diaet. 1363., 1793., 287., stb. sz. alatt.
[8] Mai Erzsébet-tér.
[9] Az idézőjelben levő szöveg a Pesti Hírlap 1844. évi június 23-iki számában megjelenő »Csőd-hirdetés«-ben található.
[10] Magyar Művészet 1925. évi 6. sz.
[11] Országgyűlési Múzeum tulajdona.
[12] Nádori Levéltár 1848. országgy. 74. sz.
[13] Szőnyi O.: Régi magyar templomok. 1933. »Egyetemi templom. 1849-ben két hónapig az országgyűlés tartására alkalmazták.« 208 l.
[14] Szentesítést nyert 1880 december 14-én. Kihirdettetett az orszgy. Képviselőházában 1880. dec 15., a Főrendek házában 1880 dec. 16.
[15] Építési Ipar 1883. évi február 12. sz.
[16] Bpesti Hírlap 1883 április 23.
[17] A képmellékletekben is ismertetett pályamunkák eredetije a Parlamenti Múzeum tulajdonában van. A csupán leírásban ösmertetett tervekről az Építési Ipar c. szaklap 1883. évf. 201. lapon ír bővebben.
[18] Előbbi többek között a Műcsarnok és Szépművészeti Múzeum építője, utóbbi a Ferenc József-kórház és Zsidókórház tervezője.
[19] »Él a magyar, áll Buda még«; »Egy ezredéves szenvedés kér életet«; »Hungária«; »Egyesült erővel«; »Hazáért«; »Tisza«; »Salus patriae«; »A kidolgozott mű beltartalma eleje és vége a művészetnek«, s végül a »Pusztaszer«, mely utóbbi általános tetszésnek örvendett, de a pályázati határidő letelte után érkezett s így csupán a megvásárlásra tarthatott igényt. (Építési ipar 1883. évf. február 12.)
[20] Akadémiai Értesítő 1899. évf. X. k. 3. sz. 117 l.
[21] »Az Országház Építési Végrehajtó Bizottsága f. év (1885) január 20-án tartott ülésében az épület hossztengelyvonalának végleges megállapításával is foglalkozott ... s összes tagjainak, valamint a szakértőknek is egyhangú nézete alapján abban állapodtak meg, ... hogy a hossztengelyvonal *ne megtört*, hanem *egyenes* legyen ... Az Országház ugyanis a pályázathoz csatolt helyterv alapján a Dunapartnak lejjebb eső részére volt tervezve, úgyhogy az épület egyik fele a partvonal erősebb kanyarába, másik fele a kisebb görbülettel bíró partrészre jutott volna ... Utóbb azonban az Országház épülete oly részre tolatott, hol a kanyarvonal már sokkal enyhébb s így az eltérés 1·10 m-re csökkent. Ezen eltérés oly cse-

kély . . . hogy a bizottság arra a meggyőződésre jutott, hogy az épület sarkain és közepén levő kiszökkelések folytán annak folytonossága úgy is többszörösen megszakíttatik, s így a vonal csekély 1·10 m-nyi elhajlása szabad szemmel alig észrevehető, . . . javasolja, rendeltessék el, hogy az állandó országház épülete minden törés kizárásával egyenes homlokzatvonalban építtessék.« (Építésvégrehajtó Bizottság Irattára 5/1885.)

[22] Szentesítést nyert 1884 máj. 22. Kihirdettetett az Orsz. Törvénytárban 1884 máj. 24.

[23] 1884. orszgy. 788. sz. iromány.

[24] 1884. orszgy. 788. sz. iromány.

[25] 1884. orszgy. 352. ülés. 83. lap.

[26] 1884. orszgy. Napló XVII. k. 312. lap.

[27] Ország-Világ 1901 dec 24. sz.

[28] Csányi Károly: Steindl Imre. Művészet 1902 okt. sz.

[29] »Gróf Tisza Lajos v. b. t. t. úrnak. Az 1884: XIX. t.-c. által jóváhagyott terv szerint emelendő állandó Országháza építésének intézésére célszerűnek találnám, hogy tanácsadó közegül egy építészeti tanács, végrehajtó közegül pedig egy végrehajtó bizottság alakíttassék. Ismerve Nagyméltóságodnak az itt szóban levő országos mű iránt érzett meleg érdeklődését . . . ennélfogva van szerencsém Önt a végrehajtó bizottság tagjává s egyszersmind annak elnökévé kinevezni. A bizottság tagjai: Gr. Szápáry István és visontai Kovách László, a két Ház háznagyai; a miniszterelnökség részéről: Tarakovich József min. tan.; a közmunka- és közlekedési minisztérium részéről: Lechner Lajos min. tan.; a Közmunkák Tanácsa részéről: Rupp Imre oszt. tan.; Budapest Szkfv. tanácsa részéről: Gerlóczy Károly első alpolgármester; a Magy. Építész- és Mérnökegylet részéről Hieronymi Károly alelnök; továbbá ideglenes minőségben meghívtam a bizottságba Steindl Imre építészt és műegyetemi tanárt, mint a kivitelre elfogadott terv készítőjét, ki a bizottság rendes tagjává csak akkor fog válni, ha vele a szerződés megköttetett. Végül műszaki ellenőrnek: Ney Béla min. főmérnököt . . . Budapest, 1884 július 30-án. Tisza Kálmán s. k., miniszterelnök. (Építésvégrehajtó Biz. irattára 1/1884. sz. akta. Parlamenti Múzeum.)

[30] Parlamenti Múzeum tulajdona.

[31] Talajmunkákat Felülvizsgáló Bizottság jkv 1885. (Parlamenti Múzeum.)

[32] »A fölhasznált román cémentet a lábatlani cémentgyár készítette, melynek megfelelő volta Nagy Dezső műegyt. tanár mechanikai laboratóriumában megállapíttatván, Nendwich Gusztáv kir. mérnök által eszközölt cément-kísérletekkel folytonosan ellenőriztetett. A beton keverőarányai: 1 térrész cément, 3 térrész dunahomok, 4 térrész zúzott (budaújlaki) kőben állapíttatott meg.« (Ney Béla: Új Országháza betonalap anyaga. 1892.)

[33] Franzenau Ágoston talajmérnök szakvéleménye. (Ney Béla fenti mű.)

[34] Zsigmondi B. talajmérnök jelentése. (Ney Béla fm.)

[35] A tisztán beépített terület nagysága 15.327·92 m², az udvarok 2.417·53 m²-t foglalnak el. (Építés Végrehajtó Bizottság irattára.)

[36] Összefoglalva az alapmunkálatok számainak legérdekesebbjét: Földkiemelés szárazon 163.724·65 m³; vízből 7.813·83 m³; az épület alatt betontest köbmennyisége 58.618·11 m³. Alapmunkálatok összköltsége: 2,233.366 aranykorona. (Építés Végrehajtó Bizottság irattára. Parlamenti Múzeum.)

[37] Építés Végrehajtó Bizottság irattára.

[38] 1902. Orszgy. Napló 120. ülés.

[39] 1902. Orszgy. Napló 61. ülés.

[40] Steindl Imre tervmagyarázata és műleírása az Állandó Országháza tervezete és költségvetéséhez. (Parlamenti Múzeum tulajdona.)

[41] Jeszenszky Sándor: Szép Budapest, Bpest 1929.

[42] Építésit Végrehajtó Bizottság irattári adatai.

[43] Lásd: v. Láczay—Fritz O.: A természetes építőkövek elmálása és gyors pusztulásának megakadályozása. Bpest 1930.

[44] Természetesen a belső kupola méreteiben nem azonos a külső kupolasisakkal. Mint minden kupolaépítkezésnél, a kívülről látható sisakon belül alakítja ki az építész a sokkal kisebb magassági mérettel biró belső kupolát. Az Országháza külső kupolájának mérete 55 m., belső mérete 27·20 m.

[45] A művek és művészek részletes felsorolását lásd a Függelék 1—3. lapján.

[46] Mint fent.

[47] Néhai Förk Ernő építész szóbeli közlése.

[48] *A képviselőházi társalgóban:* Csodaszarvas; Attila kardja; Buda halála; Emese álma; *a felsőházi társalgóban:* Szent László megtalálja az embervészt elhárító gyógyfüvet; Könyves Kálmán eltiltja a boszorkányégetést; Szent István fogadja a pápától küldött Szent Koronát hozó követeket; A szent Kereszt apotheozisa; az igazságot szolgáltató Mátyás király; Nagy Lajos elrendeli a kassai Dóm építését.

[49] V. ö. Barta Miklós orszgy. képviselő egykorú kritikáját (47. l.).

[50] Építést Végrehajtó Biz. Irattára 42/1891. számú akta. (Parlamenti Múzeum.)

[51] Az idézőjelben közölt részek az Építést Végrehajtó Bizottság irattárának 337/1892. számú aktájában olvashatók.

[52] Akadémiai Értesítő 1893. évf. 117. l.

[53] Néhai Förk Ernő építész szóbeli közlése.

BIBLIOGRÁFIA

1. *Alpár Ignác:* Az Országház műmárványai. Építő Ipar 1902. évf., 255. l.
2. *Angeli, Diego:* Il Palazzo di Montecitorio. Roma, 1926.
3. Az állandó Országház Budapesten, 1896. évi június 8-án, a honalapítás ezredéves emlékének megünneplésekor. Budapest, 1896.
4. Az állandó Országház pályatervei. Építési Ipar 1883. évf., 171. l.
5. Az új Országház. Ország Világ 1902. évf., 821—832. l.
6. Az új Országház. Budapest műszaki útmutatója 1896, 125. l.
7. *Csányi Károly:* Az új Országházról. Magyar Iparművészet, 1902. évf., 227. l.
8. *Csányi Károly:* Steindl Imre. Művészet 1902. évf., 334. l.
9. *Csányi—Birchbauer:* Az új Országház. Budapest, 1902.
10. Das neue Wiener Rathhaus. Wien, 1884.
11. *Dömötör István:* Az új magyar Országház falfestményei. Művészet 1902. évf., 153. l.
12. Erection of provisional Parliament-House Canberra. Canberra, 1923.
13. *Goldberger Ernő:* Az új Országház. Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye 1903. évf., 294. l.
14. *Goll Elemér:* Még egy szó az új Országház műmárványairól. Ország Világ 1902. évf., 833. l.
15. *Ney Béla:* A magyar Országház, Steindl Imre alkotása. Budapest, 1902.
16. *Ney Béla:* Az Országház. Építő Ipar 1902. évf., 253. l., 1903. évf., 1. l.
17. *Steindl Imre:* Az új Országház. Akadémiai székfoglaló. Akadémiai Értesítő 1899. évfolyam, 117. l.
18. Steindl Imre emlékeinek leleplező ünnepe. (Beszédek.) Magyar Mérnök és Építész Egylet Heti Értesítője. 1902. évf., 235. l.

19. Steindl Imre emléke. Építési és Műszaki Közlöny 1904. évf., 5. sz,
20. *Steindl Imre:* Magyarországi műemlékek. Budapest (1870).
21. *Stiasny, W.:* Friedrich v. Schmidt als Künstler und Lehrer. Wien, 1891.
22. *Vágó József:* Steindl Imre. Építési és Műszaki Közlöny. 1904. évf., 5. sz.
23. *Wagner—Wallott—Richter:* Parlaments- und Ständehäuser. Stuttgart, 1900.
24. Wiener Monumentalbauten: Das Rathhaus. Wien, 1884.
25. *Ybl Ervin:* Lotz Károly. (Megjelenés alatt.)

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

melyeket már örökre kiszáradtaknak hitt. Az ingadozó bankot meg tudta menteni; de imádott Márthàját nem tudja megmenthetni!

Az érzéketlen halál befejezi müvét. Besuhant a szobába, mely zokogással telt meg. Az ágy és a kedves alak felett lebeg, melyet magához ragad. Szeszélyes kedve előbb ajkait fosztja meg piros szinüktől, a szomoru és egyuttal mosolygó tekintetet kifejezésétől. az imára kulcsolt kezeket az élet melegetöl. Azután egyszerre megszünteti a zajos sohajokat, melyek a hörgő mellből előtörtek. A kedves, aranyfürtös fej megrándul, visszaesik a párnára, s halványan és élet nélkül, mozdulatlan marad. Baumars Denis gróf özvegy és fia árva.

Ekkor, azalatt mig kétségbeesés tört ki azok között, kiket e kedves lélek elvesztése oly mély fájdalommal sújt, Valentine a halotthoz ment, megcsókolta homlokát és lecsukta szemeit. Azután kiment, s a másik szobában egy bölcső mellé térdelt. Midőn fölkelt, Jussac állt háta mögött. Valentine rá nézett és igy szólt:

— E gyermeknek nincs családja; atyja távol van, s félek, hogy nagyanyja nem élnek túl ennyi szenvedést. — Mi lesz belőle?

— A mi gyermekünk lesz, ha akarja Valentine, felelé Jussac bátortalanul.

TÁRCA.

A karikagyürü történetéhez.

— A legkedvesebb ékszerről. —

»Karikagyürü az ujjamon!«

Igy kezdettem el egyszer jó magam egy rossz verset, mely még most is ott hever valamelyik kegyetlen szerkesztőnek papirkosarában, a mi már magában véve is ékesen szóló bizonysága annak, hogy a karikagyürüről jobb és tanácsosabb prózában irni, mint versben.

Megpróbálom tehát a szerencsét és néhány adatot irok ide miket a történelem lapjairól böngésztem össze, minek bizonyság gyanánt kell majd szolgálnia arról hogy a karika emberemlékezet óta titkos kapocscsal szorul a szerelmesekre.

A karikagyürünél két feltünő dolog van és ennek folytán két főkérdés merül fel: hogy miért szerepel éppen ő az esküvőknél és hogy miért teszik azt jóformán minden népnél a bal kézre a jobb kéz helyett, melyet különben egyáltalán kitünőbbnek szokás tartani és annak a bal kéznek is miért teszik a negyedik ujjára? Megkisértem mindezen kérdésekre megfelelni, hogy azon kedves olvasónők, kik Hymennek ezen ragyogó követét rózsás ujjacskáikra huzzák, legalább tudják mi okozta e mystikus szokásokat, melyek a fészekrakás boldog idejével karöltve járnak.

A mi magát a szokást illeti, az oly régi, mint maga az emberiség. Hogyha hitelt adhatunk a »sakuntala« költőjének Kalidásának, akkor kimondhatjuk azt is, hogy a karikagyürü volt már a Ganges partjain is a szerelmi frigykötésnek záloga. A gyürü, melyet a jegyesek egymás között kicseréltek vagy melyet csupán a völegény adott a menyasszonynak, a legrégibb időben ugy látszik büvös amulet volt, melynek rendeltetése vala a kedves lényt minden bajtól megóvni. Mások szerint a gyürü a nőnek alárendeltségét jelenti, mig végül egyesek bizonyos szerződésnek a zálogát keresik benne, mely a házasfelek között köttetik.

Ebből azonban jóformán semmi sem biztos. Csupán a legutolsó föltevés mellett bizonyit némiképen a rómaiaknak bizonyos szokása, mely szerint szerződéseknél gyürüket szoktak volt osztogatni, mely gyürük *pronubum* nevet viseltek. Az adásvételi szerződésékről ez a szokás lassankint átment a házassági szerződésekre is, melyeknél a gyürüket utóbb már aranyból készitették. Érdekesek az Ókori irók által emlitett jegygyürük közül azok, melyeknek karikájáról egy kis kulcs csüngött le. A karikagyürüvel együtt Rómában a menyecske megkapta a háznak kulcsait is és egy püspök (Photius) emlékiratai szerint bizonyos Theosebius igy szólott ifju nejéhez:

— Ezelőtt a frigykötés gyürüjét adtam neked, fogadd el most még az éberség ékszerét is, hogy megsegitsen a háznak illő védelmében! mondás, mely megint emlékeztet a büvös ráolvasásra.

Az angolszászoknál régente azzal ünnepelték az eljegyzést, hogy a völegény és a menyasszony először kezet szoritottak, azután ajándékokat adtak egymásnak. A völegény ajándékai között mindig volt egy gyürü, melyet a papnak áldása után a menyasszonynak jobb kezére tettek és ott maradt egészen az esküvő napjaig. Az esküvő alkalmával aztán a völegény lehuzta a gyürüt, még egyszer megáldatta a pappal, azután pedig a menyasszony balkezének mutatóujjára huzta. Itt akadunk egyszersmind nyomára annak is, miért van a karikagyürü éppen azon az ujjon, a melyen lenni szokott és miért nincs másikon. Ugyanis a »Commonprayerbook« nevü szertartásos könyv meghonositása előtt, mely egyszerüen elrendeli, hogy a karikagyürüt a menyasszony balkezének negyedik ujjára kell tenni, a következő szokás uralkodott: A völegény először a menyasszony hüveleykujjára tette a gyürüt s azt mondta: »Az atyának« aztán folytatta: »és fiunak« (ekkor már a mutatóujjon volt) »szent lélek Istennek« (ekkor a középujjra került) és befejezvén »nevében amen!« szóval ott hagyta a gyürüs ujjon.

A keleti egyháznak szertartásai szerint a karikagyürünek helye a jobb kézen van. A keletieknél háromszor történik gyürüváltás. Először a völegény teszi a menyasszony kezére az övét, azután a pap teszi a völegényét a menyasszony kezére, utoljára pedig a pap és völegény közösen teszik a gyürüket arra a helyre, a hol azután meg is maradnak. Lehetséges, hogy ebben is a szentháromságról szóló tan van jelképezve, de valóbbszinü, hogy talán ez is csak azzal a nagy szerepel függ össze, melyet a hármas szám a szláv népnek egész regekincsében és mondavilágában játszik. Ezekben ugyanis mindenütt szerepel a hármas szám. Az apáknak soha sincsen sem több, sem kevesebb gyermekök, mint három, a hősök háromszor kilenc országon keresztül keresik szerencséjöket és a legvitézebbek rendesen harminchárom évesek.

Azonkivül minden kisérlet legtöbbnyire csak harmadszorra sikerül nekik.

Az ujgörögöknél a jegygyürük nem egyformák, hanem az egyik ezüstből, a másik aranyból van. Maga szertartás következő módon történik: a pápa, ki a szentélyben, a szentséget a templomtól elválasztó és szentképpekkel ékesitett fal mögött van, két szentelt gyergyát ád a mátkapár kezébe és azután visszatér a szentélybe. Rövid idő mulva kilép a templomba és elosztja a gyürüket, melyek közül a völegény az aranygyürüt kapja, a menyasszony ellenben az ezüstből valót mig az egész közönség azt az ősrégi esketéri mondást dalolja rájuk:

»Az Istennek hü szolgája
A mátkapárt im megáldja,
Hogy éljenek a világban
Zavartalan boldogságban.
A háromegy Isten nevében
A ki fennt él a nagy égben
Fiával s a szentlélekkel
S elnézi a házasokat,
S ád a jóknak áldást, sokat!«

Az örményeknél gyakorta fordul elő az az eset, hogy három éves, de sőt még ennél fiatalabb gyermekek is jegyet váltanak egymással. Mihelyt két-két anya megegyezett abban, hogy gyermeiket összeesketik, közlik a dolgot férjeikkel, a kik rendesen mindent helyben hagynak, a mit nőik akarnak. A fiunak anyja azután két asszonynyal és egy pappal elmegy a leánykának anyjához és a gyermeknek gyürüt ajándékoz, azt mondván, hogy azt leendő férje küldi. Majd behozzák a kicsi »pendelyes« völegényt, a pap elolvas egy helyet a bibliából, majd megáldja a jegyeseket, a kik közül a kis völegény menyasszonyának évenkint egy-egy ujdonat öltözet ruhát tartozik küldeni.

Nyugaton is fordult elő régente valami hasonló, főképen fejedelmi személyek között. Talán valamennyi jegygyürü közül az volt a legkisebb, mely Mary hercegnőnek, VIII. Henrik angol király leányának kézfogójánál szerepelt, a kit eljegyzett magának a francia dauphin, I. Ferencz király fia. A szertartás, melyben a dauphint *Bonnivet* francia tengernagy képviselte, 1518 október 5-én tartatott meg Greenvichben nagy pompával. A völegény épp esküvője napján töltötte be életének *nyolcadik hónapját,* mig a kis hercegnő két éves és két napos volt. Dacára annak a fejedelmi pompa tiszteletet ébresztett és politikai konjekturák elfeledtették az egész helyzetnek viszásságát. A király trónján ült, mellette neje és frankhoni Mária, a ki előtt viszont a kicsiny, de gyémántoktól szinte ragyogó menyasszony állot. A másik oldalon a pápának követei, Wolsey és Campeggio állotak. Tunstal püspöknek ünnepi beszéde után valaki kezére kapta a hercegasszonykát, kinek sokkal jobban tetszett volna egy darabka cukor, mint az egész ceremónia, azután kikérték a szülők beleegyezését, mire Wolsey egy kicsike gyürüvel közeledett, mely éppen ráillett a kicsiny arának ujjacskájára. Bonvivet, mint a királyi hercegnek helyettese, ujjára huzta a gyürüt, mire mindnyájan az egyházi áldásban részesültek és Wolsey az egész udvar jelenlétében ünnepélyes misét mondott.

Csaknem az egész müvelt világon, a merre csak szokásban van a gyürüváltás, babonás szokások füződnek a karikagyürühez. Egy orosz balladában igy szól a szerető leány: — Ha valamikor másra gondolnék szerelemmel, akkor hadd törjön ketté az aranyos karika és ha te más leánynak ajándékoznád oda a szivedet, akkor hadd hulljon ki a gyémánt az én köves gyürümből! Nem csupán a székelyföldön hiszik azt, hogy a karikagyürünek eltörése az illető házasfélnek halálát jelenti, a Királyhágótól jó messze is ugyanazon hiedelem uralkodik. A karikagyürünek eltörése Angliának némely tájékán az asszonyoknál maiglan jelentős előhirnöke annak, hogy az illető nemsokára özvegységre jut. Essex grófságban pár év előtt meggyilkoltak egy embert, ennek özvegye a következő szavakkal fogadta férjének halála hirét: — Hiszen már rég gondoltam, hogy elveszitem szegényt, mert a multkor ketté törött a jegygyürüm és sógorom is meghalt, mikor ez nővéremen megesett. Óh az csalhatlan jel!

Oroszországban oly szokásra akadunk, hogy nagy viharok alkalmával az esővizet oly edényben fogják föl, a melynek fenekére karikagyürüt tettek. Rjezan kormányzóságban erősen hiszik az igazhivő muszkák, hogy a viz, melyet jegygyürün keresztül öntöttek, gyógyitó erővel bir, sőt vannak vidékek, a hol a menyasszony a férj borába lopva beleejti a maga karikagyürüjét és ezen italnak büvös erőt tulajdonit.

Német- és Franciaországnak némely vidékein a karikagyürünek gyógyitó hatást tulajdanitanak, a mi főleg a szemen keletkező ugynevezett »árpá«-nak eloszlatására vétetik igénybe. A beteg szemet ugyanis végig dörzsölik a karikagyürüvel, csakhogy ennek Németországban háromszor, Angliában kilencszer kell történnie, még pedig hallgatva.

Egész északi Angliában, de sőt (boldogult Simonyi Ernő tudósitása szerint) Északamerikában is, roppant szerepet játszik a karikagyürüvel kapcsolatban a lakodalmas — kalács. Ez az utóbbi épp oly nélkülözhetetlen, mint nálunk a lakodalmas kása. A Missisippi és Ohio mellett, keskeny darabkákra vágják a lakodalmas kalács belét, ezen darabkákat egy karikagyürün huzzák keresztül és azután elosztják a násznépnek nőtelen, illetőleg hajadon tagjai között a kik fejök alá téve alusznak és akkor megálmodják jövendőbelijöket.

Különös babonák uralkodnak még október 6-án szent Fides napján Angliának északi vidékein. Harom leány összeáll és közösen készitenek egy kalácsot, melybe liszt, friss kutviz, só és cukor kerül. Ezt a kalácsot aztán megsütik, mely alkalommal mindahárman hallgatnak és a kalácsot sütésközben háromszor megforditják. Hogyha aztán kellőképen megsült, akkor háromfelé vágják, és minden leány megint saját darabját vágja kilencrét, mely kilenc darabnak mindenikét egy olyan karikagyürün kell keresztülhuznia, melynek tulajdonosnője kilenc éve van férjnél. Azután — megint oly hall-

Steindl Imre

Steindl Imre, epitész,

Kat. Semle, 1894,

30-51, 233-247, 419-440,
529-603, 799-812.,

Velics L.: Az egyházi...etc.

Steindl Imre épi-
tész

Kat. Hemle, 1894,
30-51, 233-247, 419-440,
529-603, 799-812.
Veliés L.: Az egyházi
... etc.

pitészet - Vigadó

S t e i n d l Imre:
Budai vigadó tervei

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

Pro Litteris et Artibus
arany érdemjelvénye:
Steindl Imre

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

A Magyar Tudományos Akadémia
tagja:
Steindl Imre

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Egyesületek

Magyar Tudományos Akadémia
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Egyesületek

Royal Institute of British
Architectes /1895/

MŰVESZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti Oktatas

Van der Nüll Eduard tanára
a bécsi akadémián
Steindl Imrének

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatas

Rosner épitész a bécsi
akadémián tanára
Steindl Imrének

MÚVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatás

Schmidt Friedrich épitész a
bécsi akadémián tanára
Steindl Imrének

MÜVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatas

Siccardsburg August épitész
a bécsi akadémián tanára
Steindl Imrének

MÚVESZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatás

S t e i n d l Imre
1869-ben helyettes tanar,
1870-ben a középkori épitészet tanára a budapesti müegyetemen

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatas

Steindl Imre tanársegéd a
budapesti müegyetemen, a
szerkezettani tanszéken.

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatás

Eitelberg/er Rudolf/művészet-
történész,a bécsi müegyete-
men tanára Steindl Imrének

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Müvészeti oktatas

Budapesti Müegyetem
növendéke: Steindl Imre

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Csányi Károly:Steindl Imre"

Restaurálás

Bártfai Szent Egyed templom
/Steindl Imre, 1878/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

Budapesti eskütéri/belvarosi/
templom restaurálása
/Steindl Imre/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

Szegedi Ferences templom
restaurálása/1876/

M Ű.V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

Vajda Hunyad vár restaurálása
/Steindl Imre/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

Igloi rom.kat.templom restaurálása/Steindl Imre/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

Jáki templom helyreállitásának
tervei

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

K a s s a i székesegyház
restaurálása/1877-97/
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Restaurálás

Mariafalvai plébániatemplom
restaurálása/1878-80/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi építészet - Bérház

S t e i n d l Imre:
Ágoraszto család bérháza
/Kecskeméti utca/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Bérház

S t e i n d l Imre:
Lyka család bérháza

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Híd

S t e i n d l Imre.
Margit-híd hídfői és őrházai

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Országháza

S t e i n d l Imre:
Országháza

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Városháza

S t e i n d l Imre:
Budapesti váci utcai uj
városház reneszánsz stilusu
terve

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Városháza

S t e i n d l Imre:
Aradi városház

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Bankszékház

S t e i n d l Imre:
Budai kereskedelmi és ipar-
bank palotája
- Fő u.2. -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Egyetem

S t e i n d l Imre:
Régi müegyetem palotája
/Muzeum körut/

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Pályázatok

Budapesti uj városháza
tervpályázata

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

Pályázatok

Az Országháza tervpályázata

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

Oklevél a bécsi akadémian
magánépületek tervezéséért:
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

Ferenc-József
rend lovagkeresztje,
- Steindl Imre -

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

Fuger féle aranyérem a bécsi akadémián:
Steindl Imre

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

1878.évi parisi világkiállitas
"Officier d'Academie"érme
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

Bécsi világkiállitás "Medaille für Kunst"érme/1873/
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kitüntetések

A Royal Institute of British Architectes tiszteletbeli tagja:
– Steindl Imre –

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi épitészet - Városháza

S t e i n d l Imre:
Budapesti váci utcai uj
városháza terve /gót stilusu/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi építészet - Országház

Steindl Imre:
Az országháza pályaterve

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi építészet - Kastély

S t e i n d l Imre:
Rakovszky Géza kassai palotájának átalakitási terve

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi építészet - Középület

S t e i n d l Imre:
Pestvárosi törvényszék palotájának terve német reneszánsz és gót stilusban

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Egyházi építészet - Templom

S t e i n d l Imre:
Terv a ferencvárosi templom
részére

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Világi építészet - Szálloda

S t e i n d l Imre:
Debreceni Bika szálló

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Egyházi építészet - Templom

S t e i n d l Imre:
Kun-bajai templom

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Egyházi építészet - Templom

S t e i n d l Imre:
Erzsébetvárosi plébánia
templom /1901/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

D e b r e c e n

B i k a - s z á l l ó .
/S t e i n d l Imre/

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t .

Országház
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

A r a d

Városház
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Bártfa

Szent Egyed templom restaurálása/1878/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B é c s

Képzőművészeti akadémia növendéke
S t e i n d l Imre

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Budapest /

A pesti törvényszék/későbbi
Új Városháza, Váci u.64-66./
palotájának terve
/Steindl Imre/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B é c s

1873-évi világkiállitás
"Medaille für Kunst"érme
- Steindl Imre -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Budapest.

Muzeum körut 6-8:
Régi Müegyetem/ma Természettudományi Kar épülete
- Steindl Imre -

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

J a k

Templom helyreállitása
/Steindl Imre tervei/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

K a s s a

Székesegyház restaurálása
1877-97

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

K o s ó c

Rakovszky Géza kastélyának
átalakitása/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Kun-baja

Templom
/Steindl Imre/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

P á r i s

1878.évi világkiállitas
"Officier d'Academie"érem
- Steindl Imre -

M Ű V E S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

S z e g é d

Ferences templom restaurálása

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

V a j d a H u n y á d vara

A vár restaurálása/1870-től
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t

Margit hid hidfői és őrházai
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t .

Lyka család bérháza
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. - 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Budapest.

Kecskeméti utca:
Agoraszto család bérháza
/Steindl Imre/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t

Fő utca 2.
Budai kereskedelmi és
iparbank palotája
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t

Ferencvárosi templom terve
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t .

Erzsébetvárosi plébánia templom
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t .

Budai vigadó kivitelre nem
került tervei/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t .

Állatorvosi főiskola
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
334–339.
"Steindl Imre"

B u d a p e s t .

Vizivárosi temető
Gyulay Sámuel sírkápolnája
/Steindl Imre/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Budapest.

Váci utca 64-66.
Uj városháza
/Steindl Imre, 1875/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Steinoll Imre építész-Tanár.
Meghalt 1902. aug. 31.

Archaeologiai Értesítő
XXII. 1902.) 381.

S t e i n d l Imre épitész

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
334-339..
"Steindl Imre"
Arcképpel.

Művészek foglalkozása

Kőművesmester:
Steindl Imre

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Steindl Imre"

Steindl Imre, iparm. Zerv.

Iparmüvériet 1896-ban. 196.

Steindl épitész

Századok 1884. 823 o.

S t e i n d l Imre épitész

M Ü V É S Z E T
I.évf. 1902.
435.
"Adatok müvészetünk történetéhez"

Budapest.

Steindl Imre születési helye
/1839.X.29./

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
334-339.
"Csányi Károly: Steindl Imre"

Steindl Imre, iparm. tanár

Iparmüvészet 1896-ban 172.

Steindl Imre

építész

Magyar Iparmüvészet, 1897/98.

I. köf. 5. sz. 201.–207. o.

Divald Kornél: a bártfai szabránskola.

Steindl Imre építész

Magyar Iparművészet, 1901

1/2. sz. 33.0.
különfélék.

Budapest

Erzsébetvárosi Tpl. – Steindl Imre

Magyar Iparművészet, 1901

1/2. sz. 33.0.
különfélék.

Steind Imre, arztalos

Tervek kassai és tártfai templomi terendezéshez

Ipsarmüvészet 1895-ben 73. l.

Steindl Imre építész

Pesti Hírlap. 1884. aug. 16. 4

A Mátyás templom restaurálása

Steindl Imre

irod

M. Tparmvesset

1899. 273

Steindl Imre

laid

Stud. Extents

1899. 92. 117 ll.

MDK

Steindl Imre tanár

A műemlékek orsz.bizottsága. . . Műcsarnok,
1899. 7.sz. 88 l.

MDK

Steindl müépitész

Mücsarnok, 1899. 4.sz. 54. l. A Kossuth mauzóleum.

Steindl Ime

Wod
2
Vas Lyp 1907. 585.

Steindl Imre

ivod

teljes életrajz arckeji-
pel szerzőnél-
kül.

Vas Zsp 1902. 36.
Ven

~ 6 [illegible]

Bp

VIII. Mária T. ~~[illegible]~~ 7.

Steindl Imre

K

+ 1902.

Electrajz archippel

Vas. Ujs. 1902.

36. szám

a cikk Keleti-

Gusztáv csomag-

jában.

Steindl Imre

Wod

Ormáy Vilány

1902. 821 s

Kör 11.

életrap

2 arcvégyel

és hamos

képpel.

Steind Imre

vad

Csányi Károly. Az ny.
osztaghárról. Magyar
Iparmeszet 1902.
227 – 229 l.

r. G y u l a urnak

os bizottsága elnökének.

B U D A P E S T E N

Steindl Imre

Csányi - Birchbauer

Az új Országház

Bp.

1902.

Steindl Imre, építész M.D.K.

Országház épülete sok vitát és ellenvetést váltott ki. A lap vezércikk írója is keggetlen gúnnyal nyilatkozott a Mérnökegyleti bemutató után. Most a fiatalok élén Palóczi adott elégtételt a sokat meghurcolt idős építésznek s nagy elismeréssel fogadott előadásában kifejtette, hogy annak idején a zsüri nem kifogásolta a most felkámpkorgatott hibákat. Steindl mindenesetre legjobb tudását adta.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

márc. 5. sz. 3. old.

S t e i n d l I m r e
építész

Magyarság. 1902.márc.30. (Az ország szive.)

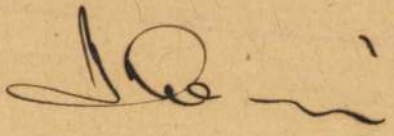

Steindl Imre építész. Kül 1839 M.D.K.

A gót stílusu országház tervezője

Czigler Ignác: művelődéstörténet. Bp. 1902, 190

M.D.K.

Steindl Imre

Az Országháza felépitésére hirdetett pályázatra beérkezett pályaterve dijat nyert és a kivitelével is a müvészt bizta meg az Országos Bizottság.
Steindl Imre mestere Schmidt Frigyes bécsi tanár volt /a bécsi városháza és a milanói Dóm épitője/.

Magyar Salon, Bp. 1902 okt.hó.XXXVIII.kötet 17-19. lap

M.D.K.

Steindl Imre, építész (1839-1902)

halála alkalmából a lap első oldalain hosszabb cikkben emlékezik meg az elhunytnak - ha nem is építészi, de emberi qualitásairól, majd röviden ismerteti pályafutásának fontosabb állomásait.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.
szept. 3. sz, 3-4. old.

IMNÁZIUM IGAZGATÓJA.

Uram!

Országos Bizottsága"
kötetéért, melyeket
küldeni kegyes volt,
netünket.

Steindl Imre

terverte az erzsébet-
városi plébánia
templomot.
1893 – 1900. épült.

erőd

Spiegler Gyula Sámuel

Budapest – Erzsébet-
város története.
Bp 1902. 31. l

tózkodása, ~~aki~~ éppen IV. Béla
élt és alkotott. Személyes kö

nak iskolát teremtő ereje min
müszaki, konstruktiv és müvész
tési akaratot alakitott ki, m
lehetségessé váltak az olyan
dominikák temploma és kolosto

1./ H. Horváth, V
Nouvelle Revu

De még ott is, ahol
lat, adatszerüen lerögzithető,
vonatkoznak és csak a legritk
~~ebb~~ stilus formái és kritériu
és Péter lombard szobrászok, a
kiknek a neveit mint annyi má

Steindl Imre

irod

Neij Béla = Az Országházi. Steindl Imre alkotása. Épitő Ipar 1902. 40. sz. (Steindl Imre mellszobrának képével) – 41, 42. sz. (képekkel)

Kiváltságos fontosságuk abban
csoportszerü kompoziciós össze
szó, melyek még hozzá a sarko
szerencsés támpontokat nyujtott
állitás számára.

Bár ezek a maradvány
látszanak, terjedelmükben mégis
a siremlékhez felhasznált anyag
alig huszadik-részét teszik ki.
kéletességgel tüntetnek, mely ö
magaslatán áll, de épp azért a
kintettel egy későbbi datálást
szeti formák, igy a több oszlop
jesen kizárttá nem tennék a XIV
már mind a két leletcsoport ugy
tek, nem igen tartozhattak külö

Steindl Imre †

1839 – 1902

Csányi Károly –
Steindl Imre †.
Épitő Ipar 1902.
36. sz.

rövid életrajz

Steindl Imre

cnd

Csanyi Károly Az ej
országban. Vaslap 1902
4 O.szám Képekkel

MDK

Steindl Imre építén terverte 1886 ban a baitai fő tepl. megujitását (hajóinak)

Baitfa, Baitfafindó ismertetése
1901 BP

78

Steindl Imre

cred

Arch. Ert. 1902. 381 l

143

< Steindl Imre >

irod

Lyka Károly:

< > Uj Idők II 1902 217.l

yzatunk a gyermeknevelési járulékra

k kifzetésére /4.394.57 P/.

si költségek

. Községi Takarékpénztárnál elhelye-

lytán a bankátutalási költségek

rányzatot. A postaköltség 677.55 pen-

vecskék és közérdekü ismertető füze-

e, valamint a katonai behivásokkal

stb. postán történő elküldése okozta.

emelkedése a felmerült szükséglet /:uj

ye.

3o pengős csökkenését egyes - tüz -

gy tüzbiztositásának megszüntetése

Steindl Imre

nekrológ

Arch. Ért. 1902.

381. l

908 évi január hó 18-án.

Schatz Róbert
számvizsgáló.

Steindl Imre (?)

csetleg lásd

Palóczi Antal

Budapest új nek-
házáról (Teobi-
rálat és indítvány)
Bp. 1901.

Steindl Imre

l.

Gyór Paris I

74. l.

1901

[Steindl Imre] épitész M.D.K.

terverte Országbárat bemutattár a Mérnök-Egylet tagjainak. A cikkíró [Ezrey] hemény és gúnyoros hangnemben itéli el az épületben megnyilatkozó „rövidlátást", minek követ kertében az „megherdése pillanatában is a multé." Hiányzik belőle az egyszerűség, s a mult formainak alapos ismerete. Azokból nem lehet szószerint idézni. „Egyébként a parlament épülete igen nagy" – tegyen be a cikkét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

nov. 13. sz. 3. old.

Steindl Imre

wód
z

Malkowsky

481. l.

S- ÉS KÖZOKTATÁS

Orsz. Bizottságának

Steindl Imre

Lrod

Malkowsky

433.1.

1900

169/912 námhoz

Ideiglenes

Rettőszász,

200, azaz ~~[illegible]~~

hivatalos útjaim ko

elnámolás kötelere

Bpest, 9.

Steindl Imre

l.

Fitt-Gyöngyi

109 l. 143 l.

1900

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

ród

Csányi Károl. A budapest erzsébetvárosi templom. Épitő Ipar 1900. 46. sz.

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

Ind

Műcsarnok 1900. 332.

1900 julius ában tartott ülésén a londoni mérnökés építés egyesület tiszteleti tagjává választotta.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Ivod

Mücsarnok, 1900 403

MDK

Steindl Imre müegy. tanár

ötkaru gázkandeláber

Edvi Illés A: A vasművesség a párisi világkiáll.
MMÉE Közl. 1900. 19.sz.
461 l.

Steindl Imre

wod

Vas Typ 1900. 4691

Steindl Imre

Párisi világk. áll.
arany gém.
Vas Ny 1900. 569

-i m. kir. posta- és távíróa-pénztár

Nyugta

azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. poste

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Steindl Imre

ind

M. Mérnöl s Ep. egyl. Közl.
XXXIV. 1900. 582.

Steindl Imre

M.D.K.

az Erzsébetvárosi templom zománcos kelyhe

repr.

György Kálmán: Az iparművészet a párisi kiállitáson

A világ iparművészete Párisban. 1900. Szerk. Fittler amill és György Kálmán

Kiny. a magyar iparművészet 1900. évi folyamából 109.

Steindl Imre épitész M.D.K.

ötkaru gázkandeláber terve

készitette: Jungfer Gyula
repr.

György Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
A világ iparmüvészete Párisban. 190_. Szerk. Littler
Kamill és György Kálmán
Klyn. Magyar Iparmüvészet 190_. évi folyamából 143.1.

Steindl Imre

rajz

Az állandó országház
Budapesten.
Bp. 1896.

MDK

Steindl Imre épitész

Az új Országhaz épitésére beérkezett palyatervek közül az I.dijat Steindl Imre műegyetemi tanár"Alkotmány I." jeligéjú palyatervének itélték oda.
A kivitellel a terveknek atalakitasa mellett Steindl Imre épitészt biztak meg.
Cikk: Az új Országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894.333-337 lapok.

M.D.K.

Steindl Imre, építész, tanár

elkészítette a kassai Erzsébet-dóm kőlépcsőcsarnokának restaurálási tervét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
szept. 26. sz. 6. old.

Steindl Imre

pro litteris et artibus
1899 ven

Vasnys 1899. 212

MDK

Steindl Imre

Kandeláber kovácsolt aluminium-bronzból.
Tervezte Steindl Imre, kivitelezte Jungfer Gyula.
Kép. 191 v.189.

Magyar Iparmüvészet. 1900. 189 v.191.l.

MDK

Steindl Imre tanár

Steindl Imre tanár az új Országház terveit Párisban is kiallitotta és művészetének elismeréséül a londoni mérnök és épitész-egylet tiszteletbeli tagjává választotta.

Vas.Ujs. 1900. 469.l.

KDK

Steindl Imre tanár

A budapesti új országháza az 1901.év végével teljesen elkészül. A külső rész már 1896-ban készen állott.

Vas.Ujs. 1900. 469.l.

MDK

Steindl Imre

Lyka K.: Zsolnay Vilmos. Magyar Iparművészet 1900. máj. 3. sz. 93-101.l.

M.D.K.

Steindl Imre

a párisi világkiállításon aranyérmet nyert.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1900. XIX. köt. 309. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész tanár

terverte az 1883-ban elhéznült régi műegyetemi épületet [ma a bölcsészkar egy részének helye a Múzeum-körúton], mely a tulságos tatarérósság folytán rövidesen szürnek bizonyult.

Czigler Győző: A királyi József-műegyetem új épülete.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1900. 34. köt. 582. old.

• Steindl Inve

wod

Cx 8-10 l.

Steindl Imre

Az állandó Országház

Budapesten. Bp.

1896.

Gent (-77).

Steindl Imre

pro. litteris et artibus
diszjelvénnyel
kapott.

Vas-Zyó. 1899. 212. l.
(Kitüntetés.)

MDK

Steindl Imre

Magyar kiállító művészek névsora . Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Steindl Imre M.D.K.

Bp.? /1883/

Az országház. 13X19 cm. illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez. id.mü 7-72.p.

Szign. E.J. sc. - Morelli G.F.i.

- - tervrajza után E.J./?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország. III.1893.69.p.

MDK

Steindl Imre

a király a "pro litteris et artibus" diszjelvénnyel tüntette ki

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. üléseMűcsarnok 1899. 12. sz. 169.l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

vrod

Építő Ipar

1899. 145. l. (Az állandó országhazzal kapcsolatosan épülő gépház és berház terve. } képekkel)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfő

8. sorsz. Műhelyi m

Steindl Imre

ivód

Műcsarnok, 1899. 323.
(A bártfai templom
fölszentelése.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Steindl Imre

irod

Münsarnok, 1899. 54. l.
(S. J. akadémiai sich-
foglalója.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Steindl Imre

vid
2

Münsarnok, 1899. 172

Steind 7

and

Vanlyp 1899. 158 l.

Steindl Imre müegyetemi tanár

A "Pro litteris et artibus" -szerzett érdemekért alapitott- érdemrenddel tüntette ki a király.
"Krónika" c. rovat hiradása.

Képes Családi Lapok, Bp. 1899. ápr. 2.
XXI. évf. 14. sz. 223. lap

MDK

Steindl Imre festő

Müvészeti hirek. Mücsarnok, 1899. 13.sz.

Horovitz Lipót kitüntetése. 198 l.

MDK

Steindl Imre

müépitész

Mücsarnok, 1899. 4.sz. 54. l. S.I. akadémiai székfoglalója.

Steindl Imre
építész

Fővárosi Lapok 1896. máj. 5., 4-5. old.
(A király látogatásai. A műcsarnokban.)

Kalmár

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei alapján épülő Erzsébetvárosi plébániatemplom egyik lapot kitöltő látnoki rajzát közli a lap

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1896. XV. évf.

jan. 1. sz. 5. old.

Steindl Imre
épitész

Főrendi Lapok 1896. jun. 13., 6. old.
(A király lábyatatási. Az uj országházban.)

Kalmán

Steindl Imre
épitész - tanár

Kővárosi Lapok 1896. szept. 6., 4. old.
(A kassai ünnep.)

Kalmár

Steindl Imre
építész

Fővárosi Lapok 1896. dec. 22., 6. old.
(Ujdonságok. S. I. kitüntetése)

Kalmár

Steindl Imre

wód
z

Bubics Zsigmond

Templomszentelési
emlék. Bp. 1896.
35. l.

Budapest, 1923 május 9.

Gyula urnak

Budapest

i s m e r t ü k becses számláját
ó 11. -i értékkel a pénztárunk-

Teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Steindl Imre

l.

Rath Gyorgyi 1896

196-l.

x	1 hegyi ágyu
aknavető x	[illegible]
	8 hátas/:tü-ségi:/lé
	1 löveg + 20 fő
- 20 fő	1 löveg/:[illegible]/ 2 lé
nozgókonyha	4 egyfogatu [illegible]

as tag vagy egységtag kétszerese

Steindl Imre

l.

Rath György 1896

289. l.

1688

Steindl Imre

erzsébetvárosi templom

(1895)

lvód

Velvánd

164. l.

1920

előtti (nemelyi) iratain

9/10 részét meg-

semmisítettem

1923-ban.

Csak néhány da-

rabot tettem el

emlékbe, és ok-

mányainat.

Steindl Imre

l. Aigner S. cikke

Ráth György 1896

172. l.

173. l.

Az állandó Országház Budapesten. 1896 évi junius 8.-án...

8°, 6K, 34L, Bp. 1896.

Steindl Imre

Karakó h. n. II. 192

Steindl Imre

Lod

2

Nyári, Dr Alexander

Der Dom zu Kaschau.

Bp. 1896

23. l.

24. l.

45. l.

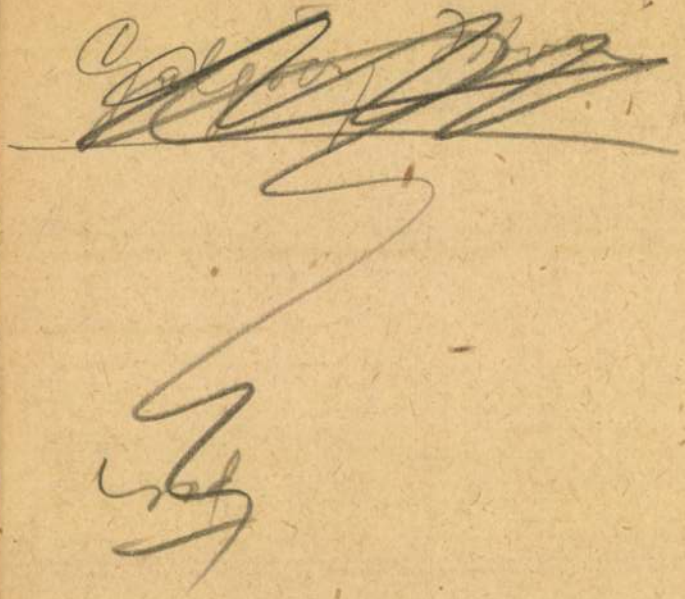

Steindl Imre

Galgóczy István

Az ujoszeghai-
M. Geniusz 1896.
I. 386—388. Egyetlen
arczképpel a 392
lapon

Steindl Imre

wod

Steindl Imre tervrajzai a kassai és bártfai templomok belső felszereléséhez. Az ipar-művészet 1895 ben. Bpest 1896. 73–77. l. egyszel.

Steindl Imre

wod orszaghaz

Bpmüsz 125. l. — 133. l.

1896

Steindl Imre

wod

Bpunnon 110 l.
117 l.

Steindl Imre

pesti uj (~~[illegible]~~ Váci utcai)

– városháza

Épult 1870–75.

Bpmüsz 1361.

Steindl Imre

Gróf Gyulai sírkápolna a
vízivárosi temetőben

Bpmúsz. 269. l.

Steindl Imre

1874–76. állatorvosi
akadémia.

Brünn 152. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Steindl Imre

lásd

Az iparmúvészek

1895-ben.

Bp. 1896.

73 és kv ll.

F I Z E T

a VKM 62.079/1946.VI.b.ü.o.sz.r
munkálat

Borbély József

Dercsényi Dezső

Szalkay József

Pálinkás László

F.Tombor Ilona

Szabó Erzsébet

F.Gangel Judit

Steindl Imre

restaurálta a Kassai
Szekeresgyházat
Befejezte 1895 ben

Velvánd

182 l.
183 l.

Restaurálta a
bártfai szent Egyed
templomot
u. o. 183 l

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

wed

Épitőipar
1895. 10. l. (Magyar
épitőmüvesek Ki-
tüntetése)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Wód

=

Építő Ipar

1895. 1. szám. (Az állandó országház kupolacsarnoka. Cikk. Steinhausz László tól.)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztai

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

ired

Épitő Ipar 1895.

44 sz. (Az egyedéves minap és az állandó országház)

M.D,K.

Steindl Imre, épitész

az Angol Épitészek Királyi Társasága küldöttjévé választotta.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1895. XIV. évf. 173. old.

Steindl Imre. M.D.K.

Épitész tanárt Hauszmann Alajossal együtt a „Royal Institute of British Architects" diszta-gokká választotta

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI. évf.
jan. 8. sz. 4 old.

Steindl Imre, építész tanár M.D.K.

tervei szerint épül a VII. ker. plébánia templom „francia gót ízléssel". Az építkezést Schömer Ferenc építész vezeti.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI. évf.

okt. 22. sz. 1. old.

MDA

Steindl Imre müegyetemi tanár

Tervei szerint épitik az erzsébetvárosi templomot, melynek alapkövét maga a király tette le. Az épitést Schomer Ferenc épitész vezeti

Galgóczi István: Az erzsébetvárosi új templom alapkő-letétele.

Vas.Ujs.1895. 33.évf. 43.sz. 711.l.

MDK

Steindl Imre

A r.k. erzsébetvarosi új templom tervének készitője. Kép a 713.oldalon.

Vas.Ujs.1895.33.évf.43.sz. 713.l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

nyert megbízást az Erzsébetvárosi templomépítő bizottságtól a plébánia templom terveinek kidolgozására ugyanúgy egy iskolaépületre is a Kmethy utca és a Felsőerdőrosz sarkán

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1895. XIV. évf.
ápr. 1. sz. 78. old.

Steindl Imre
épitész

Fővárosi Lapok 1895. jan. 31., 351. old.
(Ujdonságok. kitüntetett épitész-mém ökök.)

Kalmon

Steindl Imre
építész

Fővárosi Lapok 1895. febr. 23., 61. old.
(Ujdonságok. Elhalasztott banket.)

Kalmár

Steindl Imre
építész, műegy. tanár

Tolnamegyei Lapok 1895. jún. 22., 2024. old.
(Tolnamegy.)

Kalmár

Steindl Imre
épitész

Fővárosi Lapok 1895. jan. 18., 203. o.
(Műrészetek. Baross-szobra.)

Kalmán

1906.

czius havában.

fordultan van ábrázolva. Bal ke-
e rajzol. Rövid haja, szemöldöke,
la leberetvált. Öltözete: álló gal-
akkendő és világos drapszinü fes-
ra: Tiszteletem jeléül Vajda Zsig-

51.8 cm.
20-iki 11168 (297-906) és 1906:III.
án 200 Kan (381-906)

18-906.

997

Steindl Imre

Az erzsébetvárosi plébánia templom alapkőletételének emléklapja. Bp. 1895. 6 l.

Fov. Könyvt.
Bq. 726/44. n.

Steindl Imre

and

Arch Erh

1895. 278.

Steindl Imre

IROD.

Galgóczi István:
(budapest)
Az erzsébetvárosi
új templom alapkő
letétele. Vasárnap
1895. 7 II. l. kapcsol

Steindl Imre

Wod

Gałgoczy Istva, az uj
erzsébetvárosi templom alapkő-
letétele Ossenig Vilay

1895. 669 c

Steindl

hefreáh isotta a mária-
falvai (vas m) vk templo-
mot.

Gerecze. A mucul. 982
Arch. Ért. 1884. X. 1.
1885. VI. 1. VIII. 19 l.

A nombathelyi pusp
m. Nevt. 1903.

Steinál Imre, építész M.D.K.

elkészítette az új Ország-
ház módosított terveit. Az épi-
tési bizottság javaslatára a szár-
nyakat megkurtította és azok apró
háromszögű tetőrendszerét össze-
olvasztotta „mi által csökkentette
a sok csúcs túlélénk hépét."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1884. V. évf.

márc. 5. sz. + máj. 21. sz.

Steindl Imre, építész M.D.K.

az Országház tervéner illusztrálására elhészítette az új épület gipszmintáját, melyner költsége 3000 frt. volt, és a szomszédos, szegélyező utcár hárait is feltüntette. [Apósom néhai Bierbauer István tréfás előadásában hallottam, hogy Steindl, ari közismerten igen pocakos, kövér ember volt, a kupola tekerbírását ugy igazolta, hogy a gipszmintára ráült.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1884. V. évf.

febr. 20. sz.

MDK

Steindl Imre műegyetemi tanar

Az Országház tervpalyazatan az "Alkotmany"I. jeligéjű tervpalyazataval első dijat nyert.

Cikk: Az új Orszagház és épitője.

Vas.Ujs.1884. 24.sz. 374.l.

MDK

Steindl Imre

A Budapest-ferencvarosi templom szamara készitett csúcsives tervével csak elméleti sikert aratott. A csúcsives stil-irannyal gyakorlatilag keresztülhatolni az altala épitett új varoshazánál sem birt, valamint a müegyetem és allatorvosi tanintézet épületeinél sem.

Cikk: Az új Országház és épitoje.

Vas.Ujs.1884. 24.sz. 375. l.

MDK

Steindl Imre

A csúcsives stil-iránnyal gyakorlatilag keresztülhatolni még az általa épitetteknél sem birt. A debreceni "Bika"szálló épitésénél és szamos magánépületeinél is kénytelen volt az olasz és német renaisance idomaihoz fordulni.

Cikk: Az új Országházaés épitője.

Vas.Ujs. 1884. 24.sz. 375.l.

Stenial Imre, építész M.D.K.

Ibl Miklóssal és Weber Antallal egyttesen megbízást kapott a minisztériumtól a Mátyás templom meglévő régi tornyának hőbiz tonság szempontjából való megvizsgálására.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1884. V. évf.

aug. 20. sz.

MDK

Steindl Imre

Az új Országház. Steindl Imre elfogadott terve.
Repr.

Vas.Ujs. 1884. 24.sz. 377.l.

MDK

Steindl Imre

Az új országház főemeletének alaprajza. Steindl Imre tervrajza után. Repr.

Vas.Ujs.1884.25.sz. 400, 401.l.

MDK

Steindl Imre épitész

A kassai székesegyház ujjaépitéséhez Steindl épitész két tervet terjesztett elő, melyek közül az egyik 364.000 frtra, a másik fél millióra teszi a költségeket.

Vas.Ujs. 1884. 741.l.

STEINDL, Franz kartbergi szolrán

Szombathely, Szt. Márton templom
főoltár

MÉrt 2001. 232. sk.

szervelyt is.

Leckekönyvében az "államvizs
"SZAKZÁRÓVIZSGA" mellett szakdol
hallgatók magyarul) szíveskedjék beírni.

Felhívom figyelmét, hogy **a szakz
kell adnia leckekönyvét** (az utolsó fél
miatt). A Tanulmányi Osztály a szakz
könyvét és szakzáróvizsga-jegyzőkönyv

Sikeres záróvizsgáját követően dip
zetes terveink szerint szeptember végén

Budapest, 1997. április

STEINDL Alajos tatai antalos

MÉrt 1997/1-2. 26 125.

Steindl Imre MDK

A kassai székesegyház helyreállitásei terve, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Az állandó Országház távlati képe a budai oldalról, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A József müegyetem Budapesten, vizf.

Kehely, vizf.

Az Országház diszlpcsője, vizf.

Siremlék, vizf.

Mücsarnok 1896.ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Az állandó Országház I-V. vizf.

A jáki apátsági templ.helyreállitási terve
I-II. vizf.

Vajda-Hunyad várának helyreállitási terve
I-II.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A bp. Erzsébetváros végrehajtási terve, I-IV.
toll.

Az állandó Országház, toll

Az állandó Országház első emeleti alaprajza

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Az állandó Országház toronyrészlet, toll.

Az állandó Országház I-V. toll,vizf.

Az állandó Országház kupolacsarnoka,vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Máriafalvai templ. szószéke, vizf.
keresztelő medencéje, vizf

A kassai székesegyház helyreállitási terve
vizf.

A kassai székesegyház St. András oltár terve
vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A kassai székesegyház St-József oltár terve, vizf.

A kassa székesegyház St-Siroltár terve, vizf.

A kassai székesegyház St.István oltár terve vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre

A kassai székesegyház uj szószékének terve
tus.

A kassai székesegyház Szt. Anna oltár terve
vizf.

A kassai Szt. Erzsébet székesegyház uj orgonájának terve, vizf.

Műcsarnok 1896. ozredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Ciborium, vizf.

Kereszelő medence, vizf.

Kandelaber, vizf.

Műcsarnok 1896.ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Falikar, vizf.

Oltárkereszt, vizf.

Kanontábla, vizf.

Örökmécs, vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Oltárkereszt, vizf.

Szentségtartó, vizf.

Máriafalvi tmpl.orgonája, vizf.

Máriafalvi templ. főoltára, vizf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A bártfai templom főoltára, vizf.

Pacificale, vizf.

Fali gyertyatartó, vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A budapest-belvárosi plébánia templom majolika oltára, vizf.

Az iglói r.kath.temp.restauráló terve, sépia I-II.

Műcsarnok 1896.ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A R.kastély távlati nézete I-II. vizf.

A bpi.ferencvárosi temp.távlati nézete, vizf.

A m.kir.dalmüszinház pályaterve, vizf.

Mücsarnok 1896.ezredéves kiáll.

MDK

Stefan Imre

Steindl Imre MDK

A bártfai templom, tollrajz

A bpi.lipótutcai városház nagytermének első terve, viz. I-II.

A kun-bajai templ.pályázatterve, vizf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

M.D.K.

Steindl müegyetemi tanár

A kassai dóm helyreállitásával 1877 január 1o.-é
bzták meg.
Cikk: Ladányi Béla "A Budapesti Hirlap Tárcája"

Budapesti Hirlap,1896.III.12.

MAGYAR KÉPZŐMŰ

HÁROM, EGYENKÉNT NEGYVEN ÍVES KÖTETBEN
SZOBRÁSZOK, FESTŐK, GRAFIKUSOK, ÖTVÖSÖK S

TIZENÖTEZER MAGYARORS

MEGJELENIK A NAGYMÉLTÓSÁGÚ VALLÁS- ÉS K

SZERKESZTIK: SZENDREI JÁNOS DR., MINISZTERI TANÁCSOS, A M. TUDOMÁNY
ÉS SZENTIVÁNYI GYULA, LAPSZERKESZTŐ (LAKI

MÉLYEN TISZTELT

Még az idén okvetlen

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK L

Steindl Imre

irod

Épitő Ipar. 1896. 8. l.
(A budapest-erzsébetvárosi
templom. Képmelléklet-
sekkel.)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztai

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Lód

Építő Ipar

1896. 183. l. (Az
állandó országház
a honalapítás ezredéves
emlékének megünnep-
lésére. Rajzokkal.)

ŰVÉSZEK LEXIKONA

TARTALMAZZA AZ ÖSSZES MAGYAR ÉPITÉSZEK,
B. ÉLETRAJZAIT A XII-IK SZÁZADTÓL NAPJAINKIG.

SZÁGI MŰVÉSZ ÉLETRAJZA.

ÖZOKT. M. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL.

OS AKADÉMIA TAGJA, (LAKIK: BUDAPEST, I, ATTILA-UTCA 23. SZÁM ALATT)
: SZEGED, TISZA LAJOS-KÖRUT 23. SZÁM ALATT.)

MŰVÉSZ ÚR!

ül a könyvpiacra kerül a
XIKONÁNAK első kötete,

Steindl Imre

Lőd

Építő Ipar

1896. 176. l. (Az áll. országház kupolájának állása, rajzmellékletek)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Steindl Imre

Ind

Ar 1896 33. l.

Steindl Imre

"Az uj országház épitő müvésze" cimmel a lap bemutatja a müvész arcképét. Az Országos Biráló bizottság első dijjal tüntette ki. Budapesten született 1839-ben, itt végezte iskoláit és a müegyetemet. Bécsben a Képzőművészeti Akadémián folytatta tanulmányait. 1867-ben visszatért Budapestre, amikor a Müegyetem tanársegédi állásra hivta meg. Közben a müemlékek rekonstruálásával foglalkozott.

Otthon, Bp. 1896. junius hó
194-2o4. lap

Steindl Imre

A középkori müemlékek közül a kassai dómot, a bártfai és máriafalvi templomot, a jaáki apátság templomát rekonstruálta.
Tervezte az uj városházát, a József müegyetemet, az állatorvosi tanintézetet, az Erzsébetvárosi plébánia templomot.
187o-óta a Müegyetem rendes tanára.
"Az ezredévi ünnepségek" c. beszámoló.

Otthon, Bp. 1896. junius hó
194-2o4. lap

829 Könyörgés. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.
830 Fácán. Olajf. Eladó.

FERENCZY JÓZSEF.
831 Interieur. Olajf. Eladó.

HEYER ARTHUR.
832 A Páris ítélete. Olajf. Eladó.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR.
833 Pihenő öregember. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.
834 Merengés. Olajf. Eladó.

MOLDVAI-KRAJNA JÁNOS.
835 A bor. Olajf. Eladó.

MOLDOVÁN BÉLA.
836 Sebők Zsigmond arcképe. Olajf. Magánt.

POGÁNY LAJOS.
837 Nirschy Emilia kisasszony arcképe. Olajf. Magánt.

KAZACSAY GERŐNÉ.
838 Fee. Olajf.

PODVINECZ ERZSÉBET.
839 Magda. Olajf. Magánt.

NAGY LÁZÁR.
840 Mákvirágzás. Olajf. Eladó.

POGÁNY LAJOS.
841 Szomaházy István úr arcképe. Olajf. Magánt.

843 Néger Adolf úr arcképe. Olajf. Magánt.

RAINERNÉ ISTVÁNFFY GABRIELLA.

844 Pihenés. Olajf. Eladó.

SOÓS ELEMÉRNÉ BÁRÓ KORÁNYI ANNA.

845 A gazda. Olajf. Eladó.

Kengyel, Anjou-Kori VI. 137

Steindl Imre

Műcsarnok
1896. mill. Giáll.

lopcsarnokos kápolna előtti
lról szekér halad és jobbról
rlás köti le figyelmünket;
átszanak.

Steindl Imre

irod.

Nyári, Dr Alexander:

Der Dom zu Kaschau.

Bpest. 1896. 23, 24. l.

26. l. 45. l.

Steindl Imre

József műegyetem a
Múzeum Körúton
1881–83.

Bpmúz 146. l.

1896

Budapest, 1.

Steindl Imre

erőd

Az állandó Országház
Budapesten, 1896-évi
junius 8-án, a hon-
alapítás ezredéves
emlékének megünnep-
lésekor Bp 1896.

Steindl Imre

wód
z
Kasszék 11. l. 12

1896

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Inne

Ind

Ndr 22.l.

1896

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

ndrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

cod

Szikl. Borov. 69. 70. ll
71.

1896

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Steindl Imre

kinevezett jury-tag az
I/A csoportban

Közlezskiáll
1166 ft.

1896

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona ..... f-r

ely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

Steindl Imre

irod

Divald Kornél. A bártfai szobrászikola M. Tyrar-
nineszeb. 1897-9 B. 201-
207.

Steindl Imre építén

M. D. U.

A kassai nézesegház és az országház épi
tője

Czimer Kárely: A művelődés és művészet tör
ténete. Bp. 1897 169

MDK

Ybl E: A Ferenc József fogadalmi templom. Magy. Épitőmüv. 1931. XXXI. évf. 7-9. sz.

MDK

Steindl Imre müegy.tanár
kapubálvány

Művi Ilés Aladár: A vasművesség az ezredéves orsz. kiállításon. MMÉKözl. 1897. XXXI.köt. IV.füz. 181-191 l. Képek.

M.D.K.

Steindl Imre, építész, tanár

uj városházát és műegyetem-épületét [a régire gondol, a bureum köruton] emliti a névtelen cikkiro, aki szerint az épületeken „Steindl talajdonképeni zsenije csak a részletekben érvényesül.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII évf.

Jan. 26. sz. 5. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész, tanár

uj országház épületét, mint „Budapest büszkeségét" említi a Budapest építészetéről vit évek sorozat névtelen szerzője. Igaz, hogy az épület belső tarrasága ellen több hitogás merült fel, de szerző szerint erek nem helytállók, mert „a diszüléseken, a képviselőház tágján is diszöltöretben jelennek meg, silyen hor a szimpompa ... összhangratozom érvényesül."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

Jan. 26. sz. 4. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Erzsébet városi temploma és az új parlament épülete, Bp. építészetéről vit cikk. névtelen írója szerint „a tiszta gótika korszakába vezet" – habár a templomból – a kifogástalan formák ellenére is – hiányzik a vallásos hangulat. „Nem a vigaszra utaltak menedékhelye, hanem hivatalos egyház."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

Jan. 12. sz. 4. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész, tanár

csúcsíves stílusban alakított 6 m.-es kapubálványának képe, az ezredéves országos kiállításból

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1897. 31. köt. 184. old.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Erod

Epitő Ipar

1897. 341 l.

(A budapest-erzsébetvárosi plébánia templom főoltára, szőrgabrakkal)

Fent serve mint épitz-

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

ÁPRILIS

30 nap — 16. hét

17 Vasárnap	Húsvétvasárnap
18 Hétfő	Húsvéthétfő
19 Kedd	
20 Szerda	
21 Csütörtök	
22 Péntek	
23 Szombat	

Steindl Imre

Irod
2

Vas. Ujs. 1897. 236. l.
(Az uj országház falfestményei.)

Steindl Imre építész M.D.K.

A kassai dómot restaurálta.

Gaal Adorján: Az építészet története. Bp.
1897. 114, 128.

Steindl Imre

l.

Buday: Deák-tér

72. l. 75. l.

1897

FENYVES
FENYVES
FENYVES

Steindl Imre

vrd

Kővary Millen

217 l

237 – 239 l

1897

Steindl Imre

wod

Akad. Ert., 1898. 258 l

MDK

Steindl Imre müegyet. tanár, építész
a templomot restaurálta

A bártfai tpl fölszentelése.

Mücsarnak. 1898. okt. 2o. 98,l.

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

Arad

Építő ipar

1898. 13. sz.

_____ *műhely.*

főnökség!

_____ hó____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

m.

évi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Steindl Imre

zrod

Épitő Ipar

1898. 267 l.

(Kovácsoltvas-rács-
kapuzat az állandó
omagház főbejáró
jában.

Keppel

Steindl Imre

Ind

Épitő Ipar

1898. 4 szám

zonban a tervezett átalakitás nem az épület szellemében hajttatnék végre, s minthogy olyan kényszeritő ok, amely a változtatást indokolná, nincs, a benyujtott tervek végrehajtásához nem járul hozzá. Erről a Főváros és a tervező épitész értesitendő.

Elnök az ülést bezárja.

K.

elnök

jegyzőkönyvvezető

Steindl Imre

ivód

Czobor Béla dr.

A törtenelmi Eiállítás.

Bpest, 1898. 8.l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

ind

Mts S. IX. k. 1898

295 l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

Lnod

Mts S. IX. a 1898

292

1898

MDK

Steindl Imre

A király a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozza az érdemekben gazdag épitőművésznek. 1895-ben a Royal Institute of British Architects megválasztotta őt tiszteletbeli és levelező tagjának.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

A Magyar Tudomanyos Akadémia 1898-ban vette fel
tagjai soraba.
1900-ban a kiraly a "Pro Litteris et Artibus"
arany érdemjelvénnyel jutalmazta a mestert.
Tagja volt az országos képzőművészeti tanacsnak
és a bpesti közmunkák tanacsának.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Az "Alkotmány" I. jeligéjű tervével nyerte el az új Országház tervpályázatán az első dijat. Az állandó országház épitését 1885.okt.12.-én kezdték meg.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

1873-ban a bécsi világkiallitason elnyeri a "Medaille für Kunst" érmet,
az 1878-iki párisi világkiallitas alkalmaval a francia kormány az Officier d'Academie érmet adomanyozza.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Terveket készitett a jáki apatsagi templom helyreállitásahoz.
1872-ben a műemlékek országos bizottsaga tagjai sorába választja.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

A bártfai szt.Egyed templomot 1878 őszén kezdte restaurálni. Érdemeiért Bártfa város diszpolgárává választotta.
Az iglói rom.kath.templom és a bpesti esküteri templom helyreallitasa is az ő munkaja.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

A kassai székesegyháznak restauralasi terveit készitette el 1877-ben, melynek alapján húsz évi szakadatlan munka után a templomot régi fényébe visszaállitották.

Csányi Károly: Steindl Imre

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

1869-ben a budai műegyetemen, mint helyettes tanár működik s 1870-ban ugyancsak e műegyetemen a középkori épitészet szerkezettani és műtörténeti tanszékére nyilvános rendes tanárnak nevezték ki.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Még Bécsben az akadémian készitette a ferencvarosi templom tervét, de ez nem kerult kivitelre.Itt készült Nemes Abrahám és Andrassy Gyula gróf családi sirkapolnajanak terve is.

Csányi Károly: Steindl Imre

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Jelentékeny részt vett Schmidt vezetése mellett
műemlékek felmérésében.Ezek a rajzok a "Bauhütt
"-ben láttak napvilágot.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Az akadémián legnagyobb munkaja egy nagyterjedelmű királyi kastély terve gót stilusban.

Csányi Karoly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Nyilvános és emlékszerű épületek tervezésével elnyerte az akkori első akadémiai dijat, a Fuger-féle aranyérmet, sőt 1867 év végén a szokásos vizsgák alól is fölmentik s kitünő bizonyitványnyal jutalmazzák tehetségét.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

A bécsi képzőművészeti akadémián, Van der Nüll, Siccardsburg, Rosner és Schmidt Frigyes voltak tanitómesterei. Akadémista korában, magánépületek tervezéséért elsimerő oklavelet kapott.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

1839 okt.29.-én szül.Pesten.A műegyetemet Budán végezte. Husz éves koraban a bécsi képzőművészeti akadémiara megy.Egy év mulva a budai műegyetemen a szerkezettani tanszék mellé tanársegédnekmhivják meg.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Az új Országház megalkotója 1902.aug.31.-én meghalt.Készen állt a Duna partjan nagy műve, de a mester nem élvezheti nemzete elismerését.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.lapok.

MDK

Steindl Imre

1868-ban elkészitette a pestvarosi polgari és fenyitőtörvényszék palotajának tervét, úgy német renaissance, mint gót stilusban.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Mint tanár, tanitvanyaival bejarja egész Magyar
országot, megismertette és lerajzoltatta hazank
legszebb műemlékeit. E rajzok szama meghaladja
az ötszázat.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDA

Steindl Imre

Első munkáinak egyike az aradi városhaz terve, amely első dijat nyert.
1871-ben tervezte és a következő évben föl is épitette a budai kereskedelmi és iparbank három emeletes palotáját a Fő-utcaban.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Budán 1873-ban nagy vigadó épitését hataroztak el.A terveket Steindl Imre készitette,de kivitelre nem került sor.
1874-ben Gyulai Sámuel gróf családi sirkapolnáját tervezi.E sirkápolna a vizivárosi temető legkiválóbb disze.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Vidéki munkái: Rakovszky Géza kosóci kastélyanak átalakitasi terve, a kun-bajai templom s a debreceni "Bika" szálloda épülete.

Csányi Károly: Steindl Imre

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Résztvett a berlini parlament terveire hirdetet pályázaton, melyen terve elismerést aratott. A bpesti vaci-utcai új varoshaz tervpalyazatan második dijat kapott, mégis e rajzokat fogadtak el a kivitel alapjaul.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

1880-1882-ben megépiti a pavillon rendszerü állatorvosi tanintézetet.
A Margit-hid hidfoinek és orhazainak terve.
Reábizták a kir.József müegyetem újjaépitését.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Bérházat alig egy-kettőt épitett. Ilyen az Agorasztó-család és a Lyka-csalad bérhaza. Legszebb alkotasai közé sorolható az erzsébetvárosi szent Erzsébetről nevezett plébaniatemplom. Hat évi munka utan 1901-ben fejezték be a templomot.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

1870-ben vette át Vajda-Hunyad vár helyreállitási munkáinak vezetését Schulcz Ferenc halala után, de a szükséges anyagi erő nem állt rendelkezésére és a restaurálás abbamaradt.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

MDK

Steindl Imre

Restaurálta a szegedi Ferencrendiek templomat /1876/,
a máriafalvi gót stilű plébania-templomot /1878-1880/.

Csányi Károly: Steindl Imre.

Művészet, 1902. 334-337.l.

M.D.K.

Steindl Imre, épitész

1845-ben készitett első terveiről, az 1902. okt. 8-án felavatott országház-ról Csányi Károly és Birchbauer Károly szerkesztésében megjelent diszmüvet, ismerteti:

Kabdebó Gyula: Az uj országháza.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1903. 37. köt. 29. old. 2 szöv. ábra

Steindl Imre, építész

M.D.K.

tervei szerint felépült Országháza
négy belső felvételét közli:

Goldberger Ernő: Az új országháza
elektromos világítási berendezése.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1903. 37. kot. 297. és 299. old.

_____ *műhely.*

/főnökség!

v _____ hó ____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

am.

évi _____ hó _____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Steindl Imre

irod

Ney Béla. Az országház.
Építő Ipar. 1902. 40. sz.
(arczképpel) 41 sz.
42 sz.

1903. 1. sz.

MDK

Steindl Imre / +1902/

Életrajz arcképpel

Vas.Ujs. 1902. 36.sz.

MDK

Steindl Imre

Képek az új Országházról:
A Duna felőli egyik kőtorony. 653.old.
A Duna felőli homlokzat részlete az egyik kőtoronynyal. 653.l.
A kupola. 653.old.
Az egyik udvar.653.old.

Vas.Ujs.1902.49.évf.40.sz.

MDK

Steindl Imre

Képek az új Országházról:
Az új Országház a Nador-utca felől.650.old.
A disz-lépcsőház. 652.old.
A kupola-csarnok. 652.old.
A főrendiház folyosója a dunai oldalon. 652.old.
Részlet a főrendiház nagy társalgójából. 652.old.

Vas.Ujs.1902.49.évf.40.sz.

MDK

Steindl Imre épitőművész

Az új Országház tervpályazatán az első dijat Steindl Imre épitőművész, műegyetemi tanar tervei nyerték, melyek alapjan aztán a végleges terveket is elkészitette.

Csányi Károly: Az új Országház.

Vasárnapi Ujság, 1902.49.évf. 40.sz. 649.l.

MDK

Steindl Imre

Képek az új Országházról:
Oszlopos csarnok a Duna felőli oldalon. 656.old.
Részlet a delegáció ülésterméből. 656.old.
Oroszlán-szobrok a főbejáró előtt. 656.old.

Vas.Ujs.1902.49.évf.40.sz. 656.1.

Steindl Imre műegyetemi tanar

A Műegyetem előcsarnokában ravataloztak fel a holttestét. Az országház épitő bizottsagat a végtisztességen Tarkovich allamtitkar képviselte.

Vas.Ujs. 1902. 36.sz. 585.l.

MDK

Steindl Imre

Képek az új Országházról:
Az új Országház a Duna felől 649.old.
Az új Országház a Nádor-utca felől. 650.old.
Az új Országház Nádor-utcai homlokzata a főbejárattal. 651.old.
Elektromos kapcsolótábla az új Országház pincéjében. 651.old.

Vas.Ujs.1902.49.évf.40.sz.

MDK

Steindl Imre

Működése a csúcsives stil terén eddig csak a restaurálasokra /Vajda-Hunyad, kassai dom, bartfai, mariafalvi, jaki templomok/ és a gróf Gyulay-féle mauzoleumra szoritkozott.

Cikk: Az új Országház és épitője.

Vas.Ujs. 1884. 24.sz. 375.l.

Steindl Imre

iroll

Lakos. 60. l.

1904

-

egészen különös lehetőségek adódtak.
talmas padlómozaik közepén az uj technika
vagy fej szerénykedik, mellett pedig az
lti az egész padozatot, csak a keretet

ai mozaik javarésze ilyen embléma. Ilyen
k, melyet Rómában a Capitoliumi muzeum-
eztethetünk a pompei házak "cave canem"
thü harapós kutyáiról Petronius is
ó technikával készült a Vatikáni muzeum
mozaikja, vagy Pompeiből a nápolyi
nely madárra leső macskát ábrázol./l. kép/
Nagy Sándor és Darius csatáját ábrá-
sa del Faunoból került a nápolyi mu-
után készült, ~~mely Nagy Sándor és Da-~~
(2. kép)
g, valószinüleg kevéssel a nagy világ-
ellenisztikus festészet remekmüve le-
ühely ugylátszik egészen iparszerüen
ez nem ment a müvészi kifejezés rová-
aik másolatát K.u. 75-ben Rómában a

Steindl Imre

K

tervezte a bártfai
szent Egyed templom
17.5 m. magas uj
főoltárát gotikus
stilben. Kivitelezte
Hölzel Mór bartfai
Nobrázz 1883-ban
Rejé repr
Emlkassaiegyhm

I. 232. l.

A fenti templom restau-
rálását Steindl 1879-
ben kezdte meg s 1898-ban
fejezte be
u. o. 252, 253. l.
254. l.

1904

MDK

Steindl Imre

Tervezte a bártfai Szent Egyed templom 17.5 m
magas új főoltárát gotikus stilben.
Kivitelezte Hölzel Mór bártfai szobrasz 1883-ban
Repr.

Emlkassai egyhm. I. 232.l.

1904

MDK

Steindl Imre

A bártfai Szent Egyed templom restaurálását 1879-ben kezdte meg Steindl és 1898-ban fejezte be.

Emlkassai egyhm. I. 252, 253, 254.l.

Idéző végzés.

Meghagyatik a feleknek, hogy e kereset sommás tárgyalására az 190 1 évi december hó 2 napján d. e. 9 órakor e kir. járásbíróság előtt II. Főutca 77-79 I. 20) személyesen vagy képviseletre jogosult és igazolt meghatalmazott által a törvényes következmények terhe alatt jelenjenek meg; egyuttal felhivatnak, hogy a tárgyalásra az ügyre vonatkozó eredeti okirataikat és a lehetőség szerint egyéb bizonyitékaikat, nevezetesen tanuikat is hozzák magukkal.

Steindl Imre

ind

Mysk Erzö

34. l

1906

MDK

Steindl Imre

Jakabffy F.: Weber Antal és müvei. Magyar Épitőművészet 1907. 11. sz.

MDK

Steindl Imre

1868-ban kezdte meg Schultz Ferenc Vajdahunyad várának restaurálását. A munkát nem tudta befejezni, mert 1870-ben meghalt. Utóda Steindl Imre lett, költségvetésében a vár helyreállitására két millió forintot igényelt. A nagy költség miatt az épités nehány havi tárgyalás után teljesen abbamaradt.

Kabdebó Gyula: Magyarországi restaurálások 1867-től 1902-ig.

Magyar Mérnök és Epitész-Egylet Heti Ertesitője. 1907.márc.31. 12.sz. 137-139.l.

MDK

Steindl Imre

A budapesti belvárosi plébánia templomot a székesfőváros költségén 150.000 koronával, 1890-től 1891-ig Steindl Imre épitette át.

Kabdebó Gyula: Magyarországi restaurálások 1867-től 1902-ig.

Magyar Mérnök és Epitész-Egylet Heti Ertesitője, 1907.márc.31. 12.sz. 137-139.l.

MDK

Steindl Imre

A vasmegyei máriafalvi /gót/ templom 1882-1884 évek között épült át 90.000 K költséggel. A munkát Steindl Imre vezette, tőle valók a templomban elhelyezett majolika-oltárok, a szószék és a keresztelőkút is.

Kabdebó Gyula: Magyarországi restaurálások 1867-től 1902-ig.

Magyar Mérnök és Építész-Egylet Heti Értesitője. 1907.márc.31. 12.sz. 137-139.l.

MDK

Steindl Imre

Bártfa plébánia templomát /XIV.és XV-ik sz.maradt gót emlék/ 1878-ban tűzvész pusztitotta el. Helyreállitásával Steindl Imrét bizták meg.A munka 1879-től 1898-ig tartott és 500.000 K-ba került.

Kábdebó Gyula: Magyarországi restaurálások 1867-től 1902-ig.

Magyar Mérnök és Epitész-Egylet Heti Ertesitője 19o7.márc.31. 12.sz. 137-139.l.

MDK

Steindl Imre

A kassai székesegyház helyreállitása Steindl Imre tervei szerint történt és 1878-tól 1896-ig tartott. Az összes költségek két millió 200.000 koronára rugtak.

Kabdebó Gyula: Magyarországi restaurálások 1867-től 1902-ig.

Magyar Mérnök és Epitész-Egylet Heti Ertesitője 1907.márc.31. 12.sz. 137-139.l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

rv helyettesének
isa.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Inne

läse
2

Bmk 134

R07

MDK

Steindl Imre

A kassai székesegyház helyreállitásánal Steindl Imre szerkezeti szempontból, az épület biztonságának követelményeit hangsúlyozva, ellene volt a háromhajós beosztás megtartásának.

Báró Forster Gyula: Föntartás vagy helyreállitás.

Magyar Epitőművészet, 1907. 7.sz. 2.lap

Steindl Imre. MDK

Terve:

137. Egyházi ampolna vörösrézből kovácsolva és aranyozva. - Készitette: Jungfer Gyula.

Iparmüv.Társ.egyházmüvészeti kiáll. 1908. Kat.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Steindl Imre

vrd

Kabdebo Gyula A. Gassai szekes
gyűjt.

Magyar Épitőművészet

1908. 11. szám.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Steindl Imre

és

Hauszmann Alajos

A magyar királyi
József műegyetem
új épületei.
Bp. 1909. 6. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

---

irod

Nagy Virgil. Vajda-
hunyad vára

Magyar Épitömüvészet

1909. 2 sz 6 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Ind

Kabdebo Gyula. A

bártfai Szent Egyed

templom

Magyar Epitömüvészet

1909. 12 sz.

Steindl Imre

Irod

Operaház, A magy.
kir. — 1884–1909 —
Budapest 1909. 4. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Steindl Imre

Irod

M. Iparmuvészet, 1910. 33.

Érkezett 1904 június 9.

378/904 (Budapest 1904 június 1.- 46616/904 ÖE. a.)

A v. és közoktatásügyi miniszter véleményadás végett lekiküldi a tiszafüredi muzeum- és könyvtáregylet elnökének építkezési segély és a gyüjtőívek portómentességének kiszközlése iránt benyujtott folyamodását (Felterjesztés 1904 június 14.)

Steindl Imre

kerzitette a bartfai sz. Egyed templom restaurálásának tervét. A templomot az ő vezetése alatt 1879–1898 ig restaurálták s az utóbbi ev. ört. 16. án szentelték föl.

Kabdebó Gyula: Helyreállított műemlékeink. Bperti építőmesterek stb. ipartestülete VI. évk. 1910. 116. l.

Hegyelja I. 214

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 42. hét

8 Vasárnap		M. Nagyasszony *Etelka*
9 Hétfő	○ Utolsó negyed 2 ó. 12 p.	Dénes *Dénes*
10 Kedd		B. Ferenc *Gedeon*

Steindl Imre

irod
2

Nagy Virgil:

Vajdahunyad vára.
Bp, 1910

24. l.
37. l.

kiprobalt megértésével és támogata

A Mag

Steindl Imre

vidd

MMEEKözl

1913. 615. l (Mihalik-
A kassai szent Erzsé-
bet-templom c.
könyvének ism.)

M.D.K.

Steindl Imre, építész

a garamszentbenedeki apátsági templom 1882-beli, Storno Ferenctől származó átalakítási terveinek felülvizsgálatánál, a templomot harántban a XIV. században virágzó gótika mintájául felállítja. 19.

Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Bp. 1913. 19.old.

Steindl Imre

l.

Perálltörtképes

172,507.l

1915

Steindl Imre

arcleje Kernstok

Karolytól

Perállsörtképes

172. l.

1915

ANTIQUARIUM
PAPIR- ÉS IRÓSZER-
KERESKEDÉS
KÖLCSÖNKÖNYVTÁR
LEISZT
ISTVÁN
BUDAPEST
IX, RÁDAY
UCCA 37.
KINIZSI U.-NÁL

Steindl Imre

vód

Neij Béla:

Nemzeti építőművészet és stílus - Bp - 1917

B. C.

MDK

Steindl Imre

Munkássága és az általa emelt művek példaképei a magyar épitészet nagy kezdetének.

Jakab Dezsö: Láng Adolf élete és művei.

Épitö Ipar - Épitö Művészet, 1917.máj.20.
123.lap

Steindl Imre

ivód

Divald Akad: palotája

13. l.

1917

ÖTÖDIK SZ

Steindl Imre

a Gyulay grófok
mauzoleuma, fenti
terverte

lásd
=
Schoen Arnold:
Pest-budai művészeti
almanach az 1919.
esztendőre.
Bp. 122. l.

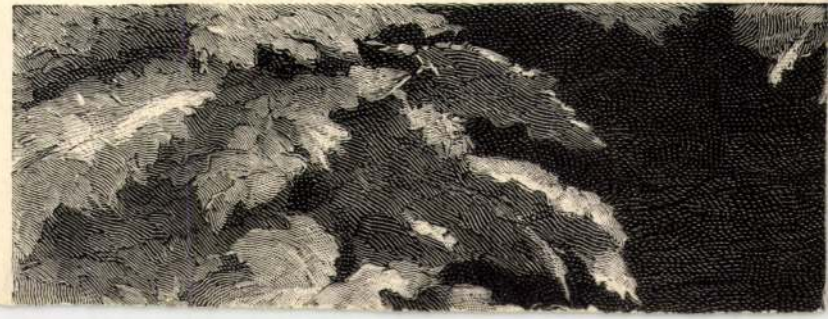

Steindl Imre

az állatorvosi főiskola épületcsoportja
pavillon rendszerben
1872-74.

Thirring Gyula

119.l.

1919

BUDAPEST
42 VI. 11. 12
62

Steindl Imre

az egyetemi böl-
csészetkar olasz
renaissance stilü
épülete fentitöl
1881–83. (1909-ig
a régi műegyetem)

Thirring Bpest

49. l

Steindl Imre

terverte gr. Gyulay
neogótikus szobaltját
a budai katonai te-
metőben (1874)

Thirring Bpest
156 l.

Chicagói könyvtárak III. 193.

Steindl Imre

1874-ben terverte a Gyulay grófok síkapolná-nájat (a buda-vízivá-rosi régi temetőben)

lásd

Spb 122 1.

1919

posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... *Korona* ..... *f-ről,*

összeget, mint évi ..... *K lakpénzemből az 190*.... *évi* .....

érnegyedre eső részletet, a .....*-i m. kir. posta- és távirda-*

..... *pénztárból minden hiány nélkül felvettem.*

Kelt .....*-n, 190*.... *évi* ..... *hó 1-én.*

Steindl Imre

Erod

M. Mérnök és Epitész Egylet
Közlöje. 37. k. (1903.) 29 l

MDK

Steindl Imre

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek. M.I. 1922.

12.1.

M.D.K.

Steindl Imre

építész

A Nagyboldogasszony plébániatemplom helyreállítását végezte.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei, Bp. 1924.

Dr. Lux Kálmán: A gótika Műemlékei

67.e

oszlopot és oszlopfőt szállítottak Aachenbe, nem ~~csak~~ a primitiv fosztogató ösztönnel, hanem a tökéletes mintakép utáni vággyal magyarázható. Aachenben, Fuldában az odahurcolt korinthusi fejezeteket lemásolják, utánozzák, tehát mintaként szerepelnek, melyet a könnyebb és biztosabb másolás kedvéért szállítottak oda. Ezen a rendkívül jellemző apróságon is felismerhetjük a karoling reneszánsz utáni vágyát, de következményeiben hiábavalóságát is. A gazdag díszítésű, akantuszlevelekkel szinte elárasztott, festői fény és árnyék hatásra faragott oszlopfő-típus nem tud gyökeret verni északon. Az Ottók korában hasonló példákkal találkozunk a magdeburgi székesegyházon, de ez az újabb antik injekció sem tudta megváltoztatni a német művészet természettől elforduló, egyszerűsítő hajlamát. Alig egy század múlva egyéniségének jobban megfelelő, de az antik mintakép teljes antipolusán álló kocka-oszlopfő geometrini formáit veszi át és alkalmazza

Steindl Imre

erzsébetvárosi
plébánia-
templom

cvod

Gárdonyi Albert dr.
Ötven esztendő
Budapest székesfő-
város történetéből.
Bp. 1925. 102. l.

r
n-
tü-
lo-
k
an
á-
a
s
e-
va
agy
l
j-
at.
s,
szt-
nélke-

Steindl Imre

ivód

Forster Gyula báró

Schulek Frigyes emlékezete. Bpest, 1925.
9. l. 10. l. 11. l. 12. l.
18. l. 20. l. 39. l.

MDK

Steindl Imre

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉEKözl. Havi Füzetei 1926. III.évf.9-12.sz. 127-150.l.

MDK

Steindl Imre

MMÉEKözl. 1926. V. 23.

MDK

Steindl Imre

Már 1876-tól kezdódően és folytatólagosan 1879-ig tervezi és 1881-1882 föl is építi a József-műegyetemet.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

1877-ben a kassai dóm terveit készíti és a helyreállitási munkálatokat vezeti 1896-ig. 1878-tól a bártfai és máriafalvai templomot restaurálja.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

1895-ben a brit épitészek kiralyi tarsulata tiszteleti és levelező-tagjává választotta, 1898-ban tartotta székfoglalóját a Magyar Tudomanyos Akadémian mint levelező-tag. 1900-ban megkapta a legnagyobb kitüntetést a Pro litteris et artibus érmet.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50.sz.306.l.

MDK

Steindl Imre

Az erzsébetvárosi templom tervpalyazatára öt tervvel pályázott.
Az 1900 évi párizsi világkiállitáson aranyéremmel tüntették ki, de a kitüntetést nem fogadta el.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

Steindl Imre

Uj Magyar Lexikon 1902. 334–335, 337–339, 367, 435, 439

– 1904. 268, 278

– 1913. 234, 282

– 1914. 157

Magyar Lexikon

1925. 133

1927. 477

1928. 96

MDK

Steindl Imre

építész

Munkáinak kerámiei kivitelezésével /ill. kikisérletezésével/ kapcsolatban dolgozott a Zsolnay-gyárban.

48.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete.

Pécs. 1959.

MDK

Steindl/. Imre/

Uj Városháza 1870-75/
53.

Székely László/szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

MDK

Steindl Imre, építész

A pesti belvárosi plébánia templom restaurálása 1889-ben

Gerő László: A pesti belvárosi plébánia templom
Müemlékeink Bp. 1956 31,32,33,34 l.

M. D. K

STEINDL Imre építész

Tervet kérút a Bp. ferencvárosi temp. lomhoz

Ybl Ervin. Ybl Miklós 52.,

Steindl Imre, épitész

MDK

munkái nak keramikai kivitele miatt a Zsolnai-gyárban időzött.

Héjjné Détári Angéla: Tallózás egy magángyüjteményben.
Müv. Ért. 1956. V.évf.2-3.sz. 176-180.o.

177.o.

M.D.K.

STEINDL Imre építész

Mátyás-templom újjáépítése Ybl és Weber tervei alapján

Ybl Ervin: Ybl Miklós 149.

M.D.K.

STEINDL Imre építész

Ybl Ervin : Ybl Miklós 171.,

Steindl Imre

MDK

Országház /1884-1904/
162.301-305. kép
A régi Müegyetem /1881-83/
Uj-városháza /1870 -72/

101.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

M. D. V.

STEINDL J. érétén

Bp. V. Náci u. 62. Új Városháza

" Múzeum körút 6-8. Egyetem ép.

(1880-1883)

Gerő László: Építészeti stilusok

Bp. 1957. 116.

122. C.

H. D. K

STEINDL Imre építész

Pályázik az Operaház építésére

Ybl Ervin: Ybl Miklós 76.,

M. D. K

STEINDL ~~[illegible]~~ Imre építész

A Budas-fürdő török fürdő helyreállítási munkáinál mint szakértő működik

Ybl Ervin: Ybl Miklós 170.,

Steindl Imre MDK

1870-ben kap megbírást a vajdahunyadi vár helyreállítási munkájának folytatására. 1874-ig vereti. Uj költségvetés: 1.900000 Frt. Sok eredeti részt terverett át – neogotikus Bethlen folyosó 1873, tönkretette Schulc munkáját is. 1874 lemond állásáról.

Schulc József. Ángyán György: A vajdahunyadi vár restaurálásának története. Pécs, 187[illegible]

Gerő L.: Hunyadi f. vajdahunyadi vára. Műemlékvédelem. 1957. I. évf. 2. a. 88-91 l.

STEINDL Imre

tervezte az uj városházat/187o-1875/,Váci utca 7o. sz. bérházat/1889/,aVáci utca és a Párizsi utcai sarokbérházat,a Muzeum körüti egyetem épületét/1881-1883/,az Országházat,az Erzsébetvárosi templomot.

Gerő László:Magyar épitészet a XIX. század második felében,Bp.1955.4o.1. TIT Utmutató 37.

MDK

Steindl Imre épitész

Fő-u.4.

Dercos László:Müemlékhelyreállitások a fővárosi közületi tatarozások keretében Magyar Epitőmüvészet 1955.IV.évf.9-10.sz. 279.l.

M. D. K

STEINDL Imre építész

Schulcz Ferenc halála után 18-1-ben ő polytatja be Vajda – Hunyad várának helyreállítását, utóda Piacsek Budapest-belvárosi Nagyboldogasszony templom szintély átalakítás

Ifeső: Magyarországi várépítészet Bp. 1955

253.
256.

Steindl Imre épitén M. D. K.

1872 ben megbízzák a harinai tyrlom helyszíni nemléjével.

Entz G.: Harina (Herina) románkori temploma. Művtört. Ért. 1954 1 n. 30

M. D. Q.

STEINDL Imre építész

Bp. V., Váci-u. 62-64. U. u. lég Városká-
za. 1870-72.

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l.

MDK

Steindl Imre

építész,
~~xxxxxxx~~ az iskola v. növendéke

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 15. l.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása

Steindl Imre, építész

MDK

Az Országház építője a Reáltanoda n.-i főreáliskola [ma: Eötvös 7. gimn.] tanulója volt.

Magyar László: Százéves az első ~~magyar~~ főreáliskola 18. l

Család és Iskola, bp. 1954. jan.-febr. V/1-2. sz.

M.D.K.

STEINDL Imre építész

uj Városháza Bp. (1870-75)

Váci-utca 70. (1889)

Váci-utca és Párizsi-utca sarokbérház

Múzeum krt. egyetemi épület (1881-83)

Müvért. 1952.
Gerő László: Az épitészet koraeklektikus stilusa
103.1

103.

M.D.K.

Steindl Imre
festő

442) Terv az Országház építéséhez.

443) Terv az Országház építéséhez.

Egyéb közületi tulajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

29 l.

Bon

1.000,000.000 P, azaz Egymilliárd pengőről, mely

összeget Esztergomi utielőlegként felvettem.

Budapest, 1946 május 16

Bárai Dezső

Steindl Imre

l.

Lyka Károly

90. l.
91. l.
92. l.

1947

Steindl Imre

Budapesti-Erzsébetvárosi
erod r.k. pleb.
" templom
neogot.

Horvtemplép

40 l.

1946

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Inód

Nchv 18 l -

1891

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Steindl Imre

Lod

Sszl

1892

Romer – Dejardins III. 197

Steindl Imre

wod
z

Wartha 144. l.
nöppet

1892

MDK

Steindl Imre

Zsolnay pécsi gyárában készült majolika főoltár, Steindl I. tervezte, Szácsi A. mintázta

Pálinkásbelvtempl. 4o6 l.

1946

MDK

Steindl Imre

Kalmieml. 6, lo l.

MDK

Steindl Imre

KismLechn. 57-62. képekkel.

Steindl Imre /1839-1902/

Jelentéktelenebb müve az állatorvosi főiskola a Rottenbiller-utcában. Már itt megnyilatkozik előszeretete a kerámiához, melynek később az országház épületén és egy nagy bérpalotajan is hódol.

Kismlechn. 62-70.l.képekkel.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Élete fómúve a magyar parlament hatalmas méretú palotája.
Restaurációs munkai, igy a bartfai Szt.Egyed templom és a kassai Szt.Erzsébet székesegyház átépitése inkább gyökeres atépitések,mint restauralasok voltak.

KismLechn. 62-70.l.képekkel.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Steindl középkori műemlékeink kivaló restauratora is volt. Ö kezdte meg a Vajdahunyadi var restaurálását, ujjaépitője a mariafalvi, bartfai Szt.Egyed és a kassai Szt.Erzsébet székesegyháznak.

KismLechn. 62-70.l.képekkel.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

A Baross-utcai nagy bérhaza, az italiai renesszánsz fénykorának finoman atérzett alakitasaival ékes.

Kismüszechn.62-70.l.képekkel.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Önálló templomépülete a pesti Erzsébetvarosi-templom.
Művei közül még a Pest-belvárosi plébania templom Zsigmond-korabeli csucsives szentélyét kell megemliteni.A templom eredeti barokk oltara a rákoskereszturi templomba került.Helyette majolika oltárt emelt.

Kismlechn. 62-70.l.képekkel.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Az olasz reneszansz jellemzi a muzeum köruti régi müegyetemi épületet.
Hasonló szellemű reneszansz stilusban épiti a budapesti Margit-hid vampavillonjait.

KismLechn. 62-70.l.képekkel.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Érdekes műve a Váci-utcai uj-varoshaza épülete, melynek monumentalis olasz reneszansz homlokzata mellett főleg nagystilű közgyülési terme figyelemreméltó.

KismLechn. 62-70.l. képekkel.

1945

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Steindl Imre

Lesprog

199. l. 200 l.

233. l.

1940

NOTIZIARIO DELLE MANIFESTAZIONI CULTURALI ITALIANE IN UNGHERIA — (Ottobre 1938/XVII)

Conferenze. — Nell'*Università Libera* di Budapest sono state tenute le seguenti conferenze: ELENA SZ. RADNAI: «I Robbia» (con proiezioni); «I maestri senesi»; (con proiezioni); «La scuola di Verrocchio e di Leonardo» (con proiezioni); «I Bellini» (con proiezioni); «I grandi pittori veneziani» (con proiezioni); Dott. GIUSEPPE DOMBY: «Ravenna» (con proiezioni); «Verona» (con proieioni); «Lucca e Pistoia» (con proiezioni); «Pisa» (con proiezioni). — Nell'*Associazione degli Architetti Ungheresi*, LADISLAO GERŐ ha parlato su «La sistemazione urbanistica di Roma» (con proiezioni). — In una seduta del-*l'Accademia Ungherese delle Scienze*, promossa dalla Società Kisfaludy, l'accademico ANTONIO RADÓ ha il Professore CARLO CENI, dell'Università di Bologna, presente alla seduta.

Teatro e Concerti. — Il 20 ottobre il Maestro ALFREDO CASELLA ha collaborato ad un concerto, ed ha eseguito la propria *Scarlattiana* che è stata la prima esecuzione in Ungheria. — Nel Teatro Municipale è stata rappresentata il 23 ottobre l'Aida di G. Verdi. — Nel Teatro Reale dell'Opera sono state rappresentate in ottobre le seguenti opere italiane: Giacomo Puccini: Madama Butterfly; Giuseppe Verdi: Un ballo in maschera; Giacomo Puccini: Turandot (in sceneggiamento rinnovato, due volte); Giuseppe Verdi: Don Carlos; Ottorino Respighi: La fiamma; Ruggiero Leoncavallo: I pagliacci.

Steindl Imre

L.

Coruña 1938. 10.7

626. l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

A párisi világkiállitason, az Országház kiállitott terveiért olyan dijat kap, melyet szinte minden kiállitó megkapott. Steindl a kitüntetést visszautasitotta.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

1904-ben a Parlament felépcsőházaban helyezték el a nagy mester mellszobrát és emléktablajat.

Cikk: Az Orszaghaz és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

1839.okt.29.-én sz.Bpesten. A bécsi Schmidt Friedrich tanitvanya volt és mar 31 éves koraban a Bpesti Müegyetem tanara. 33 évig volt nevelője, tanitója az iffjú épitész nemzedéknek. Az orszag müemlékeit hallgatóival felmérette és megrajzoltatta.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép 12-14.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

1869-1875 között épitette Bpest új varoshazat a Váci utcába.
Számos kastélyt és mauzóleumot tervezett.
Steindl tervezte a Margit-hid remek klasszikus stilű hidfőhazait is.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép 12-14.l.

MDK

Steindl Imre / 1839-1902/

1880-ban tervezi az Allatorvosi-főiskolat,
1881-1882 között megépiti a Múzeum-köruti műegye
tem szinestégla homlokzatú épületét,
1872-ben, mint a Műemlékek Orszg.Bizottságának
tagja, megkezdi restauratori tevékenységét.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Az Országház épitésénél a hagyomanyos bokrtéta-
ünnepet 1894 máj.5.-én tartották és 1895 év vé-
géig az épület kivülről teljesen elkészült.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép 12-14.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Az Országház tervpályázatára bekuldött műve, az első négy fődijat nyert tervek egyike. A Bizottság Steindl I. műegyetemi tanárt bizta meg a kivitellel. 1885. okt. 12.-én kezdték el az épitkezést.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép 12-14.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Az Országház épitési munkainak legnagyobb hevében 1900-ban szél ütötte meg a nagy mestert, de még igy is dolgozott tovább. A belső kiképzés és szinezés volt még hátra. Mikor befejezte 1902.aug. 31.-én 63 éves korában elhunyt.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Megkapta a Signum Laudist, a Ferenc József-rend lovagkeresztjét.
A britt épitészek kiralyi szövetsége tagul választotta, valamint a Magyar Tudomanyos Akadémia is.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Az Erzsébet-városi templom tervpalyázatára 5 tervvel pályázott, meg is nyerte és fel is épitette a remek templomot.

Cikk: Az Országház és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Megkapta a Pro litteris et artubus diszjelvényt is

Cikk: Az Orszaghaz és alkotója: Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Steindl állitotta helyre Vajdahunyad várat,
A szegedi Ferencesek öregtemplomat.
A kassai dómot, melyet 1896-ban szenteltek fel ünnepélyesen

Cikk: Az Országház és alkotója:Steindl Imre

Fábnagymagyép, 12-14.1.

1936

Steindl Imre

Schoen Csillaggyüjt

1936

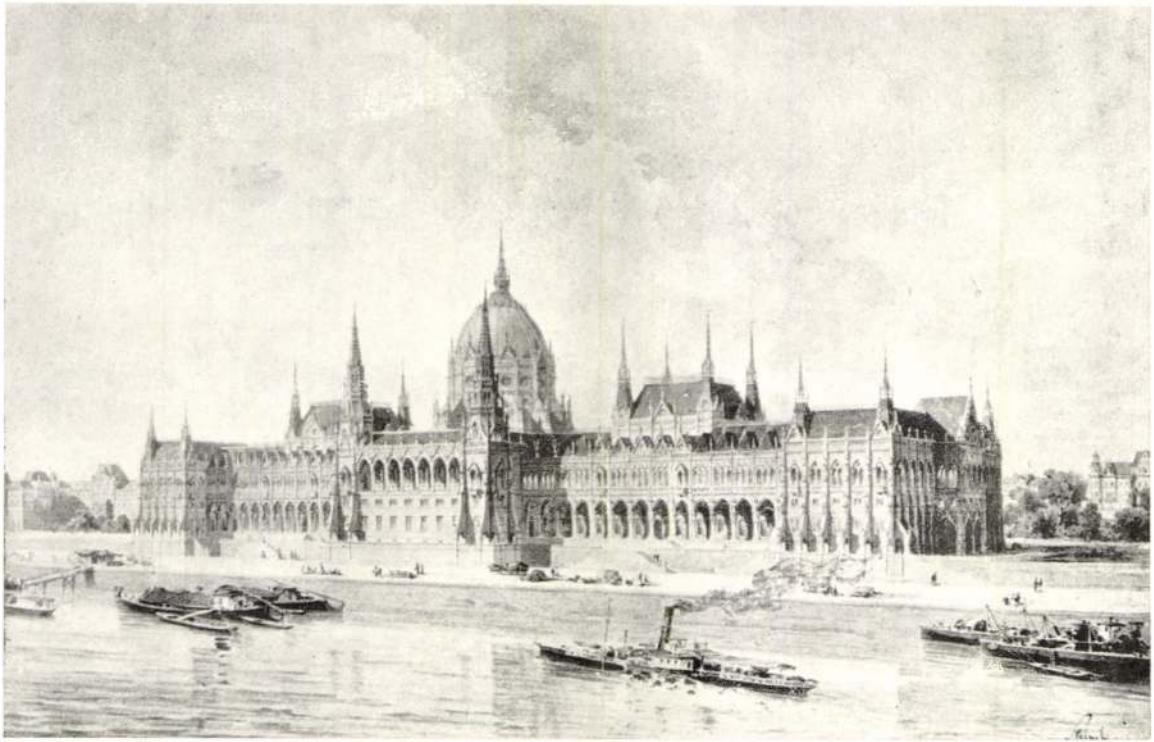

376.

Steindl Imre

Schoen Csillaggrúp

1936

BUDAPEST
1938 APR. 13-7.

Steindl Imre

l.

Thirfelrödemantel

255. l.

1933

BUDAPEST
62 III. 10 - 7
Ta 62 Ta

Steindl Imre

wód

Kar Ernst

4.1

1932

Lepold Katalógus = Lepold Antal: Az Esztergomi főszékesegyházi kincstár katalógusa. Budapest, 1942.

Lepold—Lippay = Lepold Antal és Lippay Lajos: Esztergomi útikönyv. Esztergom, é. n. (1938).

Majer = Majer István: Esztergom. Vasárnapi Újság. 1856. 294. l.

Maszlaghy II. = Az esztergomi hercegprímási képtárban levő művek jegyzéke. II. kiadás. Esztergom, 1891.

MIP = Magyar Iparművészet.

MKSz. = Magyar Könyvszemle.

MM = Magyar Művészet.

Ocsovszky = O[csovszky] F[erencz]: Az esztergomi főegyház könyvtára. Religio, 1856. I. 17—19., 27—29. l.

Őszi kiállítás, 1930, Ipolyi = Az 1930. évi őszi kiállítás képes tárgymutatója. Műcsarnok. Bp. 1930.

Pellechet = Pellechet, M.: Catalogue Géneral des Incunables des Bibliothèques Publiques de France. Paris, 1897.

Pigler Evag. = Pigler Andor: „Evagationes Spiritus." (Egy képmagyarázat és adatok az Esztergomi Keresztény Múzeum történetéhez. Archaeologiai Értesítő, XLVI. kötet. Bp. 1934, 120—136. l.

Steindl Imre

erőd

Erődi – Bodnár

1961

1931

MDK

Steindl Imre

E. G. II. 517.1.

1935

Finomliszt- és kenyérjeggyel : ..... év ..... hó ..... -ig.

Zsírjeggyel : ..... év ..... hó ..... -ig.

6. Zsírellátás szempontjából önellátott-e : *igen — nem.*

7. Lisztellátás szempontjából önellátott-e : *igen — nem.*

8. Az önellátott által váltójegyek igénylése céljából beszolgáltatott zsiradékmennyiség : .....

.....

9. Az önellátott által váltójegyek igénylése céljából beszolgáltatott lisztmennyiség : .....

.....

Az üdülőhelyre való érkezés igazolása:

..... ra érkezett

..... év ..... hó ..... nap.

..... ra érkezett

..... év ..... hó ..... nap.

P. H.

.....

Az üdülőhelyről való távozás igazolása:

..... ról távozott

..... év ..... hó ..... nap.

..... ról távozott

..... év ..... hó ..... nap.

P. H.

.....

Budapest székesfőváros házinyomdája — 34837

Steindl Imre

épitéz

ivod

2

Bevilser

II. 628. 629. l

1931

BRODSZKY SÁNDOR. A MARGITSZIGETRŐL.

Steindl Imre

vad
2

Architectura

15, 57. l.

1930

…chnosi megrendeljem e.

…ínatos volna!

Jóós Elemér

Steindl Imre

l.

Szendy K. Bpest
Nekes f. König. ärk.
1942. Bp. 1943. 352. l.

MDK

Steindl Imre műépitő

1839.Bpesten szül.A műegyetemet, majd a bécsi képzőművészetek akadémiáját látogatta, nemsokara tanársegédi állást foglalt el a budai műegyetemen.Mint kőmives is dolgozott.1861-ben másodizben ment a bécsi képzőművészeti akadémiara.

Cikk: Az új Országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

1867-ben tért vissza Bpestre.Munkai a következő
zők: Andrássy Gyula, Nemes Abraham grófok csa-
ládi sirboltjainak tervezése.
Az operaház terv., a Margit-hidra, hidfore és
oszlopaira egy-egy tervezet.

Cikk: Az új Országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz.314.l.

MDK

Steindl Imre

1870 óta mint rendes ny.tanár a műegyetemen tanit.
Még tanulmányainak idejében magánépületek tervezései után a képzőművészetek akadémiáján elismerő okmányt kapott.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

1878-ban a párisi világkiállításon a III.rendű érmet s az Officier d'Academie cimet, ugyanazon évben itthon a Ferenc József-rendet kapta meg.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

A székesfehérvári országos kiallitas alkalmaval aranyérmet,
Barcelonában szintén aranyérmet nyert.
1885-iki országos kiállitás alkalmaval Steindlnak, mint az épitési bizottság tagjának a király legmagasabb elismerését fejezte ki.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Steindl készitette Magyarország legszebb roman templomának, a jaáki apátsági templomnak s a körmöcbányai templomnak helyreallitasi tervét.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

A műegyetemi épitészeti szakosztaly hallgatóival többször tett utazásokat, melyeknek célja a középkori s egyébb nevezetesebb műemlékek fölmérése volt. Ezen utazások eredménye egy 400 rajzlapból álló gyüjtemény.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Magyarország középkori műemlékeinek helyreállításával foglalkozott, a bartfai szt.Egyed, s a máriafalvi templomoknak restauralasa.
Az iglói és Budapest-belvarosi foplébania templomnak restaurálasa is az ő tervei szerint történtek.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Munkái a következők: a budapesti József-műegyetem terve.
a német birodalmi parlament tervezete, mely dicséretben részesült.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

A bpesti operaház s a budapesti Margithid hidfőinek egy tervét a kormany megbizásából készitette.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Főleg Magyarország középkori műemlékeinek helyreállitásával foglalkozott, a szegedi ferenciskánusok templomának s a kassai dómnak restaurálási terveit készitette el.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Munkái a következők: Karagyorgyevics herceg kastélyának terve.
A kún-bajai templom terve.
Az állatorvosi tanintézet terve.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Munkái a következők: Gyulai Samuel gróf sirkapol
nája,
Vajdahunyad középkori vár helyreallitasanak
terv.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Munkái a következők: a Budapest-ferencvarosi templom tervezése,
az aradi városház,
a budapesti lipót-utcai városhaz,
a budai ipar- és kereskedelmi bank palotajanak tervezése.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Legkiválóbb elismerésben részesült akkor, midőn a magyar állandó országház tervezetével a nemzetközi pályázaton az első díjat nyerte s tervét kivitelre elfogadtak.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

A képzőművészeti akadémian, tanulmanyainak ideje alatt, monumentalis épuletek tervezéseiért a Függer-féle aranyérmet.kapta.
1873-ban a bécsi vilagkiallitason a művészetérmet kapta.

Cikk: Az új országház ünnepéhez.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 314.l.

MDK

Steindl Imre

Az országház város felé néző nagy szökellék f°párkánya. Repr.
/ A megyék és városok çimereivel./

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 319.l.

MDK

Steindl Imre műegyetemi tanar

Az országház tervpalyazatat megnyerte. A bizottság az épitès megvalósitasaval is Steindl Imre tanart bizta meg.

Cikk: Az ezredévi diszülés az új országhazban.

Vas.Ujs.1896.23.sz. 374.l.

MDK

Steindl Imre

Az új Országház épitójének fényképe.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 318.l.

MDK

Steindl Imre

Az új Országház képviselőházi ülésterme. Repr.
" " " Főrendiházi " "
A kupolás terem. Repr.

Ország-Világ, 1894. 19.sz. 316, 317.l.

MDK

Steindl Imre műegyetemi tanár

Az országházépitő bizottsághoz beérkezett 19 hazai és külföldi palyamű közül Steindl Imre nyerte el az első dijat, s egyszersmind a terv megvalósitása is a jeles mesterre bizatott, mit 1885 okt.12.-én kezdett meg.

Cikk: Az új Országház.

Vasárnapi Ujság, 1894. 19.sz. 41.évf. 310.l.

Steindl Imre, építész M.D.K.

tervei szerint épülő
Országháron megtartottak
a felcsen-ünnepélyt.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1894. XXIII. évf.
máj. 20 sz. 113 - old.
116-117 " on 1 th.

Steind Imre

wod

Vas. Ly 1894. 19 szám

(Az új orszgház.)

Kejjekkel.

Steindl Imre

wird

Vas. Ny. 1894. 578-
sq. l. (A mitegretem
Kepével).

Steindl Imre

mod

Vai Ujp 1894. 1761.

Steinolt Imre

ismeretségbe került Dóth Miksa
üvegfestővel.

Kodó Judith: The effect and works
of L.C. Tiffony in Hungary. Acta His-
toriae Artium, Budapest, 1969.
1-2 ó.

2081

Steindl Imre

tervezte az új Országház épületét. 24.
sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867–1967 Budapest, 1970.

281

Sterindl Imre

A szegedi városháza-tervpályázat biráló bizottságának tagja volt.

Vámos Ferenc: A szegedi városháza építésének történetéről. Művtört.Írt. 1969. 4.sz. 317-322. l.

317. l.

Steindl Imre épitész

Müemlékhelyreállitások a XIX. sz.-ban

Czagány István: Müemlékhelyreállitásunk elveinek ...
Magyar Műemlékvédelem 1961-1962. Bp. 1966 53.1.

M. D. K.

STEINDL Imre építész

Bp. Múzeum körúti egyetemi épületek

" Váci utcai Újvárosháza

Egry Morgit - Weelisch Judit: Az Országház

5.R

M.D.K.

STEINDL Smre épitése

Bp. Lýbároskáza

Állatorvosi Főiskola

Egyhori Műegyetem (Múzeum krt.

Egry Margit-Wellisch Judit: Az Országház 24.,
31 f

Steindl Imre

a boldogfalvi-ör-aljai templom falképeinek viaszpapír rajzát készíti el a „Magyarországi műemlékek ideiglenes bizottsága"-nak, 1872-ben.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Bpest, 1970. 52 l.

Steindl Imre

műve a Váci utcai Új Városháza.
Lépcsőházának kőfokait vasszerkezetű
oszlopok tartják.

Császár László: Az iparosodás értékes emlékei.

Budapest, 1970. 8. sz. 40. l.

Steindl Imre

tervezte a bp.-i Országház rácsos kapujának 6 m magas oszlopát. A tüzben vasból kovácsolt művet Jungfer Gyula készítette el.

Sárádi Kálmán: Művészi kovácsolás, Budapest, 1970. 239 l.

51 l.

Steindl Imre

tervezte a bpi Országház kovácsoltvas kandelábereit. Kivitelező: Jungfer Gyula. Reprodukció.

Sárádi Kálmán: Műcépzi kovácsolás, Budapest, 1970. 2391

2061.

Steindl Imre

tervezte a bp.-i Országház rácsos kapu bólványát. Kivitelező: Jungfer Gyula; reprodukció.

Sárádi Kálmán: Művészi kovácsolás, Budapest, 1970. 239 l

182 l

Steindl Imre

A budapesti Operaház tervpályázatára Ybl Miklóst, Steindl Imrét, Szkalnitzky Antalt és Linzbauer Istvánt hívták meg Budapestről, Bécsből Fellnert és Göttingából Hofmstedtet.

Gábor István: Egy régi épület új arca - Állami Operaház. - Budapest, 1970. 3.sz. 20. l.

2) Steindl Imre
építész

Művei: osvadi vásárhalla,
budai kereskedelemi és iparbank háza,
új vásárhalla / Bp. Váci u. /
Műegyetem / Múzeum krt. /
Állatorvosi Főiskola

Rados: Magyar építészettört. 300.
Műszaki kiadó 1971.

Steindl Imre

nevét, mint Róth Miksával kapcsolatban lévő épitészét emliti

Kocs Judith: Magyar Art Nouveau üvegek. Művtört.ért. 1971.1.sz. 31-37. l.

34. l.

Steindl Imre
építész

M.o.-on megtelepedett, idegen eredetű szóból származott.

Radocz Lenő: Magyar építészettörténet
Műszaki Könyvkiadó 1971.

Steindl Imre

vid

Csányi műemlrest.

5. l - 17. l. 23. l.

40, 41. l. 42, 43, l.

~~[illegible]~~

alaprajzokkal és

kepekkel.

Lébény

5

Steindl Imre

irod

s

Fiebermodmův

96. l. 247. l.
249. l

Steindl Imre

l.

Ipolyi kisebb munkái

V. 317. l. 464. l. -

515 - 524.

Deva VI. 211.

Steindl Imre

vrd

z

Birókeszik

269. l

Steindl Imre

med

Fol. 48 l

1891

Stendl Inve

rud

NB. 7 - 11 l.

archipell

Steindl Imre

Vley Béla: A magyar országház. Steindl Imre alkotása.

2°, 12K, 46L, Budapest, év nélkül

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

und

Mich. Ernébek . 100. l.
102,
103. ll
105 l
106. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

wod

Kogy 11. l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év..... hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

ivod

A Rass I. 57 l

Steindl Imre

MD K

épit/ész

nevét a MOB
/Műemlékek Országos Bizottsága/
tagjai közt találjuk.

Gerő: Épülő 44 o. és 29. jegyzet.

Tübingen
H. Laupp
é. n. (1885?)

Zweiter Band. Mit 164 Abbildungen im Text
und 5 Vollbildern ———— I – VIII + 351. – 742. ll.
5 Zeiges tábla.
u. o.
é. n. (1886?)

Steindl Imre

az 1878. párisi kiállitáson arany érmet kapott

MMÉ Ekörl

1879. 83. C

Ugyanekkor a francia kormány ~~részéről~~ tól az Officier d'Academie kitüntető cimmel az ezzel járó diszjelvényt is megkapta

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Mul

wod

A Kass I 252 l.

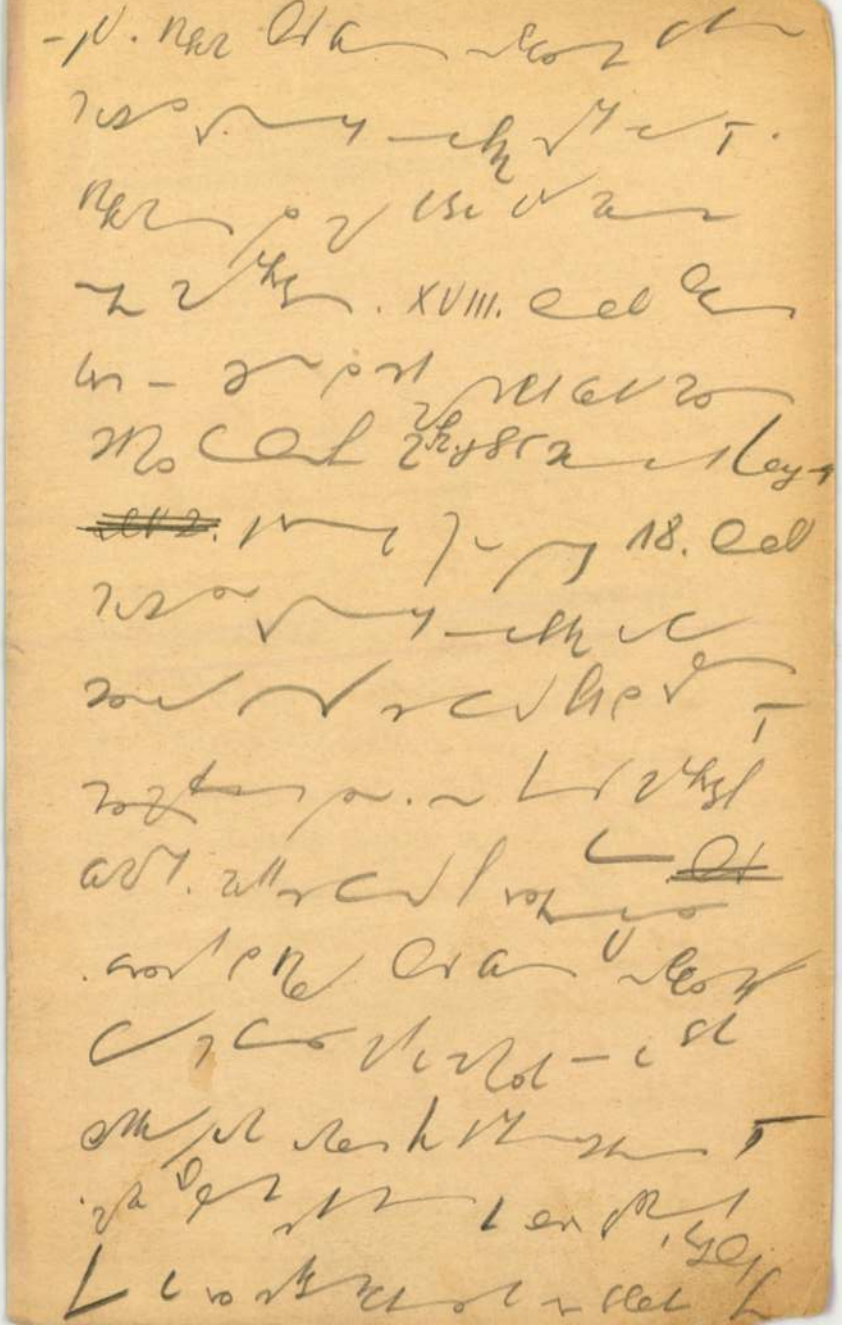

Steindl Imre (I

a helyreállításban purista volt.

rod

Luxépmemlhelyr. 547. l.
548. l. 549. l. 550. l.
551. l.

Kassai székesegyház rest.
Lebontatta a székesegyház északi, már a késő gót stílusban emelt nagyszabású kápolnát, melynek köveit egy osztrák főur vette meg s ugra felépíttette kreutzensteini várában.
Az északi torony barokk rézsisakját a MOB alig tudta megmenteni. Nem épült ki a Mátyás királyról nevezett déli félbemaradt torony, amit nem kell sajnalni. Egyébként a templom Steindl művészi tevékenységének gyönyörű monumentuma.

Kohner Adolf dr. V. 197.

Steindl Imre

épitéz

1839–1902. VIII. 31.

cvod

Krück II. 517.

Steindl Imre

Wód

Liber Bpestszobrai

251. l.

Erzsébet-tér Miskolcon V. 225

Steindl Imre

Vegette a pesti belvárosi plébánia helyreállítási munkáját, sarő tervei alapján épült a pesti főtemplom magolika főoltára.

Lbp. 67 l.

Ehrenbergi kolostor és vár
látkép IV. 103.

Steindl Imre

Lód
2

Yblut. 9. l.

T. 6371.

ja el, a hol balról kut van és
t, az előtérben a folyó innenső
vő malom irányában hárman képez-
a háttérben pedig jobbra a Kal-
Felirata:

Resid. Episc. és befejezése: 10.

SABARIENSIS LIBER PRIMUS kez-

5 : 15.2 cm.

Steindl Imre

l.

Schoenbelvárosi

18. l. –

19. l.

Steindl Imre

A Magy. Képzőművészek Egyesülete jub. kiállítása.

P.H.934.XII.8.

Steindl Imre

építész MD K

Restaurálási munkái:
Kassa. Szt Erzsébet székesegyház.1878-
Négy repr. 48-51.o.
Bártfa. Szt Egyed-templom 1879-
Igló. Plébániatemplom.
Máriafalva. plébániattemplom.
Két repr. 46.47.o.
G yöngyöspata. Templom.

G erő: ÉpMüe 47.o.

Madonna Jézussal.

Steindl Imre

Szent Erzsébet-templom
Rózsák tere

Ixód
2
Jajmegszent.

62. l

M. D. K.

STEINDL Imre építész

(1839-1902)

1874. Debrecen Arany bika vendéglő-gadó

Balogh István: Debrecen, 32. l.

Steindl Imre

l.

Egyházm. Lap

I. 104, 105. l.

1951 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Steindl Imre

versenyen kívüli
jury-tag a képzőm.
szobor

Közlezrkiáll

1265. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Steindl Imre

wod

La Rosée

48.l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Steindl Imre

wod

z

La Rosée

66-C

maradó teret pedig minden rendsze
edények diszitik.

A S. Constanza IV. száz
mutatják az ókeresztény müvészet
kereszténység vallás rangjára eme
római, az alakok az antik mitolog
alakitja a mult örökségét. A szől
jelképe, hanem Krisztusé, a szüre
reszténység legna yobb jelentőség

Ez a játékos ornamentik
giának átvétele, azonban nem soká
keresztény tartalommal töltötték
hatalmas képsorozatok váltják fel
hiveknek képekben meséljék el, m
tékenyebb eseményeit. A templom s
élyben az oltár fölé pedig odaáll
váltóját.

Igy lesz a mozaik a kere
zójává, hogy miért éppen a mozaik
nem tudjuk megmagyarázni. A mozai
befolyásolta az épittető csáazáro
ket akartak emelni. A késő császá

Steindl Imre

Emlkassaiegyhm

I. 147. l. dött.

Képpel

Steindl Imre

nőd

Gerevich Pasteiner

12, 13. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Steindl Imre

irod

Közlezrkiáll

71. l 94. l –

125. l – 127. l.

Steindl Imre

vrod
z
Petr Samtida
41. l.
169. l. kipped

Steindl Imre

wód

Lykaképromtort

534, 538 l.

Radvánszky Andorné, özv. VIII. 36.

Steindl Imre

vod

Wickkassaikatmüemel

35. P

Pohár czüstből, boldogfalvi ref.
egyház, XVII. z. VII. 137

Steindl Imre

vrod
2

Hekler Budapest

97 l

e az alakok sikszerű, szinte deko-
ljátékot s xx nem utolsó sorban a
inomult szépségét is.
ja azonban csak a kezdete annak,
ert meg Európa.E művészeti kultu-
és két, lényegében ellentétes,művé-
ítszik.Az első,s talán a lényege-
vábbélő görög művészettel a hellen-
nösen a római-antik örökség archai-
i teljesen a fogalmat- primitivvé
ul Kelet hagyománya a szimbolizmus
ciója, az elvont felé való fejlesz-
fejlődés iránya természetesen ez
az antik elemek mindjobban háttér-

Steindl Imre

wed
z
Emlkassaiegylm

I. 57. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Steindl Imre

l.

Közlekedés

7521

A 197. sz. BAROSS cserké

Budapest, IV., ker. Bástya-u.

Csak egy pengővel járuljon
cserkészünket elvihessük az

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Urunk! A

Az 1933. év nagy erőpróbája les

A nemzetközi világtáborozás. Ja
kívüli követelményeket és feladatokat álli

A Baross Szövetség cserkésze
részüket. Egyfelől a felelősséget érezzük,
patok minden erejükkel részt vegyenek a
szeretnénk, ha az ilyen ifjúsági világtal
részesülhetne minden cserkészünk.

Elvünk, — amelynek eddig a j
csületes munkája alapján mindig eleget
cserkészünk sem szabad, hogy kimaradj

Steindl Imre

wod.

Wick Kassatort

342. l.

M. D. K.

STEINDL Imre építész

Az állandó országház terve. Főbomlokzat, hosszmetszet, keresztmetszet, alapvajz, távlati kép.

A főrendiház ülésterméneh távlati képe

A képviselőház " "

Bráh. Tárgymut. Bp. 1885. 56-57 l

~~56-57~~

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Steindl Imre

Fridbelvtempl

5. l

Steindl Imre

und

Bund Gra

36, 37 l.

Steindl Imre

vrd

2 Foerképrutort

213 d.

1834 Jsi

Dénesfalu, rk. tp.
Jöolbára

Steindl Imre

wód

Velvánd

172. l.

Máriafalvi pléb.
templom restaurálása

u. o. 172. l

MÁSO

128/1946

F.évi junius hó 1.-én
donunkban lévő várbeli ház

Steindl Imre.

a gyöngyösi ferencesek templomának restaurálása

Velvánd

180 l

Steindl Imre

rest. a szeged-
alsóvárosi ferences
templomot

Velvánd

1761 –

Steindl Imre

und

Volksépítés

322.l

~~Kárpáti Károly~~ ~~IV. 258.~~

Steindl Imre

wód
z
Michal 1006-7.l
képpel

Steindl Imre

l. Wickkassai dóm

164, 170, 173, 174, 183, 188, 204, 222, 311. l. 321 l.

Budapest IX. 174.

Steindl Imre

d.

Jbl Lotz

64. 187. 327

344. 346 l.

Steindl Imre

wod

Mencl 20. l

MDK

Steindl Imre

Thoroczkai Wigand Efe. E.G. II. 532.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Főbb művei:
Az új városháza,
az állatorvosi akadémia épülete,
a Margit-hid hidfői,
a régi műegyetem /ma Tud.Egyetem bölcs.fakultás

E.G. II. 473.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Életének f. műve a parlament, amelynek palyázatán /1883/ elnyerte a négy egyenlő dij egyikét, majd 1884. a kivitellel is megbiztak.

E.G.II. 473.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Kiváló működést fejtett ki mint műemlék-restaurátor:
Vajda-Hunyad,
szegedi Ferenciek-temploma,
máriafalvi plébaniatemplom.

E.G. II. 473.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Főbb művei:
a budapest-erzsébetvarosi gótikus plebania templom.

E.G. II. 473.1.

MDK

Steindl Imre épitész /1839-1902/

A budapesti Országház alkotója Budan és Bécsben tanult, majd a budapesti műegyetem tanara lett.

E.G. II. 473.1.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

Kiváló működést fejtett ki mint műemlék-restaurátor:
kassai dóm,
bártfai Szt.Egyedtemplom.

E.G. II. 473.1.

Steindl Imre

Az Eötvös József reáliskola kiállításain neve szerepelt.

BH.932.X.16.

Staindl Imre

Jubiláris művészeti kiállításon neve szerepelt.

PH. 932. IX. 18.

Steindl Imre

Nemzeti Szalonban az Eötvös József reáliskola kiállításán neve szerepelt.

NM. 932. X. 18.

Steindl. Imre

l.

Magy. Mérnökök

IV. k. 23. l.

Az első csász. és kir. szab. Dunagőzha
é

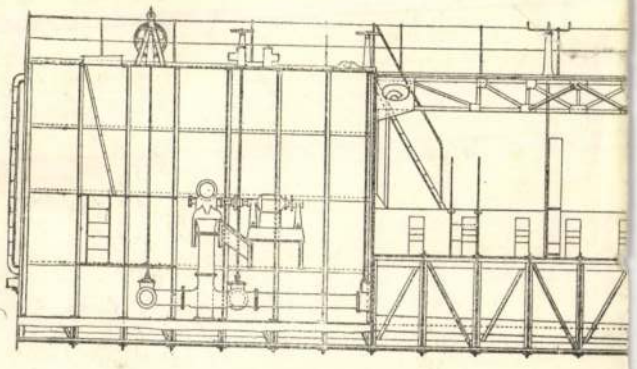

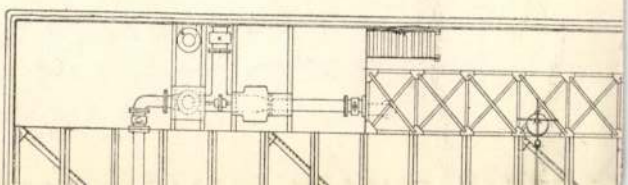

Steindl Imre

l.

Bierbeptört

256. l.

257. l

~~Baés vármegye IV 177.~~

Steindl Imre

wód

Roth mag Forsch

626, 627. l.

belyeges és a Muemlékek Orsz

láttamozott nyugtáira, fizes

alnaplójában kiadáskép számo

A hivatalos máso

igazg

Steindl Imre

später

Gertrudenl

51, 53, 64, 77, 86. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Steindl Imre

wod
z
Nefelejts
1866. 303. l.
(A ferencvárosi
templom)

M. D. K.

Steindl Imre, építész

1867. aug. közepén, egy mérnök-társával együtt megbírást kap arra, hogy Vajda-Hunyad várának Schmidt Friges bécsi akadémiai tanár által vezényelt felvételében részt vegen. A bécsiek 12-tagu munkacsoportjához a csak később csatlakozó két magar mérnök, jó barátság jegében annyit tudott elérni, hogy saját részletrajzaik felajánlása jegében, igéretet kaptak a „Wiener Bauhütte" kiadásában megjelenendő mű egy példányára.
A Magar Mérnök-Egesület Körlönye
Pest, 1867. I. köt. 162-165. old.

Steindl Imre épitész M.D.K.

/1839-1902/

Élete végéig dolgozott főmüvén az Országházon,
Két évvel annak teljes befejezesée elött halt meg
1884-ben mikor megkapja a megbizást már ismert épitész
müegyetemi tanár.
Több jelentős épület alkotása fűződik nevéhez:
Uj Városháza,
Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 16. l.

/.

Steindl Imre épitész M.D.K.

Állatorvosi Főiskola,
egykori Müegyetem / ma ~~Bx~~ ELTE /
Bécsben tanult,
Az Országház épitésére a szerződsét 1885-ben kötték.

Egry-Komjáthy: Az Országház, Bp. 1967. 16.1.

M.D.K.

Steindl Imre.épitész

A bebreceni Aranybika szálló tervezője, A debreceni szinház vasfüggönyeit is ő tervezte.1883-ban a Schlick cég fel is szerelte. 192.o. 34.jegyz.

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai szinház 100 éves története 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Evkönyve.1965. Debrecen.1966 Alföldi Nyomda. Debrecen

M.D.K.

Staindl Imre épitész

Tervek a szegedi templom restaurálására

Bálint Sándor: A Szeged-alsóvárosi templom. Bp. 1966. 38.l.

Steindl Imre épitész M.D.K.

Tervpályázat alapján megbizást kap a Parlament épitésére /1885/

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezés észől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964 96.1

Blank page

M.D.K.

Steindl Imre
építész

Építészeti tervei a templom restaurálásával
nem valósult meg.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 107. l.

Steindl Imre

A régi Bika épület diszterméte vezető feljáiat / fotók /
Diszterem - márvány falak

Balassa Sándor: A debreceni Aranybika Szálló
története 1959. Debrecen 52 - 53. l.

1.

Steindl Imre /1839-1902/

kizárólag eklektikában dolgozott.

Újvárostrása épülete /Budapest, 1870-1872/ téglából vakolt reneszánsz. (Érdekes öntöttvasból merkentett lépcsőhása.)

Főműve a Parlament /1885-1904/.

/Barokkos kompozíció, bécsi újgótikára emlékeztető részletkiképzések./

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak építészete. Bp. 1960. Műszaki k., 589 l., 388 kép.

223.

2.

Steindl Imre

Parlament: kupolájának rekonstrukciója már vasszerkezetű.

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak éeitészete. Bp. 1960. Müszaki k., 589 l., k 388 kép.

223.1.

Steindl Imre

Parlament (Budapest, 1885-1904/. kepr.)

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak éépítészete. Bp. 1960. Müszaki k., 589 l., x 388 kép.

224.l.

Steindl [Imre], építész MDL

Megemlíti a cikk. Nem valószínű, hogy ő, a Parlament alkotója jelentéktelenebb lett volna a kor képzőművészeinél.

Gerő László: A XIX. n. végi késő eklektikus építészet jelentősége Budapesten 162–175. l.

MÜEMLÉKvédelem

Bk. 1960. 3. n.

o.e.

ll.D.K.

STEINDL Imre építész

Szeged, alsóvárosi templom restaurálása (1870.)

Nagy-Papp-Börcsök: Szeged, Bp. 1960.

24c

ll. D. K.

STEINDL Imre építész

Szeged alsóvárosi templom helyreállításának költségvetési terve

1876.

Nagy. Papp. Bőrtsök: Szeged, Bp. 1960.
100. l.

M. DK.

STEINDL Imre építész
megh. 1902.

Bp. Az Országház. első és módosított terve 1880-1884

Bp. Az Országház 1885-1904

Balassa Bálint utca 3-5 sz. bérház, itt helyezték el az Országház fűtését szolgáló központi kazánt

Egry Margit - Wellisch Judit: Az Országház
9., 11., 12., 14., 18., 24., 45., l

MDK

Steindl Imre (építész)

(A szövegből kivehetőleg 1876-ban tervet készített a szegedi alsóvárosi templom homlokzatának átalakítására. A terv kivitelezésére nem került sor. Szegedi volt.)

Bálint Sándor: Az építőművészeti klasszicizmus és romantika szegedi korszaka.

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz. 278. l.

M.D.K.

Staindl Imre épitész

XL839-19o2

1874, Debrecen, Aranybika fogadó

Balogh István: Debrecen, Bp. 1962. 38.l.

Steindl Imre

Az Országháza tervezője.

Gerő László „Magyar Építészet"

THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV No. 10. 1963

166 l.

Steindl Imre

nellemi irányítása alatt működött
Jungfer Gyula kovácsművén

Bieber Károly: Kovácsművének Bp. 1963
161.o.

Steindl Imre épitész M.D.K.

Budape ti Tudományegyetem Museum köruti épületei

/ 1868-1887 /

Preisich Gábor: Bp. városépitéséenk története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

97.1.

Steindl Imre épitész M.D.K.

Résztvett a Parlament épitésére 1882-ben kiirt tervpályázaton

Preisich Gábor Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. 96.l.

Steindl Imre épitész M.D.K.

Részt vett az Operaház tervezésére kiirt zártkörü pályázaton / 1874/

Preisich Gábor: Bp. városépítésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

99.l.

Steindl Imre épitész M.D.K.
/1839-1896/

Fő u. 4. sz. bérház

Muzeum köruti régi Müegyetem /1880-83/

Uj Városháza , Váci utca /1870-75/

Parlament / 1884-1904/

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

126.1.

reisich Gábor: Bp. városépítésének története a ki-
egyezést l a Tanácsköztársaságig p. 1964.

Steindl Imre épitész M.D.K.

Müegyetem első saját épülete Muzeum körüt és Puskin utca ,

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

98.1.

MDK

Steindl Imre

Gróf Andrássy Gyula, gróf Nemes Abraham családi mauzoleuma,
a budai Kereskedelmi és Iparbank,
Agorasztó Miklós bérhaza, alkotasai.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

Kevés rajza maradt ránk. Sajatkezű rajzainak legtöbbje az országház, a kassai dóm és az erzsé betvárosi templom belső berendezésére készültek. 1869-ben megbizták az új vaci-utcai varoshaz épitésével, elkészült 1875-ben.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-5o.sz. 3o6.l.

MDK

Steindl Imre

A műemlékek felvételét vezette hallgatói élén, Vajdahunyadon, Szászsebesen, Segesvaron, Besztercebányán, Körmöcön, Selmecen, Korponan, Pozsonyban, Szentgyörgyön, 1874-től kezdve majdnem minden évben.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50 sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

A műemlékek felvételét vezette hallgatói élén, Bazin, Nagyszombat, Jak, 1882-ben a Szepességre és a 90-es években Gyulafehérvarra ment. A felvételek anyagat fel is dolgoztatta és azok részben meg is jelentek.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye 1927.dec.18. 49-50 sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

Nagy mértékben részesedtek hallgatói a mester bő tapasztalatából azokon a felvételi utakon, melyeket 1874-től 1882-ig rendezett mindenfelé az országban a magyar épitészeti műemlékek felkutatásara és felvételére.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz.

MDK

Steindl Imre

Az akadémia elvégzése után Párizsba ment, tanulmányutra.
1869-ben mint helyettes tanár, 1870-ben mint rendes tanár foglalja el a József-műegyetem középkori tanszékét.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz.

MDK

Steindl Imre

Még az Akadémian, 1865-ben elismeró oklevelet kap, 1866-ban pedig az arany Függer-érmet, magánépületek, illetve emlékszerű épületek tervezéseért.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50.sz.

Steindl Imre

1861-ben Schmidthez iratkozott be az épitészeti mesteriskolaba és ott is maradt 1867-ig. Van der Nüll mellett szinstúdiumokat is végzett és ebből az időből származnak azok az interiőröket abrazoló tanulmányok, amelyek előre sejtetik a szinekben gondolkodó jövendő nagy épitészt.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-5o.sz.

MDK

Steindl Imre

Huszonöt éve, hogy Steindl Imre az Orszaghaz megalkotója meghalt.1839-ben szül.Pesten.A bécsi képzőművészeti akadémiára ment, onnan fél év mmh mulva visszahivták a pesti műegyetemre és két évig a mechanikai és gyakorlati mértani tanszék, majd a köz- és vizépitési tanszék mellett mint aszisztens működött.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök. és Epitész-Egylet Közlönye. 1927. dec.18. 49-5o.sz.

MDK

Steindl Imre

Nevesebb alkotásai: 1875-től 1877-ig építi gróf Gyulai Sámuel krisztinavárosi mauzoleumát, 1880-81-ben az Állatorvosi Főiskolát.
Ebben az évben végezte a debreceni Bika-szálló átalakitását is.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

Alkotásai: Lyka Döme bérháza,
Rakovszky Géza és Karagyorgyevics Mihaly herceg kastélya,
a Margit-hid hidfői stb.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

1873-ban a bécsi, 1878-ban a parisi világkiállításon aranyérmet nyer,
1878-ban a francia közoktatásügyi miniszter az officier d'académie francaise cimmel tünteti ki.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

1871-től tagja a képzőművészeti tanacsnak,
1872-től a műemlékek orszagos bizottsaganak,
1873-tól a budavari főegyház épitő-bizottsaganak

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

1900-ig az iglói templom tornyat épiti.
44 éves koraban kapta a megbizast az új Orszag-
ház megépitésére és 1884-ben hozzafogtak az
épitkezéshez.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDA

Steindl Imre

1878-ban épitészeti tevékenységének elismerésé-
ül a kiraly, a Ferenc József-rend lovagjava
avatja.
1872-ben alapitott Műemlékek Orszagos Bizottsá-
gának munkájaban tevékenyen résztvesz.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye.
1927.dec.18. 49-5o.sz. 3o6.l.

MDK

Steindl Imre

Atvette Schultz Ferenctól Vajdahunyad váranak rekonstrukcionális munkait és vezette az épitést 1874-ig.
1876-ban a szegedi ferencrendiek temploman dolgozik.

Foerk Ernő: Steindl Imre emlékezete.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye. 1927.dec.18. 49-50.sz. 306.l.

MDK

Steindl Imre

Már 1876-tól kezdódóen és folytatólagosan 1879-ig tervezi és 1881-1882 években föl is épiti a kir.József műegyetem M!zeum-köruti központi épületét.

Foerk Ernó: Tanulsagok Steindl Imre működéserol.

Epitó Ipar - Epitó Művészet 1928.marc.1.9-10.sz 35.l.

MDK

Steindl Imre

Epitészeti tevékenységét 1869-ben kezdte,mikor megbizták az új Váci-utcai városház épitésével. Ez az első műve gót stilusban indult és csak épi tés közben -felsó parancsra- kellett atrajzolnia renaissance formakban el is készult 1875-ben.

Foerk Ernő: Tanulsagok Steindl Imre működéséről.

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1.9-10.sz 35.l.

MDK

Steindl Imre

Alkotásai: Rakovszky Géza és Karagyorgyevics Mihály herceg kastélya,
a Margithid hidfői.

Foerk Ernő: Tanulsagok Steindl Imre működéséről.

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1.9-10.sz.
35.1.

MDK

Steindl Imre

Nevesebb alkotasai: 1875-tol 1877-ig epiti gyóf Gyulay Sámuel krisztinavárosi mauzoleumat.
1880-81-ben az Allatorvosi Főiskolat.
Ebben az évben végezte a debreceni Bika-szalló átalakitását is.

Foerk Ernő: Tanulságok Steindl Imre működéséről.

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1.9-10.sz. 35.l.

MDK

Steindl Imre

Alkotásai: gróf Andrassy Gyula, gróf Nemes
Abraham családi mauzoleuma,
A budai Kereskedelmi és Iparbank,
Agorászó Miklós és Lyka Döme bérhaza.

Foerk Ernő: Tanulságok Steindl Imre működéséről

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1.9-10.sz
35.1.

MDK

Steindl Imre

1874-tól 1882-ig minden évben elindult hallgatóival az országban a magyar épitészeti műemlékek felkutatására és felvételére: Vajdahunyad, Szászsebes, Segesvár, Besztercebanya, Körmöc, Selmec, Korpona, Pozsony, Szentgyörgy, Bazin, Nagyszombat, Ják, a Szepesség és Gyulafehérvar helységekbe.

Foerk Ernő: Tanulságok Steindl Imre működéséről.

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1. 9-10.sz 35.l.

MDK

Steindl Imre

Megmaradt sajatkezú rajzainak legtöbbje az országház, a kassai dóm és az erzsébetvarosi templom belsó berendezésére készultek.

Foerk Ernó: Tanulsagok Steindl Imre működéséról.

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1.9-10. sz 35.1.

MDK

Steindl Imre

Épitő Ipar - Épitő Művészet 1928. jun. 15. 23-24.sz.
92.l.

Steindl Imre MDK

épitész

Ujság 1926. dec. 21.
Magyar épitőművészek angol kitüntetése.

MDK

Steindl építész

A M. építőművészek angol kitüntetése. Építő Ipar Építő Művészet 1927. 5. 1.

Steindl Imre

Lvod

Vas Ugrág. ~~B~~ 1904. 391 l

mellszobrát az Orszházban lelept 1904. máj. 29 en

Strobl mvea

MDK

Steindl Imre

Hieronymi Károly beszéde, Steindl Imre emlékeinek leleplező ünnepén.

Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője. 18.sz. 1904. 133, 134.l.

MDK

Steindl Imre

Epitőművészeti működése szamos kituntetést szerzett neki. Az 1871-iki bécsi közkiallitas a Medaille für Kunst érmet, az 1878-iki parisi kiallitas az Officier d'Academie cimet, és ittho a Ferenc-József-rend lovagkeresztjét hozta meg számára.

Ney Béla emlékbeszéde.
Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Értesitője 18.sz. 1904. 133.l.

MDK

Steindl Imre

1895-ben a The Royal Institute of British Architects tiszteleti és levelező tagjául, 1898-ban pedig a Magyar Tudomanyos Akadémia levelező tagul választotta, s 1900-ban megkapta a pro Litteris et Artibus kitüntetést.

Cikk: Ney Béla emlékbeszéde.

Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Ertesitője. 18.sz. 1904. 133.l.

MDK

Steindl Imre

A magyar országház épitője öt héttel az épület használatba vétele előtt meghalt, 1902.szept. 2.-án., 63 éves korában.

Cikk: Ney Béla emlékbeszéde.

Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Értesitője. 18.sz. 1904. 133.l.

MDK

Steindl Imre

Fölépitette a bpesti új-varoshazat, a bpesti műegyetem épületét, az allatorvosi akadémia épületcsoportját, az erzsébetvarosi rom.kath. templomot.

Ney Béla emlékbeszéde.

Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője. 18.sz. 1904. 133.l.

MDK

Steindl Imre

Munkássága kiterjedt a műemlékek restauralasara: a kassai székesegyház, a bártfai szent Egyed-, továbbá a máriafalvi s az iglói templom emlékszerű helyreállitása.

Ney Béla emlékbeszéde.

Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Értesitője, 18.sz. 1904. 133.l.

MDK

Steindl Imre

Steindl Imrének Strobl tanar altal mintazott, ércbeöntött mellszobranak leleplezése a Parlament épületében.

Cikk: Tarkowich József beszéde.

Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Ertesitője. 18.sz. 1904. 131.l.

MDK

Steindl Imre /1839-1902/

1869-ben a bpesti műegyetemen helyettes tanar, 1870-ben a középkori épitészet nyilvanos rendes tanára lett. Néhány fővarosi bérpalotan s vidéki kisebb-nagyobb épületen kivül fölépitette a Gyulai Samuel gróf sirkapolnajat.

Ney Béla emlékbeszéde.

Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Heti Ertesitoje. 18.sz. 1904. 133.l.

MDK

Steindl Imre

"A Magyar orszaghaz, Steindl Imre alkotasa, műszaki és művészeti ismertetése." c. műnek irója és szerkesztoje Nay Béla épitész.

Előfizetési fólhivas. Bpest. 1903. apr. hó.

M.D.K.

Steindl mester

Országház, „Steindl mester hatalmas alkotása."

Gerő Ödön: Budapest. Bp. 1904. 15. l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

nagy művéről, az Országházról megjelent monografiát ismertettér a Mérn. Egyletben. A könyv egyik legérdekeseb adata, hogy az épületkolosszus költségei 28.941.985 K-át — a környék rendezésével ci a vizvezetéktelep áthelyezésével egött mintegy 34 millio K-át tesmer ki.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

nov. 23. sz. 4. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

nevét Schulek Friggesével együtt mint az elhalt bécsi Schmidt Friges növendékeit emliti a cikkiró Ezrey, megemlékezvén arról, hogy Schmidt kitűnő tanár volt, azi a gótikus műemlékekhez tanulmányi kirándulásokra is elvitte növendékeit. „Steindl ugy látnik az Akadémián... Schulek a kirándulásokon tanult többet..."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

nov. 29. sz. 3. old.

Ugyanez mint Uly!

Steindl, Emerich: Das ungarische Parlamentshaus.

Steindl Imre

°, K, L, Linz, 1906.

Steindl Imre

l.

Gellérí Mór

Ipartörténeti
vázlatok.
Bp 1906.
636. l.

MDK

Steindl Imre

Steindl Imre mellszobra a főlépcső-csarnokban.
Mintázta Strobl Alajos. Repr.
/Szemelvény "Az új Országház" c.műből./

Magyar Iparművészet, 1906. 96.1.

MDK

Steindl Imre

Mellszobra a fölépcső-csarnokban. Mintázta Strobl Alajos. Repr.
/Szemelvény "Az új Országház c.műből./

Magyar Iparművészet, 1906.

Steindl Imre, építész M.D.K.

Országházáról Ney Béla szerkesztésében megjelent nagy formátumu diszkiadást ismerteti I. G., melyből kiderül, hogy „képrőművészetünk e legnagyobbszabásu és legharmonikusabb alkotását, s ennek zseniális mesterét épp azok illették méltatlan támadásaikkal, akik részére a pelota-óriás épült... országos nevű szónokok... szinte ádáz dühhel szedték szét ízekre Steindl Imre alkotását..."

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1906. 40. kót. III.-V. für. 112. old.

költségekre 21 P 81 f-t, azt

1935.évi március hó 27-én. A

Gyula dr. s.k.

(Steindl Imre)

( ) Das ungarische
Parlamentshaus.
8.-r. Leipzig, 1906

Agent (2060)

Nyugta

azaz: ..... Koron

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. pos

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Steindl Imre

Grad

M. Mérnök és Épitész Egylet
közlönye.

XLI. k. 1906. 112. l.

Steindl Imre

Arad

Magyar Iparművészet

1906. 69. l.

Steindl Imre

irod

Gerecze P. dr., A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Bpest. 1906. 78. l.

A Gyulafehérvári vákaszegyház helyreállítására vonatkozólag lásd a fentebbi mű 101. lapját.

Steindl Imre

vol

Forster Gyula báró:

A műemlékek védelme a magyar és a külföldi törvényhozásban. Második kiadás. Pest, 1906. 220. l.

37

adból.

gyaltól tartott ~~gyermek~~ Jézus előtt tér-
mádja gyermekét, ki anyjának zöld palást-
f[nézi a Megváltót, mi alatt balját mel-
annak, a melyek közt hegyes vidékre nye-
övezi. Az égbolton csillag ragyog.

n L. Resiminitől 2500 lirán (1122 frt. 50 kr.)
I. 17-én (279/94)
lásd a 12620/95 és a 22919/95 min. számot.
J. és Lotz K. a vételhez hozzájárultak.

Steindl Imre

źródła

Forster 1905

7. l. 14. l. 34. l.
35. l. 42, 43. l.
45. l. 46. l. 50. l.
53. l.

102			307		Ismeretlen festő:	
					Balassa Ferencz.....	vászo
103			308		Ismeretlen festő:	
					Balassa Ferencz.....	vászo
104			52		Ismeretlen festő:	
					Hunyadi László.....	vászo
105			40		Ismeretlen festő:	
					I. Mátyás király.....	vászo
106			81		Ismeretlen festő:	
					I. Mátyás.....	vászo
107			84		Ismeretlen festő:	
					I. Mátyás.....	vászo
108			97		Ismeretlen festő:	
					Pázmán Péter.....	vászo
109			24		Ismeretlen festő:	
					Gróf Széchényi György.....	vászo
110			118		Ismeretlen festő:	
					I. Rákóczy György.....	vászo
111			27		Richart:	
					Pálffy Pál nádor.....	vászo

Steindl Imre

l. Gereczerajztár

444. h. 448. h.
457. h. 458. h. 459. h
467. h.

1905

FENYVES

Steindl Imre

l.

Gereczerajtár

175. (Robbnor) 176, 177.
178, 179, 180, 181, 182,
183, 184, 185, 186, 187, 188,
189, 191, 192, 193, 194, 195, 196,
197, 198, 199, 204, 206. 207,
208. h. 217. h. 218, 219, 220,
221, 234, 240, 242, 243,
262, 263, 265, 266, 267, 274,
275, 279, 280, 281, 304, 305,
306, 308, 320, 327, 331,
332, 333, 336, 342, 343, 344,
345, 346, 370, 371, 372,
373, 379, 384, 413, 415, 421.
436, 439, 440, 441, 442, 443. h.

nem lapszám, Namen hasáb

BIBLIOGRÁFIA

1. *Alpár Ignác:* Az Országház műmárványai. Építő Ipar 1902. évf., 255. l.
2. *Angeli, Diego:* Il Palazzo di Montecitorio. Roma, 1926.
3. Az állandó Országház Budapesten, 1896. évi június 8-án, a honalapítás ezredéves emlékének megünneplésekor. Budapest, 1896.
4. Az állandó Országház pályatervei. Építési Ipar 1883. évf., 171. l.
5. Az új Országház. Ország Világ 1902. évf., 821—832. l.
6. Az új Országház. Budapest műszaki útmutatója 1896, 125. l.
7. *Csányi Károly:* Az új Országházról. Magyar Iparművészet, 1902. évf., 227. l.
8. *Csányi Károly:* Steindl Imre. Művészet 1902. évf., 334. l.
9. *Csányi—Birchbauer:* Az új Országház. Budapest, 1902.
10. Das neue Wiener Rathhaus. Wien, 1884.
11. *Dömötör István:* Az új magyar Országház falfestményei. Művészet 1902. évf., 153. l.
12. Erection of provisional Parliament-House Canberra. Canberra, 1923.
13. *Goldberger Ernő:* Az új Országház. Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye 1903. évf., 294. l.
14. *Goll Elemér:* Még egy szó az új Országház műmárványairól. Ország Világ 1902. évf., 833. l.
15. *Ney Béla:* A magyar Országház, Steindl Imre alkotása. Budapest, 1902.
16. *Ney Béla:* Az Országház. Építő Ipar 1902. évf., 253. l., 1903. évf., 1. l.
17. *Steindl Imre:* Az új Országház. Akadémiai székfoglaló. Akadémiai Értesítő 1899. évfolyam, 117. l.
18. Steindl Imre emlékeinek leleplező ünnepe. (Beszédek.) Magyar Mérnök és Építész Egylet Heti Értesítője. 1902. évf., 235. l.

19. Steindl Imre emléke. Építési és Műszaki Közlöny 1904. évf., 5. sz,
20. *Steindl Imre:* Magyarországi műemlékek. Budapest (1870).
21. *Stiasny, W.:* Friedrich v. Schmidt als Künstler und Lehrer. Wien, 1891.
22. *Vágó József:* Steindl Imre. Építési és Műszaki Közlöny. 1904. évf., 5. sz.
23. *Wagner—Wallott—Richter:* Parlaments- und Ständehäuser. Stuttgart, 1900.
24. Wiener Monumentalbauten: Das Rathhaus. Wien, 1884.
25. *Ybl Ervin:* Lotz Károly. (Megjelenés alatt.)

Steindl Imre

1902

Az új országháza művészi kiképzéséről közlemények jelentek meg a Budapesti Napló, Magyar Hirlap, Magyarország, Magyar Szó, Pesti Hirlap és Pesti Napló márc. 1.

~~152~~ számában, a Pesti Napló 1902. márc. 5 és 6-dik számában a Pesti Hirlap 1902 márc. 5 dik, az Uj Idők 1902 márc. 9., a Budapesti Hirlap, Budapesti Napló, Magyar Nemzet, Magyarország, Pester Lloyd, Pesti Napló 1902 márc. 11 dik, a Magyar Hirlap 1902 márc. 11- és 12 dik az Uj Század 1902 márc. 16 dik A Hét 1902 márc. 16. dik, Hazánk 1902 márc. 111 dik számában

(Müvészet. 1902. 152. l.)

T. 3795.

lvett erődön innen jobbra egy
előkelő hölgygyel. Felirata a
fölött mértani ábra van:

cm.

2-110.

Steindl Imre

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ. Kiadták Csányi Károly és Birchbauer Károly. Hat ív szöveg és hatvan műlap. Budapest, 1902. Ez a gondos és ízléses kiállitású album-mű ismerteti az új országház építésének történetét, adja annak művészi és berendezési szempontból való bemutatását, részletesen leírja a palota külsejét, belső beosztását, diszítéseit, felszerelését. Steindl Imre építőművész életrajza egészíti ki ezt az ismertetést, a ki minden művészi tudását éppen ebben az alkotásban összpontosította. A mű a szakemberek és a művelt nagyközönség számára is készült, könnyen érthető a beszéde, képdísze pedig gazdag és kifogástalan.

Művészet 1902. 439. l.

Steindl Imre

Vom neuen Parlamentshause. Írta: Alpár Ignác. Pester Lloyd, okt. 1. 1902

Az új országház botránya. Írta: Acél Henrik. Pesti Hirlap, szept. 30. 1902

Az új országház. Pesti Hirlap, okt. 4. 1902

Az új országház. Írta: Csányi K. Vas. Ujság, okt. 5.

Kolozsvári múzeum. IV. 15.

Steindl Imre

vod
z
Lósy

102. l

MMÉE Közl

1939

Azt hisszük, mindez dontheletlenul igazolta, hogy szervezkedésünk

S ha mi, kedves ujságiró testvéreink, mindezt igy tapasztaljuk, szellemi érettségünket megalázó képtelenség, hogy minderről csak az ujságban készitsünk napról-napra fénylő tükröt, hogy minden gazdasági osztály hadserege számára mi legyünk az önfeláldozó katonatoborzók, hogy mi mindig ott álljunk a harctéren, ahol a leggyilkosabb a golyózápor, ahol munkaerőnk fölemésztődik, szellemünk megőrlődik, ahol csak elesni lehet, de győzelmet aratni nem. Tulajdon képességeinknek, hivatásunk jelentőségének önkéntes lekicsinylése az, ujságirók, testvérek, ha mi szellemi képességeink legjavát áldozzuk föl mindenért, ami a közügy jelszava alatt tör előre és keres érvényesülést s egyenesen őrültség az, ha mi, a küzdő emberek, a hadosztályok számára csak azért gyártunk puskaport, azért kovácsolunk fegyvereket, azért hegyezünk szuronyt, azért vetünk dárdát, hogy a fegyverek válogatott nemeivel bennünket elpusztitsanak. Mert a kor gazdasági küzdelmeinek az a természete, hogy mindazon foglalkozási ágak, amelyek nem szervezkednek, nem tömöritik erőiket, előbb-utóbb belevesznek az egymás ellen küzdők őrült forgatagába s mint névtelen hősök, nem a saját, hanem a mások érdekeinek védelmében pusztulnak el.

Összegyültünk e helyen, hogy a pusztulás, a pusztitó tüz lassu terjedését föltartóztassuk. Be kell látnunk, hogy a mi érdekeink, javunk, igényeink és életörömeink a gazdasági küzdelemnek nem azon az oldalán nyernek kielégitést, ahol most állunk, ahol most tárjuk keblünket önkéntesen a golyózápor elé, hanem a másik oldalon, ahol a munka szuverén jogáért küzdenek és a munka értékét, becsületét akarják biztositani. Mi a szellem munkásai vagyunk, tehát azokkal kell tartanunk,

1

eie und angewandte Kunst

lichalská 2

ottsága,
úr kezeihez,
i-út.

Steindl Imre

Irod

Váljubal

108. l.

1929

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Steindl Imre

l.

Lykanemzromantika
86, 129, 244. l.

1942

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Steindl Imre

ırőd

Pétermagyarmiv

Verecke V. 95. l.

Steindl Imre

Az uj országház építési munkálatait erre az évre befejezték. A nagyszerű épület alapozása most már teljesen készen van. Összesen 60,000 köbméter beton van lerakva, melyet hogy a fagytól s egyáltalán a zord idő rombolásától megóvjanak, pár láb magas

1887. 805. l.

VASÁRNAPI UJSÁG.

kavicsréteggel borítottak be. Az alapfalból már 12 ezer köbméter épült fel, és pedig a homlokzati külső fal, továbbá a felső rakpart-fal, mely 50 centiméterrel magasabb, mint egyébütt. Ennek hátsó részéhez most csinálják a töltést, mely a lehető legmagasabb vízállás esetén is biztos védelmet nyujt a Duna árja ellen. Ezek az utolsó munkálatok az idén, a melyekhez még csak egy érdekesebb momentum jön. Decz. 1-jén dönt ugyanis az országház-épitő végrehajtó bizottság az uj országházhoz szükséges kőfaragómunkákra hirdetett s nemrégiben lejárt pályázat eredménye fölött.

VASÁRNAP **29** Kat. Kriszt. kir. Prot. Zenő	N. k. 6 ó. 38 p. N. ny. 16 ó. 50 p.
HÉTFŐ **30** Kat. R. Alfonz Prot. Kolos	
KEDD **31** Kat. Farkas pk. Prot. Ref. eml	
SZERDA **1** Kat. Mindensz. Prot. Marianna	**XI. HÓ NOVEMBER**
CSÜTÖRTÖK **2** Kat. Halottak n. Prot. Achill	
PÉNTEK **3** Kat. Hubert pk. Prot. Győző	
SZOMBAT **4** Kat. B. Károly Prot. Károly	Izr. 22. S. Khaje Sz.

Steindl Imre

Vas. Ujs. 1884. 773. l.

A kassai székesegyház helyreállitási költségeihez való járulásra hivta föl a közoktatásügyi miniszter Kassa városát. A törvényhatósági bizottsági tagok e napokban tanácskoztak a miniszteri leirat fölött s kimondták, hogy részt vesznek a terhekben, de nem a miniszter által emlitett patronátusi jog, sem a műemlékek fentartásáról szóló törvény alapján, hanem hazafias szempontból. A miniszter felszólitása szerint a kiadások kölcsönből fedeztetnének oly formán, hogy a kölcsön törlesztését a város 30 éven át évi 15,000 forinttal, a kassai püspök és a kegyes alapitványok pedig ugyanennyi összeggel eszközölnék. De a városban az a hangulat uralkodik, hogy a költségeknek csak negyedrészét vállalja el Kassa.

A Királyi Magyar Pázmány Péter Tudo

6457 szám.

1937/3-8.

Műemlékek Orsz. Bizottsá

Steindl Imre

Budapest. T. 860.

A nyugatról felvett látképen az uj gotikus parlamenti épületet szemlélhetjük diszes kupolájától jobbra a főrendi és balra a képviselőház tanácskozó termének tornyos tetőivel. A parton munkások foglalkoznak, mentében bárkák és uszályhajók kötöttek ki és a Dunán gőzhajó halad fölfelé. A háttérben a környékbeli épületek tünnek szemünkbe. Jelzése alól balra: Klösz Gy. fényk. ⌀jobbra: Steindl 1884. 12/2

Fényképnyomat, mér. a vk. 27.1: 40.4 cm.

Steindl Imre

Vajda Hunyadi várról jelentés.

Dr. Henszlmann: Évi jelentés stb. Arch Ert. 1875. IX. 6. l.

Steindl Imre

Vas. Ujs. 1876. 77. 1

— *Steindlné* szül. Wagner Rozina asszony, (Steindl Imre épitész édes anyja,) 68 éves korában Budapesten.— Külföldön elhunytak:

Steindl Imre

— **Steindl Imre** épitészt s műegyetemi tanárt a közoktatási miniszter kinevezte a kassai dóm megujitására alakitott bizottságba. E bizottság most

**

vizsgálja meg a hires góth templomot, melyet az üresen álló püspökség jövedelméből állitanak helyre.

Vas. Ujs. 1876. 5. 07 l

maggiore, se lo confrontiamo alle agevolazioni concesse alla minoranza tedesca col decreto No. 12,284 del 1° febbraio 1931, ed a quelle di cui gode la minoranza rumena in base all'accorso scolastico rumeno-jugoslavo del 10 marzo 1933. La parità di diritti tra i vari gruppi etnici componenti lo Stato è ignorata a svantaggio degli ungheresi non solo di fronte agli slavi formanti la maggioranza, ma anche di fronte alle minoranze tedesca e rumena.

La minoranza ungherese protesta inoltre contro l'applicazione inesorabile della famigerata analisi dei cognomi all'atto dell'iscrizione scolastica, e contro il fatto che in quasi tutte delle poche sezioni parallele ungheresi delle scuole elementari, la maggior parte delle materie viene insegnata non già nella lingua degli alunni ungheresi, ma nella lingua dello Stato. Tale situazione sommamente abusiva si spiega con la poca o addirittura nulla conoscenza che gli insegnanti delle sezioni parallele hanno della lingua ungherese. La minoranza ungherese esige che lo Stato impieghi nelle sezioni elementari ungheresi maestri di nazionalità magiara o, in via provvisoria, maestri che conoscano perfettamente l'ungherese. Un altro appunto che la minoranza ungherese deve

Steindl Imre

vodalmához

Henselmann Imre Évi jelentés a mu-
emlékek id. bizottságánál működé-
ről 1876. ban. Arch. Ért. 1877. XI. 3. l. 5. l

1. Vízépítés
2. Postaás távvo.
3. A Eschedelem
4 Gépépítés

Jegyzőkönyv

az 1929 nov. 30.

a kilepi p. u. indulási csarnokatu levő freskok helyreállítása tb. tartott helyszíni szemlerol

Jelen vottak Dr. Petrovics Elek a Szép. Muzeum főigazgatója, dr. Szomjó Otto előadó dr. Szentiványi Gulu titkár és a fres-

Steindl Imre

irodalmátor

Ipolyi A. A magyar iparélet tört-fejlődése. Szilágyi Sándor A magy. tört. társ. vidéki kirándulása Pozsony városaba s vármegyebe. Budapest. 1877. 40. l.

Steindl Imre

Ivod

Ipolyi Arnold. A magyar műtörténeti emlékek tanulmánya. Bilágyi Sándor. A magyar tört. társ. vidéki kirándulása. Bpest. 1878.

68,1

julius 25-iki engedélyével régészeti társulattá átalakúlt. A társulat elnöke Szakcini *Kukuljevics* Iván, titkára pedig Dr. *Krsnyavi* J. zágrábi egyetemi tanár. A társulat 1879-ik januártól kezdve régészeti folyóiratot indít meg, melyet tagjai a 2 frtnyi tagdíj fejében megkapják.

A lepoglavai fogházban, mely egy régi kolostor épületében van elhelyezve, régi falfestményekre akadtak, melyeknek megvizsgálására a horvát kormány Dr. Krsnyavit küldötte ki.

Bosznia occupatora, Filippovics báró a horvát nemzeti muzeumnak diszes boszniai fegyvereket ajándékozott. *B . . . . . ch.*

— *Steindl Imre*, műegyetemi tanár és a magyarországi műemlékek bizottságának beltagja, e bizottság rendeletére készített magyarországi műemlékek számos rajzát kiállítván a párisi világtárlaton: a franczia vallás, közoktatási és szépművészeti ügyek miniszterétől «Officier d'Académie»-nek neveztetett ki és arany érdem-érmet nyert.

— *Régészeti előadások a m. kir. budapesti tudomány. egyetemen.* Mint rendesen: ugy most közöljük az 1878/9 tanév nyári felében tartandó régészeti előadások sorrendjét. Örvendetesen gyarapodik, ugy az előadott felolvasások, mint a hallgatók száma. E félévben ismét jóval több a felolvasások száma, mint akár a tavaly, akár csak a mult félévben előadottaké. Különös figyelmet érdemel, hogy a magántanárok is nagyban buzgólkodnak, s igen érdekes collegiumokat hirdetnek. *Henszlmann* ny. r. tanár 6 órát ád hetenként: csütörtökön, pénteken d. u. 6—7-ig s szombaton d. e. 10—12-ig folytatja művészettörténeti előadásait az assyr, perzsa, kisázsia, esetleg a hellenek művészetéről, vasárnap reggel d. e. 10—12-ig pedig a gyakorlati részből tart előadásokat. A czímer- és pecséttant *Horvát* Árpád adja elő d. u. 4—5-ig heti 5 órában oklevéltani előadásaival kapcsolatban. Dr. *Hampel* József h. tanár szerdán, pénteken és szombaton d. u. 4—5-ig az antik szobrászatot adja elő Nagy-Sándor korától, a nemzeti muzeumi gyüjteményekből példányokat mutatva be; az egyetemi régiségtárban tartja előadásait. Ezenkivül az antik műemlékek kiválóbb példányait fejtegeti szerdán és szombaton d. u. 5—6-ig Dr. *Pasteiner* Gyula Herodotos II-ik könyvének műveszettörténeti adatait magyarázza heti két órában, szerdán és szombaton 12—1-ig; kedden és pénteken d. e. 11—12-ig pedig, bevezetésül adván a művészet történetének általános fogalmát, a görög művészeti régiségekről beszél. Szombaton d. u. 5—6-ig

Arch. Ért. 1878

Micel-Angelo műveiről tart előadást. *Télfy* Iván a görög magánrégiségeket commentálja: hétfőn, szerdán és pénteken. Érdekesek *Pulszky Károly* collegiumai: előadja az olasz szobrászat történetét kedden és csütörtökön d. u. 5—6-ig, d. e. 12—1-ig pedig ugyancsak kedden és csütörtökön előadást fog tartani az Eszterházy-képtár hollandi képeiről az országos képtár termében. Szerdán d. u. 5—6-ig Leonardo da Vinci műveiről ad előadást. Dr. *Czobor* Béla a keresztyény műarchaeologia encyclopaediáját fejtegeti kedden és pénteken, szerdán a keresztyén epigraphicaról, szombaton pedig a N-Constantintól a XI. századig létesült egyházi műemlékeket tárgyalja.

Sokat igérő előadás a Dr. *Ballagi* Aladáré: A műipar története Magyarországon hétfőn és kedden d. e. 10—11-ig. Érdekkel várjuk. Constatálhatjuk, hogy a culturtörténet és régészet külterjileg ugy mint belterjileg nagyban hóditott.

— *A belügyminiszterium 51,283/1878.* sz. a. azt a hazafias s a hazai pecséttan alaki szempontjából teljesen méltánylandó rendeletet bocsátotta ki, hogy a községi pecsétek köriratai az állam nyelvén, tehát magyarul szerkesztessenek. Intézte, pedig a rendeletét Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún vmegyéhez, melynek Vörösvár nevü községében német feliratu pecséttel éltek.

Külföld.

— *Olympiában* e folyó deczember hó 13-kán a Peribolus éjszaki oldalán egy márga-mészkőből készült archaikus colossalis női fejre találtak.

— *A braunschweigi muzeum* szük' volta, már régtől akadályára szolgált műtárgyai rendezett felállításának. Másrészről mint hajdani kolostor sem bir egészben véve egy muzeum kellő világitásával, mely utóbbi hiánya különösen a nagy becsü Rembrandt, Everdingen, Steen, Ruysdael, Victors, Fabritius s a más hasonló mesterek müveivel dicsekvő képtáránál érezhető. A muzeum e hiányain a jelen évben némileg segítve lőn. Helyisége egy hosszu teremmel és két szobával megbővittetett. Ez által nem csak tárgyai rendszeres felállítása és osztályozott csoportosításuk vált lehetővé, de egyúttal azok száma is tetemesen megszaporittathatott. Az ujon rendezett csoportosításokból kiemelendő legelsőben is: a *majolika-gyüjtemény*, mely maga nemében a világ leggazdagabbjai közé tartozik; 1200 számból áll. Vannak benne számos urbinói,

Steindl Imre(?)

...ved. — A nemrég épült, pompás müegyetem roskadozó állapotban van. Nem nagyon előnyös ez a hir épitőjének, a ki egyetemi tanár. —

Budapesti Bazár

1886, nov. 1.

Steindl Imre

bitag, ki tanítványaival augusztus hóban Jákra rándult és jelenleg az ott felvett és felmért várlatokat iskolájában dolgoztatja. — Steindl a bizottságnak megrendelése folytán a mult években elkészített rajzokat előbb a képzőművészek háza felavatása alkalmával kiállította és kérésben Párisba küldte, hol azok alapján őt a francia vallás és közoktatás és művészeti ügyek minstere „Officier d'académie"-nek kinevezte és ezen felül arany érdem-éremmel kitüntette. — Steindl kiadta ez idén a bizottság segedelmével, a „Magyarországi műemlékek" első füzetét, tanítványai által rajzolt autographiákban (nagy folio). E munkának tartalma: a szász sebesi (Mühlenbach Erdélyben) kapolna (2 lap), a besztercebányai pléb. templomból (3 lap, egy kettős lap), a körmöczbányai vártemplomból (2 l. két kettős lap), a besztercebányai pléb. templomnak keresztelő medencéje (2 lap); a szász sebesi templom (3 kettős lap.

1878 ban folytatólagosan készíti a Kassai szt Erzsébet templom restaurationális terveit s részt vett több műemlék restaurationalis mukálatának

Steindl Imre

Az uj országház épitése teljes munkaerővel folyik. Jelenleg az alapfalakat épitik. Az idén a főbejárat, közép kupola, a két ház és a két saroképület alapfalai készülnek el. Az ez évi költségekre 450 ezer forint van számítva. A műszaki vezetőség jelenleg a szellőztetés, fűtés és világítás módozatainak megállapításával foglalkozik. Az már bizonyos, hogy az uj országházban villamos világítás lesz. — Az országház nagy gipszmintáját nagyszámu közönség nézi minden vasárnap és csütörtökön. A belépti díjakat a «Jó szív» czéljaira adják át.

Vas. Ujs. 1888.
370. l.

Kraus

Velhagen & Klasing

I/2 pole.

Steindl Imre

A belvárosi plébánia-templom restaurálása. A főváros egyik legrégibb müemléke a belvárosi plébánia-templom hátsó része, a szentély. A templomot most javitják és stilszerűn restaurálják. Fölmerült s élénk érdeklődéssel találkozik ama terv, hogy a főoltár majolikából készíttessék. Steindl Imre műegyetemi tanár, az új országház épitője, hajlandó a tervet elkésziteni. Zsolnaytól egy majolika oltár mintául ki is van állitva az országház épitési irodájában.

Régészeti lelet Tihanyban. A [illegible]

Vas. Ujs. 1889.
637. l.

Steindl Imre

Vas. Ujs. 1893. 576. l.

A királyi pár szobra az új országházban. Az új országház egyik dísze lesz a királynak és királynénak nagy szoboralakja egy csoportozatban, világos márványból. Az országház építésvezetősége nevében *Tisza* Lajos gróf most irta ki a pályázati felhivást a szoborcsoportozatra.

E szerint a világos szinü márványból készítendő szoborcsoportozat a királyt koronázási ornátusban ábrázolja (a koronát esetleg a főalak melletti állványon lehet elhelyezni s az ország nagyasszonyát, a királynét a király mellett. A talapzat domborművei a korona és a nemzet közötti kiegyezés allegorikus képét mutassák. Ezt a szobrot az új országház főcsarnokának legszebb helyén fogják elhelyezni, ugy, hogy méretei megfelelhesennek az óriási kupolás csarnok méreteinek. A szobor helyére és méreteire vonatkozólag *Steindl* Imre műegyetemi tanár, az uj országház tervezője és építője nyujt szivesen fölvilágosítást. A szoborcsoporzatnak fél nagyságban elkészítendő gipsz-mintájára az országház építésvezetősége három, egyenkint *hatezer koronából* álló díjat tüz ki, megjegyeztetvén, hogy csakis a művészi becscsel biró munkákat fogják ez összeggel kitüntetni. A pályázati határidő 1896. év május elseje, a mikor a pályamunkák az ezredéves országos kiállítás területén kiállítandók lesznek.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől

19124 szám.

BUDA

Műemlékek Orsz. Bizottsága tek. Elnökségének

Hivatalból
zszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Budapest IX.

Steindl Imre

Új templom Budapesten. Gyorsan emelkedő városokban rendesen kevés a templom, mint ezt Amerikában is tapasztalhatni. Budapesten szintén

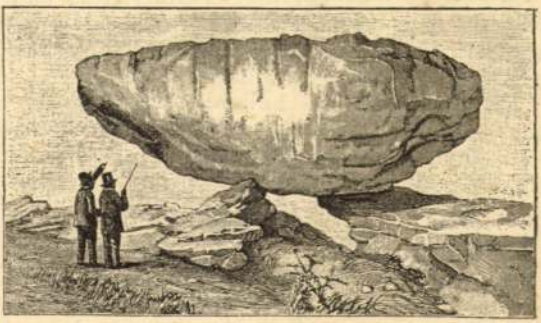

STONEHENGE.

így van. A népes Erzsébetváros katholikus hivei számára nehány év előtt építettek egy kis templomot, inkább csak kápolnát. De most már épül itt is diszes templom, melynek alapozásához pár nap előtt fogtak. Az új templom a szegényház-térre jön a Wesselényi-utcza felé eső részre s főhomlokzata a Huszár-utczára, illetőleg a Kerepesi-útra néz. A templom *Steindl* Imre műegyetemi tanár pályanyertes terve alapján épül gót stilusban. Két egyforma tornya lesz, mindegyik hetven méter magas. A költségekre 400 ezer forint van előirányozva s külön százezer forint az alapozásra. Steindl tanár azon van, hogy az új templom a millenniumra elkészüljön és átadható legyen rendeltetésének.

Vas. Ujs. 1893. 544. l.

A Speaker trónja üres, mert a ház, mint bizottság tárgyal s csak a parókás chairman ül az asztalnál. Igazán tárgyalnak, komoly, önérzetes szavakban folynak össze a különböző vélemények, mindig ott gyökerezve a történetben, a hagyományban. Csudálatos magvas erő van az egészben és úgy hangzik föl minden szó, mintha ott lenn vasoszlopokat vernének a földbe. És minden mondat olyan biztosan röpül ki, mintha aczélhúron pendítenék el.

Lassan megszállja a képet az éj sötétsége.

Steindl Imre

irod
–
Pasteiner
A mindszeteh tort
199. l.

1893

Surányi Miklósban s később a Városi Banknál Rózsa Miklóssal és Artinger Imrével együtt dolgozott. Mégis: ha Surányi Miklós regényirása és publicisztikája nem romantikus, nyilvánvalóan romantikus az élete akkor, amikor a bankigazgatói karriert otthagyta az ujságirói és az irói karrierért. Avagy ki tudja? Sherwood Anderson, a hires amerikai regényiró, a legnagyobb amerikai iparvállalatok egyikének vezérigazgatója volt, amikor otthagyta ezt a pályát s elment regényirónak. Smeljov Iván, a világhirü orosz regényiró, a legnagyobb orosz kiviteli vállalatok egyikének élén állott. Andersonnak most hatalmas birtoka van Floridában. Smeljov normandiai kastélyában lakik.

A magyar bankárok közül különben voltak már néhányan regényirók. Mindenekelőtt a legelső magyar bankár, Fáy András volt a legelső magyar regényiró is. Báró Korányi Frigyes is regényirással kezdte pályáját. Beck Lajos is irt regényeket. Az is igaz viszont, hogy Éber Antal ujságiróból lett bankvezér. Ez nem jelenti azért azt, mintha ma is nem lenne egyike a legragyogóbb és a legerőteljesebb magyar publicistáknak.

2 felül vizsgálatában. 1)

---

1) Dr. Henselmann Imre. Évi jelentés a magyarországi műemlékek id. bizottságának működéséről 1878-ban. Arch Ért 1879. ezt. 3–7 l.

---

irod

Steindl: Jelentés a Szt. Erzsébet kassai templomában 1878-ban történt restaurationalis munkáról. Arch Ért 1879. ezt. 41–45. l

(A kassai székesegház restaurationalis tervezet áll 15 lapból: 3 lap homlokzat (jelenlegi állapot), 4 lap restaurált homlokzat, 4 lap metszet (jelenlegi állapot), 3 lap alapraj, 1 lap a helyreállított déli torony sarokmézete, a mérlepték 1 cm 1 m. 1879 február havaig igérs a restaurationalis terveket teljesen befejezni. Ez csak töredék a jelentésből. Amagiban kell ugyan átvezendő.)

---

irod

Steindl: Jelentés a bártfai templom állapotáról. Arch. Ért 1879. 89–93 l

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

AZ EGYSZERŰ ÉS KETTŐS

KÖNYVVITEL

TANKÖNYVE.

Keresked. középiskolák és akadémiák használatára valamint magántanulmányozásra

Irta

NOVÁK SÁNDOR

a budapesti kereskedelmi akadémia r. tanára.

Ára fűzve 4 frt.

Tartalom: Az egyszerű és kettős keresk. könyvvitel kimerítő tárgya-
a, alkalmazva árú- és banküzletekre. A bizományi ügyletek könyve-
A Conto mio- (nostro) és Conto suo-n (loro) való könyvelés.
ge-ügyletek könyvelése. A részes ügyletek (Conto metà, Conto
Conto sociale) könyvelése árú- és bank-üzletekben. Néhány
la (Conto dubioso, Conto sospeso, átmeneti számla és
számla, syndicat-számla stb.) kimerítő tárgyalása.
eti, betéti és részvénytársaságoknál és szövetkeze-
nolásról. Magyar és német feladatok.

T.-féle

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Dr. SCHLAUCH LŐRINCZ

PÜSPÖK

BESZÉDEI.

Közrebocsátja BUNYITAY VINCZE

váradi t. kanonok a m. tud. akadémia l. tagja.

KÉT KÖTET.

I. kötet: EGYHÁZI BESZÉDEI.

II. kötet: EGYHÁZ-POLITIKAI BESZÉDEI.

A két kötet ára fűzve 10 frt.

Tartalom:

I. KÖTET: Társadalmi átalakulás vallás nélkül. *Szent-István király ünnepén.* — Tudományosság és erényesség. *A szatmár-egyházmegyei papsághoz.* — A kereszténység viszonya az ész fejlettségéhez és az államalakulásokhoz. *A szatmár-egyházmegyei hívekhez.* — A család Krisztussal és Krisztus nélkül. *Karácson ünnepén.* — Az emberiség küzdelme s a megváltás. *Az év utolsó napján.* — Istennek dicsőség! Egymásnak segítség. *A szatmár-németii tüzoltó-egylet zászlajának megáldásakor.* — Beszéd a rabokhoz. *Munkácson.* — Vallásosság és Szent-István koronája alatt egység. *Szent-István király ünnepén.* — Női zárda megáldásakor. *Mármaros-Szigeten.* — A papság teendőiről. *A váradi egyházmegye papságához.* — A katholikus egyház befolyásáról. *A váradi egyházmegye híveihez.* — A természeti s természetfölötti erkölcsi tőke. *Karácson ünnepén.* — Az ember rendeltetése. *Az év utolsó estéjén.* — Krisztus az erkölcsi világnak középpontja. *Húszét ünnepén.* — Milyen az egyház? *Pünkösd ünnepén.* — A korszellem és a család. *Bérmáláskor.* — A bűn és a bűnhődés. *Bérmáláskor.* Ötven év a zárdában. *A nagyváradi Orsolya-szüzek fejedelemasszonyának jubileuma alkalmával.* — Hinni és tudni. *A nagyváradi kir. jogakadémia jubi-*

A Dr. Forti-féle sebtapaszról.

Ezen általánosan kitüntetett sebtapasz, mely a legrégibb rendkívüli gyógyerejét, mellett, oráll a fájdalmat csillapító hatása által nagyszerűbb, legbiztosabb s egyszersmind gyökeres gyógyulást, szakértő és laikusok közt egyaránt, úgy hasonlóképen hadseregek, hajózási bárkák kormányai, bányatisztségek és egyéb kosok főkapitányai, vasutiak (conducteurök) meglepő gyors fájdalomcsillapításával, — rögtöni daganatok, gümők, bőrgyuk (furunculus) és pukalcsr (carbunculus, pestis malignus), megkeményedések, gennyedések, vérkiütések, minden nürgybetegségek, gümölcsre fakadások, fagydaganat, nyilfény, kézfonfájás, köszvény, vadhus, tagszivacs, csontszú, kifeszultság és megrándulások, helyi eziu, továbbá a szálbe vitatt tüskének és dagonatok, fájós, bedyzsesült vagy már gennyes női mell, — sok nő már csirában volt emlőrákja, — a legkülönfélébb sebek, — mindenféle sebtapasz használata mellett is — ugyszólt nem jelen sebtapasz használata által meszkötő meg. A fül-nyilálás, szemkötőben a torok-mandulák gyuladásával hathatós megkönnyülést tesz. — Bizony-isten vagy mesterkélteknek hangzanak ezen használva, mellyek valóságos szyhiszerek nevezhetők, mindazonáltal ezen sebtapasz használata által mindenki meggyőződhetik ezeknek tökéletesen megvalósulásáról. Vágyra a betűre teljesen, mélyebb bármiszerü sziike, darabs vagy más fulankja csupán ezen tapasznak rövid ideji használata folytán annyira eltünik, hogy azután a testből különösegesen szabad kézzel, sebészi műtét és fájdalom nélkül, könnyen kihuzható, mire a seb gyógyulás gyanus bekövetkezik. — Például alkalmazzuk ezt, az olykor veszedelmet okozó utánvevesz rögtöni eltávolítására, mely a sebészi műtét által, mely ezen esetben sem megfelelő módok mellőzésével, lassacska ezen sebtapasz, mint egyedüli sikeres, gyors és leghatásosban ezélt ezt szert használtuk. Végezek t. i. oly nagyságu sebtapaszui bekezt vásználtuk, mely az ezesen pizenmarcsnyi föli s rakásuk az tüntet a sebekre, miután azuk ollsb egy lap italo-papirul avagy egy igen ikky kendővel gyakosan tiszlitsetlek és a vér ily elhárás mellett lehetőleg tükrétesen felszivatott, a sebtapasz pedig a sebre ragasztva, a sebet hermetikusan, sebbely kabeulgyuisa nélkül, szakkönyv begyógyitnak.

Ezen sebtapasz tourislaknak is fölötlenül szükséges, mindhogy azok a legkülönfélább megsértések avagy meglett törtekedésekben azonnal segélyt és gyakorlan lélkeben tanácsot nyujtanak. Ezen sebtapasz ugyanis a legkülönfélább sebeknek, mint: vágott, szurt, lőtt, zuzott, tépett, megbocsáthatlan gyógyszer, melynek jelessége tapintatosab egyének számos se külömbe kivantatra bizonikor felmutathatók bizonyitványai által már régen legfényesebben bizonyitva van. Ezen sebtapasz tehát minden utazónak, vadásznak, katonának az feltétlen szükséje szeretnyezüsü fogva, melyek állnk meg alavult bajokban is sérelmek, jól megjegyzendő és elterjedt hirét kövegbeszabadulni szanik, mindégyén, a szerező emberiség javára mélyen lejtsbb ajánlat érdemel. **A csomagoly ára a legtöbbször 25 kr., a közepnagyságunak 50 kr. a legnagyobbaké 1 frt.** használati utasitással vegyült. — Kisebb megrendelések legcsekélyebben nem fogadtatnak el, mindazonáltal a pénz előzetes beküldése mellett a legnagyobb gyorsasággal és pontosan, — Tekintetes Ur! Magyar utasitással kérjük! Ön nagyhirnévi az ő szerződő emberiségnek oly kiszámithatlan előnyt biztositott fagyasni megtiszteni, sziveskedjen ezen sebtapasz használatát, mely a legnagyobb gyógyszerek

a különben jól táplált anya emlőiben a tej gyuladást idézvén elő, már e szegény anya negyed napra oly lázas állapotba jött, hogy sem éjjel, sem nappal egy perczet sem volt képes nyugodni, már-már a kétségbeesés örvényének széléu állt, midőn esetlegesen a sors házához vitt, hol értesültem e borzasztó fájdalomról, szóval e kinos állapotról meggyőződtem; eszembe jött Önnek tapasza, férjével azonnal Kanizsára rándultam, a szenvedő asszony részére a tapaszt megvettem, azt rögtön kiküldöttem, utasításom folytán azt felrakták és képzelje el a hallatlan eredményt, a nő még azon éjjel több óráig aludt s harmadnapra már csak az anyai emlőn a gyuladásnak homályos jelei láttattak, igy e szegény nő az Ön kitünő tapasza folytán nemcsak a borzasztó szenvedéstől, de attól is, hogy a női kellem egyik ékességét képező emlője kifakadastól, ezzel a kisebbedéstül megmentetett.

Volt eset egy igen tisztelt és becsült uriháznál, hol szinte a nő bal kezén sérülést kapott, — a gyuladást az orvosi segély nemhogy eloszlatta volna, sőt az a seb tovaterjedése és erősebb gyuladása által mindig nagyobb és nagyobb aggodalmat idézett elő, mig végre az Ön tapasza itt is a leghathatósban működött, a gyuladást, ezzel a lázt is eloszlatta. Nálam igen természetes, hogy folyton a háznál készen van, mihelyt elfogy, azonnal más rendeltetik, természetes, hogy többnyire csak a szenvedők közt osztatik ki, mig nem tudják elegendőleg a jótékonyságot megköszönni. Tisztelettel maradván a tekintetes urnak kész szolgája, Nagy-Kanizsa, junius 17-én, 1876. **Kovács szolgabiró**, s. k.

Központi küldeményező raktár Budapesten: Török József gyógyszerész urnál, király-utcza 12. sz. Továbba Tallmayer és Seitz, Kochmeister Frigyes utódai és Neruda Nándor uraknál, vidéken minden nagyobb város gyógyszertárában.

Ezen kitünő hatásu, nem eléggé ajánlható gyógyszer készitője

FORTI LASZLÓ. Lak: Budapest, I. k., Vár, Nándor-utcza 1. sz.

a hová közvetlen megrendelések czimzendők.

Dr. Lengiel Frigyes „nyír-balzsama“

Már maga a növényi nedv, mely a nyirfából folyik, ha annak törzsét megfúrjuk: ember emlékezet óta a legkitünőbb szépitőszernek van elismerve; ha pedig e nedv a föltaláló utasitása szerint, vegyi úton balzsammá alakittatik, nyer még igazán csodás hatásában.

Ha este az arcz vagy más testfelület azzal bekenetik, **már a következő reggel alig észrevehető pikkelyek válnak le a bőrről, mely ezáltal vakito fehér és gyöngéd lesz.** E balzsam az arczon képződött ránczokat és himlőhelyeket kisimitja, s fiatalos kinézést kölcsönöz; a bőrt fehérré, gyöngéddé és frissé teszi; szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőratkát s a bőr minden más tisztátalanságát a legrövidebb idő alatt megszünteti. Egy korsóval, használati utasitással együtt, **1 frt 50 kr.**

Dr. Lengiel „benzoe-szappan“-ja

a legczélszerűbb gyógyszappan, mely a bőrt, gyöngéddé és fehérré teszi, s hivatva van e balzsam jó hatását fokozni. **1 db 60 kr. — Főletét Magyarország részére:**

Török József gyógyszertára Budapest, király-utcza 12. sz. a.

Kapható továbbá **Aradon** Ring gyógyszertárában. **Debreczen** Rothschneck gyógyszert. **Eszék** Dienes gyógyszert. **Nagy-Becskerek** Menczer gyógyszert. **Nagyszeben** Morscher gyógyszert. **Kolozsvár** Dr. Ember gyógyszgrt. **Brassó** Kugler gyógyszert. **Pozsony** Érdy István gyógyszert. **Szeged** Barcsay gyógyszert. **Temesvár** Jahner gyógyszert. s minden kiválóbb gyógyszertárban, illatszer- és gyógyfü-kereskedésben.

BUDAPEST TÖRTÉNETE

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A budapesti (budai) tanitóegylet megbizásából irta

Dr. GÖŐZ JOZSEF.

Második kiadás. **Ara füzve 50 kr.**

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

UNITÁRIUS EGYHÁZI TÖRVÉNY

A HÁZASSÁGI JOGRÓL.

Megállittatott az unitárius vallásközönség egyházi főtanácsának 1889. évi márczius havában tartott rendkivüli ülésében. Életbelépett 1889 szept. 1.

Ismerteti és birálja

SZTEHLO KORNÉL.

Ára füzve 30 kr., postán bérmentve megküldve 35 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A Szaharában.

Utirajzok és tanulmányok.

Irta

Alvincy Sándor.

Ára füzve 1 frt 60 kr. 35 képpel.

Tartalom:

E könyvnek szelleméről. — Az arabs czivilizáczió. — Algeria. — Az arabs. — Az arabok az európaiakról. — A nők jogi és társadalmi állapota. — A «Hurik». — Nevelés. — A «Zauja»-k. — A költészet. — Arabs troubadour. — A Szahara. — A Sott-ok. — A homokbuczkák. — Az oázok. — Sátor alatt. — Társadalmi rend. Vendégszeretet. — Unnepélyek és közmulatozások. — Vadászat. — Az arabs ló. — Rabszolgák. — A rabszolgakereskedés Szudánban. — A karaván. — Egy rabszolgakaraván útja Szudánba. — Az iszlam és a papság. — Hitfényes nemzeti jövőben.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

GÖRÖG ÉS LATÍN REMEKIRÓK

KIADJA A M. TUD. AKAD. CLASSICA-PHILOLOGIAI BIZOTTSÁGA.

PUBLIUS VERGILIUS MARO.

ÆNEISE.

FORDITOTTA S JEGYZETEKKEL KISÉRTE

Dr. BARNA IGNÁCZ

a magyar tudományos akadémia tagja.

BEVEZETÉSSEL ELLÁTA

Dr. NÉMETHY IGNÁCZ.

Ára füzve 2 frt.

Latinul és magyarul — ára füzve 3 forint.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utcza 4. szám.)

Pserhofer

gyógyszertár Bécsben,

Singerstrasse 15. „Zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztitó labdacsok ezelőtt **egyetemes labdacsok** neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacsok csodás hatásukat fényesen bebizonyitották.

Évtizedek óta ezen labdacsok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendeli azokat, s alig akad család, melyben kitünő háziszerből ne volna egy kis készlet.

1 doboz 15 labdacscsal 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr., bérmentetlen utánvét melletti megküldéssel **1 frt 10 kr.**

A pénz előleges beküldése mellett, bérmentes megküldéssel együtt 1 tekercs labdacs 1 frt 25 kr., 2 tekercs 2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr., 10 tekercs 9 frt 20 kr. (1 tekercsnél kevesebb nem küldetik szét.)

Kéretik határozottan Pserhofer J.-féle vértisztitó labdacsokat kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felirás minden dobozon a használati utasitásban látható Pserhofer J. névaláirással el legyen látva és pedig ☞ veres ☜ nyomásban.

Fagy-balzsam, **PSERHOFER J.-tól.** 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Keskeny utifü-nedv, hurut, rekedtség, görcsköhögés stb. ellen. 1 palaczk 50 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, 1 frt 20 kr.

Por lábizzadás ellen. Egy doboz ára 50 kr., bérmentes megküldés mellett 75 kr.

Golyva-balzsam, 1 üvegcse 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Élet-essenczia (prágai cseppek), megromlott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvegcse 22 kr.

Angol csoda-balzsam, 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.

Fiaker-por, köhögés stb. ellen, 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 kr.

Tannochinin-hajkenőcs, **PSERHOFER J.-tól**; a legjobb hajnövesztő szer, 1 szelencze 2 frt.

Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult háziszer. Egy tégely 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.

Egyetemes tisztitó só, BULLRICH A. W.-tól. Kitünő háziszer megzavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Az itt felsorolt készitményeken kivül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetett bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő czikk kivánatra pontosan s legjutányosabban beszereztetik.

☞ **Postai küldemények** az összeg beküldése, nagyobb megrendeléseknél utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltetnek.

☞ **A pénz előleges beküldése mellett (legczélszerübben postautalvány mellett), a viteldij sokkal kevesebbe kerül, mint az utánvétel** ☜ **mellett való küldésnél.**

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Budapesten, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában, király-utcza 12. sz.

leuma alkalmával. — A szeretet és gyülölet. *Húsvét vasárnapján.* — A keresztény nincs veszélyben. *Pünkösd ünnepén.* — Halottak estéjén.

II. KÖTET: Az autonomiáról. *A magyar kath. egyház autonomiáját szervező gyülésnek 1871 márcz. 16-iki ülésén.* — A néptanitók nyugdijáról. *A főrendiháznak 1875 április 13-iki ülésén.* — A népiskolai hatóságról. *A főrendiháznak 1876 május 6-iki ülésén.* — Az uzsora-törvényről. *A főrendiháznak 1877 márcz. 2-iki ülésén.* — A büntető törvényjavaslatról. *A főrendiháznak 1878 február 18-iki ülésén.* — A kihágásokról. *A főrendiháznak 1879 junius 7-iki ülésén.* — Szeged ujjáépitéséről. *A főrendiháznak 1880 április 21-iki ülésén.* — A közoktatásról. *A főrendiháznak 1883 április 30-iki ülésén.* — A polgári házasságról. *A főrendiháznak 1883 deczember 10-iki ülésén.* — Az állandó országháza épitéséről. *A főrendiháznak 1884 május 15-iki ülésén.* — Üdvözlő beszéd *Báró Vay Miklósnak, mint a főrendiház elnökének székfoglalásakor 1888 február 11-én.* — A müveltségről és az autonomiáról. *A főrendiháznak 1889 junius 12-iki ülésén.* — A Szent-László-Társulat czéljai. *Elnöki megnyitó beszéd ugyanazon társulatnak 1878 október 17-iki közgyülésén.* — Katholicismus és hazaszeretet. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1879 nov. 6-ki közgyülésén.* — Vallásosság és tudományosság. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1880 szept. 30-iki közgyülésén.* — A magyarok segedelmezése Keleten. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1881 szept. 27-iki közgyülésén.* — A magyarországi katholikus egyház jogairól. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1882 okt. 5-ki közgyülésén.* A bukovinai és csángó magyarok, és a Szent-László-Társulat feladata. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1883 szept. 27-iki közgyülésén.* — Kibékitése az egyénnek és családnak a vallással, és az államnak az egyházzal. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1884 nov. 27-iki közgyülésén.* — Eszmék a középkor kulturéletéből. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1886 decz. 6-iki közgyülésén.* — A rabszolga-kereskedés Afrikában. *Elnöki megnyitó beszéd a Szent-László-Társulatnak 1889 deczember 14-iki közgyülésén.* — Az Erzsébet-kórház megnyitása. *Budapesten 1884 okt. 19-én.* — Megnyitó beszéd *a szatmármegyei Széchenyi-Társulatnak 1885 szept. 12-ikén Nagy-Károlyban tartott közgyülésén.*

Hirdetések és előfizetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4. szám alatt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

AZ EGYSZERÜ ÉS KETTŐS

KÖNYVVITEL

TANKÖNYVE.

Keresked. középiskolák és akadémiák használatára valamint magántanulmányozásra

Irta

NOVÁK SÁNDOR

a budapesti kereskedelmi akadémia r. tanára.

Ára füzve 4 frt.

Tartalom: Az egyszerü és kettős keresk. könyvvitel kimeritő tárgyalása, alkalmazva árú- és banküzletekre. A bizományi ügyletek könyvelése. A Conto mio- (nostro) és Conto suo-n (loro) való könyvelés. ge-ügyletek könyvelése. A részes ügyletek (Conto metà, Conto Conto sociale) könyvelése árú- és bank-üzletekben. Néhány nla (Conto dubioso, Conto sospeso, átmeneti számla és számla, syndicat-számla stb.) kimerítő tárgyalása. *seti, betéti* és *részvénytársaságoknál* és *szövetkezenolásról*. Magyar és német feladatok.

T.-féle

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Dr. SCHLAUCH LŐRINCZ

PÜSPÖK

BESZÉDEI.

Közrebocsátja BUNYITAY VINCZE

váradi t. kanonok a m. tud. akadémia l. tagja.

KÉT KÖTET.

I. kötet: EGYHÁZI BESZÉDEI.

II. kötet: EGYHÁZ-POLITIKAI BESZÉDEI.

A két kötet ára füzve 10 frt.

Tartalom:

I. KÖTET: Társadalmi átalakulás vallás nélkül. *Szent-István király ünnepén.* — Tudományosság és erényesség. *A szatmár-egyházmegyei papsághoz.* — A kereszténység viszonya az ész fejlettségéhez és az államalakulásokhoz. *A szatmár-egyházmegyei hívekhez.* — A család Krisztussal és Krisztus nélkül. *Karácson ünnepén.* — Az emberiség küzdelme s a megváltás. *Az év utolsó napján.*— Istennek dicsőség! Egymásnak segítség. *A szatmár-németii tüzoltó-egylet zászlajának megáldásakor.* — Beszéd a rabokhoz. *Munkácson.* — Vallásosság és Szent-István koronája alatt egység. *Szent-István király ünnepén.* — Női zárda megáldásakor. *Mármaros-Szigeten.* — A papság teendőiről. *A váradi egyházmegye papságához.* — A katholikus egyház befolyásáról. *A váradi egyházmegye híveihez.* — A természeti s természetfölötti erkölcsi tőke. *Karácson ünnepén.* — Az ember rendeltetése. *Az év utolsó estéjén.* — Krisztus az erkölcsi világnak középpontja. *Húsvét ünnepén.* — Milyen az egyház? *Pünkösd ünnepén.* — A korszellem és a család. *Bérmáláskor.* — A bűn és a bűnhödés. *Bérmáláskor.* Ötven év a zárdában. *A nagyváradi Orsolya-szüzek fejedelemasszonyának jubileuma alkalmával.* — Hinni és tudni. *A nagyváradi kir. jogakadémia jubi-*

A Dr. Forti-féle sebtapaszról.

Ezen általánosan kitünőnek elismert gyógytapasz rendkivüli gyógyereje, oszlató, érlelő s fájdalmat csillapító hatása által legyorsabb, legbiztosabb s egyszersmind gyökeres gyógyulást eszközöl különnemü bajokban. Ily bajok a torokgyuladás légcsőhurut, bőrkés barnaság, hártyás-gyik (Croup, Angina), mindennemü megsértések, harapás, szurás, vágás v. égés által támadható sebek, megforrázás, darázs- vagy méhszurások, bujasenyves és egyéb konok fekélyek, zuzanatások (contusiók) meglepő gyors fájdalomcsillapitással, — rögzött daganatok, gümők, tályogok (fogtályog is), pokolvar (carbunculus, pustula maligna), megkeményedések, gennyedések, vérkelések, minden mirigybetegségek, görvélyes fekélyek, fagydaganat, ujjféreg, körömfolyás, körömméreg, vadhus, tagszivacs, csontszu, kificzamitás és megrándulások, helyi csúz, továbbá a szülés utáni lábsebek és daganatok, fájós, fekélyezett vagy már gennyes női mell, — sok nő már csirában volt emlőárktól — a különben elkerülhetetlen életveszélyes sebészi mütét mellőzésével — egyedül ezen jeles sebtapasz használata által menekült meg. A fül-nyilalás, nemkülönben a torok-mondolák gyuladásánál hathatós szolgálatot tesz. — Hólyag-tapasz vagy mustárlisztből borogatások után használva, méltán valóságos enyhszernek nevezhető, minthogy nem csupán enyhitést szerez, hanem mivel inkább a beteget kinos fájdalmaitól azonnal tökéletesen megszabaditja. Végre a testbe teljesen belemélyedt bárminemü szálka, darázs vagy méh fulánkja csupán ezen tapasznak rövid idei használata folytán annyira előtünik, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebészi mütét és fájdalom nélkül, könnyen kihuzható, mire a seb gyógyulása gyorsan bekövetkezik. — Pióczák alkalmazása után, az olykor veszedelmet előidéző utánvérzés rögtöni beszüntetesere minden egyéb e czélra használatban levő, de korán sem megfelelő módok mellőzésével, tanácsos ezen sebtapaszt, mint egyedüli sikeres, gyors és legbiztosabban czélt érő szert használni. Vétessék t. i. oly nagyságu sebtapaszszal bekent vászondarab, mely az összes pióczamarásokat födi s rakassék az tüstént a sebekre, miután azok előbb egy lap itató-papirral avagy egy igen lágy kendővel gondosan töröltettek és a vér ily elbánás mellett lehetőleg tökéletesen felszivatott. A vérzés ilyetén módon rögtön eláll s a pióczamarások, sebhelyek hátrahagyása nélkül csakhamar begyógyulnak.

Ezen sebtapasz touristáknak is föltétlenül szükséges, minthogy azok a legkülönfélébb megsértések avagy megsebesitéseknek ki vannak téve és gyakran lábaikon támadt legcsekélyebb bőrfeldörzsölés miatt utjok beszüntetésére vannak kényszeritve. Ezen megbecsülhetlen gyógyszer, melynek jelessége leghitelesebb egyének számos és különös kivánatra bármikor felmutatható bizonyitványai által már régen legfényesebben elismertetett — rendkivüli, s legkülönnemübb esetekben megpróbált hatásánál és feltünő sikerdus eredményeinél fogva, melyek általa még elavult bajokban is eléretnek, jól megállapitott és elterjedt hirét kétségbevonhatlanul igazolja, minélfogva, a szenvedő emberiség javára méltán legjobb ajánlást érdemel. **A csomagok ára a legisebbeké 35 kr., a középnagyságuaké 50 kr., a legnagyobbaké 1 frt,** használati utasitással együtt. — Kisebb megrendelések legczélszerübben postautalványnyal eszközöltetnek. Postán küldve, ha a megrendelt sebtapaszért járó ár előlegesen beküldve vagy utalványozva van, 20 krral több; mig utánvétel melletti küldéseknél a megrendelőt azonkivül a postavitelbér is terheli. Pósta utján csak nagyobb csomagok megrendelhetők.

A száz meg száz köszönőlevé közül közlünk egyet, mindenki megitélheti, hogy ez nem afféle gyártott reklámlevél, amilyeneket gyakran olvashat az ember. Tekintetes Ur! Mélyen tisztelt férfiu! Ön nagybecsü és a szenvedő emberiségnek oly kiszámithatlan előnyt biztositott tapaszát megkaptam, sietek Önt tudatni, mikép Práger Béla nagy-kanizsai gyógyszerész urral a tapasz árulása végett értekeztem, ki is hajlandónak nyilatkozott a bizományosságot elvállalni, szerintem lehetséges volna azt neki azonnal küldeni és vele üzleti összeköttetést nyitni. — Ezt annál is inkább kivánom, mert ott — hiszem, hogy nagyobb kelendőségnek fog örvendeni, mert igazán megvallva, e tapasz megbecsülhetlen oly házi kincs, melyet mint nélkülözhetlent, mindenki háznál tarthat, én már számosak baján ennek segélyével, segitettem, a számosak közül csak ezt emlitem fel.

Az eszteregnyei biróné alig 3 hetes csecsemőjét a halál elragadta,

---

Legjobb és Leghirnevesebb
Pipere Hölgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A KI NEM TUDJA,

hogy a sok hirdetett gyógyszer közül melyik **feleine meg leginkább** betegségének, az kérje azonnal levelező-lapon **Richter kiadóintézetétől Lipcsében,** a képekkel ellátott **„A Betegbarát“** czimü könyvecskét. A hozzá nyomtatott hálairatok bizonyitják, hogy a müvecskében foglalt **jó tanácsok** követése által, nem csak ezren-meg-ezren elkerülték a haszontalan pénzkiadást, hanem még a **vágyva-vágyott gyógyulást** is hamar megtalálták. A **könyv ingyen** küldetik meg.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Az Atlasz-család.

Regény.

Csiky Gergelytől.

Ára füzve 2 forint.

A legjobb arczporok

Leichner zsirpora

4051

és

Leichner hermelinpora.

E jeles gyártmányok a legmagasabb körökben s a legelső művésznőktől előszeretettel használtatnak; az arcznak fiatalosan szép viruló külsőt adnak. — Kaphatók a gyárban: **Berlin, Schützenstrasse 31,** valamint minden illatszerésznél. Valódilag csak zárt szelenczékben, melyeknek fenekére czég és védjegy van belevésve.

L. Leichner, Berlin

Parfümerie-Chemiker, k. k. Hoftheater-Lieferant.

Bevonul

a zord téli idő hosszas estéivel ... ne találna ilyenkor kellemes s... kozást a zenében? És bármely ... pélyes alkalomra, kinek ner... az a legkedvesebb meglepe... szeretteitől egy czélszerü h... kap? Hangszer-iparteleps... hazánkban a legnagyobb ... vállalat, nemcsak zené... vészeknek szolgál le... bevásárlási forrásul, ... tul tüztem ki maga... kedvelők és olyan... alatt valamely ... elsajátitani kivánnak ezt könnyen és csekély áld... sék, sőt olyanok számára is gondoskodva van. ... módjukban, valamely hangszert megtanul... pessége sincsen mechanikai hangszereim... ket szerezhet magának. Bővebb felvil... logusomban találhatók.

Mindennemü hangszerek és ... tossággal elvégeztetik és ócsk...

Kivánatra nagy képes ... megküldetik. — ☞ Ha...

STER...

legnagyobb h...

Budape...

A «Fr...

dalomszerető főurat ismertette. E tekintetben rangtársai előtt követésre méltó fényes példa volt, ki a «noblesse oblige» törvényét legjobban megértette, minden közügy iránt a legbensőbb érdeklődéssel viseltetett, munkálkodott, áldozott, s olyan valódi arisztokrata volt, a szó legjobb értelmében, ki nemcsak jogokat ismert, hanem kötelességeket is. Érdekes történeti adatot sorolt fel a két Mailáth Györgyről, apáról s nagyapáról, az országbiró neveltetéséről, utazásairól s tudományos müveltségéről. Utalt az arisztokráczia nemzeti kötelességeire, ha a kor áramlataival fenmaradni akar s erejét és hatását veszteni nem akarja. Ez csak ugy remélhető, ha Mailáth példáját követi s az általa választott uton jár; ha magyar marad, ha munkálkodik, ha a közügyekben s nemcsak az anyagiakban részt vesz, a tudományt, művészetet, irodalmat megbecsüli s vagyonossága arányához képest ápolja s előmozditja.

A hatásos felolvasás egész terjedelmében az «Évlapok»-ban fog megjelenni. Gr. *Zichy* Géza négy dalszöveget mutatott be, melyeket Magdeburgban megjelenendő zenedarabjaihoz irt, s egy hangulatos költeményt «Életutazás» czimen. Ezután *Szász* Károly terjesztette elő a szegedi Árvizkönyvből befolyt s ezer frtra kiegészitett jövedelem hovaforditásáról szóló alapitó levelet. Szeged hatóságának kezeibe fog letétetni, hogy kamata, 50 frt, irodalmi czélra fordittassék. És pedig ha Szegeden egyetem lesz, akkor a bölcsészetkar tanárainak meghallgatásával széptani vagy irodalomtörténeti pályázatra fog kitüzetni, addig pedig két egyenlő részre osztva, a főreáltanoda és kath. főgymnázium azon legjobb tanulóinak fog 25—25 frt értékü könyvjutalomban kiosztatni, kik a magyar irodalomban a legtöbb előmenetelt tanusitják. A jutalom «Kisfaludy-jutalom» nevet visel.

A képzőművészeti társulat elnöki székének betöltéseig *Ipolyi* Arnold püspök késznek nyilatkozott, ideiglenesen vezetni még az elnöki teendőket. A választmány nem mond le a reményről, hogy nagybuzgalmu elnökét állandóan is megtarthatja. A választmány megállapitotta már az őszi kiállitáskor kiosztandó pályadijak föltételeit. Ez évben három pályadij lesz kitüzve; a társulati nagy dij 800 arany forinttal táj-, állat- és csendéletképekre; Ipolyi Arnold püspök 500 frtos dija történelmi festményre; Ráth György dija (400 arany) történelmi és életképekre.

A mérnök-egylet ez idei kirándulását augusztus hó közepe táján fogja megtartani. Az előleges terv szerint a magyar államvasuton mennének Zsolnáig, onnan a Vágvölgyön keresztül az osztrák államvaspálya most épülő vonalán, mely akkorra minden valószinüség szerint kiépül annyira, hogy a kirándulók utjokat rajta *Pozsonyig* megtehetik. Itt lesz a vándorgyülés s esetleg innen átrándulnak Bécsbe is. A visszautazás hajón történik, a nevezetesebb pontok érintésével. A jövő évre nagyobb szabásu kirándulás van tervben a korinthusi szoroshoz.

A csángó-magyar-egyesület e hó 29-én délben tartja alakuló gyülését. Mindenki részt vehet, a ki tagul beirja magát. A tagsági dij egy évre 3 forint.

Az első hazai takarékpénztár elnöke és vezérigazgatója, a nagyérdemu *Hajós* József nyugalomba vonulván vissza, az igazgatóság *Várady* Károly kir. tanácsost választotta meg elnöknek, *Steiger* Gyulát pedig vezérigazgatónak.

Közgyülések. Az *országos protestáns árvaegylet* közgyülése e hó 25-én volt b. *Kochmeister* Frigyes elnöklete alatt. Az árvaházban a lefolyt évben 71 árva talált ellátást és nevelést. A 12,348 forintot tevő kiadást a bevételek nem fedezték, s 631 frtot a tőkéből kellett elvenni. Másrészt a vagyon szaporodott; báró Laffert Antal korán elhunyt öcscsének és keresztfiának, Bánó Antalkának emlékére 4000 frtnyi alapitványt tett s kisebb alapitványokban is 800 frt folyt be. Az egyletnek kitünően vezetett hat osztályu népiskoláját 50, többnyire ingyenes bejáró tanuló is látogatja, kik között 26 más vallásu. A közgyülés a választmány jelentését tudomásul vette, fáradozásáért köszönetet szavazott s azután jegyzőkönyvileg megörökitette néhai Hornyánszky Viktor emlékét, ki az egylet alapitói közé tartozott s a pénztárnoki teendőket 20 éven át a leglelkiismeretesebben dijtalanul látta el. — A *magyarországi zenemüvészek segélyegylete*, az e hó 22-iki közgyülés elé terjesztett jelentés szerint 33,551 frtnyi vagyonnal bir; rendes tagjainak száma 121, az alapitóké 50. Az ez évben kiosztott segélyösszeg 399 frtra rug, a segélyezettek száma pedig 13.

MI UJSÁG?

A bukovinai magyarok közül ismét haza hoznak vagy ezer főnyi csapatot pár nap alatt. Az intézkedés sürgősen szükséges. Józseffalván, honnan a multkor senkit sem hoztak el, mert a haza kivánkozók még rendezték ügyöket, sokan igen válságos helyzetbe jutottak az által, mert eladták mindenöket, munkára nem szegődtek, hanem várták, hogy elszállitják őket. Ezekre inség nézett volna. A hazatelepitést vezető bizottság tehát, mely már a három szállitmánynyal befejezettnek hitte feladatát (a további intézkedésekre tudvalevőleg egy más bizottság van alakulóban) e hó 24-én még egy ülést tartott Somssich Pál elnöklete alatt, s elhatározta, hogy a hazakivánkozók közül a legszegényebbeket elhozatja. Pénz eddig körülbelől 60,000 frt gyült be; van tehát utiköltségre, de az a baj, hogy hajlék és munka nincs számukra. Felszólitást intéznek tehát a hatóságokhoz, községekhez és egyesekhez, a végből, hogy csángókat alkalmazzanak munkára. Később azután ezeket is Pancsova vidékére viszik, mert a fő az, hogy az egész bevándorló tömeg együtt maradjon. A szekeres gazdák már utban vannak; összesen százkilencz család, kiket Erdélyben mindenütt szivesen fogadnak, s ellátják utravalóval a hosszu és nehéz utra. A legnagyobb rész Istensegitsből való, nehány család Hadikfalváról. Harminczkilencz szekérrel és 85 lóval jönnek.

Beszterczén, Tekén, Szászrégenben szintén szivesen fogadták a hazatérőket. Vezetőjük Miklós István istensegitsi gazda, ki értelmes ember s talpra esetten válaszol az üdvözlésekre. Szekerén nagy nemzeti lobogó van, melyre a felesége himezte rá «Isten segits». Maros-Vásárhelyre e hó 25-én délután értek, s a székely város a legnagyobb szivességgel fogadta őket. A polgármester elébök ment, a tüzoltók is kivonultak, s gondoskodtak élelemről, takarmányról bőven. Jóizü vacsorát rendeztek számukra. Egyik utasnak, kinek harmadik lova Beszterczénél kidőlt, 64 forintot gyüjtöttek össze. A másnapot is Vásárhelyen töltötték, hogy kipihenjék az egy heti fáradságos utat. E hó 27-én kora reggel mentek tova. Eleségen kivül minden család még 5 frtot is kapott. A további éjszakákat Maros-Ludason, Enyeden, Gyulafehérvártt, Déván stb. töltik. — A *Szent-László-társulat*, melynek egyik feladata a keleten lakó magyarok gyámolitása, e hó 26-iki ülésén szintén a beköltöző magyarok ügyével foglalkozott. Göndöcs Lajos fővárosi igazgató-tanitó, ki az egyik hazatérő csoportot vezette, négy csángó fiut hozott magával tanulni. A főváros kettőről gondoskodik; a másik kettő nevelésére pedig a társulat 400 frt évi összeget szavazott meg, s gondoskodni fog, hogy később valamelyik katholikus intézetben helyeztessenek el. Az elnöklő Schlauch Lőrincz püspök emlékezetbe hozta, hogy évek előtt a társulat ezer frtot szavazott meg a Magyarországba letelepitendő első székely községnek iskola és templom épitésére. Most tehát *kétezer* frtra egészitették ki ezt, s rögtön kifizetik, mihelyt az épitkezést megkezdik.

József főherczeg nejével Klotild főherczegnővel és gyermekeivel együtt *Fiuméba* érkezett és a «Villa Giuseppe»-be beköltözött. Kiséretökben vannak Holdházy apát-kanonok, a fiatal főherczegek nevelője, és gr. Zichy Irén udvarhölgy. A főherczegi család hir szerint május közepéig fog Fiuméban időzni.

Az országház tervei. Az épitendő állandó országházra beérkezett pályamüvek fölött az országos bizottság már döntött, s most e tervrajzok a budai fegyvertári épületben (a sikló mellett) vannak kiállitva.

Husz pályamű volt, melyek közül az albizottság nyolczra hivta föl az országos bizottság figyelmét, s e nyolcz közül négy nyert egyenként 5000 forint jutalmat, még pedig az «Alkotmány I.» jeligés terv, szerzője *Steindl* Imre müegyetemi tanár; a «Patres conscripti» czimü, szerzője *Hausmann* Alajos müegyetemi tanár; az «Alkotmány II.» jeligéjü, szerzői *Schikedánz* Albert és *Freund* Vilmos, budapesti épitészek, és végre a «Sancti Stephani Regis» czimü, szerzői *Wagner* Ottó mint tervező, *Kallina* Mór és *Bernd* Rezső mint munkatársak. Ezeken kivül megvételre ajánltatott két terv, melyek egyikének szerzői *Fellner* és *Helmer* bécsi épitészek, másiknak szerzője *Förster* Emil szintén bécsi épitész. E két pályaterv egyenként másfél ezer forint dijban részesül. A bizottság tehát 23,000 frtnyi pályadijat itélt oda. A tervek örvendetesen bizonyitják, hogy az épitész-müvészet Magyarországon jelentékenyen haladt. E tervek többje sok tekintetben rendkivül kitünő munka s csak az sajnos, hogy egyike sem kerülhet tényleges keresztülvitelre, s az ötezer forintos fő dijat egyik tervnek sem adták ki, mert egy sincs olyanul kijelölve, hogy egészen a szerint épitik föl az országházat a dunaparti tömő-téren. Ennek nem maguk a tervezők okai, hanem a föltételek, melyekről utólagosan kitünt, hogy többféle kétséget támaszthattak. A négy megjutalmazott terv közül fogják elfogadni az egyiket, mig a megvásárolt pályamüveket az épitéssel megbizandó épitész a később adandó utasitások alapján fogja fölhasználhatni. A megjutalmazott tervek mindegyike külön és oly sajátos előnyökkel bir, hogy a megbizott épitész azokat fölhasználni lesz kénytelen.

Budavár visszavétele kétszázados évfordulójának megünneplésére Thaly Kálmán inditványt tett a történelmi társulatban, ez pedig most a fővároshoz intézett átiratot ez ügyben. Ez kiemeli, hogy Magyarországra és fővárosunkra nézve örökre emlékezetes Budavárának 1686. szeptember 2-án a töröktől való visszafoglalása, mert ez által nyert az addig három részre szakadt ország ismét egy központot s a magyar vitézség ekkor nyert örök nevet. A történelmi társulat inditványozza tehát, hogy a főváros ünnepelje meg e nap kétszázados évfordulóját. A társulat óhajtandónak véli egy a visszafoglalás történetét részletesen tárgyaló monografia megirását, egy ama korbeli nyomtatványokból, fegyverekből, érmekből, stb. szervezendő kiállitás rendezését s a várfal illető helyén emléktábla elhelyezését.

Arany szobrára e hó 21-ikéig 47,217 frt gyült össze a magyar földhitelintézetnél.

Kossuth Lajos, ki ép most oly bámulatos jelét adja szellemi és testi frisseségének ama levelek irásával, melyeket egyes törvényhatóságokhoz intézett, tudományos irodalmunkat folyvást figyelemmel kiséri. Legközelebb is Aigner könyvkereskedése utján megrendelte Schwarcz Gyulának «Die Democratie», Keleti Károlynak «Hazánk és népe», ifj. Széchenyi Imrének «Amerikai levelek» s gr. Andrássy Gézának «Az otthont mentesitő törvény» czimü munkáikat.

A müegyetem rektora, Szily Kálmán fölhivást intéz azokhoz, kik 1851-től egész mostanig a müegyetem és az egykori József-ipartanoda tanulói voltak, habár csak rövid ideig is, sziveskedjenek őt jelenlegi állásukról és foglalkozásukról junius 15-ikéig értesiteni. Statisztikai kimutatás kiegészitéséhez szükséges ez, mely nem sokára fog megjelenni.

Az osztrák-magyar bank alkormányzói állására, az elhunyt Fest Imre helyére, a bank már megtette a kijelöléseket. A magyar pénzügyminiszternek hármat fog ajánlani: *Kautz* Gyulát, az egyetem kitünő tanárát, *Kerstinger* István és *Rust* Bernát főtanácsosokat.

Esküvő. Gyulai Pál kitünő irónk leányának, Margitnak esküvője ifj. Markos György magyar államvasuti fiatal mérnökkel április 21-én tartatott az egyetemi templomban.

Az esküvőn nagyszámu közönség volt jelen. Násznagyok voltak: Marsalkó Leó kir. itélőtáblai tanácselnök és Szász Károly. Nyoszolyó leányok: Horváth Ilonka (a menyasszony unokatestvére, kinek elhunyt édes anyja első izben a Petőfi neje volt), Greguss Gizella és a menyasszony nővére: Gyulai Aranka. Vőfélyek: Csengery Lóránt földhitelintézeti titkár (néhai Csengery Antal fia), Markos Mihály (a vőlegény fivére) s Gyulai Kálmán huszárhadnagy (a menyasszony fivére). Tanuk voltak b. Kemény János és Szontagh Pál képviselőházi alelnökök s Hajós János min. tanácsos. A vőlegény szülői szintén megérkeztek Kassáról e családi ünnepélyre, s jelen volt a menyasszony nagyatyja: Szendrey Ignácz, ki 83 éve daczára teljes erőben, egészségben vett részt kedves unokája nászünnepélyén. Az esketést Bogisich Mihály budavári plébános és akadémiai tag végezte.

Laczháza érdemes ref. papját, az irodalomból is jól ismert *Könyves Tóth* Kálmánt, nagy szótöbbséggel a debreczeni ref. ápoló intézet lelkészévé választották. A jeles pap, ki tizenhét év alatt annyira kiérdemelte hivei ragaszkodását, a mult vasárnap tartotta bucsubeszédét Laczházán. Nagy meghatottsággal hallgatták az emelkedett szellemü beszédet, melynek alapigéje volt: «Azért én igen sirtam; mondá egy a vének közül: ne sirj».

* **A Párisban elhunyt dr. Krishaber Mórra** vonatkozólag azt a helyreigazitást közlik velünk, hogy nem Kulán, hanem Feketehegyen (Bácsmegyében) született és orvosi tanulmányait nem 30 éves korában kezdte, hanem 24 éves korában; rövid félbeszakitás után folytatta, és mint másodéves orvosnövendék ment ki Párisba 1859-ben.

Kiállitás Pozsonyban. Érdekes kiállitást rendeznek Pozsonyban. Az ott lakó és környékbeli uri családok birtokában levő képeket, szobrokat és mű-

**

tárgyakat és a Pozsonyban élt művészek műveit gyüjtik össze.

Nemzetközi kiállitás Milanóban. A milanói községi tanács elhatározta, hogy 1887-ben világkiállitást rendez, melynek költségeire meg is szavazott nyomban két millió lirát.

A léghajó történetéről érdekes adatoknak jutottak legujabban nyomába, most, midőn a Mongolfière testvérek működésének száz éves fordulóját ünneplik. Ezek szerint Guzman páter már 1709 aug. 8-án fölszállott egy léghajón, mely alatt tüz égett, Lisszabon fölé. Kevéssel ezelőtt a portugal király kanonoki és tanári állomást adott neki, hogy buvárlatait annál könnyebben végezhesse. VI. Károly neje Izabella egyengette a fiatal pap utját, és levelezésük érdekes adatokat szolgáltat a léghajózás történetének előzményeiről. A király Guzman találmányának olyan fontosságot tulajdonitott, hogy halálbüntetés terhe alatt tiltotta meg kivüle bárkinek is, hogy a levegőbe emelkedjék. A katholikus papság azonban büntetésre méltó cselekményt látott az egész kisérletben, és megtudta annak ismétlését akadályozni, a mi azt hamarosan feledésbe merité.

Temetkezési kiállitást rendeznek Rochester városban, New-York államban. E kiállitáson koporsók, halottvivő kocsik, gyászöltözetek, bebalzsamozó szerek, koszoruk s más effélék tétetnek ki közszemlére. Régi mumiákról is gondoskodtak.

A «Jogtudományi Közlöny» április 27-iki (17-ik) száma következő tartalommal jelent meg:

Telekkönyvi reformkérdések. *Tóth Gáspár* selmeczi ügyvédtől. — Észrevételek az általános magánjogi törvénykönyv tervezetének a dologi jogot tárgyazó részére. Dr. *Haller Károly* kolozsvári egyetemi tanártól. — Jogirodalom: Die Lehre von den Processkosten. Irta Dr. Waldner Viktor. Dr. *Székely Miksa* budapesti ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: Az egyidejüleg tett egyenlő utóajánlatokról. Dr. *Hauer Gyula* soproni ügyvédtől. — A követelések osztályozása az 1881. évi csődtörvény szerint. Dr. *Holländer Lajos* budapesti ügyvédtől. — Különfélék. — Nyilt kérdések. MELLÉKLET: Curiai határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségü határozatai. — A bünvádi eljárás tervezete a budapesti ügyvédi kamara szakbizottsága előtt.

—x— Assicurazioni Generali. Lapunk hirdetési rovatában található ez intézetnek, az 1882. évre és fennállásának 51. évére vonatkozó zárszámlája. E régi intézet, tevékeny és óvatos üzletvitelének megfelelőleg, az elmult évben is jelentékenyen haladt hatalmas fejlődésében. A dijbevételek 761,730 frt 98 kr gyarapodás mellett felemelkedtek 12.783,415 frt 63 krra. A dijkötelezők tárczája 1.768,863 frt 20 krnyi gyarapodással elérte a 17.250.119 frt 23 krt. A még érvényben álló életbiztositási tőkék 5.214,551 frt 19 krnyi szaporodással felmennek 70.822.205 frt 82 krra. A készpénztartalékok gyarapodtak 784,670 frt 68 krral és a biztositékul szolgáló részvénytőke és kézpénztartalékok immár kitesznek 28.799,108 frt 6 krt. Köztudomás szerint a lejárt évet nem lehet a biztositási üzletre előnyös évek közé sorolni, és e tény a Generali által teljesitett kárfizetésekben is kifejezésre talál. Az előttünk fekvő kimutatás szerint a társaság 1882-ben 32,591 káresetben kármentesitések, mentési és kárbecslési költségek fejében kifizetett 9.186,775 frt 13 krt, vagyis kerek összegben 1½ millió frttal többet mint a megelőző évben. Ez intézet által alapitása óta kármentesitésekben, mentési és kárfelvételi költsegekben kifizetett összegek 488,258 káreset mellett tesznek 160.174,718 frtot; mely összegben hazánk részt vett 68,982 káresetben 27.831,634 frt 50 krral. Az előttünk fekvő jelentés különösen kiemeli az életbiztositási üzlet örvendetes fejlődését. Az ujonan kötött életbiztositások kitesznek: 1874-re 5⅔ millió frtot, 1880-ra 8⅔ millió frtot, 1881-re 9¼ millió frtot, 1882-re 12 millió forintot és az 1883. év első negyede még további emelkedést tüntet fel. E tény a biztositó társaság hitel- és bizalomképességének fokmérőjéül veendő és egyszersmind a legszolidabb és a legbiztosabb alapot adja az intézet további fejlődésére és haladására. E körülménynek, különösen a jelentékeny tartalékok megfontolt gyüjtésének róvhatja fel a Generali, ha mégis azon helyzetben van, hogy a viszonyok kedvezőtlen volta és oly jelentékeny tartalékok félretétele mellett is képes volt a 315 frttal befizetett részvényre 255 frank osztalékot adni.

HALÁLOZÁSOK.

Dicskei Váradi József, a magyar kir. udvari kanczelláriának előadó tanácsosa, meghalt Pátyon 84 éves korában. Érdemes férfiu volt, művelt és hazafias lelkületü. Közhivatali tevékenysége a régibb évtizedekre esik, legutóbb a tudományoknak élt, de csak névtelenül szerepelt. 1800 ban született Bécsben, hol atyja államtanácsos és Ferencz császár kabinet-titkára volt. Legelőbb a fiumei kormányzóságnál lett fogalmazó, majd a budai helytartó-tanácshoz hivták; később Ferencz császár a magyar udvari kanczelláriába nevezte ki titkárnak. A legbonyolultabb ügyeket bizták rá mindig; intézkedései liberális szellemüek voltak s e miatt sok kellemetlenséget szerzett magának. A szabadságharcz idején Kossuth bankigazgatóul szándékozta kinevezni, de ez állása elfoglalásának utját vágták a csakhamar bekövetkező katasztrófák. Várady is elfogatott, az uj épületbe zárták, de később felsőbbek befolyásával szabadon bocsátották. Ez időtől kezdve Pátyon élt visszavonultan. Bár többször hivták, de ő hivatalt nem vállalt, csak kedvencz foglalkozának, az archaeologiának élt s egy olyan muzeuma van Pátyon, mely ritkitja párját. Irodalommal is foglalkozott. Irt az «Archaeologiai Értesitő»-be szakczikket, a «Hon»-ba közgazdaságiakat. Legnagyobb dolgozata: «Fiuméről és a Fiuméba vezető vasutirányokról» 1869-ben jelent meg. Ő volt a telki apátság visszaszerzésének is névtelen, de legbuzgóbb apostola, s e kérdésben az agitációt még 1847-ben kezdte, s a kiegyezés után folytatta. Egy fia maradt: Sándor és egy leánya Ilona, özvegy Pászthory Sándorné.

Fokner József, a szabadságharczban vitéz alezredes, elhunyt Temesvártt, 83 éves korában. Stájerországban született, a katonai pályára lépett, 1848-ban pedig a magyar honvédségbe vétette föl magát, s végig küzdötte a szabadságharczot. Mikor Kossuth Orsováról kivonult, ő védte a mehádiai szorost. Mint menekült, Baltimoré-ba vonult s keze munkájából élt. Visszatérve 1859-ben, jó hazafiak a temesvári első takarékpénztárnál szereztek neki állást. Ugyanez intézet 1879-ben, husz évi szolgálat után nyugdijazta.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Antunovits Pál, Szabadka város érdemes polgármestere, 73 éves korában. — Stiff Károly, nyug. m. kir. jogügyi főtanácsos, 60 éves korában, Aradon; ugyanott Szokoly Kálmán, gazdatiszt, 36 éves korában; Ammann Ferencz, polgár, 51 éves. — Réthy Pál, honvédkapitány, 63 éves korában, Ungvártt. — Schneider Nándor, nyug. honvédszázados, 45 éves korában, Pakson. — Lipovniczky Károly, plébános, Óváron. — Id. Ferdinánd Antal, szegzárdi nagykereskedő, 74 éves korában; ugyanott Rüll Lajos, megyei kiadó, 29 éves korában. — Vaida József, nyug. kir. járásbiró, 76 éves korában, Kőszegen. — Varga Károly, árvapénztári ellenőr, 36 éves korában, Török-Sz.-Miklóson. — Dr. Kánitz Simon, lugosi derék orvos, dr. Kánitz Ágost kolozsvári egyetemi tanár édes atyja, Bécsben. — Ziska István, ügyvéd, 33 éves korában, Kassán. — Módly Mátyás, nyug. számtartó a tolnamegyei Zombán. — Pavisevics Sabbás, krusedoli arkhimandrita, ki a szerb irodalomnak is munkása volt és Cicero fordításával érdemeket szerzett, Szegeden, hol gyógyulás végett tartózkodott. — Sztojánovits Vazul, torontálmegyei szolgabiró, 45 éves korában, Antalfalván. — Szentgyörgyi József, nyug. cs. k. hadbiztos, 80 éves korában, Kolozsvártt. — Mócs Zoltán, Mócs Zsigmondnak, a «Fiume» szerkesztőjének kis fia, Fiuméban. — Dr. Werner János, Székesfehérvár derék főorvosa, kinek halála a legmélyebb részvétet keltette.

Özv. Kollerich Mártonné szül. Kozmár Terézia, a főváros egyik legtekintélyesb polgári családjának tiszteletreméltó matrónája, 80 éves korában. — Szabó Kálmánné szül. Nits Emilia, a czibakházi jegyző neje. — Özv. Löwyné szül. Deutsch Róza, 52 éves korában, Budapesten. — Kohn Hermanné született Pollák Teréz, 26 éves korában, Miskolczon. — László Mariska, László Mihály irótársunk kis leánykája, Budapesten.

Sandeau Gyula, a franczia szépirodalom egyik kitünősége, kit szép elbeszéléseiért választottak meg az akadémia tagjai közé, meghalt e hó 20-án Párisban, 72 éves korában. Műveit a mély erkölcsi komolyság, nagy emberismeret és izlés jellemzi. Szinműveket is irt, de igazi tere az elbeszélés volt. Ő támogatta Sand Georges-t is első irodalmi föllépésében, s a hires irónő (Dudevantné), a Sandeau iránti barátságból vett föl annak nevéhez hasonlót az irodalomban.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Hajdu-Nánás. A mult század az 1800. év deczember 31-kével végződött; ekkor telvén be Kr. u. tizennyolcz teljes száz esztendő; ép ugy, mint az első száz év 100. decz. 31-kén. Az uj század mindig 101., 201., stb., 1801. január 1-ével kezdődik. Ez oly világos, hogy fölösleges magyarázni is. E szerint az illető, a ki 1800. februárban született, még a mult század gyermeke.

L.-Szent-Miklós. Ily vitában: a vezeték- (vagy családi) név-e a fő, vagy a keresztnév? dönteni nagyon nehéz; attól függ, mily szempontból tekintjük. Hogy az *egyén* megnevezésére, vagy jelölésére melyik szolgál a kettő közül? — egyik sem; hanem a kettő együtt. A vezetéknév megkülönbözteti az embert családilag, a keresztnév azon család körében egyénileg; de csakis azon egy család körében, mert bizonyos, hogy több János vagy József van a világon, mint Kiss, Mailáth, vagy Kemény, stb. Eredetileg csak keresztnevök volt az embereknek s hogy a hasonnevüektől megkülönböztessék, az apja (szintén kereszt) nevét is hozzátették, pl. Miklós, a Péter fia; de a megkülönböztetésre ez sem volt elég; s igy alakultak végre az állandó *család*-nevek. — A kérdést, ugy téve föl mint *ott* föltétetetti nem lehet eldönteni, de nem is érdemes vitatkozni fölötte.

Katona J. emlékezete. Ha jól sejtjük: ez is pályázott. Van benne némi jó is, de egészben nem üti meg a mértéket. Aztán csupa Katona-ódát mi sem adhatunk heteken át.

A fecskéhez. Ily tárgyu «fecskeverset» legközelebbről közöltünk. Ez azonban a Tompa Gólyájára is erős reminisczenczia Azért — mellőzzük.

Mary. Mind a három (akár négy) forditás csinos. Csakhogy a Heine «Halászleánykáját» Petőfitől s Idunától kezdve már tizen is leforditották; a Mathisson szentimentális dala ma már nem hat az érzékeny szivekre; s a Martialis két epigrammja is inkább philologiai közlönybe való. Igy nem a *miként*, hanem a *mi* ellen levén fő kifogásaink: lapunk s olvasóink izlésének megfelelőbbeket szivesen fogadunk.

Nem közölhetők. Emlékezés. Ima (versfökben a szerző nevével). Még egy éve. Atyám sirján. Hol vannak! . . . Kedvesek előttem. — Arany János halálára. A költő halála. — Földi üdv. Nóra sirján. Ajándékkönyvbe. Isten veled.

SAKKJÁTÉK.

1220-ik számú feladvány. Anderson M.-tól (Gothenburgban).

Sötét.

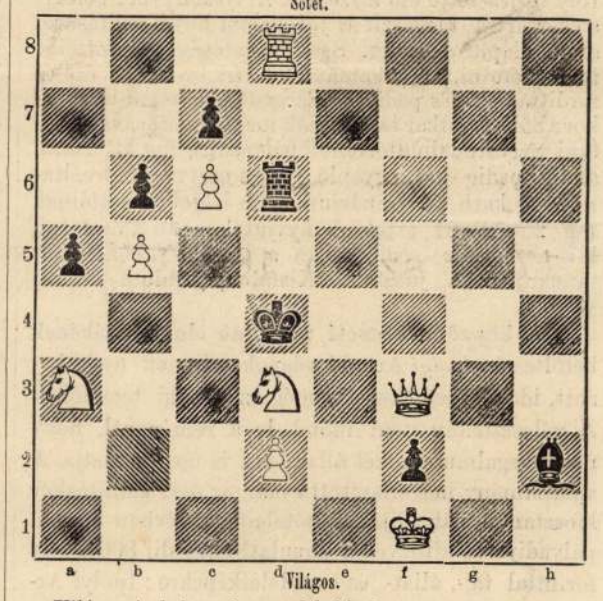

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1215. sz. feladvány megfejtése.

Kondelik K.-tól.

Megfejtés.

	Világos.	Sötét
1.	Vg8—f7	He5—f7 : (a)
2.	Bd4—f4	Ke3—f4 :
3.	Hb4—d5 matt.	
	a.	
1.		He5—f3
2.	Vf7—a7 :	Ke3—f2 (b)
3.	Bd4—f4 matt.	
	b.	
2.		Hf3—d4 :
3.	Va7—d4 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Nagy-Dobronyban* Németh Péter. *Budapesten* K. J. és F. H., Andorfi Sándor. *Nagyváradon* Németh Dezső és Szilágyi Keve. *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Április hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
29	V	G 5 Péter vt.	G 5 Rog. Szib.	17 B Husvétvas.	22 Pass.
30	H	Ker. nap. S. K.	Kerény, Eutróp	18 Husvéthétfő	23 Mathu.
1	K	» » F. s J.	Fülöp és Jakab	19 Husvétkedd	24 Mihály
2	S	» » Atan p.	Zsigmond	20 Trich. Tiv.	25 Mózes
3	C	Áldozó csüt.	Áldozó csüt.	21 Január és t.	26 Böjt J.
4	P	Florián vt.	Monika	22 Szicz. Tiv.	27
5	S	Gocsárd, Pius	Gocsárd	23 György vért	28 S I per.

Holdváltozásai: ● Ujhold 6-án 11 ó. 14 pk. este láthatlan ◔ fogyatk.

Tartalom.

Szöveg: Jerney János. Dr. *Kováts Gyulától.* — A hárfa. Költemény. *Bartók Lajostól.* — Régi barátomhoz. Költemény. *Dinitől.* — A szürke nyul. Elbeszélés. — A mi czigányaink. — A lelencz. — Nasby Magyarországról. — Egy magyar tengerész Braziliában. *Röthy Frigyestől.* — Egyveleg. — A szinpad csodái. — Bukaresttől Konstantinápolyig. — Dolmabagdse. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Jerney János. — Dolmabagdse. — Czigány-család. Böhm Pál festménye. — A lelencz. Cartens festménye. — A szinpad csodái: 1. Lohengrin megérkezése. 2. Összeomló hid. 3. Vihartól korbácsolt tenger. 4. A házbeomlás a «Prófétá»-ban.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Eskór (epilepsia) és **minden ideg-betegség levél utján** gyógyittatik dr. Killisch speczialista által, Drezdában (Szászország). — **Ezer meg ezer gyógyitás.** A párisi tudományos társaság aranyérme.

vonzerővel, melyet most Renz czirkusza gyakorol a fővárosi közönségre. A népszinház igazgatója tehát — a szeget szeggel elvére gondolva, — egy arab akrobáta társulatot szerződtetett, s most *Beni-Zug-Zug* mutatja be rendkivüli testi hajlékonyságát, vakmerő ugrásait, s egy fiatal Sámson (Hamudé a neve) óriás erejét, melylyel 15—17 társát képes egyszerre fölemelni.

Közintézetek, egyletek.

A mérnök- és épitész-egylet vándorgyülése. A magyar mérnök- és épitész-egylet idei közgyülésén elhatározta, hogy más társulatok példájára évenként kirándulásokat rendez az ország különböző vidékeire. Az első kirándulás szinhelyéül *az erdélyi részeket* jelölték ki, s mintegy 130-an e hó 7-én indultak el Budapestről különvonaton *Kolozsvárra*, a vándorgyülésre. A legszivesebb fogadtatás várt rájok. Az indóháznál a városi kapitány mondott üdvözletet, s az egylet nevében Hieronymi válaszolt rá. Az ismerkedési estély éjfél utánig tartott. A gyülés e hó 8-án nyilt meg, élénk érdeklődés mellett. *Tolnay* Lajos, az államvasutak vezérigazgatója nyitotta meg az ülést, szólva a technikai tudományok fontosságáról, s a vándorgyülés czéljáról. Ezután *Hieronymi* államtitkár olvasott fel értekezést a mérnöki karról, az uralkodó bajokról s azok orvoslásának módjáról. Ajánlotta különösen a műszaki tanács alakitását és a külföldön való tanulás megszoritását. Az értekezést nagy tetszéssel fogadták, valamint utána a *Perczel* felolvasását a tömösi vasutról és a *Steindl*-ét Vajda-Hunyadról. A gyülés után nagy díszlakoma volt, mely alatt természetesen sürün folytak a felköszöntések. A gyülés előtt és után kisebb-nagyobb csoportokra oszolva megtekintették a muzeum gyüjteményeit, a város nevezetesebb épületeit, a Zsigmond korából való góth stylü főtéri kath. templomot, az I. Mátyás király korából való farkas-utczai reform. templomot, Mátyás király születése házát, az egykor Mátyás kir. konyháját képezett lábasházat, a városházat, Bánffy-házat, az egyetemi épületet, szinházat, az 1716-ban Steinville generalis által épitett fellegvárat, stb. Kolozsvárról a gyülés tagjai (mintegy százan) *Maros-Ujvárra* mentek a sóbányák megtekintésére. Az aknákat kivilágitották tiszteletükre, s gondoskodva volt, hogy mindent megtekinthessenek. Innen *Brassóba* mentek, hová reggel 8 óra után érkeztek s azonnal a brassó-predeáli vasut megtekintésére indultak. Az egy kilométernyi alagutnál leszálltak a vonatról, s gyalog mentek keresztül. Predeálon a romániai állomásfőnök üdvözlé őket. Gregerson vállalkozó pedig megvendégelte a társaságot. *Schwarzel* titkár ez alkalommal azt inditványozta, hogy e kirándulás emlékezetére az egylet állitson emléket ama vitéz honvédeknek, kik a tömösi szoros védelmében 1849-ben Kiss ezredes alatt elestek az oroszok golyóitól. Kétszáz forint gyült be azonnal rá s Hofhauser épitész megigérte, hogy az emléket dij nélkül állittatja fel. Délután visszatértek Brassóba, hol a Czenk-hegyről megnézték a várost s aztán a „Bukarest" fogadóban 170 teritékü lakoma volt, sok lelkes felköszöntővel. *Segesvárt* is meglátogatták, hol Bethlen főispán adott ebédet. *Gyulafehérváron* ünnepélyes fogadtatás volt. A város megtekintése után a sétány kioszkjában rendeztek vacsorát. E hó 11-én *Vajda-Hunyadra* s a *petrozsényi* bányák megtekintésére indultak. Vajda-Hunyadon Steindl épitész vezette a látogatókat s megmagyarázta az épitkezések tervét. *Aradon* szintén szives fogadtatás várta a gyülés tagjait, kiknek itt volt utolsó állomásuk.

Az irók és müvészek társaságának választmánya elhatározá, hogy *Lauka Gusztáv* irói munkásságának negyvenedik évfordulóját november 8-dikán megüli s a veteránnak aranytollat nyujt át. Továbbá *Izsó Miklós* szobrásznak siremléket állit, mivégre öttagu bizottságot alkotott, felhíva a képzőmüvészeti társaságot, hogy az is öt taggal képviseltesse magát a bizottságban. Huszár Adolf megigérte, hogy a siremlékre dij nélkül késziti el Izsó mellszobrát.

Egyház és iskola.

Az evangelikus egyház egyetemes gyülése e hó 11-én nyilt meg Budapesten. Legelőször is Zsedényi Ede főfelügyelő feledhetetlen emlékének adtak kifejezést jegyzőkönyvileg. Ezután az uj főfelügyelőt báró *Radvánszky* Antalt küldöttség vezette be, s lelkes éljenzéssel köszöntötték. Báró *Prónay* Dezső, ki ideiglenesen foglalta el az elnöki széket, üdvözölte, s most a templomba vonultak, hol Geduly szuperintendens beszéde után az uj főfelügyelő letette az esküt. A gyülésterembe visszatérve, nagy éljenzés közt nyujtották át a főfelügyelői pecsétet. Radvánszky nemes szellemtől áthatott beszédet tartott, szólt az egyház kivánatairól és feladatáról, a hazafi érzelem szükségéről, egy közalapitvány létesitéséről, a mihez ha a 225,000 evangelikus család mindenike egyszer mindenkorra két forinttal járulna, ötödfélszázezer forintnyi tőke gyülne össze. Az uj főfelügyelő e pontnál a rá eső két forintnyi illetőséget előlegesen *kétezer* forinttal beváltani ajánlkozott. Végül az uj állásban melegen ajánlá fel hű szolgálatait a hazának és egyháznak. A megéljenzett beszéd után *Bánó* József üdvözölte röviden. A gyülés elhatározta, hogy a főfelügyelő beköszöntő beszédét jegyzőkönyvbe igtatja.

A reformátusok egyetemes konventje e hó 10-én nyilt meg Debreczenben, b. Vay Miklós elnöklete alatt. Az iskolai főfelügyelet tárgyában a miniszterium által kibocsátott pontozatok képezték a fő tárgyat. B. Vay Miklós, gr. Lónyay Menyhért, Révész Bálint és Imre, Szász Domokos, Mocsáry Lajos és többen szóltak hozzá. mindnyájan sérelmesnek találván azokat. Elhatározták, hogy föliratot intéznek a kormányhoz, s a főfelügyeleti jogra az 1848. előtti eljárás fentartását kérik. A konvent fő tárgyai közé tartoznak a zsinati előmunkálatok s a ref. iskolák oktatásügyének reformja.

Mi ujság?

A novi-bazári kerületből érkező hirek most a várva-vártak. Csapataink e hó 8-án átlépték a határt, s folytatják tovább a Bosznia és Herczegovina okkupálásával még be nem fejezett megszállást. A novi-bazári ut eddig még akadály nélküli volt, a mi az ellenállást illeti, de terem szetes akadály van elég, ezekhez járult az első napok hősége is, aztán pedig a nekieredt eső. Taslidsa megszállásánál az ottani török parancsnok és Killics vezérőrnagy közt félreértés fordult elő. A török parancsnok nem akart kivonulni a kaszárnyából, miután nem kapott rá utasitást. Később azonban megjött Konstantinápolyból az utasitás, hogy a török csapatok hagyják el Taslidsát. Az e hó 8-ikától 11-ikéig történteknek ez volt ott legnevezetesb mozzanata.

A kabuli angol követség lemészárlása egyike a legbarbárabb eseményeknek. De az afghán főváros történetében nem most fordult elő első izben, s az angolok a saját magok példáján is okulhattak volna már. Az angol-afghán háboru után Kabulban föláliitott követség minden tagját s 75 főnyi őrséget lekonczolták e hó 3-án. A vitéz Cavagnari őrnagy és kabuli követ is ott lelte halálát. (Cavagnari arczképét és életrajzi adatait a „V. U." ez évi 20-ik számában megtalálhatja az olvasó.) Az afghán ezredek lázadása készitette elő a vérfürdőt. Jakub khán sorsáról semmi biztos hir sincs. Egyik hir azt állitja, hogy kényszerülve volt a lázadokhoz csatlakozni, a másik hir pedig nem tartja valószinütlennek, hogy ő is áldozatul esett. Hogy a zendülést és mészárlást orosz fondorlatok mozditották elő, az angol lapok nyiltan hirdetik, s a kormányt oly szigoru intézkedésekre sürgetik, mely Afghanistánban lehetetlenné tegye az oly borzalmak ismétlődését, minő a szeptember 3-iki.

A párisi „Figaro" a „Vasárnapi Ujság"-hoz. A „Figaro" fölemlitve, hogy lapunk közölte a párisi segélybizottság kiválóbb tagjainak, köztük a „Figaro" szerkesztőinek életrajzát és arczképét, a következőket irja: „Köszönet laptársunknak ott a Duna partján mindazon hizelgő dolgokért, melyeket rólunk mondott, de a melyeket reprodukálni tiltja szerénységünk".

Az „Arrogante" javára rendezett margitszigeti népünnepről a bizottság közétette a számadást. A szigetre szóló belépti jegyek után begyült a gőzhajózási társulatnál 8281 frt 80 kr, boltokban eladott jegyekért 1828 frt, hangversenyjegyekért 923 frt, a bálból 316 frt 10 kr, stb. Beleszámitva a felüladakozásokat, valamint a hirlapok által gyüjtött összegeket is, az *összes bevétel 13,373 frt 83 kr*, s az akakozásokból 650 frank aranyban.A kiadásokban a kárpitos és diszitési munkák 1223 forint 50 krba kerültek; az összes kiadás (zenekarok, nyomda) 2398 frt 20 krt tesz. Ezt levonva a befolyt 13,373 frt 83 krnyi összegből, *marad tiszta jövedelem 10,975 frt 63 kr, ezen felül még 650 frank aranyban*. A hazai takarékpénztárban jelenleg le van még téve 11,498 frt.

A külföldi szakerők, kik a Tiszaszabályozás és Szeged vizi védelme ügyében hivattak meg, már visszautaztak. A Tiszára, Szegedre és a fővárosi Dunaszabályozásra vonatkozó három terjedelmes szakvélemény végleges szövegezését és korrekturáját a szakférfiak *Jaquet*-ra bizták.

A spanyol király házasságához. Mária Krisztina főhercegnő kezének hivatalos megkérésével Canovas del Castillo bizatott meg, ki legközelebb Bécsbe utazik, hogy teljesitse e megbizatást.

Merénylet vagy nem? Rudolf trónörökös e hó 10-én reggel érkezett meg Prágából Bécsbe, s a városban az a hir terjedt el, hogy Bécs közelében a vonatra rálőttek. Ugyanis a vonat utolsó kocsijának ablaka betört, illetőleg lyuk támadt rajta, a mit lövés, vagy sebes kődobás okozhatott. Némelyek a dördülést is hallani vélték. A vizsgálat kideritette, hogy egy 10 éves fiu, Wittek Sebestyén kövekkel parittyázott, s véletlenül találta az egyik vaggon ablakát. A dördülés, melyet a vonat utasai hallottak, onnan eredt, hogy midőn a vonat Kahlenbergerdorfon áthaladt, egy hajó vasláncza elszakadt. A merényletről szóló hirek teljesen alaptalanok.

Ezüstmenyegző. Dr. Falk Miksa, a „Pester Lloyd" főszerkesztője, vasárnap ülte meg szoros családi körben ezüstmenyegzőjét, mely alkalomból számos üdvözlő táviratot kapott.

Nevezetes eseményt hirdet egy távirat, melyben el van mondva, hogy a „Vega" hajó szerencsésen megérkezett Yokohamába. E hajó ugyanis 1879. julius 4-én Norvegiából indult ki *Nordenskjöld* kapitány vezetése alatt s folyvást az északi tengerben Sziberia felett haladva a Behring-csatornán át érkezett meg Japánba. Ezuttal tehát az északi átjárás van fölfedezve. Igaz, hogy a mult tél igen enyhe volt s kétes, vajjon ez ut jövőben is egészen biztos lesz-e s a kereskedelemre, különösen Sziberiával, bir-e nagy fontossággal, de tudományos tekintetben nem kisebb jelentőségü, mint midőn Cameron először hatolt át Afrikán a keleti parttól a nyugotira. A „Vega" 264 napig volt a jégben s az egész expediczió alatt egyetlen haláleset sem fordult elő.

Blondin Bécsben. A kötéltánczosok fejedelme Blondin, jelenleg Bécsben, a kiállitási palota rotundájában produkálja szédítő mesterségét. Noha már 55 éves, a szédítő magasságban kifeszitett kötelen teljes biztonsággal és könnyedséggel sétál; átmegy rajta bekötött szemmel és zsákba bujtatott lábakkal, s átvisz vállán egy embert is. Nikita fejedelem is megnézte Blondin mutatványait.

Nagy erdőégés. Mehádia környékén a kincstári erdők már napok óta több helyen égnek, sőt a román határon tul terjedő részen, a Czézna-hegy oláhországi lejtőjén mintegy 300 holdnyi területen terjedt már el a romboló elem, mely a hegység magyarországi lejtőjére is átcsapván, most a herkulesfürdői magaslaton levő erdőségeket emészti. A fürdőhely kincstári gondnoka, Barczó Ede, mindent elkövet a tűz terjedésének meggátlására, a mi azonban alig lehetséges, mert az elképzelhetlen gyorsasággal harapódzik tovább s a fáknak földben levő gyökerei is égnek. Nincs kizárva a lehetőség, hogy a tűz egészen a fürdőig terjed, de ha ez nem is történnék meg, a kincstárnak már óriási károkat okozott, s ha elejét nem veszik, a kár és veszély belátlatlan mérveket ölthet.

Uj tenger Algirban. Franczia lapok arra figyelmeztetnek, hogy Algir tartományt egy nevezetes tünemény roppant veszélylyel fenyegeti. Az esőhiány folytán a források, kutak, sőt egész patakok teljesen kiszáradtak. Városokban és falvakban a lakosság ott leskelődik a kutak mellett, melyek csak cseppenkint adnak vizet a roppant költséges vizvezetékek daczára. Ez nem pillanatnyi jelenség, hanem

kikiáltott zeneszerzőink a hallérzéket fényes, erőteljes hangszerelés czime alatt derüre-borura ostromolják, s melyet a zenekarok nagy része csak e hangszerek ujabbnál-ujabb megrendelései után idézhet elő lelkiismeretes pontossággal.

Nem lehet kellőleg és érdem szerint méltányolni az alkatrészek kiállitóit. Gyártmányaik a kész hangszerek mellett közfigyelemre alig tarthatnak igényt; [illegible] is előnyösebb állást foglalnak el, mert fél-butor készitményeikkel hizeleghetnek korunk fényüzési hóbortjának, ez pedig biztos utlevél a jó eredmény minden hasznos oldala felé!

Sommás szemlénk hiányt mutatna, ha benne végül emlités nem tétetnék azon hangszerekről, melyek feltalálóik agyában csak az imét szülemlettek, s ez alkalommal lépnek először a világ elé. Látásuk megilletődést okoz, mint a ma született gyermek, s daczára, hogy alig hihetünk a müvészetre vagy az iparra nézve szükséges voltukban, egy közkiállitáson mindig örömest találkozunk velük, mint az eszmény utáni törekvés ki nem haltának bizonyitékaival.

A foganatositandó javitásokat ki óhajtanók terjeszteni a hangszerek kiállitási módjára mely jelenleg valóban a legmostohább. A vonó négyes és a fuvóhangszerek örökös hallgatásra kárhoztatva nyugszanak gondosan zárt szekrényeikben, a zongorák, orgonák, harmoniumok pedig az akusztika minden kellékeit nélkülöző helyiségekben hangzanak el, vagy lesznek kiáltóvá a szerint, a mint hangjok gyöngédségét vagy erejét akarnák érvényesiteni. Az eként mutatkozó hiány gyökeres orvoslására legalkalmasabb egy e czélra emelt külön épület volna, mely a hangzás törvényeinek ugy megfelelne, mint a képek számára épitett csarnokok a világitáséinak felelnek meg, s melyben a készitők által választott, vagy a kiállitás egész tartamára szerződtetett zenészek időszakonként hallatnák a hangszereket. Nem előnyösnek ugyan, de az adott viszonyokhoz képest aránylag elégségesnek bizonyult az osztrák és a svájczi bizottság berendezése, mely hangszerteremből, illetőleg hangszerszobákból állt; igy felülről s legalább két oldalról papirkárpittal bevont deszka-falak verték vissza a hanghullámokat. Néhány angol zongora-készitő, fenyő-léczekből hosszában összetákolt magas keritéssel kisérlette meg a hang nagyitását; keritéssel, mely előre hajolva a zongora fölött ereszt képezett, de hajó-fedélzetszerü kinézésével költőiségéből kivetkőztette az összbenyomást. Akusztika tekintetéből ez a mód sem elvetendő; az emelvény, vagy a mennyezet ellenben kétségen kivül elégtelen a hangvesztés meggátlására.

Irodalom és müvészet.

Belényesi Gábornak a „Budapesti Szemlé"-ben közölt angol novellájában egy csinos *franczia* vers fordul elő, melyet a forditó, mivel valószinüleg az angol eredetiben is francziául volt, forditásában is igy hagyott, mig egy angol szövegü kis dalt csinosan forditott magyarra. Nem lesz talán érdektelen a Szemle olvasóinak, e kis franczia költeményt magyarul olvasni. Egy szeszélyes lányhoz szól, ki imádóját a többi közt azzal is bosszantja, hogy ha ez szalagja szinét dicséri, másnap más szint vesz föl, s mikor az imádó azt is elragadónak találja, más napra ujra változtatja. Ime a kis költemény:

Kedves, a szinekről nékem
Kissé elfogult volt régen
Az itéletem talán.
Kéket, rózsaszint szerettem,
S azt hivém, csak ily keretben
Szép a szőke, barna lány.

Ámde most, látván, hogy ime
A kegyed szalagja szine
Két nap sem mutat egyet:
Nincs itélni bátorságom,
Szépnek azt a szint találom,
A mit épen hord kegyed.

Beöthy Zsolt irodalomtörténeti kézikönyvéből „*A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése*" megjelent az Athenaeum kiadásában a második kötet, mely Kisfaludy Károlytól a legujabb korig terjed. Nagy nyolczadrét 321 lap, ára 1 frt 80 kr. Beöthy e müvének első kötetét egyhangu dicsérettel fogadta a sajtó. Nem kompilácziót adott, mint oly sokan, kik Toldy irodalomtörténete után baktatva, utána mondtak mindent, a mit csak az érdemes irodalomtörténetiró állitott; sokszor meg sem értették. Beöthy önállóan itél; az adatoknak maga is utána járt s helyreigazit nem egy téves adatot. Világos, tiszta ismertetést nyujt egy-egy korszakról megismerteti az irányt, a kort, a közreható tényezőket és viszonyokat; jellemzetesen és tömören ir a különböző időszakok költőiről és iróiról. A kötet felét költemények és prózai mutatványok teszik. Nemcsak az iskolák számára hasznos irodalmi ismertető e könyv, hanem a közönség ama részének is, mely irodalmunk felől tájékozást óhajt.

A Párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállitásról a kormány megbizásából a m. kir. statisztikai hivatal által szerkesztett *hivatalos jelentés*ből a 6—9-ik füzet fekszik előttünk. E jelentés az egyes szakok vagy iparágak szerint elkülönzött jelentésekből van összeállitva, melyek mindenike egy-egy szakember illetékes tollából foly. Igy a 6-ik füzet, a „*Mezőgazdaság*" főczime alatt két kisebb körü jelentést tartalmaz: Dr. *Rodiczky* Jenőét a kereskedelmi trágyák, trágyázási kisérletek, gabonafélék, gumós és gyöknövények, hüvelyesek, zöldség és aszalt gyümölcs felől; s a *Gamauf* Vilmosét a nem tápláló földmivelési termékekről, minők a len, kender, komló és dohány stb. (Ára 60 kr.) — A 7-ik füzet „*mű- és hangszerek*" fő czim alatt három jelentést foglal magában: *Kruspér* műegyetemi tanárét a mértékütő műszerekről, *Králik* Samuét az óra-iparról és *Bertha* Sándorét a hangszerekről. (Ára 40 kr.) — A 8-ik füzet „*A butor-és kocsi-ipar*" fő czim alatt *Krámer* Samuét a butor-és kárpitos-ipar, s ifj. *Kölber* Fülöpét a kocsiipar tárgyairól. (Ára 20 kr.) — A 8-ik „*Az állattenyésztés*" fő czim alatt *Tormay* Béláét a szarvasmarha-, juh-, sertés- és baromfikiállitásról, és *Tanfi* Gusztávét a lovakról, mind kettő számos ábrával érdekesitve. (Ára 1 frt 20 kr.) — A derék és hasznos vállalatot ajánljuk a közönség figyelmébe.

Salamon Ferencz nagybecsü munkája: „Budapest az ó-korban", Budapest történetének első része, négy forinttal — utánvét mellett is — megrendelhető Kocsi Sándor könyvnyomda-tulajdonosnál (Budapest, muzeum-körut, 10 szám.)

Kautz Gyula egyetemi tanár „Nemzetgazdaságtan"-a negyedik kiadásban jelen meg a Franklin társulatnál, a mi magyar tudományos munkáknál a legnagyobb ritkaság.

Schwarz Gyulától egy magyar és két német mű jelent meg e napokban. A magyar: „*Az athenei alkotmányjog történelmének korszakairól*", mely kizárólag szaktudósok és görögül jól tudók számára van irva; ára 1 frt és Zilahy Sámuel könyvkereskedése utján kapható. A két német könyv czime: „Zur Reform des Europäischen Unterrichtswesens", ára 1 frt 80 kr., és „Versuch einer Zusammansetzung des parlamentarischen Staatsraths auf Grundlage der Fachbildung", ára 60 kr.

A „Koszoru", a Petőfi-társaság közlönyének szeptemberi füzete Szana Tamás szerkesztésében változatos tartalommal jelent meg. Jankó János ismert képirónk jól talált arczképét közli, melyhez Junius Brutus (Törs Kalmán) irt jellemző sorokat. Irmei Ferencz egy becses müvelődéstörténeti rajzban Juvenalist ismerteti. Dr. Bayer Ferencz „Petőfi katonáskodása" czim alatt a költő életrajzához szolgáltat nehány uj adatot. Margitay Dezsőtől „Ne szeresd el az én szeretőmet" czimű beszély, Szabó Endrétől pedig „Uj élet" czimű költemény olvasható a füzetben. Lauka Gusztáv a nem rég elhunyt Losonczy Lászlóról irt emléksorokat. A „Koszorut" Rautmann Frigyes adja ki, s egy-egy szám ára 80 krajczár.

A „Havi Szemlé"-ből, melyet Bodnár Zsigmond szerkeszt, megjelent a szeptemberi füzet. Tartalma: „Időjóslás mint babona" Hoitsy Páltól; „Torquato Tasso", Francesco de Sanctis tanulmánya Scossa Dezső forditásából; „Velencze modern titkaiból", Wilkie Collins regényének vége; „A nők az egyetemen" Dukay Vilmostól; „Az ékszerek", Copée költeménye, forditotta Csiky Gergely; „A szép Nellike", vers, Gáspár I.-től; Várady Antal költeményeinek birálata; Jászai Mari Antigoné-jának méltánylása, s egy könyvszemle.

„Kesergő lant" czimmel megjelent a nemrég elhunyt Losonczy László utolsó versgyüjteménye. Gyászköltemények ből, bucsuztatókból, halotti énekekből és sirversekből áll s különösen az egyházi férfiak figyelmébe ajánlható. A kötet ára két forint s a tiszta övedelem a müve megjelenése előtt elhunyt szerencsétlen költő siremléke fölállitására van szánva. Megrendelhető Losonczy Gyula urnál Czegléden. Ugyanott kapható Losonczy László „Dalok és szavalmányok" czimü müve; ára 1 frt. 30 kr.

Uj zenemüvek. Horny Edétől két zenemü jelent meg Rózsavölgyi és társa kiadásában: „Gleichenberg", polka-française, — és „Holder Traum schöner Tage", polka-mazur. Ára egy-egynek 60 kr.

Nemzeti szinház. E hó 7-én négy kis angol vigjáték került szinre: „*Az eladó leány*" Planche-tól; „*Végrendelkezés*" Mayhow és Smith-től; „*A másé*" Shirley Broockstól; és „*Barátságból*" Tom Taylortól. Ez utóbbit Csiky Gergely forditotta, a többi hármat Fáy J. Béla. Az „*Eladó leány*"-ban nem uj az ötlet: a kérőt váró család, mely hogy minél inkább megtessék, tarkán felöltözik, egész természetükből kivetkeznek, de mikor épen e miatt a gazdag kérő bejelenti visszavonulását, visszanyerik természetességüket, s a kérő akkor aztán csakugyan beleszeret a kisasszonyba. Élénk menetü darab, de fordulataiban nem valami leleményes. „*A másé*" hőse egy hóbortos fiatal ember, ki mindent megszeret, a mi a másé, órát, pálczát és feleséget. E bogaras tulajdonságára számitva, mikor leánynézőbe megy, barátja a saját feleségét adja ki hugának, hugát pedig a feleségének. A különös fiatal ember csakugyan a másét szereti meg, tudniillik azt, a kit barátja feleségének vél. Végre azonban kiderül, hogy rászedték, s hogy nem kell megszöktetnie, mert elveheti feleségül. El is veszi. A „*Végrendelkezés*" vastag szinezetü bohózat, s kirí a nemzeti szinház rámájából. Egy gazdag öreg ur ki akarja tagadni fiát, a ki ellenére házasodott meg, s unokaöcscsére hagyni vagyonát. De mégis próbára teszi előbb az unokaöcs érzelmeit. Az unokaöcs aztán egyszer csak azt hallja, hogy nagybátyja hirtelen meghalt. Ekkor felöltözteti inasát az öreg ur ruháiba, ügyvédet hivat, s az inas az öreg ur személyében végrendeletet diktál, hanem magáról gondoskodik legjobban. E jelenésen sokat nevetett a közönség. Az öreg ur azonban megjelenik, s kikergeti unokaöcscscét és inasát s kibékül fiával. Legtöbb ér az igazi angol humorral irt „*Barátságból*". Ebben Benzon ügyvéd neje egy meggondolatlan pillanatban levelet irt férje segédjének, ki a választ egy bál alatt a nő keztyüjébe rejti. A keztyü véletlenül egy barátnőjéhez jut, ki ekkép megtudva a titkot, elhatározza, hogy megmenti barátnőjét s példát játszat el előtte. E czélra a maga férjével beszél össze, s férje be is mutatja a dühöngő férjek egyik legvadabb példányát, s játsza a féltékenyt nejével szemközt. Hanem később, félreértés következtében csakugyan megcsalatottnak véli magát, most már komolyan dühöng, nagy zenebonát csinál, s a mi legmulatságosabb, neje mindig azt hiszi, hogy ez is a betanult komédiához tartozik. Már párbajt is akar vívni, mikor végre megkapja a fölvilágositást. A négy vigjátékban a nemzeti legjobb erői játszottak s a közönségnek derült estét szereztek. — Az operánál *Levasseur* Henriette k. a. folytatta vendégszereplését s a „*Dinorah*"-ban lépett föl másodszor. Széphangu kezdő énekesnő, de hév nélkül és gyönge játékkal.

A népszinházban e hó 5-én mutatták be Lecocq ujabb operettejét „A kis nagysám" czim alatt. Nem oly gazdag dallamokban, mint Lecocq sok más müve, s azért nem is oly hatásos, de azért értékes zenei termék. A szöveget Meilhac és Halévy irták, s ennek az a hibája, hogy történeti háttere levén, nem könnyü megérteni vonatkozásait, s a szereplők viszonyait. A darab a Frondé idejében játszik. Páris az utolsó erőfeszitéseket teszi a király katonái ellen, kik körülfogták a várost. De egy fiatal hölgy Kaméroni grófnő minden áron be akar jutni Párisba, hogy hireket és pénzt vigyen oda a lázadás buzditására. A grófnő ugyanis gyülöli a hatalmas Mazarint, mert ez egyik rokonához, a 70 éves Kaméronihoz kényszeritette nőül menni, azért, hogy vagyona Mazarin családját gazdagitsa. A vén gróf azonban csakhamar meghalt, s most Mazarin az elhunyt öcscsét szemelte ki második férjnek, a ki csak egy-két évvel fiatalabb mint bátyja. E házasság elől menekül a „kis nagysám" Párisba, s álnevek s álruhák alatt csakugyan be is jut oda. Ezek a kalandjai teszik ki a darab meséjét. Az ujdonságnak nem volt zajosb hatása, a mihez hozzájárultak az előadás hiányai is. *Erdősi* Eugenia k. a., ki a czimszerepet játsza, jól énekelt, de az ábrázolásban gyönge. *Sziklai* Emilia, *Jenei* Anna kisasszonyok müvészete sem oly fejlett, hogy a főszerep hiányosságáért kárpótlást adhassanak. Énekes darabokban pedig a primadonnák döntik el az előadás sikerét. „A kis nagysám" nem tud eddig daczolni ama

**

legközelebb életbeléptetni. Mérsékelt áru bérletjegyeket ad ki, mi által az állatkert könnyen hozzáférhető üdülőhelylyé válik, a hol a gyermekek a nagy gyepes térségen szabadon játszhatnak. Egy személy egész évre öt forintot fizet, mig négy személyre szóló családjegy ára hét forint, az ötödik családtag pedig már csak egy forintot fizet. A gyermekeket kisérő nevelők vagy nevelőnők részére az évi jegy két forintért váltható meg. a dajkák pedig ingyen léphetnek be. A bérletjegygyel bármikor be lehet lépni az állatkertbe, akkor is, mikor ott mutatványok vannak. Gondoskodnak továbbá a gyermekek különösb szórakozásáról is. Csinos kocsikba fogott vagy megnyergelt elefánt, teve, ponny, strucz, stb. fog rendelkezésre állani. Jövő télre ingyenes korcsolyapályát rendeznek be.

Külföldiek tömegesb látogatását várják az őszkor Budapestre. Az orientalisták nemzetközi kongresszusa ugyanis Bécsben tartja ülését, s ez alkalommal az egész kongresszus, előreláthatólag 2—300 taggal, lerándul Budapestre is, hogy itt magyar tudósok részvéte mellett tárgyalja a turáni faj és nyelv kérdéseit. A magyar akedemia hivatalosan képviseleti magát e kongresszuson. Legközelebb már lépések történnek, hogy vagy a kormány vagy a főváros formaszerű meghivást intézzenek a kongresszushoz.

Adakozás. *Az erdélyi közművelődési egyesület részére* az abarai ref. egyház 2 frtot küldött be szerkesztőségünkhöz. Rendeltetése helyére juttattuk.

A halottégetés Francziaországban. A franczia képviselőház márcz. 30-iki ülésén a halottégetéssel foglalkozott és 323 szavazattal 180 ellenében elfogadta, hogy a ki életében úgy rendelkezett, vagy övéi úgy akarják, koporsóba tétel helyett elhamvasztassék.

A világ legjobb sakkozója. New-Yorkban nagy sakkverseny volt a németországi Steinitz és az osztrák Zuckertort közt, kiknek neve eléggé ismeretes a sakkozó világ előtt. A győztes jutalma 4000 dollár volt, s hozzá «a világ legnagyobb sakkozója» czím. Steinitz győzött. Husz játszma közül tizet nyert; több játszma remise maradt.

A gizehi óriási sphinx. Egyiptom egyik legnevezetesb emlékének, a gizehi nagy sphinxnek kiásatásán Maspéro, a bulaki muzeum igazgatója, már két hónap óta dolgoztat. A homokból csak egy része látszik ki a sphinxnek. Maspéro azonban teljesen kifogyott a költségekből. A mű befejezéséhez még 20,000 frank szükséges. Renan az ó-kor összes barátjaihoz fordul azzal a kéréssel, hogy ehhez a műhöz, melyre az egyptológiai kutatásnak okvetlenül szüksége van, hozzájáruljanak. Többek közt ezeket irja: «A gizehi nagy sphinx, közvetlenül a piramisok mellett, nézetem szerint az emberi kéz legbámulatosabb műve, melyet az évszázadok ránk hagytak. A sphinx egy óriási kivájt sziklatömb, mely mintegy 70 méter hosszú. A szörnyeteg magasságra fölülhaladja legmagasabb épületeinket. Nincs szobormű sem Egyiptomban, sem bárhol egyebütt a világon, mely fogható lenne ehhez a különös bálványhoz, az emberiség oly állapotának tanujeléhez, mely minden fogalmainkat halomra veti. A benyomás, melyet az ily jelenségnek azokra az emberfajokra gyakorolnia kellett, melyek éles képzelő erővel vannak megáldva és az érzékek által uraltatnak, az után itélhető meg. melyet a mai egyiptomiak ez előtt az óriási, a homokból kimagasló és komor, szuró tekintetével a pusztaságon végig néző fej látására éreznek. Az arabs megrémülve menekül e tekintet elől, követ hajitva vagy lövést intézve e fantasztikus lény után. A sphinx-szel szemben álló templom is (ha ugyan templom) sajátszerű jelleggel bir. Ez a bizarr épület a többi egyiptomi templomhoz kevésbbé hasonlít, mint a Parthenon a mi Notre-Dame templomunkhoz».

* **A legnagyobb pillangó,** a Papilio Antimachus, Afrika nyugoti partjain él. Már 1775-ben hozott egy példányt Smeathman nevü angol Sierra Leoneból s azt Drury természetvizsgáló részletesen leirta, de a második példány csak 1873-ban, tehát majdnem száz évvel később került hozzánk egy angol nőtől Old Kalabar partjairól. Hewittson szenvedélyes angol lepkegyűjtő külön embereket küldött Nyugat-Afrikába, hogy a rendkívül ritka pillangóból kerítsenek számára nehány példányt s az elsőért 200 font sterling külon jutalmat adott. Egy másik angol tudós négyszer utazott e vidékre ily lepkékért, de csak kettőt tudott fogni. Még ma is 100—150 forintot kérnek egy példányért. Az Antimachusnak 21—24 centiméter nagy szárnya van, melynek felső része rozsdabarna, alsó része ockersárga szinü pettyekkel. E hatalmas szárnyakkal a lepke igen gyorsan repül s mert ovatos is, nagyon nehéz megfogni. Nősténynt még eddig nem kaptak, valószinü, hogy ezek folyvást a fákon tartózkodnak.

* **Heringeket** hozatott az ujzélandi kormány Angliából honosítási kisérletek végett. A hosszu út eléggé sikerült, bár a viz hőmérsékével sok baj volt.

Előfizetési fölhivás
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
april—juniusi folyamára.

Negyedévre:

A Vasárnapi Ujság	2 frt — kr
A Vasárnapi Ujság a «*Világkrónikával*» *együtt*	2 » 50 »
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	3 » — »
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a «*Világkrónikával*» *együtt*	3 » 50 »

A «Politikai Ujdonságok» ujabban **„Magyar Gazda,** czim alatt két hetenként megjelenő **gazdasági lappal van bővitve.**

A Vasárnapi Ujság 1886. évi folyamából január elejétől kezdve teljes példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

Alulirott kiadó-hivatal *azon előfizetőknek, kik a Vasárnapi Ujságot január elejétől kezdve* rendelik meg, *kivánatukra* díj nélkül megküldi a «*Sándor Mátyás*» czimü regénynek e lapok mult évi folyamában megjelent első részét, mely 10 ivnyi füzetet képez.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy szíveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamácziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

A «Jogtudományi Közlöny» április 2-iki száma (14-ik) a következő tartalommal jelent meg:

Az orosz büntető törvényjavaslat. Dr. *Wlassics Gyula* budapesti kir. alügyésztől. — Jogirodalom: Dr. *Karl Binding*: Handbuch des Strafrechts. Erster Band. Dr. *Balogh Jenő*-től. — Törvénykezési Szemle: Kisebb polgári peres ügyekben czélszerű-e, kivánatos-e a kir. törvényszékek mint másodfoku birószágok hatáskörét az ügy érdemleges elbirálására is kiterjeszteni? *Molnár Géza* dévai ügyvédtől. — Követelés lefoglalása. Dr. *Rónai János* fogarasi ügyvédtől. — Cultus disparitas. Dr. *Gruber Lajos* budapesti ügyvédtől. — Adalékok a magyar bünvádi eljárás fejlődéséhez. Dr. *Fayer László* egyetemi magántanártól. — Különfélék,

MELLÉKLET: Curiai határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségü határozatai. — A magy. kir. pénzügyi közig. biróság elvi jelentőségü határozatai. — A törvényhatósági tisztviselők elleni fegyelmi eljárásról szóló törvénytervezet. Dr. *Jelinek Arthur* bpesti ügyvédtől.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Korbuly Béla, aradmegyei földbirtokos, ki a szabadságharczban a Lehel-huszárok közt harczolt, megyéjének egyik legtekintélyesb férfia és gazdája volt, 56 éves korában, s holttestét a megyesi családi sirboltba szállitották. — Oravszky Ferencz, plebános, nyitra-egyházmegyei alesperes, 85 éves korában, Kovarczon. — Rázgyel Crescentius, a ferenczrendiek veszprémi társházának másodfőnöke, 74 éves korában. — Tóth József, ev. ref. lelkész, 76 éves korában, Gyürében. — Plathy István, a szabadságharczban honvéd-őrnagy, az ungmegyei takarékpénztár főkönyvelője, 65 éves korában, Ungvártt. — Udvardi és Kossuti idősb Kossuth Károly, földbirtokos, a Turóczmegyében nagyszámu Kossuth-nemzetség nesztora, 80 éves korában, Kossuton. — Buriusz Mihály, Balassa-Gyarmatnak tizenhat év óta birája, 62 éves korában. — Steindl Károly, fővárosi háztulajdonos, Steindl Imre műegyetemi tanárnak és jeles építésznek (az uj országház építőjének) édes atyja, 84 éves korában, Budapesten; ugyanitt Brüll Gusztáv, kereskedelmi tanácsos, «Brüll Ignácz és fia» czég főnöke, s Brüll Miksa hollandi főkonzul fivére, 53 éves korában; Vargha László, ismert fővárosi ügyvéd, a társas körökben is kedvelt férfiu, 46 éves korában, s halálát özvegy és két kis árva is gyászolja. — Pesthy Pál, földbirtokos, 70 éves korában, Uzdon. — Fogarasi Sámuel, 68 éves korában, Nagy-Enyeden. — Linter Ferencz, Keszthely városnak husz éven keresztül tanácsnoka, 68 éves korában. — Id. Kovács József, városi adópénztári ellenőr, 60 éves korában, Debreczenben. — Szem Ede, nyug. alezredes, 70 éves korában, Pozsonyban; ugyanott Szekcső Árpád, póstatiszt, 28 éves. — Rácz Albert, földbirtokos, 36 éves korában, Makón. — Dr. Madár Imre, fiatal ügyvéd, Csik-Szent-Mártonban. — Szentpétery Attila, szép reményekre jogosító ifju, Perjámoson. — Brosi Ferencz, fővárosi polgár, 74 éves korában. — Budaházy Gábor, 76 éves korában, Debreczenben. — Nitsmann Alajos, győri járásbirósági joggyakornok, 25 éves korában.

Özv. Fromhold Károlyné szül. Raics Ludovika, néhai Toldy Ferencz özvegyének édes anyja, 89 éves korában Budapesten. — Wiskonsky Rozália, néhai Wiskonsky János kir. kamarai mérnök özvegye, 74 éves korában, Baján. — Özv. Lónyayné szül. Frimont grófnő, 74 éves korában Meránban. — Szabó Károlyné, szül. Szémán Teréz, a dorosmai ref. lelkész neje; első férje Nyilas Samu miskolczi ref. lelkész és ismert költő volt. — Marianna Michaela, a győri Orsolya-apáczák főnöknője (családi nevén Csillag) 72 éves korában. — Özv. Beniczky Flóriánné szül. Schneé Mária, kiterjedt család tisztelt matrónája, 85 éves korában, Tápió-Szelén. — Zsarnóczy Jánosné szül. Topolcsányi Erzsébet, 96 éves korában, házassága hetvenedik évében, Sátoralja-Ujhelyen; ugyanott özv. Meczner Rudolfné szül. Mezőssy Julianna, 68 éves korában. — Fülöpp Jánosné szül. Vighe Julianna, Fülöpp György plébános anyja, Miszlán. — Özv. Ujhelyi Károlyné szül. Vitkay Zsófia, 82 éves korában Vitkán. — Jenik Istvánné szül. Jankovich Ilona, tiszt. szolgabiró neje, 27 éves korában, Balassa-Gyarmaton. — Szegedi Károlyné szül. Szabó Eszter, a békési ev. ref. lelkész neje, 47 éves korában. — Özv. Sinay Károlyné szül. Dávidházi Karolina, dr. Zelizy Dániel ismert orvos anyósa, 66 éves korában, Debreczenben. — Kovács Anna, 82 éves korában, Turban. — Steinerné szül. Schilling Karolina, 47 éves korában, Temesvártt. — Özv. Jenvay Józsefné szül. Pap Teréz, 56 éves korában, Kaposvártt. Dr. Kohut Sándorné, a n.-váradi volt főrabbi, jelenleg pedig new-yorki rabbi neje, 35 éves korában, New-Yorkban. — Özv. Károly Józsefné szül. Mayer Magdolna, 66 éves korában, Budapesten; ugyanitt Baer Lipótné, 79 éves korában.

Schmiedt Julián ismert német irodalomtörténész meghalt Berlinben 68 éves korában. — Nizzából pedig Heilbronn Mária hirneves énekesnő halálát jelentik. Párisban és Bécsben aratta fő diadalait.

SAKKJÁTÉK.

1377. számu feladvány. Kálniczky Gézától.

Sötét.

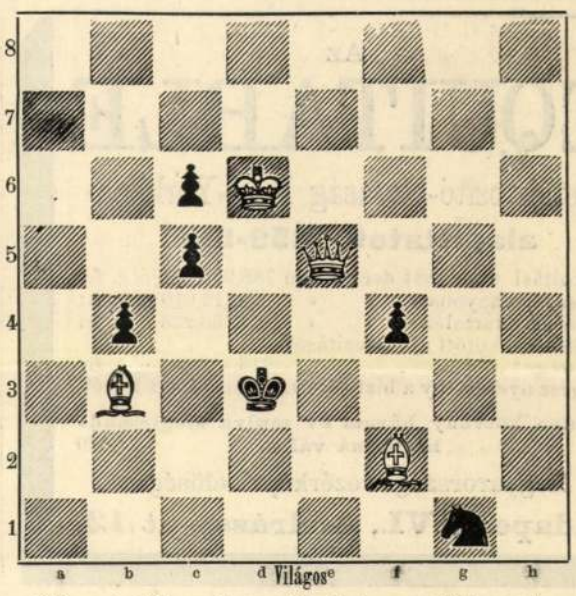

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1370. sz. feladvány megfejtése.

St. Drtna-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Hf3—e5	Ke4—d5 : (a)
2. Vb2—b4	c6—c5
3. Vb4—b5	t. sz.
4. Vb5—d7—d3 matt.	
a.	
1.	c6—d5 : (b)
2. Vb2—c3	d5—d4
3. Vc3—b3	d4—d3
4. Vb3—d3 matt.	
b.	
1.	c6—c5
2. Vb2—e2 †	t. sz.
3. Ve2—d3 matt	

E feladvány *Vb2—c3* első lépéssel három lépésre is megoldható.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S., — Kovács József. — Wek Józsa. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh P. — *Barbán:* A «C. T. C.» 4426. sz. tagja. — *Csákvárott:* Mayer József. — *A nagyenyedi olvasókör nevében:* Nagy András. — *H.-Nádudvaron:* A társas kör. — *A pesti sakkör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Gondolatjaim. Gondolatai úgy látszik vannak, nemcsak azért, mert verset ir rólok (pedig nem létezőkről nincs mit mondani), hanem igazán is, de a gondolat még csak egyik neme a költészetnek s a többi nélkül csak puszta gondolat marad, a költői hév, a képzelet heve kell hozzá, hogy felolvaszsza s a műforma tégelye, hogy bele öntse. Ezek pedig önnél még egészen hiányoznak; gondolataiból azért nem is lett költemény.

Q. A versek bizony gyengék; sem tartalom, sem forma. Nem is szólnánk róla, ha egyikökben az a heterodox tan nem volna hirdetve s persze gyönge érveléssel, hosszasan bizonyitva, hogy az öngyilkosság férfias tett. Kivételesen lehet az is: példa rá a római Cató; de azt mondani, hogy «*Mind férfi* az, ki öngyilkos lesz» — még «ha elég oka nincs is rá,» no ez már paradoxnak is sok!

Excelsior. Hát — excelsior! s ez nemcsak üres hang, mert úgy látszik: a törekvés megvan s némi anyag is van hozzá. De még messze, magasan a czél. Hát — excelsior!

Nyugoti költőkből. Fordítások lapunkból kizárva nincsenek, de csak válogatva adhatunk belölök. Ezek elég csinosak s kivált a Lamartine-ét, alkalmilag, felhasználhatnók.

Leányrabló, kissé zavaros; ez a gyakorlatlan balladairók baja: törekesznek a rejtelmesre, s aztán érthetetlenné válnak. Ilyenfélére mondta Horácz: Brevis esse laboro — obscurus fio. Az alkalmi vers, annak elég jó. Részünkről egyiket sem fogadjuk ugyan örökbe, de vidéki lapban közölhetőnek véljük.

y. z. Mint minden dolgában, ezekben is van jó, de gondatlanul, hanyagul vannak dolgozva. Mért nem vesz több időt magának, hogy felesleges, üres, mit sem mondó sorok helyett tartalmasabbakat találna, a mik tovább vinnék a gondolatot, kiszinezzék, árnyalják a képet stb. Kivált az *olcsó*, az tele van ily sütésekkel; a *félre eső*, az kevésbbé, de az is eltűrne egy kis átnézést s erősbitést. Erre még sor kerülhetne nálunk.

A zsidó. Akárhonnan vette, vagy maga gondolta, nagyon alkalmas tárgy a balladai feldolgozásra. Sőt többet mondunk, jól is van berendezve, kész ballada, csakhogy — prózában. Nem próza-e az olyan lapos elbeszélés, rhythmustalan sorok, képtelen rossz rimek? (Mert az ilyenek; szabadságunk — sorsunk; jöttünk — ellenünk; kérlek — kérjetek; innen — megyen; Simon — otthon; s mind ez egy lapról — bizony egy csöppet sem rimek.) A dolog megérdemelné, hogy költő vegye a kezébe s az dolgozza ki.

M. Pista. A «pár év előtti»-re már nem emlékszünk: hogy is lehetne? S papirkosárba vándorolt holmikkal hogy tehetnénk összehasonlitást? De hogy ezt a rettentő hosszu litániát keserves volt végig olvasni: annyi bizonyos!

TARTALOM.

Szöveg: Egy magyar expedicziő a keleten. S—i A—n. — Első állomásunk albán földön. Dr. Réthy Lászlótól. — Tavasz. (Költemény.) Pásztóitól. — A hold regéi. — A forró étel veszélyei. — Halak a bőjt idejében. — Sándor Mátyás. Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — Az elefánt-kolosszus Coney szigetén. — A Vaskapu Fehérmegyében. — A fekete gyémántok hazájában. — Képek közlése távirati úton. — Irodalom és művészet — Közintézetek és egyletek — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Képek: Magyar expedicziő keleten. (Hat arczképpel.) Zárában fölvett fénykép után. — A köszénbánya munkások életéből: 1. Eszmecsere. 2 Lejtőn. A bánya vegetácziója. 3. Tehermérés 4. Zsákútban. 5. Kutatás járható út után. 6. Talicskázás. 7. Víz között. 8. Mozgás szük helyen. Lyukfúrás robbantásra. 9. Aknaigazitás. — Sándor Mátyás. (Két képpel.) — «Vaskapu» fehérmegye ikacsázó. Mészöly Géza festménye. — A Coney sziget elefánt-kolosszusának átmetszete. — A kolosszus külső képe. — Képek közlése távirati úton. (Öt képpel.)

HETI NAPTAR. Aprilis hó.

Nap		Katholikus es protestans		Görög-Orosz	Izraelita
4	V	C 4 Izidor pk.	C Laetare	23 E 4 Nikon	28 Jónath
5	H	Ferr. Vincze †	Ozeás	24 Zakar hv.	29
6	K	Cölestin †	Iréne	25 Gy. o. B. A.	1 Nisan.
7	S	Epifán pk. vt. †	Hegezip	26 Gábor	2
8	C	Dénes pk. vt. †	Apálin	27 Matrona vt.	3 Jóram.
9	P	Dömötör vt. †	Demeter	28 Ifj. Hilárián	4
10	S	Ezekiel pk. †	Dániel	29 Czirill pk.	5 S. Sch.

Holdváltozásai: ☽ Első negyed 11-én 10 óra délután.

A Franklin-Társulat könyvkiadó hivatala

ingyen és bérmentesen küldi

a kiadásában megjelent könyvek ***teljes jegyzékét*** *mindazoknak, kik hozzá e végett fordulnak.*

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda

(Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines, fekete és fehérselymes atlasz 75 kr. mtrje
10 frt 65 kr.-ig (18 különböző minőségben) küld egyes **ruhákra** és végekben vámmentesen a házba **Henneberg G.** selyemgyári raktára, (cs. k. udvari szállító) **Zürichben.** Minta postafordultával. Levélre 10 kros postabélyeg illesztendő.

Kwizda köszvényfolyadéka. E folyadék, mely csúz, köszvény és idegbajok ellen nélkülözhetlen házi szer gyanánt minden körben meghonosult, s az orvosok által előszeretettel ajánlva, mindig sikertől kisértetik: nem találhat melegebb ajánlatra, mint Stieger Ármin orvostudor s császári tanácsos alább következő véleménye. E vélemény igy hangzik: «Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és kerületi gyógyszerész úrnak, Korneuburgban. Van szerencsém önnel tudatni, hogy köszvényfolyadékát szintúgy csúznál, mint köszvénynél a legjobb sikerrel alkalmaztam, azonfölül nagyobb gyaloglások előtt és után az inak erősitésére is, a legmelegebben ajánlhatom. Ischl, 1885. november 20-án. Teljes tisztelettel Stieger Armin orvostudor.

Az
EQUITABLE
életbiztositó-társaság New-Yorkban
alapittatott 1859-ben.

Biztositási tőke 1884 decz. 31-én 788,993.384 o. é. frt
a társaság vagyona « « « 148,312.010 o. é. frt
nyeremény tartalék« « « 26,733.223 o. é. frt
az 1884-ben kötött uj biztositások
összege --- --- --- --- --- 216,436.495 o. é. frt
az egész nyeremény a biztositottak közt osztatik szét.

Minden kötvény három év mulva megtámadhatlanná válik. 2629

Magyarországi vezérképviselőség:
Budapest, VI., Andrássy-ut 12.

CHINA-VAS-SZÖRP
Grimault és Tª gyógyszerésztől Párisban.

Ezen **szörp** tiszta és tetszetős állapotban **chinát,** valamennyi zsongitó szerek között a legkitünőbbet és **vasat,** a vér alkatrészeinek egyik fő-fő tényezőjét, tartalmaz. Párisban, a legelső orvosi tekintélyek által, ugy a **vérszegénység** és **sápkór ellen,** mint **fiatal leányok kifejlödését elősegitő szerül** rendeltetik. A **vérszegénység** és **a fehér folyás** által, melyekben a nők oly gyakran szenvednek, előidézett borzasztó gyomorfájások ezen szörp által a lehető legrövidebb idő alatt eltávolittatnak. 2638

1 üveg chinaszörp ára 2 forint. — 6 üveg ára 10 forint 50 kr.

Budapesten Török József gyógyszerésznél király-utcza 12. sz.

Utolsó Hónap. Huzás már április 24.

Kincsem Sorsjegyek á 1 ft 11 sorsjegy 10 ft

Főnyeremény 50.000 forint készpénzben.

Továbbá **10.000** ft **5000** ft 20 % levon. | **4788 pénznyerem.**

Kincsem sorsjegyek kaphatók
a magyar **lovar-egylet** sorsjegyi-irodában: **Budapest. váczi-utcza 6. sz.**

ARCHÆOLOGIAI ÉRTESÍTŐ.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ARCHÆOLOGIAI BIZOTTSÁGÁNAK

KÖZLÖNYE.

KIADJA A MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA.

SZERKESZTIK:

Dr. HENSZLMANN IMRE és Br. NYÁRY ALBERT.

1879. XIII. KÖTET. | SZERKESZTŐSÉG: ZERGE-UTCZA 6. SZ. | 2. SZÁM. FEBRUARIUS.

Ezen folyóirat megjelenik — julius és augusztus kivételével — minden hónapban 2½—3 ívnyi számokban. Előfizetési ára a 25—29 ívből álló kötetnek 3 frt; egyes számok bolti ára 40 kr.
Előfizetni lehet KNOLL KÁROLY Magy. Tudom. Akadémiai könyvárusnál (Budapest, akadémiai bérépület).

Jelentés a Sz.-Erzsébet kassai templomában 1878-ban történt restaurationalis munkáról.

A múlt ülésben hozzám intézett felszólítás következtében ezennel egy vázlatos jelentést teszek a kassai székesegyház helyreállítása körül történtek fölött.

Minthogy a helyreállításnál minden tekintetben a legszigorúbb igényeknek megfelelő kőanyag beszerzése kívánatos, sőt a restauratió sikere attól függ és ilynemű anyag rendelkezésemre nem állott, annak kipuhatolása a legnagyobb fontosságú volt, ennek következtében az ez irányban megindított kutatások ez évben is a legnagyobb szorgalommal folytatattak.

A múlt évi kedvező eredményhez, sikerült ez idén Gernitzen (Poprád mellett) egy más kőanyagot fölfedezni, a mely könnyebben faragható és ennél fogva előállitási költségei csekélyebbek. Ezen greniczi kőből egy vaggonnal rendeltetett, hogy vele a téli idő tartama alatt azon kisérletek tétethessenek, a melyek a szepes-Olaszi kővel 1877/8-iki télen át tétettek, és annak kitünő ellenállását a fagy iránt bebizonyitották.

A szepes-olaszi kőnek tekintve minőségét, ára, igen

kedvezőnek mondható, minthogy a nyersanyag az építkezési helyre szállítva köblábanként 1 frt 12 kr., annak átlagos megmunkálása (a gazdag tagozatú és síma munkák egybevetve) köblábankint 1 frt 21 krt tesz, ugy hogy a megmunkált kő, anyaggal együtt kőlábanként 2 frt 33 krba kerül.

A kőfejtést az építés vezetősége előbb házilag kezelte, most vállalkozók által kezelteti; az egyik vállalkozónak megbízhatlansága az építés-vezetőségnek sok alkalmatlanságot okozott, és a munkálatokra hátrányosan hatott; ezen bajon segítve lőn egy másik vállalkozónak szerződtetése által, úgy hogy az anyagszükséglet jelenleg teljesen fedezve van.

Nyers anyag nyeretett és szállittatott:

és pedig régebben	49·960 kbm.
Mihalyk vállalkozó által .	59·344 »
Vandraskó » » .	6·584 »
Összesen	115·388 kbm.

Azonkivül még 200□ méter kőlemez töretett régebben.

A kőanyag megmunkálása kedvezőtlen körülmények miatt, milyenek a szerszámok, jóravaló kőfaragók és kőkészlet hiánya, csak május hóban vehette kezdetét.

Dolgoztak átlag az alantabb megnevezett hónapban következő számú kőfaragók:

Május	2
Junius	5
Julius	20
Augusztus	22
Szeptember.	27
Október	15
November	23
Deczember	17
Összesen . . .	131 kőfaragó,

úgy hogy átlag egy hónapon át $16^{3}/_{8}$ kőfaragó dolgozott.

Az építésvezetőség törekvése oda irányúlt, a munkát

hazai munkások által készíttetni. Ez nagyrészben sikerült is, úgy hogy az alkalmazottak túlnyomó számban hazai kőfaragók, a kik ezen müködésük által saját kiképeztetésöket is előmozdítják.

A már létező fütheto kőfaragó mühelyen kivül még nyilt kőfaragó fészerek állíttattak fel, hogy a munkások a nap és eső ellen védve, s ezáltal a munka folytonossága biztosítva legyen. Azonkivül egy kovácsmühely állíttatott fel, miáltal a kőfaragószerszám élesítésének költségei tetemesen kisebbek mintha azokat vállalkozók által kellene élesíttetni.

Meg kell említenem, hogy most már elegendő kőfaragószerszám áll rendelkezésre, mely részben vétetett, részben már is saját kovácsunk által készíttetett. Azonkivül emelő és elhelyező készletek szereztettek, illetőleg, készittettek.

Továbbá felállíttatott fele a szentély helyreállításához szükséges állványoknak, úgyszintén a déli mellékkápolnák körüli állványok.

Az eddigelé megmunkált kőmennyiség 104·438 kbm., vagy 3300·08 kb', azonkivül még 100□m. lemez. A kőelhelyezési munka csak elegendő kő megmunkálása után vehette kezdetét.

Elhelyeztetett eddigelé : az *I*-vel jelölt támpillérnél, alapzatától 1 ső díszormáig, összesen 23·577 kbm. kőanyag.

Az elhelyezési munkálatok szakadatlan folytonosságáról gondoskodva van, a mennyiben *I*-nél az első díszoromtól a másodikig, *K* és *L* támpillérek részére az alapzattól egész a második diszoromig, a *G* és *H* támpillérek részére pedig az alapzattól az 1-sö párkányig, a megmunkált kőanyag vagyis 80·86 kbm. készletben van.

Ezen egész munkálatokat a szükséges vizsgálatokkal együtt Weber József munkavezető, minden pallér segedelme nélkül végezte.

Azonkivül részletesen fölvétettek a szentély támpillérei és a déli előcsarnok, mely fölvételek után a szentélytámpillérek részletes kiviteli tervei és a déli előcsarnok részletes fölvételi terveinek nagyobb része elkészült.

Azonkivül Budapesten irodámban a székes-egyház helyreállitási tervezete annyira haladt, hogy 1879. február haváig teljesen el lesz készülve.

Áll ezen tervezet 15 lapból: 3 lap homlokzat (jelenlegi állapot), 4 lap restaurált homlokzat, 4 lap metszet (jelenlegi állapot), 3 lap alaprajz, 1 lap a helyreállított déli torony saroknézete, a mérlépték 1 cm. 1 m. A szentély restauratiójára Ő felsége 39,599 frtot legkegyelmesebben utalványozott.

A kutatások kimutatták, hogy a 4 vezetékpillérnek, úgyszintén a templom többi pillérének alapzatai nincsenek összekötve, hanem mindegyike külön-külön van alapozva, az alap egy kavicsrétegen nyugszik, e fölött van egy 4 méternyi humus-réteg, a melyből a felső három méter száraz, a 4-ik, a legalsó vizzel áthatott ugy, hogy a 4 méter magas alapzat 1 m.-nyi, magasságra vizben áll, mely körülmény az épületre nézve nagyon kedvezőtlen és némileg magyarázza a vezeték nagy kigörbülését.

Egyike a legelső teendőknek lesz a pillér-alapzatokat feszítő fallal összekötni és igy utólagosan azon hibát helyrehozni, mely az épület alapozásánál követtetett.

A déli előcsarnok részletes fölvételénél kiderült, hogy ezen előcsarnokot majdnem egészen újból kellend épiteni, úgy hogy a régiből csakis a gyámpillérek alsó részei, egyes kövek kiváltásával maradhatnak meg.

A déli torony alapfalai megvizsgáltattak és találtatott, hogy azok ép oly mélyre vannak alapozva, mint a vezetékpillérek, az alapfalak szélessége elegendő nagy és szorgosan, jó anyagból vannak készítve, úgy hogy a torony restaurálása és kiépitése, szilárdsági tekintetből semmi nehézséggel nem fog járni. Ez idén a helyreállitás költségei januártól egész deczemberig a személyzet fizetésén kivül 17,706 frt 3 krt tettek, mely összegből még múlt évben készült munkák is fizettettek.

Részletezve:

1.	Állványok, anyagok és kerítés, építési iroda-épület és kőfaragó műhely építése, kőfaragó szerszámok . . . . . összesen	5792 frt	22 kr.
2.	Kassai irodai költségek (nem pontosak)	262 »	21 »
3.	Pesti irodai költségek (Seefehlner papir- és rajzeszköz számlája, könyvkötő és postabérek, összesen	105 »	95 »
4.	Kőszerzési és uti költségek, melyek Weber, Éder jegyző, Seyden állami mérnök urak által felszámoltattak	541 »	18 »
5.	Koczkakő-szállítás, beletudva a régebben történt letakarítási munkákat, kőfejtést, szállitást és a vállalkozók által szállított koczkakövekért járó fizetéseket, összesen	5309 »	25 »
6.	Kőműves és napszámosok heti jegyzékei	755 »	37 »
7.	Kőfaragók heti jegyzékei	4939 »	85 »
	Főösszeg . . .	17,706 frt	03 kr.

Budapest, 1878. deczember 29-én.

Steindl m. p.

Jelentés azon munkálatokról,

melyek az 1878-ik évben Visegrádon a hibásan u. n. Salamon-torony helyreállításánál és a felső várromokhoz vezető utakon végeztettek.

Az u. n. Salamon-torony déli részének folytatólagos helyreállítására a 2-ik emelet színvonala felett, melyen itt-ott nehány kőréteg már korábban elhelyeztetett, vette kezdetét. A szükséges faragott kövek nagy részben elkészülve feküdtek az építkezés helyszínén, s csakis ezen kedvező körülménynek köszönhető, hogy a rendelkezésre álló 6000 frtnyi szerény összeggel, melyből régibb adóságok is fedeztettek, sőt a fellegvár romjaihoz vezető utaknak fentartására és bővitésére szükséges összegek is kikerültek, a harmadik emelet színvonala eléretheteti. Most már a déli rész kiépítésének felét túlhaladtuk.

Elkészült tehát az 1878-ik évben: a délkeleti és a délnyugati ablakfülke a hozzátartozó boltívekkel együtt ujonnan,

mig a nyugati oldal déli ablakfülkéje részben megtartható állapotban találtatván, csupán kijavítatott; a nagy csigalépcső (melynek átmérője ca. 4 m., bálványa pedig 1·10 m.), annak 24 lépcsőfoka és 4 nagy nyughelye, a kis rejtett csigalépcső a 2-ik és 3-ik emelet színvonala között; a nagy lépcsőbe nyiló két kamra, végre a délnyugati ablakfülkét, a kis lépcsőt és a nagy lépcsőt összekötő átjáró.

A nyugati oldal éjszaki ablakfülkéje részben megújitandó lévén, boltíve leszedetett, s ezen alkalommal kiderült, hogy a harmadik emelet megfelelő ablakfülkéje, mely részben befalazva találtatott, egy kisebb rejtett helyiséget tartalmaz, mely összeköttetésben állott a második emelet ablakfülkéjével is. Ezen fölfedezés következtében az itt talált üreg felhasználásával rejtett lépcső összeköttetést terveztem a két emelet ablakfülkéje között.

Az építési állványok, hosszas használat következtében, annyira szenvedtek, hogy további használatuk alapos javítást fog igényelni; a lefolyt évben ezen állványok a pillanat szükségéhez képest összetákoltattak.

A folyó évre kitüzve volt czél elérése után november elején a falak a téli zord időjárás ellen ideiglenes tetővel befedettek.

A fellegvárhoz vezető gyalogút tetemes javitásokban részesült. Igy különösen megemlítendő, hogy egyes fordulatok, melyek részben igen meredeken emelkedtek, meghosszabbíttattak, föltöltettek, vagy lépcsőkkel megszakíttattak.

Az utak a gyakori rohamos esőzések romboló hatását nagyon megerezvén, sok javítást igényeltek; törmelékekkel behintették, helyenkint szükséges védfalak emeltettek és a vízcsatornák kövel ujonnan kirakattak vagy javíttattak, a búján kihajtó gaztól megtisztíttattak.

A fellegvár éjszaki oldalán fekvő terassok rendeztettek; fák ültetése, padok és asztalok elhelyezése, valamint kúszó növények felhasználásával készült lugasok felállítása által a szép kilátás élvezetére alkalmas szélmentes pihenőhelyek alakíttattak.

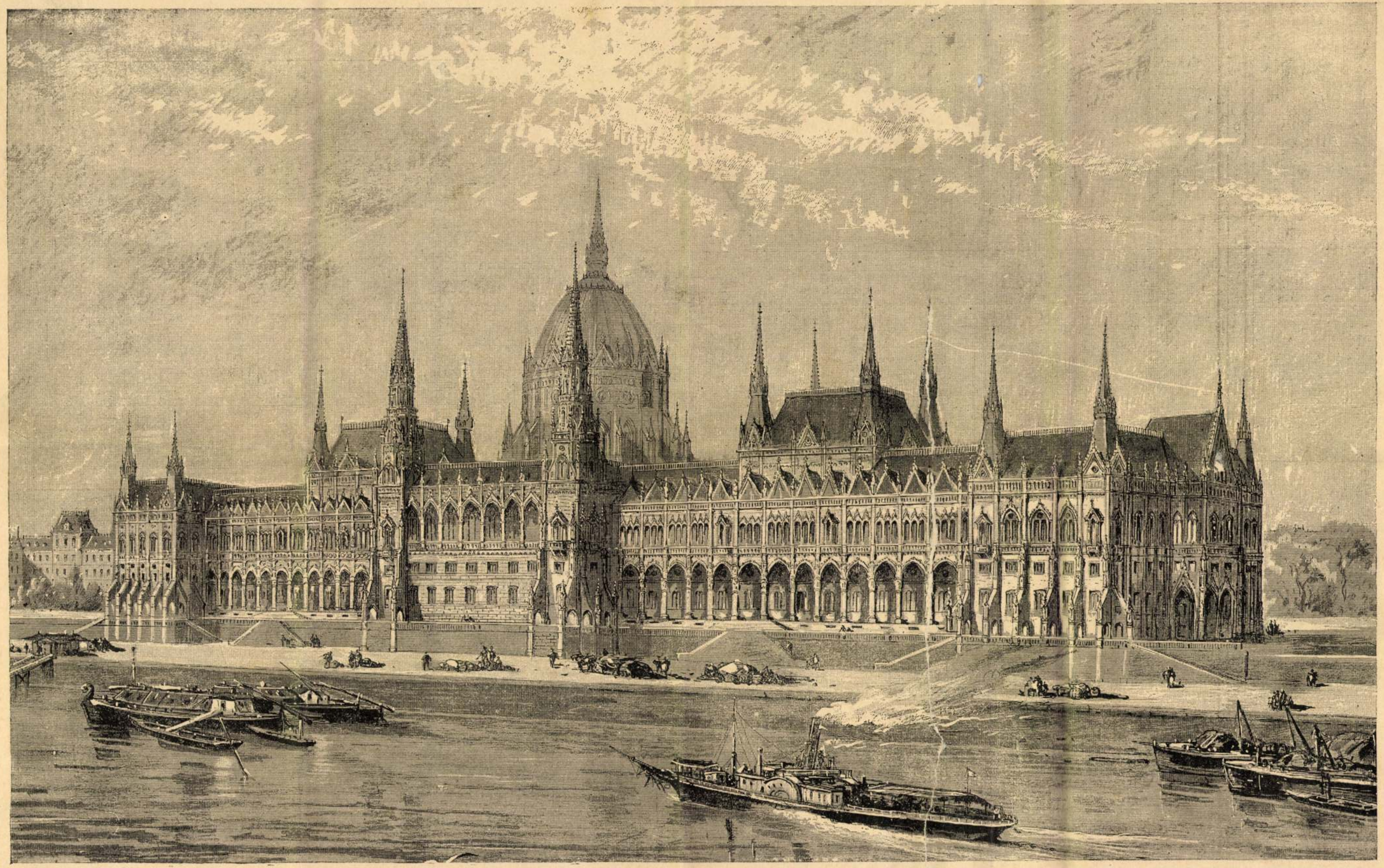

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

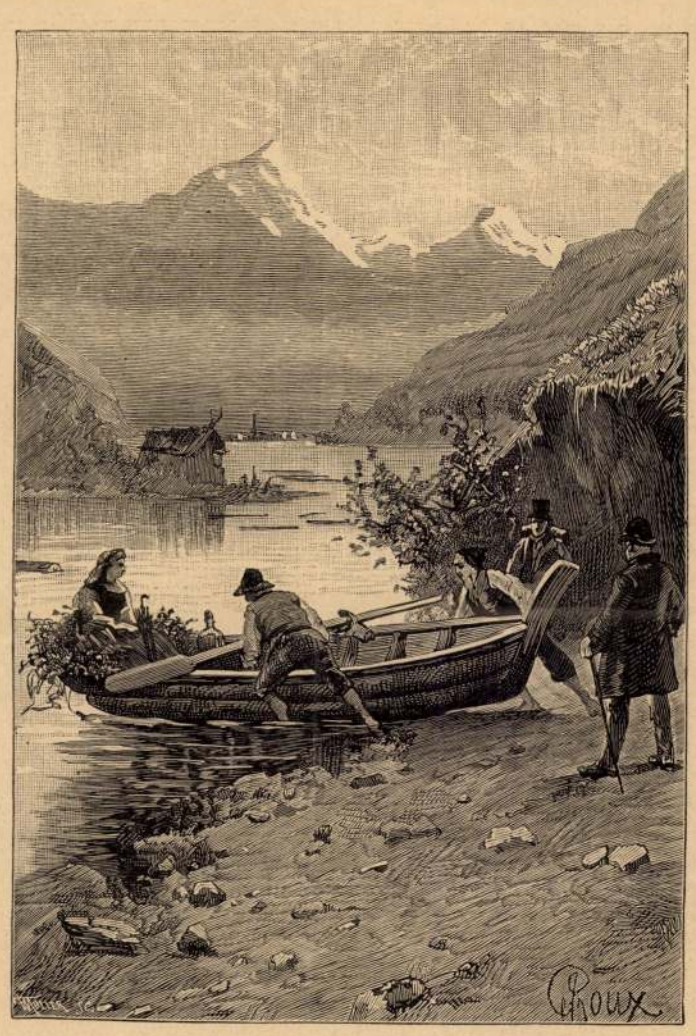

A TÓ EGÉSZ REGGELI POMPÁJÁBAN MUTATKOZOTT.

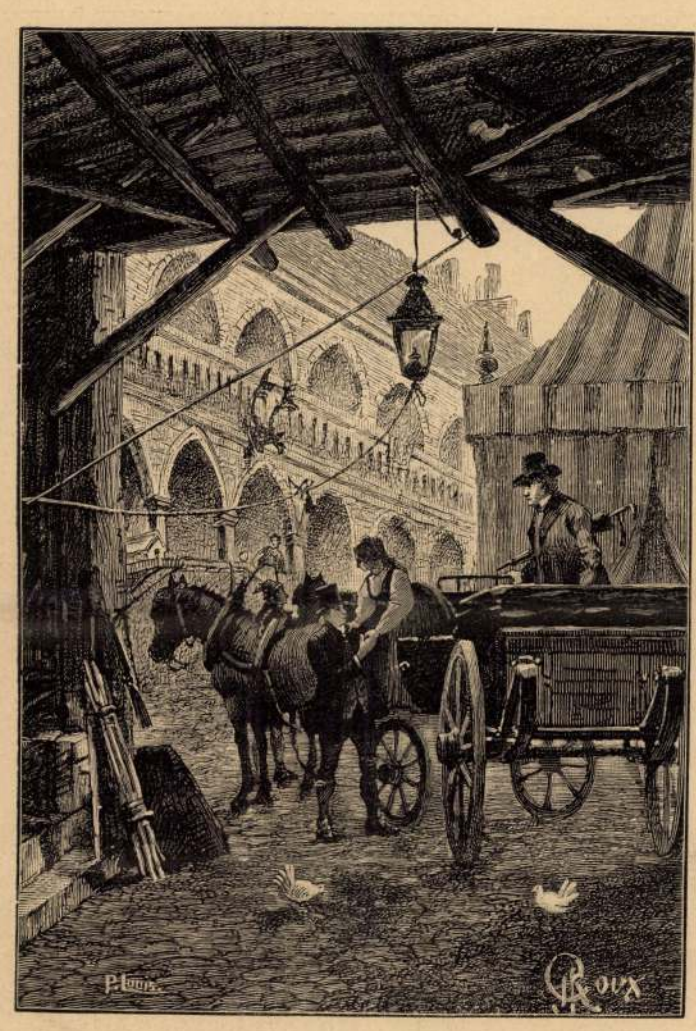

A HINTÓ MEGÁLLT A VIKTÓRIA SZÁLLODA UDVARÁN.

EGY SORSJEGY.

és egy csókkal, a melyet az ön bájos Szigfridája fog adni az én kis Huldámnak.

Ugy is történt, s ezzel utasaink elindultak.

E magas szélességi fokon az esti szürkület még nehány óráig tartott. A légkör annyira tiszta volt, hogy a láthatárt még naplenyugta után is teljesen meg lehetett különböztetni.

Szép és meglehetősen hegyes-völgyes ut visz Bambletól Kongsbergig, Hitterdalon keresztül, a Fol tótól délnek. Ez az ut végig vonul a Telemark déli részén és összeköti egymással a környék mezővárosait, faluit és goardjait.

Egy órával az elindulás után Hog Sylvius a nélkül, hogy megállapodtak volna, szemügyre vehette a hitterdali templomot, e sajátságos ódon épületet, magas duczaival, a melyek egymásra vannak halmozva, tekintet nélkül az épitészeti vonalak szabályosságára.

Az egész templom fából épült, a gerendákból összetákolt falaktól a legutolsó tornyocska csucsáig. Ugy látszik, hogy ezek az egymás tetejébe rakott dúczok tiszteletreméltó és nagy tiszteletben tartott müemléket képezik a tizenharmadik századbeli skandináv épitészetnek.

Lassankint beköszöntött az éjszaka, egyike azoknak az éjszakáknak, a melyeken még észrevehető az estalkony utolsó világossága, de ez utóbbi éjfélutáni egy óra tájban már egybe fog olvadni a kezdődő hajnali szürkülettel.

Joel az előülésen ült s el volt merülve a gondolataiba. Hulda is szótlan maradt. Csupán a tanár váltott nehány szót a kocsissal, a kit gyorsabb léptetésre serkentett. Aztán nem lehetett egyebet hallani a lovak csörgőinél, az ostorpattogásnál és a kerekek nyikorgásánál a vizmosásos talajon.

Egész éjjel utaztak, a nélkül hogy lovakat váltottak volna. Nem volt szükséges megállapodniok Listhüsben, egy igen kényelmetlen állomáson, fenyőerdőkkel borított hegykörönd közepén, a melyet kopár és sziklás hegyekből álló második gyürű kerít körül. Tinesszben sem állapodtak meg, e festői fekvésü kis goardban, a melynek néhány háza kőoszlopokra van épitve. A hintó eléggé sebesen robogott tovább, összes vas alkatrészeinek folytonos csörömpölése közt. Semmiféle szemrehányást se lehetett tenni a jó öreg kocsisnak, a ki félig alvó állapotban ránczigálta a gyeplőszárakat. Gépileg suhintott koronkint az ostorral, de főleg csak a nyergesre. Ennek az volt az oka, hogy a rudas az ő tulajdona volt, a nyerges ellenben a szomszédjáé.

Reggeli öt órakor Hog Sylvius kinyitotta a szemeit, kinyujtotta a két karját és nagy gyönyörüséggel szívta be a fenyők átható illatát, a melylyel tele volt az egész légkör.

Kongsbergbe értek. A kocsi átment a Laagen hidján és megállt a templomon túl, nem messze a Larbrő zuhatagától.

— Barátim, — mondá Hog Sylvius, — ha ugy akarjátok, itt csak rövid pihenőt tartunk. Még korán lesz reggelizni. Jobb lesz Drammenben huzamosabban megállapodnunk. Ott majd tisztességes reggelit kapunk, hogy megkiméljük Benett úr élelmi szereit.

Miután ebben megegyeztek, a tanár és Joel csupán egy kis pohárka pálinkát ivott a «*Bányákhoz*» czimzett fogadóban. Egy negyed óra mulva a lovak megérkeztek és utasaink tovább indultak.

A városon kivül a kocsi nagyon meredek kapaszkodón ment fel, a mely merészen van bevágva a hegyoldalba. Egy pillanatra a kongsbergi ezüstbányák magas ormainak körvonalai élénken leváltak az égboltozatról. Csakhamar az egész láthatár eltünt az óriási fenyőerdők függönye mögött. A homályos és hüvös erdő mélyébe a nap melege épp oly kevéssé hatolt be, mint a világossága.

A faházakból álló Hangsund faluban a kocsi uj előfogatot kapott. Az ut mentén több izben sarkokon forduló sorompóra akadtak, a melynek kinyitásáért öt vagy hat shillinget kellett fizetni. E termékeny vidéken már számtalan gyümölcsfát láthatni, a melyek a gyümölcstől görnyedező ágaikkal megannyi szomorú füzfához hasonlitottak. Drammen közelében a völgy talaja emelkedni kezdett.

Délben a városba értek, melynek festett házakkal szegélyzett két végtelen hosszú utczája a krisztianiai fjord egyik ága mellett nyulik el és melynek mindig élénk kikötőjében a sok felhalmozott fa alig enged helyet az éjszaki termékekkel megrakodó hajóknak.

A hintó a *Skandinavia*-szálloda előtt állt meg. A fogadós, egy ősz szakálu tekintélyes egyéniség, megjelent a házajtó küszöbén és avval az éleslátással, a mely a fogadósokat a világ minden országában jellemzi, igy szólt:

— Egy cseppet se volnék meglepetve, ha uraságtok reggelizni óhajtanának.

— Kérem ne is legyen meglepetve, — felelé Hog Sylvius, hanem intézkedjék, hogy minél hamarább reggelizhessünk.

— Azonnal.

A reggelit csakhamar felszolgálták és valóban türhető volt. A tanár feltünő élvezettel evett egy halból, a mely illatos füvel volt főzve.

Másfél óra mulva a kocsi, friss előfogattal visszatért a *Skandinávia*-szálloda elé és csakhamar sebes-ügetve robogott végig Drammen főutczáján.

Hanem a mint egy alacsony, épen nem vonzó kinézésü ház előtt elhaladtak, a mely nagy ellentétben állt a szomszéd házak élénk színével, Joel nem volt képes egy undort kifejező mozdulatot visszafojtani.

— Sandgoist! — kiáltá.

— Ah! Ez Sandgoist úr? — mondá Hog Sylvius. — Valóban, nincs kellemes arcza!

Csakugyan Sandgoist volt. A háza ajtaja előtt pipázott. Nem tudhatni, megismerte-e Joelt az előülésen, mert a kocsi gyorsan elrobogott a felhalmozott gerenda- és deszkarakások közt.

A korálszinü gyümölcseiktől görnyedező szorbuszokkal szegélyezett út után a hintó egy fenyőerdőbe tért az ugynevezett «Paradicsomvölgy» mentén, a mely a láthatár legvégeig elnyulik. Majd száz meg száz halmocska tünt elő, csaknem valamennyi egy-egy nyaralóval vagy goarddal a tetején. Este felé, mikor a kocsi a nagy rétségek hosszában a tenger felé kezdett lejtősátkozni, egyes majorok tünték elő vörös házaikkal, a melyek élénken leváltak a fák sötétzöld lombozatáról. Végre az utazók a krisztianiai fjordhoz értek, a melynek számtalan öblöcskéit, apró kikötőit, és beszögeléseit festői halmok veszik körül.

Este kilencz órakor — e magas szélességi fokon még fényes nappal volt, — az ócska hintó bevonult a városba, nagy zajt ütvén a már néptelen utczákon.

Hog Sylvius parancsára megállt a *Viktória* szálloda udvarán. Itt szálltak meg Hulda és Joel, a kiknek számára előre voltak szobák rendelve. A tanár szivélyesen elbucsúzott tőlük és haza ment, a hol az öreg Kate és az öreg Fink már türelmetlenül várták.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* **Az angol királynő** a glasgowi nemzetközi kiállításra két asztalterítőt küldött, melyeknek szövetét sajátkezűleg szövőgépen készítette.

* **Nagy Péter czár levelezéseit** külön bizottság adja ki tiz kötetben. Az első kötet, melynek tartalma 1701-ig terjed, már megjelent. A legelső iratok a hires czár 16 éves korából valók, nehány hű másolatban s általában sokkal gyermekesebbek, mint gondolni lehetne.

* **Boulanger tiszteletét Németországban** a borbélyok kezdik meghonosítani. Berlinben a fodrászoknak rendes kérdése a vendégekhez, nem akarják-e szakállaikat á la Boulanger alakíttatni?

feldiszítéséhez vagy kivilágításához szükségelt bárminemű kölcsönképen vagy adomány czimén átengedendő diszítési anyagokat (zászlók, szövetek, diszletek, világítási eszközök, vaslánczok, faalkatrészek, kötelek, stb.) valamint a versenydijakhoz és tombolához szükségelt kisorsolandó fényüzési czikkeket, (ékszerek, butordarabok, ezüst-, ruha-, és fehérneműek, üveg- és porczellán-tárgyak) vagy bárminemü csekélységből álló adományt és dijtalan munkaajánlatot is hálával fog a bizottság fogadni. Irodai órák naponta d. e. 9—12-ig, d. u. 4—8-ig. A rendező bizottság nevében: *Jókai* Mór, b. *Atzél* Béla.

Berlin a magyarországi árviz-károsultakért. Közöltük annak idején azt a felhivást, melyet a magyarországi árvizkárosultak érdekében a Berlinben alakult bizottság intézett a német közönséghez. E bizottság főleg ruha- és fehérneműket, de ezenkivül pénzt is gyüjtött. A jótékony czélra Auguszta német császárné is 800 márkát küldött a bizottsághoz, mely az első gyüjtést a napokban be is fejezte. A segélybizottság közvetlenül akarván pénzbeli és másnemü adományait az árvizkárosultakhoz eljuttatni, az átszolgáltatással egyik tagját, dr. *Horváth* József berlini tekintélyes orvost s az ottani magyar egylet elnökét bizta meg. Dr. Horváth egy teljes vasuti kocsi ruhával, valamint az egybegyült pénzzel már megjött Berlinből s egyenesen az alföldi árviz-sujtotta vidékre utazott, hogy ott emberbaráti megbizásában eljárjon s a további gyüjtés iránt a helyszinén információkat szerezzen.

Bonnaz Sándor, csanádi püspök, áldozárságának ötvenedik évfordulóját ünnepli augusztus hó 17-ikén.

* **Ballagi Aladár** fiatal tudósunk, s a tud. akadémia tagja hosszabb utazást tesz keleten tudományos czélból. A dalmát partokon meglátogatta Zára, Sebenico, Spalato, Ragusa, Cattaro városokat is, s az ottani könyv- és levéltárakban buvárkodott. Montenegrói területen, Antivariban épen akkor időzött, mikor a bajrám-ünnepet tartották, a mely ünnepen a törökök sajátságos fegyvertánczot szoktak járni. Albániában: Durazzóban alkalma volt albán népjátékot is látni. Majd görög földre ment, Corfu szigetére, onnét pedig Athénbe. Ballagi Aladár Konstantinápoly felé vette innen utját, s készül a szent földre is.

Egy fiatal történetiró siremléke. Dr. Szalay Józsefnek, a korán elhunyt derék történetirónak a történelmi társulat tagjai diszes siremléket csináltattak. Szürke márványból faragott szép piramis jelzi most már sirját a vizivárosi temetőben. A siremléken *Szász* Károlytól a következő sorok olvashatók:

«Lelke mig a jót s igazt kereste,
Sulyos kórral küzdött gyenge teste,
Most a lélek, letépvén bilincsét,
Égbe szállott, ott keresni kincsét.
Haj de gyászt hágy itt örökbe hátra,
Anya, testvér s annyi hü barátra!»

Nagybecsü kőzetgyüjtemény. *Semsey* Andor ismét nagybecsü ajándékkal gazdagította a földtani intézet gyüjteménytárát. Ugyanis megvásárolta azt a gazdag és érdekes kőzetgyüjteményt, melyet dr. G. *Maillard*, a zürichi geologiai gyüjtemény segédje, Svájczban gyüjtött össze. A gyüjteményt az intézet uj helyiségében, a földmívelési miniszterium palotájában állítják fel.

Halászati eszközök kiállitása. Az országos kiállítás alkalmával a mezőgazdasági csarnokban kiállí-

VIKTÓRIA KIRÁLYNŐ JUBILEUMA ALKALMÁVAL MEGCSÓKOLJA GYERMEKEIT.

tott s ott általános érdeklődést keltett magyar halászati eszközöket gyüjtőjük, *Herman* Ottó az állatkertben a mult évben épült diszes pavillonban rendezte be. A különféle tárgyak és eszközökben különben is gazdag gyüjtemény ujabb ritka példányokkal szaporodott. A czélszerüen és izléssel rendezett érdekes gyüjtemény vasárnap, jul. 3-án nyilt meg.

Az állandó országház alapjának betonozását junius 16-ikán kezdték meg a Duna felőli oldalon, hogy a viz betódulása lehetőleg megakadályoztassék. A hol a beton a legvastagabb: 4·70 m. réteget képez; a hol legvékonyabb (a város felőli oldalon), ott is két méternyi. A betonréteg az egész épület területe alatt elhuzódik, ugy hogy az uj országház óriási épitménye

összefüggő, tömör beton-alapon fog nyugodni. Eddigelé a betonozással elkészültek a mélyebb helyek legnagyobb részén; e munka mintegy 12—13,000 köbméternyi beton lerakásának felel meg s az egésznek mintegy ötödrésze. A betonozáshoz szükséges dunai kavicsot a Margitszigeten fölül kotorják ki a mederből, hajókkal szállítják az építéshez. A legnagyobb nehézség mindenütt a Duna mentén mutatkozott, a vízbeszivárgás és az alámosás következtében beállott partszakadások miatt. Ezért, az alámosások megakadályozására szükséges volt a partot 300 méternyi szádfallal biztosítani. A Dunából és a talajból szivárgó vizet pedig folytonosan három nagy gőzgép szivattyuzza. A betonozást éjjel-nappal végzik, éjjel elektromos világítás mellett. Folytonosan 14—18 csapat munkás dolgozik fölváltva. A munkálatokat hármas felügyelet ellenőrzi. A föld-munkákkal a jövő héten annyira előre haladnak, hogy a betonozást az egész területre ki lehet majd terjeszteni.

A pótválasztások. A legtöbb helyen megtörténtek már a pótválasztások is.

Budapest *ferenczvárosi* kerületében, miután Prückler László visszalépett, egyhangulag a kormánypárti *Tolnay* Lajos választatott meg. *Kecskemét* város mind a két kerületében jul. 7-ikén volt a választás. Mind a két kerületben a függetlenségi párt győzött. Az alsó kerületben Tóth László kormánypárti visszalépett s így egyhangulag *Ugron* Gábor lett meg, ki e szerint két kerületben van megválasztva. A felső kerületben Vámos Béla kormánypárti (a volt képviselő) szavazás közben lépett vissza és igy *Horváth* Ádám függetlenségi a képviselő. — Győrmegye *téthi* kerületében *Goda* Béla mérsékelt ellenzéki 196 szótöbbséggel választatott meg a függetlenségi Hentaller Lajos ellenében. *Ó-Becsén* a kormánypárti *Popovics* Vazul 67 szóval győzött Kiss Ferencz függetlenségivel szemközt.

A jászberényi katasztrófa. Megrendítő szerencsétlenség érte e hó 4-én a Jászberényben összegyült honvédhuszár-utászi tanfolyamot. A kaszárnya melletti gyakorlótéren, előadásközben a dinamit felrobbant, nyolczan meghaltak, számosan sulyosan megsebesültek, s félni lehet, hogy a katasztrófa még több életet is fog kivánni a megsebesültek közül. Az ötvenkét katona közül, kik Szakács főhadnagy előadásán jelen voltak, egy sincs abban a helyzetben, hogy a szerencsétlenség egyes részleteit körülményesebben előadhatná. Egy részük örökre elnémult, másik része sir szélén áll. Tizenegy közülök kisebb sérülést szenvedett; ezek épen távolabb állottak, s nem tudják mi történt. Azt a magyarázatot a szakértők nem fogadják el, hogy Szakács hadnagy, mikor a gyujtózsinor természetét magyarázta, a zsinort rosszul gyujtotta meg, mely kezét megégetvén, eldobta, s ez a dinamitra hullt. A szakértők szerint ha a dinamit igy gyul meg, lassan ég el; csak gyutacs, vagy ütés robbantja föl.

A robbanás abban a pillanatban szerteszét tépte *Szakács* Sándor főhadnagyot, dr. *Koller* Károly főorvost s több honvéd-altisztet és közembert. *Hübner* Ottó hadnagynak kezét és lábát szakgatta el; elroncsolt tagjait amputálták, de másnap reggelre belehalt. Szörnyü jelenet volt, mikor a nagyerejü robbanás dörgésére emberek érkeztek a szerencsétlenség szinhelyére, s ott látták a szétroncsolt áldozatokat, vérben fetrengő sebesülteket, kik egymást kérték, hogy fojtsa vagy ölje meg. A vigasztaló szavakat sem hallották, mert a robbanás megsüketítette őket, s golyót és mérget kértek. A szerencsétlenség hirének vételére b. *Fejérváry* honvédelmi miniszter, *Graeff* altábornagy s József főherczeg adlátusa, Henneberg és Ghyczy Béla altábornagyok is Jászberénybe utaztak, hol az egész városban rendkivüli részvétet keltett a borzasztó eset. A katasztrófa nyolcz áldozatát jul. 6-án d. e. temették el gyászos részvét mellett. A szomoru esetről a jászberényi honvéd-tisztikar adott ki gyászjelentést. A halottakat a kórházban terítették ki. A három tiszt érczkoporsóban feküdt. Minden koporsó el volt halmozva viraggal s a temetésre a vidékről is sokan érkeztek. Három diszes gyászkocsin és öt parasztszekeren vitték az áldozatokat az ujfehértói temetőbe. Koller özvegy édes anyja megtörve haladt fia holtteste után, s a sirnál elvesztette eszméletét. A temetésen jelen volt b. Fejérváry miniszter, Graeff, Henneberg, Ghyczy altábornagyokkal, s a Jászberényben levő összes tisztikar, és összes katonaság. A temetést a katholikus és református lelkészek végezték. A református pap megindító beszédet tartott. Mindenki könyes szemekkel dobta a hantot a szerencsétlen katonák sirjába. E hó 6-ikán *Balogh* hadnagy is belehalt sebeibe.

A tóba sülyedt város. Nagy szerencsétlenség érte Svájczban e hó 5-ikén a zugi kanton fővárosát, Zugot, melynek mintegy 4000 lakosa van. A tó mellett uj kőpartot építettek, s azon szorosan egymás mellett csinos ház-sor emelkedett. Ez a ház-sor legnagyobb részben, *negyven ház*, föld-csuszamlás következtében belesülyedt a tóba, és *sok emberélet* is oda veszett. A talaj sülyedése délután 4 órakor kezdődött, s ekkor két ház omlott össze, ugy hogy a föld lecsuszamlott s magával rántotta az épületeket is. Két óra mulva következett a nagyobb szerencsétlenség. Ekkor 35 ház omlott a vizbe. A kik e borzasztó pillanatban a házakban voltak, kevés kivétellel mindnyájan elvesztek. Egy kis gyermeket a bölcsője tartott fent a víz fölött. Az odaveszett emberek számát százra teszik.

Postagalambok versenye. A budapesti galambkedvelők «Columbia» köre jul. 3-ikán versenyt tartott postagalambjaival. Az egylet egy, a közös hadügyminiszterium három, Gasparetz Géza pedig egy dijat tűzött ki. A galambok begyakorlását e versenyre már május elsején megkezdték, mindig távolabb helyekről való próba-röpüléssel. A verseny irányát a hadügyminiszterium tüzte ki. Hat tenyésztő 71 galambot nevezett, de a versenyben csak 18 vett részt. A galambokat a kassai gazdasági tanintézet igazgatója, dr. Roditzky Jenő bocsátá ki reggeli 7 óra előtt. Elsőnek érkezett Budapestre dr. Dirner Lajos két galambja, mely a 222 kilométernyi utat 4¼ óra alatt tette meg. Gasparetz Géza két galambja volt a második, az állatkert három galambja a harmadik. Az utolsó galambok 5 óra 5 percz alatt érkeztek meg. A jury, dr. Grubiczy Géza elnöklete alatt, kiosztá az 50, 30 frankból, 10 és 6 ezüst forintból álló dijakat; Gasparetz Géza ezüst érmét a jövő évben Przemyslben rendezendő versenyre tartották fenn. A hadászatilag fontos posta-galamb-közlekedés érdekében a hadügyminiszterium négy állomást rendszeresitett Komáromban, Polában, Krakóban és Przemyslben.

Kolumbus háza. Genua városi tanácsa elhatározta, hogy a via Sant'Andrea utczán levő házat, melyben Kolumbus hosszu ideig lakott, megveszi és fenn fogja tartani mostani állapotában. A lakosság körében ez a kegyeletes elhatározás mindenfelé élénk helyeslésre talált.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Báró Jósika Leo, az erdélyi arisztokráczia kiváló tagja, b. Jósika Sámuel kolozsmegyei főispán apósa, Kolozsvártt. — Luby Zsigmond, Szatmármegye egykori aranytollu főjegyzője, Ökörítón. — Forintos (Gulden) Endre, ácsteszéri plébános és nyug. esperes, Ácsteszéren. — Hermann Ottó, a temesmegyei Neudorf plébánosa, 43 éves. — Bukovinszky József, 1848—49-iki honvédfőorvos, ki tetemes vagyo ának legnagyobb részét jótékonysági és közművelődési czélokra hagyta, Budapesten; ugyanitt Gyöngyössy Zoltán, vegyész és okleveles tanár, 29 éves; Gilán Samu régi honvéd; Pollák Samu, az első magyar általános biztosító társaság tisztviselője. — Magvari Szulpicz, a pannonhalmi Benedek-rend tagja, komáromi gymnásiumi tanár, 37 éves, Esztergomban. — Stoffán Kálmán, postahivatali főnök, élete 30-ik évében, Nagy-Károlyban. — Vén Ferencz, nyugalmazott honvédfőhadnagy és Alsófehérmegye tiszteletbeli aljegyzője, 72 éves, Nagyszebenben. — Mezey Lajos, egri ügyvéd, Zsadányban. — Lukács István, törv. hatósági bizottsági tag, Székely-Udvarhelyen. — Kis-zsámi Pescha Szvetozár, verseczi m. kir. postamester, ügyvéd, 70 éves korában. — Fekete Kálmán, debreczeni postatiszt, 33 éves, Debreczenben. — Zadoveczki Somogyi Bálint, volt cs. és kir. százados, m. kir. postamester, élete 71 évében. — Kozma József, volt kataszteri felügyelő, földbirtokos, Nagyhajmás-Némethegyen. — Bevér Sándor, nyugalmazott cs. és kir. százados, Pozsonyban. — Mártonfi Bertalan, harmadéves hallgató, Szamos-Ujvártt. — Ifj. Szabó Ferencz, 23 éves, Mátra-Novákon. — Murahözy Károly, gyógyszerész, Debreczen város törvényhatósági bizottságának tagja, 65 éves. — Gschmeidler Miklós, nyug. őrnagy, a nemzeti szinház néhai énekesnőjének, Carina Annának (Frankenburgné) testvére, Sopronban. — Ludvig Antal, biztosító társulati hivatalnok, Pozsonyban, — Zaklakál Máté, közalapítványi tiszt, Mária-Családon. — Asztalos György, verestoronyi plébános, 37 éves.

Özv. gróf Sigray Lázárné szül. Török Éva, 96 éves korában, Győr-Szemerén, s az agg matróna halálát széles kiterjedésü család gyászolja. — Lánczy Mihályné szül. Sántha Etelka, Lánczy Ilkának, a nemzeti szinház fiatal művésznőjének édes anyja, 53 éves, Budapesten. — Semetke Gézáné, szül. Kovács Irén, kir. aljárásbiró neje, 24 éves, Kiskomáromban. — Nagy Károlyné, szül. Németh Anna, 63 éves, Veszprémben. — Pruzsinszky Eliz, özv. Pruzsinszky Lajosné 18 éves leánya, Sopronban. — Özv. Kiss Lajosné, Beretvás Judit, 70 éves, N.-Váradon. — Turánszky Józsefné, szül. Fluk Irmine, Zólyommegye t. főjegyzőjének neje, 40 éves, Beszterczebányán. — Schweder Adolfné, szül. Baly Margit, postamester neje, Letenyén. — Fényes Ilona, Fényes Móricz és neje szül. Miskolczy Ottilia 9 éves leánya, Berettyó-Ujfaluban.

SZERKESZTŐI MONDANIVALO.

Kassa. A régi magyar költők tárát a M. tud. Akadémia megbizásából Szilády Áron rendes tag szerkeszti. Eddig öt kötet jelent meg: kiadja az Akadémia s kapható ennek kiadó hivatalában (akad. utcza) — megrendelhető bármely könyvárusnál. A kötetek megjelenése időhöz kötve nincs.

Pusztai képek. Jól eltalált idylli hang; csinos, nem mesterkélt, nem is tulzott leirások. Csak a nyelv és kifejezés mutat még itt-ott gyakorlatlan kezdő kezére. Haladjon ez uton, próbáljon dalt, leiró költeményt, mást is; hiszszük, hogy rövid időn közölhetőt is fog adni.

Timoleon III. Még messze van attól hogy a mi mértékünket megüsse. Tárgyai, eszméi, kidolgozása még mind kezdetlegesek s csak ifjúi kisérlet számba mennek. Akár biztatni, akár elriasztani korán volna még. Költői tehetsége olyan mint a diák: még minden lehet belőle, valami vagy semmi egyaránt.

Baradlay M. A befejezés elég csinos; távolról emlékeztet Byron felséges Stanzáira Augusztához. De az egész nagyon járt utakon jár még. Önnek is szól a fentebbi (Timoleon III.)

SAKKJÁTÉK.

1446. számu feladvány. Dr. Kálnitzky Gézától.

Sötét.

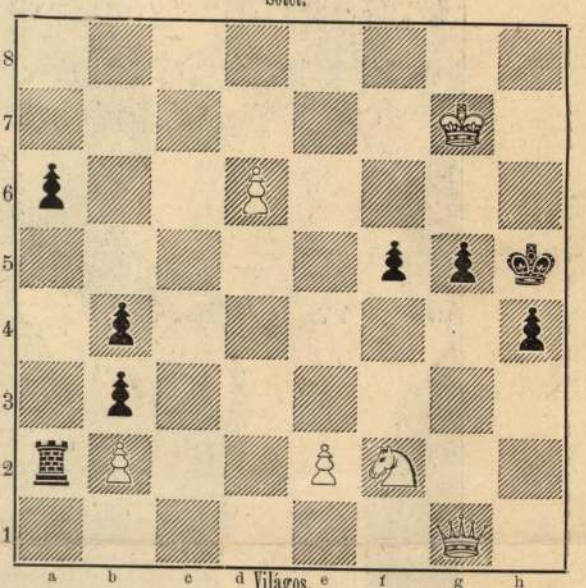

Világos indul és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1440. sz. feladvány megfejtése.

Bláthy F. O.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Fa2—b1 --- --- ---	Kf5—g6
2. Bc2—g2 † --- ---	Kg6—g7 (a)
3. Fg3—d6 † --- ---	Kg7—f8
4. Be7—c7 mat.	
a.	
2. --- --- --- --- ---	f6—f5
3. Fg3—e5 † --- ---	Kg6—h7
4. Fb1—e5 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Nagy-Enyeden:* Nagy András. — *Szempczen:* Pintér János (az 1439. sz. feladvány). — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Julius hó.

Nap		Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
10	V.	B 6 Amália sz.	B 5 7 fivér	28 D 5 C.és J.e.	18 B.t.e.
11	H.	Pius pk. vt.	Pius pk.	29 Péter és Pál	19
12	K.	G. János	Henrik	30 12 apostol	20
13	S.	Jenő pk. vt.	Margit	1 Julius K D.	21 Rázel
14	C.	Bonaventura	Bonaventura	2 B Assz. m.	22
15	P.	Apostolok oszl.	Apostolok osz.	3 Jáczint	23
16	S.	Karm. B. Assz.	Rúth	4 K. András	24 Sab. P

Holdváltozásai: ☾ Utolsó negyed 13-án 8 ó. 13 pk. reggel.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fehér és crême selyem Faille Française, Surah, Satin merveilleux, damastok, ripsek, taffoták és atlaszok, méterje 75 kr., egész frt 10.65, szállit egyes öltönyökre és végszámra, vámmentesen a házhoz *Henneberg G.* (cs. és k. udv. szállító) selyemgyári raktára, *Zürichben.* Minták postafordultával. Levéldij 10 kr.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ BELSEJE.

Lapunk mult heti számában mutattuk be a *Steindl* Imre műegyetemi tanár elfogadott pályaterve szerint épülendő uj országház képét, a Duna felőli főhomlokzatáról tekintve. Fölemlitettük azt is, hogy az épület egy pinczesort, egy földszinti sort, egy félemeletet és egy főemeletet foglaland magában.

Ez uttal az uj országház belső berendezését kivánjuk megismertetni, az országházat épittető bizottság épitési programmjához képest átalakitott ama terv szerint, mely ő felségének, a királynak is bemutattatott s ennek legfelsőbb jóváhagyását is megnyerte.

E szerint az épület legalsó osztálya, a *pinczesor* magában fogja foglalni a fütőhelyiségeket, a rakodókat, a cselédség, küldönczök, tűzőrök, rendőrök tanyáit s a szolgák és kapusok lakásait.

A termek, folyosók s átalában a nagyobb helyiségek fütése központi légfütéssel van tervezve, kapcsolatban pulsiós szellőztetéssel. E szerint a kellően mérsékelt friss levegőt ventilátor fogja szoritani az egyes helyiségekbe, csatornahálózat segitségével. A helyiségekben ekként összeszoritott levegő feszitő ereje nagyobb levén a külső levegőénél, ennek természetes következménye lesz, hogy az elhasznált levegő kifelé hajtatván, minden léghuzam magától megszünik.

Léggel egyébiránt csak a nagyobb helyiségek lesznek fütve. A hivatalos helyiségekül szolgáló szobák és kisebb osztályok kályhákkal lesznek ellátva.

A *földszinti soron* lesz a főbejárat. E körül a posta- és táviróhivatalok. A fölépcsőtől jobbra lesz a pénztár, az egyik nagy szökellékben három szobával; balra két osztályterem. A középső részben lesz a könyv- és levéltári helyiségek egy része, az üléstermek mellett udvar körül a két ház irodái; a déli szárny szökellékében még egy osztályterem, mig az északi szárny szökellékében a házgondnok lakása lesz.

A *félemeleten* a nagy szökellék fölépcsője mellett két oldalt lesznek elhelyezve a könyvtári olvasó-termek, középütt a könyvtár és levéltár, az üléstermek után következő részekben végre a gyorsirói helyiségek.

Legelőkelőbb része lesz az épületnek a *főemelet*, melynek ezuttal alaprajzát is bemutatjuk. Átalános beosztása e főemeletnek a következő:

A magas kupola által födött közös csarnok mellett, a Duna felőli részben, egy csoportban sorakoznak azok a helyiségek, melyek egyformán tartoznak a képviselő- és főrendiházhoz, tehát közösek.

Jobbra és balra lesz a két ülésterem, külön csarnokokkal és mellékhelyiségekkel, a végső szárnyakban pedig az osztály-, illetőleg tanácstermek.

A térre rugó nagy szökellék a fölépcsőt s a miniszterek helyiségeit fogja tartalmazni.

E nagy szökellék hármas nyilásu kapuzata, valamint a két kocsi-megállóba torkoló bejárók is egy tágas előcsarnok közvetitésével egy három karu fölépcsőhöz vezetnek. Ezen fölérve, két oldalt vannak a ruhatárak, majd a kupola alatti közös előcsarnok, honnan a fölépcsővel szemközt az éttermekhez és a többi közös helyiségekhez juthatni, jobbra és balra pedig az üléstermek külön csarnokaiba. Egy közbevetett folyosó ismét a ruhatárakhoz és a közös társalgó, olvasó és irótermekhez vezet.

A külön előcsarnokokból az üléstermeket körülfutó folyosókba, ezekből pedig kilencz ajtón át az üléstermekbe juthatni.

Az üléstermek mögött elterülő udvarok körül lesznek elhelyezve az elnökségek és a háznagyi hivatalok.

A végső szárnyakban végre az osztály- és tanácstermek s a megfelelő külön lépcsők.

A részletes beosztás a következő:

A *képviselőházi üléstéremben* 436 képviselő, 10 miniszter és 7 gyorsiró számára lesz ülőhely, ez utóbbiak számára elkülönitett bejáróval. Ezenkivül előadói és elnöki emelvény, az utóbbi az elnök és 6 jegyző számára ülőhelylyel. A terem közepén áll a ház asztala.

A teremben körülfutó s beszökellően alkalmazott karzatnak két emelete lesz. Külön páholya lesz itt a főrendiház tagjainak, a diplomatáknak és idegen vendégeknek, a képviselőknek, a hölgyeknek, összesen 102 ülőhelylyel. A nyilt karzaton 70 ülőhely lesz, mig a hirlaptudósitók karzata 42 ülőhelylyel birand.

A terem magassága 16, területe 472·20 négyszög méter lesz. A sándor utczai ház jelenlegi ülésterme 13·40 méter magas, területe pedig 396 négyszög méter. E szerint az uj ülésterem jóval terjedelmesebb lesz.

A főrendiház üléstermében lesz a tagok számára 298 ülőhely, továbbá 10 miniszteri szék, 7 gyorsiró számára ülőhely, szintén külön bejárattal, előadói tribün és elnöki emelvény ülőhelylyel az elnök és 6 jegyző számára. A terem közepét itt is a ház asztala foglalja el s a karzat szintén két emeletü lesz, páholyokkal a főrendek, diplomaták, képviselők, hölgyek számára, összesen 93 ülőhelylyel; hirlaptudósitók karzata 30 s a nyilt karzat 54 ülőhelylyel.

A terem magassága fél méterrel lesz alacsonyabb a képviselők üléstermétől, mig területe épen akkora.

Az üléstermek *külön előcsarnokai* — kétkét udvar között — közvetlen összeköttetésben lesznek a házfolyosókkal, ruhatárakkal és egyéb közös helyiségekkel. Minden egyes, magasan elhelyezett ablak alatt ülőhelyek s kisebb csoportok befogadására alkalmas fülkék lesznek elhelyezve.

A *fogadótermek* három butorgarnitura és két iróasztal számára elegendő nagyságu helyiségek lesznek. A képviselők fogadóterme, melyben az őket látogatókkal társaloghatnak, a főemelet déli szökellékében nyer elhelyezést, mig a főrendeké a Dunára kilátással az északiban.

Az *osztálytermek* közül, mindenik legalább 40 tanácskozó, ugyanannyi hallgató, 12 hirlaptudósitó és 4 gyorsiró számára, három a főemelet déli szökellékében, kettő a középszökellék földszintjén, egy a déli szökellék félemeletén lesz elhelyezve. A főrendiházhoz tartozó egy nagyobb és két kisebb *tanácsterem* az északi épületszárny végső szökellékében nyer elhelyezést.

A térre rugó nagy szökellek főemeletén a főbejárat fölött lesz a *delegációk üléstere*, hová közvetlen a fölépcsőről juthatni. Lesz benne 80 ülőhely, 10 miniszteri szék, elnöki emelvény, gyorsirói ülőhelyek és kettős karzat.

A *képviselőház elnöki helyiségeiből* a főemeleten van a nagy fogadó-szoba, mely 40 személy befogadására alkalmas, egy irószoba, egy előszoba, egy titkári szoba; ezekből külön lépcső vezet a félemeletre, hol az elnöki irodahelyiség van, előszobával.

A *főrendiház elnöki helyiségei* hasonlóképen vannak elrendezve.

A *két háznagyi hivatalnak* a főemeleten van külön-külön egy nagyobb fogadó-, egy nagyobb iró-, egy előszobája és egy kamarája, a félemeleten egy előszobája s egy segéd-irodai szobája. A főemeleti és félemeleti eme helyiségek közt szintén külön lépcső közvetiti a közlekedést.

A *segédhivatalok* közül a földszinti sor déli részében lesz a *képviselőház irodája* és pedig egy irodaszoba, egy igtató- és kiadószoba, két jegyzői szoba, egy irattár és a nyomtatványok raktára. A *gyorsiroda* a félemelet déli részében lesz elhelyezve, három teremmel, melyből a pinczesorban levő könyomdához külön lépcső vezet, két igazgatói szobával, két szobával a beszédek átnézésére, kettővel a hirlaptudósitók és egygyel a küldönczök számára.

A *főrendiház irodájához* tartozik a félemeleten egy igtató és kiadóhivatali, két irattári, egy irodaigazgatói, egy előszoba, továbbá egy szoba a gyorsirók, turnus-vezetők és irnokok számára, egy gyorsirodaigazgatói, egy hirlaptudósitói, s a beszédek átnézésére szolgáló egy szoba.

A *kezelő személyzet helyiségeiből* a félemeleten lesznek a mindkét házi terembiztosok, a cselédség, küldönczök, hordárok, idegen szolgák szobái s a főemeleten két telefon-szoba.

Közös helyiségek lesznek: a nagy közös csarnok, melyben kétszáz ember kényelmesen társaloghat, a fölépcső mellett egy beteg-szoba két nyugágygyal és egy iróasztallal, egy orvosi szoba. Továbbá a *miniszterek helyiségei*, és pedig egy váróterem, egy társas- és fogadóterem s 8 miniszteri szoba előszobákkal.

A *könyvtár* álland nyolcz teremből, melyből négy a félemeleten, négy a földszinten lesz, a könyvtárnokok szobájából, öt olvasóteremből a fő- és félemeleten, három társalgószobából s több irószobából, mind a főemeleten.

A *buffethez* tartozó helyiségekből két étterem lesz a főemeleten, a konyha-helyiségek pedig a pinczesorban.

A *levéltar* 8 teremből álland, 6 a félemeleten, 2 a földszinten. A levéltári iroda a félemeleten lesz elhelyezve. A földszinti sor nagy szökellékében lesz a 3 szobából álló *pénztár*.

A képviselő- és főrendiházi tagok, továbbá a miniszteri, elnöki, jegyzői, előadói ülőhelyek mind irópolczokkal lesznek ellátva.

A *közlekedés* akként történik, hogy, mint érintők, a házfolyosókból az üléstermekbe, egyenesen az ülőhelyek között elhuzódó körökhöz, kilencz tágas ajtó vezet. Az elnöki emelvényhez elkülönitett bejárók szolgálnak. A gyorsirók félemeleti helyiségeiből külön ajtók vezetnek ülőhelyeikhez, az elnöki s előadói emelvények alatt fölvezető lépcső közvetitésével, a nélkül, hogy a ház tagjaival érintkezésbe jutnának.

A karzatokhoz is négy külön lépcső vezet olyképen, hogy a nyilt karzatok közönsége két lépcsőn jut ülőhelyeihez, a másik két lépcső pedig a hölgyek, diplomaták, idegenek, főrendi és képviselőházi tagok számára van föntartva.

Az *akusztika* érdekében a termek oldalfalai a karzatpáholyok által fülkeszerü elosztást nyernek s a termek kiterjedése a karzatok beépitése által a lehető legkisebbre szorittatik. Azonfelül a legnagyobb mértékben fognak alkalmaztatni hangerősitő felületek, minő a sik famennyezet és a rendkivüli üvegfelület.

Az üléstermek nappali *világitása* nem fölülről, hanem oldalról van tervezve. E végből mindenik ülésteremnek magasan helyezett óriási terjedelmü 12 ablaka lesz, melyek világitó felülete megközeliti a 200 négyszögmétert. Az esteli világitásra még nincs megállapodás, mivel remélhető, hogy a tiz év alatt, mig az országház elkészül, a most oly nagy fejlődésnek indult villamos világitásnak oly módja találtatik, mely itt bármely más világitásnál czélszerübben lesz alkalmazható.

TURIN.

Az olasz nemzet szépen sikerült s átalános feltünést keltett turini kiállitása alkalmából érdekesnek tartjuk bemutatni olvasóinknak az olasz föld e jelentékeny városát, melynek neve közel egy nemzedék óta szoros összeköttetésben áll hazánk történetével s melyet a magyar nemzet egyik kiváló büszkeségéről, ki e város falai között élvezi évek hosszu sora óta a vendégszeretetet, mindenki oly jól ismer nálunk. Turin különben is igen jelentékeny hely. Évtizedeken át egy egyszerü, de lángeszü olasz miniszter, Cavour, hazafias működése következtében e város, a kis Piemont székhelye, világtörténelmi fontosságu hely lett; e város emelkedett ily körülmények közt az ujonan alakult Olaszország első fővárosává is, s habár az olasz király innét 1865-ben Flórenczbe s 1871-ben Rómába tette át székhelyét, Turin nagy város maradt s jelenleg több mint harmadfélszázezer lakosával Olaszország nevezetes városai között előkelő helyet foglal el. Gyüjteményei, az olasz városok e büszkeségei, ujabbkoriak ugyan, mint a többi nagy olasz városoké, de azért nem kevésbbé jelentékenyek, s egyeteme, valamint tudós társasága talán a legelőkelőbb az egész apennini félszigeten, s ipara és művészete sem utolsó. Mindenekfölött feltünő Turin az olasz városok között mint modern jellegü hely. Nagyobbrészt szép, széles és egyenes utczák szelik át boulevardszerü alakban, fákkal, szobrokkal, szép kirakatokkal s modern 3—4 emeletes bérházakkal. Az olasz városok ódon kastélyai, zugutczái csaknem hiányzanak, ugy hogy e várost méltán inkább franczia városnak lehetne tartanunk s nyugoteurópai értelemben véve a szót, kétségkivüli is, hogy Turin Olaszország legszebb városa.

A város környéke is megragadó. Képünk, mely a tekintélyes város látképét a Pó partján, emelkedett helyen fekvő kapuczinus kolostor mellől nyujtja, elég fogalmat adhat e hely fekvéséről, midőn a paloták hosszu sora felett emelkedő havasok lánczolatát is bemutatja. A hatalmas Monte Viso szabályos kupja már magában festői képet adna bármely városnak. De itt van még e mellett a hires Monte-Cenis hegy, melynek mélyében több mint egy évtized óta fél óra hosszant fut végig a népek forgalmát közvetitő vasut egy 11 kilométer hosszu alaguton, a legelső ilynemü csodálatos alkot-

*

mányon, mely az emberi tudomány magas fejlődéséről tesz tanuságot. Ott látszik a távolban a Monte Rosa, Európa egyik legmagasabb havasa (15,217 láb); a gyönyörü Nagy-Paradicsom nevü hegycsoport, mely csucsainak magassága, jégárainak óriási kiterjedése által ujabban oly sok touristát vonz magához. E hatalmas hegyláncokról ott a távolban, hol Svájcz, Olasz- és Francziaország érintkeznek egymással, a legforróbb nyáron át is örök hó tekint le a narancsokban és déli növényekben már meglehetős gazdag Pó mentére s a zordon vidék tőszomszédságában művelt világ közepén találjuk magunkat, hol minden talpalatnyi földet felhasználnak s e mellett izlést is tanusitanak. Turin környéke valóságos kertek tömkelege s a nyári lakok ezrei egész az örök hó hazájáig látszanak nyulni.

Képünk a város nagyobb részét mutatja, a Bálint (Valentino) park ugyan, hol a kiállitás van, nem látható, valamint a Pón túl fekvő városrész sem, de ezek már inkább a város külső részeit alkotják. A belső elegáns részt két, hogy ugy mondjuk, sugárut teszi nevezetessé, egyik a képünk előterében látható Via di Po, mely a Piazza Vittorio Emanuele-ig s a Piazza Castellóig nyomul előre, honnan ismét nyugot felé vezet a másik főutcza, a Via Roma, a nagyszerü központi vasuti pályaudvarig, mely képünkön egészen baloldalt látható. E két nagy sugár ut érintkezési pontjáról a város nagyrészét egy tekintettel be lehet látni s itt csoportosulnak a legnevezetesebb épületek is. A két nagy uton s számos mellék-utczákon a házak egyenlően épitvék, egész 5 emeletig, számos erkélylyel, boltives folyosókkal, erősen kiszökő tetővel és ormókkal. A nagyobb paloták a 17. és 18-ik századból valók, de sem a középületeknek, sem a magánházaknak nincs alapos jellegük s még a templomok is idegenszerüek.

A Piazza Castellón, mely, mint mondottuk, a város középpontját képezi, van a királyi kastély. Régi, ódon épület, de a melyet egy mult században készült s korinthi oszlopokkal gazdagon földiszitett homlokzattal átalakitottak. Egyik része Palazzo Madama nevet visel, mert II. Viktor Amadé anyja, egy savoyai herczegnő 1718-ban itt lakott s ez négy hatalmas sarok-tornyával, mely a középkorra emlékeztet, diszesebb is, mint a téglából épült királyi palota. Mellettök van a székesegyház, sajátságos gulaalaku kupolájával. Egyik kápolnájában, mely harmincz fekete márvány-oszlopon nyugszik, őrzik azt a kendőt, melyet a hagyomány szerint szent Veronika nyujtott a keresztet vivő megváltónak, hogy verejtékét letörölje, s melyen Krisztus képe megmaradt.

A Via Roma mellett párhuzamos utczák vonulnak el szintén a vasut felé, mely előtt a szép Piazza Carlo Felice terül el. Mindez utczákon igen sok szobrot lehet látni, nevezetes köztük Albert király lovagszobra, Marochettitől, a Piazza Carlo Alberton. E tértől nem messze van a Carignano-tér, hasonnevü szinházával s a kis, de nevezetes Carignano palotával, mely Cavour idejében országház volt, hol Olaszország legkiválóbb emberei nemzetük szabadságát és nagyságát biztositották.

Túl a háztengeren látszik még a Corpus Domini templom s a hires la Superga kolostor, melyet Viktor Amadé herczeg a francziákon 1706-ban nyert győzelmeért háladatosságból szüz Mária tiszteletére épittetett. Turin közvetlen szomszédságában alig van szebb hely a magasan fekvő kolostornál, s az előtte való terrászról gyönyörü kilátás esik az Alpokra, kivált a Monte Viso szép kupjára; az alsó templom a királyi család sirboltja.

Turin nevezetességeit e szép épületeken s tündöklő utczákon kivül még gazdag egyiptomi régiséggyüjteménye, hires természettudományi tárai s előkelő gyárai képezik. A város, bár megszünt főváros lenni, még folyvást emelkedőben van s az ifju Olaszország egyik büszkesége. De büszkén emlegetjük mi is, mert Turinban lakik most is az, kit magyar ember nem feledhet soha — *Kossuth Lajos.*

A KELETI VILLÁMVONAT KOCSIJAI.

Az amerikaiak sok más dolog között föltalálták a kényelmes utazás mesterségét is. Mindenki, ki az oczeánon túl levő nagy köztársaságban megfordult s arról csak egy czikket is irt (s ezek száma valóban légió), egész lelkesedéssel beszélt az ottani közlekedési eszközökről és soha sem mulasztotta el a mi ketreczekre szaggatott vasuti kocsiainkkal szembeállitani a hires Pullmann-kocsikat, melyekben az amerikai öt rövid nap alatt a lehető nagy kényelemben teheti meg a nagy utat New-Yorkból San-Franciskóig, oly módon, hogy a vasuton ebédelhet, hálhat, társas mulatságokban részesülhet, sőt olykor-olykor még isteni tiszteletet is hallgathat s vasuton nyomtatott ujságokat is olvashat. Még hiresebbek voltak a Missisippin s Hudsonon járó nagy gőzhajók, melyek valóságos első rangu fogadók helyét töltötték be, hol az ember nagyon könnyen elfeledhette, hogy vadon vidéken és zárt helyen utazik.

Az amerikaiak leleményessége a vén Európában is utánzásra talált. A vasuti kocsik mindenütt kezdenek átalakulni és sok helyen megközelitik az amerikaiak kényelmét. Nálunk is a magyar kir. államvasutak uj kocsijai hasonlithatlanul jobbak és kényelmesebbek, mint a minőkben csak pár évvel ezelőtt is utaznunk kellett. De a legelső vállalat, mely az amerikaiakkal teljesen versenyezhet, sőt bizonyos tekintetben azokat is felülmulja, Nagelmackers franczia egyén által hozatott létre s jelenleg főkép a villámvonaton használják. E villámvonat, mely Berlinen és Sz.-Péterváron kivül még egy irányban Bécsen és Budapesten át megy keletre s Páristól Gyurgyevóig (Romániában), hol a Konstantinápoly felé utazóknak a Dunán át kell szállniok s Ruscsuktól Várnáig más vonaton és innen hajón kell utazniok, az utat 80 óra alatt teszi meg s mivel a negyedfél napi idő alatt igen kevés helyen s aránylag rövid időre áll meg, gondoskodni kellett oly vaggonokról, melyek a kiszállást teljesen nélkülözhetővé tegyék. S ilyenek voltak a Nagelmackers czég által előállitott alvókocsik, melyeket képeinken bemutatunk azok számára, kik ilyeneken még nem utazhattak.

A kocsi, mely nappal salon gyanánt szolgál, Boggy amerikai mérnök rendszere szerint széles és elég hosszu, azonkivül más kocsikkal összeköttetésben mintegy több terem lánczolatát képezi. Minden teremben vannak divánok s más ülőhelyek, olvasó asztal, kis asztalok társasjátékokra s kényelmes nézőhelyek azok számára, kik a vidékben akarnak gyönyörködni. Éjjelre a terem hajókabinokhoz hasonló hálószobává alakul át. A divánokból ágyak lesznek, elkülönitve egymástól, elzárt helyeken vannak fürdő helyiségek meleg és hideg vizzel, s mosdó szekrények. Az étterem valóságos vendégfogadóhelyiség, gazdag diszitéssel; az asztalok oly módon vannak a kocsi oldalaihoz illesztve, hogy köztök egészen szabadon lehet közlekedni s e mellett a rázkódás oly csekély mérvü, hogy a legfinomabb üvegedényeknek sem történhetik baja. A kocsi egy kis részét a konyha foglalja el, melyből az aránylag igen kis tér daczára valóban kitünő gazdag és változatos étlappal szolgálnak. A konyhában ugyanazt a gépet használják, mely télen melegitésre szolgál, s ezenkivül a kocsi alján elhelyezett kis, de erős reservoirban elegendő mennyiségü süritett gáz van, melyet világitásra használnak.

A Nagelmackers által alapitott társaságnak jelenleg már 175 ily repülő szalonja és étterme van, melyek egy részét a keleti villámvasuton kivül a franczia vasutakon használják, melyeken ma már a kirándulás Párisból Havreba vagy más helyre s vissza, valóságos kényelmes utazás és az által, hogy a vonaton is étkezhetik, az üzletember igen sok időt takarit meg. Egy szalonba átlag husz utast számitanak, egy étteremre huszonnégyet. A keleti villámvasut vonalán külön osztály van a nők, külön a dohányzó férfiak számára. A diszkocsikon kivül van még minden vonatnál két közönségesebb kocsi. Egyikben a szolgaszemélyzet s a vasuti csomagok, a másikban az utasok podgyásza helyeztetik el. Érdekes még azt is megemlitenünk, hogy e podgyászokat rendesen még a határállomásoknál is benn a vonatban vizsgálják meg az őrök s igy az utas nem kénytelen kiszállani.

Képeink e vonat egész alakját kivül, a szalon külső és belső részét s egy éttermet mutatnak be s igy eléggé tiszta fogalmat nyujtanak e kényelmes közlekedési eszközről, mely, reméljük, rövid idő mulva hazánkban sem lesz többé idegen.

AZ ÁLLATOK A KÖZBESZÉDBEN.

Az emberi elme közönséges mindennapi filozófiájában kiváló helyet foglalnak el az állatok és azoknak jó és rossz tulajdonságai. Mindamellett nagy tévedés volna azt hinnünk, hogy azok az észleleteink és itéleteink az állatokról, melyeket bizonyos közmondásokban, példabeszédekben vagy szólásmódokban jegeczitünk ugy szólván meg, egészen helyes véleményt tartalmaznak az állatok természetére és lelki világára vonatkozólag. Ellenkezőleg. Itéletünk nagyobb része merőben fonák alapon keletkezik s vagy nem felel meg az igazságnak, vagy pedig igazságtalanul tulozza azt.

Olyan csacska, mint a szarka — szokták példának okáért mondani. És ugyan mi jogon? Csak hogy a szegény szarkát elrágalmazzák? Ebben bizony nincs igazság, mert a szarkánál sokkal fecsegőbb állatok is nagy számmal vannak. Mi több, a szarka soha sem nyitja meg száját hiában. Csak nagy bizalmatlansága és nyughatatlansága oka annak, hogy folytonosan kerepel. Tulajdonképen mindig lesben áll társai érdekében, kiket nagy ellenségük járásáról s mozdulatairól értesit. Ennyi az egész; s erről meggyőződhetik mindenki, ha figyelemmel kiséri nyelvének különféle modulácziőit.

Egy más érdemetlenül megszólt madár a veréb, kit sokan szeretnének az ostobaság nem igen megtisztelő tulajdonságával felruházni. Akadnak, a kik még sőt is szeretnének hintetni a farkára, holott pedig oly ügyes és számitó, hogy egy fa-ágon ülve alig lehet megközeliteni is. Es vajjon kitelik-e ostoba főtől olyan haditerv, hogy egy bárány hátán ülve, s annak gyapja közt vadászva pecsenyéje után, a legveszedelmesebb fenyegetésekre sem ijed meg s még a fegyver láttára sem hagyja oda helyét, mert tudja, hogy a sörét nem érhetné a nélkül, hogy az alatta levő állatot is meg ne sebesitse?

Ha a serdülő naiv kis leányokat libához hasonlitjuk, hát ezért sem lennének egészen hálásak — a libák. Mintha nem is ők mentették volna meg már az ó-korban a Kapitoliumot! De ettől eltekintve is a lud ritka éles ösztönü és okos állat. Vadállapotában oly éberül őrködik maga felett, hogy az egy kiképzett taktikus kapitánynak is becsületére válna. Tanulékonysága szeliditett természetében sem veszit semmit. Falun, hol gyakran egyetlen közös legelőre vonulnak ki ugyanazon pásztorfiu vezetése alatt, ha estére kelve visszatér a tollashad, a nagy utczán végig minden kapu előtt gágogva oszlik csapatokra, skiválva az együvé tartozók, együtt keresik föl saját udvaraikat.

Beszélünk a nyul gyávaságáról is és feledjük, hogy annyi életére törő elkeseredett ellenség közt ő egyedül lábai gyorsaságára van utalva. Szeretnék egy akármilyen vitéz Caesart csak huszonnégy óráig az ő nyomorult bőrében látni, vajjon máskép cselekednék-e?

Szóval az emberi bölcseség a legrutabb módon él vissza az állatokkal szemben elfoglalt értelmi fölényével s a legkönnyelmübb itéletekre ragadtatja magát, a nélkül, hogy csepp fáradságot venne bár, hogy meggyőződjék azok jogosultságáról is. Méltatlansága legnagyobb mértékét azonban a szegény szamárral érezteti mindenekfölött. A legostobább és legtökkelütöttebb ember ma már azt hiszi, hogy igényt formálhat a szamár titulusra. Pedig nem addig ám. A hét görög bölcs stoicizmusa semmivé törpül ez állat türelme, lemondása és filozófiája előtt, melylyel nehéz sorsát türi, az emberi önzés nagyobb dicsőségére.

De menjünk kissé tovább is az állati tulajdonságok értelmezésében s azonnal még több helytelenségekre fogunk bukkanni. A legtöbb nő szivesen fogadja azt a bókot, ha madárétünek tartják udvarlói. Az udvariasság legszélsőbb határára hajlandók még attól sem idegenkednek, hogy kolibrival hasonlitsák össze a kevés étü házikisasszonyt. Nos, e bók mindjárt nem fog oly gyöngédnek látszani, ha fontolóra veszszük, hogy a kolibri épen az az állat, a mely testének terjedelméhez képest a legfalánkabb és a legtöbbet eszik. Igaz, hogy egyszerre csak egy szemet, de e szemek aztán szünetlenül követik egymást egész napon át; eszik ugrándozva, eszik repülése közben, sőt nem egyszer énekét is megszakitja, hogy közbe valami jóizü magvat ropogtasson. De általában a legtöbb madárnál az, a mit naponta megeszik, mintegy

riai részeket is, mily hatást tett. Horvát az oknyomozó történetirás egyik uttörője, ki eltévedt a kincsbányában, de nem érdemli meg az a vád, hogy nagy fáradozása kárba veszett, mert a hatás, melylyel korára birt, a nemzeti szellem emelésére szolgált. — Zsilinszky felolvasását nagy tetszés fogadta. *Komáromy* András értekezett utána báró Berényi Györgyről, kinek a XVII-dik századból becses naplójegyzeteket köszönhetünk, kivált az 1625—30-iki soproni országgyülésekről. Berényi korának egyik legtevékenyebb és képzettebb embere a közügyek terén; résztvett hadjáratokban, volt Nyitramegye alispánja, követe több izben, teljesitett a bécsi udvar részéről diplomácziai küldetéseket. Ősatyja volt a gróf Berényi családnak. A bárói czimet 1656-ban nyerte. Meghalt 1677-ben. — Végül a titkár jelentette, hogy Bay Ilona urnő ujolag ismét 100 frtot küldött a magyar monografiák kiadására. E derék hölgy eddig e czélra 250 frtot ajándékozott.

A Kisfaludy-társaság április utolsó napján tartotta havi ülését. *Beöthy* Zsolt titkár özv. Somogyiné szül. Ziska Julia részéről 600 frtos alapitványt jelentett be, melyet az adományozó elhunyt fiának, Dezsőnek emlékére tett, s melynek háromévi kamatai (200 frank) kisebb irodalmi feladatok jutalmazására tüzetnek ki. Már ez év utolsó napján letelő határidővel ki is tüzték kisebb szónoklati műre, mely egy korán elhunyt ifjunak legyen szentelve.

Zichy Antal két forditási műről tett jelentést: Schiller «Orleansi szűz»-éről és Virgil «Aeneisé»-ről. Dicsérettel és kifogásokkal emlékezett meg róluk. Az első átdolgozást igényel, a második kiadására azonban a társaságnak nincs is elég anyagi eszköze. Az akadémia filologiai bizottságát illetné meg inkább a kiadás. Pálffy Albert birálatra adta be «Egy mérnök regénye» czimű két kötetes regényét, Beöthy Zsolt pedig «A tragikum» dramaturgiai tanulmányát.

A felolvasások sorát *Győry* Vilmos nyitotta meg, ki *Tolnai* Lajosnak «Salamon király» balladáját adta elő. P. *Szathmáry* Károly «Rajz ur az esküdtszék előtt» czimen tréfás formáju kritikát olvasott föl a novellairodalomban elterjedt «rajz» ellen. A törvényszék előtt Rajz mint vádlott szerepel, s köteles magát védelmezni a biró és a kir. ügyész által emelt vádak ellen. Rajz vádlott generáliái: anyja Pongyolaság, atyja Genie. S folyik a vádaskodás és a védekezés egészen a pör formájában. Rajz vádlott csak gyöngén tud védekezni Szathmáry biró azon vádjai ellen, hogy nyomorék, mert mindig hiányzik egyik-másik tagja, hogy pán nemzetiségü, mert hol pánpalócz, hol pántót, hol pánszékely; hogy csempész, mert néha nem egyéb, mint egy elnyujtott adoma, máskor meg csak félbenmaradt beszély. Szathmáry felolvasására mindjárt egy «rajz» következett, melyet *Győry* Vilmos mutatott be *Csáktornyai* Lajostól (vendég) «Az öreg cseresnyefa» czimen, még pedig csinos rajz, s a közönség tetszéssel is fogadta.

A heraldikai és genealogiai társulat m. hó 24-iki ülésén dr. *Réthy* László Románia czimerét és szineit ismertette. Szerinte az oláhság, mely a XII—XIII. századokban Szerbia felől vándorolt be Erdélybe, jó részt szerb, bolgár és albán elemekből állt, papjai s más vezetői pedig szerbek és bolgárok voltak. Innen magyarázza azt, hogy az oláhságnál az egyházi élet a XVII. századig mindenütt szláv. A vajdaságok czimerét illetőleg azt fejtegette a felolvasó, hogy a régi moldvai és oláhországi czimerek szinei nem azok voltak, melyek a mai Románia egyesitett czimerében szerepelnek, vagyis vörös, sárga, kék, melyeket ma oláh szineknek tartunk. Réthy azzal oldotta meg a kérdést, hogy Románia uj szinei nem egyebek, mint a régi erdélyi fejedelemség szinei, melyek az erdélyi oláhság révén kerültek Romániába. Az erdélyi oláhok t. i. e század eleje óta a magyarok unió-törekvéseivel szemben a régi erdélyi szineket a magukénak tekinték, a mivel az erdélyi magyarság nem is törődött, mert a Magyarországgal való egyesülés vágyát a magyar trikolor által szimbolizálta. 1848-ban, az unió törvénybe igtatása után Janku hadai az erdélyi havasokon nyiltan kibontották az erdélyi lobogót, melynek szinei azóta teljesen elvesztették a köztudatban eredeti jelentőségüket s oláh nemzeti szinekké lettek. Értekezését azzal végezte, hogy az orosz-török háboru idején senki sem gondolt Romániában arra, hogy a dorobánczok a Bethlenek és Rákócziak szinei alatt vivták meg a griviczai sánczokat. Ezután *Soós* Elemér tanulmánya következett a sóvári Soós-család czimeréről. Végül a *titkár* és *Torma* Károly mutattak be armálisokat.

MI UJSÁG?

Az országház épitéséről a képviselőház e hó elsei ülésén kezdett tanácskozni, s akkor még nem végezte be a nagy terjedelmet öltött vitát. Az ellenzék mind a két árnyalata ellene van, mert tizedfél milliónyi költséget kér rá a kormány. A Steindl Imre tanár tervezetét is többen megtámadták, mert a gót stilt nem tartják az országházhoz alkalmasnak, s a főváros épitészeti jellegével összhangzatban levőnek. *Orbán* Balázs, *Meszlényi* Lajos kezdték meg a vitát, emlegetve, hogy ily költségeket nem bir meg az ország megerőltetés nélkül. Gr. *Apponyi* Albert pedig azt fejtegette, hogy a tizedfél milliónyi költség nem lesz elég, mert a belső berendezés is fölemészt harmadfél milliót, s ezenkivül a süppedékes dunaparti talajon csak rendkivüli költségekkel lehet az alap-épitést szilárddá tenni. Tizenöt millióra számitotta az összes költségeket, pedig mikor a tervekre pályázat volt hirdetve, azt is föltételül tüzték ki, hogy a költségek az ötödfél milliót túl ne haladják. Gr. *Tisza* Lajos védelmezte az országház ügyét, a stilt és a költségeket, melyek a bécsi városháza épitése után jutott tanulság szerint vannak fölvéve. *Orbán* Balázs egy megjegyzése nagy zajt idézett elő. Azt mondta, hogy jól informáltatta magát az épités körülményeiről, azt is tudja, kiké azok a telkek, melyekre az országházat tervezik és kik a szomszédok. Gr. *Tisza* kérte az elnököt, szólitsa föl Orbánt, mondaná meg, kiket értett gyanusitó szavaival. Az *elnök* felszólitotta a képviselőket, ne mondjanak oly gyanusitásokat, mintha a ház tagjai közül valaki személyesen érdekelve volna. A megnevezés elmaradt. Azután *Tisza* miniszterelnök szólalt fel majd pedig *Somssich* Pál támadta meg a luxus-épitkezéseket. A tisztviselők helyzetének javitására, egy-egy járásbiróság, iskola állitására nincs pénzünk. A vitát ezután másnapra halasztották.

A dunamelléki ref. superintendens választását a másodszori szavazás sem döntötte el. A szavazatokat e hó első napján bontotta föl a bizottság. Szász Károlyra esett 111 szavazat, Filó Lajosra 95, Baksay Sándorra 34 és Szilády Áronra 1. E szerint abszolut többséget egyik sem nyert. A bizottság kimondotta, hogy Szász Károly és Filó Lajos közt uj választás lesz. A szavazatok junius 2-ikáig adandók be, s azok eredményét másnap délután hirdetik ki.

Pulszky Kassán. A kassai kereskedelmi kör tiszteletét óhajtván nyilvánitani Pulszky Ferencz tudományos érdemei iránt, meghivta Kassára a jeles tudóst, ki április 26-án este érkezett oda s másnap a kör helyiségében felolvasást tartott.

Kassára érkeztekor a vasutnál a kereskedelmi kör küldöttségének élén Szakmáry Károly üdvözölte. Másnap délelőtt megtekinté a muzeumot, melynek gazdagsága s jó berendezése fölött teljes elismerését nyilvánitá. A felolvasás este a kereskedelmi kör földiszitett helyiségeiben volt. A diszes közönség, mely a termet egészen megtöltötte, Pulszkyt harsány éljenzéssel fogadta. Az amerikai viszonyokról szóló felolvasás nagy tetszést aratott és végeztével nagy éljenzés hangzott. A felolvasás után a kereskedelmi kör titkára, Reissmann ügyvéd, Pulszkynak rövid beszéd kiséretében gyönyörü mivü arany tollat nyujtott át, melybe e szavak vannak vésve: «A kereskedelmi társaskör Pulszky Ferencznek.» — A felolvasás tiszta jövedelmét az épitendő uj szinház javára forditják. Esti 8 órakor a Schalkház-vendéglő termében Pulszky tiszteletére 100 teritékü lakomát rendeztek, melyen Münster polgármester, Darvas főispán és számos más kiváló személyiség vett részt.

Az ötvös-kiállitásra még mindig érkeznek becses műtárgyak. Legutóbb gróf Erdődy Ferencz több remek tárgyat küldött be, melyek első helyet foglalnak el a kiállitáson. Ezek közt egy a 16-ik századból való, aranyozott ezüstből készült tál, dombormüvü kivert diszitésekkel, műtörténeti szempontból a kiállitásnak egyik kiválóan érdekes darabja, mert rajta gothikával vegyest renaissance-elemek találhatók, sőt némi románkori reminiszczencziákat is észlelhetünk.

A kiállitást a napokban Belgiumból öten látogatták meg, u. m. Reusens E. a löweni egyetemen a keresztény műarchaeologia tanára, Van Caster az egyházi zene tanára Malinesban, Jules Frésart és Vilmár testvérek Lüttichből. Két napig időztek Budapesten. Innét Esztergomba rándult fel az egész társaság, hol a székesegyház kincseit és a primás gyüjteményeit szemlélték meg és a bibornok vendégei voltak. P. Guilloux tüzérkapitány, nejével, Bretagneból a fővárosba érkezett a kiállitás megszemlélésére. Guilloux-éknak nagy gyüjteményük van ötvösmunkákból.

Kossuth és a turini kiállitás. A mult héten Turinban megnyilt nemzeti olasz kiállitásnak történelmi osztálya is van, mely magában foglalja az Olaszország 1870-ig terjedő történetére vonatkozó műveket, okmányokat, ereklyéket stb. A római községtanács pár nap előtt elhatározta, hogy levelet intéz Kossuth Lajoshoz, kérve, hogy az Olaszország egyesitésére vonatkozó, 1870 előtt kelt történelmi becsü iratokat, melyek kezei közt vannak, a turini kiállitás históriai bizottságának rendelkezésére bocsátani sziveskedjék. A levél, melyet Orsini Czézár olasz képviselő irt alá, a többi közt ezeket mondja: «Ön, nagyrabecsült hazafi, kétségkivül nem fogja megtagadni a kiállitás e részében való küzremüködését, mert hiszen ép ön, maga is egyike volt Olaszország ujjászületési története legodaadóbb és leghathatósabb tényezőinek.»

A trónörökös mármarosi vadászkastélyát a Tisza jobb partjára épitik, közel oda, a hol Kuzi patakja torkolik. A kijelölt helyet «Erdészvölgynek» nevezték el. A vadászkastély az országut felé néző homlokzattal s két melléképülettel fog birni. Még nem kezdtek hozzá, de mégis reménylik, hogy novemberre kész lesz. A kastély előtt elnyuló széles mezőt parkozzák, s valószinüleg halas tavat is épitenek pisztráng-tenyésztés számára; a kastélyt a Tisza balpartjával hid fogja összekötni; az erdőségen keresztül lovagló utat vágnak, mely Rónaszékig vezet.

A budai Gül-Baba siremlékének kijavitása érdekében sok felszólalás történik gyüléseken és sajtó utján. Egy kissé a kötelességek közé is tartoznék ez. mert a török békeszerződések is kivánják, hogy a török szent nyugvó helyére ügyeljenek. Budapest történelme egyike a legviszontagságosabbnak, mégis alig maradt fent emlék, mely azt őrzené. A török kornak e kis mecset az egyetlen nagyobb maradványa, sok emlék füződik hozzá, sokan keresik fel a Keletről s ha restaurálnák, a fővárosnak egyik kiváló históriai nevezetessége lesz. A mint most fennáll: oly roskatag, hogy ha nem restaurálnák, le kellene hordatni. A főváros bizonyára a fentartást fogja elhatározni.

Szép alapitvány. Az uj oktatási törvény sok aggodalmat okozott Sajó-Gömör városában, hogy az ottani három osztályu evang. gymnáziumot meg kell szüntetni, mert a törvény követeléseit teljesiteni nincs elég anyagi eszköze. De az ősz *Szentiványi Miklós*, a képviselőház néhai elnökének öcscse, *ötvenezer* frtnyi alapitványt tett, igy akarván meghálálni, hogy ő is ez iskolában nyerte az első oktatást. Ehhez járult *Szentiványi József* is 5000 frttal. A sajó-gömöri iskolára most uj korszak vár, s emléke lesz egy derék hazafi áldozatkészségének. Felsőbb polgári és gazdasági intézetté alakul, hat osztálylyal s az épitkezéshez a város és a magyar lakosság készséggel adja meg az összes gyalog és igás napszámot. A jövő tanév elején alkalmasint megnyilhatik az uj tanintézet.

Villamos vasut lesz a városligetben az országos kiállitás alatt. A sugárut torkolatától, az artézi kuttól indul és az állatkert felé haladva megkerüli a tavat és ugy ér a kiállitás helyéhez. Hossza 1400 méter. A viteldij 10 kr. lesz.

A munkácsi állandó szinház ügye. Munkácson népes képviselőtestületi gyülésen került tárgyalás alá a szinügyi bizottság kérvénye, melyben az állandó szinház részére a város erkölcsi támogatását s az irók és művészek társaságának a képviselőtestület által leendő meghivását kérte. Egyhangulag el is határozták, hogy a munkácsi szinügyi bizottságot a város erkölcsi és anyagi támogatásban részesiti; az irók és művészek társaságát egy Munkácson az állandó magyar szinház javára tartardó nyári összejövetelre meghivja.

A «Jogtudományi Közlöny» május 2-iki (18-ik) száma a következő tartalommal jelent meg: Az uj orosz büntetőtörvényjavaslat. Dr. *Wlassics Gyula* kir. alügyésztől. — A pénzügyi közigazgatási biráskodásról és az 1883. évi XLIII. törvényczikkről. Dr. *Kömőcsy József* pénzügyi fogalmazótól. — Külföldi jogélet: Olasz jogirodalom. Dr. *Dell'Adami Rezső* budapesti ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: A nőnek férje elleni ideiglenesen tartási pere. Dr. *A. D.* budapesti ügyvédtől. — Felelet Dr. *H. J.* a «Jogt. Közl.» 16. számában közlött Nyilt Kérdésre. *Serly Antal* losonczi kir. aljárásbirótól. Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a Budapesti közlönyből.

HALÁLOZÁSOK.

Lapunk szerkesztőjét a legérzékenyebb csapás, kipótolhatatlan veszteség érte. Neje, Mácsai Irma asszony élete 32-ik, boldog házasságuk 13-ik évében, hosszas és sulyos szenvedés után elhunyt Uj-Tátrafüreden, hová, mint a remény utolsó révpartjába, orvosai küldötték. De a Kárpát fenyveseinek balzsamos levegője, a téli lakásra és ápolásra is berendezett uj-tátrafüredi gyógyhely, a fürdő-orvos dr. Szontágh Miklós tudománya, a leghivebb és leggyöngédebb

ápolás, melyben övéi részesitették — mindez nem menthette meg a beteget. S a szelid lelkületü, szerető hű nő, gyermekeinek gondos és önfeláldozó édes anyja: megtört és hervadtan hanyatlott a koporsóba. Az elhunyt hült tetemei Budapestre szállittattak, s itt a kerepesi-ut melletti köztemetőben tétettek örök nyugalomra. — A családi gyászjelentés igy szól:

Nagy Miklós, a «Vasárnapi Ujság» szerkesztője a maga és gyermekei: *Dezső*, *Tibor*, *Miklós* és *Pálma*, valamint az elhunyt testvérei: *Mácsai Károly* és *Mácsai Antal* mezőtúri gymnáziumi rajztanár, valamint az összes rokonok nevében szomoru szivvel jelenti szeretett nejének

NAGY MIKLÓSNÉ
szül. *Mácsai Irmának*

élete 32-ik, boldog házasságuk 13-ik évében, három havi sulyos szenvedés után Uj-Tátrafüreden, f. é. április 28-án történt halálát.

Az elhunyt hült tetemei Budapesten, a kerepesi uti temető halottas házából május 2-dikán délelőtt 11 órakor fognak örök nyugalomra tétetni. Az elhunyt lelkéért az engesztelő szent miseáldozat május 3-ikán a budapest-terézvárosi plébánia-templomban fog a Mindenhatónak bemutattatni.

Budapest, 1884. május 1.

Béke a hű nő és jó anya hamvaira!

Wächter Frigyes, Szebenmegye volt főispánja, a magyar állameszme egyik kitünő képviselője a Királyföldön, meghalt április 26-án Szebenben, honnan holttestét szülővárosába, Brassóba szállitották. E derék férfiu 1827-ben született, s a katonaságnál kezdte pályáját. A szabadságharcz alatt a magyar honvédséghez lépett, a miért később hadi törvényszék elé állitották. A nehéz napok alatt Brassó városának volt tisztviselője, majd szenátora. Nyilvános szereplése az 1865-iki országgyülésen kezdődik. Ő az unió hive volt, s a magyar országgyülésen is felszólalt tulzó honfitársai ellen, és a szász képviselők közül csak ő, és a szintén elhunyt Fabriczius Károly támogatta a szász kiváltságokat megszüntető s a Királyföldet rendező törvényt. Nem is volt népszerü ember, izgattak ellene a szászok közt. Mint Szebenmegye főispánja (1876-ban nevezték ki) tekintélyesen és erélyesen vezette a megye ügyeit, s a főispáni méltóság mellett a «szász gróf» czimet is viselte. A mult év végeig vitte e hivatalt, melyben sok ellenségeskedéssel kellett megküzdenie. Fia halála is mélyen szomoritotta. A hazafias férfiu megvált állásától. Őszinte részvét kiséri sirjába, s hálás emlékezet fogja őrizni hazafias törekvéseit.

Szabó József, fölszentelt nikápoli püspök, biersi apát s esztergomi kanonok elhunyt Esztergomban, 80 éves korában. Nagy tiszteletben élt főpap volt, kinek érdemeit a korona a Lipót-rend lovagkeresztjével ismerte el. Mező-Komáromban született, s a bécsi Pázmány-intézetben tanult. 1841-ben az egyháztörténelem tanára lett Nagy-Szombatban, 1842-től az erkölcstan és pastoralis volt szakmája 1853-ig. Az ő tantárgyai voltak a legkelendőbbek, mivel azokat már 1847—48-ban magyar nyelven terjesztette. 1854-ben néhai Sczitovszky bibornok s hercegprimás oldala mellé vette irodaigazgatónak érsekmegyei kormányában. 1858-ban esztergomi kanonok, később apát és fölszentelt püspök lett. 1880. szept. 30-án tartott aranymiséje rendkivül nagy fénynyel ment véghez.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Menczer Ármin, temesi takarékpénztári igazgató, a szabadságharczban honvéd, s mint ilyen Szebennél osztrák fogságba került; a magyarság ügyének egyik kiváló és lelkes támogatója, Temesvártt. — Egressy Rudolf, budapesti gyógyszertár-tulajdonos, a gyógyszerészegylet elnöke, ki fiatalabb korában az egyetemen is működött mint segédtanár, 52 éves korában, Budapesten; ugyanitt Testory Ignácz, köztis. teletü agg polgár, 83 éves korában; Reiter Ignácz, a m. k. államvasutak főellenőre, 36 éves; Lövy Ignácz, a kereskedői kar tekintélyes tagja, 79 éves; Rózai Ferencz, színész, a budai népszinház volt tagja, később a daltársulatok kedvelt komikusa, majd a budapesti népszinház ügyelője. — Göllner Gusztáv, megyei tiszti ügyész és városi képviselő, Nagy-Szebenben. — Hatmansdorfi Hatfaludi Antal, Dobokamegye 1848-49. évi alispánja, a megye egyik kiváló embere, 81 éves korában, Hidalmáson. — Máriássy Ferencz, birtokos, Máriássy Árpád kassai törvényszéki jegyző atyja, 72 éves korában, Gömörben. — Budahegyi Pauer Károly, Fiume és Buccari patricziusa, a legfőbb itélő- és semmitőszék s a magyar urbéri törvényszék jubiláns udvari tanácsosa, 86 éves korában, Bécsben. — Vilcsek István, apát-plebános, ki a rózsahegyi kerületben képviselőjelölt volt Kajuch József ellenében, 56 éves korában, Rózsahegyen. — Lőrinczy Antal, az esztergomi főegyházmegye agg papja, 83 éves korában. — Horkovics József, 62 éves korában, Daróczon. — Szlovák Soma, takarékpéztári könyvvezető, a szabadságharczban honvéd, Szarvason. — Ladomérszky Lajos, g. kath. kántor, ki Bem alatt honvéd tűzmester volt s harminczkét ütközetben vett részt, Eperjesen. — Wilde Károly, 73 éves korában, Karczagon. — Mesterházi Nagy Kálmán ügyvéd, a szabadságharczban százados, 55 éves korában, Csornán. — Pótsa Béla, cs. k. főhadnagy, 29 éves korában, Fogarason. — Miltényi László, joghallgató, Pécsett. — Zvara Pál, a lévai tanitóképző intézet szorgalmas növendéke. — Orgován Béla, Orgován István aradi polgár 18 éves fia.

Özv. Szana Pálné szül. Farkas Terézia, kiben Szana Tamás irótársunk s a Petőfi-társaság titkára, forrón szeretett édesanyját gyászolja, 62 éves korában, Budapesten. — Keresztessy Sándorné, nagy tiszteletben élt matróna, ki honleányi érzületét a szabadságharcz alatt többször tanusitá, 95 éves korában a Maros-Vásárhely melletti Koronkán, hét gyermeket (kik közül a legifjabb is túl van a hatvan éven), 17 unokát, 41 dédunokát hagyván maga után. — Báró Staudach Adolfné szül. Dragota Róza Terézia, ki nehány nap alatt két kis leányát kisérte sirba, s pár nap mulva maga is megtörve követte őket, és a két hét előtt még öt tagu családból csak a mélyen sujtott férj és kis fia maradt. Debreczenben. — Csernátoni Árpádné szül. Petelei Berta, életének 20-ik és házasságának hatodik évében, Szász-Ujősben. — Mária Benedikta, a szegedi alsóvárosi apácza-iskola egyik buzgó tanitónője, 25 éves korában. — Hofbauer Lajosné szül. Kádas Anna, nyug. helytartósági tanácsos s volt megyefőnök neje, 60 éves korában, Aradon. — Máxin Ábrahámné szül. Pataki Viktória, volt temesvári g. kath. esperes özvegye, 70 éves korában, Temesvártt. — Kovács Ferenczné szül. Krakozitzer Jozefina, jótékony matróna, Haynald bibornok rokona, egyik leánya Szentgyörgyi külügyi udvari tanácsos neje, másik Hódy Imre szegedi törvényszéki biróé, 74 éves korában, Szegeden. — Özv. Koncsek Péterné szül. Nagy Alojzia, 73 éves korában, Pécsett. — Özv. Kása Ferenczné szül. Szabó Klára, Nagy-Károlyban. — Özv. Fekete Menyhértné szül. Bukovics Anna, Sirokán. — Timon Ferenczné, tanitó özvegye, Tószegen. — Freund Berta, Freund Dávid tekintélyes fakereskedő 18 éves leánya, Budapesten. — Fridrich Ilona, Fridrich Alajos és Péter Ilona 9 éves leánya, Halason.

SAKKJÁTÉK.

1272. számu feladvány. Cocholous Gy.-töl.

Sötét.

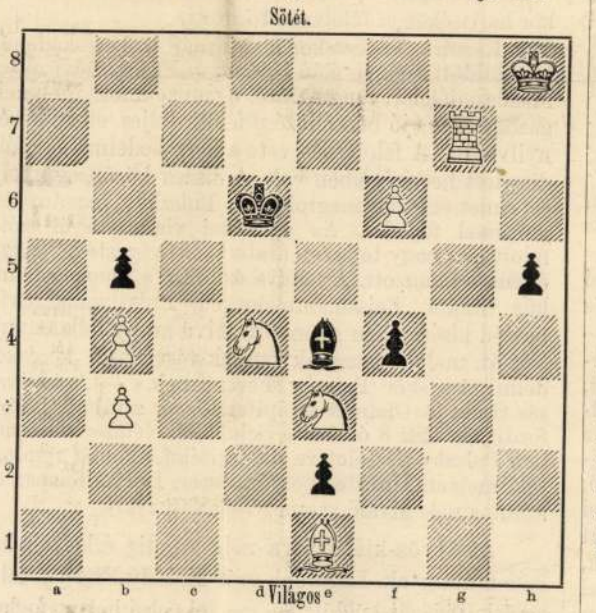

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1267. sz. feladvány megfejtése.

Noack L.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Vh2—h7	b3—c2 : (a)
2 Vh7—b7 †	t. sz.
3. Vb7—b2—h1 matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	Bh1—e1 † (b)
2. Bc2—e2 †	Kb1—c1
3. be2—e1 matt.	
b.	
1. --- --- --- --- ---	Bh1—h2
2. Bc2—h2 † stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H., Andorfi S. és Kovács J., Senki Ede. *Debreczenben:* Zagyva Imre. *Szatmárott:* Vass János. Az Erkel-sakktársaság nevében: E. K. *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Eger. Z. A. Lapunk szerkesztője az utóbbi hetekben huzamosb ideig távol levén Budapestről, kézirata sorsáról csak nehány nap mulva értesithetjük.

Gy—a. Ha ez verseinek «szine-java», mint maga vallja, ugy még nincs ott, hogy magasabb igényü lapban a nyilvánosság elé léphessen velök. Ámbár a tehetség több helyett kicsillan, bevégzett kerek művet alkotni azonban még nem képes. A dalok közül csak a IV. számu mondható sikerültnek. A románcznak csak a refrainje jó, tárgya ködszerü, befejezése (mitől haltak meg? a virágillattól?) érthetetlen. A ballada menete, kivált közepe táján jó, a nő küzdelme s végre engedése, sikerült részleteket ad, az egész mégis krónikásnak s befejezése chablonszerünek marad. S igy a többi ellen is van, vagy tartalmi vagy alaki kifogás. Kitartással azonban czélt érhet, mert, — ismételjük — tehetség nem hiányzik.

Temetőben. A halálról. Mind a kettő csinos. Kevés igazitással (formai csinositással) közölhető is volna.

Czélkeresés. Nagyon elvont, elmélkedő. Költészet nincs sem a gondolatokban, sem a kidolgozásban. A többiek is ugyan e hibában szenvednek, csak hogy tartalmilag még gyöngébbek.

Csak egyszer. Nem csak azon egy strófa ellen volt kifogásunk, hanem az egésznek a formája, vagy inkább formátlansága ellen; ezen pedig most sincs segitve — s nem is lehet segitni, hacsak az egészet ujra nem irja. A más kettő gyöngébb. Tartalmilag is, de még inkább formailag: rimek, rhythmus igen sok kifogás alá esnek.

Nem közölhetők. Tavaszdal (Eltünt a gyász . . .). — Tavaszdal (Rét és mező kivirulnak). Nincs senkim, senkim. — Rafael Madonnája előtt.

HETI NAPTÁR. Május hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz		Izraelita
4	V	E 3 sz. Józs. olt.	E 3 Jubila. Mon.	22 G 2 Paraklit		9 Nehem.
5	H	Gocsárd, Pius	Gocsárd	23 György v.		10 Félböjt.
6	K	Hermin	Ármin	24 Szabbas v.		11 B. a fr.
7	S	Szanizló pk. vt.	Gottfrid	25 Márk evang.		12
8	C	Mihály megjel.	Szaniszló vt.	26 Vazul pk. v.		13 Félböjt.
9	P	Naz. Gerg. †	Job, Iz-ajás	27 Simeon		14 Pas. s.
10	S	Remete Ant. p.	Géza, Gordon	28 Jáz. és Sz.		15 S. 4. p.

Holdváltozásai: ☺ Holdtölte 10-én 5 óra 24 pk. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Pulszky Ferencz. — Dalok: Száll a nap . . . A ki soha . . . Temetőbe . . Izoldának . . Költemény. *Lévai Sándortól.* — Marczi bácsi malma. Elbeszélés. Irta *Szépfaludi Ö. Ferencz.* — Czuczor Gergelynek egy kiadatlan verse. *Fülöp Józseftól.* — Pulszky Károly és neje. — Lakodalmi népszokások Romániában. Eredeti levél. *Feriztől.* — Ozman Digna veresége. — Uti jegyzetek a szomszéd keletről. Irta *De Gerando Attila.* — Egyveleg. — Bukaresti élet. (B.) — A bukaresti ünnepélyek. *Feriztől.* — Zebehr pasa. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Pulszky Ferencz. — Pulszky Károly. — A szudáni hadjáratból: Az éjjeli harcz márczius 13-án Tamasinál. — P. Márkus Emilia mint Esztella «Kendi Margit»-ban. — P. Márkus Emilia mint Claire a «Vasgyáros»-ban. — A szudáni hadjáratból: A tamasi-i csata. — Bukaresti élet (5 kép.)

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem bastruhákat (egész selyem) **9 frt 30 kr. egy teljes öltönyre,** valamint nehezebb minőségeket is, szállit, legkevesebb két öltönyre valónak megrendelésénél, vámmentesen a házba, **Henneberg G.** (kir. udvari szállító) selyemgyári raktára, Zürichben. Minták póstafordultával. Levéldij a Svájczba 10 kr.

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és kerületi gyógyszerész urnak, Korneuburgban.

Több éven keresztül nehéz és hosszas betegségektől látogatva, testileg előbbi énemnek árnyéka lettem. Legfőként **idegrendszerem** teljesen szét volt rombolva.

Testem erősitésére többféle szert használtam, de siker nélkül; megkisérlettem a hideg bedörzsöléseket is, s azokat fél esztendeig folytattam, szintén siker nélkül, a mig egy barátném az Ön **sokat dicsért köszvényfolyadékát** ajánlta, vizzel vegyitett dörzsölések utján. Követtem tanácsát (körülbelől 3 hó előtt) és nem bántam meg. A léghuzam ellen nem vagyok többé oly érzékeny, s magamat ez idő óta igen megerősödve érzem.

Hetzendorf, Bécs mellett, 1883 jun. 30.

Teljes tisztelettel **Tils Mária,**
cs. k. őrnagy neje.

A beszerzési forrásokra nézve utalunk a mai számunkban foglalt KWIZDA KÖSZVÉNY-FOLYADÉKJA czimü hirdetésre.

A munkások és munkásnők

nagy hibát követnek el, midőn figyelembe se veszik az emésztési zavarok s rendetlenségek első jelenjégeit (máj-, vese-, s aranyeres bajok stb.), mivel ha jókor használnák a Brandt R. gyógyszerész hires svájczi labdacsait, minden nagyobb bajnak elejét vennék s szokott munkájokban se lennének gátolva a majdan elhatalmasodó betegség által. A labdacsok dobozonként 70 krért kaphatók a gyógyszertárakban.

Vas. Ujs., 1894. 323. l.

* **Az új országház bokréta-ünnepe.** Az országház kőműves és kőfaragó munkái már készen vannak. Maga a kormány is országra szóló eseménynek tekintette a hatalmas falak elkészültét. Épen azért nemcsak megengedte, hogy az építést vezető műszaki alkalmazottak és az építésnél fáradozó munkások befejezésül örömünnepet tartsanak, hanem, hogy ez ünnep napját annál emlékezetesebbé tegye, 16,000 frtot utalványozott részökre azzal a meghagyással, hogy 6000 frtot a műszaki tisztviselők, 10,000 frtot pedig a munkások közt oszszanak ki jutalmul. A munkásokra nézve, kiknek száma 800 főnél többre megy, úgy jártak el a jutalmazásban, hogy azokat részesítették nagyobb adományokban,

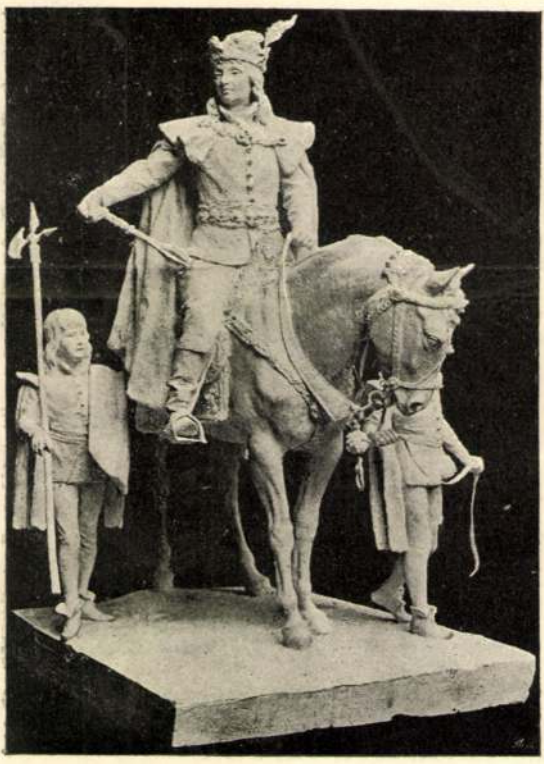

A szobor-alak jobbfelől.

a kik legrégebben foglalkoznak az építésnél; de a legutolsó munkás jutalma sem volt kevesebb, 4 frtnál. E mellett az épitkezésre felügyelő országos bizottság lakomát és tánczvigalmat is adott az ünneplő munkásoknak. A bokréta-ünnep lefolyása következőleg történt.

A roppant épületnek a déli szárnyát környező állványok föl voltak lobogózva s a törvényhatóságok színes czimereivel megrakva. Ezek mögött a déli homlokfalat izléses kárpitozás borította. E diszítmény közepe táján egy nemzeti szinü s félkör alakú ernyő emelkedett a magyar korona másával. Ez alatt egy paizs alakra szabott áttetsző vászonlap feszült, melyre az épftés, főintézőinek nevei voltak óriás betükkel fölírva, első sorban Ő Felségeik, a király és királyné nevei, azután Wekerle Sándor miniszterelnök, gr. Tisza Lajos, mint az épitő bizottság elnöke és annak tagjai, Steindl Imre műegyetemi tanár, művezető épitész, Szumrák min. oszt. tanácsos, Ney Béla min. oszt. tanácsos műszaki ellenőr, Tandor Ottó épitész, művezető helyettes stb., mindenik után egy-egy «éljen !» irva. Este a vászon-pajzs mögött lámpákat gyujtottak, melyek fényénél még szebben voltak láthatók, mint nappal. Az állványok karfái szintén szines szövetekkel voltak kárpitozva; e mellett zöld galyak is pompáztak mindenütt.

A fő diszítmény előtt állott a meghivott vendégek számára emelt téres páholy, melyet csakugyan egészen megtöltöttek a kormány képviselői, kiket *Tarkovich* József államtitkár vezetett, és az építési igazgatóság tagjai.

Az ünneplés napja, szombat, hüvös, esős volt; ez azonban nem hatott zavarólag. Délutáni négy órakor indult a munkások nagy serege az ünneplés helyére. Elől egy katonai zenekar haladt; ezt hat

pár fehér ruhás munkás leány követte, kik után meg a kőfaragó munkások, majd pedig a többi munkások lépdeltek szép sorban, párosával. A nagy menet fönt a főhomlokzat párkányán sorakozván, előállt a munkások szónoka, *Hörcher* József főpallér, s beszédet intézett a kormány képviselőihez, dicsőítve az épitészet ezen legujabb remekét s lelkesen éltetvén előbb az uralkodó királyi párt, majd a miniszterelnököt s az egész kormányt, a végrehajtó bizottságot, és Steindl Imrét, az épület tervezőjét, alkotó mesterét.

Az ünneplés hivatalos része után a megjutalmazott munkások lakomája és mulatsága következett.

Károly 1848—49-iki honvéd leánya, Budapesten. — Felméry Irénke, Felméry Lajos, kolozsvári egyetemi tanár kis leánya, Kolozsvártt. — Ritoók Berta, Ritoók Zsigmondnak a nagyváradi királyi tábla elnökének leánya, tüdőbajban, Nagyváradon.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEINK:

Évnegyedre (május—julius.)

A «Vasárnapi Ujság» . . . . . 2 frt — «
A «Vasárnapi Ujság» a «Világkróniká»-val együtt . . . . . 2 frt 40 kr.
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok» . . . . . 3 frt — «
A «Vasárnapi Ujság» és a «Politikai Ujdonságok» a «Világkróniká»-val együtt . . . . . 3 frt 80 kr.

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 40-ik évfolyamába lévő «Politikai Ujdonságok» a hét ese-

[illegible]

[illegible] terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS"

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Az a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alapossága és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerüvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról** a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hű tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alapossságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Kéthárom regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértés» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1894 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	1 frt	80	kr.
Három hóra	5 »	—	»
Félévre	10 »	—	»
Egész évre	20 »	—	»

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

ben azt hiszik, hogy nem fognak Björnlingék nyomára akadni.

Dinka-falu az állatkertben. Az állatkertben az éjszaki lappok karavánját a legsötétebb Afrika lakói, a dinkák váltották föl, kiknek számára egész dinka falut rögtönöztek. Budapesten először van most efajta fekete néptörzs. A férfiak közt nem ritka az olyan, a ki 1 méter 70 centimeter magas, s az asszonyok is ennek az aránynak megfelelő fejlettségüek. Az állatkert kiállítási területén tiz sátor emelkedik, gyékényből és szalmából vannak, oly csinosan összeállitva, hogy dicséretére válnék az európai izlésnek is. Elől a főnök sátora, mellette a vizhüsitő,

négy sarkát egy-egy idomzatos torony foglalja el; a törvényhozás egységének, az alkotmány rendíthetlenségének s az állameszme mindenek fölé emelkedésének építőművészeti kifejezéseül pedig az óriás kupola emelkedik az épület közepéből föl a 100 méternyi magasba. E kupolában az egész mű építőművészeti eszméjének záró-akkordja nyer megható és egyúttal imponáló kifejezést.

Az épület hossza 268 méter, szélessége — a hol legszélesebb — 118 méter, a beépítendő terület — az udvarokat leszámítva — 15,327 négyszög-méter s így terjedelemre nézve is egyike lesz az a világ legkiválóbb épitményeinek.

De ez csak maga az épület által elfoglalt, tehát beépített terület. Ha a befoglalt udvarokat is hozzászámítjuk, az ország háza 17,745 négyszög-méter területen fog állani. Ha pedig hozzá veszszük az épületet környező diszes parkot is: akkor a terv szerint mintegy 95,122 négyszögmétert, vagyis nem kevesebb, mint huszonkét holdat foglaland el az országház és a hozzátartozó környezet.

Ez alkalommal bemutatjuk az uj országház belső berendezéséből a legnevezetesebb két helyiséget: a főrendiház és a képviselőház ülésteremeinek képeit, melyek közül az előbbeni jobbra, az utóbbi pedig balra lesz a kupola alatti csarnoktól. Mind a két termet magas karcsu ablakok fogják megvilágítani. Az ülésteremekben középütt félkörben a gyorsirók asztalai lesznek elhelyezve, míg a hirlaptudósítók karzata az elnöki emelvény fölött van tervezve, de lesz gondoskodás egy másik karzatról is, a honnan az elnöki kijelentések jobban lesznek kivehetők. A képviselői padsorok körben s amphitheatrumszerüleg lépcsőzetesen emelkedve lesznek elhelyezve.

Az épületben elhelyezett termek száma meghaladja a százat, melyekhez huszonhét lépcső vezetend. A diszitésre nem kevesebb, mint 450 allegorikus alakra és szoborra van szükség. Magyarország királyai mellett szoborban szemlelhetjük az országházon a törvényhatóságokat, a nagy eszmék allegoriáit, s bizonyosan egyik legértékesebb disze lesz az épületnek az a nagyszerű történeti festmény, melynek elkészitésére Munkácsy Mihály festőművészünk vállalkozott.

A tervező építész számitása szerint az épités még akkor is eltart nyolcz évig, ha korlátlan pénzerővel lenne folytatható. Attól függ minden, hogy a törvényhozás mily összegeket vehet fel a jövő esztendőben a költségvetésbe, s nem lehetetlen, hogy tizenöt esztendő alatt sem ül össze az országgyülés uj palotájában, ha a viszonyok következtében meg kellene szoritani az épitésre szánt hitelt. Addig a magánépitkezés bizonyosan nagy arányokat ölt a parlamenti palota szomszédságában, hol most csendes az élet, mert távol esik a központtól. De ha felépül a palota, erre fordul az élet s annak árja bizonyosan elsodorja a malmokat, a kaszárnyákat, roskadozó épületeket, melyek most a nagy reményü Tömő-tért környékezik.

EGY SORSJEGY.

9672-dik szám.

Regény egy kötetben.

Irta **VERNE GYULA.**

Franczióból **HUSZÁR IMRE.** (Folytatás.)

XVI.

Másnap Lengling felügyelő kariolján elindult Hog Sylvius és Hulda, a kik egymás mellett ültek a tarkára festett kis kasban, a melyről tudjuk, hogy Joel számára nem volt benne hely. A derék fiu ennélfogva gyalog ment a ló mellett, a mely vígan rázta a fejét.

Dáltól Moelig nem nagyobb a távolság tizennégy kilométernyinél s ezzel a megedzett lábu gyalogoló nem sokat törődött.

A kariol végigrobogott a Vestfjorddal szép völgyén, a Maan balpartján. E keskeny árnyékos völgyet számtalan zuhatag áztatja, a melyek különféle magasságokból rohannak alá. A tekervényes út mindegyik kanyarulatánál előbukkant és ismét eltünt a Guszta orma, a melyen két fényes hómező látszott.

Az ég tiszta, az idő gyönyörű volt. A lég nem volt tulságosan hüvös, a nap nem sütött nagyon melegen.

A testvérek előtt feltünt, hogy Hog Sylvius vidámabbnak látszott, mióta elhagyták a dáli vendégfogadót. Kétségkivül «erőltette» magát egy kevéssé, hogy ez az utazás legalább némileg szórakoztassa Huldát és Joelt.

Nem kellett két és fél óránál több hozzá, hogy Moelbe érjenek, a hol a kariolnak meg kellett állapodnia. Nem mehetett volna tovább, hacsak nem lett volna uszó-kocsi. A völgy e pontján tényleg a tavak útja kezdődik. Az utasokat csónakok várják, a melyek a tó minden irányában fentartják a közlekedést.

A kariol megállt a falu temploma mellett egy ötszáz lábnyinál magasabb vizesés tövében. Csak ötödrésze látható a zuhatag egész esésének, a többi eltünik egy mély hegyszakadékban, mielőtt a tóval egyesülne.

A part legvégső pontján két csónakos állt. A fűzfakéregből készült csónak, melynek folyvást ingadozó egyensulya nem enged meg az utasoknak semmiféle hevesebb mozgást és még kevésbbé engedi meg az átmenetelt egyik oldalról a másikra, indulásra készen állt.

A tó ekkor egész reggeli pompájában mutatkozott. A felkelő nap felszivta az éjjeli párákat. Kivánni se lehetett volna szebb nyári napot.

— Nem fáradt el nagyon, Joel barátom? — kérdé a tanár, mihelyt leszállt a kariolról.

— Nem én, Sylvius úr. Hiszen megszoktam a hosszas gyalogutakat a Telemarkon keresztülkasul.

— Igaz! . . . Mondja csak meg, tudja-e, hogy melyik a legrövidebb ut Moelből Krisztiániába?

— Tudom, Sylvius úr. Mihelyt a tó végére, Tinosetbe értünk . . . Hanem csakugyan nem tudom, hogy találunk-e ott kariolt, miután nem történt intézkedés előfogat iránt, a mint e vidéken szokás.

Legyen nyugodt barátom, — viszonzá a tanár. — Erről már gondoskodtam. Nem szándékozom önt arra kényszeriteni, hogy gyalog tegye meg az utat Dáltól Krisztianiáig.

— Miért ne, ha szükséges volna . . . mondá Joel.

— Nem lesz szükséges. De térjünk viszsza előbbi kérdésemre. Milyen utitervet ajánlana ön?

— Nos hát, Sylvius úr, Tinosetből elindulván megkerüljük a Fol tavat, aztán Vik és Bolkesjö falukon át Mösebe érünk. Innét Kongsbergen, Hangsundon és Drammenen keresztül vezet az ut. Ha éjjel-nappal utazunk, holnap délután Krisztianiába érhetünk.

— Nagyon jól van Joel! Látom, hogy ön ismeri a vidéket és utiterve valóban kellemes.

— S e mellett ez a legrövidebb út.

— Nos hát Joel, én pedig azt mondom, hogy nekem nem kell a legrövidebb út, — viszonzá Hog Sylvius. — Ismerek egy másikat, a mely csak pár órával hosszabbítja meg az utazást. Ön is ismeri ezt az utat fiatal barátom, noha nem beszél róla.

— És melyik út ez, Sylvius úr?

— Az, a mely Bamble felé visz.

— Bamble felé?

— Igen! Bamble felé! Ugyan ne játszsza a tudatlant! Bamble felé, a hol Helmboe bérlő lakik, Szigfrida leányával.

— Sylvius úr! . . .

— Erre fogunk menni. És nem érünk-e épp oly jól Kongsbergbe, ha a Fol-tó déli oldalát kerüljük meg az éjszaki helyett?

— De bizony épp oly jól odaérünk, sőt még jobban! felelé Joel mosolyogva.

— Köszönöm a bátyám nevében, Sylvius ur! mondá az ifju leány.

— És a saját nevében is, kis Hulda, mert ugy hiszem, örömöt fog önnek szerezni, ha viszontláthatja Szigfrida barátnéját.

A csónak készen állt, mindhárman helyet foglaltak egy rakás falevélen, a mely a csónak hátulsó részén volt felhalmozva. A két evezős elindította a csónakot a parttól.

A Tinn tó mindinkább szélesbülni kezd a két vagy három házból álló Hekenoëstól fogva, a mely egy sziklás hegyfokon épült. E hegyfokot ama keskeny fjord áztatja, a melybe a Maan vizei ömlenek. Itt még a tó nagyon össze van szorulva, de a hegyek lassanként szétválnak és magasságukról csakis akkor nyer az ember helyes fogalmat, mikor alattuk egy csónak elhalad és nem látszik nagyobbnak egy vizi madárnál.

Itt-ott tiz-tizenkét, részint kopár, részint zöld szigetecske emelkedik ki egyes halászkunyhóival. A tavon faragatlan fatörzsek és gerendák usznak, a melyeket a szomszédbeli füreszmalmokból bocsátottak a vizbe.

Ezekről mondta Hog Sylvius tréfásan — és csakugyan jó kedve lehetett, hogy még tréfált is:

— Ha igaz, a mit a skandináv költők mondanak, hogy Norvégia szemei a tavak, akkor meg kell vallanunk, hogy a szentirás szavai szerint egynél több gerenda van Norvégia szemében.

A csónak négy óra tájban Tinoset falucskába érkezett, a mely egyike a legszegényesebb helységeknek. De utasaink ezzel nem igen törődtek, mert Hog Sylvius még csak egy órára se szándékozott itt megállapodni. A mint Joelnek mondta, egy kocsi várt rájuk a tóparton. Miután ez az utazás már régóta el volt nála határozva, irt Benett urnak Krisztiániába, hogy gondoskodjék haladéktalan és kényelmes tovább utazhatásáról. Ennélfogva a kitüzött napon egy ócska hintó várta őt Tinosetben. A kocsi-láda kellőleg tele volt rakva mindenféle élelmiszerrel, következőleg nem csak a továbbutazás lehetősége volt biztositva, hanem az élelmezés is, a mi felmentette utasainkat attól a kényszerüségtől, hogy a telemarki goardok félig kiköltött tojásaihoz, aludttejéhez és spártai egyszerüségű fekete leveséhez nyuljanak.

Tinoset csaknem a Tinn tó legvégén fekszik, innét a Maan egy szép zuhatagon át az alsó völgybe szakad, a hol szabályos folyását folytatja. A lovak már a hintó elé voltak fogva s a kocsi azonnal elindult Bamble felé.

Akkoriban ez volt az egyedüli mód, beutazni Norvégiát általában és különösen a Telemarkot. És talán a vasutak még oda fognak juttatni, hogy az utazók visszasirnak a nemzeti kariol és Benett ur hintói után.

Nem kell emlitenünk, hogy Joel alaposan ismerte a vidéket Dál és Bamble közt.

Esti nyolcz óra volt, mikor Hog Sylvius a két testvérrel megérkezett a kis faluba.

Nem várták őket, de azért Helmboe bérlő nem kevésbbé szivélyes fogadtatásban részesité vendégeit. Szigfrida gyöngéden megölelte barátnéját s ugy találta, hogy nagyon halványnyá lett a sok fájdalomtól. A két fiatal leány nehány perczig egyedül maradván, bizalmasan beszélgethettek egymással.

— Kérlek, kedves Hulda, mondá Szigfrida, ne hagyd magadat lesujtani a fájdalom által. Lásd én még nem vesztettem el a bizalmat! Miért mondanánk le minden reményről, hogy még látni fogjuk a szegény Olet? A hirlapokban olvashattuk, hogy buzgón keresik a *Viken* nyomait! A nyomozásnak lesz sikere! — Lásd én bizonyos vagyok a felől, hogy Sylvius ur még remél! . . . Hulda! . . . kedvesem! . . . kérlek . . . ne essél kétségbe!

Hulda nem birt felelni, csak sirni tudott és Szigfrida a szivére szoritotta.

Ah! milyen öröm uralkodott volna Helmboe bérlő házánál, ez egyszerű és jó emberek közt, ha valamennyinek joga lett volna boldognak lenni!

— E szerint önök egyenesen Krisztiániába utaznak? — kérdé a bérlő Hog Sylviustól.

— Oda, Helmboe ur.

— És jelen akarnak lenni a sorshuzáson?

— Kétségkivül.

— De mire való az, miután most már Kamp Ole sorsjegye a nyomorult Sandgoist kezei között van?

— Ole akarta igy, — felelé a tanár; — és Ole akaratát tiszteletben kell tartani.

— Azt beszélik, hogy a drammeni uzsorás nem tudott vevőt találni e sorsjegyre, a melyet drágán vásárolt meg.

— Valóban, azt beszélik, Helmboe ur.

— Helyes! Ez a gazember . . . igen ez, a gazember, nem is érdemelt egyebet! . . . Nagyon jól esik neki.

— Valóban, Helmboe ur, nagyon jól esik neki.

Természetesen a majorban kellett vacsorálniok. Se Szigfrida, sem az atyja nem bocsátották volna el barátaikat a nélkül, hogy a meghivást el ne fogadják. Hanem nem volt szabad soká késniök, ha éjjel ki akarták pótolni azt a nehány órát, a melyet a bamblei kerülő ut miatt elvesztettek. Ennélfogva kilencz órára be is fogta a lovakat a bérlő egyik cseléde.

— Kedves Helmboe ur, — mondá Hog Sylvius, — legközelebbi látogatásom alkalmával, ha követeli, két óra hosszat is fogok az asztalnál maradni. De ma, kérem, engedje meg hogy a csemegét egy barátságos kézszorítással pótoljuk

Abban a pillanatban egy más lány dobott csokrot Menendeznek e szavakkal: *A ti, Don Manuel Menendez!* A példa ragadós volt, s a páholyok mellől minden sorból virágzápor hullott az új házaspárra, rajongó üdvkiáltásokkal: «Neked, kedves teremtés!» «Neked, kedves bajtárs!» «Áldás szerelmeteken!» «Soká éljetek!» «Ég oltalmazzon!»

A lelkesedés nehány pillanat alatt csaknem az egész köröndre kiterjedt; mindenki hallotta, mi történik, és minden oldalról általánossá vált a virágeső, zsebkendők és mantillák lobogtatása, üdvözlés és éljenkiáltás. Fermina, kimerülve a zajtól és izgatottságtól, fejét Menendez vállaira hajtotta s Izabella királyné, ki már egész kiséretével megjelent a királyi páholyban, kérdőleg fordult ifju tábornokához, Serranohoz, hogy ki az a pár, a melyik ezt a rendkivüli lelkesültséget előidézte?

A «szép tábornok», a mint nevezni szokták a a későbbi alcoleai győzőt, előlépett, s a leghizelgőbb és tiszteletteljesebb hangon szólt:

— «Egy ifjú házaspár, felség! a nő a legszebb lány Sevillában, s a férj egy derék ember, a ki becsületére válik andaluziai származásának. Féltékenységi rohamában miután halálosan megbántotta jegyesét egy sértő levéllel, nem látván maga előtt más utat a feledéshez és bocsánathoz, ügyét azzal nyerte meg, hogy egy szekrénynyel ajándékozta meg, benne a tört tollal, melylyel irt, s a toll alatt egy iratcsomó, saját vérével irt eme felirattal: *Engesztelés*, s a papir alatt — *jobb keze.*»

Míg a királynő látcsövét a párra irányozta, a trombiták felharsantak, a tömeg hangos kiáltásban tört ki s ő exczellenciája, *Veragua* marquis istállójának első bikája bőgve terült el a porondon.

Ford.: *V—i S.*

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

Nyolcz esztendeje mult, hogy a magyar törvényhozás elvben kimondotta egy uj országház épitésének szükségét s az elvi kijelentés után három évvel a kiküldött parlamenti bizottság már az uj országház beküldött tervei közül válogathatott.

Annak idejében, 1884-ben, lapunk 24-ik számában tüzetesen ismertettük az elfogadott tervet, mely alkalommal annak készitőjét s az épités vezetésével is megbizott vállalkozót, Steindl Imre műépitészeti tanárt is bemutattuk.

Midőn a bizottság megállapodásait s az épitési módozatokat és föltételeket a törvényhozás is helyben hagyta, azonnal hozzá fogtak az alapozási nagy mérvű munkálatokhoz s szakadatlanul folytatták éjjel is villamos világitás mellett, a mikor is a dunaparti laza talaj megszilárditása czéljából hatvanezer köbméter betont készitettek egy darabban, melyre a monumentalis országház alapja fektettetik.

Az országházról közölt részletes leirásokból s az egésznek vagy egyes részeknek képét feltüntető rajzokból azonban nehéz volt teljesen hű fogalmat alkotni a laikus közönségnek, hogy milyen is lesz hát voltaképen az ország legdrágább, legnagyobb, legdiszesebb épülete, melynek elkészitéséhez tiz egész esztendő s ugyanannyi millió forint vétetett föl előszámitásba.

Hogy a közönség addig is, míg maga a nagyszabásu épitmény elkészül, megközelitő képzetet nyerjen a magyar törvényhozás jövendő palotájáról, egy huszadrész nagyságban elkészitették gipszből az országház mintáját, tehát oly arányokban, a minőkben azóta, hogy Michel Angelo gipszbe öntette a római Szent-Pétertemplom modelljét, még nem állitottak elő épületi mintát. Tizenkétezer forintot emésztett föl a minta előállitása s négy hónapig husz ember gyurta-dagasztotta s állitotta kellő formába a szükséges anyagot, míg végre előállt a jövendő országház képe, mely igy kicsinyitett alakban is tizennégy méter hosszu és öt méter magas. Igazi ház is akárhány van ennél kisebb.

A Marchenke Vilmos budapesti szobrász által készitett minta, a legapróbb részletekig kidolgozva, külön e czélra emelt deszkaépitményben van elhelyezve a Nádor-utczában, szemben a kereskedelmi és iparügyi miniszterium palotájával, a hol a közönség az árvizkárosultak javára lefizetendő csekély belépti dij mellett megtekintheti.

A modell az országháznak a Dunára néző főhomlokzatát tünteti föl, a mely a monumentális épület legimpozánsabb része lesz. A főbejárás ellenben az ezzel szemben álló oldalon, a Nádor-utcza felől fog nyilni s a huszonnyolcz méternyire kiszélesitendő Alkotmány-utczán végig egész a Váczi körútról lesz látható.

Belső berendezése olyképen van tervezve, hogy a három nyilásu főkapuzaton belépve, tágas oszlopzatos előcsarnokon át a nagyszerű-

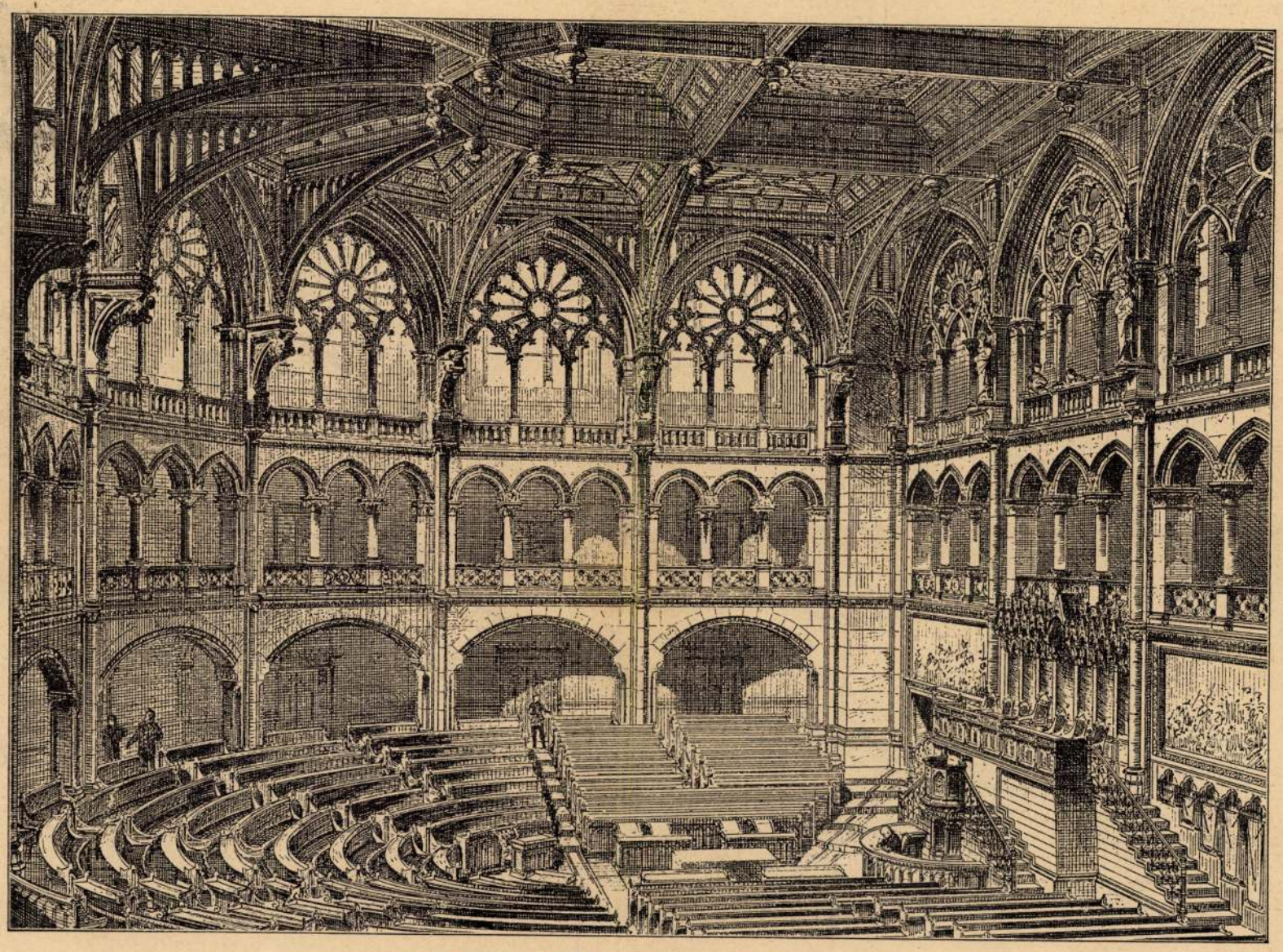

AZ UJ ORSZÁGHÁZ: A KÉPVISELŐK ÜLÉSTERME.

ségben párját ritkitó háromkarú főlépcsőházba jutunk. E lépcső egyenesen nyuló karjai a kupola alatti «közös csarnok» előcsarnokába vezetnek, mig a visszafelé hajló karok a főbejárat fölötti «delegáczió-teremhez» közvetitik az odajutást. A 16 oldalu kupola-csarnok hatalmas bordás boltívei alól jobbra és balra, monumentálisan diszes pihenő-csarnokokon át a főrendis illetőleg képviselőházi üléstermeket körítő folyosókhoz visz az út, mely folyosókból 9—9 ajtó nyilik a két karzatos üléstermekbe, a kupolacsarnok Duna felőli szomszédságában pedig az ét- és olvasó- és társalgó termek nyertek elhelyezést, a melyek előtt imponáló komolysággal huzódnak végig a Dunára tekintő hatalmas oszlopos loggia ivei. — Az épület többi részeit a tanács- és osztálytermek, az elnöki, háznagyi, és miniszteri helyiségek, a segédhivatalok, könyv- és irattár s egyéb szükséges mellék helyiségek foglalják el.

Az üléstermek — mint az épületnek czéljuknál fogva különösen kiváló helyiségei — a külső csoportositásban is kiváló jellemzést nyertek, a mennyiben abban a magasba nyuló két épületrészben vannak elhelyezve, a melynek négy-

— «Nos hát — folytatá Menendez a dolgozó-asztalka felé lépve, — mivel nem fogunk többé találkozni, engedj meg egy kegyet, Fermina. Fogadd el tőlem ezt a kis emléket.» — Azzal egy kis mahagoni szekrényt tett az asztalra, parányi kulcscsal zárjában. — «Ne utasítsd vissza Fermina, könyörgök hozzád. Nem ajándék az. Csak egy iratcsomót tartalmaz, benne egy titokkal, melyet meg kell tudnod — egy családi titokkal, melyet csak neked fedezek föl, szent bizomány gyanánt. Fogadd el, Fermina, esküszöm becsületemre, okvetlen el kell fogadnod. Te magad is, ha megtudod, miről van szó, el fogod ismerni, mennyire szükséges volt, s be fogod látni, hogy csak kötelességet teljesítettem. És most nincs több mondani valóm. Isten áldjon Fermina. Felejts el és légy boldog.»

iszonyat, fájdalom és szenvedély sikoja hangzott fel az egész házban. Az ajtó felpattant s Fermina egy ugrással a lépcső alján termett, leborult Menendez előtt és szenvedélyes csókokkal borította el lábát, ruháját, fuldokolva, kesergve, bocsánatért esdve, könyörögve, kiáltva — míg hangja megtört, szemei lecsukódtak és ájulva rogyott elébe.

A lármára elősietö szomszédok közt volt Don Louis de Guerara is, ki Menendezt Sevillába kisérte és künn várakozott.

— «Don Louis — szólt Menendez — fölemelve Fermina ájult tetemét s úgy fordítva, hogy az arczába nézhessen — engedd bemutatnom *nőmet.*»

*

Pár héttel később a sevillai bikaviadal páholytemberi napoknak. A tágas sokszögü aréna harmincz sora gazdag és tarka keverékét mutatta a sötét arczoknak es hollófürtöknek, a legyezők libegtetésének és kézlengetéseknek; ott voltak a trianai szépségek legszebbjei és válogatottabbjai, a leghíresebb tánczosnők az *cscuclas de baile*-ból, száz meg száz munkáslány fehér és rózsaszín szoknyában a szivarboltokból; *gitanák* csoportjai, virágcsokrokkal kezökben és kebelükön, a kés és tör legszebb és legfélelmesebb ifju forgatói az országban, fekete bársony kalapjaikkal, s kék és piros szalaggal; a leggazdagabb és legtüzesebb andaluziai fajnak tenger tömege; a szerelemnek és irigységnek, a szeszélynek, örömnek és bánatnak beláthatlan táborai; a zajos kiáltásoknak és lopott tekinteteknek, virágoknak és mosolyoknak, narancsoknak és választékos

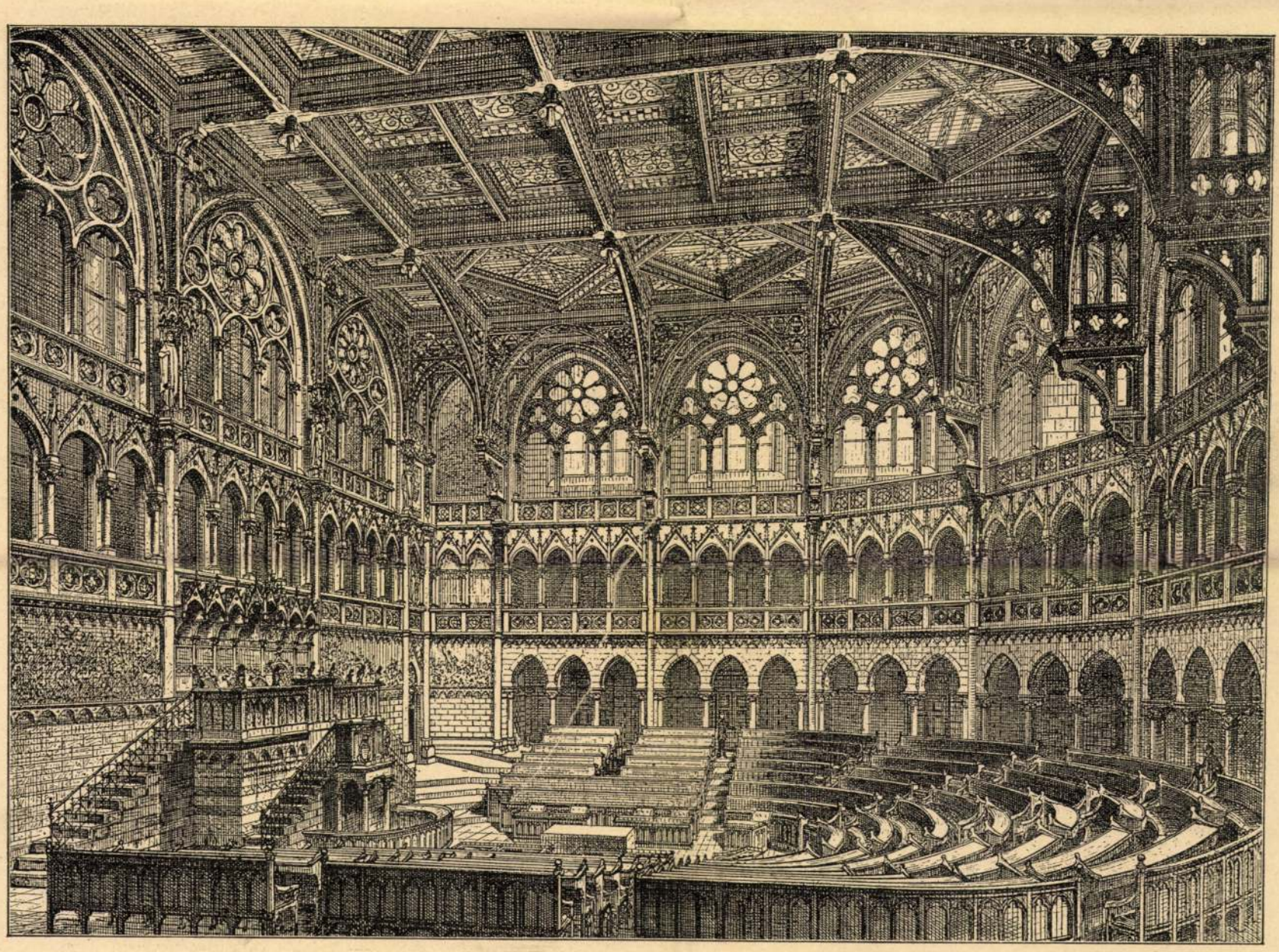

AZ UJ ORSZÁGHÁZ: A FŐRENDEK ÜLÉSTERME.

Fermina egy könyet morzsolt szét s félreforditott arczczal nyujtotta ki kezét.

Menendez csókokkal borította azt és az ajtó felé közeledett.

— «Menendez!» — szólalt meg most hirtelen és mohón.

A férfi feléje fordult.

— «Isten áldjon» — ismételte megtört, de határozott hangon. — «Én boldogtalanabb vagyok mint te, mert szivem üres és érzéketlen. Eredj Menendez, eredj; az ég kisérje lépteidet.»

Menendez kiment, betéve maga mögött az ajtót és lassan lefelé haladt a lépcsőn, figyelő füllel, visszatartott lélekzettel és oly dobogó szivvel, hogy azt hitte, áttöri bordáit.

Egyszerre hallotta a kulcsot megfordulni a szekrényke zárjában. Térdei megrokkantak, sürű homály lepte el szemeit, s tántorogva fogózott a lépcső korlátjába.

Néhány másodpercz telt el, s egyszerre menykőcsapáshoz hasonló hirtelenséggel és erővel vad közvetitője, elküldve Ferminának a 30-ik számu páholy kulcsát, *del lado della sombra* (az árnyékos oldalon), levelét *Donna Fermina Menendezhez* czímezte. Ez levén az első levél, melyet az uj *donna* czim alatt kapott, férje nevén, ujra és újra megcsókolta a borítékot és gyöngéden félretette, mint drága ereklyét. Bárki más is megcsókolta volna épen akkor a kulcsot helyette, mert az a nap levén kitűzve Izabella királynő első látogatására Sevillában koronázása óta, az igazgató oly előadásra készült, mely páratlannak volt nevezhető az andaluziai küzdtér krónikáiban. Elég legyen fölemlíteni, hogy Tatto volt vezetője a *matadoroknak* és nyolcz bika volt föllépendő, melyeket majdnem súlyuknak megfelelő aranyért vásároltak, Veragua marquis, Spanyolország legjobb fajtenyésztője rétjein. És igy, bár a mutatvány nem kezdődött két óra előtt, a *plaza* már délben csaknem tele volt, és egy órakor ember-ember hátán ült benne.

Egyike volt a legkellemesebb sevillai szepbókoknak gyors és folytonos kereszttüze, megelevenítve a katona-zene harsogása által, és sütkérezve a ragyogó nap sugaraiban.

Pont két órakor előtüntek az alguazilok, hogy megtisztítsák a tért, s ugyanazon pillanatban a körönd egyik szögletében száz meg száz tekintet fordult mintegy jeladásra az emelvény egy pontja felé s a zenebonát hirtelen teljes csönd fojtotta el. Fermina fehérbe öltözve, nagy csokorral, arcza szigoru szépségéhez oly jól illő büszke és önérzetes boldogságban sugározva, ép ekkor tünt fel páholyában Menendezzel, halványan, de mosolyogva, barátok csoportja közt.

Az első pillanat csöndjét most a tetszésnek, majdnem rajongásnak hosszas moraja váltotta föl és ezernyi új tekintet fordult a fiatal pár felé. Egész Sevilla ismerte történetöket és egyszerre egy *gitana* a páholyok alatti első sorból lábaihoz ugrott s kivevén egy rózsát hajából, Ferminának dobta e kiáltással: *A ti, Donna Fermina Menendez, y Dios te dé la buena suerte.*

Nem felelt, de tágra nyilt szemekkel, halvány arczczal, remegő ajkakkal maradt ülve, az ablakon át nézve.

— «Fermina! folytatá Menendez, zihálló melléből szaggatottan és görcsösen előtörő hangon — bocsáss meg! Balga, durva voltam hozzád. Te angyal vagy; én nyomorult hitvány vagyok. Saját kezemmel tépdestem meg szivemet; véres könyeket sirtam. Bántalmaztak az utczán, hogy azt hittem, meg kell őrülnöm. Nem tudok így élni. Add vissza szerelmedet! Ne itélj örök kárhozatra! Feledd el! Nem tudnál-e ujra szeretni? Nézd, lábaid előtt csúszok, homlokomat a porban fürösztöm. Nincs szavam, nincsenek könyeim, nem maradt önérzetem, sem becsületem — semmi, csak szerelmem, mely kitépi szivemet, s a kétségbeesés, mely megöl. Fermina, könyörülj meg rajtam!»

Fermina még mindig az ablakra nézett, mig vonásai görcsösen rángatództak, keble zihált, s lázas remegés borzongatta tetőtől talpig. Ugy látszott, mintha nagy erőfeszítést tett volna magán, hogy Menendez kérését meghallgassa, s ő maga is remélni látszott valami váratlan változást szivében. Menendez eltitkolhatlan szorongással leste vonásainak minden változását. De végre kétségbeesetten kiáltott fel:

— «Mindhiába, Menendez. *Nem tudok,* nem maradt szivemben semmi érzés; üres vagyok; meg vagyok halva. Felajánlhatod életedet, megölheted magad szemeim előtt; lehozhatod a szenteket, magát az Istent, mind nem használ. Nekem nem maradt hitem, nem szerelmem. Megöltél engem. Érted, Menendez? Elfeledted, mit tettél? Fermina rád bizta becsületét és te lábbal tiportad azt egész Sevilla előtt. Jóságos ég! Ezt tehetted, és még bocsánatot vársz!»

Azután hősies erőfeszítéssel lecsillapodott, és hidegen tette hozzá:

— «Eredj Menendez! Hagyj magamra — hagyj siromban. Mindennek vége. Isten veled.»

— «Gondold meg még egyszer» — szólt Menendez esengő hangon.

Fermina fölemelte kezét és arczát félre fordítva, az ajtó felé mutatott.

— «Nincs szived?» — kiáltott fel az ifju, lábánál teremve, szenvedélytől lángoló lélekkel és fenyegető arczczal.

Fermina egy tekintetet vetett rá és Menendez hátra tántorogva, kirohant a szobából.

*

Otthon hozzáfogott a csomagoláshoz, ho gy másnap reggel útra keljen. Terve az volt, hogy egy hónapot La Rinconadában tölt, egy kis falucskában, olajfa-berkek közt, nem messze a várostól, a hová gyakran meghivta Don Louis de Guerara, egy fiatal orvos, egyike iskolatársainak, hogy ott töltse a nyári szünidőt. Mikor minden rendben volt, ágyába vetette magát és első ízben ama végzetes est óta, elaludt. Napkeltével valamivel nyugodtabban fölébredve, az ablakhoz sietett és megszólította a legelső elhaladó kocsit, azután befejezve öltözését, levitte podgyászát, vállára akasztotta puskáját, s helyet foglalva a kocsiban, megparancsolta a kocsisnak, hogy vigye a jobb partra, szemben az Arany-toronynyal. Nagy változás ment végbe rajta tegnap óta. Arcza nem mutatta már a fájdalom és szenvedés nyomait; bár halvány még és az átviharzott szenvedélyektől feldúlva, de elszánt és csaknem kevély volt. Elérve Fermina szállására, szilárd léptekkel ment fel a lépcsőn, felrántotta az ajtót, s kiegyenesedve, mozdulatlan megállt a küszöbön. Fermina a meglepetés és visszatetszés mozdulatával fordult az ablak felé.

— «Csak egy szót Fermina» — szólt Menendez szeliden. Amaz feléje fordította fejét, még mindig félig lecsukott szemekkel, mint rendesen.

«Bizonyos vagy-e benne — folytatá — megesküszöl-e becsületedre, anyád emlékére, örök üdvösségedre, hogy mostani érzelmeid nem magadra erőszakoltak, hanem valóban, teljességgel és visszavonhatlanul érzed, hogy nem szerethetsz tovább?»

— «Igen» — volt a szilárd felelet.

— «Isten áldjon» — szólt Menendez és eltávozott.

*

Fermina sóhajtva hullatta ki kezéből munkáját és fejét kezeire hajtotta. Fájdalom nélkül tudta őt elbocsátani, de nem bizonyos levertség nélkül, nem a kedves, hanem a rég ápolt eszménykép, s annak megtestesülése miatt, melyben üdvössége első sugarát lelte föl, s melynek látható formája elválhatlan lesz ezután legboldogabb ifjukora álmaitól. S valóban, eleinte, mielőtt még elnémult volna a kocsi kerekeinek visszhangja, mely őt, mint hitte, örökre magával vitte, hirtelen reszkető aggodalom lepte meg s gyötrő kérdéseket ébresztett lelke mélyében s kétségbeesetten kutatott a remény és vigasz legparányibb csilláma után. De, miután sem kérdéseire, sem kutatásaira nem nyert választ, csak hideg, vigasztalan ürességet látott maga előtt, csaknem megkönnyebbülve hosszan fellélegzett. Ujra és ujra azzal áltatta magát, őszintébben mint valaha, hogy Menendez lelkében soha sem élt, nem is élhetett az a nagy, minden kételyt kizáró, mindent elárasztó szerelem, melyről ő álmodott, az egyetlen szerelem, melyet büszke, férfias természete elfogadhatott, vagy viszonozhatott. Az a szerelem a léleknek csak múló önkivülete lehetett, nem pedig a szívnek mélyen lappangó tüze és láza. Menendez nem értette meg őt, mert nem tisztelte valódilag s a megbékélés most már ugyis csak szakitásra vezetett volna utoljára. Mivel az ő szerelme a történtek után csak a szánalom kifolyása lehetett volna, mi természetesebb, mint hogy Menendez a legelső alkalommal ujból féltékenynyé lett volna, s ezúttal talán nem ok nélkül. Hisz nem szenved kétséget, hogy a Menendez szerelme is kihült, s csak a megbánás és a sértett büszkeség ösztönözhették bocsánatkérésre. Nyugodtabb kedélyállapotban vált meg tőle, kétségtelen, hogy ő is vigaszt nyert a lemondás és feledés balzsamában. Idővel egészen el fogja feledni; mindkettőjökre nézve jobb volt igy.

— «Legyen hát ugy — sóhajtott Fermina. — Álom volt, eltünt. Megbocsátok neki és kivánom, legyen boldog.» S ezzel ismét munkája felé hajtotta merengő, szép arczát.

*

Napok teltek el, de Menendez eltünt Sevillából. Ugy beszélték és hitték általáncsan, hogy Kubába utazott. Olykor-olykor egy-egy barátja sajnálkozott utána alkalmilag, de a legtöbben ismerősei közül csak azért emlékeztek vissza nevére, hogy gyalázzák. Ellenben Fermina, mihelyt az esetnek híre ment, bizonyos nevezetességre tett szert a folyó mindkét partján, a melyben minden trianai lány bizonyos büszkeséggel vélt osztozhatni. A büszke boszuállásnak és határozottságnak ily szokatlan példája a sevillaiak szemében az egész külvárosi nőnem méltóságát emelte, a minek addig a férfiak nem tulajdonitottak komoly értéket. Valami ismeretlen kéz verset irkált Fermina lakása falára; a kormányzó neje művirágokat rendelt meg nála, hogy alkalma nyiljon vele beszélni s a lányok, kik szembejöttek vele, egy-egy helyeslő «*Muy bien, Ferminá*»-t ejtettek el, a mint tovább haladtak. Az általános tiszteletteljes érdeklődés közt, mely körülvette, még határozottabb nyilatkozatok is történtek s egy bizonyos kövér öreg posztókereskedő, a kit sorsa kissé könnyüvérű nővel, — egy csinos badajozi barnával — áldott vagy vert meg, a mint hősnőnkkel Menendez távozása után egy-két nappal találkozott, valódi hálálkodásban tört ki: Az isten áldja meg érte, *sennorita*, hogy oly könnyen megmentett mindnyájunkat tőle!

Fermina élete azonban magányosabb és viszszavonultabb lett mint valaha, minthogy csupán napi munkájával foglalatoskodott, és még lakótársai is csak ritkán látták. Ha boldog és vidám nem is, legalább nyugodt volt s lelke csak azzal a határozatlan, csendes bánattal szállt vissza Menendezhez, a melyet egy halott iránt érezünk.

*

Két héttel Menendez elutazása után, egy reggel Fermina szobájában dolgozott az ablaknál, időnként föl-fölemelve fejét, hogy egy merengő tekintetet vessen a folyóra, az Arany-toronyra, a kertre, a székesegyház távoli csúcsára, és sohajtással gondolva rá, hogy minde tárgyak és helyek egykori mérhetlen szerelmének emlékét idézik föl benne, mely most már végkép kihült, meghalt. E pillanatban örült volna, ha ismét szerethette volna Menendezt, ha mindjárt a viszontlátás reménye nélkül is, csakhogy betöltse lelke ürességét. Ott ülve kérdezgette, vizsgálgatta szivét, nem oly félénken többé, mint egykor, de abban a reményben, hogy a régi érzésnek valami nyomát fedezheti még fel benne. De most sem talált semmit benne, legfölebb a boszúságnak egy szendergő szikráját, melyet egy lehellet újra lángra szított volna, s melyet sietett eloltani, más gondolatokra terelve elméjét. «Meghalt! Meghalt» — mondogatá magában csendesen, bánatos fejrázással, s azzal a meggyőződéssel, hogy ha Menendez most előtte állna is, a legkisebb meghatottság nélkül üdvözölné, mint utolsó jöttekor, a legkisebb kétely nélkül megingathatlan elhatározása iránt, minden lelkitusa nélkül készen arra, hogy ismételje: «Eredj el; hagyj magamra siromban; mindennek vége.»

Gondolatmenetét egyszerre könnyü zörej szakitotta meg. Megfordúlt, felsíkoltott és fel akart kelni, — Menendez állott előtte.

Egy pillanat alatt összeszedte magát, de nem tagadhatta meg magától, hogy egy futó félénk tekintetet ne vessen arczára. Menendez vonásai halványak, elsoványodottak voltak; szemei homályosak és ajka ólomszin, vállain hordta köpenyét s oldalán tőr csüngött. Ott állt kiegyenesedve a küszöbön, csak vállait görnyesztve meg kissé, s lábával előre lépve, miközben Ferminára gyöngédséggel és szomorusággal telt mély és komoly tekintetet vetett.

— «Beteg voltál?» kérdezte Fermina, némi részvét kifejezésével hangjában.

Menendez habozott egy pillanatig, s azután gyönge hangon felelt.

— «Igen — egy kissé.»

Feje aláhullott s szemeit lesütötte.

— «És most el fogok menni innen» — tette hozzá az ifju.

— «Hová?» kérdezte a nő a nélkül, hogy felvetette volna szemeit.

— «Kubába.»

— «Ma?»

— «Most.»

— «Örökre?»

— «Örökre.»

Fermina sóhajtva símította végig homlokát s szelíden és résztvevően szólt:

— «Akkor hát isten veled Menendez, sok szerencsét kivánok és — isten veled.»

— «Nincs számomra egyéb mondanivalód?» kérdezte Menendez reszkető hangon. «Még mindig ugyanaz vagy?»

A bánatos tekintetben, melyet Fermina rá vetett, érezte annak fájdalmát, hogy nem adhat jobb feleletet.

*

Steindl Imre

tervet készített a
gyöngyösi Ferencich
templomának restau-
rálására

Velics 1894

90 l.

Heinrich Füger

mber 8-án. † Wienben 1818
er 5-én.

er előtt áll, a ki mellett, neje :
piros palástját térdére vetette.
, baljával pedig Jupiterrel, a
karika és trónjánál sas van,
egy és jobbról két istennő
gő fáklyát, másika csészét tart

cm. — Lelt. sz. 2129. — Delhaes
sztus 21-én (465–901). — Értéke
ár 3-án és 4-én (340–902). —
902 április 10-iki 3883. sz. leirat

III

288 (2129).
613 (168).

288

ajándék

A Pekáry-ház az 1850-es években, Rohbock egykorú metszete

A pesti polgári lövöldér
kapta nevét a mai Lövöl

VÖRÖS KÁROLY

„... dűl Rákosról be a homok."

A Király utca története 1.

Aki manapság befordul a Tanács körútról a Deák Ferenc térnél keletre nyíló utca sarkán, és elindul a Nagykörút felé, alig hiheti, hogy a ma Majakovszkijról elnevezett hosszú, már legelején foghíjakkal éktelenített és meglehetősen gyenge színvonalú üzletekkel szegélyezett, jellegtelen utca másfél évszázaddal ezelőtt a város egyik előkelő, és még száz év 1950-es években nagy gonddal helyreállított (de azóta jórészt ismét elhanyagoltan leromlott, és így csak szakértőbb szem számára feltűnő) műemlék épületeinek meglepően nagy száma sejteti, hogy az utcának története van — mégpedig gazdagabb és sokszínűbb, mint az átlagos pesti utcáké. Valóban: ez az utca, elsősorban a Nagykörúton belüli része, újkori Budapest története ott tükröződik.

Külváros születik

E történet kezdetén, a XVIII. század elején a török alól csak nemrég felszabadult és ujjáépülő Pest városát — a nagyjából a mai Kiskörút és Deák

mai Csengery utca vona
kedő széles félkör gyű
pesti polgárok szántóina
gainak, kertjeinek övezet
rül. Ezen túl a futóhor
dött: Rákos kegyetlen sí
amelyet az erős keleti sz
hatalmas fellegekben hajtc
ló város fölé. „. . . *dűl R*
homok" — még Arany
ban is.

A XVIII. század közepé
ahogy a város gazdasági-
lentősége és ennek nyom
központi funkciói is meg
a falak közé szorult tör
rosmag alacsony, legfeljeb
tes házaival egyre elégtele
zonyult ahhoz, hogy bef
kasodó funkciók ellátására
pességet és még kevésbé
re e népesség kiszolgálás
szükség: napszámosokat,
szolgákat, alkalmi munl
mivel ezeknek is lakniuk
hol, nem meglepő, ha
egyre sűrűbben tűnnek f
tár melletti mezőgazda

ben: előbb a gazdasági
majorokban, majd kalyib
kákat építenek magukna
polgárok iparukban, ke
ben vagy akárcsak egy
koznapi életvitelükben
lözhették az olcsó munk
lakosságának ilyen növe
tartóztathatatlanná vált -
városi tanácsnak is tudc
vennie: legjobb, ha a
belül már elhelyezhetetl
ket házhelyek osztásáv
tervezett és szabályozo
rosi településformákba
csak települési, hanem
gi szervezés is ez: a ki
apróbb ügyeit ettől kez
ként választott elöljár
természetesen szorosar
a városi tanácsnak.

Az első házhelyosztá
— immár egy negye
ezelőtt — a mai Józsefvá
környékén, az ún.
történt, hogy azután a
állíthatatlan legyen. A

los munkákat Kovács András, a szobrászatiakat Marschalko Vilmos, az aranydiszitéseket Teichert Károly helybeli iparosok készitek. Az egész terem százharmincezer forintba kerül. Hátra vannak azonban még a széles márvány karzat fölött lévő hat üres fal freskóképei. Oda e tárgyak vannak kijelölve: Taksony fejedelem átveszi Budavár kulcsait, IV. Béla vis zatérése Budavárába, Mátyás király budai bevonulása, Buda visszafoglalása a töröktől, a pesti nagy árviz, a fővárosok egyesülése allegóriában. E képeket jeles hazai képirók fogják festeni, ha a közgyűlés megszavazza rá a költséget. A melléktermek és szobák is igen szépek, a lépcsőház pedig impozant hatású. A mérnök- és épitész-egylet meghivott tagjai, a város elöljárói, képviselői, sat. mind kifejezték elismerésüket Steindl Imre épitész-tanárnak. Az egész épület nyolcszázezer forintba kerül.

* **Rövid hirek. A kreton és jelmez-pikniket** ma tartja meg a nőipar-egylet a »Hungaria« termében s az előjelekből itélve, diszes és látogatott mulatság lesz. — **A képviselőház** megürült elnöki székére több jelöltet emlegetnek: Ghyczy Kálmánt, Bittót, Várady Gábort. — **A központi Frőbel-nőegylet** vasárnap tartott gyermek-ünnepélye, (játékokkal, magyar szavalatokkal, sat.) igen jól sikerült s sokan voltak jelen, többi közt Majláth Györgyné védnöknő, Rosenzweig Saphir Sarolta asszony, e buzgó elnöknő, több főrangú hölgy sat. — **A kaszinó** vasárnapi Széchenyi-lakomájában 65 tag vett részt s az emlékserlegből gr. Majláth György ivott, kegyelettel emlékezve meg az elhunyt nagy férfiról; b. Podmaniczky Frigyes, gr. Lónyay Menyhért és b. Eötvös Dénes is mondtak toasztokat, ez utóbbi Deák Ferencet éltetve. — **A lovarda-egylet** elnökének ismét gróf Szapáry Antalt választák meg. — **A közoktatásügyminiszter** nyilvános köszönetet mond gr. Zichy Pál Ferencnek a bikszárdi községi iskolai alapvagyon gyarapitására tett földadományaért. — **A budai árvaház** javára rendezendő hangversenyt, melyet múlt pénteken Schweida hirtelen megbetegülése miatt el kellett halasztani, csütörtökön este tartják meg. — **A jégpályán** vasárnap délután zeneszó mellett élénk zárünnepély volt. — **A népszinház bizottsága** felszólitja mindazokat, kik e célra összeget irtak alá, hogy azt fizessék be; a nagyobb összegek negyedrészét márc. 10-dikeig. — **Thewrewk Árpád** tanár »Mire való az a görög nyelv« cimmel röpiratot adott ki pro et contra levelek alakjában, a görög nyelv tanitása érdekében. — **Muttnyánszky Ádám** budapesti aljárásbiró eljegyezte Saager Sarolta kisasszonyt, özv. Saager Jakabné leányát. — **A redoutban** vasárnap este hangverseny-estély volt a Mollináry és és Airoldi ezredek zenekaraival. — **A »Vasárnapi Ujság«** csinos rajzban közli a komáromi alházat, fákkal környezett udvarával, a hol Jókai Mór született. — **A Liszt-egylet** tagjai Mátyás napján szép babérkoszorút nyujtottak át Engesszer Mátyás karnagyuknak, elismerésük jeléül. — **Wehner József**, az első hazai takarékpénztár tisztviselője, pénteken rövid szenvedés után elhunyt, 27 éves korában, s vasárnap temették el. — **Boskovitz Lipót** könyvvivőt, ki Abeles borkereskedőnél két ezrest alattomosan elsikkasztott, a fenyitőszék egyévi börtönre itélte. — **A Horváth-kert szinkörét** megvizsgálják s ha csakugyan roskatag, el is hordatják; legalább nem fog benne megbukni több magyar szinigazgató. — **Buda területe** a szántóföldekkel, szőllőkkel, erdőkkel együtt 17,000 magyar holdat tesz, hozzá számitva a Duna tükrének felét is. — **A nagy vámház** raktárai rendesen üresek; a mult hét utósó napján például csak háromszáz mázsányi küldemény érkezett bele; csempészetet ott még csak egyszer födöztek föl: kávé közé rakott szivart. — **Babes Vince** képviselő Győző fiát nyolcnapi fogságra itélte a fenyitőszék, mivel 1873-diki katona köteletettségének nem tett eleget s pöre tárgyalására is elő kellett vezettetni. — **A budapesti ügyvédi kamara** irodáját ideiglenesen a kalaputcai 6. sz. házban nyiták meg s minden beadványt ott fogadtak el d. e. 9—12 s d. u. 2—5 órakor. — **Az állatkert igazgatósága** e tavaszon kisérletet tesz olasz méhekkel s e célra tiz törzset kap Bolognából.

* **Helyreigazitás.** Vasárnapi számunk vidéki hirrovatában az elhunytak közt Farnos Elekné családneve hibásan jelent meg Tarnos-nak. — A szerkesztői üzenetek közt pedig »Az ültetvények«-re vonatkozó sorok utósó előtti pontjában nehány szó véletlenül kimaradt, s e pont második része igy olvasandó: »mintha egy olyan hosszú cikkből olvasná, melynek széles körmondatos és száraz előadása nem szépirodalmi lap stiljéhez van szabva.«

** **Vidéki hirek. A pápai nőegylet** vidám »közvacsorá«-t rendezett szombaton a »Griff« fogadóban; vagy harmadfélszáz teriték, jó vacsora, jó zene (a Cseresnyés Károlyé) és lelkes toasztok voltak a nőegyletre, a buzgo nőkre, áldozatkész férjekre sat; miután az estélyt főleg a társasélet élénkitésére rendezték. (mely cél el is lőn érve,) tiszta jövedelem főleg a tombolajegyek eladásából gyült be vagy százharminc forint. — **Vácott** Tóth Julia kisasszonyt, dr. Kerkapoly Gyula fővárosi orvos, a volt-pénzügyér unokaöcscse jegyezte el. — **P.-Szent-Mártonban** a mult napokban volt Tóth István fiatal ügyvéd és Szénásy Mariska k. a. esküvője. — **Kovács Sándor** nagyenyedi mérnök jelentést tett az erdélyi ref. egyházi tanácsnak, hogy ő urbéri kötvényekben huszezer forint alapitványt tesz a székely iskolák és templomok céljaira, ugy azonban, hogy a mig ő, édes anyja és testvérei élnek, ez összeg kamatait ők huzzák.

Bécsi hirek.

*** **Ofenheimot** — mint már vasárnap jelentettük — mind a kilenc vádpont alól fölmentette az esküdtszék. Lehrl Gusztáv, mint az esküdtek előljárója nyilvánitá ki az itéletet. Vádlottat a Herz lovagnak tett fizetésekben csupán három esküdt találta vétkesnek; a mérnököknek és az engedményeseknek adott pénz dolgában is három; a negyedik pontban kettő; a telekmegváltásokban egy sem; a talpfák ügyében csak egy; az anyagszállitásban öt; a forgalmi eszközök dolgában egy sem; a Brassey-vel kötött zárszámadásban csak kettő. A többi arra szavazott, hogy »nem vétkes.« A hallgatóság éljent zugott ez itéletre s az elnöknek csendre kellett inteni az éljenzőket, de midőn az itéletet »Ő Felsége nevében« kimondá, mely szerint Ofenheim lovag fölmentetett s a perköltséget ennélfogva az állam viseli, a közönség ujra kifejezte tetszését, az elnök pedig megrovását. Ez a tetszésnyilatkozat bélyegző Bécs erkölcsi érzületére. Örvend azon, hogy megmenekült egy eszes szédelgő, ki kárt okozott a részvényeseknek és az államnak, s kit ha az esküdtek nem találtak vétkesnek, csak abból az indokból indulhatak ki, hogy ilyen vétkes a szédelgés éveiben volt mindenütt elég s miért lakoljon csak egy? Egyébaránt történt is elég, mi az esküdtek szigorát meglazithatta. A közvádló nehány vádpontot kénytelen volt viszszavonni; b. Hein elnök (elég tapintatlanul) oly levelet küldött b. Wittmannak, mely a birói függetlenséget ép ugy megsebzé, mint az elnököt; a pört megindító Banhans miniszter, kompromitáltatva a pör által, szabadságidőt kapott; az erkölcsi elvektől független sajtó egy része Ofenheim mellett működött; az uj »Pressé«-t ép az itéletmondás napján olyan cikk miatt foglalták le, mely roszalta az Ofenheim pörében itélő biróság pártos eljárását; aztán maga Ofenheim is erősen tudta védni ügyét, szóvirágokkal és bátorsággal, könyekkel és elájulásokkal. Denique, az esküdtek nem találták vétkesnek, nagy örömére mindazoknak, kik felebarátaik kárán gazdagodtak s Ofenheim elvét követték: »erkölcstannal nem épitünk vasutakat!« A pör, mely az erkölcstelenség annyi iszapját veté fölszinre, olyan enyhe itélettel végződött, melyre Bécs nem lehet büszke. Annyit jelent az: hogy »szabad kárositani a részvényest is, az államot is, csak ügyesen történjék.« A gschäftelők és furfangos prókátorok örvendhetnek; de nem örvendenek az igazak és jók, és nem igen örvend az a fejedelem, ki nem oly rég azt az ohajtását fejezte ki, hogy a tisztességes munka napjai térjenek vissza Ausztriába. Sajnos, hogy a népbirák itélete nem mozditá elő e nemes ohajtás teljesedését. A rászedettek, a károsultak nem kapván igazságot, okvetlenül a rászedők kapnak ujra vérszemet. A kéthavi pörnek azonban — ez itélet dacára is — lesz erkölcsi eredménye, miután a nyilvánosság előtt megbélyegzett nyerészkedő főurak és hires kitünőségek pirúló orcái nem mennek egyhamar feledségbe s tán még némely esetben visszariasztó például is szolgálhatnak. Kár, hogy a pört nem olyan miniszter kezdte meg, (ha ugyan volt olyan,) a kinek keze egészen tisztán maradt a szédelgési korszak nyereséghajhászatában. Akkor alkalmasint olyan vége lett volna, mely a szigorú erkölcs elveinek inkább megfelel. Ofenheim különben ez itélet után sem járhat emelt fővel. A mit ő e pörben elvesztett, nem nyerheti többé vissza, s az csak igen szomorú elégtételéül szolgálhat neki, hogy »ellenségei« is tönkre mentek e pör által: Banhans miniszter, a pör megindítója, szabadságon van, Barychar udv. tanácsos pedig kénytelen lemondani az osztrák állami vasutak főigazgatói állomásáról. Mondják, hogy midőn Ofenheim neje megtudta férje fölmentetését, elájult. Midőn magához tért: akkor már otthon volt férje és dr. Neuda, kinek arca sugárzott a siker örömétől. A Schwarzenberg-téren fekvő Ofenheim-ház termei hosszú idő óta ekkor voltak ismét kivilágitva, virágokkal diszitve s megtelve a családhoz közelállókkal, kik örvendezni és szerencsét kivánni mentek. Ofenheim zokogva ölelte át nejét, lányait és fiait. Őt a sok izgatottság után oly bágyadtság lepte meg, hogy orvosai ajánlák: utazzék mielébb délre. Ekkép megeshetik, hogy rövid időn még Banhans miniszterrel is találkozik. A perköltség, mint mondják, nem igen megy többre huszonötezer forintnál s sokkal nagyobb fizetni valója lehet az államnak a hires vasut zár alá vétele miatt, mert a zárlat alatt a kormány vagy kilencszázezer forintig épittetett s erről a vasut igazgatótanácsa nem akar tudni mitsem.

*** **Bécsi hirek. Királyné Ő Felségének** jelenleg a birodalomban 227 palotahölgye van. — **Hire jár**, hogy az uralkodó kivánatára Albrecht főherceg Berlinbe készül, hogy még nyomát is eltörülje ama kedvetlenségnek, melyet a János Salvator főherceg tüzérségi röpirata ébresztett. — **A bécsi kereskedelmi minisztérium** százötvenezer forint póthitelt kér ez évre a végett, hogy az osztrák ipar képviseltetését a philadelphiai világtárlaton lehetőleg előmozditsa. — **Grácban** mult hó 20-án hunyt el Petzek Tivadar cs. kir. nyug. alezredes, 79 éves korában, özvegyet, szül. de La Tour en Voivre Anna grófnőt hagyva hátra. — **A német természettudósok** és orvosok idei nagygyülésére, mely Grácban lesz, húszezer forint áll már eddigelé is Rollet titkár rendelkezésére. — **A Sigl-féle** gépgyárról az a hir terjedt el, hogy Strousberg vette volna meg ötödfél millióért.

Várszinház. Ma, kedden, műkedvelői előadás a bukovinai magyarok javára: »Becsületszó,« eredeti vigjáték, 1 felvonásban. Ezt követi: »A szép molnárné,« vigjáték 1 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **Vadnai Károly.**

Általános Bérletszünet.

NEMZETI SZINHÁZ.

Budapest, kedden, március 2-kán 1875.

MIGNON.

Regényes opera 3 felv. Goethe »Meister Vilmos tanuló évei« cimü regénye után irták: Carré és Barbier

Meister Vilmos	—	—	Pauli.
Lothario	—	—	Ódry.
Laerstes	—	—	Szabó I.
Fridrik	—	—	Halmi.
Jarno	—	—	Kőszeghy.
Antonio	—	—	V. Kovács.
Mignon	—	—	Hauck M. k. a.
Philine	—	—	Balázsné B. V.
Inas	—	—	Halmai.

Kezdete 7 órakor.

Hölgyeknek nélkülözhetlen. **RAVISSANTE!** Ifjuság titka. Ára 1.50.
45 (Dr. LEJOSSE-tól Párisban).
Kapható **Hatschek Miksánál, Pesten, váci-utca 8.**

Hampel Győző

Budapesten, nagy-(három)-korona-utca 16-dik szám,

(Hampel-féle ház).

Napiárak vámfontkint.

Cukor, legfinomabb Raffinad süveg számra	24½ kr.
» » Melis » »	23½ »
Kávé, Mocca nagyon finom	82 »
» Cuba, legfinomabb	85 »
» Java, különösen finom	78 »
» Costarica, finom	78 »
Gyertya, stearin 6-os és 8-as	54½ »
Rizs, olasz fényes	15 »
» » Fioretton	13 »
» Rangoon legfinomabb	12 »
» Anacan jó	9 »
Lencse, stockeraui	18 »
Borsó, hámozott, puhára fövő	11 »
Bab, kis és nagy	8 »
Szilva, slavoniai	14 »
» valódi török	18 »
Lekvár, slavoniai, édes	16 »
Mák, kék	24 »
Dió, egészséges	12 »
Keményitő, legfinomabb jegecekben	18 »
» » Tüllanglais	15 »
Pezsgő, valódi francia, egy palack	3 50 »

Vidéki megrendelések utánvét mellett azonnal eszközöltetnek. 63

„Budapest szálloda“ ujbécsi-utca.
(ezelőtt fehér hajó helyén.)

„Budapest szálloda“ ujbécsi-utca.

Van szerencsém a nagyérdemü közönséget tisztelettel értesiteni, miszerint **Pesten, az ujbécsi-utcában** (ezelőtt a fehér hajó helyén)

„BUDAPEST“

cimü szállodámat megnyitottam.

A főváros ezen legdiszesebb részében fekvő szállodában, a t. c. utazó- és megszálló-közönség részére, **a korszerü igényeknek teljesen megfelelő s kényelemmel** berendezett szobák állnak készen; **az első emeleten levő éttermemben** pedig izletes magyar konyháról került ételekkel és hamisitatlan jóféle borokkal szolgálhatok t. c. vendégeimnek **mérsékelt árak** mellett. 64

Hosszú évek során át e szakmában szerzett tapasztalatom következtében iparkodom, hogy a nagyérdemü közönség s t. c. vendégeim igényeinek minden tekintetben megfelelhessek. Miért is számos látogatásért esedezem.

Mély tisztelettel **Zsoldos Imre,** szállodatulajdonos.

„Budapest szálloda“ ujbécsi-utca.

„Budapest szálloda“ ujbécsi-utca.
(ezelőtt fehér hajó helyén.)

Tulajdonos: **Tóth Kálmán.** Kiadja és nyomatja az **»Athenaeum«** irodalmi és nyomdai részvénytársulat.

Hugo Viktorrúl.

(L.) A De Gerando-család szalonjában Rogeard vasárnap este Hugo Viktorrúl beszélt, még pedig nagy előszeretettel és lelkesedéssel. Természetesen — ugymond — másfél óra alatt az ő egyes munkáit csupán érinteni lehet. Az ő lángesze olyan termékeny, olyan nagyszerű, hogy bizonyos szent borzadálylyal tölti el azt, ki arról számot akar adni. Hasonlit amaz óriási hegyekhez, melyek égig emelkednek, és melyeket az utas nem képes leirni, mert egyaránt gazdagok ezerféle virágokban, gyümölcsökben, erdőkben, rohanó patakokban, tátongó mélységekben, és sok egyéb kincsben, szépségben. Rogeard legelébb is rövid életrajzát bocsátotta előre. Főleg gyermekkoráról beszélt. Hugo Viktorra is, mint Lamartinera, anyja birt legnagyobb befolyással. Anyja vendée-i hölgy volt s igy természetesen királypárti és vallásos szellemben nevelte fiát. Lahori tábornok, ki sokáig élt elrejtve házuknál, komoly és szigorú oktatást adott a gyermeknek, Tacitust és Juvenalist olvasván vele. Hugo Viktor már tizenhárom éves korában kezdett verseket irni. Tizenöt éves korában majdnem elnyerte a »Jeux Floreaux« dijat, Toulouse-ban, csakhogy nem akarták elhinni, hogy e verseket tizenöt éves ifjú irta, s a mig keresztlevelét megküldte, a dijat odaitélték másnak. Már ekkor is mutatkozott az ifjú lovagias jelleme, melyet egész életén át megtartott, mindig a gyöngék és elnyomottak mellett emelvén szót. Egy ismerőse üldözésnek levén kitéve, az ifju Hugo azonnal irt az édes anyának, küldené hozzájok fiát, ott biztonságban lesz. E levél a király kezébe került, ki e lovagias tettért évi dijat rendelt a fiatal Hugo számára. Ily tiszteletreméltó okból eredt az az évi dij, melyet később annyiszor hánytak szemére. Ő, dacára ellenségei rágalmainak, változhatlanúl ugyanazt az egyenes utat követte egész életén át. Gyermekkorában és első ifjuságában monarchista volt, a mi igen természetes, mivel az volt anyja, családja és egész környezete. Később azonban, a mint gondolkodni kezdett, nem gyöngeségből, de erős meggyőződésből, komoly tanulmányok után vált egyre szabadelvűbbé, mignem 1848-ban Franciaország legelső köztársasági embere lett. Különben már 1832-ben is, midőn huszonnyolc éves volt, ellenállhatlanúl kezdték őt vonzani a forradalom nagy eszméi. A mit 1832-ben irt, az egészen királypárti és vallásos szellemű; a mit azután irt, az mind egyre szabadelvűbb és köztársaságiasabb. Nincs ebben semmi ingadozás. Ez meggyőződésből és nem valami érdekből eredt átváltozás. Hugo Viktor 1832 előtt három kötet ódát és balladát irt, melyek egészen monarchikus szellemüek; később következik »Les Orientales« cimü kötete, melyben talán legkevesebb gondolat van. A stil ebben is tökéletes, de tartalma nem gazdag, holott Hugo Viktor mindig ép a gondolatok gazdagsága által tünik ki. E költeményeit azonban megis mindenki bámulja és magasztalja; azok is, kik sajnálják, hogy a költő elpártolt első nézeteitől és azok is, kik a mai Hugo Viktor követői. A »Chants du Crèpuscule« átmeneti költemények. Bizonyos, hogy midőn ezeket irta, e kitünő lángészt meglepte rövid időre századunk betegsége: a skepticizmus és az ezzel járó mélaság. »Faut-il douter, croire ou nier?« — kiált fel, mely szavak oly jól kifejezik a lélek állapotát jelen századunkban. Két ideál vonzza az embereket: a mult emlékei és a jövő reménye; ez két ellentétes társadalmat alkotott, melyek közt választani kell; ez az, a mi két külön irányban ragadja az embereket. Hugo Viktor hamar választott, rövid ideig habozott s későbbi számos költeményében lángesze egész fényében ragyog, tisztában önmagával, a jövő felé fordulva.

Rogeard beszélt a nagy költő drámairól is, melyekben a romantikus iskola legteljesebben diadalmaskodott. E művekben leginkább észlelhetni Hugo Viktor modorát. Az erős ellentét használata, melyet e költő annyira szeretett s mely lyrai költeményeiben néha csak egy-egy versben, versszakban, vagy legfölebb egy költeményben van összefoglalva, a szinpadon nála egész drámát képez. »Hernani«-ban a fejedelem és egy rabló, »Ruy-Blas«-ban a király és szolga állnak szemben. Néha ez ellentét nála egy-egy szivben található föl tragikusan, mint »Borgia Lucreziá«-ban. Regényei is kitünőek, »Notre Dame de Paris«-ától kezdve, melyet mindenki, barát és ellenség, egyaránt bámul, ép ugy mint az »Orientales«-t, egész az »Homme qui rit« és »Quatrevingt-treize«-ig.

Rogeard elbeszélte azt is, hogy e költő mily gyönyörüen tudta a sziv legszebb érzéseit, az anyai és atyai szeretetet, a gyermek iránti ragaszkodást és a fiui szeretetet festeni. Összehasonlitotta Racine »Clytemnestrá«-jának anyai szeretetét a »Borgia Lucréziá«-éval, és bár mind a kettőt egyaránt szépnek találta, de azt mondá, hogy Hugo Viktor festése természetesebb.

Végül Rogeard elszavalta a »Chatiment«-ból a »4-dik szeptember« cimü költeményt, egyikét ama villámoknak, melyek a számüzetés szigetéről a második császárság fejére hulltak.

Fővárosi hirek.

* **A két pártból alakitott kormány** vasárnap délután hat és hét óra közt jött létre. A névsor ez: b. Wenckheim Béla kormányelnök s a király személye melletti miniszter, Tisza Kálmán belügyér, Széll Kálmán pénzügyér, b. Simonyi Lajos kereskedelmi, Perczel Béla igazságügyi, Péchy Tamás közlekedési, Trefort közoktatási, Szende Béla honvédelmi, gr. Pejacsevich Péter horvát miniszter. Vagyis: a Deákpártból belépett három, a balközépről három, a régiekből megmaradt három. Ez a válság hosszasan vajudott hegyeinek szüleménye. Legnehezebb volt az igazságügyi tárca betöltése, ugyhogy Horváth Lajos, Ghyczy Kálmán és Perczel Béla tagadó válasza után még az is fölmerült egy percre, hogy Daruváry Alajos kir. táblai tanácselnököt hivják föl; de utóbb Perczel Béla, miután vasárnap délután egy órakor a királynál kihallgattatáson volt, kinyilvánitá a kormányelnöknek, hogy elvállalja az igazságügyi tárcát, s igy a kabinet teljessé lévén, báró Wenckheim még az este jelentést tehetett arról Ő Felségének. Mondják, hogy a közlekedési tárcával Szontagh Pált kinálták meg Péchy Tamás előtt, de eredmény nélkül. A Deákkörben vasárnap este Széll Kálmán és Szende Béla, a baloldali körben Tisza K., b. Simonyi és Péchy T. tudatták az eredményt, melyet mind a két helyen éljenzéssel fogadtak. Mind a két körben tegnap este hat órakor volt a pártértekezlet s egyikben az uj kormányelnök, másikban Tisza K. terjeszté elő a kormány programmját, melynek főpontja az, hogy a kereskedelmi s vámszerződés revizióját és a bankkérdés megoldása által fognak törekedni a deficit elenyésztetésére s csak ha igy nem sikerül, akkor veszik nagyobb mértékben igénybe a nemzet áldozatkészségét. E programm elfogadtatván, az egyesült két párt holnap este semleges helyen: a »Hungária« disztermében tartja meg közös értekezletét. Mára várják a kormányelnök kineveztetését s holnapra az uj kormány eskületételét s maga bemutatását a két házban. Király Ő Felsége is, ki e válságban megint nagy mértékben bebizonyitá alkotmányos érzületét, szintén holnap fog elutazni, kisértetve az egész nemzet hódoló tiszteletétől.

* **Királyné Ő Felsége** igen diszes melltűt küldött Konkoly Thege Miklós ó-gyallai csillagásznak, ki neki az akadémiában fölolvasott csillagászati értekezést s az ó-gyallai régi és uj csillagvizsgáló épületek fényképeit diszes vörös kötésekben pár hó előtt átnyujtotta. A melltűt gyémántokkal környezett nagy gyöngy ékíti.

* **Liszt »Prometheus«-át** holnap este (nyolc órakor a redoutban) fogjuk meghallani, még pedig zongorarészeiben maga a zeneköltő közreműködésével. Ugyanis a két zongorán Liszt és Sipos fognak játszani, a prolog-részeket Bulyovszky Lilla asszony szavalja, a magán részeket Bogisits Mihály, Scherrübl Nándor, Láng Fülöp és Kőszegi Károly énekelik, a karénekeket pedig a Liszt-egylet adja elő. Megemlitjük egyszersmind, hogy ez egylet körében volt ugyan baj, a mint mi is irtuk, de maga az egylet koránt sincs bomló-félen, a mint több lap, (a dolgot elnagyitva,) jelenté. Sőt az sem áll, a mivel bennünket elámitottak, hogy t. i. a »férfikar« akarna kilépni az egyletből. Nem a férfikar ez, hanem annak csak egy kis része, töredéke, mely megneheztelt azért, mivel a minapi főpróba után nem táncolhatott. Pedig már maga ez a táncterv is nem valami szerencsés gondolat volt. Először is egy nagy zenepróba s utána tánc nem nagyon illenek együvé, s a fiatal urak nem vették tekintetbe, hogy az énekben kifáradt hölgyeket nem lett volna helyes táncban is fárasztani, miután a torok szervezete ének után nyugalmat kiván. Még a szülék sem táncra, hanem próbára küldték lányaikat. Megfontolva cselekedett tehát, a ki a táncot meghiusitá, s azok, a kiket egy rögtönözve tervezett tánc elmaradása képes elidegeniteni egy művészi célra alakúlt s nagy nevet viselő egylettől, aligha okozhatnak kilépésükkel valami nagy kárt, miután e ténynyel maguk bizonyitják be, hogy inkább való nekik a tánciskola, mint egy zenészeti társaság. A mint halljuk, nincsenek is sokan. A sátrukba haragosan visszavonult Akhillesek száma vagy tizenötre megy, mig a vasárnapi összpróbában a férfikar 45 tagja vett részt, s igy a »táncos«-ok kilépése sem az egyleten, sem az előadáson nem üt érzékeny csorbát.

* **Az irók és művészek társasága** szombaton társas vacsorát rendezett Liszt Ferenc tiszteletére, ki már tavalyi itt időzése alkalmával is részt vett egy párszor e társaság házi estélyein. Most fél tiz órakor jelent meg id. Abrányi Kornéllal s örömét fejezte ki, hogy ismét a kedélyes estélyek vendége lehet. A kör házigazdája, Odry Lehel és titkára Szana Tamás, továbbá fiatal zenészeink Sipos Antal, Mihalovics Ödön, Gobbi Henrik és Langer Viktor fogadták. A vacsora, mely Szikszay Ferenc jó magyar konyhájából került ki, vigan folyt. Toaszt csak egy volt: Rózsaágí mondta francia nyelven Liszt Ferencre. Alig hangzottak el e sikerült felköszöntés végső szavai, a mellékszobában megzendült Bertók cimbalma. Liszt egyideig figyelemmel hallgatta a speciálisan magyar hangszert s megdicsérve Bertókot jó játékáért, ő maga is leült — játszani, de nem zenét, hanem csöndes pikét-partiet Vizváryval. A kedélyes mulatság csak éjfél utáni egy órakor ért véget, s Liszt (ki a pikethez is jól ért, mert a játékban nyertes lett,) megigérte, hogy a társaság estélyeit többször is meg fogja látogatni. Liszt aznap máshol is hallott cimbalmot, meglátogatva Schunda hangszerkészitő helyiségét. Több zenész is volt ottan, kik a Pintér-testvérek kettős cimbalom-játékát (Rózsavölgyi egy magyarját, a »Traviata« nyitányát és a »Szózat«-ot) gyönyörködve hallgatták. Liszt igen megdicsérte a testvérek játékát s azt mondá, hogy a tökélyesitett cimbalomnak, mely hanghatásaira nézve középhelyet foglal el a zongora és mandolin közt, jövője van. Liszt is, Erkel Ferenc is megigérték, hogy fognak darabokat irni kettős cimbalomra.

* **Ghyczy Kálmán** a szép utcában vett ki lakást. Az egész nemzet tisztelete kiséri őt, midőn a pénzügyminiszteri termekből kivonul, s kiséri egyszersmind az az aggodalom is, hogy vajha utódja meg birja-e oldani azt a bonyodalmat, melyet ő oly fáradhatlan kezekkel próbált legombolyitani. Hogy a külföldi pénzvilág körében is megvan ez az aggodalom, mutatja Hansemann berlini bankigazgató egy levele, melyet Weningerhez irt, s melyben többi közt mondja: »Ghyczy K. nagy bizalmat ébresztett maga iránt pénzügyminiszteri törekvéseivel s sajnálattal látják őt távozni mostani állásából. Annyi igaz, hogy hazánknak lehet (s kell is, hogy legyen) szerencsésebb pénzügyminisztere, de lelkiismeretesebb, munkásabb aligha lesz Ghyczynél. Mint a »Nemzeti Hirlap«-ban olvassuk: már reggel fél hatkor fölkelt s kávéját elköltvén, rögtön a munkához fogott s dolgozó-szobájából csak háromkor távozott, rövid ebédre. Fél négykor sétált a bástyán vagy kikocsizott a szabadba, hogy gyönyörködjék a természetben. A Lipót-mező felé, a kuruc-zugig kocsizott ki legörömestebb, mely hely egy része a gr. Karácsonyi birtokába jutván, már be van fásitva s ma-holnap szép park lesz belőle. Itt sétálgatott egy darabig magányosan a nyári napokban. Nem ment fürdőre, sem utazni, mint egyikmásik minisztertársa, hanem folyvást itthon volt, Bécsbe menvén csak néha állami ügyekben. Este ismét dolgozott éjfélig, csodás kitartással. Vacsorája theából és gyümölcsből állt s akkor ért rá csupán átnézni egy pár hirlapot. Igy ment ez minden nap. »Terhes munkát vállaltam el, — mondá egy izben, — de ha az isten eléq erőt ad, meg fogok annak felelni.« A nagy miniszteri termeknek nem vette egyéb hasznát, minthogy gyorsan át-átment rajtuk. Diogenesi egyszerüségben élt s örömét az iránta nyilvánult bizalom képezte. Szivélyes volt mindenki iránt s legfölebb azokra a finánc-tervelőkre haragudott magában, kik kivihetetlen plánumokkal alkalmatlankodtak nála.

* **Lakoma-piknik.** A Frohner-fogadó termében szombaton éjjel a budapesti birói és ügyvédi kar néhány tagja által rendezett lakomán diszes női társaság gyült össze, s a vidám vacsorát Rácz Pali zenéje mellett tánc követte, ugyhogy a vendégek csak reggel felé oszlottak szét. A hölgyek között jelenvoltak: Nyiri Aladárné, Korányi Adolfné, Patrubány Gerőné, Ráth Károlyné, Polgár Ignácné, Nyiri Lajosné, Fabriciusné, Nádassyné, Győryné, Marschalko Leoné, Vecsey Sándorné, továbbá Nyiri, Boér, Bodnár és Vecsey kisasszonyok.

* **A szini képezde** növendékeinek kis bálja vidáman folyt le a »Hungária« szálloda disztermében. A házi asszony tisztét Prielle Kornélia asszony teljesitette, ki igen diszes lilaszin ruhát viselt. Vendégek nem voltak valami nagy számmal s a női közönség majdnem kivétel nélkül a szinház köréből került ki. A rendezőség mindent elkövetett a bál élénkitésére, a Bunkó Gyula zenéje ügyesen rendezte a táncokat, a házi asszonyt pedig szépmivü táncrenddel és szép fehér virágbokrétával lepte meg. A mulatság viradtig tartott.

* **A főváros tanácsa** szombaton két dicséretreméltó határozatot hozott. Egyik az, hogy a főváros három éven át évenkint ötezer forinttal járuljon a »műcsarnok« épitéséhez. Másik az, hogy az állattkertet is — legalább is három évig — évenkint szintén ötezer forinttal segitse. Valószinünek tartjuk, hogy a javaslat ellen valamely nyárspolgár, a rosz idők fölött sopánkodva, szót emel. De még valóbbszinű, hogy a közgyülés magáévá teszi a tanács inditványait, miután oly közmüvelődési ügyekről van szó, melyeknek emelkedése jelentékenyen járúl a főváros tekintélyéhez és jóhirnevéhez.

* **A lipót-utcai városház** nagy termében e hó tizedikén fogják tartani az első közgyülést. Ez a terem szombat-este ki volt világitva, bemutatás végett. Mindenkit meglepett szépsége. Csak márványművei, melyeket Siletti Fortunato készitett, 47,000 frtba kerültek. Fehér carrarai, vörös keleti és karsti márvány van benne alkalmazva. Az oszlopok és két kandalló veronai sárga márványból valók. Az aranyozás gazdag a falakon és mennyezeten. Két aranyos gázcsillár világitja. Öt nagy ablaka van e teremnek, melyben a félkörben futó ülések száma háromszázhat. Az aszta-

*

49—50. szám. LXI. kötet. Budapest, 1927 december 18.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: Steindl Imre emlékezete. 305. l. — **Emlékünnep Steindl Imre halálának 25 éves évfordulója alkalmából.** 308. l.

SZEMLE: Németország kislakásakciója. *Sch. J.* 311. l. — Lincoln-féle hegesztési pályázat szabályai. *Gáti Béla.* 311. l. —

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Nemzetközi építészkongresszus. *K. Virágh Andor.* 312. l. — Kitüntetés. 315. l. — Kinevezés. 315. l. — Halálozás. 315. l. — A gépészeti elektrotechnikai és gyáripari szakosztály ülése. 315. l. — Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály ülése. 316. l. — A Párisi Magyar Diákegyesület utazási osztályának kirándulásai. 316. l.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: A Mérnöki Kamara választmányának 83. üléséből. 316. l. — Hirdetés tagfelvételről. 316. — Elhalálozott tag. 316. l.

Steindl Imre emlékezete.*

FOERK ERNŐ.

Huszonöt éve, hogy *Steindl Imre*, e ház megalkotója meghalt.

Huszonöt év nem nagy idő, de elég idő ahhoz, hogy egy név viselője — kiemelkedve a kortársak tömegéből — alakjával tisztán ragyogjon az utókor elfogulatlan szeme előtt. Elég ahhoz, hogy az utolsó félszázad kérődző építészetében külön váljanak és kijegecesedjenek azok a művészi egyéniségek, akik a maguk egyéni súlyával és az új idők követelte új feladatokkal új lehetőségeket nyitnak a régi történeti stílusok keretein belül is.

Ilyen egyéniség volt *Gottfried Semper*, a drezdai opera építője, *Schmidt Frigyes*, a bécsi Szent István-templom restaurátora és a bécsi Rathaus világhírű mestere, *Garnier*, a párizsi opera tervezője, *Pollák Mihály*, a Nemzeti Múzeum, *Feszl Frigyes*, a pesti Vigadó építője és *Ybl Miklós*, a gyönyörű budapesti Operaház zseniális megteremtője, és ilyen művészi egyéniség volt *Steindl Imre* is, kik egyénenként más és más irányban addig tágították a történeti stílusok száraz és agyoncsépelt merev kereteit, míg kezük alatt új életre keltek és izmosodtak, bebizonyítva ezzel, hogy a történeti stílusok létjogosultsága még nem szűnt meg, sőt az új feladatokkal és új anyagokkal új lehetőségek is nyílnak a stílus továbbfejlesztésére.

A Steindl-család Hatvanból származott Pestre. Ketten voltak fivérek: Ferenc, az idősebbik, az ébredő, ifjú Budapest leghíresebb bútorasztalosa, és Károly, a fiatalabb, ékszerész és aranymíves, a mi mesterünk édesapja.

Steindl Imre Pesten született, 1839-ben, a volt Kígyó utca 3. számú házában.

A műegyetemet 1859-ben, húszéves korában befejezvén, a bécsi képzőművészeti akadémiára ment, ahol azonban alig egy félévig maradhatott, mert már ugyanaz év decemberében visszahívták a pesti műegyetemre és két évig a mechanikai és gyakorlati mértani tanszék, majd a köz- és vízépítési tanszék mellett mint asszisztens működött.

De a fiatal Steindl már egyszer belekóstolt a magasabb művészi tanulmányokba, előretörő természete nem tűrte többet a nyugodt, magával megelégedett filiszter-életet és csakhamar megint Bécsben találkozunk vele, a felvirágzó Ausztria építészeti gócpontjában, a Ferstel-ek, Hansen-ek, Van der Nüll-ök és Schmidt-ek táborában.

Különösen az utóbbi kettő, Van der Nüll, az operaház színben dúskáló mestere és Schmidt Frigyes, a kőfaragótanoncból lett zseniális gótikus volt nagy hatással a fiatal magyar építészre.

1861-ben Schmidthez iratkozott be az építészeti mesteriskolába és ott is maradt 1867-ig, de egyidőben Van der Nüll mellett színstúdiumokat is végzett és ebből az időből származnak azok a nagyobbára pompéji interiőröket ábrázoló tanulmányok, amelyek előre sejtetik a színekben élő és színekben gondolkodó jövendő nagy építészt.

Még az akadémián, 1865-ben, kap elismerő oklevelet, 1866-ban pedig az akkoriban legnagyobb akadémiai díjat, arany Függer-érmet, magánépületek, illetve emlékszerű épületek tervezéséért.

Itt az akadémián barátkozott össze tanár és tanítvány, mester és kezdő az építészet nagy birodalmában, az ifjú bámulva a nagy mester tüneményes tudását és lebilincselő egyéniségét, a mester megbecsülve a fiatal, törekvő szaktárs ambiciózus szorgalmát és szemmellátható haladását. Ez a barátság egy egész életre szólt, az öregebbik Schmidt 1891-ben bekövetkezett haláláig. Hűen kitartottak egymás mellett jóban és rosszban egyaránt és ez a művészbarátság megtermette a száraz, sablonos gótika soha nem remélt megújhodását, feléledését.

Mint a XIX. század *renaissance*-mesterei, ők is csak úgy tudtak új életet önteni a régmult formákba, hogy egyéni felfogásukkal új tartalommal töltötték meg a régi kereteket, felszabadulva a szobatudós műtörténészek papíroson rekonstruált és régulákba szedett stílszerűségének nyűge alól, *szabadon*, csak művészi lelkiismeretükre hallgatva, alkottak.

Érezzük, hogy ez hús a mi húsunkból, vér a mi vérünkből és messze fölötte áll a régi történeti stílusok meg nem értett és meg nem emésztett formái kopírozásának. Ugyanaz a folyamat játszódik le szemeink előtt, mint amikor a késői renaissance mesterei, szakítva az oszloprendek szigorú szabályaival, szabad egyéni felfogásukkal *új utakat* nyitottak az új lehetőségek felé. *Mert a szabályok* a művészi alkotásokból leszűrődött tapasztalatok összege, bármennyire segítségére vannak a *kezdő művésznek*, épp annyira bénítóan hatnak az életerős, fejlődni akaró szervezetre. — *Igazi* művésznél az érzés veszi át a vezetőszerepet, amely maga alkot *magának* — *magához*, egyéniségéhez illő szabályokat és ezzel szolgálja a haladás, a fejlődés örök törvényeit.

Steindl Imre az akadémia elvégzése után még nem jött haza, Párizsba ment, hogy a gótika hazájában, az új stílus bölcsőjénél tanulmányozza a csúcsíves művészet remekműveit.

Hazatérve, 1869-ben mint helyettes tanár, 1870-ben Őfelsége kinevezése alapján mint rendes tanár foglalja el a m. kir. József-műegyetem középkori tanszékét, melyet 33 éven keresztül — 1902-ig — töltött be.

Tanári hivatását komolyan vette, ha nem is a szó mindennapi, középiskolai értelmében, hanem arról az oldaláról, mely a tanítványban szakbeli előképzettséget, komoly szorgalmat és érdeklődést feltételez. A szónak soha nem volt mestere, nem is ott tanultunk nála, amikor a kiszabott órában a katedrán prelegált, jobban mondva olvasta jegyzeteit, hanem akkor, ha maga köré gyüjtve hallgatóit, egyik növendéke rajztáblája mellett magyarázott és tanított az éppen előtte fekvő feladatból kiindulva.

Még nagyobb mértékben részesedtek hallgatói bő tapasztalata tárházából azokon a felvételi utakon, melyeket szintén mestere példáján felbuzdulva, 1874-től egészen 1882-ig rendezett mindenfelé az országban a

* Emlékbeszéd az 1927. évi november hó 13-án az Országházban tartott emlékünnepélyen.

magyar építészeti műemlékek felkutatására és felvételére. 1874-től kezdve majdnem minden évben elindult egy-egy lelkes csapat élén Vajdahunyadra, majd Szászsebesre, Segesvárra, föl Besztercebányára, Körmöcre, Selmecre, Korponára, a koronázó Pozsonyba, Szentgyörgyre, Bazinra, Nagyszombatra, Jákra, 1882-ben a Szepességre és utoljára a 90-es években Gyulafehérvárra, hogy a műemlékek felvételét vezesse. A felvételek anyagát aztán fel is dolgoztatta és azok részben meg is jelentek.

De bármilyen fontos és jelentős része volt a tanárnak az ifjú építésznemzedék nevelésében, mégis aránytalanul fontosabb ennél az alkotó művész szerepe. — Steindl Imre a gyakorlat embere volt, mindenekfölött az épület célja lebegett szeme előtt és azok a lehetőségek, amelyek az építésznek rendelkezésére állnak. Mélyen át volt hatva attól az igazságtól, hogy az építészet a *megalkuvások, a kompromisszumok* művészete, mert sokkal inkább mint bármely más művészeti alkotásnál, a tervező fantáziája meg van kötve *a cél, az anyag* és a *rendelkezésre álló összeg* hármas béklyójával. Hiába rajzol az építész, hiába száguld a magasba — az anyag, a földi nehézség mindig visszarángatja az adottságok, a lehetőségek birodalmába és ha ismét eltávozik — bármilyen szépen rajzolja meg légvárait —, *papíros-architektúra* marad az örökké és nem viszi előbbre sem a saját fejlődését, sem az építőművészetet.

Steindl Imre ezt az örök igazságot egyszerűen így fogalmazta meg: *Nem jó, ha az építész nagyon szépen rajzol!* Mert — mondja — beleszeret a saját rajzába, elveszti a kapcsolatot a térbeli lehetőségekkel és végül szomorúan tapasztalja, hogy az, ami a papíroson szép és festői, a valóságban lapos, üres és semmitmondó. Az építészet elsősorban *térbeli* művészet, az építészet igazi nagy mesterei: egy Bramante, Michelangelo, Palladio, vagy, hogy a középkorba nyúljunk vissza, egy Vilard de Honecourt, egy Ervin von Steinbach vagy a francia dómok ismeretlen dicső mesterei sohasem a rajzolás művészetében és technikájában keresték ambíciójuk kielégítését, hanem térben, masszában gondolkodtak és alkottak, annyira függetlenül a rajzsíntől és ceruzától, hogy terveiket, sőt még építészeti gondolataikat is kisméretű primitív famodellekkel támogatták alá.

Steindl is csak úgy *írta* a gót stílus jellemző formáit — kaligrafice sem ő, sem mestere nem is tudott rajzolni — és bár mi fiatalok akkoriban nagyon büszkék voltunk rajzbeli tudásunkra, most — öregedő fejjel — a sok tüneményesen felívelő és szomorúan lehanyatló pálya megfigyelése után hajlandók vagyunk az öregek megállapítását teljes egészében elfogadni.

Mesterünknek nagyon kevés rajza maradt ránk. — Sajátkezű rajzainak legtöbbje az országház, a kassai dóm és az erzsébetvárosi templom belső berendezésére készültek, ezek is csak vázlatosan — munka közben — és boldog vagyok, hogy egyiket-másikat megmenthettem az enyészettől.

Építészeti tevékenységét 1869-ben kezdte, mikor megbízták az új (Váci-utcai) városház építésével. Ez az első műve gót stílusban indult és csak építés közben — felső parancsra — kellett átrajzolnia, renaissance formákban el is készült 1875-ben. Homlokzata, de leginkább a lépcsőháza mutatja a fiatal építész önálló, egyéni fölfogását, a közgyűlési terem pedig egyike legszebb belső architektúráinknak.

Sok kisebb-nagyobb tervezés mellett — gróf Andrássy Gyula, gróf Nemes Ábrahám családi mauzoleuma, a budai Kereskedelmi és Iparbank, Agorasztó Miklós és Lyka Döme bérháza, Rakovszky Géza és Karagyorgyevics Mihály herceg kastélya, a Margithíd hídfői stb. — nevesebb alkotásai: 1875-től 1877-ig építi gróf Gyulai Sámuel krisztinavárosi mauzoleumát még a szigorú gótika formáiban és 1880—81-ben az Állatorvosi Főiskolát szélesen elterülő színtéglahomlokzatával. Ebben az évben végezte a debreceni Bika-szálló átalakítását is.

Már 1876-tól kezdődően és folytatólagosan 1879-ig tervezi és 1881—1882. években föl is építi a királyi József-műegyetem Múzeum-körúti központi épületét, ezt a nemes renaissance téglahomlokzatot, mely sárgapirossávos homlokzatával és a főlépcsőház igazi renaissance-szellemben tartott groteszk festményeivel általános feltűnést keltett.

Már akkoriban fel-felbukkant a céhbeli vakolatmestereknek az a fitymáló, érdemeket lekicsinylő megszólása a zárkózott mesterrel szemben, mely később következetesen ismétlődve annyira elkeserítette és idő előtt elszólította a csak a családjának élő, beteges, érzékeny mestert.

De emellett sűrű elismerésben is van része. 1871-től tagja a képzőművészeti tanácsnak, 1872-től a műemlékek országos bizottságának, 1873-tól a budavári főegyház építő-bizottságának stb., 1873-ban a bécsi, 1878-ban a párizsi világkiállításon aranyérmet nyer, 1878-ban a francia közoktatásügyi miniszter az *officier d'académie française* címmel tünteti ki és ugyanabban az esztendőben Őfelsége építészi tevékenységének elismeréseül a Ferenc József-rend lovagjává avatja.

Az 1872-ben alapított Műemlékek Országos Bizottságának munkájában elejétől fogva hivatottan és tevékenyen résztvesz: ő vette át Schultz Ferenctől, a korán elhunyt zseniális Schmidt-tanítványtól Vajdahunyad várának rekonstrukcionális munkáit és vezeti az építést 1874-ig. 1876-ban a szegedi ferencrendiek templomán dolgozik, 1877-ben pedig — Schmidt Frigyes ajánlatára — a kassai dóm terveit készíti és a helyreállítási munkálatokat vezeti 1896-ig, amikor a milléniumi ünnepségek alkalmával a templomot ünnepélyesen felszentelték.

1878-tól a bártfai és máriafalvai templomot restaurálja, 1900-ig az iglói templom gyönyörű tornyát építi.

Steindl Imre e restaurátori munkálkodását is a gyakorló építész szemszögéből nézi: kevesebb súlyt vet az archeológus sokszor kicsinyeskedő, konzerváló hajlamaira, mint az alkotó művész formai készségére, mely a műemléket mint egy magában kész, zárt egészet tekinti és nem szívesen látja sem szerkezeti, sem formai hiányosságát. Ez a felfogás az, amely minden időben a kor szellemében egészítette ki a használatban levő emlék hiányait, mely egészséges érzésével sans gêne beleállította a gót templomokba a barokk és rokokó oltárokat, és mely messze esik attól a nagyképű, de rövidlélekzetű purizmustól, mely a mult század közepe táján könyörtelenül eltávolította a nem stílszerű, tehát nem az építés korából származó részleteket, és ezzel a stílszerű helyreállítással tönkretette legszebb történeti emlékeinket.

Elrettentő példának csak a pozsonyi dóm kifosztott, sivár belsejét idézem lelki szemeik elé.

És jóllehet akadtak (és mai nap is akadnak) egyesek, akik mesterünknek szemére vetették, hogy a kassai dóm és egyéb restaurációs munkáiban túlságosan önállóan — ők úgy mondják: *önkényesen* — járt el, mégis azt hiszem, nem akad művészember, de azt hiszem tárgyilagosan gondolkodó művelt ember sem, aki a *kassai* dóm gyönyörű homlokzatát és gazdag belsejét, a *máriafalvai* kis bijout, vagy az iglói templom karcsu, elegáns tornyát nélkülözni szeretné, — csak azért, mert egyesek véleménye szerint a régiek esetleg másképen csinálták volna. Úgy vagyunk ezzel is, mint minden más művészi kérdéssel: mindig attól függ, hogy kinek a kezébe kerül valami feladat: ha művészember az illető, meg fogja oldani a kor szellemében, akármilyen stílusban is, ha pedig nem művész, akkor egy egész bizottság hozzászólása sem segíthet rajta.

Steindl egyénisége és formakészsége ezekben a restaurációs munkákban mindjobban megizmosodott, úgyhogy 1882-ben, az újabbkori magyar építészet legnagyobb feladatát, az új Országház tervpályázatának kiírása teljesen vértezetten találta.

Az új állandó Országház terveinek beszerzésére a törvényhozás elhatározásából nemzetközi tervpályázatot hirdettek, mely 1883-ban február elsején járt le és

amelyre 19 pályamunka érkezett be. Ezen a pályázaton Steindl Imre gótikus terve a négy, első díjjal kitüntetett tervek közt szerepel.

Már akkor is hallatszottak ellenző hangok és csodálkozó vélemények afelett, hogy miért éppen gót stílusban építsük az új országházat? Hisz erősen benne voltunk az Ybl mester által feltámasztott és zseniálisan interpretált renaissance gondolatkörében.

Sokat vitatkoztak a neogótika jogosultságáról, a középkori stílusok szakrális jellegéről, a renaissance monumentális hivatottságáról, míg végül Schmidt Frigyes, a bécsi mester modern-gót alkotásai és gróf Andrássy Gyula volt miniszterelnökünk londoni visszaemlékezései abban az irányban döntötték el a kérdést, hogy mint a londoni themseparti parlament, a magyar állandó Országház is gót stílusban épüljön meg a Duna partján.

Tehát Steindl Imre kapta a megbízást az új Országház felépítésére és 44 éves korában, fiatalos lelkesedéssel, lankadatlan munkakedvvel látott hozzá az építési tervek elkészítéséhez. Megállapodtak a programmban, az alaprajzi elosztásban és az előre látható költségekben, melléje adtak egy soktagú építőbizottságot — és 1884-ben, a szentesítés elnyerése után, hozzáfogtak az építkezéshez.

A programm szerint külön ülésterem kellett a képviselőknek, külön a főrendiháznak, külön helyiség a delegációnak és külön nagyobb terem azokra a különleges alkalmakra, amikor a főrendiház és képviselőház együttesen ünnepi ülést tartanak.

Ezt a feladatot a mester mind alaprajzban, mind felépítésében *mesterien* oldotta meg.

A szent korona szimbóluma, a kupola, dominálja, összefogja, egyesíti a jobbra-balra szintén kiemelkedő főrendiház és képviselőház tömegeit, míg a delegáció — mint az országgyűlés egy külön, kiküldött szerve — *elkülönítve*, a palota városfelőli részén talált elhelyezést. Az alaprajz eszerint középső, kupolával hangsúlyozott tengelyből kiindulva, jobbra-balra szélesen elhúzódik, hogy így helyet adjon a fönt említett helyiségeken kívül szükséges hivatali és mellékhelyiségeknek is; a város felé messze kiugró szárnyat csak később, az impozánsan elgondolt főlépcső kedvéért iktatta be. Nagyon szerencsés volt Steindlnek az a javaslata, hogy az eredetileg bent a térre tervezett épületet a Duna partjára ugratta ki, úgyhogy teljes hosszában a víz tükrében fürdik, a hajón érkező idegennek felejthetetlen, örök emlékezetébe vésődő látványt nyujtva.

Ami az épület stílusát illeti, erről maga a mester 1898-ban a Magyar Tudományos Akadémián tartott székfoglaló beszédében így nyilatkozott:

... én az új Országháznál nem akartam új stílust teremteni ... hazánk flóráját, mezőink, erdőink és rónáink virágait akartam stilizálva alkalmazni — nemzeti szellemben, a gót stílus kereteiben ...

Ebben a pár szóban van lefektetve a mester egész művészi hitvallása: nem akart új stílust csinálni, nem tartotta megengedhetőnek a kísérletezést egy ilyen — évszázadokra szóló — emlékmű megalkotásánál, azért ragaszkodott egy történeti stílus külső kereteihez, azonban azt nem rabszolgaiasan kopírozta, hanem abban a szabad, szuverén formában alkalmazta, mint azt híres tanítómestere, Schmidt Frigyes is kezdeményezte.

Steindl — úgy mondhatjuk — tovább fejlesztette mestere formakörét, mert míg egyrészt szigorúbban alkalmazza a külső architektúra részleteit, másrészt szabadabban, festőiebben formálja a belsőt, mert jelentős, sőt döntő szerepet biztosít a színnek. — Ha Schmidt művészetében nélkülözünk valamit, ha van, ami nem egészen elégíti ki a modern ember lelkivilágát, az a színtelenség, jobban mondva a színek bágyadtsága, amely mind a bécsi Rathaus interiőrjében, mind templomainak belső kiképzésében — még az egyébiránt elég színes pécsi dómban is — kijózanítóan hat a szemlélőre.

Itt látom én mesterünk egyéniségének legsajátosabb és legjellemzőbb megnyilatkozását.

Ő mindig színben gondolkodik és nemcsak a belsőben, hanem a külsőben is érvényre juttatja, ősi jogaiba beiktatja a színt. Amíg Schmidt minden építkezésében tisztán a forma, az architektúra érvényesül, addig tanítványa, a mi Steindlünk, színesen látja, színben érzékelteti a szerkezeti formákat is és így közelebb áll az olasz emlékek színpompájához és egyszersmind a mi modern felfogásunkhoz. Ezért is az ő országházi kupolája, színes márványaival, színes királycsoportjaival, színes ablakaival és márványpadozatával, csillagboltozatának gazdag színpompájával méltán helyezhető a polichromia mesterművei közé.

De legfeltűnőbben nyilvánul meg az ellentét mester és tanítvány között, ha a bécsi Rathaus főlépcsőjét az Országház díszlépcsőjével hasonlítjuk össze. Az ott aránylag rövid lépcsőkarokból, többször ismétlődő fordulókkal szerkesztett lépcső itt széles, hatalmas egykarú lépcsőzetté tágul, mely átboltozásában is engedményt tesz az új kor szellemének, amennyiben a gót bordázatot csak oldalt alkalmazza, közepében három részre osztott tükrében pedig helyet teremt Lotz mester freskóinak. A kétoldalról pazarul világított gyönyörű márványcsarnok könnyed díszítéséről mondja Steindl a fent említett székfoglalójában: ... *a belső díszítésben Raffaelt követtem: miként ő a thermák festői motívumait a renaissance szellemében alakította át, ugyanígy én is ezeket a motívumokat a gót stílus szellemében óhajtottam alkalmazni.*

És valóban, gondolható-e könnyebb, kifejezőbb dísz ezekre a szerkezetileg is merészen elgondolt boltmezőkre?

Ezzel szemben a lobbyk süveges dongaboltozatát festett architektúrától keretezett lebegő freskókkal, a két ülésterem márványloggiáktól határolt belsejét pedig könnyed famennyezettel zárja le és ezzel nagy tömegek tanácskozására komoly, nyugodt, de egyszersmind szellős, levegős teret alkot.

Színesen vannak megoldva a folyosók, lépcsők, de még az udvarok téglahomlokzatai is. A felső frízben, csúcsívben zárt mezőkben látjuk kék alapon a magyar Alföld egyes jellemző növényeit plasztikus, színes majolikában és színes majolikából, illetve úgynevezett grés-anyagból készült a felette elhúzódó, felsőolaszországi példákra emlékeztető pártadísz is.

Ami az Országház külső megjelenését illeti, nem lehetünk eléggé hálásak idősb Andrássy Gyula grófnak, hogy fölismerve az embrióban a későbbi ragyogó főnixmadarat, törhetetlen energiával ragaszkodott a fiatal gót mester tervéhez: őneki köszönhető, hogy a főváros szívében, a magyar Duna partján emelkedik ma az a loggiás, csipkés, megkövesült szimfónia, mely minden egykori ellenkezés és megszólás ellenére is ma mint a magyar államiság szimbóluma ott szerepel a bélyegen, bankjegyen, plakáton egyaránt és ország-világ előtt hirdeti a magyarság államalkotó és kulturális hivatottságát.

Azt mondja egy jónevű magyar műtörténész nemrégiben megjelent könyvében, hogy az Országház alaprajza barokk és hogy a kupola mellett elrendezett két tornya templomszerűvé teszi a külsejét.

Nem tudom, kritika akar-e ez lenni, vagy csak szerény egyéni vélemény: de akárhogy legyen is, én úgy érzem, hogy ez a koncepció a lehető legszerencsésebb, mert hosszú, elnyújtott homlokzatával a legtermészetesebben hozzásimul a Dunapart széles, nagy vonalához. És az épületnek gazdag tagoltsága se nem barokk, se nem renaissance, hanem *modern* vonás, mely szervesen az alaprajzból kifejlődve, külsőben is hangsúlyozza az egyes részek rendeltetését, holott a barokk és a renaissance sokszor a külső kedvéért elhanyagolja a belső beosztás hangsúlyozását. A sok égbenyúló fiálé, torony és tornyocska viszont koncesszió a gótika szellemének és én a magam részéről *ezen a helyen* — a hatalmas Duna partján — ezekből egyet sem szeretnék

nélkülözni... Nem is szólva a kupola végtelen finom, bájos vonaláról, mely a gótika birodalmában nem leli párját és melyhez hasonlót csak a mohamedán építészetben, a kairói kalifasírokban találunk.

Steindl Imre életművének, a modern magyar építészet eme chef d'oeuvre-jének befejezését már nem érhette meg.

1896 őszére, az ezredév ünneplése alkalmára annyira elkészült a külső, a főlépcsőház és a kupola, tehát a tulajdonképeni reprezentációs helyiségek, hogy a törvényhozás mindkét házának együttes díszülését a szent korona, Őfelsége a király, a királyné és az uralkodóház összes tagjainak jelenlétében meg lehetett tartani, amikor is a honalapítás ezeréves emlékét törvénybe iktatták és kőbe rakták.

Már egy évvel korábban, 1895-ben, a *brit építészek királyi társulata* tiszteleti és levelező-tagjává választotta, 1898-ban tartotta székfoglalóját a Magyar Tudományos Akadémián mint levelező-tag, míg az 1900. évben érte a magyar művész számára elérhető legnagyobb kitüntetés, a *Pro litteris et artibus*-érem adományozása.

Ekkor már nem nagyon élvezhette a feléje forduló kegy melegítő sugarát; beteges volt, visszavonultan élt családja körében. Már 1892-ben, nemsokára első és utolsó olasz útja után érte az első figyelmeztetés gyönge hüdés formájában, ami azonban nem akasztotta meg a mestert szorgos munkájában, sőt inkább siettette: hisz hátra volt még az egész belső, a ragyogó színes álom megvalósítása, amelyre új lelkesedést, inspirációt szedett magába éppen olaszországi útja alkalmából.

Különösen Firenze volt az, mely mosolygó egével, középkori tradícióival és könnyed, korai renaissance szellemével rokonhúrokat pengetett meg a művész lelkében. Már akkor is és azóta többszörösen is hangoztatta szűkebb családja körében: hogyha majd kész lesz a parlament, oda mennek, ott töltik majd mindig a téli hónapokat.

Vágya már nem teljesülhetett...

Majdnem minden évben elzarándokolt Gasteinbe, Karlsbadba, élete utolsó éveiben pedig Mária-Grün balzsamos levegőjében keresett enyhülést egyre súlyosbodó bántalmai ellen.

Testi szenvedései mellett azonban még bántóbban hatott az amúgy is pesszimizmusra hajló érzékeny lelkére az a sok tényleges és néha csak képzelt kritika és mellőzés, mely őt élete utolsó éveiben érte, az a sok alattomos és rosszakaratú tűszúrás, mellyel a középszerűség bajnokai unos-untalan bántották a visszavonultan, magának élő kollégát.

Nagyon fájt neki, a vérbeli gótikusnak, a gótikus Országháza megalkotójának, hogy egész pályáján nem jutott osztályrészeül templom, istenháza, minden építészet legmagasztosabb feladatának megvalósítása, — és még jobban fájt, mikor aktuálissá vált az erzsébetvárosi plébániatemplom építése és a főváros akkori gazdáinak nem volt szíve ahhoz, hogy őt egyszerűen megbízzák az új templom építésével, hanem a liberalizmus tetszetős köpönyegével takarózva, nyilvános pályázatot írtak ki a tervek beszerzésére. De ha fájt is, fiatalos ambicióval nekiállott az őt, mint gótikust izgató feladatnak és nem egy, de öt tervvel pályázott, mert ezt a templomot meg akarta kapni, meg akarta mutatni, hogy milyennek gondolja a modern gót istenházat. És meg is kapta. Egész életét öntötte a munkába és tényleg nem is képzelhetni barátságosabb, világosabb belső templomteret, mint ezt az arányaiban is nemes és monumentális csarnokot.

Fájt, mikor a kassai dóm helyreállítási munkái a templom ideiglenes felszentelése után abbamaradtak, a tervezett második torony pedig nem épült föl, sőt egyes jóbarátai és jóakarói azzal bosszantották, hogy ez a torony nem méltó egy Steindlhez stb.

Fájt, mikor az 1900. évi párizsi világkiállítás alkalmával kiküldött országház rajzait „Hors concours" helyett — amint ő kívánta — a többi közé sorozva „arany éremmel" tüntették ki akkor, amikor, mintegy iróniából, tanítványait holmi kiállítási kulissza-architekturáért a „Grand Prix"-vel tüntették ki. Különösen ez az utóbbi botrány annyira bántotta a beteg mestert, hogy az elküldött érmet el sem fogadta — visszaküldötte.

Mindezen gyöngédtelenség betetőzéséül akkor, amikor az új Magyarország legmonumentálisabb épületét átadták rendeltetésének, amikor méltán és joggal várhatta a betegeskedő mester nemzetének elismerését és köszönetét, épp azok kritizálták legkíméletlenebbül honfitársuk világraszóló alkotását, akik maguk kicsinyes napipolitikus rövidlátásukban meg nem látták, meg sem értették azt a nagy gondolatot, mely a magyarság vezetésére hivatott kulturáltságát, politikai rátermettségét és művészi önállóságát az egész világ szemeláttára demonstrálja.

1900-ban, két évvel a halála előtt, újra hűdés érte az Országház építési irodájában — úgy kellett hazavinni. Akkortól fogva sohase tudott teljesen felépülni, bal szeme meg is merevedett és hosszadalmas kezelés után sem jött rendbe. Szivós természete azonban még akkor is dacolt a kórral, s szellemileg még frissen vezette az Országház belső kiképzését, egészen az utolsó napokig.

Amikor 1902 augusztusában visszatért Mária-Grünből, ahol másodszor és hiába keresett enyhülést, már be sem járt többé az irodába.

A Svábhegy balzsamos levegőjében, szerettei közt töltötte utolsó napjait, ott is halt meg augusztus 31-én.

Steindl Imre nem szerepelt a fórumon. Keveset beszélt és legkevesebbet a művészetéről, sőt mintha kerülte volna ezt a témát, amelyről mások — és különösen azok a szájművészek, akik soha semmit sem alkottak — olyan sokat és olyan belső lendülettel tudnak szónokolni. De ha belemelegedett, ha érezte, hogy aki hallgatja, vele is érez és nemcsak tetteti az érdeklődést, akkor kilépett zárkózottságából és juttatott nekünk is belső lelki világa kincseiből.

Legszivesebben valami aktuális kérdésbe szeretett belekapcsolódni, ahhoz fűzte megjegyzéseit és eszmefuttatásait. Mindig a szerkezetből indult ki, és jóllehet nem szerette a végletekig kihasznált szerkezeti lehetőségeket, mert — mint ismételten hangoztatta — *nyugodtan akar aludni,* mégis elsőnek ő vitte bele a magyar gótikába a tágas, szellős belső tereket, az olaszos térhatást, éles ellentétben a német gótika magasratörő szűk pillérállásaival, homályos belső helyiségeivel. Ebben a tekintetben igazi modern építész volt, méltó tanítványa nagy mesterének.

Steindl Imrét kortársai nem igen ismerték, nem is igen járt közéjük, mert nem kereste a társaságot, amit pedig az emberek nagyon nehezen bocsátanak meg, büszkeségnek vesznek — holott az ilyen nehéz természetnek belső szükséglet a lelki magány: abból merít erőt, ihletet az alkotáshoz.

Mi, akik közelebbről ismertük és ezért szerettük is a mestert, akik vele dolgoztunk és betekintést nyertünk belső lelki világába, tudtuk, hogy zárkózott, szófukar természete mögött meleg szív dobog, mely minden szépért és jóért lelkesedni tud. Nem is lehetett másképp, mert a művészet — minden művészet — csak a benső érzésekből táplálkozik, melegen érző szívből fakad: *hideg,* számító ésszel legfeljebb csak *mesterkedésre* telik.

Hogy pedig Steindl Imre művész volt, bizonyság rá élete koronája, az új Országház, a magyar művészi tudás reprezentativ alkotása, minden idők egyik legsikerültebb építészeti remeke.

Dicsőség nevének!

Emlékünnep Steindl Imre halálának 25 éves évfordulója alkalmából.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mult hó 13-án díszes ünnepély keretében, nagyszámú rokonérző közönség részvételével hódolt egyik volt kiváló tagja emlékének. Huszonöt éve annak, hogy Steindl Imre építőművészt, az Országháza alkotóját örök nyu-

galomba helyeztük; e negyedszázados évforduló adott alkalmat arra, hogy Egyletünk egybegyüjtve tagjait, felidézze és méltassa a magyar építészet eme kiváló képviselőjének örökbecsű érdemeit és dicső emléke felett lerója kegyeletes hódolatát. A nagy művész szellemének felidézése az Országházának, eme legkiválóbb alkotásának tanácstermében és díszlépcsője páratlan csarnokában, mélységes hatással volt minden jelenlevőre. De nemcsak a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet vezetősége és tagjai rótták le ez alkalommal hódolatukat nagynevű kartársuk emléke iránt, hanem az adott alkalommal élve, a nagy művész lelki kiválósága előtt hódoltak ott a kormány és a nemzet képviselői, valamint a tudomány és a művészetek országos szervei is.

Steindl Imre emléke iránti általános tiszteletet az emlékünnepélyen elhangzott és az alábbiakban összegyüjtött megemlékezések tolmácsolják leghívebben.

Buday Béla nyug. államtitkár, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnökének ünnepi megnyitója:

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Mint a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet e. i. elnökének, nekem jutott osztályrészül az a szerencse, hogy Steindl Imre, a magyar építőművészet halhatatlan nagy mestere emlékének szentelt mai ünnepünket megnyissam.

Első kedves kötelességem, hogy üdvözöljem közéletünknek azokat az előkelőségeit, akik emlékünnepünk fényét megjelenésükkel emelni kegyesek voltak.

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Amikor szerencsésnek mondottam magamat azért, hogy a mai emlékünnepet megnyithatom, nem tartalomnélküli üres szólam hagyta el ajkaimat, hanem lelkem benső érzésének adtam kifejezést, mert Steindl Imre nagy egyéniségének és nemes művészetének lelkes tisztelete kora ifjúságomtól kezdve része volt lelki életemnek.

Hogy e személyes nagy tiszteletemnek ez ünnepi alkalommal külön kifejezést merek adni, az nem saját csekélységem túlbecsülésében, hanem abban a meggyőződésemben találja magyarázatát, hogy a magam tiszteletéről szólva, tulajdonképen Steindl Imre száz és száz más tisztelője érzéseinek is visszhangja vagyok.

Ezért érzem boldognak magamat, hogy amikor a kései utódok Steindl Imre halhatatlan emlékezetének ünnepet szentelnek, az ünnepi hangok e szimfóniájában legalább egy igénytelen elnöki megnyitó keretében, mint a nagy chorált megelőző s a chorál hangnemébe és hangulatába bevezető előjáték hangja szóhoz juthatok.

Steindl Imre nagy művészetét és nagy egyéniségét az emlékünnep szónokai — s köztük olyanok, akik mint alkotó építőművészek maguk is várományosai a halhatatlanságnak — nálamnál kétségtelenül hivatottabban fogják méltányolni, mégis legyen szabad e helyről pár szót szólanom arról, mit tartok Steindl művészi teremtőerejében legnagyobbszerű, legjelentősebb vonásnak.

Amikor Steindl Imre az új országház tervpályázatán, merészen áttörve a pályázati feltételek szűk korlátait, megjelent pályatervével, már ez a pályaterv több volt egyszerű művészi álomnál, ez a pályamű, akár tudatosan, akár a nagy teremtők néha öntudatlan intuiciójával, egy nagy nemzeti, egy nagy politikai gondolat hordozója volt.

Steindl Imre országháza az ezéreves magyar alkotmány modern templomának készült; s hála egy őseredeti és a hétköznap szabályain túlemelkedő zseniális magyar államférfiú, idősb Andrássy Gyula gróf, megértő szellemének és hatalmas akaratának: a szabályok korlátait áttörő pályaterv diadalmaskodott s a nagy művész álma megkapta a megvalósítás feltételeit.

Steindl Imrét a legnagyobb boldogság érte, ami alkotót érhet, hatalmas művét, a modern gótika e világraszóló magyar remekét befejezhette, s ha volt lehangoló kritikában is része — hiszen van-e alkotás, amely az ilyesmitől ment maradhat? —, ezeknek pillanatnyi diszharmóniája elenyészett a nagy mű harmónikus, országra, sőt világraszóló sikere mellett.

És ez a siker a magyar nemzetnek oly nagy kincsévé vált, amelynek értéke évről-évre fokozódik. Nemcsak azért, mert a világjáró túristák egyre gyarapodó seregének szemében a parlament palotája, mint Budapestnek egyik legjellemzőbb és világviszonylatban is remekműve, e városnak és ezzel Magyarországnak fogalmával úgyszólván egybeolvad, hanem főként azért, mert ez az épület jelenti a magyar parlamentarizmust; jelentette a békében az integer Magyarországnak, a Kárpátok medencéje népeinek egységes törvényhozását, amelyben (bármint törekesznek is ellenfeleink rágalmai e tényt elhomályosítani) az ország minden nemzetisége zavartalanul kifejezést adhatott vágyainak és törekvéseinek; jelenti most a megpróbáltatás éveiben a törhetetlen reményt, hogy a Kárpátok medencéjének népei a trianoni ököl által egyelőre széttört természetes politikai egységüket mielőbb ismét meg fogják alkothatni. És ha a magyarok Istenének jóvoltából ez az idő immár közeledni látszik, a lelkek ily átalakulásában, meggyőződésem szerint, nem kicsinylendő része van Steindl Imre remekműve világraszóló szuggesztív hatásának s annak az ékesszólásnak, amelyet Steindl Imre országházának néma kövei fejtenek ki az általuk hordozott nagy, nemzeti és politikai gondolat általános megértése érdekében.

Nemzeti törekvéseket, nemzeti öntudatot egy épület művészi formái közt az egész világ számára minden időkre megérthetően kifejezni: ez sikerült Steindl Imrének, s ez az ő nagy művének legnagyobb értéke.

Ezektől a gondolatoktól és érzésektől áthatva van szerencsém ünnepi ülésünket ezennel megnyitni.

Foerk Ernő építész tanár ünnepi emlékbeszédét a vezető cikkben közöljük.

Möller István műegyetemi nyilv. rendes tanár megemlékezése a kir. József-műegyetem nevében:

Hölgyeim és Uraim!

A *kir. József-műegyetem* nevében vagyok bátor felszólalni, hogy kifejezésre juttassam hódolatunkat *Steindl Imre* emlékének.

Mint tanszékének utóda, műegyetemi működéséről fogok megemlékezni.

Steindl a budai várban elhelyezett Josefs-Polytechnikumnak már akkor hallgatója volt, mikor az oktatási nyelv még német volt, amikor Schnedár János az építészetet még a mérnöki osztályban, *egyetlen tárgyban* adta elő, összefoglalva történelmet, stílust, szerkezetet, egyházi, világi és gazdasági építészetet, tervezést és gyakorlati végrehajtást, mindezt napi két órában.

Az 1860/61. tanévben Steindl ennek a tanszéknek *asszisztense* volt s ebben a minőségben még egy évet töltött el, az 1861/62. tanévet, amikor örömünnepet ült a műegyetem, mert az oktatási nyelv *magyar* lett. Az előadási anyag azonban még további három évig nem változott.

Az 1864/65. tanévben az építészoktatást új tárggyal gyarapították *Műépítészeti tervezetek* címén, 1867 óta *Építészeti műtörténelem, tervezéssel* megváltozott címen. Öt éven át Szkalnitzky Antal ideiglenes tanár látta el ezt a tárgyat a mérnöki szakosztály IV. és V. évfolyamán.

Steindl Imre, aki 1870 február 11-én helyettes tanár lett, Szkalnitzky lemondása után 1870 október 1-én lépett helyébe mint nyilvános rendes tanár. Ő azonban Szkalnitzky tárgyát, az *Építészeti műtörténet II. folyamát* más irányban, kimondottan a *román* és *gót* építészeti stílus ismertetésével adta elő.

Arra az időre esik ez a változás, amikor Bécsben a középkori építészet felélesztésére sikeres mozgalom indult meg, melynek egyik úttörője Heinrich Ferstl műegyetemi professzor, a Votiv-templom építésze, a másik Friedrich Schmidt, a bécsi képzőművészeti akadémia tanára volt, akinek Steindl Imre mindvégig hű tanítványa és követője maradt.

Az építészeti osztály különválasztásának eszméje Steindl tanári működésének első évére esik: kezdetben a mérnöki osztály kebelében *Építészeti tanfolyamot* állítottak fel, utóbb a mérnöki osztálytól teljesen független *Építészeti szakosztály* létesült az 1873/74. tanévben. Ennek szervezésében Steindl is tevékeny részt vett.

Azóta Steindl még jobban kimélyítette a középkori építészet oktatását, három évfolyamra osztván el a tananyagot, 1878/79-től kezdve a következő előadásokkal:

1. a *Középkori építészet alaktana, gyakorlattal,*
2. a *Középkori építészet története és tervezés,*
3. a *Középkori építészet fejlődéstörténete.*

Ezt a tanrendet megtartotta 1902-ben bekövetkezett haláláig.

Hölgyeim és Uraim! Ha ezek után tudni akarják, hogy ki volt Steindl Imre mint tanár, erre — mint tanszékének utóda — én adhatom meg a választ.

Megmondhatom, hogy műegyetemünk sokat köszönhet neki, hogy ő alapította meg a középkori építészeti tanszéket, hogy ő kezdte meg a középkori építészet oktatását, hogy ő rendezte be és saját adományaival gazdagította a tanszék értékes könyvtárát.

De ha tudni akarják, hogy ki volt Steindl Imre mint építőművész, erre nem én felelek, erre minden időre ő maga adja meg a választ *alkotásaiban.*

Hölgyeim és Uraim! A londoni Szent Pál székesegyház építészének, a két század előtt elhúnyt Sir Christopher Wrennek a templom fényes síremlékei közt szerényen meghúzódó egyszerű sírtábláján ez a felirat olvasható: *Olvasó, ha emléket kívánsz, tekints körül.*

Ráillik ez Steindl Imrére is. Ha emlékét keresik, tekintsenek körül a Kossuth Lajos-téren, lépjenek be az Országház épületébe és meg fogják tudni, *ki volt Steindl Imre.*

Hekler Antal egyetemi ny. r. tanár megemlékezése a Magyar Tudományos Akadémia nevében:

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

A Magyar Tudományos Akadémia hódolatát hozom Steindl Imre emlékének.

Leonardo da Vinci és Goethe hitvallása szerint az alkotó munka az, ami által az emberi szellem legközelebb jut Istenhez és részesévé lesz a halhatatlanságnak. Steindl Imre ezeknek a halhatatlanságba szárnyaló alkotó szellemeknek sorába tartozott.

A művészettörténeti kutatás ma már — nagyon helyesen — megállapításainál és értékítéleteinél nemcsak a korszakok, hanem a generációk problémáit is figyelembe veszi. Aki Steindl Imre működését és alkotásait igazságosan akarja megítélni, annak nem szabad megfeledkeznie arról, hogy annak a nemzedéknek, melyhez ő tartozott, a történelmi eklekticizmus volt a vezérlő csillaga. Ennek a jegyében születtek meg a XIX. század legjelentősebb építészeti alkotásai: a párizsi opera, a bécsi városház és a schwerini kastély. A művészek legtöbbje tanulmányokon és műemlékrestaurálásokon edzett alkotóképzelettel a mult nagy történeti stílusainak föltámasztásán fáradozott, egy kisebb, merész csoport pedig a hagyományos alapokon új stílus kifejlesztésével kísérletezett. E próbálkozások szomorú meddőségének legnagyobbszerű történeti példája az a pályázat, melyet II. Miksa bajor király 1851-ben iratott ki s melynek sivár eredményei ma is még ott kísértenek a Maximiliansstrasse mentén.

Steindl Imre, amint azt akadémiai székfoglalójában kifejezetten is hangsúlyozta, nem akart új stílust teremteni, viszont azonban a mult nagy történeti stílusainak szolgai föltámasztásával sem érte be. Mint kongeniális mestere, a bécsi városház építője, Friedrich von Schmidt, a budapesti Országház építésével ő is megmutatta, miként lehet a gótikát a modern élet igényeinek és követelményeinek megfelelő új elgondolással a világi építészet legnagyobbszerű feladataira is felhasználni. Steindl Imre a budapesti parlament épületével oly monumentális alkotást teremtett, mely nemcsak a magyar építészet történetének, hanem Budapest városképének is minden időkre meghatározó tényezője fog maradni. Talán nem véletlen, hogy a magyar országgyűlés palotája külső képében is büszke hirdetője a nemzet történeti öntudatának s a hagyományokhoz való ragaszkodásnak. S éppen ez a mult hagyományaiban gyökerező alkotószellem az, mely előtt a Magyar Tudományos Akadémia a mai napon újra meghajtja a kegyeletes elismerés zászlaját.

Kertész K. Róbert h. államtitkár megemlékezése a Műemlékek Országos Bizottsága nevében:

József nádor és I. Ferenc József korszaka a háború kitöréséig, Magyarország újabbkori történetének az a korszaka, amelyben a nemzet önhibáján kívüli mulasztásait a kulturális élet terén mérföldekkel mérhető lépésekkel sietett pótolni. Ebbe az időbe esik a műemlékügy jelentőségének felismerése és azon keresztül is a történelmi mult és a nemzeti eszme konzerválására való törekvés.

A kultúrnemzeteket megelőzve 1871-ben kormányrendeleti, 1881-ben pedig törvényhozási úton gondoskodtak a műemlékek védelméről. A törvényadta lehetőségen felül azonban a gondviselés akaratából voltak itt olyan egész férfiak is, kiknek művészi rátermettsége és szaktudása a rekonstruáló alkotó munkát megindíthatta. Ezeknek a sorában kiemelkedő helyet foglal el Steindl Imre. Steindl Imre kora ifjúsága óta szeretettel foglalkozott a magyar műemlékek ügyével. Mint számos felvételi munka elvégzője, egyik úttörője volt Magyarországon a műemlékek teljesen szakszerű, tudományos felvételének. Steindl Imre a Műemlékek Országos Bizottságának alakításától 1902-ben bekövetkezett elhúnytáig fáradhatatlan, aktív tagja volt.

Ragyogó történelmi multunk gazdag korából ránkmaradt egyik legkiválóbb emlékét, a kassai Szent Erzsébet-székesegyházat az ő nemes tudása és kész művészete állította vissza régi fényének teljességébe, az ő korában Európa-szerte elfogadott tudományos elvek szigorú szem előtt tartásával. A budapesti belvárosi plébániatemplom szentélye, a máriafalvai templom, az iglói nagytemplom és számos más műemlék helyreállítása az ő műve. A vajdahunyadi vár rekonstruálására nagyszabású terveket készített, fájdalom, a helyreállítási munkák nem egyeznek az ő intencióival.

Mint alkotó művész megteremtette az ország legjelentősebb épületét, az Országházat és ma már ebben is, nemzeti kultúrkincsünk egyik remekében, műemlékeink egyik legjelesebbjét őrizzük.

Steindl Imrét a műemlékek szuverén ismerete és lángoló szeretete avatta a magyar műemlékvédelem ügyének egyik vezető egyéniségévé és ugyancsak ezek a tulajdonságai képesítették benne az alkotóművészt örökbecsű építészeti emlékművek megteremtőjévé.

Mindezért mai emlékünnepén hálás örömmel jelenik itt meg a Műemlékek Országos Bizottsága, amelynek nevében el nem múló kegyelettel hódolok Steindl Imre felidézett nagy szellemének.

Dr. Hültl Dezső műegyetemi ny. r. tanár megemlékezése az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nevében:

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A mai moderneskedő korban le szokás kicsinyleni a XIX. századvégi eklektikus építőművészek működését.

Úgy állítják be ezeket a mestereket, mintha csupán a meglevő régi motivumok permutálásából és variálásából akartak volna művészetet alkotni anélkül, hogy belső énjükből bármit is hozzátenni képesek lettek volna.

Steindl Imre mestermunkájánál, a magyar parlament épületénél el kell némulnia ennek a téves felfogásnak, mely a nagy mester utolsó éveit is elkeserítette.

Pár esztendő meghozta számára a teljes elégtételt.

Pedig a művészi alkotás elismerésénél az első huszonöt esztendő a legkritikusabb korszak, a legveszedelmesebb idő!

Az ízlésnek, a divatnak kereke gyorsan forog, különösen a mi lüktető korunkban. Ami ma fent van, az pár esztendő múlva alulra kerülhet.

Sok olyan nagy épületet láttunk belföldön és külföldön, amely mikorra elkészült, már idejét is múlta.

Steindl Imre művének nagy művészi értékét mindenki átérzi, aki az épületet szemléli és falai közé lép.

Meg kell hogy ragadja a világos, szerves rendszer, a tömegek szerencsés csoportosítása, a nagyvonalú kompozició és szerkezet, a stílus egységessége és a polychromia, a szinek csodás pompája, amely tekintetben vele kevés építmény versenyezhet a világon.

A pompás színérzék az a veleszületett tehetség, melyben Steindl Imre túltett kiváló mesterén is.

A szín Isten legszebb ajándéka a természetben! Milyen volna a föld, ha színei nem volnának.

És Steindl Imre mesterien tudott bánni ezzel az isteni ajándékkal.

Amit ő itt alkotott, az nem a szinek lírája, hanem a szinek éposza, nem a szinek akkordja, hanem szimfóniája, valóságos eroikája.

A szineknek és a gazdag formáknak páratlan átérzése jellemzi a mestert és ez vezette végig művészetében.

Ez indította őt a többi művészeteknek szeretetére és nagyrabecsülésére, aminek azzal adta tanujelét, hogy a művészeket legnagyobb mértékben foglalkozatta alkotásánál.

A parlamentépület közel kétszáz figurális szobra, sok menynyezeti és falfestménye tanusítja, mennyire átérezte mestere azt, hogy a művészetek anyjának, az építőművészetnek, kötelessége részt és helyet biztosítani a művészetek összes ágainak, kenyeret adni a művészeknek, alkalmat az egyetemes művészet bemutatására és ezzel teljessé tenni saját alkotásának művészi hatását.

Mint embert, építészt, művészt, műemlékek restaurátorát, mint generációkat nevelő tanárt már ünnepelték a mestert. Én a *Magyar Képzőművészeti Társulat* sohasem szűnő hódolatát tolmácsolom a magyar építőművészet e nagy alakja, a tömegek, arányok és formák, a szinek és harmóniák halhatatlan mestere iránt, ki nemcsak a maga emlékét örökítette meg e fényes kövekben, de módot nyujtott a képzőművészek egész sokaságának művészetük kifejtésére, akinek emléke arany betűkkel marad felírva Magyarország művészetének történetében.

Steindl Imre dicsősége emelkedőben van, ma fényesebben ragyog, mint 25 év előtt, amikor a nagy mester áldott kezéből kihullott a dicsőségesen alkotó tervező írón.

Neuschloss-Knüsli Kornél megemlékezése a Magyar Képzőművészek Egyesülete nevében:

A férfiú, kinek emlékére ma itt összesereglettünk, sok dicsőséget szerzett hazájának, önmagának, diadalt aratott művészetének, sok lelket hódított meg a művészetnek, melynek erős fegyverekkel felvértezett bajnoka volt.

Hivatott kézzel munkálkodott a magyar nemzeti műveltség fényes templomának megépítésén, tehetségének, művészi géniuszának, lelkének dús javaival nemzeti művelődésünk kincsesházát gazdagította.

Művészi törekvése ellenállhatatlanul hajtotta az igaznak és szépnek keresésére, tehetségének kincseit pazarul szórta szét milliók közt, mégis élete boldogságát nem a külső sikerben, hanem a művészet iránti kötelességtudásban kereste, dicső-

ségét, nagyságát csodás tehetségének alapjain becsületes és becses munkával építette.

Nemzeti életünk romokban hever, de a törvényhozás e felséges hajléka, melynek minden ékességét ő adta, rendületlenül áll, mint a magyar nemzet palladiuma. Az emberi dicsőség homályba veszhet, de a művészet örökéletű!

Steindl Imre bevonult a művészet Panteonjába és onnan hirdeti örök diadalát. A Magyar Képzőművészetek Egyesülete soha el nem múló tisztelettel hódol emlékének!

Alpár Ignác műegyetemi tb. r. tanár, építész a Steindl-Céh nevében szólalt fel:

Beszédében Steindlt főképen mint magánembert méltatta, kiemelve, hogy Steindl mindig nagy súlyt vetett a tervező-építész és a kivitelt végző építőmesterek és szakiparosok közötti szoros együttműködésre. Hangsúlyozta, hogy a céh, melynek nevében beszélt, a Steindl-kultuszt és Steindl eme felfogását a mester halála óta ápolja

Az ünnepély befejező akkordja Steindl Imre ércszobrának megkoszorúzása volt. A Magyar Mérnök és Építész-Egylet elnöke szívből fakadó szavak kíséretében hatalmas babérkoszorút helyezett az Országháza díszcsarnoka közepén álló mellszobor alá. *L—y*

SZEMLE.

Németország kislakásakciója. Mult évi március 26-ról kelt birodalmi törvénnyel 200 millió márka hitelt szavaztak meg kislakásépítési célokra. Ezt az összeget részletekben bocsátják az igénylők rendelkezésére, nehogy az építőanyagpiacon hirtelen és nagy áremelkedések következzenek be. Az építési hitelt igénybe vevő a szükséges pénzt az építkezés előrehaladása arányában, részletekben kapja kézhez. Ha az épület elkészült, a kölcsönt egész összegében betáblázzák. A kölcsönt a hitelintézetek és takarékpénztárak közvetítik s a szerződés ezekkel köttetik meg. A kamat minden mellékköltséggel mintegy 9%. Fenti törvény szerint egy-egy lakás átlagos költsége nem lehet több 5000 márkánál.

A közmunkaügyi miniszter a birodalmi gyülés által kiküldött bizottság hozzájárulásával *Hämer* Walter építésszel különböző lakástípusokat terveztetett, ezek betartása azonban nem kötelező, csak tájékoztatóul szolgálnak. A lakások 1—4 szobások, tartozékaik: konyha, kamra, kis előszoba (Diele), fürdőszoba klozettel. Egy egy szoba területe legalább 20 m^2, a konyháé 10 m^2 kamráé pedig 6 m^2. A különböző alaprajzokból egy egyszobás és egy kétszobás típust bemutatunk. (1. ábra.) Az egyszobás lakásnál a lépcsőház előrehelyezésével igen célszerű elrendezést nyertek. Átjáró hátul a pincén át van. A kétszobás típus lépcsőháza szintén a homlokzat felé esik. Itt a kéményeknek a lépcsőház mögött való elhelyezésével az előszobában keletkező fülke előnyösen ruhaszekrények elhelyezésére használható fel. Miután egyik szoba a mellső, a másik pedig a hátsó homlokzatra került, az alaprajzi beosztás minden égtájra egyaránt alkalmas.

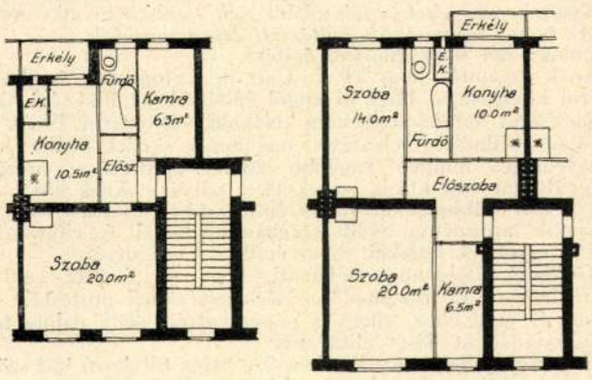

1. ábra. 1 és 2 szobás kislakások.

(Deutsche Bauzeitung, 1926. 43. sz.) *Sch. J.*

A Lincoln-féle hegesztési pályázat szabályai. Lapunkban már hírt adtunk a Lincoln-féle elektromos ives hegesztési pályázatról. Alábbiakban az amerikai gépészmérnökök egyesületének szívességéből közöljük a szabályokat:

1. Mindenki a világ bármely államából pályázhat a díjakra.

2. A pályamunkák két példányban angol nyelven irandók és az amerikai gépészmérnökök egyesületének tanácsához intézendők (Council of The Americain Society of Mechanical Engineers) és a titkárság címére küldendők el (Mr. Calvin W. Rice, Secretary of the American Society of Mechanical Engineers 29 West 39th Street New-York City N. Y.). Mindent két példányban kell küldeni; a címek, mondanivalók, megjegyzések mind angolnyelvűek legyenek. A pályamunka keltezéssel látandó el, hogy biztosan meg lehessen állapitani 1927-ből származó postára adását. Minden olyan pályamunka, amely 1928 január 31-e után érkezik be, a pályázaton nem vehet részt.

3. Mindegyik pályamunkának magában kell foglalnia a szükséges rajzokat, fényképeket vagy más részletes tájékoztatásokat, úgyhogy a pályamunka tökéletesen kifejezze a pályázó javaslatait.

A javaslatok hasznosságát nemcsak az alkalmazásban kell megmutatni, hanem annak lehetséges használatát más kivitellel és más célokkal való kapcsolatban is.

A módszerek várható előnyei és gazdaságossága okvetlen kifejtendő, mivel ez az az alap, amelyen a díjnyertes pályamunkák kiválasztása nyugszik.

4. A javaslatok praktikus voltát a pályamunkából okvetlen meg kell tudni állapitani, mindazonáltal nem szükséges a tényleges alkalmazás teljes kifejtése, ha a használhatóság egyébként nyilvánvaló.

5. A kivitel eredetisége előnyben részesül akár a hegesztésnek alkalmazását, akár a hegesztett részeknek elrendezését illetően. Azokat a kiviteleket, amelyeknek nincs gyakorlati használhatósága, csak abban az esetben veszik figyelembe, ha olyan javaslatokat is zárnak magukba, amelyek egyéb más módon hasznosíthatók, mint ahogy azt a pályázó javasolta. Az íves hegesztés módszere vagy az olyan hegesztő eljárás, amely megjavítja a már meglevő gépeket, avagy kereskedelmileg lehetővé teszi olyan gépek építését, amelyek az eredeti mérnöki gyakorlat alapján nem voltak megfelelők, az ilyen eljárások leírása különösen kívánatos.

6. Nem szükséges, hogy a szerkezet minden része hegesztett fémből készüljön, de szükséges egyes részek vagy több rész hegesztése.

7. A pályamunkákat gépírással kell írni 8½, 11 hüvely nagyságú papiron és amerikai szokás szerint védőburkolatban kell benyujtani (hasonlóan az amerikai szabadalmi leírásokhoz). A pályázó nevét és címét az előlapon kell feltüntetni. A pályamunkák mind a két példánya külön-külön borítékba zárandó, a borítéknak külsején a pályázó neve és címe legyen a következő angol megjegyzéssel: *Submitted to the American Society of Mechanical Engineers 29 West 39th Street New-York N. Y. in competition for the Lincoln Are Welding Prize.* A két boríték azután harmadikba teendő és postára adandó. A titkárság minden pályamunka átvételét elismeri.

10. A bírálóbizottság nem merül bele bármely hegesztési készülék elfogadhatóságába sem, ha a hegesztőkészüléket mint erre a pályázatra való pályamunkát javasolják is.

11. A pályamunka benyujtásával a pályázó megadja a jogot, hogy pályamunkáját a gépészmérnökök egyesülete bármelyik kiadványában közzétehesse. Egyik pályázó sem kapja vissza pályamunkáját.

12. A bírálóbizottság döntése végleges.

A 8. és a 9. pont hiányzik; a szövetségi posta ezeknek törlését kívánta, mivel ellentétben voltak a posta üzleti szabályzataival. Tulajdonképen azt tartalmazták, hogy két egyenlő pályamunka esetén azé a pályadij, amelyik előbb érkezett be, másrészt pedig a pályázóbizottság megtagadhatja a díj kiadását. (Látjuk ebből, hogy az amerikai posta üzletszabályai mennyire kiterjednek a kereskedelmi élet minden terére.)

A bizottság előre is azt javasolja, hogy a pályázaton való részvétel előtt célszerű áttekinteni az irodalmat, amely úgysem terjedelmes. Technikai lapokban mindazonáltal ebben az ügyben elég cikk jelent meg és egyes társaságok sok munkát végeztek ebben az irányban. Maga a pályázatot kiiró cég is adott ki erre vonatkozó füzetet, amely 1½ dolláros önköltségi áron megrendelhető. A könyv címe: *Arc Welding. The New Age in Iron and Steel. The Lincoln Electric Company Cleveland Ohio.*

A pályázat eredményét a gépészmérnökök egyesületének 1928. évi tavaszi közgyülésén hirdetik ki. Az eredményről az összes pályázók értesítést kapnak.

Messzire vezetne, ha a hegesztés előnyeit felsorolnánk és igy röviden csak egypár tulajdonságot említünk meg:

1. A hengerelt acél kb. ötször akkora feszültséget bir ki, mint az öntöttvas és 2½-szer olyan merev ugyanakkora keresztmetszet mellett.

2. Ebből kifolyólag az acélból csak egyötöd rész súlyú anyag szükséges, hogy ugyanazt a szilárdságot kapjuk, mint öntöttvasnál.

3. 40% súlyú acél szükséges, hogy ugyanazt a merevséget érjük el.

4. A hengerelt acél fontonként a vasműben 2 centbe kerül, míg a szürke öntöttvas fontja 6 cent.

5. Az anyagköltséget számítva az acél ugyanolyan szilárdságnál csak $^1/_{15}$ részbe kerül, mint az öntöttvas. Ugyanannál a merevségnél pedig csak 13%-a acél az öntöttvas költségének.

6. Hasonló viszonyszámok számíthatók ki a kovácsvasra és az acélöntvényekre is.

7. A hengerelt acél feldolgozási költsége természetesen változó, hiszen nagyon sok függ a tervező gépészmérnök ügyességétől; a művek nagyrészében azonban fontonként átlag 1 centre vehető fel ez a költség.

A kisebb súly folytán a hegesztett acélszerkezetek egyéb olyan előnyökkel is járnak, amelyek a gyártás költségeit csökkentik.

A hengerelt acél előbb hajlik, azután törik; ez is sok esetben igen előnyös tulajdonság. *Gáti Béla.*

Egyleti közlemények.

Nemzetközi építészkongresszus. A XI-ik nemzetközi építészkongresszust f. évi augusztus hó 29-től—szeptember hó 4-ig Hollandiában: Hágában, Rotterdamban és Amsterdamban tartották meg.

Mielőtt a kongresszus tárgyalásainak ismertetésére rátérnék, az előzményekre vonatkozólag a következőket említem meg:

A világ építészei 1867 óta jönnek össze időközönként közös tanácskozásra. E kongresszusokat a „Comité Permanent des Congrès Internationaux des Architectes" rendezi és készíti elő. Ennek a bizottságnak a székhelye 1927 augusztus 31-ig Párizsban volt. 1867, 1878 és 1889-ben Párizsban, 1897-ben Brüsszelben, 1900-ban Párizsban, 1904-ben Madridban, 1906-ban Londonban, 1908-ban Bécsben, 1911-ben pedig Rómában tartották meg a nemzetközi építészkongresszust. 1915-ben Szentpétervárott lett volna a kongresszus, de ezt a világháború miatt már nem tudták megtartani. A párizsi központi iroda a világháború kitörése után tagjai sorából törölte a központi államok építészeinek kiküldötteit, 1922-ben Brüsszelben azonban újból felvette őket tagjai közé. 1923-ra New-York, Boston és Chicago kérte a kongresszusnak ottani megtartását, de a „Comité Permanent" csak 1925-re határozta el a háború utáni első kongresszusnak összehívását. Ennek az 1925-ös kongresszusnak színhelyéül Hollandiát jelölték ki. A németeknek a Népszövetségbe való, sokáig húzódó felvétele miatt azonban még 1925-ben sem volt célszerű az építészek világkongresszusát megtartani. Végre 1927 február 21-én a „Comité Permanent"-nak Párizsban tartott ülésén elhatározták, hogy 1927 augusztus 29-re Hágába hívják össze az építészek XI-ik világkongresszusát.

A kongresszus rendezőbizottsága s egyben tisztikara is a következőképen alakult meg:

Elnök: prof. dr. Slothouwer, delfti építész.

Társelnök: Joseph Cuypers, roermondi építész, a „Comité Permanent des Congrès Internationaux des Architectes" újonnan megválasztott elnöke.

Főtitkár: Jan Wils, amsterdam-voorburgi építész.

Pénztáros: Steur, amsterdami építész.

Titkárok: C. Six és Pierre Cuypers, amsterdami építészek.

A nemzetközi kongresszusra több mint 200 építész jelentkezett, és pedig legtöbb — mintegy 60 — Hollandiából. Ezenkívül Német-, Finn-, Svéd-, Magyar-, Spanyol-, Francia-, Görög-, Eszt-, Olasz- és Lengyelországból, továbbá az Amerikai Egyesült Államokból, Uruguay, Mexico, Japán, Csehszlovákia, Svájc, Belgium és Luxemburg államokból jöttek építészek a XI-ik világkongresszusra.

Tíz állam, illetve — Hollandiával együtt — 11 ország kormánya, köztük Magyarország is, hivatalosan képviseltette magát a kongresszuson, nemkülönben Warschau főváros is.

A kongresszus megnyitása augusztus 29-én, hétfőn délután 2 órakor, ünnepélyes keretek között folyt le Hágában a Binnenhof lovagtermében (Ridderzaal). Az elnöki tisztet prof. Slothouwer töltötte be. A holland kormányt Slotemaker de Bruine kereskedelemügyi miniszter képviselte. Hollandia kiváló építészei, élükön Berlage építészszel, az amsterdami börze tervezőjével, mind jelen voltak.

Az elnök megnyitó beszéde után Slotemaker de Bruine kereskedelemügyi miniszter szólalt fel és felhívta az idegen kongresszusi tagok figyelmét a megnyitás helyéül szolgáló „Ridderzaal"-ra, mely nemcsak Hága város, de mondhatni egész Hollandia legrégibb építészeti remeke. Vázolta a lovagterem restaurátorának, az elhunyt dr. Cuypers építésznek érdemeit, ki mint a „Comité Permanent"-nak is éveken át tagja, nemzetközi viszonylatban is szolgálta az építészek érdekeit.

A kormánykiküldötteknek és a városok képviselőinek felszólalásai után Slothouwer elnök bejelentette, hogy a „Comité Permanent"-nak a kongresszus megnyitását megelőző ülésén bemutatták Budapest székes főváros tanácsának meghívó levelét, melyben kéri, hogy a következő XII-ik vagy XIII-ik nemzetközi építészkongresszust Budapesten tartsák meg. Elnök a kongresszus nevében kijelentette, hogy a meghívást nagy köszönettel fogadják; az ügyet tárgyalás és döntés végett az erre illetékes „Comité Permanent" legközelebbi ülése elé fogja terjeszteni.

Ezek után Poupinel a „Comité Permanent" főtitkára olvasta fel jelentését a Comité működéséről visszamenőleg 1912-től kezdve, Jan Wils főtitkár informálta a kongresszus tagjait a programmra vonatkozólag, mire elnök a megnyitó ülést berekesztette.

A kongresszus tárgysorozatán a következő kérdések szerepeltek, melyeket, a kongresszust megelőzőleg, a Közlöny f. évi június 5-i számában részletesen ismertettem:

A) Nemzetközi építészeti tervpályázatok.

B) Az építészi cím törvényes védelme.

C) A szerzői jog védelme.

D) A tervező- és művezetőépítész (Architecte-conseil), valamint az építést végrehajtó építőmester (Architecte-entrepreneur) viszonya.

E) Az építészet művészi fejlődése 1900 óta.

Ezeket a témákat a kongresszus négy érdemleges ülésben tárgyalta, és pedig:

Első ülésén Hágában az *A)* témát.

Második ülésén Rotterdamban a *B)* és *C)* témát.

Harmadik ülésén Amsterdamban a *D)* témát.

Negyedik ülésén ugyancsak Amsterdamban az *E)* témát.

A kongresszus rendezőbizottsága franciaszövegű füzetet adott ki, melyben közöteszi mindama munkálatokat, melyek a fenti témákra vonatkozólag a különböző országokból előzetesen beérkeztek. E füzetben a következő munkálatok vannak leközölve:

Németországé: mind az öt témára.

Ausztriáé: A) témára (Hofrat Franz Krauss), *B)* témára (prof. Siegfried Theiss), *C)* témára (Hugo George), *D)* témára (Hans Jaksch), *E)* témára (prof. dr. Dagobert Frey).

Dániáé: mind az öt témára. Ezenkívül közli az építészi cím védelmére vonatkozó törvényjavaslat szövegét.

Spanyolországé: az *A)* témára.

Franciaországé: a *C)* és *D)* témára (J. M. Poupinel).

Olaszországé: az *A)* témára, a *B)* témára (Alberto Calza Bini, olasz szöveggel), a *D)* témára (Giuseppe Astori).

Hollandiáé: mind az öt témára. Részletesen, pontonként felel meg a Közlöny f. évi június hó 5-i számában ismertetett kérdőpontokra (Jan Gratama).

Svédországé: mind az öt témára.

Az alábbiakban kivonatosan ismertetem az egyes témáknak tárgyalását. A tárgyalások alapjául a beküldött munkálatok szolgáltak, melyekre a felszólalók sok esetben hivatkoznak.

A) téma: Nemzetközi építészeti tervpályázatok.

Elnök: *Jan Wils*, holland építész.

Közli az elnök, hogy H. P. Cart de Lafontaine, Anglia részéről kijelentette, hogy az angol építészek az 1911. évi római kongresszus határozatain nem kívánnak változtatni. Elnök felolvassa Svédország jelentését, melyben a svédek közlik, hogy országukban minden nagyobb állami építkezésre országos tervpályázat volt kiírva s ezeknek a pályázatoknak eldöntésénél a zsűri többsége hivatásos építészekből állott; a nyilt pályázatok intézménye Svédországban jól bevált és előmozdítja ott az építészek érdekeit és az építészet fejlődését.

Gohbert (Belgium): Bejelenti, hogy a „Société centrale d'architecture de Belgique" a Népszövetségnél protestált ama forma és mód ellen, ahogy a népszövetségi genfi palota tervpályázatának kérdését elintézték.

Hendrickx (Belgium): Felolvassa a belga tiltakozó irat szövegét. Azt állítja az irat, hogy a díjazott pályázatok nem ragaszkodtak a feltételekhez. Egész csomó ilyen „kilengés"-re mutat rá a belga irat s ezért kifogásolja a zsűri munkáját. A zsűri határozata és állásfoglalása, az irat szerint, a pályázók nagy részének effektiv károkat okozott, sőt megsértette a Népszövetség presztizsét is. Protestálni kell tehát a Népszövetségnél, mert az ilyen módon lebonyolított építészeti tervpályázatok nem szolgálják az építészek összességének érdekeit. Az iratban kéri a belga szövetség a Népszövetséget, hogy a zsűri határozatát semmisítse meg és rendeljen el új tárgyalást és döntést.

Kéri ehhez a tiltakozó irathoz a világkongresszus jóváhagyását.

Verrey de Sinner (Svájc): Nem helyesli, hogy ez a kérdés napirendre tüzetett, holott előzőleg nem is szerepelt a programmon. Egyébként a fennálló (római) szabályzatot jónak tartja.

Johnson (Amerika): Ami a népszövetségi pályázat döntése ellen beadandó protestálást illeti, azt hiszi, hogy a világ-

A KIR. JÓZSEF-MŰEGYETEM UJ PALOTÁJA.

Lapunk mult számában csak röviden szólottunk a műegyetem uj palotájának belső beosztásáról. Most, a midőn olvasóinknak az épület rajzát is bemutatjuk, nem lesz érdektelen e beosztást kissé bővebben megismertetni.

Már az épület tervének megállapitásánál gondoskodva volt róla, hogy azok a termek, melyekben az előadások tartatnak, s a hol mikroszkópiai vagy más finomabb munkálatok teljesíttetnek, az utczai zajnak és mozgásnak kevésbbé kitett helyen, a rajztermek a napnak kevésbbé kitett éjszaki részen helyeztessenek el. És valóban nincs is a muzeum-körutra néző egész fronton több tanterem kettőnél. Valamennyi az épület belsejében van elhelyezve.

A főépület földszintjén és alagsorának egy részében a gépészmérnöki szakosztály van elhelyezve, mint a mely nehéz gépjeivel másutt nem is lett volna czélszerüen elhelyezhető. Itt van a gépműhely, viz- és villammotorral, a szövő- és fonó-gépek telepe, a gőzgép háza, honnan a kis épület fütése és szellőzése történik, a Werder-fele szilárdsági gép, melyen az ipari czélokra szolgáló mindennemü anyag szilárdsági viszonyai határoztatnak meg; a technológiai, mechanikai és gépszerkezettani szertárak összesen 11 teremből álló helyiségei, melyekben számos gépminták vannak, köztük két kicsiny gőzmozdony-mintával, melyek egyike hazai készitmény, a Magyar testvéreké, még 1846-ban készült és teljesen működésbe hozható; 3 rajzterem és 2 tanterem a gépészmérnöki szakosztály hallgatói számára. Ugyancsak a földszinten van elhelyezve a könyvtár, a mely szintén igen czélszerüen van épitve, az udvar felé van a nagy olvasó-terem (mintegy 150 olvasóra), az utczára pedig a könyvtár terme, mely egyetlen teremben több mint 80,000 kötet könyv helyezhető el.

Az első emeleten, a muzeum-körut felé eső részen, vannak az irodák helyiségei, az északi oldalon az épitészek 3 rajzterme, kelet felé az épitészi tanárok szertári helyiségei, két kisebb és egy nagy tanterem (250 hallgatóra), dél felé az erdő- és mezőgazdasági, az ábrázoló mértani s a diszitményi és műszaki rajzi szertárak, valamennyi szakosztály első-éves hallgatói (mintegy 200) számára.

A második emelet a mérnöké. Három nagy rajzterem van itt és öt tanterem, továbbá a vasutépitési, a hidépitési, vizépitési, földmértani szertárak, mind szigoruan mérnöki intézetek; továbbá az egyetemesebb természetü ásványtani és növénytani szertárak helyiségei és gyüjteményei. Innen csigalépcsőn jutunk fel az obszervatórium kis tornyába, mely négy kis helyiségből áll és már teljesen be van rendezve. A multkor emlitettük, hogy a műegyetem muzeum-köruti főfrontján elhelyezett óra villamos áram segélyével innen szabályoztatik. Megemlithetjük itt még, hogy ez az óra ezentul éjjel világitva lesz.

A főépület második, dél felé fekvő udvarán áll egy kis földszintes épület 9 helyiséggel, a mely az állatgyógyintézetből hagyatott fenn és kellően átalakitva, most az állattani szertár és gyüjtemény van benne elhelyezve. A földszinten van a gyüjtemény élettelen része (csontvázak, kitömött és másként præparált állatok), a laboratórium és tanári szobák, az alagsorban a nagy aquarium halakkal, csigákkal és más vizi állatokkal, valamint a maczeráló helyiségek; az udvaron egy tekintélyes vivarium élő állatokkal.

Egészen külön, az Eszterházy-utczára néző épületben van elhelyezve a két fizikai és a két chemiai szertár. Ez az épület alagsorból, magas földszintből és egy emeletből áll s ezenkivül van a tetőzet egy részén a fotográfiai atelier elhelyezve. Az alagsorban van a borászati chemia laboratóriuma, műegyetemünknek e legifjabb csemetéje, a mely létezését csak az uj épület elkészültétől datálja ugyan, de a melyre hazai viszonyaink közt annál szebb és fontosabb hivatás vár. Egyik bizonysága ez is Trefort miniszter közgazdaságunk követelményei iránti élénk érzékének. A földszinten vannak a technikai chemia és a kisérleti fizika szertárai elhelyezve, 15 helyiséggel és egy nagy tanteremmel (190 hallgatóra). Az emeleten van az általános chemia 9 helyiséggel és egy nagy tanteremmel, és a műszaki természettan 3 helyiséggel és egy tanteremmel, továbbá a technikai chemia gyüjtemény terme gyönyörű gyüjteményeivel.

Nagyon figyelemreméltó a pavillon-épületben a fütés és szellőzés berendezése. Oly helyiségeknél, mint a vegytani intézetekéi, a hol folyton ártalmas, sokszor igen merges gázok és gőzök között kell dolgozni, ily helyiségeknél a jó ventilláczió első rendű fontossággal bir. A műegyetem laboratóriumai e tekintetben semmi kivánni valót sem hagynak fönn. Kitünően tervezte azt a műegyetem egyik legjelesebb tanára, dr. Wartha Vincze. Megérdemli e berendezés, hogy röviden leirjuk. Az épület alagsorán, három helyen, egy-egy kicsiny térfogatu helyiségben, a mely minden oldalról teljesen el van zárva, 10—15 Wartha-féle, lényegében a Meidingereknek megfelelő kályha van beállitva, melyeknek csak ajtói állanak ki. E kis térfogatú helyecskébe két csatorna nyilása torkollik. Egyik jön a műegyetem kis kertjének közepéről, hol a csatorna nyilása elé egy nagy szélhajtó kerék van elhelyezve. A másik csatorna elágazik több alcsatornára, melyek nyilása az egyes termekben végződik. A nagy szélkereket a gőzgép működésbe hozza, mire az a friss levegőt nagy erővel a csatornába s innen azon elzárt helyre nyomja, hol a forró kemenczék állanak. Itt a friss levegő megmelegszik és — mivel a nyomás folyton tart — a másik csatornán át a termekbe nyomul. A termekbe tehát folyton friss, de meleg levegő nyomul be, az ott levő elhasznált levegőt pedig a ventilláló kémények szivják ki, melyeknek nyilásai a termek falainak felső részén vannak. — A mily egyszerű e berendezés, oly czélszerű. A laboratóriumok helyiségeiben mindig a legkellemesebb, legfrisebb levegő van. Elismerés illeti érte a tudós tanár urat.

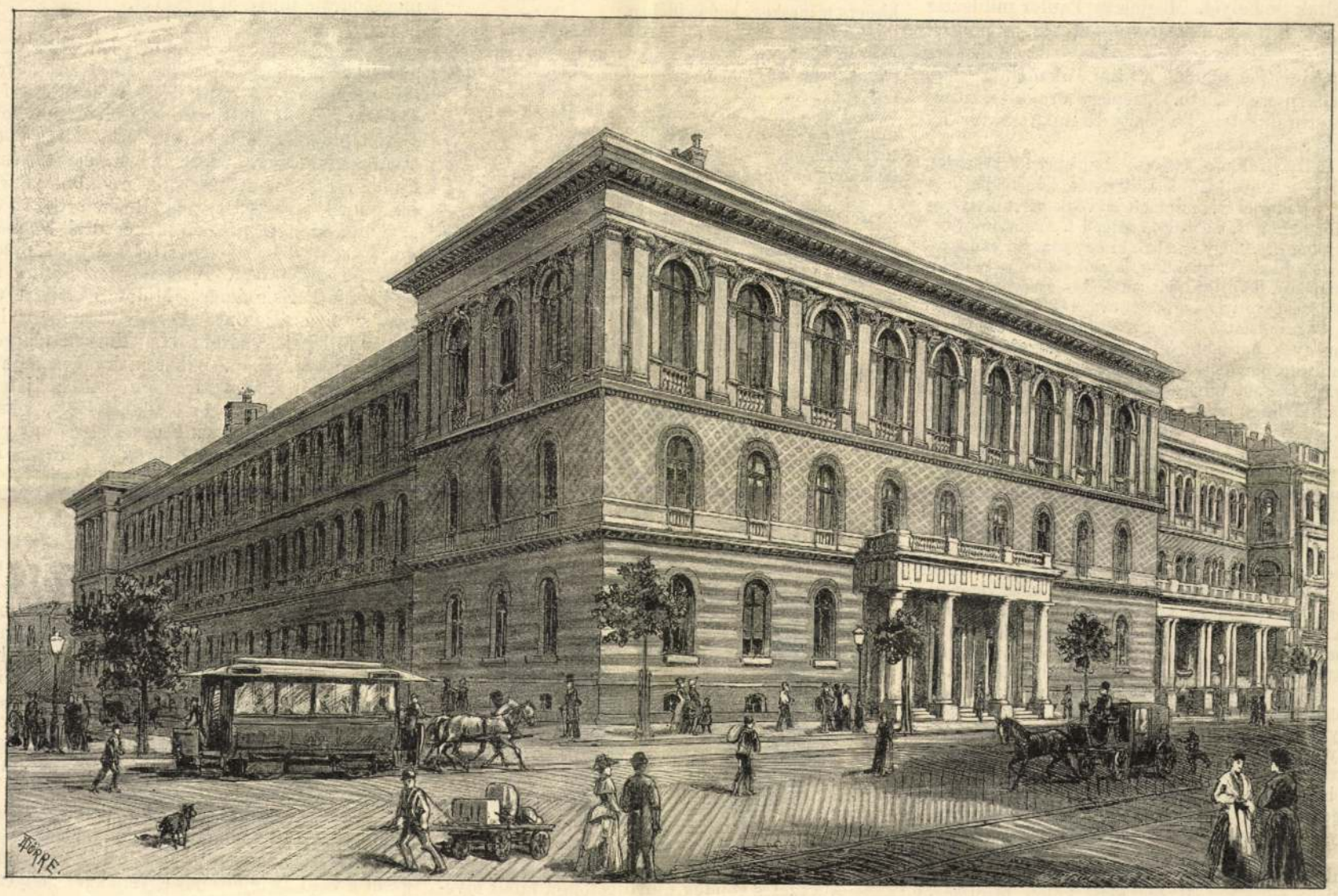

A KIR. JÓZSEF-MŰEGYETEM UJ PALOTÁJA.

*

A műegyetem épületeire 642,281 forint volt előirányozva, a belső fölszereléseken és a berendezéseken kivül. Ez összeg azonban valamivel túllépetett, mintegy 10%-ával az előirányzott összegnek. Okozták e túllépést a talajviszonyok kedvezőtlen volta, a loggiánál fölmerült munkák és az állattan czéljaira szolgáló, fönnemlitett régi kis épület átalakitása.

A belső fölszerelések (viz-, gázvezeték stb.) kollaudálása most van folyamatban, ezek költsége még nem tudható. Tudományos czélokra szolgáló eszközök és műszerek beszerzésére a törvényhozás külön 135,000 frtot szavazott meg

*

a műegyetem számára. E beszerzések szintén most vannak folyamatban.

Mindezeket összevéve, elmondhatjuk — a mit egy-két évtized előtt még csak gondolni is alig mert volna valaki — hogy műegyetemünk, úgy épületei, fölszerelése és berendezése, valamint tanárainak magas tudományos szinvonala tekintetében, oly polczon áll, a melyen bátran megállhatja a versenyt sok külföldi, nagyobb multu hasonló intézettel. Szükségünk is van rá. Közgazdaságunk fejlődési iránya hova-tovább mindinkább szükségessé teszi, hogy műegyetemünk minél képzettebb és minél jelesebb szakférfiakat neveljen. Ezt elvárja és joggal várja el tőle az ország. *J—r.*

*

A tekhnikai tudományok jelenlegi fejlettségéhez méltó műegyetemi palota megnyitása a kultura ünnepe, s hazánk haladásának egyik emlékezetes mozzanata volt nov. 25-én.

A palotát kivülről is feldiszitették lobogókkal, fenyőfa-füzérekkel; belül a lépcsőház, a folyosók szintén diszitve voltak, főkép pedig a nagy olvasó-terem, az ünnepély szinhelye. A tanári kar, az ifjuság s a meghivott közönség foglaltak itt helyet. Megjelent Pauler miniszter is, Szász Károly miniszteri tanácsos, a polgármesterek, Schlauch Lőrincz szatmári és Kovács veszprémi püspökök, a tud. akadémia több tagja, képviselők, stb. Tizenegy órakor érkezett *Trefort* miniszter, kit Szily Kálmán rektor fogadott a bejáratnál.

Szily Kálmán tartotta a megnyitó beszédet, előadva műegyetemünk történetét, s hajlékból hajlékba vándorlását, mignem a végleges elhelyezés megtörténhetett, s a palota fölépült. Az érdemes beszéd fölemlité, hogy az első, ki egy magyar műegyetem felállitását anyagilag is előkészité, a külföldi származásu, de uj hazáját m legen szerető b. Brudern József volt. Épen ötven éve, 1833. nov. 24-kén kelt végrendeletében vagyona legnagyobb részét egy magyar politekhnikum javára hagyta. Három év mulva a pozsonyi országgyülés Széchenyi inditványára szintén tanácskozott egy műegyetem föllállitásán. Szintén Széchenyi 1839-ben azon buzgólkodott, hogy a Ludoviczeum alakittassék át ily intézetté; ugyanő 1842-ben a magyar tudós társaság megnyitásakor beszédében ismét foglalkozott a műegyetem kérdésével. A király a pozsonyi határozatra megigérte ugyan a műegyetemet, de a tervezetet csak 1842-ben készitette el az udvari kanczelláriá; aztán a bécsi műegyetemre bizták, hogy véleményt mondjon róla. A végleges tervezetet 1844. jun. 12-én szentesité az uralkodó, de az nem műegyetemre, hanem ipartanodára vonatkozott, mely 1846 nov. 1-én meg is nyilt a központi egyetemi épületben s József nádor nevét viselte. A további események sorozatát már elmondta egyik multkori czikkünk. A politikai viszonyok nem kedveztek a műegyetem létesülésének. 1850-ben egy császári rendelet meghagyta külön mérnök-iskola felállitását, de kikötve, hogy Budán legyen. Igy vándorolt az ipartanoda és mérnöki iskola Budára, az egyetemi nyomda helyiségébe; csak 1856-ban nyerte meg a műegyetemi rangot. Az 1860-iki mozgalmak arra is kiterjedtek, hogy a műegyetem Pestre költözzék. Érvekben gazdag röpiratban fejtegette ennek szükségét Kautz Gyula egyetemi tanár. A helytartó tanács 1862-ben Dánielik püspök elnöksége alatt külön bizottságot nevezett ki a műegyetem, az egyetemi könyvtár, a csillagvizsgáló, a gymnázium helyiségének megválasztására. De a kincstár és az országos alapok képviselője kijelentvén, hogy az alapok ugy is nagyon megterheltek, óvást emelt az ellen, hogy a műegyetemet Pestre költöztessék. A küzdelem tovább folyt b. Eötvös miniszterségе alatt is. Eötvös minden alkalommal kijelentette, hogy ő Pesten óhajtja a műegyetemet; de határozottan állást foglalt az ellen és azt ki is vitte, mig élt, hogy a műegyetem Budáról mindaddig el ne vitessék, mig Pesten állandó helyiségeiben végleg meg nem telepedhetik. Eötvös halálával ez megváltozott. A műegyetemet még az 1872. évben áttették Pestre a csillag-utcza és a nyul-utcza sarkán levő Nagel-féle házba. De itt alkalmatlan, szűk helyre jutott. Végre Trefort miniszter 1879 okt. 29-én az országgyülés elé terjesztette a törvényjavaslatot egy műegyetemi palota épitéséről. Egyhangulag elfogadták. A miniszter még ugyanazon évben meg is bizta *Steindl* Imre épitészt az épitéssel és *Szász* Károly miniszteri tanácsos elnöklete alatt épitő bizottságot küldött ki. Az épités 1880. aug. havában kezdetett meg és 1882-ben már megnyittatott a tanév az uj épületben. Végül az épület belsejének és épitésének leirása után Szily köszönetet mondott a királynak, ki a műegyetem épitésére vonatkozó törvényjavaslatot szentesitésével látta el, s a törvényhozás többi faktorainak, Budapest fővárosnak és végre a vallás- és közoktatási miniszternek. (Hosszantartó éljen).

Ezután a rektor meghivta a jelenvoltakat az épület megtekintésére, mire a vendégek csoportokba szétoszlottak s az egyes helyiségeket, tantermeket, laboratoriumokat stb. tüzetesen megtekinték. Ezzel az ünnepély első része véget ért.

*

Délután 5 órakor az «Európa» vendéglőben *lakoma* volt. Ott volt Trefort miniszter is. A felköszöntések sorát *Szily* Kálmán rektor nyitotta meg, szólva az utolsó évtizedek kulturai mozgalmairól, melyek hazánkat átalakitották. E nagy momentumok mind Ferencz József ő felsége uralkodása alatt történtek. A királyra ürité poharát. *Stoczek* József tanár Trefort minisztert élteté, mint a palota fölépitőjét. *Trefort* miniszter a tanári kar nagy érdemeit emelte ki. Ennek köszönhetjük, hogy nincs szükség külföldi erőkre. A műegyetem tanárait élteté.

Erre megindult a pohárköszöntők sora. — *Schwarzel* tanár Szász Károlyt, *Szász* Károly a tanári kart, *Hausmann* tanár Leövey és Hanzély tanácsosokat. *Hanzély* Trefort minisztert, *Szabó* József egyetemi rektor a tanári kart, *Lengyel* egyetemi dékán a két testvéregyetem egyetértését stb. éltették.

A lakoma végére érkezett meg az Európa fogadó elé a *fáklyásmenet*, melyet az ifjuság Trefort tiszteletére rendezett. A műegyetemnél gyültek össze, s a fáklyások hosszu sora innen indult el 6 órakor, zeneszóval, éljenezve és nagy néptömegtől kisérve a lucskos, ködös időben.

A fogadó előtt *Paál* Árpád műegyetemi hallgató intézett beszédet a miniszterhez, ki az erkélyen jelent meg. Az ifjuság szónoka a magyar kultura első őrét és a nemzeti művelődés vezérét üdvözlé a miniszterben, kivánva, hogy a közoktatás és közművelődés fejlesztésén, előbbre vitelén még soká működhessen. *Trefort* nehány szóban válaszolt, megköszönve az ifjuság rokonszenves tüntetését.

Az ünnepélyt az ifjuság diszlakomája fejezte be a redut egyik melléktermében, melyen *Trefort* miniszter is megjelent, s ott voltak az egyetem és műegyetem rektorai és több tanára, Szász Károly, Tolnay Lajos, a magyar államvasutak főigazgatója.

JUDIC ANNA ASSZONY.

Nevezetes vendég művészetében talált élvezetet a lefolyt héten a főváros lakossága. E vendég a párisi vaudeville, e sajátságos franczia műfajnak ma kétségkivül leghivatottabb képviselője, *Judic* asszony, ki a bécsi «An der Wien» szinháznál lefolyt vendégjátéka után Kievbe és Szent-Pétervárra utaztában érintette Budapestet is, hol a német szinházban összesen négyszer lépett föl, mindannyiszor lelkes fogadtatás mellett. Hogy a jelentékeny erkölcsi siker mellett telt házai is nem voltak, az csak a rendkivül magas helyáraknak (egy páholy 40 frt) tudható be egyfelől, a minőkre még a párisi szinházaknál sem igen van példa, másfelől pedig a fővárosi közönség tudvalevő idegenkedésének a német muzsa gyapju-utczai hajlékától, a mire nézve valóban jó és udvarias dolog lett volna előre figyelmeztetni a mi viszonyainkban tájékozatlan művésznőt.

Judic Annát, ki Sarah Bernhard tragikai művészetével ellentétben a franczia szinművészet vig és szeszélyes szellemének tolmácsaként ismeretes, jelentékeny hir előzte meg, nemcsak az elismerés és művészi tekintély azon mértékéből kifolyólag, mely őt Párisban környezi, de modorának ama lebilincselő szeretetreméltósága következtében is, melyet a nyáron Párisba rándult magyar társaságnak volt alkalma benne tapasztalni. Páris a véletlen fölmerülő tehetségek hazája; s a véletlennek ilyen szeszélyes tündére füzte e kiváló művésznő homlokára is a sikernek rózsakoszoruját. 1850. julius 17-kén született s miután lánykaéveit egy fehérnemütisztitó boltban töltötte, a grisette-világ apró benyomásait gyüjtögetve igazi franczia szellemtől és elevenségtől pezsgő kedélyében, végre a konzervatóriumba jutott mint tanitvány, hol a szini előadásra szándékozott magát kiképezni, de egyszersmind szorgalmasan járta az énekleczkéket is. Több befolyásos irodalmi és művészeti egyéniség pártfogása mellett sikerült végre kisebb szerepekben a Gymnase-szinházban föllépnie. Megunva azonban a szerepvadászat méltatlan hajszáját, mely oly erős és kemény próbaköve a kezdő tehetségeknek, az «Eldorado» nevü nagyobb café chantant-ban próbált szerencsét kupléival. Ez időből még sokan emlékeznek rá, kik látták az egész Párisban ismert kis púpos tenorista mellett, most játszian könnyed, majd meghatóan érzékeny jeleneteiben, de mindig igazi művészi temperamentummal szólni a közönség szivéhez. Tehetsége azonban még ekkor sem tudott utat törni magának s már-már elkallódik, ha a véletlen Brüsszelbe nem vezeti, hol egyszerre, szinte váratlanul elért jelentékeny sikerek után, végre megszögezte művészi hirnevét.

Brüsszel voltaképen csak provinciája Páris irodalmi és művészeti világuralmának, de oly provinciája, melynek sokat köszönhet a franczia műveltség. A politikai és társadalmi viszonyok nagy kitagadottjai mindig biztos menhelyet s szellemőknek hálás munkakört találtak a belga fővárosban. Hugo Viktor lángelméje itt készült ujabb csatákra egy zsarnok irodalmi közvéleménynyel, itt edzette tollát Rochefort, s itt erőszakolta ki a megtagadott koszorut Franczia-ország egyik legelső zenei tekintélye, Massenet is «Herodiás»-ával. Brüsszel teremtette meg Judicet is Páris számára. Midőn hazájába visszatért s a «Bouffes Parisiennes»-ben legelőször föllépett Vasseur «Le timbale d'argent» czimü operettjében, sikereinek koronája az volt, hogy e magában nem valami jelentékeny művet, egyedül az ő alakitásáért, kétszázszor kellett adni. Nem kevesebb eredménynyel játszotta Offenbachnak nálunk is ismert «Herczegasszonyát», s majd később a Variétés-szinházba téve át működései szinhelyét, 1876-ban, egymásután «Perichole-t», «Les charbonniers»-t és «Szép Helenát», bár ez utóbbiban oly vetélytárs emlékével kellett megküzdenie, mint Schneider Hortense, a vörös haju szépség, kit Páris bálványzott. De Judic igazi érdemeinek koszoruja nem is az offenbachi aera virágaiból fonódott, nem a második császárság raffinált erkölcseinek világából sarjadzott ki, a czinizmus, léhaság, szellem és karrikatura ama sajátságos vegyülékéből, mely akkor az operette és az aranyborju kettős bálványa körül burjánzott. Hogy az ő tehetsége szilárdabb talajra leljen, arra nézve szükség volt előbb a Lecoq és szövegirói által előidézett egészségesebb fordulatra az izlésben, mely naivitással pótolta a gúny hangjait, tősgyökeres népiességgel a divatosság üres feszengését s való és életteljes egyénekkel helyettesitette a császárság idejebeli operettek árnyékvilágának magvatlan torzképeit. Az e nyomon haladt Millaud lett Judic legszerencsésebb szövegirója, s valóban az egészben vagy csak részben az ő tolláből kikerült «Niniche», «La femme au papa», «Lili», «Mamselle Nitouche», «La Roussotte», stb. képezik Judic művészeti pályájának fénypontjait.

Azok közül, kik e nevető, csevegő asszony igazi franczia művészetében fővárosunkban gyönyörködtek, leginkább meg lehetnek elégedve, kik őt a vasárnap délelőtt a redutban tartott matinéen hallották. A «Ne m'chatouillez pas» ragyogó hangfutama, mely a kaczagásnak legtökéletesebb művészetét mutatta be, feledhetetlen lesz mindenki előtt. S pedig ő semmivel sem játszik egyébbel, mint a fejével, mondhatlanul beszédes szemeivel és ajakával. Mindez azonban tökéletesen elég arra, hogy, mint «Lili»-ben is, a franczia társalgás igazi elegánczióját és felülmulhatatlan könnyedségét teljes mértékben érvényre emelje. S ha «Lili»-jében a gyermeteg szendeség bájával ragadta el a közönséget, a matinée-i műsor: «Szenes leány»-ában meg alakitásával lepett meg, mindkét esetben pedig az éneklés művészetének akkora erejével hatott, mely még aránylag csekély terjedelmü hangját is képes volt feledtetni. Csak igazi örömmel vehetjük a szeretetreméltó művésznő-

Schneider Iván fejléce.

Báró Forster Gyula.

Föntartás vagy helyreállítás.

Nem könnyű a fentartás és helyreállítás helyes határait megszabni. Mi a leghelyesebb védelem? Kétségtelenül az, hogy a műemlék eredeti jellegében, úgy amint azt az időktől örököltük, megtartassék. De vajjon a restaurációk megfeleltek-e ennek? Már hosszabb idő óta, különösen Franciaországban, nagy az elkeseredés az építészek ellen, kik a műemlékeket restaurálták. A műtörténészek és régészek fennen hangoztatják, hogy ki véd meg bennünket a restaurátorok vandálizmusa ellen: „Nem látja e senki, hogy régi emlékeinket kijavítva, módosítva, átalakítva, megfosztjuk azokat az ő hangulatuktól és az ő ékesszólásuktól. Nem kell némává tenni történelmünknek eme tanúit; az ő tanításaik hasznosak nekünk és azokat teljes szívünkből meghallgatva, leszünk hívek régi hagyományunkhoz. Sokszor van szó egy idő óta nemzeti művészetről, nemzeti politikáról. Nagyon jól van. Még ha néha e jelszavakat be nem vallható érdekek, vagy szenvedelmek javára használják is ki. Ámde az efölött nyerhető legigazabb bizonyítékok azok, amelyeket multunk szemlélete nyújt nekünk.“ Így szól André *Hallays*, ki a restaurátoroknak sokszor szemére veti a stílus egységének rögeszméjét és a lescurei kis román templomról, melyet alig lehet megismerni a restauráció után, elkeseredve mondja: „A restaurátorok jártak erre, mindent lekapartak. Az emlékből annak lelke elköltözött; kiüldözték azt a kőkaparók“.

Nem talál kíméletre a franciáknál az egész világon elismert tekintély, a restaurátorok pápája, *Viollet-le-Duc* sem, ez a szélestudományú, nagy építőművész, kinek bármily óriási érdemei vannak a műemlékek megvédése körül, mégis restaurációiról — most már mondhatni — általánosan el van ismerve, hogy az épületek eredeti jellegének rendkívül sokat ártottak, mert kiterjedtek az emlékeknek kiegészítésére és egységesítésére is és nem szorítkoztak pusztán azok föntartására. Már pedig, amint Hallays mondja: „E két művelet kényes. Az, ki valamely művet kiegészíteni akar, kettős veszélynek teszi ki magát. Egyrészt az építész-régészeti elfogultságnak engedhet, másrészt félni lehet, hogy a modern praktikus nem bír a hajdani művész kézügyességével“. De Viollet-le-Duc-nak és a többi restaurátornak nagy bűne az ő pretenziójuk, a műemléket egységessé tenni és száműzni abból azokat a díszítéseket, amelyek nincsenek az építmény stílusában.

Magyar Építőművészet
1907. 7. sz.

Már réges-régen ezeket a nézeteket vallottam és másokét, kik a restaurátorok vandálizmusát ostorozták. Iparkodtam is azoknak — amennyire tőlem függött — érvényt szerezni.

Egyik legjellegzetesebb példa erre a *kassai székesegyház* helyreállítása, melynél határozottan azt az álláspontot foglaltam el, hogy annak háromhajós alaprajzát a helyreállítás alkalmából nem szabad öthajósra változtatni azalatt a cím alatt, hogy a középkori építész tulajdonképpen öthajós templomot tervezett és kontár munkások voltak azok, kik az eredeti tervet megváltoztatva, az egyházat háromhajósra építették. *Steindl* Imre szerkezeti szempontból, az épület biztonságának követelményeit hangsúlyozva, ellene volt a háromhajós beosztás megtartásának. *Schmidt* Frigyeshez fordultam, ki a magyar kormánynak a műemlékek ügyében páratlan tudományával, hazánk iránt való szeretettől is lelkesítve, rendkívül becses szolgálatokat tett. Őt kértem meg bíráló gyanánt az archeológiai álláspont megmentése végett.

Schmidt igazat adott, hogy az archeológiai álláspontot védelmeztem és kijelentette, hogy az meg is tartható az épület biztonsága érdekében végrehajtandó bizonyos munkálatok esetén, melyek azonban oly költségeket igényelnek, hogy végeredményben a háromhajós beosztás megtartása sem kerül kevesebbe, mint az öt hajóval való rekonstrukció. Végre a döntés azt eredményezte, hogy az archeológiai szempontnak a restaurátor által hangoztatott szerkezeti és biztossági igények mellett vissza kellett vonulnia.

Így volt más műemlékek helyreállításával is, hol azok védelmének, föntartásának érdeke szemben állott a restaurátorok megújítási terveivel. Pedig nem az a feladat, hogy az építész az ő tehetségét, az ő teremtő fantáziáját a műemlékek átalakítása, megújítása körül ragyogtassa, hanem az, hogy a műemlék stíljének alapos ismeretében az eredeti építész szellemi művét a legnagyobb tiszteletben tartva, szeretettel és minden kitelhető gonddal iparkodjék a műemléket eredeti állapotában megvédeni és föntartani.

A műemlékek bizottsága ismételten hangoztatta, hogy a műemlékek restaurációjánál azok minden részét meg kell tartani és a műemléket eredeti mivoltából kivetkőztető munkálatoktól szigorúan tartózkodni kell. Be kell azonban vallani, hogy a műemlékek megmentése címén azok sokszor elveszítették eredeti jellegüket. Mi jogosítja fel a restauráló építészt arra, hogy például eredeti elrendezésnek a XIII. század alkotását állítva, a XIV., XV., XVI. századok alkotásait halomra döntse, vagy belőlük csak azokat tartsa meg, amelyeket a XIII. századi alkotásra épített feltevéseivel ellentétben mégis megtartani akart. Szabad-e ily címen a régi építész eredeti tervének visszaállítására fektetett kétséges elvből kiindulva, szentélyeket, kápolnákat lebontani és sohasem létezett és nem is szép toronysisakokat építeni? Nem fenhéjjázás-e, ha a restauráló építész, ki a műemléknek soha nem létezett részét, például tornyát kiépíti, jogot igényel a maga számára, mint megdönthetetlen dogmát kijelenteni azt, hogy a torony kiépítését ő úgy tervezi és úgy foganatosítja, mint ahogy azt a középkor építésze tervezte és akarta. A műemlékek megóvása és föntartása a cél és a cél érdekében a legsúlyosabb sebeket ejtjük sokszor azokon.

Csak akkor, ha a régi művek átépítésében a stílszenvedélyekkel fölhagyunk, fogunk a későbbi történet ítélőszéke előtt megállani. A hamisítókat azonban, bármi becsületes is a szándékuk, a jövő gyűlölete fogja elérni.

Ha már most a régi emlékek föntartása iránt tartozó kötelességet a jelen művészeti tevékenység jogával összeegyeztetni akarjuk, akkor önként következnek azok a tételek,

amelyeket eddig is vallottam és amelyeknek a gyakorlatban, amennyire tőlem függött, érvényt szerezni iparkodtam.

Először: a régi műemlékek megőrzésére vonatkozó munkálatok egyedül a műemlékeknek föntartására, tehát egyszerűen biztosítási, védelmi és javítási munkálatokra kell szorítkozniok, akár csak romokról, akár még használatban levő emlékekről van szó.

Másodszor: ha a föntartásra az egyszerű javítási munkálatok már nem elegendők, hanem a sérült, vagy hiányzó részeknek újakkal való pótlása szükséges, e munkálatok teljesen az eredeti stílusnak megfelelőleg akként hajtandók végre, hogy a műemlék eredeti jellege semmi változást se szenvedjen.

Éppen ennél az oknál fogva, ha valamely műemlék részei abban az állapotban, amelyben reánk jutottak, különböző korok különböző stílusát tüntetik fel, azok sértetlenül tartandók meg és a javítási, pótlási s kiegészítési munkák a műemlék illető részének stílusában hajtandók végre. Ugyanez oknál fogva föltétlenül kárhoztatandó az, hogy a restauráló építészek azalatt az ürügy alatt, hogy a műemléket egységes stílre helyezik vissza, annak az idők folyamában más stílben keletkezet részeit az emléknek általuk választott egységes stíljében állítják helyre, vagy újítják meg, vagy éppen végleg lebontják és eltávolítják. Ennek helyt adni csak azon kivételes esetben lehet, ha ezt szépészeti vagy célszerűségi okok, az vagy épület használati célja föltétlenül követeli.

Így például megengedhető, hogy a kassai *Mihály-kápolnához* hozzáépített toldalék, melynek ma célszerűségi oka többé nincs, esztétikai szempontból pedig sértő, lebontassák. Ámde melyik restaurátor lenne oly merész a *gyulafejérvári székesegyház* renesszánsz csarnokát lebontani azért, mert ez a rész is eredetileg román stílusba volt építve.

A műemléknek eredeti építési korában befejezetlenül maradt részei csak abban az esetben építendők ki, ha ezt esztétikai és célszerűségi indok közvetlenül kívánja.

A kiépítés föltétlenül az eredeti stílusban hajtandó végre, mert, hogy példát hozzunk föl, nem lenne-e kegyeletlen, az építészeti megoldás, a szépészeti és művészeti érzés szempontjából a leghatározottabban elvetendő eljárás az, ha a kassai székesegyház déli tornyát, mely Mátyás királyunk alatt befejezetlenül maradt, nem az eredeti kor stílusában, hanem tetszés szerint választott más történelmi stílusban, vagy éppen forrongásban, vajudásban és átalakulásban lévő modern építészetünk ötletszerű formáiban akarnók kiépíteni.

Ha a műemléknek megnagyobbítását, kibővítését azok a használati célok, amelyekre szolgál, okvetlenül szükségessé teszik, természetszerűnek mutatkozik, hogy az új építkezés a műemlék stíljéhez alkalmazkodjék. Nem kell azonban az új építkezést a régi stílustól okvetlenül eltérőleg, a mai építés sajátos felfogásának, sajátos művészetének szellemében végrehajtani.

A műemlékeknek az azokat eredetileg környező épületek kö ül való kiszabadítása csak akkor engedhető meg, ha azt célszerűségi, városrendezési, vagy hasznossági indokok föltétlenül megkövetelik, bár nem tagadhatni, hogy az e cím alatt történt változtatások a műemléknek javára ugyan nem válnak, mint erre nálunk példa a koronázó *Mátyástemplom*, melyre mai környezete vajmi hátrányosan nehezedik.

Íme ezekben foglaltuk össze azokat, miket a műemlékek föntartásánál és helyreállításánál elsősorban szem előtt tartandóknak véltünk.

Steindl Imre K

Mottl János fejléce.

Ney Béla.

Ybl Miklós élete és művei.

A királyi várkert előtti dunaparti tér lombozatai közt, a remek koncepciójú várkerti bazár-sor előtt, egyszerű, de művészi hatású érc-szobor jelzi az *Ybl* Miklós halhatatlanságát. Vele elsősorban építész kartársai s az összes magyar technikusok, de azontúl a magyar társadalom mindama testületei és egyesei is, akik genie-jét és szinte megbecsülhetetlen munkásságát méltányolni bírták, hódoltak szellemének, emlékének.

S ezt a hódolatot *Ybl* Miklós, művészetfejlesztő munkásságának érdemei révén méltán megérdemelte. Mert visszapillantva az ő működése előtti sivár időkre, föltétlenül el kell ismernünk, hogy az építőművészet tudatos és pedig nem csupán a vonalak és idomok többé vagy kevésbbé tetszetős játékában, hanem a monumentális anyagok (faragott kő, vas és cément) és a fölmerült modern szerkezetek észszerű alkalmazásában is megnyilatkozó ápolása itt nálunk, vele, általa kezdődött s hogy ő, a mindjobban bokrosodó építőművészeti fejlődésnek mindvégig, élte fogytáig, vezére, vezetője, ura maradt. Mert habár senki sem állítja és állíthatja is, hogy az *Ybl* művészi egyénisége a nagy világ-mesterekkel, egy Brunelesco-val, vagy Bernini-vel, vagy akár Schinkel-lel egyenlőrangú és működése az építőművészet fejlesztésében amazokéval egyértékű lett volna, érdemei azért mégis oly méretűek, a melyekkel sem hazai kortársai, sem az utána következő, érdemes és fényes sikereket fölmutató modern mestereink még oly értékes műalkotásai is alig versenyeznek. Az *Ybl* működésének értéke ugyanis helyesen nem a szerint mérlegelendő, hogy vajjon kezdeményezett-e valamely újabb stilirányt vagy alapított-e valamely külön, az ő művészi bélyegét magán viselő iskolát, sem pedig, hogy művei, együtt vagy egyenkint, mily magas fokát mutatják a szigorúan vett művészeti tökéletességnek. Az *Ybl* művészi egyéniségének értéke a mi sajátos, hazai, *magyar* szempontunkból és az ő ***korának*** viszonyai szerint ítélendő meg s röviden mondva abban nyer kifejezést, hogy *Ybl Miklós volt az első ma-*

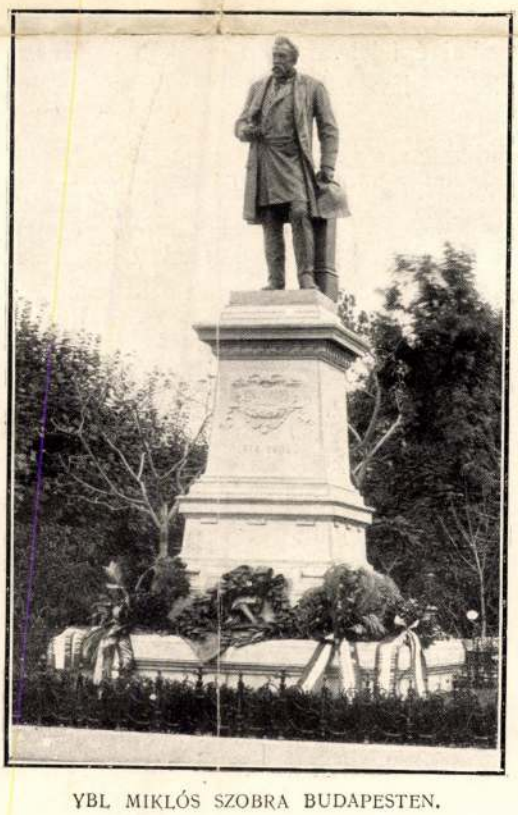

YBL MIKLÓS SZOBRA BUDAPESTEN.

49—50. szám. LXI. kötet. Budapest, 1927 december 18.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: Steindl Imre emlékezete. 305. l. — **Emlékünnep Steindl Imre halálának 25 éves évfordulója alkalmából.** 308. l.

SZEMLE: Németország kislakásakcióját. *Sch. J.* 311. l. — Lincoln-féle hegesztési pályázat szabályai. *Gáti Béla.* 311. l. —

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Nemzetközi építészkongresszus. *K. Virágh Andor.* 312. l. — Kitüntetés. 315. l. — Kinevezés. 315. l. — Halálozás. 315. l. — A gépészeti elektrotechnikai és gyáripari szakosztály ülése. 315. l. — Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály ülése. 316. l. — A Párisi Magyar Diákegyesület utazási osztályának kirándulásai. 316. l.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: A Mérnöki Kamara választmányának 83. üléséből. 316. l. — Hirdetés tagfelvételről. 316. — Elhalálozott tag. 316. l.

Steindl Imre emlékezete.*

FOERK ERNŐ.

Huszonöt éve, hogy *Steindl Imre*, e ház megalkotója meghalt.

Huszonöt év nem nagy idő, de elég idő ahhoz, hogy egy név viselője — kiemelkedve a kortársak tömegéből — alakjával tisztán ragyogjon az utókor elfogulatlan szeme előtt. Elég ahhoz, hogy az utolsó félszázad kérődző építészetében külön váljanak és kijegecesedjenek azok a művészi egyéniségek, akik a maguk egyéni súlyával és az új idők követelte új feladatokkal új lehetőségeket nyitnak a régi történeti stílusok keretein belül is.

Ilyen egyéniség volt *Gottfried Semper*, a drezdai opera építője, *Schmidt Frigyes*, a bécsi Szent István-templom restaurátora és a bécsi Rathaus világhírű mestere, *Garnier*, a párizsi opera tervezője, *Pollák Mihály*, a Nemzeti Múzeum, *Feszl Frigyes*, a pesti Vigadó építője és *Ybl Miklós*, a gyönyörű budapesti Operaház zseniális megteremtője, és ilyen művészi egyéniség volt *Steindl Imre* is, kik egyénenként más és más irányban addig tágították a történeti stílusok száraz és agyoncsépelt merev kereteit, míg kezük alatt új életre keltek és izmosodtak, bebizonyítva ezzel, hogy a történeti stílusok létjogosultsága még nem szűnt meg, sőt az új feladatokkal és új anyagokkal új lehetőségek is nyílnak a stílus továbbfejlesztésére.

A Steindl-család Hatvanból származott Pestre. Ketten voltak fivérek: Ferenc, az idősebbik, az ébredő, ifjú Budapest leghíresebb bútorasztalosa, és Károly, a fiatalabb, ékszerész és aranymíves, a mi mesterünk édesapja.

Steindl Imre Pesten született, 1839-ben, a volt Kígyó-utca 3. számú házában.

A műegyetemet 1859-ben, húszéves korában befejezvén, a bécsi képzőművészeti akadémiára ment, ahol azonban alig egy félévig maradhatott, mert már ugyanaz év decemberében visszahívták a pesti műegyetemre és két évig a mechanikai és gyakorlati mértani tanszék, majd a köz- és vízépítési tanszék mellett mint asszisztens működött.

De a fiatal Steindl már egyszer belekóstolt a magasabb művészi tanulmányokba, előretörő természete nem tűrte többet a nyugodt, magával megelégedett filiszter-életet és csakhamar megint Bécsben találkozunk vele, a felvirágzó Ausztria építészeti gócpontjában, a Ferstel-ek, Hansen-ek, Van der Nüll-ök és Schmidt-ek táborában.

Különösen az utóbbi kettő, Van der Nüll, az operaház színben dúskáló mestere és Schmidt Frigyes, a kőfaragótanoncból lett zseniális gótikus volt nagy hatással a fiatal magyar építészre.

1861-ben Schmidthez iratkozott be az építészeti mesteriskolába és ott is maradt 1867-ig, de egyidőben Van der Nüll mellett színstúdiumokat is végzett és ebből az időből származnak azok a nagyobbára pompéji interiőröket ábrázoló tanulmányok, amelyek előre sejtetik a színekben élő és színekben gondolkodó jövendő nagy építészt.

Még az akadémián, 1865-ben, kap elismerő oklevelet, 1866-ban pedig az akkoriban legnagyobb akadémiai díjat, arany Függer-érmet, magánépületek, illetve emlékszerű épületek tervezéséért.

Itt az akadémián barátkozott össze tanár és tanítvány, mester és kezdő az építészet nagy birodalmában, az ifjú bámulva a nagy mester tüneményes tudását és lebilincselő egyéniségét, a mester megbecsülve a fiatal, törekvő szaktárs ambiciózus szorgalmát és szemmellátható haladását. Ez a barátság egy egész életre szólt, az öregebbik Schmidt 1891-ben bekövetkezett haláláig. Hűen kitartottak egymás mellett jóban és rosszban egyaránt és ez a művészbarátság megtermette a száraz, sablonos gótika soha nem remélt megújhodását, feléledését.

Mint a XIX. század *renaissance*-mesterei, ők is csak úgy tudtak új életet önteni a régmult formákba, hogy egyéni felfogásukkal új tartalommal töltötték meg a régi kereteket, felszabadulva a szobatudós műtörténészek papíroson rekonstruált és régulákba szedett stílszerűségének nyűge alól, *szabadon*, csak művészi lelkiismeretükre hallgatva, alkottak.

Érezzük, hogy ez hús a mi húsunkból, vér a mi vérünkből és messze fölötte áll a régi történeti stílusok meg nem értett és meg nem emésztett formái kopírozásának. Ugyanaz a folyamat játszódik le szemeink előtt, mint amikor a késői renaissance mesterei, szakítva az oszloprendek szigorú szabályaival, szabad egyéni felfogásukkal *új utakat* nyitottak az új lehetőségek felé. *Mert a szabályok* a művészi alkotásokból leszűrődött tapasztalatok összege, bármennyire segítségére vannak a *kezdő művésznek*, épp annyira bénítóan hatnak az életerős, fejlődni akaró szervezetre. — *Igazi* művésznél az érzés veszi át a vezetőszerepet, amely maga alkot *magának* — *magához*, egyéniségéhez illő szabályokat és ezzel szolgálja a haladás, a fejlődés örök törvényeit.

Steindl Imre az akadémia elvégzése után még nem jött haza, Párizsba ment, hogy a gótika hazájában, az új stílus bölcsőjénél tanulmányozza a csúcsíves művészet remekműveit.

Hazatérve, 1869-ben mint helyettes tanár, 1870-ben Őfelsége kinevezése alapján mint rendes tanár foglalja el a m. kir. József-műegyetem középkori tanszékét, melyet 33 éven keresztül — 1902-ig — töltött be.

Tanári hivatását komolyan vette, ha nem is a szó mindennapi, középiskolai értelmében, hanem arról az oldaláról, mely a tanítványban szakbeli előképzettséget, komoly szorgalmat és érdeklődést feltételez. A szónak soha nem volt mestere, nem is ott tanultunk nála, amikor a kiszabott órában a katedrán prelegált, jobban mondva olvasta jegyzeteit, hanem akkor, ha maga köré gyüjtve hallgatóit, egyik növendéke rajztáblája mellett magyarázott és tanított az éppen előtte fekvő feladatból kiindulva.

Még nagyobb mértékben részesedtek hallgatói bő tapasztalata tárházából azokon a felvételi utakon, melyeket szintén mestere példáján felbuzdulva, 1874-től egészen 1882-ig rendezett mindenfelé az országban a

* Emlékbeszéd az 1927. évi november hó 13-án az Országházban tartott emlékünnepélyen.

magyar építészeti műemlékek felkutatására és felvételére. 1874-től kezdve majdnem minden évben elindult egy-egy lelkes csapat élén Vajdahunyadra, majd Szászsebesre, Segesvárra, föl Besztercebányára, Körmöcre, Selmecre, Korponára, a koronázó Pozsonyba, Szentgyörgyre, Bazinra, Nagyszombatra, Jákra, 1882-ben a Szepességre és utoljára a 90-es években Gyulafehérvárra, hogy a műemlékek felvételét vezesse. A felvételek anyagát aztán fel is dolgoztatta és azok részben meg is jelentek.

De bármilyen fontos és jelentős része volt a tanárnak az ifjú építésznemzedék nevelésében, mégis aránytalanul fontosabb ennél az alkotó művész szerepe. — Steindl Imre a gyakorlat embere volt, mindenekfölött az épület célja lebegett szeme előtt és azok a lehetőségek, amelyek az építésznek rendelkezésére állnak. Mélyen át volt hatva attól az igazságtól, hogy az építészet a *megalkuvások, a kompromisszumok* művészete, mert sokkal inkább mint bármely más művészeti alkotásnál, a tervező fantáziája meg van kötve *a cél, az anyag* és a *rendelkezésre álló összeg* hármas béklyójával. Hiába rajzol az építész, hiába száguld a magasba — az anyag, a földi nehézség mindig visszarángatja az adottságok, a lehetőségek birodalmába és ha ismét eltávozik — bármilyen szépen rajzolja meg légvárait —, *papíros-architektúra* marad az örökké és nem viszi előbbre sem a saját fejlődését, sem az építőművészetet.

Steindl Imre ezt az örök igazságot egyszerűen így fogalmazta meg: *Nem jó, ha az építész nagyon szépen rajzol!* Mert — mondja — beleszeret a saját rajzába, elveszti a kapcsolatot a térbeli lehetőségekkel és végül szomorúan tapasztalja, hogy az, ami a papíroson szép és festői, a valóságban lapos, üres és semmitmondó. Az építészet elsősorban *térbeli* művészet, az építészet igazi nagy mesterei: egy Bramante, Michelangelo, Palladio, vagy, hogy a középkorba nyúljunk vissza, egy Vilard de Honecourt, egy Ervin von Steinbach vagy a francia dómok ismeretlen dicső mesterei sohasem a rajzolás művészetében és technikájában keresték ambíciójuk kielégítését, hanem térben, masszában gondolkodtak és alkottak, annyira függetlenül a rajzsíntől és ceruzától, hogy terveiket, sőt még építészeti gondolataikat is kisméretű primitív famodellekkel támogatták alá.

Steindl is csak úgy *írta* a gót stílus jellemző formáit — kaligrafice sem ő, sem mestere nem is tudott rajzolni — és bár mi fiatalok akkoriban nagyon büszkék voltunk rajzbeli tudásunkra, most — öregedő fejjel — a sok tüneményesen felívelő és szomorúan lehanyatló pálya megfigyelése után hajlandók vagyunk az öregek megállapítását teljes egészében elfogadni.

Mesterünknek nagyon kevés rajza maradt ránk. — Sajátkezű rajzainak legtöbbje az országház, a kassai dóm és az erzsébetvárosi templom belső berendezésére készültek, ezek is csak vázlatosan — munka közben — és boldog vagyok, hogy egyiket-másikat megmenthettem az enyészettől.

Építészeti tevékenységét 1869-ben kezdte, mikor megbízták az új (Váci-utcai) városház építésével. Ez az első műve gót stílusban indult és csak építés közben — felső parancsra — kellett átrajzolnia, renaissance formákban el is készült 1875-ben. Homlokzata, de leginkább a lépcsőháza mutatja a fiatal építész önálló, egyéni fölfogását, a közgyűlési terem pedig egyike legszebb belső architektúráinknak.

Sok kisebb-nagyobb tervezés mellett — gróf Andrássy Gyula, gróf Nemes Ábrahám családi mauzoleuma, a budai Kereskedelmi és Iparbank, Agorasztó Miklós és Lyka Döme bérháza, Rakovszky Géza és Karagyorgyevics Mihály herceg kastélya, a Margithíd hídfői stb. — nevesebb alkotásai: 1875-től 1877-ig építi gróf Gyulai Sámuel krisztinavárosi mauzoleumát még a szigorú gótika formáiban és 1880—81-ben az Állatorvosi Főiskolát szélesen elterülő színtéglahomlokzatával. Ebben az évben végezte a debreceni Bika-szálló átalakítását is.

Már 1876-tól kezdődően és folytatólagosan 1879-ig tervezi és 1881—1882. években föl is építi a királyi József-műegyetem Múzeum-körúti központi épületét, ezt a nemes renaissance téglahomlokzatot, mely sárgapirossávos homlokzatával és a főlépcsőház igazi renaissance-szellemben tartott groteszk festményeivel általános feltűnést keltett.

Már akkoriban fel-felbukkant a céhbeli vakolatmestereknek az a fitymáló, érdemeket lekicsinylő megszólása a zárkózott mesterrel szemben, mely később következetesen ismétlődve annyira elkeseríttette és idő előtt elszólította a csak a családjának élő, beteges, érzékeny mestert.

De emellett sűrű elismerésben is van része. 1871-től tagja a képzőművészeti tanácsnak, 1872-től a műemlékek országos bizottságának, 1873-tól a budavári főegyház építő-bizottságának stb., 1873-ban a bécsi, 1878-ban a párizsi világkiállításon aranyérmet nyer, 1878-ban a francia közoktatásügyi miniszter az *officier d'académie française* címmel tünteti ki és ugyanabban az esztendőben Őfelsége építészi tevékenységének elismeréseül a Ferenc József-rend lovagjává avatja.

Az 1872-ben alapított Műemlékek Országos Bizottságának munkájában elejétől fogva hivatottan és tevékenyen résztvesz: ő vette át Schultz Ferenctől, a korán elhunyt zseniális Schmidt-tanítványtól Vajdahunyad várának rekonstrukcionális munkáit és vezeti az építést 1874-ig. 1876-ban a szegedi ferencrendiek templomán dolgozik, 1877-ben pedig — Schmidt Frigyes ajánlatára — a kassai dóm terveit készíti és a helyreállítási munkálatokat vezeti 1896-ig, amikor a millé-niumi ünnepségek alkalmával a templomot ünnepélyesen felszentelték.

1878-tól a bártfai és máriafalvai templomot restaurálja, 1900-ig az iglói templom gyönyörű tornyát építi.

Steindl Imre e restaurátori munkálkodását is a gyakorló építész szemszögéből nézi: kevesebb súlyt vet az archeológus sokszor kicsinyeskedő, konzerváló hajlamaira, mint az alkotó művész formai készségére, mely a műemléket mint egy magában kész, zárt egészet tekinti és nem szívesen látja sem szerkezeti, sem formai hiányosságát. Ez a felfogás az, amely minden időben a kor szellemében egészítette ki a használatban levő emlék hiányait, mely egészséges érzésével sans gêne beleállította a gót templomokba a barokk és rokokó oltárokat, és mely messze esik attól a nagyképű, de rövidlélekzetű purizmustól, mely a mult század közepe táján könyörtelenül eltávolította a nem stílszerű, tehát nem az építés korából származó részleteket, és ezzel a stílszerű helyreállítással tönkretette legszebb történeti emlékeinket.

Elrettentő példának csak a pozsonyi dóm kifosztott, sivár belsejét idézem lelki szemeik elé.

És jóllehet akadtak (és mai nap is akadnak) egyesek, akik mesterünknek szemére vetették, hogy a kassai dóm és egyéb restaurációs munkáiban túlságosan önállóan — ők úgy mondják: *önkényesen* — járt el, mégis azt hiszem, nem akad művészember, de azt hiszem tárgyilagosan gondolkodó művelt ember sem, aki a *kassai* dóm gyönyörű homlokzatát és gazdag belsejét, a *máriafalvai* kis bijout, vagy az iglói templom karcsu, elegáns tornyát nélkülözni szeretné, — csak azért, mert egyesek véleménye szerint a régiek esetleg másképen csinálták volna. Úgy vagyunk ezzel is, mint minden más művészi kérdéssel: mindig attól függ, hogy kinek a kezébe kerül valami feladat: ha művészember az illető, meg fogja oldani a kor szellemében, akármilyen stílusban is, ha pedig nem művész, akkor egy egész bizottság hozzászólása sem segíthet rajta.

Steindl egyénisége és formakészsége ezekben a restaurációs munkákban mindjobban megizmosodott, úgyhogy 1882-ben, az újabbkori magyar építészet legnagyobb feladatát, az új Országház tervpályázatának kiírása teljesen vértezetten találta.

Az új állandó Országház terveinek beszerzésére a törvényhozás elhatározásából nemzetközi tervpályázatot hirdettek, mely 1883-ban február elsején járt le és

amelyre 19 pályamunka érkezett be. Ezen a pályázaton Steindl Imre gótikus terve a négy, első díjjal kitüntetett tervek közt szerepel.

Már akkor is hallatszottak ellenző hangok és csodálkozó vélemények afelett, hogy miért éppen gót stílusban építsük az új országházat? Hisz erősen benne voltunk az Ybl mester által feltámasztott és zseniálisan interpretált renaissance gondolatkörében.

Sokat vitatkoztak a neogótika jogosultságáról, a középkori stílusok szakrális jellegéről, a renaissance monumentális hivatottságáról, míg végül Schmidt Frigyes, a bécsi mester modern-gót alkotásai és gróf Andrássy Gyula volt miniszterelnökünk londoni visszaemlékezései abban az irányban döntötték el a kérdést, hogy mint a londoni themseparti parlament, a magyar állandó Országház is gót stílusban épüljön meg a Duna partján.

Tehát Steindl Imre kapta a megbízást az új Országház felépítésére és 44 éves korában, fiatalos lelkesedéssel, lankadatlan munkakedvvel látott hozzá az építési tervek elkészítéséhez. Megállapodtak a programmban, az alaprajzi elosztásban és az előre látható költségekben, melléje adtak egy soktagú építőbizottságot — és 1884-ben, a szentesítés elnyerése után, hozzáfogtak az építkezéshez.

A programm szerint külön ülésterem kellett a képviselőknek, külön a főrendiháznak, külön helyiség a delegációnak és külön nagyobb terem azokra a különleges alkalmakra, amikor a főrendiház és képviselőház együttesen ünnepi ülést tartanak.

Ezt a feladatot a mester mind alaprajzban, mind felépítésében *mesterien* oldotta meg.

A szent korona szimbóluma, a kupola, dominálja, összefogja, egyesíti a jobbra-balra szintén kiemelkedő főrendiház és képviselőház tömegeit, míg a delegáció — mint az országgyűlés egy külön, kiküldött szerve — *elkülönítve*, a palota városfelőli részén talált elhelyezést. Az alaprajz eszerint középső, kupolával hangsúlyozott tengelyből kiindulva, jobbra-balra szélesen elhúzódik, hogy így helyet adjon a fönt említett helyiségeken kívül szükséges hivatali és mellékhelyiségeknek is; a város felé messze kiugró szárnyat csak később, az impozánsan elgondolt főlépcső kedvéért iktatta be. Nagyon szerencsés volt Steindlnek az a javaslata, hogy az eredetileg bent a térre tervezett épületet a Duna partjára ugratta ki, úgyhogy teljes hosszában a víz tükrében fürdik, a hajón érkező idegennek felejthetetlen, örök emlékezetébe vésődő látványt nyujtva.

Ami az épület stílusát illeti, erről maga a mester 1898-ban a Magyar Tudományos Akadémián tartott székfoglaló beszédében így nyilatkozott:

... én az új Országháznál nem akartam új stílust teremteni... hazánk flóráját, mezőink, erdőink és rónáink virágait akartam stilizálva alkalmazni — nemzeti szellemben, a gót stílus kereteiben...

Ebben a pár szóban van lefektetve a mester egész művészi hitvallása: nem akart új stílust csinálni, nem tartotta megengedhetőnek a kísérletezést egy ilyen — évszázadokra szóló — emlékmű megalkotásánál, azért ragaszkodott egy történeti stílus külső kereteihez, azonban azt nem rabszolgaiasan kopírozta, hanem abban a szabad, szuverén formában alkalmazta, mint azt híres tanítómestere, Schmidt Frigyes is kezdeményezte.

Steindl — úgy mondhatjuk — tovább fejlesztette mestere formakörét, mert míg egyrészt szigorúbban alkalmazza a külső architektúra részleteit, másrészt szabadabban, festőiebben formálja a belsőt, mert jelentős, sőt döntő szerepet biztosít a színnek. — Ha Schmidt művészetében nélkülözünk valamit, ha van, ami nem egészen elégíti ki a modern ember lelkivilágát, az a színtelenség, jobban mondva a színek bágyadtsága, amely mind a bécsi Rathaus interiőrjében, mind templomainak belső kiképzésében — még az egyébiránt elég színes pécsi dómban is — kijózanítóan hat a szemlélőre.

Itt látom én mesterünk egyéniségének legsajátosabb és legjellemzőbb megnyilatkozását.

Ő mindig színben gondolkodik és nemcsak a belsőben, hanem a külsőben is érvényre juttatja, ősi jogaiba beiktatja a színt. Amíg Schmidt minden építkezésében tisztán a forma, az architektúra érvényesül, addig tanítványa, a mi Steindlünk, színesen látja, színben érzékelteti a szerkezeti formákat is és így közelebb áll az olasz emlékek színpompájához és egyszersmind a mi modern felfogásunkhoz. Ezért is az ő országházi kupolája, színes márványaival, színes királycsoportjaival, színes ablakaival és márványpadozatával, csillagboltozatának gazdag színpompájával méltán helyezhető a polichromia mesterművei közé.

De legfeltűnőbben nyilvánul meg az ellentét mester és tanítvány között, ha a bécsi Rathaus főlépcsőjét az Országház díszlépcsőjével hasonlítjuk össze. Az ott aránylag rövid lépcsőkarokból, többször ismétlődő fordulókkal szerkesztett lépcső itt széles, hatalmas egykarú lépcsőzetté tágul, mely átboltozásában is engedményt tesz az új kor szellemének, amennyiben a gót bordázatot csak oldalt alkalmazza, közepében három részre osztott tükrében pedig helyet teremt Lotz mester freskóinak. A kétoldalról pazarul világított gyönyörű márványcsarnok könnyed díszítéséről mondja Steindl a fent említett székfoglalójában: *... a belső díszítésben Raffaelt követtem: miként ő a thermák festői motívumait a renaissance szellemében alakította át, ugyanígy én is ezeket a motívumokat a gót stílus szellemében óhajtottam alkalmazni.*

És valóban, gondolható-e könnyebb, kifejezőbb dísz ezekre a szerkezetileg is merészen elgondolt boltmezőkre?

Ezzel szemben a lobbyk süveges dongaboltozatát festett architektúrától keretezett lebegő freskókkal, a két ülésterem márványloggiáktól határolt belsejét pedig könnyed famennyezettel zárja le és ezzel nagy tömegek tanácskozására komoly, nyugodt, de egyszersmind szellős, levegős teret alkot.

Színesen vannak megoldva a folyosók, lépcsők, de még az udvarok téglahomlokzatai is. A felső frízben, csúcsívben zárt mezőkben látjuk kék alapon a magyar Alföld egyes jellemző növényeit plasztikus, színes majolikában és színes majolikából, illetve úgynevezett grés anyagból készült a felette elhúzódó, felsőolaszországi példákra emlékeztető pártadísz is.

Ami az Országház külső megjelenését illeti, nem lehetünk eléggé hálásak idősb Andrássy Gyula grófnak, hogy fölismerve az embrióban a későbbi ragyogó főnixmadarat, törhetetlen energiával ragaszkodott a fiatal gót mester tervéhez: őneki köszönhető, hogy a főváros szívében, a magyar Duna partján emelkedik ma az a loggiás, csipkés, megkövesült szimfónia, mely minden egykori ellenkezés és megszólás ellenére is ma mint a magyar államiság szimbóluma ott szerepel a bélyegen, bankjegyen, plakáton egyaránt és ország-világ előtt hirdeti a magyarság államalkotó és kulturális hivatottságát.

Azt mondja egy jónevű magyar műtörténész nemrégiben megjelent könyvében, hogy az Országház alaprajza barokk és hogy a kupola mellett elrendezett két tornya templomszerűvé teszi a külsejét.

Nem tudom, kritika akar-e ez lenni, vagy csak szerény egyéni vélemény: de akárhogy legyen is, én úgy érzem, hogy ez a koncepció a lehető legszerencsésebb, mert hosszú, elnyújtott homlokzatával a legtermészetesebben hozzásímul a Dunapart széles, nagy vonalához. És az épületnek gazdag tagoltsága se nem barokk, se nem renaissance, hanem *modern* vonás, mely szervesen az alaprajzból kifejlődve, külsőben is hangsúlyozza az egyes részek rendeltetését, holott a barokk és a renaissance sokszor a külső kedvéért elhanyagolja a belső beosztás hangsúlyozását. A sok égbenyúló fiálé, torony és tornyocska viszont koncesszió a gótika szellemének és én a magam részéről *ezen a helyen* — a hatalmas Duna partján — ezekből egyet sem szeretnék

nélkülözni... Nem is szólva a kupola végtelen finom, bájos vonaláról, mely a gótika birodalmában nem leli párját és melyhez hasonlót csak a mohamedán építészetben, a kairói kalifasírokban találunk.

Steindl Imre életművének, a modern magyar építészet eme chef d'oeuvre-jének befejezését már nem érhette meg.

1896 őszére, az ezredév ünneplése alkalmára annyira elkészült a külső, a főlépcsőház és a kupola, tehát a tulajdonképeni reprezentációs helyiségek, hogy a törvényhozás mindkét házának együttes díszülését a szent korona, Őfelsége a király, a királyné és az uralkodóház összes tagjainak jelenlétében meg lehetett tartani, amikor is a honalapítás ezeréves emlékét törvénybe iktatták és kőbe rakták.

Már egy évvel korábban, 1895-ben, a *brit építészek királyi társulata* tiszteleti és levelező-tagjává választotta, 1898-ban tartotta székfoglalóját a Magyar Tudományos Akadémián mint levelező-tag, míg az 1900. évben érte a magyar művész számára elérhető legnagyobb kitüntetés, a *Pro litteris et artibus*-érem adományozása.

Ekkor már nem nagyon élvezhette a feléje forduló kegy melegítő sugarát; beteges volt, visszavonultan élt családja körében. Már 1892-ben, nemsokára első és utolsó olasz útja után érte az első figyelmeztetés gyönge hüdés formájában, ami azonban nem akasztotta meg a mestert szorgos munkájában, sőt inkább siettette: hisz hátra volt még az egész belső, a ragyogó színes álom megvalósítása, amelyre új lelkesedést, inspirációt szedett magába éppen olaszországi útja alkalmából.

Különösen Firenze volt az, mely mosolygó egével, középkori tradícióival és könnyed, korai renaissance szellemével rokonhúrokat pengetett meg a művész lelkében. Már akkor is és azóta többszörösen is hangoztatta szűkebb családja körében: hogyha majd kész lesz a parlament, oda mennek, ott töltik majd mindig a téli hónapokat.

Vágya már nem teljesülhetett...

Majdnem minden évben elzarándokolt Gasteinbe, Karlsbadba, élete utolsó éveiben pedig Mária-Grün balzsamos levegőjében keresett enyhülést egyre súlyosbodó bántalmai ellen.

Testi szenvedései mellett azonban még bántóban hatott az amúgy is pesszimizmusra hajló érzékeny lelkére az a sok tényleges és néha csak képzelt kritika és mellőzés, mely őt élete utolsó éveiben érte, az a sok alattomos és rosszakaratú tűszúrás, mellyel a középszerűség bajnokai unos-untalan bántották a visszavonultan, magának élő kollégát.

Nagyon fájt neki, a vérbeli gótikusnak, a gótikus Országháza megalkotójának, hogy egész pályáján nem jutott osztályrészeül templom, istenháza, minden építészet legmagasztosabb feladatának megvalósítása, — és még jobban fájt, mikor aktuálissá vált az erzsébetvárosi plébániatemplom építése és a főváros akkori gazdáinak nem volt szíve ahhoz, hogy őt egyszerűen megbízzák az új templom építésével, hanem a liberalizmus tetszetős köpönyegével takarózva, nyilvános pályázatot írtak ki a tervek beszerzésére. De ha fájt is, fiatalos ambicióval nekiállott az őt, mint gótikust izgató feladatnak és nem egy, de öt tervvel pályázott, mert ezt a templomot meg akarta kapni, meg akarta mutatni, hogy milyennek gondolja a modern gót istenházat. És meg is kapta. Egész életét öntötte a munkába és tényleg nem is képzelhetni barátságosabb, világosabb belső templomteret, mint ezt az arányaiban is nemes és monumentális csarnokot.

Fájt, mikor a kassai dóm helyreállítási munkái a templom ideiglenes felszentelése után abbamaradtak, a tervezett második torony pedig nem épült föl, sőt egyes jóbarátai és jóakarói azzal bosszantották, hogy ez a torony nem méltó egy Steindlhez stb.

Fájt, mikor az 1900. évi párizsi világkiállítás alkalmával kiküldött országház rajzait „Hors concours" helyett — amint ő kívánta — a többi közé sorozva „arany éremmel" tüntették ki akkor, amikor, mintegy iróniából, tanítványait holmi kiállítási kulissza-architekturáért a „Grand Prix"-vel tüntették ki. Különösen ez az utóbbi botrány annyira bántotta a beteg mestert, hogy az elküldött érmet el sem fogadta — visszaküldötte.

Mindezen gyöngédtelenség betetőzéséül akkor, amikor az új Magyarország legmonumentálisabb épületét átadták rendeltetésének, amikor méltán és joggal várhatta a betegeskedő mester nemzetének elismerését és köszönetét, épp azok kritizálták legkíméletlenebbül honfitársuk világraszóló alkotását, akik maguk kicsinyes napipolitikus rövidlátásukban meg nem látták, meg sem értették azt a nagy gondolatot, mely a magyarság vezetésére hivatott kulturáltságát, politikai rátermettségét és művészi önállóságát az egész világ szemeláttára demonstrálja.

1900-ban, két évvel a halála előtt, újra hűdés érte az Országház építési irodájában — úgy kellett hazavinni. Akkortól fogva sohase tudott teljesen felépülni, bal szeme meg is merevedett és hosszadalmas kezelés után sem jött rendbe. Szívós természete azonban még akkor is dacolt a kórral, s szellemileg még frissen vezette az Országház belső kiképzését, egészen az utolsó napokig.

Amikor 1902 augusztusában visszatért Mária-Grünből, ahol másodszor és hiába keresett enyhülést, már be sem járt többé az irodába.

A Svábhegy balzsamos levegőjében, szerettei közt töltötte utolsó napjait, ott is halt meg augusztus 31-én.

Steindl Imre nem szerepelt a fórumon. Keveset beszélt és legkevesebbet a művészetéről, sőt mintha kerülte volna ezt a témát, amelyről mások — és különösen azok a szájművészek, akik soha semmit sem alkottak — olyan sokat és olyan belső lendülettel tudnak szónokolni. De ha belemelegedett, ha érezte, hogy aki hallgatja, vele is érez és nemcsak tetteti az érdeklődést, akkor kilépett zárkózottságából és juttatott nekünk is belső lelki világa kincseiből.

Legszivesebben valami aktuális kérdésbe szeretett belekapcsolódni, ahhoz fűzte megjegyzéseit és eszmefuttatásait. Mindig a szerkezetből indult ki, és jóllehet nem szerette a végletekig kihasznált szerkezeti lehetőségeket, mert — mint ismételten hangoztatta — *nyugodtan akar aludni*, mégis elsőnek ő vitte bele a magyar gótikába a tágas, szellős belső tereket, az olaszos térhatást, éles ellentétben a német gótika magasratörő szűk pillérállásaival, homályos belső helyiségeivel. Ebben a tekintetben igazi modern építész volt, méltó tanítványa nagy mesterének.

Steindl Imrét kortársai nem igen ismerték, nem is igen járt közéjük, mert nem kereste a társaságot, amit pedig az emberek nagyon nehezen bocsátanak meg, büszkeségnek vesznek — holott az ilyen nehéz természetnek belső szükséglet a lelki magány: abból merít erőt, ihletet az alkotáshoz.

Mi, akik közelebbről ismertük és ezért szerettük is a mestert, akik vele dolgoztunk és betekintést nyertünk belső lelki világába, tudtuk, hogy zárkózott, szófukar természete mögött meleg szív dobog, mely minden szépért és jóért lelkesedni tud. Nem is lehetett másképp, mert a művészet — minden művészet — csak a benső érzésekből táplálkozik, melegen érző szívből fakad: *hideg*, számító ésszel legfeljebb csak *mesterkedésre* telik.

Hogy pedig Steindl Imre művész volt, bizonyság rá élete koronája, az új Országház, a magyar művészi tudás reprezentativ alkotása, minden idők egyik legsikerültebb építészeti remeke.

Dicsőség nevének!

Emlékünnep Steindl Imre halálának 25 éves évfordulója alkalmából.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mult hó 13-án díszes ünnepély keretében, nagyszámú rokonérző közönség részvételével hódolt egyik volt kiváló tagja emlékének. Huszonöt éve annak, hogy Steindl Imre építőművészt, az Országháza alkotóját örök nyu-

Ráillik ez Steindl Imrére is. Ha emlékét keresik, tekintsenek körül a Kossuth Lajos-téren, lépjenek be az Országház épületébe és meg fogják tudni, *ki volt Steindl Imre.*

Hekler Antal egyetemi ny. r. tanár megemlékezése a Magyar Tudományos Akadémia nevében:

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

A Magyar Tudományos Akadémia hódolatát hozom Steindl Imre emlékének.

Leonardo da Vinci és Goethe hitvallása szerint az alkotó munka az, ami által az emberi szellem legközelebb jut Istenhez és részesévé lesz a halhatatlanságnak. Steindl Imre ezeknek a halhatatlanságba szárnyaló alkotó szellemeknek sorába tartozott.

A művészettörténeti kutatás ma már — nagyon helyesen — megállapításainál és értékítéleteinél nemcsak a korszakok, hanem a generációk problémáit is figyelembe veszi. Aki Steindl Imre működését és alkotásait igazságosan akarja megítélni, annak nem szabad megfeledkeznie arról, hogy annak a nemzedéknek, melyhez ő tartozott, a történelmi eklekticizmus volt a vezérlő csillaga. Ennek a jegyében születtek meg a XIX. század legjelentősebb építészeti alkotásai: a párizsi opera, a bécsi városház és a schwerini kastély. A művészek legtöbbje tanulmányokon és műemlékrestaurálásokon edzett alkotóképzelettel a mult nagy történeti stílusainak föltámasztásán fáradozott, egy kisebb, merész csoport pedig a hagyományos alapokon új stílus kifejlesztésével kísérletezett. E próbálkozások szomorú meddőségének legnagyobbszerű történeti példája az a pályázat, melyet II. Miksa bajor király 1851-ben iratott ki s melynek sivár eredményei ma is még ott kísértenek a Maximiliansstrasse mentén.

Steindl Imre, amint azt akadémiai székfoglalójában kifejezetten is hangsúlyozta, nem akart új stílust teremteni, viszont azonban a mult nagy történeti stílusainak szolgai föltámasztásával sem érte be. Mint kongeniális mestere, a bécsi városház építője, Friedrich von Schmidt, a budapesti Országház építésével ő is megmutatta, miként lehet a gótikát a modern élet igényeinek és követelményeinek megfelelő új elgondolással a világi építészet legnagyobbszerű feladataira is felhasználni. Steindl Imre a budapesti parlament épületével oly monumentális alkotást teremtett, mely nemcsak a magyar építészet történetének, hanem Budapest városképének is minden időkre meghatározó tényezője fog maradni. Talán nem véletlen, hogy a magyar országgyülés palotája külső képében is büszke hirdetője a nemzet történeti öntudatának s a hagyományokhoz való ragaszkodásnak. S éppen ez a mult hagyományaiban gyökerező alkotószellem az, mely előtt a Magyar Tudományos Akadémia a mai napon újra meghajtja a kegyeletes elismerés zászlaját.

Kertész K. Róbert h. államtitkár megemlékezése a Műemlékek Országos Bizottsága nevében:

József nádor és I. Ferenc József korszaka a háború kitöréséig, Magyarország újabbkori történetének az a korszaka, amelyben a nemzet önhibáján kívüli mulasztásait a kulturális élet terén mérföldekkel mérhető lépésekkel sietett pótolni. Ebbe az időbe esik a műemlékügy jelentőségének felismerése és azon keresztül is a történelmi mult és a nemzeti eszme konzerválására való törekvés.

A kultúrnemzeteket megelőzve 1871-ben kormányrendeleti, 1881-ben pedig törvényhozási úton gondoskodtak a műemlékek védelméről. A törvényadta lehetőségen felül azonban a gondviselés akaratából voltak itt olyan egész férfiak is, kiknek művészi rátermettsége és szaktudása a rekonstruáló alkotó munkát megindíthatta. Ezeknek a sorában kiemelkedő helyet foglal el Steindl Imre. Steindl Imre kora ifjúsága óta szeretettel foglalkozott a magyar műemlékek ügyével. Mint számos felvételi munka elvégzője, egyik úttörője volt Magyarországon a műemlékek teljesen szakszerű, tudományos felvételének. Steindl Imre a Műemlékek Országos Bizottságának alakításától 1902-ben bekövetkezett elhúnytáig fáradhatatlan, aktív tagja volt.

Ragyogó történelmi multunk gazdag korából ránkmaradt egyik legkiválóbb emlékét, a kassai Szent Erzsébet-székesegyházat az ő nemes tudása és kész művészete állította vissza régi fényének teljességébe, az ő korában Európa-szerte elfogadott tudományos elvek szigorú szem előtt tartásával. A budapesti belvárosi plébániatemplom szentélye, a máriafalvai templom, az iglói nagytemplom és számos más műemlék helyreállítása az ő műve. A vajdahunyadi vár rekonstruálására nagyszabású terveket készített, fájdalom, a helyreállítási munkák nem egyeznek az ő intencióival.

Mint alkotó művész megteremtette az ország legjelentősebb épületét, az Országházat és ma már ebben is, nemzeti kultúrkincsünk egyik remekében, műemlékeink egyik legjelesebbjét őrizzük.

Steindl Imrét a műemlékek szuverén ismerete és lángoló szeretete avatta a magyar műemlékvédelem ügyének egyik vezető egyéniségévé és ugyancsak ezek a tulajdonságai képesítették benne az alkotóművészt örökbecsű építészeti emlékművek megteremtőjévé.

Mindezért mai emlékünnepén hálás örömmel jelenik itt meg a Műemlékek Országos Bizottsága, amelynek nevében el nem múló kegyelettel hódolok Steindl Imre felidézett nagy szellemének.

Dr. Hültl Dezső műegyetemi ny. r. tanár megemlékezése az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nevében:

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A mai moderneskedő korban le szokás kicsinyleni a XIX. századvégi eklektikus építőművészek működését.

Úgy állítják be ezeket a mestereket, mintha csupán a meglevő régi motivumok permutálásából és variálásából akartak volna művészetet alkotni anélkül, hogy belső énjükből bármit is hozzátenni képesek lettek volna.

Steindl Imre mestermunkájánál, a magyar parlament épületénél el kell némulnia ennek a téves felfogásnak, mely a nagy mester utolsó éveit is elkeseríttette.

Pár esztendő meghozta számára a teljes elégtételt.

Pedig a művészi alkotás elismerésénél az első huszonöt esztendő a legkritikusabb korszak, a legveszedelmesebb idő!

Az ízlésnek, a divatnak kereke gyorsan forog, különösen a mi lüktető korunkban. Ami ma fent van, az pár esztendő múlva alulra kerülhet.

Sok olyan nagy épületet láttunk belföldön és külföldön, amely mikorra elkészült, már idejét is múlta.

Steindl Imre művének nagy művészi értékét mindenki átérzi, aki az épületet szemléli és falai közé lép.

Meg kell hogy ragadja a világos, szerves rendszer, a tömegek szerencsés csoportosítása, a nagyvonalú kompozició és szerkezet, a stílus egységessége és a polychromia, a szinek csodás pompája, amely tekintetben vele kevés építmény versenyezhet a világon.

A pompás színérzék az a veleszületett tehetség, melyben Steindl Imre túltett kiváló mesterén is.

A szín Isten legszebb ajándéka a természetben! Milyen volna a föld, ha színei nem volnának.

És Steindl Imre mesterien tudott bánni ezzel az isteni ajándékkal.

Amit ő itt alkotott, az nem a szinek lírája, hanem a szinek éposza, nem a szinek akkordja, hanem szimfóniája, valóságos eroikája.

A szineknek és a gazdag formáknak páratlan átérzése jellemzi a mestert és ez vezette végig művészetében.

Ez indította őt a többi művészeteknek szeretetére és nagyrabecsülésére, aminek azzal adta tanujelét, hogy a művészeket legnagyobb mértékben foglalkozatta alkotásánál.

A parlamentépület közel kétszáz figurális szobra, sok menynyezeti és falfestménye tanusítja, mennyire átérezte mestere azt, hogy a művészetek anyjának, az építőművészetnek, kötelessége részt és helyet biztosítani a művészetek összes ágainak, kenyeret adni a művészeknek, alkalmat az egyetemes művészet bemutatására és ezzel teljessé tenni saját alkotásának művészi hatását.

Mint embert, építészt, művészt, műemlékek restaurátorát, mint generációkat nevelő tanárt már ünnepelték a mestert. Én a *Magyar Képzőművészeti Társulat* sohasem szünő hódolatát tolmácsolom a magyar építőművészet e nagy alakja, a tömegek, arányok és formák, a szinek és harmóniák halhatatlan mestere iránt, ki nemcsak a maga emlékét örökítette meg e fényes kövekben, de módot nyujtott a képzőművészek egész sokaságának művészetük kifejtésére, akinek emléke arany betükkel marad felírva Magyarország művészetének történetében.

Steindl Imre dicsősége emelkedőben van, ma fényesebben ragyog, mint 25 év előtt, amikor a nagy mester áldott kezéből kihullott a dicsőségesen alkotó tervező írón.

Neuschloss-Knüsli Kornél megemlékezése a Magyar Képzőművészek Egyesülete nevében:

A férfiú, kinek emlékére ma itt összesereglettünk, sok dicsőséget szerzett hazájának, önmagának, diadalt aratott művészetének, sok lelket hódított meg a művészetnek, melynek erős fegyverekkel felvértezett bajnoka volt.

Hivatott kézzel munkálkodott a magyar nemzeti műveltség fényes templomának megépítésén, tehetségének, művészi géniuszának, lelkének dús javaival nemzeti művelődésünk kincsesházát gazdagította.

Művészi törekvése ellenállhatatlanul hajtotta az igaznak és szépnek keresésére, tehetségének kincseit pazarul szórta szét milliók közt, mégis élete boldogságát nem a külső sikerben, hanem a művészet iránti kötelességtudásban kereste, dicső-

galomba helyeztük; e negyedszázados évforduló adott alkalmat arra, hogy Egyletünk egybegyüjtve tagjait, felidézze és méltassa a magyar építészet eme kiváló képviselőjének örökbecsű érdemeit és dicső emléke felett lerója kegyeletes hódolatát. A nagy művész szellemének felidézése az Országházának, eme legkiválóbb alkotásának tanácstermében és díszlépcsője páratlan csarnokában, mélységes hatással volt minden jelenlevőre. De nemcsak a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet vezetősége és tagjai rótták le ez alkalommal hódolatukat nagynevű kartársuk emléke iránt, hanem az adott alkalommal élve, a nagy művész lelki kiválósága előtt hódoltak ott a kormány és a nemzet képviselői, valamint a tudomány és a művészetek országos szervei is.

Steindl Imre emléke iránti általános tiszteletet az emlékünnepélyen elhangzott és az alábbiakban összegyüjtött megemlékezések tolmácsolják leghívebben.

Buday Béla nyug. államtitkár, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnökének ünnepi megnyitója:

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Mint a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet e. i. elnökének, nekem jutott osztályrészül az a szerencse, hogy Steindl Imre, a magyar építőművészet halhatatlan nagy mestere emlékének szentelt mai ünnepünket megnyissam.

Első kedves kötelességem, hogy üdvözöljem közéletünknek azokat az előkelőségeit, akik emlékünnepünk fényét megjelenésükkel emelni kegyesek voltak.

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Amikor szerencsésnek mondottam magamat azért, hogy a mai emlékünnepet megnyithatom, nem tartalomnélküli üres szólam hagyta el ajkaimat, hanem lelkem benső érzésének adtam kifejezést, mert Steindl Imre nagy egyéniségének és nemes művészetének lelkes tisztelete kora ifjúságomtól kezdve része volt lelki életemnek.

Hogy e személyes nagy tiszteletemnek ez ünnepi alkalommal külön kifejezést merek adni, az nem saját csekélységem túlbecsülésében, hanem abban a meggyőződésemben találja magyarázatát, hogy a magam tiszteletéről szólva, tulajdonképen Steindl Imre száz és száz más tisztelője érzéseinek is visszhangja vagyok.

Ezért érzem boldognak magamat, hogy amikor a kései utódok Steindl Imre halhatatlan emlékezetének ünnepet szentelnek, az ünnepi hangok e szimfóniájában legalább egy igénytelen elnöki megnyitó keretében, mint a nagy chorált megelőző s a chorál hangnemébe és hangulatába bevezető előjáték hangja szóhoz juthatok.

Steindl Imre nagy művészetét és nagy egyéniségét az emlékünnep szónokai — s köztük olyanok, akik mint alkotó építőművészek maguk is várományosai a halhatatlanságnak — nálamnál kétségtelenül hivatottabban fogják méltányolni, mégis legyen szabad e helyről pár szót szólanom arról, mit tartok Steindl művészi teremtőerejében legnagyobbszerű, legjelentősebb vonásnak.

Amikor Steindl Imre az új országház tervpályázatán, merészen áttörve a pályázati feltételek szűk korlátait, megjelent pályatervével, már ez a pályaterv több volt egyszerű művészi álomnál, ez a pályamű, akár tudatosan, akár a nagy teremtők néha öntudatlan intuiciójával, egy nagy nemzeti, egy nagy politikai gondolat hordozója volt.

Steindl Imre országháza az ezeréves magyar alkotmány modern templomának készült; s hála egy öseredeti és a hétköznap szabályain túlemelkedő zseniális magyar államférfiú, idősb Andrássy Gyula gróf, megértő szellemének és hatalmas akaratának: a szabályok korlátait áttörő pályaterv diadalmaskodott s a nagy művész álma megkapta a megvalósítás feltételeit.

Steindl Imrét a legnagyobb boldogság érte, ami alkotót érhet, hatalmas művét, a modern gótika e világraszóló magyar remekét befejezhette, s ha volt lehangoló kritikában is része — hiszen van-e alkotás, amely az ilyesmitől ment maradhat? —, ezeknek pillanatnyi diszharmóniája elenyészett a nagy mű harmónikus, országra, sőt világraszóló sikere mellett.

És ez a siker a magyar nemzetnek oly nagy kincsévé vált, amelynek értéke évről-évre fokozódik. Nemcsak azért, mert a világjáró túristák egyre gyarapodó seregének szemében a parlament palotája, mint Budapestnek egyik legjellemzőbb és világviszonylatban is remekműve, e városnak és ezzel Magyarországnak fogalmával úgyszólván egybeolvad, hanem főként azért, mert ez az épület jelenti a magyar parlamentarizmust; jelentette a békében az integer Magyarországnak, a Kárpátok medencéje népeinek egységes törvényhozását, amelyben (bármint törekesznek is ellenfeleink rágalmai e tényt elhomályosítani) az ország minden nemzetisége zavartalanul kifejezést adhatott vágyainak és törekvéseinek; jelenti most a megpróbáltatás éveiben a törhetetlen reményt, hogy a Kárpátok medencéjének népei a trianoni ököl által egyelőre szétttört természetes politikai egységüket mielőbb ismét meg fogják alkothatni. És ha a magyarok Istenének jóvoltából ez az idő immár közeledni látszik, a lelkek ily átalakulásában, meggyőződésem szerint, nem kicsinylendő része van Steindl Imre remekműve világraszóló szuggesztív hatásának s annak az ékesszólásnak, amelyet Steindl Imre országházának néma kövei fejtenek ki az általuk hordozott nagy, nemzeti és politikai gondolat általános megértése érdekében.

Nemzeti törekvéseket, nemzeti öntudatot egy épület művészi formái közt az egész világ számára minden időkre megérthetően kifejezni: ez sikerült Steindl Imrének, s ez az ő nagy művének legnagyobb értéke.

Ezektől a gondolatoktól és érzésektől áthatva van szerencsém ünnepi ülésünket ezennel megnyitni.

Foerk Ernő építész tanár ünnepi emlékbeszédét a vezető cikkben közöljük.

Möller István műegyetemi nyilv. rendes tanár megemlékezése a kir. József-műegyetem nevében:

Hölgyeim és Uraim!

A *kir. József-műegyetem* nevében vagyok bátor felszólalni, hogy kifejezésre juttassam hódolatunkat *Steindl Imre* emlékének.

Mint tanszékének utóda, műegyetemi működéséről fogok megemlékezni.

Steindl a budai várban elhelyezett Josefs-Polytechnikumnak már akkor hallgatója volt, mikor az oktatási nyelv még német volt, amikor Schnedár János az építészetet még a mérnöki osztályban, *egyetlen tárgyban* adta elő, összefoglalva történelmet, stílust, szerkezetet, egyházi, világi és gazdasági építészetet, tervezést és gyakorlati végrehajtást, mindezt napi két órában.

Az 1860/61. tanévben Steindl ennek a tanszéknek *asszisztense* volt s ebben a minőségben még egy évet töltött el, az 1861/62. tanévet, amikor örömünnepet ült a műegyetem, mert az oktatási nyelv *magyar* lett. Az előadási anyag azonban még további három évig nem változott.

Az 1864/65. tanévben az építészoktatást új tárggyal gyarapították *Műépítészeti tervezetek* címén, 1867 óta *Építészeti műtörténelem, tervezéssel* megváltozott címen. Öt éven át Szkalnitzky Antal ideiglenes tanár látta el ezt a tárgyat a mérnöki szakosztály IV. és V. évfolyamán.

Steindl Imre, aki 1870 február 11-én helyettes tanár lett, Szkalnitzky lemondása után 1870 október 1-én lépett helyébe mint nyilvános rendes tanár. Ő azonban Szkalnitzky tárgyát, az *Építészeti műtörténet II. folyamát* más irányban, kimondottan a *román* és *gót* építészeti stílus ismertetésével adta elő.

Arra az időre esik ez a változás, amikor Bécsben a középkori építészet felélesztésére sikeres mozgalom indult meg, melynek egyik úttörője Heinrich Ferstl műegyetemi professzor, a Votiv-templom építésze, a másik Friedrich Schmidt, a bécsi képzőművészeti akadémia tanára volt, akinek Steindl Imre mindvégig hű tanítványa és követője maradt.

Az építészeti osztály különválasztásának eszméje Steindl tanári működésének első évére esik: kezdetben a mérnöki osztály kebelében *Építészeti tanfolyamot* állítottak fel, utóbb a mérnöki osztálytól teljesen független *Építészeti szakosztály* létesült az 1873/74. tanévben. Ennek szervezésében Steindl is tevékeny részt vett.

Azóta Steindl még jobban kimélyítette a középkori építészet oktatását, három évfolyamra osztván el a tananyagot, 1878/79-től kezdve a következő előadásokkal:

1. a *Középkori építészet alaktana, gyakorlattal,*
2. a *Középkori építészet története és tervezés,*
3. a *Középkori építészet fejlődéstörténete.*

Ezt a tanrendet megtartotta 1902-ben bekövetkezett haláláig.

Hölgyeim és Uraim! Ha ezek után tudni akarják, hogy ki volt Steindl Imre mint tanár, erre — mint tanszékének utóda — én adhatom meg a választ.

Megmondhatom, hogy műegyetemünk sokat köszönhet neki, hogy ő alapította meg a középkori építészeti tanszéket, hogy ő kezdte meg a középkori építészet oktatását, hogy ő rendezte be és saját adományaival gazdagította a tanszék értékes könyvtárát.

De ha tudni akarják, hogy ki volt Steindl Imre mint építőművész, erre nem én felelek, erre minden időre ő maga adja meg a választ *alkotásaiban.*

Hölgyeim és Uraim! A londoni Szent Pál székesegyház építészének, a két század előtt elhúnyt Sir Christopher Wrennek a templom fényes síremlékei közt szerényen meghúzódó egyszerű sírtábláján ez a felirat olvasható: *Olvasó, ha emléket kívánsz, tekints körül.*

ségét, nagyságát csodás tehetségének alapjain becsületes és becses munkával építette.

Nemzeti életünk romokban hever, de a törvényhozás e felséges hajléka, melynek minden ékességét ő adta, rendületlenül áll, mint a magyar nemzet palladiuma. Az emberi dicsőség homályba veszhet, de a művészet örökéletű!

Steindl Imre bevonult a művészet Panteonjába és onnan hirdeti örök diadalát. A Magyar Képzőművészetek Egyesülete soha el nem múló tisztelettel hódol emlékének!

Alpár Ignác műegyetemi tb. r. tanár, építész a Steindl-Céh nevében szólalt fel:

Beszédében Steindlt főképen mint magánembert méltatta, kiemelve, hogy Steindl mindig nagy súlyt vetett a tervező-építész és a kivitelt végző építőmesterek és szakiparosok közötti szoros együttműködésre. Hangsúlyozta, hogy a céh, melynek nevében beszélt, a Steindl-kultuszt és Steindl eme felfogását a mester halála óta ápolja

Az ünnepély befejező akkordja Steindl Imre érc-szobrának megkoszorúzása volt. A Magyar Mérnök és Építész-Egylet elnöke szívből fakadó szavak kíséretében hatalmas babérkoszorút helyezett az Országháza díszcsarnoka közepén álló mellszobor alá. *L—y*

SZEMLE.

Németország kislakásakciója. Mult évi március 26-ról kelt birodalmi törvénnyel 200 millió márka hitelt szavaztak meg kislakásépítési célokra. Ezt az összeget részletekben bocsátják az igénylők rendelkezésére, nehogy az építőanyagpiacon hirtelen és nagy áremelkedések következzenek be. Az építési hitelt igénybe vevő a szükséges pénzt az építkezés előrehaladása arányában, részletekben kapja kézhez. Ha az épület elkészült, a kölcsönt egész összegében betáblázzák. A kölcsönt a hitelintézetek és takarékpénztárak közvetítik s a szerződés ezekkel köttetik meg. A kamat minden mellékköltséggel mintegy 9%. Fenti törvény szerint egy-egy lakás átlagos költsége nem lehet több 5000 márkánál.

A közmunkaügyi miniszter a birodalmi gyűlés által kiküldött bizottság hozzájárulásával *Hämer* Walter építésszel különböző lakástípusokat terveztetett, ezek betartása azonban nem kötelező, csak tájékoztatóul szolgálnak. A lakások 1—4 szobások, tartozékaik: konyha, kamra, kis előszoba (Diele), fürdőszoba klozettel. Egy egy szoba területe legalább 20 m^2, a konyháé 10 m^2 kamráé pedig 6 m^2. A különböző alaprajzokból egy egyszobás és egy kétszobás típust bemutatunk. (1. ábra.) Az egyszobás lakásnál a lépcsőház előrehelyezésével igen célszerű elrendezést nyertek. Átjáró hátul a pincén át van. A kétszobás típus lépcsőháza szintén a homlokzat felé esik. Itt a kéményeknek a lépcsőház mögött való elhelyezésével az előszobában keletkező fülke előnyösen ruhaszekrények elhelyezésére használható fel. Miután egyik szoba a első, a másik pedig a hátsó homlokzatra került, az alaprajzi beosztás minden égtájra egyaránt alkalmas.

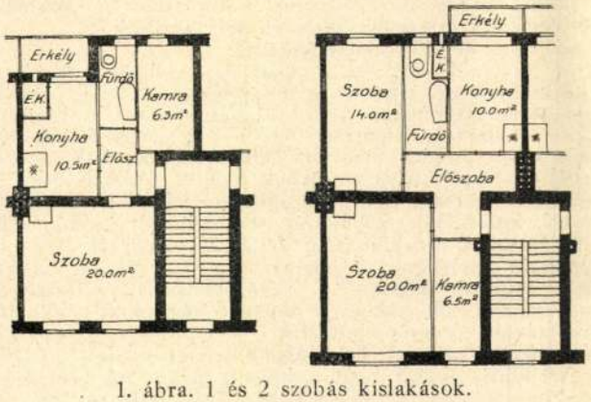

1. ábra. 1 és 2 szobás kislakások.

(Deutsche Bauzeitung, 1926. 43. sz.) *Sch. J.*

A Lincoln-féle hegesztési pályázat szabályai. Lapunkban már hírt adtunk a Lincoln-féle elektromos íves hegesztési pályázatról. Alábbiakban az amerikai gépészmérnökök egyesületének szívességéből közöljük a szabályokat:

1. Mindenki a világ bármely államából pályázhat a díjakra.

2. A pályamunkák két példányban angol nyelven irandók és az amerikai gépészmérnökök egyesületének tanácsához intézendők (Council of The Americain Society of Mechanical Engineers) és a titkárság címére küldendők el (Mr. Calvin W. Rice, Secretary of the American Society of Mechanical Engineers 29 West 39th Street New-York City N. Y.). Mindent két példányban kell küldeni; a címek, mondanivalók, megjegyzések mind angolnyelvűek legyenek. A pályamunka keltezéssel látandó el, hogy biztosan meg lehessen állapítani 1927-ből származó postára adását. Minden olyan pályamunka, amely 1928 január 31-e után érkezik be, a pályázaton nem vehet részt.

3. Mindegyik pályamunkának magában kell foglalnia a szükséges rajzokat, fényképeket vagy más részletes tájékoztatásokat, úgyhogy a pályamunka tökéletesen kifejezze a pályázó javaslatait.

A javaslatok hasznosságát nemcsak az alkalmazásban kell megmutatni, hanem annak lehetséges használatát más kivitellel és más célokkal való kapcsolatban is.

A módszerek várható előnyei és gazdaságossága okvetlen kifejtendő, mivel ez az az alap, amelyen a díjnyertes pályamunkák kiválasztása nyugszik.

4. A javaslatok praktikus voltát a pályamunkából okvetlen meg kell tudni állapítani, mindazonáltal nem szükséges a tényleges alkalmazás teljes kifejtése, ha a használhatóság egyébként nyilvánvaló.

5. A kivitel eredetisége előnyben részesül akár a hegesztésnek alkalmazását, akár a hegesztett részeknek elrendezését illetően. Azokat a kiviteleket, amelyeknek nincs gyakorlati használhatósága, csak abban az esetben veszik figyelembe, ha olyan javaslatokat is zárnak magukba, amelyek egyéb más módon hasznosíthatók, mint ahogy azt a pályázó javasolta. Az íves hegesztés módszere vagy az olyan hegesztő eljárás, amely megjavítja a már meglevő gépeket, avagy kereskedelmileg lehetővé teszi olyan gépek építését, amelyek az eredeti mérnöki gyakorlat alapján nem voltak megfelelők, az ilyen eljárások leírása különösen kívánatos.

6. Nem szükséges, hogy a szerkezet minden része hegesztett fémből készüljön, de szükséges egyes részek vagy több rész hegesztése.

7. A pályamunkákat gépírással kell írni 8½, 11 hüvely nagyságú papiron és amerikai szokás szerint védőburkolatban kell benyujtani (hasonlóan az amerikai szabadalmi leírásokhoz). A pályázó nevét és címét az előlapon kell feltüntetni. A pályamunkák mind a két példánya külön-külön borítékba zárandó, a boríténak külsején a pályázó neve és címe legyen a következő angol megjegyzéssel: *Submitted to the American Society of Mechanical Engineers 29 West 39th Street New-York N. Y. in competition for the Lincoln Are Welding Prize.* A két boríték azután harmadikba teendő és postára adandó. A titkárság minden pályamunka átvételét elismeri.

10. A bírálóbizottság nem merül bele bármely hegesztési készülék elfogadhatóságába sem, ha a hegesztőkészüléket mint erre a pályázatra való pályamunkát javasolják is.

11. A pályamunka benyujtásával a pályázó megadja a jogot, hogy pályamunkáját a gépészmérnökök egyesülete bármelyik kiadványában közzétehesse. Egyik pályázó sem kapja vissza pályamunkáját.

12. A bírálóbizottság döntése végleges.

A 8. és a 9. pont hiányzik; a szövetségi posta ezeknek törlését kívánta, mivel ellentétben voltak a posta üzleti szabályzataival. Tulajdonképen azt tartalmazták, hogy két egyenlő pályamunka esetén azé a pályadíj, amelyik előbb érkezett be, másrészt pedig a pályázóbizottság megtagadhatja a díj kiadását. (Látjuk ebből, hogy az amerikai posta üzletszabályai mennyire kiterjednek a kereskedelmi élet minden terére.)

A bizottság előre is azt javasolja, hogy a pályázaton való részvétel előtt célszerű áttekinteni az irodalmat, amely úgysem terjedelmes. Technikai lapokban mindazonáltal ebben az ügyben elég cikk jelent meg és egyes társaságok sok munkát végeztek ebben az irányban. Maga a pályázatot kiíró cég is adott ki erre vonatkozó füzetet, amely 1½ dolláros önköltségi áron megrendelhető. A könyv címe: *Arc Welding. The New Age in Iron and Steel. The Lincoln Electric Company Cleveland Ohio.*

A pályázat eredményét a gépészmérnökök egyesületének 1928. évi tavaszi közgyűlésén hirdetik ki. Az eredményről az összes pályázók értesítést kapnak.

Messzire vezetne, ha a hegesztés előnyeit felsorolnánk és így röviden csak egypár tulajdonságot említünk meg:

1. A hengerelt acél kb. ötször akkora feszültséget bír ki, mint az öntöttvas és 2½-szer olyan merev ugyanakkora keresztmetszet mellett.

2. Ebből kifolyólag az acélból csak egyötöd rész súlyú anyag szükséges, hogy ugyanazt a szilárdságot kapjuk, mint öntöttvasnál.

3. 40% súlyú acél szükséges, hogy ugyanazt a merevséget érjük el.

4. A hengerelt acél fontonként a vasműben 2 centbe kerül, míg a szürke öntöttvas fontja 6 cent.

5. Az anyagköltséget számítva az acél ugyanolyan szilárdságnál csak $^1/_{15}$ részbe kerül, mint az öntöttvas. Ugyanannál a merevségnél pedig csak 13%-a acél az öntöttvas költségének.

6. Hasonló viszonyszámok számíthatók ki a kovácsvasra és az acélöntvényekre is.

7. A hengerelt acél feldolgozási költsége természetesen változó, hiszen nagyon sok függ a tervező gépészmérnök ügyességétől; a művek nagyrészében azonban fontonként átlag 1 centre vehető fel ez a költség.

A kisebb súly folytán a hegesztett acélszerkezetek egyéb olyan előnyökkel is járnak, amelyek a gyártás költségeit csökkentik.

A hengerelt acél előbb hajlik, azután törik; ez is sok esetben igen előnyös tulajdonság. *Gáti Béla.*

Egyleti közlemények.

Nemzetközi építészkongresszus. A XI-ik nemzetközi építészkongresszust f. évi augusztus hó 29-től—szeptember hó 4-ig Hollandiában: Hágában, Rotterdamban és Amsterdamban tartották meg.

Mielőtt a kongresszus tárgyalásainak ismertetésére rátérnék, az előzményekre vonatkozólag a következőket említem meg:

A világ építészei 1867 óta jönnek össze időközönként közös tanácskozásra. E kongresszusokat a „Comité Permanent des Congrès Internationaux des Architectes" rendezi és készíti elő. Ennek a bizottságnak a székhelye 1927 augusztus 31-ig Párizsban volt. 1867, 1878 és 1889-ben Párizsban, 1897-ben Brüsszelben, 1900-ban Párizsban, 1904-ben Madridban, 1906-ban Londonban, 1908-ban Bécsben, 1911-ben pedig Rómában tartották meg a nemzetközi építészkongresszust. 1915-ben Szentpétervárott lett volna a kongresszus, de ezt a világháború miatt már nem tudták megtartani. A párizsi központi iroda a világháború kitörése után tagjai sorából törölte a központi államok építészeinek kiküldötteit, 1922-ben Brüsszelben azonban újból felvette őket tagjai közé. 1923-ra New-York, Boston és Chicago kérte a kongresszusnak ottani megtartását, de a „Comité Permanent" csak 1925-re határozta el a háború utáni első kongresszusnak összehívását. Ennek az 1925-ös kongresszusnak színhelyéül Hollandiát jelölték ki. A németeknek a Népszövetségbe való, sokáig húzódó felvétele miatt azonban még 1925-ben sem volt célszerű az építészek világkongresszusát megtartani. Végre 1927 február 21-én a „Comité Permanent"-nak Párizsban tartott ülésén elhatározták, hogy 1927 augusztus 29-re Hágába hívják össze az építészek XI-ik világkongresszusát.

A kongresszus rendezőbizottsága s egyben tisztikara is a következőképen alakult meg:

Elnök: prof. dr. Slothouwer, delfti építész.

Társelnök: Joseph Cuypers, roermondi építész, a „Comité Permanent des Congrès Internationaux des Architectes" újonnan megválasztott elnöke.

Főtitkár: Jan Wils, amsterdam-voorburgi építész.

Pénztáros: Steur, amsterdami építész.

Titkárok: C. Six és Pierre Cuypers, amsterdami építészek.

A nemzetközi kongresszusra több mint 200 építész jelentkezett, és pedig legtöbb — mintegy 60 — Hollandiából. Ezenkívül Német-, Finn-, Svéd-, Magyar-, Spanyol-, Francia-, Görög-, Eszt-, Olasz- és Lengyelországból, továbbá az Amerikai Egyesült Államokból, Uruguay, Mexico, Japán, Csehszlovákia, Svájc, Belgium és Luxemburg államokból jöttek építészek a XI-ik világkongresszusra.

Tíz állam, illetve — Hollandiával együtt — 11 ország kormánya, köztük Magyarország is, hivatalosan képviseltette magát a kongresszuson, nemkülönben Warschau főváros is.

A kongresszus megnyitása augusztus 29-én, hétfőn délután 2 órakor, ünnepélyes keretek között folyt le Hágában a Binnenhof lovagtermében (Ridderzaal). Az elnöki tisztet prof. Slothouwer töltötte be. A holland kormányt Slotemaker de Bruine kereskedelemügyi miniszter képviselte. Hollandia kiváló építészei, élükön Berlage építészszel, az amsterdami börze tervezőjével, mind jelen voltak.

Az elnök megnyitó beszéde után Slotemaker de Bruine kereskedelemügyi miniszter szólalt fel és felhívta az idegen kongresszusi tagok figyelmét a megnyitás helyéül szolgáló „Ridderzaal"-ra, mely nemcsak Hága város, de mondhatni egész Hollandia legrégibb építészeti remeke. Vázolta a lovagterem restaurátorának, az elhunyt dr. Cuypers építészneк érdemeit, ki mint a „Comité Permanent"-nak is éveken át tagja, nemzetközi viszonylatban is szolgálta az építészek érdekeit.

A kormánykiküldötteknek és a városok képviselőinek felszólalásai után Slothouwer elnök bejelentette, hogy a „Comité Permanent"-nak a kongresszus megnyitását megelőző ülésén bemutatták Budapest székes főváros tanácsának meghívó levelét, melyben kéri, hogy a következő XII-ik vagy XIII-ik nemzetközi építészkongresszust Budapesten tartsák meg. Elnök a kongresszus nevében kijelentette, hogy a meghívást nagy köszönettel fogadják; az ügyet tárgyalás és döntés végett az erre illetékes „Comité Permanent" legközelebbi ülése elé fogja terjeszteni.

Ezek után Poupinel a „Comité Permanent" főtitkára olvasta fel jelentését a Comité működéséről visszamenőleg 1912-től kezdve, Jan Wils főtitkár informálta a kongresszus tagjait a programmra vonatkozólag, mire elnök a megnyitó ülést bezárta.

A kongresszus tárgysorozatán a következő kérdések szerepeltek, melyeket, a kongresszust megelőzőleg, a Közlöny f. évi június 5-i számában részletesen ismertettem:

A) Nemzetközi építészeti tervpályázatok.

B) Az építészi cím törvényes védelme.

C) A szerzői jog védelme.

D) A tervező- és művezetőépítész (Architecte-conseil), valamint az építést végrehajtó építőmester (Architecte-entrepreneur) viszonya.

E) Az építészet művészi fejlődése 1900 óta.

Ezeket a témákat a kongresszus négy érdemleges ülésben tárgyalta, és pedig:

Első ülésén Hágában az *A)* témát.

Második ülésén Rotterdamban a *B)* és *C)* témát.

Harmadik ülésén Amsterdamban a *D)* témát.

Negyedik ülésén ugyancsak Amsterdamban az *E)* témát.

A kongresszus rendezőbizottsága franciaszövegű füzetet adott ki, melyben közéteszi mindama munkálatokat, melyek a fenti témákra vonatkozólag a különböző országokból előzetesen beérkeztek. E füzetben a következő munkálatok vannak leközölve:

Németországé: mind az öt témára.

Ausztriáé: A) témára (Hofrat Franz Krauss), *B)* témára (prof. Siegfried Theiss), *C)* témára (Hugo George), *D)* témára (Hans Jaksch), *E)* témára (prof. dr. Dagobert Frey).

Dániáé: mind az öt témára. Ezenkívül közli az építészi cím védelmére vonatkozó törvényjavaslat szövegét.

Spanyolországé: az *A)* témára.

Franciaországé: a *C)* és *D)* témára (J. M. Poupinel).

Olaszországé: az *A)* témára, a *B)* témára (Alberto Calza Bini, olasz szöveggel), a *D)* témára (Giuseppe Astori).

Hollandiáé: mind az öt témára. Részletesen, pontonként felel meg a Közlöny f. évi június hó 5-i számában ismertetett kérdőpontokra (Jan Gratama).

Svédországé: mind az öt témára.

Az alábbiakban kivonatosan ismertetem az egyes témáknak tárgyalását. A tárgyalások alapjául a beküldött munkálatok szolgáltak, melyekre a felszólalók sok esetben hivatkoznak.

A) téma: Nemzetközi építészeti tervpályázatok.

Elnök: *Jan Wils*, holland építész.

Közli az elnök, hogy H. P. Cart de Lafontaine, Anglia részéről kijelentette, hogy az angol építészek az 1911. évi római kongresszus határozatain nem kívánnak változtatni. Elnök felolvassa Svédország jelentését, melyben a svédek közlik, hogy országukban minden nagyobb állami építkezésre országos tervpályázat volt kiírva s ezeknek a pályázatoknak eldöntésénél a zsűri többsége hivatásos építészekből állott; a nyilt pályázatok intézménye Svédországban jól bevált és előmozdítja ott az építészek érdekeit és az építészet fejlődését.

Gohbert (Belgium): Bejelenti, hogy a „Société centrale d'architecture de Belgique" a Népszövetségnél protestált ama forma és mód ellen, ahogy a népszövetségi genfi palota tervpályázatának kérdését elintézték.

Hendrickx (Belgium): Felolvassa a belga tiltakozó irat szövegét. Azt állítja az irat, hogy a díjazott pályázatok nem ragaszkodtak a feltételekhez. Egész csomó ilyen „kilengés"-re mutat rá a belga irat s ezért kifogásolja a zsűri munkáját. A zsűri határozata és állásfoglalása, az irat szerint, a pályázók nagy részének effektiv károkat okozott, sőt megsértette a Népszövetség presztizsét is. Protestálni kell tehát a Népszövetségnél, mert az ilyen módon lebonyolított építészeti tervpályázatok nem szolgálják az építészek összességének érdekeit. Az iratban kéri a belga szövetség a Népszövetséget, hogy a zsűri határozatát semmisítse meg és rendeljen el új tárgyalást és döntést.

Kéri ehhez a tiltakozó irathoz a világkongresszus jóváhagyását.

Verrey de Sinner (Svájc): Nem helyesli, hogy ez a kérdés napirendre tűzetett, holott előzőleg nem is szerepelt a programmon. Egyébként a fennálló (római) szabályzatot jónak tartja.

Johnson (Amerika): Ami a népszövetségi pályázat döntése ellen beadandó protestálást illeti, azt hiszi, hogy a világ-

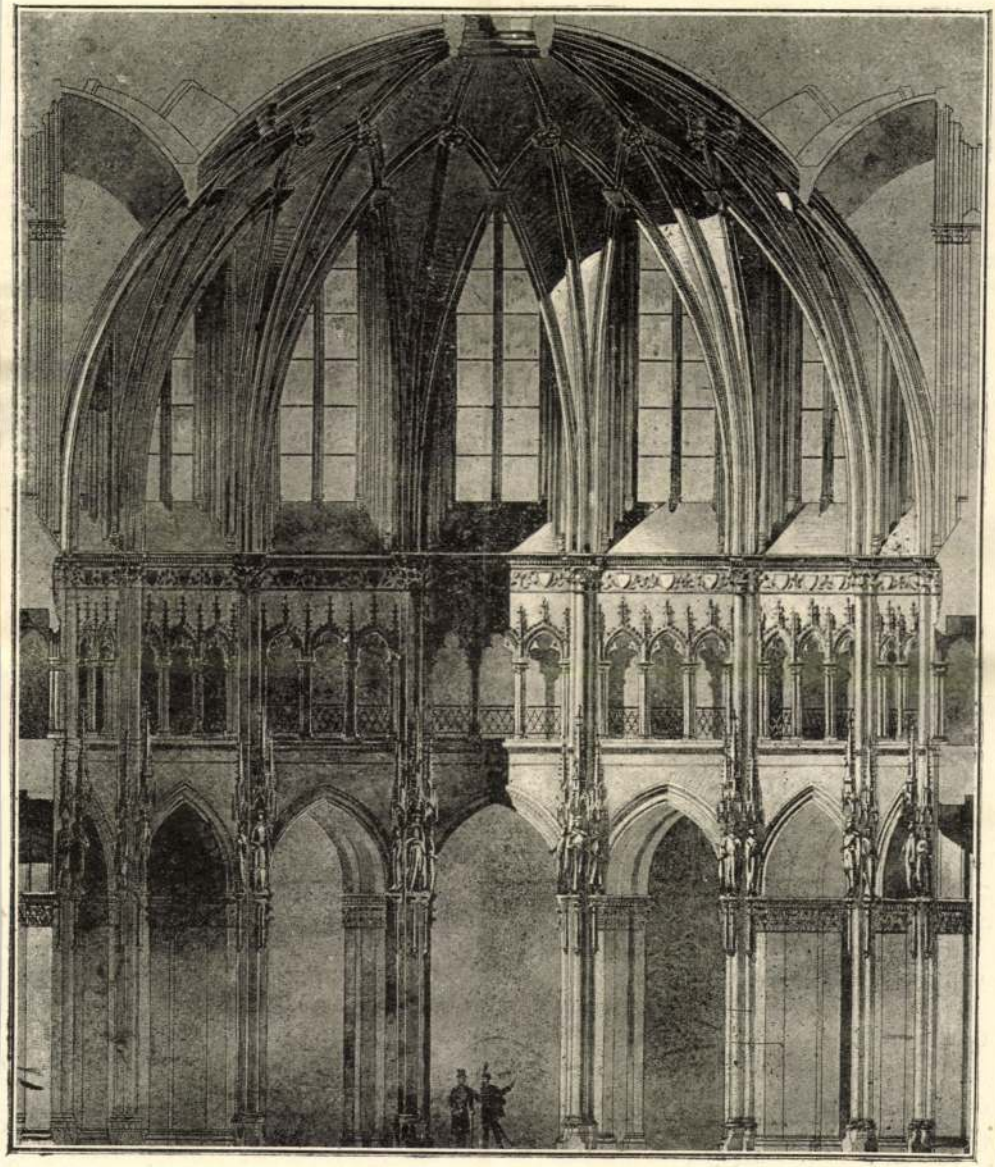

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ KUPOLÁS CSARNOKÁNAK ÁPMETSZETI KÉPE.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL.

Vas. Ujs. 1894. 312. l.

gé, maradion Magyarország

Steindl Imre

berrövidítések; minden job-
lke van, örökre sajátja ma-
ben nagy falvaknak s nem
datni, s több hasonló igen
lyek sem a polgárt, sem a
m fogják.

ek e levél kezeibe kerül,
barátaihoz, szórja el minde-
z eredetit pedig tartsa meg,
a közreműködésért jutalmát

t comp. N. 6.

*

nódnak megvan a maga oka.
ölhivások és röpiratok nem
dményre, igazolja történel-
elégületlenség e század ele-
az országban, az mindenki

BÁCS ISTVÁN ÖS

19. SZÁM. 1894. BUDAPEST, MÁJUS 13. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre **6** ·
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre **4** ·
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész evre **5.—**, félévre **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ.

A JELEN MÁJUS hónap 5-dike nevezetes nap volt az épülőben levő új országház munkálatainak történetében. Ezen a napon tartották a szokásos «bokréta-ünnepet» annak örömére, hogy a nagyszerű építmény falai a tervszerű magasságot elérvén, ezzel a kilenczedfél éve tartó munkák leglényegesebb része befejeződött, s így most már csak a betetőzés, a diszítés és a berendezés munkái vannak hátra.

Félig tehát készen van immár az a valóban nagy alkotás, mely eszméjében a magyar államnak, építészeti jelességében pedig a magyar székes-fővárosnak méltó dísze lesz.

Az új országháznak tervezetét és építési munkálatait lapunk már több ízben ismertette, mindazáltal ezt az alkalmat sem mulaszthatjuk el, hogy a rá vonatkozó főbb és újabb adatokat el ne soroljuk.

Az *állandó* új országház építésére első sorban az adott okot, hogy a mostani könnyű szerkezetű országház, mely 1867-ben csak *ideiglenes* használatra épült, szakértők véleménye szerint már 1879-ben olyannak mutatkozott, hogy tetemes javítások és átalakítások nélkül sokáig fent nem tartható, nem is tekintve azt, hogy a törvényhozó testületeknek csak egyikét fogadhatja be, s hogy, mint ideiglenes építmény, az ország méltóságának épenséggel meg nem felel. Más részről azonban még nyomósabb ok volt annak meggondolása, hogy a közeledő ezredévi nagy nemzeti ünnep épen a legjobb alkalom egy olyan nagyszabású emlékmű létesítésére, mely a magyar nemzet egységét s a magyar állam szilárdságát és hatalmát művészileg jelképezze és rendeltetésében fennen hirdesse az egész világ előtt. Erre a czélra semmi sem lehetett volna alkalmasabb és méltóbb, mint egy minden tekintetben tökéletes alkotású, állandó országház, mely a törvényhozás mind a két házának, tehát a képviselő- és főrendiháznak is illő befogadására egyiránt elegendő is, díszes is legyen, szóval benne és általa a magyar állam méltósága a lehető legfényesebben kifejeztessék.

Az országgyülés készséggel magáévá tette ezt

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ. — STEINDL IMRE TANÁR TERVRAJZA UTÁN.

a tervet s 1880-ban már törvénynyel intézkedett az állandó országház megépítésének haladéktalan munkába vétele iránt.

Nincs miért ismételnünk a pályázat-hirdetés részleteit. Elég annyit említenünk, hogy az állandó országházépítő bizottsághoz beérkezett 19 hazai és külföldi pályamű közül műegyetemünk tanárának, *Steindl* Imrének a pályázó terve nyerte el az első díjat, s egyszersmind a terv megvalósítása is a jeles mesterre bizatott, mit 1885 okt. 12-én kezdett meg.

Steindl újabb csúcsives (gót) stilben tervezte a nagyszerű épületet, megtartván e nemes stilnek minden művészi jellemvonását, de egyszersmind szerencsésen párosítván vele, különösen a diszítésekben, mindazt, a mi a magyar szellem és hazafiság kifejezésére alkalmas. Mesterileg elkerülte művében a kolostorhoz illő komor hangulatot, vagy a templomhoz való kenetes fenséget; de annál inkább érvényesítette az építmény céljaival egyező hatalmas erőt és büszke méltóságot.

A kiszökellő részletekkel (rizalitokkal) tagolt épület hosszú négyszög alakú. Helyéül már a törvény a Duna balpartján, a Lánczhíd és a Margit-hid közén azt a tágas tért jelölte ki, melynek az idő szerint Tömő-tér volt a neve. Az épület hosszanti tengelye a Duna folyásával egyközű s így a hatalmas homlokzat egész hoszszában nyiltan bontakozik ki a lábai alatt elhaladó folyam felől, büszkén tekintve át a tulsó partnak arra a részére, mely fölött a várban a Mátyás temploma emelkedik. Az épület legnagyobb hoszsza 268·32 méter, legnagyobb szélessége 118·13 méter, nem számitva a gyámpillérek kiszökelléseit. A tér, a melyen a palota minden oldalról szabadon áll, 95,000 négyszögméter (22 hold), melyből az épület 15,745·45 négyszögméternyi területet lep el, de úgy, hogy e terjedelemből 2,417·53 négyszögméter az udvarokra esik. A fő bejáratokat magában foglaló belső (város felőli) homlokzat a Nádor- és Alkotmány-utczákra néz; ezeken kivül még öt más tágas utcza torkollik ide.

A sok tagú rengeteg épület fölött középen egy roppant nagy kupola uralkodik, melynek 95 méternél magasabbra emelkedő csúcspontja tetemesen túlszárnyalja az előtte két oldalt álló, gyönyörű, karcsú tornyokat is. Ez a kupola az egész műnek mintegy a magva. Az alatta levő tizenhat oldalú, tehát csaknem kerek terem lesz az a helyiség, a hol ünnepies alkalmakkor az országgyűlés mindkét házának tagjai együtt ülésezhetnek. Ettől a kupolás teremtől jobbra a képviselőház, balra pedig a főrendiház különkülön ülésterme lesz, míg a főbejárat fölött az országos bizottság (delegáczió) számára készül egy külön ülésterem. E főhelyiségeken kivül lesznek a miniszterek, bizottságok, osztályok, stb. szobái, valamint általában azok a termek (társalgó, olvasó, étkező) és szobák, a melyeket az országgyűlés céljai és szükségei kivánnak. A helyiségek összes száma több lesz száznál.

A főbejárat hármas kapuval az Alkotmány-utcza felé nyílik s a pompás oszlopos előcsarnokba vezet, honnan egy három karú díszlépcső megy föl az első emeletre. Nagy számmal vannak a másodrendű bejárók és lépcsők, mind úgy elhelyezve, hogy az épület bármely részébe kényelmesen s minden tévedezés nélkül eljuthat az ember. A tetőzet egészen vasszerkezetű lesz.

Az épületnek külsején, valamint belsejében szobrok és majolika díszítmények lesznek minden alkalmas helyre illesztve. A száznál többre menő szobrot mintegy negyven szobrász állítja elő, kik mind hazai művészek. Ő nekik jutott e hatalmas alkotásnál az a föladat, hogy történelmünk nagy alakjainak, így összes fejedelmeinknek és királyainknak egész sorát részint művészileg megalkossák, részint képmásokban megörökítsék. Megjegyzendő, hogy a szoborművek, bármennyire sikerültek is magukban véve, mégis csak úgy itélendők meg, mint díszítmények, melyek az építészeti környezet kiegészítéseül szolgálnak. Képmási hasonlatosságot csak azokban kereshetünk, melyek hiteles ábrázolások után készülhettek. E szobrok mintái már nagy részt készen vannak. A művészek legtöbbnyire csak a mintákat készítették maguk; a kőbe faragást épen az építészeti czélra való tekintetből, ügyes szobrász-munkásokra bizzák, kik a minták hű lemásolására eléggé gyakorlottak és képesek.

A szobrok közül magába a kupolás főcsarnokba tizenhat fog jutni, vagyis minden sarokba egy-egy. A sarkok e végre már eleve fülkeszerüleg vannak épitve. A szoborművek közül lapunk jelen száma a következőket mutatja be rajzokban: *Árpád*, Szécsi Antaltól; *Szent István*, Köllő Miklóstól; *Szent László*, Róna Józseftől; *Nagy Lajos* és *Báthory István*, Brestyánszky Bélától; *Könyves Kálmán* Mayer Edétől. A kupolába szánt szobrok mind csoport-ábrázolatok, a menynyiben a főalakok mellett két oldalt két-két apród áll, mintegy kortörténeti tipusául a főalak idejebeli magyar életnek. A vezérek és királyok alakjai egyébiránt, kronologikus rendben, az épület külsején is ott fognak díszleni; a főbejáró két oldalán a két leghatalmasabb király alakja: a Nagy Lajosé és Mátyásé.

A berendezés művészi elemei közé fog tartozni Munkácsy Mihály hatalmas festménye, a «Honfoglalás» is, melynek azonban még jó ideig kell várnia, mig végleges helyére eljuthat, mind a mellett, hogy az ezredévi nemzeti ünnep alkalmával, vagyis 1896-ban, mint remélik, az országgyülésnek már mindkét háza az új palota kupolatermében fogja megtarthatni együttes díszülését.

A nagy emlékmű létesítésére, mint önként érthető, mindenből a legkitünőbb anyagokat használják. E részben oly szigoru az ellenőrzés, hogy a legcsekélyebb szállítmányt is a leggondosabb megvizsgálás alá veszik, még pedig nemcsak szemmel, hanem műszaki eszközökkel is, hogy ne csak rendetlenség, de még csak tévedés se fordulhasson elő. S ez bizonyára igy van rendjén egy olyan építménynél, melynek művészi becse, biztossága és tartóssága minden emberileg felállítható követelésnek tartozik eleget tenni, hogy az lehessen, mi a lenni akar, s a mit a közvélemény kiván.

Folytonosan figyelemmel kisérik e nagy munkát az egész művelt világnak műszaki emberei. S megnyugvásunkra, sőt büszkeségünkre szolgálhat, hogy már eddig is osztatlan elismeréssel adóznak Steindl Imre építészünknek az illetékes szakértők. Mesteri munkának tartják már magát az épület alapvetését, mely a vízparti nehézségeket nemcsak diadalmasan legyőzte, hanem valóságos kősziklát teremtett a roppant épület alá, oly szilárd kősziklát, melyet árvíz meg nem rongálhat, sőt szerintök még netaláni földrengés sem bolygathat meg. Dicsérik továbbá a stil nemességét és finomságát. Elismeréssel említik, hogy az oly óriás kiterjedésű, oly roppant sok rész szövevényéből szerkesztett tömkeleg egészben véve oly könnyen áttekinthető, oly világosan érthető s oly keresetlen természetességű. Szerencsésnek mondják a helyet, melyen a roppant kiterjedésü alkotás emelkedik, hatalmasan kiválva nemcsak a környező térből, hanem a renaissance-izlésü palotasorok közül is, melyek mellette a dunapartot szegélyezik. Ritka szép látvány ez a páratlan mű a Dunán érkezőnek már most is, midőn fényes homlokzatát meredező állványok hálózata zárja el a szem elől, s midőn falai tetejéről még hiányzanak a pompás kupolák, tornyok s egyéb diszítmények.

Nagyszerű építkezés az új országház; de bizony nagy az ország bőkezüsége is, midőn ezt a palotát hatalma jeléül s ezredévi örömünnepe emlékeül megalkottatja. Nem kevesebbre, mint 12.548,000 frtra van előirányozva csak a puszta építkezés díszítés és berendezés költségeinek az összege. Hát még a minden szükségessel való ellátás! Az bizony még szintén bele fog kerülni több százezer forintba, úgy, hogy a végső leszámolás aligha lesz kevesebb kerekszám 14 millió frtnál. De Magyarország mind műveltségben, mint anyagi jóllétben haladt már annyira, hogy ilyen hasznos fényüzést megengedhet magának, meg különösen akkor mikor a népek életében oly ritkán előforduló ezredéves múlt megünneplésére készül.

STRÓFÁK

JÓSIKA MIKLÓS SZÜLETÉSÉNEK SZÁZADOS ÉVFORDULÓJÁRA.

A halálban is számüzöttnek
Uj sirja végre honi föld lett.
Bús álma immár — nyugalom.
Jelezni ott a honi hálát:
Sodord reá dalom virágát.
Bolyongó, kósza fuvalom . . .

A tapsok, melyek néki zengtek,
Hülő porával elpihentek,
Mássá lett: élet, kor, regék;
De bennük lüktet lelke vágya:
Diadalod az ő munkája,
Teremtő, ujabb nemzedék.

Mig bontogatod ifju szárnyad:
Nézz vissza rá s tiszteld apádat,
Ki zord időkben érted élt;
Te boldogabb, — talán nagyobb vagy,
De nálunk akkor még dadogtak,
Mikor ő megszólalt s *beszélt*.

A nagyságot, a dicsőséget,
Mely a mienk volt s messze tévedt,
Rom, repkény: nem mutatta más.
Ő süppedt sírok közt borongva,
Költészetével fénybe vonta
Édes hited', Föltámadás!

S porból, romokból, sírkövekből
Egész világot épitett föl,
Minőt még nem láttunk soha;
Rég alvó árnyak ujra éltek,
Feldübörgött a holt történet
S ajkán búgott a harsona.

Életzaj tört ki romból, árnyból;
Daliák, szűzek hült porából
Friss rózsák, zengő csalogány . . .
A jövőt űzte multak álmán
Csótáros, délczeg paripáján:
A ragyogó Romantikán.

Regéi színes fátyolában
Uj élet hite zsongott lágyan,
Igéző, ábrándos, mesés!
S e boldog szender gyönyöréhez
Közel volt a való, mely érez,
S mely győz: a bátor *ébredés*.

Mesék nagyapja, vén regélő!
Mi benned élt, bennünk is élő,
Eleven érzés, — hű, igaz:
Hited, küzdelmed, szenvedésed —
Egy meg-megújuló történet:
A mi történetünk is az . . .

Uj sírod immár honi föld lett,
A halálban is számüzöttnek
Megadva már a nyugalom:
Lágyan befödni csöndes álmod':
Késő hálából tégy virágot
Porló szivére, tört dalom.

ENDRŐDI SÁNDOR.

ÜNNEP.

Carducci Jósué költeménye.

Ünnep volt. Június tüzelte fent
Az ólomszínű, száraz felleget.
Halvány világa a templomba bent
A barna falóczákon reszketett.
Az íves templomajtón, mely fölött
Két ó gránit-oroszlán őrködött,
Az oltárok közé beszállt a zaj,
Visongás, ének, piaczi zsivaj.

A mise zengett és az orgona
Merész búgása Istenhez kiáltott.
A templom hátrészén két katona
A tündöklő főoltárt nézve, állott.
Itt, hol száz gyertya hirdet ünnepet,
Arany s brokát pompája közepett,
Mindkettő haza gondolt, falujára
S a Szent Szűz egyszerű kis templomára.

szükségesek arra, hogy ezen épület fentartatván, az utókor számára megóvassék és a fentartással szoros összefüggésben nem álló egyéb munkálatok kivitele kedvezőbb időre hagyassék.

Az egész egyháznak stylszerü hetyreállítása 67—71 ezernyi frt költséget igényelne.

Ha azonban a jelenlegi helyzetnél fogva csak a legsürgősebb munkálatokra kellene szorítkoznunk, hogy az épület a romlástól megóvassék, akkor tekintve azon körülményt, hogy az épület azóta már újból habár ismét fazsindelylyel, de tartósan befedetett, a restauratiónális költségek 32·400 frt 62 kr. volnának.

A teljesítendő munkák a következők:

1. Minthogy újabb kutatások alapján kiderült, hogy a templomban levő összeabrincsolt pillér nemcsak felső részében, hanem alapzatában is repedezett, ha e pillér nem is váltatik ki felső részében, mindamellett alapját egy erősbeton gyürüvel kell körül övezni.

2. A szentély gyámpillérei alá új, szélesebb és talán mélyebb alapzatot kell adni, azonkívül azokat alsó és felső részeikben tatarozni és részben kiváltani.

3. A szentély falait a bolt kezdetéig leszedni és újból építeni, ennek következtében,

4. az egész szentély-boltozatot leszedni és újból építeni.

5. A templom főhajójának boltozatait részben megújitani és kijavítani.

6. A főpárkányt kijavítani.

7. A déli oldal 3 támpillérét megerősíteni.

8. Az ablaksudarak, mérművek, falívek, párkányokat stb. részben megújítani s részben tatarozni.

Ezen munkálatokról és azokról, melyek mint már fentebb említtetett az épület fentartását egyelőre biztositanák, egy 32·400 frt 62 krnyi költségvetés készíttetett, míg a fennemlített stylszerü helyreállítás költségei minden lehetséges (ideiglenes) megtakarítás mellett 57·800 frtra tehetők.

Előleges biztosítások már történtek is.

Steindl Imréneh Budapesten
1878. dec. 29-én kelt jelentésének betéjező oldalát l. a komplett pldban

A fentebb jelzett körülményeknél fogva a templom falai általában véve igen rosz állapotban vannak, mit eléggé megmagyaráz azon körülmény, hogy e falak a szentélynél 30 centiméter kihajlást mutatnak, mit bizonyos mérvig az is okozhat, hogy gyámpillérei igen gyöngék s részben már meg is romolvák.

Hasonlólag rosszak a déli oldal gyönge és karcsú támpillérei is, melyek az utólsó tüzvész által sokat szenvedtek.

A boltok több helyen megrepedezvék, ezek között azonban komolynak csakis a főhajó második osztályáé mondható, melyre a tüz alkalmával, úgy látszik a szentélytornyocska esett, s annyira megsérült, hogy egy része meg is mozdúlt, sőt nem csekély mérvben kiáll.

Ugyan ezen osztályban az első északi főpillér annyira rosz, hogy az előbb-utóbb a zenekar alatt levő két kis pillérrel együtt kiváltandó, mivel mind e három pillért csakis a már régibb időből származó vasabroncsok tartják össze.

Ide járúl még, hogy a bordahálózat nem áll szerves összeköttetésben a boltozattal, mint ez még a jó korszakban szokásos volt, midőn annak támasztására szolgált, hanem a hanyatlási korszak szokásaként csakis decorativ jelleggel bír, t. i. a boltozathoz alolról hozzá van ragasztva.

Nem kisebb hiba az is, hogy a boltsapkák nem nyugosznak a hosszfalakon, hanem minden felfektetés nélkül illeszkednek hozzájuk, úgy hogy ha a falak oldalvást elhajolnak, könnyen lecsúszhatik az egész boltozat.

Megemlítendő továbbá, hogy az ablakok sudarai majd jobbra majd balra annyira elhajolvák, hogy azokat csakis a beléjük eresztett vasrudacskák tartják fenn, az ablakok mérműwei hiányosak és megrongálvák; ugyanez áll a főpárkányról is, melynek már csak nyomai láthatók.

A mi a helyreállítás művét illeti, itt az a kérdés merül fel, valjon az egész egyháznak stylszerű helyreállítása forog e szóban vagy pedig kérdés tárgyát csakis az képezi-e, hogy azon munkák foganatosíttassanak, melyek elkerülhetetlenül

A templom sokszoros változáson mehetett keresztül. Eredetileg egy-hajós volt, melyhez esetleg a torony hozzá építtetett, mert ily zárdatemplomoknál tornyok nem igen szokásosak.

Az eredeti hajó magasságát egy még jelenleg is meglevő ívezet mutatja.

Későbbi időben építtettek a mellék hajók, mely alkalommal a templom fölemeltetett, minek tanújelei, a padláson még meglevő helyívek.

A harmadik átalakításnál építtettek a zenekar és kápolnák, végre az utolsó átalakítás idejéből — midőn a főhajó ismét alacsonyabbra vétetett — valók a főhajó jelen boltjai, mely boltozás a mult század közepe felé történhetett, mert a templomban egy még a régibb építési korszakból fennmaradt gyámkövet képező és valószínűleg a mestert ábrázoló alak alatt az 1750. évszám látható.

Ezen boltozatoknak ezen időből való eredete, ha feltünő is, nem ritka dolog; így a szepes-olaszii templom egyik osztályának góth boltozata is, a jelen század első tizedeiből való.

A mi a templom falába illesztett emléktábla szerint a mult század hetedik tizedében is elhamvasztott egyháznak állapotát illeti, az valóban sajnálatra méltó képet mutat, daczára, hogy ma már új, meglehetős lapos fazsindely-tetőzettel és egy szentély-tornyocskával van ellátva, mely új tetőzet mellett azonban még inkább szembeötlik az időjárás valamint tüzvészek által megbarnított falainak siralmas volta.

Nem szenvedhet kétséget, hogy a templomnak, az utolsó tüzvész nem kevéssé ártott, de alig csalódom ha azt mondom, hogy állapotán az lényeges változást nem okozott, s pusztulása főoka a rendkívül hanyag s felületes építésnek s részben a rosz építési anyagnak tulajdonítandó, mely körülményeket az utólag épített támfalak és kápolnák teljesen ellensúlyozni nem bírtak, főleg ha tekintetbe vétetik, hogy a templomnak jó karban tartására vajmi kevés gond fordíttatott.

ARCHÆOLOGIAI ÉRTESÍTŐ.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ARCHÆOLOGIAI BIZOTTSÁGÁNAK

KÖZLÖNYE.

KIADJA A MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA.

SZERKESZTIK:

Dr. HENSZLMANN IMRE és Br. NYÁRY ALBERT.

1879. XIII. KÖTET. | SZERKESZTŐSÉG: ZERGE-UTCZA 6. SZ. | 3. SZÁM. MÁRCZIUS.

Ezen folyóirat megjelenik — julius és augusztus kivételével — minden hónapban 2½—3 ivnyi számokban. Előfizetési ára a 25—29 ívből álló kötetnek 3 frt; egyes számok bolti ára 40 kr.
Előfizetni lehet KNOLL KÁROLY Magy. Tudom. Akadémiai könyvárusnál (Budapest, akadémiai bérépület).

Jelentés a bártfai templom állapotáról.

A m. kir. vallás és közoktatási miniszter ur Ő excellentiája f. é. junius hó 5-én 11.110. sz. alatt kelt magas rendelete által Dr. Forster Gyula, miniszteri titkár úr, mint kormánybiztos és tisztelettel alulírott mint szakértő azon megbízást nyerték, hogy ők a f. é. április hó 22-én tüzvész által megsérült bártfai sz. Egyed plébánia-templom állapotáról, annak helyreállításához rendelkezésre álló segédforrásokról, a helyszinén tett vizsgálatok alapján jelentést tegyenek és a netaláni restauratió költségeit kimutassák.

Ezen vizsgálatról, valamint az egész ügy eddigi állapotáról a tekintetes bizottságnak a következőkben teszek jelentést.

Mellőzve e helyen a tek. bizottság előtt ismeretes tört. adatok elősorolását, jelenthetem, hogy az említett tüzvész alkalmával az egyház zsindely-tetőzete elpusztult, míg a kiváló műbecscsel bíró felszerelvény kárositást nem szenvedett, nem is egyedül ezen tüzvész, hanem inkább az egyháznak már eredeti hanyag, felületes és rosz anyagból történt építtetése, többszöri átalakításai, tüzvészek és elhanyagolt fenntartás eredményezték annak jelenleg valóban aggasztó állapotát.

Idősb *Storno Ferencz* kültag beküldte a győri székesegyház, a szakolczai plébánia s a soproni sz. Mihály czimü plébánia templomnak igen sikerült rajzait és leirásait három törzsíven és tizenhét rajztáblán. A szintén felvételre kitüzött kis-mártoni, köszegi és veszprémi templom rajzain még dolgozik.

Stein Tivadar, épitész, beküldi a jáki templom homlokzatának sikerült rajzát (aquarelleban). — Ezen kitünő müemléknek felvitelével megbizatott

Steindl Imre b. tag, ki tanitványaival augusztus hóban Jákra rándult és jelenleg az ott felvett és felmért vázlatokat iskolájában kidolgoztatja. — Steindl Imre, a bizottságunk megrendelése folytán a mult években elkészített rajzokat előbb a képzőművészek háza felavatása alkalmával kiállította és későbben Párisba küldte, hol azok alapján Steindlt a franczia vallás-, közoktatás- és müvészeti ügyek minisztere «Officier d'académie»-nek kinevezte és ezen felül arany érdem-éremmel kitüntette. — Steindl kiadta ez idén, a bizottság segedelmével, a «Magyarországi müemlékek» első füzetét, tanitványai által rajzolt autographiákban (nagy folio). E munkának tartalma: a szász-sebesi (Mühlenbach Erdélyben) kápolna (2. lap), a beszterczebányai pléb. templomból (3 lap, egy kettős lap), a körmöczbányai vártemplomból (2. l. két kettős lap), a beszterczebányai pléb. templomnak keresztelő-medenczéje (2 lap); a szász-sebesi templom (három kettős lap).

Zsigmondy Gusztáv, b. mérnök, felmérte és lerajzolta az óbudai római vizvezetéket, a puskaportörő malomtól a város felé futó irányban.

Ugyancsak Zsigmondy felmérte és lerajzolta a Pest parti védgát épitése alkalmával a vizafogó szomszédságában feltakart római épület maradványait. Előadó indítványára az ásatás mélyebbre vitetvén, Zsigmondy rajzát az ujolag feltünő alakzatokkal kiegészitette.

II. Emlékeink restauratióját illetőleg:

Steindl Imre, készíti a kassai sz. Erzsébet templomá-

nak restaurationalis terveit, egyidejüleg Kassán a restauratio folyamatban van, minek előrehaladásáról tüzetesebben Steindl mint vezető-építész teend jelentést. A mult évi munkálkodásról szóló jelentése bizottságunknak máj. 29-kén tartott ülésében volt bemutatva. Kiküldve volt Steindl, hogy jelentést tegyen a szepes-olaszi templom tatarozásának befejezéséről. Jelentésében Vajdovszky János szepes-olaszi plébánost, ki a tatarozást a helyen vezette, elismerésre méltónak nyilatkoztatta. Ugyancsak Steindl volt megbízva a lóczi (Nógrád) templom restauratiojára vonatkozó tervnek megvizsgálásával és illetőleg javításával. A bizottság máj. 29-ki ülésében Steindl tervét elfogadta. Ugyanő tett jelentést a felső-regmetesi (Abauj) ref. templomnak álapotáról, minek folytán a bizottság a nm. minisztert megkérte, hogy ezen Árpádkori templomka restauratiojára két éven át öt-öt száz forintot engedélyezzen.

Végre Steindl Imre kiküldetett a tüz által károsított bártfai templom álapotának megvizsgálására. A tető leégett, és a tüz által a boltozat is megkárosult. Ezidőszerint bevárandók a bártfai tanács rendelkezései.

Schulek Frigyes, b. épitész, folytatja tatarozási működését Visegrádon és a budavári főegyházban, miről tüzetesebb jelentése szól.

A budavári főegyház építési bizottsága részéről beérkezett nyolcz ülésének jegyzőkönyve 1877. decz. 28, 1878. jan. 19, febr. 23, márczius 13, april 12, október 16, október 25 és november 29-éről. E jegyzőkönyvekről jelentést tett az előadó. F. é. utalványozva volt restauratiora 64,593 frt, jövő évre pedig Schulek közelitőleg 61,000 forintot előirányzott a kőanyag beszerzésére és kifaragására a tetőzetig.

Schulek Frigyes, b. épitész, kiküldetett a csötörtöki templom (Csalóköz) megvizsgálására és jelentéstételre e vizsgálat eredményéről. Ugyancsak *Schulek* elkészítette és bemutatta a kis-szebeni templomtorony restauratiojára vonatkozó tervet, melyet a bizottság helyeselve elfogadott. Végre Schu-

Műegyetemi magántanári képesítést is nyert, de ezen a téren — egyéb elfoglaltsága miatt — csak rövid ideig működhetett.

Építészeti magángyakorlatot is folytatott, a mennyire azt hivatalos elfoglaltsága megengedte s Budapesten, Szegeden, Komáromban s a tolnamegyei Kajdacson több nagyszabású épületet tervezett.

Széleskörű szakirodalmi működést fejt ki, szakczikkeket ir a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyé*be, a melyet több éven át szerkesztett is s az *Épitő-Ipar*ban, a melyet megalapítása óta szerkeszt.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek sokáig volt titkára s mint ilyen az egyesület fölvirágoztatása s általában a műszaki kar érdekében nagy buzgóságot fejtett ki.

Steinhausz László, született Lőcsén, 1854. évi november 12-én, a hol középiskoláit végezte.

A felsőmagyarországi műemlékek gyakori látása pályájának választására döntő befolyással volt s a műegyetemre jött Budapestre. Gyakorlati működését mint építész 1879-ben Schulek Frigyes tanár oldala mellett a budavári főegyház (a Mátyás-templom) helyreállításánál kezdette meg, a hol a restaurálás különféle munkálatában és a szegedi ref. templom tervezésében is részt vett. 1880-ban Steindl Imre volt tanárának javaslatára és annak főnöksége alatt a kassai szt. Erzsébet székesegyház restaurálásában vett részt, később a máriafalvai (Vasmegye) középkori érdekes templom helyreállításának önálló vezetésével bízták meg, melynek befejezte után az állandó országház építésének akkor megindult előmunkálatainál, valamint a tényleges építés kezdete óta 1890. év tavaszáig, ugyancsak Steindl Imre vezetése alatt, mint annak egyik helyettese és építésvezetője, a műszaki vezetőség munkálatainál értékesítette tanulmányait.

Ezen állásától 1890. év tavaszán megválván, mint kir. mérnök, a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium tisztviselőinek sorába lépett és a kolozsvári államépítészeti hivatalban állami építkezések ellenőrzését vette át.

Egy évi távollét után 1891. év tavaszán a miniszterelnök az állandó országház építésének műszaki kir. ellenőrségéhez rendelte ki, a hol jelenleg mint kir. főmérnök és ellenőr-helyettes működik s 1892 óta az építőmesteri szakképzettség megvizsgálására Budapesten szervezett bizottságnak is tagja.

Számos szakczikket ír főleg az *Épitő-Ipar* részére, a mely lapnak jelenleg is buzgó munkatársa.

Heidrich László kir. mérnök. Született Budapesten 1858-ban, tanulmányait ugyanitt végezte.

Államszolgálatba 1880. évben lépett a hontmegyei m. kir. államépítészeti hivatalhoz; két évvel később a volt közmunka- és közlekedési miniszteriumba ideiglenes szolgálattételre rendelték be, 1883-ban pedig a pestpilis-solt-kiskunvármegyei m. kir. államépítészeti hivatalhoz helyezték át, hol a Gödöllő és várvidéki állami és törvényhatósági építkezéseket vezette 1891-ig, midőn az állandó országház műszaki ellenőrségéhez rendelték ki, a hol jelenleg is működik.

Gluzéky Imre. Született Budapesten 1836-ban, tanulmányait ugyanitt végezte. 1868. évben állami szolgálatba lépett a volt közmunka- és közlekedési m. kir. miniszterium műszaki számvevőségéhez, a honnét még ez évben a volt m. kir. vasutépítészeti igazgatósághoz, 1879-ben pedig a szegedi kir. biztossághoz rendelték ki, mely alkalommal sikeres működéseért arany-érdemkeresztet nyert. 1884-ben az állandó országház építési műszaki ellenőrségéhez helyezték át, hol jelenleg is mint miniszteri számvizsgáló működik.

Bayer Béla. Született Zsombolyán 1856-ban. Mérnöki tanulmányait a budapesti és karlsruhei műegyetemen végezte. 1879-ben a volt szegedi kir. biztosságnál nyert alkalmazást s ezen alkalmazása közben 1881-ben lépett államszolgálatba. 1877-ben a budapesti folyammérnökséghez helyezték át és a szegzárd-bátai és paks-faddi Duna-védgáttársulatok mellé miniszteri megbizottá nevezték ki, majd ugyanaz évben az állandó országház építéséhez rendelték ki, a hol jelenleg is működik. Buzgó és sikeres működéseért magasabb helyről ismételten elismerésben és jutalomban részesült.

Csik-tapolczai *Lázár Imre.* Régi székely nemes család ivadéka, született Micskén 1852-ben. Tanulmányait az aradi főgimnáziumban kezdette meg s Budapesten végezte be. Pályáját 1878-ban a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumban mint gyakornok kezdette meg, a honnan a volt közmunka- és közlekedésügyi (most kereskedelemügyi) m. kir. miniszterium műszaki számvevőségéhez lépett át, a mely alkalommal a vallás- és közoktatásügyi miniszterium kötelékéből történt kilépésére vonatkozó hivatalos felmentő okiratban »sikeres eredménynyel végzett működéseért a legbensőbb köszönet« nyilvánításával tüntették ki.

Jelenleg az állandó országház építési műszaki ellenőrségéhez van kirendelve, hol mint miniszteri számellenőr működik.

Pap István. Született Szegeden 1853-ban. Hivatalos működését Szeged sz. kir. városánál kezdte meg, honnét a volt szegedi kormánybiztossághoz ment át s ennek megszűntével a szegedi kir. biztosságnál lett alkalmazva, hol szorgalmas működéseért elismerésben részesült. 1887. végén a pénzügyminiszteriumhoz nevezték ki és egyidejűleg az állandó országház építési végrehajtó bizottsághoz az elnöki iroda tisztjévé rendelték, a hol buzgó szolgálataiért többször jutalomban is részesült.

Az új országház szobrai.

A meglepően nagyszabású, óriás alkotású új országház építése a magyar képzőművészeteknek is nagy hasznára vált. A falfestményeken kivül a szoborműveknek is nagy szerep jutott a monumentális épület díszítésében, művészi emelésében. Az egész épületet tervező tanár s az országház építő-bizottsága egységes akarattal határozták el, hogy a magyar szobrászművészeknek alkalmat nyujtanak a magyar történelemből vett alakok megörökítésére.

A szoborművek a palota külsejét, a kupolát, a lépcsőházat és a termeket fogják díszíteni. A magyar szobrászat ügyének határozott lendületet adott az új országház díszítésére megrendelt figurális szobrok készítése, kivitele.

Különösen szobrászainak ifjabb nemzedéke működött közre e szoborművek művészi létrehozatalában s a nagy feladatnak mindannyian jól megfeleltek. A külföldi középületek közül is kevés van, a mely több és becsesebb szobordíszszel van ellátva.

A szobrok nagyobb része már elkészült, a többi most van munka alatt szobrászaink műtermeiben. E sorok irója valóságos kirándulásokat volt kénytelen tenni szobrászaink távollevő műtelepeire, de a kirándulások érdekesek, kellemesek voltak. Méltó büszkeséggel mutogatják a magyar művészek egy-egy nagyobb történelmi alaknak megörökítését.

— *Hunyady János*omra mindig büszke leszek! — szólt lelkesedve *Holló* Barnabás jeles szobrászunk.

— Tökéletesen meg vagyok elégedve *V. Ferdinánd*dommal! — szólt jókedvű lelkesedéssel *Mayer* Ede s egész történelmi értekezletet tartott Ferdinándról.

Bátran elmondhatjuk, hogy a szoborművek azért sikerültek annyira, mert magyar művészek öntötték e művekbe hazafias lelkesedéssel párosúlt teljes tudásukat, művészetüket.

A szobrok sorozata az egész magyar történelmet felöleli. *Brestyánszky* Béla művészünk Báthory István, I. Mátyás, I. Ferencz és Miksa szobrát; *Andrejka* József szobrász Zrinyi Miklós, Fráter György, I. Mária és Kis Károly alakját készítette el.

A magyar történelem két nagy alakja, Árpád és szent István szobra *Frank* Kálmán vésője alól került ki.

Igazságos *Mátyás* királyt a kupola belseje számára nagy művészi érzékkel, sok gonddal s szerencsével örökítette meg *Brestyánszky* Béla; az ő művészetét fogja dícsérni Nagy Lajos, Báthory István, I. Ferencz és Miksa sikerült szobra is. Verbőczyt, Losonczy Istvánt és a hős Dobót *Bezerédy* Gyula véste kőbe.

Ott lesz az új országházon újabb történelmünk kimagasló alakja, József nádor szobra is. Ezt a szobrot, valamint Illésházy, Eszterházy és II. Lipót szobrát *Fadrusz* művészünk készítette el.

Rákóczy György és II. István megörökítője *Hirsch* József. A *Holló* Barnabás művészetét dícséri: I. Béla, I. Lipót és Hunyady János művészi kivitelű szobra. Zsolt és Taksony vezér alakja *Jankovits* műve.

Történelmünk *öt* érdekes alakját bízták *Kiss* György, jeles szobrászunk művészetére; ő formálta Péter, Aba Sámuel, Jurisics, Erdődy Tamás és Zrinyi Miklósnak, a költőnek alakját. A *Köllő* Miklóstól kikerült *Tas*, *Huba* és *Töhötöm* méltó büszkesége a művésznek. *Kallós* Ede I. Józsefet és II. Bélát, *Keszler* Adolf III. Endrét, Venczelt, Ottót és Róbert királyt alakította. *Lantay* Lajos jól oldotta meg a feladatát II. Géza, III. István, II. László és IV. Ferdinánd alakjával.

Mátray Lajosra bízták II. Rákóczy Ferencz, Kond és Ond alakját.

Művészileg oldotta meg a feladatát *Mayer* Ede művészünk a reá bízott Könyves Kálmán, V. Ferdinánd, Nagy Lajos, Rudolf és V. László szobrokkal. A monumentális palota legszebb díszei közé tartoznak ezen alkotások.

Előd és Álmos a *Mikula* művei, Salamon és III. Ferdinánd *Révai* művei. A *Róna* Józsefnek Zsigmondja, Hunyady Mátyás és Teleky Mihálya egyaránt méltók a művész jó hírnevéhez. Három alakot bíztak *Szárnovszky* Ferenczre is: IV. Istvánt, III. Lászlót és III. Bélát.

Igazán szép szoborművek a *Szász* Gyula művészi alkotásai is. I. Géza, Kálmán, Imre, II. Endre, IV. Béla, V. István és IV. László szobrát alkotta ő, míg *Tóth* István, tehetséges fiatal szobrászunk Szapolyai János, I. Ferdinánd, Albert és Bethlen Gábor sikerült alakjával járult a szobor-csoport kiegészítéséhez.

Két igen szép szobrot készitett az új országházra *Vasadi* Ferencz. Az ő művei Géza vezér, Szent László, II. Ulászló, II. Lajos, II. Mátyás, V. Ferdinánd és *Bocskay* István.

Ezek a szobrászok örökítették meg kiváló szobraikkal a magyar történelmet a törvényhozás új palotáján.

Készül még az épület külsejére úgy, mint belső díszítésére számtalan szobor; ezekkel is a magyar szobrásznemzedéket bízzák meg, a kik bizonyára a nagy czélhoz méltóan oldják meg feladatukat.

IV. FERDINÁND *Lantay* Lajostól

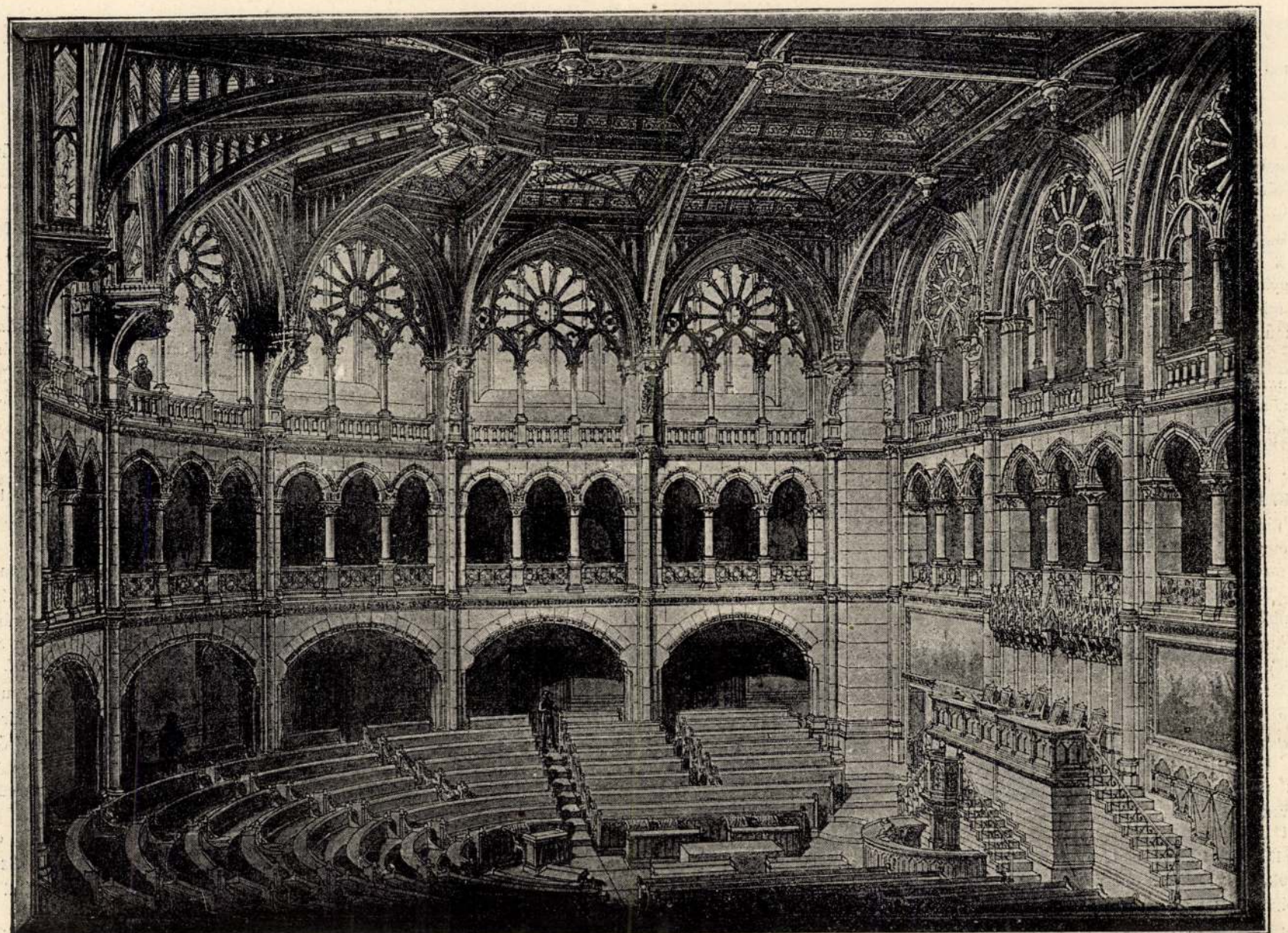

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ KÉPVISELŐHÁZI ÜLÉSTERME

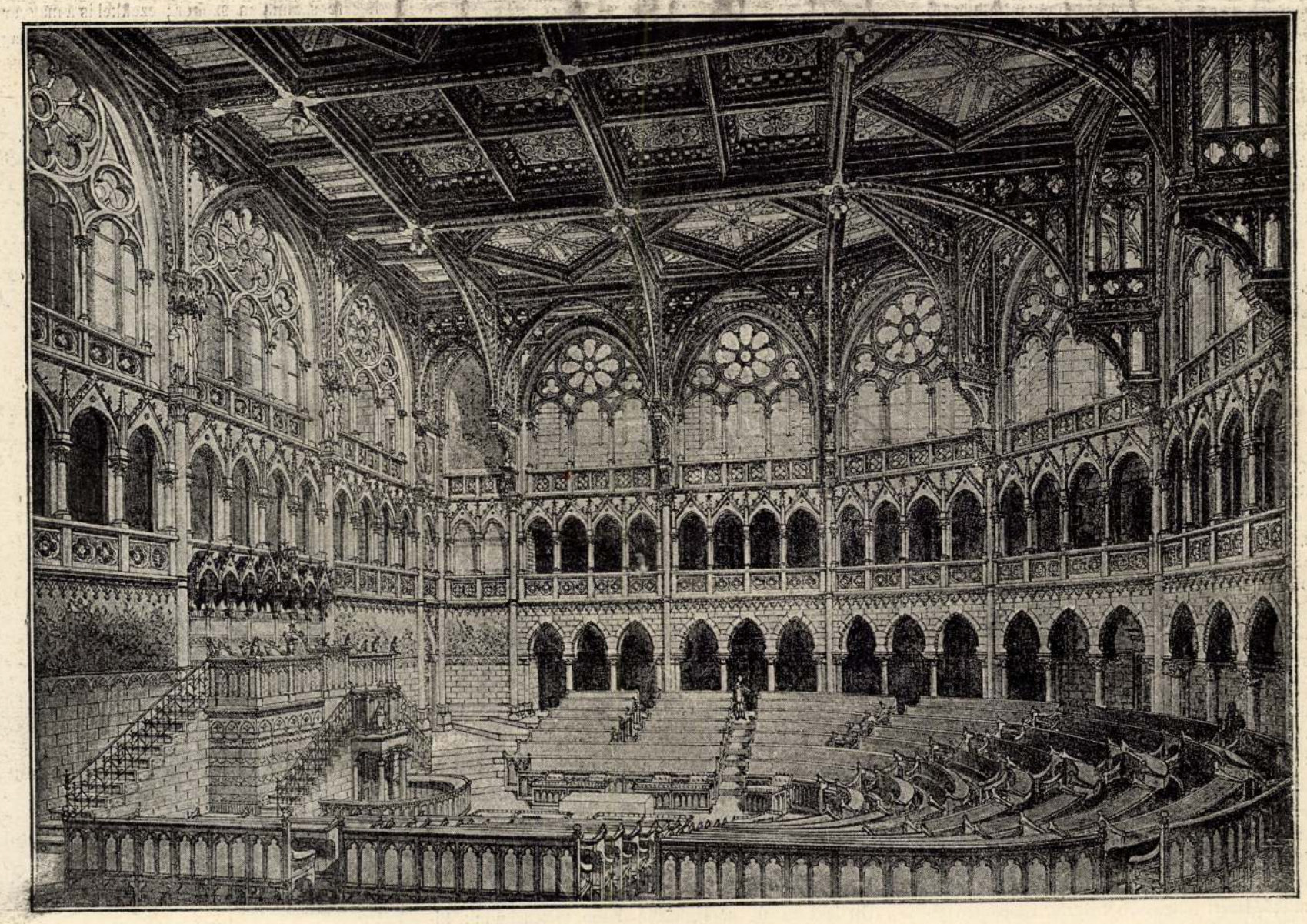

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ FŐRENDIHÁZI ÜLÉSTERME

A KÉT HÁZ KÖZÖS CSARNOKA (kupolás terem)

Az épülő új országház főbb vállalkozói.

Az új Magyarország legnagyobb építkezéseinél magyar vállalkozók, magyar iparosok viszik az első szerepet. Úgy is illik, hogy nemzeti önállóságunknak hatalmas szimbóluma az utolsó cseppig magyar kéz munkája legyen.

Nagy megelégedésünkre szolgál, hogy a magyar ipar annyira fejlett már, hogy minden külső segély nélkül megbirkózhatik az óriási munkával. Éppen azért megérdemlik a derék vállalkozók, hogy néhány rövid sorban róluk is megemlékezzünk. A hogy a politikusok, tudósok, úgy ők is becsületére válnak a magyar névnek.

Ki ne tudná például, hogy *Zsolnay* Vilmos majolika- és fayence-gyártmányaival milyen világhírre emelkedett? Az a hatalmas gyártelep Pécs közelében a világ minden tájékára küldi termékeit s a külföldi nagy piaczokon is Zsolnay gyártmányai a legkeresettebbek ebben a nemben. Érdekes, hogy ez a közel ezer munkást foglalkoztató gyáros mennyit köszönhet a maga tudományának és képzettségének. Kis díszműkereskedésen kezdte, majd téglát, terrakottát kezdett gyártani, eleinte csak a maga szükségletére; folyton kisérletezve, búvárkodva fejlesztette telepét mai állásáig, a mikor már az egész művelt világot elárasztja kiváló gyártmányaival. Zsolnay készíté az összes majolika-díszítéseket az új országházon, bizonyára úgy, hogy az a hatalmas palota legfőbb ékességei közé fog tartozni.

A föld-, kőmíves- és elhelyezési munkákat például a híres *Holtzspach* A. fiai czég teljesíté, melynek beltagjai *Weisenbacher* Endre, *Holtzspach* András és *Holtzspach* Nándor, mint építési vállalkozók, úgy mint nagyiparosok is jelentékeny részt vettek a főváros és környékének az utóbbi két évtizedben tapasztalt fejlődésében.

A rendelkezésükre álló eszközöknél és a hosszú éveken át szerzett bő tapasztalataiknál fogva olyan helyzetben vannak, hogy az építési ipar terén ezen czég a legelsők közé sorozható. Mellettük *Obrincsák* József főmérnök, mint műszaki főnök működik hosszabb idő óta. Az új országház és több magánépítkezésen kivül jelenleg a Budán épülő új monumentális kir. palota kivitelével is meg vannak bízva.

Némi tájékozást nyújtanak az új országháznál folyó munkákról a következő adatok: földmunka végeztetett 120.000 köbméter, föld- és kavics-feltöltés 10.000 köbméter, betonfalazat 60.000 köbméter, tégla-falazat 160.000 köbméter, faragott kő 22.000 köbméter. Téglát eddig 40 millión felül használtak fel.

A kőfaragó-munkákkal *Hauszmann Sándor* építő- és kőfaragómestert bízták meg. Hauszmann szerény anyagi viszonyok közt előkelő családnak volt gyermeke, született Budapesten 1848-ban, középiskoláit szülővárosában, a II. ker. reáliskolánál, felsőbb iskoláit pedig részint Budapesten, részint Bécsben végezte. Praktikus tanulmányait az ez időben épült m. tud. akadémiánál, vigadó-épületnél, várbazárnál és a m. kir. operaháznál sajátította el. Ismereteinek kibővítése czéljából tanulmányutat is tett: Olasz-, Franczia-, Német-, Angol-, Svéd-, Norvégországokban, Belgiumban, Hollandiában.

1880—82-ben önállósítván magát, működéséről több köz- és magánepület tanuskodik részint helyben, részint vidéken, nevezetesen: a Ferencz József lovassági laktanya, cs. és kir. társzekér-raktár és a cs. és kir. ágyraktár, vadász-zászlóalj-laktanya Budán, a Ferencz József laktanya Nagy-Váradon tervei szerint készült, az épülő erzsébetvárosi róm. kath. templomnak szintén vállalkozója, kőfaragó-munkákra pedig a m. kir. várpalotánál, m. kir. igazságügyi palotánál, nemkülönben az újvidéki róm. kath. templomnál s a m. áll. vasutak szegedi üzletvezetőségi épületnél vannak vállalatai.

Jelenleg a magyar állandó országház kőműves- és kőfaragómunkáinak vállalkozója, a budapesti építőmesterek, kőműves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestületének alelnöke.

Az állandó országház építésénél szükségelt összes vasárúk és vasszerkezetek szállításával, valamint valamennyi díszitményi és figurális munka elkészítésével a *Schlick*-féle vasöntőde és gépgyár-részvénytársaságot bízták meg.

A vasárúk szállítása 1889. évben kezdődött, mely idő óta hengerelt és szegecselt tartók, falkapcsok és különféle öntöttvas-saruk 1520 tonna súlyig szállíttattak. A gyár által készítendő vasszerkezetek, melyeknek összsúlya 1200 tonna, az épület valamennyi fedélszerkezetét, a nagy kupola vasvázát, a két ülésterem és a főlépcső feletti födémszerkezeteket foglalják magukban.

Ezen munkák igen nagy része, úgymint az összes födémszerkezetek, az épületnek a Nádor-utczára néző része feletti födélszerkezetek és a főlépcső feletti födélszerkezet már be van fejezve és legnagyobbrészt felállítva.

A díszitményi és szobrászati munkák a következők: a kupola-teremben, 16 nagy baldachin a királyok alakjai

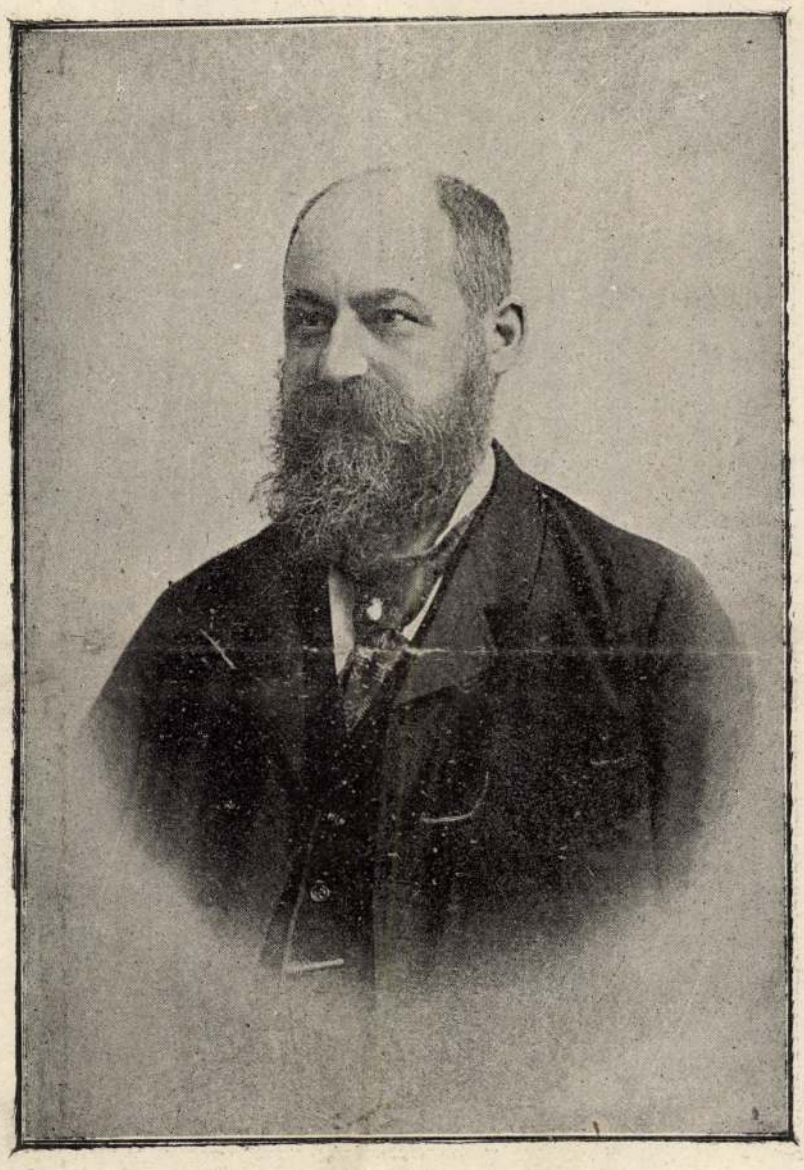

Steindl Imre
az új országház épitője

felett, 32 kis baldachin az apródok alakjai felett, 48 konzol és 48 oszlopfejezet, az előcsarnokokban: 64 baldachin, a főlépcső csarnokban: 4 baldachin 4 apród felett. Azután 56 különféle nagyságú, királyokat és azok apródjait ábrázoló szoboralakzat.

Az összes díszitményi munkák aluminium-bronzból, a szoboralakok pedig horganyöntvényből készültek.

Ezen munkák javarésze szintén már elkészült és pedig:

Könyves Kálmán alakja, mintázta: Brestyánszky,
Nagy Lajos » » Mayer,
Szent László » » Róna,
Bethlen Gábor » » Mátray,

valamint 8 apródnak szoboralakzatai.

A Schlick-féle vasöntőde és gépgyár élén 1886 óta *Schlick* Béla igazgató áll, kinek az említett munkák kivitelénél az osztályfőnökök és pedig a vasszerkezeti munkáknál *Kohn* János főmérnök, a műöntési és díszitményi munkáknál *Herpka* Károly segédkeztek, semmi munkát és fáradságot nem kimélve, hogy ezen nagy és nehéz feladatnak teljes mértékben megfeleljenek.

A gyár ez idő szerint 1200 munkást foglalkoztat és ezek közül 35 munkást az építési hely szinén a szerelési munkáknál alkalmaztak.

A kőfaragói munkák jó részét *Holdampf* Sándorra bízták, a ki süttői kőből készítette az épület külsején a lábazati réteget, az udvari lábazatot, a vesztibulumot, pilléreket, fogrovatos főpárkányt, valamint a kupola, üléstermek és tornyok főpárkányát. Holdampf szolid munkáját dicséri a budapesti dunai rakpart magasítása is; tőle való az a főpárkány-részlet is, melyet mai képünkön mutatunk be.

Az építéshez szükséges kőfaragó-munkához a nyerskőanyagot *Ney Ede és Társa* kőbányája és kőfaragó czége szállította, mely szállítás a 24 ezer köbmétert meghaladja.

A czég tagjai: Ney Ede és Ney Lipót. A czéget az országházépítés telepén Lencz Géza hivatalnokuk képviselte. Ezen vállalat kész és nyers köveit a következő kőbányákból szállítja: a beszterczebányai, biai, bóthi és a piszkei vörösmárványbányából. A *Ney* testvérek tulajdonai az ürömi és várpalotai homokkő-bánya, a duna-almási és a kalázi mészkő-bánya.

A czég az utóbbi 20 év alatt számos monumentális kőfaragó munkát végzett: a lipótvárosi bazilika, fővárosi kálvintéri kút, a budai kir. palota kibővítéséhez épített támfal kőfaragómunkáit, úgyszintén a további felépítmények egy részét is jelenleg almási kőből eszközlik.

Az összes lakatos-munkákat az új országháznál *Jungfer* Gyula készíti. Jungfer legkiválóbb műlakatosaink közé tartozik; az 1885-iki budapesti kiállítás alkalmával feltünt igen szép munkájával, külföldi tárlatokon is számos kitüntetést kapott. Munkáját mindenfelé nagyon keresik s az új országház is csak nyert avval, hogy lakatos munkái Jungfer jóhirű műhelyéből kerültek ki.

Az asztalos-munkát persze egy ember el sem vállalhatta volna; az óriási tömeget öt czég között osztották fel. *Thék* Endre nagy gyára legtöbbet dolgozik az országház részére; nagy munkát kapott a jónevű *Michl* Alajos czég is, azután *Csepreghy* János, a *Neuschloss* czég s *Gregersen* G. Valamennyi előkelő gyártelep, óriási üzemmel, úgy, hogy sokat várhatunk az új országház részére készített és készítendő munkáiktól.

Az országház összes ornamentális munkáját *Marchenke* Vilmos végzi. Az ő keze alól kerültek ki a nagy gipszminták is, melyeket az új országház hatalmas palotájáról, nemkülönben a képviselőház, főrendiház üléstermeiről és a kupoláról vett fel. Ezek a gipszminták ma is ki vannak állítva s állandóan nagy közönség nézi a remek kivitelű mintázatokat.

Az összes ácsmunkákat *Mikes* Frigyesre bízták. Mikes kezdetben Neuschlosz Károly és fiai czégnél nyert alkalmazást mint ácssegéd, majd mint munkavezető és azután az irodában mint rajzoló. Ezen minőségében ő készítette a fedélszék szerkezetének terveit és vezette ennek építését a magyar államvasuti hivatalnokok nyugdíjintézetének palotájánál. Később önállósult s azóta elkészitette a székes főváros részére a bajnok-utczai, Bezerédy-utczai és Kálmán-utczai iskolai épületek ácsmunkáit. Parádon gr. Károlyi Gyula kastélyának ácsmunkáját, Tokodon az északi kőszénbánya-részvény-társaság munkás-lakházai és több budapesti gyárépület ácsmunkáit.

Az új országház épületének ácsmunkáira hirdetett pályázat alkalmával az ő ajánlkozását, mint legmegfelelőbbet fogadták el.

Ezek azon nagyiparosok, kik az új országház építésénél munkájukkal részt vesznek. A pompás palota mindnyájunknak büszkeségére válik; büszkék lehetünk azokra a magyar iparosokra is, a kik az óriási munkát elvégezték. A magyar névnek becsületére váltak vele.

Galgóczy István

Obrincsák József
főmérnök

Adatok a magyar országház építkezéséhez.

Az állandó országház a székes fővárosban (V. ker., Lipótváros, az úgynevezett Tömő-téren épül).

Az épités kezdete 1885. október 12-én.

E tér a két hatalmas dunai híd, a Láncz- és Margithidak között elterülő rakpart közepén fekszik.

Az épületnek a vám felé eső részén parknak nevezett alkalmas terület húzódik, melynek nagysága körülbelül 95,000 négyszögméter, azaz 22 hold.

Ezen térre három főforgalmi út torkol; nevezetesen: a Rudolf-rakpart, a Nádor-utcza s a szabályozás alatt lévő Alkotmány-utcza.

A fentebbieken kivül az Akadémia-, Géza-, Báthory- és Szalay-utczák vezetnek a térre.

Az épület oly módon fekszik, hogy annak hossztengelye párhuzamosan halad a Dunával; a keresztengely a mintegy 28·00 m. kiszélesbitett Alkotmány-utcza tengelyét, a főkapu előtt tompa szögben metszi. Az alsó rakpart egész kiterjedésében a forgalomnak tartatik fenn. A felső rakparton ellenben csak gyalogjárók közlekedhetnek.

Az épület egy rizalitok által megszakitott parallelogram, melynek legnagyobb hossza 268·32 m., legnagyobb szélessége 118·13 m. a gyámpilléreket számba nem véve.

A beépített terület nagysága (az udvarokat bele nem értve) 15.327·92 m². Az udvaroknak területe 2.417·53 m². Az összterület tehát 17.745·45 m².

Az alsó rakpart magassága a Duna nullapontja fölött + 5·689; a felső rakparté + 11·00 m.; a magasság pedig a város felé nézö főkapunál + 11·90 m.; a dunai árkád padlószine + 14·00 m.; pinczetalpa + 9·68 m.; földszinti padló + 15·00 m.

Az ülés-, étkező- és társalgó-szobák magassága a 10 métert meghaladja.

A vég rizalitnak főpárkány-magassága 22·90 m., ez és a torony között levő alacsonyabb rész magassága 21·70 m.; a dunai közép-rizalit magassága 24·80 m., a két toronyé 65·00 m.

A kupola főpárkányának magassága a lanterna talpáig 74·60 m.; egész magassága 95·40 m.; a két ülésterem főpárkányának magassága 31·00 m.; a díszlépcsőház belső hosszúsága 31·72, szélessége 15·50 m.; a belső középmagassága 16·40 m.; az épület két végében lévő lépcsőházaknak hossza 14·32 m., szélessége 8·32 méter. A főbejáró fölött lévő delegaczionális ülésterem hosszasága 16·12 m., szélessége 11·90 m., magassága 12·40 m. A hosszaságban a karzatok nem foglaltatnak.

A törvényhozás mindkét háza, így a képviselők s a főrendek háza az épületnek külső részében is kifejezést nyertek. Mégis a közös s mindkét ház részéről tanusitott hazafias törekvések összeségének, nevezetesen a törvényhozás egységének épp úgy, mint az egységes állameszmének és az alkotmányosság érinthetetlen szentségének jelképe volt állitandó az architekturában. Ezt jeleniti meg az épületet uraló, mindkét ház közös főcsarnoka fölött emelkedő kupola.

A főkapu — tekintettel az épület helyzetére — a város felé nézo közép-rizalitba — mint már előbb is említve volt — az alkotmány-utcza tengelyébe helyeztetett. A főkapunak hármas bejáratán kivül attól jobbra s balra egy-egy száraz megálló van.

A főkapun keresztül az előcsarnokba jutunk. Az előcsarnokból háromkarú díszlépcső vezet az első emeletre és pedig oly módon, hogy egy kar vezet a lépcsőház közepén elterülő nyugvóhelyig, innen a kar folytatásaként három kar vezet a kupolához a vele szemben lévő, a delegaczionális terem előtt fekvő 5·70 méter széles folyosóhoz ugyanazon nyugvóhelyről két külön kar vezet.

A kupola és főlépcső között levő előtérből jobbra és balra két ruhatárba és a kupola körül elhúzódó folyósóba, illetőleg ezek közvetitésével a kupolába.

A kupola-terem a törvényhozás mindkét háza számára készült. A terem átmérője 20·40 m., melynek magassága a boltozatig 26·80 m. Alakra egy 16 oldalú sokszögből van alkotva. A kupola-terem czélja, hogy mind a két ház tagjainak ünnepi alkalmakkor gyülőhelyül szolgáljon.

A kupolának tervezésénél a fentebb érintett okokon kivül, még az épitészeti elveknek is figyelembe kellett jönniök, mert az épitész a kupolával nagy munkájának harmonikus befejezését akarta látni.

A kupola 16 pilléren nyugszik, melyeknek területe egyenkint 4·438 m².

A kupola jobb és baloldalán lévő mintegy 11·20 m. széles csarnokokon átmenve, a két üléstermet körülövező folyósokra jutunk.

Ezekből külön-külön mindkét házba 9—9 ajtó vezet. Az elnöknek pedig a terem homlokoldalán két külön ajtó áll szolgálatára.

Az üléstermek körül csoportosulnak a dolgozó és fogadó termek, továbbá az elnökök és háznagyok hivatalos helyiségei.

Az épület két végső rizalitjében a két ház külön osztálytermei vannak.

A miniszteréknek szánt helyiségekbe külön lépcsők vezetnek, melyek a pénzügyi bizottság terme (mely egyszersmind a delegátusok ülésterme is), körül csoportosulnak.

Az imént említett termek város felé néző, a társalgó-, olvasó- és éttermek a Duna felé néző közép-rizalitban vannak elhelyezve.

Az étkező-termek mellett, a dunai középrizalithez sorakozó tornyokban egy tágas és nyitott loggia van elhelyezve.

A másodrendű bejárók az előcsarnokkal, valamint lépcsőházaikkal épitészeti tekintetben szintén előkelően vannak megoldva.

E bejárók az épület északi és déli oldalán vannak. Az itt levő három karú lépcsők a földszinten és a félemeleten elhelyezett hivatalos helyiségekbe s osztálytermekbe stb. vezetnek.

Az eddig megnevezetteken kivül bejáró van még nyolcz a város felé néző homlokzatokon, továbbá a Duna felé menő oldalon az árkádok alatt négy, végül a konyhaszemélyzet számára kettő a tornyokban. *G.*

[Folytatása következik.]

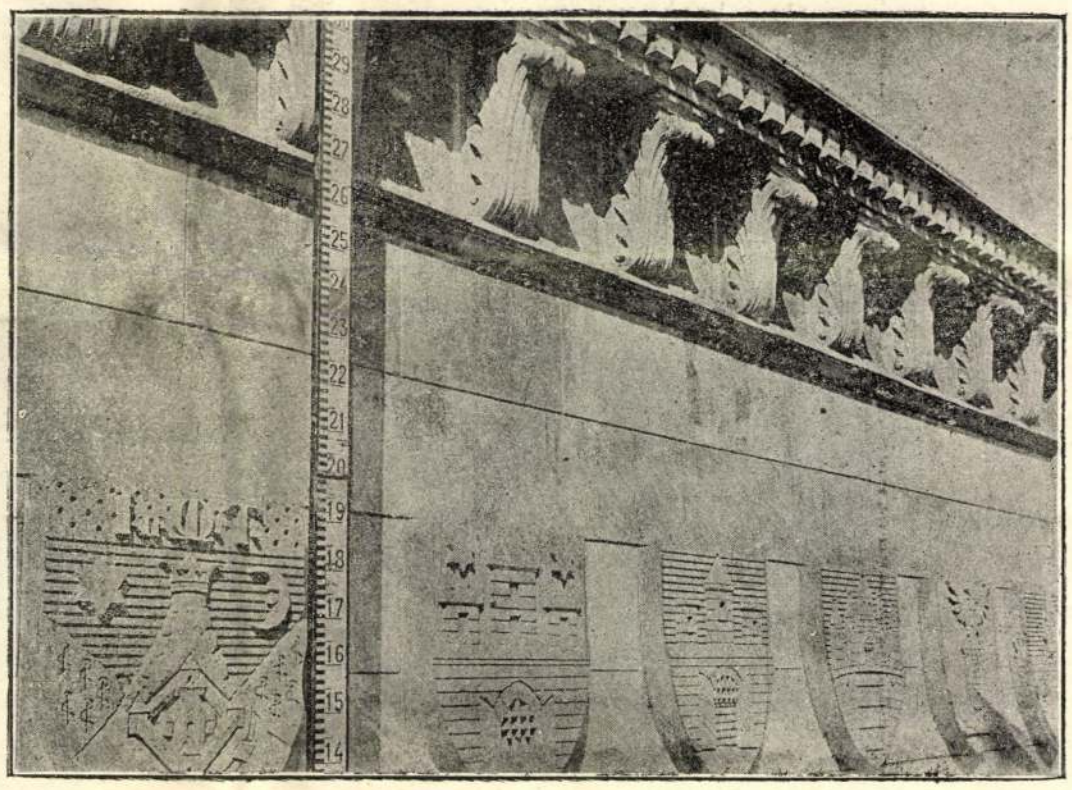

A város felé néző nagy szökellék főpárkánya
(a megyék és városok czímereivel)

Vár már az oltár...

Vár már az oltár,
A gyertya lángja lobban,
Óh! hallga édes,
A szivünk hogyan dobban . . .
Jer, esküvőnkre megyünk, kedvesem!

Szűz homlokodra
Már ráborult a fátyol,
Nászkoszorúdat
Nyiló, szép gyöngyvirágbul
Hadd tűzze föl még remegő kezem.

Lányos szobácskád
Még egyszer nézzed végig,
Óh! jól tudom, hogy
Búcsúzva szíved vérzik,
Míg ajkadon édes mosoly fakad.

Így szép az, látod,
Ha könnyel a szemünkben
S mosolygó ajkkal
Hagyjuk itt mind a ketten
Az ifjú kort, a régi álmokat . . .

S most nyújtsd kezecskéd,
— Mily édes így az élet! —
Megáld az Úr majd
Malasztja vélem, véled,
Itt már a percz, ah! itt végre, végre . . .

Égő gyönyörben
Imát és dalt rebegve,
Szemünkben könnyel,
Hulljunk le térdepelve
A boldogság megnyílt küszöbére!

Gyürky Ödön

Az állandó országház épitésének műszaki kir. ellenőrsége

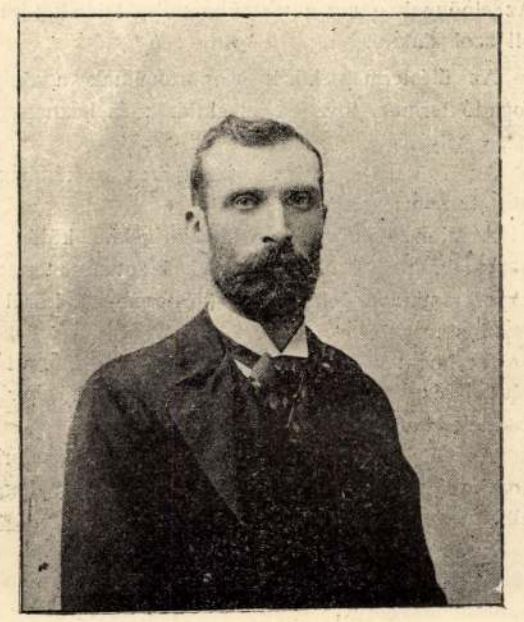

Heidrich László
királyi mérnök

Steinhausz László
épitész, királyi főmérnök

Bayer Béla
királyi mérnök

Szumrák Pál
miniszteri osztálytanácsos

Neÿ Béla
épitész, miniszteri osztálytanácsos

Lázár Imre
miniszteri számellenőr

Gluzéky Imre
miniszteri számvizsgáló

Pap István
miniszteri irodatiszt

Az állandó országház épitésének főbb vállalkozói

Mikes Frigyes

Michl Alajos

Thék Endre

Jungfer Gyula

Hauszmann Sándor

Weisenbacher Endre

Zsolnay Vilmos

Holdampf Sándor

Holtzspach András

Schlick Béla

Marchenke Vilmos

Ney Ede

Holtzspach Nándor

Ney Lipót

Világ folyása

Irja: ADORJÁN SÁNDOR

A spárgafogyasztás, a »zöld« ételek kellő méltatása, sőt némely családok megrögzött szokása szerint a sör-kúra képezte eddig a gyönyörűséges május hónap főfeladatát. Voltak emberek és bizonynyal még ma is vannak, a kik a májusi eső előidézését esetleg ordítozással is — mindennél fontosabbnak tartották. Akadtak viszont, a kik az üde rügyfakadásban, a virágok szemlélgetésében és szagolgatásában, a szabadban tett nagy sétákban vagy éppen a versfaragásban találták meg a tavaszi hónap legelső hivatását. S így már annyi század óta az emberiség lassankint hozzászokott ahhoz, hogy mindeme föladatok között azt tartsa legfontosabbnak a májusra nézve, melyet a saját egyéni gusztusa, fölfogása, hajlandósága annak kijelölt.

De minthogy semmi örökké nem tart s ez a sokféle ízlés éppen elég ideje tartott már, — támadt egy új kérdés, a melyet a fővárosnak egy köztiszteletben álló polgára ekkép fejezett ki:

— Hát nem bolond az ember, ha ilyen körülmények között még nagy ipari vállalatokba fekteti a pénzét?

— De bizony bolond, ha fél és mégis megteszi! — felelte az, a kihez a kifakadás intézve volt.

Természetes, hogy azt a hangzatos szólamot a májusi munkástüntetések idézték elő. Le kell mészárolni a nyárspolgárokat! — hangzik az üvöltés egyfelől. A másik szelidebb és egyszerűbb, mondván: osztozzunk a földeken! A harmadik furfangosabb, mert csak azt hangoztatja, hogy elég a 8 órai munkaidő, de azt gondolja mellette, hogy ámde azért legalább 16-ot fizessen meg a polgár. A negyedik radikális s azt hangoztatja: a »haza« az drága fényűzési czikk, épp úgy, mint a hadsereg, szüntessük meg mind a kettőt.

Igy nehezen fognak egyetértésre jutni, bár abban tökéletesen megértik egymást, hogy a végczél a munkások helyzetének javitása. De az egész czivilizáczió sem akar egyebet s az emberiség azért találta föl a hazát, a hadsereget, a birtokszereztetést, a munkát, még a vallást is. S minthogy a vélemények annyira szétágaznak és egymást az emberek meg nem győzhetik: az egyik rész puskával belelő a másikba, a másik pedig fölgyújtogatja az egyiknek a birtokát.

Ilyen körülmények között némi joggal kételkedhetik azon a nyárspolgár, hogy vajjon érdemes-e iparvállalatokba fektetnie a pénzét? A mi különben azért fölösleges töprengés, mert ha diadalmaskodnak az úgynevezett szocziálisták, úgy is elveszik a pénzét és nem lesz mit hová fektetnie.

Az egész dologban az a baj, hogy a boldogulásra vezető utakat és eszközöket még a szocziálisták is olyan változatos módon hangoztatják, hogy elvégre sem tehetnek majd egyebet, minthogy megnyugosznak az emberi törvényekben, a melyek lehetőleg egyenlők igyekeznek lenni mindenekre.

A mikor az összes szlávok egyesülésének nagy kongresszusát megtartották, annyira egyazon szláv fajnak érezték magukat a képviselők, hogy kénytelenek voltak — németül beszélni, különben nem értették volna meg egymást.

Azokról az emberi törvényekről pedig van egy arab mese.

Arab szofták elmentek az erdőbe diót szedni s miután megtömtek vele egy óriási zsákot, összevesztek az osztozkodáson. Mert mindenik azt mondta, hogy ő szedett legtöbbet, illő, hogy többet kapjon, mint más. Végre megegyeztek abban, hogy döntsön közöttük az arra járó öreg, ősz, bölcs sejk.

— Jól van! — mondd az agg. — De hogy akartok osztozni: emberi vagy isteni törvények szerint?

— Az emberi törvényt ember alkotta, meg is változtathatja! — mondák. De az isteni törvények öröktől fogva valók és örökké tartók. Osztozzunk az isteni törvények szerint.

Tetszett a beszéd a sejknek. S adott Ibrahimnak ötven diót, Hasszánnak kettőt, Abdulnak huszat, Hamidnak négyet, Mohamednek nyolczat, Musztafának egyet. S így tovább. A minek azonban nagy elkeseredés lett a következménye, úgy, hogy kizidalmazták az öreget, hogy nem cselekszik az isteni rendelvények szellemében.

— De bizony úgy cselekszem! — mond a sejk. — Mert lám, az egyik ember hős, mint a párducz, a másiknak nincs több bátorsága a mókusnál; az egyik bölcs, mint maga a hallgatás, a másik csacskább az erdő patakjánál; az egyik erős, mint a czédrus, a másik gyönge, mint a bodza; az egyik dúsgazdag, a másik nyomorék. Ezek a természet, tehát maga az isten törvényei — s ti a szerint kivántatok osztozkodni. Megkaptátok, a mit kivántatok.

Vajjon ha a szocziálistákat, anarkistákat épp úgy lehetne ma is mesével tartani, mint a boldogult Mlenennius Agrippa idejében, nem azt gondolnák-e, hogy az ő május elsején csúcsosodó törekvésük tulajdonképen képtelenség?

* * *

A mig eldől a nagy kérdés, élünk azért addig is. Sőt lázasabban és jobban, mintha eféle kérdések éppenséggel nem háborgatnának bennünket.

Nemcsak Budapesten, de egyáltalán minden nagy város életében tapasztalható az, hogy a mint vége felé közeledik az évad, olyankor minden nagy, hatalmas, erőteljes lüktetésnek indúl.

Rendes szinházainkon kivül egyszerre támadt három is. Köztük legkiválóbb, legmagasabb művészeti fokon áll az olaszoké, a kik egy csodálatos új, ösmeretlen s a megismerésre, megélvezésre mindenkép méltó világot tárnak a szemünk elé: természetesen ennek van a legkisebb közönsége. Ez már, úgy látszik, belevág ama bizonyos isteni törvények szellemébe.

S legnagyobb közönsége van annak a látványosságnak, a mely legkevésbé új, legközönségesebb, legselejtesebb eszközökkel dolgozik, a három szinház közül a negyediknek, a mely közönségesen czirkusnak neveztetik.

Addig, a mig a czirkuszokban rendkivülit, érdekeset, erőknek egymással versengését mutogatták, érthető volt rendkivüli vonzóerejük. De ez kiment a divatból s ha akadnak is néha birkózók, előre megállapítják magukban, hogy egyik nap úgy fognak tenni, hogy az egyik győz, a másikon a másik, hogy a verseny izgassa a közönséget s végül is eldőletlen maradjon, nehogy az izgalom megszűnjék. Ezt már tudja a közönség is felőlök s mégis könnyű szívvel csalatja magát a lépre s még a hamisságot meg is fizeti, bár kellő mértékben le is nézi.

A mi pedig azonfelül marad, az úntalan ugyanaz: a szabadidomító ki tudja vinni, hogy valami ló akkor és azt a lábát emelje föl, a mikor és a melyiket ő akarja. Jóformán ez az egész. De hát lám, a közönségre valami különös gyönyörűség, örvendetes látvány az a művészetileg kikorbácsolt lóláb-emelés.

Persze, ott vannak még a bohóczok is: hogy azok minő remekül tudják egymást fölpofozni, vagy megrúgni! Az valami kellemes egy csoportozat egy ilyen rugdosás. Ne legyünk akadékoskodók. Az embernek rendszerint minden körülmények között jól esik látni azt, ha egy másik embertársa valami testi szenvedésnek van kitéve. Ez már úgy hozzátartozik a mi jószívűségünkhöz, mert sziklaszilárdan követeljük a régi keresztény morált s úgy gyűlöljük embertársainkat, a mint magunkat szeretjük.

Ámde az ördög nem olyan fekete, mint a minőnek festik. S kijut a szeretetnek is a magáé valahogy. Mert az is egy állandóan hatalmas vonzó erőt képez, hogy a toronymagasan függő trapézről a föntugráló úr vagy lábszárait is mutogató asszonyság — nem töri ki a nyakát, a mikor ott bukfenczezik. Hogy a bukfenczezéssel senki sem törődik, az világos; de hogy baj nem történik, az mindenkit érdekel. De vajjon nem volna sokkal egyszerűbb, ha az illető művész körüljárna egy tálczával, megigérné, hogy nem ijesztget bennünket, nem mászik föl a trapézra, hanem szépen lent marad a földön és vagy seper, vagy ha másik nemen van, harisnyát kötöget és úgy egész bizonyosan nem töri ki a nyakát?

A legmagasabb szeretetnek is bőséges táplálkozása van a czirkuszban — s ez a dolog bibéje, a legerősebb vonzó erő. Hiába, a szeretet tartja össze a világot és tartja fönn a czirkuszokat. Igéző helyzetekben és jelmezekben, vagy éppen jelmeztelenül, ott ugrálnak előttünk a kedves nők. Ez az, ez kell nekünk. Egész télen néztük a magunk kóristáinéit, ballerináit és másféle asszonynépségeket: megúntuk. Kell egy kis változatosság. A czirkusz megadja.

Éljen a czirkusz!

De aztán — ne beszéljünk a művészetről és elégedjünk meg a szeretettel — vagy hogy nevezzük!

* * *

A tavaszi életerő hatalmas lüktetése egyebekben is, mindenütt kiüti magát. Ám mozogjanak a munkások a hogy tudnak, fenyegessen a kiállítás közeledése azzal a reakczióval, a mi minden nagyobb lendületet követni szokott, sőt vigyorgassa felénk utálatos pofáját a kolera is háromfelülről, Spanyolországból, a mi még jó messzire van, a közelebb eső Konstantinápolyból s a már veszedelmesen szomszédos Galicziából: mi meg nem állhatunk.

Haladunk is. Hihetetlen vásárokat csapunk gründolásokkal; úgy kocsizgatunk a ligetben, mintha csak úgy hemzsegne itt a sok milliomos; virágkorzót rendezünk, a melybe szinte valóságos pénzt fogunk szerteszéjjel szórni hiúságból ugyan, de jótékony czélra — s jön a lóverseny is, a lótőzsdével. Hihetetlenül lázas, ragyogó, örömteljes idők jönnek most ránk, a melyekben csak az a szerencse, hogy nem tartanak sokáig s ha kiállottuk eddig, majd most elszenvedjük a nagy élvezetet ezúttal is.

IRODALOM.

Hentaller Lajos

KOSSUTH ÉS KORA.

Egész könyvtárakat irtak össze már az 1848—49-iki eseményekről, különösen pedig ennek a fényes korszaknak hőséről, minden idők legnagyobb magyarjáról, Kossuth Lajosról, kiről egymagáról számos élet- és jellemrajz jelent meg különböző alkalmakból, különböző szempontokból és politikai czélzatból. De éppen ezért nem volt eddig Kossuth Lajosról tiszta, kimerítő és

hogy te nem pusztán szórakozás kedveért járnál oly gyakran a szinpad függönye mögé, hanem . . . — alig merem kimondani — azt a Julia nevű nőszemélyt . . .

— Művésznőt . . . — igazítá ki Lénárd.

— Nem is tudom, hogy tiszteljem; tehát legyen művésznő . . . hogy hát te ezt a . . . művésznőt kerülgetnéd, sőt hogy . . . talán . . .

— Nem talán, hanem igazán; veté közbe hidegen Lénárd.

— Szent isten! Csak nem akarod feleségül venni?

— Nos, hát mi különös lenne abban? Ha már kimondtad és ide fáradtatok, hát már kedves sógorasszony megvallom az igazat, hogy: igen!

— Lénárd! — kiáltott Gergelyné és iszonyodva ugrott föl helyéről.

— Nos mi baj, kedves Juczikám.

— A sógor csak tréfál! — enyelgett Zsigáné.

— Legkevésbé sem; épp át akartam menni hozzátok, hogy értesítselek.

— Te meggyalázod Margitod emlékét!

— Elfeledkezel kis lányodról! tódítá — Gergelyné.

— Szeretném tudni, mely alapon mertek ily vádakat dobni szemem közé? Mért gyaláznám meg nőm emlékét?

— Még kérdezheted? Az ő helyét az a nő lenne hivatva betölteni? — replikázott Juczi sógorasszony, — egy jött-ment komédiásné, ki ma itt, holnap ott. Született a ponyván, lakik a fogadóban s meghal az országuton . . . És a nemzetsége?! . . . Hát ha már megúntad az özvegységet, nem kaphatnál te egy jó családból való hozzád illő leányt, a ki miatt nem lesznek kénytelenek pirulni rokonaid?

— Én nem az özvegységet úntam meg, hanem azt a fiatal művésznőt szerettem meg! Leányom ellen — úgy mondja lelkiismeretem — mit sem fogok véteni. S hogy e nőnek nincsenek nagynevű ősei, hogy művészetéből él . . . arról ő nem tehet. Azért méltó lehet bármely férfi kezére . . .

— Művészetéből él? . . . ha-ha-ha . . .

A másik sógorasszony is segített gúnyosan nevetni.

Lénárd minden erejét összeszedte, hogy ki ne törjön.

— Bocsánat, kedves sógor, nem akartunk megsérteni, de ezzel a gondolattal, hidd el, nehéz megbarátkoznunk. — Kaposlaky Margit utódja Felhőssy Julia. A ki mindenféle csőcselékből szedett ántréból él . . . Már engedje meg . . .

— Hát azt tudod-e kedvesem, ki asztalára jut a kenyér, mely a te buzádból kerül. Árnyat vet az te rád, hogy buzádat czigány vásárolja meg?

— No, kedvesem, egy kis különbség mégis csak van koztünk, megengeded?

— Igen, van! — felelt Lénárd szúró tekintettel.

— S ez megmásíthatlan szándékod, sógor?

— Kedves Judit, hallgass meg, kérlek. Ezelőtt két évvel vettem nőül Margitot — a kinek emlékét ma is tisztelem — s egyedül azért vettem nőül, mert az mindnyájatok s főkép boldogult édes anyánk óhajtása volt. Csinos, finom érzésű, szeretetreméltó nő volt, kitünő tulajdonokkal, nem tagadom.

De nem az, a ki engem boldoggá tett volna. Nem voltam szerelmes belé; tudtam, hogy nőm előkelő, gazdag, de nem éreztem azt iránta, a mit minden szív joggal követelhet.

Rongált anyagi viszonyaink miatt meghajoltam anyánk esdeklése és a ti rábeszélésetek előtt. Nőm élte hosszú haldoklás volt. A szemrehányásnak, az elégületlenségnek még árnya sem jelent meg soha arczomon, házaséletünk alatt . . .

— Igaz, mintaszerű férj voltál! — mondá Gézáné. Éppen azért nem értelek.

— De most halljátok meg! — Boldog akarok lenni! Értettétek?

Felemelkedett helyéről.

— De kedves Lénárd, tán mégis várnál kissé; hiszen te is mindig oly gyöngélkedő voltál; az izgalom, az új helyzet veszélyeztetik egészségedet s a te életed nem egyedül a tied, a gyermekedé s a mienk is.

— Igaz, gyermekemé is . . . De nem tehetek róla, legyen végzetem bárminő, nem félem azt! . . . Mondom, boldog akarok lenni, ha csak egy hóig, egy napig, egy óráig tartana is az, ízlelni akarom azt.

— De hát minek úgy sietni? Egy kis meggondolás nem ártana. Hátha nem is volna szükség éppen. . . elvenni? . . .

— Ah! ti vakok vagytok! Ti azt vélitek, hogy a nő, a ki vonzalmamat birja, portéka, a melynek ára van? Azt hiszitek, hogy a női tisztesség csak a telekkönyvben lelhet kifejezésre? Nem vitatkozom veletek. Aztán tudom, csak időt akartok nyerni, hogy valami komiszságot kövessetek el . . .

— Nincs szándékunkban, távolról sem. Csak a rokoni érzelem késztetett, hogy felszólaljunk s leányod iránt való kötelességedre figyelmeztessünk.

— Szép tőletek, de fölösleges.

— Sajnáljuk, de mi más nézeten vagyunk s habár módunkban lenne, egy lépést sem teszünk.

— Ugyan mit tehetnétek? . . .

— Hogy ettől az eszélytelenségtől visszatartsunk, gondnokságot . . .

— Nem tanácslom!

Lénárd nem volt képes tovább uralkodni magán. Halántékain érzé erei lüktetését.

— Azt is meg kell mondanunk, hogy e lépésed által összes rokonaid szívétől elszakadsz.

— Sajnálom . . .

— Óh, mi még jobban, hogy igy elvakultál. Te, úgy látszik, meg vagy boszorkányozva, egész elhódított az a . . . hogy is tiszteljem.

— Perszóna . . . — egészíté ki Gézáné.

— Sógorasszony! — kiáltá Lénárd haragtól sápadtan. — Már most csak azért is! . . . s ha ez nem úgy, egy . . . szolgáló! Ah, igen, bárkit a ti ellenkezésetekre . . .

Hangja fuldoklóvá lett. Halálsáppadt arczczal rogyott vissza székébe.

Midőn a rokonok látták Lénárd ijesztő állapotát, felugorva siettek hozzá.

Lénárd tiltakozva emelte fel kezét.

— El innen!

— De kedves sógor, hát érdemes azért a? . .

— Elég . . . Távozzatok . . . — hörgé.

A sógorasszonyok látva, hogy rokoni kötelességük végső határáig értek, gyorsan felkászolodva, magára hagyták a házi gazdát; azon fogadással húzva be maguk után az ajtót, hogy ők ugyan nem érintik többé a kilincset, ha csak azt hozzájuk nem küldi a sógor.

Lénárd félig aléltan feküdt a támlásszékben s a mellében terjedő meleg érezteté vele, hogy a nagy fölindulás erős vérhányási rohamot idézett elő.

Még azon este hivatták hozzá az öreg orvost.

XVI.

Ugyanakkor este még egy főpróba tartatott. Ez volt a második.

A harmadik főpróbát szombat délelőttre tűzték ki.

Juliának alig volt ideje számot vetni önmagával, a mamának annyira sikerült elfoglalnia őt a jövő felől alkotott ragyogó képzetekkel. Ellenben, az éppen a próbára érkező Rómeót kezdte úgy tekinteni, mint egy dúlt kedélyű szenvedélyes embert, a ki oktalanúl vergődik s vergődésével mást is könnyen leverhet és megsemmisíthet. De hát ki tehet róla, hogy az ifjúi rajongás, a nemes költői kedély nem mindig elég arra, hogy valakit boldogítani tudjon!

Aztán ki tehet róla, hogy a nemes arczél a szenvedélyes tekintet, a byroni külső — ha tudjuk tulajdonosáról, hogy éhezik — elveszti nimbuszát.

Különös . . . majd két évig volt eszményképe ez az ifjú. Vagy csak valami megfoghatlan bódulat volt, a mi elállta a szivét.

— Kérem, kérem kisasszony! hol járnak a gondolatai? A végszót rég elmondták! Most ön a szerepét olvasva belép! — kiáltott Csapodár türelmetlenül Juliára.

Egyátalán Csapodár igen szigorú ember volt a próbák alatt s mindenkivel szemben a munkaadó merev álláspontjára helyezkedett.

— Én becsületesen fizetem önöket, megvárom, hogy tegyenek is érette valamit.

E közben Romeóra nézett. De ez nyugodtan állta ki tekintetét. Csapodár önkénytelenül lesüté szemeit.

Hát ha Romeó azt találja mondani: fizesse ki, uram, hátralékos gázsimat, különben egy szót se mondok! Hm, hm! No de hát Csapodár csak úgy átalánosságban beszélt; csak a tisztelt tag urak és hölgyek kellő hangulatban tartása végett eresztette meg a szavát, mint csördítést a gulya mögött; senki sem apprehendált meg érte.

Óh! Csapodár úr nagy lélekbúvár? . . .

Kezdődött Rómeó jelenése.

Tehát most ő legyen szenvedélyes, boldog szerelmes, a ki kedvesét, Adrienne-t titokban imádja s egy ifjú, fenkölt szellemű nő szerelmét birja, adja át magát érzelmeinek; engedje, hogy besúgározzék hangjába az imádó szenvedélye, holott érzelme háborgó, megbántott, elgyötört, szívmélyén fakadó vulkáni erő, mely kitörni vágyik!? Itt e komédiás had között, ezek szemeláttára, kik ha valaha éreztek is őszintén valamit, rég elfeledték azt.

A kiknél az érzelmek palettáján — mint kontár festőén — csupa hamis színek vannak. Minden festett, minden játék, semmi valóság, semmi természetes és semmi az igazság közvetlenségéből.

De hát játszott, — hisz ebből élt.

Azt mondják, hogy az életörömök túlságos élvezete — mint sok édesség a gyomrot — megrontja az ember szivét, életúnttá, fásulttá teszi; mig ellenben az átélt szenvedések fogékonnyá tesznek az élet örömei vagy felebarátaink szenvedései iránt. Igaz, a keserű tea és az üröm is jó gyomrot csinál!

De a méreg is keserű!

Vannak keserűségek, miket nem oszlat, nem higít föl az idő mindent föloldó hatalma s a mik maró hatásukkal — mint a méreg — megsemmisítik a lélek szervezetét; hatásuk: szétrombolt hit, eltűnt remény és ádáz embergyűlölet.

Az erkölcsi bomlásnak ilyféle folyamata ment végbe Rómeó lelkületében.

[Folytatása következik]

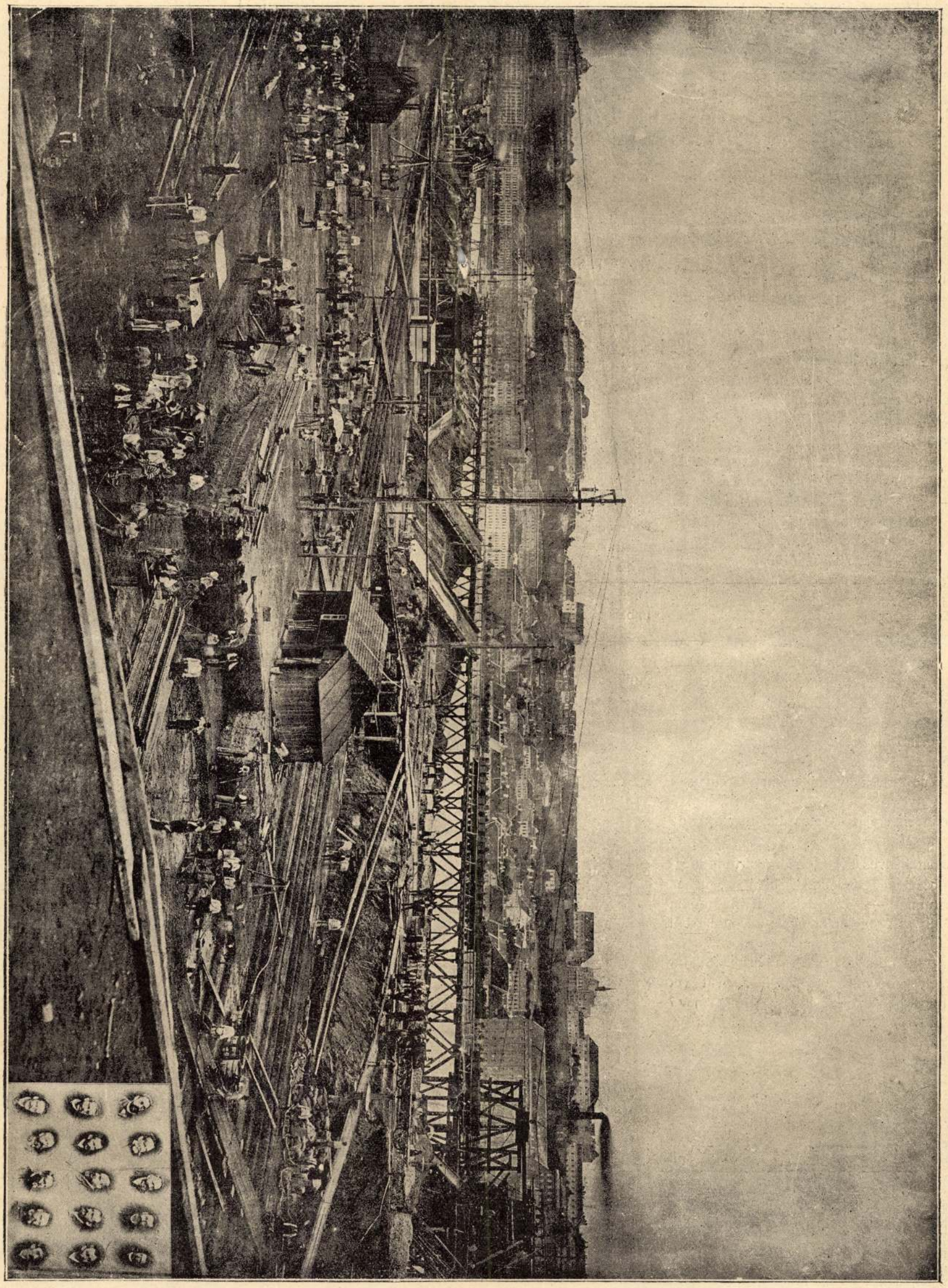

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ: AZ ALAPGÖDÖR

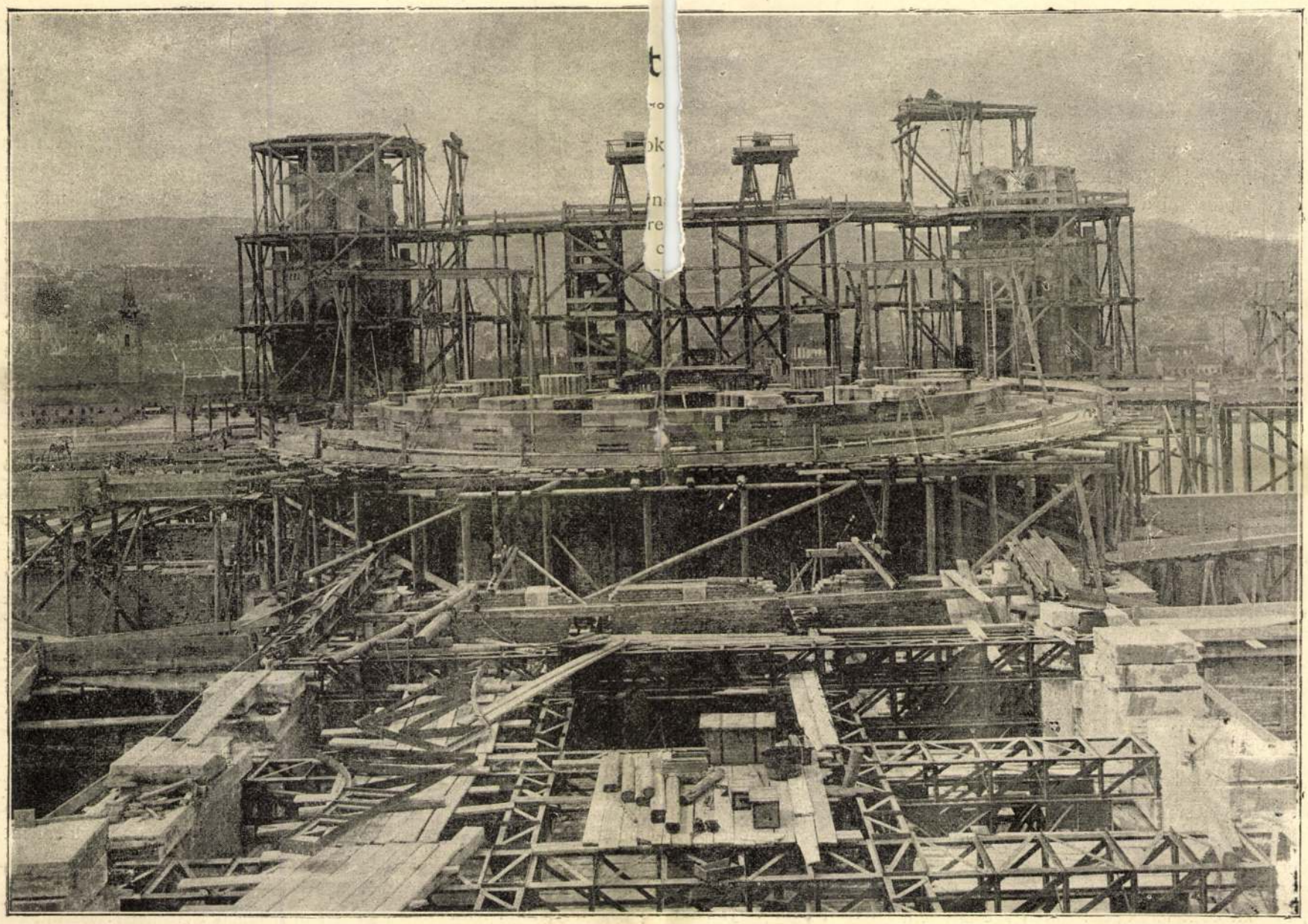

Az új országház: A két torony, a közös csarnok s a főlépcső vasszerkezete

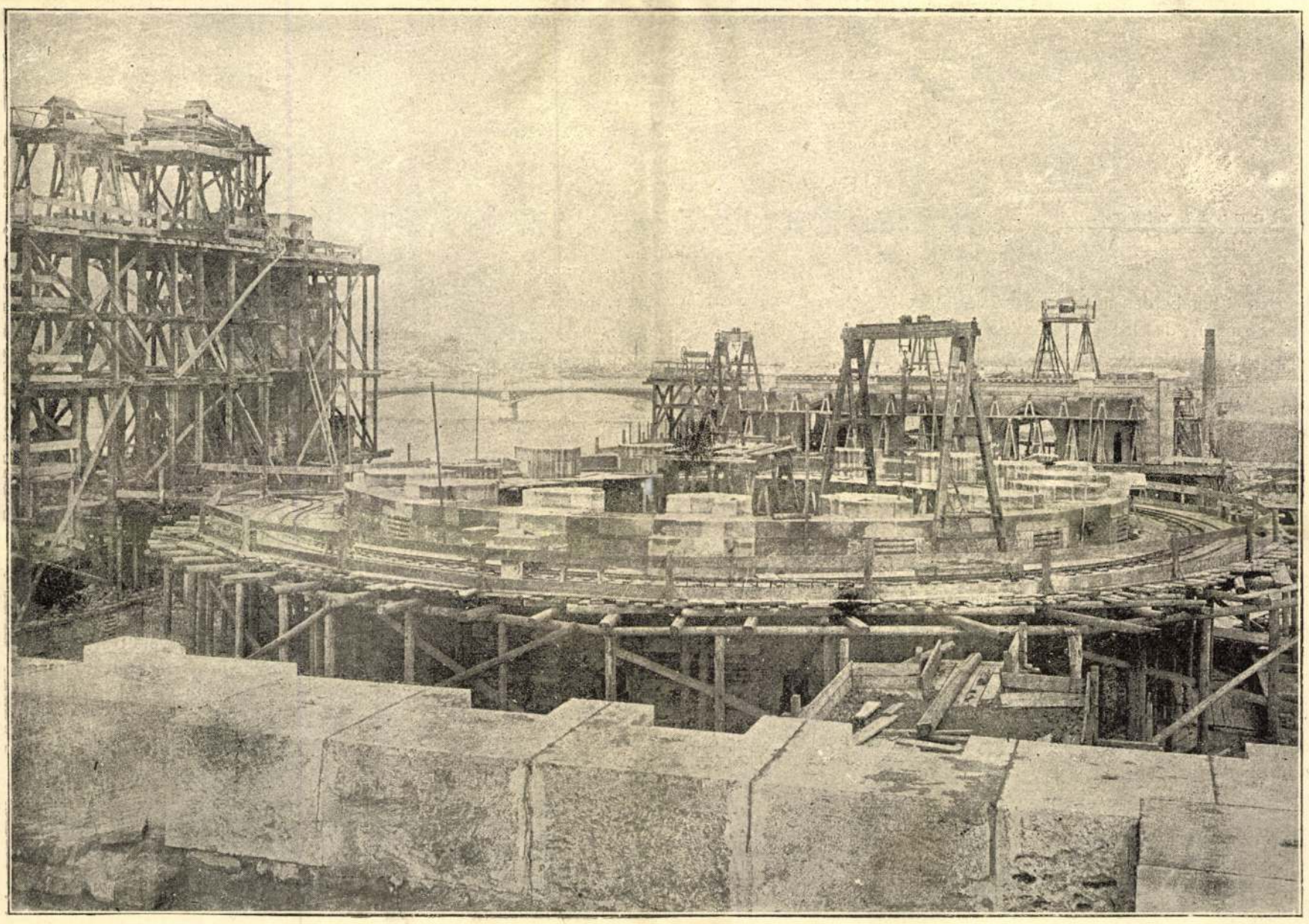

Az új országház: A közös csarnok a képviselőház főpárkányáról nézve

Az öreg tiszteletes asszony

— A kis-orosz népéletből —

De pörög ma megint az öreg popadi[1] nyelve! Körülbelül ilyes gondolat motoszkál a demniai parafia cselédeinek fejében; no de ma hozzágondolja mindenik: van is mért — férjhez megy a panna.[2]

Az a kis szőke papocska addig-addig járt a házhoz, míg a panienka[3] bele nem szerelmesedett s hozzá megy feleségül. Popadi lesz a panna Dóra! Hogy örül neki a cselédség! A Renko, meg az Onufer már két napja nem is láttak wódkát, csakhogy tisztúljon a hangjuk, hogy a lakodalom napján csengő dalra kelve énekelhessék a »Nohaja litát![4]

Az egész Demnia talpon van; ki tojást, ki csirkét küld a plébániára lakodalomra; még a propinációs[5] zsidó is kitesz magáért, jó pár palaczk kontaszuwkát[6] küld ajándékúl.

Az a lakodalom. Mit ne tenne meg a Maniukné tiszteletes asszony az unokájáért? Hiszen olyan jó az a leány! meg okos is; paphoz megy, a mi az apa, meg a nagyapja is volt. Jó parthie. Mert hát, ki tagadná, mégis csak a popadi az első asszony a faluban. Hej! az ő szegény férje is pap volt, mennyire szerették, tisztelték. A férje!.. De régen is volt már az! Azóta porrá lett régesrég ott a berezowi temetőben. Mint szerették egymást! Csak az a sír mélyén elporladt szív volna megmondhatója. Csakhogy nem sokáig tartott!

Szomorú emlékek.

Kövér kezeivel gyengéden dagasztja a lakodalmi bábit[7], mintha csak férjét czirógatná s észre sem veszi, hogy sűrű könnyei a tésztába hullanak.

— Sír a tiszteletes asszony! — suttogja a cselédség.

— Ki sír? Én sír[ok]? — igyekszik palástolni elérzékenyülését. — Te lomha! Te hálátlan! A helyett, hogy dolgoz[nál], ostobaságokat kotyogsz, látszik, soha sem sze[retted] a panienkát.

Szegény Paraska [Ilo]seléd! Ő nem szerette a kisasszonyt? Hát ki szerette? Hisz az ő karja ringatta, az ő térdén hintázott, ő tanította járni... mellette nőtt fel a panna. Aztán ő ne szeretné? No de azért is megmutatja, hogy igen is szereti!

A bábi elkészült, jól sikerült, a többit későbbre halasztja a tiszteletes asszony.

Szobájába megy, a hol Dóra foglalatoskodik. Szorgos kis kezei mohón szedegetik az előtte levő kosárból a szebbnél szebb virágokat, melyeket piczi csokrokba köt. Holnap majd ezeket osztják szét vőfélyei a templomban emlékül: Holnap .... vőfélyei .... Nagyot dobban kis szíve, ha csak reá gondol! Akkor az övé lesz örökre Ifrim .... Ő meg Ifrimé ....

— Dóra lelkem, hagyd abba a munkát! Beszélni akarok veled.

— Parancsoljon babunia.

— Csak azt akarom mondani kis gyémántom, hogy ha majd a pópa fejedre teszi a koronát, vigyázz, hogy le ne essék, mert az rossz, igen rossz jel.

— De babunia ....

— Én csak annyit mondok, vigyázz! Vigyázz, mint a szemed fényére! Tapasztalatból beszélek. Mikor a berezowi cerkw[1] ajtajában az én fejemre tették, nem vigyáztam eléggé, a korona lehullott a földre. Mindenki azt mondta: szegény menyasszony, nem lesz szerencséje! Nevettem a dolgot. Kellett-e több szerencse, mint a nagyapád feleségévé lenni? Mikor aztán a nagyapád térden állva levette menyasszonyi czipőmet, nevetve tettem a fejére s biztosítottam, hogy nem fog úgy járni, mint én a koronával, papucs alatt marad.

— Pedig lelkem, leesett az is. Meghalt az uram; eltemettem a fiamat, elsirattam a leányomat, a te édesanyádat is. Sok, sok baj ért már ebben az életben s mindazt megjósolta a koronahullás. Régen volt. Téged látva, hogy milyen derék, jó leány vagy, vígasztalódtam, lassanként felejteni kezdtem. Jó leány voltál, engedelmes, szorgalmas, vigyázz hát, kár volna érted.

— Vigyázni fogok babunia! — súgta inkább, mint mondta Dóra, megindúltságában nagyanyja oltalmazó karjába borúlva.

— Jó gyermekem! Még egyet. Lásd én már öreg vagyok, te vagy az én mindenem, vígaszom. Most, hogy el fogsz menni, megint az a keserű üresség érzete fog el, megint érzem, a mit már annyiszor éreztem, hogy magamra maradok a világon. Mondd hát Dóra, el fogsz-e férjed mellett egészen feledni?

— Soha! lelkem babuniám!

— Köszönöm! Ha valaha baj érne, csak fordulj hozzám, hetven év tapasztalata áll mögöttem. De nem! Nem fog téged baj érni, a Hospode[1] nem engedi meg! Gyere ide lelkem. Igy ni! Tedd azt a fürtös fejedet az ölembe. Anyád nincsen, öreg vagyok én is; de adok valamit, a mi megmarad, ha én nem leszek is már, az áldásomat.

— Légy boldog! Áldjon meg a Hospode, a mint én megáldalak! Segítsen! Gyámolítson! Vezessen! Irgalmazzon!...

Zokogva csókolgatja unokáját s könytől fuldokolva rebegi: Nohaja lita!

Skala Vincze

[1] Papné. [2] Kisasszony. [3] Kisasszonyka. [4] Sok esztendőt! [5] Regálebérlő. [6] Rozspálinka. [7] Bábi = tejeskalács.

[1] Cerkw = kápolna; inkább: fából épült templom.

[1] Hospode = Úristen.

REGÉNY

A CZIRKUSZ-KOMÉDIÁSNŐ

Francziából fordította: PALOTAI HUGÓ

[Folytatás]

Rodion és Chambardas nem panaszkodhattak étvágyhiány miatt, de legkevésbé Frigoulet, ki többet evett, mint a társaság többi tagja együttvéve.

Mennyit evett, az emberi fogalmak szerint a lehetetlenségek birodalmába tartozik.

Ez egyszer talán önmagát is fölülmúlta; tisztesség-madzaga elszakadt, mert hasa hordónyi nagyságú lett.

Minden arcz kipirúlt, mosolygott; kipirúlt a sok evés-ivástól, mosolygott a jóléttől. Kevéssel éjfél előtt fölkeltek az asztal mellől. A báró utat-módot talált, hogy Luciolenak odasúghassa:

— Egy szóra, négyszem közt...

— Nem, holnap.

Majd gúnyosan tette hozzá a szép Luciole:

— Menjen a felesége elé...

— Könyörgök!

— Hiába!

Erre a szóra kár lett volna a könyörgést folytatni. Épp ekkor jött be a szobalány, hogy Luciolet a kastély legelegánsabb hálószobájába, a rózsaszínű szobába vezesse.

V. A rózsaszínű szobában.

Pompás éjszaka volt; lassacskán elhalt minden lárma, a lámpák elaludtak; a kastély néma lett.

Csak egy ablak nyílt ki, honnan egy pongyolában levő női alak könyökölt ki.

Luciole volt.

Fejében kóválygotak a gondolatok, hogy el nem tudott aludni.

Nemsokára befutott a gyönyörű szobába, felöltözködött s az ott található parfümök mindegyikével össze-vissza locsolta ruháit; felpróbált egy csipke-pongyolát, fejére vendéghajat tett, mi rendkívül jól illett arczához.

Luciole soha sem volt csinosabb.

Maga helyettesítette az öltözőnőt s így nem kellett szégyenlenie, ha túlságosan soká nézte magát a tükörben.

Maga is el volt ragadtatva a saját látásán. Nem győzte eléggé bámulni önmagát. Mint valami szerelmes ifjú a szép kedvesnek, úgy hányt csókokat tükörképe felé.

Szép termete, formás idomai bájossá tették; de szépsége különös, szinte megmagyarázhatatlan volt: olyan, mint egy borzasztóan szép álom.

Érdekes halvány arcza, cseresznye-piros ajkai, fitos orra, nagy, szikrázó szemei, hatalmas szemöldökei együttvéve arczának ingerlő szépséget kölcsönöztek. Különösen szemeiben lakott démoni szenvedély. Állának gödröcskéje csak emelte arczának csábító, pikáns utóízét. A ki látta, egyszerre gondolt Rafael madonnáira és a sivatag tigrisére.

A melyik férfira ránézett, azt őrült szenvedély és félelem fogta el. Egy pillantása az emberben kimondhatatlan vágyat keltett, melyet az angyaloknál is remekebb leányteremtéstől való félelem és sejtelmes rettegés sem volt képes ellensúlyozni. Luciole most, mikor szívébe alig fért meg a nagy indulat, hirtelen számot vetett önmagával. Érezte, mily erő lakik benne; ez erőt a maga czéljaira fölhasználni: ambiczijójává lett.

A hold ezüst lepedőt borított a tóra, mely a parkban, annak kellő közepén, hullámzott.

Azon a tavon is jóval túl egy kis patak folydogált, melynek partjain nagy fűzfák lógatták le szomorúan galyaikat. Jobbra is, balra is szebbnélszebb fák és növények díszelegtek.

— Óh! — sóhajtott Luciole — mért nem vagyok én a báróné?

Keble zihált; agyában egyik gondolat a másikat kergette. Hirtelenében elgondolta élte történetét:

Fiatal korában más idők jártak felette. Édes anyját, ki színésznő volt, Lysidának hítták. Szép, szőke nő létére a hiúságnak és divatnak hódolt. Udvarlói istenítették. Szinház után hazakisérték s nem egyszer töltöttek nála éjszakákat dorbézolva, kaczagva. Zajuk nem egyszer ébresztette föl álmából a piczike Luciolet.

Történt, hogy a bájos Lysida himlőbe esett. Arcza egészen eltorzult. Szépségével együtt elpártolt tőle a szerencse. Az udvarlók rá se hederítettek.

Luciole nyolcz esztendős volt.

Az anya gyermekével egy dohos padlásszobába kényszerült hurczolkodni, a hol tél idején majd megvette őket az Isten hidege. Ha esett, az összevissza repedezett mennyezeten át becsöpögött az eső.

Lysida soha sem gyógyult ki egészen bajából, miért is az ágyat kellett őriznie. Hogy éhen ne veszszenek, a kis Luciole énekelni ment udvarról-udvarra. Csinos hangiát nem egy sousval jutalmazták.

Igenis: udvarról-udvarra járt dalolni; de akkor is büszke volt már: senkit meg nem szólított, senkitől nem kért s ha kapott, meg nem köszönte.

Két esztendeig ő látta el beteg édes anyját minden szükségessel.

Egy téli estve, épp mikor haza ért, anyja halk hangon magához szólította, megölelte, megcsókolta. Utolsó csókja volt ez: lánya karjai közt adta ki lelkét.

A szomszédok magukhoz vették a kis árvát. E szomszédok Rodionék voltak.

Az időtől fogva osztozkodott mindama csapásban és szerencsétlenségben, mely e családot érte.

Alexis egy esztendővel volt fiatalabb nála; együtt növekedtek, együtt voltak mindig. Nem csoda, hogy szerették egymást.

Mikor a lány tizennyolcz esztendős, az ifjú pedig tizenhét éves lett, Luciole szeretője volt az ifjúnak.

A szép teremtés, ki az ifjú Alexisnál sokkal ravaszabb volt, elrontotta a jó fiút.

Egy évi szerelmeskedés után a szegény Alexisból csonton és bőrön kivül egyéb nem maradt. Az egy év nagy, háromszázhatvanöt folytatású szerelmes regény volt, vagy, ha úgy tetszik, egy esztendei csók.

Az előző télen a Herkules ágyújával elbukott, lábát törte, hogy körülbelül két hónapig feküdt a kórházban. Ez idő alatt mindenki úgy gondoskodott magáról, a hogy tudott.

Luciole a Folies-Marigny szinházban kapott szerződést. Ott látta meg a báró először s ott lobbant iránta olthatatlan szerelemre.

Három hónapon keresztül folytonosan üldözte szerelmi vallomásaival, csábító ajánlatokkal; de ellentállt a kisértésnek s hű maradt Alexishez.

Mikor Rodion fölgyógyult, a komédiások újból megkezdték csavargó életmódjukat.

Szerelmes szívvel, fáradhatlanul, mindig nyomukban volt a báró. Egyetlen egyszer sem mulasztotta el, hogy Luciolenak egy csokorral ne kedveskedjék.

A Folies-Marigny szinház rossz befolyást gyakorolt Luciole gondolkodására. A szép műlovásznő kaczér, hiú, pompakedvelő lett.

S most, hogy a véletlen a báró házába sodorta, hiúsága újból felébredt.

Szédülni érezte magát...

Hirtelenében kocsizörgést hallott. Felébredt merengéséből.

A fogat azzal a lakos[illegible]lyal szemben állt meg, melyben Luciole volt; a[illegible]szolgák világítottak. A báró jött vissza a vasútr[illegible] feleségével. Ez, alighogy megérkezett, máris [illegible]ndeleteket adott. Végre férj és feleség bement, n[illegible] újból csend állott be.

A báróné megérkezés[illegible] rendkivül felizgatta a lányt.

— Óh! — szólt magá[illegible]n — érzem, én gyűlölöm ezt az asszonyt.

Majd meg igy szólt:

— Megőrülök!...

Épp be akarta csukni az ablakot, mikor a balkonon egy fehér alakot vett észre.

— Ki az? — kérdé.

— Ne félj, én vagyok!

— Alexis!...

— Csendesen. kopognak az ajtódon.

A báró hangja lőn halhatóvá.

Luciole lábujjhegyen odalopódzott az ajtóhoz.

— Nyisson ajtót, drága Luciole!

— Nem, uram, nem.

— Kérem!

— Kár a szóért, ajtót nem nyitok. Holnap — felelte a leány.

— Holnap tehát? — kérdé a báró.

— Luciole, szeretsz-e még? — kérdé Alexis, ki az ablakon mászott be.

Feleletül a leány ráomlott az ifjúra.

VI. A bárónő.

Reggel kilencz óra felé Firminy úrnője felébredt, becsöngette szobalányát. Mikor megérkezett, a báróné kiugrott az ágyból.

Firminy bárónő harminczöt esztendős, barna, bársonysima arczú asszony. Meglehetős kövérsége, nagy fekete szemei és ives, sűrű szemöldökei keleti nő benyomását tették.

Tiz esztendő óta felesége Firminy bárónak, ki házasságának első éve óta nem törődött vele, hanem élt a maga ízlése szerint, a maga gyönyöreinek.

A mi az asszonyt illeti, nem sokat bánkódott; nagyon okosan viselkedett férjével szemben, úgy, hogy annak a legcsekélyebb okot sem szolgáltatta a válópörre.

Hiúsága nagyon sok pénzt költetett vele ruhákra; lovagolni szokott s estélyeket rendezett, melyek töméntelen pénzbe kerültek. Ez estélyeken finom udvariassággal volt eltelve a báró iránt, mig a vendéget kedvességével ragadta el. Szobaleányai azonban nem egyszer találták öltözködéskor kiállhatatlannak, szekánsnak.

Ha egyedül volt, minden iránt érdeklődött, öltözködés közben megkérdezi:

— Mi történik ebben a kastélyban? Mióta fölébredtem, hangokat s lépteket hallok.

— A komédiások hangját méltóztatott hallani. A báró úr tegnap hozta őket magával.

— Igen, igen. Szólt is egy néhány szót róluk megérkezésemkor. Furcsa ismerősei vannak a bárónak.

— Igaza van a méltóságos asszonynak, panaszkodott a szobalány, soha ezeknél szemtelenebb embereket nem láttam.

— De mit csinálnak? — kérdé Firminy úrnője az ablakhoz menve közelebb. Nini, az udvarból valóságos czirkuszt formáltak hamarjában.

Majd megbotránkozva folytatta.

— Hogyan; hiszen az én lovamat kergetik; az én Plutómon nyargalnak!

— Valószinűleg a báró úr adta nekik.

— Adta?... Az én Plutómat?

— Igen; megengedte, hogy válogassanak a paripák közül.

A bárónő ajkait harapdálta.

— Férjem uram igen nagylelkű! Mit jelentsen ez?

Csak nézte tovább a »művészeket«, kik javába tanították a lovat.

Rodion, az udvar közepén állva, hosszú kötéllel tartotta a körben futó állatot, melynek taktus szerint kelle emelgetni lábait, míg Chambardas néhány gyakorlatot próbált meg rajta.

Frigoulet kissé félrevonúlt s csibeczombot evett, melyet a konyhából csent el.

Körülöttük csoportosúlt az inascselédség és az uradalmi kertész-személyzet.

— Ki méltóztatik ma sétálni?

— Lóháton; Zephiren fogok lovagolni, mert Plutó már nem az enyém.

Pillanatok multával folytatta:

— Az egész társulat ez?

— Igenis, asszonyom, — felelé Martine az ablakhoz közeledve, azaz, hogy Luciole kisasszony hiányzik közülük.

— Ki az a Luciole? — kérdé a báróné érdeklődéssel.

— Fiatal lány, műlovásznő.

— Ah.... és csinos?

— Izlés dolga. Nagyon gonosz pillantása van.

— Értem már, értem, szólt a báróné egészen elhalványodva.

Majd hozzátette:

— Siessen csak.

Egy pillanat múlva:

— Hol háltak ezek az emberek?

— Az új házban, a konyha fölött.

— És Luciole is?

— Nem, asszonyom.

— Ah!...

— Luciole kisasszony a rózsaszínű szobában töltötte az éjszakát.

— Igen? No most már biztos vagyok, hogy Luciole szép leány, szólt a kastély úrnője elefántcsont-legyezőjének sugarait tördelve.

Dalolgatni kezdett, de csakhamar abbahagyta.

— Még alszik?

— Nem, asszonyom; kora reggel ébredett. De ha méltóságod látni kivánja őt, lenn találhatja a földszinti szalonban.

— A szalonban?

— Igen, ott hallottam énekelni.

— No, ez már a soknál is több. Ez vakmerőség

— Nyugodjék meg, úrnőm; reggeli után ugy is elhordják magukat mindannyian. Bizony már itt az idő, mert ezeknek az erkölcseik olyanok, hogy borzasztó. Van közöttük egy nagy sovány, ki meg akart ölelni.

— Elég, ne tovább. Ostoba!

A szolgáló elnémult.

Zöld amazon ruhájában, lovagló ostorral kezében, Firminy asszonya lement a lépcsőn s a ház előtti járdán megállott.

— Nyergeltesse meg Zephirt! — parancsolá József inasnak.

Eltávozott, de a báróné visszahívta.

— Mondja csak, soká maradnak még ezek a kétes exisztencziák a kastélyban?

— Dehogy; előbb megreggeliznek s aztán tüstént fölszedik a sátorfájukat.

— Jól van.

Az asszony határozott léptekkel tartott a szalon felé.

[Folytatás következik]

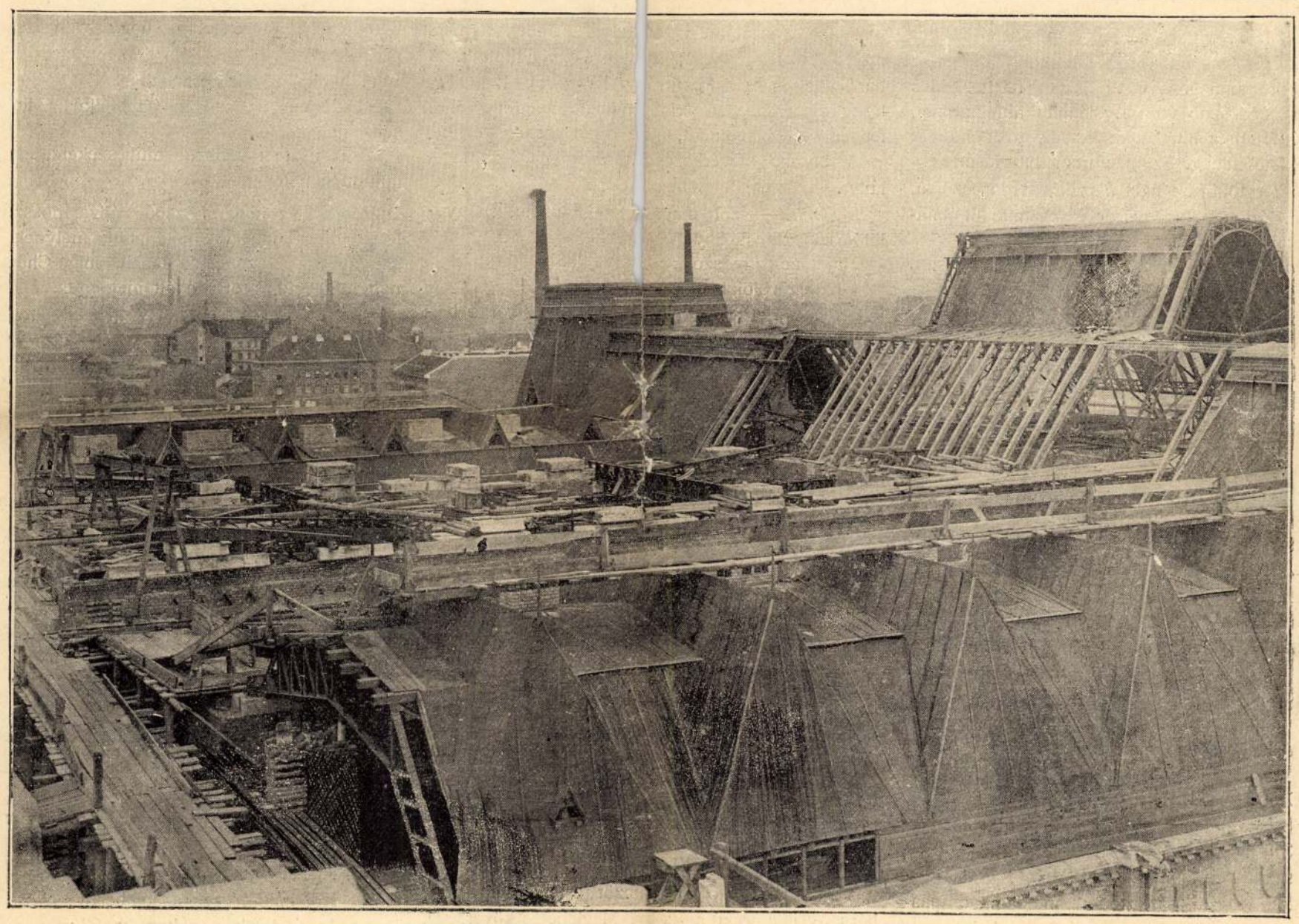

Az új országház: A város felé néző nagy szökellék teteje

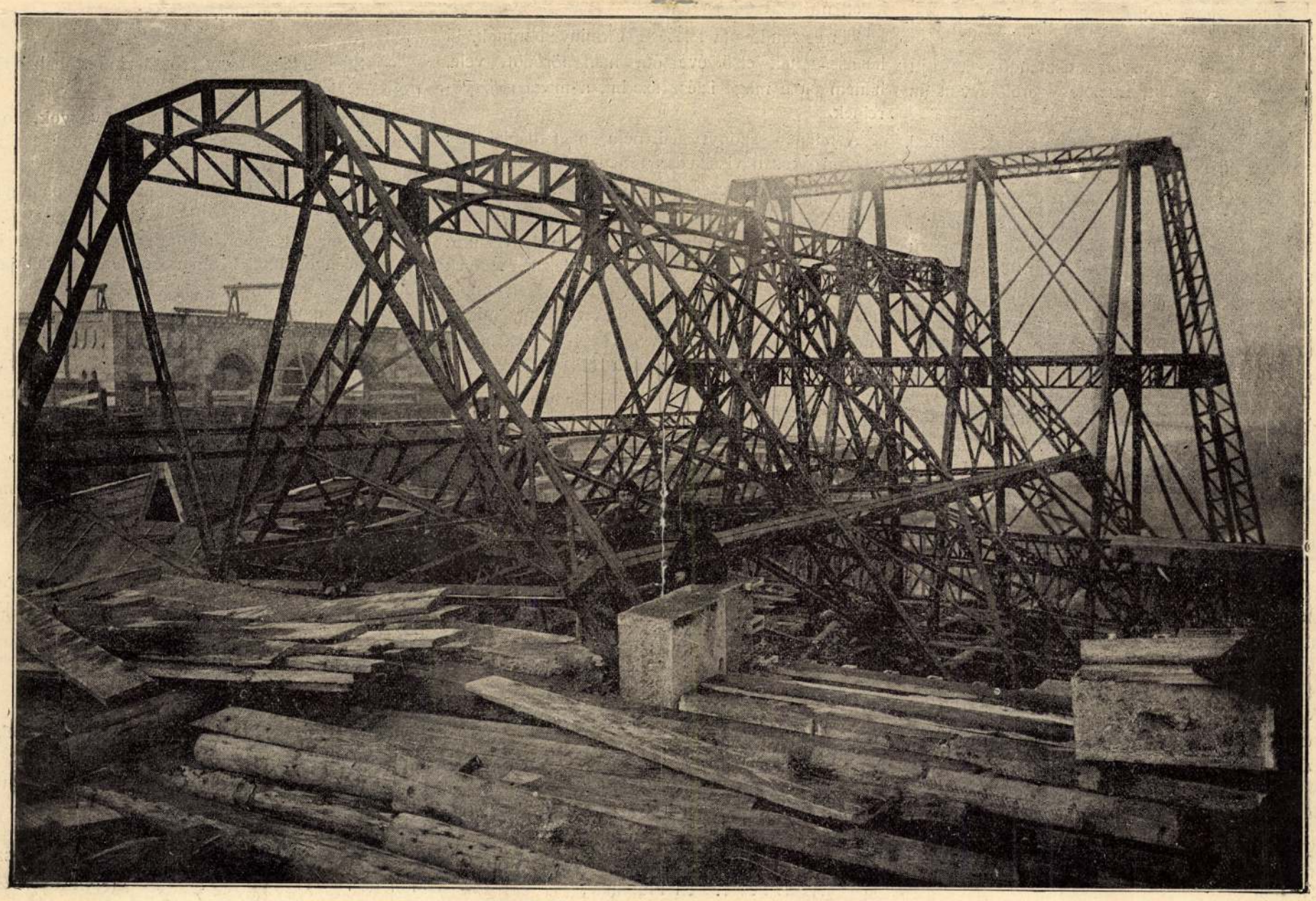

Az új országház: Vasfödélszerkezet a városi oldal északi részén

Az új országház ünnepéhez

A főrendiház ülésterme 300, a képviselőház ülésterme 434 személyre van berendezve. Ezeken kivül 10 miniszteri, 1 elnöki, 6 jegyzői, 1 előadói és végül 6 gyorsírói szék van a teremben elhelyezve. Mind a két teremben két-két karzat van, az első emeletiek páholyok; a második emeletiek nyitott karzatot képeznek, melyekhez a négy sarokban épített lépcsők vezetnek.

A két terem egyenlő hosszúságú és szélességű ugyan a karzatok alatt, de azok magasságában e méretek egymástól eltérnek a szerint, a milyen széles az említett karzat. A termek hossza 25·60 m., szélessége 23·40 méter, magassága 17·60 m., a karzati emeletek magassága 5·20, 4·00, illetve 8·40 méter.

A főrendiek ülésterme körülbelül 510—530 személyt, a képviselőház 700—720 személyt fogadhat be.

Az előbbinek a belső köbtartalma 8800 m³, az utóbbinak 9810 m³. A félemeleten vannak a könyvtár és levéltár, az olvasó-termek, a gyorsírói és hírlapírói termek s végül az iktató- és kiadó-helyiségek.

A földszinten van a posta- és távirda-hivatal, könyvtár, levéltár további helyiségei, osztály-üléstermek, pénztári helyiségek, a házgondnok, valamint a gépészmérnök lakása

A pinczében vannak a különböző raktárak, a fűtés és szellőzés helyiségei, kapus- és szolga-lakások, rendőrség és tűzőrség helyiségei, konyhák stb. elhelyezve.

Hogy a termek akusztikája a lehető legjobb legyen, különösen figyelembe vétetett:

1. a sokszögű, a szinházi nézőterekhez hasonló alak;

2. a termeknek kiterjedése a beépített karzatokkal lehetőleg kis kiterjedésűnek vétetett, már a mennyiben tudniillik a kényelem és használhatóság megengedték;

3. a páholyszerűen berendezett karzatok szintén az akusztikát emelik;

4. lehetőleg nagy terjedelmű hangerősítő felületek alkalmaztattak: milyenek a famennyezet (fölötte tűzmentes második mennyezet) rengeteg üvegterületek.

Kezdettől fogva már kivánva volt, hogy a világosság ne fölülről, hanem oldalról essék a termekbe, e végből egy-egy teremhez 12 nagy ablak szolgál,

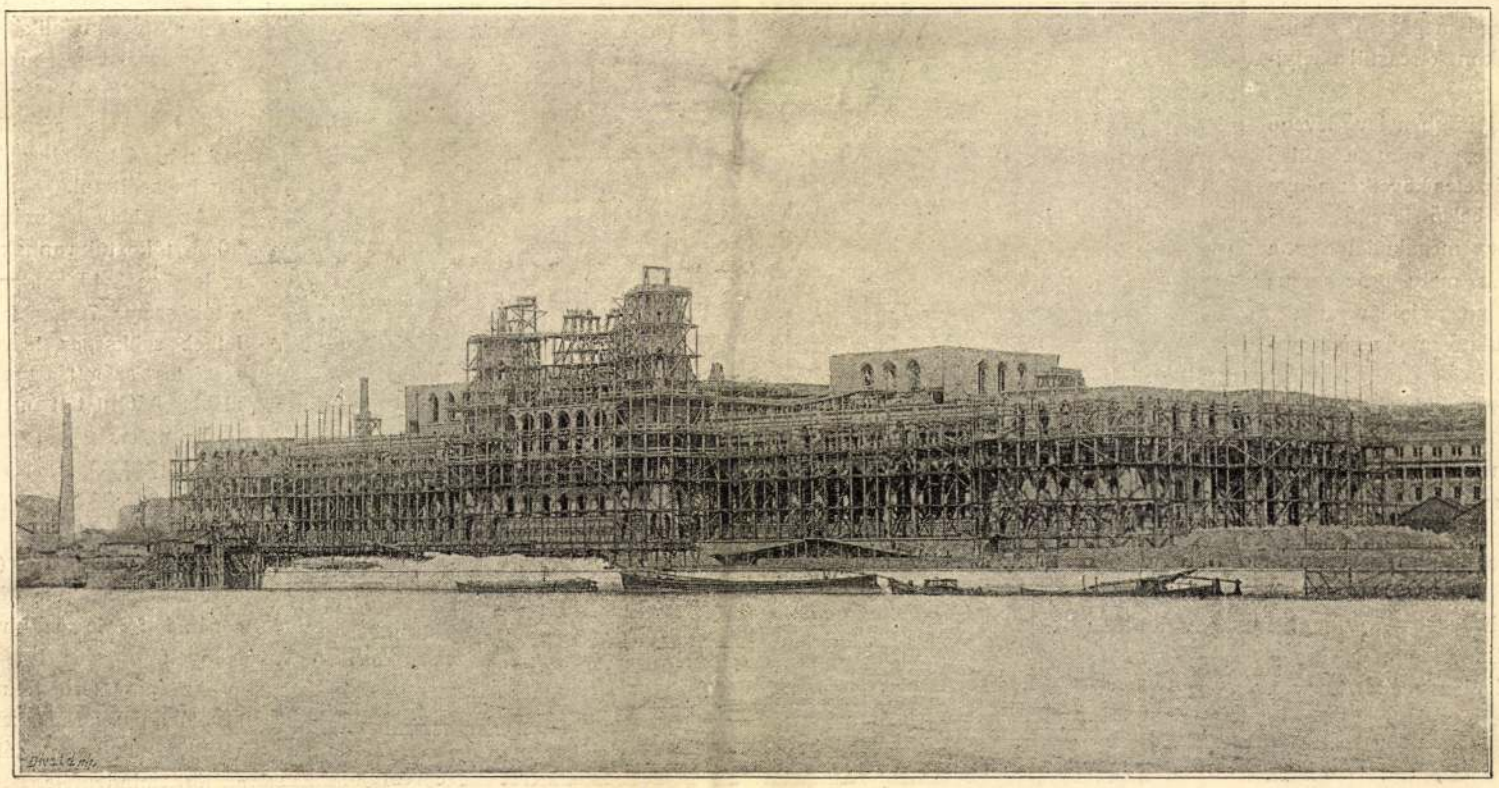

Az állandó országház mai állapotában. (A dunai homlokzat)

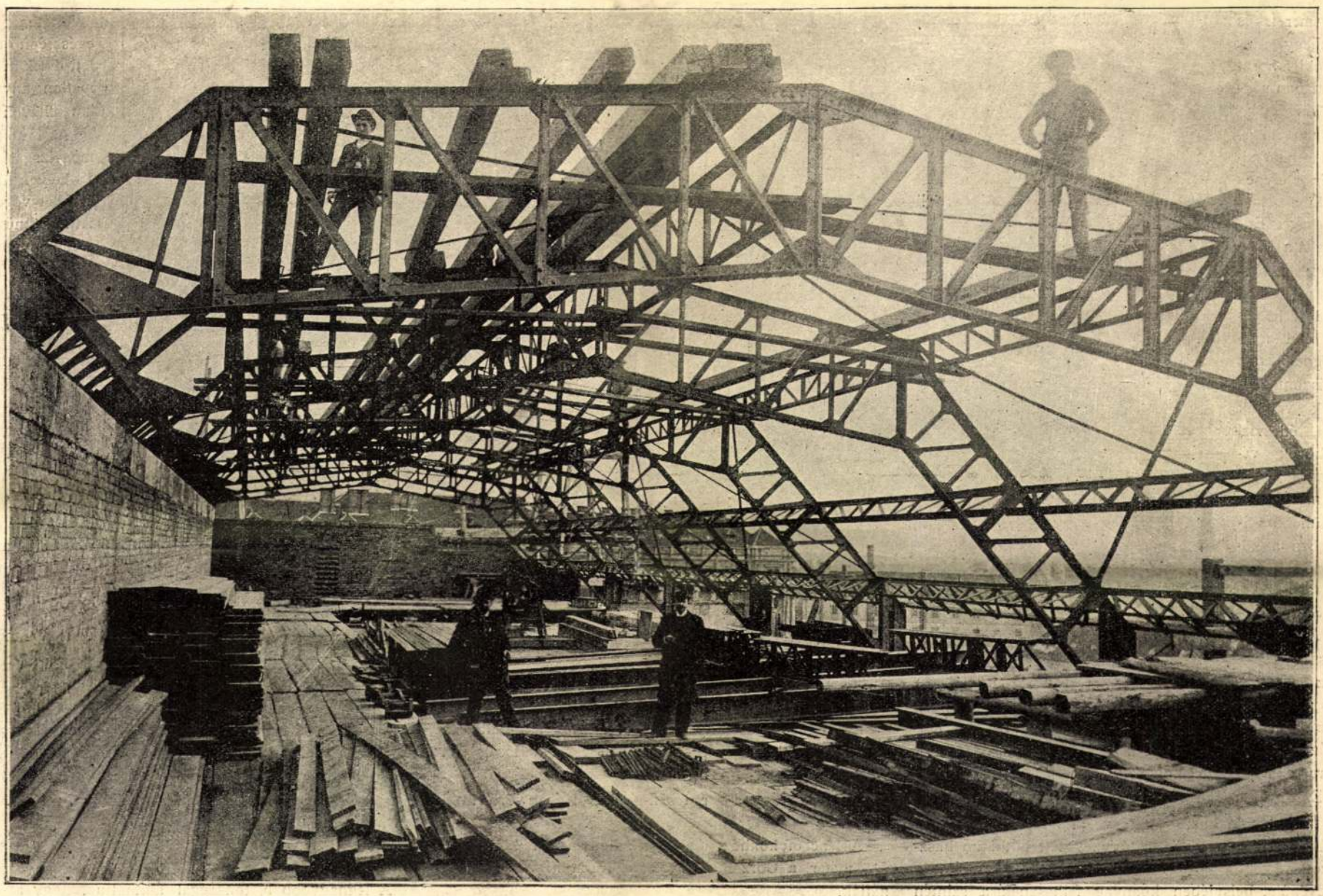

Az új országház: Vasfödélszerkezet a városi oldalon

összesen 160 négyszögméternyi üvegfelülettel. Felülről jövő világosság sehol sem használtatott fel.

Az esteli világítást illetőleg a költségvetésben a gázvilágításra van számítva ugyan, de javasoltatott, sőt előkészíttetett, hogy ha építés közben a villamos világitás a kisérletezés stádiumát túlhaladta és oly tökélyre jutott, hogy a kivánalmaknak minden tekintetben megfelelhet, a gázvilágítás mellett villamos világítás is bevezettethessék.

A termek, csarnokok, folyosók és egyéb nagyobb helyiségek fűtése központi gőzfűtéssel — kapcsolatban pulsió-ventiláczióval — számíttatott.

A meleg kamrákban megfelelő fokra temparirolt friss levegő megfelelő ventiláczióval a fűtőkamrákon keresztül a helyiségekbe szoríttatik.

E művelettel a helyiségben levő levegő feszereje nagyobb lesz, mint a külső levegőé, minek természetes következménye az, hogy a romlott belső levegő kifelé fog tolulni; miközben megakadályozza a küllevegő behatolását, mely proczesszus által minden léghuzamnak eleje vétetik.

Kizárólagosan kitünő minőségű anyagot használnak föl.

Hosszas tanácskozás után elhatároztatott, hogy az összes kőfaragó-munkák ne önköltségen, hanem vállalkozás útján szereztessenek be, azon kikötéssel, hogy csak a legnagyobb szükség esetén szabad külföldi anyagot használni.

E határozathoz képest a kőfaragó-munkák — kevés kivétellel — egy anyagt ból készült elő. Ez anyagot Budapes közelében fejtik. Megjegyzendő, hogy a kőfaragó-munkák legnagyobb része már készen van.

Az épület külsejéhez oly kőanyag használtatott föl, melynek időállósága ismeretes és a műegyetem műszaki laboratóriumában végzett kisérletek alkalmazhatóságukat megengedték és melynek feldolgozása nem drága. Ennélfogva a lábazathoz, párkányokhoz, szóval mindama helyeken, hol nedvességnek és az idő viszontagságainak vannak kitéve, édesvízi mészkövek vétettek.

E mészkövek legkitünőbb minőségben a következő helyeken találhatók u. m. Süttő, Piszke, Almás és Haraszti.

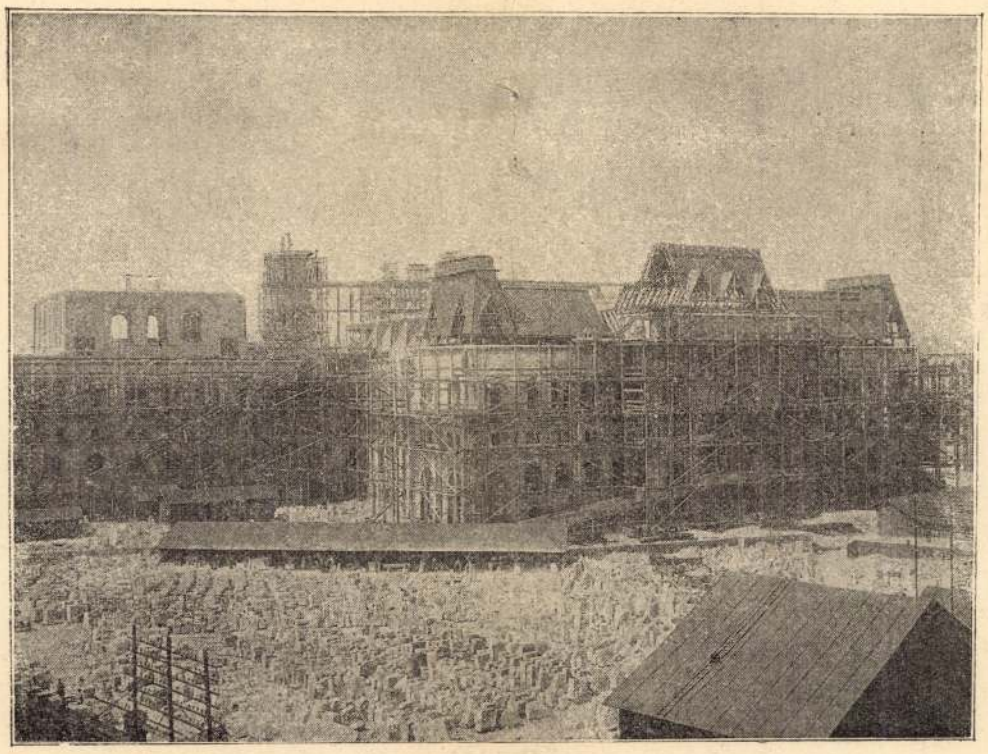

Az állandó országház mai állapotában (a városi homlokzat középrésze)

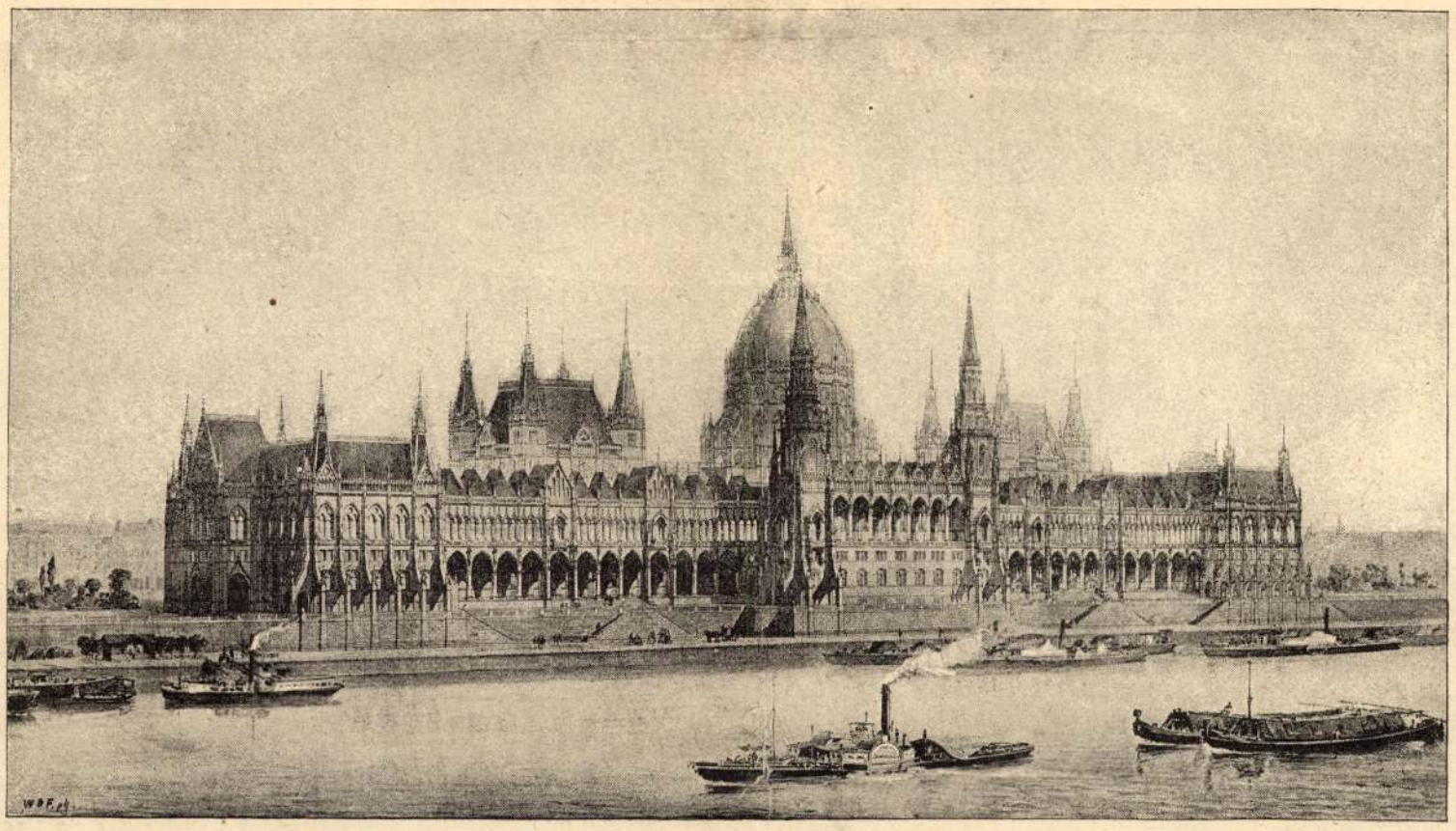

Az új országház látképe a dunai oldalról

Az erősen megterhelt részekhez pedig a teljesen homogén beszterczebányai homokkő használtatott fel.

Az épületnek tagozott részeihez, melyeknél az időállóság mellett a könnyebb megmunkálás játszotta a főszerepet, leginkább homokos csigamészkő használtatott. Ez anyag a Bia melletti kőbányákból hozatott.

A sima falakhoz, vagy védett részekhez (boltbordák, zárókövek stb.) az úgynevezett bóthi kő használtatott.

Az épület belsejében kőanyag felhasználása szintén a czélszerűség elvei szerint történt. Azon részekhez, melyekhez nemesebb anyag, mint pl. márvány, gránit nem volt kivánatos (könyöklő párkányok, ajtófelek stb.) süttői, almási, piszkei és haraszti köveket használtak.

Az erősebben megterhelt részekhez beszterczebányai homokkő, sárga sz.-girolamoi márvány meg gránit alkalmaztatott.

A kényesebb tagozatokhoz leginkább a Bicske melletti máléhegyi, valamint az erdélyi kolozsmonostori kőanyagot dolgozták fel.

A nemesebb márványok, kövek Magyarország követ kező bányáiból kerültek ki: Síklós, Máriagyügy, Vaskó, Torna, szinük sárga, sárgás, fehér, sötét és világos vörös és zöldes.

Külföldi nemes anyag csak akkor használtatott, midőn erősebb teherképesség mellett csiszolhatóság járt együtt.

Ilyen márvány a sárga szt.-girolamoi és a vörös svéd gránit.

A lépcsőfokokhoz, melyeknek hosszasága körülbelül 5½ méter, a Görz melletti sárga Karst-márványt használják.

Kisebb, de gazdagon díszített részletek, mint pl. a konzolok, baldachinumok stb., 5% aluminium-bronzból állítvák elő.

Stucko vagy egyéb surrogátumok csak alsóbbrendű helyeken szerepelnek.

A belső termek díszítése annál nagyobb, minél fontosabb szerepe van azoknak.

A mennyezetek és a faldíszítések körte-, dió-, vagy tölgyfából, esetleg puha fából, vagy pedig gypszből készülnek.

Ezenkivül egyes termek fa, fém, esetleg márványdíszítésekkel láttatnak el, a mennyiben pedig hazánkban a majolika-gyártás nagyon kifejlett, nagy szerep jut a majolikának; ki ne ismerné a világhírű Zsolnay-féle majolikákat?

A nevezett gyárból nyert majolika nemcsak az udvarok díszítéséhez, hanem az épületnek belső részeihez és pedig fejezetek, bordák, faldíszítésekhez stb. szintén fog használtatni.

Az ablakok száma meghaladja a 2000-et, köztük vannak olyanok is, melyek szélessége 3·40 m., magassága 7 m. Az ajtók száma 700, a kapuké 21. Az épülethez szükséges kőmennyiség előzetes, részletes számítás szerint körülbelül az alább feltüntetett mennyiség szükségeltetik: u. m.

16,720·00 m.
24,340·00 m²
35,175·00 m³
3,674·00 » db. (Baluster) stb.

Az alap a Duna közvetlen szomszédságánál fogva rendkivüli nagy figyelmet igényelt.

Az épitő terület, melynek magassági nivója a munka megkezdése előtt a Duna vizállásának 0 pontjától számítva 8·50 m. azelőtt mindenféle szemét és törmelék lerakására szolgált. Szükséges volt tehát az egész épitő területről ez alkalmatlan anyagokat eltávolítani.

Az épitő talaj megvizsgálására 18 helyen fúrási kisérlet végeztetett. E művelet eredménye volt, hogy + 1·00 m.-nél földes és iszapos homokkal kevert kavicsréteg találtatott, mely lefelé mindinkább tisztult, de csak — 2·00 m.-nél volt az épület kiterjedésében tiszta kavics. Ezen kavicsréteg mélysége átlag 3·30 méter.

A kavicsréteg alatt a tömörségéről és teherbiró képességéről ismeretes kis-czelli agyag-márga réteg van, mely a Margitszigettől a Városligeti felé húzódik.

Ezen réteg a fúrások alkalmával 3·00 m. vastagságot mutatott és az egész épületterületre terjed ki. Lejtősen húzódik a Duna medre felé, a mennyiben 29·80 m. hosszúságra, 0·52 m. esést mutat, azaz 17·5 : 1000.

A földréteg szakszerű elemzése alkalmával az oligocen kevert faunája és Marin-réteg ismertetett fel.

A legnagyobb biztonsággal állíthatjuk, hogy az épület a Dunának egykori medre fölött épül és csak az

munka- és közlekedésügyi miniszterium kiküldötteiből bizottság szervezkedett, mely bizottság 1881 márczius 20-án tartott ülésében meg is alakult.

Ezen bizottságnak feladata volt pályázat útján biztosítani a tervek beszerzését s különösen a tervezési programmot megállapítani s azt kidolgozni, valamint a beérkezett pályaterveket elbirálni.

III. ISTVÁN

Lantay Lajostól

1881 márczius 20-tól az 1884 évig a tervezési programmot ki is dolgozták s ennek alapján a nyilvános pályázatot kihirdették.

A kitűzött határidőre 19 pályaterv érkezett be s egy a határidő lejárta után; a melyet »hors concurs« helyeztek.

Az országos bizottság magát, meglevő tagjain kivül, még a fővárosi közmunkák tanácsának, a fővárosnak, a m. mérnök és építész-egyletnek, a képzőművészeti társulatnak és a képzőművészeti tanácsnak kiküldötteivel egészítette ki.

A beérkezett pályaterveket megbirálván, a négy díjat

az *Alkotmány* (I.), szerzője *Steindl* Imre műegyetemi tanár;

a *Patres conecripti*, szerzője *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanár;

az *Alkotmány* (II.), szerzői *Schickedanz* Albert és *Freund* Vilmos;

a *St. Stephani regis*, szerzői *Wagner* Ottó, *Kallina* Mór, *Bernd* Rezső jeligéjű pályaterveknek ítélte oda.

A kivitellel a terveknek átalakítása mellett Steindl Imre építészt bizták meg.

Az előirányzati összeg a következő:

1. A tulajdonképeni épület költségei	9,546.651	frt 88	kr.
2. Belső díszítés, falfestés, üvegfestés stb.	1,402.072	» 42	»
3. Butorzat stb.	600.000	» —	»
4. Rakpartföljárók, vizműelhelyezés	250.000	» —	»
5. Adminisztráczió	300.000	» —	»
6. A művezető építési díja . .	450.000	» —	»
összesen . .	12,548.726	frt 30	kr.

Az 1848. évi XIX. törvényczikk által jóváhagyott Steindl Imre egyetemi tanár és műépitész által készített tervek szerint emelendő állandó országház építésének intézésére mindenekelőtt a miniszterelnök egy építészeti tanácsot, végrehajtó közegül pedig egy szűkebb körű végrehajtó bizottságot küldött ki.

Mindenekelőtt szükséges volt az építő irodáról gondoskodni, melynek biztosítása végett a versenytárgyalást 1884 évben kiirták. Az épület 1885-ben teljesen el is készült s az építési kirendeltség még 1885-ben az ideiglenes irodahelyiségből, a József-műegyetemből átköltözködött.

A legfontosabb teendő volt a környék szabályozása, a mit beható bizottsági tárgyalás után a fővárosi középitési bizottság, mint a főváros újabb fejlődésének és fokozott emelkedésének zálogát s mint minden tekintetben sikerült művet örömmel elfogadott igen csekély módosítással.

E módosítások abban állottak, hogy a Szalay-, Alkotmány- és Báthory-utczák ne 15—14—16 öl, hanem 15 ölnyi szélességben létesíttessenek, továbbá, hogy a Szalay-utcza kiszélesbítése az országház-tér felé ne egyoldalulag, hanem mindkét oldalon egyenlő arányban eszközöltessék.

A Szalay-utcza irányában a dunaparti kocsilejáróval felhagytak s helyébe a Markó- és Zoltán-utczák irányában két új rakparti kocsilejárót létesítettek.

A vizvezetéki telep egy részét áthelyezték. Az áthelyezés mintegy 100.000 frtba került.

A helyhatósági építési engedélyt 1884 agusztusában a főváros megadta.

A földkiemelést 1886. év őszén megkezdték s 1887-ben el is készültek vele.

A rakpart-falat szintén újból épitették.

Szükséges volt az építéshez szállított cementnek megvizsgálása, mely czélra egy cement-laboratóriumot rendeztek be, hol minden kocsi vagy hajórakomány cementet magvizsgáltak s ha az jónak bizonyult, csak akkor használták fel.

Az alapozást 1887-ben kezdették meg.

Az alapok falazása már a fűtő- és szellőztető-berendezésre való tekintettel készült. *G.*

ÁRPÁD

Szécsi Antaltól

A bokréta-ünnep.

A főváros legimpozánsabb épülete: az új országház, a mely egyre nagyobb arányokban bontakozik ki szépségeit befedő külső burkolatából, szombaton lobogó, zászló-erdővel, az erkélyeken végigfutó drapériákkal, felbokrétázott póznákkal köszöntötte a munkásokat, a kik

SZENT ISTVÁN

Köllő Miklóstól

immár kilencz éve, hogy követ kőre raknak, téglákat hordanak, fúrnak, faragnak, úgy, hogy ma már a külső falak a legfelsőbb párkányzatot elérik s *az új országháza tetőzet alá kerülhet.*

Ebből az alkalomból az építés vezetősége és az építés vállalkozói a munkások ünnepéül *bokréta-ünnepet* rendeztek.

Az épületnek különösen az Akadémia felé eső része gyönyörűen volt feldíszítve. Az építő állványokat nemzeti színű guirlandokkal, aranyozott bársony drapériákkal, lombfüzérekkel és apró czímerekkel ékesítették fel. A déli homlokzat felső részén nemzeti színekből összeállított óriás paizs-alakú díszítmény pompázott, a melynek keretébe a következő felírás volt foglalva:

Éljen ő felsége I. Ferencz József apostoli király, Erzsébet királyné, Wekerle Sándor miniszterelnök, a magyar kormány, gróf Tisza Lajos, mint a végrehajtó bizottság elnöke és annak tagjai: Steindl Imre műegyetemi tanár, művezető építész, Szumrák Pál miniszteri osztálytanácsos, Neÿ Béla miniszteri osztálytanácsos, műszaki ellenőr, Tandor Ottó építész, művezető helyettes, Steinhausz László építész, királyi főmérnök és ellenőrhelyettes, a művezetőség tagjai, Hauszmann Sándor építési vállalkozó, a Holtzspach A. fiai czég, Weisenbacher Endre építőmester, Hörcher József kőműves-főpallér, Kaizer János kőműves-főpallérhelyettes, Haschek János kőfaragó főpallér, a segédpallérok és munkások mind, a kik e nagy mű létrehozásában részesek.

Az épület homlokzata előtt díszes tribün volt felállítva, melyen megjelentek: *Tarkovich* József államtitkár, *Mihalovics* Antal, a műszaki ellenőrség főnöke, *Lechner* Lajos középitési felügyelő, *Steindl* Imre műegyetemi tanár művezető, *Szumrák* Pál miniszteri osztálytanácsos, *Neÿ* Béla műszaki ellenőr, *Tandor* Ottó műépitész, művezető-helyettes, dr. *Országh* Sándor épité-

épületnek a város felé néző középkiugrása érinti a Dunának egykori partmedrét.

Az alapzat egész kiterjedésében a fent említett kavicsrétegre — a Duna vizállásának 0 pontja — 2·00 m., alatt kezdve betonlemez helyeztetett.

A lemeznek vastagsága a beépített területen 2 m., az udvarok alatt ellenben 1·00 m., helyenkint 3·50, sőt 4·70 m., a talaj helyi viszonyai szerint.

A cement folytonos megvizsgálására az építő-irodában egy cement-laboratorium volt berendezve, a hol a kisérletek a szokásos normáliák szerint az építővezetőség által az úgynevezett Michaeli-féle eszközzel végeztettek.

Csakis tiszta tégla-anyag használtatik fel és pedig a betonlemeztől kezdve a pincze-talapzatig hydraulikus, innét kezdve az összes emeletekre fél-hydraulikus habarcs használtatik.

Kivéve természetesen bizonyos öveket stb., a melyek igénybe vételére súly fektettetett, fehér mészhabarcsba rakattak.

A pincze-helyiségek donga vagy keresztboltozatokkal födetnek, a többi emeleteken a folyosók bordahálós kereszt vagy hálóboltozatokkal vannak födve.

Az udvarok szárazan sajtolt téglából, majolika-dekorációkkal, a homlokzatok stb. kőből burkoltak.

A falazatból eddigelé 130.000 m³ kész, melyhez körülbelül 34,000.000 tégla volt szükséges.

A falazatokra összesen 172.235·36 m³ van előirányozva, mely quantumhoz 45 millió darab tégla használtatik fel

A tetőkre nézve szem előtt az állott, hogy azoknak konstrukcziója oly anyagból készíttessék, mely minden lehetőségnek hathatósan ellentállni képes legyen.

A tűzbiztonság minden feltételeinek szem előtt való tartása mellett, a figyelem különösen arra is kiterjedt, hogy lehetőleg mindenféle reparáczióknak eleje vétessék és ha ilyenek netán előfordulnának, azok a födelek külső héjazatára szorítkozzanak.

Hogy ezen czél elérhető legyen a szerkezeti födéltartók és szelemenek vasból; a héjazat, vagyis a saruzat és deszkaborítás fából készülnek.

Az ily módon konstruált tetők két csoportba oszlanak:

1. melyek önállóak;
2. melyek szomszédrészekkel vannak kapcsolatban.

Az első csoporthoz tartoznak:

A képviselő és főrendiház kupola-termének a tetőzete és egyes tornyok.

A második csoportba tartoznak a többi tetőzetek.

A vasszerkezet összsúlya 978.600 kg., a kapcsok

APRÓD (a főlépcsőházban)

Kiss Györgytől

súlya körülbelül 192.300 kg., a hengerelt és szögecselt tartók összesen 1,499.180 kg.

A traverzák alatt 4760 db. allemez fog alkalmaztatni.

A kupola alaprajza egy tizenhat szög, a mely köré irt kör átmérője 25 m.

Ezen tizenhatszög minden szögéből egy rácsozott födéltartó emelkedik a kupola tetejéig. A most említett födéltartók a 16 szög szerint alakult rácsos szelemennel és átlósan haladó szélrácsok által támogattatnak. Ezen tartók és szelemenek hordják a fasaruzatot a deszkaborítást és a palaforést.

Az összmagassága az ily módon konstruált kupolatetőnek a főpárkánytól a huszártoronyig 41 m. A huszártorony magassága a tető utolsó szelemenétől számítva körülbelül 24 m.

Ide a tető belsejével párhuzamosan haladó vaslépcső vezet fel.

A főrendi és képviselőház tetőzetének magassága egyenkint 15 m. A házak alaprajza ugyan négyzetes, de a födél mégis keresztalakuvá válik, mind a négy sarkon egy-egy toronynyal.

A többi tetők szerkezete lehetőleg egyszerű és legföljebb a nagy plateaukkal birók vannak külön rácsozatokkal alátámasztva.

A tetők részben vörös rézzel, részben angol vörös palával lesznek fedve. A palával borítandó tetők területe körübelül 24.000 □-m., a rézzel befödendő tetőkhöz körülbelül 80 waggon vörösréz szükségeltetik. A végződésekhez plateaukra, párkányokra, behajlatokra, élekre és csatornákra.

Az ablakok és ajtók kizárólag tölgyfából lesznek készítve, kivéve a pincze-helyiségek ajtói, mely utóbbiak puha fából készülnek.

Az előbbiek megtartják természetes színüket, azaz nem mázoltatnak, hanem páczoltatnak.

A két ház üléstermei, az osztálytermek, az elnökök és questorok helyiségei, a miniszterek termei, az ebédlő- és társalgó-termek több vagy kevésbé gazdag tölgyfamennyezettel és lámberiákkal lesznek díszítve.

A többi nagyobb termek páczolt puhafa-plafondot kapnak.

A padlózat legnagyobb részben kemény amerikai parquetből készül; a mi az ajtók és ablakok vasalását illeti, az a nevezetesebb termek számára kovácsolt vasból vagy aluminium-bronzból, a többi helyiségeknél sárgarézből készülnek.

Az üvegmunkákhoz tükör és belga üveg irányoztatott elő. A főbb helyiségek és folyosók üvegfestményekkel díszíttetnek. Az üveggel ellátandó terület körülbelül 18·0— 15·25 négyszög m.

A folyosók, termek, lépcsőházak stb. padlói mozaikból, vagy gazdagon színezett márványból készülnek.

Az udvarokhoz pedig asphalt, vagy esetleg hazánkban kitünő minőségben előforduló keramit fog használtatni.

Az építés története.

[A budapesti Sándor-utczai 1867. évben épült ideiglenes országház már az 1879. évben az annak gondozásával és fentartásával megbizott szakemberek véleménye szerint komolyabb aggodalmakra adott okot s az állandó országház építése tovább halasztható nem volt. Ezért alkották meg az 1880. évi LVIII. törvényczikket, a melyet ő Felsége a király Tisza Kálmán miniszterelnök ellenjegyzésével 1880. évi deczember 14-én szentesített. Ez a törvény elrendelte, hogy az országgyülés mindkét házát befogadó állandó országház a főváros V. kerületében levő Tömő-téren építtessék s annak pályázat útján beszerzendő terve és költségvetése mielőbb beterjesztessék.

Ezek alapján a törvény végrehajtásával megbizott miniszterelnök, a főrendiház, a képviselőház, a fővárosi közmunkák tanácsa, a miniszterelnökség, a belügyminiszterium s a főváros képviseletében meghivottakból, továbbá a meghivott szakértőkből és az akkori köz-

APRÓD (a főlépcsőházban)

Kiss Györgytől

APRÓD (a főlépcsőházban)

Kiss Gyö gytől

szeti bizottsági tag, *Hauszmann* Sándor és *Holtzspach* vállalkozó, *Weisenbacher* Endre építőmester, több országgyülési képviselő s bizottsági tag, valamint nagyszámú közönség.

Pontban 4 órakor megszólalt a 86-ik gyalogezred zenekara, a mely azután megkezdte a menetet föl az épületre. Utánuk haladt tizenkét fehérbe öltözött, nemzeti színű szalagokkal s övekkel ellátott munkásleány, kiket a munkások megszámlálhatatlan tömege követett zászlók alatt. A legfelső párkányra helyezkedtek el a napszámosok, az alantabb levő állványokon pedig a kőfaragók, kőmívesek s lakatos-munkások. A felső párkányzaton, két kiszögelő díszített erkélyen két-két oldalt a fehér ruhás leányok, a főpallérok foglaltak helyet.

A mint a munkások végleg állást foglaltak, megjelent az épület felső párkányán *Hörcher* József főpallér frakkba öltözve, fehér keztyűben és fehér kötővel s beszédet mondott.

1885 évi október hó 12-én tették — úgymond — az első kapavágást az új országház helyén, 1887. augusztus 16-án kezdték meg az alapfalazást s e falak immár az égnek törve állanak, a hatalmas épület kőfalai 1,300.000 ember kezemunkájának és verejtékének gyümölcseiként. Büszke kebellel, szemünkben örömkönyekkel tekintünk rá, hálát adva a mindenek alkotójának, hogy a bokrétaünnepet megülni engedte s hogy kezünk munkáját megáldotta. A lelkében, értelmében és életviszonyaiban legegyszerűbb munkásnak is egész lényét gyakran áthatotta és szivét megdobogtatta a büszkeségnek ama magasztos érzete, hogy e nagyszerű épület emelésén dolgozik, melyben egykor Magyarország jövő sorsának, második ezredévének alapjai vettetnek meg. S kétszeresen elfogja szívünket a nemes büszkeség érzete most, mikor a hatalmas épület immár koronáját, tetőzetét várja.

Ezután sorban éltette ő felségét a királyt, mint a legelső magyar embert, a világ legalkotmányosabb királyát, hazánk ujjáalakításának legnagyobb építőjét, majd a királynét, a hazát. Minden felköszöntő után bort töltöttek poharába, melyből egy kortyot kiivott, a többit pedig a pohárral együtt a hagyományos szokáshoz híven a mélységbe dobta. Minden ily felköszöntő után hatalmas éljenzés zúgott föl, miközben

BÁTHORY ISTVÁN *Brestyánszky* Béától

taraczklövések reszkettették meg a levegőt, az épület második emeletén elhelyezett katonai zenekar pedig tust fújt.

A főpallér ezután éltette a miniszterelnököt, gróf *Tisza* Lajost, az építési végrehajtó bizottság elnökét, a ki a mai ünnepen nem lehetett jelen, mert sürgős ügyben Bécsbe utazott, azután *Steindl* Imre műegyetemi tanárt, *Tandor* Ottó építészt, művezető-helyettest, *Szumrák* Pál és *Neÿ* Béla osztálytanácsosokat s a műszaki királyi ellenőrség összes tagjait.

Végre éltette a derék munkásokat, a kik között hét esztendő alatt kölcsönös szeretet, kötelességtudás uralkodott.

Az aktus végeztével a munkások a zenekarral élükön ismét lejöttek s az építőmesteri hivatal körül sorakoztak, a hol a zenekar játszott. Itt az építés vezetősége a munkások mindegyikét érdemükhöz mérten megjutalmazta tíz, öt, három és két forinttal. Összesen 16.000 forintot osztottak szét.

A pénzkiosztás után a zenekar a nagy tribünre vonúlt, a hol a munkások tánczra kerekedtek s ezzel az ünnep véget ért.

* * *

Midőn befejezzük az új Magyarország legnagyobb építészeti művének, az állandó országháznak irásban és képekben való bő ismertetését, nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy *Galgóczy* István úr, az országházi művezetőség tagja, munkánkban derekasan segédkezett.

Az összes adatok, a fénykép- és rajzfelvételek az ő szivességéből s az ő fáradozásai folytán jutottak kezeinkhez; hogy a nagy munkáról hozzá méltóan emlékezhetünk meg, köszönetet és elismerést érte Galgóczy úrnak.

A szerk.

KÖNYVES KÁLMÁN *Mayer* Edétől

SZENT LÁSZLÓ *Róna* Józseftől

A czimbalom Daudet Alfonznál

Irta: SZOMORY DEZSŐ

A boulevardokon túl, a Szajna másik oldalán, a melyet Páris chauvin magyarjai Budának neveznek, mintegy belerejtőzve a Bellechasse-utczába, él Daudet Alfonz. Csakugyan, belerejtőzve egy nagy házba, a nagy udvar tövébe, hátul, messze, hogy zaj ne érje, kocsizörgés meg ne reszkettesse az ablakok üvegét. Az ő szubtilis idegrendszerét, az ő szubtilis és beszélő babák finom masinériájához hasonlatos organizmusát a leghalkabb zaj is bántaná. A mint látom itt, előttem, roppant íróasztala előtt, könyvek és papirok pêle-mêle-jében, örökön tollal a búzasárga, csodálatos kezében, myop-szemeit keskenyre húzva, el nem tudom képzelni, hogy a mi fajtánkból való ember, mint mi, ide van nőve ehhez a roppant darab röghöz, a melyet szellemes emberek földnek neveztenek el, kivertek gránit és kvarcz-koczkákkal, hogy annál brutálisabb legyen a zaj, a mikor egy-egy brutális hordókocsi gurul végig rajta.

A nagy dolgozószobában nagy csendesség vagyon. A Daudet hangja is egészen csendes. Micsoda hangja is van ennek az embernek! Mondhatlanul lágy és mondhatlanul édes, el nem tudom képzelni, hogy közönséges, a mindennapi élet szükségletével járó dolgokat is mondjon vele és ne csupa elbájoló, megejtő szavakat. Nem egyszer »láttam« nagy írót, nagy poétát; sőt nem egyszer beszéltem is velük. És akkor rögtön egy raj illuziót vesztettem el, nyilvánvaló lett előttem, hogy csodálatos mesék csodálatos írója, tündéri versek bravúros trobadúrja, voltaképpen egy igen jól táplált és igen egészséges világnézletű uriember, a kinek az írás bizonyos nobilis raffinementnél, egy-egy meseszöveg vagy regény-felépítés, ha ugy tetszik, közönséges spekulácziónál nem egyéb. Ezek az emberek csak addig írók és csak addig művészek, a míg írnak, különben pedig csak az anyagi szempontokból vannak a mesterségükhöz hozzánőve.

Ez egyébként lehet az ő joguk és nagyon valószinű, hogy nekem nincs igazam, a mikor az illuziómat vesztem el.

Akárhogyan legyen is (hiszen mindez nem fontos) Daudet Alfonz, a mikor vasárnaponként együtt szoktam lenni vele, mindig és mindig az emberfölötti ember benyomását teszi reám. Aczélszürke, leomló haja már a szemnek is puha. Az egész arcz, a maga meghatározhatatlan melancholiájával, az egész ember sajátságos lengeség, mondhatnám törékenység benyomását teszi. Egyedül a márványból vert homlok szilárd az arczon. Finom és bánatos szemeivel, csodálatos, remegő kezeivel, bársony kabátjával, mintha a saját maga regényeiből került volna elő, mondván nagyon, nagyon szép dolgokat azon az édesen melancholikus hangon, melynek csengése szokatlan illuziót ád az egész ember nyugtalanságáról. Bizonyos, hogy mindezt egy német filozófus jobban megmagyarázná Önöknek. Én, a magam részéről csak azt szerettem volna megmondani, hogy ez a nagy poéta oda van nőve az ő írásaihoz, tartozván az éneklő-madarak nobilis fajához, a melyek mindig és minden körülmények között csak éneklő-madarak...

* * *

Bocsánatot kérek, de én nem akarom felfedezni Önöknek a nagy franczia regényírót. Hiszen mindannyian ismerik az ő regényeit, sőt talán jobban is ismerik, mint a magyar regényeket... Még ott-

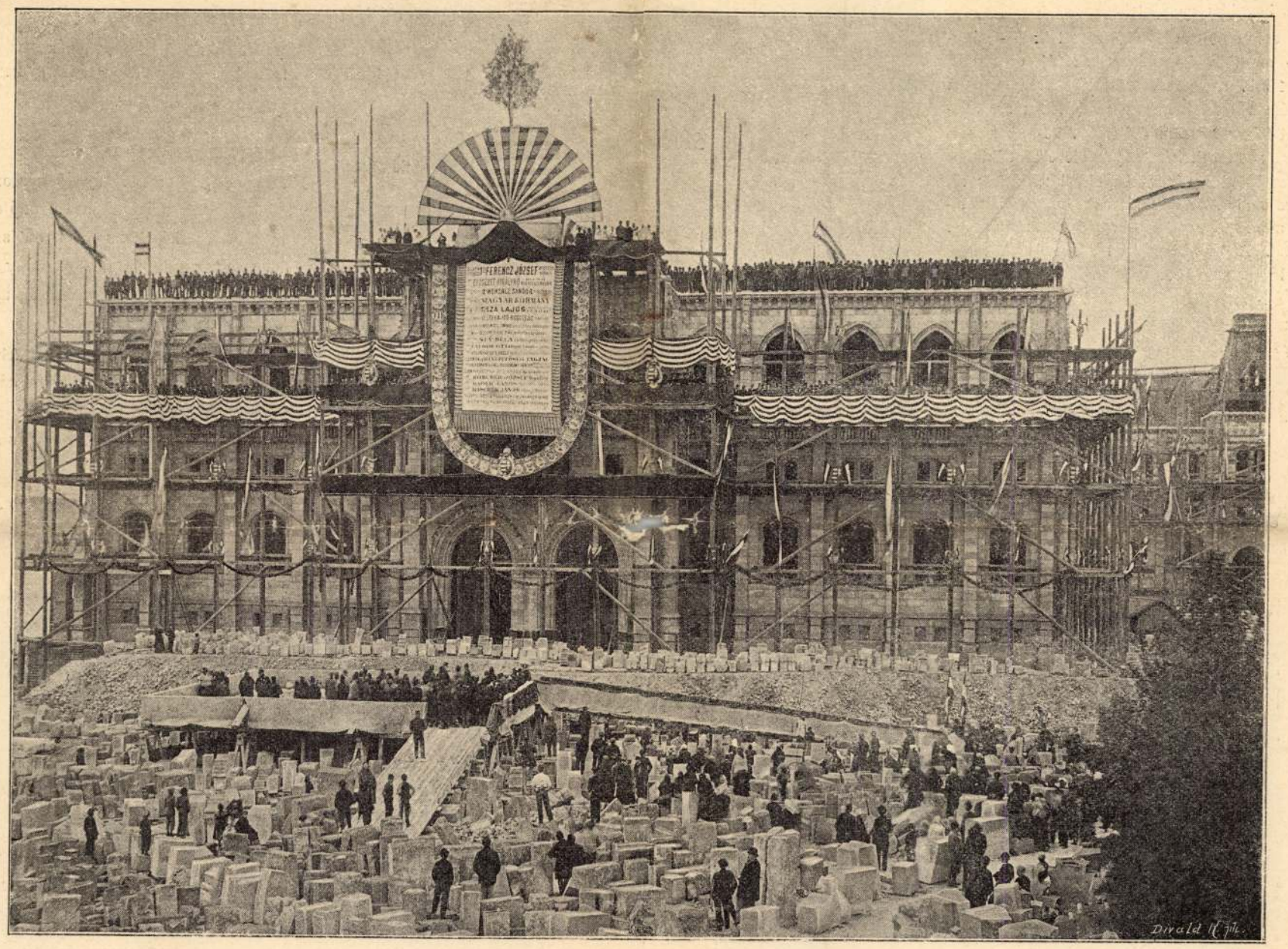

Az új országház: A bokréta-ünnep

hon az esett meg velem, hogy egy fiatal ember a *Sapphot* pillantva meg az íróasztalomon, majdnem extázisban kiáltott fel: »Ah! az én bibliám!« Sőt ismertem egy asszonyságot, a ki a m[illegible] asszonyiságának minden raffinementját a *Sapphoból* tanulta és mintegy a Fanny Legrand biografiája szerint élt. És mégis... és mindezek daczára talán mégis felfedezésről van szó. Ha nem volna ügyetlen a hasonlat, szeretném ezt a nagy poétát, egy célébre szonátához hasonlítani, a melyet mindenki ismer, a melyet mindenki hallott, mindenki tud talán kivülről s a melyben mégis, nap-nap után újabb és újabb szépségeket méltóztatnak felfedezni.

Ah! igen, egy felfedezés, a mi Önöknek is bizonyára oly édes leend, mint a milyen édes vala nekem. Mert mindenesetre jól esik, ha itt, Párisban, a hol Magyarországot egy »Ambassade d'Autriche« képviseli, a hol mindaz, a mi magyar,

190..... évi ..... oszt. sz.

II.

Steind Imre

A kassai dom restaurálására vonatkozó rajzok kiállítva a műemléki rajzkiállításon 1880-ban.

A műemléki rajzkiállítás. Képző mnészeti szemle 1880. 104. l.

azon bevételeknek és kiadásoknak, melyek a ..... pénzügyi kerülethez tartozó adóhivataloknál, az alapítványi alapok javára, illetőleg terhére, 190..... évi ..... hóban előfordultak.

Megkerestetik a tekintetes magyar kir. központi állampénztár, hogy a benti összeget, a számfejtési jegyzékek és ezekhez csatolt okmányok alapján, elszámolni szíveskedjék.

A magy. kir. vallás- és közoktatási minisztérium számvevőségének II. osztálya.

Budapesten, 190..... évi ..... hó .....n.

Folyó szám	Az alap megnevezése	Bevétel folyó pénzértékben		Kiadás folyó pénzértékben		
		K	f	K	f	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
	Összesen					

Egyetemi nyomda. 1905.

Steindl Imre

irodalmához.

Tanítványaival készített rajzai. A vajdahunyadi vár. A Kassai dom 12 kartonja.

Schulek Frigyes. A hazai műemlékek rajzaiból rendezett első nyilvános kiállításról. Arch. Ert. 1880. XIV. 239 l.

Henszlmann J. Évi jelentés. u. o. II. l.

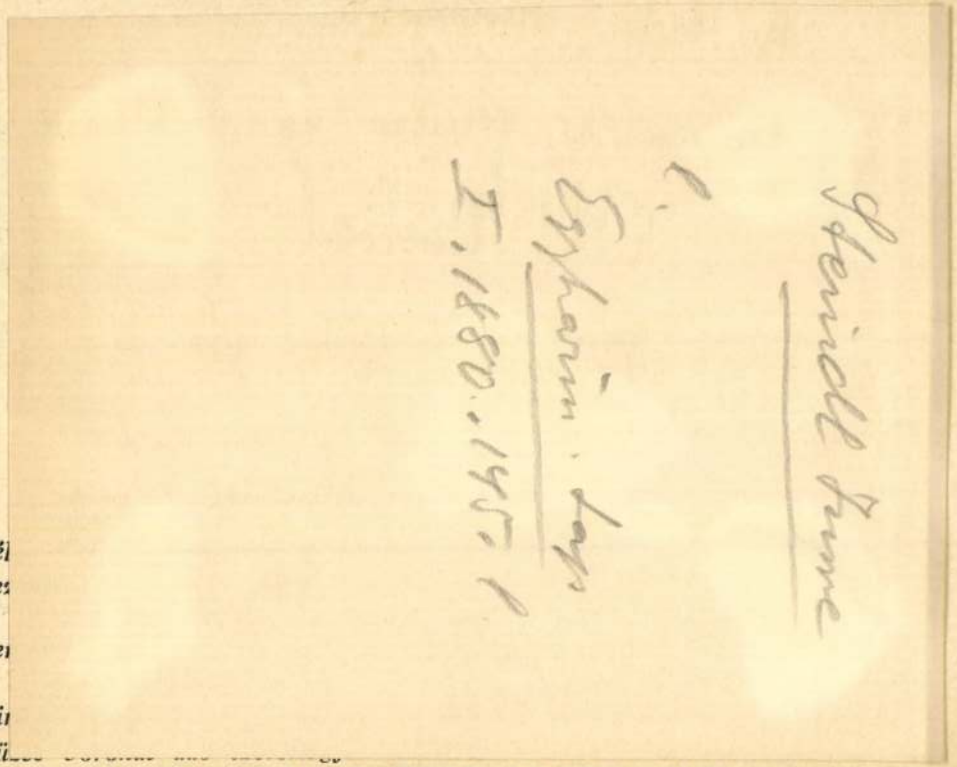

Vannak a környező hegyek zöldjéből drágakőként kivillanó nagy tavai.

Megértetni mi az, ami a vándort vándorlásra birja. Ami bolyongni készteti a hegyek között. Járni a mormolva-csevegve rohanó patakok kövecses medrét. Elüldögélni a várromok egy-egy mohlepte, időmarta kövén. Fölkúszni a sziklaormokra. Leereszkedni a szakadékokba. A barlangok, bányák rejtelmes földalatti világába. Megfigyelni a vizek, nádasok, morotvák csodálatos életét. Tanulmányozni a tőzeglápok, térszíni formák, bazalt vulkánok, cseppkőbarlangok keletkezését. Elnézni a mély kék égen úszó gomolygó felhők húzását és megállani a pompa láttán, mely ott tükrözik az erdők hamvas bársonyában, rétek harmattól csillogó virágözönében, égbemeredő sziklák változatos alakulataiban és valami benső erőtől hajtva ösztönzi a vándort, hogy szemével, lelkével ölelje magához a gazdag változatban bomladozó tájékokat!

Szerzőt kettős cél: egyrészt Dunántúl vidékével kapcsolatos ismeretek közlése, másrészt a természetszeretet fölkeltése vezette útjában.

Tegyék meg vele ezt a páratlanul szép útat mennél többen!

Budapest.

Steindl Imre

l. Kalmücul

64. l.
72. l.
74, 75. l.
76, 77. 786.
81. l 85. l.

86. l 87, 88.
89. l. 91 l. 92. l.

1880

Tromenyi Laszlone Sopron. Mikes K. u. [illegible]

BUDAPEST
938 FEB 23 -2
K 11½ K

~~Hauszmann Alajos~~

Steindl Imre

Fáklyásmenet. A műegyetem hallgatói közt örvendetes hatást tett, hogy az országház épületének terveire hirdetett pályázaton két műegyetemi tanár: Steindl Imre és Hauszmann Alajos lett a két első nyertes. Ezt, mint a magyar épitészet emelkedésének eseményét ünnepélyesen kivánták megülni, s e hó 3-án este fáklyásmenetet rendeztek a két jeles tanár tiszteletére. A vámpalota előtt gyültek össze, s lobogó szövetnékekkel, nagy közönségtől kisérve vonultak a műegyetem palotája elé, mely szintén Steindl műve. Itt Gerenday Dezső üdvözölte a tanárokat, kik az erkélyen jelentek meg az összes tanári karban. Az üdvözlő szavakra Hauszmann válaszolt, megköszönve a kitüntetést, s fölhiva az ifjuságot, hogy folyton nemes törekvésben és versenyben legyen. Szily Kálmán rektor is szólt, fölemlitvén, hogy a tanárok ünneplése magát a műegyetemet is megtiszteli. Az ifjuság lelkes éljenzés és a «Szózat» éneklése közt oszlott szét.

Csatangolás

ülönösebb dolgokat pré-
nak a magunk eszméi,
uumnak! Csakhogy mi
kinni fogunk eszméink-
velünk akar tartani a
lvözöljük közöttünk; a

Vas. Ujs.
1883. 297. l.

3. Harmadiknak azt a passust említjük, mely »Nanát« a *metafizika pozitivizmusának* jellemzi. Risum teneatis! Nem, nem, uram, ne vágjon olyan tompa fegyverrel, hagyjon föl a harczczal, mert még tönkreteszi a «régiek» jó hírének utolsó maradékát. Még száz ilyen ellenfél, mint ön: és mi «ifjak» felül kerekedtünk.

* * *

Mi sem könnyebb, mint az asszonyok megríkatása. Nem kell egyéb hozzá, csak olyan szavak elmondása, melyekbe a szokás sentimentalitást és melancholiát kevert. Az olyan szavak mint: «a mindenség óriási temploma, az őstermészet tiszta lehellete, madarak csevegése, ibolya illat, a pacsirta csicsergése, harangok zsongása» stb. alig hogy elhangzanak, az asszony rögtön megérzi a poézist és sír-rí, mert az iskolában is mindig sírt az ilyen kifejezések hallatára.

És sírt is valamennyi asszony, mikor a Pesti Hirlapban a hitről szóló husvéti levelet elolvasta. De míg a világ, mi hasznosat tettek már a síró asszonyok? Gágogó libák megmentették a Capitoliumot, lármázó kofák revolúcziót segítettek csinálni, de siránkozó asszonyok legfeljebb a szemöket rontották el s a férjüknek okoztak kedvetlenséget és boszuságot.

A tisztelt levéliró úr maga is sír a romlott állapotokon és könnyező

Steindl Imre

irodalmához.

Jelentés a vajdahunyadi vár restaurációjáról. stb.

Kivonat stb. Arch. Ért. 1873. VII. 108. l.

Dr. Hauszmann Imre: Évi jelentés stb.

Arch. Ért. 1874. VIII. 1. l.

Steindl Imre

epites 2

irod

Vegyes Közlények.
Szaradok. 1875, 70 l

M. kir. Adóhivatal
MISKOLCZON
Érk. 1904 DEC. 29
13582
II
szám

Steind Imre. é.

1879. nemzetközi müncheni munkiáktat

Több épitészeti rajzot és tervet állított ki Hülönösen a kassai szészeregyház ~~ok~~ ki javitására vonatkozó lapok és dekcsek.

Képzőmüvészeti szemle, 1879. 113 l.

STEINDL Imre

Berkes Péter (1931-)
Országházi nézelődő / írta Berkes Péter. – Bp. : Lapk. Váll., [1985]. – 78 p. : ill., színes ; 14x19 cm
Summary in English. – Deutschsprachige Zusammenfassung. – Rezûme na russkom âzyke
ISBN 963 02 3692 3 fűzött : 48,- Ft
725.11(439)(036)

. IESVS . CHRISTVS . FILIVS . DEI . VI
REX . REGVM . ET . DOMINVS . DOM

A háttábla kompoziciója megegyezik az
sem felirat, sem évszám, s a medalion ker
ben gyümölcsök, a manierista kartus viss
belső keretében belülről olvasható, antik

ALCIORA . TE . NE . SCRVTATVS .
PRAECIPIT .
TIBI . DOMINVS . COGITA . ECCLESI

(Bibliai idézet változata: vö. Sir 3,22)
(Ez megegyezik a sárospataki Heidenstei
bár itt fordítva nyomták a bélyegzőt, me
dődik, nem úgy, mint ott, fent jobbra
Báthoryak farkasfogas címere. (Ez a bély
pataki példányéval.)

A kötet rendkívül rossz állapotban v
elvált a kartontól, s maga a karton is le
alsó rekesze leszakadt; itt, a bal alsó saro
mállanak. Irodalom: *Vásárhelyi Judit* i.
Opera omnia ex . . . J. Serrani interp
Paris: H. Stephanus, 1578. (416 + 140
Győr, Székesegyházi Könyvtár, jelzete: I.
fejedelem possessor-bejegyzése a címlapo

Sig: Bath: III$_{3}^{m}$ Princ Trans

középütt:
Ecclesiae Jaurinensis

A papírtáblás barna bőrkötés felép
egyezik az előző kötetével, eltekintve n
Ezek a következők: az előtáblán a Kri
fölött és alatt van csupán egy-egy nagy
medaliontól jobbra és balra olvasható:

1 5 (medalion) 8 5

Feliratok:
PLATONIS OPERVM

(medalion)
TOMVS TERTIVS

A hátsó táblán a Báthory-címer körül 4 n

Ez a kötet is igen rossz állapotban van
A gerinc ép.

Irodalom: mint fent.

STEINDL Imre

Berkes Péter (1931-)
Az ország háza / Berkes Péter. – Bp. : Móra, 1985. – 74 p. : ill., szines ; 23x24 cm
Példányszám: 30000
ISBN 963 11 4004 0 kötött : 44,- Ft
725.11(439)(02.053.2)

POROTHERM® N+F

A gazdaságos építési rendszer

Új nútféderes téglacsalád

Az öt éve alakult osztrák-magyar **HUNGÁRIA WIENERBERGER Téglaipari Rt.** fejlődésének fontos állomásához érkezett a **POROTHERM®** nútféderes téglacsalád bevezetésével.

A céltudatos fejlesztések eredményeképp már eddig is elmondhattuk, hogy „összeállt a rendszer", azaz a ház teljes tartószerkezete felépíthető a **POROTHERM®** építési rendszer elemeiből. Ezek közös jellemzője, hogy alapanyaguk a jól bevált ősi építőanyag: az égetett agyag.

A teljes rendszerhez ma már ötféle tégla, nyílásáthidaló, födémgerenda, kétféle födémbéléstest és hőszigetelt koszorútégla tartozik. Jelenleg hét gyárban folyik a termelés a legkorszerűbb gyártástechnológiával. Ezért ezek a több ezer éves hagyománnyal rendelkező építőanyagból készült termékek megfelelnek a mai kor legújabb követelményeinek is. A Hungária Wienerberger filozófiája a felhasználók igényeinek minél teljesebb kiszolgálása, a folyamatos fejlesztés és megújulás. Ezért most a termékválaszték három újabb elemmel – a nútféderes téglákkal – bővül.

Milyen az új nútféderes tégla?

A nútféderes tégla az égetett agyag falazóelemek új generációját képviseli Magyarországon.

A nútféderes rendszerben a téglák oldalt horonnyal és eresztékkel csatlakoznak egymáshoz. Így a téglák függőleges illesztésénél nem kell habarcsot használni, azok száraz kötéssel falazhatók. A nútféderes téglacsalád három tagja ugyanúgy a 25 cm-es méretrendhez igazodik, mint a **POROTHERM®** rendszer minden más eleme.

A **POROTHERM®** 38 N+F a ház külső falához készült építőelem, 38 cm vastag fal készítésére alkalmas. Normál falazó és vakolóhabarcs alkalmazásával építve is kiváló a hőszigetelő képessége.

POROTHERM® 38 N+F
külső falhoz
k=0,49W/m²K

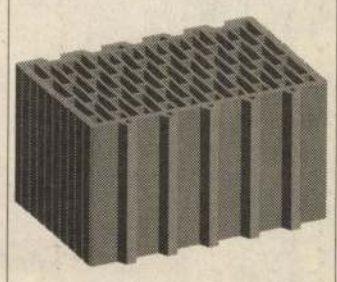

A tégla méretei:
38x25x23,8 cm
Falvastagság: 38 cm
Téglaszükséglet: 16 db/m²
Habarcsigény: 20 liter/m²

A **POROTHERM®** 30 N+F a belső teherhordó falak építőeleme, 30 cm vastag, nagy teherbírású fal készíthető belőle.

A tégla jó hőtároló képessége révén télen-nyáron kedvezően alakítja a lakás klímáját.

POROTHERM® 30 N+F
belső teherhordó falhoz

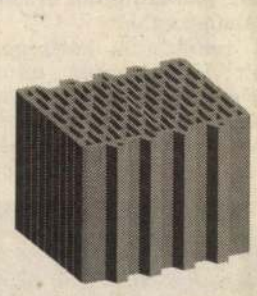

A tégla méretei:
30x25x23,8 cm
Falvastagság: 30 cm
Téglaszükséglet: 16 db/m²
Habarcsigény: 16 liter/m²

POROTHERM® 10 N+F
nem teherhordó válaszfalhoz

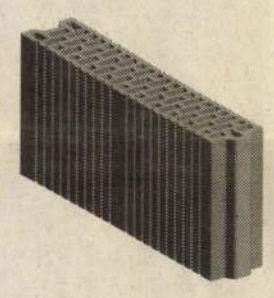

A tégla méretei:
10x50x23,8 cm
Falvastagság: 10 cm
Téglaszükséglet: 8 db/m²
Habarcsigény: 5 liter/m²

A **POROTHERM®** 10 N+F a ház 10 cm vastag belső válaszfalaihoz készült építőelem. Nedves helyiségekhez, pl. fürdőszobához is ideális. Méretei miatt gyorsan lehet vele dolgozni, jól véshető, faragható.

Melyek az új nútféderes rendszer előnyei?

A nútféderes rendszer fő előnyei a **jó hőszigetelő képesség** és a **gazdaságosság**.

A nútféderes téglacsalád alkalmazásával pénzt, időt és energiát lehet megtakarítani.

A **POROTHERM®** téglák **jó hőszigetelő képességének** alapja, hogy gyártáskor fűrészport kevernek az agyagba, ami az égetés során kiég. Így a kész tégla anyaga pórusos lesz, ami javítja a hőszigetelést. A tégla üregrendszerét, bordáinak kialakítását, a szilárdsági és hőtechnikai követelmények szem előtt tartásával – számítógépes optimumszámítással – tervezték meg.

A nútféderes rendszer esetén a hőszigetelő képesség javításához hozzájárul a tégla oldalainak hornyos-eresztékes kiképzése is. Így nincs a külső és belső terek között egyenesen átmenő borda, mert a szélső bordák is tört vonalúak (a tégla belsejében lévő bordákhoz hasonlóan).

Ez megnöveli a hővezetés útját, ami jobbá teszi a hőszigetelést.

A függőleges habarcshézagok elhagyása további kedvező hatást eredményez. A falazóhabarcs által létrehozott hőhíd helyett ugyanis jó hőszigetelő képességű vékony légpárna alakul ki az egymáshoz illesztett hornyok és eresztékek között.

A jobb hőszigetelés révén a kész épület kevesebb fűtőanyag felhasználása mellett, olcsóbban üzemeltethető.

A **POROTHERM®** 38 N+F téglából készült falazat hőátbocsátási tényezője k=0,49W/m²K. Ez egy hagyományos – függőleges habarcshézagokkal falazott – kézi falazóblokkból épített 38 cm-es falhoz képest 28% energiamegtakarítást eredményez.

A nútféderes rendszer **gazdaságosságának** két lényeges eleme a **kevesebb habarcsfelhasználás** és a **rövidebb építési idő.**

A függőleges habarcshézagok (ill. habarcstáskák) elhagyása következtében jelentős mennyiségű habarcs takarítható meg, ami csökkenti a kész falazat költségeit. Így pl. a **POROTHERM®** 38 N+F téglából készült falazat habarcsigénye mindössze 20 l/m².

Ez egy hagyományos, függőleges habarcshézagokkal falazott 38 cm-es kézi falazóblokkhoz képest 57%-kal kevesebb habarcs felhasználását teszi lehetővé.

A kevesebb habarcs révén kevesebb építési nedvesség jut a falszerkezetbe. Így az épület is előbb kiszárad, és hamarabb éri el végleges hőszigetelő képességét.

A habarcsmegtakarítás következtében kevesebb habarcsot kell megkeverni és bedolgozni.

Az elemek fogazott kapcsolata megkönnyíti a téglák pontos egymáshoz illesztését. Mindez azt eredményezi, hogy csökken a falazás munkaidő szükséglete, pl. a **POROTHERM®** 38 N+F téglánál csak kb 1 óra/ m². Ez egy hagyományos, függőleges habarcshézagokkal falazott 38 cm-es kézi falazóblokkhoz képest 38% munkaidő megtakarítást jelent.

Hogyan kell falazni az új nútféderes téglákkal?

A téglák kétoldali hornyos-eresztékes kialakítása pontos és gyors falazást tesz lehetővé, szinte vezeti a kőműves kezét. Mindössze két "ökölszabályt" kell megjegyezni:

– a falsaroknál az eresztéknek mindig kifelé kell mutatnia,
– az eresztékek iránya téglasoronként váltakozik.

Ezeknek az egyszerű szabályoknak a betartásával gyorsan emelkednek a nútféderes téglából készített falak.

Összefoglalva:

A nútféderes téglák oldalt horonnyal és eresztékkel csatlakoznak egymáshoz, ezért a függőleges hézagba nem kell habarcsot tenni.

Ez kevesebb habarcsfelhasználást, rövidebb építési időt és jó hőszigetelő képességet eredményez. Mindez együtt egyedülállóan gazdaságossá teszi a nútféderes téglacsaládot.

További információk a Családi Ház című lapban megjelenő cikksorozatunkban találhatók.

POROTHERM® N+F

28%-kal kisebb energiaáremelés!

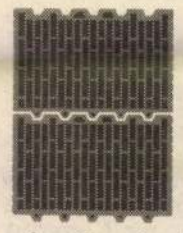

Ha Ön döntés előtt áll, miből építse házát gyorsan és takarékosan, legjobban teszi, ha a **POROTHERM®** nútféderes téglarendszert használja. E téglák kialakítása gondos tervezőmunka eredménye, a hagyományos technológia előnyeit a kor legújabb vívmányaival ötvözi. Az ún. nútféderes megoldásnál a téglák oldalt horonnyal és eresztékkel kapcsolódnak egymáshoz. Így a függőleges illesztéshez nem kell habarcsot használni. Rendkívül jó a hőszigetelő képessége. Télen jól tartja a meleget, nyáron óv a túlzott felmelegedéstől.
Mindent összegezve:

- **28%-kal kevesebb fűtési energiát használ**
- **57%-kal kevesebb a felhasznált habarcsmennyiség**
- **38%-kal rövidül az építési idő**

A **POROTHERM®** N+F téglarendszerrel az építkezés nemcsak takarékos és gyors, hanem természetbarát is. Kitűnő lakóklímát biztosít családjának, akikért építkezésbe kezd.

H-ArtDirectors

HUNGÁRIA WIENERBERGER
Téglaipari Rt.

Budapest
1502 Budapest, Pf: 384
Fax: 1851-610
Tel.: 1852-266

Kérem, küldjenek címemre részletesebb információt.
Név: _____
22. ☐ magánvásárló ☐ tervező kivitelező
Cím: ☐☐☐☐ _____
Hungária Wienerberger Téglaipari Rt.
1502 Budapest, Pf: 384
Fax: 1851-610 Tel.: 1852-266
Kérjük nyomtatott betűvel kitölteni!

NÉPSZABADSÁG

Építőipar

1995. április 26., szerda

Egy építészeti remekmű történelme

Az 1843-as pozsonyi országgyűlés alkalmával két fontos bizottság alakult, hogy Pesten alkalmas helyet keressen az átköltöző országgyűlés számára. Az ekkor kiszemelt terület a Tudományos Akadémia által kevéssel később (1862–1865) elfoglalt Duna-parti szakasz volt. A Pesti Hírlap egyik 1844. júniusi száma azonban már egy olyan tervpályázatról számolt be, amelyben az új törvénykezési épület helyszínét a mai Erzsébet tér, az Újvásárpiac terén szabta meg. A nemzetközi felhívásra 42 pályamű, köztük Feszl Frigyes, a Vigadó (1859–1864) tervezője és az ekkoriban Firenzében festő Markó Károly terve érkezett be. Az építési szándék ekkor még nem volt elegendő, s később a jelentős tervgyűjtemény legnagyobb része is elveszett.

A magyar Országgyűlés csak 1848-ban költözött a mai Vigadó helyén egykoron állott, Pollack Mihály tervezte Redout épületébe, amit aztán Hentzi tábornok a következő évben gondosan szétlövetett. Az Országgyűlés ekkoriban a debreceni református templomban ülésezett, majd a honvédok által a császáriaktól visszafoglalt Pesten 1849 júliusában az Egyetemi-templom szolgált a gyűlés színhelyéül. A Bach-korszakot követő konszolidáció idején felújult az állandó parlamenti épület gondolata, s az erre felállított bizottság a (ma Bródy) Sándor utcában választott telket. Az Ybl Miklós tervezte házat alig 10 hónap alatt emelték. Az Olasz Köztársaság Kultúrintézete máig benne működik. Ám ez az épület jószerivel kezdettől fogva szűkösnek bizonyult. A felsőház üléseit például ez idő alatt a szomszédos Nemzeti Múzeumban tartották. Az 1880-ban elfogadott LVIII-as törvénycikk 1. paragrafusa szerint az „...állandó országházának a főváros ötödik kerületében lévő Tömő téren (ma Kossuth Lajos tér) építése elrendeltetik". A következő évben nagyra törő terveket megfogalmazó pályázati kiírás jelent meg, 1883. február 1-ig, a határidőig 19 díjazásra érdemes pályaterv érkezett. A megvalósult pályázaton kívül többek között Schikedanz Albert – a Szépművészeti Múzeum és a Műcsarnok tervezője –, valamint a modern építészet későbbi közép-európai megalapozója, a bécsi Otto Wagner is részt vett. Az összes pályamű neoreneszánsz formákat fogalmazott meg, egyedül a később megbízást kapó Steindl Imre kivételével, aki legalábbis a részletformák tekintetében a neogótikus megoldás mellett maradt.

Építészek vitája

Az ezekben az évtizedekben igencsak változatos és polémikus építészeti közélet Magyarországon is több táborra szakadt a nemzeti stílus meghatározásának kérdésében. E viták mellett pedig sok szó esett arról is, hogy az egyes középületek állami, egyházi, oktatási vagy kulturális feladatához a gótika, a reneszánsz vagy a barokk melyik változata rendelhető, melyik stílus idézi a leghívebben a formái mögé tervezett feladat eszmeiségét. A budapesti pályázattal egy időben elkészült az osztrák parlament bécsi épülete (1874–1881), bár a miénkkel teljesen megegyező alsó- és felsőházi parlamenti rendszer számára formálódott, görögös klasszicista vonást mutat. Steindl választását a gótikus formák mellett a stílusteremtési kísérletekkel szembeni tartózkodása indokolta. „...arra törekedtem, hogy a középkor remek stílusába szerény módon, óvatosan, mint azt a művészet mindenkor okvetlenül megkívánja, nemzeti és egyéni szellemet hozzak be" – mondta később (1899-ben) akadémiai székfoglalójában. Óvatosságában nyilvánvaló példaként állt előtte Charles Berry londoni parlamentje (1835–1861) is mint a modernizálódó hazai parlamentarizmus számára követendő tekintélyes előkép, amely neogótikus formát kapott, s amelynek a Temze partján elhelyezkedő tömege városképi szempontból is hasonló. Aki Bécsben jár, és csak távolról is megpillantja a Maria vom Siege-templomot (1867–1875), azonnal összefüggéseket sejt az ottani neogótikus tornyok és különösképpen a kupola, valamint a budapesti Parlament épülete között. A bécsi templom tervezője Friedrich von Schmidt, akinek tervezési és műemléki rekonstrukciós munkáiban évekig vett részt Steindl Imre. Egy másik feltételezés szerint ezt az eredeti gótikától idegen, s elsősorban a látvány összefogását célzó barokkos megoldást – a központi kupola alkalmazását – vagy egykori mesterének, Schmidtnek a bécsi Parlament pályázatára benyújtott terve inspirálta, vagy George Gilbert Scott a maga idejében közismert pályaműve, amelyet a berlini Reichstag pályázatára készített el 1872-ben.

A budapesti Országház számára összegyűlt pályatervek nyilvános kiállításon mutatkoztak be a fővárosi közönségnek a Sikló várbéli megalkotója mellett akkor még álló budai fegyvertár épületében. A döntőbizottság első helyezést nem osztott ki, így az 5000 Ft-os fődíj gazdátlan maradt, viszont a húszból 19 szavazattal két második helyezett született. Steindl és Hauszmann Alajos, akit ma a New York-palota (1891–1895) vagy a Parlamenttel szemben álló Néprajzi Múzeum (1891–1896) építészeként ismerünk.

Korabeli nehéz helyzet

Az 1884. március 13-án megkezdődő XIX. törvénycikk vitájában, amely az átdolgoztatott és elfogadott terv jóváhagyásáról és végrehajtásáról kívánt rendelkezni, az ellenzéki képviselők (pl. az Erdélyt járó néprajztudós Orbán Balázs) az államháztartási deficitre, a tömeges elszegényedésből adódó kivándorlásokra és a vállalkozás számára nélkülözhetetlen kölcsönfelvétel terheire hivatkozva ellenezték a tervet. „A magyar nemzetnek szüksége lenne az állameszme compact kifejezése szempontjából egy fényes országházra, de nem ma..." – állította Ónody Géza képviselő, aki a fokozódó nyomor illusztrálására saját élményét mesélte el, „midőn a Tiszavidék egyes községeiben a napszámos... gyökerekkel táplálkozva helyettesíté ebédjét". Érveik végül elfogadást nyertek, a törvényjavaslatot mindkét házban elfogadták, s 1885. október 12-én megkezdődhetett a milleniumi ünnepségig tervezett, azonban 17 éven át, 1902. október 8-ig elhúzódó monstre építkezés. A nagy mű megálmodója, bár alkotóereje teljében, negyvennégy évesen jutott e különleges megbízatáshoz, annak végső állapotát nem élhette meg. Hordszéken még az utolsó időkben, nagybetegen is megjelent az építési területen, de a használatbavétel előtt néhány héttel, 1902. augusztus 31-én, hatvanhárom esztendős korában meghalt.

A rendkívüli költségekkel épült Parlamenten mintegy ezer ember dolgozott folyamatosan, s az átadás után a belsők művészi kialakítása és berendezése még 1904 végéig elhúzódott. Az építkezésre fordított 37 millió aranykorona ellenére egyes megoldások takarékosabb változata készült el. Ilyen döntés következménye volt a homlokzati burkolatok, faragott elemek anyagául választott sóskúti puha mészkő alkalmazása, amelyet kezdetben csak az eső, az időjárás, majd a modernizációval a levegő megnövekedett szénsavtartalma kezdett ki. Ezért 1925 óta a háborúig, majd a húsz homlokzati belövés, kétszázötven akna- és 300 gyújtóbomba-találat kijavítása után a mai napig zajlik a porladó elemek süttői kemény mészkőre váltásának folyamata.

A vita során állást foglaló közlekedésügyi bizottság érdekes módon az elfogadott épület stílusában találta meg a felépítés mellett szóló érveket. „A gót stíl ugyan nem nemzeti, de ha nemzeti stílünk nincs, kétségkívül a legfenségesebb eszméknek, a szabadság és az államhatalom eszméjének képviselésére teljes nyugodtsággal választja (a bizottság).., amelynek oly szép és magasztos példáival találkozik nemcsak külföldön, hanem hazánkban is." Emellett érvelt Ipoly Arnold, aki a „magyarság hazában való ezeréves létének méltó emléke"-ként látta a Parlament tervét, míg Tisza Kálmán miniszterelnök a nemzet méltóságára hivatkozott.

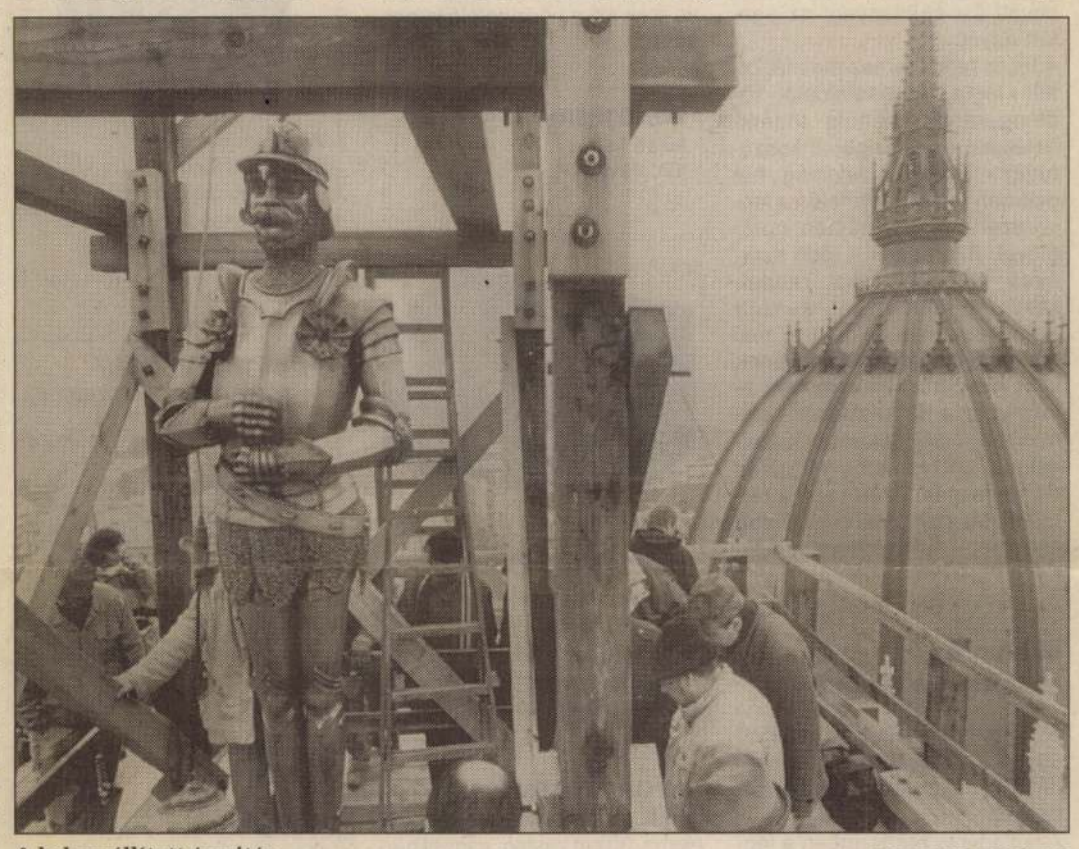

A helyre állított ércvitéz

BOROS JENŐ FELVÉTELE

A száműzött csillag

A Parlament a hazai építészettörténet „leg"-jeinek tárháza. Építése idején valóban a világ legnagyobb épületei közé tartozott. Hossza 268,32 m, legszélesebb szakasza 118,10 m, mintegy 3,5 katasztrális holdnyi területet foglal el. Kupolájának legmagasabb pontja 96 méterre kúszik fel, harminckilenc éven át innen szórta piros fényét az 1950-ben fölszerelt (majd 1989-ben a pincébe száműzött) vörös csillag.

Tárlatvezetők számára csemege felsorolni a Parlament tíz udvarát, huszonhét kapuját, 691 különféle helyiségét és megszámlálhatatlan folyosóját. A különféle belső szobrok, ornamentikus elemek díszítéséül felhasznált 40 kg 22 karátos laparanyat, lépcsőfokainak húsz kilométeres együttes hosszát, valamint a rajtuk és a folyósokon futó vörös szőnyegekét, amelyekkel beteríthető lenne az Andrássy út.

A művészi szempontból rendkívül összefogott, egységes és nagyszabású épület részletmegoldásai is jelentős figyelemről, erős koncepcionális megalapozottságról árulkodnak. A külső és belső szobrászati díszítések – uralkodóink szoborgalériájának, valamint a freskó- és táblaképek tematikai meghatározása, a magyarországi flóra példáinak felhasználásával kialakított egyedi díszítőrendszerek – együttese átfogó és következetesen végigvitt építészeti és tartalmi eszmei programmá állnak össze. A látványban világosan elkülönülő tömegrészek a belső térszerveződésekkel összhangban fejlődnek itt. A tiszta alaprajz és a külső látvány összehasonlításakor a szemlélőben az a különben közhelyes és kizárólag nagy művek esetében indokolt érzés ébred, hogy lezárt és teljes építészeti művet lát, amelyhez nincs mit hozzátenni már, de elvenni sem lehet belőle a teljességélmény megsértése nélkül.

Az egység képe

Steindl Imre műve valóban kiemelkedő alkotás, amely – mint láttuk – nem a hazai építészet elszigetelt jelensége, hanem szorosan összekapcsolódik korának meghatározó eszmei és stiláris kérdéseivel. Szintetikus alkotás, amennyiben a historicizmusban is föllelhető, a dicső nemzeti múltból merítő romantika 18. század óta kifejlődő neogótikus irányzatának kiteljesedő záróakkordja. Visszatekintve is lenyűgöző teljesítmény a legkülönfélébb apró részletek, az összetett funkció, a városképi és kompozíciós szempontok, a kijelölt színek és anyagok, meghatározott motívumok és díszítőrendszerek összességének egyetlen monumentális műbe szervezése. A megszámlálhatatlan részletterv segítségével ezek pontos helyének, feladatának a művön belüli kiválasztása. A Parlamentre ma már az alkotók eredeti szándékai szerint is, elsősorban mint államiságunk jelképére, legfeljebb mint azt méltó módon kifejező épületre gondolunk. Érdemes azonban egy-egy pillanatra úgy is tekinteni rá, mint valamely eszme által meghatározott rend szerint összehordott és egymáshoz szervezett anyagok összességére. Csakhogy, amiként egy jó szoborban sem fedezhető már fel a márvány vagy a bronz tiszta anyagi jellege, a jó festmény sem valamiféle pigmentekkel színezett olajos krémmel bekent vászon, Steindl Imre épületének sincs egyetlen porcikája sem, amely kiszakadna a képzetek és eszmék sokaságával átjárt, átszellemült falakból. Ha valakinek kétségei lennének a historizmus művészi értékében vagy Steindl páratlan képességében, szánja rá magát, s ahogy minden jelentős műalkotásnál elvárható, szembesítse ellenérzéseit az épület hordozta tartalmakkal és azok kifejezésmódjával.

Bojár Iván András

A bombasztikus adatok mellett valóban kiemelkedő teljesítmény volt a magyarországi középületen először itt alkalmazott távfűtő rendszer. A kazánházat a mai Balassi Bálint utca egyik épületében helyezték el, ugyanis az ehhez tartozó kémény kiemelkedése a tetőszerkezet fölé megoldhatatlan lett volna a főépületen. A forró gáz föld alatti vezetéken jut el az elosztó helyiségekbe, majd onnan a radiátorokba. Az üléstermek padló alól fűtött levegője a csillárba szerelt elszívókon át távozik. Technikai értelemben a Parlament szellőzése és légcseréje kiválóan megoldott.

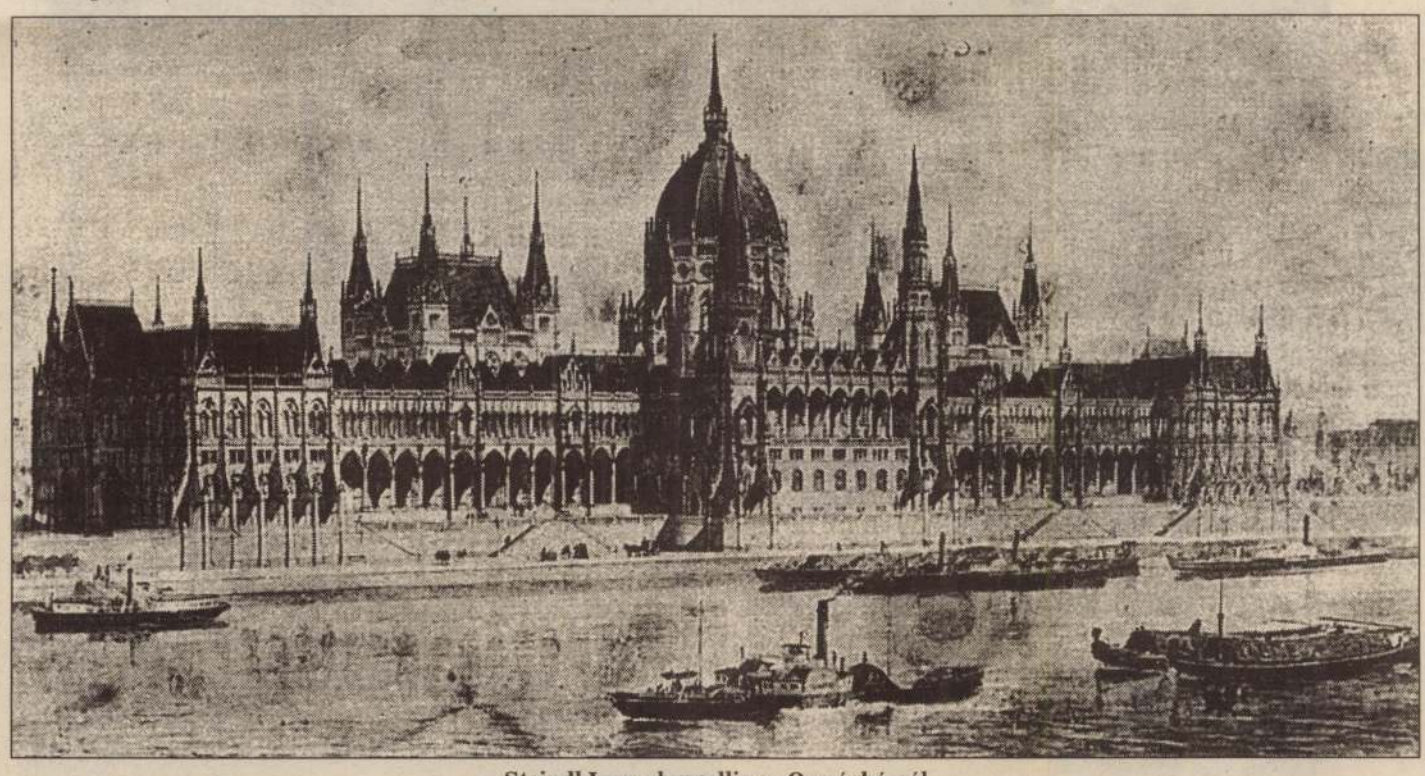

Steindl Imre akvarellje az Országházról

Számok bűvöletében

Azt mondja a pénzügyi szakember, hiába sírnak a tanárok: ha nem hajlandók többet dolgozni, nagyobb létszámú osztályokban tanítani, megnézhetik magukat. Nem vergődnek fel egy-egy reprezentatív pénzintézet takarítónőjének fizetési szintjére. Nyugodtan lehet napi hat-hét órát tanítani harmincöt–negyvenes osztályban. Végtére *Kosztolányi* is hatvan kis társával együtt szorongott az elemi alsó osztályaiban, semmi baja nem lett tőle, sőt kiválóan megtanulta a magyar nyelvtant. A pénzügyi racionalitás jogos igényei közepette néhány tényezőről elfeledkezik. Lehet-e ma hatvan gyerekre vasfegyelmet erőltetni? Mennyire fogadják el ma a tanítót, tanárt abszolút tekintélynek? Lehet-e hatvan gyereket korszerű ismeretekre tanítani, számítógép mellé ültetni, kreatív gondolkodásra szoktatni? Nem hatvanat, negyvenet sem lehet. Tudja ezt jól a pedagógiai szakirodalom, tudják ezt a világ minden táján. Mégis újra és újra felmerül, jobban kellene a köz- és felsőoktatásban gazdálkodni, hatékonyabban és többet kellene dolgozniuk a tanerőknek.

A tanerőket, mert az egyre kevésbé törekvő, egyre fegyelmezetlenebb diákokkal nehéz látványos eredményeket felmutatni, meg kell büntetni. Az ő nyakukba kell varrni a kudarcokat, őket kell korholni, hogy az ügyeskedők társadalmi ranglétráján nem tudnak feljebb vergődni. Jobb lenne, ha beérnék az ország nehéz helyzetében szerény fizetésemeléssel. Ha a főiskolai docens, nyelvpótlékkal, vezetői pótlékkal az idei kétszeri fizetésemelés után 38 442 forintot vihet haza a tavalyi 37 158 forintja helyett, gondoljon arra, hogy ehhez bruttó közel tízezerrel kellett emelni a fizetését. Hogy a nagyvonalú emelésből 1284 forint marad, arról senki sem tehet, kizárólag ő maga. Miért lépett át új adósávba? Hogy azoknak is tudniuk kellett volna az új adósávról, és a vele járó megnövekedett személyi jövedelemadó-előlegről, akik a fizetésemelés mértékéről döntöttek? A kérdés fel sem merül. A tanerő dolgozzon többet és jobban, aztán majd elgondolkodnak az illetékesek az anyagi jutattásokon. Amíg lazsál és sopánkodik, ne számítson semmire.

(osztovits)

Szép, új világ

Interaktív mesemondást kínál a multimédia legújabb találmánya, amelynek révén az ifjúságnak már nemhogy olvasnia nem kell – szépen elzengi neki a történetet a gép –, de arra is lehetősége van, hogy beleavatkozzon az események menetébe. Ha nem bírja a szomorú végkifejletet, vidámmá változtathatja, ha ellenszenvesnek talál egy szereplőt, kitakaríthatja a meséből, tán el is teheti láb alól.

Szabadon alkothat tehát a gyermek egy ilyen program birtokában, csak a billentyűzetet kell kezelnie. Megszabadulhat a szülő is az esti meséléstől, nyugodtan ülhet a televízió előtt, amíg gyermeke a számítógép előtt épp interaktív.

Milyen hangon mesél a gép? Géphangon? Vagy lágy női szólamban? És miről szólnak majd a történetek? Szupermenről, Hamupipőkéről?

Szép új világ készül, ez már a XXI. század nemzedékéé. Tetszik vagy sem nekünk, klasszikus kultúrán felnövekedett felnőtteknek. Kérdéseink, ha vannak is, beletörődőek és óvatosak. Vajon valóban arra fordítják-e gyermekeink majd a technika adta végtelen lehetőséget, amire kellene? Azzal, hogy a gépek révén idejük és szellemi kapacitásuk jelentős része felszabadul – nem kell tovább szótárakban lapozgatni, egy gombnyomás, és ott a keresett szó, nem kell osztani, szorozni, ma már egy jobb karórában van a kalkulátor –, arra használják majd az eszüket, amire való? Szárnyalnak-e vagy világképük beszűkül, tudásuk mechanikus cselekvésekre szorítkozik, s fantáziájukat elrabolja, elszürkíti a televízió, a video, a számítógépes játék?

Valószínűleg bele kell törődnünk, hogy a klasszikus műveltség ideje leáldozott. De vigyázni kellene arra, hogy ne szakadjon meg minden szál a XXI. század előtti időkkel. Mert akkor az utánunk következők már semmit sem fognak érteni mindabból, amit évezredek kultúrája létrehozott.

(hanthy)

A Magyar Nemzet galériája

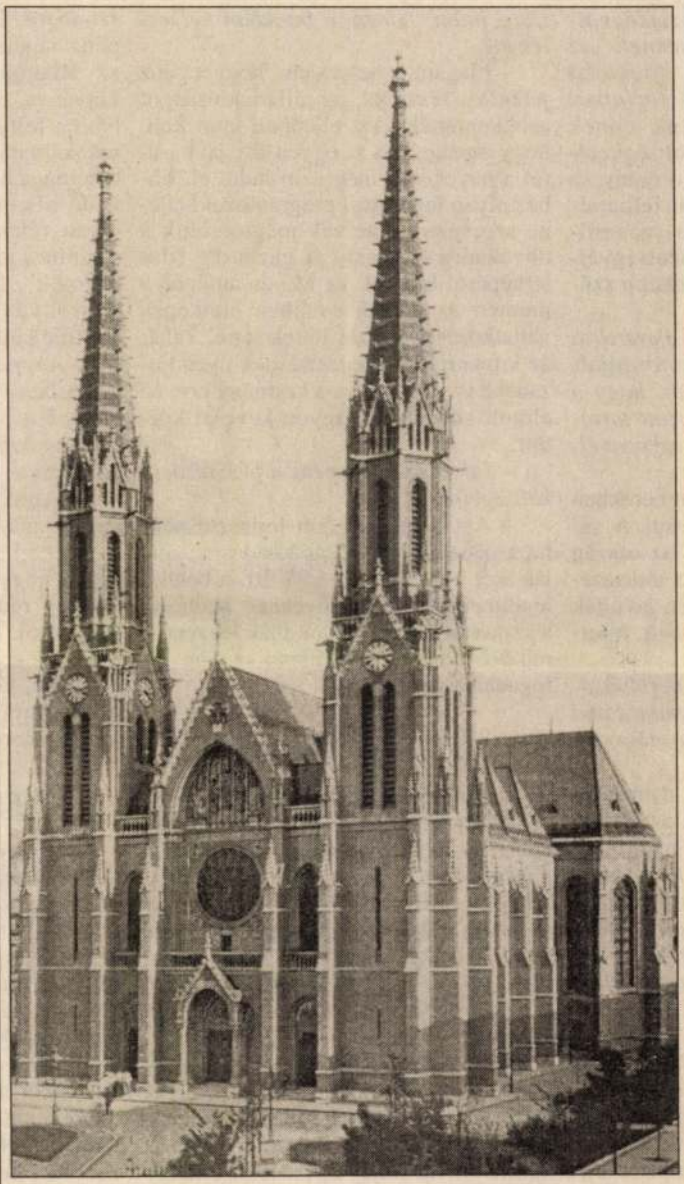

A hazai historizmus egyik kiválóságának, Steindl Imrének közel százéves alkotása a Rózsák terén sürgős renoválásra szorul. A helyreállítás költségeihez kívánnak hozzájárulni a Nemzeti Színházba tervezett, november 25-i hangverseny rendezői. Sokan talán nem is tudják, hogy a neogótikus épület alaprajzában és tömegelosztásában pontosan követi Árpád-házi Szent Erzsébet sírtemplomát, amely a Lahn folyó völgyében fekvő Marbur városában található. Az az épület jobb állapotban vészelte át az építése óta eltelt hétszáz évet, mint pesti mása a kerek százat. Bár falai között őrzi a szent síremlékét, üres ezüstkoporsóját, a reformáció óta evangélikus templom, ezért azután a középkorban oly népszerű búcsújáróhely manapság kevesebb zarándokot vonz. A számunkra oly rossz emlékű meráni Gertrúd leányának földi maradványait egyik leszármazottja távolította el eredeti helyéről, meggátolandó a további zarándoklatokat. Ily módon a szegények pártfogójának manapság csak azok az ereklyék őrzik emlékét (például Sárospatakon), amelyeket koporsójából már korábban kiemeltek.

ból törlesztjük az adósságot

tt magánosításról, az MNB veszteségeiről és a pénzromlásról

STEINDL IMRE

ezetségvál-lyeknek az y időszaka d forintnál ltuk ennek költségvetés-kormány az an felhatal-ob százmil-lezetségvál-enképp szű-

si bevételt a re fordítjuk, ban, hogy a ozott tarto-i vagyont él-

emberekben tosul. A va-n az ország a törlesztés-vén javultak böző hitel-

gbefolyáso-tandard and ia mögé so-

tt nem lehet i: az állam-y miatt még növekedés edni fog. ésére alkal-bb távra he-ságot a stra-

l az eszköz-élni. Hibát t olyan ága-gyi befekte-essé tehetett külföldi tu-komoly pót-m többnyire ejleszteni a

zött nem öt-k-e, hogy a aságfejlesz-

tésre jutott, hanem a bankban helyezték el?

– Magam is helyeslem, hogy a pénz jelentős részével az államadósságot csökkentették. Azt ellenben látni kell, hogy önmagában az egyensúly javításától a növekedés még nem indul el. Ehhez olyan fejlesztési programokat kellene szervezni, amelyek megteremtik a növekedés forrásait. A gazdaság friss térképéről kiderül: az M3-as autópálya mentén az utóbbi években életképes vállalkozások százai jöttek létre. Tehát az infrastruktúra-fejlesztésnek ilyen hozadéka is van. Sajnos a kormány erre az elmúlt két évben nagyon keveset költött.

– Jutott ellenben pénz a privatizáció költségeire.

– Azt nem tekintem fejlesztésnek, ha a pénzeket fiktív tanácsadásra szórják szét. Az, hogy az ÁPV Rt.-n belül a legdinamikusabban növekedő kiadások a szakértői és tanácsadói díjak legyenek, miközben csökken az állami vagyon: elfogadhatatlan.

Pénzügyi abszurd

– Dinamikusan fejlődik egy költségvetési tétel: a belső államadósság kamatterhe. Ha az úgynevezet nullás adósságot a nemzeti banktól a költségvetés veszi át, a büdzsé e terhe ötszázmilliárd helyett nyolcszázmilliárd lesz. Abszurd-e, hogy az állam nagyrészt állami bankoknak fizet kamatot olyan kölcsönért, amilyet valójában soha nem külső forrásból vett föl?

– Az összeg abszurd. Nagyságának érzékeltetésére mondanám el: személyi jövedelemadóból mintegy ötszázötvenmilliárd forint bevételt tervez a kormány. Ez teljes egészében elmegy kamatkiadásokra. Azt azonban ne felejtsük el, hogy a nullás adósságállomány kamatterhe is valahol megvan a rendszerben. Az, hogy bankjaink többsége nem küzd likviditási zavarral és nem kell bankcsődöktől tartani, részben ezeknek a kamatoknak is köszönhető. És látni kell azt is, hogy a pénz végállomása sok esetben maga az állampolgár, amikor valamilyen kötvényt, befektetési jegyet vesz. Tehát ha felfüggesztenénk az állampapírok kamatainak törlesztését, sok esetben maga az állampolgár lenne a szenvedő alany. Bár megfogalmazódnak olyan vélemények, hogy „ez az adósság nincs is, mert az állam önmagának tartozik", látni kell, hogy zárt rendszerről van szó, s a számlát valakinek fizetnie kell...

– A rendszer nem zárt, hiszen részei a részben vagy egészben magánosított bankok is. Azaz most már külföldi tulajdonú bankokat támogat az állam azzal, hogy ezeket a kamatokat fizeti.

– Amikor privatizálásra kerültek nagy bankok, akkor a kormány számolt ezzel a következménnyel. Vagyis azzal, hogy az új tulajdonos nyereséget fog realizálni ebből a kamattörlesztésből. Ezért a kormánynak kell a felelősséget viselnie. Ha a kormány úgy látta, hogy ez az ár megéri, ám legyen. Sajnos az Országgyűlés erről nagyon kevés információt kapott.

Elúszó árfolyam

– Most célszerű-e a nullás adósság több százmilliárdos terhét közvetlenül az adófizetők vállára tenni?

– Jó lett volna ezt „teríteni", vagyis nem egy év alatt végrehajtani ezt a döntést, hanem elhúzni három vagy öt évre. A hiány azonban így is, úgy is családon belül marad. Azaz ha az MNB terhét nem veszi át a költségvetés, akkor a bank lesz veszteséges, és azt végeredményben itt is az állampolgárnak kell finanszíroznia. Kérdés azonban, hogy itt valóban csak a nulla kamatozású adósság áthelyezéséről van-e szó vagy beletesz-e az MNB ebbe a csomagba olyan veszteségeket is, amelyeknek az eredetét nem tudjuk. Ráadásul minden ilyen áttétel jelentős technikai költséggel jár, s ez nem elhanyagolható.

– A nullás adósság az utóbbi két évben is jelentősen nőtt, éppen a bejelentett csúszó leértékelés miatt. Történik ez akkor, amikor a jegybanktörvény egyik első mondata szól arról, hogy az MNB-nek védenie kell a forint értékállóságát. Van-e itt ellentmondás?

– A kormány a maga részéről rossz megoldásokkal igen kevés eszközt használ föl az infláció elleni küzdelemben. Az MNB pedig a csúszó leértékeléssel ma már inkább csak követi az inflációt, semmint elősegítené a pénzromlás visszaszorítását. Be kell ismernünk, hogy a csúszóárfolyam-rendszer hatásának is vannak korlátai. Néhány országban ez már bebizonyosodott. Nálunk különböző spekulációs veszteségek is károsítják az államot.

– A költségvetési vitában indulatokat keltett az ön egyik felszólalása a személyi jövedelemadó egy százalékának felhasználásáról. Mindössze ötmilliárd forintról van szó. Tavaly az Agrobank korábbi vezetői által okozott kár enyhítése legalább háromszor ennyi pénzébe került az államkasszának. Nem komikus-e, hogy ilyen összegről szenvedélyes vita bontakozik ki a Házban?

– Az összeg valóban nevetségesnek tűnik a költségvetés más számaihoz képest. A belső államadósság kamatterhe nagyságrendekkel magasabb összeg. De azért nem becsülném le az ötmilliárdos summát sem. Kérdés: dönthetnek-e az állampolgárok arról, hogy adójuk egy százaléka milyen célokat szolgáljon. Véleményünk szerint a rendkívül szoros időhatár miatt már nem lehet megfelelő módon bevezetni a rendszert. Ezért azt szeretnénk, ha 1997-ben csak egyfajta főpróbát tartanánk, és egy jelképes célra – például a Nemzeti Színház felépítésére – lehetne az egy százalékot fordtani. Az igazi és jól előkészített működésre 1998-tól lenne lehetőség.

M. P.

ta forrás

Augusztusban érdemes lesz elkerülni a Petőfi hidat

Két és fél milliárd forintos beruházás

Augusztus 8-ig nem lehet átjutni a Petőfi hídon Budáról Pestre, s igazán nagy forgalmi dugók augusztus 8-tól várhatók a Nagykörúton. Ekkor kezdődik a villamosvágány rekonstrukciója a Bérkocsis utca és a budai hídfő között. Mint azt *Pénzes* Istvántól, a nagykörúti beruházás főbiztosától megtudtuk, az elmúlt héten kicserélték a Petőfi híd Boráros téri felhajtójának kilenc tartóoszlopát. Budára augusztus 8-ig egy sávon haladhat a forgalom.

A villamosvágány-rekonstrukció során buszok szállítják majd az utasokat a Blaha Lujza tér és a budai végállomások között. A 4-es és a 6-os villamosok a Blaha Lujza tér és a Moszkva tér között a szokott rend szerint közlekednek augusztus 8-a után is. A BKV az esetleges fennakadások miatt egy másik járatot is indít, amely a Nagykörúton és a Fehérvári úton közlekedve, Albertfalva és a Blaha Lujza tér között jár majd. *A Petőfi híd beszorult sarujának cseréjére várhatóan szeptember 10-e és október közepe között kerítenek sort.* Ekkor *hét végéken teljesen lezárják a forgalom elől a hidat, csak a tömegközlekedés mehet majd át. Demszky* Gábor főpolgármestertől megtudtuk: a teljes rekonstrukcióval október 31-re készülnek el a cégek. A Bérkocsis utca és a Műegyetem között teljes vágánycserét hajtanak végre, új szigetelést kap a Petőfi híd, és megújulnak a járdák is. A nagykörúti részeken a járdára parkolást megakadályozó oszlopokat szerelnek fel, és a fasor elkorhadt fáit is kicserélik. Demszky Gábor elmondta: *a teljes felújítás 2,5 milliárd forintba kerül.*

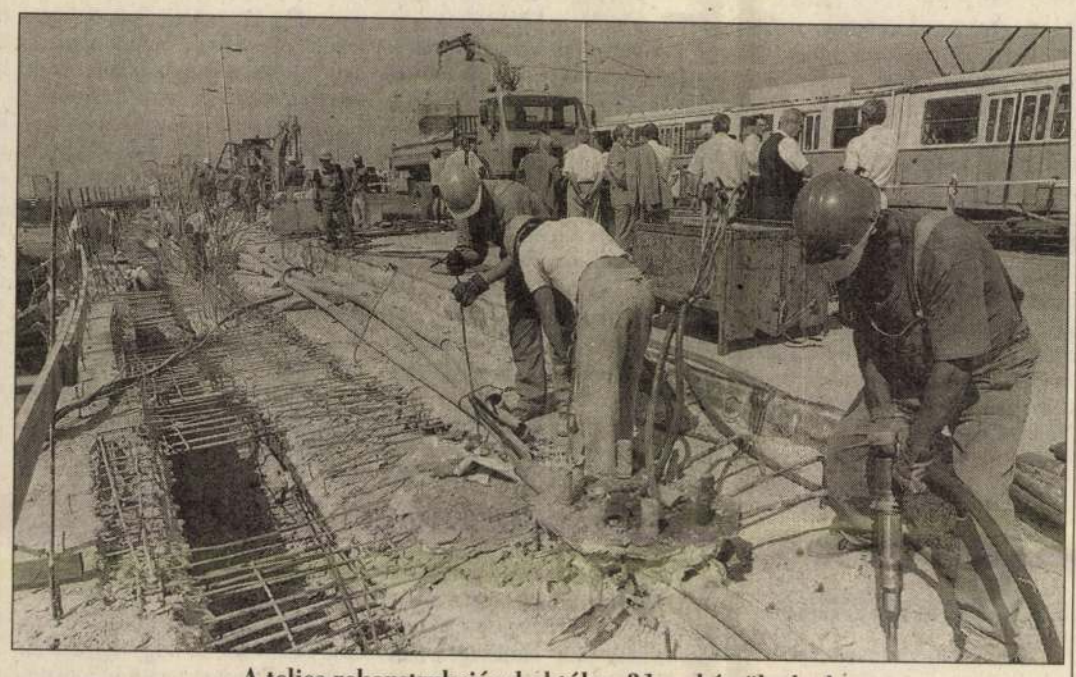

A teljes rekonstrukcióval október 31-re készülnek el

Havran Zoltán felvétele

Befejeződtek a kivitelezői pályázatok is. A Petőfi híd újraszigetelését, az utak és a járdák felújítását, a szegélysüllyesztéseket, a parkolást gátló oszlopok kihelyezését, a fasorok és a növényzet rekonstrukcióját a Magyar Aszfalt Kft. és a Hídépítő Rt. által létrehozott Ring Közkereseti Társaság végzi. A villamosvágány-építést nemzetközi pályázaton a Betonútépítő Rt. nyerte el.

(fazekas-ruck)

Bilincsben

A kerékbilincs alkalmazását az Alkotmánybíróság „nem tiltotta meg kategorikusan az önkormányzat számára, csupán a módszert tartotta rossznak" – hangzott el néhány napja a hírműsorokban. Ennek a mondatnak így természetesen sok értelme nincs, de pontosan jelzi azt a nyűglődést, ami a fővárosi parkolási rend megteremtése ürügyén folyik Budapesten. A polgár jól érzi a csűrés-csavarást sejtető mondat mögött a lényeget: az önkormányzat továbbra is úgy látja, hogy a fegyelmezetlen autósokat csak e meglehetősen durva eszközzel lehet arra kényszeríteni, hogy betartsák a szigorúbb parkolási szabályokat. Ha alkotmányellenesnek bizonyult zálogként lefoglalni az autót a díjfizetés elmulasztásáért, majd lesz a kerékbilincs büntetőeszköz jogosulatlan közterület-használatért – így foglalható össze röviden az új elképzelés lényege.

Az efféle jogi erőszakosság nem feltétlenül szimpatikus magatartás egy magánembertől sem, még kevésbé egy hatalommal felruházott testület – jelen esetben a Budapesti Önkormányzat – vezetői részéről. Ebben az esetben azonban bizonyos szempontból megbocsátható vagy legalábbis megérthető ez a magatartás.

Mára a főváros vezetői már-már nevetségessé válnak azzal, hogy évek óta ígérgetik a rendteremtést a parkolás frontján, de idén nyárig szemernyit sem tudtak előbbre lépni az ügyben. Részben azért, mert a közterület-használattal összefüggő állami (rendőrségi), fővárosi és kerületi feladat- és hatáskörök nem éppen logikusan kapcsolódnak egymáshoz – mondhatnánk: a fővárost magát is jogszabályi „bilincsek" késztetik a keménykedésre. A késedelemben bizonyára szerepet játszott az is, hogy a főváros mindmáig nem tudta igazán meggyőzően megfogalmazni: miért jó az új parkolási szisztéma azon kívül, hogy az önkormányzat egy rakás pénzt beszed az autósoktól. (Eredetileg megfogalmazódott például, hogy csak ott kell majd fizetni, ahol kevesebb a rendelkezésre álló parkolóhely, mint a megállni szándékozó autós, ennek azonban ellentmondani látszottak bizonyos megjelent térképek, amelyek szerint a díjfizetési zónákat majdan kiterjesztenék akár a Hungária körút környéki – majdhogynem üres – mellékutcákig. Ékes ellenpélda a Margitsziget is, ahol például őszi hétköznapokon bizony alaposan megsarcolják azt a kismamát, aki tízéves Trabantjával beáll a szabad parkolóhelyek százainak egyikére.)

Ehhez képest szinte csodaszámba megy, hogy a vitatható és félreérthető tervezetek dacára – a közvélemény-kutatások tanúsága szerint – az autósok nagy többsége végül pozitívan fogadta az új parkolási rend bevezetését a belvárosban. Ebben szerepet játszhattak az első kedvező tapasztalatok: ha pénzért is, de most lehet találni parkolóhelyet ott, ahol korábban fél órákat kellett a háztömbök között keringeni egy-egy felszabaduló helyre várva. Ez – a támogatottság tudata – a másik ok, amiért a fővárosi vezetés úgy érzi: bátran tovább nyomulhat a kerékbilincs használatáért.

Van némi igazsága ezenkívül annak a jogi megfontolásokat nélkülöző, ám nehezen cáfolható hétköznapi észrevételnek, hogy a kerékbilincstől úgy menekülhet meg legegyszerűbben a budapesti autósközönség, ha becsületesen kifizeti a parkolási díjat. Az utópiák világába tartozik persze, mégis mondjuk ki: ha az autósok betartanák a belváros rendje érdekében hozott – amúgy ésszerűnek tűnő – szabályokat, megszabadíthatnák magukat a kerék, a főváros pedig a jogi csűrés-csavarások nyelvi bilincseitől.

(bethlenfalvy)

A Marketing Centrum felmérése a fővárosi közlekedésről

A fő baj a BKV-járatok ritkítása

A fővárosiak nem igazán elégedettek Budapest közlekedési helyzetével, a százfokú skálán átlagosan mindössze 39 pontra értékelték – többek között ez derül ki a Marketing Centrum Országos Piackutató Intézet idén májusban végzett közvélemény-kutatásából. Az intézet munkatársai a Budapest Bank Budapestért Alapítvány anyagi támogatásával végzett kutatás során 403 fővárosi polgárt kérdeztek meg személyesen.

Ön mit változtatna a főváros közlekedésén?

Kiderült: az elégedettséget befolyásolja az is, hogy valaki hogyan közlekedik a fővárosban. Általánosságban elmondható, hogy az autósok sokkal kevésbé elégedettek, mint azok, akik a tömegközlekedést választják. Akik váltakozva járnak autóval és valamilyen tömegközlekedési eszközzel, azok a tendenciáknak megfelelően a kettő közt helyezkednek el. A gyalog közlekedők a legelégedettebbek.

Az általános helyzet után a főváros tömegközlekedési helyzetére voltak kíváncsiak a közvélemény-kutatók. A megkérdezettek a százfokú skálán 42 pontra értékelték a tömegközlekedés helyzetét. Egyértelműen csak az I. és a IV. kerület lakosai mondhatók elégedettnek, hosszabb viszont azon kerületek sora, ahol kifejezetten elégedetlenek az emberek: II., V., VIII., XXI. és részben a VI. kerület. Egyedül az I. kerületben élők mondták azt, hogy az elmúlt évhez képest javult a közlekedési helyzet.

A fővárosiak relatív többsége úgy látja, hogy a közlekedési helyzet Budapesten inkább romlott az elmúlt évhez képest. Ennek elsődleges okai a BKV által végrehajtott járatritkítások, illetve a közlekedés javítását célzó nagyberuházások ellenére növekvő járműsűrűség az utakon.

Ha megnézzük, hogy ki mivel közlekedik, akkor az derül ki, hogy mindenki annak a területnek a romlását érzékeli, amit igénybe vesz (például a busszal, villamossal járók a tömegközlekedését). A gyalogosan közlekedők nagy többsége nem észlelt semmi változást, ha igen, akkor inkább romlást, de az ő esetükben az egyharmadhoz közelít a bizonytalanok aránya.

Feltették azt a kérdést, hogy melyik megoldás lenne a legjobb a parkolási gondok enyhítésére. *A tarifák emelését csak nagyon kevesen tartják hatékonynak,* elsődlegesen a tömegközlekedési eszközöket igénybe vevők. Legtöbben – az autósok is – a P+R parkolókat tartanák a legjobb megoldásnak. Ha ezt a kérdést megbontjuk a lakóhely szerint, vagyis megnézzük, hogy az egyes kerületekben melyik megoldást preferálták, akkor különös eredményt kapunk. A mélygarázsok építése öt kerületben volt a legnépszerűbb (XIII., XVI., XVIII., XXII. és XXIII.), ezek viszont mind külső kerületeknek tekinthetők – pedig a mélygarázsokat a belvárosi részen tervezték megépíteni. Ugyanakkor a belső kerületek többsége (II., V., VI., VIII.) a P+R parkolókra voksolt, melyek a külső kerületekben helyezkednek el. Ez azt a rejtett kívánságot mutathatja, hogy mindenki szeretné a saját környezetétől minél távolabb tudni a parkolási gondok megoldásával együttjáró viszonylag nagy forgalmat.

A kérdezés során kiderült, hogy *a fővárosiak – nem meglepő módon – a járatok ritkaságát tartották a legnagyobb tömegközlekedési problémának,* bár a többi említett gond egy része is erre vezethető vissza (a járatok zsúfoltsága, hosszas menetideje).

Végül az interjúk során megkérdezték, hogy az emberek mit változtatnának a főváros közlekedésén. Itt két választípust lehetett elkülöníteni. Az egyik, amikor valaki az érzékelt problémára visszautalva válaszolt (például legnagyobb problémának a járatok ritkaságát tartja, ezért a változtatás a járatsűrűség lenne), a másik típus pedig amikor valaki a szűkebb környezetének problémájából kiindulva adott választ (például a 84-es busz az Árpád hídig járjon vagy a 33-as busz visszaállítása). A tömegközlekedéssel kapcsolatos változtatások elsősorban a fenti három területre koncentrálódtak (járatsűrítés, alacsonyabb viteldíjak, illetve a metró továbbépítése).

A tömegközlekedés mellett számos válasz vonatkozott az autós közlekedésre is. Itt elsősorban a parkolási problémák megoldását várják az emberek.

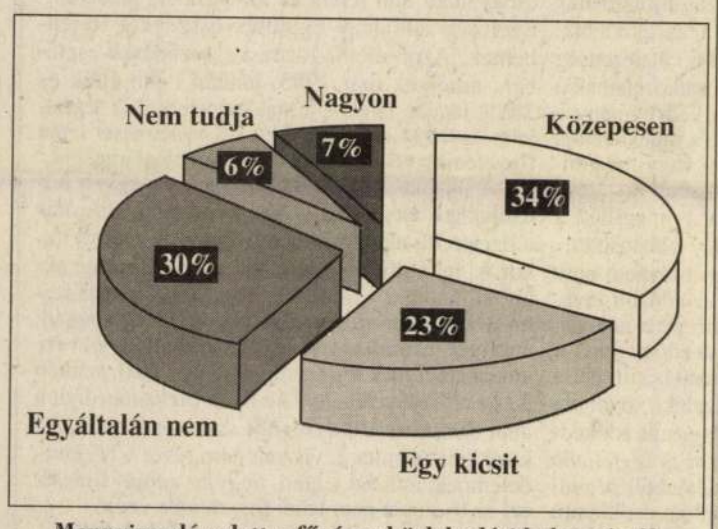

Mennyire elégedett a főváros közlekedési helyzetével?

(A Magyar Nemzet grafikonjai – forrás: Marketing Centrum)

Vita a „kőpogácsákról"

A főváros a Szabadság híd és a Nagykörút után a Szépvölgyi út torkolatában is „pogácsaszerű" sávelválasztó elemeket helyeztetett el, hogy megakadályozza az autósok szabálytalan balra kanyarodását – mondta az *MTI*-nek *Mózes* Antal, a közlekedési ügyosztály illetékese. A rendőrség szerint ugyanakkor – mint *Tóth* Vilmos, a BRFK baleseti helyszínelő munkatársa kifejtette – a kihelyezett elemek balesetveszélyesek és a KRESZ előírásaival is ütköznek.

A kutyasétáltatók fittyet hánynak a veszélyre

Omlásveszély a Rózsák terén

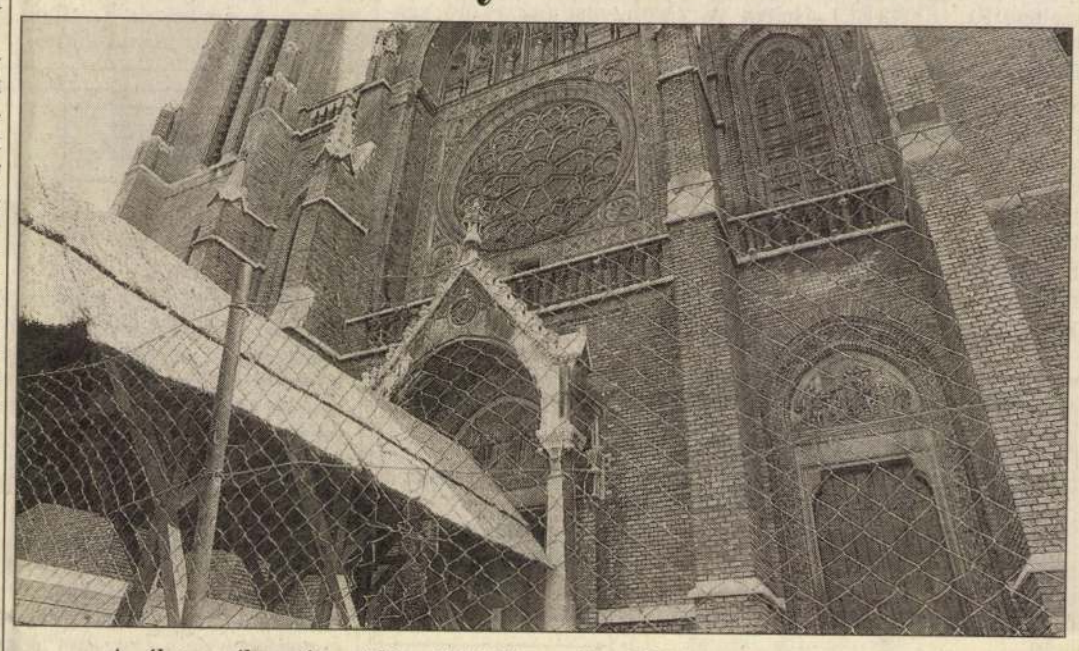

Az életveszélyt még az idén elhárítják, a teljes felújításra egyelőre nincs pénz

Havran Zoltán felvétele

(Munkatársunktól)

Nem hiába kerítették el drótkerítéssel a Rózsák terén álló, 1901-ben felszentelt Árpádházi Szent Erzsébet-templom közvetlen környékét, ugyanis a templom tornyának díszkövei potyogni kezdtek. Mint azt *Spányi* Antal plébánostól megtudtuk, a drótkerítés mögé belépni életveszélyes. Ezt elsősorban a kutyasétáltatók nem veszik komolyan, akik tavaly ősztől *elkezdték bontani az önkormányzat által a plébános kérésére felállított drótkerítést.*

Tavalyelőtt elkezdték, s tavaly szeptemberben befejezték a templom tetőszerkezetének rekonstrukcióját, ami mintegy ötvenmillió forintba került. Ebből 35 milliót állt a VII. Kerületi Önkormányzat, a fennmaradó részt pedig két német alapítvány és a budapesti egyházmegye fizette. Ezt a munkát követte volna a tornyok helyreállítása. Ám a költségvetésből hiába igényelt az egyház 250 millió forintot, csak 50-et kapott, s ez arra lesz csupán elegendő, hogy helyreállítsák a tornyokon található rózsadíszeket. *Csak az állványozás mintegy tízmillió forintba kerül.* A minap egy alpinista mászott fel, hogy megvizsgálja, milyen állapotban vannak a tornyok. *Gerenday* Ágnestől, a Szent Erzsébet-plébánia-templom Egyesület titkárától megtudtuk: a szakértő szerint még egy telet nem bírnának ki a tornyok, különösképpen a Rottenbiller utca felőli. A Buváti *negyedmilliárd forintra* taksálja a felújítás költségeit. Mivel ennyi pénze nincs az egyháznak, csak a legfontosabb munkálatokat tudják elégezni. Az életveszélyes állapot megszüntetésére még idén sor kerül, ám kérdés az, hogy a templom további rekonstrukciójára miből futja majd. A plébános szerint a Fővárosi Önkormányzat is hozzájárulhatna a főváros egyik értékeként számon tartott templom rekonstrukciójához. Azok, akik támogatni szeretnék a *Steindl* Imre által tervezett templom felújítását, a Szent Erzsébet Plébániáért Alapítvány számlaszámára fizethetik be adományaikat. Az egyesület számlaszáma: Inter-Európa Bank 11100104-18001927-01000003.

Az oldalt szerkesztette: Bethlenfalvy Gábor

STEINDL tune

MNB-hitelfelvétel külföldön

Váratlan siker és túljegyzés

Jelentős túljegyzéssel zárult a Magyar Nemzeti Bank szindikált hitelének szervezése. A Deutsche Bank AG által vezetett héttagú bankkonzorcium eredetileg 250 millió dollár hitelre hirdetett jegyzést. Az érdeklődés azonban a vártnál jóval nagyobb volt, a jegyzés összege elérte a 440 millió dollárt. Ennek hatására megemelték a hitelkeretet, 350 millió dollárra. *Hárshegyi* Frigyes, a Magyar Nemzeti Bank alelnöke az *MTI*-nek hétfőn elmondta: nem számoltak azzal, hogy ilyen nagy lesz az érdeklődés, mivel a bank a hitelt a korábbiaknál lényegesen kedvezőbb feltételekkel kívánja felvenni. Ötéves futamidejű, egy összegben törlesztendő kölcsönről van szó, amelynek kamata a libort – a londoni bankközi kamatlábat– csupán 0,5 százalékkal haladja meg. Ennek ellenére a szervező hét bankon kívül további 47 pénzintézet jelentkezett, hogy kölcsönt nyújt. A nagy érdeklődés hátterében a növekvő bizalom húzódik meg. Magyarország az elmúlt másfél év alatt jelentősen javította egyensúlyi, pénzügyi mutatóit. Az év első öt hónapjában a fizetési mérleg deficitje csupán 738 millió dollárt ért el, amelyet fedezett a bejövő működőtőke. Ebben az időszakban 650 millió dollárnyi működőtőke érkezett az országba. Az idei esztendőre az MNB azzal számolt, hogy két-három alkalommal jelenik meg a külföldi piacokon. Amennyiben a feltételek tovább javulnak, úgy elképzelhető, hogy az év folyamán – a mostani hitelfelvétel mellett – még egy fix kötvénnyel is megjelenik a piacon a Magyar Nemzeti Bank.

Utazás előtt nem árt az óvatosság

Mennyire védett a turista?

(Folytatás az 1. oldalról)

A tipikus utasbiztosítás ma is a BBP (baleset-, betegség- és poggyászbiztosítás), ám ennek is legalább 15 változatát kínálják a biztosítók. Így összehasonlítást csak akkor tud végezni a leendő biztosított, ha a *konkrét utazásához konkrét ajánlatokat* kér. Nem mindegy ugyanis, hogy hány éves a kiutazó, kivel indul útnak, milyen gyakran megy külföldre, hova látogat el. Mindezek függvényében különféle kedvezményekhez lehet hozzájutni.

A későbbi meglepetések, viták elkerülése érdekében célszerű a szerződések részleteire is odafigyelni, alaposan meg kell vizsgálni, mikor milyen szolgáltatásokat vállal a biztosító. A betegségbiztosítás keretében például fel kell hívni a figyelmet, hogy csak a *sürgős ellátás* – erről részletes tájékoztatást tudnak adni – költségeit fedezik. Fontos azt is áttanulmányozni, hogy *maximum milyen összegű kárt* térít a biztosítás betegség-, baleset- és poggyászkár esetén. Minderről tételes listát tudnak adni a társaságok.

Az autósok jó, ha tudják: általában *hiába rendelkeznek két biztosítással*, például lopáskárra is kiterjedő cascóval és poggyászbiztosítással, csak egyszeri kártérítésre számíthatnak, ha feltörik a kocsijukat s ellopják holmijaikat. Szintén nekik célszerű elgondolkozni azon, kössenek-e például olyan szerződést, amely *személyi felelősségbiztosítást és jogvédelmet* is tartalmaz. Erre ugyanis szükség lehet akkor, ha például szabálysértést követ el valaki, netán gondatlan bűncselekmény miatt eljárást indítanak ellene vagy letartóztatnák az illetőt. Ilyenkor is meg kell persze nézni, hogy a jogi védelem keretében milyen értékhatárig nyújt segítséget a biztosító.

A poggyászkárral kapcsolatban többek között arra érdemes odafigyelni, hogy *új értéken* kártalanítják-e a biztosítottat, ehhez milyen számlákat, igazolásokat kérnek. Gyakran meglepetést okoz ugyanis, hogy csak akkor fizet a biztosító, ha az eltűnt holmik megvásárlását igazoló számlákat bemutatja a biztosított. Pontosan meg kell nézni azt is, hogy egyáltalán milyen tárgyakra terjed ki a biztosítás, hiszen a legtöbb társaság nem fizeti meg például a műszaki cikkek vagy az ékszerek, értékpapírok eltűnéséből származó kárt. Gondolni kell arra, hogy olykor olyan alacsony a poggyászkárok térítési összege, hogy eleve kizáródnak a drágább videokamerák vagy fényképezőgépek. Nem utolsósorban tudni kell, hogy honnan tűnhet el a poggyász ahhoz, hogy térítsen a biztosító, hiszen ha például ottfelejtik valahol, akkor semmit nem fizetnek.

Kérdés persze, elfogadják-e külföldön fizetés helyett a biztosítási szerződést, egyáltalán honnan tudja a turista, hova forduljon, ha baj éri, különösen, ha a nyelvet sem beszéli. Ezeket a problémákat szeretnék eloszlatni a biztosítók az úgynevezett *asszisztenciaszolgálattal*, amely éjjel-nappal hívható, s magyar nyelven is jelentkezik. A segítőszolgálat munkatársai általában mentőt, orvost küldenek a helyszínre, megszervezik a turista kórházba, illetve hazaszállítását, olyan orvosok, kórházak címeit adják meg, ahol nem kell fizetnie a biztosítottnak, mivel a biztosító partnerei rendezik a számlákat, felveszik a kapcsolatot a hozzátartozókkal, segítenek megkeresni az eltűnt poggyászt, úti okmányokat. Így ha valakit baj ér, célszerű a megadott telefonszámot felhívnia, annál is inkább, mert van, ahol ez kifejezetten *feltétele* a segítségnyújtásnak. A hazai biztosítók különféle nemzetközi asszisztenciahálózatokhoz csatlakoztak, így abban is eltérések tapasztalhatók, hogy konkrétan milyen jellegű segítséget nyújtanak. Erről is részletesen tájékoztatást tudnak adni a szerződés megkötésekor.

(füsi)

Budapesten az osztrák gazdasági miniszter

Üzleti kapcsolatépítés

Első hivatalos utam a kelet-európai régióban azért vezet Budapestre, mert Ausztriának Magyarország a legfontosabb kereskedelmi partnere a térségben, és a keleti nyitás óta ismét létrejött dunai gazdasági térség a legnagyobb lehetőséget rejti magában Ausztria számára – jelentette ki Hannes *Franleitner*, a kedden Magyarországra utazó osztrák gazdasági miniszter az *MTI*-nek. Mint mondta: már korábbi funkciójában, az Osztrák Gazdasági Kamara főtitkáraként is nagyon pártolta, hogy minél több osztrák vállalat lépjen üzleti kapcsolatba magyar, cseh, szlovák beszállítókkal, mert ezzel *sokkal több munkahelyet teremthetnek Ausztriában, mint amennyit elvisznek onnan*. Ugyanakkor kijelentette: „Át kell tekintenünk a magyarokkal, mit tehetünk annak érdekében, hogy az Ausztria európai uniós csatlakozása miatt csökkent mezőgazdasági kereskedelmet újra *felemeljük* az EFTA-előírások érvényesülése alatti időszak szintjére." De az osztrákoknak is van kívánságuk: a miniszter szóba akarja hozni a magyar behozatali pótlék és az ellenőrzés kérdését. Az Ausztria és Magyarország közötti problémák közül *„nehezen megoldhatónak" nevezte a magyarok munkavállalási lehetőségeivel kapcsolatosakat*. Hannes Franleitner egyetért a magyarokkal abban, hogy az osztrákok magyarországi munkavállalásához hasonló liberális elbánást várnak el Ausztriától. Franleitner ugyan a keleti bővítés elkötelezett híve, mégis úgy véli, hogy Magyarország EU-csatlakozása után nem lehet azonnal „rászabadítani" Ausztriára a magyar munkaerőt, hanem *átmeneti szabályozásra van szükség*. Az osztrák miniszter szerint egy sor kis kétoldalú határátkelőre van szükség. A kelet–nyugati tranzitforgalomban fulladozó Ausztria érdekében áll, hogy a forgalom egy része áthelyeződjön a sínekre és a folyókra – mondta. A miniszter azt is látja, hogy a magyaroknak gondot okoz majd az autópályadíj bevezetése, illetve a tervezett vignettarendszer.

Debreceni beruházás

Szárnyra kap a baromfiipar

Ötszáz új munkahelyet teremt az a beruházási program, amely a debreceni baromfifeldolgozóban kezdődött. A Hajdú-Bét Rt. a másfél milliárd forintos fejlesztéssel új termékek gyártását is meghonosítja. A Hajdú-Bét Rt. forgalma tavaly 30 milliárd forint volt, s – bár az árbevételük 80 százaléka exportból folyt be – a víziszárnyasok terén idehaza piacvezetőnek számítanak.

Zárás előtt a Titász-részvénycsere

Kárpótoltak: közepes érdeklődés

Másfél milliárd forint értékű jegyzés érkezett eddig a preferált befektetői körből a Tiszántúli Áramszolgáltató Rt. részvényeire a kárpótlási jegy–részvény csereakcióban. Az ÁPV Rt. hétfői tájékoztatása szerint a jegyzési időszak utolsó napjáig – csütörtökig – az allokációs előnnyel rendelkező befektetői csoportok valószínűleg teljesen lejegyzik a felajánlott 2,7 milliárd forint értékű részvénycsomagot. A Titász jegyzett tőkéje nyolc százalékának megfelelő részvénymennyiség 50 százalékánál az alanyi kárpótolt belföldi magánszemélyek élsőbbséget élveznek a jegyzésnél. További 26 százalékot az alanyi kárpótolt külföldi magánszemélyeknek különítettek el, 9-9 százaléknyit pedig az önkormányzatok és a mezőgazdasági szövetkezetek jegyezhetnek. A fennmaradó mennyiség a kárpótlásijegy-hasznosító társaságoknak áll rendelkezésre. A többi befektető csak akkor juthat részvényhez, ha a kedvezményezett kör nem jegyzi le a számukra elkülönített mennyiséget. Az ÁPV Rt. tájékoztatott arról is, hogy lezárult az ÉDÁSZ-részvények másodlagos allokációja. Az ÉDÁSZ részvényeiből szintén a jegyzett tőke nyolc százalékának megfelelő részvénycsomagot, 3,75 milliárd forintnyi részvényt ajánlottak fel. Az *MTI* híradása szerint a preferált befektetők azonban igényléseik ellenére 496,09 millió forint névértékű részvényt nem vettek át. A 49 609 darab részvényt az önkormányzatok kapják meg, ezzel a befektetői csoport igényeit 68 százalékban sikerül kielégíteni. A másodlagos allokációban a belföldi és külföldi alanyi kárpótoltak nem vettek részt, mivel ők már az első körben megkapták az igényelt részvénymennyiséget. A mezőgazdasági szövetkezeteknek, a kárpótlásijegy-hasznosító társaságoknak és a nem alanyi kárpótolt jegytulajdonosoknak nem jut a megmaradt ÉDÁSZ-részvényekből.

adósarok

Biztosítások

A biztosításokkal kapcsolatos kedvezményeket a hatályos személyi jövedelemadó törvény 7. számú melléklete tartalmazza részletesen. A törvény külön meghatározza, ki számít a kedvezmény alanyának. Ezek szerint adókedvezmény illeti meg a magánszemélyt, ha élet- vagy nyugdíjbiztosítás szerződője, ami annyit jelent, hogy ő az, akit a biztosítási szerződés szerint a díjfizetési kötelezettség terhel, valamint ő a biztosító jognyilatkozatainak a címzettje is. Akkor is megilleti a kedvezmény a magánszemélyt, ha ő a biztosítottja a munkáltatója – mint szerződő – által kötött élet- vagy nyugdíjbiztosításnak. A szerződő és a biztosított személye egybeeshet, de a szerződőt akkor is megilleti a kedvezmény, ha más magánszemély a biztosított.

Az *üzleti biztosítások* adójogi helyzete nem változott lényegesen, továbbra is az adózott jövedelemből befizetett biztosítási díjra jár a kedvezmény, míg a biztosító szolgáltatása adómentes. A kedvezmény mértéke az életbiztosítás, illetve a nyugdíjbiztosítás díjának 20 százaléka továbbra is. Ha több szerződés alapján is jogosult adókedvezményre a magánszemély, akkor is *legfeljebb évi 50 ezer* forintot vonhat le az adójából. A kedvezmény az összevont adóalap adóját csökkenti, figyelemmel az alapítványi befizetés, az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárnak juttatott pénzbeli adomány kedvezményével, a befektetési adóhitellel, valamint a szövetkezeti üzletrész kedvezményével kapcsolatos korlátozásra. Ezen levonások legfeljebb a többi kedvezménnyel már csökkentett adó feléig és az osztalék, árfolyamnyereség adójának együttes összegéig terjedhetnek. Azon életbiztosítási szerződések esetében, amelyek már 1995. január 1-jén éltek és 2001. január 1. előtt járnak le, ezentúl is legfeljebb az 1994-ben befizetett díj *kétszeresét* lehet figyelembe venni az adókedvezmény alapjaként.

A magánszemély által kötött – az egyéb feltételeknek megfelelő – élet- és nyugdíjbiztosítás a fizetett díj alapján *adókedvezményre jogosít* akkor is, ha a díj fizetője maga a biztosított és akkor is, ha nem a díjat fizető szerződő magánszemély a biztosított. Annak a biztosításnak alapján, amelyet a munkáltató a magánszemély nevére köt és amelynek díját a munkáltató viseli, szintén jár az adókedvezmény. Az ilyen biztosítás díját a *nem önálló tevékenységből származó bevételek* közé kell számítani, viszont nem része a bérjövedelemnek, ami azt jelenti, hogy az adójóváírásnál ezt az összeget nem lehet figyelembe venni.

Rábel Attila

RÖVIDEN

A SZÁJ- ÉS KÖRÖMFÁJÁS miatt fokozott ellenőrzés zajlik a magyar határátkelőkön. A vámhivatalok és az Állategészségügyi Zárszolgálat munkatársai a hét végén 425 ellenőrzés alkalmával összesen mintegy 2250 kilogramm tilalom alá eső terméket, elsősorban sajtot, túrót, húst koboztak el. A fokozott ellenőrzést különösen a román, az ukrán és a szerb határszakaszokon végzik.

CSÖKKEN A HAZAI SÖRFOGYASZTÁS: a Magyar Sörgyártók Szövetségének (MSSZ) hét tagvállalata az elmúlt négy évben húsz százalékkal kevesebbet értékesített a közkedvelt italból, mint korábban, s az idén további ötszázalékos csökkenést prognosztizálnak. A gyártók a lehetséges nyereségadó-kedvezményeket nem tudták igénybe venni, mert a haszon minimális volt az elmúlt években, és egyre csökken. A sörszövetség a készülő reklámtörvénnyel kapcsolatban nem tartja méltányosnak azokat az elképzeléseket, hogy a sör reklámozásának tilalma azonos legyen az egyéb szeszes italokéval.

A MOL JEMENBEN kutat olaj után, az amerikai Occidental és Amerada Hess olajtársaságokkal közösen. Az Arab Emírség és a nyugat-szibériai Samburg után ez a magyar olajvállalat harmadik jelentős külföldi kutatási koncessziója. A vállalkozásban az Occidental 50 százalékkal, az Amerada Hess 30 százalékkal, a Mol Rt. pedig húsz százalékkal részesedik. A Mol kétmillió dolláros kutatási költségekkel számol. A sikeres kutatófúrások esetén húsz évre kapnak termelési koncessziót, amely további tíz évvel meghosszabbítható.

AZ AUTÓÁRAK MÁR NEM AUSZTRIÁBAN a legmagasabbak az EU-ban – derül ki a brüsszeli Európai Bizottság legfrissebb statisztikájából. Az árkülönbségek általában is csökkentek az EU-ban. Ennek ellenére azonos típuson belül még mindig van akár több mint 40 százalékos eltérés is az árban. Országátlag szerint a legolcsóbban az idén Portugáliában lehet autót venni, tavaly még Olaszország volt ebben az élen.

Tőzsdei részvényárfolyamok

1996. július 29.

Értékpapír neve	Üzletszám	Árf.-érték M Ft	Értékpapír (db)	Nyitóár Ft	Záróár Ft	Átlagár Ft	Trend (+,0,–)
Forgalmazotti kategória							
Agrimpex b.	–	–	–	–	–	–	
Agrimpex n.	–	–	–	–	–	–	
Aranypók	–	–	–	–	–	–	
Balaton Füszért1		0,0102	3	3 400	3 400	3 400	0
Bonbon Hemingway	–	–	–	–	–	–	
Csemege-J. Meinl	–	–	–	–	–	–	
Csopak	2	0,3450	300	1 150	1 150	1 150	–
Domus Keresk.	1	0,3481	967	360	360	360	–
Eravis	1	0,0400	10	4 000	4 000	4 000	0
Fónix	–	–	–	–	–	–	
Garagent	–	–	–	–	–	–	
Global TH Rt.	1	0,0223	14	1 595	1 595	1 595	+
Globus Konzerv	11	1,2237	1 200	1 000	1 050	1 020	–
Goldsun	6	0,2784	1 254	220	220	222	+
Hajdútej	–	–	–	–	–	–	
Horizon-Multip.	18	7,5088	48 147	154	158	154	+
Human Rt.	5	0,5557	310	1 800	1 750	1 793	–
Hungagent n.	–	–	–	–	–	–	
Inter-Európa	2	0,5958	18	33 100	33 100	33 100	–
Martfűi Sörgyár	–	–	–	–	–	–	
Nitroil	–	–	–	–	–	–	
Novotrade	–	–	–	–	–	–	
Pannonflax	–	–	–	–	–	–	
Pannon-Váltó	–	–	–	–	–	–	
Skála-Coop „S"	–	–	–	–	–	–	
Skála-Coop „T"	–	–	–	–	–	–	
ÖSSZESEN:	**48**	**10,9281**		**52 223**			
Jegyzett kategória							
BorsodChem	41	137,4420	53 408	2650	2570	2573	–
Cofinec	133	500	5 000	6700	6700	6700	0
Danubius	12	19,5078	8 123	2450	2440	2402	–
Dunaholding	3	0,3650	50	7300	7300	7300	0
Egis Gyógyszer	33	71,3288	9 381	7650	7600	7604	–
Fotex	17	2,5888	21 966	115	120	118	–
Graboplast	1	35,5000	10 000	3550	3550	3550	0
IBUSZ	–	–	–	–	–	–	
Konzum Ker.	–	–	–	–	–	–	
Mol	16	4,1380	2 675	1510	1550	1547	–
OTP	33	68,2222	33 546	2090	2030	2034	–
Pannonplast	4	4,6030	1 150	4100	4000	4003	–
Pick Szeged	8	7,3742	1 228	6050	6025	6005	–
Primagáz Hung.	1	0,1576	30	5255	5255	5255	–
Richter Gedeon	26	35,9680	5 931	6055	6075	6064	–
Soproni Sörgyár	1	0,0240	10	2400	2400	2400	–
Styl Ruhagyár	–	–	–	–	–	–	
Zalakerámia	2	3,7392	609	6140	6140	6140	–
Zwack Unicum	2	0,1183	45	2630	2640	2631	+
ÖSSZESEN:	**261**	**424,5773**	**153 152**				

Kárpótlási jegy:
(záróár)
360 Ft (–5 Ft) BÉT

Budapesti tőzsdeindex (BUX):
2934,14 pont (–45,15)

Az MNB valutaárfolyamai

Pénznem	Árfolyam 1 egységre, forintban vételi	közép	eladási
GBP*	235,45	237,83	240,21
AUD	119,28	120,48	121,68
BEF** (100)	496,12	501,13	506,14
DKK	26,48	26,75	27,02
FIM	33,65	33,99	34,33
FRF	30,11	30,41	30,71
GRD (100)	64,04	64,69	65,34
NLG	91,01	91,93	92,85
IRP	244,68	247,15	249,62
JPY (100)	139,52	140,93	142,34
CAD	110,11	111,22	112,33
KWD	505,25	510,35	515,45
DEM	102,24	103,27	104,30
NOK	23,72	23,96	24,20
ITL (1000)	99,04	100,05	101,06
ATS	14,52	14,67	14,82
PTE (100)	99,19	100,19	101,19
ESP(100)	120,04	121,25	122,46
CHF	125,28	126,54	127,80
SK	23,01	23,24	23,47
USD	151,27	152,80	154,33
ECU	191,95	193,89	195,83

*Ideértve a skót és északír kibocsátású angol font bankjegyeket.
**Ideértve a luxemburgi frankot is.

VALUTAÁRFOLYAMOK JÚLIUS 29-ÉN (egy egységre forintban)

a) American Express Hungary	Angol font Vétel	Eladás	Francia frank Vétel	Eladás	Német márka Vétel	Eladás	Olasz líra Vétel (1000 egységre)	Eladás	Schilling Vétel (100 egységre)	Eladás	Svájci frank Vétel	Eladás	Svéd korona Vétel	Eladás	USA-dollár Vétel	Eladás
POSTABANK	226,49	239,30	29,01	30,56	98,54	103,60	95,42	100,52	1400,27	1472,08	120,68	127,12	22,07	23,44	145,94	153,43
K & H Rt.	225,94	239,92	28,60	30,83	98,07	104,13	94,06	101,41	1393,29	1479,47	120,23	127,67	21,74	23,67	145,21	154,19
KONZUM	225,68	239,64	28,90	30,68	98,05	104,11	95,09	100,97	13,94	14,80	120,22	127,66	22,05	23,41	145,03	154,01
OTP	226,10	239,20	28,91	30,59	98,09	103,87	95,18	100,54	1393,74	1475,04	120,25	127,35	21,91	23,55	145,32	153,72
AMEX[a]	219,09	234,43	28,02	29,97	95,10	101,77	92,16	98,61	1351,03	1445,67	116,59	124,76	21,41	22,90	140,81	150,66

MŰVÉSZETTÖRTÉNET – MŰEMLÉKVÉDELEM

STEINDL Imre

KOLDULÓRENDI ÉPÍTÉSZET A KÖZÉPKORI MAGYARORSZÁGON

TANULMÁNYOK

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL
1 9 9 4

Előzetes beszámoló a Szeged-alsóvárosi ferences kolostor kutatásáról[1]

LUKÁCS ZSUZSA

I. Források

Az obszerváns ferencesek szegedi megtelepedése összefügg a ferences rend 15. századi válságával, a rendi szabályok újrafogalmazásával és a rend megújulásával. 1444-ben Giuliano Cesarini bíboros, pápai legátus az 1316 óta Szegeden élő konventuális ferencesek kolostorát – hasonlóan a pesti, budai, marosvásárhelyi kolostorokhoz – átadta a rend szigorúbb irányát követő, a bosnyák rendtartományhoz tartozó obszerváns ferenceseknek.[2] A konkrét okot, ami a pápai legátus elégedetlenségét kiváltotta, nem ismerjük; ez legfeljebb csak sejthető azokból a rendszabályokból, melyeket a konventuálisok számára 1454-ben a két évvel korábban Szegeden provinciálissá választott Igali Fábián adott ki.[3] A rend életében bekövetkezett változások a Szegeden élő ferencesekére is hatással voltak. A reform útjára lépett konventuálisok Szegeden maradhattak, kolostorukat – mely a Palánknak nevezett városrészben volt – megtarthatták, ezért az obszervánsok Alsóvárosban telepedtek le, s ott kezdték meg kolostoruk építését.[4] A rend két ágának egy városban történt megtelepedése hosszú ideig tartó viszálykodáshoz, rivalizáláshoz vezetett. Ennek a török veszély vetett véget: 1541-ben a konventuálisok (akkor már mariánusok) végleg elhagyták a várost.[5]

A szakirodalom az obszerváns kolostor első említését Mátyás király 1459-ben kiadott oklevelében vélte megtalálni, melyben szerdai hetivásárt és négy mészárszék felállítását engedélyezte „ante claustrum beate Marie virginis".[6] E szerint a kolostornak – legalábbis részben – már állnia kellett.

Amennyiben az 1459-es oklevél valóban az alsóvárosi kolostorról tesz említést, történeti jelentősége az, hogy az egyetlen írott forrás, mely Mátyás királlyal és az alsóvárosi kolostorral kapcsolatban hozható. A király mecénási tevékenységét a fennmaradt történeti források nem bizonyítják; ennek hagyományát a 18-19. századi rendi történetírás (Telek József, Ordinansz Konstantin, stb.) fogalmazta meg, végleg pedig a bautzeni Mátyás-emlék másolatának 1931-es elhelyezése erősítette meg a köztudatban.[7]

A következő építéstörténeti adatot a templom hajójának északi és déli falán másodlagosan elhelyezett, 1503-as évszámú kőtáblák őrizték meg. E szerint 1503. augusztus 5-én, Havi Boldogasszony napján szentelték fel a templomot.

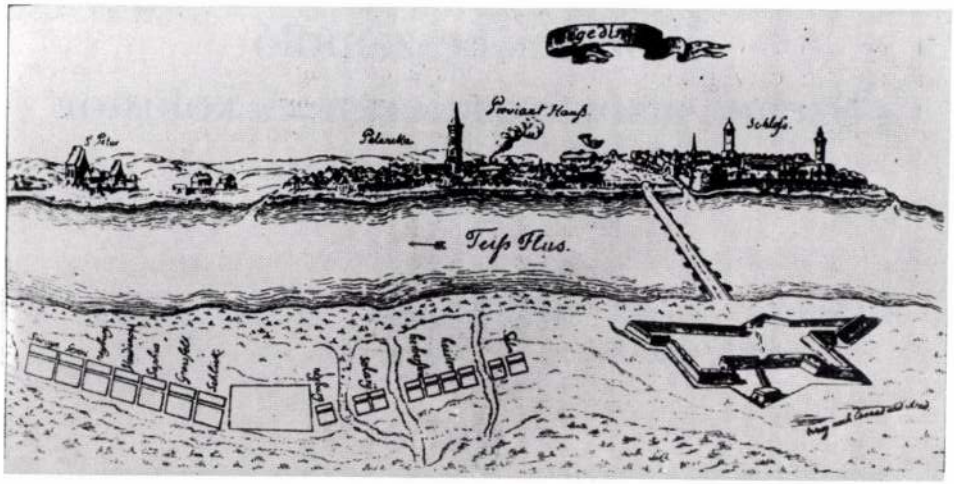

1. Szeged 1698-ban.

1459 és 1503 között 44 év telt el, túlságosan hosszú idő ahhoz, hogy egy koldulórendi kolostor templom nélkül – esetleg ideiglenes kápolnával – működjön. Ezzel a kérdéssel már Cs. Sebestyén Károly – aki a templom 1930-as években történt tatarozása alkalmával értékes megfigyeléseket tett és kisebb ásatásokat végzett – is foglalkozott. Ő vetette fel azt a hipotézist, hogy az obszervánsok az Alsóvárosban álló Szent Péter templomot kapták meg odaköltözésükkor.[8] A Szent Péter templomot többen, de nem igazolhatóan a johannitákkal is kapcsolatba hozták.[9] – Első említésével Mátyás 1458-ban kelt oklevelében találkozunk. Ebben megerősíti Szeged város polgárainak ősidőktől fogva gyakorolt egyházkegyúri jogát a Szent Demeter és Szent György templom „et magistratus hospitalium sancti Petri apostoli, necnon beate Elyzabeth" fölött.[10]

Másodszor és utoljára egy 1497-ben kelt oklevél tesz említést róla.[11] Ezek az adatok azt mindenesetre tanúsítják, hogy a Szent Péter templom a kolostorépítéssel egyidőben még állt. Cs. Sebestyén Károly feltételezése szerint a Szent Péter templom a Havi Boldogasszony templom helyén állhatott; a templomot az obszervánsok később átalakították.[12]

Azt, hogy a Szent Péter ispotály valóban az Alsóvárosban állt, egy 1698-ban készült rajz – Szeged első városképe – tanúsítja. *(1. kép)* A rajz a bécsi Kriegsarchivban található, s egy 25 lapból álló sorozat része, mely Savoyai Eugen táborának naponkénti állását és a környező helységek helyzetét örökíti meg. A képen látható a vár, a Palánk nevű városrész, baloldalt pedig „St. Peter" felirattal az akkor még torony nélküli alsóvárosi templom és a kolostor épületegyüttese.[13] A ferences kolostor 1698-as ábrázolása a Szent Péter templom emlékének 17. század végéig történő továbbélését igazolja.

A Szent Péter templommal kapcsolatban azért tartottam szükségesnek mindezt előre bocsátani, mert az alsóvárosi templom kutatása közben tett megfigyelések alapján feltételezhető, hogy a Szent Péter ispotálytemplom csaknem 1503-ig állt, de nem a mai templom helyén, hanem valahol másutt a közelben; lebontása a Havi Boldogasszony templom építése közben kezdődött, majd a templom felszentelése után fejeződött be.

Szeged 1543 farsangján került török kézre.[14] A város elnéptelenedett, a templomok papjai elmenekültek. Szeged városában egyedül az alsóvárosi ferencesek

temploma maradt használatban. A szerzetesek száma a 17. században 3 és 6 között mozgott, s csak a század vége felé emelkedett 7-10 főre.[15] Tevékenységükről Szarvas Ferenc, Szeged város főbírája és Vas János, a város jegyzője a következőket írták 1652. október 1-én: „... a törököktől kipusztított alvidéken papok hiányában a katholikus hitvallás oly veszélybe jutott, hogy már emlékezete sem volna, hacsak az Üdvözítőről nevezett ferencrendi barátok a szentségek szakadatlan kiszolgálásával nem tartják azt fenn. A barátoknak érdemeit még a törökök is elismerték, mert amidőn a tatároktól elpusztított várost újjáalkották, s a környékbeli falvakban szétszórt lakosokat egybegyűjtötték, felpörzsölt zárdájukat a török kijavíttatta és az atyákat abba bevezette...".[16]

A 16-17. században a szerzetesek látták el a környező települések (Makó, Szabadka, Zombor, Tápé, stb.) plébánosi feladait. A 17. század második felétől a guardian a csanádi püspök vicariusa. Tudunk a szerzetesek orvosi tevékenységéről (1643-ban a törökök Egerbe hívtak egy szerzetest gyógyítani), és füvészkertjükről, gyümölcsösükről, mely 1740-ben, az árvíz után pusztult el.[17]

A hódoltság idejének építkezéseiről ismereteink a következők:

A török hatóságok új épület emelését, vagy a meglévők bővítését nem engedélyezték; ezen kívül a legkisebb javítást is engedélyhez kötötték. Az alsóvárosi ferencesek levéltárukban megőrizték az építkezésekre vonatkozó – főleg 17. századi – okleveleket. Jellemző példája ezeknek I. Ibrahim szultán 1645. áprilisában megfogalmazott fermánja, mely így hangzik:

„Nagylelkű eminek példánya, stb. szegedi szandzsákbég! Jelen császári magas névjegyem hozzátok érkezvén, tudjátok meg, hogy a Szeged városában épült egyház szerzetesei – kik ezen fermánt előmutatják – a budai divánhoz folyamodtak az iránt, hogy miután régi egyházuk tőszomszédságában épült celláik, valamint az egyház némely helyei az idők folytán romladozni kezdenek: szabad legyen ezeket – a nélkül, hogy nagyobbra, vagy magasabbra építenék – kijavítaniok. Ez ügyben magas parancsunkat kérvén, ezennel meghagyom, hogy mihelyt ez hozzátok érkezik, az ügyet a lehető legjobban megvizsgáljátok – *utána járjatok, vajon az említett egyház a hódítás előtt épült s így régi egyház-e, használtatik-e, s a szerzetesek által lakott cellák kijavítása szükséges-e. Ha így találjátok, azon esetben – feltéve, hogy sem magasságra, sem terjedelemre nézve semmit nagyobbra nem építenek – a kijavítást törvényes engedelem mellett eszközölhetik,* s ebben őket gátoltatni senki által se engedjétek. Óva intelek attól is benneteket, hogy semmi olyasba ne elegyedjetek, mi fermánommal ellenkeznék. Így értsétek meg s e magas jegynek hitelt adjatok."[18]

A szegedi kádi által ugyanez év májusában kiadott oklevél a szegedi török hatóságok eljárását örökíti meg:

„Jelen hiteles kiadvány tartalma ez: a szegedi alsó városban lakó s ezen iratot előmutató Guardia és Paula nevű barát, továbbá Siha János, Vas István, ... s mások a törvény űlés előtt megjelenvén, mindannyian azt állították, hogy a pokolbeli sátánok gyűlhelyéül s kárhozatos ördögök fészkéül szolgáló fertelmes templomuk melletti barátlakok az idő folyamán annyira megromladoztak, hogy kijavításuk több helyen szükségessé vált. Esedeznek ennélfogva, hogy a már kezeik között lévő fényes rendelethez képest a törvény részéről is engedtessék meg nekik ama szükséges javítások munkába vétele. Miután a törvényűlés által azon barátlakok megvizsgálására kiküldött Szejdi Ali efendi visszaérkezvén, meggyőződése szerint arról tőn jelentést, hogy a sürgetett javítás múlhatatlanul szükséges, a fennevezetteknél lévő magas rendelet értelmében határoztatott, hogy az említett templom melletti barátlakok meghagyatván eddigi alakjokban, nagyobbítás vagy feljebbemelés nélkül jelen törvényszerű engedély mellett kijavíthatók. Miről is az illetők kértére ezen irat szerkesztetett, s hogy szükség esetén előmutathassák, nekik át is adatott."[19]

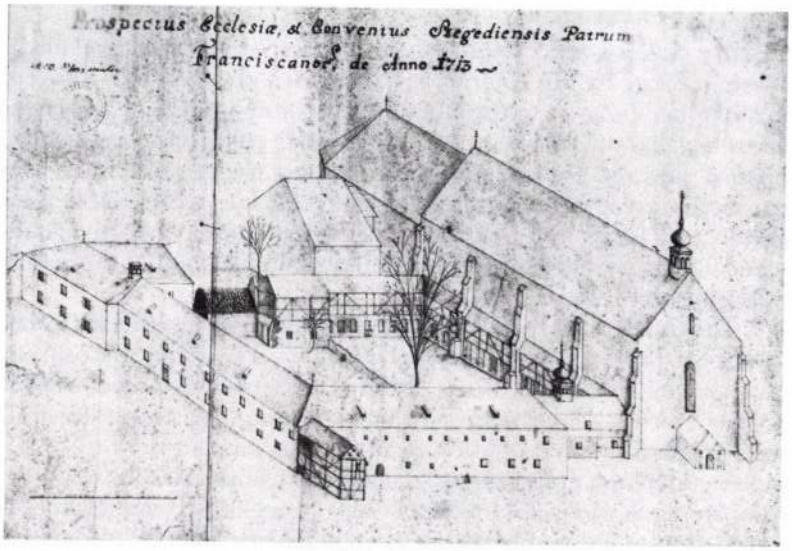

2. A kolostor északnyugat felől, 1713.

Hasonló kikötésekkel fogalmazták meg azokat az engedélyeket, melyek az alábbi javításokról, kisebb építkezésekről tanúskodnak:

1624-ben a szerzetesek, miután a „templom teteje beroskadt, falai eláznak", engedélyt kértek arra, hogy „betetőzhessék".

1625-ben az alsóvárosi „templom boltívének leronthatásáért" folyamodtak. Mindkét engedélyt megkapták.

1626-ban „a templom kijavítására engedély nem adatott."[20]

A boltozat lebontására kiadott 1625-ös engedélyt korábban többen félreértették. Hasonló építkezésre gondoltak Szegeden, mint amire I. Rákóczi György mecénási tevékenysége folytán sor kerülhetett a kolozsvári Farkas utcai templomnál.[21] I. Rákóczi György azonban ott olasz építészt hozatott, s a messzi Keleti-tenger mellől, Kurlandból kért a boltozáshoz értő szakembereket, akik 1642-43-ban a boltozatot újra építették.[22] A szegediek csak a lebontásra kaptak engedélyt a töröktől, s a következő évben a templom kijavítását sem engedélyezték nekik, szakember pedig nem állt rendelkezésükre. Ezért inkább arra kell gondolnunk, hogy a boltozatot az engedély ellenére, valamilyen oknál fogva – talán éppen azért, mert nem volt túlságosan rossz állapotban, hiszen ma is áll – nem bontották le.

Visszatérve a török forrásokhoz:

1630. január: „A szegedi szerzetesek engedélyt kértek, hogy erdőnkben épületeik kijavítására annyi fát vághassanak, amennyit egy hajón elszállíthatnak. Mi ezen tezkerét adtuk nekik, hogy a favágatásban senkitől se akadályoztassanak."

1632-ben Murad szultántól kapnak engedélyt a templom kijavítására

1634-ben szintén a templom javítására kérnek engedélyt.

1636-ban 4-5 szál deszkát akarnak a templomon megújítani. Valószínű, hogy ekkorra az 1624-ben beroskadt tetőt kijavították.

1639-ben az „alsó városi egyház papjai lakásának fedele pusztuló félben lévén, megnádaztatására engedélyt kértek."

1640-ben „a nagy templom fedele és a templom melletti cellák pusztuló félben vannak: ezek megfedésére és kijavítására" engedélyt kaptak.

1645-ben kelt I. Ibrahim idézett fermánja.

1656-ban – egykorú feljegyzés szerint – engedélyt kaptak arra, hogy a kútnak, mely a kis kertben vagyon, a tetejét megcsinálhassák.

1665-ben a templom romladozott helyeinek javítása szükséges.

1679-ben a templomot a paplakkal összekötő deszkaeresz javítására és a kapuval szemközt lévő kerített hely korlátjának megújítására kaptak engedélyt.[23]

1680-ban a török engedélyezte a kolostor megújítását. A rendi közgyűlés Konstantini Lukács igehirdetőt bízta meg az építés vezetésével.[24]

A hagyomány szerint 1686. április 24-én hajnali háromkor az alsóvárosi templom harangja jelezte, mikor induljanak a török ellen a város visszavételére felvonult seregek. Október 23-án elfoglalták a várost.[25]

Negyed évszázaddal később, 1713-ban készült egy, a kolostort északnyugat felől nézve ábrázoló távlati kép és egy alaprajz. *(2-3. kép)* Ekkor, az 1712-es árvizet követően kezdődött meg a kolostor barokk átépítése, egyidőben a szegedi vár erődítési munkálataival. Ezt a rajzot szintén az alsóvárosi ferencesek levéltára őrizte meg, egészen 1923-ig, amikor – az akkor meginduló helyreállítással kapcsolatban – átadták a Műemlékek Országos Bizottsága tervgyűjteményének, Molnár Pál 19. századi rajzaival együtt.[26]

A rajz a kutatók elől soha nem volt elzárva, a kolostor valamennyi monográfusa ismerte. Két elképzelés merült fel az ábrázolás kapcsán: a múlt századi szerzők

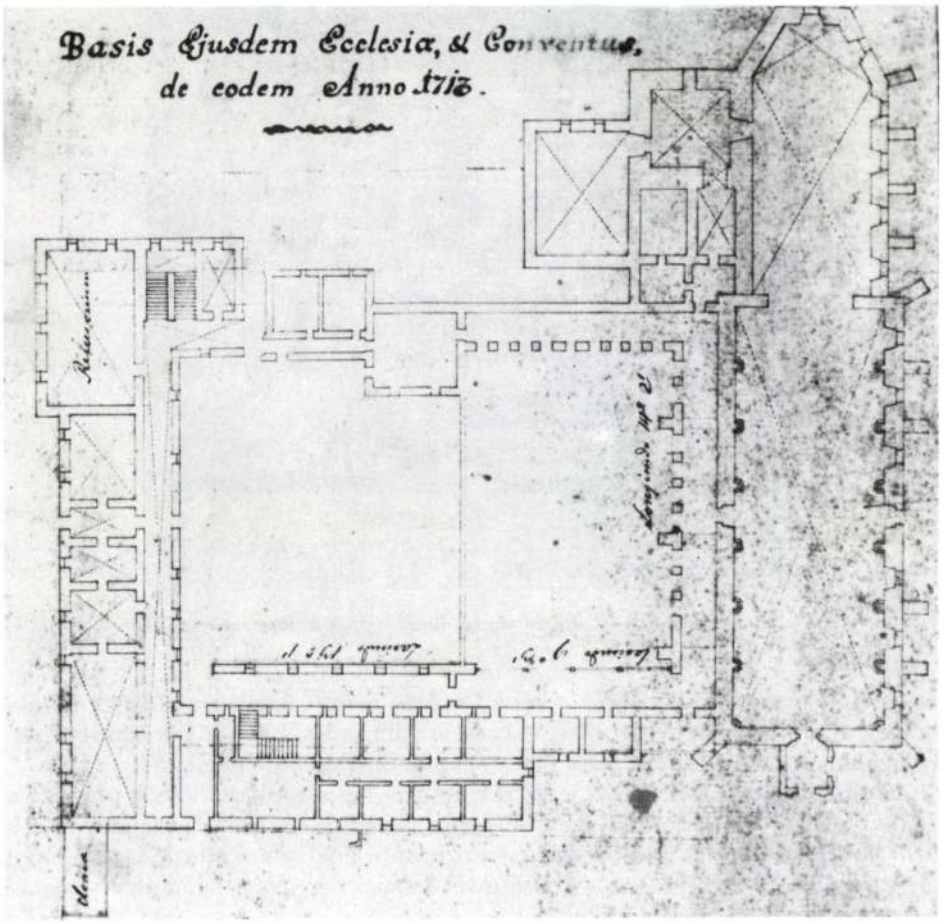

3. A kolostor alaprajza, 1713.

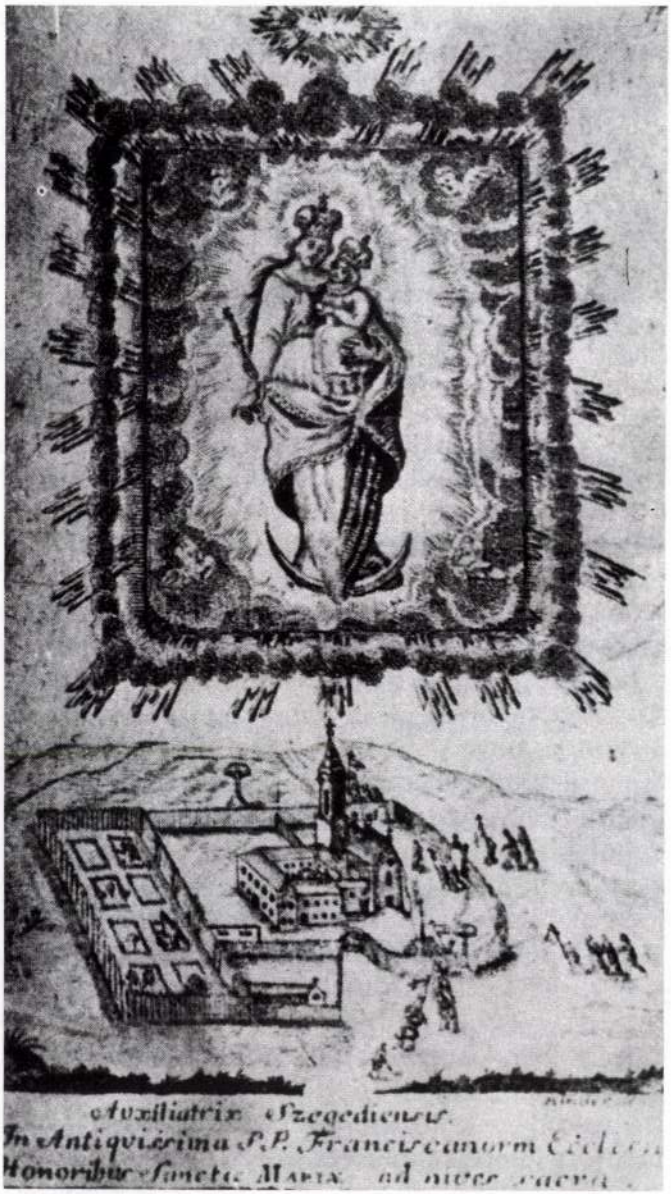

4. A kolostor a 18. század végén. Binder János Fülöp metszete.

szerint a kolostor „igazán törökös képét" örökíti meg,[27] újabban pedig úgy vélték, hogy a már megkezdett barokk építkezéseket ábrázolja, elképzelhetetlennek tartva például azt, hogy az emeletes kolostorépület nádfedeles lehetett.[28]

Az elmúlt évek kutatásai azt igazolták, hogy a rajz a török hódoltság utáni és a 18. századi barokk átalakítás előtti állapotot örökíti meg. Ez – figyelembe véve a már idézett török építési előírásokat – azt jelenti, hogy a kolostor 1543-as állapotát ábrázolja (természetesen a Konstantini Lukács vagy Nagy János által végeztetett átalakításokkal, bővítésekkel).

A rajz részleteiben rendkívül pontos. Valójában úgy kell tekintenünk, mint egy

felmérést, melyhez valószínűleg egy „kiviteli terv" is készült, mely jelölte a megtartandó, lebontandó, stb. részeket. (Ez utóbbi talán a 18. századi pallér kezén veszett el.)[29]

A távlati képen a következőkre szeretném felhívni a figyelmet:

A szentély északi oldalán, a szentély és a káptalanterem között még nem épült fel a torony teljes magasságában (vö. az 1698-as városképpel, *1. kép)* Helyette a kolostor nyugati bejárata fölött és a hajó nyugati részén emelkedik egy-egy huszártorony. Ez utóbbiak vagy 1503 és 1543 között épülhettek, miközben folyt a toronyépítés északon, vagy – formájuk alapján – inkább 1680 után.

A templom nyugati bejárata előtt lizénákkal díszített szélfogó előcsarnok áll. A templom nyugat felől csak egyetlen – a homlokzat tengelyében lévő – ablakból kap fényt. Apró részlet, de hiteles, hogy a nyugati homlokzat tetőablakai nem esnek a középen lévő ablak tengelyébe.

A templomhoz csatlakozó kolostor – melynek északi és nyugati szárnya zárt –

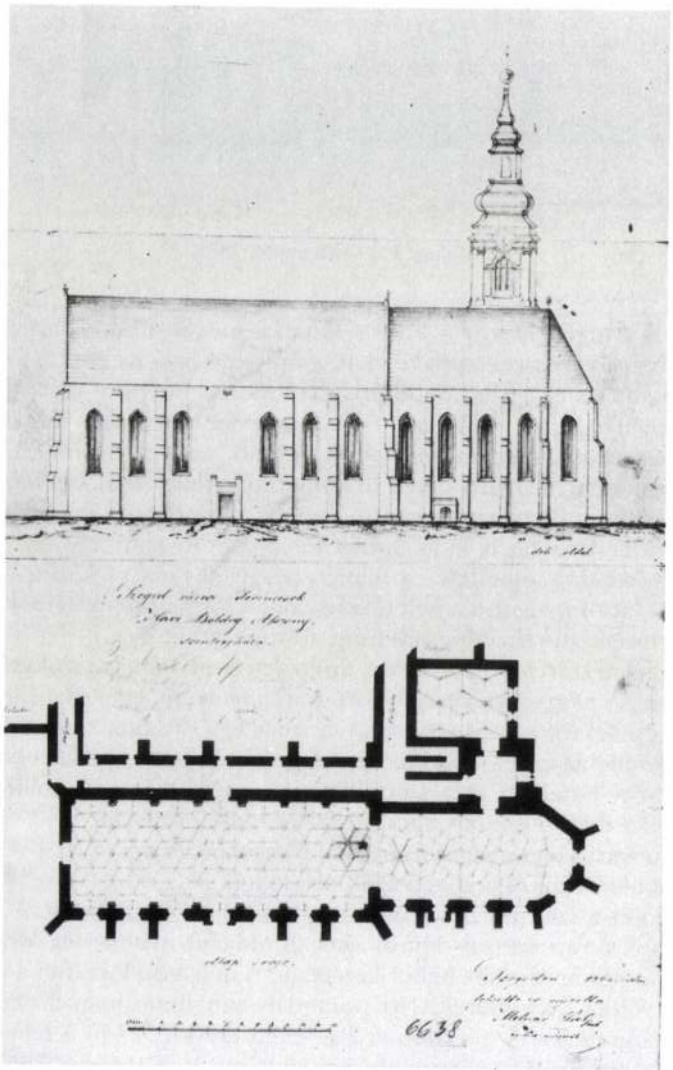

5. Molnár Pál felmérése. A templom déli homlokzata és alaprajza, 1862.

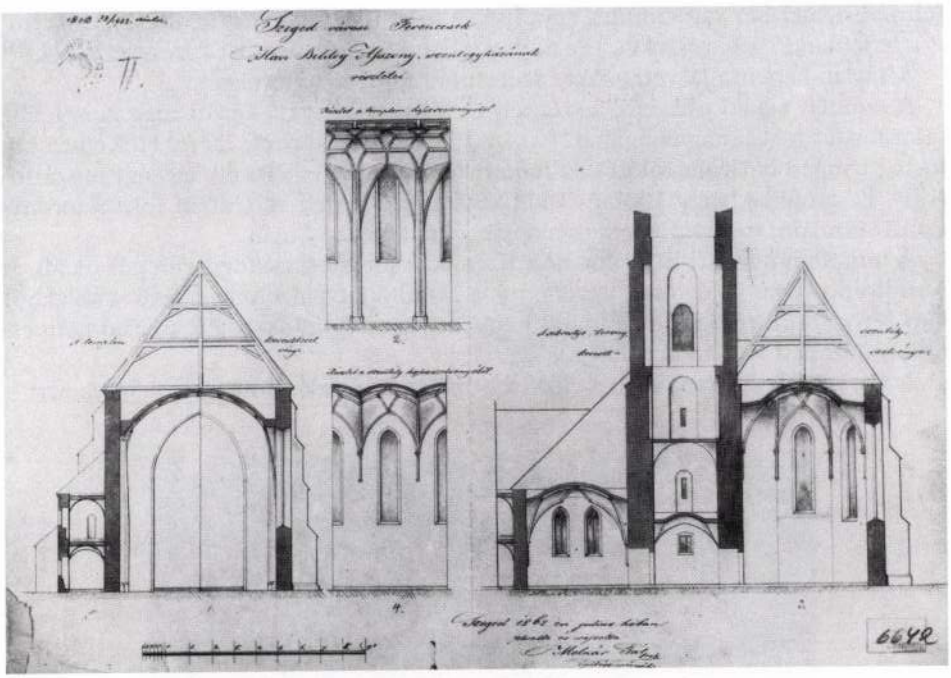

6. Molnár Pál részletrajzai, 1862.

egyemeletes. A nyugati szárny – ahol a kutatást megkezdtük – valamivel alacsonyabb bejárati épületrésszel csatlakozik a templom északi falához az északnyugati támpillér mögött (jelenleg a támpillért a kolostorba beépítve látjuk). A nyugati szárnynak kéménye nincs. A földszinten északon van a bejárata, ettől délre két kisebb, majd három nagyobb méretű ablak látható, melyek nincsenek az emeleti ablakok tengelyében. A szárny emelete kisméretű ablaksorból kap fényt.

A nyugati és az északi szárny csatlakozásánál Fachwerk-szerkezetű, egyemeletes, galambdúcos illemhely ugrik ki az épület tömbjéből nyugati irányba.

A templom északi fala mellett – a felmérésen jelölt támívek között – és a káptalanterem előtt, attól nyugatra a keleti szárnyon, a földszinten téglából falazott, az emeleten Fachwerk-szerkezetű épületrész, folyosó látható.

A kolostor keleti szárnya rendezetlen, az épületrészek nem kapcsolódnak egymáshoz közvetlenül. A négyszögletes kolostorudvarba benyúló, emeletén Fachwerk-szerkezetű melléképület földszintjének északi sarkánál egy elbontott épületrész falcsonkját is megörökítette az ismeretlen rajzoló, a hámló vakolatú téglákkal együtt.

A keleti szárny emeletes északi épületrésze – mely ekkor még nem zárja be a kvadrumot kelet felől – szintén falcsonkkal zárul déli oldalán.

A kolostorudvart kelet-nyugat irányú fal osztja két részre.

A templom alaprajzáról a következők olvashatók le:

Jelöli a hajó és a szentély boltozatát, továbbá a hajó faloszlopait. A nyugati barokk előcsarnok a rajz szerint déli és nyugati oldalán nyitott volt. Mögötte a középkori bejáratot négylépcsős béllet keretezte. A déli homlokzaton a déli bejárat mellett nem voltak támpillérek. (Itt pontatlan annyiban, hogy a déli kapuépítmény kiugrását nem jelöli, vö. Molnár Pál felmérésével, *5. kép*) A felmérés hitelesen ábrázolja a torony és a káptalanterem kapcsolatát, a toronyaljból a káptalanterembe vezető ajtóval. Jelöli a torony középkori keleti bejáratát is.

A kolostor nyugati szárnyának jellegzetessége, hogy – ellentétben az északi szárnnyal – a külső főfalak és a belső válaszfalak falvastagsága különböző, a belső válaszfalak vékonyabbak. A nyugati szárnyon középfolyosós cellarendszert láthatunk. A folyosót dél felől ablak világítja meg. Elképzelhető, hogy a cellák válaszfalai – az udvari folyosók emeletéhez hasonlóan – Fachwerk-szerkezetűek voltak.

A nyugati szárnnyal párhuzamosan a kolostor udvarán egy nyílásokkal tagolt fal húzódik. Ez a keleti és déli szárnyon ábrázolt, és a nyugati szárnyra is átforduló folyosó alapfala lehet.

Az északi szárny kialakítása rendkívül igényes: boltozott az északi irányba kiugró refektórium, a hozzá csatlakozó konyha (a távlati képen a kettő között látható a kolostor egyetlen kéménye), a gazdasági bejárat, a kamrák, valamint a talán közös hálóhelyül szolgáló nagy terem a szárny nyugati végében. Ugyancsak boltozott

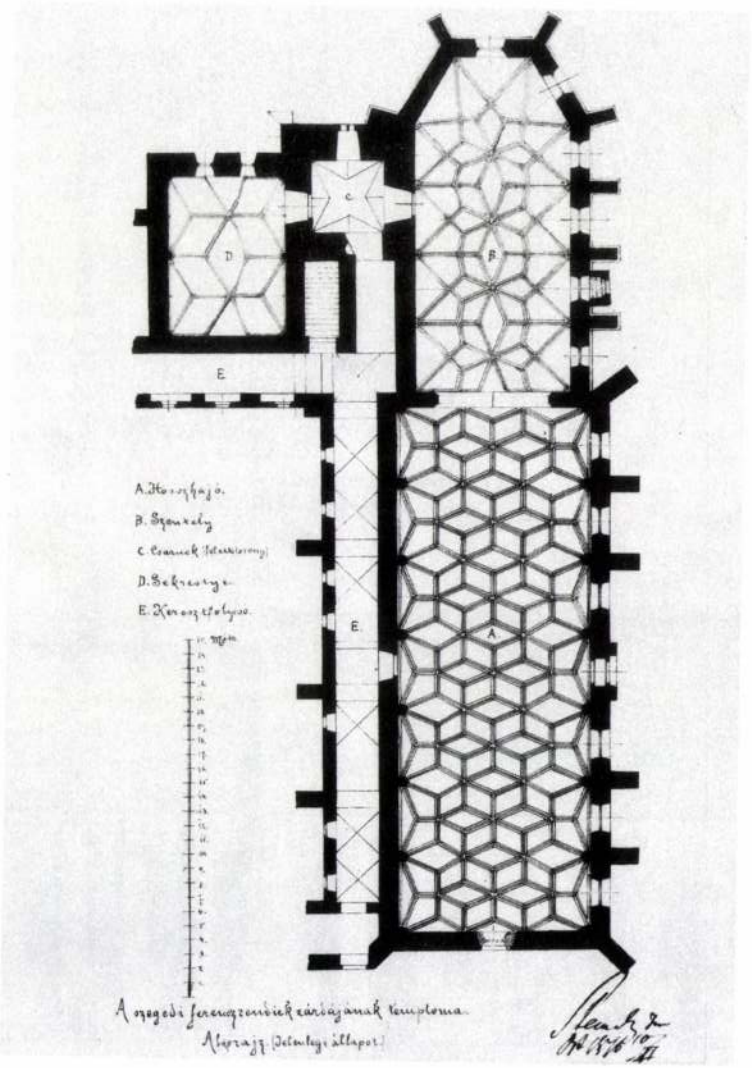

7. Steindl Imre felmérése.
Alaprajz, 1876.

a mellettük délen végigfutó folyosó is, mely átfordul a keleti szárnyra, és az emeletre vezető lépcső után továbbvezet déli irányba, majd – anélkül, hogy kapcsolódna a keleti szárnyhoz – megszakad. Ezen a ponton az alaprajzon is falcsonkot látunk.[30]

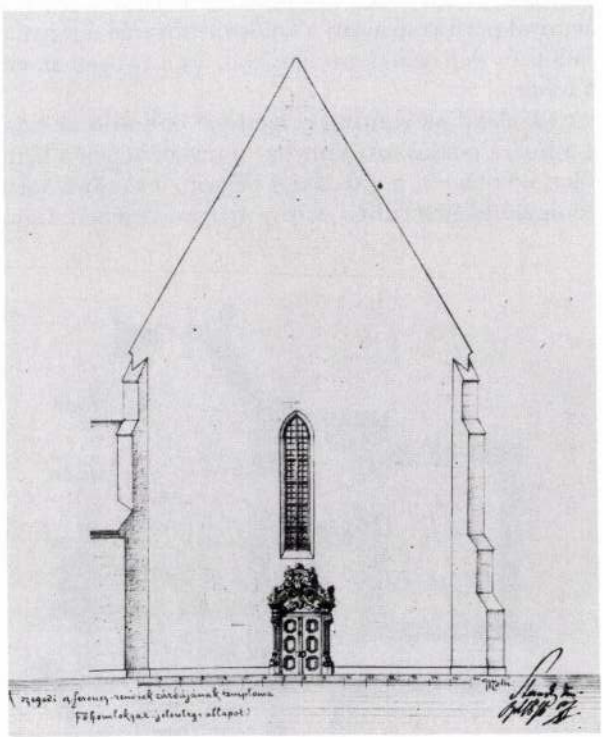

8. Steindl Imre felmérése.
Nyugati homlokzat, 1876.

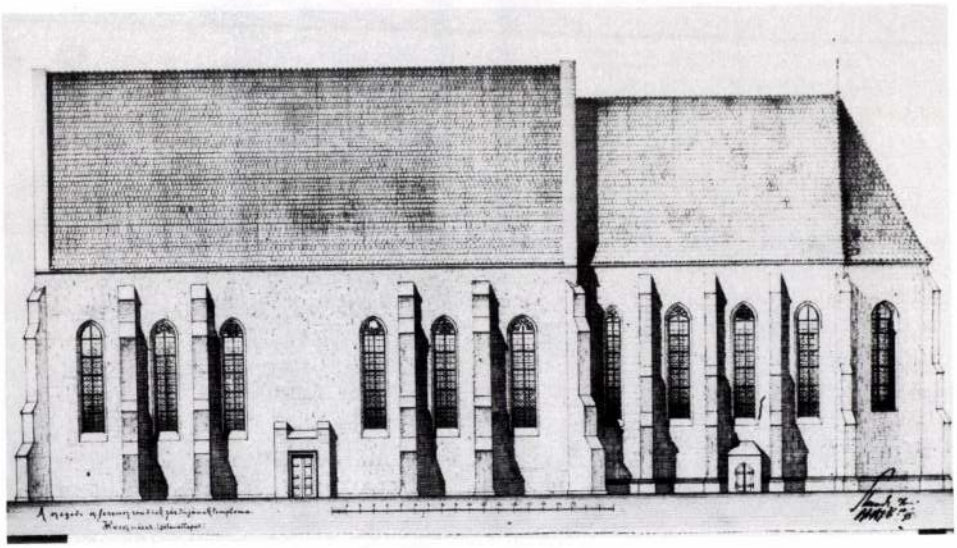

9. Steindl Imre felmérése. Déli homlokzat, 1876.

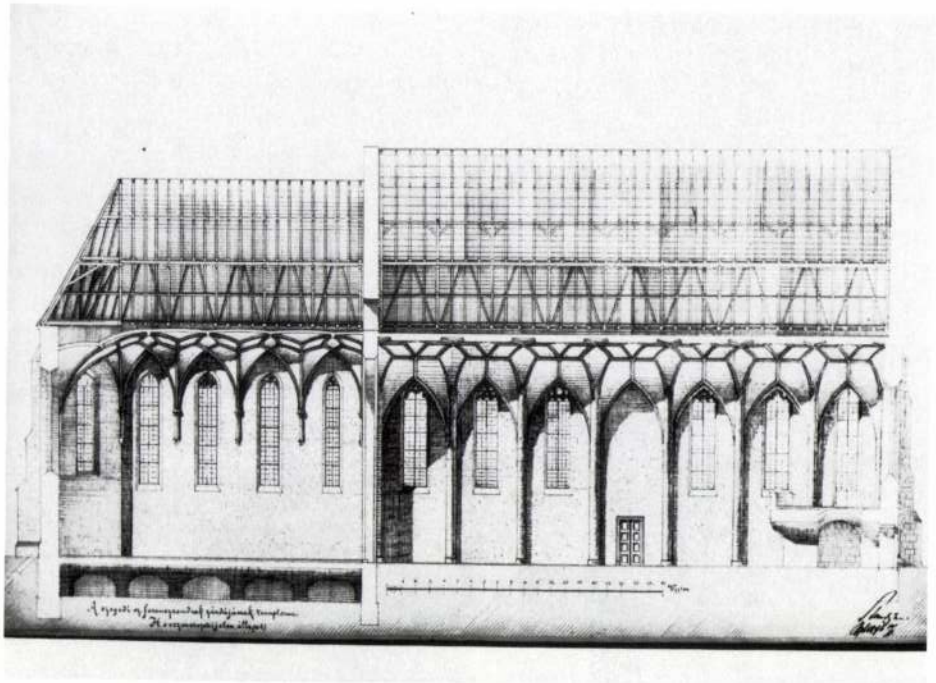

10. Steindl Imre felmérése. Hosszmetszet észak felől, 1876.

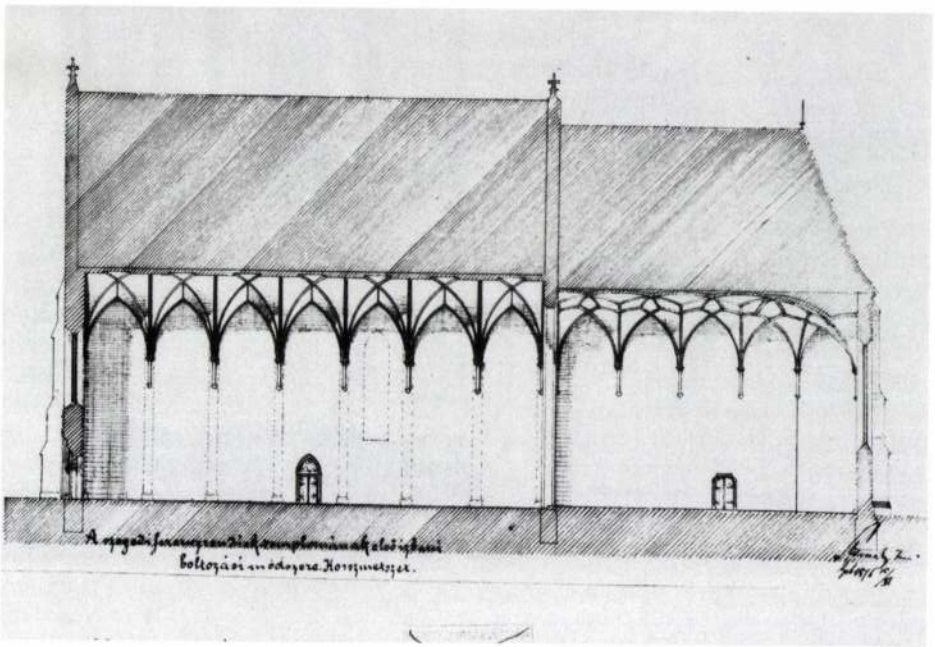

11. Steindl Imre felmérése. Hosszmetszet dél felől, 1876.

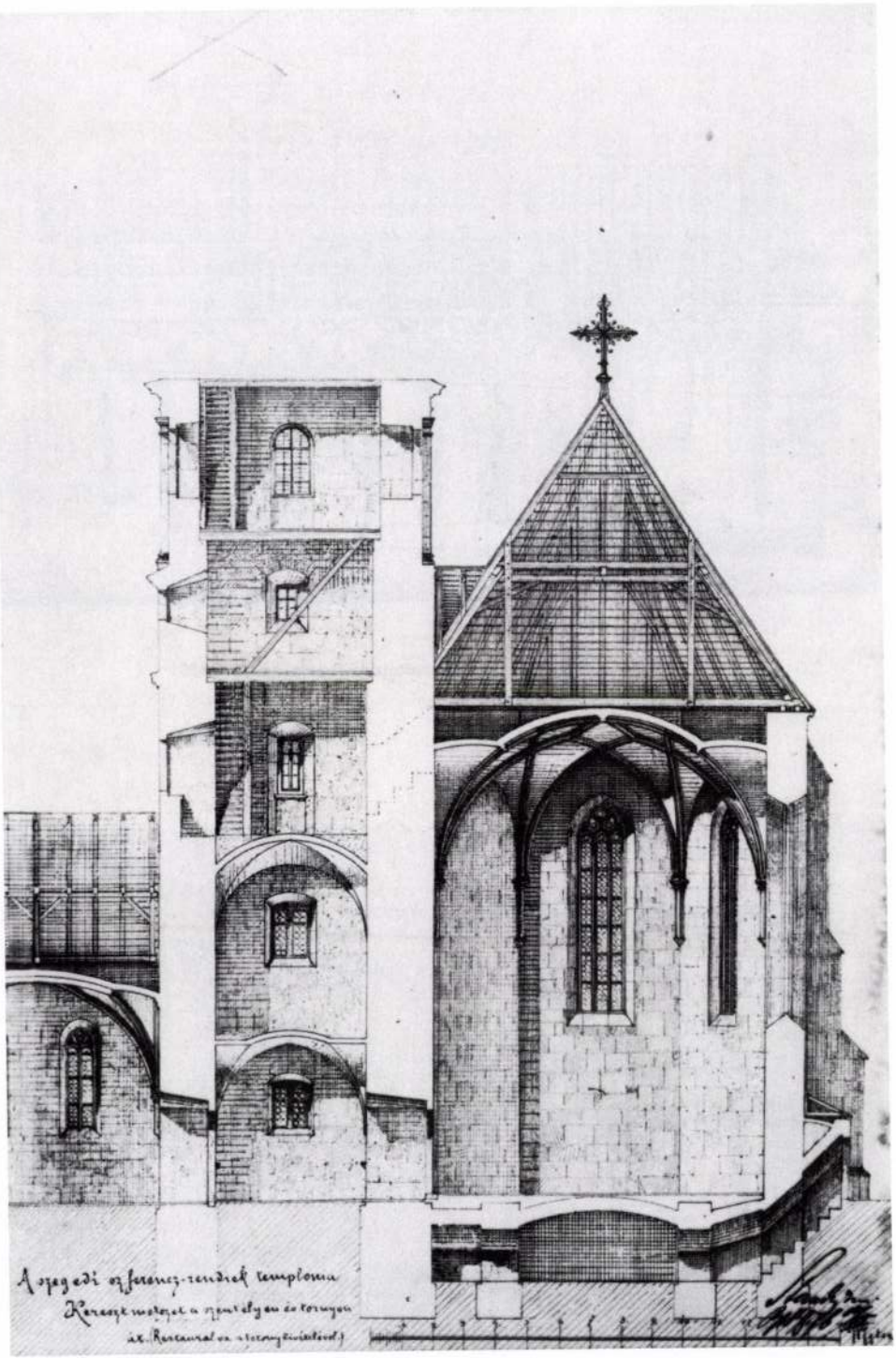

12. Steindl Imre felmérése. Keresztmetszet a szentélyen és a tornyon át, 1876.

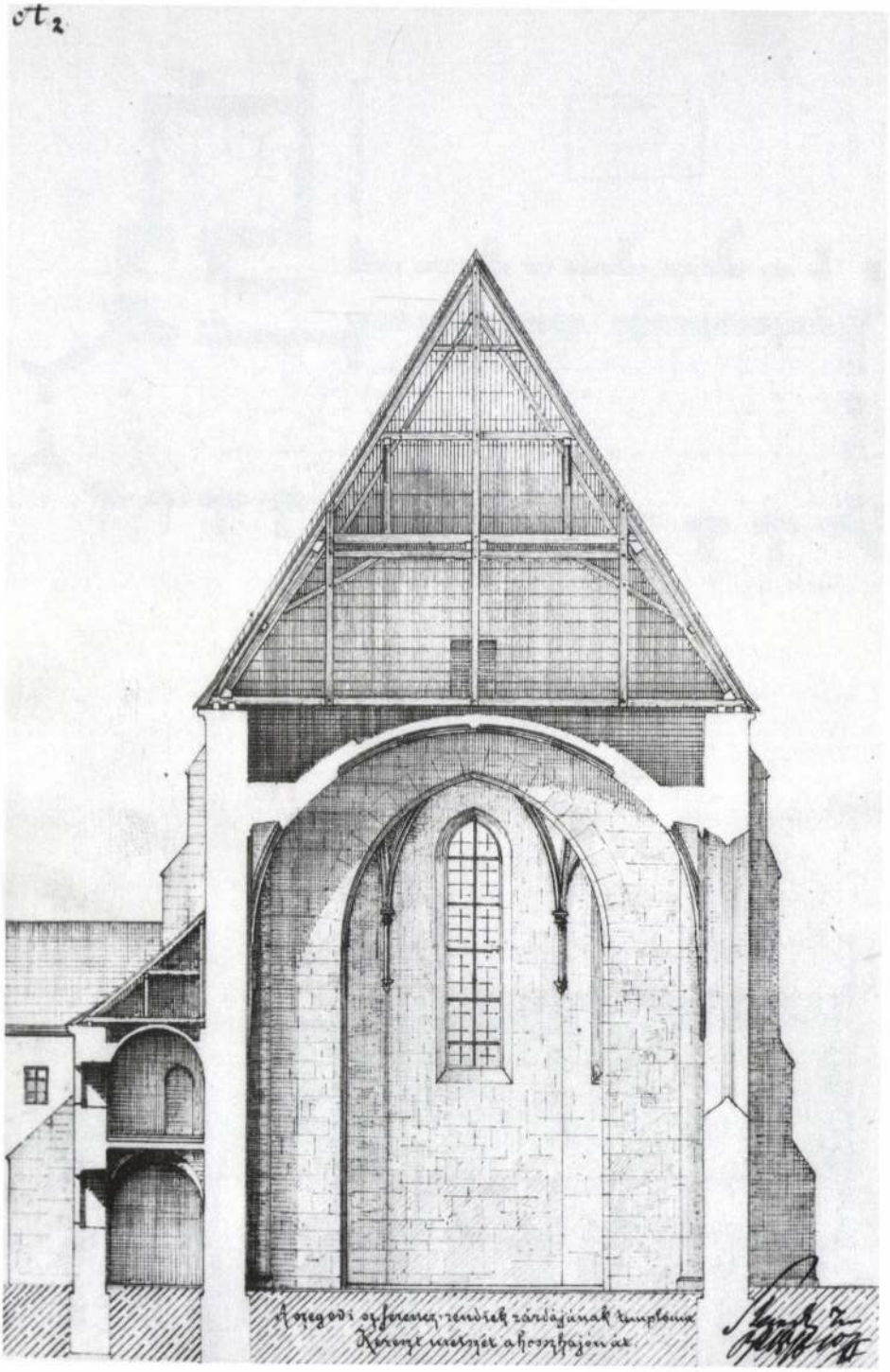

13. Steindl Imre felmérése. Keresztmetszet a hosszhajón át, 1876.

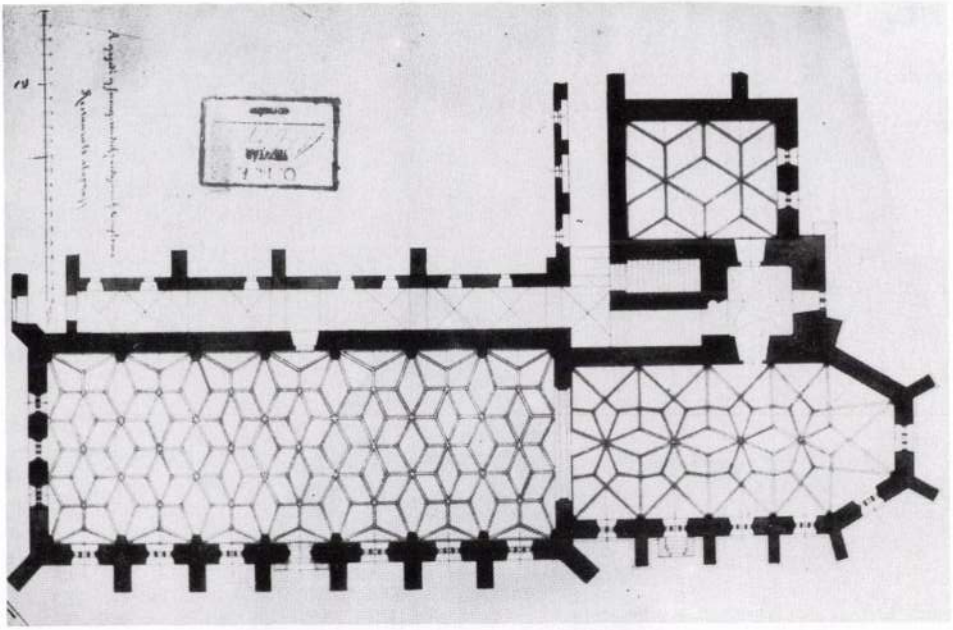

14. Steindl Imre „Restaurált" alaprajza, 1876.

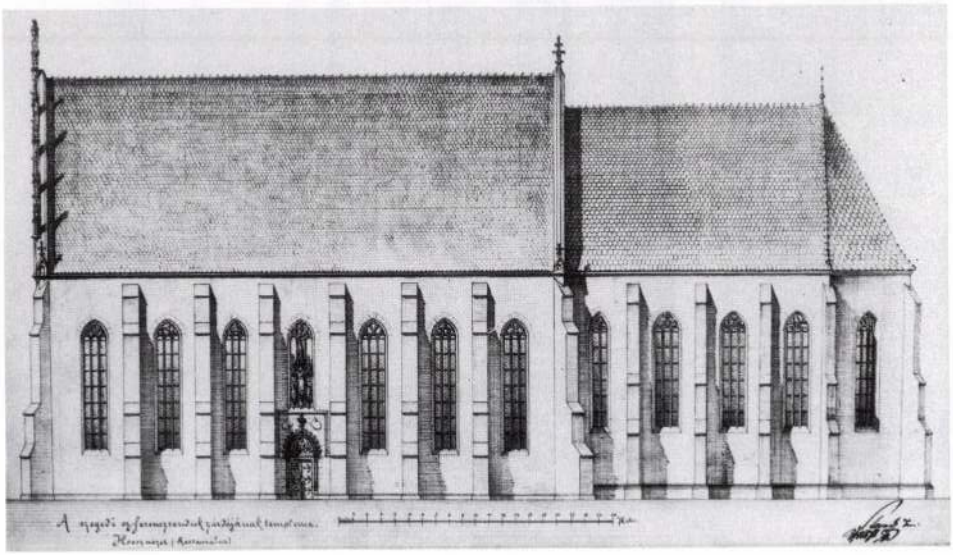

15. Steindl Imre terve a déli homlokzat restaurálásához, 1876.

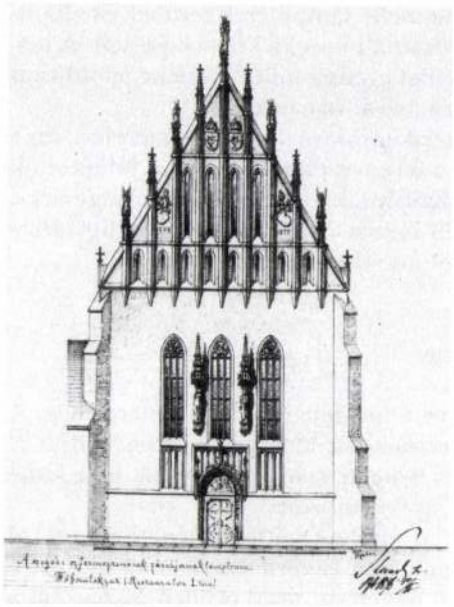

16. Steindl Imre I. terve a nyugati homlokzat restaurálásához, 1876.

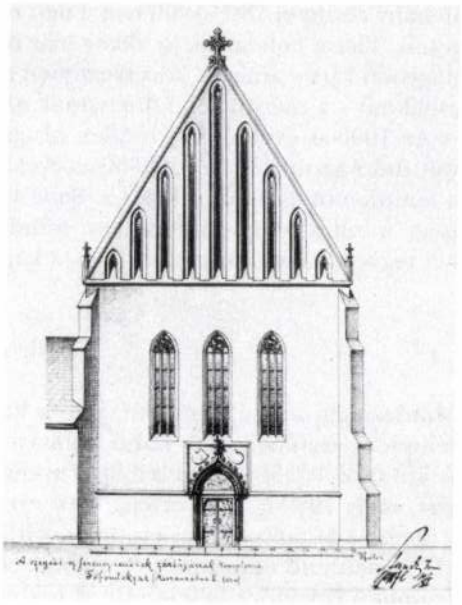

17. Steindl Imre II. terve a nyugati homlokzat restaurálásához, 1876.

Az építéstörténet további adatai a következők.

1713 és 1772 között került sor a kolostor barokk átalakítására. Ekkor egyemeletes, a négyszögletes kolostorudvart körülvevő boltozott folyosóról nyíló, boltozott terekből álló, egységes kolostorépületet alakítottak ki, ahogy az ma is látható. Megépült a torony két felső szintje is. Binder János Fülöp 18. század végén készült metszetén a már átalakított kolostort láthatjuk.[31] *(4. és 21. kép)*

A múlt században nagyobb átalakításra nem került sor, egészen 1899-1900-ig.

1861-62-ben Molnár Pál városi főmérnök készített felméréseket a templomról. Felmérései rendkívül pontosak. Rajzai megörökítettek olyan részleteket, melyek ma már nem láthatók. Ezek: a templom és káptalanterem akkor még meglévő mérműwei, melyeket 1900-ban semmisítettek meg. Látható az is, hogy a templom déli bejárata mellett még nincsenek támpillérek. Ábrázolja a szentély alatt lévő barokk kripta falsíkból kiugró lejáratát, metszetén pedig a torony emeleti keleti négyszögletes középkori ablakát.[32] *(5-6. kép)*

Steindl Imre 1876-ban mérte fel a templomot és készített nagyszabású neogótikus terveket. Felmérései részleteiben kevésbé pontosak, mint Molnár Pálé (déli homlokzatán a kriptalejárat egy pillérközzel keletebbre került, a barokk kapu alig hasonlít a ma is meglévőre, a megmaradt mérművek töredékeit Molnár Pál felméréseihez viszonyítva formailag felgazdagította, már a rekonstrukcióra gondolva részben kiegészítette, stb.).[33] *(7-17. kép)*

A múlt század végén jeligés pályázatra készült egy rajz, mely szintén az alsóvárosi templom ablakainak mérműveit ábrázolja. Sajnos az eredeti a szegedi gyűjteményekből elveszett, csak három, erről készült részletfelvételt találtam meg. Szövege: „Felmérte s rajzolta jelen jeligés levélbe zárt szerző". A boríték szintén elveszett.[34] *(18-20. kép)* Ez a felmérés Steindl után készült, amit a rajzon a déli kaputól keletre lévő ablak mérmű töredékeinek hiánya bizonyít. A gyenge minőségű rajzok Molnár felméréseit hitelesítik, formailag ahhoz állnak közelebb.

Az 1879. évi szegedi árvíz után Steindl tervei nem valósultak meg, csupán azok

néhány részlete: 1899-1900-ban a déli bejárat mellé támpillérek kerültek és elbontották, illetve befalazták az akkor már nem használt barokk kripta bejáratát. A legnagyobb kárt – aminek következtében az épület eredeti művészi értéke jelentősen csökkent – a mérművek kőrácsainak elpusztításával okozták.[35]

Az 1900-as évektől kezdődően kisebb átalakításokról (vízvezetékszerelés, stb.) van tudomásunk.[36] Az 1920-30-as években a ferencesek folyamatosan felújították a templomot és a kolostort. Cs. Sebestyén Károlynak ekkor nyílt lehetősége arra, hogy mind a templombelsőben, mind kívül fontos építéstörténeti megfigyeléseket tegyen, valamint arra is, hogy a káptalanteremben ásatást végezzen.[37]

II. Kutatás

Mindezideig sem a templom, sem a kolostor teljes feltárása nem történt meg. A templom esetében csak külső kutatást végeztünk. Ez lényegében befejeződött.[38] A kolostor három szárnya közül a kiürített nyugati szárnyon kezdtük el a kutatást, mely 1989-ig már értékelhető eredményeket hozott.

Ezért a kutatás eddigi eredményeit nem az épületegyüttes történeti adatokkal alátámasztható építési periódusainak sorrendjében ismertetem, hanem először a templom egy időre befejezettnek tekinthető feltárását, majd röviden összegzem a kolostor nyugati szárnyán végzett kutatás biztosra vehető eredményeit.

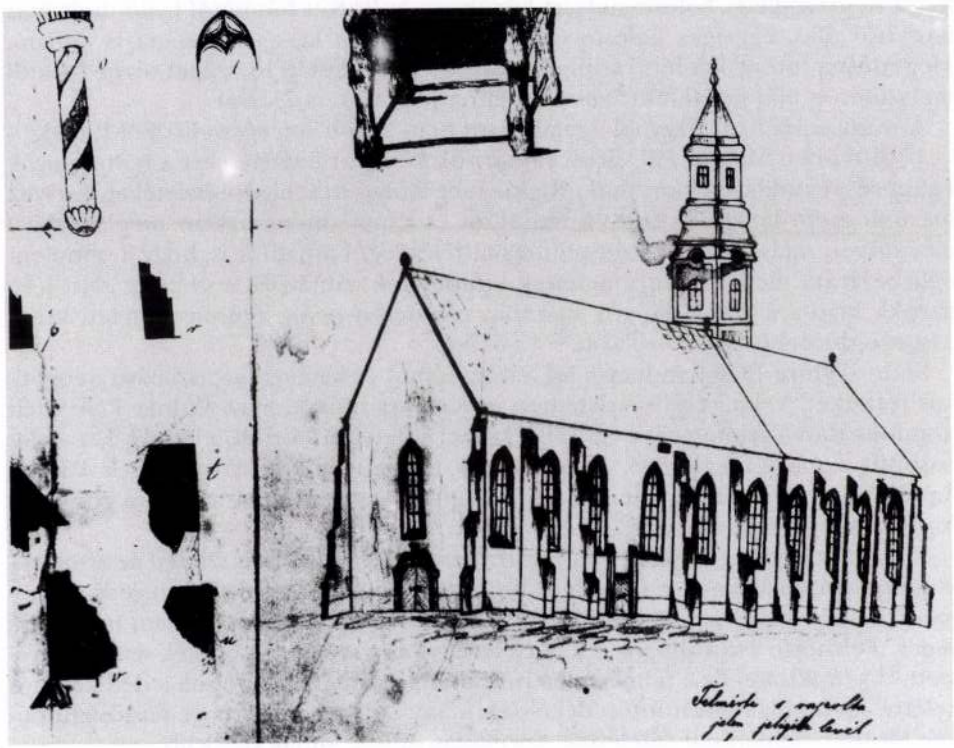

18. Részlet a „Jeligés levél szerzőjé"-nek felméréséből, 19. század vége.

Az épület külsejét a kutatás megkezdésekor mindenütt egy réteg erős, cementes vakolat fedte, mely az 1930-as évek helyreállítása alkalmával készült. Legkésőbb ekkor minden korábbi vakolatot levertek az épület külsejéről.

A homlokzat kutatása során megállapítottuk, hogy mind a hajó, mind a szentély építőanyaga tégla. A falazóanyag vizsgálata alapján valószínűnek tartjuk, hogy az építőanyagot az obszervánsok egyszerűen összekoldulták.[39] A középkori falban mindenütt különböző méretű téglák keverednek; a szentély és a hajó között annyi a különbség, hogy a szentély falában valamivel nagyobb méretűek a felhasznált téglák, ami bizonyos periódusváltásra utal.[40]

A templom építésekor konzolos állványt alkalmaztak. A nyugati homlokzaton a téglával betömött gerendafészkek jórészét feltártuk a beállványozott falfelületen. A gerendafészkek szabályosan, egymás felett 150-170 cm magasságban helyezkedtek el. *(23. kép)* Megfigyelhetők voltak a déli homlokzaton, a szentélyen és a káptalanterem keleti falán is.

A templom nyugati homlokzata *(22-23. kép)*

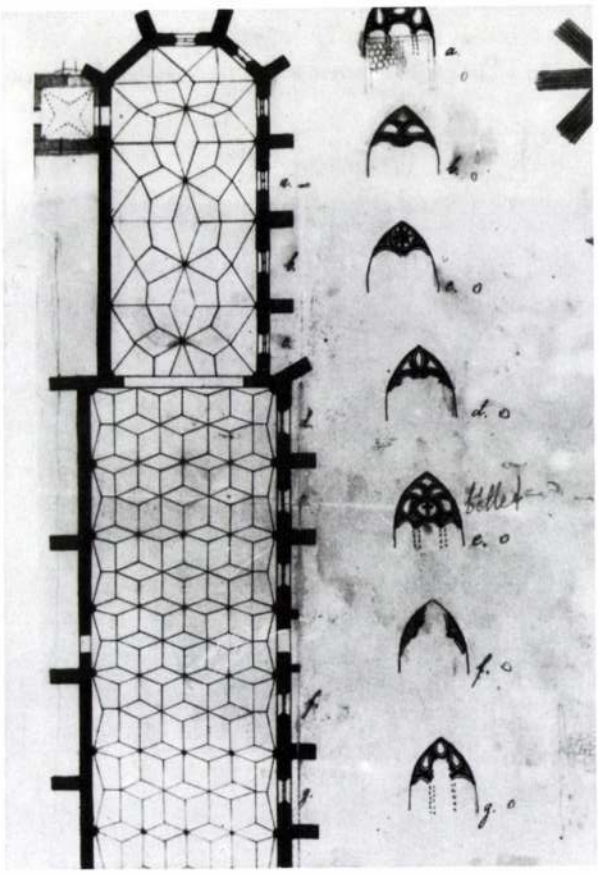

19. Részlet a „Jeligés levél szerzőjé"-nek felméréséből, 19. század vége.

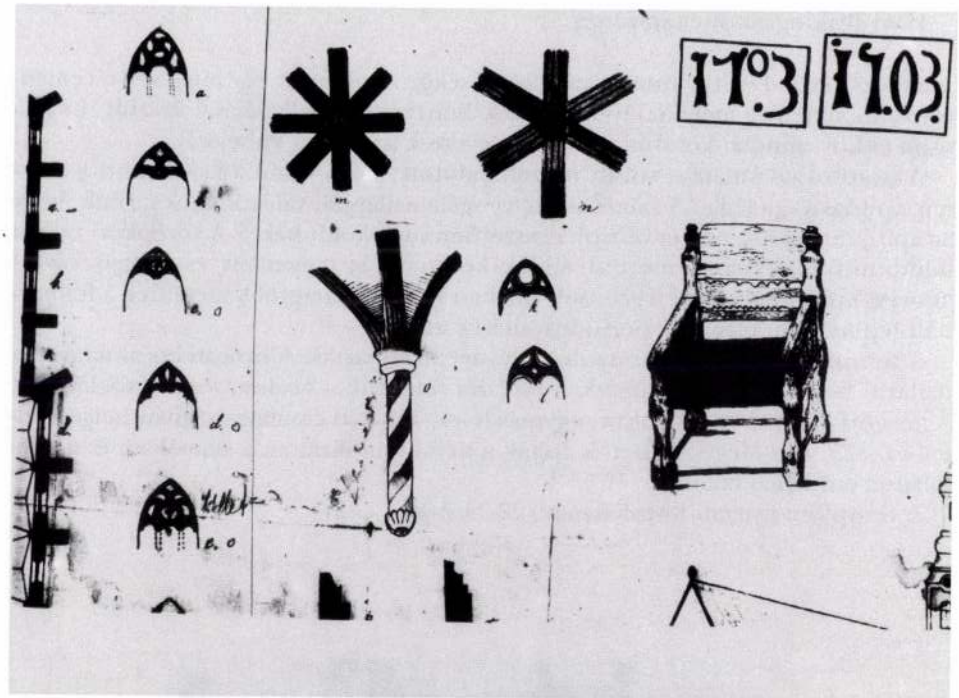

20. Részlet a „Jeligés levél szerzőjé”-nek felméréséből, 19. század vége.

21. A kolostor északkelet felől az 1930-as években.

A templom mai főbejáratának barokk kőkeretét a 18. században, az 1713-ban még álló szélfogó előcsarnok lebontása után helyezték ide. A barokk kőkeret vállmagasságában mindkét oldalon áthidalást találtunk, melyről először azt feltételeztük, hogy a középkori bejárathoz tartozott. Az áthidalás alatt belebontottunk a befalazásba, kőkeret fészkét keresve, de a barokk és a középkori fal csatlakozásánál semmiféle korábbi nyíláskeretre utaló nyomot nem találtunk. E jelenség magyarázatát az 1985-ben Trogmayer Ottó által vezetett ásatás tisztázta. A kapu északi oldalán nyitott kutatóárokban, a barokk szárkő alatt két téglasorral két olyan téglára figyeltünk fel 30 cm szélességben, melyek a középkori fallal kötésben voltak, de a középkori falsíkból 29-30 cm-re kiugrottak. Ezután belebontottunk a barokk küszöbkő téglaalapozásába, s egy téglából falazott béllet három lépcsőjét találtuk meg (tovább a küszöbkő megsértése nélkül bontani nem lehetett). Az 1713-as alaprajz felmérője – aki a falsíkból kiugró kapukeretelést az ennek nekifalazott későbbi előépítmény miatt valószínűleg nem láthatta – itt négy lépcsővel szűkülő bélletet jelöl, amit igaznak kell elfogadnunk.[41] A bélletes nyugati kaput tehát a középkorban enyhe kiugrással hangsúlyozták. A falsíkból kiemelkedő keretelés felső lezárására vonatkozóan semmilyen támpont nem maradt. Feltételezzük, hogy hasonló volt a templom feltárt középkori déli bejáratához.[42] *(25-26.*

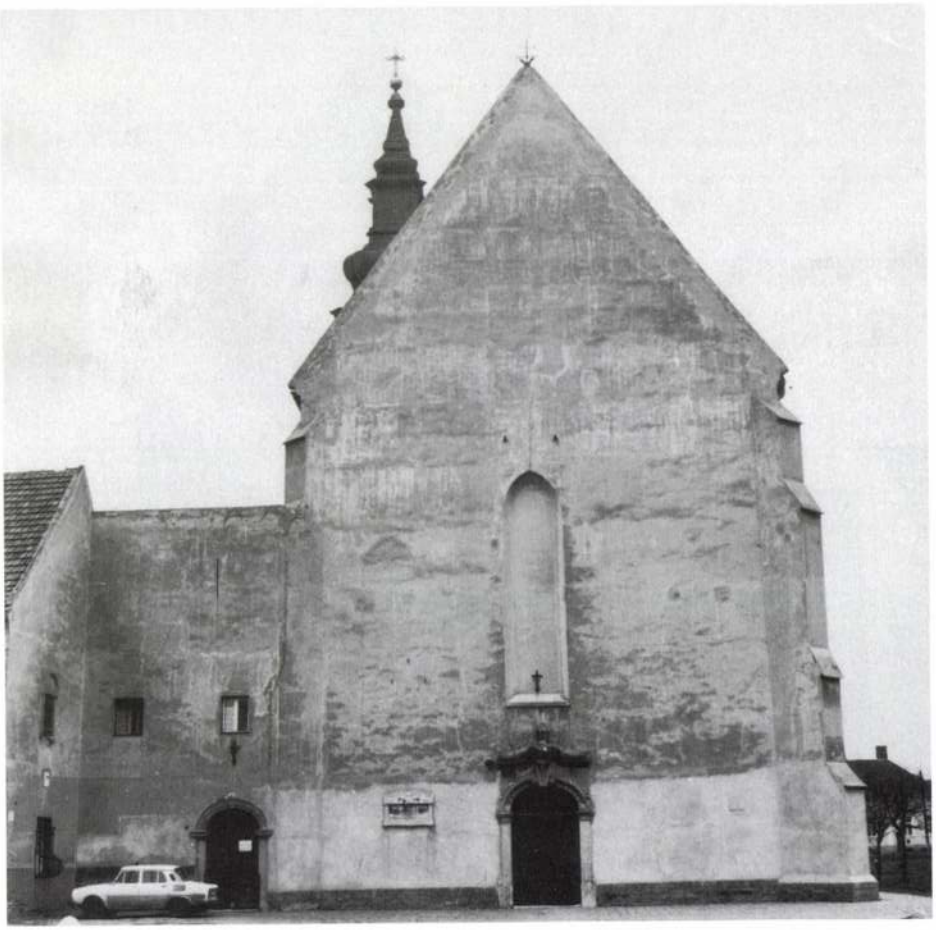

22. A templom nyugati homlokzata a kutatás megkezdése előtt.

kép) A barokk kőkeret elhelyezésekor a barokk járószint fölött a kiugró keretelést visszabontották, a kibontott részt újrafalazták és – áthidalással statikailag megerősítve – helyezték el a faragványokat.

Ugyancsak a barokk kapu elhelyezésekor pusztulhatott el a hajót középről megvilágító ablak könyöklője is.[43] (Az ablakban Steindl 1876-ban készült felmérésén *(8. kép)* már nem jelölte a mérművet.)

A feltárás megkezdése előtt már sejthető volt – a vakolaton látható elszíneződés alapján – hogy a középső ablaktól északra és délre nyílások kerülnek majd elő. *(22. kép)* Mivel az 1713-as rajz itt ablakot nem jelöl, Steindl két ismert terve pedig három nyugati ablakot ábrázol, először elképzelhetőnek tartottuk, hogy a templom általa tervbe vett „regotizálása" a múlt század végén a nyugati homlokzaton legalábbis megkezdődött. *(16-17. kép)* A falszövet vizsgálata azonban egyértelműen bizonyította, hogy az ablakok egyidősek a homlokzattal.[44] A feltárt szélső ablakok záradéka a középsőnél alacsonyabban van,[45] káváik rézseltek; könyöklőik a barokk kapu szemöldökével vannak egy magasságban. Az ablakok könyöklői vízszintesek, ami arra utal, hogy ide eredetileg kőből faragott könyöklőket terveztek.[46] A kutatás során az ablakok káváiban vakolatot nem találtunk, a mérművek elhelyezésére szolgáló fészkekben semmi jele nem volt annak, hogy a kőfaragvá-

23. A templom nyugati homlokzata falkutatás után.

24. A nyugati homlokzat déli oldalán feltárt ablak záradéka.

nyokat egyszer elhelyezték, majd kivették volna. *(24. kép)* Mindezek alapján feltételezzük, hogy ezeket az ablakokat valamilyen oknál fogva – karzat, orgona – valószínűleg a nyugati homlokzat elkészülte után nem sokkal befalazták.[47] Elképzelhető az is, hogy a megépült ablakok számánál kevesebb mérműves szállítottak az építkezés végső szakaszában Alsóvárosra.

A kutatás megkezdése előtt, az egyház által végeztetett tetőfelújítás során bontották ki az 1713-as rajzról ismert, félköríves záródású és kerek, egymás fölött elhelyezett padlásablakokat, melyek a homlokzattal egyidősek. Ezeket a mindenkor szükséges tetőjavítási munkákhoz készítették; a felsőn keresztül rögzítették az építőanyagok felhúzásához szükséges csigát, az alsó az anyagok beemelését tette lehetővé. Lehetséges, hogy 1713-ban is folytak ilyen munkák. Befalazásuk időpontját a rajzok alapján 1713 és 1876 (Steindl felmérése) közé tehetjük, de sokkal valószínűbb a századok során többszöri kibontásuk és ismételt visszafalazásuk.

A templom déli homlokzata[48]

1713-ban a déli bejáratot nem vették közre támpillérek. Az alaprajzon azt látjuk, hogy a bejárat ekkor nem bélletes, mint a nyugati.

Molnár Pál 1861-62-es felmérésein szintén hiányoznak a támpillérek. Ő jelöli a déli bejárat falsíkból való kiugrását, homlokzati rajzain pedig egy különös formájú kapuépítményt ábrázol, mely a nyílás felett vízszintesen zárul, kétoldalt pedig kb. az ablakok könyöklőjéig fel van magasítva.[49] Rajzain a szentély nyugatról számított második támpillérközében a múlt század végéig meglévő barokk kriptalejáratot ábrázolja. A déli homlokzat mérműveinek 1862-ben még meglévő töredékei Molnár mindkét homlokzati rajzán jól láthatók.[50] *(5. kép)*

Mindezt – kisebb-nagyobb pontossággal – Steindl és a „Jeligés szerző" rajzain, valamint egy, az 1879-es árvíz alkalmával készült fényképen is láthatjuk.[51]

A rajzokból nyert információkat a kutatás a következőkkel egészítette ki:

Mind a szentély, mind a hajó ablakai magasabbak voltak a maiaknál.[52] Amíg azonban a szentélyablakok könyöklőit csupán néhány téglasorral emelték meg, addig a hajó ablakai számára eredetileg kifalazott nyílások könyöklői 2,30 méterrel voltak alacsonyabban a jelenleginél. A hajóablakok könyöklőinek ily nagymértékű megemelése nem egyszerre történt. Az alsó nyolc sor téglát habarcsba rakták, az e fölött lévő falat pedig sárba. A különbség téglaméretekben is jelentkezett: az alsó részen a nyugati homlokzat északi és déli ablakának befalazásához használt téglákkal megegyező méretű téglákat alkalmaztak; a sárba rakott fal téglái ennél lényegesen kisebbek voltak.[53] Ezek a megfigyelések azt is bizonyítják, hogy a könyöklők első magasítása egyidőben történt a nyugati homlokzat északi és déli ablakának befalazásával, még 1713 előtt, hiszen az akkor készült rajzon már nem láthatók.[54] A másodszori könyöklőemelés – az alkalmazott kötőanyag miatt – nem kapcsolható egyértelműen a 18. századi átalakításhoz, mivel akkor – eddigi megfigyeléseink szerint – mindenütt jó minőségű habarcsot alkalmaztak. Annyi bizonyos, hogy ez 1862-ig megtörtént, mert Molnár Pál felmérésein a hajó- és szentélyablakok már azonos méretűek. Ez a másodszori magasítás összefügg a mérművek egy részének pusztulásával is; a részleges kibontás során három gótikus osztótöredéket találtunk a hevenyészetten rakott falban.[55] Ezek feltehetően azon ablakok egyikéből származhatnak, melyekben a 19. századi felméréseken mérművek már nincsenek.

Az alsóvárosi templom mérműveinek sorsát az 1900-ban történt helyreállítás pecsételte meg. Ekkor a megmaradt mérműveket barbár módon szétverték, az ablakkeretkő orrtagját egyszerűen levésték, majd kemény, jó minőségű habarccsal kiegészítették.[56] A sárba rakott ablakkönyöklőemelés részbeni visszabontása után előkerültek a vakolt és meszelt középkori könyöklők és kávák, valamint az ablakok osztóinak indításai is. Az ablakok többsége háromosztású volt.[57]

25. A déli kapu feltárás közben.

A déli kapu melletti támpillérekről bebizonyosodott, amit a 18-19. századi ábrázolások alapján szinte biztosra vehettünk: az 1900-as helyreállítás alkotásai.[58] A támpillérek hiánya egyrészt a déli kapu jelentőségét hangsúlyozta eredetileg, másrészt egy olyan építészeti elem egykori meglétét is sejteti, amit nem állt módunkban megfigyelni.[59] Gondolhatunk rózsaablakra, szoborfülkére, fiálés kapuépítményre, stb. A múltszázadi rajzok kapuépítménye átalakítottnak tűnik. Kiemelt helyzete, továbbá felette, a párkány alatt lévő, kis emberfejjel díszített 1503-as évszámú kőtábla e falszakasz egykor díszesebb voltára utal.[60]

Steindl Imre színes helyreállítási tervén *(14. kép)* – melynek részleges megvalósításaként a támpillérek felépültek – a déli kapuelőépítmény bontása szerepelt.[61] Az 1900-as helyreállítás alkalmával erre szerencsére nem került sor. A vakolatleverés során a kapuépítmény megmaradt részén a következőket figyeltük meg:

A jellegtelen bejárati ajtó mindkét oldalán először két függőleges falelválás jelentkezett. További tisztítás után kiderült, hogy a támpillérek felé eső falelválás a támpillérek hozzáépítése a falsíkból kiugró kapuelőépítményhez, a belső pedig egy íves áthidalás alatti befalazás. Az ív alatti befalazás kibontása után egy téglából épített, öt lépcsővel szűkülő kapukeretezésre találtunk, mely vakolt és meszelt volt.[62] *(25-26. kép)*

Trogmayer Ottó a déli kapu előtt nyitott kutatóárokkal vizsgálta a járószinteket. A kapu belsejében, a mai járószint alatt 10-15 cm-el négyszögletes padlótéglák jelezték a barokk járószintet. A mai járószint alatt 30 cm-el találtuk meg a középkori küszöböt. A kutatóárok keleti oldalán megfigyeltük, hogy kívül, a középkori küszöb előtt, annál kb. egy lépcsőfokkal alacsonyabban lévő téglafalon döngölt agyagréteg van. Valószínű, hogy ez a kapuhoz felvezető lépcső maradványa. A déli kaput nem díszítette kőkeret. A küszöb mellett a káva mindkét oldalán megtaláltuk a járószint alatt a téglából épített, vakolt, meszelt belső síkot.

26. A déli kapu teljesen kibontva, 1993-ban.

A nyugati kapuhoz hasonló déli kapu átalakítása 1713 előtt megtörtént, hiszen az alaprajz felmérője e nyílásnál a bélletet – a másikkal ellentétben – nem jelölte.

Cs. Sebestyén Károly vette észre először azt, hogy a hajó és a szentély nem egyszerre épült; a hajó keleti támpillére mögött a hajó fala a diadalív irányába befut; a szentély ennek épült neki.[63] Molnár Pál 1884-ben kelt műszaki leírása[64] hívja fel először a figyelmet arra, hogy „Faragott kőből vannak előállítva a templom hajó, és szentély külső falán az eresz alatti főpárkány, a szentélyen a fal lábazata, úgy a támoszlopok lejtői faragott kővel vannak szegélyezve, míg a hajó lábazatán, és a támoszlopok lejtőin hiányoznak a faragott kőszegélyek." Ő vette észre először azt is, hogy a „padláson az oldalfalakon még most is láthatóak a boltfészkek, melyek szerint kellett volna talán a templom hajójának az eredeti terv szerint beboltozva lennie". Rómer Flóris XXV. jegyzőkönyvébe jegyezte fel azt, hogy a diadalívnél „is látszik, hogy a boltozatnak másnak kellett volna lennie és nem ily nyomottnak".[65]

Mindezek a megfigyelések a kutatás során igaznak bizonyultak. Feltételeznünk

27. Román kori és gótikus kapuból származó kövek a szentély támpilléreiről levett faragványok között.

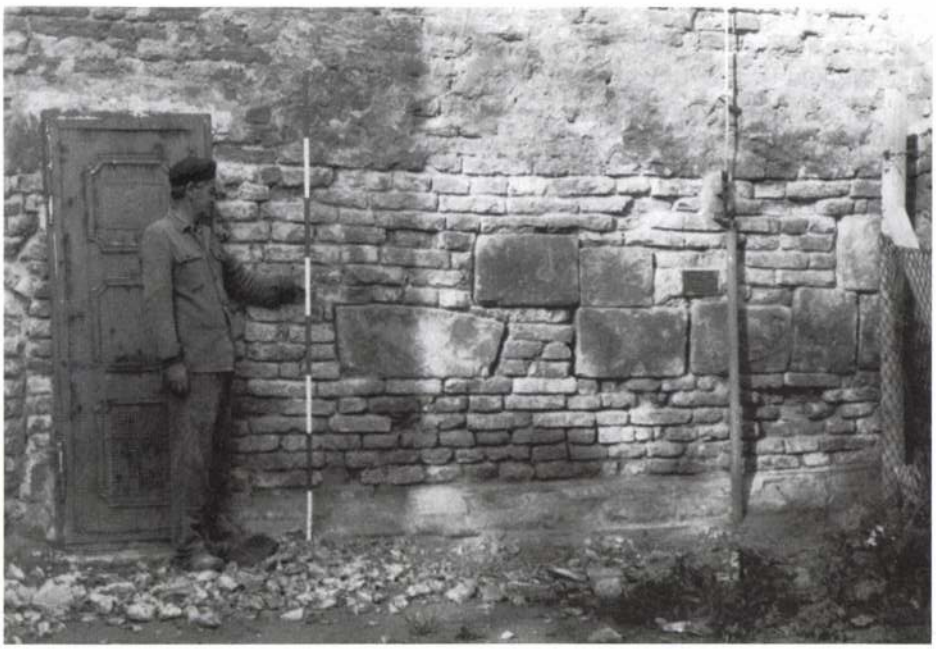

28. Román kori kváderek a torony falában; a vasajtó mellett középkori bejárat kávája.

kell, hogy a hajó megépülte után nagyobb tervmódosításra került sor, és ez a szentély építése közben tovább változott. Cs. Sebestyén Károly talált magyarázatot arra, amit Rómer így fogalmazott meg: „A polygonal apsis belső része rendetlen, a fal felülről befelé emelkedik, míg a többi igen rendes."[66] Cs. Sebestyén Károly szerint a szentélyzáródás kitűzésénél eredetileg a hatszög három oldalából szerkesztett idomot alkalmaztak. A szentélyfalak kb. egyharmad magasságánál „áttértek a hatszögről a nyolcszög idomának megfelelő alaprajzra". A kiálló keleti falat ezután ferdén lefedték, a két oldalfalon pedig átmenetes falazással tüntették el a falsíkok különbözőségeit.[67] A szentély keleti ablakánál háromszoros tervmódosítást figyelhettünk meg. A fent említett párkány alatt kétszer építeni kezdett, kőkerettel tervezett ablak helyett, a párkány felett egy téglából falazott kávájú, kifelébefelé rézselt ablak valósult meg.[68]

A szentélyablakok könyöklőinek magassága különböző volt. A nyugatié azonos volt a maival, a többinél 50-70 cm közötti könyöklőmagasítás volt megfigyelhető.[69]

A templom középkori építési periódusait – melyek valószínűleg csupán építési fázist és egy építés közbeni tervmódosítást jelentenek – a következőképpen látjuk.[70]

Először megépült a hajó a diadalívvel; a hajó boltozására a tetőtérben ma is látható boltvállak tanúsága szerint nem került sor.[71] Ezután megkezdték a hatszög három oldalával kitűzött szentély építését a keleti ablak könyöklőjének magasságáig és ekkor – a mai szentélyboltozat kedvéért – áttértek a nyolcszög három oldalának megfelelő falsík kiépítésére. A hajóban bizonyíthatóan az eredeti tervtől eltérő boltozat készült el, a szentélyben pedig egy módosított terv szerinti. A kettő egyidejűségére egyelőre nincs bizonyítékunk. A hajó építésekor az ablakok mérművei még nem voltak a helyszínen, a szentélyablakok építésekor azonban már igen.[72]

A középkori templom szentélye alá háromhajós, öt boltszakaszos barokk kripta

épült. Bejáratának falsíkból kiugró előépítményét a múlt századi rajzokról ismerjük; ennek alapjait a szentély nyugatról számított második pillérközében feltártuk. Az előépítmény lebontása, a bejárat befalazása az 1900 körüli helyreállítási munkákhoz kapcsolható (Steindl tervében szerepelt).

A kriptalejárattól keletre lévő támpillérközben egy, a középkori falhoz viszonyítva másodlagosan kialakított ajtónyílást találtunk. Építésének időpontja P. Ordinansz Konstantin elbeszélése szerint: 1541.[73] Minthogy a gótikus kőlábazat ezen az ajtónyíláson átfut, elképzelhető, hogy „munkabejáró" volt akkor, amikor a hajó már elkészült, a szerzetesek használatba vehették, miközben a szentély még épült. Befejezése után helyezhették ide a lábazati követ.

Az épületegyüttes kőfaragványait keresve, a szentély támpillérein másodlagosan, fedlapként elhelyezett, többségében gótikus, utólag vízorral ellátott kőfaragványt kibontottuk (összesen 66 darabot). A kövek közül három két különböző bélletes kapu darabja; ezen kívül faloszlop- és könyöklődarabok és különböző méretű élszedett nyíláskeret-darabok kerültek elő. Többségükön kőfaragójel van. *(27. kép)*

A gótikus kövek származásával kapcsolatban két feltételezés merült fel: vagy a kolostor gótikus részeinek elbontásakor, a barokk átalakítás alkalmával kerültek a támpillérekre, vagy más alkalommal, egy lebontott épületből; esetleg vízen szállították a kőben szegény Szegedre.[74]

1992-ben, a gótikus szentélylábazat felújításakor több in situ kőfaragvány kivételére is sor került. Ezek egyikének belső oldalán enyhén íves, pálcatagos díszítést találtunk, egy másikhoz pedig bimbós, virággal díszített vállpárkány egyik darabját faragták át. *(33. kép)* Mindez egyértelmű bizonyítéka annak, hogy egy román kori épület köveit használták fel, átfaragva, a gótikus lábazat készítésekor.

A gótikus főpárkányt nem bontottuk meg. Egységesen készült, a templom különböző építési periódusai után.

A torony és a káptalanterem *(29. kép)*

Molnár Pál már idézett műszaki leírásában a következőket olvashatjuk: „a szentély külső északi oldalához van csatolva a torony alsó falazata régi modorú boltozattal, de falai a múlt század elején nem voltak magasabbak a sekrestyénél". A torony két alsó szintje középkori. Falazóanyaga a templomtól eltérően nem csupán tégla,[75] az építkezés során másodlagosan felhasználtak faragott köveket is. *(28. kép)* Azt tapasztaltuk, hogy a külső falsíkban többnyire faragott kváderekt, illetve legalább egyik oldalukon simára faragott köveket helyeztek el, hogy függőleges falfelületet kapjanak. A falmagot viszont csaknem mindenütt, ahol a külső falsíkot megbontottuk, díszesebben faragott kövek alkották. 5,70 m magasságban pl. egy sor, a külső síkban elhelyezett kváder mögött egy román kori, háromnegyed-oszlopokkal díszített bélletes kapu dobjait találtuk meg.[76] *(30. kép)* A külső falsíkból kibontott faragványok a következők: a legszebb egy félköríves záródású rézselt ablak szemöldökköve, amelyen kváderfalazást utánzó bekarcolt díszítés van. A kő külső síkja ívesre van faragva, ami arra utal, hogy egy félköríves záródású szentély ablakából származik. *(31. kép)* Előkerült még egy pillérlábazatból származó faragvány, és egy oszloplábazat darabja is.

A most előkerült faragványok és a Cs. Sebestyén Károly káptalantermi ásatásából származók[77] alapján a lebontott román kori templomot többhajós, boltozott épületnek képzelhetjük el, melynek szentélye(i) félkörívesen zárult(ak), s bejáratát gazdagon díszített bélletes kapu alkotta. Feltételezzük, hogy ez azonos az Alsóvárosban lebontott Szent Péter ispotálytemplommal. Ez az épület a kolostor köze-

lében állhatott; csak folyamatos bontás és beépítés esetén kerülhettek egymás mellé a torony falmagjában a bélletes kapu kövei. *(30. kép)*

Hat méter magasságban, ahonnan a vízszintesen beépített kvádersort kiemeltük a torony keleti külső síkjából, a szentély északkeleti támpillérének és a torony falának csatlakozópontján még egy fontos részletet figyelhettünk meg. A csatlako-

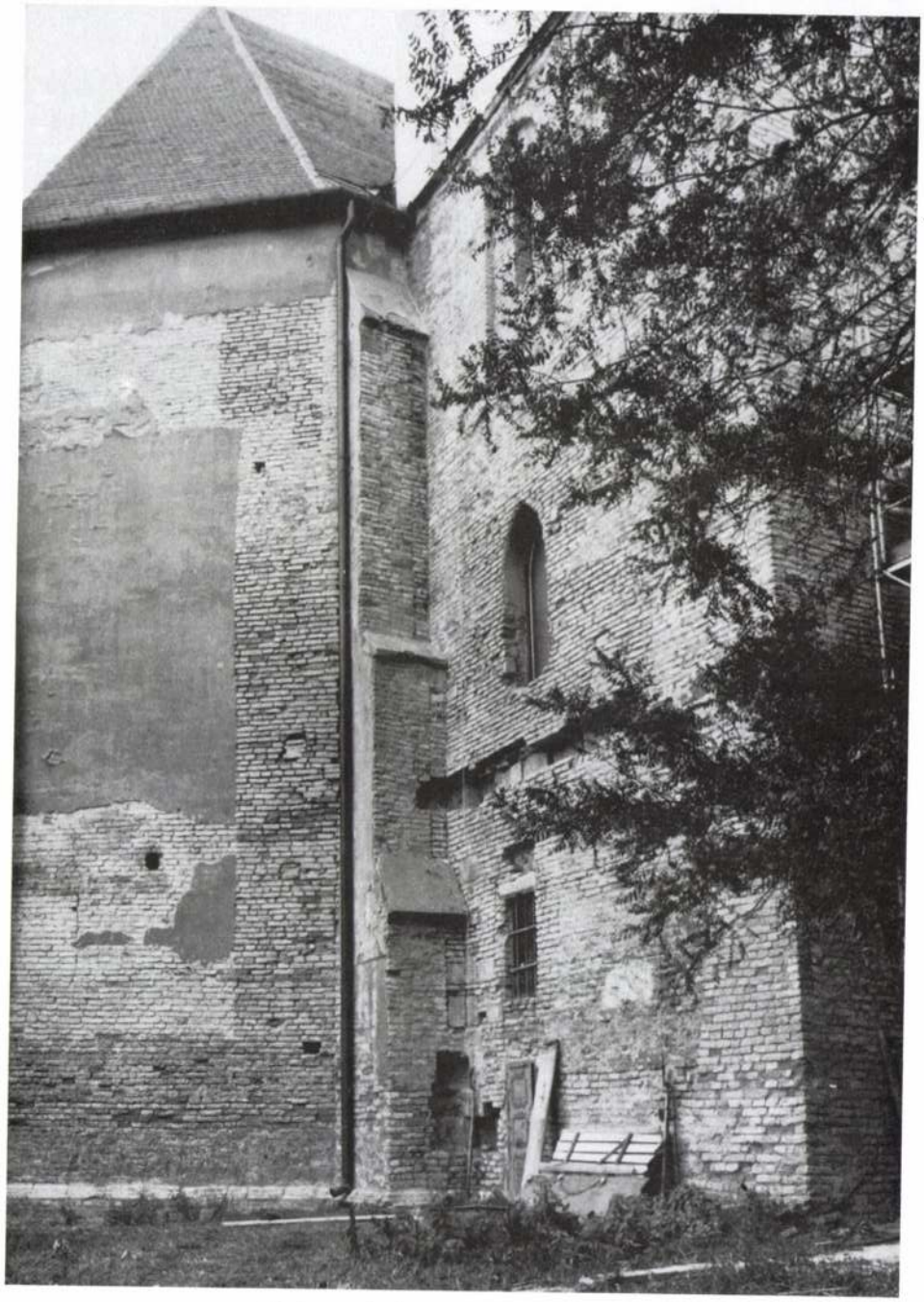

29. A szentély és a torony falkutatás után.

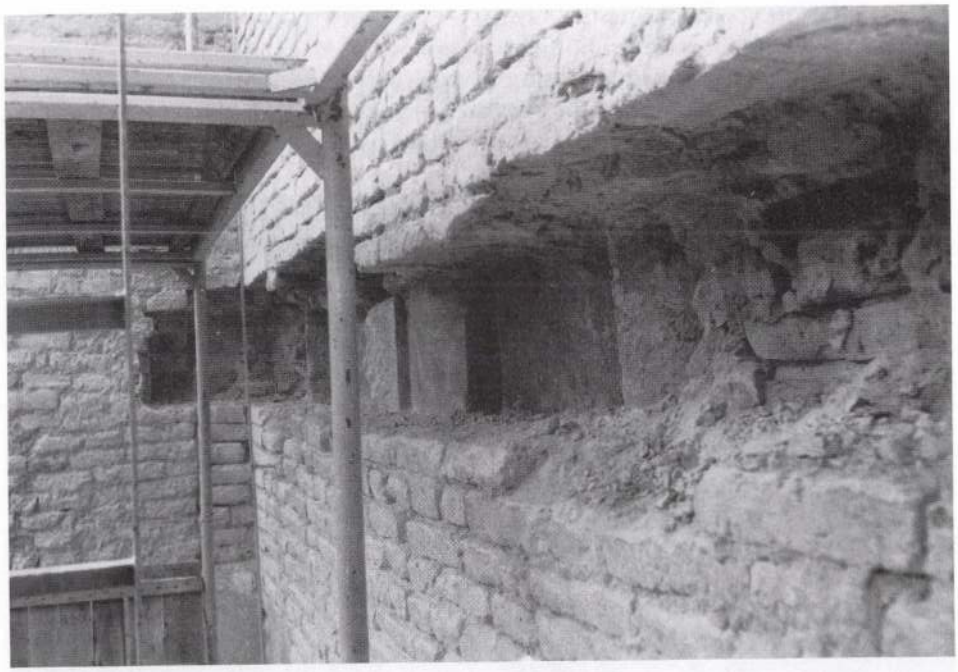

30. Román kori bélletes kapuból származó faragványok, beépítve a torony falába.

31. A torony alsó részéből kibontott román kori ablakszemöldök.

zópontból kiemelt kváder mögött, a szentély támpillérén megmaradt a középkori vakolat, mely a torony felőli oldalon meszelt volt. Ez azt bizonyítja, hogy a szentély akkor, amikor a tornyot mellé építették, már vakolva és meszelve állt.[78] A torony tehát a templom felszentelése után, 1503 és 1543 között épült meg középkori magasságáig; ekkor, az építkezéssel párhuzamosan folytatódott a Havi Boldogasszony templom elkészülte után feleslegessé vált Szent Péter ispotálytemplom lebontása (eddigi ismereteink szerint ez a szentélylábazat építésével egyidőben kezdődött).[79]

A középkori torony keleti oldalán található mai nyílások mind másodlagosak.

A toronyaljból kelet felé ma újkori ajtó vezet a szabadba. A vasajtó két oldalán egy téglából falazott, utólag élszedett bejárat káváit, és íves záradékának indításait tártuk fel. A bejárat a középkori fallal együtt épült, felső lezárása félköríves lehetett. A bejáratot az 1713-as alaprajz jelöli, de a múlt századi felméréseken nem látható; befalazásának időpontja 1713 és 1862 közé tehető; feltehetően a barokk átalakításokhoz kapcsolható.[80] *(28. és 32. kép)*

Rómer jegyzőkönyvében „egyenes záradékú" toronyablakokról olvashatunk,[81] Molnár és Steindl metszetein is ilyenek láthatók. A mai földszinti ablak egyenes záradékú, szemöldökét másodlagosan elhelyezett élszedett kő alkotja. A szemöldök eredetileg egy középosztós ablakhoz tartozott (a középosztó – Molnár és Steindl felmérései szerint – a múlt században ebben az ablakban is létezett). Az ablak kávái téglából falazottak.[82] Az ablak déli kávájának felső részén – három téglasorral a kőszemöldök alatt – egyetlen ferdén elhelyezett tégla utal az eredeti áthidalásra. Valószínű, hogy itt eredetileg a toronyajtóhoz hasonló lezárású, enyhén csúcsíves, káváin kívül utólagos élszedéssel díszített ablakot alakítottak át, a felmérések tanúsága szerint immár harmadszor.

Az első emeleti, áthidalás nélküli, csúcsíves ablakot 1876 és 1938 között vágták a középkori falba.[83] Helyén a késő középkorban kisebb méretű gótikus ablak lehetett.

A torony két felső szintje a 18. században épült. Binder János Fülöp 18. század végén készült metszetén *(4. kép)* már toronysisakkal láthatjuk.[84]

A káptalanterem[85] a torony középkori részével egyidőben, azonos falazóanyaggal épült, falaik kötésben vannak. Mind az alapozásban, mind a felmenő falakban nagyszámú román kori faragott követ találtunk.

Keleten elhelyezett oltárának alapozását 1943-ban Cs. Sebestyén Károly tárta fel.[86] Az egykori gótikus oltár megerősítésének fészkeit a két keleti ablak között megtaláltuk. Az oltár két oldalán szegmensíves fülkék voltak, melyeket 1942-ben falaztak be.[87] Falfülkék voltak a nyugati boltszakasz déli és északi oldalán is. A délit egyszer, vagy kétszer átalakították.[88] Az északit Cs. Sebestyén Károly ásatási jelentéséből ismerjük.[89]

A káptalanterem bejárata az 1713-as és múlt századi felmérések szerint délről, a toronyaljból nyílt; mai formájában 18. századi.[90] Nyugati bejárata másodlagos, 1943 utáni.[91]

A káptalanterem két gótikus ablakának mérművei a temploméhoz hasonlóan elpusztultak 1900-ban. Ezt Lux Kálmán 1940. május 23-i felmérése igazolja.[92] Ő másolta le Molnár Pál felmérését,[93] s ennek alapján készültek el a mérműrekonstrukciók 1943-ra.[94]

A káptalanterem kisméretű, enyhén csúcsíves záródású, rézselt nyugati ablakát, mely 1942-ben került elő, nem tartjuk román korinak; a falszövet egységessége, azonos téglaméretek alapján, továbbá azért, mert a déli és a nyugati fal kötésben van, gótikusnak kell tekintenünk.[95]

A gótikus hálóboltozat kétszer hornyolt, keskeny orrlemezű bordái égetett ke-

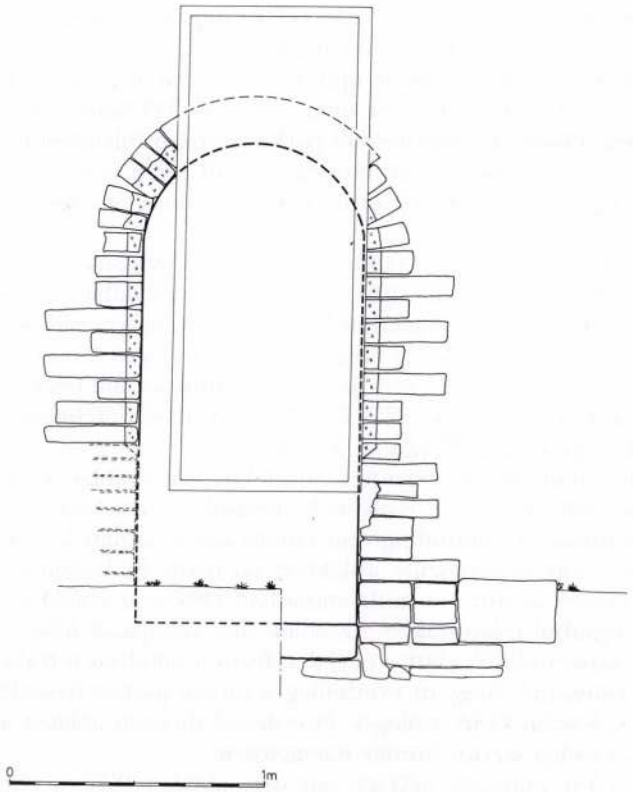

32. A torony keleti bejárata.

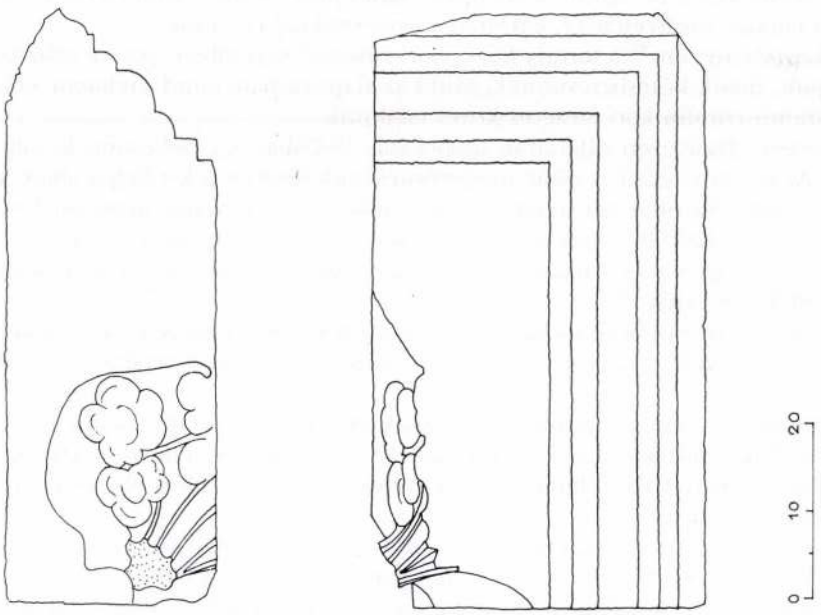

33. A gótikus szentélylábazat egyik köve; belső oldalán román kori faragvány: bimbós-virágos vállpárkány részlete.

A fent leírt jelenségek alapján a késő középkori kolostor első épületének[104] földszintjén, a déli szakaszon egy, a kor stílusához igazodó, kőfaragványokkal kiemelt terem volt, amit nem tarthatunk másnak, mint az első káptalanteremnek. Az ettől északra elhelyezkedő földszinti helyiségek eredeti funckiójának tisztázására nem találtunk elegendő támpontot.[105] Az emeleten a már leírt, középfolyosós cellarendszert találtuk.

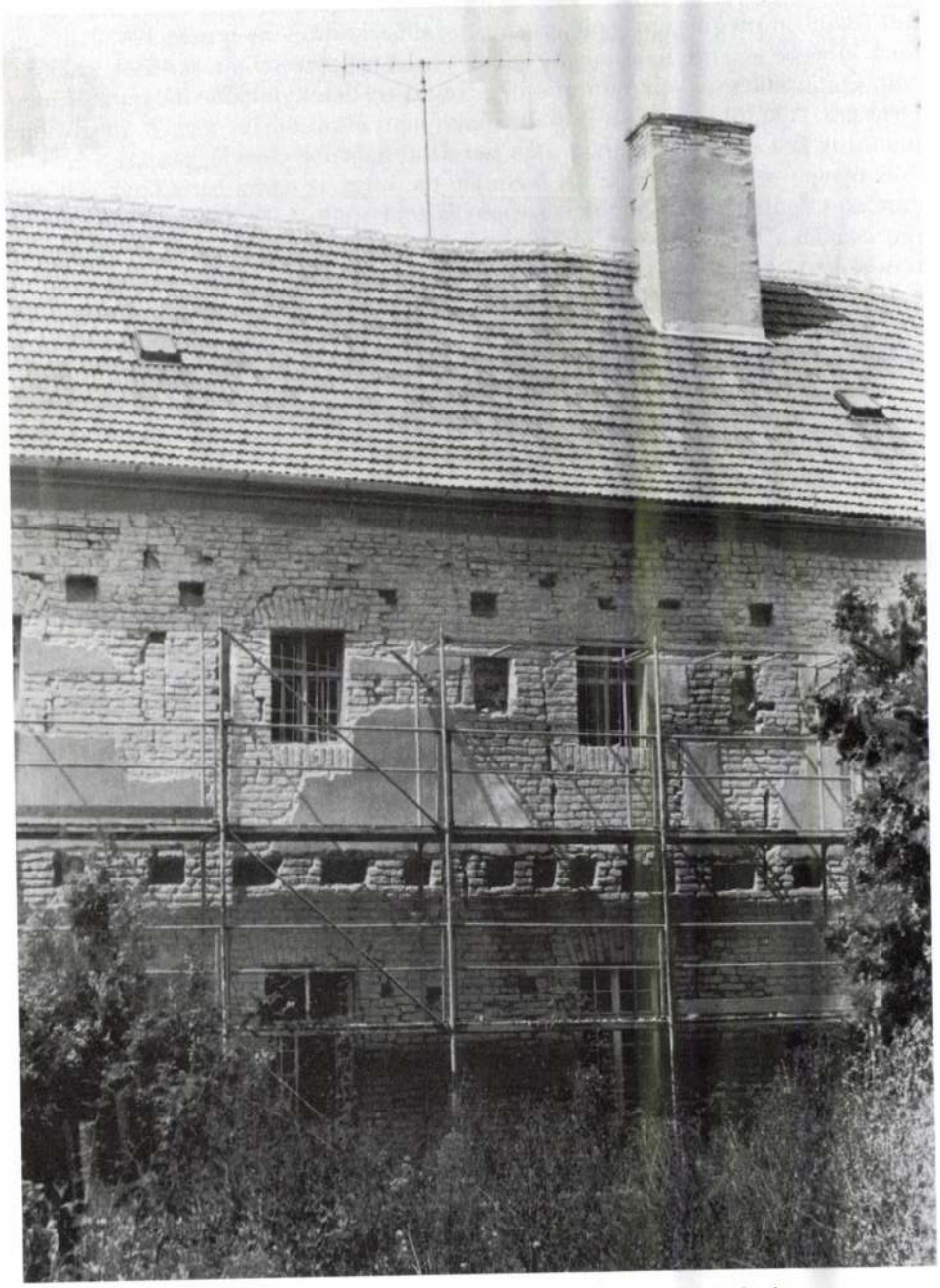

34. A kolostor nyugati szárnyának keleti homlokzata falkutatás közben.

rámiából készültek. A bordákat az egyenetlenségek eltüntetése végett valószínűleg a boltozat megépülte után azonnal vékony, sárgás, igen kemény vakolattal kenték be; erre a rétegre meleg, cinóberpiros festés került.[96]

A kolostor nyugati szárnya *(34. kép)*

A kolostorépület kutatását 1987-1988-ban a nyugati szárnyon kezdtük meg. A kolostor rendszeres feltárását 1990-ig folytattuk, majd a ferences rend által gyorsított ütemben megindított építkezéshez alkalmazkodva – mely még 1993-ban sem fejeződött be – rendszeres megfigyeléssel és leletmentéssel törekedtünk az előkerült, építészetileg és építéstörténetileg fontos részletek dokumentálására és megtartására. A későbbi feltárások publikálása nem e tanulmány témája, de röviden utalnunk kell a kézirat lezárása után tisztázott nagyobb összefüggésekre.

A nyugati szárny feltárása azt bizonyította, hogy az eddig barokknak vélt egyemeletes épület főfalai mindkét szinten középkoriak. A 18. századi építkezés során csupán a belső, vékonyabb válaszfalakat bontották el, hogy új, egységes térrendszert alakíthassanak ki az épületegyüttesen belül. Szerencsés módon a barokk nyílásrendszer többnyire nem került a középkori helyére. A középkori nyílások kőkereteit – ahol voltak – kibontották. A faragványokat nyílások befalazásánál, új válaszfalak építésénél egyaránt felhasználták.

A kolostorszárnnyal kapcsolatos megfigyeléseink – a templomhoz hasonlóan – az 1713-as felmérés pontosságát igazolták. *(2-3. kép)* A nyugati homlokzaton, a távlati képen látható nyílásrendszer csaknem teljes egészében előkerült. Az emelet kisebb méretű ablaksorából hatot épen, négy továbbit pedig félig elbontva tártunk fel. A téglány alakú ablakokat téglából falazták, vízszintes szemöldökük és káváik élszedését utólag faragták ki[97]; a befelé szélesedő nyílásokat belül íves áthidalással váltották ki. *(35-36. kép)* Az ablaknyílások magassága különböző, 40 illetve 70 cm körüli. Könyöklőik magassága sem azonos; a kisebb méretűek a nagyobbaknál 105-120 cm-rel magasabban vannak. Az emelet keleti, kvadrum felőli homlokzatán hasonló ablakrendszert találtunk. A két homlokzat emeleti nyílásainak összevetése után egy sajátos homlokzati rendszer bontakozott ki előttünk: egymástól csaknem azonos távolságra[98] egy alacsonyabban lévő nagyobb, és egy magasabban lévő kisebb ablak váltakozott egymással szabályosan. Az épület belsejében talált középkori fallenyomatok (melyek szélességükből következően Fachwerk-szerkezetre utalnak), illetve visszavésések alapján a kolostor első lakóinak celláit[99] két ablak, egy kisebb és egy nagyobb világította meg. A kolostorszárny emeletén kétoldalt sorakoztak a szerzetesi cellák; ezeket egy középfolyóson lehetett megközelíteni. E középfolyosó déli, kőkeretes ablakának könyöklőjét, káváinak és osztójának töredékeit a felújítás során, 1992-ben[100] in situ találtuk meg. A nagyméretű, keresztosztós kőkeret csavart lábazatról induló pálcataggal díszített. Ezt az ablaktípust az 1480-as éveknél korábbra nem tehetjük.[101] Megdől tehát az az állítás, mely szerint a szegedi kolostor első épületét az 1459-es oklevéllel kell datálnunk.[102]

A fent leírt ablak alatt, a déli homlokzat földszintjén hasonló méretű, kőkeretes ablak volt, melynek kőkeretét a 18. században kivették. Ugyancsak a földszinten, a nyugati homlokzat déli szakaszán három hasonló méretű ablakot találtunk, úgy, ahogy azt az 1713-as felmérés ábrázolja. Ezekből szintén hiányoztak a kőkeretek. Az előkerült faragványok – melyek e nagyméretű nyílások keretfészkeinek megfelelnek – szintén arra utalnak, hogy nem egy kőkerethez tartoztak.[103] E nyílások között feltétlenül összefüggést kell keresnünk; a nyílások elhelyezkedése arra utal, hogy egyetlen, kiemelt tér megvilágítását szolgálták, jelentőségét hangsúlyozták. Ebbe a terembe kelet felől egykor szintén kőkeretes ajtó vezetett.

35. Kisméretű gótikus ablak a kolostor keleti homlokzatának emeletéről.

Hasonló épületekről olvashatunk Ulrich Craemer alapvető tanulmányában, melyben a késő középkori ispotályok és koldulórendi kolostorok között von párhuzamot. Ezek többszintes épületek, melyek közös jellemzője, hogy a földszinten helyezkedik el a kápolna (Szeged esetében a káptalanterem), és egy nagyobb terem, az emeleten pedig középfolyosóról nyíló cellák sorakoznak.[106] A Szeged-alsóvárosi kolostor első épülete tehát egy jellegzetes késő középkori épülettípus talán egyetlen fennmaradt magyarországi példája.

Az ispotályok és kolostorok közötti építészeti kapcsolatok okát nagy valószínűséggel a koldulórendi szerzetesek életmódjában kereshetjük. Angiola Maria Romanini, román kori példákat vizsgálva, abból a tényből kiindulva, hogy korai kolostorokra vonatkozó adatok nem maradtak fenn, feltételezi, hogy kezdetben, Szent Ferenc életében a szerzetesek templomok közelében lévő ispotályokban laktak.[107] Ez Szeged estében is így történhetett; az obszerváns ferencesek az 1480-as évekig az alsóvárosi Szent Péter ispotály lakói lehettek.[108]

Ugyancsak Romanini a korai ferences konventek egyik jellemzőjének tartja, hogy nem kerengő köré épített, zárt épületegyüttesnek tervezik azokat.[109] Az alsóvárosi kolostor első épületéről ugyanezt állapíthatjuk meg.[110] A szegedi kolostor tehát bizonyíték arra, hogy ez nem csak a korai kolostorok esetében igaz, hanem a késő középkorban is előfordul.

A nyugati szárny 1713-as felmérése alapján feltételezzük, hogy a földszinti alaprajz már az épület második periódusát ábrázolja. Azt, amikor a torony mellett megépített második káptalantermet a szerzetesek birtokba vehették, és a nyugati szárny földszintjén az emeleti alaprajzhoz hasonló középfolyosós cellarendszert alakítottak ki, még megtartva az első – 1480 körüli – középkori periódus nagyméretű kőkeretes nyílásait.

36. Kisméretű gótikus ablak a kolostor nyugati szárnyának emeletéről, belülről, a barokk boltozat magasságában.

A feltárás során a nyugati szárny keleti homlokzatán a falhoz viszonyítva másodlagos gerendafészek-sor került elő a földszint és az emelet közötti, illetve az emeleti kisebb ablakok magasságában (ezeknek jórészét a keleti oldalon elpusztítva). A gerendafészkek tanúsága szerint a Fachwerk-szerkezetű folyosó a nyugati szárny előtt is végigvezetett (alapozását az 1713-as alaprajz jelölte). A későbbi feltárások azt bizonyították, hogy ez a folyosó egyidős a részben szintén középkori – de a nyugati szárnynál későbbi – északi szárnnyal, s annak első periódusához tartozik. A folyosó északról indult,[111] elvezetett a nyugati szárny előtt, s a templom déli oldala mellett, az 1993-ban feltárt középkori támívek alatt jutott el a szerzetesi kórushoz és a szentélyhez. Mindez azt bizonyítja, hogy egy kerengő körüli kolostorudvar kiépítésének gondolata az építkezés második fázisában merült fel. Ezért építették a templom északi oldala mellett, támpillérek helyett, a mindkét szintet áthidaló, átjárható támíveket.[112]

A templomhajó támíveinek és a középkori északi szárny előtti folyosónak a megépítése – amit a nyugati szárny előtt is végigvittek – azonos koncepcióból fakad, ezért csak arra gondolhatunk, hogy ezek építése egyidőben kezdődött.

Végül, röviden összefoglalva a kolostor és templom építéstörténetét a következőképp látjuk:

A kolostoregyüttes első és különálló épülete, a nyugati szárny, az 1480-as évekre készült el. Addig a szerzetesek a közelben álló Szent Péter ispotályban laktak és annak kápolnáját, vagy templomát használták. Ezután kezdték meg a hajó építését, északi oldalán támívekkel, s ezzel egyidejűleg az északi kolostorszárny kiépítését. Az északi szárny elé kétszintes folyosót építettek, mely elvezetett a nyugati szárny előtt és a templom északi oldala mellett a szentélyhez. A hajó megépülte után kezdték meg a szentély építését, ami 1503-ig befejeződött. A szentély építésekor már megkezdték a Szent Péter ispotály bontását, köveinek építőanyagként történő felhasználását. 1503 után kezdődött a torony és a második káptalanterem építése, párhuzamosan a Szent Péter ispotály további bontásával. A káptalanterem megépítése után a nyugati szárny földszintjét átalakították. 1543-ban az építkezés megszakadt, s csak 1680-90 körül folytatódott az északi szárny belső átalakításával. Ekkor az északi szárnyhoz keleten refektóriumot csatoltak és megkezdték a keleti szárny kiépítését. Ez utóbbiak a 18. századi építkezésnek estek áldozatul. A kolostorépület kvadrum körüli kiépítése, az egységes belső alaprajz kialakítása, továbbá a torony befejezése már a 18. század műve.

A középkori kolostorépület feltárása egy érdekes épülettípus újabb emlékével gazdagította a magyar építészettörténetet. Jelentősége, hogy álló, emeletes középkori koldulórendi kolostor alig maradt hazánkban (a Szegedin kívül egyedül a vasvári domonkos rendi kolostor ismert).

A JEGYZETEKBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK

Bálint 1966. = *Bálint Sándor:* A Szeged-alsóvárosi templom. Bp., 1966.

Bálint 1983. = *Bálint Sándor:* Szeged – Alsóváros. Templom és társadalom. Bp., 1983.

Cs. Sebestyén 1938. = *Cs. Sebestyén Károly:* Szeged középkori templomai. Építéstörténeti tanulmány. Szeged, 1938.

Cs. Sebestyén 1943/a. = *Cs. Sebestyén Károly:* Előzetes beszámoló a Szeged-alsóvárosi Havi Boldogasszony templomban végzett régészeti ásatásról. Somogyi Könyvtár ltsz.: 121/1943.

Cs. Sebestyén 1943/b. = Tatárjáráskorabeli templom nyomaira bukkantak az alsóvárosi régészeti ásatásoknál. Szegedi Új Nemzedék, 1943. február 14-i, vasárnapi száma. 5.

Lukács 1989. = *Lukács Zsuzsa:* Az alsóvárosi templom és kolostor kutatása (1984-1988). Szeged, a Tanács Közlönyének várospolitikai melléklete. 1989. 2. szám. 38-40.

Lukács – Szónoky – Hadnagy = *Lukács Zsuzsa – Szónoky Miklós – Hadnagy Árpád:* A Szeged-alsóvárosi

ferences kolostor kőfaragványairól. in: Horler Miklós hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Bp., 1993. (szerk. Lővei Pál) Művészettörténet – Műemlékvédelem IV. 155-172.
Máté = *Máté Zsolt:* Szeged XVI. századi helyrajza. Tanulmányok Csongrád megye történetéből. XIV. Kiadja a Csongrád megyei Levéltár. Szeged, 1989. 5-75.
MOB Irattár = Műemlékek Országos Bizottsága (MOB) Irattára az OMvH Könyvtárában
Nagy – Papp = *Nagy Zoltán – Papp Imre:* Szeged. Bp., 1960.
Ordinansz = *Ordinansz Konstantin:* A Libanus havasi alatt illatozó Titkos értelmű Rózsa, avagy Nemes Szabad Királyi Mező-Szeged Városnak Havi Boldog Asszony tiszteletére szenteltetett Királyi Templomában hajdani időktől-ólta ájtatos tiszteletben tartatott, és Segítő Boldog Asszonynak neveztetett Kegyelmes Képnek történeti lerajzolása ... Szeged, 1831.
Péter = *Péter László:* Szegedi ferencesek. Szeged, 1991. (A Somogyi-könyvtár kiadványai 33.)
Reizner = *Reizner János:* Szeged története. I-IV. Szeged, 1899-1900.
Romanini = *Romanini, Angiola Maria:* Die Architektur der ersten franziskanischen Niederlassungen. in: Franziskanische Kunst 404-411.
Szeged története 1. = Szeged története 1. A kezdetektől 1686-ig. (szerk. Kristó Gyula) Szeged, 1983.
Szeged története 2. = Szeged története 2. 1686-1849. (szerk. Farkas József) Szeged, 1985.
Szegedi A. K. = *Szegedi A. Kilit:* A Szeged-alsóvárosi templom és kolostor történelmi vázlata. Szeged, 1862.
Szilády – Szilágyi = *Szilády Áron – Szilágyi Sándor:* Okmánytár a hódoltság történetéhez Magyarországon. II. Pest, 1863.

JEGYZETEK

1. A templom külső helyreállítását megelőzően, 1984-1985-ben végeztük el a templom külső kutatását, 1987-ben pedig – miután a kolostort használó Szociális Otthon a kolostor nyugati szárnyát kiürítette – megkezdhettük a kolostor kutatását. A templomnál a falkutatás mellett régészeti feltárásra is sor került 1985-ben, amit Trogmayer Ottó vezetett, Csengel Péter régész 1990-ban kapcsolódott be a kolostor feltárási munkáiba, Ormándy János pedig a kvadrum ásatását vezette 1992-93-ban. Közreműködésükért ez alkalommal is szeretnék köszönetet mondani. 1991-től kezdve – miután a ferences rend visszakapta a kolostort, s megkezdte helyreállítását – a kutatás leletmentésszerűen alkalmazkodott a felújítást végző kivitelezők feladataihoz. Ennek következtében, annak ellenére, hogy rendszeres megfigyelést és dokumentálást végeztünk, bizonyos – tudományos szempontokat érintő – részletek tisztázására nem nyílt módunk.
2. *Karácsonyi* I. 326; Szeged története 1. 486. (Kulcsár Péter – Horváth Ferenc)
3. *Karácsonyi* I. 61-65.
4. *Karácsonyi* I. 73-76, 272, 353, II. 161; *Cs. Sebestyén* 1938. 93; Szeged története 1. 486. (Kulcsár Péter – Horváth Ferenc); *Máté* 16.
5. *Karácsonyi* I. 73-76, 272, 353-358, II. 161-162.
6. *Reizner* IV. 56; *Bálint* 1983. 54; Szeged története 1. 486. (Kulcsár Péter – Horváth Ferenc); *Lukács* 1989. 38; *Máté* 18; Újabban *Péter* 20-22. megkérdőjelezte (Mikor épült az alsóvárosi rendház?).
7. *Bálint* 1983. 59, 185, szerint a Telek József-féle Cosmographia (1760) 1944 óta lappang. Ezt használta fel *Jerney János:* Szeged városában lévő esztendő-számi régi felírásnak magyarázata. Szeged, 1829. 17; és *Ordinansz* 19; melyből e hagyományt sokan átvették így pl. *Szegedi A. K.* 7-9; *Karácsonyi* II. 161; stb. Cáfolja *Cs. Sebestyén* 1938. 121-123.
8. *Cs. Sebestyén* 1938. 86-90. Már *Reizner* III. 10. feltételezte, hogy Alsóvárosnak a Szent Péter, vagy a Szent Erzsébet templom lehetett a plébániatemploma.
9. Szeged története 1. 300. (Kürti Béla – Szegfű László – Horváth Ferenc)
10. *Reizner* IV. 54; *Cs. Sebestyén* 1938. 87-90.
11. HO V. 388.: Szilágyi László kőházáról tesz említést „ante ecclesiam beati petrj"
12. *Cs. Sebestyén* 1938. 104; *Cs. Sebestyén* 1943/a. 3-4; *Cs. Sebestyén* 1943/b.; *Bálint* 1983. 16.
13. A Tisza túlpartján pedig Savoyai serege; az egyes oszlopok a tábornokok nevével. *Eperjessy Kálmán:* Szeged legrégibb látképe. Föld és Ember 1928. 1-3. A publikált rajz az eredeti tollrajzról Somos István grafikus által készített másolat.
14. *Reizner* I. 109.
15. *Karácsonyi* II. 167.
16. *Reizner* IV. 190-191.
17. *Reizner* I. 365; *Bálint* 1983. 35-37.
18. *Szilády – Szilágyi* 324.

19. *Szilády – Szilágyi* 325.
20. *Szilády – Szilágyi* 304, 306, 311.
21. *Reizner* I. 118; *Cs. Sebestyén* 1938. 116; *Bálint* 1966. 17; *Bálint* 1983. 21; *Levárdy Ferenc:* Szeged. Alsóvárosi templom. Bp., 1983.[2] 8. (Tájak Korok Múzeumok Kiskönyvtára 44.)
22. *Kelemen Lajos:* A kolozsvári Farkas-utcai református templom. Pásztortűz. 1926. 271-275; *Entz Géza:* A Farkas-utcai templom. Kolozsvár, 1948. (Klny. a Református Szemle 1948. 14-18. számából) 10, 16-17, 44-45, *Kelemen Lajos:* Művészettörténeti tanulmányok. II. Bukarest, 1982. 47. (A Farkas utcai református templom.)
23. *Szilády – Szilágyi* 311, 313-315, 318-320, 326, 334, 337.
24. *Karácsonyi* II. 167. Forrását nem adja meg; *Péter* 39. (Az alsóvárosi ferences házfőnökök kritikai névsora.) *Bálint* 1983. 58. 1690-es átalakításról tesz említést, és Nagy János guardián nevéhez kapcsolja az építkezést. Forrását ő sem jelöli meg. A törökök által kiadott oklevelet nem ismerjük.
25. *Reizner* I. 166, 171-75.
26. MOB Irattár: 33/1923. A két ábrázolás egy kartonra készült, szignálatlan. Az OMvH Tervtára őrzi. Ltsz.: 54501. Papír, színezett tusrajz, 340 x 780 mm.
27. *Szegedi A. K.* 52; *Reizner* III. 15; *Bálint* 1966. 28.
28. *Cs. Sebestyén* 1938. 117-118.
29. A rajz elkészítésének körülményeivel talán kapcsolatba hozható az obszervánsok 1515. évi budai közgyűlésén hozott azon határozat, mely „az épületeknél is eltiltja a fölösleges, díszes alkotásokat. Megbíztak négy atyát, hogy menjenek oda, ahol építkezni akarnak, jelöljék ki és írják le az épület alakját; a leírás másolatát ott kell hagyni a guardiannál, az eredetit a közgyűlésen bemutatni. A guardian hivatalát veszti, ha nem tartja meg a közgyűlés határozatát". *Karácsonyi* I. 373.
30. A keleti szárny rendezetlensége és a boltozott folyosóhoz való viszonya kapcsán egy hipotézist vetettem fel 1988-ban, amit az 1991-92-ben végzett földmunkák során tett megfigyelések nem igazoltak. 1988-as feltételezésem (*Lukács* 1989. 40.) kiindulópontjául az 1713-as rajzon kívül két, a kutatás során tett megfigyelés szolgált: egyrészt az, hogy a középkori torony, melynek falazóanyagában román kori faragványokat találtunk, a templom felszentelése után épült, másrészt az, hogy a nyugati kolostorszárny keleti homlokzata előtti Fachwerk-szerkezetű folyosó a középkori főfalhoz viszonyítva másodlagos, tehát valószínűleg a Havi Boldogasszony templom felszentelése – 1503 – után épült, azért, hogy a szerzetesi kórust a szerzetesek megközelíthessék. 1988-ban úgy véltem, hogy az északi szárny boltozott folyosójának értelmetlen megszakadása keleten egy lebontott épületre, nevezetesen a Szent Péter templomra utal; ez a folyosó tette lehetővé, hogy abba a kolostor mindkét szárnyából eljuthassanak. Mai ismereteink szerint ebből mindössze annyi igaz, hogy a toronyépítés és a Szent Péter templom lebontása egyidőben – 1503-1543 között – történhetett.
31. Közli: *Bálint* 1966. 30. A metszet tanúsága szerint a 18. század végére elkészült a torony és annak a sisakja is, mely utóbbit a szakirodalom hosszú idő óta tévesen 1827-re datálta, vö. *Reizner* III. 16; *Cs. Sebestyén* 1938. 118-119; *Bálint* 1966. 28.
32. MOB Irattár: 33/1923. Rajzait, műszaki leírásával együtt 1884. május 9-én, idős korára való tekintettel, s hogy biztos helyen legyenek, a kolostor archívumának ajándékozta, innen kerültek a MOB Irattárába, illetve az OMvH Tervtárába. A déli homlokzatról és alaprajzról készült felmérésének *(5. kép)* (papír, fekete tus, akvarell, ceruza, 530 x 312 mm) ltsz-a: 6638. Részletrajzainak *(6. kép)* ltsz-a 6642. (papír, fekete tus, akvarell, ceruza, 400 x 670 mm). Itt nem közölt, nagyméretű déli homlokzatán az ablakok jobban kivehetők; ltsz.: 54502, (papír, fekete tus, ceruza, 475x510 mm). Másik itt nem közölt alaprajza: ltsz.: 6643 (papír, fekete tus, akvarell, 565x400 mm).
33. Rajzait az OMvH Tervtára őrzi. Idekerülésükről nem maradt fenn dokumentum; feltételezhető, hogy 1900-ban, amikor Steindl 71 rajzot küldött a MOB-nak, közöttük voltak a szegediek is. A kísérőlevelet (MOB Irattár: 69/1900.) kiselejtezték. A rajzok 1880-ban szerepeltek a hazai műemlékek rajzaiból készült első kiállításon. *Schulek Frigyes:* A hazai műemlékek első nyilvános kiállításáról. Sz XIV (1880) 239; *Kovács János:* Szegedi emlékek. Szeged, 1895. 101. Steindl terveinek ismeretében jegyzi meg, hogy „pénz nincsen hozzá". Steindl Imre 1876-os rajzainak adatai:
Alaprajz felmérése. Karton, papír, fekete és barna tus, 660 x 470 mm. Ltsz.: 6621. *(7. kép)*
Nyugati homlokzat felmérése. Karton, papír, fekete és barna tus, 520 x 435 mm. Ltsz.: 6616. *(8. kép)*
Déli homlokzat felmérése. Karton, papír, fekete és barna tus, 408 x 700 mm. Ltsz.: 6624. *(9. kép)*
Hosszmetszet északi irányból, felmérés. Karton, papír, fekete és barna tus, 497 x 730 mm. Ltsz: 6623. *(10. kép)*
Hosszmetszet déli irányból, felmérés. Karton, papír, fekete és barna tus, 476 x 425 mm. Ltsz.: 6615. *(11. kép)*
Keresztmetszet a szentélyen és a tornyon át, felmérés. Papír, fekete és barna tus, 460 x 290 mm.

Ltsz.: 6622. *(12. kép)*
Keresztmetszet a hosszhajón át, felmérés. Karton, papír, fekete és barna tus, 470 x 660 mm. Ltsz.: 6619. *(13. kép)*
„Restaurált" alaprajz, terv. Karton, papír, fekete tus, akvarell, 725 x 490 mm. Ltsz.: 6620. *(14. kép)*
I. terv a nyugati homlokzat restaurálásához. Karton, papír, fekete és barna tus, 510 x 430 mm. Ltsz. 6618. *(16. kép)*
II. terv a nyugati homlokzat restaurálásához. Karton, papír, fekete és barna tus, 515 x 420 mm. Ltsz.: 6617. *(17. kép)*
A déli homlokzat restaurálásának terve. Karton, papír, fekete és barna tus, 500 x 730 mm. Ltsz.: 6625. *(15. kép)*

34. A rajzról készült 3 részletfelvétel az OMvH Tervtárában található. (ltsz.: 54.503, 54.504, 54.505.) Az eredetire hivatkozik *Cs. Sebestyén* 1938. 111; *Nagy – Papp* 271. (78. jegyzet) Az 57. lapon átveszi *Cs. Sebestyén* 1938. 110. található rekonstrukcióját.
35. Az ekkor végzett munkákról a MOB utólag értesült. MOB Irattár: 152/1901. *Reizner* III. 412. az ablakok mérműveiben a „díszesebb üvegfestészet nyomait" is látta; megemlékezik pusztulásukról: „Az ablakok áttört műveit a legközelebbi időkben ahelyett hogy stylszerűleg restaurálták volna, a régi üvegfestészeti maradványokkal együtt elpusztították".
36. 1900 után a következők történtek: kijavították a templom tetőzetét és oldalfalait, 1904-ben új orgona épült, 1908-ban az augusztus vihar által benyomott ablakok helyére újak készültek. 1912-ig befejeződött a rendház tetőzetének javítása és a vízvezeték bevezetése. MOB Irattár: 673/1912; az 1908-ban megsérült toronysisak javítása 1923-ban fejeződött be (MOB Irattár: 673/1912, 49/1913, 223/1922, 276/1922, 292/1923.).
37. 1927-ben a templom külsejének újravakolása történt meg, 1928-tól kezdődött a templom belső restaurálása (MOB Irattár: 556/1928.), 1943-ban fejeződött be a sekrestye felújítása (MOB Irattár: 11/1943.). *Cs Sebestyén* 1943/b. a Szegedi Új Nemzedék 1943. február 14-i, vasárnapi számában ismertette a sekrestyében végzett ásatása eredményeit. Ekkor került elő az első két román kori faragvány, mely feltehetően a lebontott Szent Péter templomból származik. Ezekről: *Entz Géza:* Kőtár. Szeged, Móra Ferenc Múzeum. (szerk. Bálint Alajos) Szeged, [1965] 14-15, fényképük: uo. 15, 17.
38. Nem történt meg a déli homlokzat hajóablakainál a könyöklőemelések kibontása, mivel ez a templombelsőt is érintette volna.
39. *Cs. Sebestyén* 1938. 108. a szentély esetében szintén erre gondolt.
40. Középkori téglaméretek a templom nyugati homlokzatán: 27,8-33,7 x 15,9–16,9 x 6,1–8 cm közöttiek. A hajó déli homlokzatának középkori téglaméretei: 28,9-31,8 x 15–16,1 x 6,6–7,8 cm közöttiek. A szentélyen mért középkori téglaméretek: 30,5–35,9 x 16–18,2 x 6–8,8 cm közöttiek. A torony középkori részének téglaméretei: 32–34 x 18 x 6–8 cm közöttiek.
41. Vö. a feltárt déli kapuval. *(25-26. kép)* Minthogy a felmérő az ötödik – falsíkból kiugró – lépcsőjét az előcsarnoktól nem láthatta, feltételeznünk kell, hogy ez ahhoz volt hasonló. 1992-ben, a hajó lábazatának kivitelezési munkái közben, a barokk nyugati kapu déli oldalán, járószint alatt szintén megtaláltuk a középkori bélletet. A nyílás szélessége a kiugró külső síkban 167 cm volt. A középkori járószintet a barokk küszöbkő alatt, annak felső síkjától 82 cm-re találtuk meg.
42. Az ásatás során az 1713-as rajzról ismert szélfogó előcsarnok alapfalai is előkerültek.
43. Ezt az ablakot 1945-ben falazták be. Néhai Dr. Hamvas István alsóvárosi plébános szíves szóbeli közlése szerint a második világháború alatt a templom tetőterében bomba robbant, ami szerencsére más kárt nem okozott, csak az ablaküvegeket vitte ki a légnyomás. Az ablak befalazására – továbbá a déli kaputól nyugatra és keletre lévő, és a szentély délkeleti és keleti ablakának befalazására – „üveghiány miatt" került sor. MOB Irattár: 23/1946. Várnai Dezső jelentése.
44. P. Schneider Vencel egykori házfőnök Dr. Hamvas Istvánnak 1984. nyarán küldött leveléből megtudtuk, hogy a befalazott ablakok 1934-ben már előkerültek; ez nem jutott Cs. Sebestyén Károly tudomására.
45. Önmagában ez a tény kizárja a Steindl-féle tervet, hiszen ő azonos méretű ablakokat tervezett; az viszont nagyon valószínű, hogy ha tudott volna a befalazott nyílásokról, akkor az eredeti méretek alapján készítette volna terveit. (vö. a *16-17.* és *23. képet*)
46. Elképzelhető azonban az is, hogy a hajó déli homlokzatának ablakaihoz hasonlóan itt is a Maros menti kőfaragóműhelyből ideszállított kőfaragványok méretéhez igazodva akarták meghatározni az ablakok pontos méretét. Erről: *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 155-156.
47. A falazóanyag vizsgálata azt bizonyította, hogy ekkor a hajó ablakainak méretein is változtattak.
48. A déli homlokzaton csak a déli kapu támpillérközében dolgozhattunk párkánymagasságig, az állványozás költségei miatt.
49. Ez utóbbiak talán valaminek az eltakarását szolgálták. Fiálé?

50. Vö. a 32. jegyzettel.
51. Ez utóbbit az Alsóvárosi Plébánián őrzik; közli: *Bálint* 1966. 36.
52. Erre már *Cs. Sebestyén* 1938. 111. felfigyelt.
53. Téglaméretek: nyugati ablakok befalazása: 30,4–33,6 x 15,4–18 x 5,9–7,9 cm között; déli hajóablak könyöklők első magasítása: 31,5 x 33,4 x 16–18 x 6,8–7,4 cm között; déli hajóablak könyöklők felső magasítása: 28,7–29,5 x 15,2–16,5 x 6,8–7,4 cm között.
54. 1991-ben a déli homlokzat nyugati hajóablakának alsó befalazását megbontva nem találtunk kávára, vagy könyöklőre utaló nyomot az ablaknyílásban. Úgy véljük, az ablakok magasságának pontos méretét az osztók és mérművek elhelyezésekor, azokhoz igazodva, az építkezés utolsó fázisában határozták meg, téglából kialakítva a rézselt könyöklőket, melyeket vakoltak és meszeltek. Az egyetlen mérműtöredéken (erről: *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 156-157, a felmérési rajzot is közölve) is festésnyomokat találtunk.
55. Csak a külső falsíkot falazták ki rendesen, a falmag téglatörmelékkel, tört téglával, sárral volt kitöltve. Sajnos a kibontás során itt keresett mérműtöredékek nem kerültek elő. Az osztók és mérművek kőből készültek. A kőanyagról: *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 156-157, 166-167.
56. Ezt csupán egy ablaknál, a nyugat felől számított másodiknál volt alkalmunk belülről megfigyelni. A mérművek elpusztításáról *Reizner* III. 412., aki könyvében még leírta azokat, lábjegyzetben, mint szemtanú adott hírt pusztulásokról.
57. Csupán a szentély nyugati, keskenyebb ablaka kétosztású.
58. A támpillérek a középkori falnak nekiépültek; 2 méter magasság felett helyenként utólag bekötötték őket.
59. Az itt elhelyezett Mátyás-emlék, az új támpillérek, valamint a belül lévő Kontuly-freskó miatt.
60. A kapuépítmény felső részét legkésőbb 1931-ben – a Mátyás-emlék elhelyezésekor – visszabontották. A díszítmények csak a Mátyás-emlék takarta felületen lehettek, a fölötte lévő falszakaszon semmit nem találtunk. Az évszámos kőtábla a falhoz viszonyítva másodlagosan került elhelyezésre, a felszentelés alkalmával. Az északi homlokzat 1503-as évszámú táblája – amit szintén emberfej díszít – a délihez hasonlóan másodlagosan lett elhelyezve. Az emberfej 1992-ben – a homlokzat újravakolása alkalmával – került elő.
61. A bontásokat sárgával jelölte. *Cs. Sebestyén* 1938. 100. alaprajza szerint újkori a déli bejárat előépítménye. A befalazott nyílást Cs. Sebestyén Károly is látta, *Cs. Sebestyén* 1938. 118.
62. Két réteg, kb. 1 cm vastag vakolatréteg maradt meg rajta, mindkettő fehér meszeléssel. Az öt lépcsővel szűkülő béllet csak a nyugati oldalon maradt meg épen, a keleti legbelső lépcsőjét elpusztították. A bejárat felső lezárása, amit az ívindítások alapján Gál Tibor építész 1985-ben szerkesztett ki, enyhén csúcsíves volt. A déli bejárat bemutatását H. Vladár Ágnes és Fülöpp Róbert tervezte (OMvH).
63. *Cs. Sebestyén* 1938. 101.
64. MOB Irattár: 33/1923.
65. A XXV. Jegyzőkönyv az OMF könyvtárából 1957 és 1970 között eltűnt; OMvH Tervtár, Szabó Erzsébet cédulája a Jegyzőkönyv 125-133. lapjáról.
66. L. a 65. jegyzetet, 133-137.
67. *Cs. Sebestyén*, 1938. 106-107.
68. A párkány alatt 2,40 méterrel először egy 1,75 méter széles, kőkerettel tervezett ablakot kezdtek építeni. Szándékukat később megváltoztatva, a párkánytól 1,30 méterre lefelé egy ugyancsak kőkeretesnek tervezett, de az előzőnél szélesebb (2,25 méter) ablak építésébe kezdtek. Ezeknél a kávák síkja merőlegesen futott be a szentély falába.
69. Hódy Imre 1863-as epitáfiuma azt bizonyítja, hogy a szentély nyugatról számított második támpillérközében a könyöklő megemelése az epitáfium elhelyezés előtt megtörtént, ez ugyanis már a felfalazásra került.
70. Cs. Sebestyén Károlynak az építéstörténettel kapcsolatos elképzeléseit l. *Cs. Sebestyén* 1938. 99-103; *Cs. Sebestyén* 1943/a. 3-4; *Cs. Sebestyén* 1943/b.
71. A fészkekben építkezésre utaló nyomot nem lehetett megfigyelni.
72. Vö. *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 156.
73. *Ordinansz* 67-68.: Az „új Evangéliumnak hívatlan hírdetői" a templom cintermét elfoglalták, „de ezzel meg nem elégedvén, minket a templom derék részéből (navi Ecclesiae) kiszorítottak, minékünk egyedül a Sanctuarium hagyatván meg; a mellyből óldal ajtó nyittatván – melly utóbb berakattatván, mái napig is meglátszik – ..." i. m. 70. Nyílvános, a török előtt zajló vallási vita után a barátok 1545-ben visszakapták a templom hajóját. *Bálint* 1983. 137-146, közli a Dugonics András által 1794-ben, Gárdonyi Géza által 1897-ben és Mikszáth Kálmán által 1914-ben megörökített történetet.
74. A kolostor kőfaragványairól: *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 157-158.
75. Téglaméreteket l. a 40. jegyzetben.

76. Ezeket statikai okok miatt kibontani nem lehetett.
77. *Cs. Sebestyén* 1943/a. 1-2; *Cs. Sebestyén* 1943/b., a 13. századi zárókő és faloszlopfejezet jelenleg a kolostor déli szárnyának földszintjén van elhelyezve. Vö. a 37. jegyzettel.
78. *Cs. Sebestyén* 1938. 100, 111, a szentélyt és a tornyot egy építési periódusnak tartotta.
79. Hasonló eset történt a visegrádi obszerváns kolostorban 1515-ben: „azzal a kéréssel fordultak ... az esztergomi érseki helytartóhoz, Nyáry Demeterhez, engedje meg, hogy a kolostoruk közelében álló régi, romladozó kápolnát elbonthassák, s annak köveiből egyházuk mellé tornyot építhessenek ... A helytartó az elbontást engedélyezte, de kikötötte, hogy a kápolna helyén keresztet állítsanak fel, s minden évben egyszer körmenetben odamenjenek imádkozni " *Karácsonyi* II. 212.
80. A befalazott középkori nyílást Cs. Sebestyén is láthatta, mert a katolikusok által 1541-ben nyitott bejáratot itt vélte megtalálni. *Cs. Sebestyén* 1938. 116.
81. L. a 65. jegyzetet, 125-133.
82. A könyöklő felett 4-4 sor téglán utólagos élszedés figyelhető meg.
83. Steindl metszete és a *Cs. Sebestyén* 1938. 105. lapon közölt fénykép alapján
84. Vö. a 31. jegyzettel.
85. A külső feltárást 1985-ben, a belsőt 1992-ben végeztük.
86. *Cs. Sebestyén* 1943/a. 1-2; *Cs. Sebestyén* 1943/b.
87. Az akkori kőműves, Újvári József feljegyzése a befalazott északi fülkében 1942. IX. 11-én kelt; Cs. Sebestyén a befalazás miatt nem láthatta e fülkéket.
88. Ennek befalazását statikai okokból, a boltozatig felfutó repedés miatt nem mertük kibontani.
89. „A sekrestye északi falában lévő fülkében már korábban felfedezett, a téglafalba befalazott középkori oszlopfőt ... kellő óvatossággal kifejtettük a falból ..." *Cs. Sebestyén* 1943/a. 1. és 1943. II. 8-i felmérése uo.
90. A toronyaljban kutatást nem végeztünk.
91. *Cs. Sebestyén* 1943/a. ásatási felmérésén még nem jelöli. Szép barokk ajtólapját a kolostor más részéből helyezték ide.
92. OMvH Tervtár, Lux-hagyaték, ltsz.: 3013-3014
93. OMvH Tervtár, Lux-hagyaték, ltsz.: 542
94. MOB Irattár, 1943/732. P. Schneider Vencel házfőnök levele
95. *Bálint* 1966. 36. és 21. kép; továbbá OMvH Tervtár, 1984. évi kutatási dokumentáció (Lukács Zsuzsa), 37-39. tábla, archív felvételek az 1942-es állapotokról.
96. Mindenütt, ahol megvizsgáltuk, a legalsó réteg ez volt.
97. Ezt a módszert korábban a torony keleti bejáratánál már megfigyeltük.
98. A kisebb ablakok egymástól 298–310 cm-re vannak, a nagyobb ablakok egymástól 275–305 cm-re.
99. A válaszfalak fallenyomatainak szélessége 20-30 cm közötti. A cellák szélessége 290–298 cm volt.
100. Korábban nem tudtunk hozzáférni.
101. Erről bővebben: *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 155-156, 167, és uo. 1-2. ábra
102. Vö. a 6. jegyzettel
103. Egész minimális különbségek vannak a profilban.
104. Ezt későbbi feltárások igazolták.
105. A nyugati homlokzat 1713-as bejárata helyén északon két ajtónyílást találtunk. Az északi kávájáát mindkét oldalon elpusztították, így eredeti kiképzését nem ismerjük. Az ettől délebbre lévőben, melynek északi oldala megmaradt, kőkeret fészkét találtuk meg. A kőkeret töredékeit – amennyiben maradt belőlük valami – eddig nem sikerült azonosítanunk.
106. *Craemer, Ulrich:* Das Hospital als Bautyp des Mittelalters. Köln, 1963. 48.: "Die Aufteilung in Einzelkojen war die Vorstufe zur Bildung des spätmittelalterlichen Hospitaltyps mit Mittelkorridor, dessen Gegenstück im Klosterbau der Dormenttyp ist." Erről az új ispotálytípusról a következőket írja: „der gekennzeichnet ist durch einen mehrgeschossigen Bau mit gewölbter Halle im Erdgeschoß und Einzelzellen mit Mittelkorridor in den oberen Geschossen, die, wie der Erdgeschoßsaal, Verbindung zur Kapelle oder Kirche hatten. Eine analoge Entwicklung zum Grundrißtyp mit Mittelkorridor ist im Klosterbau in der Wandlung vom Dormitorium zum Dorment bei den Bettelordensklöstern zu beobachten." Uo.: 70.
107. *Romanini* 407.
108. Erről: *Lukács – Szónoky – Hadnagy* 159-160.
109. *Romanini* 408.: „Das neueste Element im Vergleich zur klösterlichen Tradition ist das Verschwinden des Kreuzganges und der auf den Kreuzgang zentrierten geschlossenen Anlage des Konvents."
110. Egy kerengő körüli kolostoregyüttes gondolata csak a második középkori építési periódusban

merült fel, az északi kolostorszárny és a Havi Boldogasszony templom hajójának egyidejű megkezdésekor.

111. Ezt 1713-ig elbontották, az alaprajz már nem jelöli.

112. A tetőtérben nem végeztünk kutatást.

A tanulmány rajzait Koppány Tiborné (33. kép) és Csengel Péter (32. kép) készítette.

Vorläufiger Bericht über die Erforschung des Franziskanerklosters in Szeged-Alsóváros (Unterstadt)

Zsuzsa Lukács

Die Ansiedlung des Observantenzweiges der Franziskaner in Szeged steht mit der Krise des Franziskanerordens und dessen Erneuerung im 15. Jh. im Zusammenhang. Der päpstliche Legat Giuliano Cesarini hat 1444 den zu der bosnischen Ordensprovinz gehörenden Observanten die Niederlassung gestattet und ihnen das Kloster der Konventualen in Palánk übergeben. Weil aber inzwischen auch die Konventualen den Weg zu Reformen eingeschlagen haben, durften sie in Szeged bleiben, und deshalb ließen sich die Observanten in der Unterstadt nieder.

Das Kloster in der Unterstadt wird erstmals in einer Urkunde des Königs Matthias aus dem Jahre 1459 erwähnt, in der der Herrscher den Wochenmarkt am Mittwoch und die Errichtung von vier Schlächtereien: „ante Claustrum beate Marie virginis..." zuläßt. Nach der bisherigen Feststellung der Fachliteratur muß also zu dieser Zeit ein Teil des Klosters schon bestanden haben.

Die zwei sekundär angelegten Steintafeln an der Nord- und Südseite des Kirchenschiffes haben die nächste architekturgeschichtliche Angabe, die Jahrezahl 1503 aufbewahrt, die auf die Einweihung der Kirche zur Maria Schnee verweist.

Die 44 Jahre zwischen 1459 und 1503 waren eine viel zu lange Zeit für ein Bettelordenskloster, ohne Kirche tätig zu sein. Die erste Stadtansicht aus dem Jahre 1698 stellt das Kloster der Franziskaner mit der Aufschrift „St. Peter" dar. Daher ist zu vermuten, daß die Observanten bei ihrem Einzug in die Unterstadt die dort stehende alte Kirche erhielten, in deren Nähe sie ihr Kloster errichteten und erst nach dessen Fertigstellung mit dem Bau der Kirche Maria Schnee begannen.

In der Fastnacht 1543 geriet Szeged in die Hände der Türken. Die Priester der Kirchen flüchteten, nur die unterstädtischen Franziskaner blieben in der Stadt. Von der Bautätigkeit zur Zeit der Türkenherrschaft zeugen die türkischen Genehmigungen, die im Archiv der Franziskaner aufbewahrt sind. Ein charakteristisches Beispiel dafür ist die Anordnung des Sultans Ibrahim I. an den Szegeder Sandschakbeg aus dem Jahre 1645, in der er vorschreibt: „Geht dem nach, ob die genannte Kirche vor der Eroberung gebaut worden ist, ob sie benutzt wird, und ob die Verbesserung der von den Mönchen bewohnten Zellen notwendig ist. Wenn ihr es so findet, und falls sie nichts *weder in der Höhe noch im Umfang größer bauen*, dürfen sie die Verbesserung durchführen." Unter ähnlichen Bedingungen wurden die Ausbesserung des Kirchendaches (1624), die Schilfabdeckung des Klosters (1639/40), usw. genehmigt.

Laut der Überlieferung gab die Glocke der Kirche in der Unterstadt am 24. April 1686 um 3 Uhr in der Nacht den zur Rückeroberung der Stadt aufmarschierten Truppen das Zeichen, wann sie die Türken angreifen sollen. Am 23. Oktober eroberten sie die Stadt.

Ein Vierteljahrhundert später entstand ein Grundriß sowie eine Fernansicht, die das Kloster aus nordwestlicher Richtung darstellt. Die Autoren des 19. Jh. vertraten noch die Ansicht, daß es dabei um ein „echt türkisches Bild" des Klosters ginge. Neuerdings ist man aber der Meinung, daß darauf der schon begonnene Barockbau dargestellt wird.

Die Forschungen der letzten Jahre bestätigten, daß die Zeichnung den Zustand zwischen der Türkenherrschaft und der großen Barockumwandlung festhält. Das bedeutet zugleich, in Anbetracht der obengenannten türkischen Bauvorschriften, daß sie das Bild des Klosters aus der Zeit vor 1543 wiedergibt.

Vom Gesichtspunkt der Forschung aus gesehen sind folgende Details der Vermessung aus dem Jahre 1713 wichtig: Hinter der Windfangvorhalle, die vor dem Westeingang der Kirche steht und deren Grundmauern freigelegt wurden, ist darauf ein Leibungsportal vermerkt. Nördlich der Kirche, zwischen dem Chor und dem Kapitelsaal, war der Turm noch nicht in seiner ganzen Höhe errichtet; seine Mauern reichten nur bis zur Höhe des Chores.

Laut dieser Vermessung ist das Klostergebäude einstöckig und flankiert im Norden und Süden den Innenhof. Nur an der Ostseite sind ungeordnete Nebengebäude zu sehen.

Die Zellen der Mönche befanden sich im Westflügel des Klosters. Der Grundriß zeigt ein Zellensystem mit Mittelgang, der Gang wurde von Süden her durch Fenster beleuchtet.

Das charakteristische Merkmal des Nordflügels, wo sich das Refektorium befindet, ist, daß alle seine Räume gewölbt waren. Ähnlich anspruchsvoll wurde auch der auf der Hofseite verlaufende Gang gebaut, der sich auch im Ostflügel fortsetzt, wo er aber - nach dem Treppenhaus - ohne jegliche Verbindung zu den auf der Ostseite befindlichen Wirtschaftsgebäuden endet. Auf dem Grundriß ist hier bloß ein Mauerstutzen zu sehen.

Vor dem Süd- und Ostflügel auf dem Hof läuft ein zweistöckiger Gang, dessen Erdgeschoß aus Ziegeln und dessen Stockwerk in Fachwerk-Konstruktion gebaut wurde. (Der Grundriß zeigt diesen Gang auch vor dem Westflügel.)

Zwischen 1713 und 1772 kam es zur Barockisierung des Klosters, als ein eingeschossiges, aus gewölbten, auf den um den viereckigen Klosterhof herumlaufenden, gewölbten Gang gehenden Räumen bestehendes, einheitliches Gebäude geschaffen wurde. Auch die beiden oberen Stockwerke des Turmes wurden erbaut.

Pál Molnár, der Oberingenieur der Stadt, hat 1862 Vermessungen über die Kirche gemacht. Aus diesen kennen wir die damals noch vorhandenen Bruchstücke der Fenstermaßwerke mit Fischblasenmuster. Auf seinen Zeichnungen fehlen, ebenso wie auf dem Grundriß aus dem Jahre 1713, die Strebepfeiler neben dem Südtor.

Imre Steindl hat 1876 großangelegte Pläne für den Umbau der Kirche gefertigt, deren Verwirklichung aber die Szegeder Überschwemmung 1879 verhinderte.

1900 wurden neben dem Südtor zwei Strebepfeiler errichtet, der Eingang zur Gruft unter dem Chor, der aus den Zeichnungen bekannt ist, wurde abgerissen und die noch erhaltenen Bruchstücke der Fenstermaßwerke wurden zerstört.

Die äußere Erforschung der Kirche führten wir 1984/85 durch. Ihre Ergebnisse wurden durch die am Ende der 80er Jahre (nach dem Abschluß dieses Manuskriptes) weitergeführten Beobachtungen ergänzt, und wir erachten es für notwendig, daß sie, in Anbetracht der Tatsache, daß die Erforschung der Kirche jetzt für eine längere Zeit beendet wurde, in dieser Studie zusammengefaßt werden.

An der westlichen Fassade der Kirche, nördlich und südlich des mittleren Fensters, legten wir je ein gotisches Fenster, die bereits 1713 zugemauert waren, frei. Sie wurden, als man die anderen Fenster mit Maßwerk versehen hat, zugemauert. Nie dienten sie als Öffnung.

Der mittelalterliche Torbau des westlichen Kircheneinganges, der während

der Errichtung des barocken Einganges über dem Gehniveau zerstört wurde, ragte ein wenig aus der Wandfläche heraus. Er war, wie das Südtor, aus Ziegelsteinen erbaut und mit einer Leibung ausgestattet. Für den oberen Abschluß des Baues fanden wir wegen des Abrisses der Wand, der gleichzeitig mit der Anbringung des barocken Steinrahmens vonstatten ging, keinerlei Anhaltspunkte.

Die Fenster des Schiffes an der südlichen Kirchenfassade waren im Mittelalter größer. Etwa um anderthalb Meter unter der heutigen Brustlehne entdeckten wir die verputzten, geweißten Brüstungen und die Ansätze der gotischen Fenstersprossen. Die Fenster, deren Maßwerke nur aus Zeichnungen bekannt sind, waren dreiteilig. Lediglich ein Maßwerkbruchstück (aus dem 1992 freigelegten barocken Statuenfriedhof) und drei Sprossenfragmente kamen zum Vorschein. Das Steinmaterial der Schnitzwerke stammt aus den Steingruben am rechten Ufer der Mieresch zwischen Háró (Haren, Harau) und Algyógy (Gergersdorf, Geoagiu). Sie wurden wahrscheinlich von den dort ansässigen Steinmetzen gefertigt und auf der Mieresch nach Szeged transportiert. (Im Laufe des Baues wurden die Fensteröffnungen im voraus ausgemauert, und die nach Szeged gelieferten Steinmetzarbeiten wurden erst später in diese Öffnungen gesetzt. Infolgedessen sind die Fensterbrüstungen um einen halben Meter höher geworden als ursprünglich gebaut.)

Das schon 1713 zugemauerte Südtor mit Ziegelleibung, das in eine aus der Wandfläche herausragende Toranlage eingefügt war, wurde gleichfalls entdeckt. Der obere Teil dieser Toranlage, zusammen mit dem spitzbogigen Scheitel des Portals mit fünfstufiger Leibung, wurde während der späteren Bautätigkeit zerstört. Durch die größere „leere" Fläche ohne Strebepfeiler erschien der Torbau noch betonter (siehe die Darstellungen aus dem 19. Jh.).

Dort, wo Schiff und Chor aufeinandertreffen, stellten wir fest, daß ihre Wände nicht im Verband gesetzt sind: zuerst wurde das Schiff gebaut, danach der Chor. Das Gewölbe des Schiffes wurde nicht nach dem ursprünglichen Plan gefertigt. Auf dem Dachboden kann man auch noch heute die für das geplante, jedoch nicht verwirklichte Gewölbe ausgebildeten Stellen sehen. Auch beim Chor kann man Planänderungen beobachten.

An den nordöstlichen Strebepfeiler des Chores wurden die zwei unteren, mittelalterlichen Geschosse des Turmes angebaut. Der am Strebepfeiler erhalten gebliebene, getünchte Putz bewies, daß die Kirche schon vor dem Beginn des Turmbaues benutzt worden war.

Während die Kirche, bis auf den Chorsockel und das sich durch das gesamte Gebäude hindurchziehende Hauptgesims, ausschließlich aus Ziegeln erbaut war, hat man bei den Wänden des Turmes und des Kapitelsaales neben einer großen Anzahl von Quadersteinen auch zahlreiche romanische Steinmetzarbeiten (darunter Rippenstücke, Pfeiler- und Säulenbasis, Schnitzwerke aus einem Leibungsportal, das mit Dreiviertelsäulen geschmückt war, Fensterstürze mit halbkreisförmigem Abschluß, deren äußere Fläche bogenförmig gemeißelt war, usw.) als Baumaterial verwendet. Diese Schnitzwerke beweisen, daß die Steine, die während des gotischen Baues verwendet wurden, aus einer mehrschiffigen, gewölbten, aus Quadersteinen erbauten, romanischen Kirche mit halbkreisförmigem Chorabschluß und mit Leibungsportal stammten. Im Laufe der Instandsetzung des in situ Chorsockels wurden 1992 zwei der Schnitzwerke verrückt. An der Innenseite des einen fanden wir ein Stabwerk, an der des anderen Stücke eines knospenverzierten Säulenkapitells. Der Chorsockel wurde also aus umgemeißelten romanischen Steinen gefertigt. Weil die Steine aus romanischer Zeit erst später, also erst nach dem Bau des Schiffes, verwendet wurden (der Sockel des Schiffes wurde

aus Ziegeln gefertigt), vermuten wir, daß mit dem Abreißen der romanischen St. Peters-Kirche während der Mauerung des Chorsockels begonnen wurde, also in einem Zeitpunkt, als die Franziskanermönche das Schiff bereits in Gebrauch genommen haben (1989 haben wir das noch auf die Zeit nach der Einweihung 1503 datiert), und daß ihr Abriß auch während des Aufbaues des Turmes und des Kapitelsaales fortgesetzt wurde. (Wir nehmen an, daß das Hauptgesims der Kirche, das wir nicht untersucht haben, ebenfalls aus den umgehauenen Steinen der St. Peters-Kirche gefertigt wurde.)

Früher, aufgrund der Darstellung aus dem Jahre 1713, haben wir daran gedacht, daß die St. Peters-Kirche an der Stelle des Ostflügels des Klosters stand. Die Beobachtungen bei den Wiederherstellungsarbeiten im Kloster und während der Neuausbildung des Klostergeländes bestätigten dies jedoch nicht. Trotzdem muß sie in der Nähe gestanden haben; nur so, als Ergebnis eines kontinuierlichen Abrisses, konnten ja die Trommeln des Leibungportals in einer Höhe von sechs Metern im Mauerwerk des Turmes nebeneinander geraten. Sie muß südlich der Kirche, in der Nähe der Altes-Hospital-Straße gestanden haben.

Der Turm und der Kapitelsaal wurden nach der Einweihung der Kirche, zu gleicher Zeit erbaut; ihre Wände sind im Verband gesetzt.

Die mittelalterlichen Turmfenster wurden umgestaltet. Im Erdgeschoß entdeckten wir die Überreste einer aus Ziegeln gemauerten, nachträglich abgekanteten, gotischen Spitzbogentür, die von Osten her in den Turm führte.

Der Vermessung der Kirche im Jahre 1713 nach öffnete sich der Eingang zum Kapitelsaal aus dem Erdgeschoß des Turmes. (Diese Öffnung wurde während der Herausbildung des Barockeinganges vernichtet.) Die zerstörten Maßwerke der Fenster des Kapitelsaales wurden am Anfang der 40er Jahre dieses Jahrhunderts aufgrund der Vermessungen Pál Molnárs von Kálmán Lux rekonstruiert. Der gotische Altar, dessen Fundament Károly Cs. Sebestyén 1943 freilegte, befand sich im Osten zwischen den Fenstern. An den beiden Seiten des Altars entdeckten wir gotische Mauernischen mit Segmentbogenabschluß. (Mauernischen gab es auch in der westlichen Strecke der Nord- und Südwand.) Die Rippen des Gewölbes im Kapitelsaal waren aus Formziegel. Sie bekamen in der ersten Periode eine warme zinnoberrote Farbe. Die Bogenfelder wurden nur getüncht.

Mit der Erforschung des Klostergebäudes begannen wir 1987/8 im Westflügel. Die planmäßige Freilegung wurde bis 1990 fortgesetzt, danach, uns dem von den Franziskanern mit großem Tempo begonnenen Bau angepaßt, der 1993 noch nicht beendet war, haben wir durch regelmäßige Beobachtungen und Fundrettungen nach der Dokumentierung und Erhaltung architektonisch und architekturgeschichtlich wichtiger Teile gestrebt. Die Publikation der späteren Freilegungen ist nicht die Aufgabe dieses Aufsatzes, auf die Zusammenhänge, die erst nach dem Abschluß des Manuskriptes abgeklärt wurden, wollen wir doch kurz hinweisen.

Die Freilegung des Westflügels bewies, daß die heisigen Hauptwände des einstöckigen Gebäudes, das wir bisher für ein barockes hielten, aus dem Mittelalter stammen. (Während des Umbaus im 18. Jh. wurden nur die inneren Trennungswände abgerissen.) Da sich das barocke Öffnungssystem zumeist nicht auf demselben Platz wie das mittelalterliche befand, ist die Fensterreiche der Westfassade, die wir aus der Vermessung von 1713 kennen, größtenteils - unversehrt oder beschädigt - erhalten geblieben. Nach der Erforschung der West- und Ostfassade stellten wir fest, daß die Fenster auf dem Stockwerk ein eigenes System bildeten: kleinere (40 cm hohe) und größere (70 cm hohe) Fenster wechselten sich regelmäßig ab. Die kleineren Fenster waren etwas höher gesetzt als die größeren. (Die

Fenster waren aus Ziegeln gemauert, ihre horizontalen Stürze und ihre Zargen wurden nachträglich abgekantet. Die nach innen breiter werdenden Öffnungen erhielten auf der Innenseite eine gewölbte Überbrückung.)

Auf dem Stockwerk des Westflügels fanden wir auch die Abdrücke der mittelalterlichen Trennungswände, die von einem Zellensystem mit Mittelgang zeugen. An der Hoffassade des Westflügels, in der Höhe zwischen dem Erdgeschoß und dem ersten Stock, weiterhin in der Höhe der kleineren Fenster im ersten Stock. Licht bekam der Mittelgang von Süden her durch ein großes gotisches Kreuzstockfenster mit aus einem gedrehten Sockel emporragendem Stäbchenrahmen, das wir zum Teil in situ fanden. Da wir diese Art von Fenstern nicht früher als auf die 80er Jahre des 15. Jh. datieren können, ist es uns nicht möglich, die Urkunde aus dem Jahre 1459 auf den Bau des Observantenklosters zu beziehen. Der Beleuchtung und Lüftung der einzelnen Zellen am Mittelgang dienten zwei Fenster, ein größeres und ein kleineres, das etwas höher gelegen war.

An der Südfassade des Erdgeschoßes im Westflügel legten wir die Überreste von einem und im südlichen Teil seiner Westfassade die von drei großen steingerahmten Fenstern frei. (Letztere sind auf der Zeichnung aus dem Jahre 1713 zu sehen.) Einige Stücke ihrer fehlenden Steinrahmen kamen aus sekundärer Lage zum Vorschein. Sie waren dem Rahmen des Südfensters des Mittelganges im ersten Stock ähnlich. Wir nehmen an, daß diese verzierten Fenster den ersten Kapitelsaal, der sich im südlichen Teil des Westflügels befand, beleuchtet und hervorgehoben haben.

An der Hoffassade des Westflügels, in der Höhe zwischen dem Erdgeschoß und dem ersten Stock, wieterhin in der Höhe der kleineren Fenster im ersten Stock kam eine im Verhältnis zu der Mauer sekundäre Reihe von Trägerversatzungen zum Vorschein, die die erwähnten Fenster zum größten Teil zerstörte. Diese Trägerversatzungen weisen darauf hin, daß der Fachwerkgang auch dem Westflügel entlanggeführt hat. (Sein Fundament ist auf der Zeichnung aus dem Jahre 1713 vermerkt). Die späteren Forschungen haben bestätigt, daß dieser Gang mit dem zum Teil ebenfalls mittelalterlichen Nordflügel gleichaltrig (jedoch jünger als der Westflügel) ist und zu dessen erster Periode gehört. Der Gang führte von Norden her vor dem Westflügel entlang; an der Nordseite der Kirche reichte er bis an den Mönchschor heran.

Die Geschichte des Kirchen- und Klosterbaues stellt sich zusammenfassend so dar: In der Nähe der aus dem 13. Jh. stammenden St. Peters-Hospitalkirche wurde bis um 1480 der Westflügel des Klosters errichtet. Danach begann man mit dem Bau der Kirche Maria Schnee, der bis zum 5. August 1503 beendet wurde. Nach 1503 fing man parallel zum Abriß der St. Peters-Kirche, mit dem schon während der Errichtung des Chores begonnen worden war, an, den Kapitelsaal und den Turm zu bauen. 1543 war lediglich das erste Stockwerk des Turmes fertig. Zwischen 1480 und 1543 entstanden der Nordflügel und der Fachwerkgang des Klosterhofes. Später, jedoch vor 1713, wurde der mittelalterliche Nordfügel innen umgebaut und ihm im Osten ein Refektorium angeschlossen. Der Ausbau des Klosters um das Quadrum, die Ausgestaltung des einheitlichen Innengrundrisses sowie die Vollendung des Turmes erfolgen schon im 18. Jh.

Die Erschließung des mittelalterlichen Klostergebäudes bereicherte die ungarische Architekturgeschichte um ein weiteres Denkmal eines interessanten Gebäudetyps. Ihre Bedeutung liegt darin, daß in Ungarn bis zu ihrem ersten Stock bestehende mittelalterliche Bettelordensklöster kaum erhalten geblieben sind. (Außer dem Szegeder ist nur das Vasvárer (Eisenburger) Dominikanerkloster bekannt.)

Abbildungen

1. Szeged im Jahre 1698.
2. Das Kloster von Nordwest her, 1713.
3. Grundrißzeichnung des Klosters, 1713.
4. Das Kloster am Ende des 18. Jh. Stich von János Fülöp Binder
5. Vermessung von Pál Molnár Südfassade und Grundrißzeichnung der Kirche, 1862.
6. Teilzeichnungen von Pál Molnár, 1862.
7. Vermessung von Imre Steindl, Grundrißzeichnung, 1876.
8. Vermessung von Imre Steindl, Westfassade, 1876.
9. Vermessung von Imre Steindl, Südfassade, 1876.
10. Vermessung von Imre Steindl, Längschnitt, 1876.
11. Vermessung von Imre Steindl, Längschnitt, 1876.
12. Vermessung von Imre Steindl, Durchschnitt über den Chor und den Turm, 1876.
13. Vermessung von Imre Steindl, Querschnitt durch das Langhaus, 1876.
14. "Restaurierte" Grundrißzeichnung von Imer Steindl, 1876.
15. Plan von Imre Steindl zur Restaurierung der Südfassade
16. I. Plan von Imre Steindl zur Restaurierung der Westfassade
17. II. Plan von Imre Steindl zur Restaurierung der Westfassade
18. Teil aus der Vermessung des "Verfassers des Mottobreifes", Ende des 19. Jh.
19. Teil aus der Vermessung des "Verfassers des Mottobreifes", Ende des 19. Jh.
20. Teil aus der Vermessung des "Verfassers des Mottobreifes", Ende des 19. Jh.
21. Das Kloster von Nordost her in den 1930-er Jahren
22. Die Westfassade der Kirche von dem Beginn der Forschung
23. Die Westfassade der Kirche nach der Mauerforschung
24. An der Südseite der Westfassade erschlossener Fensterabschluß
25. Das Südtor im Laufe der Forschung
26. Das Südtor, völlig freigelegt, 1993.
27. Aus einem romanischen und gotischen Tor stammende Steine unter den von den Strebepfeilers heruntergenommenen Steinmetzarbeiten
28. Romanische Quader in der Mauer des Turmes; neben der Eisentür die Umfassung des mittelalterlichen Einganges
29. Der Chor und der Turm nach der Mauerforschung
30. Fragmente aus einer romanischen Leibungstür eingebaut in die Turmmauer
31. Aus dem unteren Teil des Turmes freigelegter romanischen Fensterkämpfer
32. Der östliche Eingang des Turmes
33. Stein aus dem gotischen Chorsockel, auf der Innenseite romanisches Steinmetzwerk, ein Knospen-Blüten-Kämpfergesims
34. Die Ostfassade des Westflügels des Klosters im Laufe der Mauerforschung
35. Kleinformatiges gotisches Fenster vom Obergeschoß der Ostfassade des Klosters
36. Kleinformatiges gotisches Fenster vom Obergeschoß des Westflügels des Klosters in der Höhe des Barockgewölbes

Preliminary Report on the Survey of the Franciscan Monastery of Szeged-Alsóváros (Lower Town)

Zsuzsa Lukács

The settlement of the Observant branch of the Franciscan Order in Szeged is connected to the Franciscan Order's crisis and subsequent renewal in the 15th century. In 1444 the Pope's legate Giuliano Cesarini permitted the Observant Order residing in Bosnia to settle here, handing over to them the Monastery of Palánk, previously held by the Conventual branch of the Franciscans. As the Conventuals also chose the course of reforms in the meantime, the Observants were asked to settle in Alsóváros (Lower Town).

The monastery in Alsóváros was first mentioned in a deed issued in 1459 by King Matthias, granting permission to hold a weekly market on Wednesdays, as well as to establish four butcher's stalls "... ante claustrum beate Marie virginis ...". According to secondary works this suggests that at least part of the monastery had already been completed by the time of issuing the deed.

The next information of architectural historical importance – the year 1503, when the St. Mary of the Snow Church was consecrated – was preserved by those two stone plaques which were placed secondarily on the north and the south wall of the church nave.

Forty-four years passed between 1459 and 1503, which was far too long a period in the life of a Mendicant Order to be without a church. The first pictorial representation of Szeged, made in 1689, shows the Franciscan Monastery with the inscription "St. Peter" written next to it. This suggests that the old church was handed over to the Observants when the order came to settle in Alsóváros; they built their monastery close to this building and started to construct St. Mary of the Snow Church after their monastery had been completed.

Szeged was captured by the Turks during the carnival season in 1543, and only the Franciscan monks of Alsóváros stayed in the town. Permissions issued by the Turkish authorities, which were preserved in the archives of the Franciscan Monastery, provide evidence for the construction work carried out during the period of Turkish rule. A typical example is provided by the letter written in 1645 by the Sultan Ibrahim I to the Turkish Governor of Szeged, in which the "sanjakbey" is ordered to "check whether the church in question was built before the Turkish conquest, whether it is currently in use, and whether the repair of the monks' cells is really necessary". Only if you are satisfied that these three conditions are met (and also, provided that the construction work will add neither to the height nor to the expanse of the existing building), then the renovation ... might be permitted ...". The repair ot the church roof (1624) and the thatching of the monastery (1639, 1640) was permitted with similar stipulations.

According to tradition, at three o'clock in the morning on April 24, 1686 the bells of the Alsóváros Church send the signal for the attack to the army trying to recapture the town from the Turks. The town was eventually recaptured on October 23.

A view of the building, complete with the plan of the monastery, was made a quarter of a century later, showing the building from north-west. According to

some 19th century authors, this picture captured a "truly Turkish view" of the monastery; lately, however, it was believed to depict the monastery after the start of its Baroque reconstruction.

Research of the past years have proved that the drawing recorded the condition after the end of the Turkish conquest and before the Baroque reconstruction. But taking in consideration the specifications of the turkish authorities, this means that the picture shows the monastery essentially as it was before 1543.

From the viewpoint of research, the survey in 1713 has the following important points:

Behind the porch (the foundation wall of which have been uncovered) in front of the western entrance of the church a deeply recessed shafted doorway was indicated. The tower north of the church, between the choir and the chapter-house, had not been fully built, its walls only reaching the height of the choir.

On the drawing, the monastery is a one-storey building, flanking the cloister-garth from the north and the south; only along its eastern side do we see some out buildings.

The monks' cells were situated in the western wing of the monastery. The plan shows the cells arranged on both sides of a corridor; light enters the corridor through a window from the south.

A striking feature of the northern wing (where the refectory is found) is that all its rooms are vaulted. Similarly refined was the execution of the corridor running along the courtyard and then turning to enter the eastern wing; having reached the staircase, however, the corridor abruptly comes to an end, without providing access to the outbuildings on the east side. Then plan indicates a beginning of a wall here.

In front of the southern and eastern wing along the cloister there is a two-storey corridor, which was built of brick on the ground floor and was half-timbered on the first floor. (The plan also indicates a corridor in frout of the western wing.)

The Baroque reconstruction of the monastery took place between 1713 and 1772. That was the time that the uniformly designed two-storey building consisting of vaulted spaces with their entrances to the vaulted corridor surrounding the rectangular cloister was completed. The upper two levels of the tower were also constructed then.

In 1862 the town architect Pál Molnár carried out a survey of the church. It was through his work that we know about the fragmented pieces of the curvilinear tracery of the windows. The buttresses beside the south entrance are missing from his drawings, the same way as they are missing from the plan of the reconstruction of 1713.

In 1876 Imre Steindl drew up some ambitious plans for the reconstruction of the church. The execution of these plans was foiled by the great flood in Szeged in 1879.

In 1900 two buttresses were added close to the south entrance, while the entrance of the crypt underneath the choir, known only from drawings, was demolished, together with the surviving tracery of the windows.

The external survey of the church was carried out in 1984-1985. The results are to be complemented with the observations made at the end of the 1980s, already after the submission of this manuscript; in view of the fact that the survey of the church is suspended for the future, we find it necessary to publish the results in the present study.

On the western facade of the church, to the north and to the south of the central window, we have uncovered two Gothic windows. Walled up in 1713, with the tracery installed elsewhere in the church, these windows were never to be used again.

The structure of the mediaeval doorway on the western facade of the church – demolished above ground level at the time of building the Baroque entrance – was slightly protruding from the vertical plane of the wall. Similarly to the south doorway it was recessed and built of bricks. As the wall was demolished at the time of installing the Baroque stone frame, we have no idea how the top structure of the older entrance looked.

The windows on the southern facade of the church were larger in the Middle Ages; we discovered the sill of the Gothic windows, with the base of their mullion showing, one and a half metre below the level of today's window sills. The windows were divided into three lights with their tracery known only from drawings. Only one fragment of the tracery (found in the Baroque sculpture depository uncovered in 1992) and three fragments of the mullion turned up. The material of the stone work was supplied by the quarries along the right bank of the River Maros, in the area between Háró (Hărău) and Algyógy (Geoagiu); these were probably made by local cutters, and were transported to Szeged on the River Maros. (In the course of the construction an appropriate space was left open for each window; the stone carvings transported to Szeged were inserted into these openings later. As a result, the window sills were elevated half a metre above the originally intended level.)

We have excavated the south doorway walled up in 1713; this recessed doorway was made of brick and slightly protruded from the wall. The top section, together with the keystone of the recessed pointed arch, was destroyed in the course of later reconstructions. The entrance was emphasized by a large "empty" area that is unbroken by buttresses. (See the 19th century representations.)

We noticed that at the intersection of the nave and the choir the walls were not in bond. First the nave was completed, and the choir was added later. The nave vault did not follow the original desing. It is evident in the roof that the walls were prepared for the webs of a planned vault. Changes to the original desing can also be discovered in the choir.

The two bottom stories of the tower were built adjoining the north-eastern buttress of the choir. The whitewashed coat of plaster provides evidence that the church had already been in use prior to building the tower.

With the exception of the base of the choir and the main cornice running along the entire building, the church was built exclusively from bricks; by contrast, the walls of the tower and the chapter-house contained considerable quantities of ashlar, as well a large number of Romanesque stone work (including fragments of ribs and of bases of pillars and columns, stone carvings from recessed doorways decorated with engaged columns, semi-circular window head with its outside surface having a semicircular plan. This suggests that the window-head belonged to an apse. These carvings serve to prove that the stones of a vaulted Romanesque church built of ashlar, which had aisles, an apse, a recessed doorway were used to build the Gothic church. Two carved stones were loosened during the repair work on the choir base in 1992; one of them featured, on its inner side, roll-moulding decoration, the other the details of a floriated capital. Therefore, Romanesque stones were re-carved for the Gothic choir base. Since the Romanesque stones were reused after the completion of the nave (the nave base was built using bricks), we think it quite probable that

the Romanesque building of St. Peter's Church was pulled down parallel with the construction of the choir base, at a time when the nave was already being used by the Franciscans (in 1989 this was still thought to take place after the church's consecration in 1503); then the demoliton continued during the construction of the tower and the chapter-house. (The main cornice of the church, which we did not disturb for inspection, is also assumed to be re-carved using the stones of St. Peter's Church.)

On the basis of the monastery's depiction from 1713, we earlier thought that its eastern wing had been built on the place of St. Peter's Church. This was not confirmed by our observations regarding the actual construction work of the monastery, nor was it justified by the evidence of subsequent earthwork. Nevertheless, the church must have been standing nearby, otherwise the mouldings of the recessed doorway would not have been placed next to one another in the tower wall at a height of six metres, as a result of the straight delivery of the building material immediately after demolition. It probably stood south of the church, in the vicinity of the Régi Ispotály Street (Old Hospital Street).

The tower and the chapter-house were built simultaneously, after the consecration of the church; the stones of their adjoining walls are in bond.

The mediaeval windows of the tower were subsequently redesigned. On the east side of the tower, we uncovered the remains of a pointed arched Gothic door at ground level, built of bricks and later chamfered.

According to the evidence of the survey made in 1713, the entrance of the chapter-house opened from the tower. (This was demolished at the time of building the Baroque entrance.) The lost tracery of the windows were reconstructed by Kálmán Lux in the early 1940s after Pál Molnár's survey. The Gothic altarpiece was located on the east side, between the windows; its foundation was excavated in 1943 by Károly Cs. Sebestyény. On each side of the altar we have found a Gothic niche with segmental arch. (Similarly, there were niches on the northern and southern sides.) The vault ribs in the chapter-house were made of ceramics. These were painted a warm vermilion colour during the first period; the webs were merely whitewashed.

We began the survey of the monastery building in 1987-1988, initially on the west wing. We continued with the systematic excavation of the monastery right until 1990; then, keeping up with the intensive construction work carried out by the Franciscan Order (still going on in 1993), we tried to document and preserve the architecturally and art historically important findings by way of regular observations and collecting. The publication of the later research cannot form part of the present study, yet a brief reference to the more important connections discovered after the closing of the manuscript is appropriate.

It turned out during the investigation of the west wing that here the main walls of the two-storey building, earlier believed to be Baroque, were in fact built in the Middle Ages. (Only the internal partition walls were pulled down during the construction work in the 18th century.) In most cases the Baroque windows and doors were not replacing the mediaeval ones, and therefore the first-floor windows on the western facade were preserved – some intact, some damaged – in the form known from the engraving made in 1713. After studying the west and the east facade we came to the conclusion that the windows on the first floor formed a peculiar system: smaller (40 centimetres high) and larger (70 centimetres high) windows alternated regularly. The smaller windows were placed higher than the larger ones. (The windows were made using bricks. Their

jambs and flat arched heads chamfered later and the inwardly widening openings were relieved inside by semicircular rear arches.)

On the upper floor of the western wing we have found the traces of most of the mediaeval partition walls. These confirmed the hypothesis of a system of cells with a corridor in the middle. The corridor was illiminated from the south through a large Gothic cross-window, with a stone frame with roll-moulding rising from a twisted base. A part of the window was uncovered in situ. Since this type of windows cannot be dated before the 1480s, the deed of foundation of an Observant Monastery, issued in 1459, cannot be associated with this building. Each of the cells along the corridor received light through two windows: a larger one and a smaller one, the latter placed higher.

On the south side of the western wing, at ground level, we uncovered the remains of one large stone-framed window, and three more on the south end of its western facade. (The latter ones were shown in the engraving made in 1713.) Some fragments of the missing stone frames were recovered from secondary sites. These resembled the frames of the southern window of the central corridor on the first floor. We assume that these decorated windows served to illuminate the earliest chapter-house on the south section of the western wing.

We discovered a series of putlog holes secondary compared to the wall, on the western wing's facade facing the courtyard, at a height between the ground floor and the first floor, and also at the level of the smaller windows on the first floor. (Most of these were demolished on the eastern side.) According to the evidence of these putlog holes, the half timbered corridor also ran along the western wing. (Its foundation was marked on the plan of 1713.) Later surveys proved that this corridor was built at the same time as the partly mediaeval northern wing, belonging to the first period of the latter, but later than the western wing. The corridor started out from the north, ran in front of the western wing, and reached the monks' choir after passing the north side of the church.

Summing up the architectural history of the monastery and the church, it went as follows: the western wing of the monastery was built in the vicinity of the 13th century St. Peter's Church. Then the construction of the Church of St. Mary of the Snow began, to be completed on August 5. 1503, parallel with the demolition of the St. Peter's Church (which had already begun at the time of building the choir), the tower and the chapter-house were built. By 1543 the tower was completed only up to the first floor. Between 1459 and 1543 the northern wing of the monastery was also completed, together with the half timbered corridor of the cloister garth. Later, sometime before 1713, the interior of the mediaeval north wing was rebuilt and a refectory was added from the east. The monastery building around the quadrangle, the uniform desing of the internal plan and the tower were all completed already in the 18th century.

The excavation of this mediaeval monastery led to the addition of another interesting entry to the treasure-house of Hungarian architectural history. Its main importance lies in the fact that, apart from the Dominican Monastery of Vasvár, this is the only one-storey mendicant monastery still standing in Hungary.

Illustrations

1. Szeged in 1698.
2. The monastery from the north-west, 1713.
3. The plan of the monastery, 1713.
4. The monastery at the end of the 18th century. Etching by János Fülöp Binder

5. Pál Molnár's survey. The church's plan and southern facade, 1862.
6. Pál Molnár's drawings of details, 1862.
7. Imre Steindl's survey, plan, 1876.
8. Imre Steindl's survey, western facade, 1876.
9. Imre Steindl's survey, southern facade, 1876.
10. Imre Steindl's survey, longitudinal section, from the north, 1876.
11. Imre Steindl's survey, longitudinal section, from the south, 1876.
12. Imre Steindl's survey, cross section through the choir and the tower, 1876.
13. Imre Steindl's survey, cross section through the nave, 1876.
14. Imre Steindl's conjectural ground-plan, 1876.
15. Imre Steindl's Plan I for the reconstruction of the western facade, 1876.
16. Imre Steindl's Plan II for the reconstruction of the western facade, 1876.
17. Imre Steindl's plan for the reconstruction of the southern facade, 1876.
18. Detail from the survey by the socalled "Author of the letter with code-name", late 19th century
19. Detail from the survey by the socalled "Author of the letter with code-name", late 19th century
20. Detail from the survey by the socalled "Author of the letter with code-name", late 19th century
21. The monastery from north-west in the 1930s
22. The western facade of the church prior to the beginning of the research
23. The western facade of the church after the beginning of the research
24. Keystone of the window uncovered on the southern side of the western facade
25. Southern portal during the excavation
26. Southern portal after the excavation in 1993.
27. Stones belonging to the Romanesque and Gothic portal among carved work from the buttresses of the sanctuary.
28. Romanesque ashlars in the tower wall; the jamb of a mediaeval door near the iron door
29. The sanctuary and the tower after the research
30. Carved work from the Romanesque recessed door
31. Romanesque window lintel uncovered in the lower section of the tower
32. Eastern door the tower.
33. A stone from the Gothic choir base with Romanesque work on the inner side; detail of a capital with floriated decoration.
34. Eastern facade of the western wing of the monastery during research
35. Small gothic window from the upper floor of the eastern facade of the monastery
36. Small Gothic window from the upper floor of the western facade of the monastery seen from inside, at the height of the Baroque vaulting

ERICSSON

RENDSZERTÁMOGATÓ MÉRNÖKÖKET
keres.

Az Ericsson a világ legnagyobb GSM mobiltelefon-rendszer szállítója. A hálózat üzemeltetésére az Ericsson az egész világot átfogó és kiszolgáló csapatot hozott létre. Itt a lehetőség, hogy te is csatlakozz!

Ajánlunk:
- alapos kiképzést és on-the job traininget,
- kiképzés után kemény munkát, tartósan külföldön is,
- a távközlés világpiacán vezető cégnél biztos karriert.

Mit várunk tőled?
- Villamosmérnöki /informatikai szakon szerzett diplomát.
- Legyen igényed a szakmai fejlődésre!
- Kritikus helyzetben is tudj nagyon gyorsan eredményre jutni!
- Beszélj angolul!

Magyar és angol nyelvű szakmai önéletrajzodat egy héten belül az alábbi címre küldd:

1438 Budapest, Postafiók 348.
Jelige: „Mobil Telefónia"

P47639 I.J

K&H BANK

Kereskedelmi és Hitelbank Rt.

KÖZLEMÉNY

a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. egyes betéti kamatainak változásáról

	Éves kamat	
	Jelenlegi	1996. május 20-tól
Kereskedelmi és Hitelbank Betétszámla látra szóló betét	14%	10%
Lakossági bankszámla látra szóló betét	14%	10%

Az **Aranyeső Határidős Betétből** és az **Aranyeső II. Takarékbetétből** a lejárat előtt, de 30 napon túl felvett betétekre a bank 1996. május 20-ától évi 10 százalék kamatot fizet.

TV Shop

Linear2000

Hosszú, fáradságos munka a kötés, és nem éppen egyszerű. Leszaladnak a szemek, összegabalyodnak a fonalak.

DE MOST ITT A LINEAR 2000 kézi kötőkészlet, amellyel gyerekjáték a kötés. Aki nem tud kötni, az is könnyedén elsajátíthatja a fortélyokat. Norvégmintát is köthet vele! Lehetőségeinek csak a fantáziája szab határt. Öt kötőtű együttes használatával ötször olyan gyorsan halad. Fél nap alatt elkészíthet egy pulóvert. A Linear 2000-rel nem csak időt, pénzt is megtakarít: az első ruhadarabnál behozza az árát. Köthet vele sapkát, sálat, pulóvert, kardigánt. A gyerekek a babaruhákon gyakorolva játszva megtanulnak egyenletesen kötni.

A Linear 2000 kitűnő ajándék

Ára mindössze 1990 Ft

A megrendelőlapot kérjük az alábbi címre elküldeni: TV SHOP 1081 BUDAPEST, KÖZTÁRSASÁG TÉR 27.

Megrendelőlap

Megrendelek ❑ db Liear 2000 kézi kötőkészletet

és fizetek érte ❑❑❑❑❑ Ft-ot.

Vállalom a csomagolási- és postaköltség megfizetését.

Név: ----------

Cím: ----------

Tel.: ----------

Magyar Nemzet

Aláírás

A

SZÍV TV

műsorán ma este 17.30-kor:

KNIGHT RIDER
amerikai filmsorozat

GÓLIÁT
című része 2/2.

22.00-kor:

KÜZDELEM ÉLETRE HALÁLRA
amerikai film

Phare

A magyar kormányt képviselő

Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium helyett és nevében az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság (UKIG)

Phare

On behalf of the Government of the Republic of Hungary the Ministry of Transport, Communication and Water Management, represented by the

STEINDL Imre

Kisfiával üzenték meg: „Bölcsebben teszi, ha eláll a szándékától!"

Galéria márpedig nem lesz! Vagy mégis?

A két gobelint, amely az Újvárosháza Váci utcai épületében a Fővárosi Közigazgatási Hivatal elnöki szobáját díszíti az Iparművészeti Múzeum adta át megőrzésre. Dr. *Szabó* Lajos, a hivatal elnöke kedvtelve nézegeti őket, szereti a művészeteket. Tetszenek neki azok a modern design bútorok is, amelyek az épület pincéjében a VAM Design Galéria tulajdonában vannak, csak a több éves perlekedés nem tetszik, amely a hivatal és a galéria között folyik.

– Ha akar, közvetíthet kettőnk között, hogy végre lezáruljon a vitás ügy – mondja. – Minket a galéria léte nem zavar. Sőt, még a hivatal presztízsét is emeli.

Elképzelhetőnek tartja, hogy magas rangú vendégeit körülvezeti majd a galériában: – Mennyivel jobban megfelel mindez az épület műemléki jellegének – állapítja meg –, mintha raktár vagy pizzéria volna.

Az 1989 óta tartó vita hátterében sokak szerint az áll, hogy az akkor még Fővárosi Tanács egyik magas rangú közhivatalnoka ugyanazt a helyiséget szemelte ki pizzéria céljára, amelyet a VAM Design egy csere útján bérlőként megkapott. Így, amikor szóba került, hogy az addig raktárként használt pincéből galéria legyen és *Marosi* András a Fővárosi Tanács Titkárságának vezetője kijelentette, hogy avantgard galériáról pedig szó sem lehet, *Vincze* Miklós, a galéria tulajdonosa azt hitte, hogy az ellenkezést az avangard tárgyak váltották ki. Hamarosan tapasztalnia kellett, hogy a „galéria nyet" álláspont minden lépését végigkíséri, Marosi András után utódja, *Gogl* György is hasonlóan gondolkodik.

Azért fontos most, miszerint a „galéria léte nem zavarja" az épület tulajdonosi jogaival felruházott hivatalt, mert néhány hete még egészen másképp vélekedtek: *„Az igénybe vett területet csak az eredeti funkciónak megfelelően pinceként, illetőleg raktározásra használhatják* –írták. – *Galériáról szó sem lehet."*

A pincének „óvóhelyi funkciója" van – érveltek. Békeidőben azzal elutasítani egy galéria létét, hogy szükség esetén a pince óvóhelyül szolgálhat – mondvacsinálnak tűnik.

Vajon miért vélekedik így a hivatal? Hiszen dr. Szabó Lajos arról beszélt, hogy borozó vagy pizzéria kialakítása a műemléki pincében szóba sem jöhet. Sőt, őt éppen arról tájékoztatta „valaki", hogy a VAM Galéria tulajdonosa forgat ilyesmit a fejében. Amíg tehát annak tulajdonosa, Vincze Miklós a maga kálváriáját járta, és hol az a hír érkezett hozzá, hogy a bérleményben pizzéria létesül, hol pedig az, hogy a helyiséget jó pénzért árulják, a hivatal elnökét valakik azzal riogatták, hogy ő készül a galéria helyén borozót nyitni. Kik akartak ebből hasznot húzni? Miért jobb egy műemléki háznak, ha raktár működik a pincében ahelyett, hogy a New York-i Metropolitan Múzeum, a milánói Design Múzeum, a Memphis posztmodern gyűjtemény, vagy a párizsi iparművészeti múzeum kollekcióját állítaná ki?

Ha az ember belép a galériába, nyomát sem látja a pusztításnak. A pince dongaboltozatos mennyezetét letisztították. Koszos raktár volt azelőtt. *„Senkitől sem kértünk anyagi támogatást. Önfinanszírozó módon szerettünk volna egy olyan galériát létrehozni, amely bemutatja a XX. század iparművészeinek legjobbjait"* – olvashatjuk Vincze Miklós egyik 1993-ban írt levelében, amelyben a közművelődési tárca segítségét kéri, hogy a több éve húzódó hercehurca után megnyithassa a galériát.

Milyen erők csaptak itt össze, ha valakik életveszélyesen megfenyegették Vinczét, mondván: bölcsebben teszi, ha eláll szándékától? Ha ennek az üzenetnek a közvetítésére három és fél éves kisfiát is fölhasználták? Igaza van-e azoknak, akik szerint a belvárosi ingatlanokkal jól szervezett társaság üzérkedik, akiknek a keze messzire nyúlik, s olykor egy-egy nagyobb falat kedvéért bevonják a közhivatalnokokat, ha kell, az alvilág embereit is?

Vincze Miklós először építész diplomát szerzett, később elvégezte az Iparművészeti Főiskola ipari formatervező szakát is, majd amikor az egyik legnagyobb nyugati cég pályázatát megnyerte, egy évet az Egyesült Államokban töltött. Itt megismerkedett a legjobb design múzeumokkal és hazatérve elhatározta, hogy iparművészeti tervező irodát és galériát nyit.

1989-ben megállapodott az Erdei Termékeket Felhasználó Vállalattal, hogy raktárnak használt helyiségeiket kicserélik, a kerületi tanács helyiséggazdálkodási csoportja hozzájárult a cseréhez. Az Újvárosházában akkor a Fővárosi Tanács tartózkodott, amelynek a nevében Marosi András titkárságvezető azonnal kijelentette, hogy a használati mód változásához nem járul hozzá, kéri, vonják vissza a kiutalást.

A VAM Design addigra viszont már megkötötte a bérleti szerződést és engedélyt kapott a helyiség átalakítására. A munkákat az Országos Műemlékvédelmi Hivatal is engedélyezte. A kivitelezés azonban egyre több és egyre érthetetlenebb nehézségbe ütközött: az önkormányzat hol a fűtési rendszer csatlakozásához nem járult hozzá, hol más módon akadályozta a munkát. Közben a galéria már a megnyitásra készül. Külföldi galériákkal tárgyal. 1992-ben az épület gazdát cserél: a Főpolgármesteri Hivatal átadja a Köztársasági Megbízott Hivatalának.

Vincze nem tudja, hogy az új gazdától is engedélyt kellene kérni a már folyamatban lévő munkákra, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal pedig a tulajdonváltozásról nem tud, így a kiadott engedélyt nem küldik meg az új tulajdonosnak, amikor ez megtörténik, a Köztársasági Megbízott Hivatala tiltakozik. Fellebbezésére a Műemlékvédelmi Hivatal visszavonja a korábban kiadott engedélyt, így Vincze Miklós *jóhiszemű, de szabálytalan építkezővé válik*, az elkészült átalakításra viszont *megkapja a fennmaradási engedélyt*, miután azok nem sértik a műemlék érdekeit.

A további már a 22-es csapdájához hasonlít: ahhoz, hogy a VAM Design tovább építhesse az elkezdett galériát – amiben addigra már egy csomó pénze fekszik – újabb engedélyre lett volna szüksége. Ezt viszont az új tulajdonos nem adja meg. A vita egyre inkább elmérgesedik. Eközben értékes iparművészeti anyag vesztegel Kölnben, a kiállításra várva. Levelek mennek a művelődési tárca szakembereihez, *Demszky* Gábor főpolgármesterhez, *Marschall* Miklós helyettes főpolgármesterhez. A Főpolgármesteri Hivatal furcsán reagál: a külföldi félnek megküldi azoknak az állami múzeumoknak nevét és címét, amelyeket „megfelelőbb" partnereknek tekint egy ilyen kiállításhoz.

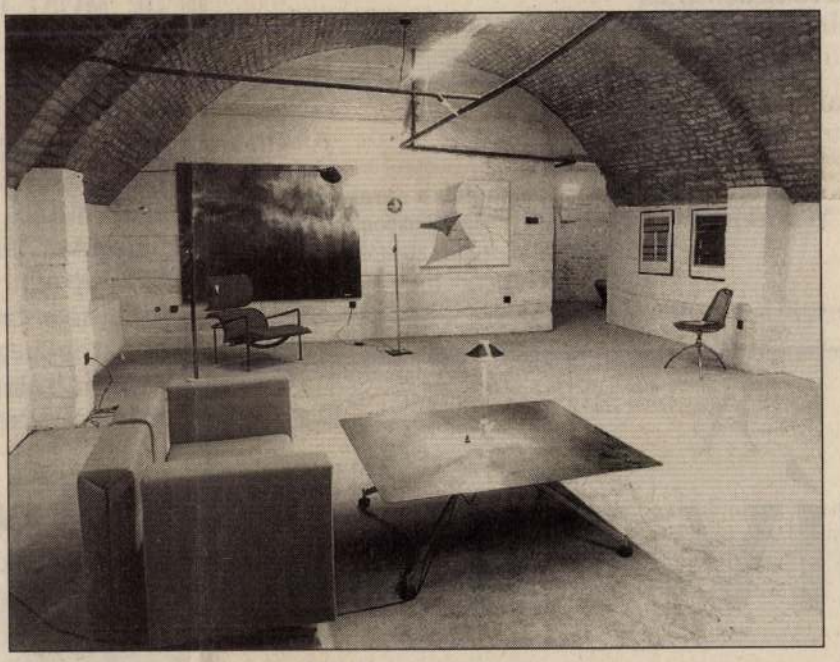

Részlet a galériából

Havran Zoltán felvétele

A helyiségre addigra már közel kétmillió forintot költöttek.

1993 júniusában egyik napról a másikra őrző-védők állják el a galériába igyekvők útját. A helyiségből pedig az építkezési anyagok eltűntek. A galériatulajdonos rendőrségi feljelentést tesz. Június 4-én Vincze Miklóst telefonon megfenyegetik: *állítsa le magát, ha nem teszi kibelezik*. Három életveszélyes fenyegetést kap.

1993. június 5-én a galéria ajtaját a Köztársasági Hivatal emberei behegesztik. Vincze Miklós birtokháborítási feljelentést tesz. Még egy levelet ír Marschall Miklós alpolgármesternek: *„nyissuk meg együtt a kiállítást vagy itt, vagy másutt"*. Sem Demszky Gábornak, sem Marschall Miklósnak nem volt alkalma fogadni. Levelére nem kapott választ.

1993-94-ben a galéria bezárva, ajtaja lehegesztve. A hivatalnak sem jó ez, mert a négyszeresére emelt bérleti díjat senki sem fizeti. 1994 októberében a bíróság dönt: elismeri a birtokháborítást, a Köztársasági Megbízott Hivatalából alakult Fővárosi Közigazgatási Hivatal kénytelen átadni a kulcsokat. Ám továbbra sem engedik, hogy a galéria rácsatlakozzon a fűtési hálózatra, a korábban adott telefonvonalat visszakapja.

Mindezek ellenére a galéria 1996 februárjában megnyílik.

Az esetről az Országos Műemlékvédelmi Hivataltól illetékese így vélekedik:

– Műemléki szempontból ez felfújt ügy. Igaz, hogy Vincze Miklós szabálytalanul járt el, mert a per után újabb engedélyt kellett volna kérnie. Jól tudhatta azt is, hogy ehhez a tulajdonos úgysem járul hozzá, tehát kész helyzet elé állította. A Műemlékvédelmi Hivatal emiatt kénytelen volt elmarasztalni. A galéria megnyitásához is engedélyre lett volna szükség. Ha viszont az elkészült munkákat nézzük, a műemlék nem sérült, kifejezetten elegánsabb lett.

Dr. Szabó Lajos, a Fővárosi Közigazgatási Hivatal vezetője, csak egy éve került a hivatal élére és az „örökölt" ügyet szeretné minél előbb befejezni. Szerinte már csak a bérben kellene megegyezni, s ha ez sikerül, hajlandó a bíróságnál és a műemlékeseknél tett panaszát visszavonni.

Vincze Miklós, a galéria igazgatója hitetlenkedve hallgatja a magnóról az elnök szavait:

– Mi is a megbékélést keressük – mondja. – Nem zárkózunk el attól, hogy a helyiségnek egy reális, a régi bérleti szerződésnél magasabb árat állapítsanak meg. Szeretnénk az ügyet konszenzussal lezárni és a Közigazgatási Hivatalt, mint állandó támogatót, feltüntetni plakátjainkon és sajtóanyagunkban.

Akkor, hát minden rendben volna?

Fekete Judit

Vasadi Péter:

Relatív

Nem könnyű haladni, ha az ember
mindig abba szorul bele, ami épp
van.
Ami a talpa alá lenyilaz.
És bár moccanni se tud
bent mégis csupa cselekvés.
Pedig a miért, a kinek, a hová
a hogyan rejtve marad, holott
mindennél bizonyosabb. Át-
fújnak rajta a háborgások, de
bugyra alján gyűlik a drága
szemét.
Áll az ember, elnehezülten.
Ráesteledik. Ha nincs kint
csillag, bent néhány mindig
akad.

A távolodó

Az ideges rossznak ellene mondott.
Földdel sietve betakarták.
Szakállas arca kiült a homokdombra

harmadnap.

Már a sötétben, lent szállani kezdett.
Azután föl s el, gömbszerűen; most
visszahavaz ránk.

A Gyermek okossága

Ott hátul az az egy hely mindig üres.
Oda ül le a Gyermek.
Szavára megfordulnak az érett
kazal-arcok.
Hátra suhognak a keresztcsíkos fej-
kendők s föltorlódik a moraj.
Mégis zárva marad, mint a lakat.

Parancs János:

Följegyzés

ma olyan távolságtartó voltam
olyan visszafogott és kimért
ma olyan barát voltam
kedves udvarias és figyelmes
amilyen valójában nincs is
mert hát milyen egy távolságtartó
fegyelmezett barátság? van olyan?
kiállhatatlan undok fráter voltam
és szántlékosan az mert dühös voltam
vagyis valójában őszinteségemet
leplezte úgy-ahogy viselkedésem
és hamis barát volt társam is
a maga módján hanyagul kedélyesen
kívülről nézvést két idegen férfi
fürkészte egymást gyanakodva
egymás körül eszelősen
két elvadult szerencsétlen
forgolódott és kerengett

Szakrális emlékek nyomában...

„Az ország útján függ s a földre néz,
Arcán szelíd mosoly a szenvedés.

A falu népét nézi csöndesen,
Amint ballagva munkából megyen."

(Juhász Gyula: A tápai Krisztus)

Önkéntelenül is a költő soraira gondoltunk, amikor a Néprajzi Múzeumban *Lantos Miklós* csodálatos színes fotóiban gyönyörködtünk. Három dél-dunántúli megyéből templomok, kápolnák, kálváriák, temetők, út menti szobrok, keresztek: a népi áhítat, a népi ízlés formálta szakrális tájak láthatók rajtuk. Baranya, Somogy, Tolna vidékén megörökített képekkel egy olyan terület értékeit mentette meg a fotóművész, melyekkel a folklorisztikában, a magyar néprajzban hosszú időn keresztül alig foglalkoztak. *Bálint Sándor* önként igyekezett a vallásos hagyományokat összegyűjteni: vallásos szokásokat jegyzett fel, melyek falvanként is változtak. *Lantos Miklós* még munkatársaként kezdett foglalkozni a vallásosság hagyományainak, tárgyi emlékeinek megörökítésével. Tanítványa volt *Lantosné Imre Mária* is, aki a jelenlegi kiállítás — nagyon tartalmas, világos — kísérőszövegét összeállította. A házaspár több mint egy évtizede kutatja a népi vallásosság még fellelhető tárgyi és természeti emlékeit. A dél-dunántúli táj lakosai — a földrajzi helyzetből adódóan — a kora középkortól kezdve többféle etnikumból kerültek össze, keveredtek az őslakos magyarokkal.

Cikó—Máriaszéplak, templomrom

Számos szerzetes rend már a török hódoltság előtti időkben kolostort alapított a vidéken. Ezek jelentős része a török megszállás alatt elpusztult, de néhány középkori templom eredeti állapotában megmaradt. A többi emlék már a XVIII-XIX. századból származik, mert a népi hitélet és a közösségi vallásgyakorlat is a XVII. századi telepítések idején éledt újjá. Számos kisebb kápolnát fogadalomból alapítottak, és nemcsak közösségek, sokszor egyének is. Búcsújáróhelyek, határmenti kápolnák létesültek; útszéli keresztek, védőszentek szobrai kerültek a falvakba: a vallásos rendeltetésű, népművészeti kőfaragások, feszületek, szentek szobrai házak falába helyezett kis fülkékbe...

Akiállítás jól mutatja a szakrális népi emlékekhez fűződő, ma is élő — ill. feléledt! — hagyományokat, búcsúkat. Havi Boldogasszony ünnepén, aug. 5-én például a Pécs környéki horvátok, magyarok, németek együtt vigilálnak. Máriagyüd egykor a délvidék szakrális kultúrközpontja volt. A bolyi kálvárián húsvéthétfő reggelén a falu lakossága a kápolnánál együtt hallgat szentmisét, utána kezdődik az Emmaus járás, amikor a pincesoron a rokonok és ismerősök megvendégelik egymást...

A kiállítás december 31-ig tekinthető meg.

Schelken Pálma

Hőgyész, kereszt és kápolna

Dénes

Egy ablak melletti asztalnál ültek. Kint esett, fújt a szél. Sietős emberek. Felhajtott gallérok. Pocsolyák.

Pont úgy csinál mindent, ahogy azt az első foglalkozáson hallotta attól a szánalmas kis ürgétől, akin még az a drágának látszó „[illegible]

KRITIKA

Visszaverődni, vissza...

A húrrezgés frekvenciája függ a húr feszítettségétől, sűrűségétől, keresztmetszetétől és hosszától. Ez utóbbival fordítottan arányos. Képlet is van erre, az ember nem is gondolná. Különösen akkor nem, ha ezt a sort hallja énekelni: „Házámban távolodom hazámtól." Természetesen húrok rezgése kíséri a dallamot; még ha ez esetben csak belső hallásunkra, kottaismeretünkre bízatik is a dolog. Hisz ezt kell tennünk, ha megzenésített verseket tartalmazó kottagyűjteményben lapozgatunk.

A kiadvány, amelyről beszélek, Kárpátalján jelent meg; kárpátaljai magyar költők megzenésített verseit tartalmazza. (A fentebb idézett sor Imre Sándor verséből való.) Ivaskovics József áldozatos zeneszerzői munkásságát mutatja be a kötet, amelyet Tóth Lajos grafikái díszítenek. Utóbbiról máig méltatlanul kevés szó esik,országunkban; pedig 1990-ben három komoly tárlaton is bizonyíthatott — végre — „nálunk". Azon kevesek egyike ő, akik megpróbálták visszazökkenteni a kárpátaljai magyar piktúra szekerének szocreálba és posztszocreálba billent kerekét... S a Révész Imre Társaság összefogása mellett végzi továbbra is alkotói munkáját.

Sok küzdelem áll Ivaskovics József mögött is. Zeneművészeti szakközépiskola, majd karmesteri és zenetanári (Drohobicsi Főiskola) diploma megszerzése után kezdte el megzenésíteni sorstársai verseit. „Ez a versből, zenéből ácsolt kereszt — írja egyik önvallomásában azoknak ajánlom, akik Istenben látnak menedéket." Igen: ez a legfontosabb elem hiányzik a bevezetőben leírtakból is. A húrrezgés frekvenciájának ugyanis csak az adhat értelmet, ha megszólaltatja értelmünk s lelkünk húrjait!?

(Ének két hangra. Tárogató Lap- és Könyvszerkesztőség kiadása, Ungvár, 1995.)

Tamási Orosz János

Vasadi Péter: A viola hatalma

Az idei Ünnepi Könyvhétre jelent meg Vasadi Péter legújabb verstermésének gyűjteménye.

Aki föllapozza az élénkszínű borítófödelek közé zárt lapokat, legelőször egy, a köteten átívelő bordalciklust vehet szemügyre. Bölcs énekek ezek, amik úgy gazdagok jelentéssíkjaikkal, ahogy a fény fele tartott üvegpoharak pazarolják a ragyogás egyértelműségét: „Zenétől lejtsen mondatod. / A jót mindig elmondhatod. / Különböztess. Ízleld a szót, / s kerülj ki minden szófalót. // Állj meg sodorban. Épp legyen / benned a hang, vágy, értelem. / Magas, hűs, mély, cipómeleg. / Műveld szilárd hűségedet." (*Új bordal* I.) Az idézet két okból is oly jellemzőn vasadis, egyfelől: a költői hang — holott *bor*dalról van szó — ellenkezik az ittasok gajdolásával, fegyelmezett, feszességében mégis szárnyaló, másfelől: parancsoló, s mégsem használ fölszólításai után felkiáltójelet (akár Ady! Lásd még Vasadi másik szép kérlelését az említett mondatzáró írásjel nélkül: „Kis Gyermek, adj melegedből. Hatalmas ige, akiről Pázmánynál csak a / sárgarigó szól szebben, be ne zárd, be ne zárd /

STEINDL Imre

Hűség a névadó példájához és a hely hagyományaihoz

Közel száz éves a Rózsák terei Árpád-házi Szent Erzsébet templom

1995. október 20-án volt száz éve annak, hogy Ferenc József letette a Budapest erzsébetvárosi Árpád-házi Szent Erzsébet templom alapkövét. Az évforduló, valamint Szent Erzsébet november 19-i ünnepe alkalmat ad arra, hogy *Spányi Antal* plébánossal és *Gerenday Ágnes* alapítványi titkárral beszélgetve felidézzük a templom és az egyházközség történetét, szót ejtsünk az épület romlásáról és bemutassuk a plébánia-közösség életét.

Királyné és szent

A mai Erzsébetváros helyén a török hódoltság utáni időkben a városfalak mentén tanyarendszer alakult ki. A kerület szerkezetét a XIX. században kialakult utcák kezdték meghatározni, de 1872-ben az Óbuda, Buda és Pest egyesítésével létrejött Budapest VII. kerületének még nem volt külön neve. A kerületi Polgári Kör kezdeményezése alapján 1880-ban Ferenc József feleségéről, a magyarok kedvelt Erzsébet királynéjáról nevezték el. A környék korábbi földműves-társadalma helyére időközben iparosok költöztek, s Erzsébetváros rohamos fejlődésnek indult. Érdekes, hogy a kerület központjába több karitatív intézmény települt, a mai Rózsák terét akkor Szegényház térnek hívták. Az akkori szegényház később kórház lett, amely előbb Korányi, majd napjainkban Erzsébet Kórház néven ismert. A városrészben itt épült először templom 1881-ben, amely azonban hamarosan kicsinek bizonyult a kerületben élő negyvenezer hívő számára. (Ma ez a görög katolikus templom.) 1889-ben Simor János hercegprímás — az esztergomi bazilika építésének befejezője — hétezer forintért telket vett itt új templom építésének céljára. Gerlóczy Károly alpolgármester vezetésével 28 tagú templomépítő bizottság alakult. Pályázatot írtak ki, s a Fővárosi Közgyűlés 1892-ben Steindl Imrének, a Parlament építőjének tervét fogadta el. A templom alapjainak kiásását 1893. júliusban kezdték el, az építkezést ugyanez év szeptemberében. Az alapkövet maga a király tette le 1895. október 20-án.

1901. május 16-án, áldozócsütörtökön szentelték fel a templomot Árpádházi Szent Erzsébet tiszteletére. Ezen a szertartáson is részt vett a király.

Korai gótika és modern technika

A templomot a korai francia gótikát német formákkal elegyítve tervezte meg Steindl Imre. Az épület teljes hossza 62 méter, szélessége 21,6 méter, a tornyok 76 méter magasak. Alapterülete 1800 négyzetméter, 2560 fő befogadására alkalmas. Építészeti megoldásait tekintve egyaránt megfigyelhetjük a gótika szerkezeti tanulságainak alkalmazását, valamint a kor modern technikai megoldásait. A templom falait kívül sajtolt téglával borították, a párkányok, fiatornyok és az időjárás viszontagságainak kitett részek faragott kőből készültek. A templom építésén, díszítésén, belső berendezésén koruk legnevesebb kézművesei és építőmesterei dolgoztak. A napjainkig fennmaradt egységes külső és belső kiképzés, egységes szerkezeti és téralakítás, a századvég építészetének és művészi kézműves emlékeinek teljes egységbe foglalt felvonultatása.

Múlt és jelen

Az idestova százéves múltra visszatekintő templom körül az első világháborúig egyre gyarapodott a népesség. Magyar, szlovák és lengyel munkások telepedtek le, s népesítették be a fővárosnak Nagykörúttól Rákosfalváig terjedő részét. 1918 decemberében megalakult az egyházközség, ami nagy lelki hatással volt a kerületre. Megélénkült a hívek érdeklődése a templom és az egyház ügyei iránt, megerősödött az egymásért érzett felelősség is. Az egyházközség négy harangot vett, s elsőként az országban villamos húzószerkezetet alkalmaztak. Épületet vásároltak a Rottenbiller utcában kultúrház céljára. 1931-ben a templom előtti téren felállították Árpádházi Szent Erzsébet szobrát, Damkó János alkotását. A második világháború alatt sokat szenvedett a templom, bombatalálat érte, és belövéseket is kapott. Az ostrom után csak részben sikerült a sérüléseket helyreállítani, ennek később súlyos következményei lettek. Az épület elleni erőszakot hamarosan az egyházi közösség elleni támadások követték. A kommunista párt elvette a kultúrházat, majd betiltották a leánykör, a legényegylet, az iparos kör, az oltáregylet, a Szívgárda és a Credo működését.

Erzsébetváros a háború utáni évtizedek alatt Budapest legöregebb kerületévé vált. A fiatalabb munkások, iparosok elmentek, a környéken nem adódott magas színvonalú munka. Az épületeket a tanács elhanyagolta, a lakások színvonala a szükséglakás színvonalra süllyedt. A mai lakosság jelentős része betelepítés révén került ide. Erzsébetváros megmentése érdekében az önkormányzatnak szinte kizárólag az a lehetősége, hogy a lepusztult épületeket lebontassa és helyükbe a környék hagyományaihoz illeszkedő modern lakásokat építsen. Ezzel tudnák elősegíteni a városrész társadalmi megújulását is.

A plébánia körül csak a nyolcvanas években kezdett újra pezsdülni a társadalmi élet. A kedvezőtlen adottságok ellenére ma jönnek ide fiatalok is, van énekkar, ministránsok, felnőtt közösségek. Megalakult a Szent Erzsébet Rózsák terei Egyesület is.

Romlás és javítás

A templom épülete szinte az építés után azonnal romlásnak indult. Már 1934-ben helyreállítást kellett végezni. A világháborús károk ideiglenes rendbehozatalakor szó volt arról, hogy szükséges a teljes helyreállítás, ez azonban nem történt meg. A hatvanas-hetvenes évek fordulóján végeztek némi kőpótlást, de ez is abbamaradt. A boltozatoknál óriási beázások történtek. A fiatornyok, faragott kődíszítések — a rossz minőségű alapanyag miatt — oly mértékben koptak és sérültek, hogy jelenleg omlásveszélyesek. 1990-ben elkészült az Országos Műemléki Hivatalnál a templom műemléki tudományos dokumentációja, majd a Budapesti Városépítési Tervező Vállalatnál a helyreállítási programterv. Az akkor 212 milliós költségvetésű munka ma valószínűleg ötször akkora összegből sem végezhető el. A végleges, teljes dokumentációt a Hild-Ybl Alapítvány munkatársa, Vadas Ferenc készítette el 1994-ben. Jelenleg az őszre elkészült tetőfelújítási munkák és a tornyok jövendő rekosnstrukciója miatt a templomot körül kellett keríteni. A plébánia létrehozta a „Szent Erzsébet Plébániáért" alapítványt. Ennek révén próbálják előteremteni a munkák folytatásához szükséges pénzösszeget. Érdekes fejlemény, hogy az idén nyáron egy nemzetközi pályázat sikere nyomán a Róth Miksa által tervezett üvegablakok felújításához az Európai Közösségtől kaptak némi támogatást.

Szent Erzsébet halálának 700. évfordulóján, 1931-ben kapta a tér a Rózsák tere nevet, Szent Erzsébet legendája nyomán, amely szerint a kötényébe rejtett, éhezőknek vitt kenyér rózsává változott. Szent Erzsébetet a rászorulók segítőjeként, a betegek, szegények gondozójaként őrzi az egész világon az emlékezet. A plébánia ezt a szellemet igyekszik követni a templom megépülése óta, hűen nemcsak az Árpád-házi szent hercegnő példájához, hanem a hely, a tér hagyományaihoz is.

Szikora József

A „Szent Erzsébet Plébániáért" alapítvány címe: 1074 Bp., Rózsák tere 8. telefonszáma: 122-4117.

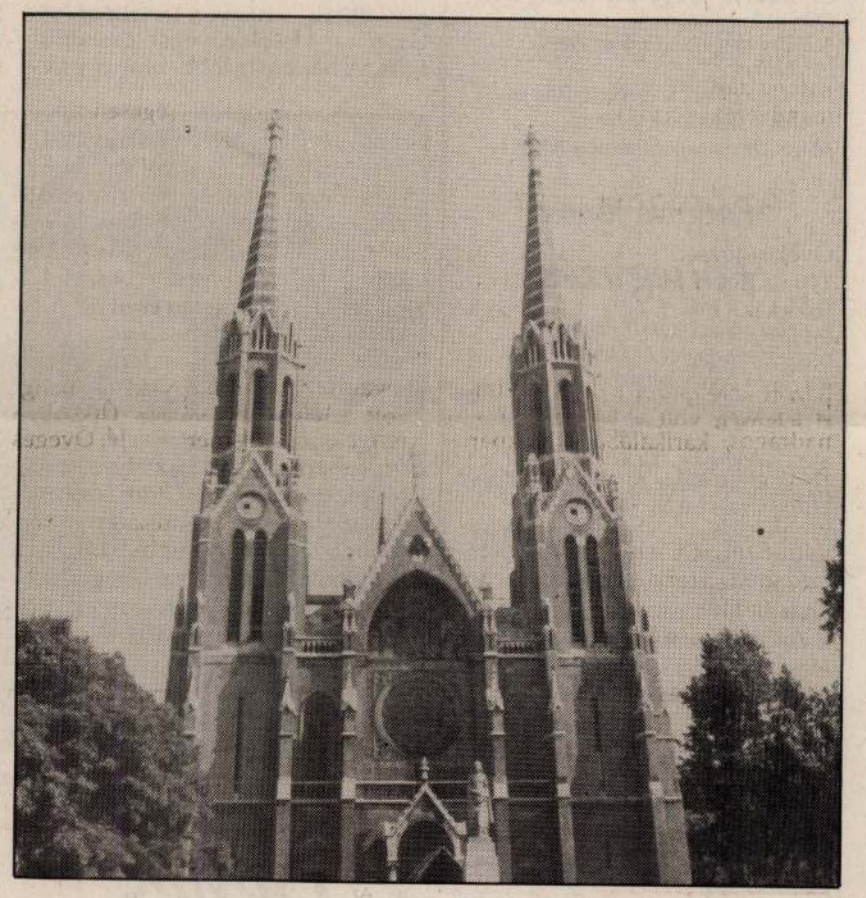

Család — egyház: családegyház

Hat testvér

Attila (MDF), a parlament kulturális bizottságának alelnöke.

Zsigmond Attila kifejtette: a médiavezetők személyéről folytatandó hatpárti egyeztetésnek függetlennek kell lennie a választásokon kialakult erősorrendtől. Lényeges ugyanis, hogy a pártok egyenlő esélyekkel, tehát azonos számú delegációkkal vegyenek részt a tárgyalásokon. Ha a konzultáció nem így működik, akkor semmi értelme az egyeztetésnek — vélekedett az MDF-es képviselő. Lapunk kérdésére Zsigmond Attila az ellenzéki igényekre vonatkozóan kiemelte, hogy kívánalmaik nagyon egyszerűen összegezhetőek: mindössze annyi, hogy pártatlan, korrekt tájékoztatás érvényesüljön a közszolgálati médiumokban. Ennek viszont meg kell teremteni a feltételeit: korábban sajnos személyekvénytervezetben rögzített garanciákat a kormánypártok fenntartják-e" — fogalmazott az MDF képviselője.

Zsigmond Attila rámutatott: törvény híján pillanatnyilag legfeljebb maguk az új vezetők jelenthetnek garanciát. A képviselő bízik abban, hogy a később meghozandó új törvény megadja az elnököknek a fogódzókat, kereteket, a hátországot tevékenységükhöz. Lehet ugyanis szidni a jelenlegi alelnököket, de függetlenül konkrét lépéseiktől, a szabályozatlanság következtében rendkívül nehéz helyzetben tették dolgukat. A vezetőváltással még nem oldódik meg semmi: az új elnököknek a szakmaiságot kell előtérbe helyezniük, s éppen erre hivatkozva elhárítani a személyeskedő ellentéteket, az intézmérábban is az „ésszerű határidőn belül" cselekedett. „Érdeklődéssel várjuk, hogy jelen esetben az ésszerű határidő pontosan mit takar" — fogalmazott Zsigmond.

Akár már ezen a héten megkezdődhetnek a hatpárti egyeztetések az új médiumvezetők személyéről — így vélekedett a Magyar Hírlapnak nyilatkozva Jánosi György, aki a szocialistákat képviseli a médiumkérdések előkészítésében. Az MSZP alelnöke elmondta: amennyiben a koalíciós pártok meg tudnak egyezni az új nevekben, elkezdődhet a konzultáció a szakmai körökkel, illetve az ellenzékkel. Jánosi elfogadhatónak tartotta azokat az ellenzéki igényeket, melyek egyenrangú, paritásos egyeztetést kívánnak. Elképzelésük szerint a koalíció először az ellenzék mébelül" cselekedett. „Érdeklődéssel várjuk, hogy jelen esetben az ésszerű határidő pontosan mit takar" — fogalmazott Zsigmond.

Akár már ezen a héten megkezdődhetnek a hatpárti egyeztetések az új médiumvezetők személyéről — így vélekedett a Magyar Hírlapnak nyilatkozva Jánosi György, aki a szocialistákat képviseli a médiumkérdések előkészítésében. Az MSZP alelnöke elmondta: amennyiben a koalíciós pártok meg tudnak egyezni az új nevekben, elkezdődhet a konzultáció a szakmai körökkel, illetve az ellenzékkel. Jánosi elfogadhatónak tartotta azokat az ellenzéki igényeket, melyek egyenrangú, paritásos egyeztetést kívánnak. Elképzelésük szerint a koalíció először az ellenzék mébban Jánosi elmondta: a koalíciós pártok álláspontjának meghatározásakor rendkívül fontosak lesznek az ellenzék érvei és indokai. A jelenlegi alelnökök felmentéséről szólva Jánosi hangsúlyozta: úgy tűnik, hogy Göncz Árpád államfő álláspontjának megfelelően az új elnökök kinevezésének egyidejűleg kell megtörténnie a régi alelnökök felmentésével. Az MSZP és az SZDSZ méltányolja Göncz Árpád álláspontját és ahhoz igazítja lépéseit. Végezetül a szocialista politikus hangoztatta: kiküszöbölhető egy olyan köztes állapot, amelyben a régi alelnökök még együtt dolgoznának a koalíció által kiválasztott új vezetőkkel.

• Sz. P.

Békefenntartók: indul a kiképzés

Az első újoncok

FOTÓ: ISZA FERENC

A magyar békefenntartó erők kiképzőközpontjában, a Zách utcai bázison a tegnapi nappal ünnepélyes keretek között megkezdődött az első békefenntartó század kiképzése. Az esemény alkalmából Bíró Béla vezérőrnagy, vezérkarifőnök-helyettes köszöntötte a 168 szerződéses és hivatásos katonát, valamint kiképzőtisztjeiket.

Horváth Zoltán alezredes, a kiképzőközpont parancsnoka lapunknak elmondta: a békefenntartó század speciális kiképzése és felkészítése mintegy négy hónapot vesz igénybe. Kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a testedzésnek és a nyelvi felkészítésnek. A katonák fegyveres kiképzést is kapnak.

Az alakulat várhatóan októbertől készen áll az ENSZ felkérésének teljesítésére. A békemissziós szolgálatra kijelölt válságövezetet is csak ekkortájt nevezik meg. Mint megtudtuk, a felkészülés időszakára havi 30 ezer forint körüli illetményt kapnak a katonák. A békefenntartói feladat az ENSZ határozata értelmében maximum féléves lehet. Erre az időszakra azonban havi 3000 dollár körüli ellátmányra számíthatnak a század tagjai. Vélhetően ez is szerepet játszott abban, hogy csaknem ötszörös túljelentkezés kísérte a tagtobrzó felhívásokat. A parancsnok hozzátette: az első század elutazását követően rögtön megkezdődik az újabb egység kiképzése, hogy folyamatosan tudjuk biztosítani egy teljes század békefenntartói működését.

• G. Z.

Akar László — politikai államtitkár a PM-ben?

Akar László lesz a pénzügyminisztérium politikai államtitkára, értesült lapunk megbízható forrásból. Akar jelenleg a Hungaroholding Részvénytársaság vezérigazgatója. 1977-től 1990-ig az Országos Tervhivatalban dolgozott, először a közgazdasági, majd a gazdaságirányítási és pénzügyi főosztályon. Ez utóbbi főosztályvezetője volt 1986-tól. 1990 után a vállalkozói szférában kezdett tevékenykedni. Először a Coopholding Rt.-nél volt vezérigazgató, jelenleg a Hungaroholding vagyonkezelő részvénytársaság vezérigazgatója.

Akar László lapunk kérdését nem kívánta kommentálni.

Mint ismert, a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkára Draskovics Tibor lesz. Draskovics 1979-től a jogi egyetem elvégzése után került a PM-be, s ott dolgozott egészen 1991-ig, amikor is Kupa Mihály miniszter felmentette. Draskovics Tibor a házba előadóként került, majd végigjárva a ranglétrát, Rabár Ferenc minisztersége alatt helyettes államtitkár lett. Később az Arthur Andersen könyvvizsgáló cég adótanácsadói igazgatója, majd egy évig egy biztosítási brókercég vezérigazgatója volt. Egy éve magánügyvéd.

• K. M.

Új tanév az MH Stúdióban

Idén ősszel hatodik alkalommal hirdet felvételt a Magyar Hírlap Újságíró Stúdió az újságírás iránt érdeklődő egyetemisták, főiskolások, és már végzett, pályamódosításra készülő fiatalok számára. A korábbi évfolyamok hallgatói közül sokan már munkatársaink, a Magyar Hírlap és más lapok jól ismert tudósítói.

Az MH Stúdió idén is szolgál némi újdonsággal. A kétszemeszteres kurzus a Magyar Hírlap vezető munkatársai által irányított, 60 órás szakmai alapvetésen kívül fakultációra is lehetőséget biztosít. A belpolitika, a gazdaságpolitika és a kultúra legfontosabb területeit, valamint —ezúttal először — a dokumentumfilm-készítés rejtelmeit a hallgatóknak 20-20 órában lesz módjuk megismerni az egyes témakörök neves szakembereinek segítségével. A gazdaságpolitikai fakultáció előadói között lesz például Lipovecz Iván, a Heti Világgazdaság főszerkesztője és Lengyel László, a Pénzügykutató Rt. elnök-igazgatója. A belpolitika iránt érdeklődők többek között Papp Istvánnal, az Országgyűlés főtitkárhelyettesével, Holló Andrással, az Alkotmánybíróság főtitkárával találkozhatnak, akik a törvényalkotási, illetve az alkotmánybírósági munka részleteivel ismertetik meg a hallgatókat, a dokumentumfilm-készítésről pedig a Fekete Doboz Alapítvány munkatársaitól hallhatnak.

A kurzus anyagát sajtóetikával, sajtójoggal, a médiahelyzettel, tényfeltáró újságírással, közvélemény-kutatással, lapkiadással és más, valamennyi leendő újságíró számára fontos témával foglalkozó előadások egészítik ki, további 20 órában. Az írás gyakorlására kiscsoportos szemináriumokon, a kérdezési kultúra, vitakészség fejlesztésére pedig vitaesteken kerül sor, amelyeken a meghívott politikusokat és közéleti személyiségeket aktuális témákban faggathatják a hallgatók.

Az új fakultáció, a szemináriumok és vitaestek következtében az oktatási idő a tavalyinak közel háromszorosára nő. A korábbi, heti egy helyett két délután találkozunk a hallgatókkal, nem 24, hanem 30 héten keresztül.

A Magyar Hírlap Újságíró Stúdióra szeptember 1-jéig levélben, rövid önéletrajz kíséretében lehet jelentkezni a következő címen: 1087 Kerepesi út 29/B „Stúdió" jeligére. A kurzus részvételi díja 30 000 Ft. A felvételről, a kurzus részletes programjáról írásban kapnak tájékoztatást a jelentkezők.

Márványi Ágnes
stúdióvezető

7870 MH

Versenypályázati felhívás

Csongrád Város Önkormányzata nyilvános versenypályázatot hirdet a Csongrád-Öregszőlők Tisza oldali bekötő út kivitelezésére az alábbi feltételekkel:

— A pályázaton részt vehet minden gyakorlattal és referenciával rendelkező hazai vállalkozó.
— Fejlesztési cél: a fentebb megjelölt helyen 2039 km hosszú, 5,0 m széles bekötő út kivitelezése.
— A pályázatot az érvényes magyar szabványoknak és a műszaki irányelveknek megfelelően a kiváltható műszaki dokumentációban levő főbb munkákat tartalmazó szöveges kiírás alapulvételével, annak szükségszerű kiegészítésével, esetleg módosításával kell elkészíteni.
— **A tervdokumentáció átvehető:** a polgármesteri hivatal mérnöki irodáján (Csongrád, Kossuth tér 7.), a felhívás közzétételét követő öt munkanapon naponta 9—12 óra között. A dokumentációért fizetendő térítési díj 20 000 Ft + 5000 Ft áfa = 25 000 Ft (vissza nem térítendő).
— **A kivitelezési munka igényelt befejezési határideje:** 1994. szeptember 30.
— **Az ajánlatok beadási, valamint bontási időpontja és helye:** 1994. augusztus 15-én de. 9 óra.
— Az eredményhirdetés módja és időpontja az ajánlatok bontásakor kerül rögzítésre.

Az ajánlatokat 3 példányban, zárt borítékban kell benyújtani. Az ajánlat elkészítéséért díj nem számítható fel.

A borítékon kérjük feltüntetni: Csongrád-Öregszőlők Tisza oldali út árajánlata.

A részletes pályázati feltételek a kiváltható anyagban találhatók.

Csongrád Város Önkormányzata
Polgármesteri Hivatal

MH 9718

GRÁTISZ '94 NAPOK

ingyen vásárolt

1994. JÚNIUS 20-ÁN

a Kaindl-nál.

Az erre a napra szóló blokkok ellenértékét 1994. július 11–13-ig térítjük vissza, a Budapest V., Szent István tér 12. szám alatti áruházunkban.
(visszatérítés kizárólag a megadott időpontokban)

Kaindl Áruházak:
Bp., Bajcsy-Zsilinszky út 5–7., Szent István tér 12.
Nyitva tartás: hétfőtől csütörtökig 9–17.30
pénteken 9–17, szombaton 8–12.30

Kaindl GRÁTISZ

Felújításra szorul a Szent Erzsébet-plébánia

Jótékonysági gálaestet rendeztek a közelmúltban a Madách Színházban, melynek bevételét a Szent Erzsébet-plébániatemplom (VII., Rózsák tere 8.) felújítására fordították. A Szent Erzsébet-plébániáért Alapítvány által szervezett karitatív esemény az 1901-ben felszentelt templom immár veszélyessé vált állapotára hívta fel a figyelmet.

Az Országházat is tervező Steindl Imre második legnagyobb megmaradt alkotásaként számon tartott épületen már a harmincas években végeztek kisebb felújítást, melyet az építőanyag gyenge minősége indokolt. Mind a második világháborúban, mind 1956-ban találatok érték a templomot, de a folyamatos javítások ellenére az épület állapota tovább romlott, nem segítettek a hevenyészett rekonstrukciók sem. 1986-ban Ráday Mihály városvédő televíziós műsorában bemutatták az épület elhanyagoltságát; ezután az Országos Műemléki Felügyelőség is pártfogásába vette a templom ügyét. Az időközben elkezdődött tetőfelújítási munkálatok 60—100 milliió forint között mozognak, a teljes helyreállítás költségei pedig ma már egymilliárd forint körül járnak. A kerületi önkormányzat és az Esztergom—budapesti egyházmegye összesen harmincmillió forinttal támogatta az idén tavasztól egyházi tulajdonba került plébánia javításait, ám a fővárosi önkormányzat eddig még nem reagált az alapítvány kérésére. A tető rekonstrukcióját azonban mindenképpen el kellett kezdeni a napokban, mivel a beázott mennyezeten keresztül befolyik az eső, a hívek feje fölé pedig hálót kellett kifeszíteni, hogy a lemállott vakolat ne veszélyeztesse őket a mise alatt. Az épület külsejéről is leválnak kisebb-nagyobb darabok, ezért a járókelők védelmének biztosítására drótkerítéssel vették körül a templomot. A környék általános problémája, a pincebeázás is sújtja az épületet, valamint a belső felületek restaurálása és az üvegablakok eredeti állapotának visszaállítása sem kerülhető el. Ideális esetben hat év alatt készülhetne el a mindenre kiterjedő felújítás. Alapítványok, külföldi támogatók segítségével próbálnak javítani helyzetükön, de elsősorban a fővárosi önkormányzat támogatására számítanak, hiszen ha a plébánia százéves évfordulóját méltó állapotban ünnepelhetné meg, nemcsak a kerületnek, hanem Budapestnek is díszére válhatna.

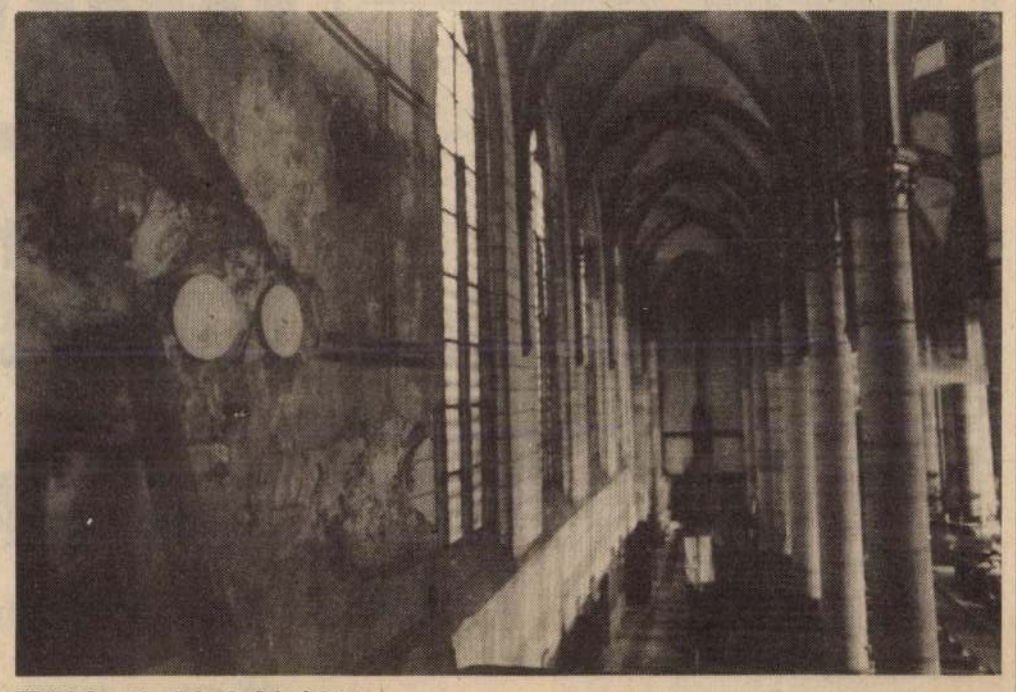

Háló feszül a hívek feje fölött FOTÓ: PÉLYI NÓRA

• Sze. B.

A MOM-sporttelep sorsáról még nem döntött a testület

Az expóiroda szívesen megvenné

A kijelölt expóterülettől legalább öt kilométerre kíván egy sporttelepet megvásárolni a világkiállítási programiroda. A vételi ajánlat kapcsán komoly dilemma elé kerültek a XII. kerületi képviselők. Eladják 100 millióért a MOM-sporttelepet, vagy tartsák meg a kerületi polgároknak, ami viszont becslések szerint évi 20-40 milliós költséget jelent.

Június utolsó napján vételi ajánlat érkezett az expóirodától Sebes Gáborhoz, a XII. kerület polgármesteréhez. Az épületeket tavaly nyáron szerezte meg az állami vállalat egyik hitelezője, a földterület azonban az önkormányzat tulajdonában van.

Az expóiroda az épületek tulajdonosával már megegyezett, a döntés most a kerületé. A legutóbbi testületi ülésen egy szavazat miatt nem sikerült napirendre tűzni a kérdést. Kalmár Károly, a vagyongazdálkodási bizottság elnöke hibásnak tartja ezt a testületi álláspontot. Minél hamarabb dönteni kell arról, hogy az önkormányzat egyszeri 100 millió forintos bevételt akar-e, amivel elveszíti a kerület egyetlen nyilvános sportklubját és sporttelepét, vagy meg akarja azt tartani és fejleszteni kívánja. Ez esetben évi rendszerességgel 20-40 millió forint közötti kiadást kell vállalniuk.

Az expóiroda ajánlata három részletben történő fizetésre szól, ami a mai helyzetben elég kockázatosnak tűnik.

Az új illetékesek ellentmondásos nyilatkozatai miatt nem lehet tudni lesz-e expó egyáltalán, és az ezt szervező kormányszerv meddig teljesíthet ez ügyben még kifizetéseket.

Mivel a kerületi testület 2 hónapra szabadságra ment, döntés legkorábban szeptemberben várható.

• D. L. G.

Magyar Hírlap 1994 VII. 5.

Az Igazságügyi Szakértői Intézetek Hivatala és az Igazságügyi Minisztérium egyfordulós, nyilvános versenytárgyalást hirdet: a Veszprém, Dózsa György út 30. alatt lévő épület fővállalkozásban történő rekonstrukciójára.

Építési feladat: a meglévő épületegyüttes részbeni bontásával és bővítésével, fszt. + I. emeletes, tetőteres épületben (600 m²) a környezet rendezésével együtt a veszprémi igazságügyi szakértők elhelyezésének kialakítása.
Az elvégzendő munkákat Mogyorossy Elek tervező által készített engedélyezési és tenderdokumentáció tartalmazza költségvetés-kiírással. A kiviteli tervek és a részlettervek elkészíttetése a nyertes pályázó feladata.
Az igényelt kezdési határidő: 1994. október 3.
Az igényelt befejezési határidő: 1995. november 30.
A pénzügyi fedezet 1994., 1995. években rendelkezésre áll.
Az ajánlat elkészítéséhez szükséges dokumentáció 1994. július 12—13—14-én 9 és 14 óra között vehető át a veszprémi Igazságügyi Szakértői Intézetben: Veszprém, Szeglethy utca 1. I. emelet címen Nagy Ildikónál 40 000 Ft + 25% áfa ellenértéknek az Igazságügyi Szakértői Intézetek, Budapest MNB 232-90148-3356 számra történő befizetését igazoló bankátutalási bizonylat bemutatása ellenében, amely összeg nem kerül visszatérítésre.
Az ajánlatkészítés részletes feltételeit a dokumentáció tartalmazza.
Az elvégzett munka ellenértékének kiegyenlítése — átalányáron — az Állami Fejlesztési Intézeten keresztül történik.
Az ajánlatok benyújtásának feltétele 1 000 000 Ft bánatpénz megfizetése a tenderdokumentációk átvételénél leírtak szerint, amely összeg az ajánlatok benyújtása után 30 nappal visszafizetésre kerül.
Az ajánlatok benyújtásának határideje: 1994. szeptember 15-én (csütörtök) 9 óra, az átvétel helyén.
Az ajánlatok felbontásának időpontja: 1994. szeptember 15-én 10 óra, ugyanott.
Az eredményhirdetés időpontja: 1994. szeptember 26-án (hétfő) 10 óra, ugyanott.
Ajánlatokat csak teljes körű megvalósításra lehet benyújtani.
A rekonstrukció helyszínének bemutatása és a feltett kérdések megválaszolása 1994. augusztus 11-én 10 órától lesz.
A felmerülő kérdéseket lehetőség szerint 1994. augusztus 11-én 9 óráig a dokumentáció átvételének helyére írásban előre kérjük eljuttatni.
Az ajánlatokat négy példányban, zárt borítékban kell benyújtani. A borítékra írják rá: Versenytárgyalási ajánlat, „Veszprémi szakértői intézet elhelyezése".

Igazságügyi Szakértői Intézetek Hivatala **Igazságügyi Minisztérium**

MH 9612

Rezi Község Önkormányzata

nyilvános, egyfordulós versenytárgyalást hirdet

Rezicser-Rezi összekötő és mezőgazdasági feltáró út (1538 fm) kivitelezésére.

A részletes kiírás és a kiviteli tervdokumentáció 20 000 Ft + áfa nevezési díjnak a befizetése ellenében a hirdetés megjelenése utáni napokon 9—14 óra között vehetők át az önkormányzatnál.
A befizetett összeget nem térítjük vissza, a dokumentáció korlátozott példányszámban áll rendelkezésre.

Az ajánlatok benyújtása: 1994. július 13-án 12 óráig „Rezi összekötő út és mezőgazdasági feltáró út" felirattal zárt borítékban, személyesen vagy postán a polgármesteri hivatalban (8373 Rezi, Kossuth u. 35.).

A pályázatok elbírálása: 1994. július 20-ig megtörténik, melyről az érdekelteket írásban értesítjük.

Önkormányzat

9611 MH

Pályázati felhívás

A Panoráma Vendéglátó, Idegenforgalmi és Kereskedelmi Részvénytársaság az Állami Vagyonügynökség és Eger Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala jóváhagyásával nyilvános, egyfordulós pályázatot hirdet az állami tulajdonban lévő Csákós Üzletház, Eger, Rákóczi utca 48/A. ingatlan tulajdonjogának megvásárlására

Az ingatlan alapterülete (m²): Telek: 1410. Beép.: 1076.
Helyrajzi száma: 2059/5.
Tulajdoni lapszám: 36.
Telektulajdonos: Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata.
Felépítmény tulajdonosa: Panoráma Rt. (Eger).
A pályázatot 1994. július 26-án 9—11 óra között lehet benyújtani az rt. titkárságán személyesen vagy meghatalmazott útján (Eger, Bajcsy-Zsilinszky tömbbelső).
A vételi szándék bizonyítására 500 ezer forintot az ajánlattevőnek a pályázat benyújtásával egy időben letétbe kell helyezni a társaság Eger OKHB 350-19570 számú elkülönített bankszámlájára.
Csak készpénzes ajánlatok kerülnek elfogadásra. Kárpótlási jegy vagy E-hitel nem vehető igénybe.
A kiíró a pályázóktól ajánlatuk módosítását kérheti.
A kiíró a benyújtás napján értesíti a pályázókat a pályázat eredményéről. A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa. A társasággal megkötendő adásvételi szerződés érvényességének feltétele a szerződés ÁVÜ általi jóváhagyása.
A jelen pályázati felhívásban nem szabályozott kérdésekben a kiíró által rendelkezésre bocsátott részletes pályázati kiírás rendelkezései és az ÁVÜ versenyeztetési szabályai az irányadók. A pályázaton való részvétel feltétele a részletes tenderfüzet titkossági nyilatkozat ellenében történő átvétele az alábbi megjelölt címen:

Panoráma Rt.,
3300 Eger, Bajcsy-Zsilinszky tömbbelső,
privatizációs iroda.

A tender megvásárlását követően az ingatlan főbb adatairól és jellemzőiről információ beszerezhető a társaság címén személyesen, előzetes időpont-egyeztetés alapján [Permay Gyula, telefon: (36) 312-172].

MH 9434

Újságok bizományosi árusítására budapesti üzlethelyiséggel rendelkező vállalkozókat keresünk.

-BIZTOS JÖVEDELEM KOCKÁZAT NÉLKÜL!
-MAGAS JUTALÉK!
-EGÉSZÍTSE KI VÁLASZTÉKÁT!
-KERESSEN MÉG TÖBB PÉNZT!
-MI BIZTOS PARTNEREI LESZÜNK!

Üzletkötőink készséggel állnak rendelkezésére, telefonhívását követően három napon belül felkeresik Önt.

Tel.: 134-1328

Élelmet mindenkinek

A világban manapság 840 millió ember éhezik. Tudják ezt az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Szervezetének (FAO) római világkonferenciájára a Föld 194 országából összegyűlt szakemberek és politikusok, s azzal is tisztában vannak, hogy ezen változtatni kell. Élelmet kell tehát biztosítani mindenkinek, vagy ahogyan a konferencia tervezett záródokumentuma megfogalmazza: a világ minden országában meg kell teremteni az „élelmezés biztonságát”. A világ országainak most már „csak” arra kellene vállalkozniuk, hogy 2015-ig a felére csökkentsék az éhezők számát. Merthogy az előző, 1974-es élelmezési világcsúcs-találkozó magasztos célja – az éhezés teljes megszüntetése egy évtizeden belül – irreálisnak bizonyult.

A világkonferenciák példája azt mutatja, hogy ezek az események csak ideig-óráig hívják fel a figyelmet a problémákra, s aztán feledésbe merülnek az ígéretek. Könnyen erre a sorsra juthat a római találkozó is. A zárónyilatkozat tervezete ugyanis az egyes országok kormányaira hárítja az élelmezési biztonság megteremtésének felelősségét. Csakhogy aligha várható, hogy például az amúgy is élelmiszerhiányban szenvedő fekete-afrikai országokban a termőterület folyamatos zsugorodása, a túlnépesedés, a menekültválságok és a háborúk mellett csupán a nemzeti kormányok jó szándékán múlna az éhínség leküzdése. Ez elképzelhetetlen a fejlett és gazdag világ hathatós segítsége nélkül.

A római konferenciának nincs semmi értelme, ha az elhatározott cél csupán írott malaszt marad. Ennél már az is jobb lenne, ha az ötnapos találkozó megszervezésére fordított 1,3 millió dollárért zabkását vettek volna néhány százezer éhezőnek.

DAJKA BÉLA

Törvényhiány

Elégedetlen a közvélemény a kormány korrupcióellenes igyekezetével – derül ki a Sonda Ipsos felméréséből. Nem tudni, ki mit hiányol, de az biztos, hogy csalódást kelt a parlament, a kormány, az igazságszolgáltatás tevékenysége. Hat éve vajúdik például a képviselői összeférhetetlenséget szabályozó törvény. A szocialista alelnök asszony szerint tévedés ugyan kizárólag e törvény hiányával magyarázni a korrupciót, de kétségtelen, hogy a mulasztás kedvez elterjedésének. Tisztázni kellene végre, hogy mivel foglalatoskodhat a képviselő, és melyik üzletember kerülhet a parlamentbe, melyik nem. Az idő is sürget, vészesen közeleg a magánosításból megvalósítható tőkefelhalmozás vége. Ha elfogy az állami vagyon, a megállapodott üzleti és politikai körülmények között egészen másfajta összeférhetetlenségi szabályokra lesz majd szükség.

Az összeférhetetlenségi vita kezdetén a képviselői függetlenséget féltették a legtöbben, nehogy az üzleti élet bekeríthesse a kezdő politikusokat. Azután a közélet tisztasága került a középpontba, mintegy jelezve, [illegible] a gazdasági és poli-

Mádi László

Tekintélyét vesztett törvényhozás

A rendszerváltó parlamenti választások rövid átmeneti időszaka után az Országgyűlés tevékenységének megítélése, imázsa, rangja kritikusan rossz. Milyen okok húzódnak meg emögött? A téma szempontjából sem közömbös, hogy hullámzanak a Tocsik-ügy válságjelenségei. Néhány független társadalomkutató a demokrácia válságáról beszél, többen pedig a demokratikus átmenetet vezénylő egész politikai elit alkalmatlanságát boncolgatják. Mind nyugati, mind hazai történeti példákból, de akár még a magyar országgyűlés épületének világon is párját ritkító szépségéből is következően a parlament megítélésének mindenképpen pozitívnak, sőt kiemelkedőnek kellene lennie. A diktatúrát követően pedig a korábbi helyzethez képest nagy bizalomnak, támogatottságnak kellene érvényesülnie. Még sincs így.

Legelőször is a politikát és az azt jelenleg dominánsan jelképező parlamentet egyértelműen a gazdasági helyzet barométere minősíti. A gazdaság állapota, az elmúlt időszak drámai visszaesése (amelynek mélységét sok szakember a nagy világválsághoz hasonlítja) bármilyen jól működő politikai rendszert hiteltelenítene, megrendítene. Márpedig két összefüggés miatt is fontos a gazdasági visszaesés ténye. Egyrészt önmagában, másrészt abban a viszonyrendszerben, hogy az emberek a rendszerváltástól egyértelműen életviszonyaik jobbra fordulását, a szabadság mellett érezhető gazdasági fellendülést remélték. Ez mindmáig nem történt meg. Sőt a helyzetet súlyosbítja az a szociológiai tény, hogy a középosztály zöme fokozatosan elszegényedik, s különösen a bérből és fizetésből élők helyzete folyamatosan romlik. Ilyen körülmények között csoda volna, ha magasfokú a bizalom a vezető politikai elit iránt. Nem véletlen, hogy a népszerűségi listát folyamatosan az a Göncz Árpád vezeti, akinek ténylegesen semmilyen döntési joga, a gazdasági helyzetet változtató lehetősége nincs.

Másodsorban az jelent problémát, hogy az emberek azonosítják a végrehajtó hatalom, a döntően csak a nyilvánosság és/vagy a többség legalább egy részének támogatásával érvényesülhet. A nyilvánosság jelen példánk szempontjából közömbös, ezért az a kérdés, hogy a parlament mennyire tud elkülönülni a kormányzattól, s ezzel egyidejűleg mennyire képes korrigálni és kontrollálni a kormányzati apparátusok működését. Ebben az óriási törvényhozási hajszában, törvénygyártási kényszerben sajmint az utca embere. (Ami egyébként érthető, hiszen őket a nép választotta – vagy közvetlenül, vagy listákon.)

A médiának ugyanakkor sajátossága s a piaci keresletből fakadó jellemvonása, hogy a botrányokat felnagyítja, a szürke szakmai-politikai munkát pedig alulértékeli. Nagyon jól bizonyítható ez a parlamenti tudósítások tematikájában vagy a tévé híradók szerkesztésében. Ez nem az új-

„Miért lennének a mai politikusok kimagaslóan profik és tehetségesek, miért lennének minden szempontból alkalmasak, amikor a magyar társadalomnak egyik szegmense sem az? Ez persze nem zárja ki azt, hogy ne volna szükség vérfrissítésre, akár a politikai elit nagy részének lecserélésére.”

nos kevésbé. Az interpellációk az ellenőrző funkció egyik fontos eszközei lennének. Sorsuk jól jelképezi a parlamenti kontroll jelenlegi mostoha helyzetét. Az elmúlt két évben az elhangzott, mintegy száz ellenzéki interpelláció közül mindössze egyet tolerált a többség; azaz egyszer fordult elő, hogy az interpelláló ellenzéki képviselőnek adva igazat leszavazta a minisztert.

Ebbe az összefüggésben új jelenséget figyelhetünk meg, ami némi bizakodásra ad okot. Ez pedig a házszabály módosítását követően megerősödő vizsgálóbizottsági funkció és annak érdemi működése. (Idetartozik a Tocsik-ügy is.) Ám látni kell egyúttal azt is, hogy ezeknek az ellenőrző jogoknak az alkalmazása nemcsak az ellenőrzöttekre (gazdasági szereplőkre, kormányzati apparátusokra, vezető kormányzati politikusokra), hanem az egész politikai elitre, s konkrétan a parlamentre „hull vissza”.

Idekapcsolódik a média működése. Egyrészről a korábbi elkülönült s bizonyos mértékig misztifikálódott politikai működést ma egy mindenki által nyomon követhető, „testközelivé” tett demokratikus működés váltotta fel. Ez a jelenség (és a rengeteg kandi kamera) világosan megmutatta, hogy a vezető politikusok ugyanolyan gyarlók [illegible]

ságírók hibája, hanem egyszerűen erre van igény. A botrányok pedig (amelyeket gyakran ha nincsenek, akkor csinálnak) egyértelműen hitelvesztők, a parlamenti szereplők megítélése szempontjából illúziórombolók.

Az említett három ok: nevezetesen a gazdasági válság hitelromboló sajátossága, a parlament és a kormány megítélésének szétválaszthatatlansága és a média botrányokat felnagyító, reflektorfénybe állító viselkedése többnyire objektív jellegű. A parlament megítélése szempontjából talán a legkevésbé fontos második tényezőnél lehetne a legtöbbet korrigálni, s a legtöbbet tenni a törvényhozás megítélésének, pozitív imázsának kialakításáért.

Negyedikként kell említeni – de talán elsőként is lehetett volna – a politikai elit felelősségét. Hazánk mai politikai vezetői mennyire alkalmasak feladatuk ellátására? Mennyire váltak jó értelemben profikká, mennyire (nem) rabjai előítéleteiknek, érzelmeiknek? A válasz nem könnyű, bár a közmegítélés szempontjából valószínűleg nem hízelgő. Elgondolkodtató volt Schlett István korábbi vélekedése, amely szerint a rendszerváltást követően a kormányzati és parlamenti vezető pozíciókba [illegible]

nem szerepelt le. Nem voltak állandó kormányválságok, a nehéz gazdasági helyzet ellenére sem voltak jellemzők az általános sztrájkok, a társadalomban dominánsan a jogállamiság szabályai érvényesültek, kiépültek a demokrácia intézményrendszerei (önkormányzatok, Állami Számvevőszék, Alkotmánybíróság, Gazdasági Versenyhivatal, ombudsmanok stb.). A Tocsik-ügy kapcsán – annak ellenére hogy annak felelősei az eddigi információk szerint egyértelműen a koalíciós pártok szereplői közül kerülnek ki – nagyon sokan az egész politikai elit és egyúttal a parlament felelősségét firtatják. Az igazság szerintem valahol a két álláspont között van.

Miért rossz a magyar foci? – teszik fel sokan a kérdést. Talán meg kellene fordítani: miért lenne jó a magyar foci? A politikával is hasonló a helyzet. Miért lennének a mai politikusok kimagaslóan profik és tehetségesek, miért lennének minden szempontból alkalmasak, amikor a magyar társadalomnak egyik szegmense sem az? Ez nem zárja ki azt, hogy ne volna szükség vérfrissítésre, akár a politikai elit nagy részének lecserélésére. Sőt azt is meg merném kockáztatni, hogy a politikai elitnek pozitív mintát kell nyújtani a társadalom egyéb csoportjai számára.

Hazánkban, ahol ha a demokráciának nem is, de a felvilágosult abszolutizmusnak vannak gyökerei, mindig felmerül a miniszterelnök felelőssége is. A kormányfő személye, megítélése korábban is és ma is, ha nem is döntően, de jelentős mértékben hat az egész politikai rendszer, így a parlament megítélésére is. Nem elsősorban önmaga miatt, hanem személyi politikája (a miniszterek kiválasztása és egyéb személyi természetű döntései) és az általa képviselt kormányzati-politikai stílus miatt is. Azt hiszem, nem árulok el nagy titkot, hogy itt aztán tényleg átütő változásokat tartanék célravezetőnek. Korban, dinamizmusban, pragmatizmusban, kommunikációs viselkedésben és még sok másban egyaránt. De ez [illegible]

Eszköztelenek vagy tehetetlenek

LENCSÉS KÁROLY

A rendőrségnél talán a rendszerváltozás idején támadt először súlyos zavar: a túlpolitizált szervezet elveszítette ideológiai alapjait. Identitásválságról lehetett beszélni, hiszen mindenki lázasan kereste, hová tartozzék, kit és miként kell szolgálnia. Az átmenet azonban nem tartott sokáig, hiszen az új kurzus néhány hónap alatt megtalálta kádereit – nem is biztos, hogy rosszabbakat elődeiknél –, 1991 elején pedig keménykezű, határozott politikus került a belügyi tárca élére. Csak dolgozni kellett volna – a politika ennél többet szerencsére igen ritkán és kevesektől kívánt. Az eredmény viszont nem mutatkozott, olyannyira, hogy a bűncselekmények száma a többszörösére nőtt. De nem is csoda, hiszen a korábbi belső utasításokat hatályon kívül helyezték, nincs rendőrségi törvény, az exlex állapot pedig gúzsba köti a legkeményebb, leghatározottabb zsaru kezét is – hallhattuk akkor éveken át. Bár inkább arról volt szó, hogy a '80-as évek végétől az állomány fele kicserélődött, a jól kiépített ügynökhálózat – jórészt a III/III-as törvény körüli huzavona okán – összeomlott, ráadásul a korábbi módszerek egy részét sutba kellett dobni. Jött még azután két új miniszter, de mi sem változott.

Mára viszont van rendőrségi törvény, van hatályos ügynöktörvény (menlevelet adva még az egykori állambiztonság besúgóinak is) – s van félmillió ismertté vált bűncselekmény. Meg van már maffiánk. Kicsi, alkalmasint pitiáner módszerekkel operáló szervezett alvilág, de a mienk. Egy dologban viszont kétségkívül az igazi nagyokhoz hasonlatos: miközben valamennyi magára adó zsaru fejből sorolja a „nagy” neveket, a testület a „keresztapákkal” szemben - bizonyíték híján - itt is tehetetlen.

Csupán újabb mentségek vannak. Ha a rendőr több fizetést kapna, ha jobb autón üldözné a bűnt, ha több benzin jutna a járőrkocsiba… De legalább a Büntető törvénykönyvet módosítsák, az pénzbe sem kerül: ha büntethető lesz a pénzmosás, a csődbűntett vagy a befektetési csalás, ha a gépjármű jogtalan használata helyett lopás miatt lehet nyomozni, akkor a zsaru szárnyakat kap.

Hát ami a gazdasági bűncselekményeket illeti, a rendőrség vágyai maradéktalanul teljesültek: kerekedett vagy kéttucatnyi új bűncselekmény-kategória, de csaknem két esztendő alatt például összesen egy pénzmosási ügyben sikerült nyomozást indítani. Miközben állítólag a magyarországi bankok a térségben meghatározó szerepet játszanak a bűnös úton szerzett tőke tisztára mosásában. Csakhogy az „állítólag” nem büntetőjogi kategória, a sejtést bizonyítani kellene, s ez egyelőre nem megy.

Vajon miért gondolják akkor a BM vagy az ORFK vezetői, hogy újabb Btk.-módosítás megoldaná például annak a 10-15 ezer polgárnak a gondját, akinek az autója ma is a körözési listán szerepel? A pórul járt embernek mindegy, hogy milyen tényállás alapján nem találják a tettest. S mit kezdene a rendőrség a konspiratív szervezkedés kriminalizálásával? A bűnös szándékú szervezkedést szintén bizonyítani kellene. Egyébként az emberölés előkészülete már önmagában bűncselekmény éppen úgy, mint a BM javaslata szerint a bűnözésre szervezkedés is lenne majd. Ha tehát csak az a baj, hogy az előkészület általában nem büntetendő, akkor miért nem tetszettek előre leleplezni legalább Prisztás József gyilkosát? Vagy az évente elkövetett 250-300 emberölés tettesét, a robbantós merénylőket, a pénzhamisítókat, a kábítószer-kereskedőket? Az előkészület ugyanis ez utóbbi esetekben is bűncselekmény. Ráadásul a rendőrség jogosítványai nyugat-európai összehasonlításban is rendkívül széles körűek: odakint hevesen vitatkoznak olyan módszerekről, amelyeket itt már több évtizede zavartalanul használnak. Nálunk nincs például [illegible]

STEINDL Imre

HÍREK

Rendkívüli ülés a közbiztonságról

(MTI) A fővárosi önkormányzat Fidesz-frakcióját megelégedéssel tölti el, hogy Demszky Gábor főpolgármester elfogadta javaslatukat, és két héttel felvetésük után végre úgy döntött: rendkívüli közgyűlést hív össze november 21-ére a főváros közbiztonsági helyzetének megvitatására. Tirts Tamás frakcióvezető az MTI-nek szerdán elmondta: akkor, amikor Budapesten immár mindennapossá váltak a robbantások, a bandaháborúk, fontosnak tartják, hogy a fővárosi képviselők átfogó tájékoztatást kapjanak arról, hogy Demszky Gábor főpolgármester és Bodrácska János főkapitány mit tett a közrend megőrzéséért, illetve hogy a polgároknak ne kelljen további terrorcselekményektől rettegniük.

Újabb vizsgálatok a Józsefvárosban

(MH) Csécsei Béla VIII. kerületi polgármester szerepét is vizsgálja az önkormányzat helyiségeladásainak visszásságait feltáró munkacsoport – döntöttek minapi ülésükön a képviselők, akik szükségesnek tartják az elidegenítési pályázaton vesztes Evetex Kft.-vel kötött és Székelyné Gyökössy Dóra alpolgármester által aláírt szerződés körülményeinek vizsgálatát is. Mint ismeretes, a Rákóczi út 7. szám alatt lévő közel 80 millió forintos értékű önkormányzati helyiség privatizációjának ügyét még az ügyészséghez is eljuttatja a testület. A polgármester által indított belső vizsgálat megállapította, hogy a bérlőnek a testület tudta nélkül küldött vételi ajánlatot egy hivatalnok. A súlyos vétséget elkövető személy időközben távozott a hivatalból, így felelősségre nem vonható.

Sportcentrum a Városligetben

(MH) Új sportlétesítmény épülhet az Ajtósi Dürer sor és a Dózsa György út sarkán lévő városligeti terület egy részén. A fővárosi és a VII. kerületi önkormányzat megállapodástervezete szerint a jelenleg is elkerített aszfaltos sportpályák és pingpongasztalok helyére egy olyan „csarnok" kerülne, melyet nemcsak a VII. kerületi iskolások, hanem a ligetben sportolni vágyó polgárok is használhatnának. A kijelölt területet a főváros 99 évre ingyenesen átadja az erzsébetvárosiaknak, és a beruházást 15 millió forinttal támogatja. Az építtetés, később az üzemeltetés a kerület feladata lesz.

Irodaház a Déli pályaudvarnál

(MH) Hétemeletes luxusirodaház építése kezdődik tavasszal a Déli pályaudvar melletti parkoló területén. Az osztrák Imperial konszern 400 milliós schillinges beruházásában készülő 18 ezer négyzetméter összterületű irodakomplexum alatt 150 férőhelyes mélygarázs is helyet kap. A munkák elkezdéséig a cég körbekeríti és üzemelteti a pályaudvar melletti parkolót. Az ebből származó bevételt a Budavári Önkormányzat közreműködésével karitatív célokra használják fel. A vasút és a Hotel Mercure közötti területen az irodaházzal egyidejűleg egy 400 férőhelyes mélygarázs is épül. Az önkormányzat pedig ingyenes parkolót nyit a környéken.

PROGRAMTIPP

A CAMELEONE

című filmet tűzi műsorára – a hivatalos párizsi bemutató előtt – ma este hét órától a Francia Intézet (I., Fő utca 17.). Rendező: Benoit Cohen. A mától induló Fekete Világ fesztivál keretében november 26-áig olyan francia rendezők munkáit vetítik le, akik a krimit nem keverik össze az akcióhősök sematikus világával.

GÉPFOLKLÓR-

koncert lesz ma este nyolctól a Fonó Budai Zeneházban (XI., Sztregova u. 3.). A hangszerelés kicsit meglepő, de a minőséghez kétség sem fér.

Kényszerbérlők kényszerpályán

Most már biztos, hogy a törvényben előírt határidőre, év végéig nem tudják rendezni a kényszerbérlők helyzetét az önkormányzatok. Nincs elegendő felkínálható cserelakás – állítják a helyhatóságok. A Lakásbérlők Egyesülete (Labe) szerint januártól jogbizonytalanság sújt országosan több mint kétezer kényszerbérlőt. A Belügyminisztérium ugyanakkor nem lát lehetőséget a jogszabály módosítására.

A lakástörvény módosítása immár nem halogatható tovább – jelentette ki lapunknak Battha Pál, a Labe főtitkára. Az egyesület augusztus i összesítése szerint a fővárosban az önkormányzatok által elbírált 1 ezer 745 kényszerbérletnek csupán 38 százalékát sikerült megszüntetni, míg az országosan becsült további másfél ezres „állománynál" 25-30 százalékos ez az arány.

A törvény által szabott határidő tarthatatlanságát nemcsak az érdekvédők, de az önkormányzatok is évekkel ezelőtt jelezték, hozzátéve hogy az érintettek jelentkezésének viszont nincs határideje. Így fordulhatott elő, hogy még most is százával nyújtanak be kényszerbérlet-megszüntetés iránti kérelmeket a városokban és kisebb településeken.

Battha elmondta: a legnagyobb gond a kényszerbérlet fogalmának értelmezése körül alakult ki, és ez számos konfliktust okozott a kényszerbérlők, -bérbeadók és az önkormányzatok között. A felek együttműködésének hiánya vezetett olyan esetekhez, hogy valakinek a feje fölül kezdték el bontani bérleményét, vagy egykori lakását a jogos tulajdonos többszörös lakbéremeléssel próbálta meg „felszabadítani".

A Labe februárban Gál Zoltánnak, az Országgyűlés elnökének nyújtott át petíciót, legutóbb pedig Hack Péterhez, az alkotmányügyi bizottság elnökéhez írtak levelet. Konkrét javaslatuk, hogy a kényszerbérlet pontos meghatározása mellett – belátható időre – hosszabbítsák meg a cserelakások felajánlásának végső dátumát.

A Belügyminisztérium álláspontja szerint nincs szükség a lakástörvény módosítására. Mint megtudtuk, a kényszerbérletek felszámolására adott december végi határidő nem jogvesztő hatályú, és amennyiben ezt az önkormányzatok nem tudják tartani, a Ptk. elévülési rendelkezéseit kell alkalmazni. Az önkormányzatoknak egyébként, ha az általuk jelzett akadályok megszűnnek, egy éven belül eleget kell tenniük az elhelyezési kötelezettségnek. Erre a központi költségvetés idén már 100 millió forintot szánt.

Az áthúzódó ügyekről januárban a BM tájékoztatást kér valamennyi önkormányzattól, hogy 1998-ban is tervezni lehessen az állami támogatás mértékét. Az osztályvezető szerint a településeknek már végleges listával kellene rendelkezniük. Nem lehet kifogás a törvény értelmezése sem, hiszen eddig már számos minisztériumi állásfoglalás született ez ügyben.

Kényszerbérletek Budapesten

Kerület	Elismert	Megoldatlan
I.	33	20
II.	133	80
III.	64	30
IV.	119	85
V.	49	45
VI.	11	1
VII.	67	61
VIII.	9	3
IX.	3	1
X.	18	17
XI.	191	93
XII.	107	36
XIII.	27	18
XIV.	151	79
XV.	201	167
XVI.	101	82
XVII.	80	56
XVIII.	76	59
XIX.	91	56
XX.	152	98
XXI.	63	37
XXII.	58	26
XXIII.	32	24

1996. augusztus 31-ei állapot.
Forrás: Lakásbérlők Egyesülete

• Szabó Zsolt

Csak a gyűjtés segíthet

Felújításra szorul a Szent Erzsébet-templom

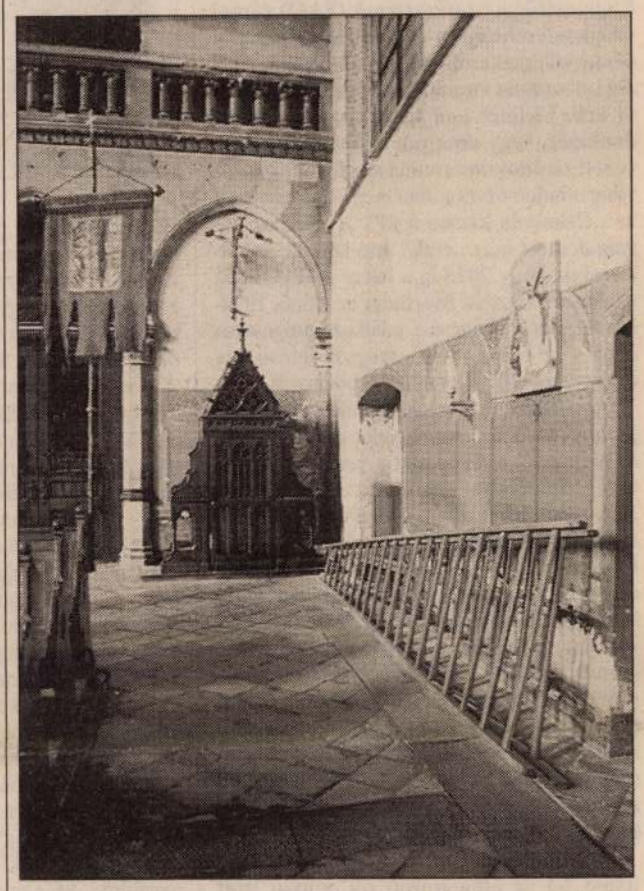

Az épület belülről is felújításra szorul FOTÓ: PÉLYI NÓRA

Egyelőre még nem dőlnek le a VII. kerületi Rózsák terén álló, műemléki védettségű katolikus templom életveszélyessé nyilvánított tornyai, mert a repedt kőszerkezetet ideiglenesen „megdrótozták". Az évek óta esedékes, 1 milliárd forintba kerülő felújításra a különféle támogatásokkal együtt is kevés a pénz, ezért a plébánia, Erzsébetváros önkormányzata és a Nemzeti Színház közös jótékonysági gálaestet szervez Magyarország legnagyobb neogótikus egyházi épületének megmentéséért.

A Steindl Imre által tervezett templom kőszerkezetét és tornyait nemrég életveszélyessé nyilvánította, és a tulajdonosokat helyreállítására kötelezte az Országos Műemlékvédelmi Hivatal. Jelenleg a legmagasabb toronyba épített több mint 2 tonnás ellensúly eltávolításán munkálkodnak. A kőtömb kiemelésére egy speciális daru segítségével, a jövő héten kerülhet sor. Eddig közel 100 millió forintot fordítottak a rekonstrukcióra, melynek során megjavították a tetőszerkezetet, így a hosszú ideg fennálló belső életveszély megszűnt. Azóta kénytelenek voltak az egész templomot körbekeríteni, nehogy sérülést okozzanak a külső falról és tornyokról lemálló darabok és kődíszek.

Az önkormányzat és az egyházmegye idén 5-5 millió forinttal segíti a templomot, míg a központi költségvetés 50 millióval járul hozzá egyik nemzeti kincsünk védelméhez. Mindez azonban nem elegendő, még a további felújítási munkák tervezésére sem.

Az önkormányzat, az immár hagyományos Erzsébetvárosi Kulturális Napok keretében, Schiffer János főpolgármester-helyettes védnökségével – a plébániával együtt fogott össze a templom érdekében. A november 25-én 19 órára szervezett „Erzsébetvárosiak a Szent Erzsébet-templomért" című jótékonysági gálaestnek ingyen ad helyet a Nemzeti Színház. Ötszáz forintos egységáron igényelhetők belépőjegyek a színházban, a plébánián és a polgármesteri hivatalban egyaránt.

Az ellenzék sokallja a közműdíjemelést

A fővárosi közgyűlés MDF–Fidesz–KDNP képviselőcsoportja sokallja a közműdíjemelés vállalatok által tervezett mértékét, amely szerintük a főváros – elsősorban Atkári János főpolgármester – által erőltetett privatizációt követően csak tovább emelkedhet.

A képviselők a díjemeléseket tartalmazó előterjesztést még nem kapták meg a bizottságoktól, a tervezett díjakról csak a sajtóból értesültek, így még nem alakult ki egységes álláspontjuk az ügyben – mondta Manninger Jenő, az MDF frakcióvezetője. A három párt egybehangzó véleménye szerint már ebből is megállapítható, hogy a díjemelések mértéke túlzott, és a már amúgy is a fizetésképtelenség határán táncoló családokat sújtja. Biztosnak tűnik az is, hogy a vízművek rövidesen várható magánosítása is árnövelő hatású lesz, mivel a vevő a magasabb vízdíj megállapításában érdekelt. Farkas Péter (KDNP) véleménye szerint privatizáció helyett elegendő volna a tőkebevonás, illetve a részleges magánosítás is a közműcégeknél.

Tirts Tamás (Fidesz) a csaknem két hónapos késéssel elkészült DBR-metrótanulmányt bírálta, elsősorban azért, mert az már csak a Keleti pályaudvarig tartó szakaszt tartalmazza, holott az eredeti elképzelés szerint az új vonal Rákospalotáig húzódna. Azt nem tudni – mondta –, hogy ki döntött a nyomvonal megváltoztatásáról, hiszen azt a közgyűlés hagyta jóvá. Komolytalannak tartotta a finanszírozási elképzeléseket, amely szerint a 100 milliárdos beruházáshoz a városvezetés csak évi 2 milliárddal kíván hozzájárulni.

A sajtótájékoztatón bemutatkozott Kázmér Tibor, aki a három párt közös jelöltjeként indul a decemberi időközi polgármester-választáson a XV. kerületben.

• N. H. E.

Városfejlesztés újpesti módra

Modellértékű konstrukciót hozott létre a fővárosi és az újpesti önkormányzat a káposztásmegyeri térség fejlesztésére. Háromszáz hektárnyi, közművesített terület várja a befektetők érkezését. A terület értékesítéséből befolyó pénz lehetne a további fejlesztések motorja.

A területfejlesztés azért is aktuális, hiszen az 1983-ban elkezdett és 1989-ben – Káposztásmegyer I. és II/a elkészülte után – félbehagyott építkezés alatt mindvégig azt ígérték, hogy a lakótelep mellé kiszolgáló üzletek, szolgáltató egységek is készülnek. Azóta harmincezren költöztek a lakótelepre, a beígért létesítmények azonban még mindig váratnak magukra. Emiatt legfeljebb aludni járnak haza a káposztásmegyeriek, bármit is szeretnének vásárolni utazniuk kell – vázolja az előzményeket Vajda Pál főpolgármester-helyettes.

Mivel a tervek a megépült lakótelepnél nagyobb területre szóltak, nemcsak a házak alatt, de az üresen maradt területeken is kiépültek a közművek. Így ma 600 hektárnyi szabad, infrastrukturálisan ellátott terület áll a döntéshozók rendelkezésére. Ebből 300 hektárnyi a fővárosi és az újpesti önkormányzat osztatlan közös tulajdonában van. A 60 milliós alaptőkével, illetve a 20-20 millió forintos forgóeszközvagyonnal létrehozott Észak-pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Társaság, amelynek alapítója a fővárosi és újpesti önkormányzat és a két vagyonkezelő részvénytársaság, pedig megkapta a terület feletti rendelkezési jogát.

Egy-másfél éven belül látható eredménye is lesz a fejlesztéseknek – reméli a főpolgármester-helyettes. Ez nemcsak önkormányzati források bevonásával képzelhető el, a kockázati tőke is mozgósítható, ahogyan ezt a Váci út példája is mutatja.

• J. K. B.

Okulva a két évvel ezelőtti tapasztalatokból, most főként a délutáni és esti programokra alapoznak, amikor az emberek befejezték már a strandolást, s esetleg kikapcsolódásként meglátogatják az expót, illetve a rendezvényeit. Ezért 14-től 24 óráig tervezik a nyitva tartást. A helyszín is változik: a siófoki korszerű iskola tornacsarnoka és gyönyörű udvara ad otthont az idén az expónak.

Újra: Balatoni Futár

Harmadik nekirugaszkodásra újra megjelent a szezon kezdetén a Balatoni Futár (Zöld Balatoni Futár), amely két évvel ezelőtt anyagi gondok miatt volt kénytelen „bedobni a törölközőt". Ezúttal a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium segítségével rajtolt a lap – havi magazinként –, s célja elsősorban a Balaton, a balatoni emberek és szervezetek érdekképviselete, érdekvédelme, s különösen nyári idényben természetesen az idegenforgalom propagálása, a programok népszerűsítése.

A víz hőfoka: 20 °C

DRV Rt.
DUNÁNTÚLI REGIONÁLIS VÍZMŰ Rt.
SIÓFOK
víz-, csatorna- hiba-bejelentés

DRV Rt. dél-balatoni üzemigazgatóság, Siófok (84) 350-122

DRV Rt. észak-balatoni üzemigazgatóság, Balatonfüred (86) 342-610, 342-611, 343-011

DRV Rt. nyugat-balatoni üzemigazgatóság, Keszthely (83) 348-466, 348-015, 311-530 2379

Egész nyáron fesztivál

– Néhány évvel ezelőtt ütött szöget a fejünkben a felismerés: nem elegendő, ha a városunkba messze földről ellátogató vendégeink csak a hasukat süttetik a nappal a Balaton partján, mert ha elered az eső vagy hűvösebb idő köszönt rájuk, akkor nem tudnak megfelelő szórakozási lehetőséghez vagy egyéb hasznos időtöltéshez jutni. Ezért gondoltunk arra házigazdaként, hogy fesztiválok, fesztiválok és fesztiválok sorozatából álló rendezvénykínálattá alakítanánk az idei szezont – vélekedik a siófoki polgármester, *Molnár* Árpád. – Kezdetben, anyagi okok miatt csak az *Aranykagyló folklórfesztivált* tudtuk meghirdetni, az idei seregszemle immáron a harmadik lesz a sorban. Olyan sikeres volt az indítás három évvel ezelőtt, hogy városunk polgárai is igényelték, legyen folytatása. Annyiban is lemérhető a fejlődés, hogy már nemcsak 8-9 együttes ad ízelítőt tudása legjavából, hanem külföldről immáron *tíz vendégegyüttest* várunk. A tavalyi esztendőben egy kis szerencse is mellénk szegődött, így néminemű támogatással el tudtuk indítani a *Balaton nemzetközi dzsesszfesztivált*, amely nevében idénre *Balatellé* alakult, mivel a Balaton Telefon Rt. a legnagyobb támogatója. Az idei szezonban pedig még az operettgálával meg a Csárdáskirálynővel is bővül a fesztiváli programkínálatunk. Úgyhogy ma már arról beszélhetünk: gyakorlatilag minden napra tudunk igényes programajánlatot kínálni a Balaton-parton. Anélkül persze, hogy fikarcnyit is engednénk a nívóból. A nyári operettszínházban például szinte csak sztárok lépnek pódiumra estéről estére, hogy életre keltsék Kálmán Imre csodálatos dallamait. A dzsessznapok varázsát az is növeli, hogy olyan együttes szereplését is várjuk, amelynek koncertje még Nyugaton is ünnepszámba megy: John McLaughlin triójának koncertjét – amelyen legújabb, világsikert aratott CD-jük anyagát adják elő, megismételvén tokiói koncertjüket.

Új park a vasútállomás előtt

Havran Zoltán felvétele

– Azt a célt szolgálja-e vajon a zsúfolt nyári programajánlat, hogy Siófok megőrizze a Balaton fővárosa címét?

– Ezt nem presztízskérdés motiválja, pusztán anyagi megfontolások ösztönöznek bennünket erre. Úgy véljük: *amennyiben szolgáltatni tud egy település, akkor azt a vendégek sem kerülik el, sőt szívesen látogatják, örömest költik el ott a pénzüket, s ami ennél is fontosabb, évről évre visszatérnek.* Ily módon több a turista, több a vendég, s ebből csak hasznunk származhat, s rövid távon megtérül, amit a város is, s a támogatóink is anyagilag áldoznak. Akkor, amikor idegenforgalmi csökkenésről panaszkodnak a Balaton partján, s akad település, amelyik 30–40 százalékos vendégéjszakaszám-sorvadást könyvelhetett el, Siófokon egyre nőnek az idegenforgalmi bevételek. S ez büszkeséggel tölt el bennünket.

– Amennyiben nem számít „hadititoknak", árulja el, milyen évet zártak tavaly?

– Lekopogom: nagyon jót. Újra nőttek az idegenforgalmi adóból származó bevételek, *47-ről 54 millió* forintra, oly módon, hogy közben *egyetlen fillérrel sem emeltük az adó tételét*, sőt csökkentettük azt.

– Milyen mértékben faragtak le az adókból?

– Egyrészt a tételeket is csökkentettük, szétválasztottuk a *fő-*, az *elő- és utószezont*, úgyhogy gyakorlatilag nálunk a legmagasabb díjakat csak *júliusban, augusztusban* kell fizetni, az év többi tíz hónapjában egészen minimális összegre apadt ez; másrészt akad olyan terület, amely például mentesül az adófizetés kötelezettsége alól.

– Hogyhogy?

– Négy kerületre osztottuk a várost adózás szempontjából: *a legmagasabb díjtételeket a vasút és a Balaton közti területre vetettük ki, míg a vasúttól délre haladva egyre csökken az adó mértéke;* s ehhez társul, hogy jelentős különbséget tettünk fő- és mellékszezon között…

– Milyen szezonra számítanak az idén?

– Eddig nagyon jól indult minden: *máris több vendég van városunkban, mint eddig bármikor a hasonló időszakban.* És nagyon bízunk benne, ez csak a kezdet.

(kurcz)

Kaposváron június 20-án este 7 órakor Szentjakabi nyár címmel rendezvénysorozat kezdődik a Tinotoris régizene-együttes koncertjével a szabadtéri színpadon.

Veszprémben június 20-án Fábián Márta és Szakály Ágnes kétcimbalmos hangversenye a várban, a zenélő udvaron.

Kaposváron június 20-án este 7 órakor Szentjakabi nyár címmel rendezvénysorozat kezdődik a Tinotoris régizene-együttes koncertjével a szabadtéri színpadon.

Veszprémben június 20-án Fábián Márta és Szakály Ágnes kétcimbalmos hangversenye a várban, a zenélő udvaron.

Keszthelyen Balaton fesztivál június 20-tól 24-ig a Festetics-kastélyban.

Zánkán június 22-én délután 4 órakor Nyílt vízi úszóverseny a Gyermeküdülő Centrum strandján.

A Sió tévé műsora

Hétfő

Műsorkezdés: 20 óra – Hírek, időjárás-jelentés – Nachrichten – Mese – Az elmúlt hét sporteseményei – Tourinform – 20.40 Csak 14 éven aluliaknak! – 21.45 Aktuális – 21.50 Töprengő – Játék felnőtteknek – 22.00 Régi idők tanúi: A dörgicsei Boldogasszony-templomrom – Finom zenék 22.20 A nap vendége – Hírek, időjárás-jelentés – Nachrichten – **22.45 Gyengéd unokatestvérek** (francia erotikus film, 87')

Az oldalt szerkesztette: Keserű Ernő

BALATONSZEPEZDEN

Építési telkek kerülnek értékesítésre

az alábbi kikiáltási áron

Lomb u. 800,-Ft/m² – 852 m²
Mókus köz 1200,-Ft/m² - 756 m²

Különösen jó fekvésű, panorámás telkek

Málna u. 1200,-Ft/m² - 630 m²
Dózsa u. 1500,-Ft/m² - 760 m²
Petőfi u. 1500,-Ft/m² - 761 m²

Jelentkezni lehet levélben 1994. július 10-ig,

Polgármesteri Hivatal, 8252 Balatonszepezd, Árpád u. 27.

2279

Unokáink sem fogják látni

Állnak még a paloták?

Könyvekről szinte minden műsoromban esik szó, könyvesboltokról annál ritkábban. Nem bírom említés nélkül hagyni, hogy a Hilton Szálloda előtt még mindig könyvesboltot hirdet a bejárat feletti írás, miközben az üzletben már régen szuvenírárusítás folyik.

A Váci utcában, a 28. szám alatt volt a 64-es számú antikvárium, amelyből az időközben átalakult Állami Könyvterjesztő Vállalat elküldte a bolt vezetőjét és munkatársait, az új garnitúra csökkentette a választékot, szisztematikusan elriasztották a vásárlókat, és – ahogy ezt a lépést akár borítékolni is lehetett volna – a legendás könyvesboltban ma szuveníreket árulnak a turistáknak.

A hagyomány nem számít

Tudom, nem lehet előírni, hogy egy boltot eladnak-e, megváltoztatják-e a profilját, csak az szomorít el, hogy *nálunk a hagyománytisztelet, a mesterségek és a kereskedelem múltjának becsülete oly kevéssé számít.* A házat *Steindl* Imre tervezte a Lyka család számára, és itt nyílt meg 1889-ben a Révai testvérek könyvkiadója és könyvesboltja. Itt mindig könyvet árultak, később is. A háború előtt Vajna és Társa könyvesboltnak hívták. Ezzel az átalakítással most egy újabb tradicionális színfolt szűnt meg Pesten. Kiírták angolul: Magyar Népművészeti Központ, és árulnak is benne orosz fababákat, cseh üvegeket, porcelángiccset, előnyomott trikókat, bóvlit, matyó babát, kalocsai kopottast, és persze néhány könyvet is alibiként.

Vannak még őrültek, akik hisznek abban, hogy könyvre szükség van, és ha vesznek is el a könyvárusítás hagyományos helyei, lelkesen igyekeznek újakat teremteni. A Héttorony Kiadó vezetője, *Verő* László a főváros, a VI. kerület és néhány szponzor segítségével a cél számára felújít egy klasszicista házat. A Király utca 50. alatt nyílik meg körülbelül egy hónap múlva Budapest Székesfőváros Könyvesháza néven az új üzlet, melyben természetesen irodalmi kávéház is helyet kap. Az egész homlokzatot tatarozták, bár csak a bal oldal a könyvesházé. Rendbe hozták a kutat, de az udvaron a tatarozás zöme még hátravan. Három szinten helyezkedik majd el a kultúrának ez az új központja. A boltozatos pincében lesz az irodalmi kávéház.

Apropó, irodalmi kávéház. Ha már van módom egy új létrejöttén örülni, hadd panaszkodjak is. A főváros egyik legpatinásabb irodalmi kávéháza volt a Centrál. Beszámoltam már önöknek arról, micsoda híresség tartoztak törzsvendégei közé (*Karinthy, Kodolányi, Babits, Féja, Móricz, Osvát, Szabó* Lőrinc – csak a példa kedvéért). A kávéháznak már az én korosztályom, sőt a fiatalabbak számára is patinás múltja van. Hiszen korábban Metró-klub volt, a Déli Pályaudvar–Örs vezér tere közötti földalatti vasút építőinek klubja. Erről kapta nevét az először itt játszó Metró együttes. Bölcsészkoromban költözött a Metró-klub új helyére, s én kezdeményeztem, hogy szerezze meg a patinás helyet az Eötvös Loránd Tudományegyetem. Itt működött majdnem 30 évig az Eötvös Klub, és már ez is történelem. A helyiséget most egy szerencsejátékokkal foglalkozó cég vette birtokába. A belső tereket elképesztő ízlésficammal rendeztette be, és én már csak utóbb meditálhatok, mi lett volna akkor, ha az épület gazdája, a Terimpex mondjuk tárgyalásokat kezd a fővárossal, az V. kerülettel és a lehetséges szponzorokkal, törekedve arra, hogy hagyományos kulturális célokat pártfogolva újuljon meg ez a nagy múltú kávéház. Igaz, a szerencsejátékok sokszorosan jövedelmezőbbek, mint a kultúra. És persze az APEH-nek, a költségvetésnek is előnyösebb a szerencsejáték, mint a könyvárusítás…

Évek óta próbálom népszerűsíteni az üres vagy rosszul hasznosított kastélyokat, kúriákat. Ezenkívül persze megpróbálom segíteni mások munkáját is, akik akár tisztes haszon reményében is – és ez normális – azon dolgoznak, hogy az elhagyott, rossz állagú épületekről felméréseket, tanulmányokat készítsenek, elősegítsék azt, hogy a lehetséges vevők és a jobb sorsra érdemes házak egymásra találjanak. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban és a VÁTI-ban is készült ilyen dokumentáció. Sajnos megkötött üzletről, eredményről nem jött híradás… Dr. *Vincze* István megyei főépítész Nyíregyházán évente teszi közzé kötetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye új gazdára váró épületeit. Nagyon remélem, hogy az idegenforgalmi szempontból kevéssé ismert, de nagyon szép környék műemléki értékei megtalálják a jelentőségükhöz értő és azt megbecsülő új tulajdonost. De sokszor elmondtam már hasonló szavakkal, milyen sokszor hiába!

Varrodát kastélyból!

Íme, tipikus kastélysorsok. A Balaton délnyugati sarkához közel Battyánpuszta, Festetics-uradalom. A ház volt már fűrészüzem, gabonatároló stb. Az épület minden bizonnyal szolgálhatna nemesebb célokat, ha valaki végre, talán éppen a műsor felhívására „fölfedezné".

Tiszacsege-Nagymajor kastélya állami tulajdon, kezelője a Hortobágyi Állami Gazdaság. A falu az 1600-as évek harmadik harmadában, még a török hódoltság végnapjaiban a Vay-család birtokába került. II. Rákóczi Ferenc híres kapitánya, Vay Ádám testvérének, Vay Ábrahámnak leszármazottai építették a kastélyt. Évek óta üres. Rajta van az állami tulajdonból ideiglenesen ki nem adható műemlék épületek listáján. Vajon ki a felelős leromlásáért, és ki fogja eldönteni, mi legyen az értékes épület sorsa?

Nem messze ide, nem messze a Tiszától áll még Poroszlón a kastély, amelyet 1872-ben *Graefl* Károly építtetett. Az uradalom volt a Rozgonyiaké, Báthoryaké, Bornemisszáké, Homonnai és Rákóczi családoké, a Károlyiaké, az Orczy báróéké, följegyezték, hogy 1849 februárjában *Kossuth* Lajos is megszállt Poroszlón. A kastély üres, lassan elhordják, körös-körül szemét. De még mindig olyan állapotban van, hogy érdemes felújítani. Akárcsak a Graefl család másik épületét, az 1908 és 1810 között épült Kétútközi kastélyt néhány kilométerre az előbbitől, 1952-ben államosították. Az utolsó tulajdonos, özv. Graefl Andorné leánya azt írta, leghőbb vágya, hogy egykori tulajdonukat kapja vagy vegye már meg valaki, aki megbecsüli, felújítja, és okosan használja a kétszintes vendégfogadónak nagyon alkalmas kastélyt. Legfrissebb hírem szerint egy társaság varrodát, jól hallották, varrodát akar belőle csinálni.

Perkáta. A kastély U-alakban vesz körül egy parkot, de nem úgy, ahogy az U-alakú épületeket megszoktuk, hanem három önálló épületben. A három házban állatorvosi rendelő van, lakások, iskolai részleg, könyvtár, vas- és fémlakatos műhely. Az ok, hogy a kastélyegyüttes a képernyőre került, *Saáry* Istvánné levelében felhívja figyelmünket arra, hogy a kastélyépület beázik, és az önkormányzatnak és a könyvtárnak nincs pénze a helyrehozatalára. Segítséget kér. A szokásos segítséget tudom adni, vagyis hogy bemutatom a műsorban, újságcikkben az épületet, a hibát, és felhívjuk a figyelmet arra, hogy valamit tenni kéne…

Talán emékeznek rá, mekkora jelentőségű eseményt csináltak a magyarországi vadászati kiállításból annak idején, ahol láthatók voltak a párt- és állami vezetők által leterített vadak szarvai, agancsai, agyarai. Ebből az alkalomból újították föl Tata-Remeteségpusztán a kastélyt, és nevezték el Hotel Dianának. Be is rendezték stílbútorokkal szépen. Az akkor oly nagy győzelmi jelentések kíséretében átadott szálloda – természetesen – *évek óta üres.*

Jelentkeztek birtoklásáért olyan külföldi vevők is, akik ellen azóta bűnvádi eljárás folyik, mert elképzeléseik voltak ugyan, pénzük viszont annál kevesebb, mint ezt ott helyben megtudtuk. Most ismét eredményesnek látszó tárgyalások folynak a szálloda új tulajdonosának megszerzése érdekében. Az épületet egyébként őrzik. Az ablakokat betörő vandálokat el szokták kapni. Ez az épület egyszer már szálloda volt, tehát ismét alkalmas lenne erre a célra.

Katalógus kellene

Mára az utolsó kastély: Gyönk, Tolna megye. A kistelepülés nem birkózik meg a hatalmas épület gondjával. Sokan vannak, akik tőlem olyan épületcímeket keresnek, ahol egy kastélyból esetleg szállodát lehet csinálni vagy másképp hasznosítható kastély, kúria címére várnak. Hát kérem szépen, itt is van egy. Tessék lemenni Gyönkre, és ajánlatot tenni a településnek.

Pesten a Rózsák terén lévő Szent Erzsébet plébániatemplom alapkövét közel 100 éve, 1895. október 20-án maga *Ferenc* József helyezte el. A II. világháború alatt a templomra bomba hullott, belövéseket is kapott. A gyors helyreállítás nem volt tökéletes. Már 1956 és '49 között többször szóba került, hogy nemsokára szükséges megszervezni a teljes tatarozást. Ez azóta sem történt meg. 1990-re elkészült a helyreállítás programterve, de a munka megkezdése várat magára. Az egyházközség és az épület hívei alapítványt hoztak létre, gyűjtést indítottak a tatarozáshoz szükséges hatalmas összeg előkerítésére. Egyébiránt régóta szeretném elmondani, hogy a világ különböző országaiban is szokás adakozni régi épületek, építmények felújítására.

Kiadnak füzeteket, amelyekben támogatandó akciókra hívják fel azok figyelmét, akik hajlandók ilyen célok támogatása érdekében a zsebükbe nyúlni. Példaként említek egy angol katalógust, amely sürgősen új tulajdonosra vagy jobb hasznosításra váró történelmi jelentőségű épületeket mutat be, és olyanokat is, amelyek helyrehozatalára van kezdeményezőkészség, csak némi anyagi támogatást kellene még szerezni. A kötetben falusi házikók, sorházak, kastélyok szerepelnek, de egyéb, szélmalom, szivattyúállomás is, ha a brit építészeti örökség szempontjából fontosak. A kiadvány elég egyszerű módszerrel másolt oldalakat tartalmaz. Szerintem bármikor Magyarországon is előállítható hasonló. Az Erzsébetváros templomának tatarozása érdekében hétfőn, június 20-án koncert lesz, amelyet az alapítvány a Madách Színházban rendez meg. Remélem, sokan eljönnek.

Egyébként ugyanazon a napon délután *Podmaniczky* Frigyes születésének 170. évfordulóján a Budapesti Városvédő Egyesület által készíttetett emléktáblát avatjuk a báró szülőházán, a Ferenczy István u. 14. számú ház falán, és ugyanezen a napon Podmaniczky terem névre keresztelik a Városvédő Egyesület Eötvös utca 10. alatti nagy kiállítótermét. Az érdeklődőket ezeken a helyszíneken is várom. Tehát ha június 20-án még nincs programjuk, jöjjenek el a Ferenczy István utcába, az Eötvös utcába és a Madách Színházba.

Ráday Mihály

Elfogadhatatlan az okmánycsere

Szigorúbb ellenőrzést várnak a kisgazdák

A Független Kisgazdapárt elfogadhatatlannak tartja, hogy a kabinet 2000-ig végre kívánja hajtatni a lakossági okmánycseréket. *Szabadi Béla*, a párt gazdasági kabinetfőnöke lapunknak kifejtette, hogy a legutóbbi kormánydöntés értelmében az ezredfordulóig új útlevelet, személyi igazolványt, forgalmi engedélyt, adó- és társadalombiztosítási igazolványt kaphatnak kézhez az állampolgárok. Annak ellenére, hogy a mintegy 6,5 milliárd forintos kiadással járó igazolványcseréket nem a központi költségvetésből finanszírozzák, a párt felesleges pénzkidobásnak tartja a tranzakciót. Abban az esetben ugyanis, ha ezt az összeget a jelenleg rosszul működő ellenőrzési és nyilvántartási rendszer felújítására fordítanák, a régi okmányok továbbra is használhatók lehetnének.

A párt állást foglalt a társadalombiztosítás gazdálkodásával kapcsolatban is. A kisgazdák úgy vélik, hogy a pazarló gazdálkodás és a törvényi szabályozatlanság miatt legalább 100 milliárdos nagyságrendű kára származott a tb-nek. A Független Kisgazdapárt szerint a társadalombiztosítás reformja csak az intézmény teljes átvilágítása után lehetséges, ami feltehetőleg megköveteli a teljes rendszer átszervezését. Ezt alátámasztja az is, hogy a tb kiadásai jövőre 1145 milliárd forintnyi összeget tesznek ki.

(gottléb)

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos valutaárfolyamai

Pénznem	Vételi	Közép	Eladási
	árfolyam 1 egységre, forintban		
Angol font	271,75	274,43	277,11
Ausztrál dollár	130,00	131,28	132,56
Dán korona	27,45	27,73	28,01
Finn márka	35,18	35,53	35,88
Görög drachma (100)	66,24	66,91	67,58
Japán jen (100)	142,97	144,39	145,81
Kanadai dollár	119,42	120,61	121,80
Német márka	105,00	106,06	107,12
Norvég korona	25,26	25,51	25,76
Olasz líra (1000)	106,76	107,82	108,88
Osztrák schilling	14,92	15,07	15,22
Portugál escudo (100)	104,04	105,09	106,14
Spanyol peseta (100)	124,64	125,90	127,16
Svájci frank	122,30	123,55	124,80
Svéd korona	23,83	24,07	24,31
USA-dollár	163,38	164,97	166,56
ECU (Közös Piac)	201,99	204,03	206,07

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Devizanem	Árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	274,39
Ausztrál dollár	131,16
Dán korona	27,70
Finn márka	35,55
Ir font	272,70
Japán jen (100)	144,25
Kanadai dollár	120,56
Német márka	105,96
Norvég korona	25,47
Olasz líra (1000)	107,75
Osztrák schilling	15,06
Portugál escudo (100)	104,99
Spanyol peseta (100)	125,72
Svájci frank	123,43
Svéd korona	24,10
USA-dollár	164,92
ECU (Közös Piac)	204,06

Új átjátszó adók

Tizenkét új kis átjátszó adót telepített idén az Antenna Hungária Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Rt. a Hírközlési Alap támogatásával, elsősorban a vételi zavarokkal küzdő Hernád-völgye térségében. Az ünnepélyes átadásra december 23-án kerül sor az emődi üzemigazgatóságon.

Versenyben az ÁFÉSZ

A Komárom és Vidéke ÁFÉSZ működési területén is megjelentek a nemzetközi kereskedőcégek, amelyek gyors terjeszkedése azonnal válaszlépést igényelt. Így a szombathelyi Hétforrás Füszérttel közösen diszkont áruházat nyitottak Komáromban, egy korábbi ÁFÉSZ-ABC-t átalakítva. Az elhatározástól a nyitásig mindössze három hét telt el. Az üzletet korszerűsítették, s számításaik szerint az eddig évi százmillió forint összegű bolti bevétel jövőre legalább ötven százalékkal növekszik.

Újra hasznosított hulladék

A papír- és üveghulladékok újrahasznosításában az élen járó országok között van Ausztria, a használt papírnak 78, az üvegnek 68 százalékát dolgozzák fel. E tekintetben az elsők között van Hollandia és Svédország is, Németországban az üvegnek 70, a papírnak azonban csak a 45 százalékát hasznosítják újra.

Nyilvántartott növényi tápanyagok

Németországban az idén életbe lépett a trágyarendelet, amelyet a házikertek és a haszonkertek tulajdonosainak kivételével minden felhasználónak be kell tartania. Nyilvántartást kell vezetniük a földre kiszórt mennyiségről, a tíz hektárnál nagyobb vetésterületű gazdaságok pedig tápanyagmérleget kötelesek vezetni. A rendelkezés szerint a trágyafelhasználásnak pontosan igazodnia kell a növények szükségleteihez, s a szükséges mennyiség meghatározásához figyelembe kell venni a másodlagos trágyaanyagokat, a szennyvíziszapot, a komposztot stb. A helyben rendelkezésre álló trágyák nitrogén-, foszfát- és kálitartalmát vizsgálatok alapján vagy az illetékes hatóságok által javasolt számítási módok szerint kell meghatározni.

Jó évet zár a Magyar Suzuki Rt.

A Magyar Suzuki Rt. csütörtökön az Áttrium Hyatt Szállóban megtartott ünnepségen, amelyen *dr.Fazakas Szabolcs* ipari miniszter is részt vett, átvehette az ISO 9002 minőségi tanúsítványt. Az ebből az alkalomból megtartott sajtótájékoztatón elhangzott: a cég teljesítette az idei üzleti tervében meghatározott feladatokat. Több mint 51 ezer autót gyártott, várható éves árbevétele 54 milliárd forint lesz. Belföldön 13 ezer 500 kocsit adtak el, ez tíz százalékkal több, mint az előző évben. Az esztergomi gyár termékeit már harminc országba exportálják, javarészt az Európai Unió államaiba. Az idén eddig 37 ezer 500 kocsit szállítottak a világ legkülönbözőbb térségeibe. A Magyar Suzuki Rt. adózás előtti nyeresége 800 millió forint.

Idén az rt. sok új magyar és európai alkatrész-beszállítóval is szerződést kötött. A beszállítók bekapcsolódtak az újítási programokba, amelyek jelentősen hozzájárultak a minőség jvaításához és a költségek csökkentéséhez, erősítették a vállalat versenyképességét, és kiszélesítették az értékesítési lehetőségeket is. Ebben az évben több, limitált darabszámú modellt a piacra dobtak, a vállalat a fejlesztésekre közel 4 milliárd forintot fordított. A termelés 1996-ban érte el a bűvös 100 ezres darabszámot, a kocsiknak több mint a fele a hazai utakon fut.

Jövőre 53 ezer gépkocsi gyártását tervezik, ebből 40 ezret exportra szánnak.

A cég októberben mutatta be egyik legújabb termékét, a Suzuki Swiftet
FOTÓ: TALUM ATTILA

Vitatott koncessziós szerződés

Nem indokolt a magas autópálya-díj

Az aránytalanul magas díj miatt az autópálya nem tölti be azt a szerepét, amiért építették – szögezi le a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnökségének állásfoglalása, amelyet pénteken az MTI-nek is eljuttattak. Az M5-ös autópálya átadása előtt kialakult közhangulat és a kamarai tagok általános véleménye alapján a köztestület elnöksége javasolja a kormánynak az autópályák koncesszióban történő továbbépítésének újragondolását. Megítélésük szerint az autópályák építésével kapcsolatban nagyobb szerepet kell vállalnia az államnak. Mégpedig úgy, hogy a jelenlegi tíz százalék helyett, Európa más országaihoz hasonlóan, 30-40 százalék legyen az üzemanyagárba beépített útalapra jutó arány.

A kamara egyetért azzal, hogy folytatódjék az autópályák építése, hiszen a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, a gyorsabb, biztonságosabb áru- és személyszállítás az ország érdeke. Ugyanakkor a kamara fontosnak tartja, hogy az autópályaépítés a lehető legköltségkímélőbb módon, közmegegyezés alapján valósuljon meg, s ne jelentsen használóinak olyan elviselhetetlen pluszterhet, ami már lehetetlenné teszi a gyorsforgalmú út igénybevételét. A megyei köztestület éppen ezért a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarához fordul, kérve annak megállapítását, hogy az Alföldi Koncessziós Autópálya Részvénytársaság (AKA Rt.) szerződéses csomagja mind belső tartalmát, mind a jelenlegi díjakat tekintve megfelel-e az egyébként szokásos normáknak. (MTI)

Ajándék „szíveseknek"

Nagy értékű, csaknem 6 millió forintot érő autotranszfúziós készüléket ajándékozott karácsonyra a Zalaegerszegi Megyei Kórház szívsebészeti központjának a bécsi székhelyű COMESA cég budapesti leányvállalata. A korszerű berendezés lehetővé teszi, hogy jelentős vérveszteséggel járó szív- és főverőér műtétek során a páciens saját vérét kaphassa vissza.

Szegények boltja

Újlipótvárosban Egy hónappal az első szociális bolt átadását követően tegnap délelőtt a XIII. kerület újlipótvárosi részében (XIII., Pannónia utca 34.) átadták az új szociális üzletet. A rossz anyagi helyzetben lévők számára megnyílt üzletben az árucikkeket – húst, tejet és tejterméket, pékárut, zöldséget, konzervet – termelői áron értékesítik.

Dohányzás elleni tapasz

A dohányzásmentes világnap alkalmából a Ciba Hungária Kft. Pharma az ország 19 gyógyintézetének adományozott dohányzásról való leszokást elősegítő nikotintartalmú tapaszt. Az adomány értéke megközelíti a 25 millió forintot.

Egészségügyi Centrum

Egészségügyi Centrumot avattak a XI. kerületben (Vahot utca 1.). A rendelőkomplexum 15 orvossal kellemes környezetben várja a betegeket. Az épület, amelyet a XI. kerületi önkormányzat saját erejéből épített, 114 millió forintba került.

Kálvin téri ceremónia

A Magyarországért Alapítvány arra igyekszik választ kapni, hogy mely emberi teljesítményt tartja a magyar szellemi közélet az elmúlt fél évszázad legjelentősebbjének. A *Mádl Ferenc* elnökletével működő bizottság negyedévente választ ki hét-hét személyt, akit ünnepélyes keretek közepette indoklásokkal együtt beleírnak egy „aranykönyvbe". Ilyen, nyilvános aktusra kerül sor december 21-én a Kálvin téri református templomban délelőtt 10-kor.

Ezúttal *Hamvas Béla* és *Kemény Katalin* író-szociológusokat, *Sinkovits Imre* színészt, *Budai Ilona* népdalénekest, *Márai Sándor* írót, *Borsos Miklós* szobrászt, *Balogh Istvánt*, az Oxigén című rádióműsor vezetőjét, és *Szabó T. Attila* erdélyi irodalomtörténészt érdemesítették az elismerésre.

(bla)

tiltakozást tartalmazó petíciót *Bach Józsefnek*, a közgyűlés elnökének.

A petíció átadása után megélénkült a közgyűlés. Felszólalások sorjáztak a tüntetők mellett. Szocialista oldalról nem értették, hogy a lakosság miért ott tüntet.

Ekkor kért szót *Dr. Dávid Ibolya*, országgyűlési MDF-képviselő, aki egyben a Tolna megyei közgyűlésnek is tagja. Kihangsúlyozta, hogy a felelősséget nem lehet megkerülni. Szembe *István*, FKGP–MIÉP frakcióvezető javasolt kompromisszumos megoldást, a megyei önkormányzat tulajdonában lévő Szekszárdi Kórház öt ágyat adjon át a pincehelyi kórháznak, ahol tovább folytathatják a munkát, a műtétek és az orvosi beavatkozások költségét Szekszárdon számolják el. Mígnem a végleges minisztériumi döntés megszületik.

(barkuti)

● *A magyarországi – és a közép-európai – vállalatok közül elsőként a Hejőcsabai Cement- és Mészipari Részvénytársaság kapta meg a Környezetvédelmi Irányítási Rendszer ISO 14001-es nemzetközi szabványát, jelentette be pénteken a tanúsítvány átadásán Nagy István, a cég elnök-vezérigazgatója. Az eseményen jelen volt Szili Katalin, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium politikai államtitkára.*

A felek nem békülnek

Folytatódik a tarjáni tiszti főgyógyszerész vesszőfutása

A Salgótarjáni Városi Bíróságon kudarccal végződött egy békítési kísérlet. A Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete mint feljelentő továbbra is fenntartja keresetét, és kéri Balla Tibor – munkavégzés alól felmentett – tiszti főgyógyszerész megbüntetését.

Az ügy feltehetően összefügg azzal a főgyógyszerészi észrevétellel, amit még október végén tett *Balla Tibor* a fogyasztóvédelmi felügyelőségnél; eljárást kezdeményezett a Nógrád Megyei Vöröskereszt ellen. Balla ekkor a Béres Rt. ajándékaként felajánlott Béres-csepp Plusz kiosztása körüli gyanúja miatt emelt szót.

A Vöröskereszt megyei vezetése visszautasította a gyanúsítgatásokat, a főgyógyszerészt pedig feljelentették nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazás miatt. A Salgótarjáni Városi Bíróságon december 19-én, délelőtt – személyes meghallgatás keretében – *Boldvai Beáta* bírónő próbálta kibékíteni a perlekedő feleket – sikertelenül.

Juhászné Kincses Helén, a Nógrád Megyei Vöröskereszt megyei titkára nem fogadta el Balla Tibor megbánó „bocsánatkérését". A zárt ajtó mögött folyó alkudozást követően Balla Tibor úgy nyilatkozott:

– Mivel korábbi nyilatkozataimat nem tudtam kontrollálni, hogyha olyasmi hangzott volna el, ami a Vöröskeresztet tüntetné fel rossz színben, én megkövetem a szervezetet. Tudniillik a Vöröskereszttel nekem soha, semmiféle bajom nem volt – most sincs –, én a Vöröskereszt tagja maradok.

– Szécsényben ön a Vöröskereszt városi szervezetének elnöke.

– Lemondtam, de a mai napig nem kaptam erre visszajelzést. A Vöröskereszt velem nem tárgyal.

– Minek tudja be ezt a vesszőfutást, Béres-csepp ürügyén?

– Beleléptem egy olyan ügybe, amelynél utolérhető az, hogy a Nógrád megyei Vöröskereszt elnöke azonos a tiszti főorvossal, az egyik városi vöröskeresztes elnök szintén tiszti főorvos, ők alá- és fölérendeltségi viszonyban vannak.

– Időközben felmentették állásából is; az összefonódások áldozata lett?

– Annak vagyok az áldozata, hogy itt, ebben a megyében sok minden történik, amit hatalmi szóval intéznek el, nem szakmai szempontok alapján és nem a lakosság érdekében.

(gig)

A Rózsák tere: műemléki kör

Műemléki környezetet jelöltek ki a budapesti – Erzsébetvárosi – Rózsák terén és közvetlen környékén, a tér dísze, az Árpád-házi Szent Erzsébet templom körül – jelentette be tegnapi sajtótájékoztatóján *Baja Ferenc* környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter.

Az arányosan megformált, hangulatos tér – amelyet sokan és joggal az egyik legesztétikusabb fővárosi térnek tartanak – *Budapest építészeti fejlődésének és várostervezésének nagy korszakát*, a múlt század utolsó évtizedeit és a millenniumi időket idézi föl (amikor még tudtak hozzáértéssel és művészien várost tervezni-építeni...). Szaknyelven szólva, a „térfal" beépítése az 1850-es években kezdődött meg, a városi szegényház fölépítésével, majd az 1870-es években nagy lendülettel folytatódott. Ekkoriban készült el a protestáns árvaház, az óvónőképző intézet, valamint a plébánia épülete, a századfordulóra pedig már állt a *Steindl Imre* tervezte, neogót stílusú Szent Erzsébet templom.

A középületek tervezését neves építészekre bízták, így *Hild József, Ybl Miklós* és *Cziegler Győző* alkotásaiban gyönyörködhetünk ma is. A téren a templomon kívül, amit tavaly nyilvánítottak védetté, egyedi műemléki oltalmat élvez a nemrég felújított iskola, az óvoda, a plébánia és az Erzsébet Kórház épülete.

A műemléki környezet kijelölésével építészeti örökségünk Rózsák terén álló együttesét korszerű, egységes elvek alapján kívánnak gondoskodni. Eszerint nemcsak a jelentős műemléképületekből álló impozáns térfal élvez majd oltalmat, hanem ez kiterjed a Rottenbiller és a Munkás utcáig, a térfalakat határoló lakóépület-tömbökre is.

J. E.

Díszkert a Vigadó téren

Szökőkút, süllyesztett világítás

Átépülőben a budapesti Vigadó tér. Több méter mélyre haladt már a nagy teljesítményű törőfejes kotrógép. Kisebb betondarabokra verte szét az évekkel ezelőtt lebontott vörös gránit obeliszk otthagyott betontömbalapját, amit átmenetileg virágágyással fedtek. *Szigetvári Péter*, a Fővárosi Kertészeti Vállalat építésvezetője szerint négy köbméteres alapra számítottak, ehelyett a kitermelt betonanyag a százharminc köbmétert is eléri.

Izgalmas kérdés, vajon hogyan fogják megcsinálni szinte közvetlenül a Duna-parton a szökőkút gépházalagútjának és a süllyesztett világítás ellátókábelének a vezetékrendszerét. Az évek óta kész, és folyamatosan alakított tervet eddig nyolc alkalommal bírálta szakmai és művészeti zsűri. Kezdve a Fővárosi Közgyűlés Tervtanácsával, folytatva a Képző- és Iparművészeti Lektorátussal, az V. kerületi építészeti bizottsággal, a Városképvédelmi Bizottsággal, a Budapest Galéria kezdeményezésére tartott találkozóval.

Budapest Főváros Közgyűlése engedélyezés után, mélygarázs-építési elképzelések miatt, egyszer visszavonta az engedélyt, majd visszatérve a már általánosan elfogadott tervhez, újra lehetővé tette a tér kertészeti revitalizációját. Az elkészült tervlapok száma eddig legalább 35, sok négyzetméternyi kézi és műszaki rajz.

A szökőkút gépházalagútjának és a fedő vasbeton körlemeznek az elkészítése időjárástól függően február végéig tart. Vajon mi lesz a sorsa a régi kertészeti installációhoz tartozó ezüstfenyőknek? Az Észak-Amerikában honos fának a téren növekvő tizenhat példánya az idén utoljára még ezen a helyen éri meg a karácsonyt.

A tér új burkolata nemes anyagból készül. A Senynyei-kút körül tágas, kör alakú medencébe zuhanó vízfüggöny frissíti majd a levegőt. A kutat mészkő inkrusztációval díszített felület veszi körül. Ha a Vigadó főbejárata előtti parkolót megszüntetik, az esti koncertek szünetében a 2200 négyzetméteres ovális kert szabadtéri előcsarnok lehet a nagyközönség számára.

Futó Rita

Áll az altemplom

Az alapkőletétel után négy és fél hónappal, halottak napján ünnepelte első szentmiséjét az új altemplomban a pestszentlőrinci Árpádházi Szent Margit Lelkészség közössége. Az altemplomban urnatemető mellett osszárium is található, melyben hamuszórásos temetkezésre is van lehetőség. Az oltár advent első vasárnapjára költözik le a régi kápolnából — melyből idővel plébániaépület lesz — az alapkő mellé, melynek márvány fedőlapját II. János Pál pápa áldotta meg Győrben tartott szentmiséjén. Az egyházközség jelentős eseménye lesz a környékbeli plébániák énekkarainak november 17-én 17 órakor rendezendő, szentmisével egybekötött koncert-találkozója, melyen a 10 éve elhunyt neves egyházzenészre, Bárdos Lajosra emlékeznek. B.Á.

Kórustalálkozó Tatabányán

Liturgikus szolgálatot ellátó énekkarok találkozójának adott otthont november 9-én a tatabányai *Szent Gál* plébániatemplom. Résztvett a tatai nagytemplom közösségét képviselő *Szent Márton* kórus, a helybéli *Tisch*-kamarakórus, a tatai kapucinus templom énekkara, illetve a Tatabánya-Bánhidai *Szent Mihály* plébániatemplom és a házigazda Szent Gál plébániatemplom kórusa. Az énekkarok először egy két-három darabból álló önálló produkciót mutattak be, majd a *Tatabánya-Óvárosi* plébániatemplom énekeseivel kibővítve, az öt kórusból összeállt egyesített énekkar közösen is elénekelt néhány művet. Az előadott darabok sorában elhangzott egyebek mellett *Bárdos Lajos* Két húsvéti éneke, *J.S. Bach* Choralja, *Esterházy Pál* Pange lingua című darabja és *Mozart* Ave verum Corpus című műve is. R.Z.

gondoskodni, valahol meghúzhassák magukat.

Az 1950-es induláskor az állam és az egyház abban egyezett meg, hogy a többszáz elkobzott rendház közül öt kolostorban alakítanak ki állami fenntartású szociális otthont a már munkaképtelen szerzetesek számára. Ezek közül négyben (Bakonybél, Csákvár, Gyón és Jászberény) apácák, egyben pedig (Jánoshida) férfi szerzetesek kaptak helyet. Ez utóbbi 1952-től Pannonhalmán folytatta működését. Mivel ez az öt otthon már kezdetben is kevés volt, még az ötvenes években újabb nővérotthonok alakultak Vácott, Hejcén és Piliscsabán.

Ez is kevésnek bizonyult azonban, ezért az állam kénytelen volt további öregotthonok felállítását engedélyezni Pécsett, Püspökszentlászlón és Verőcén apácák, és Székesfehérvárott papok számára. Ezek már egyházi fenntartásúak voltak.

A Római Katolikus Egyházi Szeretetszolgálat mint önálló jogi személy, alapításától fogva a püspöki kar felügyelete alatt működik. Az egyházi fenntartású otthonok anyagi bázisát az évenként ismétlődő, Szent Erzsébet-napi országos gyűjtés adta.

1980 után tovább bővült az intézményhálózat. 1984-ben világi hívek számára nyílt egy szociális otthon, 1986-ban pedig Ipolytölgyesen jött létre egy értelmi fogyatékos gyermekeket gondozó intézet.

A pártállami idők egyházpolitikai labirintusában a szeretetszolgálat égisze alatt, illetve garancia vállalása mellett kezdhették meg működésüket más karitatívpasztorális szervezetek is, mint például a siketpasztoráció, a Szamaritánus Egyesület, a Caritas lelkisegély-telefonszolgálat, a pécsi Szeretetszolgálat-képző, az iszkaszentgyörgyi lelki centrum, a budai Batthyány téri vak gyerekek Szent Anna Otthona, stb.

Ma a budai Móricz Zsigmond körtér közelében, egy földszinti lakásban működik a szeretetszolgálat

toráció mindennapi résztvevői között. A tanács évente kétszer tart teljes ülést, a vezetőség szükség szerint gyakrabban összeül. A pasztorális tanács munkája, az 1995. szeptemberi alakuló ülés után azzal kezdődött, hogy az esperesi kerületek küldöttei vizsgálták a plébániákon folyó lelkipásztorkodást. A felmérés kiterjedt a miserendre, a szentségimádásra, a hitoktatásra, a cserkész, karitász, idősek, fiatalok és más közösségek életére, a képviselő testület működésére, de vizsgálták ezeken kívül az egyházi zene, a helyi újságok, a különleges területek, mint a kórházak és a börtönök ellátását, a világiak és az alkalmazottak helyzetét. Ezután *Csillag Péter* titkár összegző munkája nyomán összeült a vezetőség és megkezdődött a lelkipásztori terv kidolgozására irányuló munka. Az idei márciusi teljes ülés után az esperesi kerületek képviselői újabb feladatot kaptak. Egy számítógépes feldolgozásra alkalmas kérdőív alapján a plébániai anyakönyvekben az utóbbi öt év során rögzített adatokat kellett összegyűjteniük.

A pasztorális tanács legutóbb október 26-án tartott teljes ülést. Ezen a korábban ideiglenesen megválasztott tisztségviselőket újraválasztották és véglegesítették a tanács ügyrendjét. Az anyakönyvi statisztika kiértékelésén túl a fő téma a püspöki kar szociális körlevelének megtárgyalása volt, *Tomka Miklós* szociológus professzor vezetésével. A tanács tagjai azt keresték; mi a teendőjük ezzel kapcsolatban az egyházközségek tagjainak, a közösségeknek, hogyan lehetne a körlevél üzenetét az egész társadalom számára közkinccsé tenni. Ez egy sor nehéz kérdést vetett fel: *kezdhetjük-e magunkon* a körlevélben foglaltak megvalósítását, követi-e az elvi szinten megfogalmazott körlevelet *cselekvési program*, hogyan boldogulnak a hívek a társadalmi problémákkal *falun*, és így tovább. A pasztorális tanács ülése azzal összegezte a megbeszélésen elhangzottakat, hogy az egyházi kö-

rű és az idős hívek számára *tekintélyes közvetítők* segítségével kell érthetővé tenni a körlevél üzeneteit, a fiatalokból és az értelmiségiekből pedig minél nagyobb *cselekvési készséget* kell kiváltani.

Spányi Antal budapesti általános helynök és *Dióspatonyi Márta*, a pasztorális tanács jegyzője az októberi ülés után elmondták: a munka

kalom volt erre a nyári közös pa
nonhalmi kirándulás, Szent Istvá
király ünnepén. Mindez erősíti a re
ményt, hogy a pasztorális taná
megfelel a céljának, azaz segíti a
információk áramlását, az egyhá
minden részét közelebbi kapcsolat
ba hozza a főpásztorral, lehetőséget
ad a hívek intenzívebb részvételér
az egyház életében, a keresztény
nagykorúság szellemében.

Hogy áll a templom?

Erzsébet-napi kérdés Spányi Antalhoz

A Rózsák terei Árpádházi Szent Erzsébet templom tavaly ünnepelte alapköve letételének századik évfordulóját. Akkor, az ünnep alkalmából az Új Ember részletesen foglalkozott az egyházközség és a templom történetével, a századforduló építőművészetének különleges értékeit felvonultató templom sorsával. Az idén, Szent Erzsébet ünnepe előtt Spányi Antal plébánost arról kérdeztük; sikerült-e az-

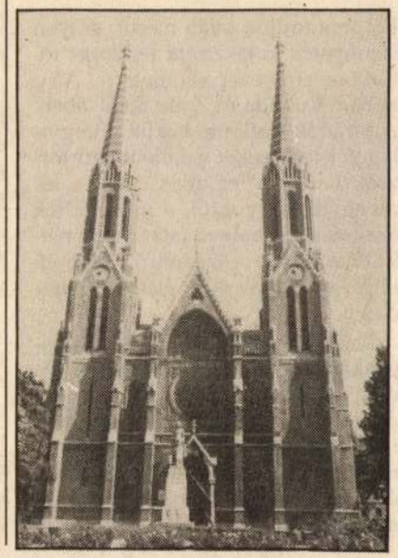

óta a templom romlását megállítani.

— Templomunk, sajnos tragikus állapotban van. Mivel nemzeti kincsről van szó, az állami költségvetés, az Erzsébetvárosi Önkormányzat, a főegyházmegye, szervezetek és magánszemélyek is hozzájárulnak a felújításhoz, a helyzet mégis, szinte reménytelen. Az északkeleti torony kő zárókeresztje annyira rossz állapotban van, hogy leomlással fenyeget. Ezért a tornyot vissza kell bontani s ezzel a közvetlen életveszélyt elhárítani. A rendelkezésünkre álló pénz éppen csak erre elég, további javításra, felújításra alig-alig gondolhatunk. Ennek ellenére az élet pezseg az egyházközségben, egyre több gyerek jár templomba. Két lelkes fiatal pap segít a lelkipásztori munkában: *Székely János* és *Michels Antal*. A hitoktatók és a többi munkatárs áldozatos tevékenysége nyomán, a templom egyelőre ugyan nem, de a lelkek megújulnak Erzsébetvárosban.

sz.j.

Az Erzsébetvárosi Kulturális Napok alkalmából több rangos rendezvény lesz, amelyek bevétele a templom felújítását szolgálja. Ezekről a 7. oldalon a Közlemény illetve Előadás rovatunkban adunk részletes információt.

nek, sőt akár elpusztítandónak mondja azt, aki már nem tud hasznot hajtani. Teljesítményre hajszol az iskola, az élet, s csak a sikeren mérik le az emberek értékét.

Jézus példabeszéde azonban Jonit igazolja. A gazda számonkéri ugyan szolgáitól azt, amit rájuk bízott. De mindegyiküket csak annyiról számoltatja el, amennyit neki adott, s ennek mértéke minden ember esetében különböző. Nem kell olyanra törekednünk, ami meghaladja képességeinket, erőinket. A kevéssel hűségesen gazdálkodónak kisebb eredménye éppen annyit ér, mint a sokkal gazdálkodónak látványosabb sikerei. Nem a külső sikerek a fontosak, hanem az, hogy hálásan, ajándékként fogadjuk el az életünket, s tudjuk: számadással tartozunk érte.

Az erős asszony példája

A bölcsességi irodalom az Ószövetség egyik utolsó hajtása, érződik rajta már a görög világ hatása is. A Szentírás szerint azonban a bölcs ember Istentől kapja bölcsességét, s az Ő parancsaihoz igazodva tud eligazodni az életben. A patriarkális gondolkodású ókori világban páratlan az asszonynak az a dicsérete, amelyet az olvasmányban hallhattunk. Az Ószövetség nagyszerű nőalakjai közé sorolható ez az eszményi, csodálatos asszony is, aki tehetségét tökéletesen kamatoztatja, s javára válik egész környezetének. Szolgálatkészen gondoskodik mindenről és mindenkiről — s ez nem megalázó számára, hanem éppen ebben bontakozik ki páratlan személyisége.

Legnagyobb értéke mégsem az, hogy ügyesen őrzi és gyarapítja a családi vagyont, hanem hogy eszményien szép házasságban él férjével: „Férje egész szívével ráhagyatkozik... Mindig javára van, sohasem kárára, életének minden napján." Mi vagyunk a fontosak, nem a

az Eucharisztia, amely az isteni Szeretet tüzétől izzik át. Ezáltal jelentkezik az új Lényeg, a valóságos Csoda, ahogyan Aquinói Szent Tamás énekli...

És a csodák sohasem a kíváncsiskodók szórakoztatására valók. Jézus maga a példa, a kimeríthetetlen Szeretet. A szentek világát sem lehet ebből az örök Áramlásból kivonni: döngeti és simogatja az Idő partjait. „Szeretet maga az élet" — így tudta Bernát és a mi Szent Erzsébetünk is, akinek jelmondatot a Jakab levél szolgáltatott: „Szerettetek, legyetek az Igének cselekvői és nem csupán hallgatói." (1,22) Erzsébet „az új világ, új szépség, új mélység" — írta Sík Sándor. Ő a *kedves személy* a történelemben, róla

telt el rövid élete. A rózsa-csodával megáll a képzelet, befelé fordul a tekintet, rádöbbenünk: korunkban a szeretet koldul — rózsákat és kenyeret. Mindkettő lényegét ugyanaz a halhatatlanság-érzés érinti: a vágyé, hogy megmentsük az arányt és a szépséget, s hogy enni adjunk a világnak, amely Istenre éhes, még ha tagadja is.

Így nő az évszázadokban naggyá az Árpádház törékeny szentje, aki tudta: az értékes az igazán veszélyeztetett, ha nem védi a hit hálója, amely nem rabság-rács, hanem szabadság. A jótékonyság angyalaként emlegetik Erzsébetet a legendák, pedig érezzük: amíg csak a jótékonyság a fogalmi mérce, nem marad el az önzés, ha kifinomultan is.

A teljes értékű irgalmasság hordozója a folyton kész lélek a segítő szeretetben; látja az egyest és a közösséget. Ismeri a szociális kérdést, s hogy egy modern társadalomban nem lehet csupán tüneti kezeléseket adni a rászorulóknak. Az igazi keresztény mindig figyel a többire, a szociálisan érzékeny társadalom folyton látja az egyest is. Ez a stratégia az, amely emberközpontú, s akkor már odaátra pillant, és meghallja a régen elhangzott biztatást: „Ha jót tesztek egynek a kicsinyek közül, nekem tettétek."

A biztatásban a jutalom rejlik. A szenterzsébeti érdem.

T. S.

Az Új Ember heti imaszándéka

Hogy az afrikai törzsi villongások minél kevesebb emberáldozattal járjanak, s megszülethessék a béke.

Föl sem tudjuk talán mérni, milyen iszonyatos katasztrófa fenyeget tőlünk néhány ezer kilométerre, Afrikában, Ruanda és Zaire térségében. A híradók évek óta közlik a tárgyilagos jelentéseket a különböző törzsek harcairól egymás ellen, a tömeggyilkosságokról, a menekültek áradatáról, a betevő falat és víz nélkül maradtak százezreiről, akiknek alig van kilátásuk az életben maradásra.

Vajon eljutott-e valóban a tudatunkig a mostani tömegkatasztrófának az iszonyata? Beleképzeltük-e magunkat milliónyi embertársunk, nők, gyerekek, idősek, családok és magányosok szenvedésébe? Feltámadt-e bennünk a részvét e nyomorultak iránt?

A halálra szántak sokaságával szemben pedig ott találjuk a másik csoportot: azokat a katonákat, akiknek többsége írástudatlan. Tollat, evőeszközt, szerszámot még sose fogtak kezükbe, de puskát igen. Dolgozni talán még sose volt módjukban, de gyilkolni megtanultak. Mit lehetne tenni ezekért a fiatalokért, hogy emberségre jussanak?

Istenhez, a világ teremtő és gondviselő Urához fordulunk fohászainkkal. Azokért is, akik iszonyatos fájdalmak között, kétségbeesetten küzdenek a túlélésért, s azokért is, akik az esztelen kegyetlenségben, mások leöldöklésében veszítik el saját emberségüket.

Örömhír

Példabeszéd az öt talentumról

Úgy lesz akkor, mint azzal az emberrel, aki idegenbe készül. Összehívta szolgáit s átadta nekik vagyonát. Egyiknek öt talentumot adott, a másiknak kettőt, a harmadiknak csak egyet, kinekkinek rátermettsége szerint, aztán elutazott. Aki öt talentumot kapott, menten kereskedni kezdett vele és másik ötöt nyert rajta. Ugyanígy, aki kettőt kapott, másik kettőt szerzett. Aki pedig egyet kapott, elment, gödröt ásott és elrejtette urának pénzét. Hosszú idő múlva megjött a szolgák ura és számadást tartott velük. Jött, aki öt talentumot kapott és fölmutatta a másik öt talentumot: Uram, öt talentumot adtál, nézd, másik ötöt nyertem rajta. Jól van, te hűséges, derék szolga! — mondta neki ura, mivel kevésben hű voltál, sokat bízok rád: menj be urad örömébe. Jött az is, aki két talentumot kapott, és így szólt: Uram, két talentumot adtál, nézd, másik kettőt szereztem. Jól van, te hűséges, derék szolga! — mondotta neki ura, mivel kevésben hű voltál, sokat bízok rád: menj be urad örömébe. Végre jött az is, aki csak egy talentumot kapott és így szólt: Uram, tudtam, hogy szigorú ember vagy: aratsz, ahol nem vetettél, és gyűjtesz, ahol nem szórtál. Ezért félelmemben menten a földbe ástam talentumodat. Itt van, ami a tiéd. Te haszontalan, lusta szolga! — kiáltott rá ura, tudtad, hogy ott is aratok, ahol nem vetettem, és gyűjtök, ahol nem szórtam? Oda kellett volna adnod tehát pénzemet a pénzváltónak, hogy megjövet kamatostul kapjam vissza a magamét. Vegyétek csak el tőle a talentumot és adjátok annak, akinek tíz talentuma van! Mindannak ugyanis, akinek van, még adnak, hogy bővelkedjék; akinek pedig nincsen, attól még azt is elveszik, amije van. Ezt a haszontalan szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségre! Ott sírás és fogcsikorgatás lesz.

(Mt, 25, 14-30)

természetesen korán kezdtem tudatosítani gyermekeimben, hogy a családi közösségen kívül létezik „nagyobb család", az egyház is. A nagy ünnepek igen jó alkalmat adtak, hogy gyermekeim részt vállaljanak a katolikus közösségek munkájában. Ők már kisiskolás korukban részt vettek a karitatív tevékenységben, és megtanultak a „nagyobb családdal" is együtt imádkozni. Ahogy múltak az évek, ez a kapcsolat egyre szilárdabbá vált. Ma épp olyan szorosan kötődnek a „nagy családhoz" mint a vérszerinti „kicsihez", és így az életben is minden könnyebben elviselhető.

(Kathleen O.Chesto: Családi imák, szokások és ünnepek című könyvéből)

HIRDETÉSSZERVEZÉS!

Multinacionális, tudományos könyvkiadó

keres megbízható, tapasztalt ügynököt vagy ügynökséget

a kiadványaiba történő hirdetésszervezési tevékenységre. Témák: közgazdaságtan, számítástechnika, informatika, orvostudomány, természetgyógyászat, környezetvédelem stb. Az ajánlatokat kérjük az 1327 Budapest, Pf. 94 címre vagy a 390-9075-ös faxon megküldeni.

SZERVEZŐI JUTALÉK MEGEGYEZÉS SZERINT

103831 LJ

Végveszélyben a Szent Erzsébet-templom

Jótékonysági gálaestet rendeznek a Rózsák terén álló épület megmentéséért

A kutyasétáltatók meggyőződése szerint azért kerítették körbe a Rózsák terén lévő Árpád-házi Szent Erzsébet-templomot, hogy az állataiktól védjék az épületet. Ezt módfelett sértőnek érzik, fittyet hánynak hát kerítésnek és figyelmeztető táblának. A valóságban azonban éppen fordított a helyzet: a kutyákat és gazdáikat próbálják megóvni attól, hogy a fejükre pottyanjon egy kődarab, amely legyen bármilyen pici, ha a hetven méter magas templomtorony felsőbb régióiból érkezik, igen nagyot tud ütni.

A főváros egyik legszebb és legpatinásabb műemlék temploma ugyanis végveszélybe került. Az 1901-ben felszentelt templom értékeiről csak annyit, hogy tervezője az Országház alkotójaként közismert Steindl Imre, az ólomüveg ablakok Róth Miksa műhelyéből, a terrakotta munkák a pécsi Zsolnay Vilmos gyárából kerültek ki. A Szent Erzsébet-templomot a Mátyás-templom mellett a főváros másik legjelentősebb újgótikus egyházi emlékének tartják.

Eddig közel százmilliót költöttek a rekonstrukcióra, ám további száz- és százmilliókra lenne szükség ahhoz, hogy a teljes felújítást elvégezzék. A legsürgetőbb feladat az egyik, omladozóban lévő torony helyreállítása. Az életveszélyes állapotot sikerült ugyan megszüntetni, de csak ideiglenesen, az elodázhatatlan javítási munkákhoz – bár a költségvetéstől ötvenmillió forintot kaptak – még nincsen együtt a pénz.

Erzsébetváros önkormányzata szegény, s anyagi lehetőségeihez mérten próbál ugyan segíteni, de a felajánlott ötmillió forint a költségeknek csupán a töredékét fedezi. Kimerültek az egyházi források is, a templom megmentésére létrehozott alapítvány pedig hiába nyújtotta be pályázatok egész sorát, a reméltnél jóval kevesebb támogatást kapott.

A krízishelyzetben a Nemzeti Színház is igyekszik megtenni a tőle telhetőt: november 25-én este hét órától neves művészek közreműködésével gálaestet rendeznek a színházban Erzsébetvárosiak a Szent Erzsébet-templomért címmel. A jótékonysági gálára belépőjegy a színház jegypénztárában, az önkormányzat lakossági irodáján és a Szent Erzsébet-plébánián igényelhető.

Cz. G.

Mit hoz a Mikulás?

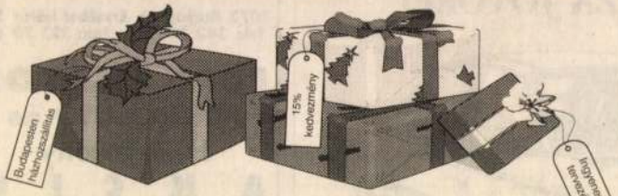

A Mikulás december 6-án a Bribus szalonjába is ellátogat, és ha Önt ott találja, a megszokott kedvezményeken felül

plusz 6% engedménnyel és ajándékokkal kedveskedik!

Bribus. Álmodjon egy konyhát...

Bribus Kft. Budapest XIII., Béke út 51-55.
Tel./Fax: 270-4830

LELŐHELY

Jókedvű mesék téli estékre

Minden évben van egy pillanat, amikor rádöbbenek, hogy visszavonhatatlanul beköszöntött a tél. Gyerekkoromban ez rendszerint egybeesett azzal, hogy elkezdett esni a hó. Az utóbbi években kicsit árnyaltabb a folyamat, van, hogy olyankor kell előszedni a hólapátot, amikor az ember azt hinné, még ősz van. Ami az idei évet illeti, a tél épp az imént érkezett meg. Kinéztem az ablakon és már itt is volt: a hó persze még nem esett – sőt, kifejezetten meleg frontot ígértek a meteorológusok –, viszont félhomály borította be a várost, ragadós pára ült mindenen, és a rádióban is a depresszióról beszéltek egész délelőtt.

Na már most, ilyenkor az ember vagy sírva fakad, vagy pedig történik vele valami jó. Ez utóbbi több minden is lehet, én most – a rovat jellegéből adódóan – egy könyvet ajánlanék mindazoknak, akik így, a tél beköszöntekor rendszerint az öngyilkosság gondolatával foglalkoznak. A mű fajtáját tekintve mesekönyv, persze abból a típusból, amelyet a felnőttek megvesznek a gyereküknek, aztán megsértődnek, hogy az mégis a Pocahontast követeli, ezért mérgesen elzavarják aludni, ők maguk pedig egész este a könyvet búvják, sőt, felolvassák mindenkinek, aki hajlandó meghallgatni. (Kivéve a gyereknek, mert az nem érdemli meg.)

Mosonyi Aliz és Háy Ágnes könyve, a Mesék Budapestről csaknem tizenöt éve, 1982-ben készült. A pesszimisták nyugodtan mondhatják, hogy ma már nem is lehet ennyire vidám, gondtalan könyvet írni, az optimisták pedig rávághatják, hogy tizenöt év – plusz egy rendszerváltozás – ide vagy oda, a mesék pont olyan élők, mint amikor megírták, illetve megrajzolták őket.

Aki korábban nem tudta, most mindenesetre értesülhet arról, hogy az Alagútban egy sárkány lakik – név szerint Budapesti –, aki csak ötvenháromig tud elszámolni és hosszú időn át nem mert átmenni Budára, mert hallott már arról, hogy egyes hidak olykor leszakadnak. Vagy vegyük az óriásokat: gondolták volna, hogy a Gellért-hegy barlangjában egyenesen hatan laknak, és éjszakánként előbújnak csúszdázni?

A budai Vár alagútjaiban viszont három török várta, hogy véget érjenek a harcok, s mikor végre elő mertek bújni, ráébredtek, hogy Budán a legjobb a fagylalt és a krémes.

A hajótöröttel viszont még ennél is cifrább dolog történt. Egy lakatlan szigetre indult, ám eltévedt és a Margit-szigeten kötött ki. Megtanult egy kicsit magyarul, és kabinos lett az uszodában. Kovács úr, a nagy pesti tolvaj sorsa még kacifántosabb: ellopta az Operaházat, de a rendőrök még az előadás vége előtt rajtaütöttek. Nem hancúrozhatnak sokáig az állatkertben a Bábszínházból meglógott bábok sem, s ami azt illeti, mindössze egy óra hosszat használható a rém hamisan szájharmonikázó öregember felfújható léghajója is.

Az én kedvenc mesém mégis az, amikor a komoly emberek egyszer csak úgy határoznak a metrón, hogy juszt se szállnak le a mozgólépcsőről, hiába mondják be a metrósok a hangosbemondón, hogy valami nagyon érdekeset mutatnak annak, akik végre abbahagyja a mozgólépcsőzést. Ez annyira tetszett, hogy fel is olvastam a szobatársamnak.

Jó ideig röhögtünk is azon, hogy a metrósok a mese végén még azt is bemondják, hogy „Kedves utasaink szégyellhetik magukat". De aztán jött valaki, és azt mondta, szégyelljük magunkat, amiért munkaidőben gyerekmeséken szórakozunk.

N. Kósa Judit

Városligeti krt. 11.) Száz éve és ma – közlekedéstörténeti kiállítás. 150 éves a magyar vasút.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓ-IPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4.) Vendégváró Budapest című kiállítás. A múzeum hétfőn és kedden zárva tart.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (I., Budavári Palota, F épület) Kincs, műkincs, közkincs című kiállítás.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Egészségügy a dualizmus korában.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa György út 3.) Finn, észt és magyar tradicionális sportok és népi játékok című kiállítás.

TÁRLATOLGATÓ

BIBLICAL WORLD GALÉRIA (VII., Wesselényi u. 13.) Zádor István festőművész 1927-ben készült jeruzsálemi rézkarcainak kiállítása.

BOCSKAI GALÉRIA (XI., Bocskai u. 47–49.) Sersovszky Zsuzsa festményei.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, -vázák.

BUDAPEST BÁBSZÍNHÁZ BLATTNER GALÉRIÁJA (VI., Andrássy út 69.) Bródy Vera életmű-kiállítása.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Viszontlátásra! – Marcel Duchamp magyarországi hatásai.

BUDAPEST HILTON (I., Hess András tér 1–3.) Fekete László kerámiaszobrainak kiállítása.

BUDAPEST TÖRTÉNETI MÚZEUM (Budavári Palota E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Gótikus szobrok a budai királyi várpalotából. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Budapest – Fényes Tamás fotóművész kiállítása. Középkori Ribillió – Kiszely Melinda kiállítása.

BUDATÉTÉNY GALÉRIA (XXII., visszavételére. Szervátiusz Jenő szobrászművész emlékkiállítása. Buda Elibe-rate.

HOME GALÉRIA (II., Csévi út 7/B) Naplemente – Indonéz tájképek, életképek textilen.

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) Délkelet-ázsiai buddhista művészet.

IDEA-S BEMUTATÓTEREM (VI., Lázár u. 7.) Oláh Sándor bőrműves kiállítása.

ILLÁRIUM GALÉRIA (VIII., Köztársaság tér 15.) Gerzson Pál festőművész kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Szecesszió – a XX. század hajnala. Az Iparművészeti Múzeum palotájának építéstörténete.

JÁTÉKSZEREK ANNO... (VI., Teréz krt. 54.) Hajdanvolt játékszerek kiállítóterme és hasonmásainak boltja. Anker kőépítőszekrények.

JÓZSEF ATTILA MŰVÉSZETI CENTRUM (VIII., Köztársaság tér 26.) Cigány festők kiállítása.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., Nap u. 1.) Fotódokumentációs kiállítás – 1956. október 23. 40 éves évfordulója tiszteletére.

KÁROLYI-PALOTA (V., Károlyi M. u. 16.) Horst Janssen grafikai kiállítása a Hamburg Budapesten '96 kulturális napok keretében.

KELENVÖLGYI ISKOLAGALÉRIA (XI., Kecskeméti József u. 14.) Ács Ferenc fafaragó és Kovács Ágoston fafaragó, türelemüveg-készítő kiállítása.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Kádár Tibor festményei.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Pest-budai nyomdák a XVIII–XIX. században. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok. A cet gyomrában – Maurer Dóra és Szegedy-Maszák Zoltán kiállítása.

KISPESTI VIGADÓ (XIX., Fő u. 22.) Barna András festő-, grafikusművész kiállítása.

szet. Jan Fabre installációja. A művészeten túl című kiállítás.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedűs Gy. u. 24.) Iványi Katalin képei, rajzai. Ifj. Durkó Zsolt grafikái.

MAGYAR ÉPÍTÉSZEK SZÖVETSÉGE ÉS KAMARÁJA SZÉKHÁZA (VIII., Ötpacsirta u. 2.) Az egyetemességtől a helyi értékig – a 90-es évek lengyel építészete.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY SZÉKHÁZA (I., Szentháromság tér 6.) Kesztyűs Ferenc grafikus- és festőművész kiállítása.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Középkori faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Késő reneszánsz és barokk művészet. XIX. századi festészet, szobrászat. XX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Habsburg nádori kripta.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) A koronázási jelvények. „Őseinket felhozád..." A honfoglaló magyarság. Magyarország története István királytól a millenniumig. Magyarország története a XX. században.

MAGYAR TENGERI GYŰJTEMÉNY (VI., Izabella u. 68/B) Áttekintés a tengerek élővilágáról.

MAI MANÓ FOTÓGALÉRIA (VI., Nagymező u. 20.) Szaák Tamás Pillanatok a természetből című fotókiállítása.

MARTON GALÉRIA (I., Tigris u. 55.) Marton László szobrászművész kiállítása. A tárlat előzetes telefonbejelentésre látogatható (telefon: 175-0985).

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) Kölyökidő – fotókiállítás.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény.

MEDICINA ART GALÉRIA (VII., Városligeti fasor 9.) Kass János grafikusművész kiállítása.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 11 állandó kiállítás keretében bemutatja a magyar mezőgazdaság történetét az őskortól napjainkig. A növénytermesztés és állattenyésztés történetét bemutató kiállítások mellett erdészeti, vadászati, halászati, valamint természetvédelmi kiállítások várják a látogatókat. 100 éves a Magyar Mezőgazdasági Múzeum. Élet egy középkori faluban.

MISSIONART & HAAS GALÉRIA (V., Falk Miksa u. 13. fszt. 2.) Nagybánya centenáriuma – válogatás a művésztelep alkotóinak műveiből.

MOBIL GALÉRIA (I., Úri u. 40.) Haraszty István mobiljai. Pauer Gyula Szépségminták szoborcsoportja.

MOLNÁR C. PÁL MŰTEREM-GALÉRIA (XI., Ménesi út 65.) Nyitva: kedd–csütörtök 15–18 óráig, vasárnap 10–13 óráig.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa György u. 37.) Játék a színpaddal című kiállítás.

MŰVÉSZETBARÁTOK GALÉRIÁJA (VII., István u. 42.) Faragó Éva festménykiállítása.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Templom tér) Körtvélyessy Magda festőművész kiállítása.

NEOGRÁDY ANTAL MŰTERME Látogatható előzetes telefonbejelentés alapján: 274-2923.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth L. tér 12.) A magyar nép hagyományos kul-

(XV., Szücs I. u. 45.) „Ember tervez..." – a telefonhírmondótól az újpalotai katolikus templomig.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Kína művészete. Japán buddhista művészet. Koreai írószoba a XIX. század végén.

RÁTZ STÚDIÓGALÉRIA (VII., Madách I. u. 3.) Kortárs magyar képzőművészek műalkotásainak kiállítása (vasárnap és hétfőn zárva). Barry Parker szobrászművész (USA) kiállítása.

SCH-GALÉRIA (XII., Böszörményi út 3/D) Kortárs művészek alkotásai (Szász Endre, Deák B. Ferenc, Szegvári Péter, Radnai József, Mág Tamás), régi képek, Morvay Zsuzsa-kerámiák, ajándéktárgyak, képkeretezés.

STÚDIÓ 1900 GALÉRIA (XIII., Balzac u. 30.) Farkas István: Lehetetlen kapcsolatok című kiállítása.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentésre látogatható (395-5143).

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Régi képtár. Barokk szoborgyűjtemény. XIX. századi gyűjtemény. XX. századi gyűjtemény. Flamand kiállítás. Régi spanyol festészet. Egyiptomi kiállítás. Schickedanz Albert építőművész emlékkiállítása.

TÁMASZPONT GALÉRIA (VII., Wesselényi u. 21.) Mesterek és tanítványok – 1100 éve Európában.

TETŐ GALÉRIA (XI., Ecsed u. 13.) Strissowszky Szilárd festőművész kiállítása.

TM GALÉRIA (V., Fehérhajó u. 10.) Szentgyörgyi Kornél festőművész kiállítása.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUBGALÉRIA

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Szürenon 69–96. Deli Ágnes szobrászművész és Mulasics László festőművész kiállítása.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Milos Boda (Pozsony) kiállítása.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. em. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegytárgyai. A második világháború magyar zsidótörténete. A Dohány utcai zsinagóga újjászületése.

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 23-án 19 órától Szombat esti smúzparty: Gordon István vendége Fábry Sándor. 24-én 10.30-tól Az esőerdőt is megúsztuk szárazon: VII. rész Jane Goodall – 35 év a csimpánzok között. Dr. Sós András állatkerti állatorvos és madárkutató előadása. 19 órától Az egyéni pszichoterápia alapkérdései – Popper Péter előadás-sorozata: Pszichoanalízis.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 22-én 19 órától Mindig énekel valaki – Szücs Ildikó előadóestje. Közreműködik: Perényi Eszter (hegedű), Prunyi Ilona (zongora).

JÓZSEFVÁROSI PÓDIUM (VIII., Somogyi Béla u. 13.) 25-én 19.30-tól Ionesco: A kopasz énekesnő – a Pódium Színkör előadása. Rendező: Rudas Attila.

PILVAX IRODALMI SZALON (V., Pilvax köz) 25-én 17.30-tól Deszkán, vásznon, képernyőn – Esztergályos Cecília u. 2–6.) 22-én Dresch Mihály és együttese.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 25-én indiai zeneklub a Calcutta trióval.

ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (III., San Marco u. 81.) 22-én Atlantis klub '96.

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (X., Szent László tér 7–14.) 22-én Deák Bill Blues Band koncert.

PATKÁNYLYUK ROCK-RING (XIV., Mexikói út 5.) 22-én Underground Rap Party. 23-án Rémember, NES koncertek.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 22-én Ír-skót est. Fellép a M.É.Z., Strawberry Jam. 23-án Beat Stallions Club.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

SOTE KLUB (VIII., Nagyvárad tér 4.) 23-án Ladánybene 27 lemezbemutató koncert. Jazzsarok: Zeus – görög est. Mozi: Párizsi randevúk, A függetlenség napja.

SZAKSZERVEZETEK FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZA (XI., Fehérvári út 47.) 23-án a Zurgó együttes klubja, moldvai csángó táncház.

TÁNCSICS MIHÁLY GIMNÁZIUM (XII., Kiss János altábornagy u. 15.) 22-én 15 és 17 órakor a Mozaik együttes koncertje (jazzfolk – pozitív zene).

VÍGHAJÓS JOHN BULL PUB (XI., Budaörsi út 7.) 22-én Kentucky Home Boys, 23-án Pierrot.

VÖRÖSMARTY MŰVELŐDÉSI HÁZ (VIII., Golgota u. 3.) 23-án VHK – MC-CD bemutató.

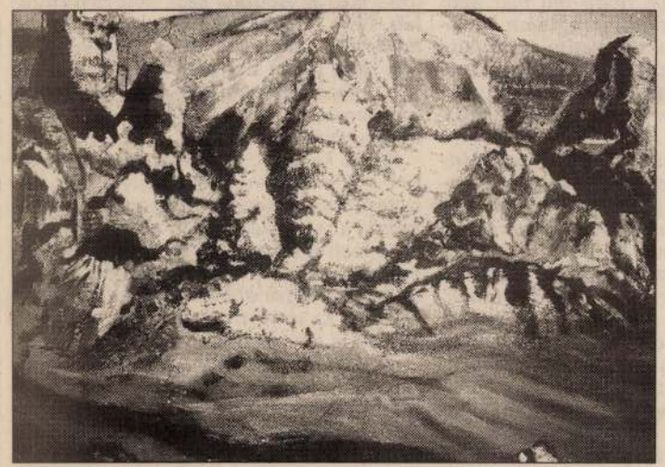

Thuránszky Éva, a Szabadságszobor modelljének lánya tenerifei képeinek kiállítása a Thermál Szálló Galériájában (Margitsziget) november 28-ig látható. Az alkotó a kiállítás bevételének egy részét a Szabadságszobor Védelme Alapítvány javára ajánlja fel

OPEL HUNGAROSZERVIZ

AMIT IDÉN MEGTEHET, NE HALASSZA JÖVŐRE!

KAMATMENTES HITEL
már csak az év végéig!

1149 BUDAPEST Mexikói út 15-19.
Tel.: 251-8555, Fax: 363-3245
Nyitva tartás: Szalon: H-P 9.00-17.30 Szo 9.00-13.00
Szerviz: H-P 6.00-18.00

SHARP
VARTA
MINTABOLT
1073 Budapest, Erzsébet körút 29.
Tel.: 342 09 26 • Fax: 322 70 62

FOLYAMATOS
MIKROSÜTŐ és
HIFI Torony
A K C I Ó

AJÁNLATUNK:
16,5 L-es 700W mikrosütő:
25900 Ft
SYS CD 130 CD-s rádiómagnó
~~41500 Ft~~ 36990 Ft
LCD-s video kamera
~~165900 Ft~~ 139990 Ft

Teljes VARTA termékkínálat

• GSM accu
• Kamera accu
1 év garancia

Pfalzi vacsorameghív

Tévékamerát, fényképezőgépet vagy magn

A szövetségi köztársaság kancellárja és Kohl asszony örömmel venné, ha köszönthetné önt egy pfalzi délutánon és estén St. Martinban... Szaporább lesz az ember pulzusa, ha a postaládájából naponta rázúduló boríték tengerből ilyen sorokat tartalmazó küldeményt halász elő, különösen, ha még azt is olvashatja a meghívó legalján, hogy az másra át nem ruházható. Nem tudja, büszkeség-e az, ami bensőjét eltölti, amikor – néhány röpke telefonbeszélgetés után – megtudja: X. nem kapott meghívót, pedig ő egy valóban nagy laptól van, és már fél évtizede tudósít Bonnból, sőt Y. sem, aki ugyancsak hosszú ideje vár arra, hogy egy estét a kancellár közelségében tölthessen.

Ezek után a tudósító mindenesetre tárgyilagosan rögzíti, hogy 1. kollégái megsárgultak az irigységtől, 2. ő tehát most a kiválasztottak között érezheti magát.

Szeretné megtudni persze, hogy kinek, minek köszönheti ezt a különleges státust, de a banális választ majd csak hetekkel később, a nagy eseményen kapja meg.

Írott és íratlan szabályok

A kancellár, bár híresen lenézi a sajtót, kényszerűen meghajolva hivatásos kampánymenedzsereinek és imázsépítőinek akarata és a mindent maga alá gyűrő *public relations* előtt, időről időre erőt vesz magán, és leereszkedik a zsurnaliszták-hoz: szűkebb hazájában, Pfalzban fogadást ad az elektronikus és az írott sajtó egy-kétszáz hazai és külföldi képviselőjének, akik, miközben annyit ehetnek és ihatnak a jámbor adófizetők költségére, amennyi csak belejük fér, néhány órán át abban az illúzióban ringathatják magukat, hogy egy levegőt szívtak a kontinens legrégebben hivatalban lévő kormányfőjével. Néhányan – a pár száz meghívott közül talán egytucatnyian – ezen felül azt is világgá kürtölhetik, hogy egy asztalnál ülve a kancellárral koccinthattak vele.

Végül az újságírói krém krémje azt is megírhatja, hogy kötetlenül elbeszélgetett Helmut Kohllal – csak azt nem, hogy miről. A pfalzi délután és este írott játékszabályai közé tartozik ugyanis, hogy a részt vevő zsurnaliszták semmi olyan eszközt nem vihetnek magukkal, ami a munkájukra emlékeztet, tehát a magnetofon, a kamera, a fényképezőgép kategorikusan ki van tiltva a rendezvényről. Ez az alkalom a kikapcsolódásé, nem a munkáé. Jegyzetelni persze, szabad, de mesélik, hogy a kancellár pompásan ért hozzá, hogy egy odavetett megjegyzéssel elvegye a kedvét a körmöléstől annak, akit az est szervezői – a kancellár személyes sajtóügyi referensei – az asztalához engedtek.

Mindezt már útban St. Martin felé a kancellári különvonat egyik kényelmes foteljében ülve tudom meg néhány kollégától, akik már elég régóta dolgoznak Bonnban ahhoz, hogy

Pokolian jó ajánl
a Pannon GSM-t

McCANN-ERICKSON

Ericsson GA 628* + Pannon GSM e
bruttó 20 000 Ft, nettó 16

Ön a szavak ördögeként mostantól a mennyekben érezheti magát! Mert Ön is elérhetővé válik, és me
ha szeptember 18. és október 11. között előfizet a Pannon GSM szolgáltatására, akkor mindössze **ha**
forintért bérelhet egy Ericsson GA 628-as telefont, az előfizetés pedig csupán bruttó 20 000 (nettó
Ha már rendelkezik mobiltelefon-készülékkel, a Pannon GSM előfizetés most csak bruttó 12 500
kiadást jelent Önnek. És ne feledje, más készülékakciókkal is várjuk Önt! A készülék egy év után megvásárolható
tatótermeinket (1075 Budapest, Károly krt. 3/a., tel.: 06 1 327 0200; 1139 Budapest, Fáy u. 4., tel.: 06 1 344 2610; 2040 Budaörs, Baross u. 165., tel.: 06 1 464 60
Eger, Győr, Kecskemét, Miskolc, Nyíregyháza, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Szombathely, Veszprém), bármelyik hivatalos viszonteladónkat, vagy hívja a 06
üzletkötőnk Budapesten felkeresi Önt! Pannon GSM nonstop ügyfélszolgálat: 06 1 464 6020, 06 20 200 200. *A készülék csak a vele egy-
időben vásárolt SIM kártyával használható. A képen látható piros előlap nem képezi az alapcsomag részét. Ajánlatunk a készlet erejéig tart!

PA

Steindl Imre

1997.09.25.

Özvegyi nyugdíjak januártól

Korszerűsítik a tb informatikai rendszerét

Januárban külön igénybejelentés nélkül megkezdik az özvegyi nyugdíjak folyósítását azok számára, akik már korábban is kaptak ilyen nyugdíjat és szerepelnek a nyugdíjfolyósító nyilvántartásában. Ez mintegy 300-400 ezer embert érint – jelentette be tegnap Szeremi Lászlóné, a nyugdíjbiztosítási önkormányzat elnöke a közgyűlést megelőző tájékoztatón.

Az új nyugdíjtörvény értelmében azoknak az özvegyeknek, akiknek elhunyt házas- vagy élettársa a nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, saját ellátásától függetlenül jár az özvegyi nyugdíj. A most elkészült végrehajtási rendelet lehetővé teszi, hogy azoknál, akik szerepelnek a nyugdíjfolyósító nyilvántartásában, minden külön kérvény vagy igénybejelentés nélkül kiszámolják az özvegyi nyugdíjat és megkezdjék folyósítását a jövő év elején. Az özvegyi nyugdíj az elhunyt ellátásának mai értéken vett 20 százaléka. Ez annyit jelent, hogy az elhalálozás időpontjában esedékes nyugdíjat felszorozzák az azóta történt nyugdíjemelésekkel. Mindössze pár ezren lehetnek azok, akik megözvegyülésük időszakában nem jelentették be igényüket az özvegyi nyugdíjra, nekik ezért külön kérniük kell az ellátás megállapítását.

Szeremi Lászlóné beszámolt a kormánnyal a nyugdíjalap jövő évi költségvetéséről folytatott tárgyalásaik menetéről is. A vagyes finanszírozású nyugdíjrendszer életbelépése miatt előálló hiány a biztosító számításai szerint 25-30 milliárd forinttal nagyobb lehet, mint amennyivel a pénzügyi tárca kalkulál. Megállapodtak viszont abban, ha valóban így lesz, akkor azt az állami költségvetésből pótolják. Megegyezés született arról is, hogy a nyugdíjbiztosítónak átadott vagyon nem szolgálhat alapul az állami kötelezettségvállalás kiváltásához, a kieső járulékok pótlásához. Az önkormányzat elkezdheti a két éve zárolt világbanki kölcsön felhasználását. Így 21 millió dollárt fordíthatnak a nyilvántartási rendszer korszerűsítésére. *(Interjúnk a 15. oldalon)*

H. Sz.

Önköltséges tüntetés a fővárosban

TUDÓSÍTÓNKTÓL

Mintegy hatszáz szekszárdi metracós dolgozó, valamint több magánfuvarozó és sertéstenyésztő gazda utazik szeptember 29-én Budapestre demonstrálni – hangzott el a Metraco International Rt. dolgozóinak tegnapi gyűlésén. Először a német nagykövetség elé vonulnak – a Metracónak német tulajdonosa volt, aki vezetőtársaival együtt elhagyta az országot –, majd az ÁPV Rt.-hez, illetve a Parlament elé mennek. A vagyonügynökség vezetőinek és a kormánynak is petíciót kívánnak átnyújtani a demonstrálók. Mivel a 820 metracós még mindig nem kapta meg augusztusi fizetését, a magánfuvarozók vállalták, hogy önköltségi áron viszik őket a fővárosba.

Kocsis Imre Antal, Szekszárd polgármestere a nagygyűlésen tájékoztatta a dolgozókat, hogy a város, illetve a közeli Zomba önkormányzata a helybéli metracósokat szociális támogatásban részesíti. Megtudtuk: ma délelőtt mintegy harminc önkormányzat tárgyal Szekszárdon a területükön élő metracósok támogatásáról.

Egyre kevesebb hibás üzemanyag-szivattyút találnak

MUNKATÁRSAINKTÓL

Eddig körülbelül 70 kárigénylő jelentkezett az Aralnál, s az esetek kétharmadában bizonyosodott be, hogy valóban a kék benzinkútnál tankoltak, továbbá tényleg az üzemanyag-szivattyú meghibásodásáról van szó. Ezekben az esetekben az augusztusban meghirdetett feltételekkel megindítható a kártérítési eljárás – mondta munkatársunknak *Makó András*, az Aral Hungária Kft. ügyvezető igazgatója. Úgy becsülik, összesen száz körüli, a szennyezett üzemanyag tankolása nyomán bekövetkezett meghibásodásra lehet számítani. Hozzátette ehhez, hogy csökkenő tendenciát mutatnak a kárbejelentések, véleményük szerint október közepére megszűnnek a bejelentések.

Hétfőtől a Mol Rt. egységesen egy forinttal csökkentette üzemanyagárait mind a nagykereskedelemben, mind a benzinkutaknál. A csökkentés a világpiaci árak alakulásának, illetve a kedvező kereskedelmi helyzetnek köszönhető – mondta Molnár István, a Mol értékesítési üzletág igazgatója. A világpiaci árak jelenleg stabilak, a piac nyugodt, tehát viszonylag hosszabb távon sem kell számítani emelkedésre – tette hozzá.

Hasonlóan vélekednek a Mol Rt.-nél is, ahová szintén egyre csökkenő számban érkeznek a kárigények. A Mol Rt.-hez keddig 846-an adták be kárigényüket, valamennyi bejelentés feldolgozás alatt van. Eddig 140 reklamációt fogadtak el, további 225 elfogadása várható – tudtuk meg *Dénes Ferenctől*, a Mol kommunikációs igazgatója. A többi igény elbírálása még folyamatban van, 29 igényt utasítottak el idáig. Dénes Ferenc elmondta: valamennyi igény elbírálásnál tartani tudják magukat a 15 napos határidőhöz.

A későbbi hasonló esetek elkerülése érdekében a napokban az Aral egy mozgó kenő- és üzemanyagminőség-ellenőrző autót állított rendszerbe. A Mol fokozottan ellenőrzi az üzemanyagok minőségét, és tovább szigorították a gyártási folyamatot is – mondta kérdésünkre a Mol kommunikációs igazgatója.

A csúcshoz értek a felújítók

Helyükre rakták a műemlék templom díszeit

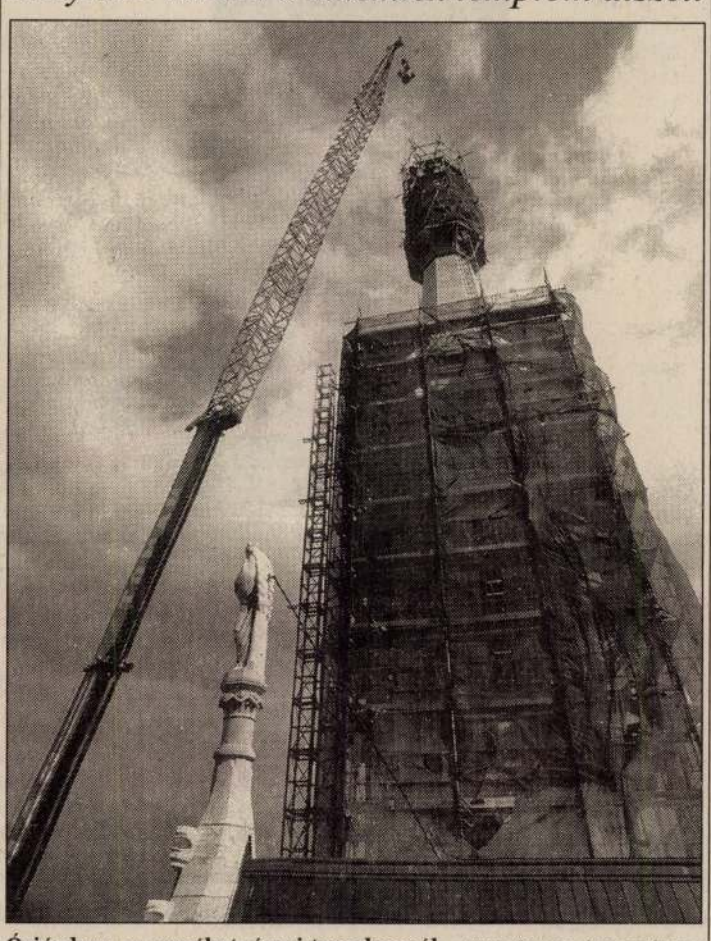

Óriásdaru az erzsébetvárosi templomnál TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Tegnap óriásdaruval a helyükre emelték az erzsébetvárosi Árpád-házi Szent Erzsébet-plébániatemplom északi tornyának felújítói a tavaly novemberben lebontott többtonnás köveket és díszeket. A Budapest VII. kerületében lévő katolikus templom restaurálása négy éve a tetőszerkezet cseréjével kezdődött. A Kárpát-medencében is egyedi építészeti emléknek számító plébániatemplom – amelynek alapköveit 102 éve I. Ferenc József tette le – teljes felújítása mai árakon számítva egymilliárd forintba kerülne. A restaurálás az apránként csordogáló pénzek miatt zajlik több részletben. Az épület helyreállításához az állami költségvetés jövőre is ötvenmillió forinttal járul hozzá.

S. T.

Kart is visszavarrnak a hazai kézsebészek

Magyarországon a kézsebészek éppen úgy használnak mikrosebészeti megoldásokat, varrnak vissza levágott kart, ujjakat, kezeket, mint a fejlett országokban: a világon ma már nincs olyan kézsebészeti megoldás, amelyet a hazai szakemberek ne tudnának alkalmazni. Az Országos Baleseti Sebészeti Intézet oktató tevékenysége nyomán a sérültek ma már bármelyik erre szakosodott centrumban megfelelő ellátást kaphatnak – mondta el munkatársunk érdeklődésére *Renner Antal* professzor, a Magyar Kézsebészeti Társaság elnöke. A társaság szerdától tudományos konferenciát szervez a fővárosban, amelyen a világ 18 országából csaknem 800 specialista vesz részt.

A kézsebészet hazánkban – az Egyesült Államokat és több nyugati országot megelőzve – negyven éve létezik. Jelentőségét jelzi, hogy Magyarországon a baleseti traumák 25-30 százalékát a kéz sérülései teszik ki. A sérültek javarészt a fiatalabb, munkaképes korú lakosságból kerülnek ki – mondta el Renner Antal, aki arról is beszámolt, hogy dán kollégája tegnap egy baleseti ügyeletet végigvizitelve megdöbbent a sérültek magas számán.

A szakma presztízsére vonatkozó kérdésünkre a professzor kijelentette: a hatvanas évek elején a kézsebészet a baleseti sebészetből fejlődött ki. Akkoriban még „hobbitevékenységnek" számított. A sebészet „nagy öregjei" akkor még lenézték a szakma képviselőit, ez azonban mára megszűnt. A centrumokban pillanatnyilag mintegy 150 szakvizsgázott kézsebész látja el a sérülteket.

K. A.

Óránként 145 kilométer a csúcs

A gyorshajtás nem virtus dolga

▶ FOLYTATÁS A 33. OLDALRÓL

Az első fél év mérlege még jobban mutatja, hogy mennyire szeretnek száguldozni Budapest útjain az autósok. Az év első hat hónapban 4415 személyt jelentettek fel és 42 ezernél is több autóst bírságoltak meg a helyszínen. A helyszíni bírságokból csaknem ötvenmillió forintot szedtek be a rendőrök.

A gyorshajtást sokan amolyan virtusnak tartják, jóllehet, az egyik legsúlyosabb és legveszélyesebb szabálysértés. A BRFK baleset-megelőzési alosztályának adatai szerint ez év első hét hónapjában 181 személyi sérüléssel járó balesetnek volt közvetlen oka.

A közlekedésbiztonsági szakembereknek ugyanakkor meggyőződése, hogy számos, a követési távolság be nem tartásából, figyelmetlenségből, illetve gondatlanságból okozott baleseteben is szerepet játszhatott a gyorshajtás. A kelleténél kisebb követési távolság ebben az évben eddig 22 súlyos és 143 könnyebb sérüléssel járó balesetet okozott. A figyelmetlen vagy gondatlan járművezetők miatt négy személy veszítette életét, 42 sérült meg súlyosan és 79 könnyebben.

S. I.

Kispestet szeretik a polgárai

Sürgetik a kiserdő rendbetételét

A kispestiek többsége – bár jelentős részük nem régóta lakik a kerületben – ragaszkodik a városrészhez, és akkor sem költözne el, ha tehetné. Ebben valószínűleg az is szerepet játszik, hogy a polgárok egyre elégedettebbek mind a polgármesteri hivatal, mind az önkormányzat működésével.

A Marketing Piackutató Centrum munkatársai 502, véletlenszerűen kiválasztott kispesti polgár véleményét kérdezték augusztus végén és szeptember elején. A közvélemény-kutatás néhány következtetése még a városrész életével hivatásszerűen foglalkozókat is meglepte – mondta a felmérést ismertetve *Zupkó Gábor* polgármester. Így például az, hogy bár a kispestiek többsége nem rendelkezik régi gyökerekkel a kerületben, mégis túlnyomó többségük meglepő mértékben ragaszkodik a városrészhez.

A megkérdezettek több mint háromnegyede akkor sem költözne el Kispestről, ha tehetné, de a 20 százaléknyi költöző felének sem a kerülettel, hanem

Ezeken kívül néhányan említettek más beruházásokat is, például a Méta utcai zajvédő falat és az idősek otthonát.

A kutatók arra is rákérdeztek, hogy mekkora az egyes beruházások támogatása. A felső-kispesti kiserdő rendbetételét gyakorlatilag mindenki támogatja, hiszen csupán tíz százalék számára semleges, és senki nem ellenzi. Csupán két százalék nem ért egyet az Ady Endre út és a piac felújításával, és a legkevésbé támogatott elképzelést, a metró végállomásánál tervezett kereskedelmi centrum felépítését is csak 18 százalék ellenzi.

A polgárok inkább elégedettek az önkormányzat munkájával, a százfokú skálán 57 pontra értékelték azt. Iskolai osztályzatokkal kifejezve egyest és kettest összesen 15 százalékuk adott, míg négyest és ötöst 37 százalék. Tavalyhoz képest a megkérdezettek csaknem fele szerint javult az önkormányzat munkája, és csak 14 százalék vélte úgy, hogy romlott.

A kutatók külön is rákérdez-

Titokzatos útmutatók a házfalakon

Nem szépek és jóval több van belőlük, mint az utcanévtáblákból

Stílusidegenek FEJÉR GÁBOR FELVÉTELE

Arasznyi zománctáblák éktelenkednek egy idő óta a pesti házak falán. Szemmagasságban vannak, ily módon akár szembeötlőnek is mondhatnánk őket, ha a többnyire koszos és málladozó vakolaton, a sok ronda cégtábla szomszédságában feltűnő volna, hogy akad valami, ami még azoknál is csúfabb és otrombább.

E kis táblácskákat alighanem valamelyik közműcég szerelte fel, vagy éppenséggel a közművállalatok közösen helyezték el őket. Sárgás keretezésükkel ott virítanak szinte minden egyes ház falán. Van olyan épület, amelyiken kettőt is találunk. Magukon a táblákon közember számára felfoghatatlan jelek: nyilak, s fölöttük összekapcsolt háromszögek, koncentrikus és áthúzott körök stb. Ami a legfeltűnőbb – s persze a legrondább is egyszersmind –, kézzel, primitív írással mindenféle számok olvashatók

dező csavarral rögzítették a vakolatba. (Ahol a kőburkolatot nem akarták vagy nem tudták bántani, ott dróttal buherálták valami kiálló vagy rácsos részhez.)

S végül a lyukak dolgára is megleltem a választ. Az egyik táblán már nem kézírással, fekete filccel szerepelnek az adatok, hanem műanyag számokat akasztottak a lyukakba a rajtuk lévő kis műanyag fogak segítségével. E számok kikericssárgák és kellemetlenül soványak, szépnek tehát akkor sem mondhatók, ha a goromba és kusza

hatják, hogy hol kell munkához látniuk.

Téved azonban az, aki alábecsüli ennek az egyszerűnek látszó feladatnak – a tábla megszerkesztésének és megtervezésének – a jelentőségét, másfelől annak nehézségét, hiszen a tervezőnek nagyon különböző szempontokat kell összeegyeztetnie. Legyen a tábla feltűnő, hogy gyorsan rá lehessen találni, és az információkat egyértelműen le lehessen róla olvasni; ugyanakkor ne legyen harsány: illeszkedjen a legkülönfélébb színű és anyagú épülethomlokzatokhoz. Jó, ha könnyen kezelhető; de már kevésbé szerencsés, ha ezáltal néhány csavarással el is távolítható, mert ma mindent, ami mozdítható, leszerelnek

MARGÓ

Kisebbségi pályázat

A Fővárosi Közgyűlés pályázatot ír ki a Budapesten élő kisebbségek és a vallási közösségek tevékenységének és az emberi jogok érvényesülésének támogatására. A pályázatok támogatására négymillió forint áll rendelkezésre, a támogatás mértéke a tervezett program ötven százaléka, de legfeljebb 300 ezer forint lehet. A támogatáshoz szükséges adatlapokat az önkormányzat ügyfélszolgálati irodájánál, az V., Károly körút 28. alatt lehet beszerezni, s a pályázatokat október 15-ig lehet benyújtani a közgyűlés kisebbségi, emberi jogi és vallásügyi bizottságához (1052, Városház utca 9–11.). A pályaműveket novemberben bírálják el. *(V. M. P.)*

Rendőrőrs Soroksáron

Világosi Gábor államtitkár és Berta Attila fővárosi rendőrfőkapitány adja át ma Soroksár új rendőrőrsét a XXIII., Templom utca 20. alatt. A nagybani piacon működő eddigi őrsöt kiváltó új létesítményben negyven rendőr szolgálja és védi a kerület polgárait. *(Munkatársunktól)*

Előadás az új nyugdíjrendszerről

Az új nyugdíjrendszer előnyeiről, hátrányairól hallhatnak ismertetőt az újpesti polgárok csütörtök délután négy órakor a Tavasz utcai Ady Endre Művelődési Központban. A témával kapcsolatos kérdésekre a Pedagógusok Szakszervezetének szakértője válaszol, a fórum után pedig lehetőség lesz tanácsadásra is. *(V. M. P.)*

Tárgyi emlékeket

Steindl Imre

Indulatos, zaklatott, ideges a város

Az együttélésnek nincs illemkódexe – A szakember szerint divatba jön a jó modor

Ottlik Károly ötödik könyve lát napvilágot a közeli hetekben. A közgazdaság-tudományi egyetem vendégtanára, a Magyar Protokoll Szövetség szakmai alelnöke ismét a protokollról és a mindennapok viselkedéskultúrájáról írt. Egyszerűbben az illemről, amely Budapesten a látszat ellenére ismét egyre fontosabb lett.

– Tényleg úgy érzi, hogy divatba jött a jó modor?

– Az üzleti életben és a műveltebb emberek körében mindenképpen. Ma már a magyar üzletemberek is tudják, hogy önmaguknak és a cégüknek okoznak kárt akkor, ha udvariatlanok, tapintatlanok, vagy ha nem ismerik a protokolláris érintkezés szabályait. Egy-egy üzleti tárgyalás során könnyen hátrányba kerülhetnek azzal, ha megsértik a vendéget, tárgyalópartnert. Hogy konkrét példát is említsek, bizonyára nem volt jó véleménnyel rólunk az angol királynő, aki azt tapasztalhatta a tiszteletére adott díszvacsora alkalmával, hogy miután befejezte az étkezést, a magyar küldöttség tagjai közül néhányan repetát kértek. Márpedig ez súlyos hiba! Szép lassan persze megtanuljuk a protokoll nemzetközi szabályait, csak félő, hogy addig elkövetünk néhány udvariatlanságot, ami nem vet jó fényt ránk. A protokoll és a viselkedéskultúra iránti érdeklődés azonban tagadhatatlan. Amikor a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetemen 1990-ben elkezdtük az ilyen irányú oktatást, akkor még csak 15-20 hallgató jelentkezett erre. Tavaly már 280-an voltak, ebben az esztendőben pedig 318 diák választotta ezt a tantárgyat, és bevallom, ettől már egy kicsit én is zavarba jöttem.

– Azt mondta, hogy az üzleti életben és a műveltebb emberek körében felismerték azt, hogy a kulturált társas lét megkönnyíti a mindennapokat. A fortyogó fővárosi élet mintha nem ezt igazolná. Az élet bármely területét nézzük, azt tapasztaljuk, hogy mindenki ideges, udvariatlan, tapintatlan. Mindegy, hogy egy közlekedési dugón szeretnénk-e átvergődni vagy csak egy boltban vásárolni, ahol ellentmondást nem tűrően ront ránk az eladó: „Segíthetek?" Arról már nem is beszélek, amikor úgy tartanak szemmel minket, mint egy tolvajt, még rosszabb esetben rám se bagóznak.

– Ezek valóban kellemetlen dolgok. Az eladók jelentős része ugyanis félreérti az udvariasságot. Külföldön az alkalmazottak segítőkészek, de nem akarják agresszívan rátukmálni a vevőre az árut. Nálunk, úgy tűnik, rosszul választják ki a boltok tulajdonosai a munkatársaikat. Hasonlóképpen, mint az éttermekben. A jó vendéglátó: igazi szakember. Ezt érzem például a Náncsi néni vendéglőjében, és bizonyára azt érzik ott sokan, s ezért van szinte mindig telt ház. A mindennapokban az illemszabályok követése olajozottabbá és élvezetesebbé teszi az életet. Gondoljuk csak meg! A nagyvárosok népessége egyre gyarapszik, a rendelkezésre álló hely egyre szűkebb, ezért akarva-akaratlanul egyre közelebb kerülünk egymáshoz. Ez bizony sokszor kellemetlen dolog, hiszen egy budapesti bérházban a szomszédoktól sokszor csak egy vékony betonréteg választ el minket. Ismerjük egymás zenei ízlését, gyereknevelési, mi több, szerelmi szokásait! Tolongunk a tömegközlekedési eszközökön, autóinkkal közlekedési dugókban veszteglünk. Ilyen körülmények között tapintat, udvariasság, jólneveltség nélkül nap mint nap számos súrlódás nehezíti meg az életünket, amely így könnyen „veszélyes üzemmé" válhat, és aligha úszható meg az idegeskedés, a gyomorfekély.

– Márpedig a zsúfoltság a jövőben sem lesz kisebb...

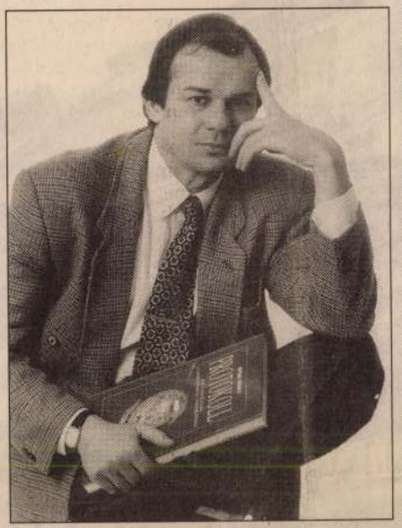

Ottlik Károly

– Hát persze! Ezért kell észrevenni azt, hogy aki saját szükségleteit másokra való tekintet nélkül elégíti ki, az korlátozza mások szabadságát, ám hosszú távon a sajátját is. Talán ezt felismerve jött ismét divatba a jó modor. Talán ezért igénylik egyre több felsőfokú tanintézetben a protokoll és a viselkedéskultúra oktatását. A Közgazdaság-tudományi Egyetemen kívül a Teológiai Akadémián, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskolán is tanítom mindezt, és a jogi egyetemen is újra beindul szeptemberben az a hathetes kurzus, amelyre a különböző főiskolákról, egyetemekről jelentkezhetnek hallgatók. Erre egyébként rendszeresen négy-ötszázan kérik a felvételüket, annak ellenére, hogy hétköznap esténként olykor a helyhiány miatt a földön ülve kell végighallgatni az előadásokat.

– Ön írt négy tekintélyes terjedelmű könyvet, a következő hetekben jelenik meg az ötödik. Ezekből igen pontosan megtanulhatók a viselkedéskultúra alapjai. De a köznapi ember, aki felismerte ennek fontosságát, megtanulhatja-e mindezt máshol is?

– Igéretem van arra, hogy a Magyar Televízióban végre elkészíthetem azt az ötperces epizódokból álló, kétszáz részes sorozatot, amely az egykori „Tudni illik, hogy mi illik" című műsorhoz hasonlóan a mindennapok viselkedéskultúrájáról szól. Mindig aktuális témákat dolgoznánk fel, karácsonykor az ajándékozásról beszélnénk, húsvétkor a locsolkodás illemtanáról, nyáron a külföldi utazásokról.

– Azt mondják, egy zenész nem is tudja igazán élvezni a muzsikát, mert zenehallgatás közben a zenei megoldásokon gondolkodik, a legszebb pillanatokban a hangszeres tudást minősíti. A köznapi életben önnek gyakran eszébe jut az, hogy baráti összejövetelen, vendégségben, nyaralás idején vagy ajándékozáskor ki mit csinált illedelmesen, helyesen, netán otrombán vagy helytelenül?

– A könyveim témáit a mindennapok produkálják, és mivel az ötödik kötetem jelenik meg, ez is jelzi, hogy odafigyelek a napi apróságokra. A közelmúltban például az egyik ismerősöm virágcsokrot küldött az egyik rózsadombi étterem – egyébként nagyon kedves – tulajdonosnőjének, ahol törzsvendégként számos kellemes élményt szerzett. És nekem akkor eszembe jutott, hogy bár írtam már a virágküldési szokásokról, de ez még az én figyelmemet is elkerülte. Virágcsokor egy étterem főnöknőjének a mindennapi kedvességéért... Látja: a téma szinte kimeríthetetlen.

Trencsényi Zoltán

Romlik és újul a Rózsák terén a Szent Erzsébet-templom

Már a hívők testi épségét is veszélyeztette a Szent Erzsébet-plébániatemplom északi tornyának sérülése. Félő volt ugyanis, hogy a torony csúcskeresztje alatti repedés miatt hetvenhat méter magasból lezuhan a többtonnás kőtömb. Az utolsó pillanatban elbontott toronycsúcs helyreállítása tavaly télen kezdődött, és várhatóan októberben befejeződik. Hogy azután mi lesz a Rózsák terén, azt nem lehet tudni, hiszen a templom teljes felújításához még több százmillió forint hiányzik.

A VII. kerületi Rózsák terén álló katolikus templom északi tornyának felújítása körülbelül százhúszmillió forintba kerül. A csúcspontjához érkezett munkálatot, azaz a többtonnás csúcskereszt és a ködíszek visszaemelését az elmúlt szerdára időzítették. Az óriásdaru tövében megjelent a kerület polgármestere, *Bakonyi Karola* és *Filló Pál* MSZP-s országgyűlési képviselő is. Az eseményen rögtönzött sajtótájékoztatót tartott *Gerenday Ágnes*, a Szent Erzsébet Plébániatemplomért Alapítvány titkára. Elmondta: a Steindl Imre által tervezett, immár műemlék templom teljes restaurálásának költsége egymilliárd forintot tenne ki. A négy éve kezdődött felújítás első ütemében a tetőszerkezetet cserélték ki ötvennégymillió forintért. Azt még nem tudni, hogy jövőre mennyi pénz lesz a felújításra, egyelőre csak az ötvenmillió forintos állami támogatás biztos. A kerületi önkormányzat 1994-ben harmincötmillió forinttal, tavaly ötmillióval támogatta a templomot. A polgármestertől megtudtuk, hogy – akárcsak idén – várhatóan a jövő évi költségvetésükből sem tudnak hozzájárulni a Rózsák terén található épület megújításához.

A Szent Erzsébet-plébániatemplom hazánk legjelentősebb neogótikus szakrális épülete, amely a Kárpát-medencében is egyedülálló értéknek számít. Alapkövét 1895-ben I. Ferenc József rakta le, míg alapos felújításra szoruló üvegablakait Róth Miksa készítette. Budapest második legnagyobb katolikus temploma a mai napig viseli a világháborús sérülések nyomait is. A néhány éve részben életveszélyessé vált templomot azonban sosem zárták be, a több lépcsőben zajló restaurálások ideje alatt is nyitva állt a hívők és a turisták előtt. A kívül és belül egyaránt teljes felújításra szoruló templomot és a Rózsák terét két évvel ezelőtt műemlékké nyilvánították, sőt az épület megújítására még az Európai Unió is folyósított pályázati pénzt. Az EU-tól nyert összeg, nagyjából három és fél millió forint azonban mindössze egy üvegablak felújítására volt elegendő. A templomra az alapítvány magánszemélyektől négymillió forintot gyűjtött össze, míg az Esztergom-budapesti Főegyházmegyei Hivatal 1994 óta évente ötmillió forintot ad a munkálatokra. A támogatók listájáról mindvégig lemaradt a fővárosi önkormányzat, amely – bár az épület jelentőségét minden szinten elismerik – még a jövő évi költségvetése tervezésekor sem gondolt a Rózsák terén romló budapesti kincsre.

S. T.

Akik a hidakat őrzik

Ki az az ember, aki a híd alatt lakik és még büszke is rá? – teszi fel nem kis öniróniával a költői kérdést Budapest hét

autósok megint nekimentek a korlátnak, újabb púpok nőttek ki az aszfaltból, bulizós fiatalok bedobták a lépcsőt a Dunába –, azonnal szólnak a javítást vég-

Mit érdemel az a nemzet?

A nemzet nyári hőségtől bódult fejjel, szalonspicces állapotban bámul bele az 1999-es esztendőbe, s könnyed mámorában alig érti, miért lenne is bármi jelentősége a kétezredik esztendőnek: a két évezredes kereszténységnek és az ezer esztendős magyar államiságnak. Az emlékezés nyögvenyelőssége nyilvánvaló. A millecentenárium máris anyagi előnyök kimarkoló marakodásává fajult. Miért lenne másként? Az ünnepet – jelesül és most az ezer esztendős keresztény-nemzeti államiságot – ugyanis nem politikai, kormányzati döntésnek kellene meghatároznia és megszabnia, az ünnep legelőbb a lélek és szellem fényessége, amelyhez forintkellékek járulnak. A kétezredik esztendő küszöbén csak a forintharács-szürcsölés maradt.

A megemlékezés jelképéül kitett szellem-ember (kormánybiztos) mögött-alatt-ellen kisstílű szürkék tömeg-hegedűsei zsibvásári primitívséggel és mohósággal, ám szatócsos stílussal és angolna sikamlósággal hörögtetik-nyelik le maguk és hasontársaik javára a kezdetben megemlékezésre szánt összeg valóság-romjait, az egyéni javakként mégis szép summákat. Közben pedig a nemzet bambán bámul, és lassanként már azt hiszi, ez a szellemi-jellemi magatartás a norma, a zsinórmérték.

Mint a nógatott marhacsorda, amely lomha járással közelít a vályúhoz, úgy készülközelít a nemzet az emlékezés vályújához. Nem tudja, mi az ünnep-múltidézés értelme-lényege, zavart-tudatlan-szégyenlősen említi (ha említi egyáltalán) a nemzetet és keresztységet, irul-pirul a komoly-modern eszmék-fogalmak-stílus korszerűségének szalmonellás majonéz-öntetében fuldokolva (s közben még jól érzi is magát) a bőgatyás-barackpálinkás (nemzet, haza) és inkvizíciós (katolikus) fogalmak szégyellni való, idejétmúlt, kerek évszámok adta szembesülésében.

De a szalonspicc mindenen átsegít. *Selye János* professzor szellemi minőség-rekvizitumát, a sok kamionnyi terjedelemben mérhető tudomány-sűrítmény-könyvtárát a kötődés folytán a „nagy" Amerikából a Tisza-parti lapos mezővárosra, Szentesre hagyományozta. A könyvtár-hegynyi, egyetemet alapozni képes nyomtatott betű-Csomolungmát minapában kilónként négy forintért árverezték el, a hasznavehetetlen helyfoglalót, víz- és egérette-látta könyvtömeget.

Mit érdemel az a bűnös... kérdeztük-mondtuk-számoltuk rá gyerekkorunk játékában, akire kijutott a sor. Mit érdemel az a nemzet, amelynek fiai képesek erre, amelynek fiai hagyják ezt? Mit érdemel az a nemzet, amelynek nem kell Selye János és a saját nemzeti, illetve az egyetemes kultúra szellem-ereje? Mit érdemel az a nemzet, amely feledi, idézni-képtelen erővel költőjét, Berzsenyit: minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs. Mit érdemel az a nemzet, amely hagyja elhervadni föld- és napnevelte paprikáját és búzáját, krumpliját nap- és föld nem látta, génmanipulált holland és ki tudja, milyen nációbeli pusztító ételekért? Mit érdemel az a nemzet, amely nem tanul a történelemből, és felszínes, történelmietlen ideológia-gondolkodásával ősei rossz útját követve-választva lép kártékony-bűnös-nemzetellenes, önpusztító útra?

Mondhatnók: nem a nemzet, hanem annak egyes vezetői felelősek ezért. Csakhogy a nemzet a vezetőiben (is) megmutatja önmagát, s pusztán a vezetők elmarasztalásával nem kereshet könnyű fölmentést saját vétkeire. Mi úgy élünk, hogy vezetőinket, mint valamiféle rosszat viseljük – immár nemzedékek sora óta. Kállay Miklós, Teleki Pál, Keresztes Fischer Ferenc – s azóta nemigen akad említésre méltó név. De hagyjuk a „nagyságokat". Tűrjük őket, de megkérdezzük-e vajon: hol van a nép? Hol a nemzet?

Ott, ahol kilónként négy forintért árulják az egér-rágta, víz áztatta szellem-tódulatot? Magyarország, merre vagy? Ezer esztendődet miért nem szürcsölted ki az emlékezés vályújából egy könyvtár-kutatóhely építésével? Miért nem hangzott el a közszolgálati televízió főműsorában a fölhívás: adjátok magyarok energiátokat-pénzeteket a Selye-hagyaték megmentéséhez? Száz órát ajánlottam volna föl, alapot ásni és betont keverni, maltert hordani, bármit, hogy a szellem-tudás ott, a Tisza-vidéken, a magyar vidéken otthon legyen. Hogy legyen, ami van! Legyen jobbik énünk, tudásban, legyen hitben, szeretetben és reményben. Magyarország, hamburger-lumpenségbe, liberál (hamburger) – kommunizmusba (lumpenségbe) süllyedő ezer esztendős nemzetem, miért hagytad megalázni magad? Miért hagyod pusztulásra vetni magad? Vörösmarty lidérc-rémálma a könyvtárban miért, hogy ma pusztító végzet?

(A következő alkalommal kereszténységünk állapotáról írok.) **Elmer István**

Mikor lesz kész?

Megújul a Rózsák terei görög katolikus templom

A keleti keresztények hitéletében kiemelkedő szerepe van az ikonok tiszteletének. A szentképek tisztelete az egyház korai századaitól napjainkig meghatározza lelkiségüket. A főváros hetedik kerületében, a Rózsák terén található Budapest legnagyobb görög katolikus egyházközségének temploma. Aki mostanában betér e hajlékba, a keleti keresztény templomokban megszokott látványtól igencsak eltérő kép fogadja: a templom belső terében állványok magasodnak, a freskók, oszlopok becsomagolva, a képek, ikonok nagy része eltűnt a helyéről.

Az 1875-80 között épült kicsiny, neoromán stílusú templomot eredetileg az erzsébetvárosi római katolikus hívők közössége használta. Egészen 1901-ig, amikor felszentelték a *Steindl Imre* tervei alapján készült mai plébániatemplomot. A régi, kis épület a századfordulón szerveződő budapesti görög katolikus egyházközség otthona lett. A XIX. század második felében ugyanis számos görög katolikus család költözött a fővárosba. Eredetileg Magyarország keleti részén, elsősorban Szabolcs-Szatmár, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében éltek. A szegénység elől vándoroltak Budapestre, hogy ott nagyobb eséllyel találjanak munkát.

1905-ben kapták meg *Vaszary Kolos* érsek engedélyét egy görög szertartású katolikus plébánia alapítására. A görög rítusnak megfelelően átalakították a templomot: elkészült a szentély és az ikonosztázion. A templomot *Roskovics Ignác, Petrasovszky Emmánuel* (mindketten görög katolikus lelkészek fiai), *Takács István, Kontuly Béla,* illetve *Lohr Ferenc* képei díszítik, melyeket a század első évtizedeiben készítettek.

A használat évtizedei során a templom díszei, képei jelentősen megkoptak, megérett az idő felújításukra. 1975-ben festették ki az épületet, azóta mostanáig nem dolgoztak rajta. Azonban egy 1997-ben kiadott miniszteri rendelet műemléki környezetet jelöl ki a szomszédos Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom számára. Ezen kívül a görög katolikus templom védetté nyilvánítása is folyamatban van.

A hazai görög katolikusok számára kiemelkedő jelentőségű a Rózsák terén lévő templomuk. *Keresztes Szilárd* hajdúdorogi megyéspüspök írta róla nemrégiben a következőket: „A budapesti egyházközség és annak temploma, a régi Szent Erzsébet római katolikus templom görög katolikussá való átalakítása, a magyar görög katolikusok mozgalmának és a Hajdúdorogi Egyházmegye alapítása előzményeinek legfontosabb történelmi emléke..."

A felújítás idején, a „kiüresített", dísztelen templomban, az állványok sűrűjében is elvégzik a liturgiát

A templom freskóinak, ornamentikájának, képeinek felújításához, az állagromlás folyamatának megállításához a jelenlegi költségvetés szerint összesen 12 millió forint szükséges. Eddig csaknem 6-7 millió forintot sikerült összegyűjteni. A húsvétkor kezdődött munkák nyomán a mennyezet és a fal festése készült el, illetve a lábazat felújításának előkészítését végezték el. A hiányzó, mintegy ötmillió forintot az egyházközség nem tudja saját erejéből előteremteni. A parókiához – becsült adatok szerint – hatezren tartoznak, a hívek a főváros hét kerületében, meglehetősen szétszórtan élnek. Közülük sokan nyugdíjasok. Szükség van mindazok támogatására, akik magukénak érzik a görög katolikusok hajlékának felújítását, és van lehetőségük a segítségnyújtásra. (A görög katolikus egyházközség számlaszáma: OTP 11707024-20333546) **(szigeti)**

Steindl Imre

nen-onnan

se arra enged következtetni, hogy a pátriárka az új izraeli kormánytól további erőfeszítéseket vár a béke irányában.

Nőtt a katolikusok száma az Egyesült Államokban

Tavaly kereken 500 ezerrel nőtt a katolikusok száma, s így 61,6 millió a számuk az Egyesült Államokban. Mint a legújabb amerikai katolikus évkönyvből kitűnik, ez az összlakosság 23 százalékának felel meg. Az egyházmegyés papok száma azonban háromszázzal tovább csökkent: 31.370-en vannak, de húsz

ek!"

Cassie osztálytársa, *Katie* három órán keresztül feküdt „Csodálatos módon nagyon aradtunk. Jézus sokunk életét

gondolta volna akkor, hogy hitvallása milyen hatással i keresztény fiatalokra. Utoltöbb százszor elhangzottak keresztény rádióadásokból, te gimnazisták ezrei viselik zőkön. Ezúttal azonban nem láról van szó; a riportokban ársai az újságíróknak többk: „Nem szeretnénk, hogy szenzációvá váljék és a méjenek vele. Nem csak arról ő mondott; számunkra az a jon mi mit válaszolnánk, ha fel, hasonló helyzetben ezt a

Roska Zsófia

százalékuk nyugdíjas, beteg vagy tartósan külföldön van. A szerzetesek létszáma is tovább csökkent. Az állandó diakónusok száma viszont négyszázzal 12.625-re növekedett. A felnőtt keresztelések száma nőtt, a gyermekkeresztelések azonban erősen csökkent. Az egyházi házasságkötések száma is csökkent, mintegy húszezerrel. (KNA)

Az olasz abortusztörvény revízióját indítványozták

Különböző pártokhoz tartozó katolikus képviselők kezdeményezésére a törvényhozás felszólította a kormányt, hogy készítse elő az 1981-ben hozott 194. számú törvény „megfontolt" revízióját. Ez ugyan a kormányt nem kötelezi, de aligha hagyható figyelmen kívül ilyen fontos kérdésben született „politikai jelzés". (Kathpress)

arról szólt, hogy a modern művészeti alkotások megközelítésének első lépése a rácsodálkozás. „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek..."

A világ legidősebb püspöke

A legidősebb katolikus püspök ma a világon a 99 éves osztrák misszionárius főpásztor, *José Calasanz Rosenhammer*. 1900. január 1-jén született a felsőausztriai Mauerkirchenben. A ferences püspök ma Bolíviában él és idén lesz püspökké szentelésének 50. évfordulója. (Pünkösdig a brazíliai *Jeronimo Mazzarotto* volt 101 évesen a legidősebb püspök.) *(Kathpress)*

Kilencven éves volna a Hummel-figurák szerzője

Nálunk is népszerűek voltak azok a kis angyalkák, gyermekfigurák, bájos színes porcelánalakok, amelyeket ma is világszerte kedvelnek. A németországi Massingban, szülőhelyén kiállítással emlékeznek meg az évfordulóról. *Berta Hummel* 1909-ben született és hét testvérével nevelkedett bajor kereskedőcsaládban. 18 évesen, 1927-ben kezdte képzőművészeti tanulmányait Münchenben. Ezt követően a siesseni ferences nővérek közé lépett. Tüdőbaj vitte el 1946. novembere 6-án, 37 éves korában. Mintegy négyszáz porcelánfiguráját ismerik és szeretik. Amerikában és Németországban klubokba szerveződnek azok, akik gyűjtik műveit. *(KNA)*

Dél-Korea egyháza a szegényekért

Dél-Korea katolikus egyháza továbbra is szépen növekszik, de főleg a középosztály tagjai keresztelkednek meg és az újonnan megtértek nek csupán egy-két százaléka szegényebb. Ennek oka, hogy a gazdasági válság nyomán kirívóvá vált az egyház és a papok viszonylagos gazdagsága. Éppen ezért a szöuli főegyházmegye missziós plébániái a jubileumi szentévre készülve elsősorban a szegények iránti egyházi elkötelezettség szellemében akarnak dolgozni. Főleg életstílusukkal, tetteikkel és nem csak szavakkal kötelezik el magukat a szegények mellett. (Fides)

A Szentatya Anconában

lebb eső olasz város. 135. itáliai útján megemlékezett a székesegyház millenniumáról, a fiatalokat, családokat buzdította. Az Úrangyala előtt ismét drámai hangú felhívást tett a békés balkáni rendezésért, az egész világ békéjéért. (MK)

Európa szinódus októberben

„Az egyházában élő Jézus Krisztus Európa reményének forrása" – ez lesz a mottója annak az Európa lelkipásztori kérdéseivel foglalkozó rendkívüli szinódusi ülésnek, melyet október 1-23. között tartanak Rómában. Az afrikai (1994), amerikai (1997), ázsiai (1998) és óceániai (1998) szinódus után most másodszor fordul az egyház figyelme az öreg kontinens felé. Az első európai szinódust 1991-ben tartották. A Szentatya már kinevezte a három elnököt, (*Macharski* krakkói, *Meisner* kölni és *Poupard* francia bíborosok), a főelőadót a madridi bíboros érsek, *Pouco Varela* személyében és a titkárokat, *Zycinski* lublini érseket, *Nichols* brit püspököt, *Tettamanzi* genovai bíboros érseket és *Backis* litván érseket. A munkadokumentum is elkészült már a helyi egyházak javaslatai szerint. (Fides)

Jövőre ismét szociális csúcsértekezlet

Kétezerben ismét Koppenhágában tartják az ENSZ szociális fejlődéssel foglalkozó csúcsértekezletét. Az első ilyen értekezlet 1995-ben volt. A világszervezet New York-i székházában most tartották az előkészítő megbeszéléseket. A Szentszéket *Diarmuid Martin* püspök képviselte ezen. A Vatikáni Rádiónak nyilatkozva hangsúlyozta a püspök, hogy a Szentszék jelentősen hozzájárult annak a nézetnek az elfogadtatásához, hogy a modern társadalmakban az emberi személy tiszteletének kell elsőbbséget biztosítani. Sokat fáradozott a szolidaritás eszméjének elterjesztésén, valamint a szegény országok külföldi eladósodása és a taposóaknák problémájának megoldásáért. Azt kívánja elérni, hogy szabjanak felső határt a katonai költségvetésnek és hozzák azt harmóniába az egészségügyi és oktatási kiadásokkal. (MK)

Vatikáni bélyeg a koszovói menekültekért

A Koszovóból elűzött albán menekültek segélyezésére a Vatikán 3600 lírás címletű külön bélyeget adott ki. Me-

Hírek

■ **KATOLIKUS PAPSZENTELÉS OROSZORSZÁGBAN.** Az 1917-es októberi kommunista hatalomátvétel óta idén pünkösdkor volt Oroszországban, Szentpétervárott az első katolikus papszentelés. Szentpétervárott működik az egyetlen oroszországi katolikus papnevelő intézet. A három újmisés *Szergej Timasov* 31 éves, moszkvai, *Vlagyimir Timasenko* 27 éves, kalinyingrádi (königsbergi) és *Gennadij Rabikinukojev* 42 éves fehéroroszországi férfi. A szemináriumban jelenleg 77 papjelölt készül hivatására. (KNA)

■ **KÉTMILLIÓ TANULÓ A FRANCIA KATOLIKUS ISKOLÁKBAN.** Majdnem minden hatodik-ötödik tanuló, összesen több, mint kétmillióan járnak Franciaországban katolikus iskolába. Összesen 9100 különböző típusú katolikus iskola van az országban – írja a párizsi „La Croix". (KNA)

■ **LEONARDO „UTOLSÓ VACSORÁJÁT" RESTAURÁLTÁK.** Leonardo da Vinci világhírű freskóját húsz évi munkával államköltségen restaurálták. Az „Utolsó vacsora" 1494-1498-ban készült, de már húsz év múlva kezdett romlani. *Pinin Brambilla Barcilon* főrestaurátornő és munkatársai hatalmas munkával felújították és konzerválták. Ismét látogatható a milánói domonkos kolostorban. (KNA)

■ **ATOMFEGYVEREK MEGSEMMISÍTÉSE A 21. SZÁZADBAN.** A Vatikán állandó megfigyelője az ENSZ New York-i központjában, *Renato Martino* érsek úgy nyilatkozott, hogy a 21. században a tartós béke csak a világ összes atomfegyverének megsemmisítésével valósítható meg. Az atomfegyverekkel rendelkező országok korábbi ígéreteit meg kell valósítani a leszerelésben. (Kathpress)

■ **A MOSZKVAI POLGÁRMESTER MEGHÍVTA A PÁPÁT.** *Jurij Luskov* moszkvai polgármester, akit magánkihallgatáson fogadott a Szentatya, meghívta *II. János Pált* moszkvai látogatásra. Ezt ugyan hivatalosan a vatikáni előírások szerint még nem közölték, de római orosz körök állítják. A pápa már többször kifejezte. hogy szeretne Moszkvába látogatni, de ennek feltétele, hogy a többségi orosz ortodox egyházi vezetés is meghívja. Erre most a bukaresti látogatás után több esély van, mint eddig. (KNA)

■ **ÚJ SZEGÉNYSÉG A GLOBALIZÁCIÓ KORSZAKÁBAN.** A témáról háromnapos nemzetközi konferenciát tartottak a Vatikánban a Iustitia et Pax Pápai Tanács rendezésében. A problémát világviszonylatban elemezték. Milyen közös jellemzői és országonként eltérő vonásai vannak a mai szegénységnek? Az elmúlt évtizedben hogyan hatott a szegénység

Kiszáradóban a Pasaréti tér

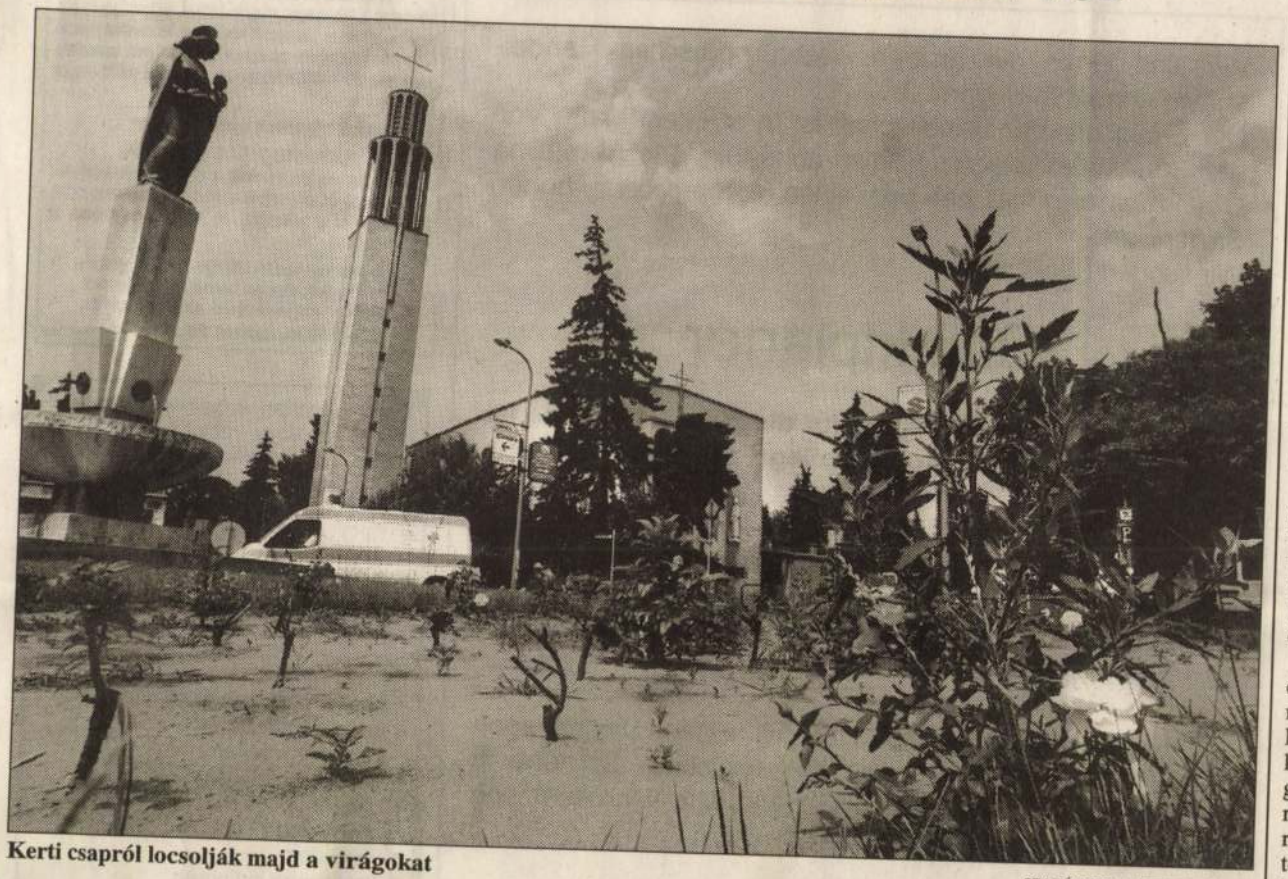

Kerti csapról locsolják majd a virágokat

SZABÓ BERNADETT FELVÉTELE

MUNKATÁRSAINKTÓL

A május eleji átadás után úgy tűnt, hogy megoldódott a hosszú ideig rendezetlen Pasaréti tér sorsa, most mégis úgy fest, hogy még sincs minden rendben. A harmincmillió forintos átalakítást a főváros végezte, a terület gondozása azonban a II. kerületi önkormányzat feladata. A tér közepén és környékén lévő növényzet a sok tulajdonos és vagyonkezelő ellenére is kiszáradóban van, bár – az ilyen helyzetet megelőzendő – korábban automata öntözőhálózatot terveztek oda. Információink szerint viszont ebből nem lett semmi.

Állítólag már nem marad sokáig víz nélkül a tér: a közelben van egy kerti csap, onnan locsolják majd slaggal, az időnként igencsak sűrű gépjármű-forgalmon keresztül, a növényeket. További gond – bár ezt sem akarták megerősíteni –, hogy a teret hivatalosan még át sem adták a helyi önkormányzat kezelésébe. (A fővárosi illetékeseket lapzártánkig nem értük el.)

Megkérdeztük a legnagyobb budapesti zöldfelületek gondozóját, a Főkert Rt.-t, az ő virágaik vajon hogy néznek ki. Azt a választ kaptuk, hogy náluk tökéletesen működnek az automata öntözők, így a növények elég jól bírják a hőséget.

Hetvenmillió forint a műemlékekre

A Fővárosi Közgyűlés várostervezési és városképvédelmi bizottsága tegnap elbírálta a műemléki alaphoz érkezett pályázatokat. A csaknem hetvennégymillió forintos keretből ötven pályázó részesedett. Legtöbbet, harmincmillió forintot a VII. kerületi Rózsák terei templom felújítására adták. (A döntés erről tulajdonképpen már év elején, a költségvetés vitájában megszületett. Az eredetileg negyvennégymillió forintos alap keretének harmincmilliós növelését és az összegnek e célra fordítását a szocialisták kezdeményezték, a többiek pedig egyetértettek. A bizottság azt szeretné, hogy jövőre is az emelt összegű keretet oszthassa szét.)

A fennmaradó pénzre több mint kétszázan pályáztak, összesen 1,3 milliárd forintot kérve. A fővárosnál úgy döntöttek, hogy főként a már megkezdett felújításokat támogatják. Az egyházi igényeken túl így a legtöbben kapu-, lépcsőház- és homlokzatfelújításra kaptak pénzt.

A Csepeli Munkásotthon 1920-ban épült szecessziós színház- és kultúrtermének rehabilitációjára a kért húszmillióból öt és felet szavaztak meg. A VII. kerületi Kazinczy utcai ortodox zsinagóga bejáratának felújítását négymillió forinttal támogatják. Az óbudai Kálvin közi református parókia homlokzatfelújítására több mint hárommilliót szavaztak meg. A két legkisebb összeget a XII., Gyöngyvirág utca 17. számú ház kapujának rendbehozatalára – százötvenezret – és a II., Keleti Károly utcai katolikus templom ablakzsalugátereinek cseréjére – ötvenezret – szavazták meg. Az Uránia mozi a bizonytalan tulajdonviszonyok miatt nem kapott ebben az évben támogatást. *Ráday Mihálynak* (SZDSZ) ellenben sikerült kiharcolnia, hogy a Törley Mauzóleum rendbehozatalának folytatásához hétszázezer forinttal járuljanak hozzá.

E. N.

a Duna mellett fekvő tizenket[illegible] adására ez már a sokadik kísérlet.

Több eredménytelen pályázat után ismét meghirdette a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) a pesti oldalon fekvő expóterületet. A tizenöt telekből eddig hármat adtak el, az egyiken a Duna-ház épült, a másikon – a Lágymányosi híd lábánál – egy benzinkút, a harmadik még üresen áll. A mostani pályázat anyagát hét társaság vásárolta meg, közülük ketten adtak be ajánlatot – mondta érdeklődésünkre *Lassányi Ferenc,* a KVI osztályvezetője. A vételárra a vevők tesznek ajánlatot, de azt csak akkor fogadják el, ha nem kevesebb, mint amennyit a pályázat előtt elvégzett értékbecslés megállapított. Ezt az összeget Lassányi nem árulta el, mint mondta, egyelőre nem publikus. A pályázatokat július 27-ig kell elbírálni.

A Petőfi híd és a Lágymányosi híd között a Duna-parton fekvő terület meglehetősen értékes, de több dolog nehezíti a beépítését. A Dunától elválasztja a csepeli HÉV, a Soroksári úttól a 2-es villamos, ráadásul a telkek meglehetősen keskenyek. A főváros már közölte: a HÉV 2005-ig biztosan marad a helyén. Lassányi Ferenc szerint ez nem jelent elháríthatatlan akadályt, hiszen a terület és a Duna-part összeköttetését egy felüljáró már biztosítja, a Haller utca vonalában pedig épül egy gyalogos-aluljáró. A HÉV és a telkek között zöld falat alakítanak ki fák és bokrok ültetésével, a vasút két méter magas kerítését pedig futónövényekkel borítják.

A terület beépíthetőségét a IX. kerületi önkormányzat részletes rendezési terve határozza meg. A terv szerint építhető többek között szálloda, lakás, iroda, valamint konferencia-, szórakoztató- és kereskedelmi központ. A terület keskenysége sem teszi lehetetlenné a beépítést, mivel a szabályok szerint egészen a telekhatárig nyúlhat az épület homlokzata. A szükséges zöldfelületet ennek ellenére biztosítani kell.

A. G.

...ívános Távbeszélő-szolgáltatások üzletága pályázatot hirdet

biztonsági kiemelt előadó

munkakör betöltésére
(DEESZK 2007) referenciaszám

A munkavégzés helye:
Budapest, Bárd u. 2.

A munkatárs feladata:
A perselyszállítással és cserével, valamint az érmefeldolgozással kapcsolatos biztonsági ellenőrzéseket végzi. Gondoskodik a biztonsági követelmények érvényesüléséről az üzletági bevétel teljesítése érdekében.

Olyan felsőfokú műszaki/távközlési műszaki végzettségű vagy felsőfokú biztonsági szakképzettségű szakemberek jelentkezését várjuk, akik jó szervezőkészséggel rendelkeznek, kreatívak a problémák elemzésében és megoldásában.

A munkakör betöltésének feltételei:
- megbízhatóság, precizitás,
- felhasználói szintű számítógépes ismeretek (Word, Excel),
- B kategóriás jogosítvány.

...biztonsági terü... szerzett gyakorlat előnyt jelent.

Amennyiben hirdetésünk felkeltette érdeklődését, kérjük, hogy pályázatát részletes szakmai önéletrajz és a végzettséget igazoló bizonyítványmásolatok csatolásával, a referenciaszám megjelölésével az alábbi címre postázza:
MATÁV Rt.
Debreceni emberi erőforrás szolgáltató központ
4026 Debrecen, Bethlen u. 1.

Jelentkezési határidő:
a hirdetés megjelenésétől számított 1 héten belül.

A munkakör betöltésének elbírálása a megjelenéstől számított 1 hónapon belül megtörténik.

A munkakörrel kapcsolatban a (06 52) 401 239-es telefonszámon lehet érdeklődni.

Egymás közt MATÁV

DI EFSZKD 15 990630

MNB Nyugdíjpénztára
1850 Budapest, Szabadság tér 8-9.

Wir sind eines der großen westeuropäischen Handelsunternehmen in Ungarn.
Der Erfolg unserer Gesellschaft ist in starkem Maße von den Standorten unserer Filialen abhängig. **Die Abteilung Objektplanung** hat bei uns einen entsprechend hohen Stellenwert.
Wir suchen qualifizierte

Objektplaner

für den Großraum Budapest für die Bearbeitung neuer Standorte sowie zur Kontaktpflege mit Behörden und Vermietern.

Neben guten Kenntnissen des ungarischen Immobilienmarktes erwarten wir die Fähigkeit, zu einer überzeugenden Verhandlungsführung mit Eigentümern, Maklern und Behörden.

Die Position ist gut dotiert und mit einem Dienstwagen ausgestattet. Die Kenntnisse der deutschen Sprache in Wort und Schrift sind eine unumgängliche Voraussetzung für diese Aufgabenstellung.

Bitte bewerben Sie sich in deutscher Sprache mit den üblichen aussagefähigen Unterlagen und der Angabe Ihres Einkommenwunsches unter der Chiffrenummer „SZERKESZTŐSÉG 1453".

Népszabadság Rt.
1960 Budapest

feladatokat, azaz eladna, rendelne, készletezne, adminisztrálna alapfizetés és jutalék fejében.

Szeretnénk megtalálni azt a munkatársat is, aki kivenné részét az irodabútoraink értékesítéséből, s mint

irodaberendezési tanácsadó

felkutatná a lehetséges megrendelőket, számítógépes háttértámogatással ajánlatokat készítene, tendereket nyerne. Különösen örülnénk, ha ezen a területen már tapasztalatokat szerzett kolléga jelentkezne, munkáját méltó módon honorálnánk.

Csapatunkból kifejezetten hiányzik még egy

számítógépes grafikus

aki szükség esetén felmérné a megrendelői igényeket, megtervezné és elkészítené az irodák berendezési rajzait, összeállítaná az elemlistát és esetleg résztvenne az értékesítésben.

Valamennyi jelentkező rövid, bizonyítvány- és fényképmentes bemutatkozó levelét „Bútor" jeligével várjuk az alábbi címre.
1306 Budapest 35, Pf. 109 mt

The Hungarian subsidiary of a well-known company – close to Budapest – active in project-oriented heavy manufacturing business is a looking for a dynamic and highly motivated

SECRETARY

supporting the Managing Director directly.

Requirements:
- Ability to work without supervision
- Good communication skills
- Pleasant manner
- Good organisational skills
- Minimum 5 years' experience at an international company
- Flexibility
- Proficiency in English
- PC skills (Word, Excel, PowerPoint)

We offer:
- Challenging, diversified job
- Competitive salary

If you are interested in this position, please send your CV and photo to 1437 Budapest 70., P.O. Box 838 and please indicate the code-word "Secretary".

Vajda Beáta, 1993. dec. 9.

STEINDL Imre

Szegényház elé épült a százéves templom

Szent Erzsébetről nevezték el a Rózsák terén álló épületet, amelyen csak hazai iparosok dolgoztak

A francia gótika és a német csarnoképítészet ötvözete

FOTÓK: TEKNŐS MIKLÓS

Feszület a homlokzaton

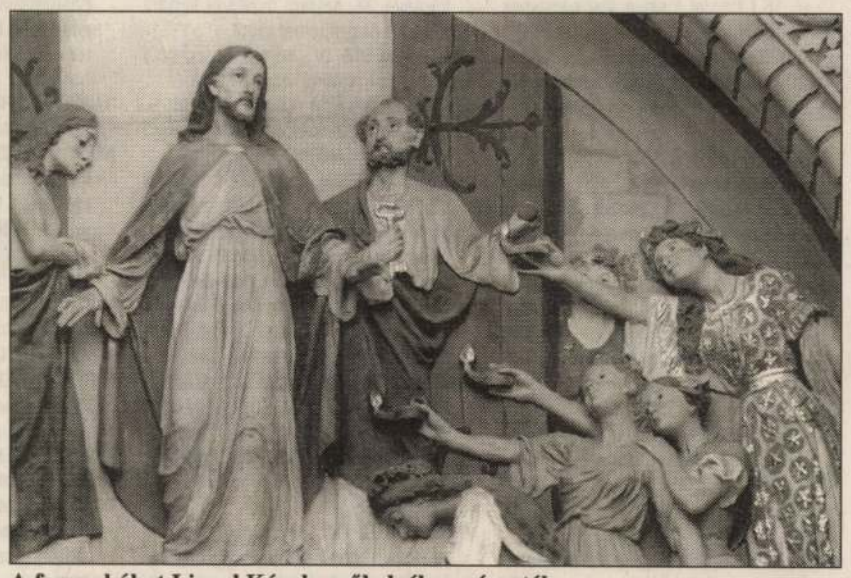

A famunkákat Lingel Károly műhelyében végezték

1901. május 16-án Ferenc József jelenlétében Schlauch Lőrinc nagyváradi püspök avatta fel a Szegényház téren – a mai Rózsák terén – álló új, kéttornyos erzsébetvárosi plébániatemplomot. Ezen a napon az egész VII. kerület ünnepi díszbe öltözött: a házakat fellobogózták, az erkélyeket szőnyegekkel ékesítették. A templom tornyain is hatalmas zászlók lengtek, falait pedig Magyarország és a főváros címere díszítette. Az ünnepségen megjelent a többi közt Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Jókai Mór, Steindl Imre, a templom és az Országház építője, számos közéleti személyiség, valamint több főpap és tábornok. A székesfővárost Márkus József főpolgármester, a polgármesterek és a törvényhatósági bizottság tagjai képviselték.

A felszentelési szertartást reggel nyolc órától tízig Kohl Medárd püspök végezte el, ez idő alatt zárva volt a templom. A kapuk megnyitása után elfoglalták helyüket a meghívott előkelőségek. Ferenc József – Schlauch püspök után – tizenegy órakor érkezett meg nyitott udvari hintón. A kormány tagjai, a székesfőváros képviselői és a többi notabilitás a főbejáratnál fogadta az uralkodót, aki a „Magyar királyhimnusz" hangjainál vonult be a templomba; ennek szövegét Jókai Mór írta, zenéjét pedig Erkel Ferenc komponálta. A felszentelt templomban az első szentmisét Schlauch bíboros, püspök celebrálta, ő helyettesítette a betegeskedő Vaszary Kolozs hercegprímást. Az istentisztelet alatt a budapesti kispapok és az árvaleányok kórusa két-két régi magyar egyházi éneket adott elő. Takács Mihály a Szűz Mária, hazánk reménye című áriát énekelte el, Rambowski Mariska pedig az „Ave Mariát". A mise után az ünnepély a magyar Himnusz hangjaival fejeződött be. Egyetlen komolyabb incidens történt, a templom párkányáról lezuhant egy nagy gótikus kőrózsa és hatalmas csattanással összetört a kövezeten. Szerencsére ott senki sem állt, de így is sokan megijedtek. A kőrózsát alighanem a széltől erősen lengetett zászló verte le.

A neogótikus erzsébetvárosi templomot a székesfőváros, mint kegyúr, 1,24 millió koronáért építette, a belső berendezés 423 ezer koronába került. A közgyűlés már 1879-ben elhatározta külön plébánia alakítását és a szegényház előtti téren egy római katolikus templom felépítését. 1880 körül ideiglenes templomot emeltek, ez azonban hamarosan kicsinek bizonyult. Az 1889-ben megalakult templomépítő bizottság a tervek elkészítésére nyilvános pályázatot írt ki. A nyertes Steindl Imre műépítész lett, akinek végül 688. sz. E-betűs tervét fogadták el. Az alapkövet ünnepélyes keretek között 1895-ben Ferenc József helyezte el.

Az építkezés csak öt év múlva fejeződött be. A háromhajós, kereszthajós alaprajzú templom a korai francia gótika és a német csarnoképítészet ötvözete. A keresztboltozat súlyát ónádasdi kőből készített vastag oszlopok hordják. Kápolnája, sekrestyéje is van, egy időben 2560 személy befogadására alkalmas. Homlokzatát sajtolt téglával burkolták, a párkányok és a díszítő elemek kőből készültek. Levárdy Ferenc a Magyar templomok művészete című könyvében így jellemzi az épületet: „...a történetieskedő tudományosság érzelemmentes szárazságát tükrözi, s jó példája a kor külsőségekkel elinduló, kívülről befelé haladó tervezési módszerének."

A munkálatokban kizárólag hazai iparosokat és művészeket foglalkoztattak, a templom belsejét Aggházy Gyula, Zubriczky Lóránt festményei, Mayer Ede, Latay Lajos oltárai és Bíró Lajos gyóntatószéke díszítette. A főbejárat felett óriási rózsaablak látható, az oromzat csúcsíves mezőjében Mária, Magyarország védasszonya, balra tőle Szent László, jobbra Szent István egy-egy térdeplő angyallal, mindegyik Köllő Miklós székely szobrászművész műve. Az oromzat csúcsán álló Szent Erzsébet-szobor Kiss György alkotása. A belső festést Götz Adolf, az üvegablakokat Róth Miksa, Palka József és Walther Gida készítette. A püspöki szék, az ülőhelyek és a sekrestye famunkálatai Lingel Károly műasztalos műhelyéből kerültek ki.

Az erzsébetvárosi római katolikus egyházközség kérésére a Szegényház tér csak 1932-ben – Árpád-házi Szent Erzsébet halálának hétszáz éves jubileuma alkalmából – kapta mai nevét. A Rózsák tere elnevezés a híres rózsacsoda legendájára emlékeztet. (Ugyanez évben állították fel a tér közepén Dankó József Szent Erzsébet-szobrát.) A legendának több változata is ismert, az egyik szerint apja, II. András óbudai várában történt Erzsébettel a csoda. A királylány kedvessége és jósága már gyermekkorában megmutatkozott, egy hideg téli napon titokban kenyeret vitt a vár kapujánál gyülekező szegényeknek. Útközben azonban találkozott édesapjával, aki megkérdezte tőle, hogy hova megy, és mit cipel a kosarában. A kis Erzsébet csak annyit tudott mondani ijedtében, hogy rózsát visz. Atyja nem hitt neki, hiszen télen nem nyílnak rózsák, ezért belenézett a kosárkába, amelybe leánya élelmet csomagolt. Nagy meglepetésére azonban csak friss rózsákat látott benne. A kenyér tehát a király rosszallása miatt rózsákká változott. Erzsébetet 1235-ben avatták szentté, azóta a cisztercieik, a pékek, a koldusok, az özvegyek, az árvák, az ártatlanul üldözöttek, a csipkeverők és a fátyolkészítők patrónusa. Kultuszának egyik első terjesztője Magyarországon testvére, IV. Béla király volt.

Az Steindl-féle épületet a XX. században többször helyre kellett állítani. Az ideiglenes templomot – amely szintén a Rózsák terén áll – 1905-ben megkapta az újonnan megalakított görög katolikus egyházközösség, manapság is ez a görög katolikusok szentélye.

Török Albert

Steindl Imre

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN

Ősi László Kirakat, színpad, álarc, báb című kiállítása péntekig látható a Studio 1900 Galériában (XIII. kerület, Balzac utca 30.)

TÁRLATOLGATÓ

ARTPHOTO GALÉRIA (http://www.artphoto.hu) Novák László természetfotós kiállítása.

BARTÓK 32 GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.) Tasi István grafikus kiállítása.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) Dárdai Viktória festményeinek kiállítása.

BLACK-BLACK GALÉRIA (IX., Balázs Béla u. 20.) Cristian Buzneanu aradi festőművész Moneda Nacional című fotókiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Symphonia Hungarorum – Magyarország zenekultúrájának ezer éve. A XX. század ujjlenyomata.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó út 5.) Balla Demeter fotóművész Az öreg című kiállítása.

C3 GALÉRIA (I., Országház u. 9.) Langh Róbert–Szalay Miklós Kalendárium című kiállítása.

CITADELLA A Gellért-hegy múltja és jelene.

CLASSIC HOME GALÉRIA (V., Szent István tér 4–5.) Végh Gusztáv festőművész-grafikus hagyatékából rendezett kiállítás.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) A Haraszty-gyűjtemény.

DEÁK ERIKA GALÉRIA (VI., Jókai tér 1.) Látogatás 1. alakított vásznon – Personal Press Project.

DESIDEA STUDIO (VI., Paulay Ede u. 25–27.) Bodó: Reális és virtuális festmények.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Diplomázók – Koródi Luca, Ötvös Zoltán és Szil Katalin kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) V. Fotószalon.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Borgó képzőművész Paizs László: Válogatás 33 év munkáiból.

FÉSZEK GALÉRIA (VII., Kertész u. 36.) Kenéz Anikó festőművész kiállítása. Soós Tamás festőművész kiállítása.

FIATAL IPARMŰVÉSZEK STÚDIÓJA EGYE- Művészi Kézműves Egyesület kiállítása. A kézművesség az ezredfordulón című pályázat anyagának kiállítása.

JÓZSEF ATTILA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XIII., József Attila tér 4.) A Moholy Nagy László Képző- és Iparművészeti Stúdió évadzáró kiállítása.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága. XX. századi művészet kortárs magyar írók gyűjteményéből.

KÁROLYI-PALOTA (V., Károlyi M. u. 16.) Járitz Józsa festőművész kiállítása.

KÉK ISKOLA GALÉRIA (XXI., Szent László u. 84.) Csánki Zsolt belsőépítész Szabad kézi rajz című kiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Nyomdák és újságok Buda(-)Pesten. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok. Budapest egykor és ma. Monique Deyres (Franciaország) képzőművész kiállítása.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Sophie Calle „igaz történetei". Michelangelo Pistoletto kiállítása. Projektterem: Bori Bálint (Berlin) Kabócák című kiállítása.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Jarmo Kukkonen festő (Finnország), Nádas Alexandra és Szomolányi Karola grafikus kiállítása.

LENGYEL INTÉZET (VI., Nagymező u. 15.) Lengyel íróportré-galéria című fotókiállítás.

LUCIA LAURA SHOWROOM (V., Bécsi u. 3.) Design Therapy – nemzetközi designfórum: Paperworld.

MAGYAR FOTOGRÁFUSOK HÁZA (VI., Nagymező u. 20.) Fenyő János fényképei. Bíró Klára Természeti formák című kiállítása. Major Rebeka Jellemek című kiállítása.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY SZÉKHÁZA (I., Szentháromság tér 6.) Kollektív kortárs művészek kiállítása a Tiszta Szívvel a Beteg Gyermekekért Alapítvány szervezésében. A kiállított munkákból 20-án 18 órától jótékonysági árverést tartanak.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) Az állatok háziasítása. A honfoglaló magyarok háziállatai. Sertéstenyésztés. Hagyományos szarvas-

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon. Bartók műhelyében.

MUOSZ-SZÉKHÁZ (VI., Andrássy út 101.) Sebestyén László fotográfus kiállítása.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa Gy. út 37.) Országos fotóművészeti kiállítás.

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM (XXII., Kastélypark u. 9–11.) Bútorművészet a gótikától a biedermeierig. Ezeréves történelem Wieber Marianne ruháiban elbeszélve.

NÁDOR GALÉRIA (V., József nádor tér 8.) A Rozsnyói Művésztelep kiállítása.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Időképek – Millenniumi kiállítás. Dr. Kós Károly erdélyi néprajzkutató néprajzi grafikái. A Habsburg-évszázad – Egy birodalom fotográfiái 1848-1916.

NYITOTT MŰHELY GALÉRIA (XII., Ráth György u. 4.) Baranyay András Olaszország 1966, 1970 című kiállítása.

NYITOTT MŰTEREM (VII., Dózsa György út 46.) Modor Viktória fotográfiái és Molnár Rudolf monotypiái.

NYÍRŐ GYULA KÓRHÁZ (XIII., Lehel u. 59.) Perger László Gyula festő kiállítása.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) A pavilonépítészet a XIX–XX. században – a Magyar Építészeti Múzeum és a Lemberg és Budapest hadikiállításai 1916–1918. A Medgyaszay–Benkó István Emlékmúzeum anyagaiból rendezett kiállítás.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári Palota F épület) A Budavári Palota – A világörökség része. A nemzet könyvtára – a szolgálat műhelye. „Sajtószabadságot szerezzetek!" – Sajtóreklámok a XVIII–XIX. századból. Cserépfalvi. Plakáttár: Élet-Képek a két világháború közötti időből.

PLATÁN GALÉRIA (VI., Andrássy út 32.) Jarosław Modzelewski Festmények 1981–2000.

SAN MARCO GALÉRIA (III., San Marco u. 81-83.) Az Óbudai Művelődési Központ ürrajzköre és Somogyi Endre kiállítása.

STUDIO 1900 GALÉRIA (XIII., Balzac u. 30.) Ősi László Kirakat, színpad, álarc, báb című kiállítása.

SYNERGON KORTÁRS GALÉRIA (IV., Baross u. 91-95.) Banga Ferenc festőművész kiállítása.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa

HANGVERSENYEK

BUDAVÁRI ÖNKORMÁNYZAT (I., Kapisztrán tér 1.) 20-án 19.30-tól Cseh Dalma csembalóestje.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 18-án 19 órától Budapest Klezmer Band. 21-én 19 órától Misura Zsuzsa tanítványainak évadzáró hangversenye.

HERMINAMEZŐI SZENTLÉLEK-TEMPLOM (XIV., Kassai tér 2.) 18-án 19 órától a Kassai téri orgonakoncertek sorozat gálahangversenye: Pálúr János, Deák László, Lantos István, Kecskés Mónika, Enyedi Pál, Finta Gergely, Gesztesi-Tóth László.

MATÁV ZENEHÁZ (IX., Páva u. 10–12.) 18-án 19 órától Budapest Jazz Orchestra. Vezényel: Butch Lacy. 19-én 19.30-tól Csillagszemű Gyermektáncegyüttes és a Timár Kamara-táncegyüttes előadása. Közreműködik: Oravecz György (zongora).

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 18-án 20 órától Sebestyén János (orgona), Fers Márta, Csapó József (ének), Szüllabé Kamarakórus (Német Gábor), Albakkord Kamarazenekar. 19-én 20 órától Kozma Rózsa, Bodonyi Katalin (ének), Ella István (orgona), Dienes Gábor (oboa), Somogyi Péter (hegedű), Budapesti Bach Kórus. Vezényel: Ella István.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 17-én 19 órától Tokody Gábor és Csernus Katalin gitárestje. Közreműködik: Alexa Júlia (zongora). 18-án 19 órától Arabesqu Trió. 19-én 19 órától Budapest Ragtime Band. 21-én 19 órától Új Haydn Vonósnégyes, Bartók Béla Kamarakórus (Szolnok). Vezényel: Molnár Éva. Közreműködik: Bálint János (fuvola), Seres Borbála (gitár), Rohmann Ditta (gordonka), Gács Anikó (zongora).

RÉGI ZENEAKADÉMIA – LISZT FERENC KAMARATEREM (VI., Vörösmarty u. 35.) 19-én 11 órától a Grazi Művészeti Egyetem zongorista növendékeinek hangversenye.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 15-én 19.30-tól Orchestre National des Pays de la Loire. Közreműködik: Roger Muraro (zongora). Vezényel: Hubert Soudant. 16-án 19.30-tól az MR Szimfonikus Zenekara. Közreműködik: Hegedűs Mónika (fuvola), Falvay Attila (hegedű). Vezényel és csembalón közreműködik: Vásáry Tamás. 17-én 19.30-tól MÁV Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Fenyő László (gordonka). Vezényel: Medveczky Ádám. 18-án 19.30-tól Emma Kirkby (ének) és a London Baroque hangversenye. Közreműködik: Ingrid Seifert, Richard Gwilt (hegedű), Charles Medlam (gordonka), Terence Charleston (csembaló). 19-én 11 órától az MR Gyermekkórusa. Vezényel: Thész Gabriella és Nemes László Norbert. 19-én 15 órától MÁV Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Fenyő László (gordonka). Vezényel: Medveczky Ádám. 20-án 19.30-tól Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Közreműködik: Gianluca Cascioli (zongora). Vezényel: Kocsis Zoltán. 21-én 19.30-tól Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar. Közreműködik: Kutas Dávid, Zonbori Erika, Keserű Péter, Takács Miklós (kürt). Vezényel: Pál Tamás.

PÓDIUM

AKÁCOS UDVAR (VII., Akácfa u. 61.) 17-én 14 órától Nosztalgia Filmklub: Makk Károly Egy erkölcstelen éjszaka című filmje. 21-én 18 órától Vízöntőkor ezoterikus klub: Spirituális képességű gyógyítók a világban – Déri Zsuzsanna parapszichológus előadása.

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 20-án 8.30-tól Kölyöktér – gyermeknapi forgatag.

BANÁN KLUB (III., Mátyás király út 13–15.) 18-án és 19-én Csillaghegyi Színházi napok.

JÓZSEF ATTILA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XIII., József Attila tér 4.) 20-án 11 órától szabadtéri Hancúrház: táncbemutatók, koncertek, bohócelőadás, kézműves-foglalkozások, vetélkedők.

MAZSIKE KLUB (VII., Garay u. 48.) 19-én 19 órától Drámaíróverseny 2001 – Linka Ágnes vendégei: Horváth Péter, Paál Gergely, Siposhegyi Péter, Toepler Zoltán.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa Gy. út 37.) 17-én 20 órától Éjféli maraton No. 1.–No. 7. – Ladányi Andrea és a La dance company. 9-én 18 órától Tükör – fiatal magyar írók a zsidóságról. Meghívottak: Háy János, Kemény István, Kőrösi Zoltán, Poós Zoltán, Szerbhorváth György, Térey János. Bevezetőt mond: Szántó T. Gábor.

TRAFÓ – KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA (IX., Liliom u. 41.) 18-án, 19-én és 20-án 20.30-tól Hajdú András: Art Cup 2020 (színház). Trafó Társalgó: 15-én 17 órától Celluloid Műhely est. 16-án 20 órától Élve-boncolás: a Megszállottak című előadás. 17-én 20 órától Kortárs művészek menedzselése – vitaest.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 16-án 18.30-tól Afrika táncház. 18-án 20 órától No-Drog Party. Fellép: V-Tech, Baby Sisters, Kozmix, Roulette, Cool Head Clan. 20-án 18 órától Sirtos görög táncház.

ÁRKÁDIA (XI., Fehérvári út 120.) 17-én Karaoke-show. Házigazda: Vilmányi Gábor. A belépés ingyenes. 18-án funky & dance party, házigazda: Börcsök Imre. 19-én 17 órától tinidiszkó, házigazda dj. Soviet. 23 órától dancefloor buli: dj. Service Team.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 20-án 19 órától a Pege Quartet koncertje.

FÁKLYA KLUB (VI., Csengery u. 68.) 21-én 19.15-től Rece-Fice balkáni táncház.

JAZZ GARDEN CLUB (V., Veres Pálné u. 44/A) 15-én Kőszegi Quartet. 16-án Téli Márta. 17-én C.A.E. Trió. 18-án Kaltenecker Trió. 19-én Szakcsi Trió. 20-án Sambasound. 21-én Savoy Quintet.

POSTÁS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (VI., Benczúr u. 27.) 17-én 20 órától Lélekzet koncert. Vendég: A Kert. 18-án 20 órától Nulladik Változat. 19-én 20 órától ef Zámbó Happy Dead Band klub és koncert. Vendég: Placidi. 9-én 20 órától évadzáró jam session – Lakatos Ágnes és triója.

VEKKER – IDŐMŰLATÓ (XI., Prielle Kornélia u. 2.) 15-én Hidroplán. 16-án Hetedik nap. 17-én Fabulon, Thiefs (USA, UK). 18-án Croom. 19-én Tengs Lengs.

ZÖLD PARDON (XI., Petőfi híd – budai hídfő) 15-én Brezo Trio, dj.: Laczkó Sándor. 16-án Hobo, dj.: Koya, EstFM. 17-én Hot Jazz Band, dj.: Koya, Márk. 18-án Pál Utcai Fiúk, dj.: Koya, Olivér. 19-én Neo, dj.: Koya, Mishnyo. 20-án Roy & Ádám, dj.: EstFM. 21-én egyszer csak, dj.: Marcipán.

Veresegyháza

GE Power Systems, part of the General Electric Company, is a world leader in the design, manufacture and service of gas, steam and hydroelectric turbines and generators for industrial power supplies in over 119 countries. Due to our greenfield investment in

Testületi netjövő

Fellélegezhet az információs társadalom. A szocialista párt kutatómunkájának köszönhetően kiderült: van olyan testület Magyarországon, amely alkalmas arra, hogy szerepet vállaljon a nemzeti stratégia kialakításában. Az információs társadalom nagyon várta már a maga stratégiáját. Enélkül nem tudja, hova fejlődjön, csak netezik bele a vakvilágba. Egy igazi stratégia viszont felelős testületért kiált.

Kész szerencse, hogy itt az ORTT!

Miért is bíznánk a feladatot másra, amikor létezik olyan tanács, amely magába foglalja a teljes politikai palettát, és „már negyven fokon jobban fehérít", mint a hagyományos testületek? Nekünk bizonyíték kell, nem ígéret – a rádiózást és televíziózást felügyelő csapat pedig bizonyított számtalanszor.

Aki nem hiszi, járjon utána az elektronikus archívumokban. Amennyiben nem talál ilyet, úgy támogassa a szocialista – és a Fidesz delegálta elnöknő által is igen jónak tartott – javaslatot. Körmendy-Ékes Judit ugyanis Nemzeti Audiovizuális Archívumról is említést tett, felvázolandó az ORTT fennhatósága alatt virágzó netjövőt.

Eszerint a nemzetközi joganyag és tapasztalathalmaz feldolgozásával szabályozás tekintetében pillanatok alatt beérjük az EU-t, majd „Magyarország specialitásainak" végiggondolásával olyan szabályozást alkotunk, amely „alanyi jogon hozzáférhetővé teszi e kultúrájában gazdag nép értékeit".

Ezzel pedig, ahogy a kerekasztal hős lovagjai a Gyaloggalopp című filmeposzban, kitörünk a nyúlból. Korrekt kis terv, csak az a kérdés, mi van a nyúlon túl.

Egy fiatalember egyszer alanyi jogon elérhetővé tette az évszázados hagyományú kendertermesztés főbb fogásait, és jelenleg nem alszik nyugodtan. De ez a nagy célhoz (a politikailag kiegyensúlyozott, testületileg ellenőrzött hálóhoz) képest igazán csak mellékzönge. Ahogy az is, hogy valójában menne itt minden magától, mindössze néhány jogszabály (például a digitális aláírásról szóló) hiányzik. Ennek beterjesztéséhez viszont elhatározás kell, nem testület.

SZENTGYÖRGYVÖLGYI ARNOLD

Gyűlölködő mártír

Vélhetően utcai demonstrációval tiltakoznak majd a Vasárnapi Újság című rádióműsor elszánt hívei, ha felelős szerkesztői tisztjéből Lakatos Pált az intézmény eltávolítja. Két hétig ugyan még várakozó álláspontra helyezkedik a baráti kör, de tegnap nyilvánosságra hozott közleményük követelőző hangja nem hagy sok kétséget: a tagság a radikális megoldásra voksol.

Lakatos Pál – egykori tanító és megyei népművelési előadó – némi megszakítással 1993 óta irányítja a Vasárnapi Újságot. Felelős szerkesztői beosztásában elsősorban azért nem erősítette meg a rádió nemrég távozott elnöke, mert Lakatos egyúttal a MTI tulajdonosi tanácsadó testüle[illegible]

Orto

A külső, majd a l
rodalom szétesés
országban többszö
hogy a kommuni
álbaloldali ideol
madt vákuum rés
ben kitölthető az
nezetű legendáriu
Miklós, az utols
Romanov-cár, A
né, valamint 1
együtt vadállati
kivégzett kiskorú
rül kialakítható.

Ennek a merés
dulatnak azonba
az erősen patern
sadalomban, hog
nem ösztönözték
sem, mert a legr
utódállam elnöke
risz Jelcin volt, a
párttitkár korába
tatta a cári csalá
helyét, a rendsz
dokutak célpon
Ipatyjev-házat.

Pedig az ortod
ba nagyon is be
szép, merev arcú
tekintetű uralkod
nul legyilkolt né
beteg kisfiú, Alek
ikonszerű képe.
ahogy az orosz
tisztaszobájának
mécses alá az 192
nin, majd az őt k
károk képe kerü
lyére – hogy má
minden átmenet
hely legyen a „vö

Az 1980-as é
gyorsult ideológi
ban nem teremte
talajt Oroszorsz
között feléledő n
mének. Annak
hogy képviselői –
seken – rendkí
léptek fel. S az 19
hoz, mozgalmakl
tikai nézeteiket
gyorsan képesek
az orosz társadalc
tegeihez.

Ez részben an
ható, hogy az orto
rében ekkor má
egy befolyásos, á
belső küzdelmek
gáló egyházi hier
centrummal élese
marginális csopor
gatta a monarchis
sok évig a fogalc
paramétere szerin

STEINDL IMRE

MAGYAR HIRLAP 2000. augusztus 18., péntek

Negyvenketten jelentkeztek a pályázatra

Országháza-tervek a múlt századokból

Száz éven át – több nemzetközi pályázattal – készültek őseink, hogy felépüljön a Parlament. A Szépművészeti Múzeumban ma délután nyílik az épületre vonatkozó, 1784– 1884 között született építészeti terveket bemutató kiállítás Az ország háza címmel. A tárlat, mely december 31-éig látható, a budai Országháztól a Steindl Imre tervezte Parlamentig vezető utat mutatja be.

A Magyarország jelképévé vált Duna-parti Országház felépítését százéves felkészülés előzte meg. Ezt az építészeti szempontból is jelentős korszakot a Szépművészeti Múzeumban kiállított, korabeli tervek reprezentálják: a kiállításon látható például Pollack Mihály teljes tervsorozata, az 1844-es nemzetközi pályázatra benyújtott néhány munka, 1861-es építészeti rajzok, melyek a közelmúltban kaptak helyet az Országos Levéltárban, a Képviselőház tervei, valamint az 1882. évi, ugyancsak nemzetközi pályázat hatvan lapból álló anyaga, mely tartalmazza a bécsi Otto Wagner eddig még nem publikált teljes tervsorozatát. Mindezek mellett a kiállításon megtekinthetők Steindl Imre tervmódosításai, melyek bemutatják, hogy a pályázatra benyújtott tervétől milyen változtatásokon keresztül jutott el a végső megoldásig. A tárlatot Rauscher Lajosnak az 1900-as Párizsi Világkiállításra készített akvarellsorozata zárja.

Az építészeti rajzgyűjtemény a közönség számára nagyrészt ismeretlen terveket tartalmaz, de nem csak a laikusoknak, hanem a szűk szakma számára is kuriózumnak számít Ganz Ábrahám vasszerkezetű országház terve, vagy Ybl Miklósnak a Nemzeti Múzeum kibővítésére vonatkozó munkája. Hauszmann Alajos, Otto Wagner és a Vígszínház tervezőjeként ismert osztrák Fellner és Helmer cég parlament-tervéről lehetett tudni, ám a rajzok hivatalos nem láthatta a közönség. A magyar és külföldi építészek legjobbjai vettek részt a munkálatokban, az említett nevek mellett például Feszl Frigyes, Schickedanz Albert, és Wilhelm Stier is pályázott.

A Szépművészeti Múzeum most a százéves felkészülési időszak építészeti elképzeléseit, hat ciklus országházaterveit mutatja be. Az első rajzot 1784-ben még II. József rendeletére készítette Franz Anton Hillebrandt kamarai építész a budavári klarissza kolostor országházzá alakításához, a másodikat pedig József nádor már az országgyűlés megbízásából készíttette Pollack Mihállyal 1832–36 között. Csaknem tíz évvel később, 1844-ben az országgyűlés bizottságot hozott létre egy parlamenti-tervpályázat előkészítésére, amit a testület nemzetközi pályázatként hirdetett meg, és negyvenkét hazai és külföldi szakember küldte be munkáját. A közbejött történelmi események miatt azonban nemhogy a megvalósításra, de még a beérkezett pályaművek elbírálására sem kerülhetett sor. 1860-ban, az „Októberi diploma" kiadása után ismét napirendre került a pesti országgyűlést befogadó székház megépítésének terve, ám csak öt év múlva történt érdemi változás, amikor Ybl Miklós elképzelései alapján néhány hónap alatt felépült a Bródy Sándor utcai ideiglenes Képviselőház, a mai Olasz Intézet épülete. Végül 1882-ben ismét nemzetközi tervpályázatot írtak ki, s a beérkezett elképzelésekből Steindl Imre tervei aratták a legnagyobb sikert, aki hamarosan megbízást kapott a Duna partjára tervezett Parlament megépítésére.

A kiállításon – melynek megnyitását több éves gyűjtőmunka és az egyes darabok restaurálása előzte meg – mintegy száz építészeti rajz látható. A grafikák többsége az Országos Levéltárból és a Budapesti Történeti Múzeumból került a mostani tárlatra.

DÉ

UTAK ÉS UTASOK

❶ Újpesten, a Váci úton, a Tinódi utca és a Vörösmarty utca között mindkét irányban csak a belső sáv járható.

❷ A Bartók Béla út–Tétényi út–Karolina út csomópontjánál lévő vasúti hidat felújítják, ezért sávlezárás nehezíti a közlekedést.

❸ Soroksáron, az Ócsai úti felüljárón a befelé vezető oldalt felújítás miatt lezárták, ezért csak váltakozó irányban közlekedhetnek. A torlódások elkerülése érdekében tanácsos tehergépkocsival az M0-ás autóutat választani, személygépkocsival pedig a híd melletti vasúti átjárón keresztül közlekedni.

● A II. kerületben a Kuruclesi utat egyirányúsították a Budakeszi úttól a Budenz út felé, mert gázvezetéket építenek.

● A III. kerületben, a Pusztakúti úton, a Határ útnál egy szakaszon csak a fél útpálya járható. A váltakozó irányú áthaladást jelzőlámpa szabályozza.

● A libegő karbantartás miatt péntek estig nem üzemel.

● A VII. kerületben a Jósika utcát lezárták a Csengery utca és az Izabella utca között csatornaépítés miatt. A Vörösmarty utca a Jósika utca irányába mindkét irányból zsákutca.

● A VIII. kerületben a Lóvásár utcát a Kerepesi úttól a Mosonyi utca felé egyirányúsították.

● A IX. kerületben a Tinódi utcát a Mester utca és a Vaskapu utca között lezárták. Terelőút a Páva utca–Balázs Béla utca–Viola utca útvonal.

A várhatóan leginkább zavaró útakadályok

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

● A X. kerületben a Pesti Gábor utcát a Dömsödi utcától a Pogány utcáig egyirányúsították.

● A XIII. kerületben a Pozsonyi utat egyirányúsították a Szent István parknál a Margit híd felé. Ellenkező irányban a Balzac utcán vagy a Herzen utcán lehet közlekedni.

● A XIV. kerületben a Gyarmat utcát a Laky Adolf utca és az Uzsoki utca között lezárták, mert felújítják a csatornát.

● A dunai kompok általában 6 és 18 óra között közlekednek. Visegrádnál 19.35-ig, Paksnál, Adonynál, Vácnál 19 óráig, Dunakeszinél 19.40-ig óránként jár a komp.

Forrás: Fővinform, Útinform

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket Budapesttel kapcsolatos kérdéseikkel, lakóhelyi problémáikkal. Megpróbálunk segíteni, és beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Cikkeinkről szóló észrevételeiket is szívesen fogadjuk. Munkatársunk délelőtt tizenegy és délután négy óra között várja hívásaikat. Telefonszámunk: **436-4653.** Fax: **388-6038.** Rovatunk e-mail címe: **budapest@nepszabadsag.hu**

Ma *Szendrei Lőrinc* várja hívásaikat.

BUDAPEST LEVEGŐMINŐSÉGE MA

Az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzése alapján*

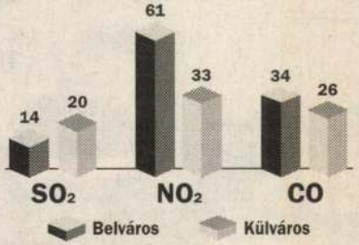

Többnyire **alacsony** a főváros levegőjének szennyezettsége. A következő napokban változékony, gyakorta szeles idő lesz, emiatt a szennyezettség nem változik számottevően.

A minősítés négy fokozata: **alacsony, mérsékelt, szennyezett, erősen szennyezett.**

* Előrejelzés a napi átlagokra a levegőminőségi határérték százalékában.

Megegyezés a közparkról

Lakossági fórumon tiltakoztak az angyalföldi Forgács köz és a Fáy utca egyes házainak lakói egy üres telek beépítése ellen. A két utca sarkán fekvő nagy telekre tervezett kilencvenkilenc lakásos, négyemeletes és tetőteres ház leárnyékolná a mellette álló háromemeletes, lapos tetős épület lakásait. A tervekről azoktól a munkásoktól értesültek, akik a korábbi közparkrész fáit vágták. Azt is kifogásolták, hogy a házhoz tartozó mélygarázs bejárata a szűk Forgács közből lenne, ami jelentősen növelné az utca forgalmát.

A kerület főépítésze, *Fegyverneky Sándor* leszögezte: a cég még nem kért építési engedélyt, de – mivel megvásárolta a telket – az előírásoknak megfelelő mértékben akarja beépíteni. Végül kompromisszumra jutottak a felek, így a képviselők legutóbbi ülésükön már hatályon kívül helyezték a részletes rendezési tervet.

A készülő új szabályokat a megállapodás alapján készítik el – mondta a főépítész. A korábban eladott parkdarabot az önkormányzat közhaszonba átadott magánterületté nyilvánítja és az újra közpark lesz, a házat pedig máshogy helyezik el a telken. Cserébe a környékbeliek elfogadták, hogy a tetőtér beépítésén kívül az épület háromemeletes legyen. Az új rendezési tervben a gépkocsibehajtás a Fáy utcából lesz lehetséges. A lakók kérték azt is, hogy a Forgács közt közforgalmú utcává alakítsák, megszüntetve az átmenő forgalmat.

A. G.

ÍR AZ OLVASÓ

Múzeumi este

Az idén a Nemzeti Múzeumban van a Magyar Sajtófotó-kiállítás. Az első randevúnk emlékére feleségemmel minden évben megnézzük a kiállítást.

Alaposan megnézegettük a fotókat március 23-án, egészen 17.55-ig, amikor is a 18 órakor záró múzeum termeiben – minden előzetes figyelmeztetés nélkül – lekapcsolták a villanyt. Közel voltam a kijárathoz, kimentem a fénybe, de amilyen módon a biztonsági emberek becsörtettek a termekbe kiterelni a népet, inkább visszamentem a feleségemért... Gondolom, a kiállítás nem kis j

A lovagőr üzenetei

Ez az öreg rézvitéz az Országház tetejéről nézegette vagy száz évig a Dunát. Majdnem egy évszázad után váltották le az őrségből, 1987-ben, amikor a talpa alatti kőtornyot bontani kezdték felújítás céljából. Ekkor találták meg belsejében azt a néhány levelet, amelyet magával hozott a múltból, s amelyeket Lukács József, a T. Ház építészeti osztályvezetője rendelkezésünkre bocsátott.

Az első levélke kis réztáblára volt írva: „A budapesti Országház részére készült ezen két lovagőr (ti. párja is volt a vitéznek a másik tornyon – *szerk.*) a Zellerin M. féle részvéntársaság bádogos és fűtőosztály gyárában Bpest 1894. október 15-én. Tóth Imre művezető által készítették a bádogosmunkát: Beck Ágoston, Gyüngyey Kálmán, Valter József, Ditrih Lajos bádogos segédek. A vasmunkát készítették A. Csikos Antal, Seemann József lakatos segédek. – Bpest"

A vitéz második üzenete fémtokban lapult, összehajtogatott papíron: „Ezen oromdísz javításán és felállításán 1934. október hó 23-án Pirk Lajos és Farkas Zoltán bádogosok, Rezsőfi Ferenc és Várhegyi Oszkár lakatosok dolgoztak. Munkájuk példa képe legyen utódaik számára. Budapest 1934. X. 23-án"

Végül a harmadik üzenet, kockás papírlapon: „Ezen oromdísz az 1944-ik évi Budapest ostrománál sérült meg. 1954 ... augusztus 17. meg javítva Farkas bádogos által és felállítva, hogy hirdesse, csak békében tudunk dolgozni. A felállításán dolgozott Mészáros János bádogos és Badics Ferenc segédmunkás. 1954. augusztus 17-én"

Az ábrándos tekintetű vén lovag tehát a nyolcvanas évek végén alászállt, s akkor eltűnt egy időre. Kapott néhány év pihenőt, amíg a torony visszaépült. De aztán az új toronycsúcsra már nem őt állították fel, hanem pontos mását, egy ifjú rézvitézt. Az öreget pedig nyugdíjazták. Végül 1994-ben szereztek neki egy nyugdíjas állást lent, a Parlament árkádjai alatt, az Országgyűlési Könyvtár bejáratánál. Itt őrködik azóta is négyméteres lándzsájával.

Csordás Lajos

FOTÓ: SOPRONYI GYULA

SZÍNHÁZMŰSOR

STEINDL Imre

Megújul a százéves városháza díszterme

Egységes összkép formálódik Újpest főutcáján – Folytatódik a szennyvízhálózat bővítése

Idén is folytatódik az újpesti városrehabilitáció, melynek nagyfejezetei közé tartozik a százesztendős városháza belső felújításának megkezdése, az egyik István úti társasház külső megújulása. Folytatódnak a nagyszabású csatornaépítések, ezek során felújítják az érintett utcák aszfaltburkolatát.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az újpesti városrehabilitációs program újabb állomásához érkezett. Két éve fejeződött be a több mint százéves városháza külső rekonstrukciója, a felújítást idén folytatja az önkormányzat. Nyárra átadják az új városházát, ahová számos irodát tudnak átköltöztetni, így megszűnik az épület túlzsúfoltsága – tudtuk meg *Hock Zoltán* alpolgármestertől. Elsőként a testületi üléseknek is helyet adó dísztermet újítják föl hozzávetőleg tizenötmillió forintból. Épületszerkezeti átalakításokat végeznek, kifestik a termet, kicserélik a parkettát, és előkészítik a klimatizálás bevezetéséhez szükséges fejlesztéseket. A későbbiekben hozzálátnak az épület, így a lépcsőház belső megújításához, a folyosói lefalazásokat megszüntetik, így a tágasabbá váló városháza visszakapja régi fényét. Az alpolgármester emlékeztetett arra, hogy a műemlék jellegű bútorok felújítása is megtörtént két évvel ezelőtt.

Hock Zoltán a nagyobb beruházások közt említette a városháza közelében, a szintén az István úton álló műemlék jellegű épület külső felújítását. A társasház hárommillió forint vissza nem térítendő támogatást kap ehhez az önkormányzattól. E kivételes lehetőséget azért biztosítják, mert a városrésznek is érdeke az épület esztétikai megújítása. A ház ugyanis a kerület főutcáján, folyamatosan megújuló területen helyezkedik el, így javíthat az egyre javuló összképen.

Az alpolgármester végül a csatornaépítésről szólt: tavaly a Blaha Lujza utca és a Pajtás utca teljes hosszán megtörtént a vezetékfektetés és az aszfaltburkolat cseréje, idén a Lotz Károly utcában és a Bolyai utcára kerül sor, s előkészítik a Lahner György utcai és a Leiningen Károly utcai beruházásokat.

Önkormányzati támogatást kap az István úti műemlék jellegű ház

FOTÓK: KOVÁTS ZSOLT

A polgármesteri hivatal patinás lépcsőháza is megszépül majd

Csatornaépítés a Blaha Lujza utcán

Szociálpolitikai fordulat

A szociális segélyek összege jelentősen nőtt Újpesten az utóbbi tíz évben, a fordulat 2000-ben következett be, amikor tíz százalékkal kevesebb igénylés érkezett az önkormányzathoz. A kerületben a háztartások több mint negyede kapott 1999-ben valamilyen segélyt.

Újpesten számszerűen kimutathatók a szociálpolitikai terület pozitívumai – hangsúlyozta *Nagy István* alpolgármester. A segélyek összege folyamatosan nőtt az elmúlt tíz évben. Míg 1997-ben az állami szociális normatíva 99,7 százalékát fordította e célra, 1998-ban már 32 százalékkal többet, mint amennyit az állam juttatott erre. Az alpolgármester – utalva a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adataira – hangsúlyozta: a szakembereket is meglepte, hogy a IV. kerület az egy főre jutó személyi jövedelemadó tekintetében a második volt Budapesten 1998-ban, 1997-ben pedig első a kerületek között.

Az 1999-es adatok szerint az újpesti háztartások 25,7 százaléka, csaknem 11 ezer család részesült segélyben. Az egy háztartásra jutó összeg 40 084 forint volt. A KSH által vizsgált kerületek (IV., VII., XII., XX., XXI.) közül ezzel az összeggel 1999-ben az első helyen volt Újpest. Munkanélküliek jövedelempótló támogatását 1275 család kapott, lakásfenntartási támogatást csaknem 1500. Több mint 2000 családnak juttattak rendszeres, 249-nek rendkívüli gyermekvédelmi támogatást, átmeneti segélyt csaknem 4000-nek. Alanyi jogon 286 család kapott ápolási díjat, az időskorúak járadékát pedig 26. Élelmiszersegélyt több mint 2100 családnak adtak, rendszeres szociális segélyt 31-nek, az aktív korúak szociális segélyét 211-nek. Összesen 2137 család részesült közgyógyellátásban.

Az alpolgármester elmondta azt is: 2000 a fordulat éve volt a kerület szociálpolitikájában, az első olyan év, amikor tíz százalékkal kevesebb igény érkezett az önkormányzathoz. Ez reményre ad okot, s Nagy bízik abban, hogy a tendencia folytatódik. Új segélyezési formákat is bevezettek azoknak, akik a törvényi feltételek alapján kiesnének az ellátásból. Így például bevezették a gondozási díjat.

K. A. I.

Steindl Imre, az Országház építésze

Százhatvan éve, 1839. október 29-én született Steindl Imre. Fő műve, az Országház a legismertebb magyar épület, ugyanakkor Budapest, sőt a magyar demokrácia szimbóluma is. Építészének nevét azonban nem mindenki ismeri, más alkotásait pedig igencsak kevesen tudnák felsorolni. Nem pusztán az építészetnek kevés figyelmet szentelő magyar általános oktatás miatt, hanem oka az a tény is, hogy Steindlről a mai napig nem készült monográfia.

A pesti ékszerész fia az 1860-as évek végén, bécsi tanulmányai után tért haza Magyarországra, amikor a kiegyezés nyomán kibontakozó viharos fejlődés rendkívüli lehetőségeket kínált a fiatal építészeknek. Ám míg az ifjú Steindl tanárától, a Stephansdom főépítészi állását is betöltő Friedrich Schmidttől a gótika formatanát és rajongó szeretetét tanulta meg, az 1870-es évek Budapestje a polgári ideálokat megtestesítő olasz neoreneszánsz bűvöletében élt, és a (neo)gótikát a legtöbben német és egyházi stílusnak vélték. Ezzel az előítélettel később, az Országház tervezésekor is meg kellett birkóznia. Hiába próbálkozott Steindl első nagy megbízatásánál, a Váci utcai új városházánál (1870–1875) neogótikus tervét megvalósítani, a megindított építkezést módosított, neoreneszánsz formában kellett befejeznie. Így is sikerült azonban kiválót és újszerűt alkotnia: a szűk utcában álló monumentális épület a mintás nyerstégla és a mázas kerámia alkalmazásával élen járt a maga korában Magyarországon. Steindl ambícióinak is köszönhetően az épület nagyszabású közgyűlési teremmel készült; a díszesen kialakított helyiség a mai napig a fővárosi önkormányzat legreprezentatívabb terme. Az új városháza legeredetibb része az ötkarú főlépcső, amely szabadon magasba törő öntöttvas vázrendszerével, csúcsíves formáival – itt sikerült Steindlnek a neogótikát az épületbe csempésznie! – Magyarországon egyedülálló, de európai viszonylatban is kiváló alkotás. Steindl további művei, az Állatorvosi Akadémia Rottenbiller utcai pavilonjai (1880–1881) és a régi Műegyetem Múzeum körúti épülete (1881–1883) ugyancsak nyerstégla homlokzatú neoreneszánsz épületek.

Steindl Imre

Időközben előrehaladt a tanári pályán is. Többek között ennek volt köszönhető, hogy a tisztán a „piacból élő" kollégáihoz hasonlóan nem kellett számtalan magánmegbízatást, lakóháztervezést szereznie. 1869-től oktatott a budai politechnikumban, illetve jogutódjánál, a budapesti József Műgyetemen. Szakterülete a középkori építészet volt, a nyári tanulmányutak során diákjaival is elsősorban középkori épületeket rajzoltatott le és méretett föl a Felvidéken és Erdélyben. De más formában is volt dolga a középkori épületekkel: ő lett (Schulek Frigyes mellett) a kor legtöbbet foglalkoztatott magyar műemlék-restaurátora. Először a vajdahunyadi vár helyreállításával bízták meg, miután elődje, a munkálatokat elindító Schulcz Ferenc 1870-ben meghalt. Valójában nem pusztán helyreállítania kellett, hanem – a kiegyezést követő felbuzdulásban – Ferenc József számára királyi vadászkastéllyá alakítania. Az új funkcióba állítás óhatatlanul sok beavatkozással járt, de ebben a korban a restaurálás a „szabálytalanságok" kiiktatását, a hiányzó részek hasonló stílusban történő pótlását, az önkényes hozzáadást, sőt akár radikális újjáépítést jelentett. Steindlnek lehetőséget adott ez arra is, hogy a Budapestről időlegesen száműzött neogótikát műemlék-helyreállítás formájában gyakorolja. A vajdahunyadi várat végül nem fejezték be teljesen, elfogyott a pénz, a lelkesedés elpárolgott, de Ferenc József is kevés hajlandóságot mutatott a távoli, erdélyi épület használatára.

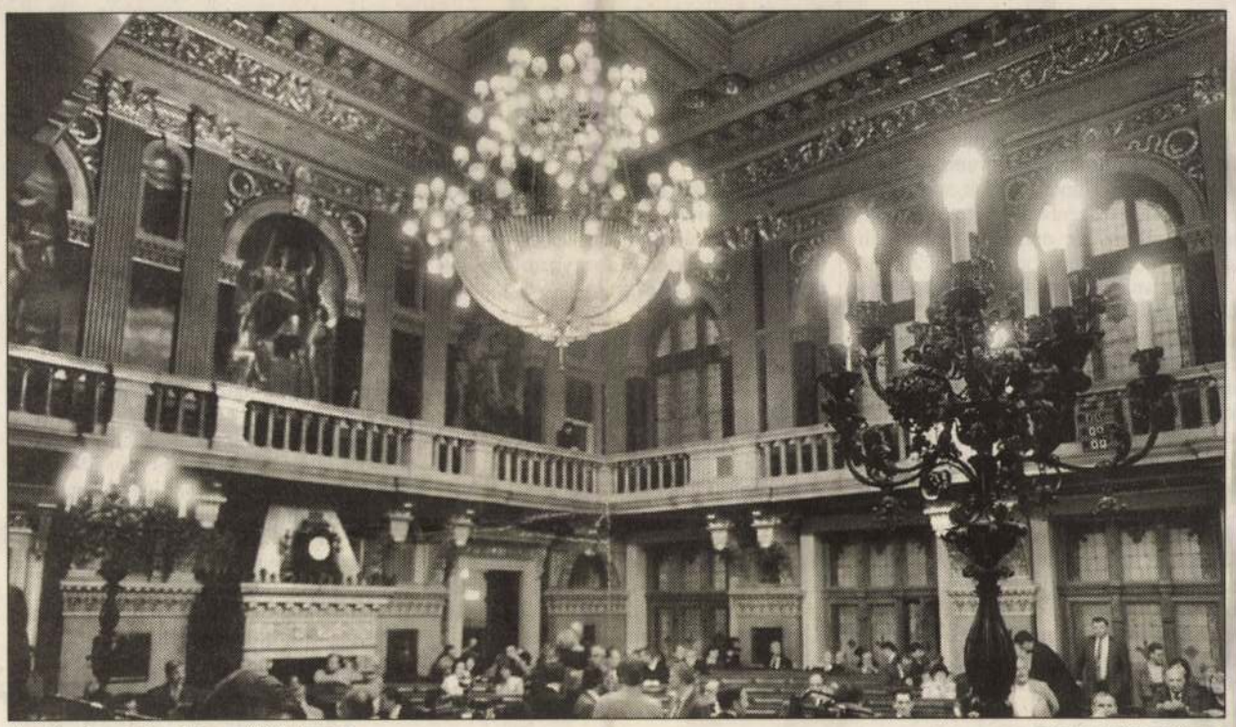

Az új városháza közgyűlési terme

GÁRDI BALÁZS FELVÉTELE

Legnagyobb ilyen jellegű munkája az immár székesegyházi rangra emelkedett kassai Szent Erzsébet-templom helyreállítása volt (1877–1901). Eredetileg kisebb hiányok pótlásának indult, teljes újjáépítéssé kerekedett – Steindl értett hozzá, hogy kell kis megbízást nagyszabású feladattá alakítani. Kiiktatva az eredeti „hanyag szerkezetet", más rendszerben újraboltozta a templomot, a faragott köveket nagyrészt kicseréltette. De amikor a déli torony kiépítését vette célba, tervét minden taktikázása ellenére elvetették.

Budapesten a Belvárosi plébániatemplom szentélyét állította helyre (1889–1890). A tervei nyomán műmárvánnyal borított pilléreket és falképpel díszített diadalívet a pécsi Zsolnay-gyárban készített nagy majolika főoltár tette teljessé. A második világháborúban megsérült templom helyreállításánál azonban nem vették figyelembe a Steindl-féle kiegészítéseket.

Az Országház tervezésére nemzetközi pályázaton nyerte el a megbízást. Budapesti és bécsi építészek osztoztak a négy, elvileg egyenlő díjon, ám az első helyre sorolt Steindl neogótikus tervét „londoni visszaemlékezései" okán állítólag gróf Andrássy Gyula támogatta a háttérből. Előképei között valóban megemlíthető az angol parlament, de Friedrich Schmidt néhány bécsi munkája is. A világraszóló alkotás azonban szuverén módon, minőségileg újat hozva létre, értelmezte át a történeti formákat. A mozgalmas tömegű, kőcsipkékkel borított épület historizáló architektúrája logikus térrendszerrel, a legkorszerűbb technikai berendezéssel párosult. Stílusában vegyesebb, a maga korában is sokat kritizált épületbelső, ám színes üvegablakai, az udvarok majolikadísze és általában az anyagok gazdagsága és a kivitelezés minősége a mai napig ámulatot kelt.

Az Országház mellett még egy nagy feladatra futotta erejéből: felépítette a Rózsák terén az erzsébetvárosi templomot, a nagyszabású, Zsolnay-majolikával díszes neogótikus épületet (1895–1901). A kitüntetésekkel elhalmozott, de megfáradt, egészségileg megtört, érzékeny és visszahúzódó mester 1902. augusztus 31-én, néhány héttel nagy műve, az Országház hivatalos átadása előtt távozott az élők sorából.

Sisa József

kmányirodák

Pest megye nyugodtabb

se, tehát a célra biztosított négymillió forint nem fedezi a költségeket. A negyvennegyvenöt négyzetméteres helyiség kicsi lesz a kulturált ügyfélforgalom lebonyolításához. Nem megfelelők a személyi feltételek: a mintegy nyolcvanezer lélekszámú kerület mindössze két státust kapott. A rendelkezésre álló keret duplájára lenne szükség az optimális színvonalú szolgáltatáshoz, tette hozzá a jegyző.

A Budapest környéki városokban nyíló okmányirodák miatt általában nem panaszkodnak, kivéve Pilisvörösváron. *Botzheim István* polgármester sokkolónak nevezi az okmányirodákról szóló kormányrendeletet, mivel a vörösváriaknak ezentúl Budaörsre kell járniuk. Betzheim István ezért levelet írt a belügyminiszternek, kérve, hogy Pilisvörösváron is legyen okmányiroda.

Budaörsön hamarosan dönt a képviselő-testület az iroda helyéről, és már azt is tudni lehet, hogy hárman dolgoznak majd benne. Mivel a városházán már nem fért el, bérelt ingatlanban alakítják ki a már felújított intézményt. A 4 millió forintos állami támogatást bútorvásárlásra használják fel.

Érd nem éppen tehetősségéről ismert, *Erdélyi László* jegyző szerint mégsem gond az okmányiroda vállalása. A helyiséget a Polgárok Házában, a Gyámhivatal jelenlegi irodájában alakítják ki, és két tisztviselőt foglalkoztatnak majd. Az önkormányzat a rendőrségtől veszi át őket, hiszen gyakorlatilag ottani feladataikat kell végezniük. A decemberi próbaüzemig sok dolga lesz még a jegyzőnek, hiszen a gyámhivatalt is tovább kell költöztetni. Lapunk információi szerint a szomszédos Százhalombatta is jelezte, hogy okmányirodát szeretne, ám Erdélyi László szerint bizonyos lakosságszám alatt a Belügyminisztériumnak nem éri meg a technika beszerelése és folyamatos fejlesztése.

Monoron még nem döntöttek arról, hol is lesz az iroda. *Sándorné Orbán Hajnalka* megbízott jegyző szerint „nagy a káosz" az ügyben, hiszen december közepétől már tesztelni kell az új berendezéseket, novemberben zajlanak a tanfolyamok a három leendő irodai dolgozó részére. A helyiség bérléséhez, esetleges felújításához szükség lesz városi pénzre is.

Vác a régi váci járást, összesen 35 települést lát majd el személyi igazolvánnyal, később útlevéllel és jogosítvánnyal. Naponta több száz ügyfélre számítanak, különösen azért, mert az önkormányzati ügyfélszolgálatot is ellátja majd az iroda. A városházán kívülre, a Március 15. tér 20. alatti régi kúriaépületbe költöznek. A kialakításra már 3,6 milliós előleget felvett a polgármesteri hivatal a

Egyetlen gyermekügyelet Budán

A budai régió – hat kerület – gyermekorvosi ügyeletét egy éve a Falck SOS nevű cég látja el. A második kerületből Budafokig cikázó mentőkocsira olykor két-három órát várni kell, állítja több szülő, sőt az a hír is elterjedt: az eddigi két mentőautó helyett ezután egy járművel járják a hatalmas területet. A cég vezetője cáfolja az állításokat, a gyermekorvosi ügyelet évtizedek óta ugyanolyan feltételekkel működik.

Korábban a budai gyermekkórház látta el a feladatot, ám a kerületi önkormányzatok által fizetett összegből nem tudták tovább biztosítani a szolgálatot – mondta lapunknak *Blatniczky László* főigazgató. Tárgyalásokat folytattak a fejpénz emeléséről, mivel a tevékenység évente négy-ötmillió forint ráfizetéssel járt, ám az egyeztetések nem hoztak eredményt. A főigazgató hozzátette, két kocsival látták el az ügyeleti szolgálatot, az egyik a déli – XI., XII., XXII. kerület – a másik az északi területet – I. II. III. kerület – járta. Az októbertől március végéig tartó időszakban – a felső légúti megbetegedések szezonjában – azonban ez a két mentőautó sem bírt eleget tenni a hívásoknak.

A Fővárosi ÁNTSZ helyettes vezetője *Csaba Károly* elmondta, a Falck SOS működési engedélyét ugyanazokkal a feltételekkel adták meg, melyeket a budai gyermekkórház is biztosított, az ügyelet több évtizede ugyanabban a rendszerben működik. A cég két autóval vállalta a szolgálatot, ezenkívül felújították és felszerelték a Henger utcai gyermekrendelőt. A főorvos szerint több telephelyre és több mentőkocsira volna szükség, hiszen hatalmas területről van szó, és az egyetlen Henger utcai ügyelet munkatársai valóban feszes munkatempóban, túlterhelten dolgoznak. Bár az ügyeleti szolgálat fenntartása a kerületi önkormányzatok feladata, az ÁNTSZ nem kötelezheti azokat új telephely létesítésére.

A Falck SOS munkatársa, *Kovács Krisztián* nem érti, miképpen merülhetett fel most, hogy egyetlen autóval járják a budai régiót, hiszen tavaly január elseje óta végzik a feladatot és panasz még nem érkezett ellenük. A Henger utcai gyermekrendelőben hétköznapokon este nyolctól reggel nyolcig, hétvégén és munkaszüneti napokon pedig huszonnégy órás ügyeleti szolgálatban tesznek eleget a hívásoknak. Hétvégeken további egy szakember látja el az ambuláns eseteket. Több mint tíz éve jóformán ugyanazok az orvosok végzik a feladatot, a két gépkocsin – egy Peugeot mentőautón és egy ülőbeteg szállítására alkalmas Fiaton – két gyermekorvos dolgozik.

A kerületi önkormányzatoktól a gyermeklétszámnak megfelelően állandó összeget kapnak, ez huszonöt forint fejenként. Az elmúlt kilenc hónapban 4507 betegük volt, a számítógépes adatbázisban minden adat visszakeresheto. Kovács Krisztián hozzátette: folytak egyeztetések a kerületek képviselőivel arról, hogy újabb rendelőre volna szükség – netán több önkormányzat társulna ehhez – egyelőre azonban nincs szó konkrétumokról.

Ty. K.

Szárnyas – kedvező áron

A hagyományos falusi étkezési szokások szerint ilyentájt, késő ősszel szárnyas került leggyakrabban a vasárnapi asztalra. Ennek praktikus oka lehetett: ekkorra híztak meg a tömésre fogott libák (nem véletlenül maradt meg a „Márton-napi lúd" fogalma), ilyenkor, tél előtt kellett kiválogatni a gyéren tojó tyúkot, a lusta kotlóst, a verekedős kakast. Piaci sétánkon ezúttal a baromfiáraknak néztünk utána.

A bontott csirke kilóját 330 forintért adják a Bosnyák téren, a grillezni valót 350-ért. Aki nem tud ellenállni a sült csirke illatának, készen is megveheti az egész grillcsirkét 660, a felet 330 forintért. A csirkecomb fagyasztva is, frissen is 410 forint. A csirkemellet 470, a filét 670 forintért adják. A zúza 370, a csirkemáj 440 forint. A legolcsóbb csirkehús, a nyak és a farhát 130 forint. A (mondjuk pörköltnek való) kakashús ára 277 forint. A tyúkhúst 307 forintért kínálják.

A tölteni aligha, de ludaskásának alkalmas libanyakat kétszáz forintért, a far-hátat 120-ért lehet venni, a libacomb kilója 720 forint. A felséges libamájból 2800 forintért vehetünk egy kilót. A kacsacomb kilójáért 650, a mellehúsáért 850 forintot kell fizetni.

Az évad ételei lehetnek a rakott zöldségfélék is. Karfiolt ötven- és száz-, kelkáposztát ötven-hetven forintért kínálnak. Egyre kevesebb a standokon a hazai gyümölcs: fogyóban a szőlő, szilva is alig akad. Finom körteféléket lehet viszont kapni, áruk százharminc és háromszáz forint között mozog.

Cs. K. É.

A PIACI MINIMUM- ÉS MAXIMUMÁRAK 1999. OKTÓBER 26-ÁN (Ft/kg)

Termék/Piacok	Vámház	Fény utcai piac	Fehérvári úti piac	Vörösvári úti piac	Lehel téri piac	Nagybani piac	Monor	Érd	Gödöllő
Burgonya, őszi IX. 1-jétől	29-58	58-68	38-68	38-48	50-78	26-33	40-45	30-50	50-60
Bab, száraz	320-368	298-320	298-360	360	320-380	200-350	280-300	260	280-300
Vöröshagyma	50-98	78-98	68-100	68	58-80	33-40	45-50	50-60	80-100
Fokhagyma	198-398	280	298-360	240-300	168-250	160-240	280-300	180-300	280-300
Sárgarépa	78-98	88-98	78-98	68-88	68-100	40-53	40-80	60-100	90-100
Petrezselyemgyökér	198-360	268-280	248-280	198-260	148-300	160-200	300-320	150-200	240-250
Zellergyökér	148-298	148-240	128-198	180	148-198	100-120	110-130	100-120	0
Paradicsom	150-396	148-280	168-218	228-248	128-280	100-220	220-240	200-280	220
Uborka	98-298	198-280	198	128-198	98-168	120-180	0	240-260	0
Karfiol	48-98	68-98	68-78	68-98	48-80	70-100	70-80	100	60-70
Fejes káposzta	30-48	58-68	48-60	38-48	38-60	20-26	35-40	30-40	45-50
Kelkáposzta	58-68	80	58-68	58-68	58-100	40-46	60-70	60-70	60-70
Karalábé	98-120	98	98	98	98-100	33-40	110-120	90-100	0

Törvényes tévévezetést sürget az MSZP

Az MTV csonka kuratóriumi elnökségével kapcsolatos törvényességi aggályok az MSZP frakcióvezetője szerint olyan helyzetet teremtenek, amely csak azoknak kedvezhet, akik áron alul szeretnének hozzájutni a tévé vagyonához. *Orbán Viktorhoz* írott levelében *Kovács László* arra figyelmeztet, hogy az MTV gazdasági helyzetének további romlása teljes vagyonvesztéshez vezethet, az intézmény tartozásai megingathatják az egész médiaipart, és az ország nemzetközi hírnevének is árthatnak. Az ellenzék jelenleg nem képviseltetheti magát a kuratóriumban, ezért „ha az MTV válsághelyzetét a legitim tulajdonosi testület hiánya tovább mélyíti, az kizárólag a kormánypártok felelőssége lesz" – figyelmeztet Kovács.

A szocialista politikus levelében reményét fejezi ki, hogy a miniszterelnök „nem kíván asszisztálni az MTV közvagyonának elprédálásához, az intézmény gazdasági és morális széthullásához, a tisztázatlan jogi helyzetet kihasználó, a vagyontárgyak elkótyavetyélésében érdekelt gazdasági csoportok kétes üzleteihez, az ezzel kapcsolatos politikai és gazdasági összefonódások gyanújának táplálásához".

Sz. L.

Folytatódó vita a Mahir Cityposzterről

Nem kívánok *Győri Tibor* Mahir-vezérigazgató nekem címzett, a Népszabadságban megjelent sértegetéseinek a szintjére süllyedni. A durvaság nehéz helyzetben sem semlegesítheti a tényeket – nyilatkozta *Szalay Gábor* (SZDSZ) képviselő. Győri lapunknak azt állította, hogy a Postabank reális áron vásárolta meg a Mahir Cityposzter 49 százaléknyi üzletrészét, amikor 380 millió forintot fizetett érte. Szalay szerint tény, hogy a Mahir Cityposzter–Herzog Palace ügylet igen jó üzlet volt Győri cégének és partnereinek, de annál kevésbé a számlát rendező költségvetésnek. Ennek a „jó üzletnek" az árát, a 364 millió forintot az állam fizette meg ugyanis. Szalay kijelentette: Győri azon állítását, hogy a Mahir Cityposzter piaci értéke egymilliárd forint, a tények nem látszanak alátámasztani. Sem a cég mérlege, sem a független könyvvizsgáló értékelése nem utal erre.

Tegnap megjelent írásunkhoz *Urbán László,* a Postabank vezérigazgató-helyettese hozzáfűzte, hogy az államot akkor éri majd veszteség, ha a Reorg-Apport Rt. 380 milliónál olcsóbban adja el az üzletrészt. Pontosabban: a költségvetés annyit veszít, amennyivel 364 milliónál, azaz a céltartalékra már elkülönített összegnél kevesebbet fizet a vevő.

E. P. P.–K. J. T.

Költözik a miniszterelnök

A Steindl Imre által kijelölt dolgozószoba lesz Orbáné

Parlamenti dolgozószobát vált a közeljövőben a miniszterelnök. Orbán Viktor új irodáját a Parlament középső épületrészében helyezik el, ahol Steindl Imre, a parlament tervezője a múlt évszázadban kijelölte a mindenkori miniszterelnök dolgozószobáját – értesült a Népszabadság.

A Parlament épületét jelenleg az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a miniszterelnök hivatala használja. Az épület északi frontja a kormányé, a déli az államfőé, a középső terület pedig a képviselőké.

A jövőbeli miniszterelnöki dolgozószobát két irodahelyiségből alakítják ki, amelyet most *Gyimóthy Géza,* az Országgyűlés alelnöke és *Salamon László,* a parlament ügyrendi bizottságának elnöke használ. Az új kormányfői irodahelyiség még így is kisebb lesz a jelenleginél. Információink szerint a műszaki tervek már el is készültek, de jelentős átalakításra nem lesz szükség, csupán egyetlen ajtót helyeznek át. Elképzelhető, hogy a miniszterelnök irodája melletti nagytanácstermet jelölik ki a kormányülések színhelyéül. Ezt a helyiséget jelenleg többnyire a parlament alkotmányügyi bizottsága használja.

Úgy tudjuk, hogy a miniszterelnök mostani dolgozószobáját úgy alakítják át, hogy alkalmassá váljon ünnepségek megtartására, külföldi delegációk fogadására. A miniszterelnök dolgozószobájának áthelyezésével ugyanakkor nem került le a napirendről az az elképzelés, hogy 2002-ig a köztársasági elnöki és a kormányfői hivatal is költözzék ki a Parlament épületéből. Ha másutt lesz a miniszterelnökség székhelye, a mindenkori kormányfőnek akkor is lesz egy irodája az Országházban. Ez volt a gyakorlat az 1950-es évekig. Az épületben jelenleg is nagyszabású műszaki munkák folynak. A képviselők márciustól fél évre átköltöztek az egykori felsőházi ülésterembe, mert az alsóházi termet felújítják. A rekonstrukcióra biztosított 300 millió forintból a két ülésterem azonos színvonalú technikai felszerelést kap, digitális hangosító-, szavazó- és számítógépes szavazatkijelző-rendszert szerelnek fel.

F. E. G.–I. B.

A PARLAMENT ALAPRAJZA

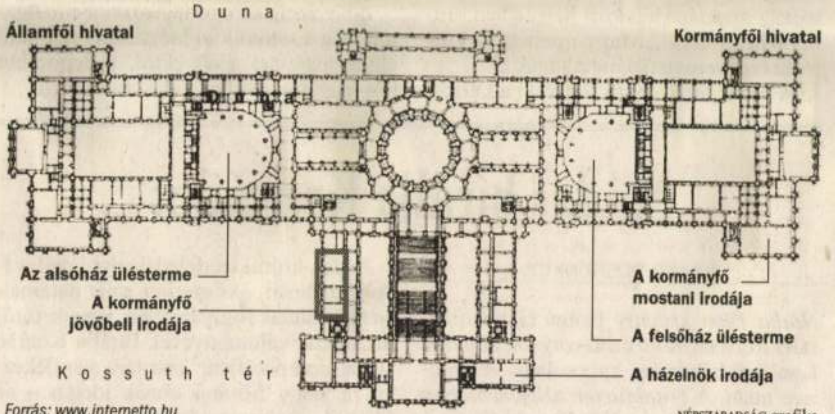

Forrás: www.internetto.hu

NÉPSZABADSÁG-grafika

Népszabadság. 1999. 05. 21. 11. old

Koszovó: öt magyar békefenntartó

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az Országgyűlés külügyi bizottsága tegnapi ülésén egyhangúan támogatta, hogy a parlament vitassa meg azt a kormány által benyújtott határozati javaslatot, amely engedélyezné, hogy a délszláv válság nyomán kialakult helyzetben, humanitárius céllal, Magyarországon külföldi fegyveres erők haladjanak át.

A hozzájárulás nem terjed ki a külföldi fegyveres erők alkalmazás céljából történő áthaladására. A bizottság elfogadta azon módosító javaslat általános vitára bocsátását is, amely egyértelműsíti: az Országgyűlés legfeljebb öt magyar számára engedélyezné az esetleges békefenntartói szolgálatot Koszovóban.

A bizottság átfogó tájékoztatást hallgatott meg a szlovákiai helyzetről, az ottani elnökválasztási esélyekről, a legutóbbi bős–nagymarosi tárgyalási fordulóról.

Nádas bírálja Konrádot

BONNI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Nádas Péter kemény hangú cikkben bírálta írótársát, *Konrád Györgyöt*, annak a koszovói háborúval kapcsolatos véleménye miatt. A *Frankfurter Allgemeineben* megjelent írás apropóját Konrád György minapi, a Berlini Művészeti Akadémia elnökeként a szervezet közgyűlésén mondott beszéde adta. Ebben Konrád – Nádas szerint – mindenkit orrszarvúnak nevezett, aki nem osztja véleményét, úgy vélte, hogy a NATO-államok bűnös háborút folytatnak Jugoszlávia ellen. Nádas, miközben érthetetlennek tartja, hogy Konrád beszéde ellen senki sem tiltakozott, elsiklik afelett, hogy az akadémia nyilatkozatot fogadott el a koszovói háborúról, amelyben valamennyi érintettet a konfliktus békés rendezésére szólította fel.

Nádas krónikus feledékenységgel vádolja írótársát, aki szerinte saját paternalisztikus álmai foglyává vált, s nem törődik mások véleményével. Bírálja Konrád „édes kicsi pacifista" nézeteit, s emlékeztet rá, hogy írótársa annak idején – az SZDSZ egyik vezetőjeként – kiállt a magyar NATO-tagság mellett. Nádas nevetségesnek tartja Konrádnak a koszovói háborúval kapcsolatos, lapunkban is megjelent érveit, s felteszi a költői kérdést: milyen pacifizmus az, amely csak azért nem áll a gyengébb (a koszovói albánok) oldalára és lép ehelyett az erősebb (Milosevics és a szerbek) szolgálatába, mert van még erősebb katonai hatalom is? Nádas bejelentette, visszamondja részvételét a Berlini Művészeti Akadémia magyar kulturális rendezvénysorozatán.

Léderer Pál

Szíria is üdvözli Barak győzelmét

TEL-AVIVI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Ehud Barak, az új izraeli miniszterelnök, hivatalos beiktatása előtt már felvázolta tervét a szíriai–izraeli béketárgyalások újraindítására és az izraeli hadsereg kivonulására Dél-Libanonból. Barak hajlandó azon a ponton folytatni a tárgyalásokat Szíriával, amelyhez a Rabin–Peresz-kormány idejében eljutottak és azután félbeszakadtak. Ez lehetővé tenné *Háfez Asszad* szíriai elnöknek a visszatérést a tárgyalóasztalhoz. Szíria az izraeli gesztust azzal viszonozná, hogy rábírná a Hezbollahot, hogy a béketárgyalások idején hagyjon fel támadásaival Dél-Libanonban. Ha a szíriai–izraeli tárgyalásokon előrehaladást érnének el, elkezdődhetne az izraeli csapatok kivonása a libanoni „biztonsági övezetből", ahol előbb nemzetközi békeerők, majd libanoni egységek foglalnák el az izraeli hadsereg helyét.

Miguel Moratinos, az Európai Unió közel-keleti megbízottja Damaszkuszból Jeruzsálembe érkezve elmondta, hogy a szíriai vezetés „komoly és megbízható" embernek tartja Barakot, és úgy véli, egy éven belül elérhető vele a megállapodás a viszály békés rendezéséről. Ez messzemenő változás a szíriai megnyilatkozások hangnemében, hiszen – mint erre politikai megfigyelők rámutattak – a múlt héten Damaszkusz még azt állította, hogy nincs különbség *Netanjahu* és Barak között.

Y. L.

Kis Zoltán kezei között halt meg. De nemcsak ezért remegett meg Kis hangja, hanem azért is, mert ahogy mondta, remek társat, a közös ügyek emberét veszítette el Rajcsányi Péter halálával a parlament.

Kis Zoltán kérte, hogy egyperces néma felállással emlékezzenek az elhunytra. A T. Félház felállt. A másik fele nem. Ott sem volt.

A mégiscsak megjelenésre kötelezett kormánypártiaknak, nevezetesen tíz államtitkárnak, a házelnöknek, és a Fidesz frakcióvezető-helyettesének nem akadt szavuk a megemlékezésre. Viszont mindent a tervek szerint intéztek. Használva a házszabály egy bizonyos mentalitásra fel nem készített paragrafusait, megakadályozták a rendkívüli ülés megtartását.

A kormánypártok az elmúlt csaknem egy év alatt sokszor teremtettek olyan helyzeteket, amelyeket inkább minden mértéken túli óvatossággal kerülniük kellene azoknak, akik egy országért tartoznak felelősséggel. Gyengül ugyanis az állam, ha Legfelsőbb Bíróságának elnöke a joggal való visszaélés vádpontját olvashatja a kormánya fejére – amint ez megtörtént. Nem erősíti az ügyészség tartását, ha azért rendelnék a kormány alá, hogy végre hatékony legyen a bűnüldözés. (Magukban tehát nem képesek hatékony munkára.) Nehéz elfogadható okot találni az állam egységét megtestesítő köztársasági elnök olyan megcsúfolására, amilyennek az igazságügy-miniszter tette ki az ismert kegyelmi döntés aláírásának megtagadásával. Kínos, ha egy parlamenti bizottság kormánypárti része nem fogadja el az adatvédelmi biztos beszámolóját, nem másért, mint hogy beavatkozzon a bizottság elnöke és az ombudsman közötti személyes párbajba. Nem vall alkotmányos elkötelezettségre az az erős akarat sem, amely az ellenzék politikai élvetemetésével próbálkozik.

A többségi demokráciát keretező, azt biztosító intézmények legtöbbjének gerincét már próbára tette egy-egy kormányzati erőgyakorlat. A köztársasági elnök, a bíróságok, az ügyészségek, az ombudsmanok, és természetesen az ellenzék kemény hajlító próbáknak vannak kitéve. Állják. A demokratikus rendszer természete békésebb minden más hatalmi berendezkedésnél, de tán konokabb is. Nem lehet levegőnek nézni, érzékeny pontjain allergiatesztekkel kísérletezni.

Tegnap reggel kilenckor mindemellett még úgy festett, hogy messze van az erkölcsi szembesítés. Nincs még helyzet, amelybe csak büntetésképp lehet kerülni. Kilenc óra után néhány perccel kiderült, van. Kis Zoltán szavai után Kovács László szocialista frakcióvezető virágot helyezett az üresség-től kongó negyedik szektor második sorának negyedik székéhez.

Válasz nem érkezett, nem érkezhetett. A kormányoldalon néma csend. Jóval több, mint egyperces.

Nagy N. Péter

BÉT-hét: visszaesés után májust idéző lendület

Erős külföldi kereslet növelte a forgalmat

Külföldi és hazai hírek váltakozva mozgatták a részvényárakat a múlt héten a Budapesti Értéktőzsdén. A hét elején még az amerikai kamatemelési félelmek tartották rettegésben a befektetőket, míg a csütörtökön publikált kedvező harmadik negyedéves makrogazdasági adatok eloszlatták az aggályokat. Alan *Grespan*, az USA jegybankjának szerepét betöltő FED elnöke tegnap reggel úgy nyilatkozott, hogy a gazdasági növekedés fenntartható, mert a GDP a harmadik negyedévben úgy növekedett, hogy eközben az inflációt féken tudták tartani. A FED elnökének beszéde után a piaci megfigyelők szerint lényegesen csökkent egy esetleg novemberben bekövetkező kamatemelés. Tegnap reggelre a New York-i tőzsdén több mint két százalékkal drágultak a részvények.

A kedvező fordulat Európában sem maradt el: az értéktőzsdék többségén 0,5–1 százalékos javulás volt tapasztalható. Budapesten a csütörtöki egyszázalékos erősödés után a pénteki nyitásban a vezető részvények tovább drágultak.

A leglikvidebb papírokat kibocsátó társaságok többségénél volt a héten olyan lényeges esemény, ami szintén megmozgatta az árakat. Az OTP piacán az eredményesen lezárult másodlagos részvénykibocsátás adott bátorítást a befektetőknek, s a papír ára a kereslet hatására erősödött. A Mol igazgatósága új középtávú stratégiát tett közzé, ami már vegyes fogadtatásra talált. A rövid távú befektetőket megriasztotta, hogy a negyedik negyedévben egy egyszeri harmincmilliárd forintos tétel fogja rontani az eredményt. Ezt a céltartalék emelése, valamint a létszámcsökkentés költségei teszik indokolttá. A társaság a közeljövőben megválni szándékozik az alaptevékenységhez nem tartozó üzleteitől, viszont új energiaipari kapacitásokat szándékozik megszerezni, s megvizsgálják a petrolkémia területén elérhető növekedési lehetőségeket.

A bejelentést követően először esett a Mol-részvények ára, s csütörtökön és pénteken is, amikor kedvezőbbé vált a tőkepiaci hangulat, csak mérsékelten növekedett az árfolyam. Határozott árnövekedésre valószínűleg a tervek megvalósulását követően, az első eredmények láttán lehet számítani. Az igazgatóság a következő időszakra 5000–5200 forint közöttire várja az olajrészvény ársávját.

A közelmúlt egyik legstabilabb papírja a BÉT-en a TVK-részvény volt. A bessz sem nyomta túlzott mélységekbe az árakat, s a pozitív hírekre mindig jól reagált. A társaság bejelentette, hogy megbízást adtak a Donaldson, Lufkin and Jenrette banknak a részvényérték növelését támogató stratégia kialakítására, valamint az eddigi tervek áttekintésére. Azt is közzétették, hogy a tavaly 74 százalékos részesedéssel a TVK csoporthoz kapcsolt ausztriai Hunterland várhatóan hozza a tervezett másfél milliárd schillinges bevételi tervet, s szerény nyereséget ér el. Tavaly óta az Unterlandnál leállították a veszteséges termékek gyártását.

A nagyon pozitív globális részvénypiaci hangulatnak köszönhetően pénteken folyamatosan nőttek az árak a pesti börzén. Erős külföldi vételi érdeklődés mutatkozott, amit az is mutat, hogy a részvénypiaci forgalom május óta először ismét elérte a 22 milliárd forintot. A vezető részvények drágultak előző napi árukhoz viszonyítva. A TVK éves rekordot döntött, 3,45 százalékot erősödött, és 4050 forinton zárta a napot. A Matáv 1,51 százalékos drágulást követően 1 415 forinton zárt. A Mol 3,5 százalékkal emelkedett, záróértéke 4 900 forint lett. Az OTP 4,31 százalékos drágulás után 11 020 forinton zárt. A Richter kiemelkedő mértékben, 6,12 százalékkal erősödött. **(zelei)**

Pénzpiaci alapot tervez a Wintrust

Még ebben az évben indít egy új pénzpiaci alapot a Wintrust Értékpapír Rt – jelentette be *Bárdi* Károly ügyvezető igazgató. A Pretium csoport érdekeltségébe tartozó brókercég alaptőkéje 250 millió forint. Az elmúlt évben több mint százmilliárd forintos tőzsdei s mintegy 30 milliárd forintos tőzsdén kívüli forgalmat bonyolítottak. A származékos szekcióban a harmadik legnagyobb forgalmat érték el.

A Wintrast Értékpapír Rt. százszázalékos tulajdonában lévő Winpartner Befektetési Alapkezelő Kft. korábban egy zárt és egy nyílt végű alapot kezelt. Ezeket váltotta fel az 1997 decemberében indított Partner Alap, amely részvényekben, állampapírokban, vállalati kötvényekben és bankbetétben forgatja az ügyfelek pénzét.

Az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet jóváhagyását követően a tervek szerint még ebben az évben jegyezhető lesz a Partner Pénzpiaci Alap is, amelyet a befektetők igénye hív életre. Gyakran előfordul, hogy egy rövid időre kell helyet találni bizonyos összegeknek. A gazdálkodó szervezetek és a magánbefektetők számára ilyenkor lehet jó megoldás a pénzpiaci alap, amely rendelkezik egy látra szóló betét rugalmasságával, ugyanakkor annál magasabb hozamot biztosít. Az alapkezelő ezt úgy éri el, hogy rövid futamidejű állampapírokban és repo-ügyletekben tartja az alap vagyonát. A fajlagos költségek a tőke nagysága miatt lényegesen kedvezőbbek, mint ha a befektetők egyenként járnának el, s az alapkezelő munkáját szakértő elemzőcsapat segíti, ami szintén hozzájárul a hozamgyarapodáshoz.

Az új alap letétkezelője a Raiffeisen Bank Rt. lesz, a jegyek forgalmazását a Wintrast Értékpapír Ügynökség végzi. A kibocsátáskor egyforintos névértékű befektetési jegyeket a naponta közzétett, úgynevezett nettó eszközértéken lehet adni-venni. A vásárláskor a forgalmazó nem számít fel jutalékot, s az eladáskor is csak abban az esetben, ha vétel és az eladás között kevesebb mint öt nap telik el. **(z. b.)**

BUX-index (záró):
6959,16 pont (+206,91)

KÉNYELEM ÉS BIZTONSÁG KÖZÉPTÁVON

Bérlemények a zöldövezetben

Az ITC Üzemeltetési és Ingatlanforgalmazási Kft., a jogelőd Pénzintézeti Központ ingatlanhasznosítási tevékenységét folyamatosan magas színvonalú cióhoz igazodnak, vagy forintban határozzák meg, ami követi a fogyasztói áremelkedések évenkénti ütemét. Lényeges eleme a

BUD

	Nyitó ár
2. Deviza Factory	–
Agrimpex n.	–
Antenna Hungária	4 000
Arago	457
Aranypók	–
BÁV	–
BorsodChem	7 050
BIF	–
Brau Union Hungaria	3 300
Cofinec	2 600
Csopak	755
CUG	–
Danubius	4 240
Dédász	9 500
Démász	17 300
Domus	–

A Magyar Nemzet galériája

A Parlament egyik terme, 1906

Steindl Imre építész munkásságából többnyire csak főműve, a mindenki által ismert Országház épülete jut eszünkbe. Pedig az 1839. október 29-én született mester, Ybl Miklós és Schulek Frigyes mellett, derekasan kivette részét szülővárosának alakításában. A közelmúltban újult meg a Rózsák terén Szent Erzsébet temploma, mely méreteiben és elrendezésében mása a szent marburgi sírtemplomnak, és az általa tervezett neoreneszánsz egyetemi épületek máig szolgálják az oktatást. Bécsi meseterének hatására leginkább a neogótika formavilága izgatta. Ezt a vonzalmát fogalmazta meg már említett munkájában, a Duna vizében tükröződő palotában. Aminek rendeltetésszerű átadását megélhette, de amelynek végleges átadására csak halála után két évvel került sor. Annak legapróbb részletei is tervei szerint és irányítása alapján készültek el, látványos hátteret biztosítva a politikai szócsatákhoz, és keretet a közösségi ünnepekhez. Munkásságának jelentős hányadát jelenti, de végeredményét tekintve kevésbé szerencsésnek tűnik helyreállításainak sora. Steindl Imre ugyanis a stílszerű rekonstrukció híve volt. Így erőszakosan nyúlt az eltelt évszázadok során többször átépített és berendezett templomok és paloták megújításához, eltávolítva azokból az általa feleslegesnek tartott elemeket. Ez a buzgóság sajnos oda vezetett, hogy néha még az eredeti téralakítást is megbolygatta. Szomorú tény, a kassai Szent Erzsébet-templom általa kivitelezett renoválása, az elképzelt szabályok bűvöletében, egy nemes, több száz éves belső tér megsemmisítését jelentette. **(kótai)**

Palackozott türelem

Honnan ered ez a roppant türelmetlenség, amely manapság bűnözővé teszi az embert? Mi hajtja a kereskedőket, a biztosítási és adócsalókat, a pénzhamisítókat, a tőzsdézőket, a gátlástalan nyerészkedőket? Nem a voltaképpeni szükség, hanem *valami ijesztő türelmetlenség* amiatt, hogy a pénz túlságosan lassan halmozódik fel, és a pénz felhalmozásának ijesztő élvezete és szeretete az, ami éjjel-nappal nógatja őket. Ebben a türelmetlenségben és pénzszeretetben a fanatikus *hatalomvágy* nyilvánul meg... Nos, e nagyon ismerősnek és időszerűnek tűnő gondolatokat nem egyik moralizáló kortársunk vetette papírra, hanem a múlt század egyik legnagyobb hatású, egyben talán a legnyugtalanítóbb gondolkodója-írója, Nietzsche.

A posztmodern kapitalizmus ezredvégi kritikusai a globális pénzhatalom (és a vele összefonódott információs-kommunikációs elit) internacionáléjaként jellemzik az új – és korántsem szép! – világot, ahol a pénz, a materiális gazdagság lett az általános értékmérő, az egyetlen kizárólagos érték, az emberek cselekvését vezérlő és a társadalmi hierarchiát elrendező paradigma. A globális piacgazdaság felé hihetetlenül gyorsan kinyíló posztszocialista Magyarország mintha a háború utáni magyar társadalomhoz volna hasonlatos, amelyben (Márai klasszikus leírása szerint) *„minden szétesik"*, adott szó, írott szó, érvényes – vagyis tiszteletben tartott – törvény nincs, *„pénzzel mindent el lehet intézni"*. Mint a polgári humanista író megállapította, ötven éve a bolsevizmus volt az „új vallás", amelynek azonban csak perselycsörgető papjaival lehetett találkozni. Manapság a posztmodern globalizmus ilyesféle „vallás", amelynek hasonlóan saját zsebre dolgozó hittérítőit és propagandistáit láthattuk-hallhattuk, meg is untuk az elmúlt évtizedben.

Vajon azoknak van-e igazuk, akik szerint a magyar társadalomban jól érzékelhető növekvő türelmetlenség természetes, hiszen egyre több ember számára kerülnek elérhető(nek látszó) közelségbe a fogyasztói társadalom materiális és szimbolikus javai, az élvezetek habzsolása, a gátlástalan „önmegvalósítás" (*Hankiss* Elemér ezt a civilizációt „proletár reneszánsznak" neveli, míg a lakosság négyötöde fölösleges, kiszolgáltatott, a közjóból „kiközösített" emberré válik.

A magyarországi gazdasági átmenet évtizede a közkeletű felfogással szemben nem eredeti tőke*felhalmozást*, hanem sajátos tőke*átcsoportosítást* hozott: a nagy többségtől az elenyésző kisebbséghez. Kevesen gyorsan és látványosan – gyakran nem tiszta eszközökkel – meggazdagodtak, sokan elszegényedtek 1990 óta, még többen pedig ahhoz a társadalmi középréteghez tartoznak, amely a viszonylag (a gyarapodó, vagyonosodó réteghez viszonyítva) rosszabb szociális, gazdasági helyzetét lemaradásként, lecsúszásként, azaz vesztesként éli át. A tehetetlenség éppúgy, mint a türelmetlenség és az agresszív indulatok újra és újra felszínre törése természetes reakció annak az egyensúlytalan, sokak szerint igazságtalan társadalmi struktúrának, illetve hierarchiának a mindennapi megtapasztalására, amelyről az a kép él a köztudatban, hogy a régi rendszer hatalmi elitjének nagy része (és leszármazottaik) politikai hatalmukat átmentették, gazdaságivá konvertálták, exkluzív kapcsolataik s információik, valamint oligarchikus hatalmi eszközeik segítségével.

Meglehet, a tavaly nyári kormányváltás óta túlságosan is elmérgesedett, ellenséges politikai légkör, botránypolitizálás és gyűlöletretorika – a parlamenttől a véleményformáló médiáig – végső soron *meghatározó gazdasági, pénzügyi ellenérdekekre* vezethető vissza. Az ellenzéki oldalon és a hozzá kapcsolódó széles holdudvarban körömszakadtáig őrizni, védeni akarják az elmúlt évtizedben megszerzett gazdasági pozíciókat, a megszerzett egyéni és családi tőkéket, vagyonokat. Az új politikai értékeket és érdekeket képviselő Orbán-kormány pedig megpróbálja átláthatóvá tenni az informális hatalmi hálózatokat, nyomásgyakorló csoportokat, és egyúttal olyan játékszabályokat kialakítani és betartatni, amelyek mindenkire kötelezőek. Ezáltal elősegítheti az esélyegyenlőség és az egyensúlyi helyzet kialakulását. Akiknek ez nem érdekük, éppoly érthetően idegesek és türelmetlenek, mint akik éppen ezt szeretnék.

Egyébként a héten nyílt meg Budapesten a második országos *türelemüveg(!)* kiállítás. N

Ahol Budapest műépítészei tanultak

A száznegyvenöt éve megnyitott pesti főreáliskola 1921-ben vette fel nagy pártfogója, Eötvös József nevét

1855. január 13-án a régi Vigadó helyreállított szárnyépületében ünnepélyesen megnyitották Pest városának újonnan alapított főreáliskoláját, a mai Eötvös József Gimnázium elődjét. Ezzel olyan intézmény pályafutása kezdődött, mely kitüntetett szerepet játszott és játszik azóta is város életében.

Egy „gyakorlati tanoda" létrehozásának gondolata már a reformkori országgyűléseken is többször felvetődött, Széchenyi István és Kossuth Lajos is írt szükségességéről, de megvalósulása paradox módon az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc leverése után, a Bach-korszakban következett be. Pesten az 1850-es években a politikai elnyomás ellenére a gazdasági élénkülés jelei mutatkoztak: a Dunán már gőzhajók szállították a pesti piacokra az élelmiszert, bőrt, fát, gabonát, kiépültek a várost érintő vasútvonalak, fokozatosan kialakult az egyre differenciáltabb gyáripar is. A lakosság száma elérte a másfél százezret. A gyarapodó városnak és az országnak a gyakorlati életre képzett szakemberekre volt szüksége. Ezt az igényt világosan mutatta az 1846-ban alapított József Ipartanoda (a műszaki egyetem elődje) tanulói szükséglete is. Lassanként megdőlt az oktatásban eddig uralkodó klasszikus-humanista képzés egyeduralma. A változás szükségességét felismerte a bécsi kormánypolitika is, és 1849-ben Leo Thun-Hohenstein gróf közoktatásügyi miniszter rendeletet tett közzé „Az ausztriai gimnáziumok és reáliskolák szervezetére vonatkozó tervezet" címmel, melyet röviden csak Entwurfnak szokás nevezni. Ezt a tanügyi szabályzatot rendelettel Magyarországon is bevezették.

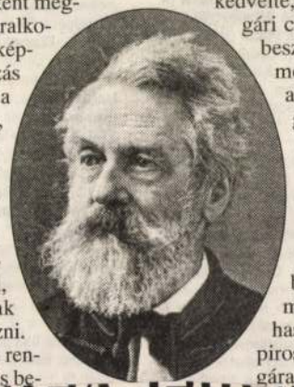

Filmek Toplistája

A zöld bajnokok ismét vezetnek!

kívül, amelyet az ókori klasszikus nyelvek és irodalmak nélkül igyekeznek megadni, céljuk egyfelől az ipari foglalkozásokhoz szükséges előképzés közepes foka, másfelől a technikai tanintézetekre való előkészítés." A helytartótanács 1851. november 15-én kelt rendeletében felszólítja Pest városát, hogy az Entwurf előírásai szerint állítson föl háromosztályú reáliskolát. Többéves huzavona után végül maga Thun miniszter közvetlenül intézkedett: 1854 őszén megbízta Weiser József bécsi főreáliskola-igazgatót az alapítandó pesti intézmény ideiglenes vezetésével, vagyis, hogy működjön közre az iskola szervezésében, a tanterv kidolgozásában, a taneszközök beszerzésében és a tanárok kiválogatásában. Ezután valóban felgyorsultak az események: kitataroztak a régi Vigadó még használható szárnyépületét, és berendezték az ideiglenes osztálytermeket. A mintegy nyolcvan pályázó közül kiválasztották a szükséges hét tanárt.

1854. december 25-én Thun miniszter rendeletileg jóváhagyta az iskola megalapítását, Krászonyi polgármester pedig 1855. január 13-án ünnepélyesen megnyitotta. A fiatal Weiser József igazgató (jóllehet Bécsből küldték, a város megkedvelte, néhány év múlva díszpolgári címmel jutalmazta) ünnepi beszédében a következőket mondta: „A reáliskola feladata a fiatalságot reális, a gyakorlati életben szükséges és használható ismeretekkel felszerelni. Ezt olyan mértékben kell megvalósítani, hogy a tanulók az iskolában tanultakat könnyedséggel és biztonsággal tudják alkalmazni az életben. Itt nem használ semmiféle hazug papiros. Minden tanuló egy magára utaló élő bizonyítvány, az

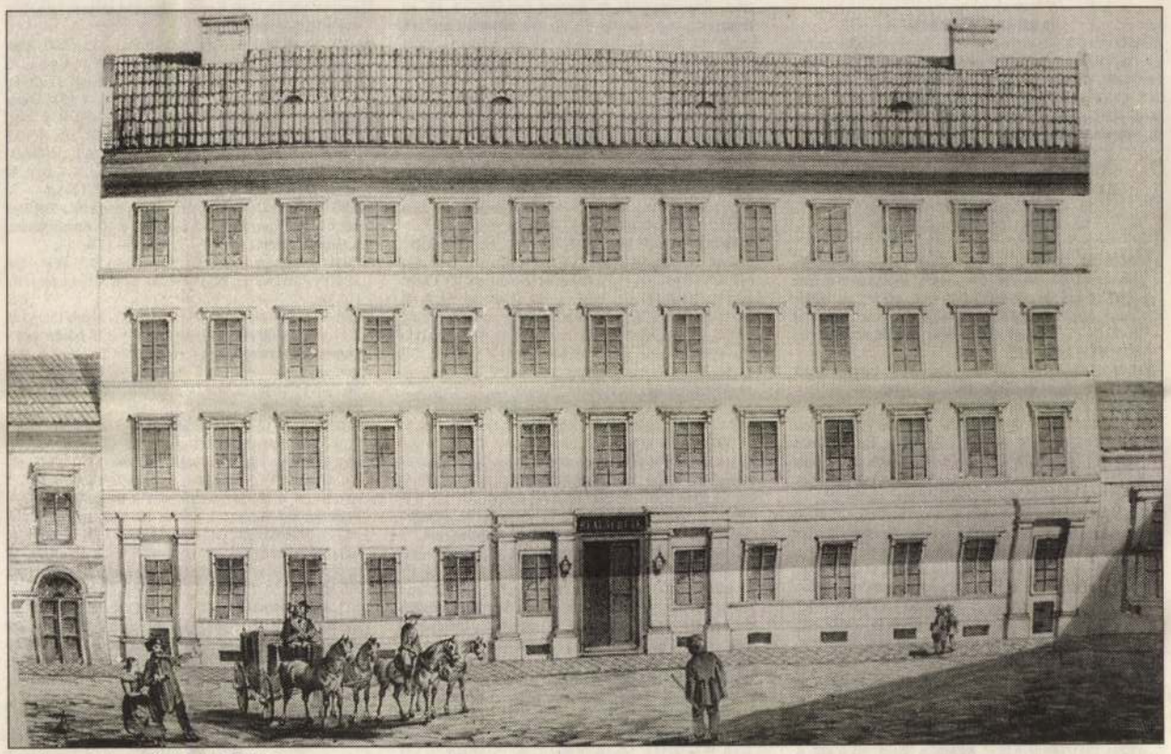

A gimnázium épülete 1857-ben

ban Hild József városi építész terve alapján, Pollack Ágoston közreműködésével. (A klasszicizáló stílusú, többször átalakított ház Budapest legrégibb ma is használt iskolaépülete.)

Az osztrák abszolutizmus enyhülésével, majd az alkotmányos élet részleges visszaállításával 1861-ben kiharcolta magának az iskola a magyar nyelvű tanítás jogát. Ezzel az ország első reáliskolája lett, ahol az oktatás magyar nyelven folyt. Az intézmény új igazgatója a kiváló pedagógus, Ney Ferenc lett, aki tisztét [illegible] nyos Szilágyi István gombkötőmester végrendeletében vagyonát a reáliskolában tanuló és ipari pályára készülő diákok segélyezésére hagyományozta.

A következő évtizedekben bizonyosodott be igazán az iskola létjogosultsága, amikor növendékei közül került ki az 1873-ban megszülető Budapest fővárost felépítő építőművészek sok kiválósága. Például a főreálban tanult Alpár Ignác, Lechner Ödön, Pecz Samu, Steindl Imre, Schulek Frigyes. Az építészek mellett sorolhatnánk még a tudományos és művészeti élet több jeles alakját Zala György

Közben változott az intézmény szervezete és jellege is, a hazai közoktatásügy elképzeléseihez igazodva: 1875-ben Trefort Ágoston miniszterssége alatt nyolcosztályú főreáliskola lett, bevezették az érettségi vizsgát.

Az intézmény 1921-ben vette fel nagy pártfogója, Eötvös József nevét, és 1934 óta működik mint gimnázium. A nagy múltú egykori belvárosi főreál napjainkban is előkelő helyen áll a fővárosi iskolák rangsorában. Az intézményben 1992 óta hat- és négyosztályos rendszerben, hatvan főállású [illegible]

Új évezred. Új Polo

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA JANUÁR 13-TÓL 19-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

BÖRTÖNPALOTA (Brokedown Palace) Színes, feliratos amerikai film* **Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Westend Ster Century, Vörösmarty,** EGY TÉL AZ ISTEN HÁTA MÖGÖTT Színes magyar film **Puskin, Szindbád,** NYOMÁS! (Go!) Színes, feliratos amerikai film** **Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Kossuth**

BUDAPEST FILM SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT telefonszáma: 459-5055. Mindennap 10–20 óráig. Személyes filminformáció, felvilágosítás filmekről, moziműsorról.

ALKOTÁS (XII., Alkotás út 11. Tel.: 355-5819) **Bigyó felügyelő** (mb. am.) 2. **Sztárom a párom** (angol)* f4. **A világ nem elég – 007** (am.)* h6. **Amerikai pite** (mb. am.)** 8. **Mátrix** (am.)* este f10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 15–16-án de. 10. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 15–16-án de. h12.

ÁTRIUM (II., Margit krt. 55. Tel.: 212-5398) **Hatodik érzék** (am.)** f3, h5, 7, 9, 15–16-án de. 10, n1 is.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37–45. Tel.: 424-3333) **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** h2, n5, 7, 9, 14–15-én éjjel f12 is. **Hatodik érzék** (am.)** 1, f4, 6, f9, 14–15-én éjjel 11. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) f2, 4, f7, n10, 15–16-án de. 11 is. **Amerikai pite** (mb. am.)** h1, 3, n6, f8, h10. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) n2, f4, 15–16-án de. 11 is. **Ítéletnap** (mb. am.)** h6, h9, 14–15-én éjjel h12 is. **Az átok** (am.)** f1, h4, f10. **Szentivánéji álom** (am.) h7. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 5, 15–16-án de. n12 is. **Életfogytig** (am.)* f3, 8, 14–15-én éjjel h12 is. **Mátrix** (am.)* éjjel f11. **Háborgó mélység** (am.)** f6, éjjel h11, 15–16-án de. f12 is. **Bosszúból jeles** (am.)** h3, n9. **Hippolyt** (magyar) 12, n3, f5, h7, 9, 14–15-én éjjel n12 is. **A világ nem elég – 007** (am.)* 2, n8. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* 5, éjjel n11, 15–16-án de. h12 is.

CINEPLEX ODEON PŐLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/25/26/27, 410-2452/53) KICSIKÉM – SIR AUSTIN POWERS 2. (am.)* Premier előtt! 14–15-én este n10. **Hatodik érzék** (am.)** n2, h4, n7, h9, 14–15-én éjjel n12 is, 15–16-án de. h11 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) f2, 4, f7, 9, 14–15-én éjjel f12 is, 15–16-án de. 11 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** n5, f10, 14–15-én éjjel h12 is. **Bosszúból jeles** (am.)** h2, h7, 15–16-án de. n12 is. **Ítéletnap** (mb. am.)** 13-18-ig 2, 7, éjjel 10, 19-én 2, éjjel 10. **Háborgó mélység** (am.)** f4, f9, 14–15-én éjjel h11 is. **Hippolyt** (magyar) 13-án és 16–19-ig 5, n10, 14–15-én 5. **Amerikai pite** (mb. am.)** n4, n8, 14–15-én éjjel f12 is. **A világ nem elég – 007** (am.)* h6. **Egérút** (magyar rajzfilm) n1, 15–16-án de. n11 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 12, h5, 15–16-án de. 10 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 1, 15–16-án de. n11 is.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) **Hatodik érzék** (am.)** f2, h4, 6, n9, éjjel f11, 15–16-án de. 11. is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 15–16-án de. 11 is. **Ítéletnap** (mb. am.)** f3, f6, 8, éjjel f11, 15–16-án de. 12 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** h2, h4, h6, h8, éjjel h10, 15–16-án de. f12 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) f2, f4, f6, 15–16-án de. 11 is. **Hippolyt** (magyar) n9, éjjel n11. **Bosszúból jeles** (am.)** n5, n7, 9, 15–16-án de. f12 is. **Háborgó mélység** (am.)** 2, éjjel f11. **Amerikai pite** (mb. am.)** 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 15–16-án de. 12 is.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050) NYOMÁS! (am.)** f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 14–15-én éjjel h12 is. BÖRTÖNPALOTA (am.)* 13-án, és 16–19-ig n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n11, 14–15-én n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel n1. **Hatodik érzék** (am.)* 13-án 10, 12, n3, f5, 14–18-ig 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 19-én 11, n2, f4, h6, éjjel n11, 14–15-én éjjel h12 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) 10, n1, f3, h5, h9. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 13-án és 15-19-ig n11, 12, f2, n4, 5, h7, éjjel 10, 14-én 12, f2, n4, 5, h7, éjjel 10. **A szibériai borbély** (orosz–angol–fr.)* f6, f9. **Hippolyt** (magyar) f2, f7, n9. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) de. 10, h12. **Amerikai pite** (mb. am.)** f4. **Ítéletnap** (mb. am.)** 14–19-ig éjjel 11. KICSIKÉM – SIR AUSTIN POWERS 2. (am.)* Premier előtt! 14–15-én éjjel n11.

DUNA (XIII., Hollán Ernő u. 7. Tel.: 320-4947) **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 15–16-án 11, 1, 3. **Hippolyt** (magyar) 5, 7, 13–14-én és 17–19-ig 11, 1, 3 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** este 9.

FLÓRIÁN (III., Flórián tér 3. Tel.: 368-9250) **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) h4, 15–16-án de. 10 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 15–16-án f1, 2. **Amerikai pite** (mb. am.)** 6, f8. **A világ nem elég – 007** (am.)* 9.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA (XIII., Váci út 178. Tel.: 239-4470) **Hatodik érzék** (am.)** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 14–15-én éjjel n1 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) 13-16-ig és 18–19-én f11, h1, 3, n6, f8, h10, 17-én f11, h1, 3, n6, 14–15-én éjjel h12 is. **Amerikai pite** (mb. am.)** n11, n1, n3, n5, n7, n9, éjjel f11, 14–15-én éjjel f1 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) h11, 1, n4. NYOMÁS! (am.)** 5, n8, f10, 14–15-én éjjel f12 is. **Ítéletnap** (mb. am.)** 10, h3, f6, f9, 14–15-én éjjel n12 is. **Hippolyt** (magyar) f1, 13-18-ig 4, 6, 8 is, 19-én 4, 6 is, 13-án és 16–19-ig éjjel 10 is, 14–15-én éjjel 12 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 11, f2. KICSIKÉM – SIR AUSTIN POWERS 2. (am.)* 14–15-én éjjel 10. Paranormálismeglepetés-mozi Gabriel Byrne-nel (Premier előtt!) 19-én este 8. **Egérút** (magyar rajzfilm) 15–16-án de. f11. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** h5, 7, 9, éjjel h11, 14–15-én éjjel f1 is, 15–16-án f1, f3 is. **Mátrix** (am.)* 15–16-án de. n12, h2. **Háborgó mélység** (am.)** n5, h7, n10, 14–15-én éjjel h12 is. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* 10, 12, 2, f5. BÖRTÖNPALOTA (am.)* f7, h9, 14–15-én éjjel 11 is, 13-án és 16–19-ig éjjel h11 is. **A múmia** (am.)* 15–16-án de. h11. **Otlári nő** (mb. am.) f2, 4. **A szibériai borbély** (orosz–angol–fr.)* f7, este h10. **Szentivánéji álom** (am.)* 15–16-án de. f12. **Bosszúból jeles** (am.)** h4, h6, 15–16-án h2 is. **A világ nem elég – 007** (am.)* h8. **Tágra zárt szemek** (am.)*** éjjel n11.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 456-1165) **Hatodik érzék** (am.)** 13-16-ig és 18–19-én 1, n4, f6, h8, éjjel 10, 17-én 1, n4, f6, éjjel f11, 14–15-én éjjel n1 is, 15–16-án de. h11 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 15–16-án de. 11 is. BÖRTÖNPALOTA (am.)* f2, h4, 6, n9, éjjel f11, 15–16-án de. n12 is. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) h2, h4, 15–16-án de. h12 is. **Ítéletnap** (mb. am.)** h6, n9, éjjel h11. **Hippolyt** (magyar) f1, h3, 7, 15–16-án de. n11 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 5, n10, 14–15-én éjjel n12 is. **Életfogytig** (am.)* f2, 15–16-án de. h11 is. NYOMÁS! (am.)** 4, n7, f9, éjjel h11. **Egérút** (magyar rajzfilm) 15–16-án de. 10, n1. **Amerikai pite** (mb. am.)** f3, h5, 13–16-ig és 18–19-én 7, n10 is, 14–15-én éjjel f12 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) f1, f4, 15–16-án de. 10 is. **Szentivánéji álom** (am.)* 6. **Tágra zárt szemek** (am.)*** este h9. **Otlári nő** (mb. am.) 12, f3. **A világ nem elég – 007** (am.)* 5. **Háborgó mélység** (am.)** h8, éjjel n11. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* h1, 3, n6, 15–16-án de. f11 is. **Bosszúból jeles** (am.)** este f8, h10, 14–15-én éjjel 12 is.

HORIZONT (VII., Erzsébet krt. 13. Tel.: 322-2499) **Amerikai pite** (mb. am.)* 13-14-én és 17–19-ig 11, 1, 3. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 15–16-án 10, 12, 2, 4. **Bosszúból jeles** (am.)** 13–14-én és 17–19-ig 5. 15–16-án f6. **Ítéletnap** (mb. am.)** 13–14-én és 17–19-ig h7, 9, 15–16-án 7, 9.

HUNYADI (XIX., Üllői út 283. Tel.: 282-9510) **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) f5. **Amerikai pite** (eredeti nyelven, magyar feliratal!)* n7, n9. **A szibériai borbély** (orosz–ang.–fr.)* 16-án de. 10. **Ítéletnap** (mb. am.)** 15-én de. h10. **Otlári nő** (mb. am.) 15-én de. 12. **Mátrix** (am.)* 15-én 2. **Hippolyt** (magyar) 16-án 1. **Bosszúból jeles** (am.)** 16-án f3.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) **Hatodik érzék** (am.)** 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11 (2. h. prol.). NYOMÁS! (am.)** 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) 10, n1, f3, h5, 7, n10 (4. h. prol.). **Amerikai pite** (mb. am.)** 10, 12, 7 (6. h. prol). **Tágra zárt szemek** (am.)*** este n10 (9. h. prol.).

MATRIX 3D WORLD (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7300, 238-7301) **Utazás a múltba** (3D, mb. am. 5' 10'') 13–14-én és 17–19-ig de. 10–11 óráig, 2–4 óráig, 7–9 óráig. 15–16-án de. 9–11 óráig, 2–4 óráig, 7–9 óráig, éjjel 11–1 óráig. **Cápasziget** (3D, mb. am. 5' 10") de. 11–12 óráig, 4–6 óráig, 15–16-án éjjel 10–11 óráig is. **Űrháború** (3D, am. 5' 10") este 9–10 óráig, 13–14-én és 17–19-ig 12–1 óráig is. **Galaktikus dodgem** (3D, mb. am. 5' 10") 1–2 óráig, 6–7 óráig. **Ali baba** (3D, mb. am. 5' 10") 15–16-án de. 12–1 óráig.

METRÓ (VI., Teréz krt. 62. Tel.: 353-4266) **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 11, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Kamaraterem: Sztárom a párom** (angol)* 3, 5, 7, 9, 15–16-án 1 is.

SOTE (IX., Nagyvárad tér 4. Tel.: 459-0351) KICSIKÉM – SIR AUSTIN POWERS 2. (am.)* Premier előtt! 15-én este f10, f12, f2.

SPORT (XIV., Thököly út 56. Tel.: 343-8983) **Mátrix** (am.)* 6, 15-én f4 is. **Háborgó mélység** (am.)** 8. **A bűvös kard – Camelot nyomában** (mb. am. rajzfilm) 15–16-án de. 10. **Kegyetlen játékok** (am.)** 15–16-án de. 12. **Csak egy kis pánik** (am.)* 15-én f2. **Taxi** (mb. fr.)* 16-án f2. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) 16-án f4.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7222) **Hatodik érzék** (am.)** 10, n1, f3, 5, h8, éjjel n11, 14–15-én éjjel f1 is. **Asterix és Obelix** (mb. fr.) h11, n2, h4, n7, h9, 14–15-én éjjel n12 is. BÖRTÖNPALOTA (am.)* n11, h1, f4, 6, f9, 14–15-én éjjel 11 is. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (am.)** 1, n4, n6, n8, n10, 14–15-én éjjel n12 is. **Amerikai pite** (mb. am.)** f11, h1, 3, n6, f8, h10. **Háborgó mélység** (am.)** 11, f2, 4, f7, 9, 14–15-én éjjel 12 is. **Hippolyt** (magyar) 11, n2, f4, h6, 8, éjjel n11. **Tarzan** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2, 4, 6. **Szentivánéji álom** (am.) este 8, h11. **A világ nem elég – 007** (am.)* n12, 2, h5, h8, éjjel f11. **Életfogytig** (am.)* n5, h7, n10, 14–15-én éjjel h12 is. **Star Wars I. rész – Baljós árnyak** (mb. am.) de. n11, 1. **Ítéletnap** (mb. am.)** f11, f2, f5, f8, éjjel f11. **Mátrix** (am.)* n5, n8, éjjel h11. **Egérút** (magyar rajzfilm) 12, n3. **Otlári nő** (mb. am.) h12, f5, 7. **Állj, vagy jövök!** (mb. am.)* n3, este f10. **Bosszúból jeles** (am.)** h4, f7, 9. **Fergeteges forgatás** (am.)* de. n12, h2.

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **10 dolog, amit utálok benned** (am.)* 13-án 4. **A Suttogó** (am.)* 13-án 6. **Leon, a profi** (mb. fr.)** 13-án f9. **A Pál utcai fiúk** (magyar) 14-én 4. **Szép remények** (am.)* 14-én 6. **2 apának mennyi a fele?** (fr., magyar feliratta!!)* 14–15-én 8. **Mikrokozmosz** (fr.) 15-én de. 10, 19-én 4. **Szeleburdi vakáció** (magyar) 15-én de. 12, 16-án 3. **János vitéz** (magyar rajzfilm) 15-én h2. **Egy bogár élete** (mb. am.) 15-én f4. **Hét év Tibetben** (am.)* 15-én f6. **Nirvána** (olasz-fr.)* 15-én éjjel 10, 16-án f9. **Mézga család** (magyar rajzfilmsorozatok) 16-án de. 11. **Kék madár** (mb. szovjet–am.) 16-án 1. **Nyomorultak I–II.** (mb. német) 16-án 5. **Rómeó és Júlia** (am.)** 17-én 4. **Méregzsák** (ír)* 17-én n7. **Keserű méz** (am.)** 17-én 8. **A kertben** (szlovák) 18-án 4. **Sok hűhó semmiért** (mb. angol–am.) 18-án 6. **A festőnő szerelmei – Carrington** (fr.–angol)*** 18-án 8. **Hamlet I–II.** (ff. mb. szovjet) 19-én f6. **A gyűlölet** (fr.)** 19-én 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-1915) 16–17-én zárva! 2000, ahogy én látom... **Az élet könyve** (am.–fr., H. Hartley) Kísérőfilmje: **Alexandriai dohánybolt** (M. Mestci) 13–15-ig és 18–19-én f7, h8, 9. **Eleven hús** (sp., P. Almodóvar)** 13-án 5. **Flört** (H. Hartley)* 14-én 5. **Legényanya** (Garas D.) 15-én 5. **Édes2kettes** (hongk., V. Karvaj)** 18-án f6. **Eső előtt** (M. Mancevski)* 19-én 5. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 14–15-én 5. **Tangó** (C. Saura)* 14–15-én 7. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 18–19-én 7. **Törökfürdő** (F. Özpetek) 13–15-ig 9. Antineuralgikа Filmklub: **A holtak visszajárnak** (magyar) 18-án 9. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 19-én 9. Gejzír Galéria: Tamási Miklós kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Agyament Harry** (am.)** 13–15-ig 3. **Good Will Hunting** (am.)* 16–19-ig 3. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 13–15-ig n6. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 16–19-ig n6. **Csodás álmok jönnek** (am.)* 13–15-ig 8. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* 16–19-ig 8. **Otlári nő** (mb. am.)* 14–15-én este h10. **Kamaraterem: Hivatali patkányok** (am.)* 13–14-én h4. **Anastasia** (mb. am. rajzfilm) 15–16-án h4. **Angyalok városa** (am.)* 17–19-ig h4. **Taxi** (mb. fr.)* 13–15-ig h6. **Otlári nő** (mb. am.)* 16–19-ig h6. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* 13–15-ig h8. **Az őrület határán** (am.)** 16–19-ig h8. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 14–15-én este f10.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Shop-stop** (am.)** 13-án n5, 19-én éjjel 10. **A nő kétszer** (am.–angol)* 14-én 4. **Babe 2 – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 15-én f4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 16-án 4. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 18-án 4. **Lolita** (am.)*** 19-én 4. 2000, ahogy én látom... **Az élet könyve** (am.–fr) 13–14-én 6, n8, f9, 15–16-án f6, h7, 17-én f4, h5, 18–19-én h7, Bunuel filmklub, utána beszélgetés a filmről: 17-én 6. **Szellemkutya** (am.)** 13–14-én este h10, 15–16-án éjjel 10. **Hivatali patkányok** (am.)* 18-án éjjel 10. Válogatás a tavalyi filmszemle alkotásaiból: **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.) 15-én 8. **Visszatérés – Kicsi, de nagyon erős 2.** (Grunwalsky F.)** 16-án 8. **Közel a szerelemhez** (Salámon A.)* 17-én éjjel 10. **Simon mágus** (Enyedi I.)* 18-án 8. **Az alkimista és a szűz** (Kamondi Z.)** 19-én 8.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Lottózsonglőrök** (ír)* 13-án 5, 14-én 6, 9.40, 16-án 3, 7, 9. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 13-án éjjel 10, 16-án h9. **Elizabeth** (ang., S. Kapur)* 14-én h5, 16-án n3, 17-én h8. **A szibériai borbély** (Ny. Mihalkov)* 7. AZ ÉSZAKI-SARKKÖR SZERELMESEI (sp., J. Medem)* Premier előtt! 14–15-én éjjel 10. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 15-én és 18-án f5, 16-án n3. **A nagy Lebowski** (am.)** 16-án f5, 18-án éjjel 10. **Trainspotting** (ang., D. Boyle)** 16-án éjjel 10. **Halálos tézis** (sp.)** 17-én h5. **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 17-én éjjel 10. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 18-án éjjel 10. **Központi pályaudvar** (brazil)* 19-én 5. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 13–16-ig és 19-én éjjel 10, 18-án este f10. **Eljövendő szép napok** (kanadai, A. Egoyan)* 6, 8. **A nő kétszer** (ang.–am.)* 13-án 4. **Élet, amiről az angyalok álmodnak** (E. Zonka)** 14-én 4. **Teljes napfogyatkozás** (A. Holland)*** 15-én 4. **Little Voice** (M. Herman)* 16-án 2. **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 16-án 4, 15-én n9. **Két angol lány** (M. Leigh)* 17-én n5. **Oscar Wilde szerelmei** (B. Gilbert)*** 18-án 4. **Pámakönyv** (P. Greenaway)** 19-én 4. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 17-én éjjel 10, 19-én 5. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 17-én és 19-én éjjel 10. **Macska-jaj** (jug., E. Kusturica)* n5, f7, 8.50, 16-án 2 is. **Henry Fool** (H. Hartley)** 13-án f5, h9, 18-án 7. **Simon mágus** (magyar, Enyedi I.)* 13-án 7, 14-én n5, h8, 15-én 8, 19-én 5, este n10. **Az alkimista és a szűz** (magy., Kamondi Z.)**, kísérőfilmje: **Zárás** (Kenyeres B.) 15-én 4, 6, éjjel 10, 16-án 5, 17-én 5, 9. **Kiruccanók** (G. Mottola) 14-én f9, 17-én 7. **Underground** (E. Kusturica)* 18-án 7. **Titkom virága** (P. Almodóvar)* 18-án 5, éjjel 10. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 19-én h7. **Első előtt** (ang.–macedón)* 13-án 5. **Eleven hús** (P. Almodóvar)** 13-án n8. **Eladó** (fr., L. Masson)** 13-án este n10. **Lőporos hordó** (szerb–horvát, G. Paskaljevics)** 14-én f5. **Közel a szerelemhez** (Salamon A.)* 14-én f7, 16-án h5. **The Blair Witch Project** (eredeti angol nyelven!)** 14-én este 10.05, 19-én n8. **A kertben** (M. Sulik) 15-én n5. **Szájból szájba** (sp.)** 15-én n7. **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 15-én éjjel n11. **Téli vendég** (angol)* 16-án h7. **Hullámtörés** (L. von Trier)** 17-én 5. **Bálványrock – Velvet Goldmine** (T. Haynes)*** 18-án 5. **Visszatérés – Kicsi, de nagyon erős 2.** (Grunwalsky F.)** 19-én este 9.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Gyöngyvirágtól lombhullásig** (Homoki Nagy I.) 15-én f5. **Limonádé Joe** (csehszl., O. Lipsky) 15-én és 18-án f7. A jeruzsálemi Sam Spiegel főiskolai filmjei: **Otthon, Korrekt ár, Öngól, Önbizalom Ltd., Chester, Jones és én, Tengericsikók, Egy nagyszerű kölyök** 15-én f9. **Egy nap a bíróságon** (olasz, Steno) 16-án f5. **Oblomov néhány napja** (Ny. Mihalkov) 16-án 6. **A nő a nő** (J-L. Godard) 16-án f9. **Kétszemélyes pályaudvar** (szovjet, E. Kjazanov) 17-én f5. **Bolond Pierrot** (J-L. Godard) 17-én f7. **A 22-es csapdája** (am., M. Nichols) 17-én f9. **A rendőrnő** (olasz, Steno) 18-án f5. **A kínai lány** (J-L. Godard) 18-án f9. **A szerelem rabja** (Ny. Mihalkov) 19-én f5. **Ütközet békében** (magyar, Gertler V.) 19-én f7. A vetítés után beszélgetés a videogalérián az ÉS meghívott vendégeivel. Házigazda Tarnóy Gizella. **Három tigris három tigris ellen** (olasz, Steno) 19-én f9. OROSZ FILMHÉT: **Mindenkinek a maga keresztje** (V. Lonszkoj) 13-án f7; **A tű** (R. Nugmanov) 13-án 9; **Baltazár lakomája, avagy egy éjszaka Sztálinnal** (J. Kara) 14-én f7; **Boldog új évet, Moszkva!** (N. Pjankova) 14-én f9.

PUSKIN (V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080) **A szibériai borbély** (orosz–angol–fr.)* 13–18-ig 11, f3, h6, 9, 13–15-ig este 8 is, 19-én 11, f3, h6. EGY TÉL AZ ISTEN HÁTA MÖGÖTT (magyar) 11, f4. Angol felirattal: 16–19-ig este h10 is. **Hippolyt** (magyar) h2, n7, 13–15-ig este h10 is, 16–19-ig 8 is. **Szentivánéji álom** (am.)* de. h11, f6, 16–19-ig este h10 is. **Straight story** (am.–fr.) este h8, 13–16-ig f2 is. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 13–16-ig és 18–19-én f4. **Macska-jaj** (jugoszláv)* 19-én n2. **Simon mágus** (magyar)* 17-én h1.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) EGY TÉL AZ ISTEN HÁTA MÖGÖTT (magyar, C. Togay) 13–16-ig és 18–19-én n7, n9, 17-én n7. **Az élet szép** (olasz)* 13-án és 19-én n5, 18-án f7. Eric Rohmer filmjei: **Párizsi randevúk** (fr.)* 13-án f5; **A nyár meséje** (fr.) 14-én f5; **Az ősz meséje** (fr.)* 15-én f5. 2000, ahogy én látom... **A lyuk** (tajvani, T. Ming-Liang) 16-án f5, 17-én f7. **Ragyogj!** (ausztrál)* 18-án f5. **Simon mágus** (Enyedi I.) (with English subtitles)* 19-én f5. **Tea Mussolinivel** (olasz–angol)* 14–18-ig n5, 19-én f7. **Séta a Holdon** (am.)* 13–16-ig f7. **Lottózsonglőrök** (ír)* f9. Szindbád Galéria: OM – Képek, mantrák. Amrita Sasmalye és Koma Etyus kiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87–89. Tel.: 356-8162) **Tea Mussolinivel** (olasz-angol)* 13-án n7. **Éjszaka a Földön** (am., J. Jarmusch)* 13-án és 18-án n9. **Esterházy-vacsora** (Papp G. Zs.) 14-én h7, 16-án h5, 19-én 7. **A velencei kurtizán** (am.)** 14–15-én n9. **Bóbita** (Weöres Sándor gyermekverseiből) (magyar) 15-én f4, 18-án n6. **Budapest-retró** (Életképek a 60-as, 70-es évekből) (with English subtitles) 15-én f5. **Elizabeth** (angol, S. Kapur)* 15-én 6. **Az idő urai** (magyar–fr. rajzfilm) 16-án n4. **Csak egy kis pánik** (am.)* 16-án n7. **Tágra zárt szemek** (am., S. Kubrick)*** 16-án 8. **Megáll az idő** (Gothár P.) 17-én f6. **Utazás a koponyám körül** (Révész Gy.) 17-én 7. **Csendes napok Clichyben** (dán)*** 17-én f9. **Mystery Train** (J. Jarmusch) 18-án n7. **Pendragon-legenda** (Révész Gy.) 19-én n6. **Iván Csonkin közlegény élete és különleges kalandjai** (J. Menzel) 19-én f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) **Gémes György-terem: Tágra zárt szemek** (am.)*** 13–15-ig n5. **Exotica** (kanadai)* 16-án n6. **Séta a Holdon** (am.)* 17–19-ig n6. **Hőfehér** (magyar rajzfilm) 16-án f4. **Straight story** (am.–fr.) 13–14-én és 16-án 7, 19-én 9. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 17-én 7. **Észak, észak** (magyar, Bollók Cs.), kísérőfilm: **Alexandriai dohánybolt** (M. Mestci) 19-én 7. **Szellemkutya** (am.)** 13–14-én, és 16–17-én 9. BBS-ülés 18-án 7. Kedd fél kilenc BBS történeti sorozat: **Eset** (Száva Gy.) + **Mozart és Salieri** (Szirtes A.) 18-án f9. Ericka Beckman filmjei: **Out Of Hand** (Nincs kéz alatt) + **You The Better** (Te vagy a legjobb) 15-én 7, **Cinderelle** (Hamupipőke) + **Hiatus** (Hiány) 15-én f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **A császár és a gyilkos** (kínai)* h4, f7. BÖRTÖNPALOTA (am.)* este n10. **Egy bogár élete** (mb. am.) 15–16-án 2.

TÁRLATOLGATÓ

AQUINCUMI MŰZEUM ÉS ROMKERT (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok Aquincumban. Válogatás az 1999. év ásatási leleteiből. Kelta asszonyok – római hölgyek

BOCSKAI GALÉRIA (XI., Bocskai u. 47–49.) Gyermek elektrografikusok kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Koronázások Pozsonyban. A budavári királyi palota évszázadai. Középkori domonkos apácakolostor a Margit-szigeten–Régészetikutatások 1995–1999.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabad sajtó út 5.) Simonyi Ernő Papírszobrok című kiállítása.

CÉH GALÉRIA (Szentendre, Bercsényi u. 3.) A Hullámtér Szakcsoport tavaszi kiállítása.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Nemesi Tivadar kiállítása.

EL KALÁSZI GALÉRIA (III., Dereglye u. 1.) „29" – Szeivolt Kati önarckép-sorozata.

GALÉRIA 56 (V., Falk Miksa u. 7.) Aleksandr Rodchenko kiállítása.

HAAS GALÉRIA (V., Falk Miksa u. 13., magasföldszint 2.) XX. századi magyar festészet és grafika. Pictura texturalis – Zicherman Sándor festőművész kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Katonák, várak, fegyverek. Hadifogság... – Magyar katonák hadifogságban a második világháború alatt és után. A Magyar Királyi Honvédség 1922–1945. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. „Fényesebb a láncnál a kard" – 1848–49-es forradalom és szabadságharc emlékére „Hegyivadász vagyok a Kárpátokban fenn..." – a Magyar Királyi Honvédségnél 1939 és 1945 között fennállott hegyi csapatokról rendezett kiállítás. „A haza szeretete hajt minket előre!" – kiállítás Mikoviny Sámuel (1700–1750) emlékére. Magyar millennium gyermekrajzok tükrében. Erdélyi panoráma. Oszmánia gyűjtemény. Hazatért gyűjtemények. (Nyitva tartás: hétfő kivételével 10–18 óráig.)

K. A. S. GALÉRIA (V., Váci u. 36.) Kortárs magyar művészek jótékonysági kiállítás az árvízkárosultak megsegítésére. A felajánlott művek hetente változnak, minden csütörtökön 18 órától árverés.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága. XX. századi magyar művészet magyar írók hagyatékából.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Századfordulós kereskedelmi és kulturális plakátok kiállítása.

KÉVÉS STÚDIÓ GALÉRIA (VIII., Baross u. 131.) Fajó János és Virág Csaba kortárs képzőművész és építész kiállítása.

MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGÉNEK SZÉKHÁZA (V., Semmelweis u. 1–3.) A Felső-Tisza-vidék és Kárpátalja középkori műemlékei.

MELOCCO GALÉRIA (III., Bokor u. 6.) Melocco Miklós, Párkányi Raab Péter szobrász- és Filep Sándor festőművész alkotásai.

MŰVÉSZETBARÁTOK GALÉRIÁJA (VII., István u. 42.) Körtvélyessy Magda Színek és szavak című kiállítása.

MŰVÉSZETEK BÁRKÁJA (I., Batthyány tér – kikötő) Csathó Péter Bertalan kortárs festőművész Hivatása a tenger című kiállítása.

NAGYHÁZI GALÉRIA ÉS AUKCIÓSHÁZ (V., Balaton u. 8.) A galéria jubileumi aukciós anyagának kiállítása. Árverés: június 6-án és 7-én 17 órától Régi mesterek: XIX–XX. századi festmények, 8-án 17 órától bútorok, órák, néprajzi tárgyak.

NÉPMŰVÉSZETEK HÁZA (Szentendre, Rákóczi u. 1.) „Hej, párta, párta, gyöngyös koszorú..." – a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának néprajzi kiállítása.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Ő 2000. – Csoportos pályázati kiállítás Óbuda 1000. évének alkalmából.

PLATÁN GALÉRIA (VI., Andrássy út 32.) Wojciech Prażmowski fényképek attribútumokkal című kiállítása.

STEFÁNIA GALÉRIA (XIV., Stefánia út 34.) Zuglói képzőművészek kiállítása.

STUDIO 1900 GALÉRIA (XIII., Balzac u. 30.) feLugossy László Antitévé című kiállítása.

STÚDIÓ GALÉRIA (V., Képíró u. 6.) Diego Ferrari Space at the centre, London 1995–2000 Hely a középpontban, London 1995–2000 című kiállítása.

SZENTENDREI KÉPTÁR (Fő tér 2–5.) Kincseink – a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának régészeti és történeti kiállítása.

SZINYEI SZALON (VI., Szinyei u. 2.) Bán Béla festőművész A lélek fekete madarai című kiállítása.

TEXTIL MÚZEUM (III., Lajos u. 136–138.) A textilnyomás története. Szemelvények a ruhagyártás történetéből.

TORONY GALÉRIA (Margit-sziget, Víztorony) Szurcsik József festőművész válogatott képei.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) Nagy János szobrászművész kiállítása.

VÁR GALÉRIA (I., Hess András tér 3.) Szalai Zoltán (1919–1995) festőművész emlékkiállítása.

VÁRFOK GALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Rozsda Endre (1913–1999) festőművész kiállítása.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Salló István Árpád-házi királyok című kiállítása.

Élő népművészet

Kortárs alkotók művei a Néprajzi Múzeumban

A Néprajzi Múzeum tizenharmadszor megrendezett népművészeti kiállítására harmincezernél több művel neveztek a hímzők, szövők, faragók, bútorkészítők, csipkeverők, fazekasok, kékfestők, mézeskalácsosok, ékszerkészítők – hivatásos mesterek és amatőrök. A zsűri választása alapján végül kétezer-kétszáz munka került most ezekből a közönség színe elé.

Már a lány születésekor elkezdték készíteni a stafírungját FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Az Élő népművészet című tárlat ezer négyzetméternyi terében új szaga van minden egyes darabnak. Nem is csoda. Ugyanis a népművészet szó letűnt korok letűnt alkotóit és alkotásait sugalló jelentése csalóka. Először a megyei zsűrik válogattak a beküldött munkákból, ezekből a Néprajzi Múzeumba 3600 kiválasztott műremeket küldtek el, végül kétezer-kétszázat tártak a közönség színe elé.

Két próbababát öltöztet ünnepi viseletbe *Borbély Jolán,* a neves etnográfus.

– Ha eddig tart beöltözni ezekbe a ruhákba, mennyi időbe tellett vajon elkészíteni őket? – kérdezem tőle, látva a kalotaszegi esküvői viselet blúzának kézzel vert csipkéjét, és sok ezer gyöngyből hímzett mellényét, szoknyáját. – Mihelyst megszületett a lány, elkezdték készíteni a stafírungját. Az unokám konfirmációs öltözetén is már két éve dolgozunk – feleli.

Míg a kalotaszegi nagyünneplőt viselő próbababa sudár, mint a jegenyefa, az ugyanolyan magasságú, de sárközi népviseletben pompázó műanyag hölgy, amolyan bögyös-faros parasztmenyecske látványát kelti.

– A dunántúli viseletekre jellemző a sok alsószoknya, ettől domborodik a hátsó idom. Ez azt volt hivatott kifejezni, hogy a leendő asszonyka erős fizikumú, bírni fogja a munkát a földeken – mondja az etnográfus.

1996-ban volt a legutóbbi Országos Népművészei Kiállítás. *W. Sáfrány Zsuzsától,* a tárlat rendezőjétől azt kérdeztem, feladatul szabták-e az alkotóknak, hogy műveikben valamilyen módon reagáljanak az ezredfordulóra. – Nem, ettől nagyon is óvakodtunk, nehogy az erre való törekvés folytán „torz" művek kerüljenek ki az alkotók kezei alól – válaszolta. – Másrészről viszont nem lehet nem észrevenni, hogy az ezredfordulóra, nálunk és a nagyvilágban, mennyire „divatba jött" a népművészet. Ez feltehetőleg a globalizáció hatása. Minden nemzet a saját kultúrájának hagyományai felé fordul, próbálja fellelni a sajátosságokat, amelyek csak rá jellemzőek.

(A Néprajzi Múzeum – V., Kossuth Lajos tér 2. – kiállítása október elsejéig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta, tíztől délután hat óráig.)

Mohos Nádor Tamás

HANGVERSENYEK

BARTÓK EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 2-a, 18 óra: Várjon Dénes (zongora), Takács-Nagy Gábor (hegedű).

MAGYAR RÁDIÓ 6. STÚDIÓ (VIII., Pollack M. tér 8.) 31-e, 19.30: Skoff Zsuzsanna, Csoma Sándor Általános Iskola, Kicsinyek Kórusa, Pannon Volán Rt. Bartók Béla Férfikara, MR Gyermekkara, Banchieri Singers, Ifjú Zenebarátok Kórusa. Az összkart vezeti: Erdei Péter. 4-e, 19.30: Nemzeti Filharmonikusok. Km. az Új Budapest Vonósnégyes. Vezényel: Hamar Zsolt

pelling dzsessztrió jótékonysági koncertje a magyarországi árvízkárosultak javára. 2-án 21 órától Melancool Fesztivál: Sajnos Batár, Ági és a Fiúk, Vadsanzon (Komondi Imre és barátai). Vendég: Gyurics Gábor költő. 3-án 20 órától Satöbbi koncert és klub.

Nyílt hétvége

STEINDL Imre epitesz

A Rottenbiller utcai egyetem

Több mint kétszáz éves Budapesten az állatorvosképzés – Sok felbecsülhetetlen értékű dokumentumot őriz a könyvtára

Több mint kétszáz éves a magyarországi állatorvosi szakoktatás. II. József 1782. szeptember 14-én kelt rendeletével hagyta jóvá a pesti tudományegyetem orvosi karához tartozó állatgyógyászati tanszék létesítését. Tolnay Sándor vezetésével 1787-ben kezdődött az elméleti oktatás, 1790-től pedig már gyakorlatban is tanították ezt a diszciplínát. Az előadások hallgatása a négyéves orvosi és a kétéves sebészi tanfolyam hallgatóinak is kötelező volt, sőt a korábban képesített sebészeket szintén behívták.

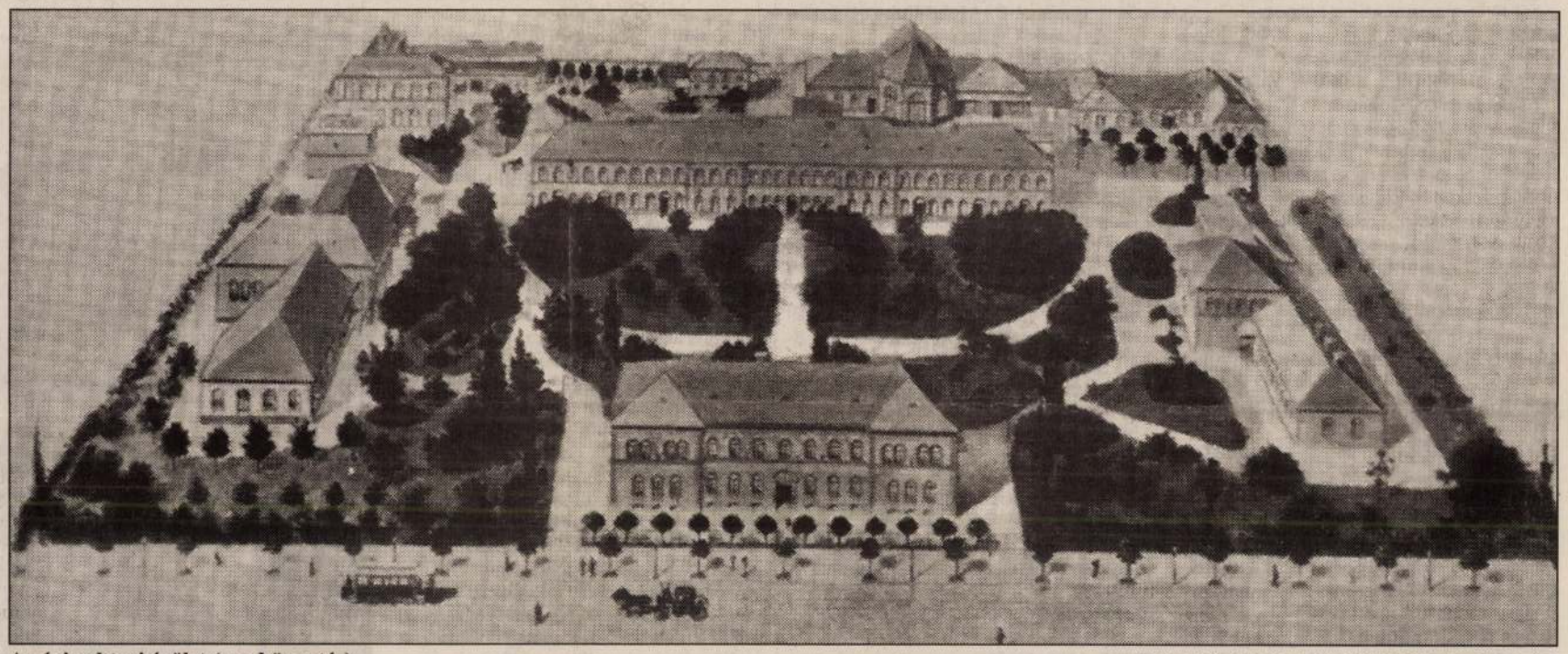

A régi rektori épület (ma könyvtár)

FORRÁS: AZ ÁLLATORVOS-TUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA

Külön állatorvosi szakiskola 1799-ben létesült egy nyolc hónapos tanfolyam formájában. A hallgatók között a patkolókovácsok mellett már meglehetősen sok gazda, orvos, sebész is volt. Az egyetemtől független, önálló állatgyógyászati intézet alapját Ferenc József 1851-ben kiadott rendelete vetette meg. Ez az intézet 1858-ig a józsefvárosi Stáczió utcai két földszintes házban, majd a Múzeum körúti Kunewalder-féle terményházban működött. Néhány évtized múltán azonban már felmerült az állatorvosképzés átszervezésének gondolata. Ezzel szinte egyidejűleg került sor a célszerűtlenné vált helyiségekből megfelelőbb környezetbe, korszerű épületekbe való átköltözésre.

„Az új tanrend olyan követelményeket támasztott, melyeknek a tanintézet az erre a célra adaptált régi épületben, elégtelen helyiségeivel nem lett volna képes megfelelni; berendezés, taneszköz kellett, hogy tanítani, hogy búvárolni lehessen; munkatért kellett adni a tanintézeten működő erőknek, hogy ne csak terjesszék, hanem fejlesszék is a tudományt. Ennek megfelelendő, szereztetett alkalmas terület, és a törvényhozás, Trefort és báró Kemény miniszter urak ő Nagyméltóságuk fáradozására, engedélyezvén a szükséges hitelt, s a jelenlegi igazgató tervezete elfogadtatván, Steindl Imre tanár és műépítész bízatott meg az új tanintézet építésével" – olvashatjuk az 1882-ben kiadott Értesítőben.

A földművelésügyi minisztérium már 1867-ben megvásárolta az építésre szánt telket, s a tervek is elkészültek. Elfogadható költségvetést azonban csak 1879 őszén sikerült készíteni. Erre a törvényhozás is áldását adta. Az építkezés már ebben az évben megindult, s 1880-ban az átköltözés is megkezdődhetett.

A professzorok hírneve, az oktatás magas színvonala a hallgatóság gyors létszámgyarapodását eredményezte. Az olasz reneszánsz stílusban, pavilonrendszerben felépített új intézetek felszereltségéről a néhány évvel később ide látogató uralkodó is a legnagyobb megelégedéssel nyilatkozott, de a termek nemsokára szűknek bizonyultak. A bonctani helyiségek nagyobbítása már 1890-ben szükségessé vált. Ezt néhány évvel később további jelentős épületbővítések követték. A század első éveire az eredeti terület így is kicsi lett, ezért a kormányzat 1908-ban 900 ezer koronáért megvette a szomszédos gyárat. „Az Oetl-telken levő épületek közül egyet a könyvtár és az ifjúsági olvasóterem elhelyezésére, egyet az állatorvostan-hallgatók menzájának és az ifjúsági társalkodónak berendezésére, részben a széna- és takarmányraktár céljaira, végül egyet pedig tornacsarnokká sikerült átalakítani" – írja Kotlán Sándor A magyar állatorvosképzés története című könyvében.

Az első világháború időszaka a főiskola életében is súlyos nehézségekkel járt. A tanítás megkezdését hol a zavargások, hol a fűtőanyag hiánya akadályozta. 1919 augusztusának első napján történt, hogy egy katonai különítmény el akarta szállítani a felszerelések és muzeális tárgyak egy részét. Ezt végül Hutyra Ferenc rektor diplomatikus fellépésének sikerült megakadályoznia.

A leromlott épületek felújítására, a felszerelési tárgyak pótlására csak a húszas évek második felétől nyílt mód. Kutatómunkára továbbra sem volt pénz, de a korábban kivívott jó hírnévnek köszönhetően később több különféle testület anyagi támogatását is sikerült megszerezni, így 1930 februárjában sor kerülhetett a szülészeti és a sebészeti klinika átépítésére.

A második világháború idején a tanítást többször szakította meg légitámadás, az intézmény területére esett néhány bomba azonban szerencsére nem okozott helyrehozhatatlan pusztítást. A háború utáni első évek mégis sok nehézséggel jártak. A kórházak, laboratóriumok fenntartásához sokszor a legelemibb szükségletek hiányoztak, a helyreállítás sem folyhatott megfelelő ütemben.

A tervbe vett beruházások megvalósulása csak 1962-ben, az egyetemmé nyilvánítással vett nagyobb lendületet. 1969 januárjában megkezdődött a korszerűtlen épületek egy részének lebontása. Az építkezés első szakaszában elkészült négy háromemeletes épületet 1974-ben vehették birtokba a tanszékek.

Az egyetem büszkesége a régi rektori központban működő szakkönyvtár, amely a tudományterület 1787 óta egyetlen, országos feladatkörű gyűjteménye.

Az Állatorvosi Főiskola látképe 1899-ből

FORRÁS: 200 ÉVES A MAGYAR ÁLLATORVOSI FELSŐOKTATÁS (MEZŐGAZDASÁGI KIADÓ 1986)

Az állomány mintegy 130 ezer kötetből áll, több ezer felbecsülhetetlen értékű, első világháború előtti dokumentummal.

A hetvenes évek közepének nagy átalakításai óta folyamatosan pusztuló külső homlokzat felújítása ismét esedékessé vált. A renováláshoz szükséges pénzt pályázatokkal igyekeznek előteremteni, s reményeik szerint a közeljövőben újabb épületrészek rendbehozatalára is lesz anyagi fedezet.

Prusinszki István

barna írónő tartó... gatásait öreg és fiatal gavallérok között. Míg egyszer a nagyotmondásairól ismert Déri Gyula szerkesztő egy előadása után leesett a sárkányfő a helyéről."

Az író 1899 decemberétől 1901-ig lakott a házban ifjú feleségével Spiegler Bellával, aki Bogdán Bella és Satanella néven maga is tárcákat írt az Egyetértés című lapba, amelynek Krúdy 1897-től állandó szerzője. A Hét Bagolyban említett Satanella tehát Krúdy felesége, s az idézet szerint abban a lakásban élt, melynek erkélye fölött a fejetlen sárkány ül.

...ajtóm az olvasót, idézem az Adalékok a belső Erzsébetváros történetéhez című könyvet, e szerint „a nagy író lakása az első emeleten található".

A lakókat egyébként nem nagyon foglalkoztatja ez a kérdés, jobban izgatják őket a betörések – szinte minden lakásajtó be van rácsozva. A lépcsőházra ráférne a felújítás, utoljára 1958-ban volt teljes renoválás. Tavaly viszont végre kicserélték a tetőt. Így áll most kopottan, szegényesen, de új tetővel a híres Pekáry-ház.

Csordás Lajos

...lattak abból az évi tízmilló forintból, mely szerintük éves munkájukhoz kellene. Tevékenységüket pillanatnyilag a Lakóközösségi Szervezetek Szövetsége finanszírozza, melynek szintén Ignéczi úr az elnöke, hivatali helyiségük nincs. A ráadás ráadásául pedig még egy baja van a tanácsnak: mivel nem jogi személy, hanem csak sajátságos köztestület, nem perelhet, nem pályázhat, nincs saját költségvetése, egyszóval működik, mégis a levegőben lóg.

A többi rendben van.

F. Zs.

...sének egyik haszonélvezője a VII. kerület, ahol az árak körülbelül a duplájára emelkedtek az elmúlt két évben. Karbantartott házban most jó állapotú, átlagos méretű utcai lakást 130-150 ezer forintos négyzetméteráron lehet venni. A kisebb lakások négyzetméteréért akár 200 ezer forintot is megadnak. A legolcsóbb a Garai piac és környéke, de a jobb házakban a négyzetméterár ott is 110 ezer forint körül alakul.

Fokozott érdeklődést mutatnak a befektetők a Károly körút és szomszédsága, például a Madách tér vagy a zsinagóga és

LOTTÓ Kft.

2000. április 14-e *nagy nap volt a Rákóczi úti kereskedők életében. 8 rendezetlen év után, ismételten magyar kézbe került a Lottó Áruház.*

A bérlők saját kezükbe vették az irányítást.

Az önkormányzat hathatós segítségével, április 14-én, felújítva ismét megnyitotta kapuit.

Aki ide betér,
csodát is láthat,
hiszen ebben
az áruházban
mindent egy helyen
megkaphat.

A régi Lottó Áruház
45 megújult üzlettel,
szeretettel várja
régi és új vevőit.

FRÖHLICH CUKRÁSZDA
ALAPÍTVA 1953-BAN
H-1072 Budapest, VII. kerület, Dob utca 22.
KÓSER sütemények, különlegességek, házhoz szállítás!
Telefon: (00-361) 267-2851
Fax: (00-361) 320-3485
E-mail: fkosher@westel.900.net

Érdtől az óceánig a **HUNGUEST TRAVEL**-lel!
Szuper négyes akció Hajdúszoboszlón, a HUNGUEST Hotel Békében!
4 éjszakai szállás, büféreggelivel, 4 masszázs, korlátlan szauna- és fürdőhasználat, május 3–7. és május 27–31. között, **4444 Ft**/fő/éjszaka.
Millenniumi akció Sopronban, a HUNGUEST Hotel Sziesztában!*** **3960 Ft**/fő/éjszaka, reggelivel.
Előszezoni akció tengerparti üdüléseknél!
Április 29.–május 27. között Olaszország, Bibione: 5000 Ft-tól /apartman/éj + takarítási ktg.
HUNGUEST TRAVEL – JÓ UTAT KÍNÁLUNK!
1074 Budapest, Dohány u. 27.
Telefon: 342-8307

Notebookkölcsönzés
Kedvező feltételekkel már napi 2000 Ft-tól!
R+R PERIFÉRIA
1071 Budapest, Peterdy u.35.
Tel.: 321-3588, 322-3034 fax: 342-3308,
e-mail: rrperi@mail.matav.hu
www.periferia.hu
A hordozható kényelem

A
FŐKERT Rt.
felvételt hirdet
rákosvölgyi
termesztőtelepére
❀ könnyűgépkezelők,
❀ kertészeti
szakmunkások,
❀ betanított
és segédmunkások
részére.
Jelentkezés:
Budapest X.,
Keresztúri út 130.
Információ
a következő
telefonszámokon kérhető:
262-3166,
06 (20) 925-5164

2000-ben is
MINDEN ÉJSZAKA ÉL
billerbeck-kel

A Billeri mint a n sárlóinak már több lönbözőb ve kínálj valamint böző típus éjjeliszek túlmenő márkás a rókat, ág ágyneműk szállodák
Az egészséges alvást biztosító te választéka tanulmányozható meg a
Bp. VII., Dob u. 49.
Bp. VIII., József krt.
Bp. VII., Király u. 3.

Tisztelt o
tisztelt hirdet
Ha a **Népszabadság Budapestben** sz reklámüzenetével az úgynevezett *Buda* kérjük, keressen meg bennünket a **436** telefonszámon vagy a **436-4437-es** tele írjon e-mail címünkre: **losonczyj@nep**

A Rózsák tere újra szép lesz?

A felújítás még öt évig is eltarthat

Hajdan nyolc év alatt épült fel az Árpád-házi Szent Erzsébet-templom, amelynek teljes felújításához most még legalább öt évre és félmilliárd forintra lenne szükség. Igaz, hogy akkor főúri adományból finanszírozták az építtetést, ma pedig minden fillérért kérvényeket és pályázatokat kell írni.

Az egykori Szegényház téren (a mai Rózsák terén) a második világháború előtt olyan épületek álltak, mint az árvaház, a szegények ispotálya és a kisdedóvó. Mára az iskolák és a kórház mellett lepusztult épületek csúfítják a jobb sorsra érdemes környéket. A tér 1931 óta viseli mai nevét, Erzsébet királyné halálának 750. évfordulója alkalmából került sor a névváltoztatásra.

A templom telkéért mintegy száz éve hétezer forintot fizetett a hercegprímás. Alapkövét 1895-ben I. Ferenc József tette le, majd 1900-ban így írt egy korabeli lap az építkezésről: „az építő művészeknek ismét diadala van". S bár a templomot valóban Steindl Imre tervezte, tornyait – anyaghiba miatt – már a harmincas években javítani kellett. Alighogy elkészült a helyreállítás, a világháborúban bombatalálatot kapott az épület. Évtizedekig csak kisebb javításokra volt lehetőség, de a nyolcvanas években, rossz állapota miatt haladéktalanul hozzá kellett volna kezdeni a renoválásához.

Húsz éve – amikor először tárgyaltak a felújításról – 200 ezer forintra becsülték a költségeket. Ehhez képest az elmúlt öt évben egymilliárd forintot használtak fel. A felújítás elindításában *Ráday Mihály* is sokat segített.

A Szent Erzsébet Plébániáért Alapítványt 1992-ben hozták létre, feladata a templom gondozása és a felújítás irányítása valamint a karitatív tevékenység. Fővédnöknek *Habsburg Györgyöt* kérték fel.

Az épületet 1994-ben műemlékké nyilvánították. 1996-tól pedig kiemelt támogatást kap, így – mint a Bazilika vagy a pannonhalmi főapátság – három évig évente ötvenmillió forintot kapott az alapítvány. 1999-ben felemelték az adomány összegét, a kapott százmillió forint azonban akkor már egyetlen torony renoválására sem volt elegendő. A kerületi önkormányzat 1995-ben és 1996-ban összesen 35 millió forint támogatást adott. 1999-ben a felajánlott egy százalékokból több mint egymillió forint jött össze. Nemcsak a pályázatokból és a magánadományokból befolyt összeget fordítják az Európai Unió által is támogatott építkezésre, hanem koncertek, kulturális rendezvények bevételét is.

Tavaly befejeződött a főhomlokzat felújítása, és elkészült mindkét torony is. Öt év alatt sikerült tehát megújítani a templomot – egyelőre csupán kívülről.

Három éve a teret is műemlékké nyilvánították. A tervezett városrehabilitáció során hamarosan felújítják a rossz állapotban lévő épületeket. A templombelső megfiatalítása azonban újabb öt évig is eltarthat. Jövő tavaszra például elkészül az összes ablak felújítása, néhány ablakról azonban még minta sincs, nem tudni, milyen volt annak idején. Javításra vár a fűtési rendszer, az elektromos hálózat és óriási munka lesz a belső tér renoválása is. Idén elkészül a harang, az orgona viszont annyira rossz állapotban van, hogy újat kell készíttetni.

Nagy probléma, hogy a szertartások idején kívül nem lehet nyitva hagyni a templomot, így a látogatók nem láthatják belülről is az egyre szépülő épületet.

K. A. M.

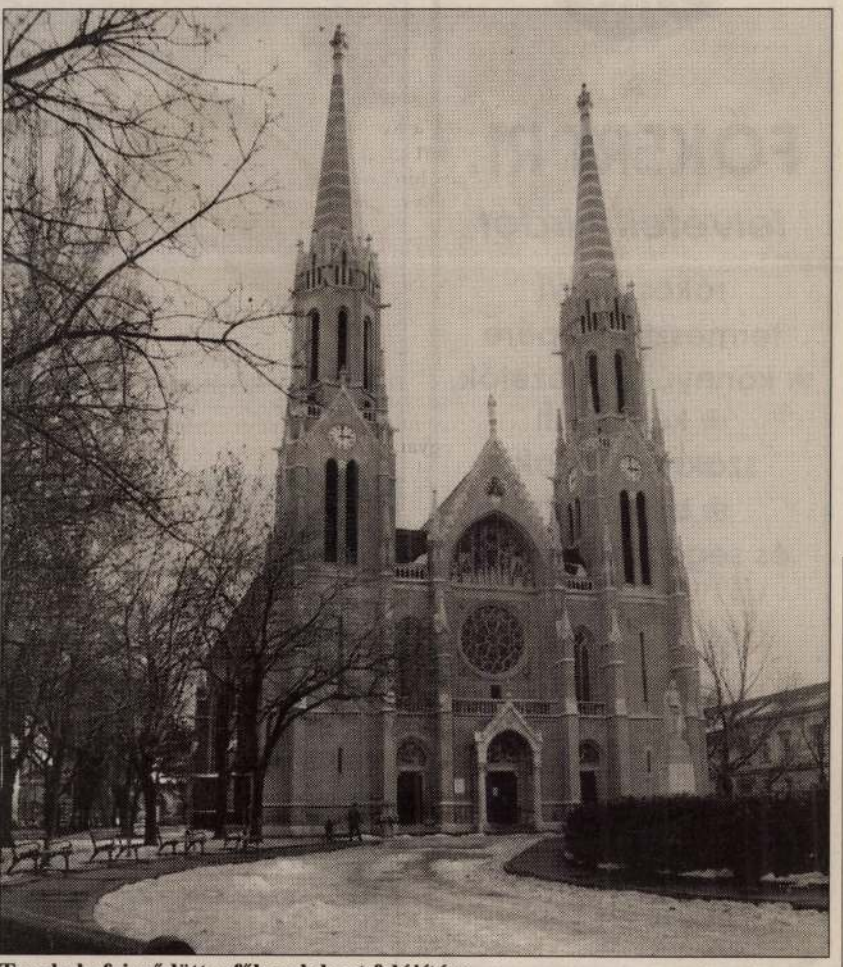

Tavaly befejeződött a főhomlokzat felújítása

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Szent Erzsébet szobra

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

KÉPZÉS! ÁTKÉPZÉS!

A VII. kerületben lévő Oktatási Központunkban májustól a következő, államilag elismert SZAKKÉPESÍTÉST ADÓ KÉPZÉSEKET INDÍTJUK:

ABC-eladó + presszó- és pénztárgépkezelő; ingatlanközvetítő (értékbecslő)*; marketing- és reklámmenedzser*; társasházkezelő*; varrómunkás; virágkötő

SZEPTEMBERBEN

ingatlanközvetítő (értékbecslő)*; kereskedő-boltvezető*; kéz- és lábápoló, műkörömépítő + karbantartó masszőr; marketing- és reklámügyintéző + marketing- és reklámmenedzser*; mérlegképes könyvelő (vállalkozási szakon)* nőiruha-készítő + modellező-szerkesztő; szériázó + modellező-szerkesztő; társasházkezelő*; varrómunkás; virágkötő.

Önköltséges hallgatóink számára részletfizetési, a vizsgán jelest elérteknek pedig más kedvezményeket kínálunk.

Érdeklődés és személyes jelentkezés:
1074 Bp., Vörösmarty u. 12/B
RND Oktatási Stúdió, A Hasznos Tudás Háza
Tel.: 342-4353 (fax is), 342-8978, 342-9173
E-mail: rndstud@matavnet.hu

Regisztrált munkanélküliek a képzés(ek) támogatásáról a területileg illetékes munkaügyi központok kirendeltségein érdeklődhetnek.

A *-gal megjelöltek: a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara erkölcsi támogatásával!

Az ünnep — más nézőpontból

Karácsony este a meleg lakások megtelnek a fenyő, a mézeskalács, a forralt bor és a sülő hal különös illatkeverékével: angyalka-szaggal, ahogy mifelénk mondani szokás. A nagyszoba ablaka kicsit nyitva, hogy az angyalok nyugodtan tudják behozni az ajándékokat. Kicsit hideg van már, de a várakozás izgalmában mindenkit melegség jár át. Aztán felcsendül a csengettyű hangja, s a család apraja-nagyja izgatottan fut: itt jártak végre nálunk is, akikre oly régen vártunk. Felhangzik a Mennyből az angyal, a Pásztorok, pásztorok, ki dörmögve, ki cincogva, kicsit hamisan, mindenki mosolyog, aztán csak hallgatják, hogy egykor régen, rongyos istállóban megszületett a világ Megváltója, jaj de fázik, mert nincs bundája, elveszett a báránykája. Anyukáknak, nagymamáknak, dédmamáknak jut eszébe, milyen volt egykoron, amikor ők szülték meg rég várt gyermeküket, ők hogyan ölelték, babusgatták, dédelgették, takargatták, s hogy vajon Mária mit érezhetett abban a rongyos istállóban, midőn világra hozta a kisdedet, akit nemcsak ő, de az egész világ várt. Aztán telnek-múlnak az órák: poharak csendülnek, villák koccannak, szépen csomagolt ajándékok papírja zizzen a földön, s közeleg az éjféli mise ideje. Éjféli misét pedig nemcsak csillogóan díszített, fűtött templomokban mutattak be idén hazánkban, hanem a szabad ég alatt is: Budapesten, az egykori Regnum Marianum romjai fölött. A szentmisében megemlékeztek a kilenc éve éppen karácsonykor meghalt Emődi László atyáról is.

A metsző szél zaja felerősödött a mikrofonban, s a szemközti ház falán borzongatóan verte vissza a hangot. Fény alig-alig égett, távolabbról épp csak kivehető volt az oltár. Sokkal többen gyűltünk idén itt össze — kezdte köszöntését Keglevich István —, mint majd kétezer éve annál a rongyos istállónál, amelyben megszületett Jézus, a világ Megváltója.

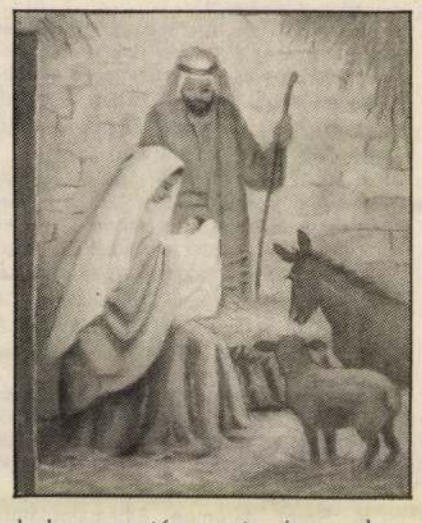

E misének köszönhetem, hogy ez az ünnep ezentúl mást jelent számomra, hiszen a pálmafás kis betlehemek láttán még soha nem gondolkoztam el azon, vajon milyen idő is lehetett akkor, amikor Ő megszületett, mennyire fázhattak a pásztorok, amikor elindultak köszöntésére. Ahogy azon sem, hogy Mária és József azon az éjszakán hajléktalan volt, a szó igazi értelmében. Hasonlóan azokhoz, akiket nap nap után széles ívben kerülök ki az utcán. S azon sem tűnődtem soha, hogy Szent Ferenc az első igazi betlehem felállításakor azt akarta és tudta megmutatni egy umbriai kisvárosban, amire oly sok hosszú év után én is csak most ébredtem rá: egy huzatos istálló valóságára, a fizikai lét kiszolgáltatottságára, a világra jövetel könyörtelenségére, Isten nagyvonalúságára.

A mise végetért. A lerombolt templom helyén kialudtak a fények, s az emberek hazatértek angyalka-szagú otthonaikba. Dideregtek átfáztak, de tudták, hogy ma született, hogy mindenkiért megszületett Krisztus.

Komlóssy Gyöngyi

Hazánk sok-sok műemléke az ország keresztény múltjának, hitének bizonyítéka is. Sorsuk bemutatása — mely sok bánatot, de sok örömet is felfed —, úgy véljük újságunk egyik feladata is. Jelenlegi állapotukért, állaguk megóvásáért, javításáért sok-sok szakember is felelős. A műemlékvédelem külön intézeteket hozott létre a különféle feladatok magasszintű ellátására, ellenőrzésére. Lapjaik is vannak, melyek a szűkebb szakértőkön kívül kevesekhez jutnak el. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal tájékoztatója, a Műemlék című lap felajánlotta, válogassunk írásaikból, s a minket érdeklőket közöljük. Ebből a lapból idézzük a Rózsák terei és a győri templomról szóló írásokat.

A győri Szent Anna templom belső restaurálása

Az 1762-ben barokk stílusban épített, rendkívül gazdag díszítésű templom, mely a győri Szent Orsolya Rend számára készült, a század eleji felújítás során jelentősen megváltozott. A freskókat átfestették, a bútorzatot gyökeresen átalakították, egyes elemeit pedig eltávolították. A hajó falképe, amely Schaller István festő keze munkáját dicséri, a barokk főoltár és a szószék alapos restaurálásra szorultak. A restaurálás során feltárt hiányos és kopott eredeti képek kisebb hiányait eltüntették, az elpusztult nagyobb freskórészleteket rekonstrukcióval pótolták. A seccók és a XVIII. század végi enteriőr helyreállítása rendkívül nagy anyagi fedezetet igényelt. Az alaposan kidolgozott restaurálási terv alapján készített tervdokumentáció segítségével nyílt lehetőség nemzetközi pályázaton való részvételre, végül az így nyert támogatásokkal lehetett a tervet megvalósítani.

A Szent Anna orsolyita templomot, amelyet a rend 1993-ban visszakapott, ünnepélyes külsőségek között november 3-án adták át. A kiemelkedő színvonalú restaurátori munkákat Pintér Attila és Radukov Angel végezték.

A Rózsák terei Szent Erzsébet templom helyreállítása

Végéhez közelednek az erzsébetvárosi Rózsák terén álló Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom észak-keleti tornyának felújítási munkái. A századfordulón Steindl Imre tervei szerint emelt ~~épület a Szent István~~ bazilika mellett Pest legnagyobb katolikus temploma. A harmincas évek végén történt részleges homlokzatfelújítás óta a kőanyag állapota rendkívül leromlott. Az észak-keleti torony keresztrózsa tömbkövének átrepedése életveszélyes állapotot teremtett. A toronycsúcs helyreállítása a sisakra szoruló speciális fogadószintről épített állvány segítségével történik. A tégla- és kőfelületek tisztítását követően, illetve a mállott szerkezetek eltávolítása után megtörténik a hiányos elemek pótlása. Remélhetően jövőre a másik homlokzati torony rekonstrukciójára is sor kerül.

A templom tetőzete két éve az eredeti fedésnek megfelelően természetes palafedést kapott. Az épületben a közelmúltban igényes kivitelű urnatemetőt alakítottak ki. Elkészült a hosszház első üvegablak helyreállítása, s még az idén elhelyeznek további két ablakot is. A templomon kívül a tér több épülete egyedi műemléki védelem alatt áll. Környezetükben nagyobb kiterjedésű műemléki környezetet jelöltek ki, amely a térfal nagyrészt középületein túl a csatlakozó lakótömbökre is kiterjed. Így lehetőségünk nyílik a kisvárosi hangulatot idéző tér beépítésének és építészeti értékeinek fokozott védelmére.

Sajti Zsuzsa

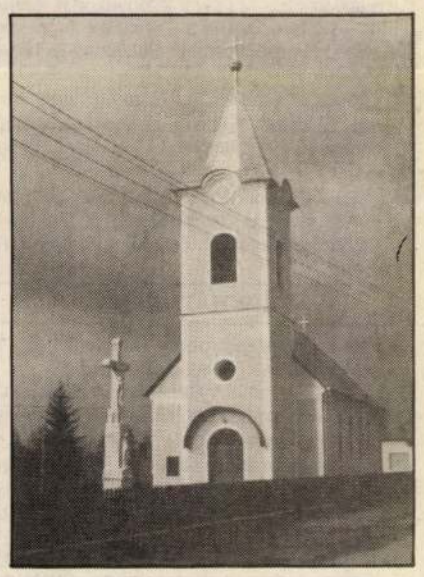

A Zala megyei Gyülevész település nemrégiben elkészült temploma (Fotó: Cser István)

Az Olvasó írja

Kampány és meztelen csiga

Hálás köszönet, amiért az adventi homály eloszlatásának harmadik gyertyájaként, az Új Ember december 14-i számában Hegyi Gyula tollából megjelent cikk által megvilágosodhat agyunk és megindult a kampány, hogy a jövő év nehéz problémáiban utat mutasson. Mint kiderül — nyilván hála az MSZP-nek, — nemcsak „számos új egyházi iskola nyílt, templomok és szerzetesi otthonok épültek, színesedett a katolikus média," (most éppen elpirul), hanem még a Szentszékkel is megállapodtunk, bármit is akart csinálni az a csúnya SZDSZ! Örülök annak is, hogy „nem kell reálisan tartanunk" attól, hogy „a jövőben egy új összetételű kormány esetleg hatályon kívül helyezhetné azt." Egyébként is megnyugtató, hogy a miniszterelnök és szűkebb környezetének korrekt kapcsolatáról biztosítottak bennünket, különös tekintettel arra, hogy ennek tartalma, távlata és még ki tudja mije olyan bizalmas jellegű, hogy a közönséges polgár tudatát jobb nem terhelni vele. Inkább kapcsoljunk ki és felejtsünk, minek még mindig felhánytorgatni a múltbéli bűnöket (hát voltak ilyenek?), — ami azért is felesleges, mert a jelenlegi „tényleges cselekedeteket" sem győzik tárgyalni a független bíróságok. Legyenek viszont továbbra is becsületesen „politizáló keresztények", akik lehetőleg szavazzanak egy olyan pártra, mely sokkal jobboldalibb, mint annakidején Barankovics — Rónay szellemében csaknem rákosista módon baloldali Demokrata Néppárt volt.

Ébredj ember mély álmodból, — s ha van még kérdésed, „közös értékeink" megvitatására mindig kész a jeles publicista, baloldali országgyűlési képviselő.

Nyáron elaludtam a kertben s arra ébredtem, hogy meztelen csiga mászik rajtam. Akkor éreztem így magam.

dr. Kuncz Elemér

Úton

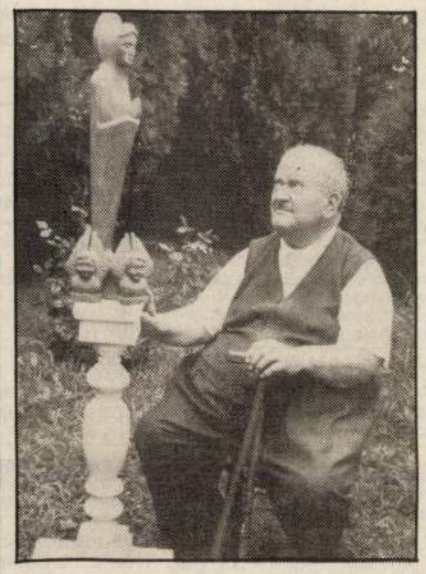

Merünk-e álmodni? Tudunk-e hinni benne, küzdeni érte akár évtizedeken át. Van, aki képes erre — róla szól a történet.

Imádságos-csöndes magányban, a több évtizedes papi munka után ma már számtalan nyavalya kalodájába szorítottan éli napjait János atya. Aki álmodni mert, tudott és akart.

A befelé forduló, üres magány gonosszá tehet. Az imádsággal töltekező, Isten által megszentelt magány azonban felemel. Így szentesült eszközzé kezében a véső, kalapács és reszelő. Ezekkel faragta az ószövetség és az újszövetség alakjait, és a magyar szenteket. Jobbára a maga gyönyörűségére. De olykor elajándékozza egyiket-másikat.

János atya egész életében arról álmodott, juttasson el faragásaiból csak egyet a pápa színe elé. Járni alig tud, ezért egy induló zarándokcsoport egyik tagjára bízta küldeményét.

Negyven ember s egy szépséges Mária-faragás utazott Róma felé. A Szent Péter-bazilika előtti teret a világ minden tájáról érkezett, színes embertömeg borította el az audiencia napján. A magyar zarándokok különösen jó helyet kaptak. Egyikük, aki féltő szeretettel szorította magához az ajándékot, kiváltságos helyhez jutott; a pápa kétszer is arra haladt el.

A várakozás feszült csendje erősödő morajlásba csapott, jelezvén; a téren a pápamobil. Lassan tűnt fel a kanyarban, s amint közeledett, már nem létezett más, csak a két kinyújtott kéz, benne a máriapócsi Szűzanya fából faragott képe és a közelgő János Pál pápa. Kettejük közé az imádságos alázat simult, a gondviselésre hagyatkozás kegyelme — és az ajándék célba jutott! A misszió beteljesült. Napok múltán, újra itthon, csöndes örömbe vont mozdulattal helyezte János atya elé a fényképet a küldetés beteljesítője, mintegy bizonyságul. Az első, tamáskodó pillanatokat a felszabadult öröm, a valósággá lett csoda megélése szélesítette könnyes-szép mosolyba: Íme, beteljesedhetett. Boldogok hát, akik álmodni mernek, s a megvalósulásukért küzdeni képesek. Mert a beteljesedés a legnagyobb jutalom, hiszen az úton elejtett könnyek, verítékcseppek a végén gyémántként szikrázó égi csillagporrá nemesednek...

Lehoczky Leopoldina

Magyar advent címmel irodalmi esten lépett föl a Független Magyar Írók Szövetsége december 12-én a váci egyházmegyei kulturális központban. A műsorban az Új Ember négy munkatársának — Szeghalmi Elemér, Tóth Sándor, Kipke Tamás és Elmer István — művei mellett elhangzott Anna Mária, Hernádi Gyula és Gyurkovics Tibor néhány alkotása, részben a szerzők, illetve Raksányi Gellért és Bőzsöny Ferenc előadásában. Cser István fotóján (balról jobbra): Keszthelyi Ferenc püspök, Sánta János iroda-igazgató, Raksányi Gellért, Molnár Zsolt püspöki titkár, Hernádi Gyula és Bőzsöny Ferenc látható.

IMAÓRÁK — LELKIGYAKORLATOK

A Máriás Papi Mozgalom budapesti cönákuluma minden szombaton 17 órakor kezdődik a Szent Család templomban. (Bp. VI., Szondi u. 67. Tel.: 3123-870).

A Sziklakápolnában (Szent Gellért tér) január 13-án 10 órakor engesztelő rózsafüzért imádkoznak, **11 órakor** kezdődő szentmisét a Szűzanya Szent Szíve tiszteletére ajánlják fel.

Mándokon január 12-ről 13-ra virradó éjszaka szentségimádást tartanak.

Márianosztrán a pálosok engesztelő virrasztást tartanak január 13-án 19.15-kor. 20-án 1/2 11-kor, Boldog Özséb ünnepén ünnepi szentmise lesz a Pálos Rend alapítójának szenttéavatásáért.

A Szent Család templomban (VI. Szondi u. 67.) **Rosa Mystica mise január 13-án 12 órakor.**

Szügyön, a rk. templomban január 13-án 1/2 11-kor cenákulumot tartanak papok és hívek részvételével.

Sződ-Csörögben (Vác mellett) **a Szent Kristóf templomban szentmisék szombatonként és kötelező ünnepeken** (téli időben) **15 órakor.**

A budai görög katolikus egyházközség szervezésében január 16-17-18-án Nemeshegyi Péter jezsuita tart lelkigyakorlatot Leányfalun. Jelentkezni lehet: 201-9294.

Mester Margit Mária — az UNUM Társaság alapítója — boldoggáavatásáért a szentmise január 17-én 10 órakor lesz a Szent Imre kápolnában (XI. Bartók Béla út 19. I. em.).

Szent Margit emlékmise a Margitszigeten. Január 18-án 11 órakor a margitszigeti domonkos zárda romjainál, Szent Margit sírhelyénél felállított szabadtéri oltárnál szentmisét és szentbeszédet mond Dr. Paskai László bíboros, prímás, érsek úr. Főpásztorunk szeretettel várja a híveket, hogy közösen imádkozzanak az egész magyarságért. A déli szentmise a kápolnában lesz. **A vasárnapot megelőzően a Szent Mihály kápolnában triduum lesz január 15, 16, 17-én.** Szentmisét és szentbeszédet mond 1/2 11-kor Hankovszky Miklós ny. tb. kanonok, 17 órakor Dr. Kovács Gábor, a HÉT LÁNG Szövetség elnöke. **Záró szentmise 17-én 17 órakor,** mondja Lehovszky Pál OP atya. Végén: Szent Margit vecsernye.

A Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház programjai: **Február 19—22.** Farsangi lelkigyakorlat. **Március 19—22.** Nagyböjti lelkigyakorlat. **Április 16—19.** Valóban feltámadt az Úr — húsvéti lelkigyakorlat. **Május 14—17.** Szűz Mária a Szentlélek temploma. Jelentkezési cím: Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház 2100 Gödöllő—Máriabesnyő, Kapucinusok tere 3. Tel/fax/Ür: (28) 420-176. Költsége: 1.600.— Ft/fő. A lelkigyakorlatokat 10 fő feletti jelentkezés esetén tartjuk meg.

Lelkigyakorlatos programok egész évben a Szalézi Rendházban (2533 Bajót, Péliföldszentkereszt) Tel./fax: (33) 449-316.

EGYHÁZI ZENE

Mátyás-templomban január 11-én 10 órakor Bárdos: Missa prima.

A Szent István Bazilikában január 11-én 10 órakor Bárdos: Missa III., Bach: Kettős a 78. kantátából.

A pesti ferenceseknél (V. Ferenciek tere 9.) **minden kedden 18.30-kor** gregorián szentmisét énekel a Schola Gregoriana Budapestiensis Béres György vezetésével.

A budapest-külsőferencvárosi Szent Kereszt Plébániatemplomban (3-as metró Ecseri úti megállója) **január 11-én a 11 órai** nagymisén elhangzik Bárdos: Missa Tertia és karácsonyi motetták.

A balassagyarmati római katolikus főplébániatemplomban január 11-én 11 órakor Lisznyai: Missa BMV és orgonaművei.

A győri Bazilikában január 11-én 10 órakor Bárdos: Missa Tertia.

ZARÁNDOKLAT

Zarándoklat Lourdes-ba autóbusszal, Kemenes Gábor atya vezetésével 1998. június 25—július 2-ig. 39.000.— Ft/fő. Jelentkezés: hétköznap 18—20 óráig. Tel.: 292-5625.

Hét napos zarándokutak kedvező áron Lourdes-ba, Rómába, Görögországba (Szent Pál-), **Lengyelországba** (boldog Fausztina nővér nyomában) és **Medjugorjéba**: 17.900.— Ft-tól 39.900 Ft-ig. Skyline Tours tel.: 342-1571 (13—17 óráig) vagy (30) 212-656.

MEGEMLÉKEÉS

A Rókus kápolnában január 18-án 17 órakor Dr. Takács József professzorért, halálának évfordulóján, szentmisét tartanak.

KÖZLEMÉNYEK

Az Ecclesia Szövetkezet boltja január 3—11-ig leltározás miatt zárva tart. Nyitás: január 12-én.

A határontúli magyar gyerekek támogatója a Szent Adalbert Misszió Alapítvány. Adószámunk: 18065530-1-01. Köszönjük segítségét! Átányi László

IMASZÁNDÉK

A Mécses Szeretetszolgálat imaszándéka: Imádkozzunk támogatókért, akik a börtönpasztoráció szükséges anyagi feltételeit legalább elégséges szinten biztosítják.

FELVÉTELEK — PÁLYÁZATOK

A Patrona Hungariae Általános, Zeneiskola, Gimnázium, Diákotthon és Szakiskola (1092 Bp. Knézich utca 3—13.) **felvételt hirdet: 1.) Általános iskola első osztályába 6. életévüket betöltött kislányok és kisfiúk számára. Jelentkezési határidő február 20.** Felvételi beszélgetés márciusban. **2.) 6 évfolyamos gimnázium első osztályába 12 éves, azaz 6. osztályos lányok számára.** A vidékieknek kollégiumot tudunk biztosítani. **Jelentkezési határidő január 20.** Felvételi vizsga február elején. Az írásbeli anyaga: fogalmazás, helyesírás, matematika. Szóbeli: versmondás, olvasás, hittani kérdések, beszélgetés. Jelentkezni lehet levélben vagy személyesen. Szeretettel várjuk azok jelentkezését, akik iskolánkban szeretnének tanulni. Bajzák Erzsébet M. Eszter nővér igazgató. Tel.: 2170-337, 2177-083.

A Szociális Missziótársulat keszthelyi Farkas Edit Szakiskolája felvételt hirdet az 1998/99-es tanévre. 8. osztályos leánytanulók folytathatják tanulmányaikat a 9. és 10. osztályban. 16—20 éves leányok jelentkezését 2 éves OKJ-s szakképzésre várjuk: házvezetőnő, illetve szociálisgondozó és ápoló szakra. A 9. osztályban és a szakképzésekre személyesen vagy írásban is lehet **jelentkezni február 15-ig**: Farkas Edit Szakiskola és Kollégium 8360. Keszthely, Fő u. 10. Tel.: (83) 313-474.

A Faludi Ferenc Akadémia — a magyar jezsuiták ifjúsági- és felnőttképzési programja — „Nyolc boldogság" címmel videopályázatot hirdet független videósok, középiskolai műhelyek, kisközösségi televíziók munkatársai számára. A pályázók szabadon választhatnak ki egyet az evangéliumi nyolc boldogság közül. A beküldött filmeket nyilvános vetítésen szakmai zsűri bírálja el. A legjobb alkotásokat a Faludi Akadémia pénzjutalomban részesíti, és különdíjjal támogatja a Magyar Televízió Rt., amely bemutatja a legjobb munkákat. Díjak összesen legalább: 400.000.— Ft. **Nevezési határidő** (jelentkezési lapon rövid szakmai önéletrajzzal, és a film szinopszisával): **február 28.** A pályázat részletes feltételeiről további információ és jelentkezési lap igénylése: Faludi Ferenc Akadémia 1026 Bp. Sodrás u. 13. Postacím: 1535 Bp. Pf. 826. Tel.: 200-8054; 200-9476. Fax: 275-0269.

A Faludi Ferenc Akadémia — a magyar jezsuiták ifjúság- és felnőttképzési programja — **ösztöndíj pályázatot hirdet**. Pályázni lehet posztgraduális képzésre, illetve tudományos kutatásra Magyarországon és külföldön. Az ösztöndíj kiemelten támogatott területei: társadalomtudományok, közgazdaságtudomány, kommunikáció és média. **Beadási határidő: január 31.** További információ és jelentkezési lap: Faludi Akadémia, 1026 Bp. Sodrás u. 13.; Postacím: 1535 Bp. Pf. 826. Tel.: 200-8054, 200-9476, Fax: 275-0269.

A Faludi Ferenc Akadémia — a magyar jezsuiták ifjúság- és felnőttképzési programja — **németországi csereprogramot hirdet** elsősorban olyan társadalomtudományi szakos egyetemisták részére, akik fokozottan érdeklődnek a politikai és a gazdasági intézményrendszer működése iránt, és akik vállalják, hogy az egész programon részt vesznek. A program első része Aachenben lesz 1998. március 10—20. között, a második pedig Budapesten 1998. szeptember elején. A részvétel feltétele még: minimum középfokú német nyelvvizsga, 18.000.— Ft hozzájárulás (kivételes esetben támogatás pályázható). Túljelentkezés esetén a közösségi, egyházi és más társadalmi szervezetekben történő tevékenységet is figyelembe vesszük. **Jelentkezési határidő: január 20.** További információ és jelentkezési lap: Faludi Akadémia, 1026 Bp. Sodrás u. 13.; Postacím: 1535 Bp. Pf. 826. Tel.: 200-8054, 200-9476, Fax: 275-0269.

A budakeszi Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium (2092 Budakeszti, Széchenyi u. 141.) vezetősége felvételt hirdet egyetemi végzettségű — elsősorban gyakorlattal rendelkező — **angol és német tanárok** részére. Munkába állás kezdete: azonnal. Jelentkezés: írásban a gimnázium igazgatójánál, vagy a 06-23 451-946-os telefonszámon. Szívesen juttatnak azokból az ajándékba kapott, kisiskolásoknak alkalmas, használt padokból, melyeket diákjaik már kinőttek.

ELŐADÁSOK

A Keresztény-Zsidó Társaság szervezésében január 18-án 15 órakor a Szolnoki Zsidó Hitközségben (Szolnok, Mária u. 33.) Szolnoki Keresztény-Zsidó teológiai napokat tartanak, melyet Berman Dávid és Jaczkó György nyit meg. Előadást tart: Hamar István „A zsoltárok könyve" és Szécsi József „A Miatyánk zsidó háttere" címmel. **Január 19-én 17 órakor a Hunyadi téri Zsidó Hitközségben** (VI. Hunyadi tér 3.) Terézvárosi Keresztény-Zsidó teológiai napokat tartanak, melyet László Miklós nyit meg. Előadást tart: Christ György „A II. Vatikáni zsinat tanítása a katolikus egyház és a zsidó hitfelekezet közeledéséért és együttműködéséért" és Domán István „A zsidó házasságjog" címmel.

A Református Teológia dísztermében (Ráday u. 28.) a Magyar Cserkészszövetség Teleki Pál cserkészszövetsége szervezésében **január 16-án 17 óra**kor Földi Pál szkv alezredes tart előadást Magyarország szovjet megszállása 1944—45. címmel.

A KÉSZ „Jel" Irodalmi és Művészeti Társasága szervezésében január 16-án 17 órakor a Pilvax étteremben (V. Pilvax köz 1—3.) Dsida Jenő halálának 60. évfordulójára elmékezik Katona Tamás történész. Az est közreműködői: O. Szabó István, az Evangélium Színház művésze, Szabó András előadóművész, Regenhart Zsuzsanna (hegedű). A belépés díjtalan.

Farkasréti Ökumenikus est lesz január 12-én 18.30-kor a XI., Németvölgyi út 138. sz. alatti templomban. Az est témája: Vallás, kultúra, keresztyenség; A Krisztuskövetők, önazonosssága.

A Szent Jeromos Bibliatársulatnál (1066 Bp. Teréz krt. 28. I/7. Tel.: 332-2260) **a Jeromos Esték keretében január 14-én 18 órakor** Cziglányi Zsolt professzor tart előadást A perikópák magyarázatának és értelmezésének lépései címmel.

Prohászka szeminárium lesz Székesfehérvárott január 11-én 15—17 óra között Barlay Ö. Szabolcs vezetésével.

APOR GÁLAEST

Jótékonysági bált rendeznek Szent Gellért Szállodában január 17-én 18 órától a hátrányos helyzetű gyerekek javára. Érdeklődni: a 200-4176-os telenonon. Jegyek kaphatók: január 5—15. között a Szent Gellért Szálló Galériáján 17—19 óráig. Ára: 5.000.—, 6.500.—, 8.000.—, 12.000.— Ft.

SZOLGÁLAT

Telefonos hivatásgondozás és lelkisegély-szolgálat várja életvezetési és lelki problémákra vonatkozó hívásaikat a 321-4729-es és a (30) 668-816-os számokon éjjel-nappal.

KÖSZÖNET

Hálásan köszönjük a délegyházi templomra felajánlott adományokat. „Bertalan Alapítvány".

HALÁLOZÁS

Nyikon Márton OFM életének 69., papságának 42., szerzetességének 49. évében január 4-én, a szécsényi rendházban, tanúságtevő szelídséggel viselt betegség után elhunyt. **Január 10-én 10 órakor mondanak szentmisét lelki üdvéért a szécsényi ferences templomban, majd a mátraverebély-szentkúti kegytemplom kriptájában helyezik örök nyugalomra.**

Pesti József SJ életének 79., szerzetesi hivatásának 58., papságának 49. évében december 30-án Buenos Airesben elhunyt. **Engesztelő szentmiseáldozatot január 17-én 10 órakor mutatnak be a Jézus Szíve templomban** (VIII. Mária u. 25.).

Szabó József SJ. életének 92., szerzetesi hivatásának 72., papságának 61. évében december 25-én elhunyt. A kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomra.

Dr. Megyer Jenő pápai prelátus, teológiai tanár, zárdalelkész életének 77., áldozópapságának arany-jubileumi évében december 19-én az Örökkévalóságba költözött. Az Esztergom-szentgyörgymezői temető papi sírkertjében helyezték örök nyugalomra.

Krassói Ferencné, sz. Szőllősi Ilona életének 85. évében váratlanul elhunyt. Hamvait Pécsett helyezték örök nyugalomra.

El nem évülő urnafülkék válthatók az elkészült Szent György templom altemplomában (X. Sörgyár út 73/A.). Tel.: 261-0208.

A Szent István Bazilika altemplomában el nem évülő urnafülkék válthatók. Érdeklődni lehet a kegyeleti irodában. Bejárat a Bajcsy-Zs. út felől. Kedden és csütörtökön 10—14-ig, szombaton 10—12-ig. Telefon: 332-0873.

A Kispest Wekerle-telepi Munkás Szent József templom urnatemetőjében soha el nem évülő urnahelyek köthetők le. Érdeklődni lehet a Kegyeleti Irodán: hétfőtől péntekig 9—13 óra között (1192 Bp. Bercsényi u. 37., Tel.: 282-7922) Ugyanitt teljes körű temetkezési ügyintézés Budapest összes temetőjébe!

El nem évülő urnahelyek válthatók a budapesti Szent Mihály templom alatt lévő kriptában (Bp. V. Váci u. 47/b., Angolkisasszonyok). Tel.: 137-8116. Jelentkezési idő: H—Sz—P 17.30—18.30 között a sekrestyében.

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA

Új Ember
KATOLIKUS HETILAP

Szerkesztőbizottság:
elnöke: Bíró László püspök
tagjai: Andrásfalvy Bertalan, Kindler József, Kopp Mária, Korzenszky Richárd, Kovács Péter, Tarjányi Zoltán, Zelnik József
Főszerkesztő: Rónay László
Főszerkesztő-helyettes: Kipke Tamás
Főmunkatárs: Parancs János, Szerdahelyi Csongor
Szerkesztőség: Bókay László, Elmer István, Szeghalmi Elemér, Szigeti László, Szikora József, Tóth Sándor
Tördelés: Kálmán György
Felelős kiadó: Horta Gábor
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1053 Budapest, Kossuth L. u. 1., I. 1.
Postacím: 1364 Budapest, Pf. 111.
Telefon: szerkesztőségi ügyek, előfizetés, terjesztés: 117-3661
fax: 117-3471
Egyéb kiadóhivatali ügyek: 117-3933
Csekkszámla:
OTP VII. 11707024—20168207. sz.
Templomi árusítás és előfizetés az Új Ember Kiadóhivatal útján
Előfizetési díjak: negyedévre 750 forint, fél évre 1500 forint, egész évre 3000 forint.
Előfizethető külföldről az Inter-Európa Bank RT-nél (H—1053 Budapest, Szabadság tér 15.) vezetett 11100104—1971940704 sz. számlán.
Éves előfizetési díj a szomszédos országok esetén 30 USD, más európai országok esetén 45 USD, tengerentúli országokban 60 USD vagy annak megfelelő más pénznem.
Terjeszti a Magyar Posta Rt., HÍRKER Rt., NHE és alternatív terjesztők
ISSN 0133—1205
Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt.
Táskaszám: 98-1305
Felelős vezető: Lendvai Lászlóné vezérigazgató

SZOLGÁLTATÁS

TORONYÓRÁK korszerűen világszinvonalon, rádióvezérléssel. TOREL BT. ct.: KOVÁCS Jenő órásmester Telephely: 8000 Székesfehérvár, Fiskális út 85. Iroda: Kossuth u. 6. Tel.: (22) 348-880, 312-235 Cégünk a PERROT Toronyóragyár képviselete.

ELSŐ Magyar Toronyóragyár 8000 Székesfehérvár, Lőcsei u. 6. Tel/Fax.: (22) 302-677, 06 (30) 598-202 rádióvezérlésű toronyórák, elektronikus harangozógépek, harangpótlás, templomfűtés, harangjátékok, lengőszerkezet javítás.

KEREKES KEGYTÁRGY NAGYKERESKEDÉS 1131 Bp. Babér u. 17/b. Tel.: 359-7209 Sajátkészítésű rózsafüzérek, imakönyvek, kegytárgyak, képeslapok, szentképek, és naptárak. **Olcsó** templomi felszerelési cikkek és papi civil ingek. **Nyitva: Hétköznap 10-16-ig.** Árusítás csak plébániák, hitoktatók, és kiskereskedők részére. Megrendelést, postai utánvéttel teljesítünk! Kérje, reprezentatív ingyenes színes képes katalógusunkat!!!

QUASI-MODO svájci energiatakarékos fólia padfűtés, toronyóra felújítás, harangvillamosítás, villámhárító, villanyszerelés. ÁCS Ernő 250-3433, 1037 Bp. Jablonka lejtő 21.

KEGYTÁRGYAT a készítőtől! Rózsafüzérek, fa és fém keresztek széles választéka, fali és talpas kivitelben. Gyertyatartók, gyertyalámpák, képkeretek és egyéb kegyeleti ajándéktárgyak kaphatók a Bp. XV., Rákos u. 185. szám alatt. Kiszolgálás: kereskedők és plébániák részére. TÖRÖK László kegytárgykészítő. Tel.: 06 (30) 413-574.

PARKETTÁZÁST, csiszolást, lakkozást, PVC-szőnyegragasztást, garanciával azonnalra is vállalok. Tel.: 149-0822.

MŰVÉSZI Templomablak készítése és javítása, saját és hozott tervek alapján. Ifj. MOHAY Attila üvegfestő-restaurátor, 1222 Bp. Pannónia u. 55. Tel.: 227-6711, 06 (60) 321-158.

SZOBAFESTŐ kisiparos festést, mázolást, tapétázást, bútormozgatással, és fóliatakarással, takarítást is vállal rövid határidőre, szolid áron, megbízható, jó minőségben. Tel.: 324-7629.

ÓLOMABLAK tervezése, restaurálása. Kiemelkedő egyházi referenciákkal. Perlaki József 8430 Bakonyszentkirály, Tel.: (88) 464-072.

ENERGIATAKARÉKOSAN is meleget nyújt elektromos padfűtésünk. Hosszú élettartam, automatizált vezérlés, 5 év garancia. Világítás felújítás. Szabó-Almásy cég. cím: Almásy Istvánné. 7621 Pécs, Zrínyi u. 1. Tel.: (72) 319-574.

TEMPLOMGYERTYÁK minden méretben, ceruzagyertyák, mécsesek és fáklyák. MINIKÉMIA Gyertya és Mécseskészítő Betéti Társaság. Nyitva: 8-13-ig, Tel.: 215-1318, 1096 Bp. Thaly K. u. 56.

TORONYÓRA javítás, új óra felszerelés. Tanácsadás, árajánlat díjtalan. NÁDASI László óraműves. Tel.: 294-2228.

KÖZÉPKORÚ házaspár tisztasági és festés utáni nagytakarítást vállal, szőnyeg és kárpit tisztítással. Korrekt, megbízható módon, számlára is. Tel.: 113-0100.

RÉGISÉG

BUDAI Régiségbolt! Vásárol: Régi és antik bútort, romosat is, dísz és műtárgyakat. Szőnyeget, órákat, festményeket, teljes hagyatékot. (Vidéken is) Díjtalan kiszállással. Üzlet: 165-6832, Lakás: 186-8650.

TAURUS ANTIKVITÁS üzletünkben vásárolunk bútort, hangszert, festményt, órákat, dísztárgyakat, játékot, hagyatékot. Vidékre is megyünk, azonnal készpénzzel fizetünk. Tel.: 217-0018, 405-4936. 10-16 óráig.

VISSZAUTASÍTÁS nélkül vásárolok mindennemű hagyatékot, lakásfelszámolást díjtalan lomtalanítással. Antik bútorokat (felújításra szorulót is) dísztárgyakat, festményeket, szőnyegeket, órákat, csillárokat, szobrokat, játékokat, kézimunkát. Hívjon nem fog csalódni. BERKES György 264-9796.

NAGY ANDRÁS vesz bútort, képet, porcelánt, hibásat is. 1086 Bp. Szerdahelyi u. 11. Tel.: 113-4148.

REÁLIS áron készpénzért veszek antik bútort, festményt, dísztárgyat, ezüstöt, órát képeslapot, játékot, szőnyeget, hagyatékot, régiséget. Bp. VII. Wesselényi u. 34. Tel.: 266-6677, 10-17-ig.

KATA ANTIKVITÁS üzletünkben vásárolunk bútort, hangszert, festményt, órákat, dísztárgyakat, játékot hagyatékot. Vidékre is megyünk, azonnal készpénzel fizetünk. Tel.: 217-4368, 10-16-ig.

RÉGI részvényeket, pénzügyi compass-t, régi képes levelezőlapokat keresek gyűjteményembe. 326-8179.

ADÁS-VÉTEL

KÖNYVEKET, könyvtárakat, képes levelezőlapokat, grafikát, képet, metszetet korrekt áron vásárolunk. Tel.: 214-7015, 06 (30) 508-324 Ifjabb NAGY László Nosztalgia Antikvárium 1027 Bp. Varsányi Irén u. 24.

AZ ÁRKÁD Antikvárium vásárol könyveket, könyvtárakat, hagyatékot. Szeretettel várja vásárlóit is. Bp. VIII. Üllői út 40. Nagykörút sarok. Tel.: 333-4379, 10-18-ig.

MINIATŰR Régiségbolt készpénzért vásárol antik bútort, festményt, ékszert, szőnyeget, és dísztárgyakat. Bp. I. Attila u. 101. Hétköznap 10-12,30-ig 14-17-ig. Tel.: 201-9348.

KÁRPÁTI és SZŐNYI Antikvárium. Régi könyvek, metszetek és térképek adás, vétele. 1055 Bp. Szent István krt. 3. Tel.: 111-6431.

ANTIK csillár vétele, eladása, javítása. Templomit is. Bp. VII. Hevesi S. tér 3. Tel.: 321-2972.

OKTATÁS

KÜLFÖLDI sokéves gyakorlattal francia, angol, németórák. Tel.: 117-8326.

CSÁBA-duo **GYORS** jogosítvány már 16 éves kortól, profi színvonal, részletfizetés, diákkedvezmény! Tel.: 312-3162, 302-3441.

JERIKÓ Keresztény Intézet szaktanfolyamai: Pedagógiai asszisztens, gyógypedagógiai asszisztens, ifjúságvédelmi ügyintéző, oktatásszervező, felsőfokú személyügyi ügyintéző, felsőfokú irodavezető, mérlegképes könyvelő. Jelentkezni: 140-1102-es telefonon.

GONDOZÁS

ARANYKERESZT Ápoló Kórház vállalja idősek bentlakásos ápolását. Tel.: 270-0999, 140-9109.

TÖKÖLÖN megnyílt a Krétai Szt. András Alapítvány Idősek otthona. Önálló lakrészek korlátozott számban leköthetők. Tel.: 214-3560, 06 (20) 552-750.

ELTARTÁSI szerződést kötnék egy kedves hölggyel, úrral. Gondozásért, ellátásért, életjáradékért. Egyéb igények lehetőségeim szerint megoldhatóak. Egyedülálló, harminc éves nő vagyok. Tel.: 226-3894.

VENDÉGHÁZ feledékeny, zavart tudatú idős nőknek. Tel.: (26) 360-334.

SZERETNÉK eltartani egy öreg bácsit vagy nénit akinek senkije nincs. Nyugdíjas nő vagyok (55 éves), lakásom van. Margit hid környékiek és Buda előnyben. „Szeretet 113".

IDŐSKORÚAK Szeretetotthona Tapolcán (átalakítás után) júniusi beköltözéssel fogad gondozásra szoruló időseket. Jelentkezni telefonon : (46) 326-399, levélben: 3501 Miskolc, pf. 652.

IDŐS édesanyám mellé gondozásra keresek megbízható személyt heti négy alkalomra, öt óra időtartamra. Tel.: 156-3996, este 19 órától.

ÁLLÁS

GYAKORLATTAL rendelkező varrónőt keresek blézer készítésére. Kis széria. Tel.: 249-2840.

BUDAI Katolikus Gimnázium keres tb-ügyintézésben, minkaügyben, számítógépkezelésben jártas ügyintézőt. Érdeklődni 1998. 01.05-től a 166-6736 telefonszámon illetve munkanapokon 8-14-ig a Bp. 1114 Villányi út 5-7. alatt.

83 ÉVES édesapám mellé a XII. kerületbe keresek napi bejárással házvezetőnőt, 50 körüli, munkától vissza nem riadó, szorgalmas, rendes nénit lehetőleg Budáról, naponta kb. 10-18-óráig, havi 25 ezer Ft-ért. Tel.: 06 (20) 430-307.

MELLÉKJÖVEDELEMHEZ juthat BEL-BUDAPESTI lakásán hétköznap 14-17-ig alsótagozatos kisfiú ebédeltetéséért, korrepetálásáért. Tel.: 388-8002.

FÜGGETLEN, ötvenéves, nő bel- és külföldön háztartásvezetést, gyermekgondozást vállal. „Ottlakással 111".

BUDAI háztartásba kisegítőt keresünk takarítási, vasalási munkára. Hétköznap egyszer 4-6 órára délelőtt. „Bizalom 112".

JÓI kántorizáni tudó fiatalember állást vállalna az ország bármely területén, méltányos fizetésért. Lakás szükséges. Tel.: 06 (60) 364-588.

ARANYKERESZT Ápoló Kórház olyan ápolókat és gondozókat keres, akik idősek gondozása területén gyakorlattal rendelkeznek. Érdeklődni: 270-0999, 140-9108.

LAKÁS

ELCSERÉLNÉM Bp. VII. kerületi félkomfortos III. emeleti, egyedi fűtésű, szoba, konyhás, zuhanyzós önkormányzati lakásomat, 1,5 szobás, komfortos önkormányzati lakásra. Ráfizetéssel. Tel.: 06 (30) 643-934, 17 óra után.

IDŐS, magányos hölgynél bérelne 1,5 szobát lakbér fejében segítőkész, vallásos 42 éves asszony. „Betlehemi csillag 1226", vagy Tel.: 206-7936 Fodorné.

KÉT nemdohányzó egyetemistának különbejáratú utcai szoba kiadó. Egyházi ajánlással. Tel.: 113-7750.

NE adja fel megszokott otthonát élvezze öregkora anyagi biztonságát. A megoldás életjáradék. Tel.: 316-2495, 316-2496.

XI. 53 nm-es 1+2 félszobás panel lakás telefonos, vízórás, beépített logiás 3,2 millió Ft-ért eladó. Tel.: 291-1314.

ÓBUDÁN, téglaházban egy szobás, bútorozott lakás kiadó. Érdeklődni 18 óra után. Tel.: 243-0598.

HÁZASSÁG

51 ÉVES férfi megismerkedne korban hozzáillő vidám családcentrikus természetet kedvelő hölggyel Budapest és környékéről, házasság céljából. „Boldogság 1160.

41 ÉVES 182/98 rk. vallású férfi érettségizett kiskereskedő, családalapítási szándékkal, a párját keresi. Korban hozzáillő, nemdohányzó, rk. vallású, vékony testalkatú hölgy személyében, Szentségi házasság céljából. „Gödöllő és környéke 1235".

DIPLOMÁS nő 163/50 éves kissé molett 6 éves kislányával, diplomás urat keres 54-58 éves korig. Aki egyházilag szabad állapotú, családcentrikus, belső értékeket becsüli a másik emberben is. „Együtt egyfelé nézve 100".

TERMÉSZET szerető, sportos intelligens úr levelét várja 47 éves 150/40 csinos, érettségizett kulturált hölgy. Kisgyermek nem akadály. „Bakony 117".

EGYÉB

A PÁZMÁNY Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara (1088 Bp. Szentkirályi u. 28-30.) szívesen fogad tartós kölcsönzésre vagy ajándékba zárható üvegajtós könyvszekrényeket. A jelentkezéseket Szende Ákos fogadja a 138-4640 telefonszámon.

NŐGYÓGYÁSZATI magánrendelést folytat keresztény elkötelezettségű szülészorvos. Mozgáskorlátozottaknak akadálytalan megközelítés. Tel.: 342-6032 vagy a rendelési időben péntekenként 14-16 óráig. Tel.: 266-8000 / 262.

GOMBOS MIKLÓS
harangöntő mester
harangöntés, lengő-, állványszerkezet és villamosítás.
Új harangok készítése rövid határidővel!
2162 ŐRBOTTYÁN
Rákóczi u. 121. Pf. 10.
Rádió telefon: 06 (30) 489-575
Tel./fax: (28) 360-170

id. GOMBOS LAJOS
ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTER
2162 Őrbottyán Rákóczi út 119. Pf. 3.
Tel./fax: (28) 360-175
Budapesti iroda:
1135 Bp. Jász u. 60/B. Tel.: 330-6394;
06 (20) 332- 522

MYRTHA STEINER

1962 geboren in Zug, lebt und arbeitet in Zürich/Zugban született, Zürichben él és dolgozik; 1984-89 Künstlerische Ausbildung bei Jan Hubertus in Baden/Mûvészeti tanulmányok Jan Hubertusnál Badenben; 1982-89 Studium der Kunstgeschichte, Lizentiat an der Universität in Zürich/Mûvészettörténeti szak a Zürichi egyetemen ; 1985-86 Studienaufenthalt an der Akademie für Bildende Künste Brera in Mailand/Tanulmányok a Brera Mûvészeti Akadémián Milánóban; 1994-95 Nachdiplomstudium an der Hochschule für Bildende Kunst in Budapest;Druckgraphische Techniken,v.a. Lithografie/Posztgraduális tanulmányok a Magyar Képzõmûvészeti Fõiskolán, grafikustechnikák, litográfia; 1997 Lithografie Workshop, Wolfensberger Zürich/Litográf Workshop, Wolfensberger Zürich

Einzelausstellungen/Egyéni kiállitások: 1990 Schweizerisches Landesmuseum, Zürich; 1991 Galerie Golart, München; Galerie Kolin, Zug; 1992 Galerie BINZ39, Zürich; 1993 Galerie Nova, Bratislava; CaBaRe, Zürich; 1994 Pro Helvetia, Budapest; Collegium Budapest; 1995 Galerie BINZ39, "Europawanderung", Zürich (Katalog); 1996 Barcsay Terem, Képzõmûvészeti Fõiskola, Budapest; Galerie Rövekamp, Zürich; Galerie Billing, Baar; 1997 Collegium Budapest

Gruppenausstellungen/Csoportos kiállitások: 1986 "Bremen-Baden", Dangast (BRD); 1987 Weihnachtsausstellung Galerie Trudelhaus, Baden; 1988 Inhallatorium, Baden; 1991 "Die Förderung der jungen Zuger KünstlerInnen durch den Kanton", Kunsthaus Zug; 1992 "Der Weg der Frau" Altes Kunsthaus Zug (Katalog); "Zeichnung Dessin Disegno Drawing" Galerie Trudelhaus, Baden; "Kein Geld" Galerie/Museum Baviera, Zürich; 1993 "Die Künstler und Künstlerinnen 1991 und 1992", Galerie BINZ39, Zürich (Katalog); 1994 "St.Petersburg 1994" Kunsthalle, St. Petersburg; "Ach was", Galerie/Museum Baviera, Zürich; 1995 "Förder- und Weiterbildungsbeiträge des Kantons Zug", Kunsthaus Zug; 1996 "Fliegende Objekte und Hangings", Galerie Billing, Baar

Stipendien/Preise/Dijak: 1991,1992,1995,1996 Werkbeiträge und Ankäufe des Kantons Zug; 1991/93 Atelierstipendium der Stiftung BINZ39; 1993 Ankauf der Stadt Zürich; Artest-Stipendium Bratislava; 1994/95 Regierungsstipendium an der Akademie für Bildende Kunst, Budapest

COLLEGIUM BUDAPEST

Institute for Advanced Study

Szentháromság utca 2
H-1014 Budapest
Tel:(36-1)4577 600
Fax:(36-1)4577 610

Tisztelettel meghivjuk Önt

MYRTHA STEINER

kiállitására

"STONE-CIRCLE"

"KÕ-KÖR"

A kiállitást megnyitja
Maurer Dóra

1997 OKTÓBER 7
este 6 órakor

Megtekinthetõ:
1997 október 28-ig
hétköznap 8-18-ig

BUDAPEST 1 30. 9. 97 AL-I/64

MAGYARORSZÁG ≈020 FORINT

Dr. Ferenc Matits

BUDAPEST
Túrista út 34.
H-1025

HÍREK

AZ EURÓPAI UNIÓS felzárkózással bekapcsolódhatunk abba az érték- és jogrendbe, amely szavatolja Magyarország létét és jövőjét. Ezt jelentette ki Dávid Ibolya, az MDF elnöke, igazságügy-miniszter a tegnap Budapesten a Nők a közéletben címmel tartott konferencián. Hozzáfűzte: 2001-ben jelölték meg azt a dátumot, ameddig a tárcának meg kell oldania a jogharmonizációban rá váró feladatokat.

A RENDŐRTISZTI képzés ötvenéves jubileumát ünnepli. A jövőben meg kell felelni az európai uniós elvárásoknak e tevékenységben is – mondta Pintér Sándor a jubileumi ünnepségen a fővárosban tegnap. A belügyminiszter szólt arról, hogy a főiskola jelenleg nem tud elegendő rendőrt képezni.

NEM ÉRT EGYET a Történelmi Szociáldemokrat Párt (SZDP) azzal, hogy a szociális Európába vezető utunkról szóló parlamenti vitát olyan párt (az MSZP) kezdeményezte, amelynek kormányzása idején 150 ezer gyermek éhezett naponta, s megteremtődtek a korrupciós mechanizmusok, „lenyúlták" a nemzeti vagyont – áll az SZDP közleményében.

A HORN-IRATOK eltűnése miatt eltávolítják állásából Csárádi József ezredest, aki a HM irattárát vezette. Ezt Korsós László dandártábornok, a Hadtörténeti Intézet főigazgatója jelentette be. A Fővárosi Bíróság Csárádit felbujtóként elkövetett hamis tanúzás bűntettében ítélte el. A Horn Gyula volt kormányfő múltjáról szóló, korábban egy könyvben nyilvánosságra került dokumentummásolatok Korsós László tábornok szerint „vélhetőleg az eredeti példányról készültek".

ELUTASÍTOTTA a Legfelsőbb Bíróság a koncessziós társaság felelősvizsgálati kérelmét a dr. Kovács Kázmér által az Első Magyar Koncessziós Autópálya Rt. ellen indított díjvitája ügyében. Az ügyvéd azért indított pert, mert irreálisan magasnak tartotta a Győr–Hegyeshalom közötti autópálya díját.

Milliós túlkapásokat lát az egészségbiztosító

Gyanús gyógyszerrendelések

(Folytatás az 1. oldalról)
A szigorításra azért kerül sor, mert az év első két hónapjában a gyógyszerkassza időarányos részénél összesen ötmilliárd forinttal többet költöttek. Emiatt az első negyedévre nyolcmilliárd forintot zároltak az egészségügyet érintő költségvetési forrásokból, ötmilliárd forintot a gyógyításra költhető tb-keretből és hárommilliárdot az Egészségügyi Minisztérium keretéből. Az összeg befagyasztása ideiglenesen történt, ha sikerül megtakarítást elérni a gyógyszerkasszánál, akkor feloldják a korlátozást, ha a túlköltekezés továbbra is megmarad, a második negyedévben újabb milliárdokat zárolhatnak.

Az első félévben nem várható változás a gyógyszertámogatási rendszerben, ezért az egyetlen takarékossági lehetőséget a szigorú ellenőrzésben látja a biztosító. A vényellenőrzési rendszer segítségével hónapok óta monitorozzák az orvosok gyógyszerrendelési szokásait, és a „szélsőséges esetekben" revíziót rendeltek el. Az egészségbiztosítónál évek óta nem fordult elő, hogy visszavonták volna orvosok gyógyszerrendelési jogát. Ehhez az eszközhöz csak a legvégső esetben nyúlt eddig a biztosító, mivel a tb-támogatás utalványozásától megfosztott orvos nem képes ellátni tovább praxisát. Az eddig hivatalosan meg nem erősített értesülésről a jövő héten tart sajtótájékoztatót az egészségbiztosító főigazgatója. **(élő)**

A kamara szerint bizonytalanná válna a finanszírozás

Kórházfejlesztést javasol Gógl Árpád

Az egészségügyi intézmények jelentős kapacitásnövelésére tett javaslatot az egészségügyi miniszter az Országos Egészségbiztosítási Pénztár főigazgatójának. A Magyar Orvosi Kamara elnöksége nem tartja szerencsésnek, hogy a miniszter „gyorsított eljárásban", a tb-befogadást megelőző procedúrát megkerülve tette meg javaslatát – nyilatkozta lapunknak *Komáromi* Zoltán, a köztestület titkára. A Magyar Nemzet értesülése szerint a javasolt új kórházi ágyak, illetve szakrendelési lehetőségek éves működtetése *ötmilliárd forinttal* terhelné meg a tb gyógyításra fordítható keretét. Ez nem okozhat többletkiadást, mivel a kasszát, nem lehet túllépni, tehát a meglevő összeget kellene több részre osztani, vagyis a jelenleg is működő gyógyítóegységek finanszírozására *kevesebb* pénz jutna.

Az ágyleépítési hullám óta törvény szabályozza a kórházi kapacitások nagyságát. Minden évben területi egyeztetéseket tartanak, és ott döntik el, hol van szükség fejlesztésre illetve leépítésre. Az egészségügyi miniszter a törvényben meghatározott kapacitáson fölül is javaslatot tehet tb-finanszírozásra. Emiatt kaphatnak egyes állami szanatóriumok a társadalombiztosítástól támogatást működésükhöz, holott a Bokos-csomag következtében kikerültek a tb-finanszírozott körből. A kamara úgy látja, a jelenlegi egészségügyi ellátórendszer működtetését *veszélyezteti* egy ilyen nagyságrendű kapacitásfejlesztés, mert *bizonytalanná* teszi a finanszírozást.

A miniszter javaslatában ápolási és rehabilitációs ágyak is szerepelnek, amelyekből a korábbi leépítések során az indokoltnál jóval többet szüntettek meg. A tb lehetőségeit azonban korlátozza a gyógyítókasszából, a gyógyszerkiadások túllépése miatt zárolt ötmilliárd forint. Emiatt várhatóan újabb egyeztetésekre kerül sor a közeljövőben az egészségügyi tárca és a biztosító vezetői között. **(é. a.)**

Mélyponton a szervátültetés

Csaknem harminc százalékkal csökkent hazánkban a transzplantációk száma tavaly, így mélypontra jutott a szervátültetés – jelentették be a szegedi tájékoztatójukon a transzplantációs központok vezetői. Magyarországon nyolc–kilencszázan várnak vesére, s csak kettőszáznegyvenegy betegnek tudtak az elmúlt évben donort szerezni, míg az előző évben háromszázkilenc veseátültetés történt. Európában a hatodik helyről a tizenötödikre estünk vissza. Ennek legfőbb oka, hogy nem áll elegendő donor rendelkezésre, amiben közrejátszott a miskolci szövetkivételi botrány negatív társadalmi visszhangja. A bajt előidézte az új törvény helytelen értelmezése is, ugyanis az elhalt hozzátartozóinak vélelmezési nyilatkozatát kell beszerezni ahhoz, hogy a szervkivételt elvégezhessék. Ám a rokonok sokszor elzárkóznak, s az elmúlt évben húsz százalékkal emelkedett a tiltakozók aránya. A szervátültetés a beteg életesélyeit javítja, és csökkenti a szenvedők kezelési költségét; például egy transzplantált ellátása olcsóbb, mint a dialízis.

A szegedi sebészeti klinika igazgatója, *Balogh* Ádám a sajtó segítségét kérte; teremtsen olyan közhangulatot, ami hozzájárul ahhoz, hogy minden magyar állampolgár elfogadja, szervei tovább éljenek olyan egyénekben, akiknek egészsége ezáltal megmenthető. **(halász)**

Állványok nélkül a millenniumi ünnepségen

Újjá kellene építeni az Országház egyik tornyát

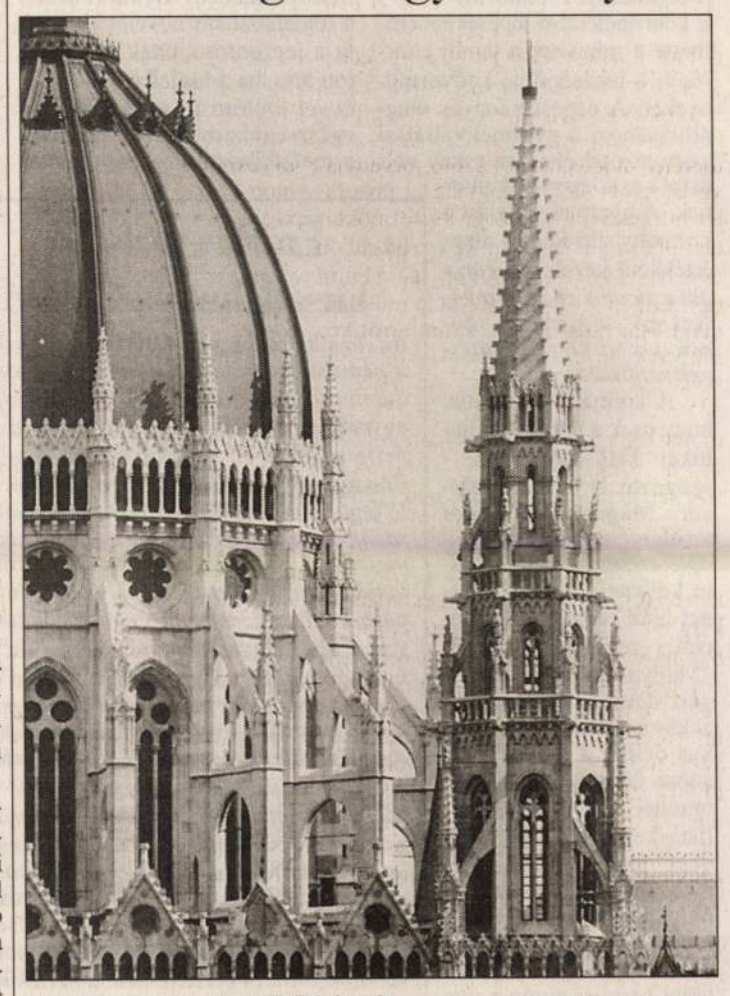

A torony puha mészkőből készült VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

Statikai elmozdulás ugyan keletkezett, de nincs életveszélyes állapotban a Parlament déli tornya – jelentette ki a Magyar Nemzet kérdésére *Bakos* Emil. Az Országház gazdasági főigazgatója jövő őszre teszi annak az időpontját, amikor közbeszerzési pályázatot írnak ki a felújításra. A szakértők – tavalyi felmérésük alapján – jelenlegi formájában 2000–2001-ig találták alkalmasnak az említett tornyot. Ezt követően viszont vélhetőleg lebontják, mivel puha mészkőből készült, „élettartama" pedig hamarosan lejár. Az újat stabilabb kőből faragják, a munkákkal mintegy három-négy év alatt végeznek. Legutóbb, 1991 és 1994 között, az északi torony esett át hasonló változásokon, költsége akkoriban 811 millióra rúgott, a mostani ennek akár duplája is lehet – feltételezi a főigazgató. *Áder* János házelnök egyébként pár hónappal ezelőtt bejelentette: jövőre több pénzt különítenek el a büdzsében hazánk első számú épületének restaurálására.

Az előirányzathoz képest azonban gyorsabban kívánják befejezni a két esztendeje elkezdett északnyugati homlokzat munkálatait, ugyanis azt tervezik: 2000. augusztus 20-án, a millenniumi ünnepségek idején nem ronthatják állványok az Országház külcsínét. Ilyen nem sokszor fordult elő ebben a században. Csakúgy, mint a miniszterelnökség főemeleti szárnyában elhelyezkedő irodák vagy a melléképcsők megszépítése, ezek talán közvetlenül a második világháború után estek át felújításon – jegyezte meg a főigazgató.

A belső részekről szólva Bakos Emil elmondta: a plenáris ülésterem átalakítása jelenleg előkészítő szakaszban van, a fizikai munkákhoz a következő hetekben kezdenek hozzá. Mindenesetre a szakember azt ígéri: a képviselők szeptemberben már „visszafoglalhatják" korábbi helyeiket. **(n. z.)**

Nem tudni, miért nem rendelték el Tribuszerné letartóztatását

Régóta keresik a milliárdos csalót

Lassan két éve űz gúnyt a magyar rendőrségből Tribuszer Zoltánné. A szélhámost a hatóságok nem tudják előállítani, hogy letöltse kilenc és fél éves büntetését. Korábban politikai segítőkre gyanakodtak külső értékelők.

Gerillákat megszégyenítő profizmussal vonult illegalitásba a többmilliárdos csalásai miatt még 1997 nyarán kilenc és fél évre ítélt *Tribuszer* Zoltánné. Az első magyar klasszikus pilótajáték egyik vezéralakja ugyanis a tárgyalást követően – miután a bíróság nem helyezte őt előzetes letartóztatásba – egyszerűen eltűnt a hatóságok szeme elől. A megadott időpontban a kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben sem jelent meg, azóta szökésben van.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságán megtudtuk: miután a jogerősen elítélt Tribuszer Zoltánné a kijelölt BV-intézetben a megadott napon nem jelent meg, így ők erről értesítették a bíróság büntetés-végrehajtási csoportját, akik a lakhely szerinti komlói rendőrkapitánysághoz fordultak a büntetés letöltésére nem jelentkező elítélt előállításának ügyében. A harmincnapos határidő után az ORFK elrendelte Tribuszer Zoltánné országos körözését, illetve elfogását. A Baranya megyei rendőrfőkapitányságon egy neve elhallgatását kérő magas rangú tiszt lapunknak elmondta, a komlói kapitányságon mindössze egy rendőr őrnagy foglalkozik a hat és fél milliárdos csalás miatt elítélt Tribuszerné felkutatásával. A rendőrök úgy tudják, a nyolcvanezer embert megkárosító pilótajáték főszervezője Baranya megyében bujkál, arcát nem plasztikáztatta, külsejét egyéb módon sem változtatta el. Bujkálásában a rokonai, barátai segítik, de nem ítélte magát szobafogságra, állítólag gyakran közlekedik megyeszerte. Hogy ennek ellenére miért nem sikerült még elfogni, azt maga sem érti informátorunk. Annyit azonban még elárult, hogy Tribuszer Zoltánné egyik ügyvédjével üzent a rendőrségnek és az őt elítélő bíróságnak. Ezek szerint továbbra sem hajlandó feladni magát, jogi képviselőinek feladata most a perújrafelvétel előkészítése, s ennek eredményétől teszi majd függővé, hogy megjelenik-e a hatóságok előtt, vagy sem.

Nemcsak a közvélemény, hanem a bírói szakma is sokat foglalkozott azzal, hogy az ítéletet hozó büntetőtanács követett-e el szakmai hibát azzal, hogy a bíró nem helyezte előzetes letartóztatásba Tribuszer Zoltánnét. A bírói gyakorlat szerint ugyanis ha az I. fokú tárgyaláson három, három és fél évnél hosszabb idejű szabadságvesztéses ítélet születik, akkor a bíróság – mivel ekkor már a vádlott szökésétől is tartani lehet – előzetes letartóztatásba helyezi a vádlottat. Jó példa erre a tavalyi I. fokú tárgyalásán kilenc évre ítélt akasztói vállalkozó, *Stadler* József esete is, akit az ítélethirdetést követően azonnal előzetes letartóztatásba helyezett a bíróno. **(h. l. l.)**

„Indítvány nem született..."

Tribuszer Zoltánné és Bathó Erzsébet ügyében először a Baranya Megyei Bíróságon Mészár Róza bíró hozott ítéletet. A két elítéltet akkor sem tartóztatták le, s útlevelüket sem vonták be. Ez utóbbi nem is a bíróság feladata – közölte érdeklődésünkre korábban Szakmáry Attiláné, a bíróság elnökhelyettese. A letartóztatásra indítvány nem született. A bírók függetlenül hozzák ítéletüket, a döntést utólag vezetőik nem kommentálhatják. Letartóztatást akkor lehet elrendelni, ha annak törvényi feltételei fennállnak. A jogerős ítéletet 1997 júliusában a Legfelsőbb Bíróságon Akácz József tanácsa hozta. Ám akkor sem helyezték letartóztatásba a szélhámost. **(m. p.)**

Bányászok Kazincbarcikán

Munkahelyteremtő fejlesztést kérnek

Kazincbarcika főterén az ország minden részéből érkezett több ezer bányász tiltakozott a szénbányák bezárása ellen tegnap. A BDSZSZ elnöke, *Schalkhammer* Antal hibásnak minősítette a kormány erőműfejlesztési koncepcióját, mert az áram mind nagyobb részét termelik a gázturbinák, miközben a gáz kilencven százalékát importáljuk. Schalkhammer Antal átnyújtotta petícióját *Honig* Péternek, a Gazdasági Minisztérium helyettes államtitkárának. Ebben követelik, hogy a bányák bezárása előtt valósítsanak meg munkahelyteremtő beruházásokat. **(görömbölyi)**

Kivárnak a földhivatalok a munkabeszüntetéssel

Sztrájk helyett tárgyalnának

Várhatóan nem lesz munkabeszüntetés a földhivatalokban. A földművelésügyi miniszter és a földhivatalok sztrájkbizottságának megbeszélésein egyetértettek abban, hogy május 31-e helyett december 31-ig kell feldolgozni a fővárosi ügyirathátralékot, a túlmunkáért vagy szabadidőt, vagy prémiumot kapnak a munkavállalók. A tárca támogatja, hogy a szakigazgatásban dolgozókat ne érintse a háromszázalékos létszámcsökkentés, ám a költségvetési nem tudja teljesíteni a 14 százalékos bérkövetelést. *Fehér* József, a Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezetének főtitkára lapunknak úgy nyilatkozott: a sztrájkbizottság várhatóan jövő pénteken dönt arról, hogy legyen-e munkabeszüntetés a földhivataloknál.

A Területi Államháztartási Közigazgatási Információs Szolgálat (TÁKISZ) kétezer dolgozója a jövő hét elején dönt arról, hogy sztrájkbizottságot alakít-e. **(v. gy.)**

Lebontják az illegális horgászmólókat

Ősszel a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság balatoni kirendeltségének emberei „takarították ki" a tavat, most pedig a tavaszi horgászidény közeledtével a helyi önkormányzatok „gyűjtik be" azokat a stégeket, amelyeken nincs „rendszám", azaz, hiányzik róluk a tulajdonos neve, lakcíme és a halleső hely kihelyezési engedélyének a száma. Bogláron már megkezdődött a „nagytakarítás", ám arra sem kell sokat várni, hogy kifusson a siófoki kikötőből az Óriás nevű teherhajó, és fedélzetére emelje a csúfos, engedély nélküli vízi tákolmányokat. Ezért persze borsos árat – szállítási költségeket – kell fizetnie az önmagát feladó stégtulajdonosnak, ám ha inkognitóban marad, akkor a halleső tákolmányt felapríttatják, és hulladékként értékesítik.

Nem érdemes kockáztatni – figyelmeztet *Fejér* Vilmos, a Balatoni Vízügyi Kirendeltség vezetője, aki azt ajánlja a sporthorgászoknak: ne restelljenek stégkihelyezési engedélyt kérni, no és arra is ügyeljenek, hogy csúfos hallesők ne kerüljenek a nyílt vízre.

Annak viszont örülhetnek a sporthorgászok, hogy idén sem lesz pontyfogási tilalom a Balatonon, így az ízletes húsú kopoltyús kiemelésére csak méret- és mennyiségi korlátozás érvényes. A ponty fajlagos tilalma egyébként május 2-tól június 15-ig tart, ám amint már a múlt évben, a Balatoni Halászati Rt. kezdeményezésére az FVM halászati felügyelősége idén is feloldotta a korlátozást.

Ez idő szerint ötféle hal fogása tilos: a baliné, a fogassüllőé, a kősüllőé, a kecsegéé és még egy hétig a csukáé. **(gulyás)**

Parlamenti vitanap: 3,6 millió ember adójából jut segélyekre

A szociális Európa nem vizsgatétel

(Folytatás az 1. oldalról)

E koncepció első lépéseként említette a miniszter a tandíj eltörlését, a lakásépítési kedvezményeket. A népességfogyás megállításához, a gyermekvállalási kedv növeléséhez meg kell változtatnia a közgondolkodásnak. A gyermekvállalást a kormány társadalmi alapértékként kezeli. *Az európai szociális chartát a következő ülésszakon benyújtják az Országgyűlésnek ratifikálásra.*

A kormány azt állítja, hogy csak a munkát vállalókat kell támogatni – szögezte le *Kósáné Kovács* Magda, a vitanapot kezdeményező szocialisták vezérszónoka. Folytatni kellene az előző kabinet által megkezdett szociális rendszer építését. „Magyarországon a polgári demokrácia kiépült, akkor is, ha a demokratikus deficit a munka világában drámai helyzetet teremthet" – érvelt a szocialista képviselő, aki a Fidesz azon célját, hogy négy év alatt 200 ezer új munkahelyet akar teremteni, helyeselte. *Túri-Kovács* Béla (FKGP) kijelentette: nem az európai utat kell választani, hanem a magyar gazdaságnak megfelelőt. Felhívta a figyelmet arra, hogy a társadalom egy szűk csoportja minden egészségügyi szolgáltatáshoz hozzájut, míg a széles rétegek egészségmegőrzése megoldatlan. Elfogadható-e az, hogy azok a szakszervezetek, amelyek a munkvállalók érdekeit kívánják képviselni, túlságosan kötődnek egyes pártokhoz – tette fel a kérdést a kisgazda politikus. *Sümeghy* Gyula (Fidesz) a foglalkoztatás növelését tartotta a legfontosabbnak. Rámutatott arra, ha a foglalkoztatás a tíz évvel ezelőtti szintet elérné, az egészségbiztosítás 110 milliárd, a nyugdíjbiztosítás 180 milliárd forinttal több bevételhez jutna. *Béki* Gabriella (SZDSZ) úgy értékelte, hogy Magyarország nem áll rosszul jogok terén, a gyakorlat azonban nem ad okot büszkélkedésre. A szociálpolitikai terhek döntő része az önkormányzatokra hárul, a kormány a középosztályra figyel, miközben „elengedi a leszakadók kezét".

Csurka István (MIÉP) szerint a szociális Európa a múlté. Az MSZP és az SZDSZ pedig hallgat arról, hogy azok hívták össze a vitanapot, akik lerombolták a szociális hálót, akik a szociális ellátásból a pénzvilágba vitték át a pénzt. *Az MSZP el fogja veszíteni szakszervezeteit, mert rá fognak jönni arra, hogy nem őket képviseli* – jósolta Csurka István, aki szerint az országnak erős államra van szüksége, amely megvédi a hazai ipart és a kisembereket.

A meglehetősen gyér érdeklődés mellett zajló plenáris ülésen a szocialista képviselők a kormány egészségbiztosítási piacot érintő elképzeléseit is kritizálták. *Kökény* Mihály (MSZP) szerint ez akár – a csehországihoz hasonlóan – veszélyeztetheti az ország makrogazdasági mutatóit. *Frajna* Imre (Fidesz) viszont azt hangoztatta: nem a cseh példát követik, az új rendszer miatt pedig senki nem szenved majd hátrányt. *Nincs veszélyben, csak átalakulóban van a társadalmi párbeszéd, a hatékonyabb működés érdekében* – mondta zárszavában *Őry* Csaba, a szocialis és családügyi minisztérium politikai államtitkára, aki szerint a vitanap során többen úgy beszéltek a szociális Európáról, mintha az valamilyen vizsgakövetelmény és nem egy folyamat lenne.

Az Országgyűlés legközelebb április 12-én tart plenáris ülést.

Parlamenti tudósítóink: Bodnár Lajos, Cseke Hajnalka, Németh Zoltán, Paizs Ábel.

Érdekegyeztetés, társadalmi párbeszéd

Az elavult érdekegyeztetés helyett a jövőben a nemzetközi gyakorlathoz igazodó társadalmi párbeszéd keretében tárgyalhatnak egymással a szociális partnerek. A tavaly őszig működő ÉT legfőbb gyengeségeként Fónagy János államtitkár a pártállástól való függést, a használt fogalmak tisztázatlanságát emelte ki. Országos, regionális, szakmai vagy munkahelyi szinten tárgyalnak majd a vitatott kérdésekről. A társadalmi párbeszéd intézményeiben a nagyobb támogatottságú szervezetek nagyobb súllyal vehetnek majd részt. E megbeszéléseken a társadalmi-gazdasági partnerek véleményezési joggal vehetnek részt. A Gazdasági Tanács a munkavállalók képviselőinek részvételével tekinti át a jogszabályokat. A Szociális Tanács a hátrányos helyzetűekkel, időskorúakkal foglalkozik majd. Az Országos Munkaügyi Tanács feladatai közé tartozna a társadalombiztosítás, a minimálbér egyeztetése, a munkaügyi jogalkotás véleményezése. A munkahelyeken, a munkáltatók és munkavállalók közötti egyeztetésben, a béralkuban a kormány nem vesz részt.

Kételyek az MTV-kuratórium legitimitása körül

Feledy Péter továbbra is hírfőnök

Az MTV ügyvezető elnöke, *Horváth* Lóránt még nem kapott hivatalos értesítést a tévékuratóriumi ülésről, így *Such* György és *Feledy* Péter – akiknek a testület nem erősítette meg a kinevezésüket – azóta is alelnökként dolgoznak. Horváth fenntartja eredeti álláspontját: akkor is Feledy felügyeli az aktuális műsorokat, ha „egy csillaggal kevesebbel a vállán", hírigazgatóként teszi ezt. Such Györggyel más a helyzet: övele eredetileg is alelnökségre szerződtek. Az elnök pillanatnyilag nem tudja eldönteni, legitim-e a tévékuratórium – ez ügyben össze fog ülni a televízió jogászaival.

*

A tévékuratóriumi elnökség legitimitását illetően meg lehet különböztetni politikai és „jogi" legitimitást. A lapunknak nyilatkozó médiajogász szerint a parlament által az ismert körülmények között megválasztott négytagú testület politikai szempontból legitimnek tekinthető, hiszen a megválasztás minden törvényes formai kívánalma teljesült. Ezt nem érinti az utólagos alkotmányos kontroll kérése sem, amellyel a legfőbb ügyész fordult az Alkotmánybírósághoz, hiszen ez a megkeresés nem a konkrét esetre, hanem az ennek alapját szolgáltató törvényhelyre vonatkozik.

A „jogi" legitimitás a polgári peres úton érvényesíthető jogkövetkezmények miatt érdekes. E konkrét esetben ugyanis fölvetődik: törvényesnek tekinthetőek-e a bíróság által be nem jegyzett kurutóriumi elnökség határozatai? Egyáltalán: összehívhat-e nagykuratóriumi ülést, illetve az ott született döntések kiállják-e a törvényesség próbáját? Ezek a kérdesfölvetések (mivel a tévéelnök-választás meghiúsult) főként a „leszavazott" alelnöki szerződések miatt égető szükségűek. Such György és Feledy Péter megbízatása ugyanis „az első kuratóriumi ülésig" szólt, ott kellett volna megerősítenie a testületnek. Ám ha illegitim volt az ülés, akkor nem volt jogszerű az ott született döntés sem – vagyis az érintett alelnökök egyelőre a helyükön maradnak.

Megkérdezett szakértőnk szerint a közalapítványi kuratórium esetére (lévén, a médiatörvény „különös" jogszabály) a társasági jog nem mindenben alkalmazható, ezért a fölvetődött jogi problémák megoldása – bonyolítva az alkotmánybírósági eljárással – precedensértékű lehet a médiajogban. **(cs. j.)**

Balsay konszenzursa épít

Változatlan marad a megyerendszer

Ebben a parlamenti ciklusban biztos, hogy nem változik a megyerendszer és a választási rendszer – jelentette ki *Balsay* István tegnap tájékoztatón. A Miniszterelnöki Hivatal államtitkára elmondta: a kormány 2000. december 31. után nyújtja be a parlamentnek a politikai és szakmai konszenzusra épülő előterjesztését, amely az államigazgatásra és az önkormányzati igazgatásra vonatkozó elképzeléseket tartalmazza. „Jelenleg az 1997 óta létező, hét térségre épülő rendszer továbbfejlesztését tartom aktuálisnak, elsősorban azért, hogy Magyarország, mint az EU-hoz csatlakozni kívánó térség, az uniós támogatásokból jelentős mértékben részesülhessen" – mondta.

*

Helytörténetet dolgoz fel a Száz magyar falu könyvesháza néven kezdeményezett szellemi vállalkozás. Tegnap Balsay István miniszterelnökségi államtitkár elnökletével megalakult az a testület, melyben a hazai megyék és a határokon túli magyar területek képviselői eldöntötték: kismonográfiák készülnek a jeles magyar falvak történetéről. Száz kötetben a csaknem évezredes múltú kistelepülések históriáját mutatják be.

Vitatják az eljárás felfüggesztését

Helyesen döntött-e az ORTT?

Mint tegnapi lapszámunkban közöltük: az ORTT két héten belül az Alkotmánybírósághoz fordul a Magyar RTL Rt. műsorszolgáltatási szerződése kapcsán, és a döntés kihirdetésének napjáig felfüggeszti hivatalból indított államigazgatási eljárását. Bár „törvényes" határidőn belül, egy nappal a harmincnapos terminus lejárta előtt született meg az ORTT határozata, jogászok megkérdőjelezik annak jogszerűségét, azt, hogy mint államigazgatási szerv megkerülte az érdemi döntést.

A Legfelsőbb Bíróságon lapunkat úgy informálták: nem változtatnak korábbi álláspontjukon, a *Lomnici* Zoltán főtitkár által jegyzett kommünikében foglaltakat tekintik irányadónak. Vagyis az ORTT a jogerős ítélet szerint jogsértően járt el, amikor alaki érvénytelenség mellett szerződést kötött a Magyar RTL Rt.-vel, s ebből adódóan a szerződést azonnali hatállyal fel kell bontani.

Bár, polgári perről lévén szó, a bíróság nem kötelezhette erre az ORTT-t, amely maga is közhatalmi jogosítványokkkal felruházott szerv. A médiatörvény rögzíti: az ORTT köteles azonnal fölmondani a szerződést, ha azt nem lehetett volna megkötni, a jogerős ítélet pedig azt is megmondta, mit kell tenni a törvény alapján. A Legfelsőbb Bíróság nem „vitapartnere" az államigazgatási szerveknek, döntését végre lehet és végre kell hajtani – hangsúlyozták „peren kívül" a megkérdezett szakértők. Erre az eljárási törvény alapján harminc napja lett volna az ORTT-nek, ami eredménytelenül telt elt. Az ORTT-nek mint közigazgatási szervnek a bírósági jogértelmezés szerint nem lett volna joga felfüggeszteni az eljárást, hiszen ezen az alapon az ország valamennyi közigazgatási hatósága megtehetné ezt. A bíróság bármikor kötelezheti a testületet a szerződés felmondására – figyelmeztetnek a szakértők. Ha alkotmányos aggálya van, a bíróság fölfüggesztheti az eljárást, de a közigazgatási szerv (az ORTT) ezt nem teheti meg. Az Alkotmánybíróságot ugyankkor semmi nem kötelezi arra, hogy soron kívül bírálja az ORTT indítványát, s tartalmi kérdésekben sincsen megkötve a taláros testület keze. A kifogásolt törvényi szakaszok érdemi vizsgálata nélkül vissza is utasíthatja az indítványt. Ám akkor is *csak látszólagos a jogi patthelyzet:* ha az érdekelt peres felek bármelyike kéri – azaz keresettel él a Fővárosi Bíróságnál –, ismét indul az igazságszolgáltatás gépezete. **(bodnár)**

Az újságírók és a politikusok viszonyának javításáért

Szóvivői rendszer a Fideszben

A Fidesz parlamenti frakciója szóvivői rendszert vezet be. A frakcióelnökség által megbízott szóvivő *Horváth* Zsolt, aki maga is egyéni képviselő; Kecskeméten 55 százalékkal lett a körzet törvényhozója *Zwack* Péter és *Király* Zoltán előtt. Az idén 35. életévét betöltő nős fogorvos az Országgyűlés két bizottságának is tagja, s utolsó éves a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetemen.

A politikus kérdésünkre megerősítette: azt várja az új pozíciótól, hogy a képviselőknek sikerül a mostaninál jobban megismerniük a sajtó munkáját, szerepét, működését annak érdekében, hogy még jobb legyen a Fidesz ma is megfelelő nyilvánossága.

Másrészt a szóvivői intézmény abban is sokat segíthet, hogy szorosabbá, közvetlenebbé váljon az újságírók és a politikusok közti viszony, vagyis a sajtó árnyaltabb képet kaphasson, jobban megismerhesse a képviselőket. **(v. f.)**

NATO-csapás: egyetértés és aggodalom

Gallup-közvéleménykutatás az első hírek fogadtatásáról

A Gallup a NATO légicsapása után, március 25-én, csütörtökön 500 véletlenül kiválasztott, telefonos háztartásban élő budapesti felnőttől kérdezte első reakcióit.

A koszovói helyzet alakulását a megkérdezettek többsége nagy figyelemmel követte nyomon. A férfiak 72, a nők 65 százaléka követi az események alakulását. Az érdeklődés intenzitása minden társadalmi csoportban elsősorban az életkortól függ. A legfiatalabbak, a harminc év alattiaknak majd' fele, 45 százaléka, az ötven év felettieknek viszont csak 25 százaléka az, akik nem nagyon vagy egyáltalán nem figyelték az eseményeket.

A Magyar Gallup Intézet éppen egy évvel ezelőtt, 1998 márciusában kért először választ Magyarországon arra a kérdésre, hogy támogatja-e a magyar közvélemény a koszovói albánok politikai autonómiatörekvését. Akkor a megkérdezettek 61 százaléka támogatta, és 29 százalékának nem volt véleménye a kérdésről. Mostanra a budapestiek hetven százaléka támogatja, és csak 19 százalékának nincs véleménye a kérdésről. Egy évvel ezelőtt is, most is valamivel óvatosabb a magyar közvélemény, ha a Vajdaság autonómiájáról van szó. Abban az esetben, ha Koszovó autonómiát kapna, a megkérdezetteknek csak a 64 százaléka gondolja, hogy a Vajdaságot is megilleti a politikai autonómia.

A NATO-nak és szerepének megítélésével kapcsolatban is meglehetősen stabilan kialakultnak tekinthetők a magyar társadalmon belüli vélemények. Akkor a budapesti megkérdezettek hatvan százaléka mondta, hogy „ha a koszovói helyzet tovább romlik, akkor egyetért a NATO beavatkozásával".

Egy nappal a NATO beavatkozása, a kiválasztott célpontok bombázása után éppen a megkérdezetteknek hatvan százaléka ért egyet, míg 31 százalék nem ért egyet a NATO-akcióval. (A magyar vizsgálattal egy időben végzett Gallup-felmérés szerint az amerikaik 50 százaléka támogatja, 39 százaléka ellenzi az akciót.)

A légicsapás támogatásában markáns különbség van férfiak és nők között. A férfiak 72, a nőknek csak 52 százaléka ért egyet a Jugoszlávia elleni bombázással.

A véleményekben életkor szerint is vannak különbségek – az ötvenévesnél idősebbek az átlagnál inkább ellenzik a bombázásokat.

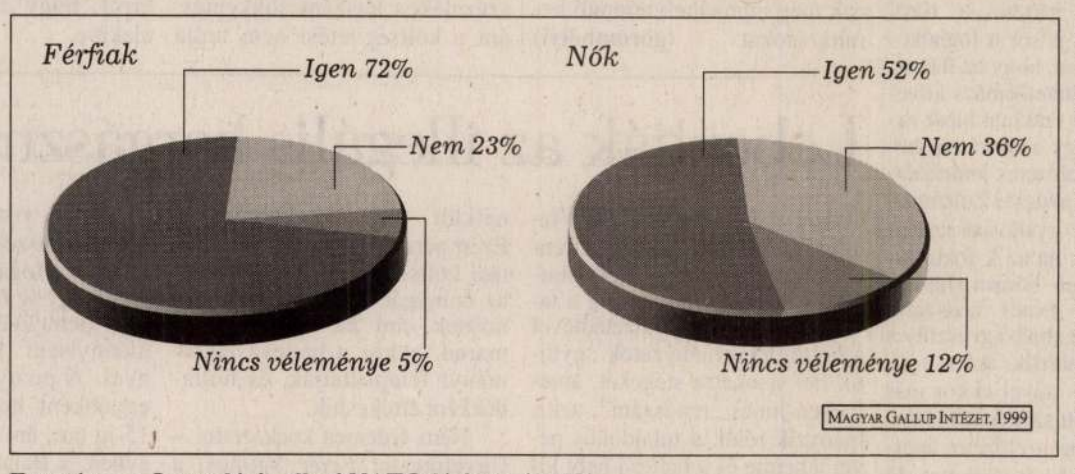

Egyetért-e a Jugoszlávia elleni NATO-légicsapással?

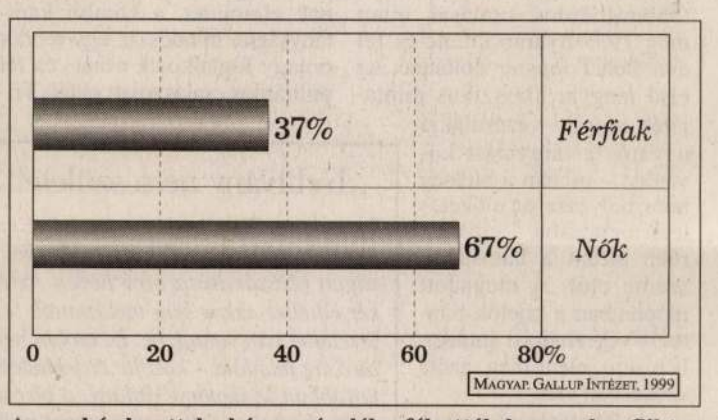

A megkérdezettek hány százaléka fél attól, hogy a konfliktus kiterjedhet Magyarországra

Arról, hogy a katonai akció mennyi idő alatt éri el a szándékolt hatását, a megkérdezettek több mint egyharmada nem tudott még becslést sem adni. A budapestiek több mint egytizede úgy gondolja, hogy sohasem érik el céljukat, a becslésre vállalkozók nagyobb része pedig arra számít, hogy néhány napra, maximum egy hétre van ehhez szükség.

A megkérdezettek megosztottak abban, mennyire félnek attól, hogy a konfliktus kiterjedhet Magyarországra is. Azok között, akik saját bevallásuk szerint intenzíven figyelemmel követték az események alakulását és azok között, akik nem, gyakorlatilag nincs különbség. Mindkét csoporton belül valamivel többen vannak azok, akik félnek a konfliktus Magyarországra való kiterjedéséről, mint azok, akik ettől nem tartanak. Csak a harminc év alattiak körében vannak többségben azok, akik nem félnek.

A férfiaknak csak 37 százaléka, míg a nőknek kétharmada, 67 százaléka az, aki saját bevallása szerint fél attól, hogy a konfliktus kiterjedhet Magyarországra.

Milliárdokba kerülne az Országház teljes felújítása

Repedés a déli tornyon

Kívül-belül romlik nemzeti jelképünk, a világörökség részét képező Parlament állaga. Az épület teljes felújítása tíz-tizenöt évbe és több tízmilliárd forintba kerülne, ekkora összeg elkülönítéséről a Ház műszaki karbantartását szívükön viselő szakemberek nem is álmodoznak. Arra azonban felhívják a figyelmet: az épület mára olyan állapotba jutott, hogy mindenképpen óvni, védeni kell.

A belső állagromlást főleg az utóbbi évtized felpörgetett tempója gyorsította meg. Az országgyűlés sem a Kádár-korszakban, sem pedig a második világháború előtt nem ülésezett annyit, mint 1990 óta, ráadásul az épület három hivatalnak is otthont ad: az Országgyűlésnek és elnökének, a Miniszterelnöki Hivatalnak és a Köztársasági Elnöki Hivatalnak. Hogy a Parlament eredeti pompájának megőrzését mennyire fontosnak tartották az elődök, jelzi, a háznagy szabta meg a rendet, szava protokolláris és gazdasági kérdésekben nagyobb volt még a Parlament elnökénél is. Külön háznagyi rendelkezés szerint lehetett még szellőztetni is.

Ma évente mintegy 1600 különféle rendezvényt, sajtófogadást, konferenciát tartanak itt, s körülbelül félmillió látogató vonul végig – túlnyomó többségük – áhítattal a kijelölt folyosókon, termeken. Egyik-másikuk azonban beleragasztja a rágógumit a plüsspamlagokba, tapogatja, rugdalja a márványoszlopokat, kitapossa a szőnyeget. Előfordul, hogy menet közben étkezik, az iskoláskorúak föl-le ugrálnak a kupolában elhelyezett székekről. Ide is „betört a piacgazdaság"! Ki lehet bérelni a kupolacsarnokot, a társalgót, de csakis a Ház méltóságához illő koncertek, fogadások tartására. Ám a bevételek közel felét állagmegőrző intézkedésekre, például védőszőnyegek vásárlására, illetve a károk helyreállítására fordítják.

A külső szemlélő talán nem is tudja, hogy az ország első házára igencsak ráfér a külső-belső felújítás. A műszaki-technikai alkalmazottak, kőművesek, kárpitosok, lakatosok, asztalosok, takarítók versenyt futnak az idővel, mert a csaknem százéves épület állagát a mindennapos és az évi egy-egy alkalommal végzett rendkívüli karbantartó munkálatokkal már egyre nehezebb megóvni. Életveszélyről persze szó nincs, ám ha továbbra is ilyen igénybevétel éri, mint most, tíz-húsz év múlva csillagászati összegből sem lehet rendbe hozni. Kopik a díszfestés, a műmárvány, a padlóburkolat, a plüsszőnyeg, a politúrozott falfelület, az aranyhímzéses kanapé és kárpit. Kívülről pedig az időjárás és az autók kipufogógáza roncsolja, kormozza a homlokzatot, a csúcsokat díszítő, hajdan gyönyörű színekben pompázó Zsolnay-kerámiákat, szobrokat. Az eredeti, Thék Endre műhelye által a századfordulón készített bútorok egyes darabjai már csak a köztársasági elnök szobáját díszítik. A többségük elveszett, vagy elhordták 1945-ben. Egy-két, ütött-kopott állapotában is pompás asztalt a földszinti irodákban használnak. A Parlament déli tornyán tíz centiméteres repedés tátong. A századfordulón puha mészkőből faragott kövek menthetetlenül málladoznak. Egyedüli megoldásként a lebontás kínálkozik, de azt is csak óvatosan, kövenként szabad, hogy megőrizzenek minden egyes darabot, s az eredeti stílust hűen tükrözve újakat tudjanak faragni. Az új torony megépítése 2,8 milliárd forintba kerülne mai árakon. Ha tovább szélesedik a repedés, mindenképpen le kell bontani, s akkor az épületnek ezt a részét ponyvával kell lefedni. Meglehet, így ünnepeljük az államalapítás ezredik évfordulóját. A Parlament műszaki igazgatója, *Árva* Péter ugyanis nem vállalja a kockázatot, hogy esetleg leomlik, s akkor nem lesz miről mintázni az új díszes, csipkézett építőköveket, szobrokat.

– A homlokzat pusztulásának egyik oka, hogy az épületet nem renoválták teljes egészében a II. világháború óta – magyarázza. A költségvetés helyzete miatt egyre kevesebb pénz jut felújításra. A Ház üzemeltetése is évi félmilliárd forintba kerül, ennek egy részét közüzemi díjakra fizetik ki: átlagosan 170 millió forint a telefonszámla, hatvanmillió a fűtés és körülbelül 50 millió forint a világítás költsége. A megkopott, sérült burkolatokat, berendezéseket ugyan igyekeznek helyreállítani, ám csak a legszükségesebb „tűzoltásjellegű" munkálatok elvégzésére jut pénz.

– Márpedig minél tovább késlekedenek a Ház teljes felújításával, évente százmilliókkal nő a helyreállítás költsége. S nem is csak a pénzről van szó! – hangsúlyozza a műszaki igazgató. Ma már egyre kevesebb mester ismeri azokat a technikákat, eljárásokat, amelyekkel hajdan az épület díszítőelemeit, berendezéseit készítették. A műmárványt már nem is tudják az eredetivel megegyező tulajdonságúval pótolni, mivel az olasz mesterek által kikísérletezett „recept" elveszett. Példaként említi, hogy ma kétszer olyan nehéz fajsúlyú műmárványt tudnak csak előállítani, mint amire a századelőn voltak képesek. Rendkívül költséges s igencsak drága beruházás volna újrafaragni a miniszterelnök dolgozószobáját díszítő, fakazettás álmennyezetet, ami még 1945-ben égett ki, s azóta sem pótolták. Ugyanabból a világon a legjobb minőségű, szép erezetű, nem vetemedő szlavóniai tölgyfából készült, mint a padok és a főemelet irodájának és tárgyalótermeinek ajtaja. Márpedig a minőségből nem engedhetnek, mivel a Parlament épülete a világörökség része. A berendezése is műemléknek számít, s a sérült részeket az eredeti tervek szerint szabad helyreállítani vagy pótolni – mondja Árva Péter. Nem tudni, hogy ha végképp megkopik a kongresszusi terem előtti társalgót díszítő, kék torontáli szőnyeg, lesznek-e olyan vállalkozó szellemű asszonyok, akik azt újra meg tudják szőni.

Elzárni persze bűn volna a látogatók elől az ország első házát, hiszen a magyar történelem és kultúra kiemelkedő jelképe. Arról azonban már el kell gondolkodni, mondják egyöntetűen az épület műszaki gazdálkodásával megbízott szakemberek, hogy a jövőben óvintézkedéseket vezessenek be.

– A külföldi és a magyar turisták programjában is első helyen szerepel az Országház meglátogatása – közli kérdésünkre *Kulcsár* Gáborné, a parlament sajtóosztályának vezetője. Élnek is a lehetőséggel, a nyolcvanas évek vége óta megtízszereződött a látogatók száma: míg 1989-ben körülbelül 38 ezer látogatója volt a Háznak, 1994-ben már 122 ezer, a múlt évben pedig 205 ezer. Ám tavaly legalább még egyszer ennyien jöttek be a honatyák vendégeiként.

Mint *Virág* Erzsébet, az Országgyűlés turisztikai szakreferensétől megtudtuk: egész évben rendkívüli érdeklődés mutatkozik a Parlament iránt, júliusban már a szeptemberi látogatókat jegyzik elő. A magyar gyerekek ingyen tekinthetik meg, a hazai felnőtt lakosság száz forintért, a külföldi gyerekek jegye 350 forintba kerül, míg a külföldi felnőtteké 750 forintba. A látogatók keresik a képeslapokat, a Parlamentet bemutató videokazettákat, egyedi tervezésű albumokat. Az idegenvezetők felé jelzik, hogy érdeklődnek a magyar történelmi és művészeti tárgyú könyvek, albumok, rézkarcok, metszetek iránt is. Az épület kívül-belül gyönyörködtető látványa elbűvüli a vendégeket, tapsolnak, ha az idegenvezető az épületet és a magyar történelmet bemutató előadásának végére ér. A hírek szerint az 1991-ben elhunyt, világhírű rockénekesnek, Freddy Mercurynak budapesti látogatásakor annyira tetszett az épület, hogy megkérdezte, mennyiért vehetné meg. Persze csak tréfából.

Cseke Hajnalka

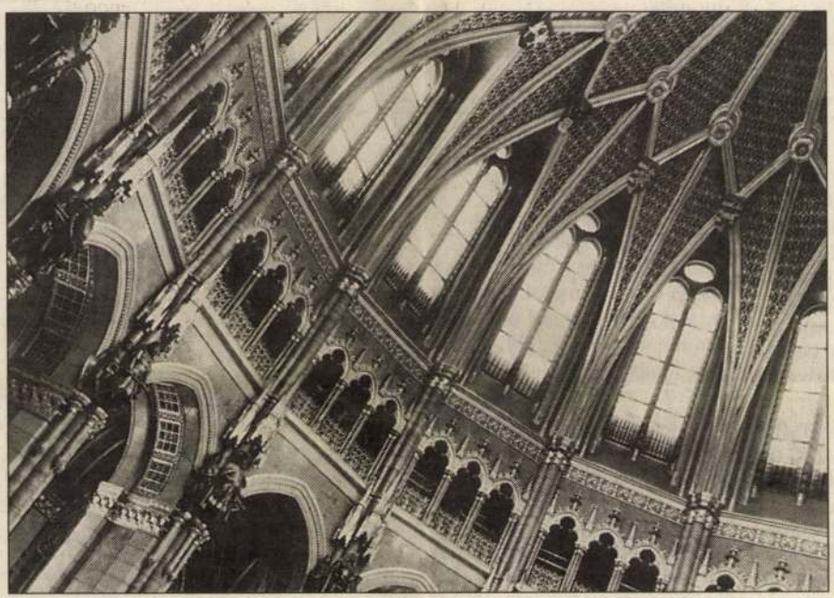

Szerencsére belülről semmi sem utal a kupola tragikus műszaki állapotára: a látvány gyönyörű és egyedi

SCHILLER ZSUZSA FELVÉTELE

négy banknak.

A GAZPROM gázipari óriás részvényeiből öt százalékot az orosz kormánynak el kell adnia negyven százalékról harmincöt százalékra csökkentve az állami részesedést, pontosabb részletek azonban egyelőre nem ismeretesek Borisz Jelcin orosz elnök szombati rendeletéből. Az öt százalék értéke a Gazprom teljes, 9,3 milliárd dolláros piaci értékéből ítélve négyszázhatvanötmillió dollár körül lehet – a Wall Street Journal Europe értékelése szerint.

HORDÓNKÉNT tizenkét dollár fölé emelkedett a múlt héten az OPEC-olaj ára. A kartell hétféle olajából számított átlagár 12,12 dollár volt hordónként az előző heti 11,97 dolláros átlag után.

A helyi vállalkozók is segítettek

Új piac Siófokon

Korszerű kereskedelmi létesítménnyel gazdagodott Siófok: hétfőn adták át a „kis piacként" emlegetett, 134 millió forint beruházási költséggel megépített bevásárlóközpontot, amely elsődlegesen az őstermelőknek nyújt kulturált árusítási feltételeket.

A környékbeli őstermelők legújabb elárusítóhelyének felépítése szerepelt a városrendezési tervben, ám mivel az önkormányzat pénze kevés lett volna hozzá, a siófoki kisvállalkozók hatvanmillió forinttal járultak hozzá az építkezéshez. Ennek ellenében élelmiszerboltokhoz és büfékhez jutottak a piac társasházi formában működő üzletházában.

Az új létesítmény jól megközelíthető Siófok központjából, alig tízpercnyire van a vasútállomástól és az autóbusz-pályaudvartól. Az új piac a város tulajdonában marad, kezelője pedig a Csarnok-piac Kft. **(gulyás)**

PÉNZPIAC

Rossz hétkezdet a Távol-Keleten

Az idei év szeszélyes váltásaival tépázza meg a hazai és nemzetközi befektetők idegeit, de legfőképpen a globalizálódott tőkepiacon a fejlődő gazdaságok piacai sínylik meg a „nagyok" hangulatváltozásait. Az érzékenyebb elemzők és befektetők már a múlt héttől óvatosabbakká váltak, amikor az amerikai jegybank szerepét betöltő Fed elnöke arra figyelmeztetett, hogy a Wall Street megérett a korrekcióra, hiszen az ismét rossz hírektől befolyásolt pénzpiacok közül a fejlődők eredményeinek többet árt az amerikai visszaesés. A hét a Távol-Keleten igen rossz hangulatban indult. Tokióban az új miniszterelnök személyét a gazdasági szereplők sehogyan sem akarják elfogadni, és a lélektani tizenhatezer pontos értékhatár alá esett le a Nikkei-index, ami vészes előjele lehet egy újabb

BUX-index (záró):
8250,48 pont (–4,01)

hullámvölgynek. Európában is inkább lefelé csúsztak a tőzsdei mutatók, persze nem csoda, hiszen a múlt héten Amerikában a Dow Jones öt nap alatt 400 pontot esett, amire az idén még nem volt példa. Itthon a brókerek nem mindegyike várt visszaesést, annak ellenére, hogy az orosz piac már kora reggel három százalékkal esett, és anynyiban nekik is igazuk lett, hogy bár a BÉT részvényszekciója 75 pontos csökkenéssel indított, de zárásra sikerült visszakúsznia, és csupán négy ponttal csökkent. A részvények közül az OTP szárnyalása kissé már felfújtnak tűnik, bár közismert, hogy nagy részvénytömege ellenére kevésbé likvid a papír, mert a befektetők tartják a papírt, és az elemzők igen jó félévet várnak a hazai legnagyobb banktól. A többi vezető részvény árfolyama csökkent, és csendben ismét elhalás fenyegeti a kárpótlási jegyet, amely 705 forintig csúszott le.

Az első féléves mérlegadatok közlésének sorát a Globus Rt. nyitotta meg, amely belföldi értékesítését az egy évvel korábbihoz képest 76 százalékkal növelte, exportját pedig 51 százalékkal. A vevőkövetelések 35 százalékkal nőttek, ugyanis a társaság az idén emelte értékesítési árait, ám a vevők fizetési határideje is kitolódott, a korábbi 58 napról 82-re. A Globus nettó árbevétele az éves terv fele, 5,05 milliárd forint, az üzemi eredménye elmarad a tervezett felétől, ám a szezonnak még nincs vége. A Globus adózás előtti eredménye 132 millió forint. **(kecskeméti)**

VALUTAÁRFOLYAMOK JÚLIUS 27-ÉN (egy egységre forintban)

	Angol font		Francia frank		Német márka		Olasz líra (1000 egységre)		Osztrák schilling (100 egységre)		Svájci frank		Svéd korona		USA-dollár	
	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás
Postabank	349,75	367,69	35,30	37,30	118,91	124,69	120,15	126,57	1686,12	1772,59	140,91	148,43	26,72	28,37	210,95	221,77
K & H Rt.	349,38	368,02	34,81	37,35	118,46	124,78	118,26	126,89	1683,60	1773,39	140,91	148,42	26,27	28,61	210,80	222,04
Budapest Bank	350,89	365,63	35,36	37,16	118,44	124,54	120,13	126,25	1683,47	1770,11	140,78	148,22	26,80	28,22	211,44	220,76
OTP	349,28	367,52	35,20	37,38	118,65	124,71	119,64	127,02	1686,74	1772,94	140,42	149,04	26,72	28,38	210,82	221,78
ABN AMRO bank	349,63	367,13	35,37	37,11	119,09	123,32	120,24	126,12	1693,00	1753,00	141,66	146,68	26,85	28,17	210,97	221,47

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE (július 27.)

	Nyitó	Átlag	Záró	Darabszám	Forgalom, forint
Agrimpex n.					
Aranypók					
BÁV	1 450	1 450	1 450	161	233 450
BIF	610	610	600	5 780	3 525 200
Bonbon Hemingway					
BorsodChem	6 950	7 071	7 100	25 008	176 832 470
Brau Union Hungaria	3 500	3 453	3 450	195	673 250
CEGF					
Cofinec	3 000	2 964	3 000	2 920	8 655 000
Csopak	1 490	1 486	1 495	3 750	5 572 850
Danubius	4 550	4 499	4 500	4 298	19 336 740
Domus	605	602	610	600	361 010
Dunaholding					
Démász	17 100	17 344	17 350	5 074	88 001 650
Egis	7 995	7 984	7 995	56 880	454 144 250
EHEP					
Eravis	4 500	4 626	4 950	44	203 550
Fotex	170	174	175	25 960	4 506 310
Fűzfői Papír					
Garagent					
Gardénia					
Globus	2 650	2 653	2 690	123	326 350
Graboplast	4 950	5 104	5 230	119 888	611 851 855
Horizon-Multiplan	55	55	55	1 000	55 000
Human	2 850	2 893	2 880	635	1 837 000
Hungagent					
IBUSZ					
Inter-Európa Bank	14 900	14 944	15 000	4 564	68 203 750
Konzum	200	200	200	5 000	1 000 000
Kékkúti Ásványvíz					
Mol	6 420	6 455	6 460	466 090	3 008 557 550
Matáv	1 315	1 329	1 336	1 589 500	2 112 023 360
Mezőgép	4 550	4 508	4 405	1 600	7 212 750
2. Deviza Factory					
Nabi	4 095	4 152	4 200	4 682	19 438 815
Nitroil					
Novotrade					
OTP	12 100	12 309	12 400	258 930	3 187 061 385
Pannon Váltó	500	500	500	800	400 000
Pannonflax					
Pannonplast	9 400	9 341	9 399	7 160	66 881 868
Phylaxia	380	379	375	2 221	841 330
Pick	13 300	13 178	13 150	7 317	96 419 830
Prímagáz	3 450	3 460	3 450	1 624	5 618 895
Quaestor					
Richter	17 770	17 628	17 700	20 119	354 662 750
Rizikó Factory	5 450	5 450	5 450	60	327 000
Rába	3 040	3 006	3 020	100 619	302 457 365
Skála-Coop S					
Skála-Coop T	1 700	1 712	1 715	13 160	22 526 900
Styl					
TVK	4 090	4 136	4 150	235 040	972 020 950
Zalakerámia	7 450	7 503	7 565	6 461	48 475 680
Zwack					
Kárpótlási jegy	685	696	705	1 969	1 370 258

(Forrás: Fornax Monitor)

A befektetési kedvezmények csökkentése vagy limitálása ellenére is nőhet az összpiaci befektetési kedv – mondta *Pacsi* Zoltán, a Budapesti Értéktőzsde ügyvezető igazgatója hétfőn az MTI-nek.

Önmagában az adóhitel esetleges megszüntetését nehéz értékelni, hiszen nem az adórendszer egyetlen elemének megváltoztatását tervezi a Pénzügyminisztérium. Egyelőre csak felülvizsgálat folyik, hogy a ma létező kedvezmények közül melyek indokoltak, és melyek nem – mondta az ügyvezető igazgató.

Egyes hírek szerint a Pénzügyminisztériumban a befektetési adóhitel megszüntetésén és a kamatadó bevezetésén gondolkodnak. A Fidesz gazdaságpolitikája az adóalap növelésének ellentételeként csökkentené az adómértékét. Nehéz megítélni, hogy egy ilyen pénzügyi csomag miként hathat a tőkepiac aktivitására – közölte Pacsi Zoltán.

LÉP, EGYSZERRE MEGOLDJA

NEK BIZTONSÁGOS ALAPJAIT,

T

ELTÉTELEKET

MLÁJÁNAK KONSTRUKCIÓIT

ELSZÁMOLÁSÁT

LYÓSÍTOTT NYUGDÍJÁT

ÉKÁT

ÉVEKET...

kerüljeser, ez p…
lyásolja a klimatikus változásokat. |

STEINDL MAGYAR NEMZET

1997 XI. 22.

STEINDL IMRE

Steindl temploma

Jóval jóért – üzente frappáns tömörséggel a minap Göncz elnök a Nemzeti Színházban rendezett jótékonysági koncert közreműködőinek, nézőinek és hallgatóinak. Az esten Paskai bíboros beszélt a főváros e jellegzetes kerületének múltjáról, és Spányi Antal plébános ecsetelte, miért is rendezték meg az ünnepi műsort, amelyen hivatásos és műkedvelő művészek, valamint a kerület néhány iskolai együttese lépett fel, a közönség nagy tetszésére. Egy évvel ezelőtt hívták föl a figyelmet arra, hogy az Országház építője által megálmodott neogótikus, háromhajós Szent Erzsébet-templom alapos restaurálásra szorul, egyebek mellett életveszélyessé vált egyik tornya. A mostani, második hangversenyen a plébános és a helyi önkormányzat illetékesei örömmel tudathatták, hogy a költségvetési céltámogatás, az Országos Műemléki Hivatal figyelme, s nem utolsósorban a hívek, magánszemélyek adományai jóvoltából sikerült helyreállítani az északkeleti tornyot. A műsorral tehát az Európában talán legismertebb magyar szentről – II. András és Gertrudis királyné lányáról – elnevezett templom gazdái mintegy megköszönték az eddigi áldozatokat, egyszersmind felhívták a figyelmet arra, hogy a munka korántsem ért még véget. Becses műemlékünk, amely persze nemcsak Erzsébetvárosé, hanem egész Budapesté is, sőt a szegényekért és betegekért oly sokat áldozó, IV. Lajos thüringiai őrgróf alázatos szívű özvegyeként fiatalon elhunyt Erzsébet jóvoltából szép cseppje az európai kereszténység széles hömpölygésű folyamának is, 2001-ben lesz százéves. Szeretnék addig elvégezni az összes helyreállítást, de a költségek nagyjából hétszázmillió forintot tesznek ki. Egy szerényebb sikerdíj, tehetném hozzá ironikusan, de sokkal méltóbban illeszkedik ide a plébános számadata: ha a százéves jubileumig minden magyar lakos hetven forintot adna, vagy Budapest minden polgára háromszázötvenet, akkor együtt lehetne a pénz. Valószínűleg nem ez a járható út; ha az eddigi támogatókhoz mások is csatlakoznának – például a fővárosi önkormányzat vagy néhány nagy cég –, akkor talán könnyebben gyűlne a pénz. Hiszen nem vagyunk olyan gazdagok, hogy a magyar szecesszió nagy mesterének, Róth Miksának az üvegabalakaival díszített, s századfordulónk eklektikus építőművészetének e jeles alkotását elhanyagoljuk. Steindl Imre temploma megérdemli az utódok gondoskodását a főváros egyik legszegényebb, ám áruházakkal és üzletekkel gazdagon ellátott kerületében.

(martin)

Jövőre százezer hely az egyetemeken, főiskolákon

Jövőre 55 000 tanuló kerülhet be a felsőoktatási intézmények államilag finanszírozott, további 45 000 diák pedig a költségtérítéses helyeire – jelentette be *Kiss Ádám,* az Oktatási Minisztérium helyettes államtitkára a felsőoktatási intézmények új felvételi eljárásával kapcsolatos kormányrendeletről és a felvételi tájékoztató könyv megjelenéséről tartott csütörtöki tájékoztatóján. Kiss elmondta: az eljárás megújításának célja a továbbtanulási esélyegyenlőség megteremtése. 2001-ben a diákok korlátlan számú felsőoktatási intézménybe jelentkezhetnek, maguk állíthatják föl az intézmények rangsorát. Az egyetemek és főiskolák egységesen 120 pontos felvételi rendszert alkalmaznak. A felvétel jogszabályi minimuma a költségtérítéses és az államilag finanszírozott hallgatók esetében egyaránt a megszerezhető pontszám legalább 50 százaléka. Többletpontokból az idén legfeljebb 6 kapható, így a maximális pontszám 126 lesz. Most először élveznek felvételi mentességet az érettségivel rendelkező olimpikonok.

A felvételizőknek a 2001. március 1-jei jelentkezési határidőig kétféle jelentkezési lapot kell kitölteniük: az A jelűt az Országos Felsőoktatási Felvételi Irodához (OFI), a B jelűt pedig a felvételiztető intézményhez kell eljuttatniuk.

Princzinger Péter, az OFI igazgatója lapunkat arról tájékoztatta, hogy már a könyvesboltokban van a 795 forintos Felsőoktatási Felvételi Tájékoztató 2001. Ez az egyetlen kiadvány, melyet a felvételivel kapcsolatban hivatalosnak ismer el a minisztérium. A tájékoztató mellett még három kötetet jelentetett meg az OFI: a Mit kínál a magyar felsőoktatás című kiadvány részletes információkat nyújt az egyes intézményekről. A Felsőoktatási felvételi feladatok és vizsgakövetelmények mellett a harmadik, ráadáskötet a felvételi előkészítő szervezeteket mutatja be.

Felújított ELTE-épület

Ma adták át az Eötvös Loránd Tudományegyetem Trefort-kerti épületegyüttesének felújított épületét az V. kerület, Múzeum körút 6–8. alatt. A Steindl Imre tervei alapján 1891-ben épített műemlék rekonstrukciója 1,6 milliárd forintba került. A már eddig is itt működő tanszékek mellett ebbe az épületbe költözött a Bölcsészettudományi Kar könyvtára, a történettudományi és a néprajzi intézet.

Manherz Károly, a rekonstrukciós bizottság elnöke lapunkat arról tájékoztatta, hogy a felújítás során Ybl műveivel vetekedő freskókra bukkantak az aulában, ezek felújítására azonban egyelőre nincs pénz. A felújítások a kilencvenes évek eleje óta folynak a Trefort-kertben, mert a BTK tanszékeinek legkésőbb 2002 augusztusáig ide vagy Lágymányosra kell áttelepülniük. A kárpótlás során ugyanis a központi, Pesti Barnabás utcai épületek az eredeti tulajdonoshoz, a piarista rendhez kerültek vissza.

M. P. P.

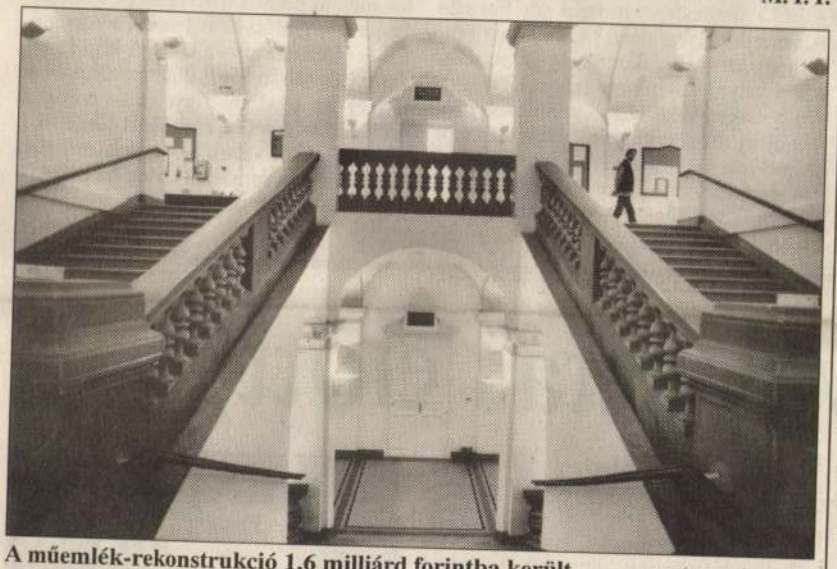

A műemlék-rekonstrukció 1,6 milliárd forintba került

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Siklós

Az új Nemz

Várhatóan nem be Nemzeti Színház ép hogy a tervező Sik gyar Építész Kama tagjai sorából. Bár sultság kamarai tag ez legfeljebb Siklé megbízásait érint meghozott határoz erős, azt az érint megfellebbezheti.

A Magyar Építés gyelmi bizottsága benhagyta a Budap illetékes bizottságá marasztaló határoza *Mária* építészt, a N vezőjét kizárta a kar – tudtuk meg *Vajai* elnökétől. A bizotts rint a tervező etikai v azzal, hogy közvetle lalt és készített vázla ti Színház építéséhez

Mint ismeretes, a mara azért maraszta a tervező az idén ny ményes tervpályázat vább folytatta saját é készítését, sőt a terve

Meg a korr

A kormány nagyra ér kezet történelmi hagy erkölcsi és szellemi fe kében tett, hitéből fak részvételét a magyar mekben, az ország p európai kultúrába val rén vállalt szerepét – mány és a Magyarorsz ségek Szövetsége közö lapodás preambulumá tumot csütörtökön *Ro* kulturális miniszter, va *ter,* a Mazsihisz elnöke ügyvezető igazgató f mentben.

Az állam először a református, az evangél a szerb ortodox egyhá megállapodást. A zsid viselőivel aláírt szerző lett a Mazsihisz hitélet rális szerepével foglal támogatja, hogy az okt ben a legszélesebb kö

STEINDL Imre

t-Európa-politika?

URÓPA

ATO-tag és EU-tagjelölt
J-tagjelölt

zág

NÉPSZABADSÁG-grafika

ugyan továbbra is va-
Vlagyimir Putyin ellá-
re, de néhány hónapon
lége lesz Igor Ivanov
Minden remény meg-
Mihail Kaszjanov kor-
keresi Magyarországot.
orosz kapcsolatok kéz-
élénkültek, Magyaror-
elten fontos Oroszor-
1998-as válságot köve-
gazdasági kapcsolatok,
potenciális befektető-
ni. Nem segíti helyze-
y a kormányközi gaz-
ottság élére a magyar
ve képtelen kijelölni a

ra a kelet-közép- euró-
ontosabb állam vitatha-
ország. Ezt nemcsak az
s lélekszáma indokolja,
ogy Oroszország – a
kelődés révén – a tér-

ségben egyedül Lengyelországgal határos. A szomszédság persze nem mindig előny: jól ismert, hogy a lengyel–orosz viszony történelmileg terhelt, és ez máig érezteti hatását. A lengyelek úgy érzik, hogy hazájuk az elmúlt két évszázadban folyamatosan az orosz nagyhatalmi ambíciók áldozata volt, az oroszok pedig a pánszláv ügy „árulóinak" tekintik a Nyugat-barát lengyeleket. Moszkva elemi érdekeit sérti Varsó hangsúlyos kiállása a baltiak euroatlanti törekvései és Ukrajna függetlensége mellett. Feszültségeket okoz az is, hogy Lengyelország még a nyugati államoknál is határozottabban ítélte el a csecsen háborút. Sőt a csecsenek információs irodát nyithattak több lengyel városban, mi több, képviselőiket a szejmben is fogadták.

A lengyel–orosz viszony ez év elején süllyedt a mélypontra. Januárban Varsó kilenc orosz diplomatát utasított ki kémkedés vádjával, amire válaszként Moszkva néhány nap múlva kilenc lengyel diplomatát nyilvánított nemkívánatos személynek. (Magyar diplomatát az elmúlt tíz évben nem utasítottak ki Oroszországból.) Februárban aztán lengyel tüntetők behatoltak Oroszország poznani képviseletének épületébe, ahol horogkereszteket festettek a falakra, és orosz zászlókat égettek. Bár Varsó elnézést kért az incidensért, Ivanov külügyminiszter azonnal lemondta tervezett látogatását. Amikor az oroszlán beteg, akkor még egy majom is megütheti. De mi lesz, ha az oroszlán jobban lesz? – kérdezte Igor Oscsepkov, az orosz főkonzul helyettese egy lengyel lapnak adott interjújában.

A Putyin-féle pragmatizmus azonban lengyel viszonylatban is fordulatot hozott. Az orosz elnök megválasztása után nem sokkal, a katyni tragédia 60. évfordulóján telefonon felhívta lengyel kollégáját, a mellesleg oroszul jól beszélő Aleksander Kwasniewskit, és felajánlotta, hogy lengyel szakértők is csatlakozzanak a katyni vesztőhely feltárását végző orosz szakemberekhez. Kwasniewski rövid nyári moszkvai munkalátogatásakor személyesen is beszélt Putyinnal. A gyorsan normalizálódó kapcsolatok jeleként a közelmúltban Igor Ivanov személyében három év óta először látogatott el orosz külügyminiszter Varsóba. A közeledési folyamatra a koronát Vlagyimir Putyin jövőre esedékes lengyelországi látogatása teheti fel.

Moszkva felismerte, hogyha Európával akar kapcsolatban lenni, nem ugorhatja át Lengyelországot – jelentette ki lapunknak Andrzej Zalucki moszkvai lengyel nagykövet. Márpedig Moszkva nagyon is érdekelt az Európával való kapcsolatokban. A kulcsszó természetesen a gáz. Putyin októberi párizsi látogatásán megszületett az egyezség is, amelynek értelmében Oroszország 2010-ig 200 milliárd köbméterre növeli a Nyugat-Európának szóló szállításokat. Ehhez azonban új vezetékek is kellenek. A legrövidebb és legolcsóbb út Lengyelországon keresztül vezet, és ez azzal az előnnyel is jár, hogy kikerülhető Ukrajna, ahol eddig évi tízmilliárd köbméterrel csapolták meg az orosz gázszállítmányokat. Varsó kényes helyzetbe került: egyfelől nem lenne szerencsés az orosz–EU gázüzlet megakadályozása, amely évi egymilliárd dolláros tranzitbevételt is hozhatna, másfelől a lengyelek nem akarják ejteni Ukrajnát sem. Az egyezkedés folyik, és mivel itt nagy pénzről van szó, az orosz fél igen rugalmas tud lenni. Ha kell, az ország első embere is elmegy Varsóba.

A cseh–orosz viszony egészen a legutóbbi időszakig nagyobb szenzációk nélkül alakult. Sőt a jugoszláviai bombázásokkal kapcsolatos prágai ódzkodás miatt a Kreml még a NATO-tagságot is előbb bocsátotta meg a cseheknek, mint a másik két visegrádi országnak. Május végén éppen ezért valóságos pofonként érte Moszkvát, hogy Prága egyik napról a másikra, előzetes egyeztetés nélkül vízumkényszert vezetett be az orosz állampolgárokra. Az EU-tagságért folytatott versenyfutásban lemaradt csehek így próbáltak meg jó pontokat szerezni Brüsszelnél. Prága nyugatibb akar lenni a nyugatiaknál is – állítják orosz külügyi körök. Budapest és Varsó jóval diplomatikusabban járt el az ügyben: figyelembe véve az orosz fél kérését is, csak 2001 júniusától, illetve őszétől vezeti be a vízumot. Miért ingerelnék az oroszlánt? Még ha beteg is.

Moszkva, 2000. december

Szalai Zoltán

ältő választás előtt

étel maga az újrává-
Szlobodan Milosevics.
Milosevics-féle szocia-
isa egyáltalán nem ár-
a az Egyesült Szerbiai

alapozza a piacgazdaságot. Ellentmondásként hangzik, de a gazdaság nyomorúságos helyzete annyiban megkönnyítheti a rendszerváltozást, hogy nem kell munkások tízezreit elbocsátani, mivel Szerbiában máris egymillióra tehető a

1999. június 20.

» OBSERVER «
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
OBSERVER Budapest Médiafigyelő Kft.
1084 Budapest, Aurora u. 11.
Telefon: 303-47-38, Fax: 303-47-44
marketing@obserever.hu http://www.obserever.hu

Új Ember

Mikor lesz kész?

Megújul a Rózsák terei görög katolikus templom

A keleti keresztények hitéletében kiemelkedő szerepe van az ikonok tiszteletének. A szentképek tisztelete az egyház korai századaitól napjainkig meghatározza lelkiségüket. A főváros hetedik kerületében, a Rózsák terén található Budapest legnagyobb görög katolikus egyházközségének temploma. Aki mostanában betér e hajlékba, a keleti keresztény templomokban megszokott látványtól igencsak eltérő kép fogadja: a templom belső terében állványok magasodnak, a freskók, oszlopok becsomagolva, a képek, ikonok nagy része eltűnt a helyéről.

Az 1875-80 között épült kicsiny, neoromán stílusú templomot eredetileg az erzsébetvárosi római katolikus hívők közössége használta. Egészen 1901-ig, amikor felszentelték a *Steindl Imre* tervei alapján készült mai plébániatemplomot. A régi, kis épület a századfordulón szerveződő budapesti görög katolikus egyházközség otthona lett. A XIX. század második felében ugyanis számos görög katolikus család költözött a fővárosba. Eredetileg Magyarország keleti részén, elsősorban Szabolcs-Szatmár, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében éltek. A szegénység elől vándoroltak Budapestre, hogy ott nagyobb eséllyel találjanak munkát.

1905-ben kapták meg *Vaszary Kolos* érsek engedélyét egy görög szertartású katolikus plébánia alapítására. A görög rítusnak megfelelően átalakították a templomot: elkészült a szentély és az ikonosztázion. A templomot *Roskovics Ignác, Petrasovszky Emánuel* (mindketten görög katolikus lelkészek fiai), *Tabács István, Kontuly Béla*, illetve *Lohr Ferenc* képei díszítik, melyeket a század első évtizedeiben készítettek.

A használat évtizedei során a templom díszei, képei jelentősen megkoptak, megérett az idő felújításukra. 1975-ben festették ki az épületet, azóta mostanáig nem dolgoztak rajta. Azonban egy 1997-ben kiadott miniszteri rendelet műemléki környezetet jelöl ki a szomszédos Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom számára. Ezen kívül a görög katolikus templom védetté nyilvánítása is folyamatban van.

A hazai görög katolikusok számára kiemelkedő jelentőségű a Rózsák terén lévő templomuk. *Keresztes Szilárd* hajdúdorogi megyéspüspök írta róla nemrégiben a következőket: „A budapesti egyházközség és annak temploma, a régi Szent Erzsébet római katolikus templom görög katolikussá való átalakítása, a magyar görög katolikusok mozgalmának és a Hajdúdorogi Egyházmegye alapítása előzményeinek legfontosabb történelmi emléke..."

A templom freskóinak, ornamentikájának, képeinek felújításához, az állagromlás folyamatának megállításához a jelenlegi költségvetés szerint összesen 12 millió forint szükséges. Eddig csaknem 6-7 millió forintot sikerült összegyűjteni. A húsvétkor kezdődött munkák nyomán a mennyezet és a fal festése készült el, illetve a lábazat felújításának előkészítését végezték el. A hiányzó, mintegy ötmillió forintot az egyházközség nem tudja saját erejéből előteremteni. A parókiához – becsült adatok szerint – hatezren tartoznak, a hívek a főváros hét kerületében, meglehetősen szétszórtan élnek. Közülük sokan nyugdíjasok. Szükség van mindazok támogatására, akik magukénak érzik a görög katolikusok hajlékának felújítását, és van lehetőségük a segítségnyújtásra. (A görög katolikus egyházközség számlaszáma: OTP 11707024-20333546)

(szigeti)

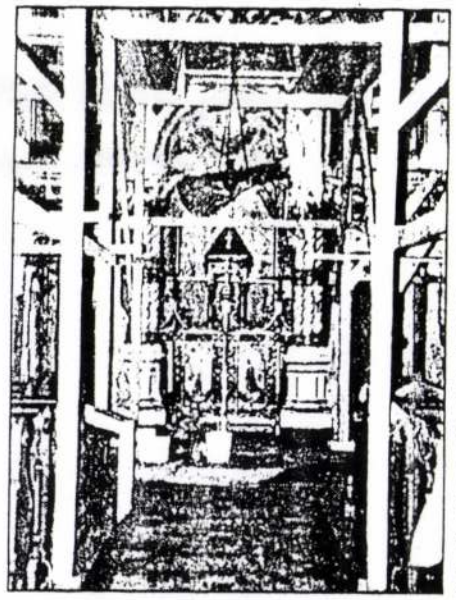

A felújítás idején, a „kiüresített", dísztelen templomban, az állványok sűrűjében is elvégzik a liturgiát

Steindl Lune

Steindl Imre

A bártfai főtemplom fölszentelése. Magyarország egyik legérdekesebb műemlékének, a *bártfai* megújított főtemplomnak fölszentelése e hó 4-ikén történt meg. A fölszentelés után *Bubics* Zsigmond

kassai püspök szép magyar beszédet mondott, melyben vallásosságra és hazaszeretetre buzdította a híveket. A bártfai ősrégi templom megújítása majdnem húsz esztendő munkájába került. A terveket *Steindl* Imre műegyetemi tanár készítette. Az építést 1898 szeptember hónapban fejezték be. A város 58,000 forint értékű építőanyagot adott, azonfölül 1879-től 1910-ig ezer forintot visszafizet évenként a műemlékeket restauráló alapnak. Az építés összes költségeit csak most állapítják meg. Maga a szentély és a sekrestye 70,000 forintba került, a templom előrésze és a torony 175,000 forintba, míg a főoltár 9776 forintba. De ezek csak a főbb összegek; a pontos kimutatást később fogják közzé tenni.

Vas. Ujs. 1899. 403, 404. l.

Dr. Szili Katalin,
az Országgyűlés elnöke
és a
Holnap Kiadó

tisztelettel meghívja Önt

Az építészet mesterei sorozat
új kötetének,

Sisa József

STEINDL IMRE

című könyvének
bemutatójára

2005. november 22-én, kedden 9 órára
az Országház Delegációs termébe.

Belépés a meghívó felmutatásával
8 óra 15-től 8 óra 45-ig
az Országház VI. kapujánál.
Kérjük, hogy részvételi szándékát
legkésőbb november 18-án 12 óráig
szíveskedjék bejelenteni
a 441-4852-es telefonszámon.

HOLNAP
KIADÓ

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS

MEGHÍVÓ

STEINDL IMRE

Áder János, a Magyar Országgyűlés elnöke,
Gecsényi Lajos, a Magyar Országos Levéltár főigazgatója és
Mojzer Miklós, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója
tisztelettel meghívja Önt

Az Ország Háza

buda-pesti országháza tervek, 1784-1884

című kiállítás megnyitójára
2000. augusztus 18-án, pénteken 16 órára
a Szépművészeti Múzeumba.
A kiállítást megnyitja
Áder János.
A kiállítás megtekinthető
2000. augusztus 19-től december 31-ig.

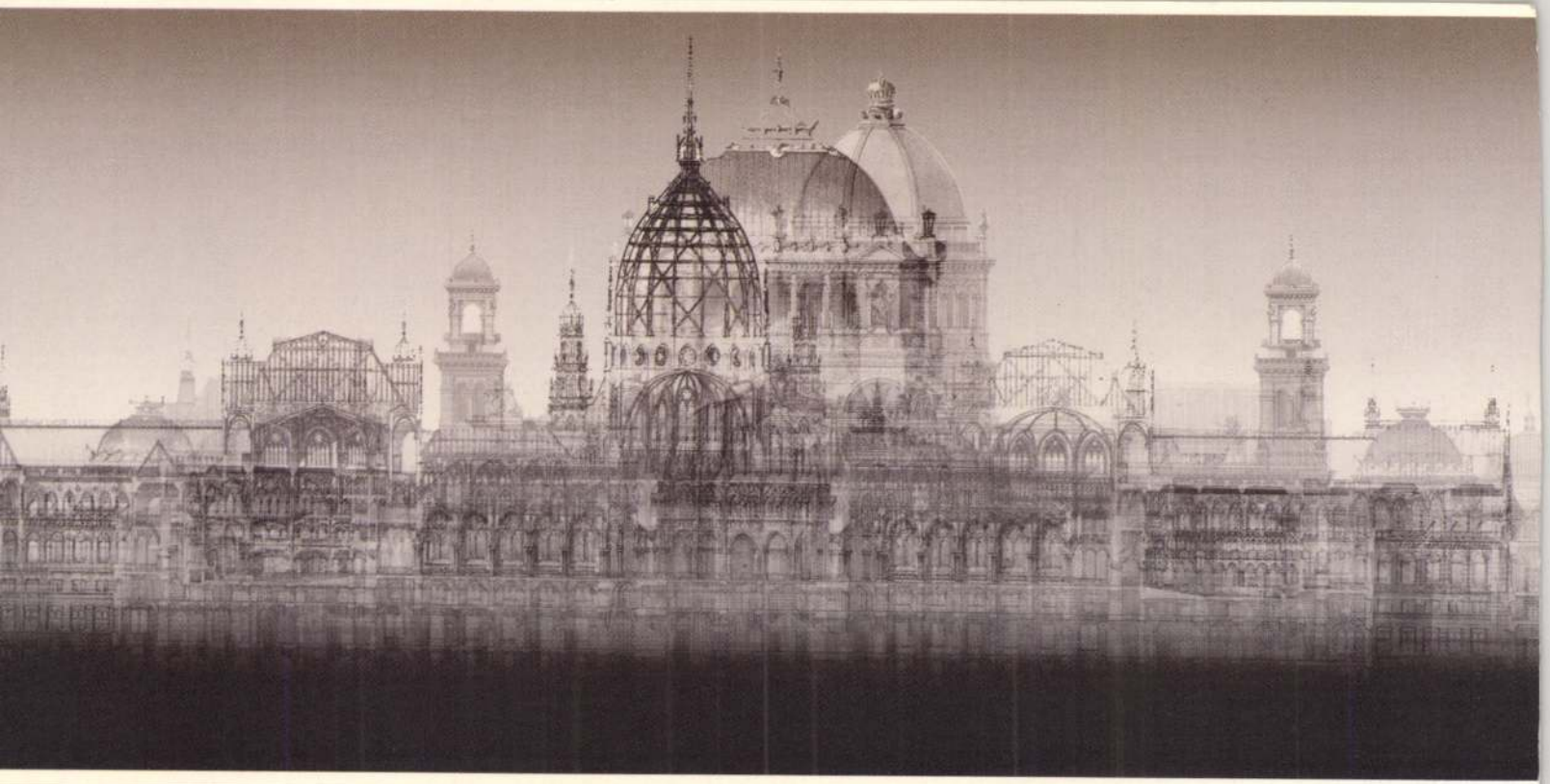

julius 25-iki engedélyével régészeti társulattá átalakúlt. A társulat elnöke Szakcini *Kukuljevics* Iván, titkára pedig Dr. *Krsnyavi* J. zágrábi egyetemi tanár. A társulat 1879-ik januártól kezdve régészeti folyóiratot indít meg, melyet tagjai a 2 frtnyi tagdíj fejében megkapják.

A lepoglavai fogházban, mely egy régi kolostor épületében van elhelyezve, régi falfestményekre akadtak, melyeknek megvizsgálására a horvát kormány Dr. Krsnyavit küldötte ki.

Bosznia occupatora, Filippovics báró a horvát nemzeti muzeumnak diszes boszniai fegyvereket ajándékozott. *B . . . . . ch.*

— *Steindl Imre*, műegyetemi tanár és a magyarországi műemlékek bizottságának beltagja, e bizottság rendeletére készített magyarországi műemlékek számos rajzát kiállítván a párisi világtárlaton: a franczia vallás, közoktatási és szépművészeti ügyek miniszterétől «Officier d'Académie»-nek neveztetett ki és arany érdem-érmet nyert.

— *Régészeti előadások a m. kir. budapesti tudomány. egyetemen.* Mint rendesen: ugy most közöljük az 1878/9 tanév nyári felében tartandó régészeti előadások sorrendjét. Örvendetesen gyarapodik, ugy az előadott felolvasások, mint a hallgatók száma. E félévben ismét jóval több a felolvasások száma, mint akár a tavaly, akár csak a mult félévben előadottaké. Különös figyelmet érdemel, hogy a magántanárok is nagyban buzgólkodnak, s igen érdekes collegiumokat hirdetnek. *Henszlmann* ny. r. tanár 6 órát ád hetenként: csütörtökön, pénteken d. u. 6—7-ig s szombaton d. e. 10—12-ig folytatja művészettörténeti előadásait az assyr, perzsa, kisázsia, esetleg a hellenek művészetéről, vasárnap reggel d. e. 10—12-ig pedig a gyakorlati részből tart előadásokat. A czímer- és pecséttant *Horvát* Árpád adja elő d. u. 4—5-ig heti 5 órában oklevéltani előadásaival kapcsolatban. Dr. *Hampel* József h. tanár szerdán, pénteken és szombaton d. u. 4—5-ig az antik szobrászatot adja elő Nagy-Sándor korától, a nemzeti muzeumi gyüjteményekből példányokat mutatva be; az egyetemi régiségtárban tartja előadásait. Ezenkivül az antik műemlékek kiválóbb példányait fejtegeti szerdán és szombaton d. u. 5—6-ig Dr. *Pasteiner* Gyula Herodotos II-ik könyvének művészettörténeti adatait magyarázza heti két órában, szerdán és szombaton 12—1-ig; kedden és pénteken d. e. 11—12-ig pedig, bevezetésül adván a művészet történetének általános fogalmát, a görög művészeti régiségekről beszél. Szombaton d. u. 5—6-ig

Arch. Ert. 1878. XII. k. 102.

Micel-Angelo müveiről tart előadást. *Télfy* Iván a görög magánrégiségeket commentálja: hétfőn, szerdán és pénteken. Érdekesek *Pulszky Károly* collegiumai: előadja az olasz szobrászat történetét kedden és csütörtökön d. u. 5—6-ig, d. e. 12—1-ig pedig ugyancsak kedden és csütörtökön előadást fog tartani az Eszterházy-képtár hollandi képeiről az országos képtár termében. Szerdán d. u. 5—6-ig Leonardo da Vinci müveiről ad előadást. Dr. *Czobor* Béla a keresztyény műarchaeologia encyclopaediáját fejtegeti kedden és pénteken, szerdán a keresztyén epigraphicaról, szombaton pedig a N-Constantintól a XI. századig létesült egyházi műemlékeket tárgyalja.

Sokat igérő előadás a Dr. *Ballagi* Aladáré: A műipar története Magyarországon hétfőn és kedden d. e. 10—11-ig. Érdekkel várjuk. Constatálhatjuk, hogy a culturtörténet és régészet külterjileg ugy mint belterjileg nagyban hóditott.

— *A belügyminiszterium 51,283/1878.* sz. a. azt a hazafias s a hazai pecséttan alaki szempontjából teljesen méltánylandó rendeletet bocsátotta ki, hogy a községi pecsétek köriratai az állam nyelvén, tehát magyarul szerkesztessenek. Intézte, pedig a rendeletét Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún vmegyéhez, melynek Vörösvár nevü községében német feliratu pecséttel éltek.

Külföld.

— *Olympiában* e folyó deczember hó 13-kán a Peribolus éjszaki oldalán egy márga-mészkőből készült archaikus colossalis női fejre találtak.

— *A braunschweigi muzeum* szük volta, már régtől akadályára szolgált mütárgyai rendezett felállításának. Másrészről mint hajdani kolostor sem bir egészben véve egy muzeum kellő világitásával, mely utóbbi hiánya különösen a nagy becsü Rembrandt, Everdingen, Steen, Ruysdael, Victors, Fabritius s a más hasonló mesterek müveivel dicsekvő képtáránál érezhető. A muzeum e hiányain a jelen évben némileg segitve lőn. Helyisége egy hosszú teremmel és két szobával megbővittetett. Ez által nem csak tárgyai rendszeres felállítása és osztályozott csoportositásuk vált lehetővé, de egyúttal azok száma is tetemesen megszaporittathatott. Az ujon rendezett csoportositásokból kiemelendő legelsőben is: a *majolika-gyüjtemény*, mely maga nemében a világ leggazdagabbjai közé tartozik; 1200 számból áll. Vannak benne számos urbinói,

AZ ERZSÉBETVÁROSI ÚJ TEMPLOM ALAPKŐ-LETÉTELE.

Szép ünnepélyt ült meg vasárnap, e hó 20-án, a magyar főváros katholikus közönsége. Az Erzsébetvárosban most épülő díszes egyháznak az alapkőletétele volt; az alapkövet maga a király tette le magyar minisztereitől körülvéve.

Az egyházi szertartást *Vaszary* Kolos biboros herczegprimás végezte fényes papi segédlettel. Ez után asztalt állítottak a király elé s ő egy sastollal aláírta az alapkő-letételi okmányt, a miben a miniszterelnök s a többi megjelent méltóságok követték. Erre a polgármester az így aláírt okmányt, több ujságnak az napi számát s ezenkivül érczpénzeket helyezett el a külön e czélra készített kettős, üveg és rézbádog szelenczében. Ezt a szelenczét a bizottság elnöke elhelyezte az alapkőben. A főpolgármester fölkérte ezután ő felségét, hogy az

Ez a cikk a 711. lapon van.

VASÁRNAPI UJSÁG.

alapkövön a szokásos háromszoros kalapácsütést megtegye. Hauszmann Sándor építőmester átnyújtotta a királynak a kalapácsot, a melylyel a király után a herczegprimás, a miniszterek s a többi méltóságok tették meg a kalapácsütéseket. Az ünnepély végén a király megtekinté a templom tervezetét, tervrajzait.

A templom építésének végrehajtásához tudvalevőleg *Steindl* Imre műegyetemi tanárnak, az új országház s annyi más díszes középületünk kitünő tervezőjének tervei szolgáltak alapúl, s az építést *Schömer* Ferencz jeles építész vezeti. Az építés költsége közel 600 ezer forintra van számitva.

Az új plebániatemplom egyik érdekes látnivalója lesz a fővárosnak. A szegényházter közepén épülő új templom főhomlokzatával a dohány-útcza felé néz. Az egész tér 15,000□ méter területű s a templom összes beépített területe 1800 □ méter. Az épületet parkkal veszik körül.

A góthikus egyház három hajós csarnoktemplom lesz, egy kereszthajóval és két toronynyal; a szentély két oldalán elhelyezett két sekrestyét a szentély körül futó feljáró köti össze.

A templom arányai oly nagyok, hogy teljesen megfelelnek a népes plebánia igényeinek. A karzatokat és oratoriumokat beleszámitva ugyanis 2560 ember fog elférni benne.

Nagyban fogja emelni az épület különben is kellemes hatását az a körülmény, hogy egész külső felületén színes téglával lesz burkolva; a párkányok, a támpillérek végei, a belső pillérek, ivezetek és bordák kőből készülnek. A főbejáró felett elhelyezendő hét szobor színes majolikából és pyrogránitból való lesz.

Fővárosunk tehát, a mely egy ideig meglehetősen szegény volt a művészi alkotású templomokban, ismét meggazdagodik egy korai franczia góth stilű, szép kivitelű és művészies alkotású egyházzal. Ebben az évtizedben végződött be a budavári Mátyás-templom restaurálása, befejezéséhez közeledik a Lipótvárosi bazilika, s ime, most ez az új templom, mely két év mulva lesz teljesen készen, is belekerül a főváros szépségei, megtekinteni való épületei közé.

Galgóczi István.

(Chamoisel), *Hatvany* (Drouet) szereztek a közönségnek.

Népszinműi pályázat. A népszinház által hirdetett népszinműi pályázatra e hó 15-ikén járt le a határidő, s 57 pályamű érkezett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia okt. 21-iki ülését *Than* Károly elnöklete alatt tartotta. Dr. *Kövesligethy* Radó felolvasta székfoglaló értekezését a tizmikus tüneményeken uj geometriai elméletéről. *Schmidt* Sándor dr. a szabályos kristály-rendszer különböző formáinak lapszögeiről olvasott fel, *Kherndle* Antal pedig előadta *Szüts* Miklós értekezését a gerendatartók külső erőinek elméletéről. Ezenkivül előadták még *Vályi* Gyulának «A többszörös involuczió a sikban» czimű értekezését. P. *Menyhárt* Lászlónak: «Meteorologiai észleletek Bcromában» és *Szarvasy* Imrének «Ujabb arzén, szelén és arzénszelén-kén tartalmu vegyületek» czimű tanulmányát.

MI UJSÁG?

A zágrábi események foglalták le maguknak az egész héten a figyelmet. A képviselőház, a lapok, a kaszinók, a mindenhol föltalálható politikusok mind a zágrábi zászlósértéssel foglalkoztak. Zágráb városa sietett szelidíteni a megbotránkozás hatását, mert mielőtt a magyar képviselőház összeült volna, a horvát főváros közgyűlése sajnálkozását fejezte ki a történteken, azokat elitélte, s tiltakozott, hogy a polgárságnak része volna benne. A miniszterelnököt és horvát bánt pedig a város díszpolgáráúl választotta. A díszpolgári oklevéllel azonnal küldöttség sietett Budapestre s meg is érkezett még a képviselőház okt. 22 iki ülése előtt, úgy, hogy az ülés megnyilta előtt, a ház miniszteri szobájában ünnepélyesen átadhatták b. Bánffy Dezsőnek a díszpolgári oklevelet. Ott volt a bán is, a küldöttséget pedig *Mosinszky* polgármester vezette. A miniszterelnök tehát már mint Zágráb város díszpolgára lépett be a képviselőházba. De a vihar szele már megtöltötte a házat, s a zivatar hamar kitört. Zúgtak az interpellácziók és a közbeszólások. *Kossuth* Ferencz a zágrábi dolgokról tartotta meg szűzbeszédét. Utána *Ugron* Gábor következett, aztán gr. *Apponyi* Albert, s elégtételt kértek. A *miniszterelnök* ezúttal csak röviden szólt s az interpellácziókra adandó választ későbbre igérte. *Josipovich* horvát miniszter ismételte, hogy a zászlóégetés csak gyerkőczök csinye volt, kik lakolni fognak. A következő ülésben *Pázmándy* Dénes adta elő zágrábi személyes tapasztalatait, s ezek szerint azt vitatta, hogy a zágrábi tüntetéseket előre elkészitették és nemcsak a diákok részesek benne. Az október 24-iki ülésen a ház nem foglalkozott a zágrábi eseményekkel, hanem várta a miniszterelnök válaszát, mely október 25-ikére volt kitűzve.

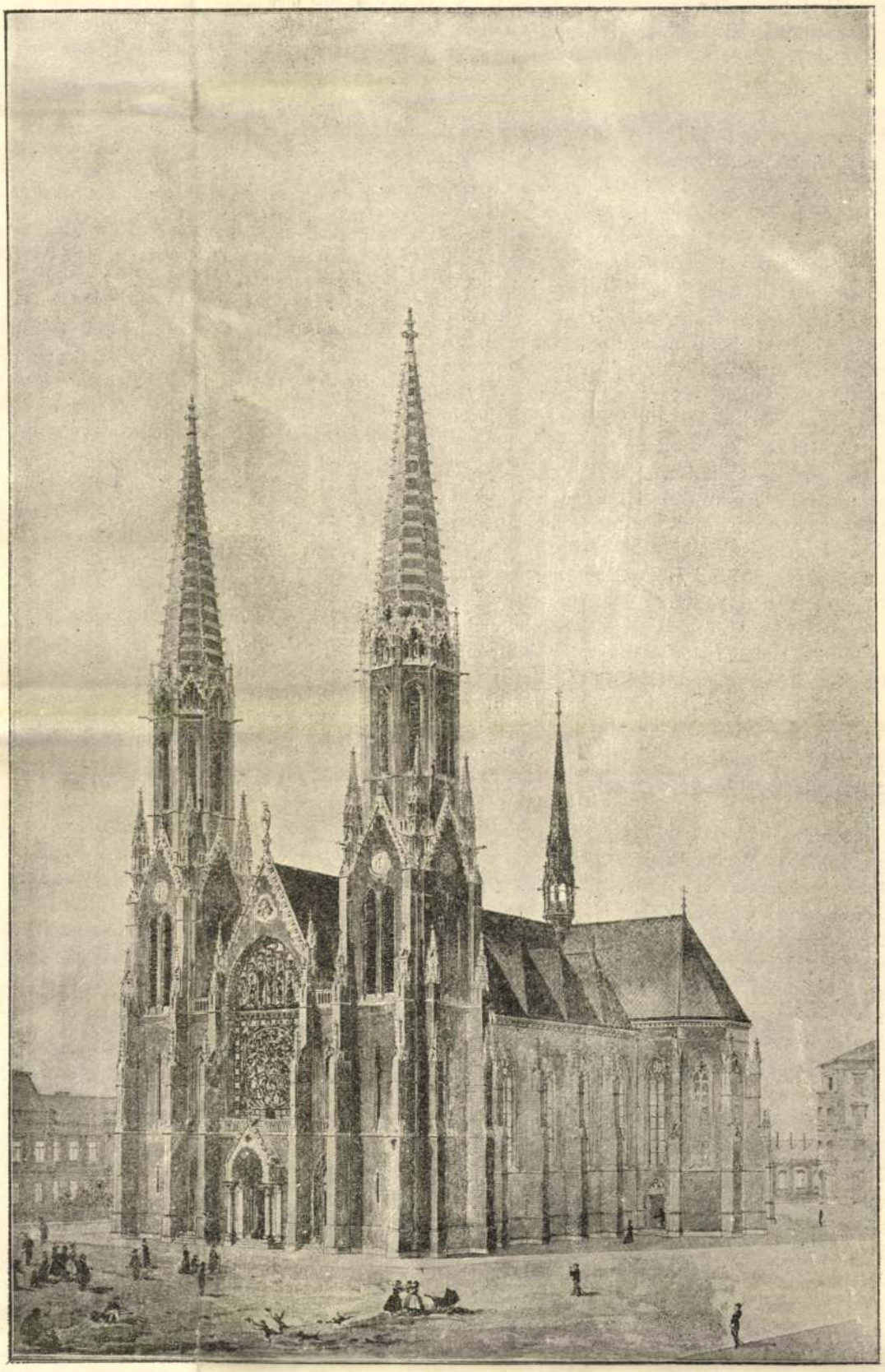

A R. K. ERZSÉBETVÁROSI ÚJ BUDAPESTI TEMPLOM.

Az udvar Gödöllőn. A király e hó 24-én Budapestre jött, délelőtt általános kihallgatást adott, délután visszautazott Gödöllőre. Ő felsége naponként részt vesz a vadászatokban. *Gizella* főherczegnő e hó 23-án utazott el Gödöllőről. Férje *Lipót* bajor herczeg még néhány napig ott marad. A *királyné* ok. 24-ikén szintén elutazott.

Szent István lovas szobra a budai bástyákon. A budavári Mátyás-templom környékének egyik disze lesz a Halász-bástyán elhelyezendő Szent

István szobor, melyet a kormány már megrendelt *Strobl* Alajosnál. A művész az első tervezetet mellőzte, újabb mintát csinált, a mely Szent Istvánt lovon ülve ábrázolja, a mint jobb kezével magasra tartja az apostoli kettős keresztet. A szobor bizanti stilusban készül, épen úgy a talapzat is, melyen magyar történelmi tárgyu domborművek lesznek. A hatalmas bronz-szobor Pestnek fordul és látható lesz az új országházból is.

Mátyás király legrégibb szobra. Ez Szászországban van, a bautzeni Ortenburg ugynevezett Wenzel-tornyán, a hol majdnem életnagyságban áll a kapu diszes oromzata fölött. Az ezredéves kiállitás igazgatósága a szász igazságügyminisztertől megnyerte az engedélyt, hogy ezt a nagyérdekü emléket gipszben lemásoltathassa s a kiállítás történelmi főcsoportjában kiállithassa. A kissé megviselt de művészi kéztől származó szobor másolatának elkészitésével a drezdai *Roch* bizatott meg.

A hatóságok és a millenium. *Kecskemét* városa új székháza közgyülési termét a millenium alkalmából történelmi tárgyu falfestményekkel ohajtja diszíteni, melyek a honalapítás korától az 1867-iki koronázásig a legkiemelkedőbb történeti eseményeket ábrázolnák. A város az országos képzőművészeti tanácshoz fordult, kérve, hogy művészt ajánljon a képek festésére. A tanács *Székely* Bertalan jeles művészünk felszólítását ajánlotta a városnak. A képzőművészeti tanács e napokban mondott még véleményt *Torontál-* és *Krassó-Szörénymegyék* milleniumi megrendelése ügyében is. *Torontálmegye* Szent Lászlónak a kun vezérrel vivott csatáját rendelte meg a tanács utján *Kimnach* László festőművésznél, *Krassó-Szörény megye* pedig az aldunai u. n. Széchenyi-utat festeti *Olgyay* Ferenczel. A két művész beküldötte a festmények vázlatait, melyeket a tanács kiválóan sikerülteknek talált s elfogadásra melegen ajánlja a két vármegyének. — *Fiume* városa is nagyobb történeti képet rendelt meg *Dudits* Andor festőművésznél. Ez Fiuménak Magyarországhoz való csatolása örömünnepét tünteti föl. Mária Terézia királynő hirnöke kihirdeti az örvendetes eseményt. A fiumei kikötőben tolong a nép, ott van Majláth, az első fiumei kormányzó és a fiumei podeszta.

Munkácsy itthon. Párisból már régebben irják s a budapesti művészi körök is örömmel beszélik, hogy *Munkácsy* Mihály véglegesen haza akar jönni. A kormány-körökben is foglalkoznak vele, hogy a jeles művésznek megfelelő állást biztositsanak.

Dr. Semsey Andor. A király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a nevét viselő kolozsvári tudomány-egyetem *Semsey* Andort, a tudományok bőkezű pártfogóját, a magyar nemzeti muzeum tiszteletbeli főőrét és a magyar tudományos akadémia igazgató és tiszteletbeli tagját, tiszteletbeli bölcsészet-doktorrá avathassa és részére a tiszteletbeli bölcsészet-doktori oklevelet kiszolgáltathassa.

Irodalmi és művészeti alapitványok. *Forster* Gyula, a magyar földhitelintézet igazgatója, a hazai földmívelést előmozdító irodalmi munkák jutalmazására *12,500 forintos*, egyháztörténelmi monografiák létesítésére és levéltári kutatások elősegítésére *15,000 forintos*, és magyar történelmi tárgyu képek jutalmazására *15,500 forintos* alapitványt tett. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter az adományozónak e nemes és bőkezü alapitványért meleg köszönetét nyilvánitotta.

Halottak napja. A kerepesi-uti temető nem csupán családok fájdalmas kegyeletének helye, a nemzet jeleseinek egy nagy része is ott pihen. A halottak ünnepén az egyesek fájdalmával együtt nyilatkozik a nemzet megemlékezése, s a mécsek mellett felgyujtja a kegyelet és a hála a lobogó szövétneket. A fővárosi testületek az egyetemi ifjuság most is gondoskodnak, hogy a jelesek sirjai megkapják koszoruikat. *Kossuth* sirjához, mely egész éven a legnagyobb gondozásban részesült s mindennap friss virágokkal halmozták el, november 1-jén és 2-ikán a testületek, egyletek és iskolás növendékek egész serege vonul ki. Megjelen az országos függetlenségi és 48-as párt, a fővárosi függetlenségi kör, a Kossuth Lajos nőegylet és az egyetemi ifjuság, s mindenik testület ünnepélyt rendez a sirnál, melyet a székesfőváros hatósága fog feldisziteni. Az egyetemi ifjuság délelőtt vonul ki a temetőbe. Az egyes sirok szónokait már kijelölték s most utólag még Kossuth Lajos és Forinyák sirjához jelölték ki a szónokokat. Kossuth Lajos sirjánál *Györky* László a műegyetemi kör elnöke, Forinyákénál pedig *Samassa* Aurél joghallgató fog beszélni.

Szarvas Gábor mellszobra. A középiskolai tanár-egylet mellszoborral akarja megörökíteni Szarvas Gábor emlékét. *Beöthy* Zsolt, mint az egyesület elnöke, szép fölhivással fordul mindazokhoz, kik érzik, hogy mennyi érdemet szerzett Szarvas Gábor, s mily hatással volt a magyar nyelv mívelésére.

«Büszkesége volt ő — mondja a felhivás — mint tanár, iró és tudós iskolánknak, irodalmunknak és akadémiánknak; de legnagyobb büszkesége a magyar középiskolának, a melynek körében nőtt, hatott és maradt s a melynek hatását a nemzeti életre rendkivüli mértékben emelte. Igy érezvén őt első sorban mi a magunk dicsőségének, mi vettük magunkra dicsőitésének kedves gondját és felkérjük tisztelőit, hogy mindazok, a kik az igaz magyar szót igaz magyar szivből szeretjük, áldozzunk Szarvas Gábor emlékére! Az emlék, a begyülendő összeghez mért alakban, a főváros valamely nyilvános helyén, talán a muzeum kertjében, fog felállittatni.» A begyülendő összeg *Müller* József tanár czimére (Markó-utczai főreáliskola) küldendő.

Mai számunkban több képet közlünk Zágrábból, melyek közül egyet *Jantyik* Mátyás, lapunk kiküldött rajzolója, vett föl a hely szinén, továbbá egyet *Mosinger és Breyer* zágrábi fényképészek fölvétele után, ötöt pedig a *Dunky fivérek* kolozsvári fényképező czég fölvételei után. A Dunky fivérek egyenesen e fölvételek készítése végett útaztak ez alkalomból Zágrábba, hol épen oly kiváló bizonyságát adták szakbeli képzettségüknek, mint a bánffy-hunyadi hadgyakorlatok alkalmával Kolozsvárt és Bánffy-Hunyadon, mikor lapunk szintén több sikerült képet közlött az ő helyszini fölvételeik után.

Egy hirlap jubeliuma. A «*Nagyvárad*» czimű napilap e hó 28-ikén üli meg alapitásának huszonötödik évfordulóját. A fővárosi és vidéki sajtó képviselői nagy számmal készültek Nagy-Váradra, hol értekezlet is volt kitüzve a vidéki hirlapirói szervezet megállapitása végett.

A könyvnyomdászat ünnepe. *Mainz* városa ünnepélyesen meg akarja ülni *Gutenberg* Jánosnak, a nyomdászat feltalálójának ötszázados születésnapját. De születésének idejét pontosan tudni nem lehet, csak annyit, hogy 1395—1400 közt született. A városi hatóság 1897-ben ohajtaná megülni az ünnepet. A külföldet is meghivják.

* **Két Medici hamvai.** Florenczben a napokban megtalálták az olasz renaissance két neves férfiának Medici Giuliano-nak és Lorenzonak koporsóit a San Lorenzo templomban. A két testvér közül Giulianót 1478 ápr. 26-án vagdalták össze a Pazzi-összeesküvés részesei. Az olasz közoktatásügyi miniszter rendeletére a florenczi műemlék-bizottság kutatásokat végzett a San Lorenzo templomban, a mely eredménynyel is járt. A Sagrestia Nuovában lévő sirról elmozdították Michelangelo szobormüvét (Madonna a gyermek Jézussal) Rafael egy képét, a Montorsoli szent Kozmáját s fölemeltették a sirt födő márványlapot, mire egymás fölött nyugvó két fakoporsó tünt elő. A kisebbik, a felső még elég jó karban volt, s a következő szavak voltak rámázolva tintával: «Giuliano di Piero di Cosino dé' Medici.» Meglehetősen ép csontváz feküdt benne. A koponyán éles fegyvertől származó két mély bevágás látszott, azoknak a sebeknek nyomai, miket az összeesküvők ütöttek rajta a florenczi dómban. A másik koporsó meglehetősen korhadt volt, ép ugy a benne lévő csontváz, melynek csak koponyája volt ép állapotban s ez nagyon hasonlitott Giulianóéhoz. A két csontvázat egy új koporsóba tették, az esetről fölvett s pergamenra irott jegyzőkönyvvel együtt, azután leólmozták s a muzeumba vitték át.

* **Kényelmes vadászat** lehetne nagy vadakra a délafrikai Mashona-földön épült új vasútról. A vadak még nem félnek a vasúttól, ellenkezőleg sokszor megtörténik, hogy oroszlánok jönnek elő a vonaton bőgő ökrök hangjára s lesbe állanak.

* **Dalkedvelő rablók.** Garcia hires énekest egykor Mexikó és Veracruz között kirabolták s több mint félmillió forintnyi értéket elvettek tőle. A rablók tudakozódtak a hivatása felől s mikor megmondta hogy énekes, pisztolyokkal kényszerítették, hogy énekeljen nekik. A mint ezt megtette, udvariasan megköszönték neki az élvezetet, de a pénzét nem adták vissza.

* **Vadállatok ára.** Hagenbeck hires állatkereskedő újabb jegyzéke szerint a legdrágább állatok jelenleg a viziló és zsiraf, darabonként 20—20 ezer márka. Egy indiai tigris ára 10 ezer, egy derék oroszláné 4000, elefánté 5—9000. A párducz ára 600, a fekete párduczé 1200, a jaguáré 600—200, a jeges medvéé 800, a fekete medvéé 400 márka.

* **A legdrágább zongora** a Vanderbilt Kornélé, ki azt 30.000 forint költséggel készittette. A hozzátartozó szék 400 forintba került.

* **Crispi** olasz miniszterelnök a legutóbb ellene intézett merénylet óta pánczélinget visel, mely igen finom és könnyű aczélsodronyból áll, ezenkivül a szív tájékára Nápoly legügyesebb fegyverkovácsával vaskos, de hajlékony lemezt készittetett.

* **A méhek munkája.** A méhek egyszeri útjokban legalább száz lóheréből szedik össze a mézet, s minden lóherében átlag 60 virágcsésze van egy kis mézzel. Ily mézgyűjtő útat naponkint 30-at tesznek s igy naponként mintegy 180,000 helyről gyüjtik a méz anyagát.

x— Zongorákat és pianinókat vásároljunk ott, a hol miden tekintetben megnyugtató garancziát kapunk. Mint ilyen elsőrendü bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk Keresztély minta-zongoratermeit Budapesten, Váczi-körut 21. sz. alatt. (Ipar-udvar.)

A «**Hapczi**»-féle hirdetésre, mely kitünő szer náthaellen, felhivjuk olvasóink figyelmét.

HALÁLOZÁSOK

Elhunytak a közelebbi napokban: Zarka Dénes, budapest-józsefvárosi kir. közjegyző, előbb pápai közjegyző, a fővárosi társadalmi körök rokonszenves férfia, 53 éves korában, Budapesten, s holttestét Pápára szállitották. — Dr. Tihanyi Sámuel, Debreczen város tiszteletbeli főorvosa, honvéd-ezredorvos, 43 éves korában, Debreczenben. — Szentkatolnai Cseh Lajos nyug. bányaigazgatósági elnök, miniszteri osztálytanácsos, az erdélyi róm. kath. státus igazgató tanácsosa, Kolozsvárott, 83 éves korában. — Merze István, 1848—49-iki honvédszázados, a képviselőház nyugalmazott elnöki tanácsosa, 68 éves, Budapesten. — Freund Mór, mohácsi nagybirtokos, régi honvéd, 65 éves korában Mohácson. — Gosztonyi Ödön, államvasuti tisztviselő, 36 éves korában, Budapesten. — Szarka Mátyás, 1848—49-iki honvédhadnagy Csongrádon, 64 éves korában. — Boronkay Andor vidéki szinész, az országos szinészegyesület tagja, 28 éves, Szolnokon. — Kálnoki Jenő, szigorló orvos, Kálnoki Henrik és Kálnoki Izor fővárosi hirlapirók öcscse, Budapesten. — Gunszt Lajos, a Graepel Hugó gépgyárának főhivatalnoka, 39 éves, Budapesten. — Véli József, 74 éves korában, Abonyban. — Paczona József, 73 éves korában, Budapesten. — Dostál Gaudenczius, a ferenczrendiek budapesti házának tizenöt év óta gvárdiánja, a fővárosban köztiszteletben élt lelkipásztor, 67 éves, Virág-Völgyben, hová látogatásra utazott. — Danilovics János olvasó kanonok, zámi apát, hajdudoroghi püspöki külhelynök, 60 éves korában, Ungvárt. — Reitszam Rezső, fővárosi adószámviteli számvizsgáló, 63 éves korában.

Özv. Cserényi Ferenczné, született osdolai gróf Kun Rozália, 90 éves, N.-Váradon. — Özv. Csorba Józsefné, szül. Molnár Anna, 78 éves korában, Szombathelyen. — Kovásznay Margit, Kovásznay Zsigmond leánya, 23 éves korában, Tápió-Sülyben. — Horváth Anna, Horváth Kálmán kabai gyógyszerész leánya, Kabán. — Öri Józsefné, szül. Hoffmann Zsanett, 34 éves, Budapesten. — Győrffy Antalné, szül. Kovács Krisztina, élete 58-ik évében Székely-Udvarhelyen.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál és nagy terjedelménél fogva a legjobb és aránylag legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő. **Kossuth Ferencz,** főmunkatárs.

Ez a magyar olvasóközönség lapja!

Az «**Egyetértés**» politikai álláspontját legjobban jellemezte **Kossuth Ferencz,** az «**Egyetértés**» **főmunkatársa,** ki a következőleg indokolta meg, hogy miért lépett e lap kötelékébe:

«Kötelességet vélek teljesiteni, midőn a közélet hirére lépek hazámban, és atyám hagyományaihoz nevet azt akarom, hogy a toll legyen a közpályán az első fegyverem; és e fegyvert az **Egyetértés** hasábjain óhajtom használni; azon lap hasábjain, mely *megallotta az idő tüzpróbáját* és **elvei, állása, tekintélye** egyaránt megtisztulva jöttek ki a próbából, **mint tűzből a tiszta arany. — Függetlenségi párti, szabadságért** és **szabadelvü haladásért küzdő volt e lap mindig.**»

Ez az iránya, valamint hiteles forrásból származó

felsőbb leányiskolákról» Suppan Vilmostól; «Tanitó nők menedékháza»; könyvismertetések, stb. — A «*Hazánk*» történeti közlöny, melyet Abafi Lajos és Szokoly Viktor szerkesztenek, márcziusi füzetében is közérdekü közleményeket ád hazánk ujabbkori történelméből. Első czikke «A két Pázmándy», Tóth Lőrincztől, ki e kisebb essayt még 1851-ben irta a Csengery Antal «Szónokok és államférfiak könyve» számára, de a czenzura miatt nem jelenhetett meg. A két Pázmándy Dénesről, az első magyar képviselőház elnökéről, és atyjáról, Komárommegye alispánjáról és 1848—49-ben Fehérmegye főispánjáról ád jellemrajzot, s a képviselőház elnökének arczképe is mellékelve van. Rényi Rezső folytatja a 64-ik honvédzászlóalj részletes történetét. Kovács Lajos az 1849-diki debreczeni pártokat és az «Esti lapok»-at ismerteti, Szokoly Viktor pedig Mészáros Lázár szerepét az emigráczióban. Dr. Váli Béla adatokat állit össze a magyar szinészet történetéhez. Torma Károly Rettegi György emlékiratainak bemutatását folytatja. A nagyobb közlemények sorát Mátray Arnold fejezi be: Bosnyákország multjáról és jelenéről irt értekezésével. — A «*Természettudományi Közlöny*» a sok apró közleményen kivül három nagyobb értekezést közöl e havi füzetében: «A szervérzetről», dr. Oláh Gusztávtól; «Állandó nitrogénfejlesztő», dr. Kiss Károlytól; «A Krakataua vulkán kitörése», térképpel, Lóczy Lajostól.

Általános s hazai művelődéstörténetre hirdet előfizetést *Bihari Péter* tanár. A mű, melyből mutatványt most adunk, különös tekintettel van a papok, tanitók, hivatalnokok és a művelődni óhajtó nők igényeire és felöleli a világtörténelemnek nem politikai részét képező elemeket, minők a földmivelés, ipar, kereskedés, művészet, tudomány, vallás és erkölcs története. A középkort tárgyaló résznek egy negyedét, az ujkorról szóló résznek egy harmadát teszi a magyar müveltség története. A könyv a közoktatási miniszterium jóváhagyásával s pártfogásával jelenik meg, két kötetben, 60 nyomtatott ivre terjed, rajzokat is tartalmaz. Ára 5 frt lesz, miből 2 frt f. é. máj. 1-ig, 3 frt pedig a második kötet átvételekor (utánvéttel) küldendő be. A mű teljesen kész és ha pártolásra talál, még ez évben egészen meg fog jelenni.

Az életbiztositás rendszere, irta Kőváry László akadémiai tag, ki a biztositási ügyek ismeretének népszerű enciklopediáján dolgozik, s annak egy részével a franczia akadémianál pályázván, dicsérettel tüntették ki. A most megjelent, 210 oldalra terjedő kötet e munka egyik részét teszi, de magában is önálló egész s az életbiztositás irodalmát és történelmét tárgyalja, aztán a törvényhozási, állami életbiztositást, a koczkázat és dij elméletét s a tőke- és járadék-biztositás módozatait. Értékét bizonyitja az, hogy az első magyar biztositó-társaság száz példányt rendelt meg belőle, egy részéből külön lenyomatot ötszáz példányban. Ára 2 frt 50 kr, s Knoll K. akadémiai könyvkereskedésében rendelhető meg.

Nőknek való könyv a következő: «*A női szépség fentartásának*, ápolásának és növelésének titkai», irta egy nagyvilági hölgy; kiadta az Athenaeum-társulat; ára 1 frt 70 kr.

A modern boszorkánykonyhából, vagy a spiritizmus eredete, történeti fejlődése és elterjedése, irta Jankovich Gyula. Alkalomszerü munka most, mikor a modern babonáról, a spiritizmusról oly sokat irnak, s mutatványokkal is felcsigázzák iránta az érdeklődést. Jankovich a szemfényvesztő titokzatosság megvilágitásához Schneider V. egyik művét használta, mely a spiritizmusnak nagy fontosságot tulajdonit, s egyre terjedő uj babona-hitnek tekinti, mely már vallási jelleget öltött. De voltaképen csak Amerika éjszaki részein terjedt el, s vallásnak ott sem mondható. A könyv érdekes adalékul szolgál az ujabb idők e hóbortosságához és beteges kinövéséhez. Először a spiritizmus eredetéről és történeti fejlődéséről nyujt hosszasabb tájékozást, kiterjedve a régi és uj népek különféle babonáira és tévhitére. Azután a modern spiritizmus elterjedését vázolja s az egyes spiritisztikus tünetekkel, Bastiannal s más ismert spiritisztákkal foglalkozik, végül a hipnotizmust, az életdelejességet fejtegeti. A 123 oldalra terjedő diszesen kiállitott kötet ára 1 frt.

Ezeregy éjszaka, a hires keleti regék teljes kiadását inditotta meg Nádor Kálmán könyvkereskedő Budapesten. Három ives füzetekben fog megjelenni rajzokkal. Havonként 2—3 füzet hagyja el a sajtót, s az egész mű körülbelől 36 füzetre terjed. A keleti költészetnek e nagy képzelemmel alkotott regéiből Vörösmarty is sokat leforditott, s azokat Trattner-Károlyi adta ki még a negyvenes években. Az uj kiadásban ezek is föl lesznek használva, továbbá a legjobb franczia és német kiadások. Az első két füzet már megjelent. Egy füzet ára 25 kr.

«Az állandó országház terve» czimű röpirat jelent meg ifj. Mara Lőrincztől, a Révai testvérek kiadásában. Ellene szól Steindl tanár tervének, mely az országházat góth stylben kivánja fölemelni. A tervet az illető bizottság már elfogadta véglegesen, s most van az országgyülés elé terjesztve. Mara az országgyülésre kiván hatni: mellőzze a góthikát, mely komor, a főváros épitészeti jellegének sem felel meg, s legyen azon, hogy renaissance-stylben épüljön az uj országház.

«Utmutató,» a magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrendének ismeretes kézikönyvéből az áprilisi kötet hagyta el a sajtót, a vasutak és gőzhajók közlekedésének igen részletes és pontos kimutatásával. Ára 50 kr.

A szent-István-társulat pályadija. Tárkányi Béla apátkanonok, a szent-István-társulat elnöke, az általa pártolásba vett egyháztörténelmi mű folytatásaul most ismét *száz darab aranyat* tüzött ki ily műre:

«Adassék elő művelt nagy közönségünk számára ujabb kutfői alapos vizsgálatok nyomán a kereszténység története Magyarországban, szent László király halálától az Árpádházi királyok kihaltáig.» A pályaművek idegen kézzel tisztán irva, lapszámozva és fűzve, a szerző nevét rejtő jelmondatos levél kiséretében 1885-ik évi október végeig a szt-István-társulat igazgatóságához lesznek intézendők.

A gr. Karácsonyi-pályázat az akadémián. A tud. akadémia márcz. 31-iki ülésén hirdették ki a gr. Karácsonyi-pályázat eredményét. A 200 darab arany szomorujátékra volt kitűzve; érkezett 46 szinmű; ezekből a «Rajongók» czimüt, minthogy vigjáték, nem bocsátották pályázatra. A birálók negyven darabot teljesen értéktelennek találtak. Van egy a versenyzők közt, melynek a birálat határozott szinpadi sikert jósol; ez a «Nóra» czimű négyfelvonásos dráma, de a jutalomra érdemesnek nem tartotta.

A biráló bizottság jelentését *Heinrich* Gusztáv olvasta föl; terjedelmesen szól kivált két darabról, a «Tiepolo» és «Nóra» drámákról, s indokolja a birálók ama határozatát, hogy ez utóbbitól — előnyei daczára is — megtagadták a 200 aranyat. Mint tehetségre mutató műveket emliti még a «Melanie», «Wanda», «Pohlen Roman gróf», «A hazáért» czimüeket. A pályázat legjobb két darabja «Tiepolo» és «Nóra». «*Tiepolo*»-ról a szerző azt irja, hogy ahhoz gr. Teleki László esete szolgáltatta az alapeszmét. Tiepolo a szabadság hive és küzd Gradenigo velenczei doge buktatására. Egyszer a doge fogságába kerül, s akkor ünnepélyesen megigéri, hogy a doget nem fogja orvul megtámadni. A doge szabadon bocsátja, s Tiepolo ujra szövi az összeesküvést, de a mit cselekszik, csupa zavar. Egyszer nagylelküen szabadon bocsátja a dogét, majd átkozza; aztán elhagyja társait, tönkre teszi pártját, trónra segiti az elvetemült Carlot s e leggyülöltebb ellenfelének keze alatt vérzik el. A mi történik a darabban, nincs kellőleg indokolva, s Tiepolo maga egy holdkóros deklamator. Verselése folyékony, bonyolitási és jelenetezési ügyesség nyilatkozik benne; általában nem közönséges theatralis erőre vall. Az egyik biráló a pályázat legjobb darabjának itélte.

Két biráló azonban a «*Nóra*» négyfelvonásos drámának kivánta kiadni a jutalmat, de hárman ellenezték. «Nóra» eseményei a mult század elején, a szatmári békekötés után Bécsben folynak le. Az osztrák kormány nagy ünnepeket rendez a magyar urak tiszteletére, kiket minden módon megnyerni, Bécshez lánczolni óhajt. Tiz napja, hogy a pozsonyi országgyülésnek egy küldöttsége Bécsben van s ennek tiszteletére rendezte Sinzendorf miniszter azt az udvari ünnepet is, melylyel a darab cselekvénye megindul. A darab főszereplője Nóra, a parvenu Morgan leánya, ki tábori szállitóból gazdag nemessé lett. A miniszter a magyar országgyülés egyik követének, Szeréminek szánja a lányt, hogy a tekintélyes magyar ur az udvarhoz legyen lánczolva; de a leány Rolandot, Albano herczegét szereti. A miniszter ürügyet keres, hogy a herczeget katonai ügyekben eltávolitsa Nóra mellől. Az eltávolitás, Roland viselete, továbbá az, hogy az általa Nórához irt, de annak át nem adott levél idézi elő a drámai katasztrófát, a birálat szerint erőszakolt s a darab végzetes hibája. Mert Nóra a Roland eltávozásából azt látja, hogy az sem nézte őt egyébnek, mint a felgazdagodott parvenu leányának, nem szerette. Nóra boszut akar állni rajta (nincs kifejtve hogyan) s ezért férjhez megy Szerémihez. Épen az esküvő megtörténte után tér vissza küldetéséből Roland, a két szerelmes találkozik, s most derül ki a félreértés, hogy Roland szereti Nórát, s hogy a hozzáintézett levelét elsikkasztották. Szökni akarnak; de rajta kapják őket, és Szerémi, a férj párbajban megöli Rolandot. Szerémit elfogják, az államtanács elé állitják, hol azonban a párbaj igazi okát nem akarja bevallani, hanem azt mondja, hogy Rolandot azért ölte meg párbajban, mert az hazáját és nemzetét ócsárolta. A lotharingiai herczeg, a császár helyettese, e nyilatkozatból hazaárulást s felségsértést magyaráz ki, és az államtanács, Nádasdy esetére kivatkozva, halálra itéli a magyar országgyülés követét! Nóra, e határozatról értesülve, természetesen megvallja a herczegnek a párbaj igazi okát. Szerémi visszanyeri szabadságát, Nóra pedig mérget vesz és meghal.

Ez a darab főlényege, melyben sok az indokolatlan és valószinütlen. De azért jeles tehetség ismerhető föl belőle. A kor festése szintén sikerült benne. A darab valószinüleg mostani alakjában is tetszenék az ugynevezett nagy közönségnek — mondja a jelentés, majd pedig igy folytatja:

«De e mű szerzője, ugy látszik, többre törekszik, mint muló szini sikerre; — ezt következtetjük legalább azon tényből, hogy művét elküldte a Karácsonyi-pályázatra, mely hála nemes alapitójának, nem hozhatja az ország legelső tudományos testületét azon szomoru helyzetbe, hogy eshetőleg egy eszthetikai és logikai beszámitás alá nem eső rimes balletszöveget jutalommal kell kitüntetnie. A Karácsonyi-pályázat «drámai, szini és nyelvi tekintetben becses és igy kitüntetésre méltó» terméket követel, azaz oly művet, mely drámai irodalmunknak igazi gazdagodását jelölje. És ez helyesen van igy. Hadd legyen legalább egy fórumunk, mely a drámai költészet terén, minden melléktekintet nélkül, egyedül a művészet magasabb mértékét alkalmazza.» A biráló bizottság többsége tehát nem ajánlta megjutalmazandónak «Nórát».

A birálat idézett szavai a hirlapokban megjegyzésekre adtak okot, kivált pedig a «balletszöveget» emlegető mondat, melyben némelyek czélzást látnak az akadémia által egy hét előtt egyhangulag oda itélt Teleki-dijra, a mit Somló Sándor «Első szerelem» vigjátéka nyert el.

Hir szerint «Nóra» szerzője *Csiky* Gergely, ki darabját be fogja nyujtani a nemzeti szinháznak, «Tiepolo» szerzője pedig *Prém* József.

A nemzeti szinházban márcz. 30-án uj történeti drámát adtak elő Bartók Lajostól, ki pár év előtt a «Legszebb» czimű lyrai vigjátékkal lépett a szinműirók közé, most pedig a mi iróinktól oly ritkán érintett történeti drámában aratott határozott sikert. A közönség érdeklődése «*Kendi Margit*» első előadása iránt és érdeklődése azóta is, egyformán szól a mű kiválóbb tulajdonságainak, valamint annak, hogy a méltatlanul mellőzött történeti drámák által nyujtható játékrendi változatosságot kivánja a közönség.

«*Kendi Margit*» tárgya a Báthori Boldizsár összeesküvése Báthori Zsigmond fejedelem ellen. Bonyodalmát Boldizsár felesége, Kendi Margit és Esztella, Carigli bibornok huga idézik elő; amaz a fejedelmi szék megszerzésére tüzeli férjét, emez pedig titokban szereti Báthori Boldizsárt. A nagyravágyó kaczér asszony vérpadra juttatja férjét, Margit pedig megöli magát; Esztella megőrül, és Báthori Zsigmond, ki őt szerette, «kárhozatban égve» marad fájdalmával. Csakis a dráma főbb eseményeit jelölik az itt emlitett momentumok. A cselekvény menete gazdag költői és drámai erőből adott részletekben. Az alakok is életteljesek és szerencsésen csoportosulnak, hogy az eseményekben részesek legyenek. A csoportozatok nemcsak szinezik a darabot, de korfestés értékével is birnak. A nyelv magvas, eszmékben gazdag és könnyen kezelt. A közönséget hamar fölmelegitette a darab, s oly fogadtatásban részesité, minőben nem sok eredeti mű részesült. Az előadás, a kiállitás, a historikus utánnézéssel készült jelmezek emelték a hatást és illuziót. Jászai Mari asszony (Margit) részesült a szerzővel együtt a legtöbb kihivásban, kitünő játékáért. Márkus Emilia rokonszenves személyesitője Esztellának, melyet drámailag is érdekessé tett játéka. Bercsényi, Gyenes, Szacsvay, Vizvári viszik még a nagyobb szerepeket.

A nemzeti szinházban az elmult szinházi év alatt (mult év április első napjától ez év márczius 31-ikéig) 185 drámai előadás volt 101 különféle szinművel. Ebből eredeti 30, klasszikus mű 21, idegen jelenkori szinmű 50, és egyfelvonásos idegen 30. Az összes előadásoknak több mint fele eredeti és klasszikus. A hazai irók közül legtöbbször a következők műveit adták: Csiky Gergelytől 6 darabot 21-szer, Madách Imrétől az «Ember tragédiáját» 13-szor, Szigligeti Edétől 9-szer, ifj. Ábrányi Kornéltól két darabot 9-szer, Dóczi Lajostól egy darabot 7-szer, Berczik Árpádtól egy darabot 6-szor. Shakespeare 6 darabja 8 előadásban, Molière 10 darabja 15 előadásban fordult elő. Franczia irók közül Sardou 5 művel 24 előadást töltött be, Augier 4 művel kilenczet, Dumas 3 művel hatot. Először adatott 16 mű, ebből 7 eredeti. Legtöbbször Sardou «Fedórá»-ja (15-ször) és Madách dramatizált műve (félév alatt 13-szor) került szinre. A jövedelmekből a drámai előadásokra 99,318 frt esett, 14,000 frttal több, mint

**

tavaly. — *Operát* 138 este adtak, és szinre került 46 dalmű 8 ballettel. Eredeti zenemű volt 4 opera és 1 ballet. A jövedelem 156,589 frt volt, 22,235 frttal több, mint tavaly.

A népszinházban jelenleg Deszkasev István, a zágrábi szinház énekese szerepel operettekben. Született magyar ember, a szöveget jól ejti ki, tenor hangja nem sok, de elégséges operettekhez és jól iskolázott. Eddig a «Kornevilli harangok» és «Hoffmann meséi» tenorszerepeit énekelte. A népszinház közönsége nem bánná, ha állandón itt maradna.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia márczius 31-én kettős ülést tartott. Először az összes osztályok üléseztek, s helyben hagyták a biráló bizottságnak a gróf Karácsonyi-pályázatra vonatkozó jelentését. Azután az első osztály ült össze.

Az *összes ülésen*, melyen gr. Lónyay elnökölt, *Hunfalvy* Pál meleg szavakban emlékezett meg a finn irodalom gyászáról, mely Lönroth halálában érte. A «Kalevala» eposz föltalálója és közrebocsátója kültagja volt akadémiánknak, mely most, Hunfalvy inditványára, táviratilag is tudatni fogja részvételét a finn irodalmi társasággal. — A Karácsonyi-pályázatról szóló birálat felolvasása után *Fraknoi* főtitkár még két pályázatról adott hirt. Ezekre a versenyző művek beküldésének határnapja az nap telt le. Az egyik a *Péczely-dij*, ezer forint, oly történeti tárgyu szinmüvekre, melyek 1882—83-ban vagy előadattak valamely szinpadon, vagy pedig nyomtatásban megjelentek. Nyomtatásban csak egy küldetett be: Bartók Lajos «Kendi Margit» drámája, kéziratban pedig kettő: «Julia», történeti tragédia 3 felvonásban, «Titok és áldozat» dráma. E kettő zárt jeligés levélkével van ellátva, de az nincs kitüntetve, hogy valahol előadták volna. Ezért tehát pályázatra nem is bocsátják. Megjegyzendő, hogy a birálók nyomtatásban megjelent, habár be nem küldött történeti szinmüvet is részesithetnek jutalomban, ha ilyen érdemesről tudomással birnak. — A *Lukács Krisztina-jutalomra* (ezer frt) Kazinczy életrajza van kitüzve, nyilt pályázattal. Csak egy ajánlat érkezett, dr. Bayer Ferencz lőcsei tanártól, kinek beküldött tervrajza fölött birálók döntenek. — Gróf Széchenyi Béla tiszteletbeli tag jelenti, hogy feledhetetlen édes atyjának, gr. Széchenyi Istvánnak, egyesekhez, társulatokhoz, testületekhez intézett leveleit, melyek hét kötetet tesznek ki, s az 1833—1843. évi időközben irattak, az akamiának ajándékozza. Gr. *Lónyay* elnök megköszönte az akadémia nevében a becses ajándékot.

Az *első osztály* ülésének tárgyát *Asbóth* Oszkár (vendég) felolvasása képezte «A szlávok és a magyar keresztény terminológia» czim alatt.

Történetiróink kiváló szerepet tulajdonitanak a cseheknek a magyarok hittéritése körül. A nyelvemlékek azonban nem a cseh, hanem az ó-szlovén nyelv hatását bizonyitják, a mi onnan magyarázható, hogy a csehek akkor talán még szintén az ó-szlovén nyelvet használták az egyházban. Magyarázható azonban onnan is, hogy a csehek talán csak a főbb papi állásokat foglalták el, az alsó papság pedig szlovén volt, alkalmas levén a közvetitésre azért is, mert értette mind a magyar, mind a cseh nyelvet. Az értekező aztán fölsorolt több szót, melyet a magyar egyházi nyelv a szlávból vett, minők: kereszt, keresztyén, pogány, malaszt, hála, stb. s kiemelte, mennyivel részletesebb képet nyerünk, ha a nyelvben rejlő tanuságot fürkészszük, mint ha pusztán irott forrásokból meritjük adatainkat. — Az értekezést megéljenezték.

A történelmi társulat e hó 3-iki ülésén *Ocáry* Lipót tett jelentést olaszországi levéltári kutatásairól, mely eredményeiben bő és elég fontos a magyar történeti kutfők gyarapodására.

Nagyérdekü a florenczi levéltár egyik okirata, mely fölszámlálja, hogy 1479-ben Mátyás királynak a törökök ellen inditott hadserege mily elemekből állt szárazon és vizen. A szárazföldi hadsereg 148,000 emberből állt, ellátva társzekerekkel, kővető, falbontó gépekkel, ágyukkal, kőbombákkal. A székelyeknek, erdélyi nemességnek, a moldvai és oláh vajdáknak külön-külön seregök volt, ezenkivül cseh, morva és sziléziai lovas 6000, gyalogos 10,000. A hajóhad igen tekintélyes nagy hajókból és naszádokból állt, összesen 330 hajóból, ellátva kőhajitó gépekkel és bombavető ágyukkal, 2600 matrózzal, 10,000 fegyveressel. Nándorfehérvárnál a Dunán volt 34 nagy hajó és naszád. Minden naszád orrán — mint az olasz szöveg megjegyzi — a magyarok nyelvén mondva: állt egy-egy *esfi vize*. Hogy mit jelent ez, vagy micsoda szó van itt hibásan kiirva, hirtelenében nem lehet eldönteni. De az «esfi vize» oly veszedelmes szerszám, mely 40 fontnyi köveket vet. — Dr. *Réthy* László tartotta a második felolvasást a «magyar-perzsa érintkezések az őshazában» czim alatt.

A földtani társulat e hó 2-iki ülésén *Matyasovszky* Jakab a háromszéki s különösen a sósmezei petroleum-területekről szólt.

Először a földtani viszonyokat ismertette. Sósmező közvetlen átvizsgált területén három petroleum-tartalmu réteget mutathatott ki. És pedig a legfelsőbb szinthez a gipsztartalmu homokos-agyagos rétegek tartoznak, melyek a közeli Moldvában és Sósmezőnél is el vannak terjedve. A középső szintet a menilitpala csoportja képviseli, melynek nafta és ozokerit tartalma a számos kihuzásnál s a lemélyesztett aknákban kimutatható. A legmélyebb s legjelentékenyebb szintet a ropianka-rétegek képezik. Ugy a geológiai viszonyok, mint azon gazdag petroleumnyomok, melyek Galiczia legjobb viszonyaival megegyezők, ugy minőségi, mint mennyiségi tekintetben a legjobb eredmény reményére jogositanak. A ropianka rétegeknek az Ojtoz völgyében észlelt feltöréséhez hasonló előjövetele kétségkivül Háromszék számos pontján lesz konstatálható, mi azonban a további terület részletes bejárását teszi szükségessé. Eloszlatandónak tartja értekező azt az aggályt, mely a magyarországi, azaz a Kárpátok déli, illetőleg nyugati szélén eszközölt olajnyerés kedvezőtlen eredményein alapul, melyet a Sáros, Zemplén, Ung és Mármaros megyékben tett kutatások bizonyitanak. Kiemeli azt a körülményt, hogy a háromszéki petroleumterület a magyarországi keleti Kárpátoknak majdnem kizárólag keleti lejtőjén van és teljesen a moldvai olajöv csapásába esik, hol is Sósmezőtől északra, Polona, Mojnesti és Slanik táján a petroleum aknázása évek óta lukrativ. Másrészt ez az olajöv Sósmezőn tul, déire, kétségkivül folytatását képezi annak, mit számos, jó minőségü petroleumforrás bizonyit. Utal a gerenczei forrásra, mely Sósmezőtől délre 35 kilométernyire a Kóróbércz lábánál a Futna völgyében van. Általában Háromszékben nagy reményekre jogositó petroleumterület van, mely hivatva lesz Magyarország évi petroleum-fogyasztását fedezni.

A csángó-magyar egyesület nem valami nagy részvét mellett tartotta közgyülését márczius 30-án.

Somssich Pál beteg lévén, Kammermayer Károly polgármester elnökölt. Az igazgatóság jelentése, melyet László Mihály titkár olvasott fel, ismertette a csángók hazaszállitásának ismert történetét; adakozásokból több mint hatvanezer forint gyült be s 3135 csángó van betelepitve. Az ideiglenesen alakult csángó-bizottságból a mostani egylet 14,071 forintot vett át, ez összeg 38,208 forintra növekedett, miből csángók segélyezésére kiadtak 18,055 forintot s igy még van 19,153 forint. A betelepültek sorsát az egylet figyelemmel kiséri s őket ismételten segélyezte is. Az egyletnek összesen 49 alapitó és 286 rendes tagja van. Tárgyalták ezután az igazgatóság javaslatát az egylet jövő működéséről, mely két részből fog állani: a kint levő testvérek támogatásából s az egyes hazajövők segélyezéséből; másodszor pedig, ha a nemzet áldozatkészsége ezt lehetővé teszi, nagyobb betelepitésből. A gyülés elhatározta, hogy felhivást fog intézni a nemzethez s a tagokat fölkéri, szerezzenek körükben uj tagokat. Herczeg Odescalchi Arthur inditványozta, hogy az Andrásfalván tavaly visszamaradt s most beköltözni készülő negyven családot segitsék, mert ezek már mindenöket eladták, továbbá utána kellene nézni, hogy az akedémiánál letett Kralovánszky-alapitványt nem lehetne-e az egylet czéljaira megnyerni. Mindkét inditványt az igazgatósághoz utasitották intézkedés végett.

A képzőművészeti társulat választmányának legutóbbi ülése közérdekü kérdésekkel foglalkozott.

Munkácsy uj festménye, a «Kalvária» julius után lesz kiállitható, mert májustól addig Párisban mutatják be. A jövő őszi kiállitásra öt dijat tüztek ki: a társulat művészi nagy diját (200 arany) festészeti, szobrászati vagy metszett művekre; az Ipolyi 500 forintos diját történelmi kész képekre vagy olajszinvázlatokra; a Tárkányi Béla ötszáz forintos diját vallási egyházi tárgyu képekre, szinvázlatokra, vagy kész oltárképekre: Munkácsy Mihály hatezer frankos ösztöndijját olajfestésü kész történeti vagy életképekre; a Ráth György háromszáz forint jutalmát táj-, állat- vagy csendéletképekre.

A Kemény Zsigmond-társaság, az erdélyi részek e szépirodalmi egyesülete, egy évre megszüntette működését, valamint elhatározta, hogy a «Figyelő» czimü társasági közlöny kiadását is félbehagyja. Ennek oka, hogy a társulat titkára s a lap szerkesztője, Tolnai Lajos és a marosvásárhelyiek közt hosszabb idő óta sajnos vi zálkodás uralkodik, mely a társaság működésére is zsibbasztólag hatott.

A helsingforsi «finn-ugor társaság» márczius 22-én tartott gyülésében négy magyar nyelvtudóst választott tagjai sorába; nevezetesen *Hunfalvy* Pált s *Budenz* Józsefet tiszteletbeli, továbbá *Barna* Ferdinándot és dr. *Szinnyei* Józsefet levelező tagokul.

MI UJSÁG?

A király és az ötvösmű-kiállitás. Ő felsége mult hó 30-án reggel Budapestre érkezett, s déli egy órakor meglátogatta az ötvösmű-kiállitást, melyet nagy érdeklődéssel nézett végig, s másfél órát töltött ott.

A muzeum körül, bent a termekben nagy közönség gyült össze. Ő felségét a bejáratnál *Ipolyi* püspök üdvözölte a kiállitási bizottság nevében. Az első teremben *Pulszky* Ferencz felajánlotta szolgálatát a királynak, hogy a teremben kalauzolja. Nagy figyelemmel tekintette meg az itt kiállitott ókori tárgyakat. Több izben kérdést intézett Pulszkyhoz, a ki ő felségének megadta a kért felvilágositásokat. A második teremben Ipolyi püspök vette át a vezető szerepét, s a középkori egyházi ötvösművekre nézve adta meg ő felségének a kivánt felvilágositásokat. A harmadik teremben *Torma* százados, a Ludovika akadémia tanára adott magyarázatokat a nyergekről, lószerszámokról és fegyverekről. Majd *Pulszky* Károly vezette ő felségét a pompás zománczos ékszerekhez, a melyek mellett hosszabb ideig időzött. Figyelmesen tekintette meg a násfák gazdag gyüjteményét, a ritka szépségü diszedényeket és az itt lévő koronákat. Egy-egy tárgy különösen lekötötte figyelmét, több izben dicsérőleg nyilatkozott. Az utolsó teremben felváltva Pulszky Ferencz, Pulszky Károly és Ipolyi Arnold püspök kalauzolták, s itt is nagy érdeklődéssel nézte az egyes gyüjteményeket. Mikor csodálkozását fejezte ki, hogy a kiállitáson milyen nagy számmal vannak a rendkivüli érdekes drágaságok, *Keglevich* István gr. felvilágositotta a királyt arról, hogy az itt látottak csak egy részét képezik az országban lévő hazai ötvösműveknek, és ezeken kivül még igen sok érdekes tárgy van a főuri családoknál és főpapoknál. A király ujból kifejezte teljes megelégedését és harmadfél órakor hagyta el a kiállitást, miután előbb a kiállitási bizottság elnökének, továbbá Keglevich István grófnak és Pulszky Ferencznek megköszönte a kalauzolást. A muzeumból egyenesen a magyar államvasut pályaudvarába hajtatott a felség s külön vonattal Gödöllőre indult szalonkavadászatra. Onnan tért Bécsbe e hó 2-án. Ő felsége május hó elején (az országgyülés berekesztése alkalmából) még egyszer megtekinti a kiállitást.

Érdekes tárgyakkal még mindig szaporodik a kiállitás s a látogatók nagy száma általános érdeklődést mutat. Emléktárgyat is lehet venni: Bernini szobrász Szent István ezüst mellszobrának apró ezüst másolatait, melyek Herpka Károly iparművészeti tanár készitményei. Öt, három és két centiméter nagyságuak s ehhez képest áruk három, öt és tiz forint. Husvétkor már kaphatók lesznek. Akkor vidékről vonatok is érkeznek sok vendéggel. A magyar államvaspálya igazgatósága ugyanis fél dijat engedélyezett mindazoknak, kik április 11-én, 12-én s 13-án a személyvonatokkal, második és harmadik osztályban, ide kivánnak utazni. Visszatérni 18-dikáig lehet. Továbbá a vasutak nagyobb állomásai kiállitási belépti jegyeket is árulnak 50 krért, mely jegy az egyforintos napokon is érvényes.

A trónörökös e hó első napján a Rábaközbe rándult vadászatra. Éjjel érkezett Esterházára, s onnan kiséretével Pomogyra ment. A vadászat, vizi szárnyasokra egész nap tartott. Este Kapuvárra érkezett, hol ünnepélyesen fogadták s innen visszatért Bécsbe.

Adamné asszony márczius utolsó napján utazott el Budapestről Bécsbe. Az alföldi látogatása utáni napokat fölhasználta, hogy jobban megismerkedhessék a főváros közintézeteivel. A jeles irónőt a rokonszenv és tisztelet környezte ez idő alatt is. Bécsből Olaszországon keresztül utazik, s Turinban meg akarja látogatni Kossuthot.

Az uj országház ügyét e napokban tárgyalta a képviselőház pénzügyi bizottsága. A terveket leginkább a góth styl és a költségek szempontjából vitatták. Gr. *Apponyi* Albert csak mellékesen érintette, hogy a renaissance stil barátja, de határozottan megtámadta, hogy a mi pénzviszonyaink közt ismét luxus-épitéshez kezdenek, melyre tizedfél millió frt van számitva, de előre láthatólag azon a süppedékes talajon, a hová az országházat tervezik, 15 millióba fog kerülni. Attól tart, hogy szegénységünkben ily épület a nagyság hóbortját hirdetheti. *Tisza* miniszterelnök azt válaszolta, hogy ha Budapestet világvárossá akarjuk tenni, abban az országháznak kell a legszebbnek lenni. A költségvetés szigoru számitáson alapszik, s nem kell félni, hogy az épitkezés 15 millióba kerül. *Helfy* Ignácz is ugy találta, hogy mi is beérhetnénk a rómaihoz hasonló országházzal, mely pedig csak 7 millió frankba került. A bizottság elfogadta a terveket és a költségvetést s azokat ajánlólag terjeszti a ház elé.

Arany szobrának hováállitásáról vitatkozott a főváros képzőművészeti bizottsága, mely nem helyesli azt a tervet, hogy a szobrot a muzeum homlokzata előtt helyezzék el, mert ugy találja, hogy mögötte a széles lépcsőzet kedvezőtlen háttért ad, s mert magyar ruhás érczalakkal nem összhangozik a görög stilü oszlopcsarnok. Gerlóczy alpolgármester legjobb

Vas. Ujs. 1894. 312–313. l.

19 SZÁM. 1894. 41. ÉVFOLYAM.

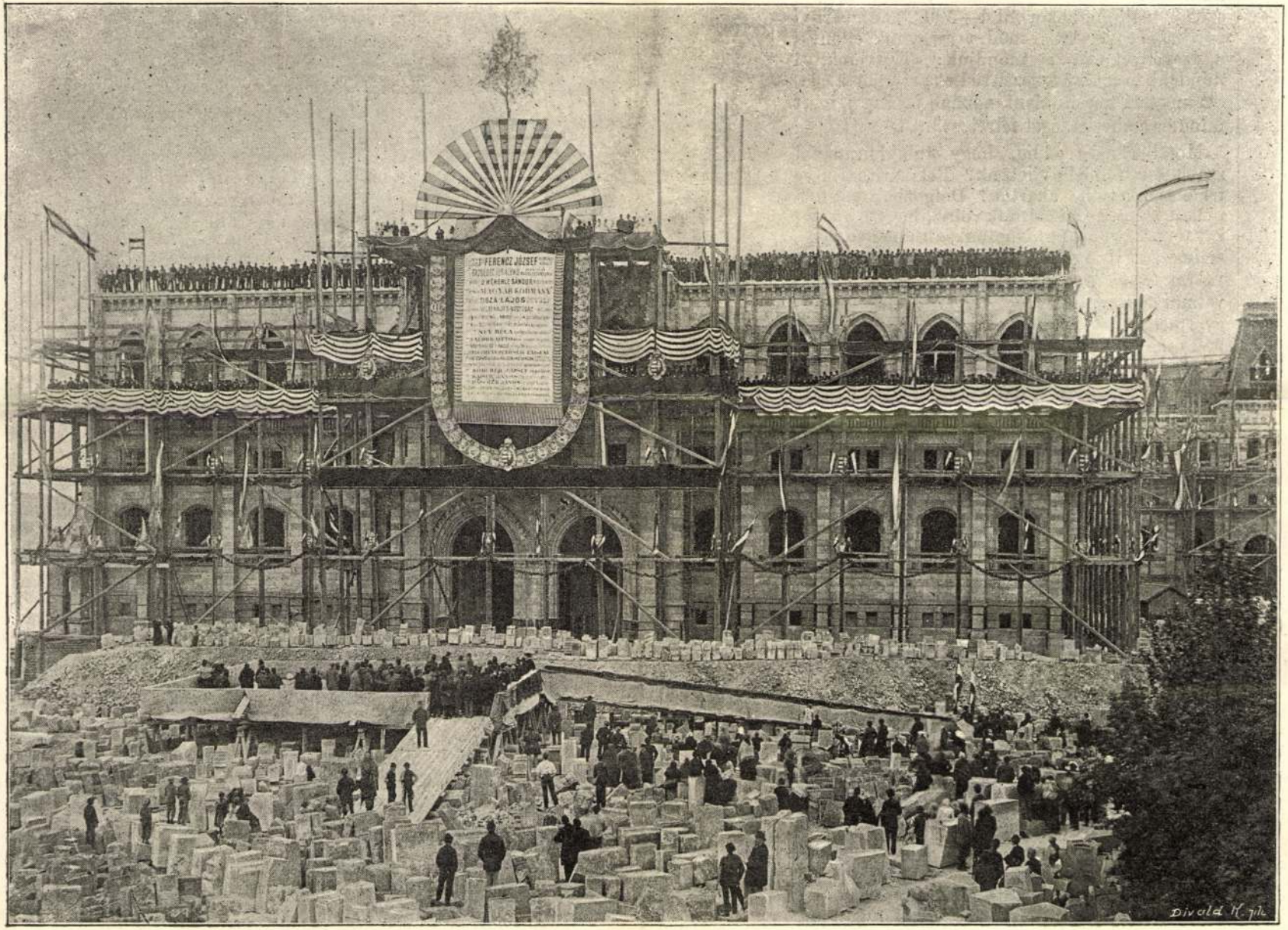

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ BOKRÉTA-ÜNNEPÉLYE.

Divald K. pillanatnyi fényképe.

Kenindl Imre

elfogyott kar-

ődésnek oly
, hogy a férje
t.

1804-BŐL

nagy hódító
yvereit hasz-
az igéretek-
ktől ügyének

nni a magya-
9-ben, a mely
zetesen ez a
puszta igére-

mekeinket szabadokká tehet s ha valamely királynak eszébe jutna valaha, hogy velünk szembeszálljon, akkor mi 4—500,000 embernyi egyesült erővel Attila-módra megyünk ellene s a szegényeknek azt mondjuk: «Testvérek, ti mindenben szükséget szenvedtek; menjetek oda, ott megtaláltok mindent, s aztán jaj és jaj, mert minden emberiességet félreteszünk!»

Mondhattuk-e eddig, hogy tulajdonunkkal szabadon rendelkezhetünk? Betakaríthattuk-e terméseinket, ha akartuk? Dolgozhattunk-e a nélkül, hogy ne aggódtunk volna, hogy bennünket urasági robotba hivhatnak, a minek se vége, se hossza? Kapott-e valaki a mi osztályunkból valamikor akár a polgári, akár a katonai életben valami tekintélyes méltóságot? Nem kellett-e gyermekeinket katonáknak adni, hogy egy zsarnok önfejüsége miatt leöldököltessenek? Nem, istenemre mondom, a mérték megtelt! Föl, Magyarország polgárai és jobbágyai! mentsétek
rmekeiteket a rabszolga-
dokká magatokat és gyer-
k a nagy nemzet példáját!
zavatok!

papok, kiknek sanyarogva
onokjaitok és püspökeitek
gben dobzódnak, titeket is
ködésre. Magyarország la-
a vallást, mert tudják, hogy
t fenn vallás nélkül. A leg-
ogjuk gyakorolni, kivéve a
galom megzavarójára nagy

, vitéz katonák, kiért har-
ok önfejüségéért s kapzsisá-
niért érte kezeteket vagy lá-
ek, koldúsokká tesz. Nézze-
ra, katonák; ott megvan a
ek is a joga arra, hogy akár-
not tarthasson.

lnyom benneteket a nemes-
nzünk? Csalárdsággal kicsal-
vannak Magyarország nagy
az adókból, sóból, kamarai és
több egyebekből folyó bevéte-
ént 100 millióra rúgnak? Bécs
elfecséreli Bécsben a magáét

Két karcsu, vérpiros oszlop alatt,
— Füstös, sötét bolt íve áll felette —
Szép asszony térdepelt, fején kalap,
Keztyűtelen szép kezét összetette.
Nedves szemében a villám kigyult,
A mint szíve háborgott vagy csitult:
Mig megvallotta títkát, — szép korának
E szép virágát, — mennybeli urának.

Én láttam azt, midőn ez éjszemekből
Mig föltekintett, kirepült egy csillag,
S szárnyas angyalka szállt ki s lebegett föl
Kis ajkai közül, midőn kinyíltak.
És a szelid csillag reszketve bolygott;
S nem tudom kire mosolygott, mosolygott;
Az angyal fölszállt s Istenhez menet
Kiáltott: «Uram! hála, köszönet!»

A pap megfordúlt: «Ite! Menjetek!»
A nap áttörte fellegek homályát
És szivárványnyal koszorúzta meg,
A szép asszonyt, ki végezé imáját.
Ez a bizánczi szobrocskák során
Pirúlva ment ki, üdén, szaporán.
De a Madonna szemeit lesűtve
Nézte fiát s szólt: «Ámor az ő üdve.»

ZEMPLÉNI ÁRPÁD.

A GYANU.

Elbeszélés a kalotaszegi népéletből.

Irta Gyarmathy Zsigáné.

I.

Az új, tornáczos nagyházban is, az ól melletti kis viskóban is még világosság van; itt is, ott is beteg asszony hánykódik nehéz küzdelemben . . .

Az éj zimankós; a kutya fel-felvonít. Ilyenkor Bács István összeborzong és még nehezebb léptekkel járja utját a tornácztól a csűrig. Elál a szélvész, kiragyognak a csillagok és az ól mellett való viskóban eloltják a gyertyát. — «Az már túlesett rajta,» — gondolja István

végig
alatt:
egy fé
ját kir
onnan
őszi lé
A t
van s
másko
A nyi
den

Steindl Imre

Vas. Ujs. 1902. 585.

Steindl Imre műegyetemi tanár holttestét a műegyetem előcsarnokában helyezték díszes ravatalra. A szeptember 2-ikán tartott végtisztességre a tudomány, közélet férfiai nagy számban gyűltek össze. Az országház építő bizottságát Tarkovich államtitkár, a közoktatási minisztert K. Lippich Elek osztálytanácsos képviselte. Rados Gusztáv, a műegyetemi építész- és mérnöki szakosztály dékánja bucsuztatta el a halottat a József-műegyetem és az Akadémia nevében. A temetőben a sirboltnál még egyszer beszentelték a koporsót, mire Czigler Győző műegyetemi tanár, a Mérnök- és Építész-Egyesület

elnöke az egyesület nevében bucsuzott Steindl Imrétől. A műegyetemi ifjúság nevében Melha Tiborműegyetemi hallgató mondott búcsúztatót.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET
IV. Reáltanoda-utca 13–15.

Lakás- és címváltozást tessék bejelenteni.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága
tek.elnökségének
BUDAPEST

T.p.

~~Állatkerti ut 1~~

utána Rákos utca
10 szám

23. SZÁM. 1896. BUDAPEST, JUNIUS 7. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

AZ EZREDÉVI DÍSZÜLÉS AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBAN.

Több mint egy évtized választotta még el a magyar nemzetet ezredéves múltja megünneplésétől, a mikor az ország törvényhozásának mindkét háza a czélhoz méltó nagy összegeket szavazott meg az új és állandó országház emelésére s az erről szóló törvényczikket a király szentesítette. Azóta az ország áldozatkészsége és hazafias lelkesedése több monumentális mű létrehozatalát tette lehetségessé s így az ezredévi magasztos ünnepek keretében az országos kiállításon kivül is nagyon előkelő helyet foglal el a Vaskapu megnyitása, a fővárosi harmadik Dunahid elkészülése, több száz új népiskola felállítása és végül, — hogy többet ne is emlitsünk — az új állandó országháznak az ezredévi országos díszülés ott tartása által történendő fölavatása.

Azt a mindenesetre történeti nevezetességü ülést, a mely a *magyar szent korona* jelenlétében az uralkodóház főherczegeinek, mint magyar főrendeknek részvevésével fog végbemenni, június hó 8-án immár a Duna partján épült új palotában lehet megtartani. A fontos eseménynek meglesz a méltó kerete.

Alig két éve történt, hogy a kormány a művezetőséggel azon óhaját közölte, hogy ez a díszülés már az új országházban legyen megtartható. A vezető és tervező építésztől kezdve a legutolsó emberig, mindenki fokozott munkálkodást fejtett ki e naptól fogva, s ennek a gyorsított munkának köszönhető, hogy az új ország-

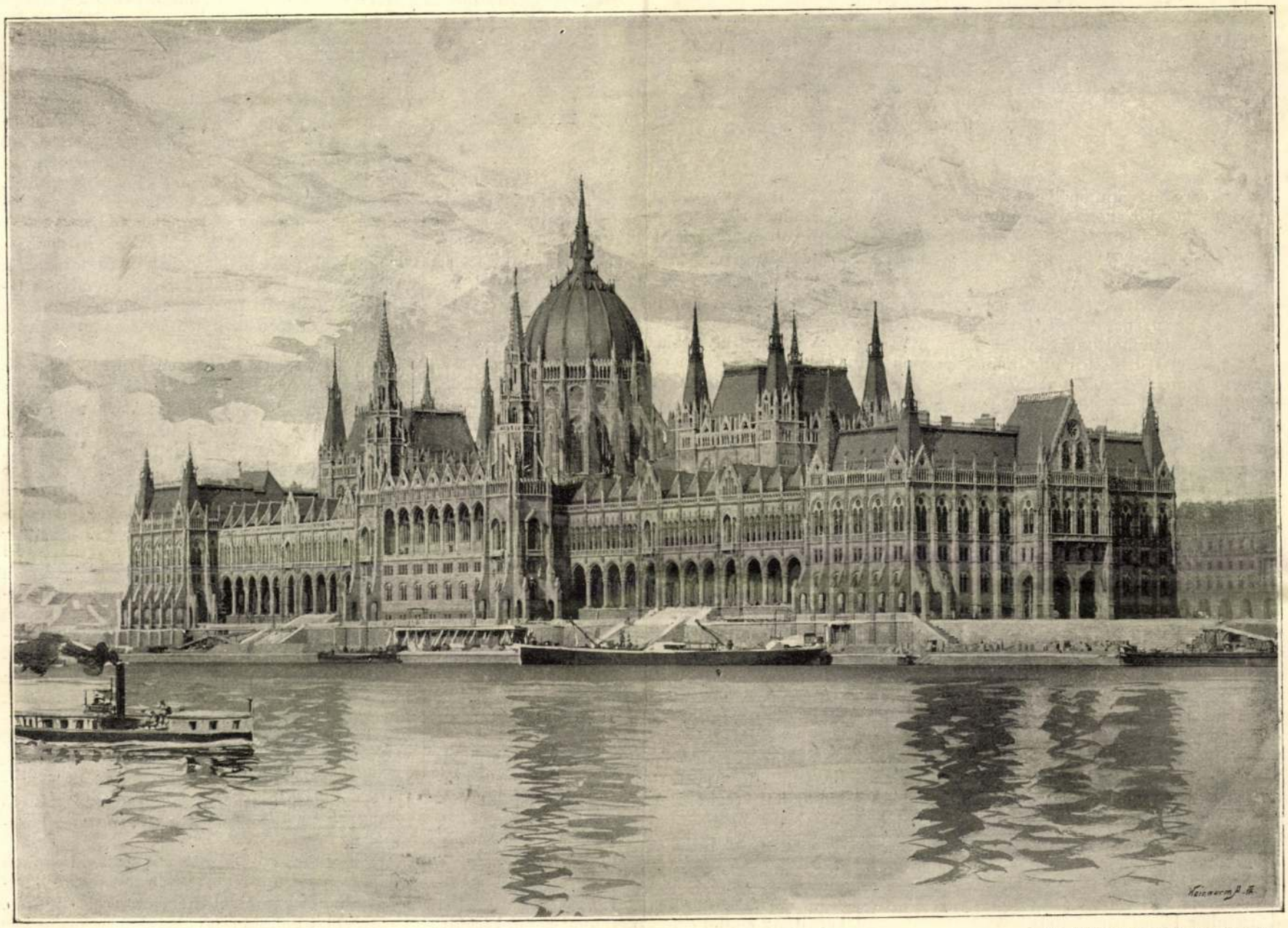

Divald Károly legújabb fényképe után.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ.

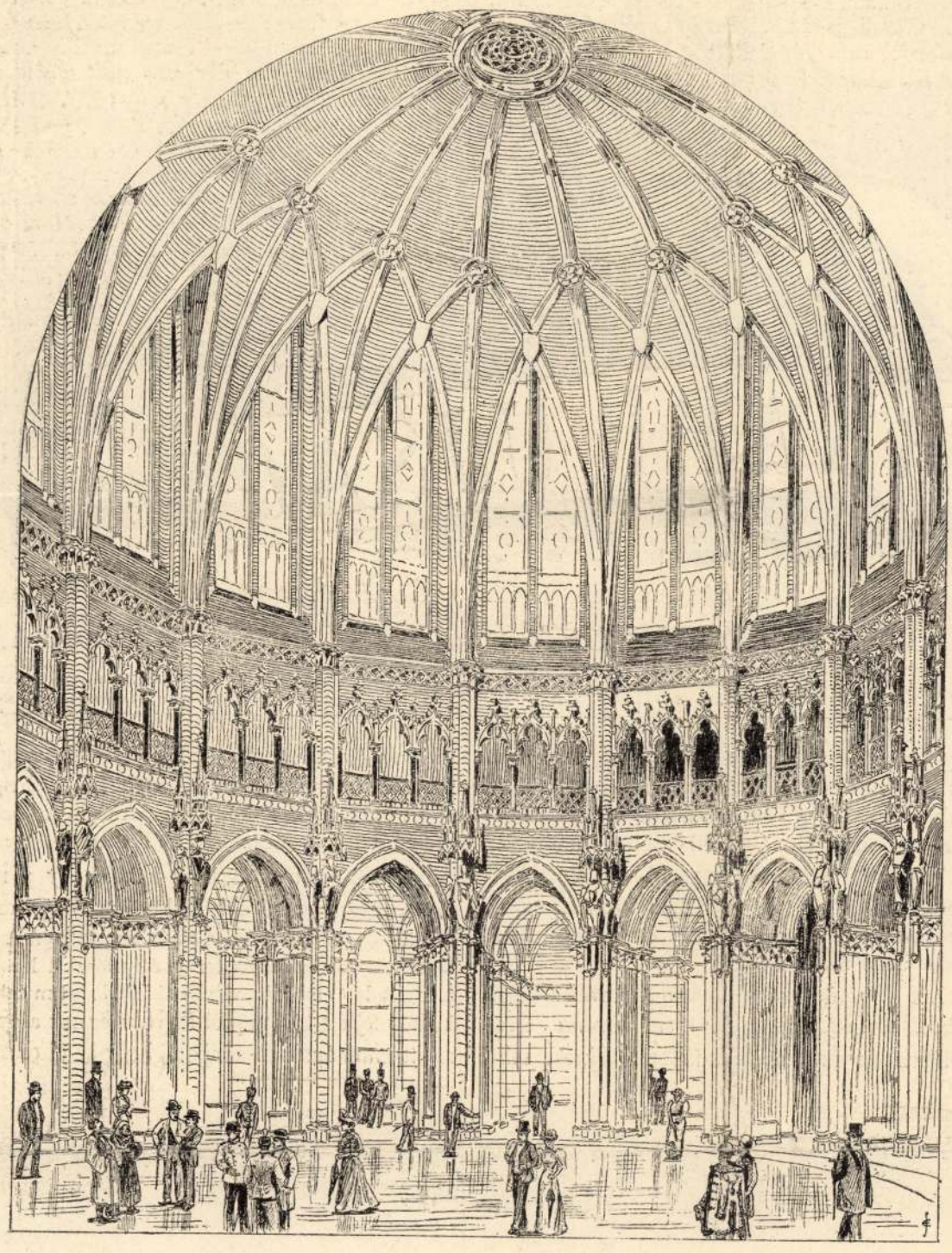

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ KUPOLA-CSARNOKA. Förk Ernő tollrajza.

ház az ezredévi ünnepélyek idejére legalább annyira elkészült, hogy a főrendiház és képviselőház közös dísztermében, a kupola-csarnokban összegyűlhetnek az ország nagyjai, méltóságai, törvényhozói.

Örvendünk ennek mindnyájan, mert szebb alkalmat az új palotában tartandó első ülésre keresve sem találhattunk volna.

Az ezredévi dísz-ülés alkalmából megemlékezünk az új országház létesítésének körülményeiről, s elmondjuk röviden az építkezés előzményeit és véghezvitelének történetéből is a nevezetesebb mozzanatokat.

Az országgyűléseket Budának a török kézre jutása óta 1848-ig tudvalevőleg Pozsonyban tartották; ekkor az 1848-dik évi IV. törvényczikk elrendelte, hogy az országgyűlés székhelye azontúl «Pest» legyen. Minthogy azonban a czélnak megfelelő állami épület az ország fővárosában nem volt, az országgyűlés házai üléseiket addig, mig állandó országház épül, ideiglenesen különböző helyiségekben tartották. Így jelenleg is a főrendiház a nemzeti múzeumnak egyéb czélokra való dísztermét foglalja el, a képviselőház pedig a Sándor-utczában 1866-ban emelt ideiglenes és tulajdonképen csak tiz évre szánt épületben tartja üléseit. A hetvenes évek végén már igen érezhetővé lett az ideiglenes helyek alkalmatlan volta s a kormány ez irányban tett előterjesztése alapján meghozatott az 1880. évi LVIII-ik törvényczikk, a mely az országgyűlés mindkét Házát befogadó *állandó országház* építését rendeli el s a melyet a király Ő felsége, Tisza Kálmán miniszterelnök ellenjegyzésével, Gödöllőn az 1880. év deczember 14-én szentesített.

A törvény végrehajtására egy «országos bizottság» küldetett ki, mely azonnal pályázatot hirdetett a jelenkor szükségei szerint tervezendő új állandó országházra. A pályázat igen szép sikerű volt. A pályázaton különösen kitünt *Steindl* Imre műegyetemi tanár tervezete, s a bizottság aztán pályakoszorúzott tervének alapul vétele mellett az építés megvalósításával is Steindl tanárt bizta meg.

A király 1884 május 22-én szentesítette a további teendőket megszabó 1884. évi XIX. törvény czikket, a melynek értelmében az új országház felépitendő s munkálatai lehetőleg tiz esztendő alatt befejezendők.

A miniszterelnök ekkor megalakította az «építőtanácsot» és a «végrehajtó bizottságot.» Az előbbinek elnöke a miniszterelnök, alelnöke pedig gr. Tisza Lajos lett, a kire a miniszterelnök a végrehajtó bizottság elnöki tisztét is rábizta. Megalakult ekkor a «műszaki vezetőség» és a «műszaki királyi ellenőrség» is.

Az építés költségelőirányzatát Steindl Imre összesen 10.546,653 forintban állapította meg; a belső berendezésre pedig hozzávetőleges számítás szerint két millió forintot kellett előirányozni.

Az építkezési munkálatokat a rendkívül sok előmunkálat miatt csak 1885 október 12-én kezdhették meg.

A roppant épület épen a Duna partján emeltetvén, alapozását a viz behatolása ellen betonból kellett készíteni. Az egész területet két méter vastag betonlappal borították be, melynek alsó síkja a Duna sempontjával egyszintes. A betonlap területe 19.524.90 négyszögméter, a mi 3.39 kataszteri holdnak felel meg. A betonozás a kavicstöltéssel együtt 1.200,000 forintba került. Az épület egészen faragott kőből készült.

A minisztertanács 1892-ben azt a kivánságát nyilvánítván, hogy az ezredévi országos dísz-ülés már az új palotában legyen megtartható; e czél elérése érdekében természetesen megfeszített erővel folyt a munka, s a szokásos «bokréta-ünnepély» már 1894 május 15-én meg volt tartható. 1895. év május 16-án elhelyeztetett a kupola boltozatának a zárköve is; ugyanazon év végével pedig már az összes külső állványokat leszedték. Az építés költségei 1884 november 1-től 1896 április 30-ig összesen 9.544,543 frtot tettek.

Az új országház hatalmas palotája az úgynevezett Tömő-téren 17,745 négyszögméter területet foglal el, épen a Duna partján.

Az épület a törvényhozás mindkét házának az üléstermét és mellékhelyiségeit magában foglalja, úgy, hogy az egyik az épületnek a jobb, a másik a bal részében van elhelyezve, a kettő közén pedig a diszes kupolaterem emelkedik. Külön terem van a magyar delegáczió ülései számára is.

A kényelem tekintetéből a főbejárat a város felé eső részre esik; itt van a hármas kapu és itt vannak a fedett kocsimegállók.

A felső előcsarnokba a díszlépcső vezet, a melyből szemben a magas oldalvilágitású, ünnepi díszcsarnokba jutunk, oldalt pedig a ruhatárakba. A kupolacsarnokból jobbra és balra folyosók vezetnek a főrendiház és a képviselőház üléstermeibe; szemben vannak a közös társalgó, olvasó, étkező termek s előttük egy tágas loggia, remek kilátással a Dunára.

Az üléstermek mellett vannak az elnökök és a háznagyok helyiségei, mig a miniszteri szobák a delegáczió-termet magába foglaló nagyszökellékben helyezvék el. A miniszteri szobákhoz külön lépcsők visznek.

A főrendiháznak és a képviselőháznak különkülön kapuja is van s ezek is meglepő művek, lépcsőházaikkal és csarnokaikkal. E lépcsők mellett vannak az emelőgépek (liftek).

A könyvtár és a levéltár a félemelet közép részét, az olvasó termek, a gyorsiroda s a hirlapirók helyiségei a félemelet többi részét foglalják el. A posta- és táviró hivatal, pénztár, stb. földszinten van.

Az üléstermek berendezése a legnagyobb gonddal történt. A főrendiházban 324, a képviselőházban 461 ülőhely lesz, továbbá tiz-tiz miniszteri szék, elnöki és előadói emelvény; gyorsiró-ülések. Az üléstermekbe az elnökség ajtóin kivül kilencz ajtó nyilik a folyosókból. A kétemeletes karzatokra négy-négy lépcső vezet. A képviselőház karzataira 390, a főrendiházéira 414 ember fér el kényelmesen. A két ülésterem egyformán 25·60 méter hosszú és 23·45 méter széles. A termek világitása kitünő, a mennyiben a karzatok felett elhelyezett tizenkét nagy ablakon át kapják a világosságot.

A pinczesor a fűtő és szellőztető berendezésekhez szükséges helyiségeket, a raktárakat, a cselédség, küldönczök, tűzőrség és rendőrök tanyáit, a kapusok és szolgák lakásait, meg a buffethez tartozó konyhahelyiségeket foglalja magában.

Az épületnél, rendeltetéséhez méltó volta és századokra szóló állandósága érdekében, csakis szilárd anyagok használtattak. Az utczai összes homlokzatok, valamint a nagyobb mértékben alkalmazott szerkezetrészek is, mint pillérek, boltozatok, stb. faragott kőből készültek; a belső csarnokok és termek építőművészeti diszítésére pedig kitünő márványnemeket és gránitot használtak. Megemlítésre méltó, hogy a magyar nemes márványok termelésére és a márványiparnak, mint új iparágnak Magyarországban való meghonosítására a buzdítást az állandó országház építése adta meg. Az eddig parlagon hevert, az építő közönség előtt ismeretlen nemes márványt tartalmazó számos magyarországi telepen (Vaskó, Siklós, Gyűd, stb.), a melyekre a geologusok kőfaragómestereink figyelmét fölhívták, tetemes befektetésekkel, márványbányákat nyitottak. Az itt fejtett, s úgy színre, valamint minőségre nézve is kitünő márványfajok megmunkálására, u. m. fölfürészelésére, gyalulására, esztergályozására és csiszolására kitünő rendszerü kőmegmunkáló-gépek vétettek használatba.

Az országház tiz kisebb-nagyobb udvarának iszapolt és sajtolt téglával burkolt összes homlokzatain gazdag majolikadísz van alkalmazva.

Az épület külsején 90, belsejében pedig 162 *szobor* részére van hely, valamennyi hely kivétel nélkül gazdag diszernyővel, (baldachinum-

mal, koronázva, s ezek a külső szobrok fölött kőből, a belsők fölött pedig bronzból valók. A szoborhelyek betöltésénél az volt a vezéreszme, hogy e szobrokban a magyar nemzet története — a honfoglalástól napjainkig — hű kifejezést nyerjen.

Az épület éjszaki kocsimegállójának földszinti magasságában *Árpád* szobra, két allegorikus alak között, *a honfoglalást* jelképezi; a déli kocsimegállónál ugyanazon magasságban pedig *Szent István* király szobrával és a mellette álló két allegorikus alakkal a *honalapítás* eszméje van kifejezve. Árpád szobra fölött az éjszaki oldalon arányosan elrendezett hét helyen a *hét vezér* szobra áll. A dunai homlokzaton a vezérek és királyok szobrai, *Árpádtól V. Ferdinándig* időrendben sorakoznak. A város felőli szökellékben pedig *Erdély fejedelmei*, kiváló *országnádorok, hadvezérek* és *államférfiak* szobrai foglalnak helyet. A város felőli főkapuzat nyitott csarnoka fölé végül a magyar történelem kiválóan kimagasló két alakjának, *Nagy Lajos* és *Mátyás* királyoknak a szobrait helyezték.

A főbejáró fölött levő oromzatban az *állam nagy czimerét*, alatta a Szent István koronájához tartozó *országok külön czimereit*, a város felőli egyéb homlokzatok főpárkánya alatt pedig *a megyei törvényhatóságok* és *a szabad királyi városok czimereit* helyezték el; valamennyi kőből van faragva.

Végül megemlítendő még, hogy az összes tetőszerkezetek vasból készültek s palával és vörösréz-bádoggal födvék, s hogy mindenütt tűzmentes tetőzetek vannak alkalmazva.

*

Az új országház épületének igazán nagyszerű bejárójául *a díszlépcsőcsarnok* szolgál. A város felőli főbejáróhoz nagy szabad lépcsőzet vezet, a melynek 21 lépcsőfokán fölhaladva, a háromnyílású nyitott előcsarnokon át jut a belépő a gazdagon festett és aranyozott nagy fővestibulumba. Ide torkollik jobbról és balról a födött kocsimegállóktól vezető földszinti 6 méter széles folyosó is. Innen 77 lépcsőfokon, a melyek között három kényelmes és tág nyugvóhely van, a főemeletre, a kupolacsarnok előtt levő felső vestibulumba jutunk.

A díszlépcsőzet tágas, nagy térben nyert elhelyezést, a melynek hoszsza 32 méter, szélessége a belső falszínig 15 1/2 méter, magassága pedig az alsó vestibulum talajától a boltzáradékig 20·90 méter. Az alsó 5 méter széles lépcsőkar, a főemeletnek mintegy fele magasságban elhelyezett főnyugvóhelyig visz, innen a lépcsőzet a tér egész szélességében vezet a főemeletig. A melléklépcsőkarok alkalmas összeköttetést biztosítanak mindenfelé.

A remek csarnok a világítást 14 kettős ablakból kapja. A falakat a nagy lépcsőházban díszművek és üvegfestmények ékesitik. A diszítéseknél nagy szerep jutott a szobrászatnak, a díszfestésnek és a nagyszabású falfestésnek is. Legfőbb művészi diszítések a *Lotz* Károly tanár allegorikus mesteri festményei a mennyezet három mezején, a melyek a *törvényhozást* jelképezik. Szép és hatásos a koronázási jelvényeket tartó négy apród horganyöntvényből való, festett szobra; e szoborművek *Kiss* György művészetét dicsérik. A díszlépcsőház legszebb helyére állítják a király és királyné életnagyságú márvány szoborcsoportozatát.

Az oszlopok és pillérek közt levő ballusztrádnál valamivel magasabbra nyúló postamentumokon van még 14 szobornak való hely, a nagy idők nagy férfiai emlékezetének megörökítésére.

Az egész díszlépcsőház páratlan a maga nemében. Ezt a díszlépcsőházat, valamint a fényes kupolacsarnokot csak ünnepi alkalmakkor fogják használni.

*

Az új országháznak szintén kiváló nevezetessége *a kupolacsarnok*, a melyben most a magyar törvényhozás két háza együttes díszülését fogja tartani az ezredév alkalmából.

E fényes csarnok tizenhat szögből fejlődik s 20.80 méter átmérőjű.

A körfolyosó, mint a csarnok tartozéka, térbelileg is szépen be van vonva az összhatásba.

A páholyemelet az erős tagozatú ivezet felett van 9·74 méter magasságban.

A csarnok magassága a boltzáradékig 27·20 méter.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ DISZLÉPCSŐHÁZA. Divald Károly fényképe.

A boltozat bordái kőből valók, melyek közé tűzmentes födémzet vonatott. A pillérek lábazatait almási mészkőből és beszterczebányai homokkőből készítették. A pillér-nyalábok sárgás és vörös siklósi márványból valók. A márványok szépsége és színpompája rendkivüli hatású.

A 16 pillér bronzernyői alatt vannak királyaink és erdélyi fejedelmeink legkiválóbbjainak szobrai, mindenik két-két apród közt. Ez a 16 szobormű a következőleg sorakozik egymás után: *Árpád, Szent István, Szent László, Könyves Kálmán, II. Endre, IV. Béla, Nagy Lajos, Hunyadi János* és fia *Mátyás, Báthory István, Bocskay István, Bethlen Gábor, I. Rákóczy György, III. Károly, Mária Terézia* és *II. Lipót*.

A kupola-csarnok talajsikja siklósi, piszkei és gyüdi márványból készült.

A nagyszerű palota külsőleg már teljesen be van fejezve; ott pompázik a Duna partján, mely büszkén tükrözi vissza az egésznek remek, hatásos képét. Belül azonban csak a föntebb leirt előcsarnok és a kupola-csarnok van egészen befejezve, az a hatalmas díszterem, a hol az országgyüles két háza az ezredévi együttes díszülést fogja tartani.

HÓDOLÓ BANDÉRIUM SZÁZ ÉVVEL EZELŐTT.

Az a nagyszerű és ritka fényes díszmenet, mely junius 8-án a magyar nemzet hódolatát lesz bemutatandó az ezredévi ünnepélyek alkalmából felséges királyának, bizonyára igen gyönyörű lesz, de nem páratlan a magyar úri körök áldozatkészségének és pompaüzésének történetében. Hasonló diszű volt a mostanihoz az a nagy országos ünnepély, melylyel száz évvel ezelőtt a magyar nemzet koronájának visszatérését ünnepelte.

Mikor József császár halála előtt két nappal a magyar szent koronát királyi nemes testőrségbeli tisztek kiséretében hazaküldötte, az akkori két főkoronaőrön, gr. Keglevich Józsefen és Nádasdy Tamáson kivül Budára kisérték a koronát a következő testőrtisztek: Sooky János őrnagy, Dóczy József kapitány, Redl Ferdinánd, Stermenszky Táddé, Bácsmegyei Sámuel, Zsigárdi György hadnagyok. Sooky János alezredes azonban 20,000 frtért eladva rangját, elhagyta a nemes sereget, helyébe Dóczy József lépett, az előbb emlitett négy hadnagy pedig kapitányi rangot és 400 frt nyugdíjat nyerve vonult nyugalomba.

Rövid időn a korona Budára szállítása után József császár örök álomra hajtván fejét, utóda s a trón örököse, II. Lipót nem lehetett abban a helyzetben, hogy a korona őrzése iránt intézkedhessék. Az előbbi őrizők a fentebb érintett módon szétoszlottak, a seregek pedig részint Moldvában, részint a Havasalföldön, Morvavagy Csehországban táboroztak. Ugyde már II. Mátyás 1608-ik évi decretuma megszabta, hogy valahányszor a szükség és a körülmények kivánni fogják, az ország rendjei gondoskodjanak a szent korona őrizetére rendelt őrállók számának szaporitásáról.

Ez okozta a nemzet méltó felbuzdulását, hogy szent koronája őrizetére talpra állítsa ifjúságát s az ország minden vármegyéjéből fényes bandériummá szervezve küldje az idegen földről visszaérkező drága klenodium elé. Az egész magyar nemesség ünnepi örömében már fényes megjelenésével is ki akart tünni s a mit kevés terméséből megtakaritott, azt drága posztóért, paszomántért, arany és ezüst zsinórért, selyemért és drágakövekért adta, hogy teljes pompában tündököljön Szent István koronája mellett.

Harminczegy megye vett részt a fényes bandériumban, melyhez hasonlót aligha látott

eddig a négy folyam és három bércz hona. Akárhány nemes ifjú csekély ősi örökségét vetette zálogba vagy adta el, csak hogy részt vehessen díszes nemzeti öltönyében a korona őrizetében. Nemes és jobbágy, úr és szolga, öreg és ifjú, férfi és asszony, mindenki, a ki csak lábát birta, mély meghatottsággal járult a magyar korona elé s kisérte azt helységről helységre.

Mint az ország első vármegyéjének, legelőször is Pest vármegyének jutott a szerencse, hogy 1790 febr. 21-én a korona elibe menve, azt Budavárába kisérje. B. Orczy László kamarás fővezérlete alatt hetvenkilencz nemes vitéz a legelőkelőbb családokból, a Klobusiczkyak, Jurkovichok, Batthányak, Podmaniczkyak, gr. Csáky, Fekete, Keglevich, Eszterházy, Rudnyánszky, Amadé, Laczkovics, Barkóczy, Beleznay, Festetich, továbbá a Czindery, Darvas, Szentkirályi, Halász, Majláth, Majthényi, Rádayak, teljesítették az első díszőrséget a korona körül, valamennyi aranynyal diszített égszin kék nemzeti viseletben, fekete báránybőrrel prémezve, öt sor aranyosgombbal, lánczolt zsinórral és sujtással kihányt rövid huszár mentében. Lábukat piros sarkú sárga czizma fedte, aranyos sarkantyúval; magas kócsag tollas kalpagjokon királyszín posztó kifüggő. Fekete bársony tarsolyukon vörös bársony párnára a magyar korona volt kivarrva, míg lovaikat bogláros fekete szerszám s fecskefark formára metszett királyvörös csótár ékítette. A szent jelvényt Bogyai József, Janits József, Kubinyi Károly, Madarassy Ferencz, Szucsánszky Gábor és Tomcsányi János vették le a szekérről, hogy azonnal őrizetök alá vegyék teljes egy álló hónapig, a mikor átadták ezt Hevesmegye bandériumának.

Orczy József báró volt ennek a bandériumnak vezetője, kapitányai gr. Keglevich Károly, Almássy Ignácz, Fáy János, soraiban mint őrt álló vitézek a gr. Berényiék, gr. Buttlerek, Brezovayak, Csernusok, Ivádyak, Darvasok, Gosztonyiak, stb. Dobbal s két zászlóval vonultak ezek Budára, melyek közül egyik még 1761-ben zöld selyem tafotából aranynyal gazdagon átvarrva készült, rajta egyik oldalon Szent István képével, a másikon a vármegye czimerével, melynek mezőjében egy gólya állt, orrában kigyót, jobb lábában egy fürt szőlőt tartva. Mindkét zászlót a Gyöngyösön tartott első pihenőn Berényi Tamás gróf leányai sajátkezűleg aranynyal himzett szalaggal diszitették fel. A két dobot is aranynyal gazdagon kivarrt s rojtokkal kerített zöld bársonytakaró födte.

Április havában már Hevest Nógrád váltotta fel gróf Forgács Antal vezérlete alatt, Mátyás király győzhetetlen fekete serege mintájára öltözött őrségével, annak emlékére, hogy a hagyomány szerint a híres fekete sereg nagyobbára e vidéken született szálas vitézekből állt. Fekete rókatorkos mente simult termetükhöz, fejükön királyvörös süveg, fekete tollal és vörös-fehérzöld vitézkötéssel. Lovaik is tiszta feketén voltak szerszámozva, rézcsatokkal, csak a fecskefark formára szabott élénk vörös nyeregterítőt körítette széles vörös paszománt. Két, világos kék selyem zászlója közül egyik még hordozta az 1686-iki törökökkel vivott ütközetben kapott sebeit, rajta Krisztus képével, a mint jobb keze három újját az égnek emeli, balkezében pedig a világ golyóbisát tartja.

Még ugyane hónapban következett Fehérmegye kiválóan díszes bandériuma, egészen azon minta szerint, melyben 1742-ben a vármegye nemessége Mária Terézia védelmére kelve a táborba sietett. A csupa hosszú farkú lovakat remek szerszámok s magyar nyereg borították. Úgy az elindulásnál, valamint a visszatérésnél Fehérvár összes népe talpon volt s örömrivalgva üdvözölte a vármegyének 1742-ben készült tiszta fehér, középen vörös zászlója alá sereglett ifjúságot. Maga a fővezér, b. Perényi Imre ruháját kétrétű arany paszománt diszitette s a széle is mindenütt gazdag arany czafranggal volt ellátva. Azonkivül drága gyémánt és más drágakövek szórták fényöket a kócsagtollas forgókból, meg a zománczműves szügyellőkből és farállókból.

Lehetetlen apróra részletezni itt azt a ragyogó tarka képet, melyet az ország legősibb családjainak fiatalsága nyujtott ebben a káprázatos felvonulásban, melylyel a Budára visszatért magyar szent koronát ünnepelte. Fejérmegye díszőrségét május 1-én Győr és Moson egyesült küldöttsége váltotta fel, gr. Eszterházy János vezérlete alatt kibontott, arany pontokkal hintett sötétvörös selyem lobogójával. Majd Pozsony és Nyitra jöttek utánok május 12-étől 20-áig, amazok, hogy drága ruháikat az úton kiméljék, arany paszomántos fekete selyem magyar ingeket készíttettek magoknak s ebben indúltak útnak, csak ha nevezetesebb helységekhez értek, kötötték fel főtisztjeik ingen felül aranyos öveiket, s tették föl fejökre kalpagjaikat. Nyitramegye azonkivül orvost, két tárogató sipost, két trombitást s egy zenekart is vitt magával, az előbbieket sárga zsinóros vörös ruhába, az utóbbiakat keskeny paszomántos vörös nadrágba s arany csipkés zöld magyar ingbe öltöztetve. Igy vonultak be aztán víg zeneszó mellett Budára.

Pozsonyt és Nyitrát Zemplén, Abauj és Borsod váltotta fel a korona őrizetében május 21-én, az utóbbiak ős nemzeti fegyverünkkel, a buzogánynyal vegyítettek igen festői motivumot az ünneplésbe. A zempléniek ruházatuknak józan egyszerűségével tüntek ki, de minden tag saját költségén utazott és szerelte fel magát, csak utazásuk alatt adott nekik szabad asztalt fővezérük, Rhédey Lajos. Tőlük Szabolcs, Bihar és Zala vették át ismét a korona őrizetét. Amannak küldöttségében a kis gróf Széchenyi Lajos keltett feltünést, kit édes atyja vezetett, Biharében minden ló homlokán egy rézcsillag, s minden nyeregterítő alsó és felső szögletében egy arany rózsa különböztette meg a hires bihari családok ivadékait, kik közt ott voltak a Tiszák (Tisza István és László), a Beöthyek, Baranyiak, Fráterek, Ravazdyak, Budaházyak. Abauj küldöttségében Kazinczy Ferencz is részt vett.

Nagy fénynyel és ünnepélyességgel fogadták a zalai bandéristákat, kik június 6-án érkeztek Pestre s félórányi útra ment ki elébök a pesti, bihari, szabolcsi és tolnai bandérium. Az érkező sereg előtt, melynek kvártélymestere maga Deák Ferencz Péter nevü atyjafia, vármegyei actuarius volt, két alföldi magyar lovagolt s fújta sípját, arany csipkés fekete kamuka ingben, arany paszomántos világos kék nadrágban. A sereg közepén pedig hat muzsikus lovagolt flótákkal, fagottokkal és trombitákkal.

Csak öt napig tett szolgálatot Hont és Szatmár, de az utóbbinak párduczbőrös vitézeit ritka kitüntetéssel fogadták vezéreik, gr. Károlyi József és gr. Stahremberg Antal hitvesei, kik díszmagyar amazon ruhában Rákos-Keresztúrig mentek elébök. Következő napon délelőtt 10 óra tájban gr. Károlyi Antal, Orczy László és József s az országgyűlésre egybesereglett egyházi és világi rendek közül is többen, továbbá a pesti, tolnai, zalai, szabolcsi, bihari, honti, aradi és temesi bandériumok is az érkezők fogadására nagyszámú tömeg jelenlétében kilovagoltak s őket a városba bekisérvén, gr. Károlyi Antal háza előtt sorba állottak, ki lelkes beszédet intézett hozzájok, majd a templomba vezette őket s délben saját házánál, este pedig a Hét választó-fejedelemnél rendezett számukra pazar lakomát.

Kedélyes, víg mulatozás kisérte útjára a szatmármegyeiek felváltására Budára indult somogyi és tolnai küldöttségeket is. Amazok Lengyeltótiban tartott három napi vendégeskedés után folytatták útjokat Kaposvárról Budára, emezeket Beleskén Szent-katolnai Cseh László fogadta magyaros traktával, mig díszmagyar ruhába öltözött 9 éves kis fiacskája atyja ud-

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL. — A közlekedésügyi csarnok.

Steindl Imre épitész

Századok 1875. 70 o.

Steindl Imre

építész

Budapesti Szemle, 1875.

VII. 423 - 431. l. - Henszlmann

Imre: Három nemzeti műemlék.

Steindl Imre

építész

Budapesti Szemle, 1873. III.

183 - 198. l. - Keleti Gusztáv:

Képzőmű vérseti Szemle.

Budapest

„A budai vízkapolna helyéről" –

Steindl Imre

(Gizella főhgnő emlékalbumában)

Budapesti Szemle, 1873. II.

183 – 198. l. – Keleti Gusztáv:

Képzőművészeti Szemle.

Steindl Imre Epitém

Budapest: Hirlap 1884 X. 31

137 n. Melléklet, 4.o

Steindl Imre építész

Pesti Hírlap. 1881. jul. 12. 3.

Fellner Rottua Fellner

Steindl Imre épitész

Pesti Hilap. 1881. aug. 31. S.

A pozsonyi szicház épitése

Steindl Imre építész

Pesti Hírlap. 1881. febr. 13. S.

a Deák-szobor

Steindl Imre építész

Pesti Hirlap. 1880. máj. 21. 4.

A műemléki bizottság kiállítása

Steindl Imre építész

Pesti Hirlap. 1879. nov. 14. 3.

A bártfai régi templomot...

Steindl Imre épitész

Századok 1885. 190 o.

Steindl Imre épitész

Századok 1893. 451-452 o.

A milleniumi kiállitás előkészitéséről

Steindl Imre épitész

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 24.
tárca. Az állandó országház terveinek kiállitása

Steindl Imre épitész

Pesti Hirlap, 1883. máj. 4. 5.
A müegyetemi ifjuság fáklyásmenete

Steindl Imre épitész.

Pesti Hirlap.1882.jul.21.1-mell.3.l.

Francia akadémia tiszteime. - Steindl

Pesti Hirlap. 1889. nov. 14. 8.
a hivatalos lapból: Ő felsége
megengedte ....

Steindl épitész

Századok 1879. 445 o.

Steindl Imre építész

Pesti Hirlap. 1879. márc. 25. S.

A párisi világkiállítás alkalmából....

Steindl Imre építész

Pesti Hirlap. 1879. jan. 29. 1.

Tudományos és művészeti intézetünk 1878-ban

Steindl E. müegy. tan. müépitész.

/Kassai székesegyház restaurálása./

Képzömüvészeti Szemle. 1879. 9. sz. 111. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

a.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

wód

Epitő Ipar 1893.

195. l. (A. Kassai szt. Erzsébet székesegy-ház sanctustornya)

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

wód

Épitő Ipar 1893. 201.

l. (A Kassai szt Erzsébet székesegyház szószéke is Orgonaháza)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

ind

Épitő Ipar 1893 - Bl. erisé-

(A budapesti
betvárosi templom
építése.)

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

Írod

Épitő Ipar. 1893. 91. l.

(Az állandó országház belsejében alkalmazandó bronz tárgyak)

Steindl Imre, építész

M.D.K.

Szövei szerint a pécsi Zsolnay gyárban a bpesti Belvárosi templom ~~map~~ részére készítek mapolika fő-oltárt ismerteti a lap egy rajzzal.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1893. XXII. évf.

okt. 1. sz. 223-224. old.

Steindl Imre

rad

Vhs Zys 1893. 576.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei szerint a pécsi Zsolnay gyár gotikus stilü majolika-oltárt készit a pécsi Belvárosi templom részére.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1893. XXII. évf.

jul. 20. sz. 171. old.

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Steindl Imre

Ivód

Épitő Ipar 1892-
299 l. L (Az állandó
országhaz építése.)

L 305 l. 311. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

irod

Épitő Ipar 1892
2. l. (A budapest
erzsébet városi temp-
lom -

..... *mühely.*

...őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

.

i ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

sód

Épitőipar 1892.

79 l.

Steindl Imre, építés M.D.K.

tervét a Szegénykáz téren felépítendő erzsébetvárosi templom részére a belügyminiszter 600.000 frt-os hallséggel jóváhagyta

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII évf.

okt. 25 sz. 2 old.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedélye

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírása.

8. sorsz. Műhelyi minta. — Er

Steindl Imre

és

Építő Ipar

1891. 161. l.

..... *mühely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

vid

Epitő Ipar 1891. 49 l. (53 l.

(A budapest erzsébet-
városi templom pályázatvei)

Steindl Imre, építész M.D.K.

elkészítette az iglói templom és várostorony „stilszerű helyreállításának terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891. XII. évf.

márc. 24. sz. 2 old.

Steindl Imre, épitész M.D.E.

tervét fogadta el a tanács, a pályadijjal kitüntetett három terv közül az esztergomi városi uj templom felépitésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891. XII évf.
ápr. 28. sz. 2 old. + máj. 5. 2. old.

MMK

Henszlmann és Steindl, építészek

mint a müemlékek országos bizottságának két előrangu tekintélye támadták és elitéltek Storno Ferenc restaurálási tervét, kifogásolva a az oldalfalak fölfalazását és a toronyvégződéseket./l. Arch.Ert. uj fol. II.kötet.XXXIII. és XXXIV. lap./

Ez nem akadályozta meg a Störnó-féle terv keresztülvitelét. /1882.márc.14. keltü jelentésük./

F.K.: A Garam -melletti Szent Benedi- apátság. Arch. Ert. 1891.évf. 72- 76.l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Pesta Samu, és Aigner Sándor, mindkettőnek egy-egy 1000 ft-os díjat nyertek az Erzsébetvárosi templomra kiírt versenypályázaton.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1891. XX.évf.
márc. 10.sz, 60-61.old.

Steindl Imre

Nad

Nas Ny 1890. 702

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Lvd

Épitőipar 1890. 209. l

(A budapest - belvárosi
pécsbánia templom)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Lod

Építő Ipar 1890.

379 l. 389 l. 399 l

(Az állandó orszagház
építése)

MDK

Steindl Imre műépitész

Az Arpád-házi királyok idejéből származó belvarosi plebániatemplom ujjáépitése 70.000 Frt. költséggel befejeződött. Az ujjaépitést Steindl Imre műépitész vezette.

Vas.Ujs. 1890. 325.l.

Steinid Imre

vrd

Dr. Ecobor Béla. A mücul-
orsz. bir. mükölt. Arch
Ert. 1889. 416 l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

helyettesének

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

röd

=

Draa 145. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Lod
=
Draa 104. l.

1880

MDK

Steindl Imre

Kossuth Lajos mauzoleuma és a Londoni Albert-emlék.
Vas. Ujs. 1889. 46.évf. 158.l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

„hajlandó elhészíteni a restaurálás alatt álló pesti belvárosi templom főoltárának tervét, mely a Zsolnay-gyárban majolikából készülne. A Zsolnay-gyár egy majolika-oltárt – mintául – hi is állított az országház építési irodájában."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1889. X. évf.
szept. 24. sz. 2. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Irányítása e tervei alapján folyik a Belvárosi plébánia templom újjá-építése.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1889. XVIII. évf.

dec. 1. sz. 273 old.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

' helyettesének

a.

ndrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

cród

Épitö Spar 1889. 370 l.

MDK

Steindl Imre műépitészeti tanár

1884-ben a Vas.Ujs.24-ik szama ismertette az uj Országház elfogadott tervét, bemutatta annak készitőjét és az épitès vezetésével megbizott vállalkozót Steindl Imre műépitészeti tanárt.

Cikk: Az Uj Orszaghaz.

Vas.Ujs. 1888. 22.sz. 361.l.Képekkel.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

id

Építő Ipar

1888. 345 l. (Az állandó országház építése.)

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

Ind

Épitő Ipar 1888.
560. l. (Az ál-
landó országház)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191 .... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

cred

Építő Ipar 1888.

235 l. (Az országház a „Jó szív" szolgálatában)

Turcsányi Erzsébet dr

A szentendrei művésztelep tíz éve.

Fl. é. n. 8

Steindl Imre

Cvód

Vas. Ujs. 1888. 353. l.
(Az épülő országház
óriási gipszmintája)

Sternidl Ziwe

wód

Vas Typ 1887. 404 l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei szerint épülő Orszaghárat az éppen B-pesten tartózkodó bécsi br. Schmidt Frigyes megtekintette és a terverőnek, s a kivitelezőnek legnagyobb elismerését fejezte ki.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1887. XVI. évf.

ort. 10. sz, 229. old.

Steindl Imre

wied

Vas. Typ 1887. 65. l.

Steindl Imre

irod

Henszlmann Jo A mücml.
o. bvi. évi jel. 1886. Arch
Ért. 1887. 84 l

Steindl Imre

irod

A szepesmegyei történelmi társulat évkönyvei. Lőcse. 1887. 113. l.

irod

Az országház építéséről. Vas. Ujs 1884. 289. l.

Az új országház és építője. (Steindl Imre Pollák Zs. által metszet fametszetű arcképével) Vas. Ujs 1884. 24. szám.

Hosszú cikk, Steindl élet rajzának megírásakor ok-vetlenül felhasználandó.

irod

Az új országház belseje. Vas Ujs 1884. 397. l (Az új országház főemeletének alaprajzával)

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei szerint épül
fel az újpesti Vasút-ut-
cában Egyessy Géza, az
Országhóz Gyorsvió-irodája
vezetőjének villája

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1886. XV.évf.

szept. 26 .sz. 222. old.

Steindl Zune

cited

Vas Ny ~~[illegible]~~ 1886. 225.

MDK

Steindl Imre

Kiadta a magyarországi műemlékek I.füzetét /tanitványainak autografiái/

Henszlmann Imre: Évi jelentés a magyarországi műemlékek id.bizottságának működéséről 1878-ban.

Arch.Ert. 1879. 3-4.l.

MDK

Steindl Imre

Steindl Imrének Bp.-en 1878. dec.29-én kelt jelentése a bartfai templom állapotáról.

Archaeologiai Értesitő. 1879. 3.sz. 89, 90, 91, 92.lap

M.D.K.

Steindl Imre, épitész-tanár

és Hausmann Alajos tervei alapján döntött a kormány az uj Polytechnicum „palotájának" felépitéséről.

Bauzeitung für Ungarn. Bp. 1879. VIII.évf.

jan. 26. sz. 36. old.

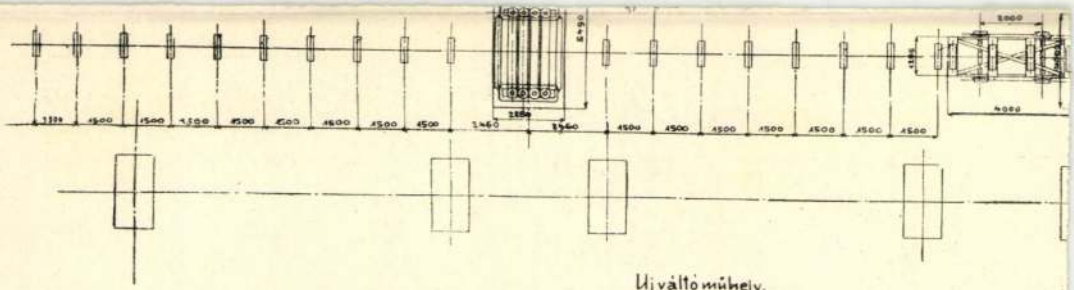

Ujváltómühely.

Steindl Imre

Erőd

Kurtz Vilmos:

A budapest-ferencvárosi rom-kath. plébánia-templom.

Bp. 1879. 22. l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Egy templom, egy múzeum és egy városház-tervvel szerepelt a párizsi Világkiállításon: a ferencvárosi templom, a budapesti városház és a budapesti Opera tervével. [Egyiket sem ő építette fel, hacsak a „városház" alatt nem az Országházat gondolják.]

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1879. VIII.évf.

máj. 4. sz. 151 old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész-tanár

nyert megbízást a néhány évvel előbb részben leégett bártfai templom restaurálási munkámak terveire

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1879. VIII.évf.

márc. 30.sz. 113. old.

..... *műhely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize...

..... indokából személyesen meg nem ...

..... számú .....

...an

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Steindl Imre

Mod

Cat spec 6 l

1878

Steindl Imre

1877. Budapest
(321). Az iparmuzeum rajtermében. Magyarországi műemlékek fölvételei 130 lap-
A tárgyak megnevezése minden lapon látható.
A rajzok a mag. orsz. műemlékek ideiglenes bizottsága megbízásából és költségén történt utanások alkalmával a műegyetemi ejtészi szakosztály hallgatói által Steindl Imre műegyetemi ny. r. tanár vezetése mellett készültek

---

1877. téli kiállítás (Első kiállítás az új műcsarnokban)

Steindl Imre, építész M.D.K.

az aranyérem harmadik fokozatát nyerte el a párizsi Világkiállításon.

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1878. VII.évf. 45. sz.

328. old.

Steindl Imre, épitész

M.D.K.

tervei szerint épült fel 1877-ben Lipka Demeter három-emeletes háza a Váci-uton és a Tródlergasse [ma Párizsi-utca] sarkán.

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1877. VI.6vf. 41. sz.
321. old.

Steindl Imre, építész M.D.K.

nevét Jól Miklóséval és Weber Antalával egült emlitia cikkiró, mint akik a mult kimeríthetetlen forrásait helyesen használjak fel.

Clemens: Die jetzige Baukunst und Architektur-Malerei

Bauzeitung für Ungarn. Bp.1877. VI.évf. 41. sz.

322. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

és Hauszmann Alajos
czős iramban dolgoznak
az uj Polytecznikum tervein,
mivel az épületet már ez év
tavaszán igénybe akarják venni

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1877. VI.évf. 6. sz.
44. old.

M.D.K.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

nyert megbízást a Terézváros külső részén felépítendő új Állatorvosi Intézet terveinek elkészítésére

Bauzeitung für Ungarn. Bp. 1877. VI.évf. 4. sz.
28. old.

MDK

Steindl Imre müegyetemi tanar

A parisi világkiallitason "Officier D'Academie" cimet és arany érdemérmet kapott, magyarországi műemlékekről készitett rajzaiért.

Arch.Ert. 1878. 395.l.

MDK

Steindl tanár

Kassán sz.Erzsébet templomának tatarozási tervét Steindl tanár nagy részben már elkészitette.

Henszlmann Imre: Uti jegyzetek.

Arch.Ért. 1878. 302.lap

Ceiba pentandra

Kapok-fa

(Steindl Imre)

Magyarországi könyve műemlékek
Kiadja a Műemlékek
Orsz. Bizottságának
hozzájárulásával
a budapesti m. k.
József műegyetem
építészi hallgatóinak
egyesülete — ny. r.
tanár vezetése alatt.

Bp. 1878.

MOB Kolár

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ın

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

ind

Az épitési ipar

1878: 374 l – 381 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191____é

tésénél_____

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt _____, 191____

_____

tanu.

_____

tanu.

Steindl Imre.

ind

Az építési ipar

1878. 93. l. (A gróf Gyulai féle sikrá-
polna a budai Köz-
temetőben)

Steindl Imre

cród

Henszlmann Imre. Utijegyzetek. Arch. Ért. 1878. 302. l.

Steindl Imre

mű egyetemi tanár és a magyarországi műemlékek bizottságának beltagja, e bizottság rendeletére kiszitett magyarországi műemlékek szamos rajzát kiállitván a párisi világkiállitáson: a francia vallás kozoktatási és szépmű-vészeti ügyek minisztériből „Officier d'Académie"-nek nevezettett ki és arany érdem érmet nyert.

Arch. Ért. 1878. évf. 395. l.

Steindl Imre

irod

Henszlmann Imre. Évi jelentés. Arch Ert. 1878. ~~2. 3. 4.~~ 2–5. l

---

irod

Gedulyi Terenc: A budavári főegyház épitési bizottságának 1877 iki munkálkodásáról szóló jelentés. Arch. Ert. 1878. 41–42 l.

---

irod

Gedulyi Terenc. A magyarországi műemlékek ideigl. bizottsága kiszletben levő rajzoknak és fénykepeknek lajstroma. Arch Ert 1878 évfban.

---

l'Ungheria settentrionale influisce naturalmente sull'ambiente. Attraverso agli italiani venuti o stabilitisi a Kassa, la cittadinanza autoctona impara a conoscere le merci italiane, la moda e le abitudini italiane, il modo di vita e le ideologie italiane ; impara i procedimenti per ottenere il vino dolce, ammira lo sfoggio che essi fanno di merci e di articoli provenienti dal Levante e cerca di imitarlo. Ma non va trascurato il generale interessamento che essi destavano nella cittadinanza grazie al loro caratteristico temperamento meridionale o più meridionale, con il loro spirito di iniziativa ; né dimenticati i continui rapporti ufficiali che avevano col nobile magistrato e con le altre autorità della città di Kassa. E qui vediamo delinearsi nella pacata atmosfera dell'antica città dell'Alta Ungheria, la figura quasi romantica di Chiara Carove, ricordata per il fasto e per la rumorosità dei suoi ricevimenti che scandalizzavano quelle famiglie patrizie che per qualsiasi motivo ne erano state escluse. Le dame e le damigelle, cresciute in un severo ambiente puritano, si sentivano come sollevate nella compagnia di gentiluomini italiani che sembravano aver portato nella rigida atmosfera della nordica città l'alito vivificatore del mondo meridionale, baciato dal sole e accarezzato dall' azzurro del suo

Steindl Imre

K

Schulcz Ferenc halála után vette át a munkálatokat s végezte 1874-ben történt lemondásáig.

Lőrd 3

Schulcz József és Angyán György: A vajda-hunyadi vár restaurálásának története. Különös tekintettel az Ott történt károk- és visszaélésekre. Pécs 1876.)

(10. és kv. ll.

Steindl ellen brutális támadás abból az alkalomból, hogy a vár restaurációs munkálatait átvette és Schulcz F. terveit megváltoztta.

MDK

Steindl Imre

Schulcz Ferenc halala utan vette at a vajda-hunyadi vár restaurálásanak munkalatait, s végezte 1874-ben történt lemondásaig.

Irod.:
Schulcz József és Angyán György: A vajda-hunyadi vár restaurálásanak története. Különös tekintettel az ott történt karok és visszaélésekre.
Pécs 1876. 10 és kv.l.

MDK

Steindl Imre

Steindl elleni brutalis tamadas abból az alkalomból, hogy a vajda-hunyadi var restaurasiós munkalatait átvette és Schulcz F. terveit megváltoztatta.

Irod.:
Schulcz József és Angyán György: A vajda-hunyadi vár restaurálásanak története. Különös tekintettel az ott történt károk és visszaélésekre.
Pécs 1876. 1o és kv. 1.

Steindl Imre

IROD.

Vas. Ny 1896. 23.
Ha Egyetkel

Steindl Imre

irod Vas. Ujs. 1876. 507. l.

Steindl Imre

und

Bauzeitung für Ungarn

1876. 101. l.

Steindl Imre

Lrod
2

Terverte az alábbi
házat Budapesten

Bauzeitung für Ungarn

1876. 20. sz. (Neubauten
1876. IV. Der Neubau für Herrn
Nicolaus Agorásztó in der
Kecskeméter- und Schützengasse;
tervrajzokkal.)

Steindl Imre

az alábbi füzet vehemen-
sen támadja a vajda-
hunyadi vár restaurá-
lása körüli tevékenységét,
meget Schulcz Ferenc ha-
lála után (1870) vett át.
Botrányos dolgokat
sorol fel. 1875-ben a
megbízásról lekőszönt, fenti.

Irod

Schulcz József és Angyan
György: A vajda-hunyadi
vár restaurálásának története.
Különös tekintettel
az ott történt károk-és
visszaélésekre. Pécsett, 1876.

M.D.K.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 27. sz. 212 old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész-tanár

tervei szerint épül fel Sacclárry W.x) három-emeletes háza a Kecskeméti-u. 3. sz. alatt.

x) később ugyanez az épület mint Agorasztó-tulajdon szerepel

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 27. sz. 212 old.

MDK

Steindl Imre épitész-tanar

Bemutatták a lipót-utcai varosháza nagytermét a közönségnek.A mérnök- és épitész-egylet meghivott tagjai elismerésüket fejezték ki,az épület tervezójének,Steindl Imre épitész-tanarnak.

Fővárosi Lapok 1875.I.félév 213, 214.l.

M.D.K.

Steinmetz Imre, ejnlen

Ismeri mérint alakítottir
hi a Kipát-utcai Ny Vasszkin
diszkorunát, melyben Teuchert
Károly festő és Marlmenke Vilmos
mokszár is kőrösmüszőtlen

Budapester Bauzeitung und Wohnungs-Anzeiger,

Bp. 1875, IV.évf. 9. sz. 66.old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei szerint alakitottár ki a Lipót-utcai Uj Városháza diszterimét, melyben Teuchert Károly festő és Marheuze Vilmos szobrász is közreműködtek

Budapester Bauzeitung und Wohnungs-Anzeiger,

Bp. 1875, IV.évf. 9. sz. 66.old.

M.D.K.

Steinbl Imre, épités

ez első bérházban, „aki nem
vihetnél egy épitetőjét nézvén
arra, hogy hérát nemes-ra-
maissance stilusban épitetve
meg."

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 27. sz. 207. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építés

az első háránzban, „azi nek sikerült egy építtetőjét rávenni arra, hogy hárát német-renaissance stílusban építtesse meg."

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875, IV.évf. 27. sz. 209. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Tervei szerint megkezdték az Agoraszto*) -ház építését a Kecskeméti u. 3. sz. alatt. (Elvbb Saccellary ?)

*) a 27. sz. 212. oldalán ezt az épületet mint „Sacceláry"-tulajdont tüntettés fel.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 32. sz. 229. old.

Steindl Imre

irod

—

Vas. Ujs. 1887, 586. l.
(Az uj omágház
épitése.)

Steindl Mme

terverte a pesti lipót
ukai új városházat
mely 1869–75 épült.
korai olasz renaissance
stylben.

Vörös

Ovszágh 221 l.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

.

i ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Steindl Imre

Szód

Tankó Sammel. A Középkori neuvet kőfaragó-szövetkezetekről. M. Mérnök és Építész Egylet közlönye. XVIII. k. 1884. 149. l.

Ez esetleg
ki is hagyható
ez csak a cikknek
evidenciatartásra
m. alt. [illegible]
fel.

Steindl Imre

irod

Az Épitési Ipar

1884. 201. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Steindl Imre

Wien
2

Bauzeitung für Ungarn,
1884. 8. 52. (Das Gypsmodell des neuen Parlamentsgebäude.)

MAGYAR TUD. AKADÉMIA

HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA

□□

Steindl Imre

Nod

Az országhár. Képes Családi Lapok
1884. 384 l és 638. l. a 633. l. kappel.

Steindl Imre

Ivod

Henszlmann Imre A mü-
emlékek orsz. bizottsága 1884.
máj 20. tartott rendes ülésé-
nek jegyzőkönyve. Arch Ert
1884 - Zijt. IV K. IV. lap.

Steindl Imre

Lrod

Az uj országház - gyp szkól

Ország Világ 1884. 119. l.

1873-ban a belügyminiszter ök is felszólítottak, hogy 2500 ft kisztelesdij mellett nyujtsa be a budapesti operaház tervet.

Az operaszinház. Vas. Ujs 1884. 616.

Steindl Imre

irod

A budai Mátyás templom és a kassai székesegyház. Vas. Ujs 1884. 741. l.

---

irod

A kassai székesegyház. (Keppel) Ország Világ. 1884. 22. szám.

---

irod

Az uj országház terve. (az országház tanlati képével) Ország Világ 1884. 391. l.

---

irod.

Az uj operaház. Ország Világ 1884. 628. l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

ind

Országh. 214 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Bécsi alapján épült az állatorvosi tanintézet 1880-81-ben a Rottenbiller utcában. Olasz reneszánsz stílusú

Ország 127. l

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó.....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Steindl Imre

Műegyetem, Muzeum Körutra
néző homlokrátkal.

1880 – 1882 ben épült
Épülési Költség 850.000 frt.

Arad

Országh 120. 1.

.....*műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

Wód

Steinhausz László. Kapitélek és Képszékek (fries) majolikából az állandó országház épületén. Építő Ipar 1894. 7 szám.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Iroa

Nagy Virgil. A buda-
pest-belvárosi plébá-
nia templom, rej
főoltára. Épitő Ipar
1894 1-2. szám

Majolika főoltár
fenti terve után
Zsolnay Vilmos
Készítménye.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Steindl Imre

Lvod

Steinhausz László

Az állandó országház építése. Építő Ipar

1894. 19 szám. 20 szám

21 szám

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Grad

Egyető Spar

1894, 441 l. (Az iglói templom-torony helyreállítása)

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei szerint készülő Országháznak építkezés körbeni felvétele.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp. 1894. XIII. évf. 97. old.

Steindl Imre

László

Fleischer Béla

87. l.

R3C

Muz. és Kvt. Ért.

Steindl Imre, műépítész VIII. 122

Steindl Imre

László

=

Szinnyei: Magyar

Írók

Gárdonyi Albert dr., Könyvtáros

II. 938.

Steindl Imre

vrodhoz.

Ney Béla: A magyar
országház: Steindl Imre
alkotása. Bpest. é. n.

Ellenőrizni Szinyei-ből
okv.

Steindl Imre

spitok

Läid

Wurzbach

38 Köt 62 l -

Steindl Imre

Thieme Becker

XXXI. 553.l.

(Lyka)

Steindl Imre

l.

Tanulmány ok Bpest II.

6. l. 21. l.

Hadjárat.

A hadi ékitményekkel, \
toul, Vulpo, Halmad, Salmot
Ilok, Lugosch, MONGGASTH és
tett keretbe foglalt kép, a H
gusztus 11-én kivivott győze
jobbra a török fővezér sátra
csapatokkal. Felirata a kere

LA BATAILLE D'

legalól balra: 10.

Rm., mér. a rl. 22: 1

Steindl Imre

cród
-

Ványai István:

A kassai nem Erzsébet-
dóm rövid kalaura.
Kassa c. n.

M.D.K

Steindl Imre
építész

Az Országház alkotója.

Budapest und Umgebung. Budapest. 32 l.

Steindl Imre
építész

M.D.K

Vajdahunyadvárát helyre állításra mint
hivatalos műemlék restaurator.

Budapest und Ungebung. Ungarn. 1191

életrajza :

ilettem Dombegyház községben /Csanád
, a középiskolát Makón és Szegeden vé-
ztem jó eredménnyel. Ez év őszén irat-
ány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti
1934. november 14-én doktori szigor-
int főtárgyból, a magyar föld arcaeo-
lomból,mint mellékt rgyakból, summa
atyám 1930-ban tönkrement, az egyete-
. 1931-től kezdve 1934-ig dijtalan
en tanitásból, részben egyetemi jegy-
etési és tanulmányi költségeimet,ami-
1933/34. évi egész és 1935/36. évi
, valamint néhány időközben elnyert

1936. február 8-án, a szigorlat után
költségeket korábban nem tudtam elő-
dása sokáig igénybe vette minden anyagi

Steindl Imre

építész

lásd

Thieme – Becker

31. k. 553 l.

<Steindl Imre>

könyve

<—> Magyarországi
Mincsalétek

Mincsalétem kat. 90. n.

T. 6420.

köröndökkel megerősitett vár és
pedig a hegyek között középütt
Felirata fölül:

BVRG.

.
ibung Königreich Ungarns,

Steindl Imre

1839 – 1902

l.

Zelovich Józsefmüegy

352, 353. l.

l. itt a tárgymutatót!

1922

epitész gyulajehervar-budapesti

40 K. 40 f.-re érvényesitve, tisztelet-

t, 1908. január hó 16-án.

Schwartz Róbert
számv. aligazgató.

Steindl Imre

cvid

Vámos Bp város Eljie

3. l.

1926

2141 Német festő a XVII. szból:

Leány képe.

Egész alak, kissé balra fo
logó legyezőt tart, balját pedig lee
nyelő fehér, bő ujju ruhája barna, czi
ján piros gyöngyfüzért visel. Fölül
két sorban e felirat van: AEt. 4°5. j

Vászon, méretei 87: 71 cm.
Delhaes István hagyatékából
Átvétetett 1902: I. 12-én

és visszahajtott kézelője

homlokába logó haja és szemöldöke

Steindl Imre

cród
z

Hl utolsó

g. l.

1926

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
KÖNYVESBOLTJA,
MAGYAR KÖNYVBARÁTOK
BUDAPEST IV. KOSSUTH LAJOS-UTCA 18

TELEFON: 189-540

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos Dr Szentiványi Gyula

A 18048 sz.

úrnak
úrnőnek

Elismerjük, hogy M K. B. R. 16727 *számlájára mai napon* 80 f *P, azaz* 80/100 *pengőt köszönettel felvettünk.*

Budapest, 194 4. I. 19

Magyar Könyvbarátok 1943 ... 19 FIZETVE

42.372. — K. M. E. Ny.

Steindl Imre

inod

Divald 1927

150.-

Steindl Imre

vöd

Budtechnfejl. 571.l.

1928

erts.Leinen /P 8.70/" 2.40

lturhischtorisch interess.
gen.17.u.18.Jahrhundert.
/P 9.4o/" 2.4o

eitgenössischen Berich-
ski.M.1 Porträt /P 6.75/" 1.40

RIMITIVEN MENSCHEN.Ein-
me d.allg.Völkerpsycho-
bildungen.Leinen /P15.- /" 6.80

AFT.in ihrer Bedeutung für
e.M.38 Abb.Leinen /P15.- /" 7.20

ON,Bei allen Völkern von
rt.Mit 17 Kunstblättern.
einen /P37.5o/" 9.-

ngesch.d.Okkulten.M.8
genöss.Stichen.L. /P 9.- /" 4.40

BILD.Mit 16 Bildern.Lei-
tellung einer neuen
/P13.50/" 4.80

HHEIT.Mit zahlrei-
rmat.Leinen /P24.- /" 10.80

Steindl Imre

und

Róna II. 704. l.

1929

MDK

Steindl Imre

Az iglói templomon felépitette Magyarorszag legszebb arányú gótikus tornyat.
Restauralta a mariafalvi gót plebaniatemplomot, melyet szines majolikaból készült gót stilusú oltárral is gazdagitott.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz.3.l.

MDK

Steindl Imre

1870-ben lett tanara a kir.József műegyetemnek és ott működött 1902 aug.31.-én bekövetkezett halalaig.Tanitvanyaival bejarta hazank teruletét és vezetése mellett felmérték és tanulmanyoztak számos műemlékét.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz. 3.l.

MDK

Steindl Imre

A kassai székesegyház nyugati homlokzata. Restaurálta Steindl Imre. Repr.

Különnyomat a Technika 1939.évi.10.sz. 2.l.

MDK

Steindl Imre

Működésének koronája; az Országház megépitése. Az erzsébetvárosi templom Steindl Imrének legsikerültebb egyházi rendeltetésü épulete. Ezen a pályázaton öt művel vett részt a nagy mester.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939. 10.sz. 2.l.

MDK

Steindl Imre

Trefort miniszter megbizasaból tervezi a Müegyetem épületét.1881 tavaszan kezdték meg az épitkezést és 1883-ban a tanévet mar az új épuletben nyitották meg.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz. 2.l.

MDK

Steindl Imre

Több kastélyt és mauzoleumot tervezett.Az ő művei a Margithid hidfőházai.
1881-ben megalkotta az akkori állatorvosi főisk. épületcsoportját.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz.2.1.

MDK

Steindl Imre

Az Országház Duna-felőli homlokzata. Tervezte Steindl Imre. Repr.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz.1.l.

t egy korábbi képen: "Krisztus meg-
aknak." A fényt itt Krisztus ülté-
előzi meg, árnyképének ismétlődését
élyebben elhelyezett másik fényfor-
ak adja. A tulsó oldalon, teljes meg-
rány megilletődve hajlik oldalt. A
ulatban egyenletes ritmust ad. A lel-
jelenség fölötti megindultságot érez-
s foltokat tulságosan nagy, sötét tö-
ymástól, ami már az egység rovására

gy egész különlegesen finom megfigyelé-
an. Egyenletes ritmus az alakok el-
an, de főként az egyre halkuló perme-
hangban is a monoton, halk zsongást.
Dr. Faustról egy évvel később készült.
gót miszticizmus. A homályos legendát

Steindl Imre

- 15 -

irod

Pásztor Mihály

A nárötven éves Lipótváros

Bp. 1940. 208–210. l.

Mün.

XXXV

1 Bd. fol.

Drexler,
Prof. Dr. Carl

Tafelbilder aus dem Museum
der Stiftes Klosterneuburg.
Aufgenommen von —

Erläuternder Text von Dr. Camillo List.

33 Tafeln in Lichtdruck

Steindl Imre

sződ

Pásztor Mihály

A szárötvenéves
Lipótváros
Bp. 1941

Steindl Imre

Irod

Gerevich Tibor:

Magyar műemléki kiállítása Neuwreti Szalonban. Bpest. 1942. 6. l

MDK

Steindl Imre

Művészi munkajaban az első az aradi varoshaz tervę.Itt a palyazaton első dijat nyert.
Alig egy-két bérhazat tervezett.
1871-ben a budai kereskedelmi és iparbank hazat tervezi.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz. 1.1.

MDK

Steindl Imre

Agoraszto Miklós, a Lyka-csalad bérhazat, Gyulay Samuel gróf bpesti sirkapolnajat 1872-ben, a váci-utcai új varoshazat 1875-ben alkotta, ez utóbbinál Schulek Frigyes is segédkezett.

Csányi Károly:Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Techinka 1939.évi 10.sz. 2.l.

MDK

Steindl Imre

1895-ben "The Royal Institute of British Architects" tiszteletbeli és levelező tagjának valasztotta,
1900-ban a kiraly a"Pro Litteris et Artibus" arany érdeméremmel jutalmazta a mestert.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz.3.l.

MDK

Steindl Imre

1873-ban a bécsi világkiállításon elnyerte a "Medaille für Kunst" érmet,
az 1878- párisi világkiállításon az "Officier D'Académie" címet,
itthon pedig a Ferenc József rend lovagkeresztjét kapta.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz. 3.l.

MDK

Steindl Imre

A bártfai szent Egyed-főtemplom helyreallitasaért a hálás város diszpolgárává választotta. Restauráló tevékenységének koronája a kassai, székesegyház helyreállitása volt.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Technika 1939.évi 10.sz.3.l.

MDK

Steindl Imre

1872-ben, mint a Műemlékek Országos Bizottságának tagja, megkezdi restauraló tevékenységét. Első munkája a Vajdahunyadi vár helyreállitása, foglalkozott a szegedi Ferencesek templomával.

Csányi Károly: Steindl Imre emlékezete.

Különnyomat a Techinak 1939.évi.10.sz. 3.l.

Steindl Imre

Csányi Károly: Steindl
Imre emlékezete -
Kny. Technika.
Bp. 1939

Gent (391)

Pécs, sréhes

379-323

Steindl Imre

az iglói gótikus
plébánia templom;
restaurálta fenti
kepe repr.

Kiss Miklhath Magy
976. l.

MDK

Steindl Imre

Egész élete folyamán nagy elmélyüléssel foglalkozott gótikus műemlékeink restauralasaval. 1870.-ben nevezik ki a középkori épitészet szerkezettani és műtörténeti tanszékére ny.r.tanarnak.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest.1937. /Képekkel./ 33.l.

Sándor Imre

Zámborszky Ilona: A magyar országház

8°, 65 K, 156 L, Budapest, 1937.

Steindl Imre

1902

Az új országház márványfalai. P. Hirl, szept. 27. és 28.

Tü töredék, római IV. 121

Steindl Imre

archeol repr

Kiss Szikl hath Magy

635. l -
636, 637. l.
638, 639. l.

1902

GÁSPÁR

PITŐMŰVÉSZEK

Steindl Imre

életrajzát közölték a napi-
lapok 1902. szept. 1. és
2-ki, hetilapok 1902
szept. 7-ikén.

(Munkáit 1902. 367. l.)

Tarasius IV.122

Steindl Imre

A törvényhozás új palotája. Magyarország, szept. 13.

1902.

Terra sigillata töredékek, római

TV. 121

á s

(IX. Hőgyes Endre-utca 10) alkalmazot-
számára a féláru vasuti menetjegy vál-
ányoknak az 1938. évre való érvényesi-
em.

r. Minisztérium. Tudományos és müvésze-
ok támogatása. /

tt ki- tási ték, ér esité- lle- k P.	Igazol- vány szá ma	Érv.bé- lyeg száma	Térités kiegészi- tő ösz- szeg ar. P.	Jegy- zet
3.	4.	5.	6.	7.
.			8	
.			8.	

Steindl Imre

Trod

Fábián Gáspár dr.

Nagy magyar építészek kitüntetési. MMÉE Kojl. 1936. 142 l.

Steindl Imre

terverte a bártfai
templom jöllárát,
meget Hölzel Mór
faragott fába, szarvas-
képeit pedig Aggházy
Gyula festette.

Művészet 1902

435. l.

Steindl Imre

írod

Fabián Gáspár dr.

Magyar építészakadé-
mikusok.

MMEE Közl

1936. 73. l.

letétébe helyeztük.

Befizetés	6.000.-	K 300.000.- K
Jutalék		" 5.000.- "
Költség		" ---
		"
		K 305.000.- K

H8 (Levelezés 99) 1923 V. 10000 db — Aurora 1090.

Steindl Imre

l.

A Pesti Vánshára

1935. 10. n. 8. l.

MDK

Steindl Imre

Dr.Fleischer Gyula művészettörténetiró könyvében szerepel Steindl Imre, a bécsi művészeti akadémián tanult magyarországi növendékek névsorában.

Y.E.: Magyarok a bécsi Képzőművészeti Akadémiá

B.H.,1935.febr.17. 18.1.

(144.)

Steindl Imre

.441

Magyar Művészet

1934. 55. l.

MDK

Steindl Imre

Fábián G.dr.: Magyarország iparoktatásának története az utolsó száz évben. Épitő Ipar - Épitő Mivészet. 1932. dec. 1. 23-24. sz. 90.l.

Steindl Imre

4 1

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 133.
1924. 477
1928. 96
1930. 299
1931. 307
1932. 61, 255
1933. 155, 193

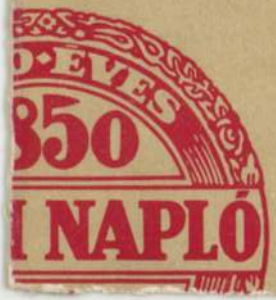
EVES
350
NAPLÓ

Steindl Imre

Ormaghár, repr.

Pesti Napló, A 80 évig-
ajándék-albuma-
1850-1930.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Steindl Imre

Az Országház képe

Albuma. A nyolcvanéves Pesti Napló ajándék —, 1850 – 1930. 72. l.

Steindl Imre

néd

Kerzle József :

Magyar Nemzet

1902. okt. 9.

Steindl Imre, épitész

... nem kis fáradtsággal, de mire elkészült az épület, rejtélyes, hogy az eldugott helyen levő, kicsi objektum nem felel meg céljainak. Pedig 767.000 ft.-ba került, és ... „ki tudja mikor gondolhatunk majd egy 12 vagy 14 milliós városháza felépítésére?" ... irja a cikkiró: W. L.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII.évf.

jan. 1. sz. 6. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építés

Még a 70-és évek végén megbízást nyert a főváros Lipót-[külső Váci] utcai telken egy törvényszéki épület megtervezésére, amit, gótikus stílusban el is kézi-tett. Körben ez épület rendeltetését elejtettek és inkább városházat szándékoztak oda építtetni - de most már renaissance stílusban. Steindl átdolgozta a tervét.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII. évf.

jan. 1. sz. 6. old.

Steindl Imre

IROD.

Az ujosszoghaz.
M. Geniusz 1894-
I. 19 szám.
arcsklep

MDK

Steindl Imre

a máriafalvi rk. plébánia-templom főoltárát, keresztelő medencéjét, szószékét fenti tervei szerint készitette majolikából a Zsolnay-cég

Velics 1894. 77.l.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 43. hét

15 Vasárnap

Teréz
Teréz

16 Hétfő

Gál
Gál

17 Kedd

● Újhold 6 ó. 35 p.

Al. Margit
Hedvig

Steindl Imre

Bp. erzsebetvá-
rosi templom
fenti terverte

Erad
Velics 1894

65 l.

4-én)

lőst két szürke fogatú ~~fiáker~~ hintó várakozik
eségét átölelte és megcsókolja. A Fokhagy-
~~lyjáni~~ lámpása ég. A bakon ülő kocsis
rja pörge és ruhája sötét szinü. Hasonló
t utas is ~~öltözve~~, az asszony redig testhez álló szürke ka-
~~kató~~ szinü ocknyát visel. A emeletes épü-
ki van világitva, a kapút a bucsuzók nyitva hagy-
ácsos. Balra a fák lombjai ritkák.

: 160 cm.
/98 sz. leirattal. Ára 1200 frt. — Elszámolta-
, az elszámolást tudomásulvette 1899:
eirat (277/99)
76633 sz. leirattal kiadatott a péter-
itésra (573/99), de nem kuldetett el,
29. X. 21-én (579/99).

Steindl Imre

gótikus

A máriafalvi rk plébániatemplomot (Szombathelyi egyh. megye) restaurálta Trefort kultuszminiszter megbízásából.

Velics 1894

77. l.

lor:

ány.

zol ~~[illegible]~~ esti világitásban. Az előrér ~~[illegible]~~ díszét
ibbra oszlopcsarnokos templom romjai kötik le
n fiatal ember három lovat vezet fékenés a
kissé idább pedig pásztor őrzi birkanyáját,
edett, Tizenkettő legel és kilenci a kerek meden-
körül álldogál. A bal kezével mutató pász-
tul város épületei bontakoznak ki és a kéklő
vitorlások közlekednek. A pásztor öltözete: térdig
a köpeny; az asszonyoké vörösbarna ruha és zöld
s balra a hold látszik.

·5: 74·3 cm.
sefné Lieren-Mayer Mária aj. 129/98. III.
atrt.

Steindl Imre

jaki templom
telvizelei

irád
2

Velics 1894
77. l -

jugtakor.

ző dombos előtérben, balra a fák körött és
bbra (pedig) a facsoportban egyes házak tünnek
dolgát végzett asszony köreledik gyermeké-
va foglalja el, melynek vizeben a lenyugvó
ödnek vissza. Az asszony fején kosarat hor
lerek és kötény, kurta szoknya. A ha-
nyka anyjának jobbján halad. Az ég-
jobbra: „Telepy K. 898."

5: 95 cm.
r. leirattal. Ára 300 frt. – Elszámoltatott
számolás elfogadtatott 1899: V. 25-én a
~~rattal a szegszárdi Muzeumnak~~
)6.
24335, Metöly az 1899. V. 29-diki 3702i
1899. V. 24-én (259/99) Kiadatott a Tolna-
/99).

Vid. Mur.

Steindl Imre

Kassai wéres-
egyházi vert.-
és bartfai szt Egyed
templom

Vrod
2

Velics 1894

94. l-
"

Steindl Imre

cvód

Bpest erzsébetváros templom.

Vélics László: Az egyházi művészetek tanulmányozásáról. Bpest 1894.

65. l.

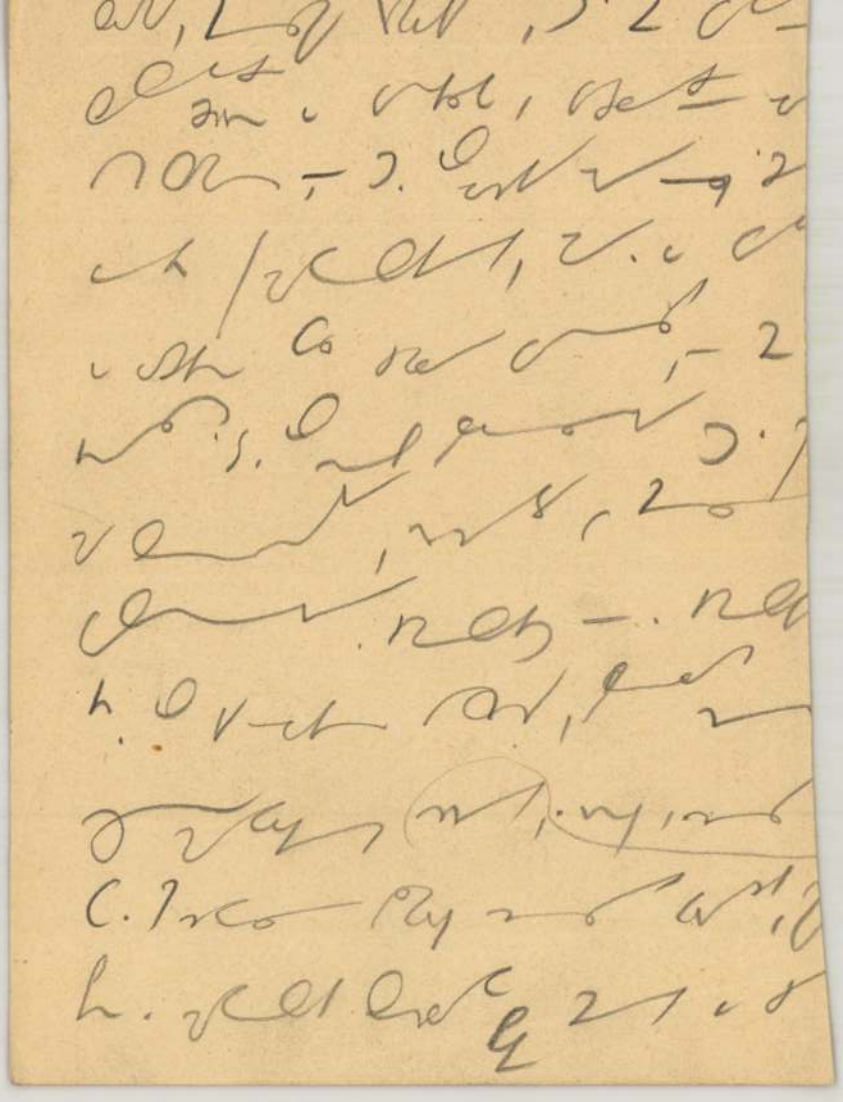

Steindl Imre

restaurálta a szeged-
alsóvárosi ferencren-
di templomot.

Velics 1894

86. l.

Csonttárgy, őskori VI. 182

MDK

Steindl Imre

Tanitványaival Jákra ment, és az ott felvett
és felmért vázlatokat iskolajában kidolgoztatta

Henszlmann Imre: Evi jelentés a magyarorszagi
műemlékek id.bizottságának működéséről 1878-ban

Arch.Ert.1879. 3-4 l.

MDK

Steindl Imre

A bizottság, a műemlékekről készitett rajzokat a képzőművészek háza felavatása alkalmával kiállitotta és később Párisba küldte, hol azok alapján Steindlt a francia művészeti ügyek minis tere "Officier d'académie"-nek kinevezte és arany érdem-éremmel kitüntette.

Henszlmann Imre: Evi jelentés a magyarorszagi műemlékek id. bizottsaganak működéséről 1878-ban

Arch.Ert.1879. 3-4 l.

MDK

Steindl Imre

Készíti a kassai Szt.Erzsébet-templom restauráció terveit.

Henszlmann Imre: Évi jelentés...

Arch.Ert.1879.4-5.1.

Steindl Imre MDK

A budapest-erzsébetvárosi templ.B.jelü pályaterve, tus.I-II.

Az Erzsébetvárosi templom végrehajtási terve, vizf.

Az Erzsébetvárosi templ.D jelü pályaterve sepia

Micsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Tanulmány az ország zászlójához, vizf.I-II.

A gr.Gyulay-féle sirkápolna belseje,vizf.

A budapest.erzsébetvárosi templ.C.jelü pályaterve I-III. xixf.tusrajz

Micsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Az Erzsébetvárosi tmpl.A jelü pályaterve I-IV.tus

Az Erzsébetvárosi templ.D jelü pályaterve I-III.tus.

Erzsébetvárosi tpl.A jelü pályaterve I-II. tus

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

Az Erzsébetvárosi tpl. C jelü pályaterve.
Alaprajz

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Steindl Imre MDK

A kassai székesegyház helyreállitási terve,
vizf.

A Bp.Erzsébetvárosi templom kiviteli terve,
toll

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

M.D.K.

Steindl Imre, építés

dünyertes Parlamenti terveit állította ki az 1885. évi Gros. kiállítás Műcsarnokában, számtalan részlet rajzzal.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

jul. 19. sz. 154. old.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Parlament épületére vonatkozó terveit az Országos Építőbizottság febr. 22-i ülésén elfogadta és a vele megkötendő szerződést engedélyezte

(Bp.)

Bauzeitung für Ungarn, 1885. XIV.évf.
maira. 1. sz. 52. old.

XI. 8. an Jäkel.

M.D.K.

Steinal Imre, építés

Művelő építészeti rajzai-
val szerepel az Országos
Kiállitáson

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.

XI. 8. sz. 376 old.

Steindl Imre MDK

A főrendiház üléstermének távlati képe
A képviselőház üléstermének távlati képe

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Steindl Imre MDK

Az állandó országház tervezete, Főhomlokzata, hosszmetszete, keresztmetszete, alaprajza
Távlati képe I-II.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

Jbl hírlóssal és ~~Steindl Imrével~~ Weber Antallal kőrösen készített javaslatot a kábyás templom átalakítására, de Trefort elveti a kéttornyos megoldást és Schulek Frigyest bízza meg az új helyreállítási tervek elkészítésével.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője,
Bp. 1885. IV. évf. 49. old.

STEINDL IMRE

Az állandó országház tervezete. Főhomlokzat.
Ugyanannak hosszmetszete.
" keresztmetszete.
" alaprajza.
" távlati képe I.,II.

1885.orsz.kiáll.kat. 56.oldal

5)

Bevéte

106 kor. 69 fil. szóval,
69 fillérről mely össz
templom költségeit
notál hiány nélkül,
Mátraverebe

Szamkó Alajos s.k.

Steindl Imre

l. Egyházm. Lap

1885. 116. l. 224. l.

282. l.

Steindl

épitesz

wod

Vachon 29.l.

1885

zsönél Győr		
s Rezső Győr)		
vételnél		542.3
as Rezső, Győr)		
ndeletünkre		
		5.000 –
vas Rezsőnél		
60dl. varrógépet @ 148 –	8880 –	
	266.40	9146.

Steindl Imre

wód

Kel 1885

IV. k. 4. f. 767. l.
769. l.
770.
771. l.

Steindl Mrl

vied

Hiv. Kösl. Arch. Ét 1885.

Ujf. V. VI-l. VII. l. VIII-l

Steindl Imre

[illegible]

Egyházmův. Lap. 1885.
224. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Steindl Imre

Wód

Az Építési Spar

1885. 104. l. 115 l. (Teromagyarázat és ümleirás az állandó országház tervezete és költségvetéséhez)

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

..... helyettesének

a.

Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

wód

Rozinay Ilvan.
Budapest Gyitmé-
nyei. Bpest 1885.

Steindl Imre

a jaki átmeneti stylu
román templomot szaba-
tosan felmérte és lerajz-
zolta.
Restaurálta a mársafal-
vi templomot (vasmegye)
Készítette a gyöngyösi fe-
renkrendiek templomá-
rest. tervét.

Dr. Henszlmann Imre. Honi
műemlékeink hivatalos
osztályozása. Arch. Ért
1885. Ujf. V. k. XX. l.
XXXVII. l XXXVIII. l XXXIX l

B i z o

Igazolom, hogy Na
a Budapesti Kir. Magyar Pázmá
történeti és Kereszténytörténé
lan gyakornoki szolgálatot, az

Steindl Imre

A szegedi alsóvárosi templom restaurálása

cród

Vélics László. Az egyházi stb. 86. l.

1894

Steindl Imre

A gyöngyösi ferenciek csúcsíves nagy templomának helyreállítási terveit készítette.

vrád

Velics László. Az egyházi művészetek tanulmány ozásáról. Bpest 1894, 90. l.

Bártfai sz. Egyed plébánia templom és a Kassai székes egyház restaurálása fentitől

u. o. 94. l.

Bélyegilleték.

Okirati és számlailletékek.

Állandó összegü illeték alá eső okiratok első példányának első ive 2·— P illeték alá esik. Az első példány többi ive, valamint a másod- és többi példányok minden ive 1·— P illeték alá esik.

Adásvételi szerződések nyugtailletékkel együtt.

a) ingók, áruszállitások, épitkezési szerződések után az érték 4·2%-a;

b) ingatlan adásvételi szerződések után:

Első példány első ive 2000 P-ig 1·—, 2000 P-ön felül 2·— P. Első példány többi ive és a többi példány minden ive 1· — pengő.

Adóslevelek az érték 0·6%-a illeték alá esnek.

Anyakönyvi kivonatok után 1·— P.

Bevásárlási könyvek után darabon-

Meghatalmazások.

a) Ha dij vagy jutalom nincs kikötve — — — — — 2·— P

b) Ha a meghatalmazásban a meghatalmazott részére dij vagy jutalom van kikötve, ennek értéke után 3%-os illetéket kell leróni, amely azonban 2 P-nél kevesebb nem lehet.

c) Ha a meghatalmazást olyan perben vagy ügyben való eljárásra állitották ki, amelynek tárgya 5000 P-t meg nem halad, az alábbi illetéket kell leróni:

500 P-ig	—	—·50 P
500 P-ön tul 1000 P-ig	—	1·— P
1000 P-ön tul 5000 P-ig	—	1·50 P

Számlák (ivenként)

200 pengőig	— —	—·02 P
200— 500 pengőig	— —	—·05 P
500— 1000 »	— —	—·10 P
1000— 2000 »	— —	—·20 P
2000— 5000 »	— —	—·50 P
5000— 7500 »		—·75 P

Steindl Imre

a jáki templom részletes felvétele

vád

Velics László. Az egyházi művészetek tanulmányozásáról. Apest 1894. 77. l.

Fentitől a máriafalvi plébánia templom restaurálása. Trefort megbízásából.

u. o. 77. l.

a kvázi támogatás megszűnt, a műfaji „tiltott gyü
import" a továbbiakban nem volt érdekes, az új t
mozgalom szép csendben kimúlt. Az új irányba fo
— amit olyan magabiztosan gondoltam akkor — n
szűk területen valósult csak meg. Az előző textil
nerációból csak nagyon kevesen élték túl a változás
nagyon kevesen maradtak meg jelentős textilm
ként, pontosan azért, mert nagyon szorosan kötő
képzőművészeti neoavantgárdhoz. Másrészt túl ke
voltak ahhoz, hogy a műfajmegújítás jelentős er
nyén túl hosszú távú pályafutást építsenek fel.

A grand art és a textilművészet egyetemes össze
sei persze sokban eltérnek a speciális magyar viszo
tól. Az a fajta közvetítői szerep, amelyet a magyar
művészet játszott, jóformán sehol másutt nem f
elő. Még a többi volt szocialista országban sem, ah
dig a helyzet hasonlósága miatt megtörténhetett
Másfelől a nagyművészeti, vagy pontosabban az
nomitásra törekvés igen határozottan megvolt más
Végül is elég, ha az ember a lausanne-i biennálék
évekbeli koncepcióját tekinti.

Igen különös ugyanakkor, hogy a nagyművész

STEINDL Imre

RÉVÉSZ Tamás: A Parlament. Bev. Soltész István.
Bp. : Corvina, 10 p., [92] t. ill.

[egyidejüleg angol,német,francia nyelven is]

Steindl Imre

irod

A vajda-hunyadi vár. Vas. Ujs 1871. 201. l

MDK

Steindl I. müegyetemi tanár

A képzőművészeti tanács tagjai.

Vas. Ujság 1871. 349 l.

Steindl Imre MDK

épitész

A magyarországi müemlékek.
Vasárnapi Ujság 1872. 19o.o.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

nyeri el, Schulek Frigyessel együtt a tordai ref. templom tornyának helyreállítási munkáit, melyre az Egylet csakis őket tartja megfelelőknek.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Körlönye, Budapest, 1872. [ápr. 2-i szakosztályi ülés határozata], 164. old.
(VI. köt)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

Steindl Imre

ind

Keleti 1873. II 196

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Steindl Imre

Lvod

Magyarország és a nagyvi-
lág 1873. 460.
(Pesti diszépítletek)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

Steindl Imre

Arad

Hc 1875. VII. 428. l.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

(Skalnitzkyval és Linzbauerrel) szerepelt az Operaház tervezésére felszólitott építeszek szűrebbkörű pályázatán, melyen Jblt bírták meg a részletes tervez kidolgozásával.

Budapester Bauzeitung und Wohnungs-Anzeiger,
Bp.1874. III.évf. 9. sz. 64. old.

Steindl Imre MDK

épitész

Fáklyásmenet.
Vasárnapi Ujság 1883. 297.o.

MDK

Steindl Imre épitész

Trefort miniszter 1879-ben bizta meg Steindl I. az uj müegyetemi palota épitésével. Az épitést 1880. aug.-ban kezdte meg és 1882-ben mar az uj épületben kezdték a tanévet.

Cikk: A kir.József-Müegyetem uj palotaja.

Vas.Ujs.1883.szm 48.sz. 777, 778.l.Rajz repr. 777.l.

MDK

Steindl Imre műegyetemi tanár

A kir.József-Műegyetem és az állatgyógyintézet állandó elhelyezésére Bpesten emelendő épületek ujabb tervének elkészitésével és annak kivitelével bizták meg.
1880-ban kezdte meg az épitkezést és 1882 nyaran a műegyetem már beköltözhetett otthonaba.

J.-R.: A kir.József-Műegyetem uj palotaja.

Vas.Ujs. 1883. 47.sz. 761, 762.l.

MDK

Steindl Imre műegyetemi tanár

1873-ban a Múzeum krt. és Eszterhazy-utca közt fekvő telken épitendő műegyetem tervének elkészitésére kérték fel Steindl Imre műegyetemi tanart.

J.-R.: A kir.József-Műegyetem uj palotaja.

Vas.Ujs. 1883. 47.sz. 761, 762.l.

MDK

Steindl Imre műegyetemi tanár

Az országházra beérkezett palyaművek közül négy nyert egyenként 5000 forint jutalmat. Steindl "Alkotmanyl." jeligés terve nyerte az egyik első dijat.
A tervrajzok a budai fegyvertari épületben voltak kiallitva.

Cikk: Az országház tervei.

Vas.Ujs.1883.17.sz. 277.l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lélyezem:

.....

k vagy helyettesének
láirása.

.. — Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Wód

Az Épitési Ipar

1883. 163 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Ind

Az Épitési Ipar

1883. 191. l. 211. l. (Az állandó országház pályatervei)

ŰVÉSZEK LEXIKONA

TARTALMAZZA AZ ÖSSZES MAGYAR ÉPITÉSZEK,
TB. ÉLETRAJZAIT A XII-IK SZÁZADTÓL NAPJAINKIG.

SZÁGI MŰVÉSZ ÉLETRAJZA.

ÖZOKT. M. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL.

YOS AKADÉMIA TAGJA, (LAKIK: BUDAPEST, I., ATTILA-UTCA 23. SZÁM ALATT)
~~7 SZEGED, TISZA LAJOS-KÖRUT 23. SZÁM ALATT.)~~

MŰVÉSZ ~~ÚR!~~ nő!

ül a könyvpiacra kerül a
ONÁNAK ~~első~~ második kötete,

Steindl Imre

mod

Der Bauunternehmer, 1883.

4. sz. (Die Prämiirung der Entwürfe für das neue Reichstagsgebäude.)

Steindl Imre

Erod
A magyar mustilröl. Vas. Ujs
1883. 96. l

Erod
Az országház tervei. Vas. Ujs 1883.
277. l

1873-ban Trefort megbízta a
József műegyetem terveinek elké-
szítésével, s 1879-ben ennek
kivitelére is megbízást kapott.
Steindl 1880-1882-ig építette
200 hatíséget foglal magába,
4 épületből áll, stb.
Stilje? (Azt hiszem
olasz renessance)

J. R. A kir. József műegye-
tem újpalotája. Vas.
Ujs 1883. 762. lap
és ugyane ennek Vas. Ujs
1883. 777-778 lap. (Keppel)

Steindl Imre

vödalmiahoz

Henszlmann Imre: Évi jelentés a műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1883. ban. Arch. Ért. 1883. Ujf. III K. XI.

Steindl Imre

irodalm.

Henszlmann Imre. A magyarországi műemlékek országos bizottsága 1883-iki ~~[illegible]~~ május 22 ikén tartott rendes üléseinek jegyzőkönyve. Arch Ert 1883. Zijt III k. IV lap

1883. ban az ülésben tett ajánlatott a bizottságban arra, hogy tanítványaival szepes és Abaujmegyék emlékeiről felvételeket készíts, mit a minisztrium el is fogadott

Steindl Imre

vod
z

Neij Béla és Wartha

Vince:

A magy. kir. József-
műegyetem. Bp.
1882.

Steindl Imre, épitész

tervei szerint épült fel a debreceni városi szálloda és vigadó.

Vállalkozók Lapja.
Bp. 1882. III. évf. aug. 2.

Steindl Imre, építész

M.D.K.

tervei szerint felépült új József-Polytechnikum [ma bölcsészet Természettudományi tanszéke] épületét ismerteti a lap, mely a Muzeum körkton épült fel kétemeletes magasságban. A mellékletben 4 alaprajz.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1882, XI. évf.

Okt. 1. sz. 191-192. + 4 alaprajz.

+ nov. 5. 213-215 old. (az itt jelzett mellékletben hiányzik)

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

_ évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

cíd

Az Építési Ipar

1882. 295. l. F/A

Jozsef műegyetem

uj épületei)

F 303. l. 312l

..... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Steindl Imre

ind

Az Egyetési Ipar

1882. 4 l.

(A Kir. József nincpe-
tem)

Steindl Imre

irod

Henszlmann Imre: Évi jelentés a magyarországi műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1881-ben. Arch Ert. 1882. Uff. II. K. XXXI. l

irod

Henszlmann Imre. Évi jelentés a műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1882 ben. Arch Ert. 1882. Uff. II K. XLIX – Ia l.

A hivatalos más

Grabó

igazgat

Steindl Imre

L. Egyházm. Lap
1881. 192. l.

M.D.K.

Steindl Imre, épitész

készített tervekhez a Mária-
falvi templom helyreállitási
munkáira.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.
1881. 15. köt. 456. old.

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

yezem:

.....
gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

rod

Egyházmüvészeti Cap

1881. 192

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191____ é

tésénél_____

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt _____, 191____

_____

tanu.

_____

tanu.

Steindl Imre

Grod

Az Építési Ipar

1881. 36 l. (A debreceni vigadó és szálló építése)

fenti tervei alapján

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

ind

A Épitési Ipar 1881. 140. l. (A

(189 l.

166. l.

maria falvi restaurált

templom)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

Wód

Az Építési Ipar

1881. 237. l (A József
műegyetem építkezés és a
Zsolnay gyár)

..... *mühely.*

ónökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

nevü munkás igazolta

Steindl Imre

Lvod

Psa 1881 3b szám

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhelyfő

Miután keresményemnek 191..... év.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Steindl Imre

cod

Az Építési Ipar

1881. 351. l.

(A Kassai dóm)

Steindl Imre

Lood

Vásda-Huszad. Vas. Ny.

1881. 760. l.

ÁZ

FOLYÓIRAT

SZTŐ

BÉLA

ZERK.

DEZSŐ

Steindl Imre

Vas. Ugy. 1881. 353. l.
(A máriafalvi templom
helyreállítása.)

Nyomatott Budapesten
dai részv.-társulat nyom
Pavlovszky J. Alajos az
és Wandra Lajos gépme

Monet Claude: Virágzó alma
fák 117 (980), 4393 (967).

Steindl Imre

Erod

Munkk

1880

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

ry helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Steindl Imre

Wied

Mg Bartfa II. 1321.

1880.

TÁRI KÖZPONT
:ARIES BOARD
nciek-tere 5.

Tárgy: A Rockefeller-féle folyóiratajándék második sorozata.

y Association a 4. sz. körlevélben
nyos folyóiraton kivül 87 további
gnak. A mellékelt jegyzékben rész-
tól abban különböznek, hogy nem
k közöttük csonka évfolyamok is. Az
a télen jeleztük, hogy a magyar
rathiánya miatt bármilyen tudományos
gyar szellemi életben. Az amerikai
ísba helyezte, hogy az ajándékakció-
nok igényeinek kielégitése után a
rozatra is számithatunk a tavaszi
ltüntetett folyóiratok ugyanugy,
vagy évfolyamonkint nyomtatvány-
ayag egybegyülését lényegesen hát-

Steindl Imre

l.

Egyharmi Lap

I. 1880 - 104, 105. l

M.D.K.

Steindl Imre műegyetemi tanár és műépitész

A kassai dóm kijavitása körül történendő összes munkálatok vezetője.
Dragóner Béla: "A Kassai Egyházi Műemlékek Helyre állitási Munkálatairól"-ban irja.

Egyházművészeti Lap 1880. 104.l.

Steindl Imre, építész

„tervei a museum-körút és Esterházy utcára épitendő m. kir. József műegyetem épitésére vonatkozólag ... az épitész úr ... irodájában (museum-körút 6. és 8. sz.) f. évi május hó 10-étől kezdve ... megtekinthetők."

Vállalkozók Lapja
~~Építőipar - Építőművészet, Bp. 19 évf. sz.~~
Bp. 1880. I. évf. - máj. 3.

M.D.K.

Steindl Imre, építész

tervei szerint épülő állatorvosi intézetre hi-irták a versenytárgyalást

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1880. IX.évf.

márc. 14. sz. 90. old.

M. D. K.

STEINDL Imre építész

Lakóház Kecskeméti u. 3.

(repr.)

Bp. építményei (Szerk. Rozinay István)

Bp. - Eperjes 1880 – 1884. 37. 38. l.

vegyes

C. 5

1 Rôt. 8°

Engelhardt,
C.

Influence classique sur le Nord
pendant l'antiquité.

Traduit par E. Beauvois.

(Extrait des Mémoires de la Société Royale des Antiquaires
du Nord.)

Steindl Imre

1879. Székesfehérvári
orsz. kiáll.
aranyérem

MMÉE közl
1879. 449. l

miniszter rendeletéből. [illegible]

A hivatal

mint

Steindl Imre (?)

Gerlóczy Gyula:

A Műegyetem építési ügye. Kny. Építés Ipar. 8-r 30 l. Bp. 1879

Gent (808)

– – ereklyekápolna 399
– – Szt. Lőrinc-kápolna
– – padlótéglák 281; K: 1553
– – sírkövek 339, 340, 461, 588, 589 → BTM
Budaújlak, kehely → Budapest, felső-vízivárosi templom
Bules, apátság, harang → MNM
Bukarest → Bucureşti
Bunești → Szászbuda
Busóc (Bušovce: CS), Mária-oltár → Pozsony, SNG
Bušovce → Busóc
Buzádtornya 43
Buzd (Buz, Bussd: R), ev. templom 449, 451, 833; K: 566
– cibórium 643; K: 1507
Bytča → Biccse
Bytom, Múzeum Górnośląskie, Zarzecze, Szt. Miklós-oltár
Bzinov → Berzenke

Čachtice → Csejte
Čakovec → Csáktornya
Canosa 783
Canterbury 443
Căpușu Mare → Magyarnagykapus
Caransebeș → Sebesvár

STEINDL Imre

HORVÁTH Alice: Steindl Imre tervei a berlini Reichstag első építészeti pályázatán (1872). = Művészettörténeti Értesitő, XXXVIII.évf.1/4.sz. 1989 52 - 65.p. ill. G.

Berlin, Reichstag
Budapest,V. Kossuth L. tér , Országház

Kányád, Ulieş; Udvarhelyszék vm
- templom 203
Kapisztrán János (Giovanni di Cap
Kapjon, Kaplyon, Coplean; Belső-S
- ref. templom 132
Kaplai Demeter esztergomi érsek 8
Kaplyon > Kapjon
Kápolna > Alsókápolna
Kápolna > Felsőkápolna
Kapus > Magyarkiskapus
Kapus > Mezőkapus
Karachynus (Karácsonfalva) 45
Karácsonfalva (*Karachonfalwa*), Fe
→Fehér vm 312
- udvarház 45, 46, 207, 313
Karácsonfalva > Homoródkarácsonfa
Karácsonfalvi Mihály 207, 313
Karácsonyi János 21, 106, 107, 33
Karai > Kakas
Karánsebes, Caransebeş, Karansebe
- ferences kolostor 78, 500
Karansebesch > Karánsebes
Kárásztelek (*Kalazthelek*), Kálozt
- plébániatemplom 203, 312, 476
Karcfalva, Nagyboldogasszonyfalva
- Nagyboldogasszony-templom 139,
→kép
Kardos Bálint, Szentkirályi 478

STEINDL Ilma

müemlékí munkairól

Szörgyi 1996 53.

Kedves Munkatársunk!

Kérem, hogy a mellékelt felha
szíveskedjen visszaküldeni. Ha valamilyen
természetesen tudok benne segíteni. A
egyidőben küldöm vissza Önnek. Amenny
összegről, úgy ezt jelezze.

STEINDL IMRE

NEKROLÓG, EZREY TOLLÁBÓL

VÁLLALKOZÓK LAPJA 1902 sept. 3, 3-4

ázár feltámasztása, valamint *A vérfolyásos asszony*
A Jézus gyermeksége jeleneteit többnyire az *Angyali*
a, a *Királyok imádása*, a *Bemutatás a templomban*, a
templomban képviselték. A témák megfogalmazása és
ódus vívmánya volt. A 14–15. század folyamán inkább
térbe kerüléséről vagy eltűnéséről, tartalmi és formai
áson ment keresztül a *Jézus születése*-kompozíció. A
és József gondolkodó gesztusú, Jézus istenségéről pedig
erszerűvé válik. A 14. századi képek többségén Mária
tja, pólyáját igazítja, József pedig ételt készít, vizet hoz
és-kompozíciót *Jézus imádása* váltja fel (*Szászhermány:*
lipcsei oltártáblák). A Jézus gyermeksége-cikluson belül
te, nyilvánvaló eucharisztikus utalásai miatt. A különös
rándoklatokkal is összefüggött: a magyar zarándokok
ltuszának központját, a kölni dómot is. A 14–15. század
ló ciklusként is gyakori volt. A kompozíció ilyenkor
ban – például *Veleméren* – az elbeszélő ciklusok
isik oldalt Mária fejedelmi trónusa zárja le. A jelenet bal
kkel bővített, anekdotikus részletekkel tarkított ünnepi
Rugonfalván pedig egy visszaforduló lovász megállásra
esztusokkal jelzett dialógus folyik. Rugonfalva királyai
övetik testtartásukkal és szemük pillantásával. Mária
. A rugonfalvi jelenet ünnepélyességét az itáliai *Maestà-*

imádása-téma gyakran jelentkezik az *Angyali üdvözlet-*,
évvel együtt. Együttes ábrázolásuk alapja a képek közötti
gy az isteni elrendelés tudomásulvételét, elfogadását és

STEINDL IMRE

Prakfalvi E. : Röm. kat. templ.

2003.-

20.o.

Balogh Ádám Múzeum, 1984 30-34. ill.

835. SCHMIDL Ferenc: "Múltunk jövője". = Dunakanyar Tájékoztató, 12, 1976, 1. 80-90. ill.
Schönerné Pusztai Ilona: Baranya középkori templomainak helyreállítása. > 225
Sedlmayr János: Egyházi épületek helyreállítása. > 220
Sisa Béla: Népi-ipari műemlékek védelme. > 202
Sisa Béla: A szárazmalmoktól a gőzmalmokig. > 205

836. SISA Béla: Tájházat népi épületekben. = Műszaki Tervezés, 27, 1987, 11-12. 1-15. ill.

837. SZABÓ Antal: Műemlékorgonáink érdekében. = Műemlékvédelem, 20 (1976) 33-35. ill.
Szabó László: Építészeti örökségünk nyomában az Alföldön. > 212

838. SZABÓ László: Népi építészeti emlékeink revitalizációja Zala megyében. = Magyar Építőművészet, 1984, 2. 23-28. ill.
Szabó Lóránd: Agrártörténeti emlékeink védelme Magyarországon. > 205

839. L. SZABÓ Tünde: Kúriák - kastélyok Somogy megyében. = Magyar Építőipar, ~~36, 1987, 9-10~~ 507-511. ill.

840. SZABÓ Tünde: Műemlékvédelem Somogyban. + HORVÁTH Ferenc: A természetvédelem Somogyban. Kaposvár, Somogy Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1976 45 p. ill.

841. SZABÓ Tünde: A népi műemlékek védelme Somogyban, a népi műemlékek fogalma általában, védettségi fokozatok. = Somogy megye néprajza. 2. Anyagi kultúra. Kaposvár, Somogy Megyei Múzeumi Igazgatóság, 1980 287-315. ill.
Szigetvári György: Műemlékek fenntartása Somogy megyében. > 224

842. SZIGETVÁRI János: Népi műemlékek védelme Baranyában. = Műemlékvédelem, 31 (1987) 118-125. ill.

STEINBUCH Ármin asztali

Nyíregyháza, Szarvas-patika biedermeier
bezenderése 1890.

Vida 1996 102.

Curavit.

A sekrestyében kehely, ar. ez., kerek sima
kerubfejes cuppakosárral, körmöczi hitelesítő bély
mesterjellel, XVIII. század

Az egykori Prónay kastély

XVIII. századbeli Mansarde tetős emelet
főhomlokzatának kiugró rizalitján kettős czímerre
idejét jelző chronosticonnal.

Trebosztó Kastély

Hatalmas négyszögletes udvart körülzáró, három
alakú emeletes épület, egykor felvonóhidas kapuja
századbeli Révay és Drugeth czímerrel. A kastély
a XVI. századében épült. Ebből az időből való

STEINBECK, Matthias Gabriel Rófarugó

1748 - ban Bécsben dolgaik a
Pálffy-palotán

Ars 1997/1-3. 240.

témavezető véleményének meghallgatása után

n laude, summa cum laude.
én a bizottság elnöke dönt, különösen
előzetesen kifejtett véleményét, és a témavezető

lését.

gatóságnak a terembe való belépésre, majd
ét és felkéri a titkárt a bizottság írásban
követően berekeszti a nyilvános védést.

· STEINDL IMRE

—"—: A KASSAI SZÉKESEGYHÁZ REKONSTRUKCIÓJA

AZ ÉPITÉSI IPAR 1884. nov. 16, 476-477

[„SCHMIDT FRIGYES CS. KIR. ÉPITÉSI FŐTANÁCSOS" VÉLEMÉNYÉNEK ISMERTETÉSE A HELYREÁLLITÁS TOVÁBBI MENETÉRŐL]

lésbe torkollott. A Maiestas-típusnak
:m új. A bizánci császár a római
k követelte azt a maiestas címet,
sak Istent illették. Nagy Károly
lújításának egyik jeleként ismét így
k nemcsak császárként használta ezt
tus földi helytartójának tekintette
sban fogadja a hódolatot.
yházi használatának szembeállítása
z Ottó-kori uralkodók hatalmának
akarták érzékeltetni, hogy egyenest
rre utal a galamb alakjában ábrázolt
Isten keze. A pápaság számára már-
natalmának ilyetén hangsúlyozása: a
ápa, hanem az Istentől elhivatott

vesztitúraharc előtt, alatt és után is
at eredményezett, mindaddig, amíg
ellen. Erre a pápa 1245-ben a lyoni

STEINDL IMRE

[NÉV NÉLKÜL]: AZ ERZSÉBETVÁROSI TEMPLOM

[MÉRETEKKEL, FELHASZNÁLT ANYAGOKKAL, A RÉSZT VEVŐ MUNKÁSOK, FESTŐK, PÁROSOK FELSOROLÁSÁVAL]

VÁLLALKOZÓK LAPJA 1900 nov. 14, 1. old.

STEINDL Imre

M. Tudáslexikon A-tól Z-ig.
Bp. 1997 730-731.

lis
jus
jus 25. és június 26. között

tóber 23.
cember 23-tól január 3-ig
árcius 15.
rilis 5.
rilis 19-24-ig
ájus 1.
ájus 24.

ber 1-től szeptember 10-ig

zeptember 13.

STEINDL IMRE

F.J.: AZ ÚJ VÁROS HÚZA

MAGYARORSZÁG ÉS A NAGY VILÁG

1973, 37. dr. 460, kép: 462

Meddőhányó színű vár áll Hunedoara városában

Vajdahunyad, az ősi fészek már a törökök, Bethlenek, Apafyak, Thökölyek idején is romlásnak indult

Minden bizonnyal nemzetünk egyik legismertebb vára a Hunyadiak névadó, ősi fészke, Vajdahunyad. Ennek bizonysága az is, hogy az 1894-ben, a millennium tiszteletére a Városligetben emelt magyar építészetet szimbolizáló épületcsoportot, annak ellenére, hogy abban Vajdahunyad építészeti motívumai mellett fellelhető Gyulafehérvár, Brassó, Bártfa, Segesvár várának egy-egy jellemző építészeti motívuma. A komplexum egészét mégis Vajdahunyad váraként ismerjük.

Árpád házi uralkodóink délről nem számítottak az ország elleni támadásra, így ott védelmi rendszert nem is építettek ki. *Károly Róbert* 1300 novemberében, hadjárata során Havasföldön vereséget szenvedett, ez felhívta a figyelmet egy esetleg délről történő támadás lehetőségére. Ezt figyelembe véve a hegyekről lefutó völgyekben királyi várak sorát építették, így épült fel a Cserna és a Zalasd-patak találkozásánál Hunyad vára.

Zsigmond a kis erősséget, a környező birtokokkal többször adja zálogba, mígnem 1410. február 10-én *Szerb* fia *Vajknak* „új adományként" odaadja, felhatalmazva, hogy lovagként a *Hunyadi* nevet viselje. Vajknak két fiúgyermeke született, közülük János feleségül vette az igen tekintélyes nemzetségből származó *Szilágyi Erzsébetet*. Rövid idő alatt az ország leggazdagabb főura lesz, mintegy négymillió holdnyi földre tesz szert. Fényes katonai és politikai sikert ér el. Érthetően nem elégíti ki igényét az igencsak szegényes Hunyad vára, ezért megkezdi átalakítását, pontosabban egy új, pompás várkastélyt építtetett, melyre bármely uralkodó büszkén tekintene. Hunyad ekkor nyeri el a „Vajdahunyad" nevet, kifejezve, hogy ott lakik Erdély legfőbb ura, vajdája.

Hunyadi János fia, *Mátyás* ugyan Kolozsvárott született, de Vajdahunyadon élte gyerekkorát. Királlyá történő választása után költözött Budára és vitte fel édesanyját, Szilágyi Erzsébetet Óbudára. Így a kies helyen lévő Vajdahunyad lassan háttérbe szorult. Mátyás 1482-ben törvénytelen fiának, *Corvin Jánosnak* adományozza nászajándékul, amikor elveszi *Frangepán Beatrixot*. Mátyás halála után több főúr, így *Bakócz Tamás* is szemet vet Vajdahunyadra. 1504-ben, Corvin János halála után annak özvegyét hozzákényszerítik *Brandenburgi György* őrgrófhoz. A feljegyzések szerint az osztrák főnemes nagyon mostohán bánik nejével, Vajdahunyadról pedig, amit lehet, „kiment" országába.

Ekkor veszi kezdetét a vár pusztulása, kirablása. Eljövendő urai kézről kézre adják. *Törökök, Bethlenek, Apafyak, Thökölyek* váltják egymást, falai között élt a később Murányi Vénuszként ismert *Széchy Mária* is. A vár emberek sokaságának életét menti meg, amikor 1784-ben *Horea* lázadói elől a falak mögött találtak menedéket. A várat pusztítja tűzvész is, sőt jobb sort is megélt termeibe a közeli vashámor raktárát is berendezik. Történetében változást hoz *Ferenc* császár 1817. évi látogatása, amikor erdélyi útja alkalmával ide is ellátogat feleségével. A látottak alapján harmincezer forintot utal ki az épületek rendbehozatalára.

A '48-as forradalom és az azt követő szabadságharc félbeszakítja a renoválást. A várat az első megaláztatás 1852-ben éri, amikor a *Bach*-huszárok, azaz a császári adminisztráció lesz a vár ura. Falakat bontanak, újakat húznak fel. Az ő idejükben, 1854. április 13-án tűz üt ki az egyik irodában, amit nem is oltanak, így másnapra csak a hajdani erősség üres falai merednek az ég felé.

Az 1867-es kiegyezés nemzeti szellemének, a magyar hősi múlt dicsőítésének előretörésével *Schulz Ferenc* irányításával megkezdik a felújítási munkát, melyet annak halála után 1871-ben *Steindl Imre* vesz át. Steindl a rábízott munkát a romantika szellemében indítja el, szebbnek akarja tudni Vajdahunyadot, mint az valaha is lehetett. A valós, a Hunyadiak korának megfelelő helyreállítás 1907-ben indult meg, de nem fejeződhetett be, mert közbeszólt Trianon. *„A nemzet összeomlása óta Hunyad vára a hazafiúi kegyelet ama szentelt helyei hosszú sorába tartozik, amelyet durva erőszak dobott oda jövevény idegeneknek"* – írja *Varjú Elemér* a Magyar várak című munkájában.

Napjainkban sok turista rója Erdély útjait. Aradról indulva a 7-es úton Déva után 12 kilométert megtéve egy jobbra mutató irányjelző táblát lelünk, rajta a felirat: Hunedoara, azaz Vajdahunyad. Kiváló négysávos úton közelíthetjük meg Európa talán legszennyezettebb városát, hiszen az itt működő vasmű kéményei ontják a füstöt, a kormot, a város felett szürke felhő pihen.

A várat könnyű megtalálni, hisz csak „castel" irányt mutató táblát kell követni. A régmúltban készült rézkarcok, rajzok után meglepő hat, amikor egy utcasarok után elénk tűk a koromtól majdnem fekete épület, aely csaknem azonos színű a mögötte levmeddőhányó színével. A vár előtt lévő jól épített parkoló körül bazársor áll. Mindentrulnak, kivéve a várra vonatkozó történelr emlékeket.

A hosú, jellegzetes fahídon áthaladva lépünk ta vár kapuján. Az udvarra nyíló díszes aakkeretek, loggiák, lépcsőfeljárók mégenlegi állapotukban is érzékeltetik a hdani fényes külsőt.

Az épüt különböző helységeiben itt-ott kiállítotárgyakat is láthatunk, melyek a hajdani ik hovatartozást igyekeznek a látogatóbsulykolni. Az elmúlt évezredből alig talánk emléket, kivéve egy-két eredeti holbímeres csempét. Magyar felirat nincs, lant is elvétve látni, bár a hajdani várkápoába helyezték el a Gyulafehérvárról á:ozott *Hunyadi János* síremléket. Több idzakos kiállítás is látható a várban, pélul ottjártunkkor éppen napjaink modern mán képzőművészetéről kaphattunk áttintést.

Matthaeidesz Konrád

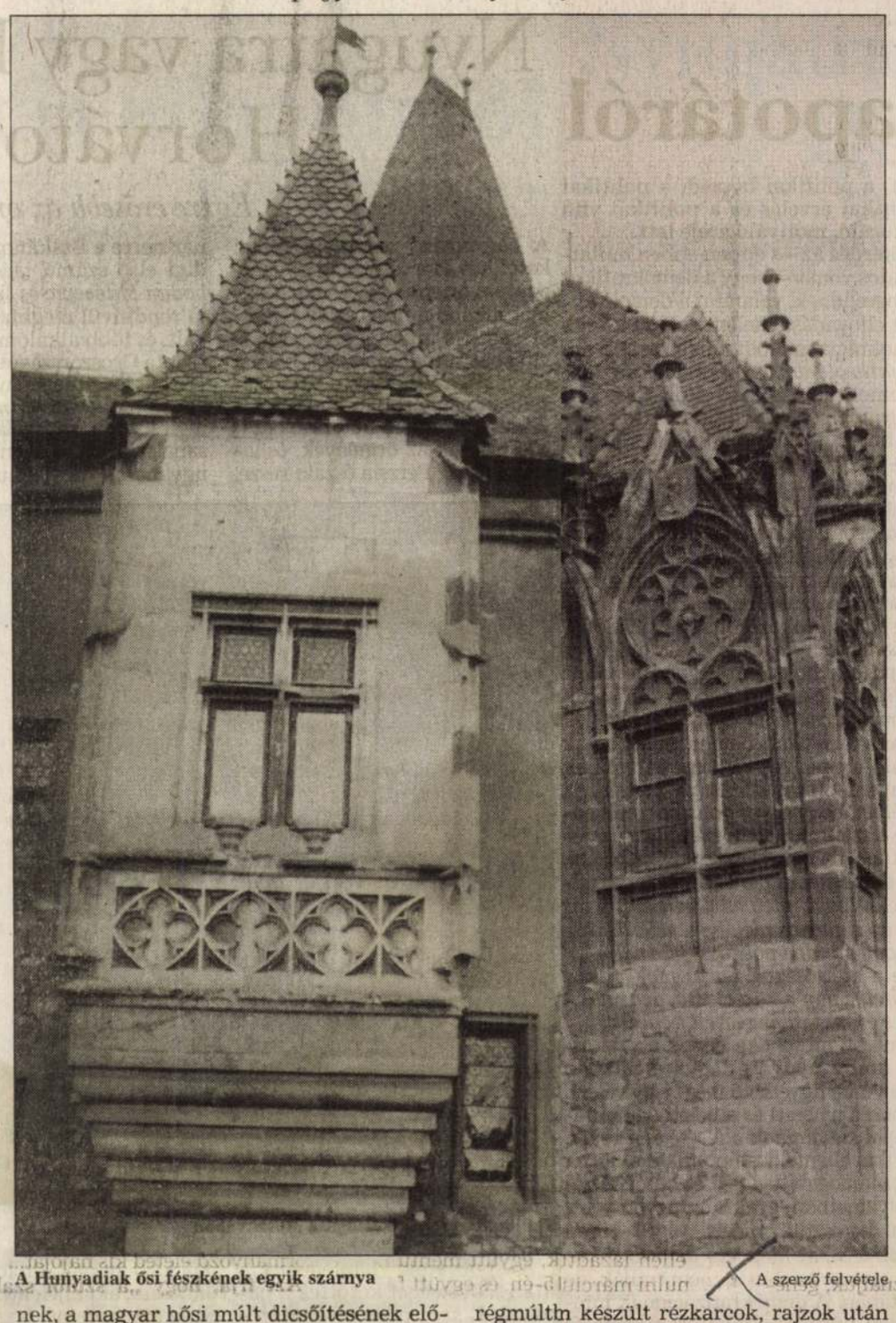

A Hunyadiak ősi fészkének egyik szárnya

A szerző felvétele

A demokrácia állapotáról

(Folytatás az I. oldalról)

Mindezzel szemben keleten, a posztkommunista országokban, s így Magyarországon is a demokratizáció egészen más módon zajlott-zajlik le. Hazánk esetében nem beszélhetünk arról, hogy a politikai aktorok, pártok közös „kínlódásainak" eredménye lett volna a parlamenti demokrácia kialakulása. Nyugaton előbb jöttek létre a demokráciát mintegy előkészítő politikai folyamatok, majd ezek nyomán a demokratikus intézmények, s ezzel mintegy párhuzamosan a demokratikus normák. Ezzel szemben keleten, konkrétan nálunk, a demokratikus norma jelent meg előbb – hiszen konkrét cselekvésre nem volt mód, viszont a nyugati modell normája már „kéznél volt" –, s csak ezek után jöttek létre a demokratikus irányultságú politikai aktorok, pártok és szervezetek a kívülről megnyílt lehetőségek következményeképpen. Lényeges különbség, hogy nyugaton a politikai aktorok küzdelmeihez, konfliktusaikhoz a létrejövő demokratikus intézmények, mintegy *keretet adtak*, s ezekbe fokozatosan *belenőttek* a pártok, addig keleten, Magyarországon, szinte néhány hónap alatt önmagukat megszervező politikai pártok és szervezetek számára a demokratikus intézmények nem keretek voltak, hanem tudatosan, felülről létrehozandó intézmények, vagyis *célként funkcionáltak*. Így Magyarországon a demokrácia még nem a politikai verseny természetes terepe, kerete, hanem *maga is cél, a politikai viták tétje*, a politikai küzdelem érvrendszerének része.

Az átmenet során létrejött új, originális politikai pártok nem belenőttek, hanem szinte „belecsöppentek" a demokratikus intézményekbe. (Ez végső soron érvényes a történelmi hagyományokkal rendelkező pártokra – FKGP, KDNP – is, hiszen évtizedekkel megszűnésük után, szinte teljesen új pártvezetéssel ők is teljesen új kihívások elé kerültek, s lényegében érvényes az MSZP-re is, hiszen a szocialista pártnak semmiféle demokratikus tapasztalata, gyakorlata sem volt.) Minden egyes politikai párt új, originális, ismeretlen volt a többiek számára, s ha ehhez hozzávesszük a pártelitek közötti meghatározó szerepet játszó kulturális-ideologikus konfliktusvonalakat is, akkor máris készen kapjuk az eredményt: *az egymás iránti nagyfokú bizalmatlanságot.*

Magyarországon a demokrácia nem úgy jött létre, hogy a demokratizáció folyamatában minden egyes politikai aktor elegendő mértékben és meggyőzően bizonyíthatta volna a többiek előtt demokratikus elkötelezettségét, politikai szándékainak őszinteségét és megkérdőjelezhetetlenségét. Ennélfogva olyan állapot alakult ki, amelyben minden aktor önmagát demokratikusnak gondolja, viszont a politikai ellenfelek legtöbbjével kapcsolatban minimum *kételyeit* fogalmazza meg.

Nem nehéz mindezek alapján belátni, ha az aktorok közötti viszonyban gyakran hiányzik a kölcsönös tolerancia feltételezése, akkor rendkívül nehéz a demokrácia működéséhez feltétlenül szükséges konszenzusokat megkötni, a politikai verseny „fair" jellegének alapvető biztosítékaiban megállapodni. Ennek az állapotnak az egyik egyértelmű megnyilvánulása, hogy az eltelt hat-hét év tapasztalatai alapján a politikai pártok nagyon gyakran *figyelmen kívül hagyják* az ellenfeleik által megtett lépéseket, intézkedéseket, *nem kívánnak építeni* egymás eredményeire. (Például az *Antall*-kormányzat választási veresége után a *Horn*-kormányzat úgy érezte, hogy új alapokra kell helyeznie szinte mindent.) Ezáltal az a veszély áll fenn, hogy minden egyes hatalomváltás mindig egyfajta újrakezdést, tabula rasat jelent, aminek következtében a demokrácia túlzott „megrázkódtatásokon" megy keresztül, s még nem tapasztalható az eredmények fokozatos egymásra épülése.

Másképpen fogalmazva: Magyarországon – s talán a posztkommunista országok többségében – a demokrácia elsősorban mint *norma* jelenik meg, e tekintetben ez ideális, ami azonban *gyakorlati működésében* korántsem tekinthető „ideálisnak". Ráadásul az sem javítja a helyzetet, hogy a társadalom, a polgárok sokasága – akik egyébként szintén elkötelezettek a demokrácia értékei iránt – a demokrácia normatív elvárásaiból kiindulva rendkívül elégedetlenek a demokrácia gyakorlatával, s bizalmatlanok a demokrácia működtetőivel szemben. Más kérdés az – s ezt nagyon fontos hangsúlyozni! –, hogy a problémák megoldásának egyik kulcsa éppen a (civil) társadalom kezében van. Nem biztos ugyanis, hogy a politikai pártok, elitcsoportok képesek *önmagukban megújulni*, s egy egészen másfajta, toleránsabb politizálásra áttérni, ugyanis jócskán beszorultak saját mókuskerekükbe és abból kiszabadulni nem túl könnyű. A „segítség" kívülről, a társadalom felől is érkezhetne, sőt ez lenne talán a legjobb, amennyiben a polgárok körében megindul(na) egy öntörvényű, önszerveződési folyamat, amely mértékadó, fajsúlyos autonóm érdekszervezetek létrehozásával egy valóságos civil társadalmat hozna létre. Akkor ez a polgári közösség képessé válhatna arra, hogy a politikai elitet rákényszerítse egy teljesen más politizálásra, magatartásra, stílusra. Demokrácia ugyanis aligha képzelhető el szervezett, öntudatos, érdekeit akár a politikai elitcsoportok ellenére is érvényesíteni tudó polgárság, – hagyományos fogalommal élve – *citoyenek* nélkül.

Nem kevés negatívumot soroltam fel a magyarországi demokráciát mérlegelve, itt az ideje, hogy azért egy feltétlenül pozitív vonásra is felhívjam a figyelmet. Mégpedig arra, hogy bár e *„jogi-normatív" demokrácia* mindennapi gyakorlatát tekintve még némileg döcögősen működik, ám éppen e jogi-normatív beállítottságnak előnyei is vannak. Ezek közül egyetlenegyet, de talán a legfontosabbat említeném meg: mind a polgárok, mind a politikai pártok *igen határozottan lépnek fel a demokráciával nyíltan szembehelyezkedő politikai vagy társadalmi csoportokkal szemben.* Ha tehát sok tekintetben frusztráltak is a demokrácián belül pártok és polgárok, a demokrácia ellenségeivel szemben képesek fellépni.

Akárhogyan is értékeljük azonban a magyar demokráciát és pártrendszert, egyvalami kétségtelen: a jelenlegi *még nem végleges állapot.* A magyarországi demokrácia, a magyarországi pártrendszer stabilizálódása azon múlik, hogy *minél több idő teljen el* demokratikus mindennapokkal, a pártverseny újabb és újabb fordulóival, érdekegyeztetésekkel, polgári kezdeményezésekkel, de leginkább és mindenekelőtt: *szabad választásokkal*, melyek remélhetőleg tovább működtetik a politikai váltógazdálkodást 1998 után is. Ez utóbbira azért lenne különösen szükség, hogy lehetőség szerint az összes mértékadó politikai párt és irányzat bemutatkozzon kormányzati és ellenzéki szerepben is, s ezáltal többszörösen és többféle módon bizonyíthassa a demokrácia iránt nem pusztán normatív, hanem gyakorlati elkötelezettségét. Nem mások, csak és kizárólag *a demokrácia mindennapi tapasztalatai* lehetnek a garanciái annak, hogy Magyarországon a parlamenti demokrácia stabilizálódjon, a pártverseny konszolidálódjon és a jelenleg még túlméretezett politikai indulatok enyhüljenek.

Kétségtelen, hogy a posztkommunista országok többsége, s így Magyarország is hosszú távon megőrzi sajátosságait, jellegzetességeit, azt, hogy ebben a régióban a demokrácia sokkal erősebb normáiban, mint gyakorlatában – különösen a konszenzusos megoldásokat illetően –, s ez a politikai és pártversenyt ezekben az országokban hosszú távon teheti élesebbé, „harciasabbá" a nyugati demokráciák többségének gyakorlatához képest. Ám, hangsúlyozni szeretném, hogy ez a jellemző Magyarország esetében hosszú távon sem lesz más, mint *a demokratikus országok táborán belül a magyar demokrácia sajátos vonása.*

Tandori Dezső

„Összetorlódva"

A *József Jolán*-életrajz igencsak szépen-alapos munka, ez akkor az egyes számú pont. A kettes: íme, mi minden rejlik az anyagban. Mert, hármas pont, és kiindulásunk, a József Jolánok élete (most akkor önmegvalósító nő, férfi, vagy sem): a massza. A József Attilák élete a fény. Ezt nem költőien értjük.

A massza sugárzó, nemes anyag, az ember állaga nemességre és önmagán-felül-emelkedésre hivatott. Ez Attilánál megtörtént, Jolánnál csak olykor. Hogy a sorsunk össze van torlódva, s az övék is össze volt, a könyv, *Valachi Anna* kutatói műve, elegendőképp tájékoztat, sőt! Nem arról van szó, hogy jaj annak, akinek élete költő fénykörében zajlik, mert minden életrészlete kirajzolódik. Ami lényegesnek látszó, hogy a sorsok össze vannak torlódva. Egymás közelében élünk, egymással (túl sokat is) beszélünk, egymás tükrébe nézünk (ld. Attila, csak másban moshatja meg arcát az ember, önmagában hiába fürészti).

József Attila halálára különféle elméletek vannak (a miértre), nem az, hogy kommunista eszmekör vagy freudi, s hogy ez a családba hogyan került be (összetorlódás)! Arról van szó inkább, hogy a költő, mint fény, már elvonatkoztatás. A masszától. A szent ember, mint fény, az egyik rossz végletével visszatér a masszához: hódítani, agitálni, célt szolgálni, szert tartani (szertartás), netán aprópénzre váltani a sugárzást. A másik rossz végzet és véglet az Attiláé volt. Az elméletekkel.

Nem elmélet, hogy itt voltak az életében, s Valachi Anna könyve ezt részletesen kimutatja, az elméletek. Attila életébe beköltöztek ezek az elméletek... alkalmat adtak Jolán elgyengülésére is (ahogy a praktikokommunista *Rákosiékat* kiszolgálta, Attilát kiszolgáltatva). Nem kellettek volna elméletek (Attilának)? Akadémikus kérdés, a jelek szerint kellettek. Nézzük meg a század első három évtizedének irodalmát. Szélesek a gesztusok. A (nyugati) divatba a (nevetségessé fajuló) zen, a „keletiesség", a meditáció eszméje sokkal később, egy vesztes háború után (mert az emberiség volt a II. világháború vesztese!) jön be.

A valódi csillagot sem tagadhatni le az égről: persze, alkat, psziché, lélek, evidencia, eredendő pálya. Attiláról beszélek, haláláról. Vagyis hát nem egy szál szegényről, mint emberről (aki mellett-mögött *Szép Ernő* következik még, aztán kicsit arrébb *Pilinszky*, és mi, többiek jóval messzebb, vegyes rendekben), hanem a megvalósult költői lehetőség sorsáról.

A költői megvalósulás, a mű – érintetlen egész; lecke legföljebb, mennyi hibával, mennyiről „egyenetlenül" is abszolút lehet valami. József Attila életét nem ismerem (nem ismerhetjük meg) annyira, hogy tudni lehetne: volt-e más lehetősége, mint az áramlatokkal, emberekkel összekuszált ólmeleg. A költő hatalan vonít, az örök talajon, hűvös-örökkévó dolgok közt őgyeleg, de a munkát nem feleti, az is szárnyal. A fény bizonyos értelemben a munka felszárnyalása.

Ha a legérzékenyebb költő is az illető, és ha csilla szerint benne a hajlam: hát ne minden lmeleget akarjon! Rettenetes és megoldhatatlannak látszik a mai „szekértáborosság". De van fény-út. Ma nagyon is megvósítható a költő függetlensége. Ha az nem jó. Erős támaszod lehetsz, Attila-féle, azt mondod: idáig... és nem tovább. Mert szólok mindenkinek, ha kérek tőle valait; ha azt akarja, hogy szerepeljek nek megmondom, nekem pászol-e munkána vagy hűvös örökkévalómba. Istenem, kan elmaradnak akkor környyűled, sok megsértettet játszanak, de mindig akaalami fizikális orvos, aki, ha elaggsz, kel, így jobb, mint a vonatkerék, ki lehet irni a végét – ha Te vagy az.

(Valac Anna: József Jolán, az édes mostoh Egy önérvényesítő nő a huszadik század első felében. Papirusz Book, Kuriózum Kövek, Bp. 1998.)

SZÉP SZÓ

Fricz Tamás

A demokrácia állapotáról

Fenntartás nélkül állítható, hogy *a demokrácia Magyarországon formai-jogi értelemben teljes mértékben elfogadott,* mind a mértékadó politikai pártok, mind az állampolgárok körében. Magyarországon tehát vitathatatlanul demokratikus rendszer és pártrendszer működik. Azt hiszem, aligha létezik másfajta mérce egy ország demokratikus jellegének megállapítására, mint a demokratikus jogok és alapintézmények léte, hiszen ha ezen túllépnénk és valamifajta értelmezhetetlen *tartalmi kritériumokat* is megfogalmaznánk, sőt mérceként állítanánk, akkor tévútra jutnánk, ugyanis ettől kezdve az egyes országok demokratizmusának megítélése abszolút szubjektívvé és követhetetlenné válna. (Csak egyetlen példa: vajon India demokratikus országnak tekinthető-e? Attól tartok, semmilyen más választ nem adható, minthogy igen, hiszen megfelel az alapkritériumoknak. Annak a vizsgálata, hogy a társadalom egyébként milyen, európai szemmel nehezen követhető és értelmezhető kasztokra tagolódik, s hogy ennek mik a következményei, nem jelenthet alapot az indiai demokrácia létének megkérdőjelezéséhez.)

A magyar pártrendszer tagoltsága formálisan sok hasonló vonást mutat a nyugat-európai országokéihoz, annál is inkább, hiszen Magyarországon is vannak a parlamentben szociáldemokrata, liberális, konzervatív, sőt immáron populista pártok. Mindez látszólag arra utal, hogy a magyar párttagoltság nyugati szemmel is jól követhető, megérthető, könnyen értelmezhető. Ez többé-kevésbé igaz is, ám mégsem teljesen. Ugyanis a magyar politikatörténeti hagyományok, illetve a rendszerváltás, az átmenet jellege a három, pontosabban négy alapvető irányzat közötti viszonyokat, szövetségkötési és elhatárolási stratégiákat *sajátos vonásokkal* ruházták fel. E tekintetben meghatározó jelentőségű a már korábban taglalt, a magyar politikatörténeti hagyományokból eredő, nemzeti-európéer ellentét, amelynek stabil jelenléte következtében a balliberális SZDSZ és a nemzeti beállítottságú konzervatív pártok (MDF, KDNP, s 1994 óta a Fidesz) közeledése, koalíciós szövetségkötése egyelőre szinte elképzelhetetlen, vagyis a nyugaton gyakran előforduló liberális-konzervatív szövetség Magyarországon nem működik. Ugyanakkor – mintegy az érem másik oldalaként – a radikál-liberális párt és a szociáldemokrata MSZP között viszonylag könnyen és gyorsan alakult ki együttműködés, ami végül is elvezetett az 1994-es szociáldemokrata-liberális kormánykoalíció megalakulásáig. Megemlítendő, hogy a magyar parlament két, alapvetően liberális pártja, az SZDSZ és a Fidesz-MPP között gyakorlatilag rövid távon kizárt az együttműködés lehetősége éppen abból kifolyólag, hogy ma már a két liberális párt viszonyát is a nemzeti-európéer törésvonal mentén való szembehelyezkedés határozza meg.

Ez is a demokrácia velejárója? – tiltakozás tortadobálással

Reuters-fotó

Mindezeken túl a magyarországi demokratizációnak van egy olyan általános sajátossága is, amely kicsit teoretikusabb megközelítést igényel. Magyarországon – és talán a többi kelet-közép-európai posztkommunista országban is – a demokrácia, mint politikai rendszer általánosan elfogadottá vált. Egyfelől elvont normaként, amelynek elveihez, értékeihez, követelményeihez igazodni kell, amely tehát így a politikai cselekvések megítélésének, értékelésének alapjává vált. Másfelől általánosan elfogadott *a demokratikus jogrend,* a jogállam követelménye is, amely egyben az intézmények és szervezetek létrejöttének és működési módjának alapelveit is meghatározza. Ez azt jelenti, hogy Magyarországon a demokratikus normák, a demokratikus jogrend és a demokratikus alapokon álló intézményteremtés iránti tisztelet és bizalom megkérdőjelezhetetlen.

Mindez egyben azt is jelenti, hogy hazánkban a demokrácia *fogalmi-kategoriális* tekintetben, illetve a demokrácia mint *nyelv* elfogadottá, sőt alapvetővé vált, a politikai beszéd, a politikai retorika, a politikai érvelés és a politikai vita alapvető strukturáló, motiváló ereje lett.

Egészen más kérdés az – s éppen ebben mutatkozik meg a sajátos vonás –, hogy a demokratikus normáknak és jogrendnek, valamint a demokratikus nyelvnek az elfogadása mellett sokkal kisebb a *bizalom* a demokrácia működtetőivel, azaz a demokrácia *szubjektív oldalával* szemben. Ez azt jelenti, hogy a demokrácia elvont elfogadása nagyon gyakran *nem párosul* a politikai pártok egymás iránti bizalmával, azzal a kölcsönös hittel, hogy mindenki – vagy legalábbis a mérsékelt politikai pártok mindegyike – a demokrácia elkötelezett híve, nem kívánja a demokratikus normákat, jogrendet, játékszabályokat megsérteni. Természetesen mindegyik politikai erő, párt meg van győződve a saját demokratizmusáról, ám gyakran kétségbe vonja a mások demokratikus törekvéseit. Ez pedig sokszor okoz *kölcsönös félelmet,* sőt időnként *hisztérikus hangulatot* eredményez a politikai életben, ami hozzájárul egy túlfeszített konfliktusos állapot kialakulásához. Hiányzik még az a *kölcsönös tisztelet és elfogadás* elvének érvényesülése, ami a nyugati demokráciák egyik fontos stabilizáló eleme. A politikai pártoknak egymással szembeni bizalmatlansága nem zárja ki annak a veszélyét, hogy egyes politikai erők hatalomra kerülve a számukra nem szimpatikus politikai ellenfeleknek, ha nem is megsemmisítésére, de legalábbis a demokrácia perifériájára szorítására törekedjenek. Vagyis *még nem vált általános meggyőződéssé az a demokráciában nélkülözhetetlen alapelv, hogy minden politikai pártnak* – leszámítva persze a szélsőséges, antidemokratikus csoportokat – *„helye van a nap alatt", azaz a demokrácia szerves és integráns részeit képezik.*

Kérdés azonban: mi az oka ennek a sajátosságnak, ami a nyugati demokráciákban sokkal kevésbé figyelhető meg? Úgy vélem, hogy a magyarázat a nyugati és a keleti demokráciák *kialakulási folyamatainak eltéréseiben* rejlik. nyugaton a politikai ellenfelek, a politikai aktorok – erős társadalmi támogatottsággal és bátorítással – többlépcsős folyamatban, gyakran nagyon véres összecsapásokon keresztül, mégis végső soron *együttesen hozták létre az alapvető demokratikus intézményeket,* egy kicsit talán a „nem tudják, de teszik" folyamatában. A demokratizációnak minden egyes politikai pártja, politikai szervezete és mozgalma részese, résztvevője, alakítója és szereplője volt, így a nyugati rendszer egy olyan közös politikai alkotásként jött létre, amelyen belül minden aktor szerves része lett a rendszernek. (Leszámítva részben itt is a szélsőjobboldali, illetve a szélsőbaloldali erőket.) Másképpen fogalmazva: a demokratikus intézmények létrehozása a XIX–XX. században a szemben álló politikai aktorok küzdelmének mintegy eredményeképpen, de *egyben éppen e konfliktusok kezelésére jöttek létre,* a demokratikus intézmények egyben a politikai küzdelmek játékszabályainak kereteit adták meg – elkerülendő a véres terrorisztikus leszámolásokat, a verseny diktatórikus „feloldásait" –, s ilyen módon alapvető szerepet játszottak a politikai ellenfelek egymás iránti, kölcsönös elismerésében.

Az általam fent jellemzett folyamat nyugaton végeredményben a II. világháború után ért be igazán és hozott létre konszolidált állapotokat, amelyek a hatvanas-hetvenes évektől kezdve Nyugat-Európában egyértelműen lehetővé tették egy *konszenzuális politikai stílusnak, stratégiának* a kialakulását.

Mindez az elmúlt évtizedekben a nyugati demokráciák látványos stabilizálódásához vezetett, amely döntően a politikai aktorok egymással szembeni *toleranciáján* alapul. (Más kérdés, hogy az utóbbi években, különösen 1989, azaz a kommunista országokban lezajlott forradalmak óta a nyugati demokratikus intézmények újra, sokak által „posztmodernnek" nevezett válságjelenségeket mutatnak.)

(Folytatás a II. oldalon)

A szerző politológus

Nyugatra vagy keletre indul Horvátország?

Egyre erősebb az orosz befolyás

A hagyomány szerint a római katolikus Horvátország nyugat-európai orientáltságú, míg Szerbiát inkább a pravoszláv Oroszország felé húzza a szíve. Ma is vitáznak a tudósok arról, hogy a horvátok a VII., vagy a VIII. században vándoroltak-e mai földjükre. A legújabb kutatások szerint elődeik az örmények, őshazájuk pedig Perzsia északi része.

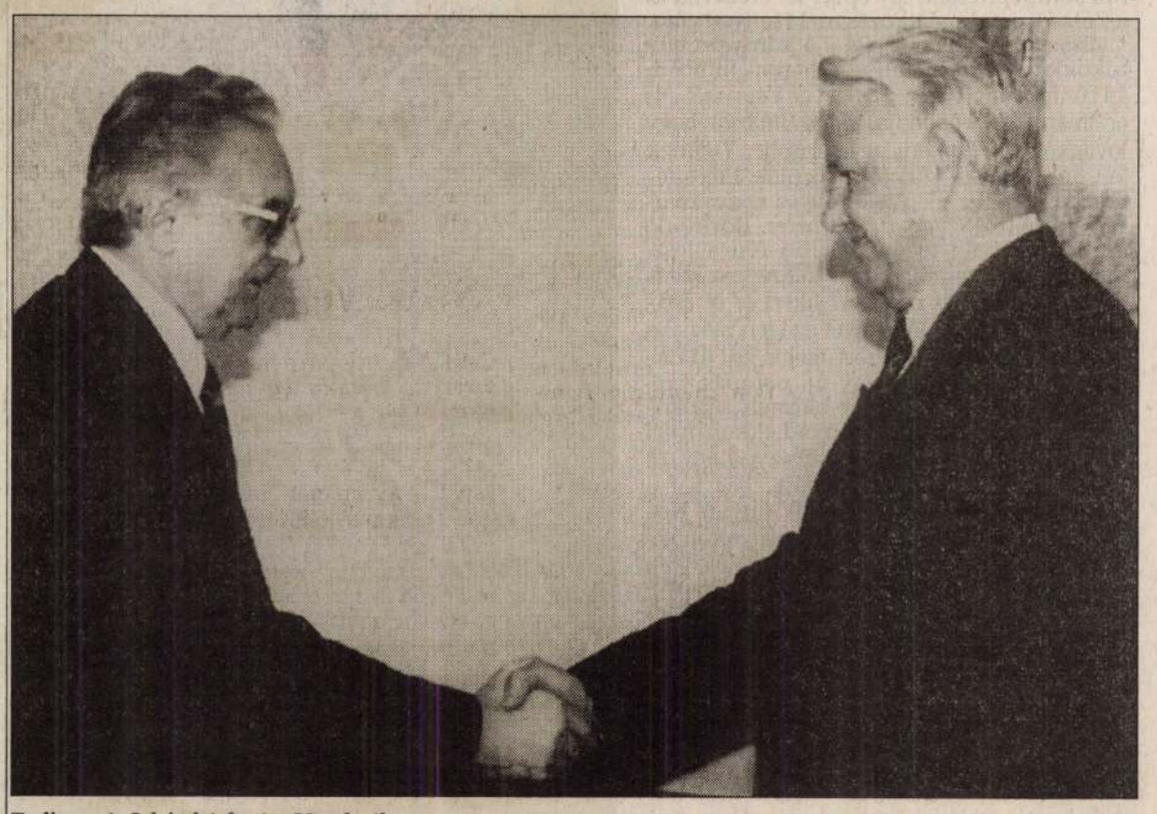

Tudjman és Jelcin kézfogása Moszkvában

MTI-telefotó

A horvátok letelepedésük után szövetséget kötöttek a pápával. E szerződés meghatározó jelentőségű a horvátság későbbi történelmében. Különösen ma, az európai integráció árnyékában hallani sokszor, hogy a horvátoknak az Európai Unióban a helyük, hiszen sorsuk eleve a nyugatéhoz kötött.

Csakhogy a horvát állam függetlenségének 1992-es kikiáltása óta az ország mind távolabb és távolabb került „Európától". Sem *Franjo Tudjman* elnök önérzetes megnyilatkozásai, sem a kormányon lévő párt funkcionáriusainak a diktatúrát idéző kijelentései, sem az elektronikus sajtó körüli események nem segítetik az országot az európai integrációban. Ma Horvátország messzebb került az EU-tól és a NATO-tól, mint valaha.

Tudjman elnök ezután váratlan lépésre szánta el magát. December végén Moszkvába utazott, ahol egy sor – elsősorban katonai – szerződést írt alá. A látogatást horvát ellenzéki körök úgy értékelték, hogy a hatalom Nyugat helyett Keletet választotta.

Tény, az utóbbi időben Oroszország mind nagyobb rokonszenvvel tekint Horvátországra. És nemcsak a hatalmon lévő, mérsékeltnek számító *Primakov*-kabinet, hanem a kommunisták és a nacionalisták is! Az Izvesztyija újságírója szerint Tudjman „diktátort"(!) meleg fogadtatásban részesítették a Kremlben. Igaz, hozzátette, *„nem valószínű, hogy Horvátország változtat Nyugat-orientációjú politikáján".* Dober meg nem nevezett horvát diplomatát is idéz, aki kijelenti: *„Horvátország nem hiszi, hogy megváltoztathatja az orosz kormány szerbbarát politikáját".* Egy orosz kollégája azonban úgy véli, hogy Tudjman látogatása alkalmat nyújt arra, hogy a két állam *„felülkerekedhet a Balkán-háború óta keletkezett nézetkülönbségeken".*

A Tudjmannal kötött szerződés révén Oroszország lehetőséget lát balkáni befolyásának további erősítésére. A Kommerszant nevű lap Primakov miniszterelnököt idézi, aki sokatmondóan jelentette ki: *„Oroszország mindkét lábával szeretne a Balkánon állni".* A lap kommentátora szerint szüksége is van Oroszországnak még egy partnerre a Balkánon, mert eddigi első számú „társa", *Szlobodan Milosevic* és Jugoszláviája rendkívül megbízhatatlanná vált, és több alkalommal is „becsapta Oroszországot". Tudjman viszont lehetőséget nyújtott arra, hogy országával az oroszok gyümölcsözőbb kapcsolatot alakítsanak ki. A Kommerszantnak ugyancsak névtelenségbe burkolódzó horvát diplomata nyilatkozik, aki kijelenti: Horvátország azt szeretné, hogy Oroszország legalább olyan bensőséges viszonyban legyen hazájával, mint Jugoszláviával. Az orosz médiumok egyöntetűen állították, hogy az orosz kormány nagy elégedettséggel szemléli a *„horvát fordulatot",* ám az orosz külügyminisztérium *„nem látokot arra, hogy gyengítse kapcsolatait a Jugoszláv Szövetségi Köztársasággal".*

A kommunista médiumok némi kétkedéssel, de növekvő rokonszenvvel méltatták Tudjman személyét. Különösen a *Joszip Jelacsics* bánról elnevezett horvát katonai főiskolán elmondott beszéde nyerte meg a radikális baloldaliak tetszését. A horvát elnök ugyanis élesen bírálta az Egyesült Államokat, mert *„beavatkozik Horvátország belügyeibe".*

Aligha meglepő, hogy az Oroszországgal kötött szerződések jó része a horvát hadfelszerelés modernizálását célozza, hiszen a horvát költségvetésnek elképesztően nagy részét, majdnem 25 százalékát fordítják a katonai célokra. *Mavao Miljavac* hadügyminiszter kijelentette, hogy Horvátország elsősorban fegyvereket, repülőgépeket, valamint szárazföldi járműveket szeretne vásárolni az oroszoktól.

Az üzlet a lehető legjobbkor jött az oroszoknak is. Ma már mind kisebb az igény az orosz hadfelszerelésekre, s aki teheti, inkább a modernebb „portékákat" kínáló nyugati piac felé fordul. Az orosz fegyverek iránt csak azok az államok mutatnak érdeklődést, amelyek nem tudják megfizetni a drágább nyugati fegyvereket, vagy, amelyek az embargó, vagy egyéb nemzetközi konfliktusaik miatt nem is vásárolhatnának a nyugati piacon. Ez utóbbiak közé tartozik Horvátország is.

Horvát katonai szakértők szerint szükség volna a horvát hadászat modernizálására, különösen a légvédelem fejlesztésére. A horvát hadiipar romokban hever, képtelen elegendő számú és megfelelő minőségű fegyvert előállítani, így az ország eleve rá van kényszerítve arra, hogy külföldről vásároljon.

A hadfelszerelés modernizálását illetően Horvátország számára Oroszország az egyetlen szóba jöhető partner. Az oroszok páncélos állományának 95 százalékát pedig az egykori Szovjetunióban gyártották! A horvát és az orosz hadiipar összefonódását az is híven tükrözi, hogy a Horvátországban gyártott ágyúkat orosz minta alapján készítik. Ráadásul a horvát–jugoszláv háborúban, bár a harcoló feleket fegyverbehozatali embargó sújtotta, a horvátok rengeteg, különböző típusú ágyút vásároltak Oroszországtól. Mindamellett a horvát hadállomány alapos felújításra szorul. A hadsereg 40 darab MIG 21-esének egynegyede repülésre alkalmatlan. A MIG-ek felújítását az 1999-es költségvetésben irányozták elő. A munkát, az eredeti tervek szerint, az izraeli IAI és az Elbit cég végzi majd, ám nem elképzelhetetlen, hogy változik a helyzet, mert a gépek modernizálása iránt nagy érdeklődést tanúsítanak az oroszok is. Ezt pedig nagy örömmel fogadták a horvát hadügyminisztériumban, mert a munkát a *Mikojan* orosz tervező iroda 20 százalékkal olcsóbban vállalná az izraelieknél. Mértékadó horvát elemzők szerint azonban aligha bízzák az orosz cégre a felújítást, hiszen az izraeliek megbízása politikai döntés, Tudjman elnök izraeli látogatását készíti elő.

Horvát katonai szakértők a hírek szerint nem fogadták kitörő örömmel Tudjman-féle orosz–horvát paktumot. Különösen az nem nyerte meg a horvát tisztek tetszését, hogy esetleg orosz iskolákba kell járniuk, mert az orosz katonai egyetemek állapota a krónikus pénzhiány miatt minden szempontból kritikus. Nem véletlen, hogy az utóbbi években fokozatosan leépítették az itt tanulók létszámát. Az is elgondolkodtató, kik ülnek majd a horvátok mellett az iskolapadban: elsősorban iraki, észak-koreai és vietnami tisztek... Csoda-e, hogy mindinkább elérhetetlennek látszik Horvátország belépése nemhogy a NATO-ba, a Partnerség a békéért mozgalomba is?

Az orosz kapcsolat felújítása állítólag Tudjman személyes döntése volt. Ez pedig azt mutatja, hogy *„az elnökhöz közelebb áll az orosz hatalom, mint a Nyugat"* – állítja a horvát ellenzék. Aligha meglepő, ha Horvátországban ma már senki sem vállalkozik jóslatokra az integrációs szervezetekbe való belépést illetően.

Rónay Tamás

NATO-küszöb

William Perry amerikai védelmi miniszter most befejeződött látogatása után – amit néhány nappal követ Shalikasvili tábornoké, aki a vezérkari főnökök egyesített tanácsának vezetője – jószerivel nem marad jelentős amerikai katonai vezető, aki ne fordult volna meg Budapesten. E kitüntetett figyelem vélhetően inkább köszönhető politikánk és törekvéseink elismerésének, mint stratégiai fontosságunknak vagy haderőnk jelentőségének. Ami a NATO-ba való integrálódási szándékainkat illeti, valóban az elsők között vagyunk. Míg a politikusok mára már elfelejteni látszanak a Visegrád csoport nevét is, a négy ország katonai együttműködése kitűnőnek mondható. Ebben jelentős szerepe van a NATO követelményeinek. Perry látogatása szólt a délszláv háború miatt felértékelődött stratégiai helyzetünknek is, de talán még inkább annak, hogy a térség országai közül mi jutottunk a legmesszebb légierőinknek a barát-idegen felismerő rendszerekkel való felszerelésében s az egész ország légterét lefedő radarernyő kiépítésében. Ennek segítségével, ha megfelelője létrejön Lengyelországban, Csehországban és Szlovákiában is, egyetlen központból áttekinthetővé válik e négy ország együtt már hatalmas légtere. Ezzel jelentősebben járulunk hozzá Nyugat-Európa biztonságához, mintha valamennyi harckocsinkat, ágyúnkat a legmodernebb típusokra cserélnénk. Nem véletlen, hogy az Egyesült Államok éppen e terv megvalósításához nyújtja a legtöbb segítséget.

Perry mintegy tízmillió dolláros amerikai segítséget ígért hadseregünknek – ami csepp a tengerben. Megsértődjünk? Ideje felnőnünk és tudomásul vennünk: sok egyéb mellett honvédelmünk problémáit is magunknak kell megoldanunk, s barátainktól segítségre számíthatunk ugyan, de arra nem, hogy eltartsanak bennünket.

A vendég szavaiból úgy tűnt, mintha csupán a hadsereg civilkontrolljától és a NATO-szabványokhoz való alkalmazkodástól függne felvételünk e szervezetbe. E biztató szavakat azonban hiba volna udvariasságnál többre tartani. Ezek ugyanis szükséges, de nem elégséges feltételei a NATO-tagságnak. Elsősorban politikai döntés kérdése ez, ami nem fog sem könnyen, sem hamar megszületni. Nagy dilemma elé állítottuk a Nyugatot felvételi igényünkkel. A Szovjetunió meghalt ugyan, de Oroszország, ha betegeskedik is, él, és mint nukleáris hatalom olyan erőt képvisel, amit életveszélyes figyelmen kívül hagyni. Pedig Moszkva már gyakran kinyilvánította, hogy létérdekeit veszélyeztetőnek tartja térségünk országainak felvételét a NATO-ba.

Magyar kommentátorok közül sokan különféle válságok alkalmából – mint például a délszláv vagy a csecsen háború – hangot adtak reményüknek, hogy a kis népek szabadságát és függetlenségét veszélyeztető fegyveres akciók egyértelműbbé teszik a NATO számára felvételünk szükségességét. Meggyőződésem – amit megerősítettek azok a magánbeszélgetések is, amelyeket néhány nappal ezelőtt a németországi Marshall Centerben magas rangú NATO-tisztekkel folytattam –, hogy sajnos ennek éppen az ellenkezője az igaz. És ha nem a mi biztonságvágyunkból, hanem a NATO érdekei felől nézzük a dolgot, logikus a kérdés: ugyan miért vállalja a szervezet olyan új tagok felvételét, amelyek nem növelik, hanem csökkentik biztonságát. Hiszen felvételükkel a NATO határai közelebb kerülnének potenciális vagy máris létező háborús tűzfészkekhez.

Valójában az a kérdés, hogy milyen utat választ a Nyugat: elmegy-e a végsőkig a Moszkvával kötött kompromisszumokban, mindent és mindenkit feláldozva, hogy ne ingerelje maga ellen az oroszokat, vagy hajlandó bizonyos kockázatot vállalni, hogy növelje erejét és ezzel biztonságát is. Azt a nem lebecsülendő lélektani motívumot is figyelembe véve, hogy az új demokráciák ne érezzék magukat elárulva. A NATO-n belül egyelőre megoszlanak a vélemények, de Perry látogatása és a magyar–amerikai katonai együttműködés mintha arra utalna, hogy az Egyesült Államok vezetői nem szeretnék megismételni azokat a hibákat, amelyeket a második világháború előtt elkövettek.

BARABÁS T. JÁNOS

Vit László

Az általános atomcsend buktatói

A francia atomrobbantási sorozat megkezdésével a párizsi kormányzat számára láthatóan kényelmetlen tiltakozás ereje valószínűleg alábbhagy. A robbantássorozat azonban nyitva hagyja a valódi kérdést: le kell-e mondania az emberiségnek az atomfegyverekről, vagy pedig együtt kell élnünk a „realitásokkal”? A némelyek által túlhajtottnak tartott Greenpeace-kampány, a világszerte rendezett tiltakozások, a bojkott és a kísérletek környezeti hatásai által érintett országok nemzeti felháborodása mögött ott bujkál ez a kérdés. Chirac elnök szintén a környezetvédelemre hivatkozva akarja végrehajtani az „utolsó” robbantásokat.

Miről is van szó? Mint köztudott, a Mururoa-korallzátonyon végzett föld alatti robbantások elsősorban környezetvédelmi okokból keltették fel a világ józan köreinek figyelmét. Nemcsak a tengeri élővilág megmentése, de a környező szigetvilág és az ausztráliai kontinens lakosságának esetleges veszélyeztetése miatt is. A franciák azt állítják ugyan, hogy a kísérletek helyéről nem juthat ki radioaktív szennyeződés, de más, például a szemipalatyinszki kísérleti telepen végzett szovjet föld alatti robbantások ökológiai értékelése azt mutatta, hogy 318 kísérleti föld alatti robbantásból 120 esetben kiáramlás következett be. Közömbös gázok kerültek a felszínre, illetve harmincöt esetben más részecskék is kiszabadultak.

Párizs maga is bevallotta, hogy a zátony körüli vizek mintegy 10-20 kilogramm plutóniumot tartalmazhatnak. Cousteau kapitány expedíciója ugyancsak kimutatott jód–131-et, cézium–134-et. A Nemzetközi Atomenergia-ügynökséggel 1992-ben még az akkori francia kormány végeztetett vizsgálatot, hogy megcáfoltassák a független források adatait. A kutatás a robbantási helytől tizenkét mérföldre kihalászott planktonmintákból ismeretlen eredetű plutóniumszennyeződést regisztrált. Párizs most nyolc kísérleti robbantást akar végrehajtani a polinéziai Mururoa-zátonynál. Jacques Chirac kijelentette, hogy a kísérletek célja „a francia nukleáris arzenál biztonságának és megbízhatóságának fenntartása”. Szerinte „a kísérletek lehetővé teszik, hogy Franciaország is belépjen a szimulációs technikával rendelkező országok klubjába”. A sorozat tehát olyan látszatot kelt, mintha hozzájárulna egy biztonságosabb technika kifejlesztéséhez, amely egyszer és mindenkorra helyettesít mindenfajta tényleges robbantást.

Teller Ede ugyancsak környezetvédelmi okokból tartaná kisebb áldozatnak a kísérletek folytatását. Ha a teszteket közösen, nemzetközi megállapodások alapján végeznék az atomnagyhatalmak – így Teller –, akkor a fejlesztések hamarabb és olcsóbban hoznának kézzelfogható eredményeket, így a kísérletek nem a természetes környezetben, hanem komputereken lennének folytathatók.

„A Greenpeace szerint egy valódi és őszinte egyezménynek időkorlátozás nélkül mindörökre, mindenfajta atomkísérletet be kell tiltania. Nemcsak természetes környeztben (...), hanem a komputerszimuláció körülményei között is.”

A franciák által elfogadtatott elv azonban egy csapásra véget vetne annak a kezdeményezésnek, amely 1963 óta (ekkor írták alá a légköri, a világűrbeni és a víz alatti atomrobbantások betiltásáról szóló egyezményt) egy átfogó, mindenfajta atomkísérlet betiltását célzó nemzetközi megállapodás létrejöttét sürgeti. Az általános atomcsendegyezmény az érdekelt hatalmakat a nukleáris fegyverekről való végleges lemondásra kényszeríthetné.

Remény volt rá, hogy a szerződés az idén áprilisban létrejön. Hiányzott azonban a atomnagyhatalmak politikai elszántsága. Kína például azzal állt elő, hogy az úgynevezett „békés célú nukleáris robbantások” kedvéért tegyenek kivételt. Az angolok és a franciák ugyancsak „kivételes körülményre” való hivatkozásokat akarnak belecsempészni az egyezménybe. Az Egyesült Államok az úgynevezett kis hatóerejű atomeszközökkel és a hidronukleáris fegyverekkel végzett kísérleteket szerette volna tíz évre kivonni az egyezmény hatálya alól.

Ezek a kiskapuk értelmetlenné tették volna az egész megállapodást. Hiszen a fejlett technika révén az atomnagyhatalmak úgy folytathatnák kísérleteiket, mintha nemszegnék meg az egyezséget, é ennek révén előbb-utóbb léehozhatnák a nukleáris fegyverek újabb nemzedékét. A Greepeace szerint egy valódi és őszinte egyezménynek időkorlátozás élkül mindörökre, mindenfajtatomkísérletet be kell tiltania. Nmcsak természetes környezetbn, a föld alatt vagy a légkörben,nem az ember által alkotott iormális környezetben, a komputrszimuláció körülményei kötött is. A legtöbb atomfegyvertlen ország éppen ezért, de egyé okok miatt is, ellenezte az atomsorompó-egyezmény meghosszabbítását. Úgy vélte, ez is csak biankó csekk az atomnagyhatalmak számára a kísérletek folytatására. A megbíráltak azonban azt ígérték, hogy amíg egy átfogó atomcsendegyezmény nem válk hatályossá, minden tőlük telhetőt megtesznek a kísérletek szünteltetésére.

A szavukat nyomban megszegték. Három nappal az atomsorompó-egyezmény meghosszabbítása után, május 15-én, Kína végrehajtotta negyvenkettedik robbantását. Június 13-án Franciaország bejelentette, hogy felújítja kísérleteit a Csendes-óceánon. Párizs azt is a világ tudomására hozta, hogy fenntartja jogát a kísérletek folytatására, ha az atomcsendtárgyalások 1996-ban kudarcot vallanának.

A Greenpeace információi szerint ezek a 10–100 kilotonnás bombarobbantások nemcsak a „hagyományos” nukleáris arzenál, az atom-tengeralattjáróról indítható ballisztikus rakéták és a cirkálórakéták hadrendbe állításához szolgáltatnának adatokat, hanem egyszersmind leplezik a szimultán végrehajtott kis hatóerejű robbantások detonációit. Az utóbbiak egyaránt használhatók kisebb atombombák kifejlesztésére, a lézerfegyverek kipróbálására és a komputerszimulációs technikák létrehozására. Egy ilyen mikro- vagy minibomba hatóereje még mindig kétszázszor nagyobb lenne ugyan az oklahomainál (az első kísérleti atombomba), de hagyományos fegyverekben, taktikai céllal vagy tömegpusztító szándékkal ténylegesen bevethetők lennének. Hiszen a mind pontosabb hordozóeszközök és számítástechnika révén „csak” a jól lokalizálható ellenséget érné halálos sugárzás. (A minibomba radioaktivitása nagyjából fordítottan arányos rombolóhatásával.) Ez nem azt jelenti, hogy az atomnagyhatalmak lemondanának az elrettentésként használható nagy hatóerejű atom- és hidrogénfegyver-kísérletekről. Egyrészt nem gondolható komolyan, hogy egy politikus bejelentése erre garancia lenne. Másrészt a valóságos, egy az egyben végzett robbantások nem helyettesíthetők teljesen. A még kisebb mini atombombával végzett kísérletek a szakértők szerint alkalmasak a nagy hatóerejű atom- és hidrogénfegyverek felrobbantásának első tesztelésére. Azt azonban nagyon nehéz megjósolni, hogy ezeket a tíz-húsz dekás tölteteket valóban a nukleáris fegyverek detonátoraként használnák-e a „biztonságosabb” atombombára való hivatkozással, vagy tesztelésre. A robbantásokat szeizmológiailag nem lehet megkülönböztetni a kis hatóerejű atomrobbantási kísérletektől, így kérdésessé válnék az atomcsendegyezmények ellenőrzése. Ha ez a forgatókönyv volna érvényes, nem lehetne megakadályozni az atomfegyverek elterjedését, és számolnunk kellene „hagyományos” felhasználásukkal.

– Úgy éljenek a boszniai szerbek, hogy itt béketárgyalás lesz! KAJÁN TIBOR RAJZA

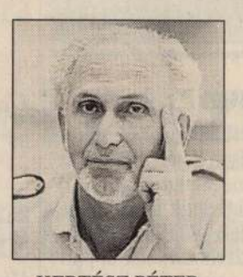

KERTÉSZ PÉTER

És megint elölről...

Nem hinném, hogy a nyugati demokráciákban a mifelénk szokásos gyakorisággal tüsténkednének a kormányfők. A hétvégeken olykor kínálkozó feltöltődés helyett úgynevezett lakossági fórumokon izmosítanák politikai hitvallásukat.

Nálunk ez valamilyen oknál fogva tartja magát. Ilyenkor bárki fia a mikrofonhoz léphet, s interpellálhatja a miniszterelnököt. Aki viszont a néppel való közvetlen párbeszéd keretében – no meg a hely szellemétől megihletve – kevésbé diplomatikusan fogalmaz, mint az ország házában.

Óbudán például a minap Horn Gyula kérdésre kérdéssel válaszolt: miért rossz az, ha egy képviselő gazdasági vezető is, s miért lenne jobb, ha a parlamentben csak levéltárosok és történészek ülnének?

A szónoki kérdésnek mellékesen elhangzott második felére az ellenzéki padsorokban helyet foglaló levéltárosok és történészek nyilván az első adandó alkalommal frappáns választ adnak majd. Mint ahogy az sem vitás, hogy az üzenet érdemi része sem marad megválaszolatlan a koalíciós partner részéről. Már amennyiben van még értelme vitázni arról, hogy Pál László szocialista képviselő legyen-e a Mol igazgatóságának elnöke, vagy sem.

Mert hogy időközben – havonta 120 ezer forint tiszteletdíjjal – már azzá lett. Vagyis egy gonddal megint kevesebb.

Némelyeket azonban változatlanul érdekelhet, hogy a szocialista párt elnöksége miért változtatta meg korábbi álláspontját az összeférhetetlenségről, s tett – elveinek fenntartásával – kivételt az ex ipari miniszter esetében. Mintegy azt sugallva az ilyen és hasonló ügyekben járatlan választópolgároknak, hogy szakmailag elképzelni sem lehet jobb megoldást.

Amin persze nem lehet eléggé csodálkozni. Mert mi a garancia arra, hogy a Mol magánosítását éppen az a Pál László lesz képes mindenkinél jobban véghez vinni, aki a villamosipar privatizációs stratégiája ellen tiltakozva állt fel a bársonyszékből?

Számomra ennél is nagyobb dilemma, hogy a szocialisták az ugyancsak önszántából távozott Kovács Pál esetében miért nem alkalmaztak hasonló méltányosságot. A volt népjóléti minisztert ugyanis valójában a fővárosi önkormányzat egészségügyi és sportbizottságában többségben lévő koalíciós képviselők akadályozták meg abban, hogy budai kórházigazgató legyen. Utólag azzal indokolták, hogy a menedzser típusú egyszemélyi vezetés a kórházak élén huszonnégy órás szolgálatot kíván, s ebbe nem fér bele a képviselőség.

Más a helyzet a fővárosi önkormányzat szocialista frakciójának vezetőjével, aki felelős politikai tevékenységével egyidejűen az Országos Korányi Tbc- és Pulmonológiai Intézet főigazgató főorvosa, az egészségbiztosítási önkormányzat elnökségének tagja, s emellett jut ideje arra is, hogy jelenlétével négy kórház felügyelőtanácsát erősítse.

Nyilvánvaló, hogy Kovács Pál esetében másfajta eljárást alkalmaztak – annak ellenére hogy a parlamentben nem ő lett volna az egyetlen kórházigazgató. Mint ahogy polgármester is van szép számmal, s az igazgatótanácsi és felügyelőbizottsági tagoknak se szeri, se száma. Tekintet nélkül arra, hogy az év elején késhegyre menő vita bontakozott ki a T. Házban a képviselői összeférhetetlenségről, amely után lázas munka kezdődött már az előző ciklusban is „halaszthatatlan” törvénytervezet végső formába öntésére. Akkoriban úgy volt, hogy májusban már a végszavazás is elkövetkezhet.

Azóta néma csend. Márpedig amíg nincs törvény, addig gyakorlatilag szabad a gazda. Különben is – mint azt a volt ipari miniszter nyilatkozta, még mielőtt a Mol igazgatótanácsának elnökévé választották volna – „ha az Országgyűlés jelentősen korlátozza a képviselők jelenlétét a gazdaságban, az könnyen azzal a következménnyel járhat, hogy a választásokon nem indulnak olyan jelöltek, akik sikeresek a gazdaságban”. Ha meg lesz törvény az összeférhetetlenségről, akkor ő alkalmazkodik az új helyzethez.

Ez többféleképpen lehetséges. 1. Kiszáll a Molból, marad képviselő. 2. Lemond a mandátumáról, s boldogul ahogy tud a Mol Rt. igazgatótanácsának elnökeként. 3. Marad ez is, az is, ha az összeférhetetlenségnek nem lesz visszamenőleges hatálya.

A kialakult helyzetben a harmadik változat látszik a legvalószínűbbnek. Már csak azért is, mert a nagyobb kormányzó párt nem nagyon tehet szemrehányást az ellenzékként most kérlelhetetlen volt kormányzó párti képviselőknek.

A kliensrendszer újabb és újabb kiépítése azonban nyilvánvalóan csak választástól választásig tarthat. S akkor – hiteles törvény híján – minden kezdődik elölről.

Timár György rovata

Baki baki hátán

ZŰRZAVAR NÉGY SZÓBAN

Valakit egy „botrány megoldását vezénylő” személynek nevez a Magyar Nemzet egyik cikkírója. Két kérdésem van: 1. Lehet-e megoldást vezényelni (s ha igen, őrmester vagy karmester kell-e hozzá)? 2. Megoldható-e egy botrány?

KLOPFOLÓ FŐPAP?

A bábszínházban megfigyelt kicsikről írja a Népszava publicistája, hogy „teljesen valóságosnak fogják fel az Ördögöt palacsintasütővel minduntalan elklopfoló Vitéz Jánost”. Látszik, hogy már régen nem vagyok kisgyerek. Mert én bizony sehogy sem tudom valóságosnak fölfogni a palacsintasütővel ördögöt klopfoló humanista főpapot, Janus Pannonius nagybátyját. Csak Vitéz Lászlót.

TALÁLÓ ELVÁLASZTÁS

Szóelválasztás a Magyar Hírlap egyik jegyzetéből: „arc-hív”. Ebben sajtónk helyesírási állapotának arculata csakugyan híven tükröződik.

BRAVÚRTALAN MEGFIGYELÉS

Az Élet és Irodalom egyik könyvkritikusa szerint egyik megfigyelése semmiképp sem tekinthető „wattsoni bravúrnak”. Fölösleges megjegyzés. Watson (egy té-vel!), aki nem annyira bravúrjairól, mint inkább kissé lassú fölfogásáról volt nevezetes, annyit mindenesetre különösebb bravúr nélkül is megfigyelt volna, hogy ő nem azonos mesterével, Sherlock Holmesszal.

AKKUMULÁLT HALMOZÁS

„Ragacsos viszkozitás” – olvasom a Magyar Nemzetben. Ez olyasmi lehet, mint a piacfölmérő marketing, a babból készült sólet, a kezdetleges primitivitás meg a tautologikus pleonazmus.

EGY SZÓ, KÉT HIBA

Végül még egyszer Magyar Nemzet: „Furcsa dolgok az »emberi« jogok. Mindenki mást ért alatta.” Talán rajtuk, nem?

VITRIOL

Majláth Mikes László rovata

Leni néni két élete

Leni néni elbűvölő és ibírhatatlan vénasszony. Nem éppen mai csirke, kilencven három esztendős, de negyven évvel fiatalabb barátjával most is békaemberkedik az óceán ok mélyén, óriási rájákat simogat, s mindezt filmre veszi. Leni néni fél évszázada amatőr filmes, annak előtte viszont pro fi volt. Bizonyára kevesen látták a Leni néniről szóló kétrészes portréfilmet, mert a tévé akkor vetítette, amikor a rendes ember már alszik. Pedig Leni néni élete sokkal izgalmasabb, mint Dzsoki Júingé, Samanthàé, Pameláé, Magenheimékről nem is beszélve. A kis Leni táncosnőnek indult, de egy sajnálatos térdficam miatt beállt a nénet hegyi filmesek közé. A húszas években a hegyi filmsek arról voltak híresek, hogy nem műteremben, hanem kinn a kétezer méteres hegyek világában, félelmetes sziklák és veszélyes lavinák között forgatták bugyuta szerelmi történeteiket. Az erő s a test kultuszát hirdették. Leni kissasszony erős volt, és szép. Így aztán könnyen azonosult ezzel a kultúrával. Megtanulta a filmezés minden csínját-bínját, de a politika egyáltalán nem érdekelte, attól eltekintve, hogy rajongott Hitlerért, s beleborzongott, ha meghallotta a führert szónokolni. Hitler is felnézett Leni hegyi munkásságára, ezért őt bízta meg azzal, hogy készítsen egy művészfilmet az 1934-es nemzetiszocialista pártkongresszusról. Lenit teljesen hidegen hagyta a politika, de profi művész volt, és profi filmet alkotott. Bedobott mindent, amit lehetett, liftező kamerákat, drámai vágásokat, körsínt épített Hitler köré, úgy filmezte a vezért, jobbról, balról, alulról, felülről, belülről, utána hat hónapig vágott és montírozott, és elkészült a világ egyik legjobb propagandafilmje. Aki látta, így vagy úgy, de beleborzongott. Leni nem értett a politikához, ő csak a szakmáját szerette, és a legmagasabb fokon művelte. Ha a sors úgy hozza, akkor a zöldségtermesztésről vagy egy dinnyekiállításról készít hasonló profi filmet. Arról nem tehet, hogy az élet Hitlerrel, és nem Micsurinnal hozta össze. A világ elájult Leni filmjétől, beseperte az összes díjat Párizstól Velencéig. Leni Riefenstahl kisasszony nem állt meg a csúcson, még feljebb kapaszkodott. Az 1936-os berlini olimpiáról szóló alkotása a világ tíz legjobb dokumentumfilmje között szerepel. Leni Riefenstahl számtalan új filmi megoldást talált ki, hogy az erőt, a szépséget, az emberi testet és az akaratot dicsőítse. S ezzel kész is. Több filmet nem csinált Hitler parancsára, csak egy gratuláló táviratot írt neki párizsi bevonulása alkalmából. De az vesse rá az első követ, aki még sohasem gratulált a főnökének.

A háború után gyűlölt nőszemély lett Leni néni, s nem engedték a film közelébe. Azóta amatőr filmesként örökíti meg az erőtől duzzadó, meztelen szudáni pásztorokat és az erőt sugárzó, pucér tengeri rájákat. Leni néni most 93 éves, de remek kondiban van, kapva kap egy állami megbízáson. Lelki szemeimmel látom is, milyen remek, erőtől sugárzó propagandafilmet tudna rittyenteni a koalíciós egyeztető tárgyalásokról. Ha Leni nénit kineveznék a kommunikációért felelős tárca nélküli miniszter posztjára, mindjárt megjavulna a tömegmédia és a magányos koalíció viszonya. Leni Riefenstahl olyan, de olyan profi propagandafilmet tudna forgatni a koalíciós egyeztetésről, hogy a szoc–lib kormány megkapná a legjobb epizodistának járó Oscart. Leni néni alsó kameraállásból mutatná a gigantikus Horn Gyulát, és felső kameraállásból a parányi Kunczét. Csintalant körberakná sínekkel, a kamera körbekocsizná a szónokot, minden mondata közé bevágna valami odaillőt: hullámzó gabonatengert, hortobágyi delelő gulyát, bugaci gémeskutat, tokaji szüretet. Leni néni újra bevethetné régi filmi fogásait a nürnbergi szép napokból: Pető Iván egyedül menetelne a Mérleg utcában, szája szögletében titokzatos mosoly, hirtelen vágás, mögötte nagy tömeg integet, őrjöng és hullámzik, csak Torgyánt kellene kiretusálni a képről. Leni Riefenstahl a maga profizmusával meg tudná teremteni a koalíció fénykorát, s ő el is vállalná a feladatot, mert Leni néni sohasem politizált, csak tette a dolgát. Azt filmezte, amit a kor nyújtott. Hol Hitlert, hol tengeri uborkát.

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ

És mi hová fordulhatunk?

A romák panaszt emeltek (szept. 18., 5. o.)

A romák panasza enyhén szólva furcsa. Ugyanis semmivel sem lehet magyarázni, hogy este 7–8 óra között akartak jó szándékkal gyümölcsöt vásárolni. Ez az időszak jó alkalom a „szedd magad”-ra, azaz lopásra, hiszen még látni lehet a gyümölcsöt, viszont a gazdák már hazamentek. A másik: miért mentek a romák annyian és öt kocsival barackot venni? Ez szokatlan, egyáltalán nem természetszerű. Tűrhetetlen helyzet alakult ki a Budapestet övező mezőgazdasági területeken. Nem egy kocsi rendszámát tudnám közölni, amelyekben a romák megjelentek Törökbálinton a meggyesben, a csereszynyésben, a barackosban. Amikor a lopás abbahagyására szólítottam fel őket, megfenyegettek, és tovább szedték a termést. Érdekes az is, ha a romákat rajtakapják akármilyen szabálytalanságon, azonnal sérelmezik!

Panaszt emeltek a romák... Mi, tulajdonosok hol emeljünk panaszt, hogy gazdátlan a határ, védtelen a magántulajdon? Sokan abbahagyták a termelést, mert elment a kedvük attól, hogy évről évre a föld javait nem azok takarítják be, akik megdolgoztak érte és költöttek rá, hanem a tolvajok, akik aztán nyíltan árusítják. Ki kérdezi meg tőlük, hogy honnan származik a gyümölcs? Sajnos senki.

A barackosban történt incidens arra kellene hogy intse a mezőgazdasági termékek roma és nem roma dézsmálóit, hogy végre hagyjanak fel a mezők, a gyümölcsösök illetéktelen „látogatásával”. A hatóság pedig a magántulajdon védelmén kívül abban tudna segíteni a romák helyzetén, hogy a megműveletlen területekből nekik is adna, dolgozzanak azon, és csak azt takarítsák be, csak azt vigyék piacra, amit megtermeltek.

TÓTH FERENC
Budapest

MAGYAR HÍRLAP
1087 BUDAPEST, KEREPESI ÚT 29/B
FAX: 210-0047
E-MAIL CÍM: levelek@mhirlap.hu

HÍREK

KDNP-ből a kisgazdákhoz

(MH) Kisgazda frakció alakult a XII. kerületben. Két önkormányzati képviselő a tegnapi testületi ülésen bejelentették: kiléptek a KDNP képviselőcsoportból és megalakítják a FKGP kerületi frakcióját. Döntésüket azzal indokolták, hogy elégedetlenek a polgármester és az MDF–Fidesz–KDNP többségű önkormányzat eddigi tevékenységével. Szerintük csak új pártjuk keretei között valósíthatják meg az egyéni érdekeket figyelmen kívül hagyó választópolgár-központú politikájukat.

Keresztény iskola Angyalföldön

(MH) Helyi kezdeményezésre, a Kereszténydemokrata Néppárt támogatásával egy keresztény általános iskola létrehozására alakult nemrég civilszervezet a XIII. kerületben. Az egyesület tervei szerint az intézmény már az 1996-os tanévtől megkezdené működését. Az igazgatói és szaktanári állásokra pályázatot írnak ki, és elsősorban a városrészhez kötődő pedagógusok jelentkezését várják.

PROGRAMTIPP

ELŐADÁS ÉS WORKSHOP

címmel Angie Hiesl kölni performance-művésznő sajátos előadása látható ma este 21 órától a Vörösmarty téren. A Goethe Intézet meghívására Budapestre látogató alkotó, acélvázból és plexiüvegből épített medencéjét 1989 óta forgalmas közterületeken állítja fel. A vízben úszva, merülve, valamint lebegve a súlytalanság-szünet-idő-ritmusálom megváltozott érzékelésére hívja fel a járókelők figyelmét.

A VÁGTÁZÓ HALOTTKÉMEK

kultikus koncertje ma este 8 órakor kezdődik az Almássy Téri Szabadidőközpontban (VII., Almássy tér 6.). Az együttestől már megszokott mágikus hangulatteremtésnek része a Rituális Színház legújabb előadása. A koncert előtt, közben és után Ősnemzés címmel a magyar mitológia és néphagyomány elemeit elevenítik fel a VHK zenei alátestésével.

„ÉN EGY ILYEN EMBER VAGYOK, SAJNOS"

címmel Sajnos István, ismeretlen népíró, népköltész, népfilozófus, népesztéta, népkritikus, népkonkrét stb., a – sajnos – mindeddig Nobel-díjazatlan világhírű mester és a Sajnos Relaxáció feltalálója örökbecsű szövegei olvashatók október 8-áig a Liszt Ferenc téren az Artpool rendezésében.

IRÁNYTŰ

Úton-útfélen

A BELVÁROSBAN bírósági tárgyalás miatt továbbra sem lehet megállni a Markó utca–Nagy Ignác utca–Bihari János utca és az Alkotmány utca táblákkal jelzett szakaszán.
A VIII. KERÜLETBEN a Népszínház utca–Kun utca–Teleki László tér–Erdélyi utca csomópontban gázvezetéket javítanak. A villamosközlekedés zavartalan, de minden irányból útszűkületen kell áthajtani, várhatóan október közepéig.
A IX. KERÜLETBEN, A SOROKSÁRI ÚTON a Tagló utcánál kábelt fektetnek le, a munkaterület mellett csak egy sáv járható a Boráros tér felé.
A XI. KERÜLETBEN, a Budaörsi úton a Dayka Gábor utcánál és a Fehér Ló utcánál mindkét irányban elkerítettek egy-egy forgalmi sávot. Emiatt rendszeresek a torlódások a Budaörsi úton, valamint a Budaörsi úthoz vezető útvonalakon.
A XIII. KERÜLETBEN a Visegrádi utcát a Csanády utca és a Balzac utca között útépítés miatt lezárták.
A MONGOL ÁLLAMFŐ ünnepélyes fogadása miatt szeptember 22-én 9.30–9.50 a 70-es és a 78-as trolibuszok a Kozma Ferenc utcáig, a 2-es villamospótló autóbuszok a Garibaldi utcáig közlekednek. A Hősök terei koszorúzás ideje alatt kb. 15.30-tól a forgalmat néhány percre leállítják.
VETERÁN AUTÓK VERSENYE miatt forgalomkorlátozásra kell számítani szeptember 22-én 8.00 órától az Alkotás utca–Margit krt.–Margit híd–Váci út útvonalon.
A GYERMEKVASÚTON még két hétvégén sűrűbben közlekednek a vonatok 8.30-tól félóránként október 1-jéig.

Hol lesz ma traffipax?

I., Attila út, II., Árpád fej. útja, III., Újlaki rkp., IV., Árpád út, IX., Soroksári út, X., Fehér út, X., Harmat u., XI., Tétényi út, XIII., Róbert K. krt., XIII., Béke u., XIII., Vágány u., XIV., Kacsóh P. út, XIV., Ajtósi D. sor, XV., Szentmihályi út, XV., Bánkút u., XV., Régi Fóti út, XIV., Szőnyi út, XVI., Veres P. út, XVII., Ferihegyi út, XVIII., Üllői út, XIX., Határ út, XIX., Ady E. út, XX., Grassalkovich u., XXI., Szabadkikötő út, XXI., Hollandi út, XXII., Dózsa Gy. út.

Jó tudni

POSTAI KÜLDEMÉNYEK ÁTVÉTELÉRE a címzett, illetve az általa – meghatalmazás útján – megjelölt személy(ek) jogosult(ak). Jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek (betéti társaságok, alapítványok) címére érkező küldeményt csak a kézbesítő postahivatal által elfogadott és ellenőrzött meghatalmazással lehet a címzetten kívül másnak átvennie. A vállalkozásoknak először be kell jelentkezniük a postán. Erre szolgáló formanyomtatványon meg kell nevezni a cég vezetőjét és mellékelni kell a közjegyző által hitelesített aláírási címpéldány másolatát is, ami a postán marad. A cégvezetőnek a cégbírósági bejegyzést vagy végzést, a társasági szerződést (alapítványok esetében az alapító okiratot) és a polgármesteri hivatal által hitelesített vállalkozói igazolást is be kell mutatnia. A postahivatalban a cégvezetőnek az aláírási címpéldányon, a postai bejelentkezésen és a meghatalmazottak felsorolását tartalmazó űrlapon szereplő aláírását egybevetik, és ezt követően adják ki a kért küldeménytípusokra és a kért személyek részére a meghatalmazási igazolványt. A posta meghatalmazott személyenként 40 forintos úgynevezett nyilvántartási díjat kér, amit levélbélyegben kell leróni.

ITT A A3 TV!

Siposhegyi izomlázа

Siposhegyi Péter író egy hitetlenkedő publicisztikájában azt ígérte, hogy ha győz a Fradi a labdarúgó Bajnokok Ligájában a Grasshoppers együttese ellen, akkor ő az Üllői út felé hajlongva ezerszer elmondja Novák Dezső nevét. Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó! – gondolta a Ferencváros csapata és Novák Dezső vezető edző, akiket tegnap ünnepelt az Itt a tv! műsora. A hitetlenkedő publicisztikát Papp János színész olvasta fel, és a győztes csapat és az edző legnagyobb örömére Siposhegyi Péter beváltotta ígéretét. Az élő adásban végrehajtotta a némiképp nevetséges derékerősítő gyakorlatot, és megígérte, hogy ha a Fradi az Ajax Amsterdam csapata ellen is győz, akkor minden játékos nevét elmondja ezerszer meghajolva az Üllői út felé.

A NAP MŰSORÁBÓL:

- A délután fél kettőkor kezdődő Itt a tv! műsorában arra a kérdésre keresnek választ a műsorvezetők, hogy tényleg csődben van-e a gyereknevelés, illetve az ezredforduló felé mit jelent még a család fogalma.
- Négy órakor az Udvari Bolondok nevű együttes játszik a Skála Metró áruház második emeletén levő stúdióban.
- Az este fél nyolckor kezdődő műsor vendégei olyan közismert személyiségek és gyermekeik lesznek, mint Benkő László, Eszményi Viktória, Gyurkovics Tibor és Koltai Róbert.

Az A3 tévécsatornán a Magyar Hírlap által is támogatott Itt a tv! élő adása délután fél kettőtől öt óráig és este fél nyolctól fél tízig jelentkezik a Nyugati téri Skála Metró áruház teraszáról.

Szigorított utcai árusítás

MH-információ

Hamarosan csaknem harmadára csökken az állandó utcai elárusítóhelyek száma a Belvárosban. Az önkormányzat tervei szerint a pályázattal meghirdetett, mindössze 33 árushelyet sorsolással osztják szét a jelentkezők között. A többi belső kerület is szigorítana a szabályokon, jelenleg ugrásra készen várják a fővárosi keretrendelet megszületését, mely jelentős késésben van.

Az V. kerületi képviselők elé kerülő rendelettervezet alapján az eddigi mintegy 100 elárusítóasztal helyett a jövőben csak harmadannyi működése engedélyezhető a Belvárosban. Ezt is csak a kijelölt közterekre adják ki, úgymint a Duna-korzó, Váci utca, Ferenciek tere, Jászai Mari tér, Podmaniczky utca, Arany János utcai metrómegálló. A kereten felül a Vigadó téren felállított 24 alkalmi, idényjellegű árushelyre is pályázni lehet majd.

A felhívásokat az önkormányzat heteken belül közzéteszi, a korábban kiadott szerződések ugyanis október végén lejárnak. Az elképzelések szerint a vállalkozók egyszerre több árushelyre is jelentkezhetnek, ám egy kereskedő csak egy engedély jogát nyerheti el. Hogy az önkormányzat az esetleges részlehajlásnak még a látszatát is elkerülje, bevezetik a sorsolásos technikát. Valószínű ugyanis, hogy a szigorú feltételek ellenére jóval több jelentkező felel majd meg az előírásoknak. Ez utóbbiak közé tartozik például, hogy csak zsűrizett nép- vagy iparművészeti terméket lehet eladásra kínálni. Engedélyezett továbbá a képeslap, újság és a pattogatott kukorica, ám könyv, valamint zöldség és gyümölcs árusítása kerületszerte tilos lesz. A közjegyző által ellenőrzött sorsoláson az állandó elárusítóhelyeket évente egyszer, míg az idényjellegűeket havonként és a karácsonyi ünnepeket megelőzően húzzák ki az urnából. A szerencsés nyertesek pedig 2500 forintos napi négyzetméterárért árulhatnak a kettő, népművészeti áruk esetén négy négyzetméteres szabványasztalokról.

Az elburjánzott utcai árusítás ellen szinte valamennyi belső kerület már hozott korlátozó intézkedéseket. A kiskereskedők okozta torlódás és a szinte bazársorokká átváltozó utcák már több kárt okoztak az önkormányzatoknak, mint amennyi többlethaszonnal kecsegtettek a befolyó helypénzek. A Várban már régóta csak pályázattal lehet elnyerni a 60 árushely valamelyikét, ahonnét úgyszintén kizárólag zsűrizett termékeket lehet eladni.

Kétéves az a terézvárosi rendelet is, amely egyenesen megtiltja az utcai mozgóárusítást a kerületben. Itt az utcákon, terekben legfeljebb pavilonokból lehet árusítani, ám ezek számát is korlátozza a helyi önkormányzat.

A belső kerületek szeretnék tovább szűkíteni a köztéri árusítás lehetőségét. Jelenleg a fővárosi keretrendelet megszületését várják, amelyet várhatóan egy hét múlva tárgyal a fővárosi közgyűlés. Az előterjesztés júniusban már járt a bizottság előtt, akkor az anyag kidolgozatlanságára hivatkozva a képviselők levették napirendjükről. A jelenlegi változat csak némileg különbözik a korábbitól. A tervezett rendelet többek között megtiltja, hogy a fővárosban bárhol is engedélyt adjanak ki az aluljárókba, s leszögezi azt is, hogy a főútvonalak menti pavilonokban pedig csak újság és virág árusítható. A készülő keretjogszabály lehetőséget ad a szankcionálásra is. Az előírások betartására a közterület-felügyelők, illetve a tulajdonos kerületek által megbízott személyek és szervezetek ügyelnek, akik az engedély nélkül árusítókat az irányadó díjtétel százszorosának kifizetésével, de nem felül tízezer forintig terjedő pénzbírsággal sújthatják.

• K. R.

Orgona a zsinagógában

MH-információ

Elképzelhető, hogy Budapest 1996-ban egy új 3000 férőhelyes orgona-hangversenyteremmel gazdagodik. Tegnap mutatkozott be ugyanis a sajtónak és a nagyközönségnek a közelmúltban létrehozott Dohány Utcai Zsinagóga Orgona Alapítvány.

Az alapító Galilea Kft. célja, hogy a Dohány utcai zsinagóga felújításával párhuzamosan, a világon is egyedülállónak számító templomi orgonát eredeti formájában újraépítse.

Az alapítvány célja, hogy Budapest legnagyobb – 3000 ülőhelyes – orgona-hangversenytermét hozza létre. A tervekben egy francia hangzású, 63 regiszteres romantikus hangszer felépítése szerepel. A kivitelezésre kiírt nemzetközi pályázatot, a világ talán legnevesebb orgonakészítő műhelye, a drezdai Jemlich Orgelbau nyerte meg. Az alapítvány létrehozója a munkálatok megkezdésére eddig már átutalt 24 millió forintot a cégnek. A megközelítőleg százmilliós beruházás további részét támogatóktól várják. A tervek szerint elkészülő padsorokban örökülés formájában vásárolható.

Azok nevét, akik egymillió forint felett adakoznak a zsinagóga előcsarnokában márványtáblán örökítik meg.

• S. F. I.

Védtelen gyermekvédelem

MH-információ

Háromezer-kétszáz gyerek kerül évente átmeneti vagy hosszabb időre a főváros gyermekotthonaiba. Másfélszer annyi, mint az ország más megyéiben. Harmadrészük napokon belül visszakerül otthonába, de vannak, akik születésük pillanatától felnőttkorukig állami gondoskodásra szorulnak. Átlagosan 4 évig azonban mindegyiküknél az állam gyakorolja a szülői jogokat. Tegnap délután a főváros gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberei és Schiffer János főpolgármester-helyettes évnyitó értekezletre gyűltek össze.

Árva, sorsára hagyott vagy éhező gyermek mindig volt és mindig lesz, az elmúlt tíz évben azonban a szociális szférában, ezen belül is a gyermekvédelem területén valóságos információs bumm tanúi lehettünk. Az addig agyonhallgatott témák, a szegénység, az alkoholizmus, a deviancia és az ezekkel érintett családok törvényszerű lecsúszása, széthullása, a gyerekek szélre sodródása fokozatosan megjelent a tévé képernyőjén, az újságok hasábjain, a filmvásznon és a szakmai beszélgetéseken egyaránt. Az információs robbanást az elmúlt években – a rendszerváltással járó tömeges munkanélküliség, a szociális biztonság megszakadása és még számos más körülmény miatt – a gyermekotthonokba kerülők létszámának gyors növekedése követte. Időközben bebizonyosodott, hogy a nagy létszámú gyermekvárosok, gyermekotthonok lelket sorvasztó hatásuk mellett még önállóságra sem nevelik a gyerekeket, ezért kisebb otthonok kialakítására és a nevelőszülői hálózat bővítésére lenne szükség.

Az ENSZ gyermekjogi egyezményének aláírása után halaszthatatlanná vált az immár közel száz éve – 1901 óta – hiányzó gyermekvédelmi törvény megalkotása. Gáspár Károly, a Népjóléti Minisztérium főosztályvezetője reményét fejezte ki, hogy a rendszerváltást követő hatodik évben, a jövő év januárjában végre megalkotja a törvényt az Országgyűlés. A törvénytervezet elfogadása után azonban még legalább öt-tíz évre lesz szükség ahhoz, hogy a gyermekvédelem elavult rendszere átalakulhasson. Egy állami gondozott gyermekre ma évente 245 ezer forintos normatívát kapnak az önkormányzatok. Akár nevelőszülőknél helyezik el őket, akár a főváros 30 gyermekotthonának valamelyikében kötnek ki, ez az összeg ellátásuknak csak mintegy a felét fedezi. A normatíva – amely már négy éve nem változott – januártól várhatóan tíz százalékkal nő – helyezte kilátásba Gáspár Károly.

Akár jut rá elegendő pénz, akár nem, hatékony gyermekvédelemre már nagyon régóta szükség van – szólt hozzá az értekezlethez Schiffer János –, hiszen már Ráth-Végh István megfogalmazta: a németek kitalálták az alkoholmentes sört és a nikotinmentes cigarettát, mi pedig az eredménymentes gyermekvédelmet.

Schiffer szerint a munkanélküliség már a legfiatalabb korosztályt is súlyosan érinti. Akinek nincs szakmája, annak a bűnözők adnak kenyeret, tartja a mondás. Nos, a fővárosi középiskolákban szakmát ugyan kapnak a gyerekek, ám negyven százalékuk olyat, amellyel nem tud elhelyezkedni. Még nehezebb helyzetben vannak azok, akik csak az általános iskolával boldogulnak: körükben 60 százalékos a munkanélküliség. Mindeközben a kerületek rossz gazdasági helyzetükre hivatkozva nem kívánják tovább finanszírozni a nevelési tanácsadóikat. A főváros azonban nem veheti át, hisz így az egész hálózat értelmét veszti. A fővárosból a kerületekbe küldött pszichológus soha nem ismerheti annyira a helyi adottságokat, mint az ott már évtizedek óta dolgozó szakemberek.

• Hajdu Krisztina

A teljes felújításra még várni kell a Rózsák terén

Életveszély a templomban

FOTÓ: PÉLYI NÓRA

MH-információ

Életveszélyes állapotban van a VII. kerületi Szent Erzsébet-templom belső része. A napokban befejeződött tetőszerkezet-felújítás ideje alatti beázások miatt a mészkődíszítések tönkrementek, és a vakolat szinte mindenütt hullani kezdett. A plébániahivatal szerint a további működéshez elengedhetetlen a vakolat leverése. Sikerült egy mozgó állványt kölcsönözni, melynek segítségével egyké hét alatt eltávolíthatják a veszélyes részeket. Ettől kezdve azonban „kopasz" belső fogadja majd a látogatót mindaddig, míg a Szent Erzsébet Plébániáért Alapítvány közreműködésével a felújításhoz szükséges egymilliárd forintot össze nem szedik. A központi költségvetéstől – bár kiemelten támogatandó tételként szerepel a templom, – ennyi pénzt nem remélhetnek.

• S. Z. S.

Fontos a jó egészség, a kellemes közérzet és a remek alkat!

Vegyen részt zenés kondíciótornán, hetente 2x1 órában!

Helye: 1062 Budapest, Bajza utca 49—51. (általános iskola)

Ideje: kedd és csütörtök 17—18 óráig

A tanfolyam vezetője: Németh Tünde képzett szakember

Jelentkezés, felvilágosítás: a 140-9851-es, 121-1889-es telefonon és a tanfolyam helyszínén

MH 11 780

A HOTEL AGRO Részvénytársaság, Gyula (5700 Gyula, Part utca 5.) igazgatósága értesíti tisztelt részvényeseit, hogy az 1995. október 4-ére kitűzött közgyűlés elmarad az alapító okirattól eltérő meghirdetés miatt

A részvénytársaság igazgatósága a közgyűlést 1995. október 25-én de. 11 órára hívja össze, melynek helyszíne: HOTEL AGRO Rt., Gyula, Part utca 5.

Napirendi pontok:

1. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság pénzügyi-gazdasági beszámolója a részvénytársaság 3 éves tevékenységéről.
2. Az alapító okirat módosítása.
3. Az igazgatóság, a felügyelő bizottság és a könyvvizsgáló választása, díjazása.

A közgyűlésen való részvétel és szavazás feltétele, hogy a részvényesek részvényeiket a közgyűlést megelőzően legalább 3 nappal a részvénytársaság központjában letétbe helyezzék. A letétbe helyezett részvényekről az igazgatóság elismervényt ad és egyidejűleg átadja a részvényest megillető szavazójegyet.

Amennyiben a fentiekben meghirdetett közgyűlés határozatképtelen lenne, úgy ezennel az igazgatóság a következő közgyűlést 1995. október 25-én 11.30 órára a HOTEL AGRO Rt., Gyula, Part utca 5. alá hívja össze azzal, hogy ez ülés az eredeti napirendi pontokkal a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes.

HOTEL AGRO Rt. igazgatósága

12 186 MH

LOTTÓ

SZERENCSEJÁTÉK RT

ÖTÖSLOTTÓ

AKCIÓ JELIGE:

SZERENCSELAKÁS

egy 80 m²-es, kb. 10 millió Ft értékű öröklakás. Szeretné, ha a bejárati ajtajára az Ön neve kerülne...

akkor gyűjtsön össze szept. 18 és okt. 8. között, a 38-40. játékhetekről 1.000,- Ft értékű nyeretlen ötöslottó szelvényt és okt. 11-ig küldje be a SZERENCSE 1830. BUDAPEST címre!

SORSOLÁS: OKT. 13,-ÁN, A SZERENCSENAPON. EZ LEHET AZ ÖN SZERENCSENAPJA IS!

MAGYAR HÍRADÓ

Szabó megy, Stark jön

(MH) Értesüléseink szerint június elsejével Stark Antal személyében új gazdasági helyettes államtitkárt neveznek ki a Művelődési és Közoktatási Minisztériumba (MKM). Szabó Tamás ugyanis, aki több mint egy éve tölti be ezt a pozíciót, egyéves fizetés nélküli szabadságra és külföldi tanulmányútra megy. Stark Antal már dolgozott a tárcánál Glatz Ferenc minisztersége alatt, mostanáig pedig a Glatz vezette Pro Renovanda Alapítvány gazdasági igazgatójaként tevékenykedett. Az elképzelések szerint Szabó Tamás egy év után visszatérne pozíciójába. Stark Antal a Horn-kabinet időszakának harmadik gazdasági helyettes államtitkára lesz a művelődési tárcánál.

Az ÉSZT egyetért a Fidesszel

(MTI) A Fidesz és az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT) úgy véli, hogy a közoktatási törvény módosítása elfogadhatatlan, mert nem oldja meg a szféra problémáit – hangzott el a két szervezet vezetőinek találkozóját követő keddi tájékoztatón. Kis Papp László, az ÉSZT elnöke megengedhetetlen gyakorlatnak nevezte, hogy Szöllősi Istvánné szakszervezeti vezető és Horn Gyula miniszterelnök különmegállapodást kötött az óraszámok emeléséről és a pedagóguslétszám csökkentéséről. Hangsúlyozta, hogy kompromisszumra természetesen szükség van, de csak az összes érdekelt szakszervezet véleményének kikérésével. Pokorni Zoltán, a Fidesz alelnöke elmondta, hogy pártja a közoktatási törvény beterjesztett módosítását elutasítja a felsőoktatásit azonban, változtatásokkal el tudja fogadni.

Tiltakozik a SZEF

(MTI) A Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF) a Közalkalmazotti Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa szerdára összehívott plenáris ülésén nem tartja érdemben tárgyalhatónak az államháztartási reform kormányzati javaslatát, mert a kormány a KIÉT alapszabályban megszabott 15 nap helyett mindössze öt nappal az ülést megelőzően adta át a szakszervezeteknek a tárgyalási anyagokat.

Az MDNP kurátorjelöltjei

(MTI) A Magyar Demokrata Néppárt az Országgyűlés elnökénél kezdeményezte a Magyar Rádió, a Magyar Televízió és a Duna Tv közalapítványi kuratóriumi elnökségének kibővítését a Néppárt delegáltjaival. Szabó Iván frakcióvezető elmondta, hogy az MDNP a Magyar Televízió kuratóriumába Ligeti Imrét, a Magyar Rádióéba Angler Tibort, a Duna Tv-hez pedig Halzl Józsefet delegálja. Az ORTT esetében még nincs döntés. Varga Zoltán kormány-főtanácsadó szerint a jogszabály szövegéből nem következik kötelezően az új frakció kuratóriumi jelölésének elfogadása, de mérlegelés után dönthet úgy a Ház, hogy támogatja a kuratóriumi elnökségek nyolcról tíz tagra történő kibővítését. Ehhez azonban az szükséges, hogy a kormányzati oldal is hajlandó legyen új jelöltet állítani a paritás megőrzésére.

Annus lemond bizottsági tagságáról

(MH) A Szabad Föld című hetilap főszerkesztőjévé kinevezett Annus József, az MSZP parlamenti képviselő nem kíván lemondani mandátumáról, de megválik kulturális bizottsági tagságától. Érdeklődésünkre elmondta: a képviselőség és a főszerkesztőség között jogi összeférhetetlenség jelenleg nem áll fenn, és az összeférhetetlenségi törvény legszigorúbb tervezete is csupán a politikai napilapok vezetését tiltaná meg a képviselők számára. Ennek ellenére a képviselő morális okokból azt tervezi, hogy megszünteti kulturális bizottsági tagságát, mint ahogy a Tiszatáj című irodalmi folyóirat főszerkesztői tisztségéről is le kíván mondani.

Késik a középszintű közigazgatás reformja

MH-információ

A megyei közigazgatási hivatalok helyett felállítandó területi kormányhivatalok feladat- és hatásköréről szóló rendelet tervezetéről, illetve ezzel összefüggésben az önkormányzati törvény kisebb módosításáról tárgyal a jövő héten a kormány. A területi kormányzati szervek 41 ezer köztisztviselőt foglalkoztatnak, évente hatvanmilliárd forinttal gazdálkodnak, s a területi államigazgatás reformjától két és fél milliárdos megtakarítás remélhető.

A középszintű igazgatás reformja máris késik, mert egy áprilisi kormányhatározat előírta, hogy az illetékes tárcák május közepéig vizsgálják meg egyes kormányzati szervek összevonásának, illetve bizonyos hatáskörök átadásának lehetőségét, ám ezzel valamennyi érintett minisztérium adós maradt. A tervek szerint a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos feladatok a megyei önkormányzatokhoz kerülnének, s a megyei főjegyző venné át az illetékhivatali rendszert, a termőföld hasznosításának ellenőrzését, valamint kapna meg egyes környezetvédelmi hatósági jogköröket. A települési jegyzők bizonyos építésigazgatási, zajvédelmi és hulladékhasznosítási ügyekben járnának el.

Egy szervezetbe kerülnének a megyei földhivatalok és a kárpótlási hivatalok, továbbá a földművelésügyi hivatalok, az állat- és növény-egészségügyi, valamint az élelmiszer-ellenőrző állomások, miközben a kamarák kapnak meg a termékpecséssel, az elemi csapások okozta károk számításával, a vetés igazolásával kapcsolatos hatósági jogköröket. Emellett egységes erdőrendezési, illetve környezet- és természetvédelmi szervezetek jönnének létre. Szűkülne a közlekedési felügyelet hatásköre: nem ellenőriznék például a kötelező biztosítás meglétét, s nem ez a szerv állapítaná meg az üzemanyag-fogyasztási normákat; a tömegközlekedési járatok útvonalának és megállóinak kijelöléséhez előírt egyetértési jogot az önkormányzatok jegyzőinek adnák át.

Jelenleg több mint harminc önálló területi államigazgatási szerv működik, míg a kormányhatározatban megfogalmazott koncepció szerint számuk körülbelül húszra csökkenne. A változás 41 ezer köztisztviselőt érint, s az évente mintegy hatvanmilliárd forintnyi költségvetésből két és fél milliárd megtakarítását tenné lehetővé. Az érintett tárcák többsége azonban a reform végrehajtásában nem érdekelt, hiszen a területi szervek száma és önállósága számukra presztízskérdéssé vált. Így például nincs egyetértés a bel- és a pénzügyi kormányzat között a területi államháztartási és közigazgatási információs szolgálatok hovatartozásáról, a szakma hevesen tiltakozik a földhivatalok és a kárpótlási hivatalok összevonása ellen.

A Belügyminisztérium ezért azt javasolta, hogy a kormány elsőként a reform jogszabályi kereteit meghatározó törvénymódosításról, illetve rendelettervezetről döntsön, amely meghatározná a megyei közigazgatási hivatalok bázisán létrehozandó területi kormányzati hivatal feladat- és hatáskörét. Csak ezt követően foglalnak majd állást arról, hogy mely hivatalok őrizzék meg önállóságukat, s melyek tagozódjanak be a kormányhivatalba. Ez utóbbi egyébként valamennyi középszintű kormányzati szerv felett törvényességi ellenőrzést gyakorolna – a szaktárcák szakmai kompetenciája viszont nem változna –, tevékenységüket koordinálná, működtetné a közös informatikai rendszert, illetve feladata lenne az igazgatási struktúra polgárbarát átalakítása. A tárca szerint ehhez hat-hétszázmillió forintra lenne szükség, vagyis a tényleges megtakarítás 1,8 milliárd körül alakulna.

• Lencsés Károly

Különleges védelem járhat majd a tanúnak

MH-tudósítás

A büntetőeljárásban a bizonyításnak elsősorban a bíróság feladatává kell válnia, korlátozni szükséges a gyakran csak a beismerő vallomás kikényszerítése érdekében alkalmazott előzetes letartóztatás lehetőségét, s bizonyos helyzetekben fokozott védelem illeti meg a tanút – hangzott el az Igazságügyi Minisztériumban egy tegnapi sajtóbeszélgetésen.

Bárd Károly helyettes államtitkár elmondta: hamarosan a kodifikációs bizottság elé kerül a büntető eljárásjogi kódex reformkoncepciója. Ennek egyik lényeges eleme, hogy a bizonyítás elsődleges terepévé a bíróság válik, vagyis leértékelődik a gyanúsított korábbi, rendőrség vagy ügyészség előtt tett nyilatkozata. A tervek szerint korlátoznák a figyelembe vehető bizonyítékok körét, vagyis azokat az információkat nem használhatnák fel, amelyeket az eljárásjog alapelveivel ellentétes módon szereztek be, illetve amelyekhez a hatóság tagja bűncselekmény elkövetésével – például kényszervallatással vagy engedély nélküli lehallgatással jutott. De vizsgálni kell azt is, hogy a korábban más hatóság előtt – például adóügyben tett nyilatkozatot a gyanúsított terhére róhatják-e.

A bizonyítás – az ártatlanság vélelméből kiindulva – alapvetően továbbra is a hatóság feladata lesz. (Nem kizárt azonban, hogy a Btk.-ban olyan tényállásokat fogalmaznak meg, amelyek esetében a terheltnek kellene igazolnia az ártatlanságát.) Miután a vádat az ügyész képviseli, szerepét feltétlenül erősíteni kell, így a nyomozást nem felügyelné, hanem irányítaná. A terhelt érdekét szolgálja, hogy az előzetes letartóztatás elrendelésének szabályait pontosítani kívánják, meghatározva esetleg a maximális időt is. Alternatív intézkedésként jöhet szóba a jelenleginél szigorúbban érvényesített lakhelyelhagyási tilalom, esetleg a házi őrizet, illetve az óvadék. A koncepció szerint a tanút is megilletné a jogi képviselet, míg az informátor biztonsága érdekében az ügyészség vagy a bíróság különleges rendőrségi védelmet rendelhetne el. Emellett indokolt esetben a tanúk és az ügynökök vallomását személyi adatok nélkül is felhasználnák.

• L. K.

Egyházi támogatás függőben

Seregély István érsek beszámol a sajtónak a találkozóról. A háttérben Paskai László bíboros és Ternyák Csaba püspök

FOTÓ: HABIK CSABA

MH-tudósítás

A miniszterelnök a csütörtöki kormányülés elé terjeszti a katolikus püspöki kar elképzeléseit az egyházi iskolák finanszírozásáról. Horn Gyulának a püspöki kar állandó bizottsága tagjaival folytatott csütörtöki megbeszélésén szóba kerültek a Szentszék és a magyar kormány tárgyalásai is.

Horn Gyula a találkozó után elmondta: tovább folynak a kormány és az egyház között a megbeszélések egy olyan állami támogatási rendről, amely a mindenkori kormány és parlament számára elfogadható lesz. A kormány javaslatait a történelmi egyházak jelenleg tanulmányozzák, majd megkezdődhetnek a törvényjavaslatot előkészítő egyeztetések. Tárgyalások körvonalazódnak a Szentszékkel is a magyar katolikus egyházat és az államot egyaránt érintő kérdésekről. Ezeken a tárgyalásokon a magyar kormány mellett a katolikus püspöki kar is valószínűleg részt vesz. Az egyházi oktatási intézmények finanszírozásáról a miniszterelnök bejelentette: tájékoztatást terjeszt a csütörtöki kormányülés elé, és ebben ismerteti az egyház igényeit is. Horn aláhúzta: a parlament, a kormány és az egyházak egyaránt érdekeltek abban, hogy a problémák megnyugtató módon és hosszú távra oldódjanak meg.

Seregély István egri érsek, a püspöki kar elnöke elmondta: a megbeszélésen eldőlt, hogy a kormány Horn Gyula előterjesztése nyomán megvizsgálja, miként teremthető elő az a pénz, amely az egyháznak az általa fenntartott közszolgálati intézményekért jár. Az egyházak állami támogatására meg kell találni azt a szerencsés megoldást, amely Európa néhány országában már kialakult – húzta alá az érsek.

Ternyák Csaba püspök, a püspöki kar titkára közölte: a kormányfő megígérte, hogy az iskolafenntartó egyházak nyomasztó pénzhiányára megoldást keres a kabinet. A közoktatási megállapodások alapján körülbelül 900 millió forintra tehető a hiány. Ternyák püspök ismertette azt a kérdéskört, amely a katolikus püspöki kar meglátása szerint a Szentszékkel folytatandó tárgyalásokon szerepelnie kell. Ilyen az egyházak finanszírozásának, oktatási, nevelési és szociális intézményei fenntartásának ügye.

• N. O.

Budapest Holding
ELSŐ HAZAI VAGYONKEZELŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

mint a Csepel Autógyár f. a. felszámolója, nyilvános pályázatot hirdet a Csepel Autógyár f. a. törzstelepének (Szigetszentmiklós) a 106/1995. (IX. 8.) sz. kormányrendelet 13. § c) pontja szerinti hulladékmentesítésére

A feladat:
– az átmeneti tárolóban tárolt veszélyes hulladékok és egyéb ipari hulladékok,
– raktárakban tárolt inkurrens gumi anyagok, vegyszerek és technológiai segédanyagok,
– használaton kívüli
– technológiai és felületkezelő berendezésekben,
– üzemanyag-tartályokban és
– szennyvízkezelő műtárgyakban
található hulladékok szükség szerinti kitermelése, összegyűjtése, előkezelése és ártalmatlanítása vagy hasznosítása, az elszállítást is beleértve.
A teljesítési véghatáridő: **1996. december 15.**
Az ártalmatlanítandó hulladék össztömege cca.: **12 000 tonna.**

Az ajánlatnak tartalmaznia kell:
– az ajánlattevő cég nevét (cégbejegyzésének és ajánlati tevékenységének jogosultságát igazoló okmányokat) és referenciajegyzékét,
– az ajánlott ártalmatlanítási (hasznosítási) technológia megnevezését és költségigényét,
– az ajánlat 45 napig történő fenntartására vonatkozó nyilatkozatot,
– a megvalósítás határidejét és
– az információs füzet szerinti ajánlattételi biztosíték befizetésének igazolását.

A pályázattal kapcsolatos további részletes adatokat tartalmazó információs füzet a Csepel Autógyár f. a. igazgatója, Viczkó Tamás úr titkárságán szerezhető be. Telefon: (06-24) 365-877, fax: (06-24) 366-277.
A pályázat benyújtásának feltétele az információs füzet előzetes megvásárlása.
Az információs füzet vételi ára: 10 E Ft + áfa.
A pályázatokat **1996. június 28-án 12–14 óra között** lehet zárt, cégjelzés nélküli borítékban a pályázat tárgyára utaló megjelöléssel benyújtani a Budapest Holding Rt. (1036 Budapest, Fényes Adolf utca 19–21.) titkárságára, **dr. Juhász Péter felszámolóbiztos úr** nevére. Telefon: (1) 168-7075.
A beérkezett pályázatok eredményéről a Budapest Holding Rt. a pályázókat **1996. július 31-ig** értesíti.
A legjobb ajánlat benyújtójával szemben a Budapest Holding Rt.-nek szerződéskötésre vonatkozó kötelezettsége nincs.
A kiíró előnyben részesíti a teljes körű mentesítésre vonatkozó ajánlatokat, de elfogad részajánlatokat is.
Azonos pályázati feltételek esetén az a pályázó élvez előnyt, aki a teljes, illetve a legnagyobb hulladékvolumen ártalmatlanítását vállalja.
A Budapest Holding Rt. fenntartja magának azt a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa és új, nyitott vagy zárt meghívásos pályázatot írjon ki.
Ugyanakkor a kiíró fenntartja magának azt a jogot is, hogy közel azonos pályázati feltételeket (költségigény, határidő stb.) nyújtó pályázatok esetén nyilvános licitálásra hívhatja meg az érdekelteket.

MH 6141

Gitárálom

Benkő Dániel
most megjelent
CD-jének bemutató
koncertje
Pannónia Hotel Nemzeti
Bp. VIII., József krt. 4.
1996. június 3-án,
hétfőn 19 óra

A koncert fő támogatója:
Mol, Magyar Olaj- és Gázipari Rt.

Védnök:
Csécsei Béla, Józsefváros polgármestere.

A koncert bevétele a Vajda Péter utcai óvoda felújítására és a Tolnai Lajos utcai általános iskola tornatermének építésére lesz fordítva.

MH 6161

Felújításra vár az Országház

MH-információ

Az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága ma tájékoztatót hallgat meg a Parlament épületének állapotáról. Szakértői vélemények szerint sürgősen folytatni kellene az Országház homlokzatának a felújítását, ellenkező esetben az épület gyors állagromlásával, helyreállított belső tereinek sérülésével lehet számolni.

A főváros és az ország egyik elképének számító Kossuth téri Parlament kupolacsarnokában először éppen száz éve, a millenáris országgyűlés idején gyűltek össze a képviselők, bár az épület teljes egészében csak 1902-ben készült el. Az Országházat a kormány tavaly az állami tulajdonból ki nem adható épületek közé sorolta. Fenntartására, üzemeltetési költségekre a költségvetésből évente mintegy 500 millió forintot fordítanak.

A sokféle funkció, a protokolláris feladatok, az évi több tízezer civil látogató fogadása rendkívül igénybe veszi az épületet, amely ma már elérkezett tűrőképessége határához – áll abban a tanulmányban, amelyet az Országgyűlés Hivatalának főmérnöksége készített az épület felújítási munkálatairól.

Mint ismeretes, 1992-ben még az Antall-kormány programot dolgozott ki az épület tehermentesítésére. Eredeti otthonukban, a Várban üresen álló, elhanyagolt Teleki-, illetve Sándor-palotában szerették volna elhelyezni a Köztársasági Elnök és a Miniszterelnök Hivatalát. A milliárdos beruházást igénylő terv megvalósítását azonban a Horn-kormány takarékossági okokra hivatkozva tavaly leállította.

Bár messziről kifogástalannak tűnik a törvényhozás eklektikus tömbje, valójában több ponton azonnali beavatkozásra lenne szükség. Az ingoványos talajra épült, rendkívül gazdagon díszített Parlament megvalósítása során közel 550 ezer faragott követ építettek be. A kivitelezéskor azonban – a sietség és a költségek csökkentése érdekében – a homlokzat kialakításánál és a díszítéseknél különféle puha mészköveket használtak fel. A rossz minőségű anyagok már a '20-as években málladozni kezdtek. Az épületnek sokat ártott a városi forgalom okozta környezetszennyezés is. Az idézett tanulmány szerint a mai napig számos a második világháború idején keletkezett sérülés csúfítja az épületet annak ellenére, hogy kisebb-nagyobb megszakításokkal mintegy 70 éve végeznek felújítási munkálatokat a Házon. A '60-as évektől újrakezdett rekonstrukció során az épület nagy részén sikerült kicserélni az omladozó elemeket. A felújítás elkerülhetetlenségét tíz éve egy kis híján tragédiával végződő eset is alátámasztotta: 1986-ban a déli kőtorony süvegrészéről egy 30 kg-os kődarab vált le, amely átszakította a tetőszerkezetet. Szerencsére az omlás pillanatában senki nem tartózkodott a közelben.

Az Országház homlokzat-felújítási munkálatai az északi kőtorony elkészültével pénzhiány miatt 1994-ben leálltak. Soós Tibor, az Országház Hivatalának a vezetője szerint jelenleg ugyan sehol nincs életveszélyes állapotban az épület, de a gyors állagromlás miatt mielőbb folytatni kellene a felújítást. A munkálatok újrakezdése azért is sürgős, mert az év végén lejár a süttői bányakörzet művelési jogával rendelkező Reneszánsz Rt.-vel kötött megállapodás, amely szerint a cég köteles biztosítani a Parlament számára országházi minőségű tömbköveket. A hivatalvezető szakértői véleményekre hivatkozva úgy véli: évi 230 millió forint felhasználásával mintegy 15 év alatt ki lehetne cserélni az épület porladó, veszélyesnek ítélt elemeit.

• Szilágyi A. János

Megújuló börtönhálózat

MH-információ

Több mint húsz ország szakemberei vesznek részt a héten a Igazságügyi Minisztérium Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által Új utak a börtönépítészetben címmel szervezett, a Budapesti Műszaki Egyetemen zajló nemzetközi konferencián és kiállításon. Az értekezlet tegnapi sajtótájékoztatóján többen is beszéltek a magyar börtönéletben elvárható változásokról.

A hazai országos börtönparancsnok, Tari Ferenc leszögezte, hogy a közeljövőben mindenképpen szükség van a hazai börtönügy reformjára. A tábornok szerint nemcsak az igazságügy egyes szféráit – rendőrséget vagy ügyészséget, a bíróságokat és a jogrendszert –, hanem ezen belül a büntetés-végrehajtást is fejleszteni kell, mert a lemaradás véglegessé válhat. Ehhez a börtönszemélyzet anyagi juttatásainak növelése is hozzátartozik, mert a legjobb szakemberek mennek el tőlük. Lapunk kérdésére Tari Ferenc közölte, hogy a nemzetközi tanácskozások a tapasztalatcserén és a legújabb tudományos eredmények megismerésén túl arra is jók, hogy a külföldi vendégek láthassák az elavult, mostoha börtönkörülményeket, ugyanakkor meggyőződhessenek róla, hogy a magyar börtönügyben jó terápiás, nevelési módszereket alkalmaznak.

A tábornok által a jelenlegi gazdasági feltételek alapján tízévesre becsült fejlesztési program szerint 1600–1800 fővel nőne a hazai börtönök befogadóképessége. Leginkább a bűnözés által az utóbbi években nagyon érintett keleti országrészben, Szolnokon, Debrecenben és Nyíregyházán kívánnák erősíteni a hátteret.

A sajtótájékoztatón Colin Lovett, a konferencia egyik szervezője, az Európa Tanács szakértője elmondta, hogy külföldön sem szívesen finanszírozza az állam a börtönügyet. Nemzetközi tapasztalatok szerint nem a börtönök építése, hanem fenntartásuk drága, s a jövő útja a magánfinanszírozásé.

• Ga. Gy.

A szlovák külügy és Meciar nem ért egyet mindenben

MH-Pozsony

A kisebbségi nyelvhasználati törvény megalkotásának és a kisebbségek képviseletének kérdésében némileg eltér a szlovák kormányfő és a szlovák külügyminisztérium álláspontja – derült ki egy tegnapi pozsonyi sajtótájékoztatón.

A múlt héten Pozsonyban járt Max van der Stoelnak, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) kisebbségi főbiztosának Vladimír Meciar kormányfő sajtójelentések szerint azt mondta, hogy a tervezett új, többségi elvű képviseleti rendszer keretében a kormány tisztán magyar választási körzeteket kíván létrehozni. Ez a kijelentés – derült ki a reakciókból – nemcsak a legnagyobb kormánypárt koalíciós partnereit, de a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom vezető tisztségviselőit is meglepetésként érte.

„Szeretném hinni, hogy az, ami erről a lapokban megjelent, nem felel meg pontosan a kormányfő szavainak. Mi ezt úgy értjük, hogy – tekintettel a magyar kisebbség politikai aktivitására – bármilyen képviseleti rendszer esetében jelen lesznek a magyar képviselők a parlamentben. Ez teljesen rendben van, így van ez minden demokratikus országban. De személy szerint nem tudok elképzelni tisztán magyar választási körzeteket. Ezek létrehozása technikai lehetetlenség" – vélekedett tegnapi sajtótájékoztatóján Ján Gábor, a szlovák külügyminisztérium emberi jogi és kisebbségi osztályának főigazgatója.

A kisebbségi nyelvek hivatali használatát szabályozni hivatott törvény megalkotása Meciar szerint csak a kisebbségi és regionális nyelvek európai chartájához való csatlakozás után következhet, amennyiben bebizonyosodik annak feltétlen szükségessége. Ján Gábor szerint azonban először el kell fogadni a kisebbségi nyelvek védelméről szóló törvényt, és ezz párhuzamosan tanulmányo ni a chartához való csatlak zás lehetőségeit. „Ez a k dolog nem zárja ki egymá de az egyik nem is helyett sítheti a másikat" – mond Gábor, aki ugyanakkor han súlyozta: bár a hivatali nyel használat jogszabályilag ne rendezett, az államnyelvtö vény ennek ellenére sem já negatív következményekk a magyarok mindennapi él tére. Ettől függetlenül a szl vák külügyminisztérium t vábbra is szorgalmazza a k sebbségi nyelvtörvény me hozatalát.

• S.

Koltaynak egy szavazat hiányzott

Újabb elnöki pályázat az MTV-nél

MH-információ

Újabb tévéelnöki pályázat kiírását határozta el a Magyar Televízió kuratóriuma, mivel a tegnapi végső szavazáson nem sikerült kétharmados többséggel elnökjelöltet állítania a testületnek. Információink szerint Koltay Gábor filmrendezőt a szükséges hat helyett öt kurátor támogatta, míg a többi pályázó egyetlen szavazatot sem kapott.

A pályázatra tizenhárman jelentkeztek, közülük a többszörös rostán négyen jutottak át az utolsó fordulóig. Információink szerint Székely Ferenc jelenlegi ügyvezető alelnök, Peták István, a regionális műsorok jelenlegi főszerkesztője és Kurucz Pál vállalkozó egyetlen támogató szavazatot sem kapott, míg Koltay Gábor jelölésére a nyolc kurátor közül öt szavazott igennel, három pedig tartózkodott. A médiatörvény alapján az elnökjelöltséghez legalább hat támogató szavazatra lett volna szükség. Mivel ezt egyik pályázó sem tudta megszerezni, a kuratórium élt azzal a lehetőséggel, hogy az eddigi eljárást eredménytelennek minősítve újabb nyilvános pályázat kiírását határozza el. (Ha erről sem sikerült volna kétharmados többséggel megállapodni, akkor az Országgyűlésnek fel kellett volna oszlatnia a testületet, és új kuratóriumot kellett volna választania.) Értesüléseink szerint a kuratórium június 1-jéig meghirdeti az újabb pályázatot, így augusztus elsejéig, az MTV részvénytársasággá alakulásának törvény szerinti határidejéig még megválaszthatja az rt. elnökét.

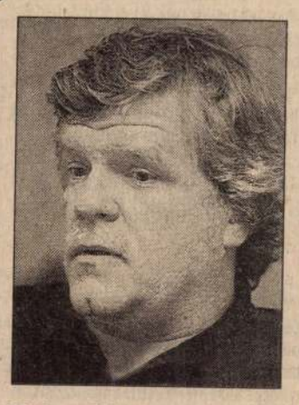

Koltay Gábor

A Magyar Rádió kuratóriumi elnöksége csak csütörtökön dönt az intézmény elnökjelöltjéről. Információink szerint a hat pályázó közül jelenleg még ketten esélyesek a jelöltségre: Hajdu István, a rádió rendszerváltás előtti utolsó elnöke és Simkó János jelenlegi szakmai alelnök.

A Duna Tv kuratóriumának döntéséről lapzártánkig nem sikerült tájékoztatást kapnunk.

• Szü. L.

Ma választásokat tartanak Izraelben

Fej fej melletti küzdelem Peresz és Netanjahu között

• *Folytatás az 1. oldalról*

Peresznek lapzártánkig szerencséje volt. Az ellenzéki Likud egyik képviselője, Zeév Begin meg is gyanúsította a kormányt, hogy titokban megegyezett a Hamasszal, hogy legalább a választás napjáig ne kövessen el terrorakciót a szélsőséges szervezet. Tavasszal 59-en estek áldozatul az öngyilkos terroristák merényleteinek, s ennek következtében Peresz mintegy 15 százalékot vesztett népszerűségéből. Ekkor döntött úgy, hogy az októberre esedékes választásokat mára hozza előre. Most az utcákon fegyveres katonai őrjáratok cirkálnak, Kelet- és Nyugat-Jeruzsálem határán ellenőrzik az áthaladókat, a területekről nem engedik be az arab munkásokat.

A választási harc egyik központi kérdése a béke és a biztonság volt. A 73 éves Simon Peresz, a meggyilkolt Rabin kormányfő politikáját folytatva meg kívánja kötni a palesztinokkal a végső megállapodást és lehetőséget kíván adni egy palesztin állam létrehozására. „A Likud szerint a palesztinok autonómiája a végállomás, mi úgy látjuk, hogy az csak egy állomás a megoldás felé vezető úton" – fogalmazott Peresz a The Jerusalem Post mellékletének adott interjújában.

A Likud miniszterelnök-jelöltje, a 46 éves Benjamin Netanjahu ugyane lap hasábjain azonnal visszavágott: „Mi is békét akarunk, csak másként. Tisztességes üzletet ajánlunk, vagyis a palesztinok irányíthatják életük minden területét. Kettőt kivéve: a külpolitikát és a biztonságpolitikát, hiszen mindkettő ellenőrzése létfontosságú Izrael számára. Ragaszkodunk Jeruzsálem egységéhez és eltávolítjuk a Palesztin Felszabadítási Szervezet irodáit a városból."

A falakon nincs kampánycsend Izraelben: az idős asszony a tűző nap elől védekezve kéreget, mögötte plakátok

FOTÓ: REUTERS – YANIS BEHRAKIS

A kiélezett választási küzdelemben nagy harc indult az Izraelben élő kisebbségek szavazataiért is. Peresz például teljes vallási egyenlőséget ígért az Etiópiából néhány éve kimentett fekete bőrű zsidóknak, a falasáknak. Megígérte, hogy személyesen já közbe azért, hogy papjaik a izraeli rabbikar teljes jog tagjai lehessenek. A falasá egyik vezetője a Munkapár listáján szerepel, így akár ő l het a kneszet első fekete bőr tagja. A több száz ezern orosz bevándorló többség 1992-ben a Munkapártra sza vazott. Pereszék helyzeté azonban most nehezíti, hogy legendás orosz „refjuznyik" Natan Scsaranszki önálló pár tot alapított, s ezzel voksoka vesz el a Munkapárttól. Dön tő kérdés lehet, kire szavaz a arab kisebbség. Bár hat párt juk is indult a választásokon, közösség vezetői Peresz tá mogatására szólítottak fel.

Ma 21 pártlista és két kor mányfőjelölt közül választhat nak az izraeliek. A parlament be jutáshoz a leadott szavaza tok legalább 1,5 százaléká kell megszerezni; erre az elő rejelzések szerint 10 párt esé lyes. A pártoktól függetlenü szavaznak a polgárok a ké miniszterelnök-jelöltre. Ár akár Peresz, akár Netanjahu lesz a kormányfő, mindkette jüknek koalíciót kell majc szervezni a parlamenti támo gató többség megszerzéséhez Ha nem sikerülne többség koalíciót létrehozni, akkor ú választást kell kiírni Izrael ben. A szavazást tegnap a megszállt arab területeken állomásozó izraeli katonák kezdték: Ciszjordániában, Libanon megszállt déli részén és a Gáza-övezetben több tízezren járultak az urnák elé.

• Dési János

Több menekült – kevesebb segély

Katasztrófajelentés kétszáz oldalon

MTI

Minden eddiginél több, otthonából elűzött menekült, a növekvő igényekkel párhuzamosan szűkülő kormányzati források, valamint a szükségletek és a segélyezésre fordítható élelmiszer mennyisége között tátongó szakadék mélyülése – így jellemzi a globális segélyhelyzetet a Vöröskereszt és Vörös Félhold Társaságok Nemzetközi Szövetségének szerdán közzétett hivatalos összefoglalója.

A mintegy kétszáz oldalas éves katasztrófajelentés, amelyet Londonban s még vagy félszáz egyéb fővárosban egyidejűleg tett közzé a legnagyobb segélyezési konglomerátum, az idén elsősorban az éhezéssel és a menekültválsággal foglalkozik. A hat nyelven összeállított szakértői anyag megállapítja: a jelenlegi költségvetési folyamatok ismeretében jó eséllyel megjósolható, hogy az egyes államok a kilencvenes évtized első felének segélyezési „boomja" után – amikor egy-egy évben három és fél milliárd dollárnyi nem politikai jellegű segély is összegyűlt a Vöröskereszt számára – a jövőben mind kevesebbet fordítanak erre a célra. Mindez olyan időszakban történik, amikor valószínűsíthető, hogy az éhező menekültek száma a következő tíz év során megkétszereződik, s 2005-re legalább 37,7 millió tonnányi élelmiszersegélyre lesz szükség a jelenlegi 11,6 millió tonnával szemben – áll a terjedelmes jelentésben.

Az összefoglaló a krónikus menekültválságtól sújtott térségek között említi a délszláv térséget és Ruandát, míg az éhínség legújabb forró pontjaként szól Észak-Koreáról. A súlyos válságba sodródott, teljesen elszigetelt távol-keleti országban a Vöröskereszt becslése szerint legalább 1,16 millió tonnányi élelmiszer hiányzik az alapvető ellátáshoz; ez a 10 százaléka a segélyezésre fordítható teljes világkészletnek.

Hatmilliárd a Mezőbanknak?

Napirenden a búzaexportadó

• *Folytatás az 1. oldalról*

Lakos úgy véli: szó lehet a jelenlegi kiviteli engedélyezési rendszer felülvizsgálatáról, de megtárgyalják az állami készletezést, felvásárlást, mint az egyik lehetséges megoldást. További lehetőségként említette az engedélyköteles mezőgazdasági termékek körének bővítését. Jelenleg a búza, a búzaliszt és a kukorica kiviteléhez szükséges engedély, ám a miniszter szerint megfontolandó, hogy a búza alapú feldolgozott termékekkel bővítsék az engedélyköteles termékkört.

Az exportadót a földművelődés-ügyi miniszter javaslata szerint a már engedélyezett 1,2 millió tonnán felüli mennyiségre rónák ki (amennyiben a terméseredmények lehetővé teszik az újabb engedélyek kiadását), ezzel szemben – információnk szerint, amelyet Lakos nem kommentált – a pénzügyi tárca a már engedélyezett mennyiségre is kiterjesztené az adót.

A gazdasági kabinet keddi ülésének kiemelt napirendi pontja volt a Mezőbank helyzetének pénzügyi rendezése is, amelyről éles vita bontakozott ki – értesült az MTI. Korábbi hírek szerint a Mezőbank helyzetét 6 milliárd forintos állami garanciavállalással oldanák meg. A mód hasonlítana a Magyar Hitel Bank gondjainak orvoslásához, tehát a Mezőbank rossz hiteleit egy önálló gazdasági társasághoz csoportosítanák át. E társaság tevékenységének megalapozásához kötvényt bocsátana ki, a tervek szerint 6 milliárd forint összegben. A kötvénykibocsátás során az állam garanciavállalással segítené az értékpapír piacra dobását. Várhatóan a kormány ma dönt arról, hogy saját hatáskörben fel tudja-e vállalni a pénzintézet tőkerendezését. Ellenkező esetben valószínűleg módosítani kellene az idei költségvetési törvényt.

• Zs. P.

A Kereskedelmi és Hitelbank Rt. bankkártya-üzletága

Budapestre keres bankkártya-üzletkötőket kártyaelfogadó helyek beszervezésére

KÖVETELMÉNYEK:
– legalább középfokú végzettség,
– jó kapcsolatteremtő képesség,
– kreativitás,
– saját gépkocsi.

Üzletkötői tapasztalat és angolnyelv-tudás előnyt jelent.

Mielőbbi jelentkezését a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. bankkártya-üzletága, 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 10. címére kérjük. További információért hívja a 251-1666/626-os telefonszámon Lévai Tamást.

K&H BANK
Kereskedelmi és Hitelbank Rt.

MH 6065

Gumibotos roham Tiranában

• *Folytatás az 1. oldalról*

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) megfigyelőcsoportja brit és norvég tagjai szerint a választások nem feleltek meg a szabad voksolás nemzetközi normáinak, írta a Reuter hírügynökség. A többi megfigyelő nem kommentálta a szavazást. A 11 norvég és brit megfigyelő közölte, nem beszélhet az EBESZ nevében, amely ma hozza nyilvánosságra választási jelentését Bécsben. Sok társuk egyetértett az állásfoglalással, de nem akarta aláírni a jelentést. A választási csalások és visszaélések, a megfélemlítés miatt a megfigyelőcsoport valószínűleg távozik az országból, és nem várja meg a második fordulót.

A hatóság tagadja az erőszak alkalmazását, ellenzéki körökben viszont sok sebesültről és letartóztatottról beszélnek. Tény azonban, hogy Tirana főtere minden oldalról erős rendőri ellenőrzés alatt van, abba a közeli mellékutcába pedig, ahol az ellenzéki Szocialista Párt székháza áll, be sem lehet menni. Az emberek tegnap estefelé csoportokba verődve ácsorogtak a környéken. Kérdésemre a szocialisták egyik szimpatizánsa elmondta, hogy hozzátartozóikra várnak, akik a pártszékházba menekültek a főtéri incidens kitörése után. „Itt most bármi megtörténhet" – mondta a fiatalember és óva intett attól, hogy a szocialista pártházba menjek. Oda egyébként lehetetlen volt bejutni: az épület közelében civil ruhás férfiak igazoltattak, de még az újságírót sem engedték tovább.

Az átlagembert elkeserítették a történtek. Sokan osztják az ellenzék véleményét, hogy a választások tisztasága erősen megkérdőjelezhető. A rendőrség tegnapi fellépését azonban azok is elítélik, akik nem hisznek a választási eredmények meghamisításában. „Nagyon messze vagyunk még a demokráciától, ha a hatalom erőszakkal válaszol az ellenzéki vádakra" – mondja az utca embere Tiranában.

A parlamenti választások hivatalos eredményét még nem tették közzé, de Sali Berisha államfő 60 százalékos demokrata győzelemről beszél. A választási kampányban simán lekommunistázott ellenzék híveiről most békülékeny hangnemben nyilatkozik az elnök. Győzelmi beszédében meggyőződését fejezte ki, hogy a demokrata párt ellen szavazóknak semmi közük azokhoz az eszmékhez, amelyek a XX. századi Albánia legnagyobb tragédiáját okozták. „Biztosítom őket arról, hogy szavazataikat tiszteletben tartom és megfelelően értelmezem" – üzente az államfő az ellenzék híveinek. A tegnapi főtéri incidens és a szocialista pártszékház körülzárása némiképp ellentmond ennek.

• Nagy Mélykúti Edit

Párizs nem enged a korzikai ultimátumnak

Reuter

Alain Juppé francia kormányfő tegnap visszautasította a korzikai nacionalisták ultimátumát, akik azzal fenyegetődztek, hogy erőszakhullámmal borítják el Franciaországot, ha Párizs nem tesz eleget követeléseiknek. A nemzetgyűlés vitájában a konzervatív miniszterelnök hangsúlyozta, Korzika Franciaország része.

Szándékomban áll adóengedményeket adni Korzikának, de nem fogadom el, hogy a törvények ne érvényesüljenek a szigeten – mondta kemény hangvételű parlamenti beszédében a francia miniszterelnök. A nemzetgyűlés vitájára azt követően került sor, hogy a Földközi-tengeri sziget elszakadásáért küzdő erők több támadást követtek el rendőri és kormányzati épületek ellen. Az elmúlt héten Jacques Toubon igazságügyminiszter azzal vádolta a szocialistákat, hogy „bankjegyekkel tömött bőröndökkel" tárgyalnának a szeparatistákkal, ha ők lennének hatalmon. Toubonra ezzel szemben amiatt zúdult össztűz, hogy a kormányzat nem akarja letartóztatni az erőszakos cselekmények elkövetésével, szervezett bűnözéssel gyanúsítható korzikai nacionalistákat. A szocialisták elítélték az ügyészi kezdeményezést, mellyel ki akarják vonni a terrorista-cselekményekkel vádolt korzikaiak elleni perek lefolytatását a helyi bírák hatásköréből, és Párizsba teszik át a tárgyalások színhelyét.

A kormány nem fogadja el az úgynevezett ultimátumot egy szervezettől, amely úgy tűnt, hogy lemond az erőszakról és most feltételeket támaszt. A szeparatista vezér, Charles Pieri hétfőn közölte, hogy a törvényen kívül helyezett Korzikai Nemzeti Felszabadítási Front erőszakkal boríthatja el az anyaországot, ha a francia kormány nem teljesíti legfontosabb követeléseit és nem állítja le a szeparatisták elleni rendőri akciókat. Pieri közölte, Franciaországnak nemzetként kellene elismernie Korzikát, és meg kellene engednie, hogy a korzikai hivatalos nyelv legyen a szigeten. Követelte továbbá a sziget gazdasági fejlesztését, a külön oktatási rendszert és azt, hogy számolják fel a szigetet két közigazgatási területre osztását. Juppé szerint az adómentes övezetek létesítéséről Korzikán s ezzel a sziget fejlesztésének segítéséről június végéig megszülethetnek a döntések. Nem osztom azok a véleményét, akik Korzikát szeparatista sorsra akarják kárhoztatni – mondta. Lionel Jospin, a szocialisták vezére a Le Figaro című napilapban közölt írásában a szigetnek adandó autonómia mellett foglalt állást.

A *Nagy* lépés az infláció ellen!

» 1.4 injektoros, 75 LE motor
» önstabilizáló hátsó tengely
» színre festett lökhárítók, fogantyúk és tükrök
» speciális kárpitozás
» állítható magasságú kormányoszlop
» színezett üvegek
» metálfényezés
» ködfényszórók

CITROËN ZX

1 790 000 Ft

CITROËN
Fedezze fel a különbséget

Nagy 1097 Budapest IX., Könyves Kálmán krt. 26.
Tel.: 216-7100, 216-7101 ~ Fax: 216-7110

A Budapest XII. ker. Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Építésigazgatási Irodája felvesz

szakirányú felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező munkatársat.

Az államigazgatásban, magasépítési/hatósági szakterületen szerzett gyakorlat előny.

Bérezés: a köztisztviselőkre vonatkozó bérrendszer szerint.

Jelentkezés: személyesen szakmai önéletrajzzal együtt az iroda vezetőjénél, ill. a 155-1082-es telefonszámon.
Cím: 1126 Bp. XII., Böszörményi út 23-25.

Steindl tune

Sínen vagyunk

Miközben a szakszervezetiek és a MÁV vezetői azon vitatkoztak, vajon hányan is vettek részt a sztrájkban és hányan nem, miniszteriális személyek ama véleményüknek adtak hangot, hogy ez a munkabeszüntetés felettébb veszélyes. Mert, ugye, az a külföldi tőke, amelyre annyira áhítozunk, most majd megijed, és nem jön ide. A vasutasok a tűzzel játszanak.

Volt olyan politikus, aki egészen odáig merészkedett, hogy azt mondta, azért nem teljesíthetők az idei privatizációs bevételek, mert a vasutasok… Miközben feltehetően ők is nagyon jól tudják, hogy Franciaországban vagy éppen Olaszországban attól még jól működő a piacgazdaság, hogy arrafelé a munkavállalók gyakran élnek a sztrájk demokratikus jogával. S mindehhez hozzátehetjük még, hogy a minap egy nagy nyugati autógyár egyik vezetője azt mondta, azért szeretnek Magyarországon dolgoztatni, mert a magyar munkásnak kevesebb a szabadsága, ritkábban beteg és a tetejében hetedannyi fizetéssel beéri, mint német kollégája. Vagyis nem lehet mindent a sztrájkra kenni. A tőke, ha jön, nem azért teszi, mert soha nincs sztrájk. Hanem mert úgy egyébként a körülményekkel elégedett. A gazdasági szabályozókkal, a kormányzat pénzügyi és adópolitikájával és a többi.

A sztrájk most inkább arra jó, hogy ha majd valami nem sikerül, lehet rá hivatkozni.

A szakszervezetiek, akiknek várakozásaihoz képest feltehetően kevesen vettek részt a munkabeszüntetésben, majd azzal vádolják a MÁV vezetőit, hogy ráijesztettek a dolgozókra, azért nem mertek csatlakozni. A MÁV főnökei, ha nem sikerülnek gazdasági elképzeléseik, mondhatják, mindez a szakszervezetek miatt van. Vagyis mindenki mond valamit.

Mert a tények olyan bonyolultak: a dolgozóknak meg kell küzdeniük a jogaikért, azért, hogy legyen tisztes kollektív szerződésük. Az is igaz, hogy a szakszervezeti választások közeledtével meg kell mutatniuk, mit tudnak a szervezetek és vezetőik. Arról nem is szólva, hogy az egyik legnagyobb állami vállalat, a MÁV, nem engedhet csak úgy egyszerűen a dolgozóknak, mert aztán jön a többi alkalmazott, a tanító, az orvos és a többi, aki mind jobb körülményeket, több pénzt szeretne.

Úgyhogy a kötélhúzás folyik, a vonatok állnak, az emberek vitatkoznak.

DÉSI JÁNOS

Fenékgátdilemmák

Több mint két és fél évvel a Duna elterelése után szerdán Magyarország és Szlovákia aláírta a szomjazó Szigetköz megsegítésére a Duna vízpótlásáról szóló ideiglenes szerződést.

Az évek óta háborgó szigetköziek joggal kérdezhetik: miért kellett ennyit várni a megállapodásra, miért hagyták, hogy a térség páratlan élővilága jóvátehetetlen károkat szenvedjen? Ugyanakkor megfontolásra érdemes a Duna Kör álláspontja, amely tegnap károsnak, elhibázottnak minősítette az egyezményt.

A Duna elterelése óta Pozsony meghiúsított minden, a Szigetköz helyzetének enyhítését szolgáló megoldást. Egyetlen kérdésben közeledtek az álláspontok: Magyarország és Szlovákia tavaly egyaránt vállalta, hogy a bősi kérdés rendezését a Hágai Nemzetközi Bíróságra bízza. A testület határozatáig azonban a két országnak gondoskodnia kell a környezeti károk enyhítéséről. A kormány álláspontja szerint ezt a kötelezettségét teljesíti a fenékgát megépítését eredményező megállapodással.

A szakemberek szerint az évek óta pusztuló Szigetköz aligha vészelne át elegendő víz nélkül egy újabb vegetációs időszakot. Nem mindegy azonban, milyen műszaki megoldást választ az ország a károk enyhítésére.

Ma már illúziónak tűnik a zöldmozgalmak követelése Bős lebontásáról, a Duna eredeti állapotának visszaállításáról. Nem indokolt azonban az a szkepszis sem, amellyel a kormányzat várja a hágai döntést.

A bősi problémakörben nehéz egyértelműen állást foglalni. A fő kérdés: hogyan lehetne az erőmű okozta környezeti károkat és az építkezés anyagi terheit a lehető legkisebbre szorítani. A zöldmozgalmak szerint semmi sem indokolja, hogy Magyarország alkalmazkodjon Szlovákia igényeihez. A parlamenti vitában több kormánypárti képviselő is arra figyelmeztetett: a fenékgát helyett lehetett volna a magyar érdekeknek megfelelőbb műszaki megoldást is találni. Talán két év múlva, a hágai perben kapunk választ arra, nekik, vagy a kormánynak volt-e igaza.

SZILÁGYI A. JÁNOS

Wirth Gyula

A vállalkozó önkormányzat

Az utóbbi néhány évben, az önkormányzatiság kibontakozásával párhuzamosan mind nehezebbekké váltak az ország gazdasági viszonyai. Ennek ellenére a helyi önkormányzati tevékenység sikerágazat, amennyiben a szűkülő erőforrások és a recesszió ellenére összességében nemcsak megőrizte működőképességét, de sok helyen mozgósítani tudta saját és a lakosság erőforrásait a fejlesztési célok megvalósítására.

Az önkormányzatiság kibontakozó szakaszában azonban egy helytelen kérdésfeltevés fékezni is próbálta a kezdeményezéseket.

Vállalkozzék-e vagy sem az önkormányzat? E kérdésfeltevés eleve sugallta a túlzottan óvatosak, a kevésbé aktívak válaszát, miszerint ne kockáztassanak az önkormányzatok, hanem teljesítsék alapfeladatukat: működtessék intézményeiket.

Szerencsére ez a félreértésen alapuló filozófia sem bizonytalanította el az önkormányzati vezetők jó részét.

A legutóbbi hetekben több önkormányzat került nehéz helyzetbe. Jórészt az önálló gazdálkodásban szerzett kevés jártasság miatt, továbbá a megalapozatlan fejlesztési elkötelezettségek, illetve gazdálkodás miatt. Megerősödtek azok a vélemények, amelyek szerint az önkormányzatok felelőtlenül költekeznek.

Az utóbbi hónapokban a központi kormányzat áttekintette a jogi környezetet, és megállapította, hogy az túlságosan liberális. 1990-ben – a régi, túlcentralizált modell lebontásának lázában – ellenkező oldalra lengett ki az inga, és létrejött Európa legliberálisabb önkormányzati modellje, amelyben a központi kormányzat szerepe kisebb a szükségesnél. A helyzet kialakításában természetesen az is közrejátszott, hogy a magyar önkormányzatok – a közigazgatási feladatok mellett – olyan széles körű közszolgáltatási és infrastruktúra-fejlesztési feladatokat is ellátnak, amelyeket a nyugat-európaiak nem, mert a polgári fejlődés folytán azok a piaci szereplőkre hárulnak.

Összefüggésben az államháztartás halaszthatatlan reformjával, a kialakult viszonyok megváltoztatására több központi jogszabály készül.

Az intézkedéscsomag egyik fontos eleme az állampénztár belépése, amely várhatóan központosítja majd az önkormányzati pénzeket, pénzügyi kötelezettségvállalásokat. A pénzköltő mechanizmust az előirányzatokkal gazdálkodó rendszer váltja fel. A helyi vezetők mozgástere szükségszerűen kisebb lesz. De az is várható, hogy rendezettebbekké, áttekinthetőbbekké, kiszámíthatóbbakká válnak a viszonyok. Felértékelődik a tervezés, a kalkuláció, az esetleges vagyonnal való ésszerű gazdálkodás jelentősége. Nagy tartalékok vannak a több település által közösen megvalósítható programokban. Várható, hogy a központi szabályozás is ösztönzi majd őket.

Egy megfelelően kialakított településfejlesztési koncepció mozgósító erőt és lehetőséget ad arra is, hogy egy-egy településen megkezdődjék a fejlődés, még akkor is, ha országosan a recesszió érvényesül.

A településfejlesztési koncepcióalkotáson felül – mint tervezési mozzanat – felértékelődik a pénzügyi menedzselés is, mint a technika által támogatott lehetőség. Azaz az önkormányzatnak naprakészen kell ismernie pénzügyi helyzetét, ellenőriznie bevételeit és kiadásait, illetve előirányzatait úgy kell elkészítenie, hogy lehetőség szerint mindig a legjobb megoldásokat találja meg. Ezt a tevékenységet lehetővé teszik az úgynevezett integrált pénzügyi, gazdálkodási, számítástechnikai rendszerek, amelyek hazai elterjesztése napjainkban kezdődött el. A rendszerek lehetővé teszik a megbízható prognózisok készítését, és ezáltal az önkormányzat jobban fel tud készülni egy-egy feladat megoldására.

„Az önkormányzatok helyi alapítványokkal, adókedvezményekkel, kiállítások, vásárok szervezésével, ipari parkok, ipari területek, vállalkozói szövetségek létrehozásával, kezdő vállalkozók hiteltámogatásával, garanciavállalással, ösztöndíjak nyújtásával is előmozdíthatják a helyi gazdaság, a helyi társadalom fejlődését.”

Szerte a világon viszonylagos az önkormányzatok anyagi függetlensége. Rá annak utalva a központi kormányzatok újraelosztó mechanizmusaira. A központi kormányzatok költségvetéséből – országonként nagy szóródással – 2-30 százalék az önkormányzatok részesedése. Erőteljes a közfeladatok növelésére, illetve arra, hogy a felhasználásban mind nagyobb legyen az önkormányzatok szabadságfoka. Mindinkább kibontakozó tendencia az önálló bevételek növelésére való törekvés is, mert az önkormányzatok helyi adópolitikával, hatósági és egyéb eszközökkel, vagyonuk mozgósításával is elő akarják mozdítani a helyi gazdaság fejlődését.

A tulajdonjogok rendezésével, a privatizációval az önkormányzatok jelentős vagyonhoz jutottak. Ennek mértéke természetesen rendkívül differenciált. Jelenleg még kevés településen mérték fel az önkormányzat vagyonát. Ezért ésszerű hasznosításukra sem alakultak még ki megfelelő elképzelések.

Mind több önkormányzatnál ismerik fel, hogy a vagyont nem célszerű „elherdálni”. Hasznosabb megfelelően kezelni, illetve hasznosítani, részben közvetlenül ellátási célokra, részben pedig üzleti vállalkozásként.

Az önkormányzati vagyon lehetőséget nyújt sokkal nagyobb volumenű eszköz mozgósítására, ezzel munkahelyteremtésre, a foglalkoztatási gondok megoldására is. Érdemes ezért ezt a vagyont sürgősen számba venni, felértékelni, kezelésével szakértőket megbízni.

Sok önkormányzatnak van ingatlana, amelyeknek hasznosítására azonban nincs pénzügyi fedezete. Egy-egy terv megvalósítására célszerű társaságot alapítani, és apportként bevinni az egyébként nehezen hasznosítható ingatlanokat. A várható hozadék pluszjövedelmet hozhat, ugyanakkor a településfejlesztési célok enyhíthetik a foglalkoztatási gondokat. Ma a lakásépítéssel összefüggő szociálpolitikai kedvezmények nyomán minőségileg javulnak a gyerekes családok lehetőségei, ezért az önkormányzatoknak érdemes projekteket kidolgozniuk.

Közhely, hogy a közlekedési hálózat, a közművek, a távközlés, a lakásellátás fejlesztése meghatározó a települések életében. Az infrastruktúra színvonala befolyásolja a befektetők érdeklődését.

A településmenedzselésnek így kulcskérdése, hogy a helyi önkormányzat milyen mértékben tudja befolyásolni a helyi infrastruktúra kialakítását. További lehetőség lehet befektetési alapok szervezése önkormányzati célokra. Meg kell azonban jegyezni, hogy ennek még nincsenek meg a feltételei, mert a nagyobb biztonság okán a befektetési alapok döntően az állampapírokba történő befektetéseket ösztönzik. Mindenesetre meg kell keresni azokat a lehetőségeket, amelyekkel előmozdíthatók az önkormányzati fejlesztések.

Kevésbé ismertek az önkormányzatok számára a koncessziós törvényből adódó lehetőségek. Különösen azért, mert az ágazati koncessziós jogszabályok nem adnak elég eligazítást. A koncesszionális jogok kiterjesztése, gyakorlati hasznosítása még várat magára, bár egyes közszolgáltatások bérbeadására már vannak példák.

A teljesség igénye nélkül: az önkormányzatok helyi alapítványokkal, adókedvezményekkel, kiállítások, vásárok szervezésével, ipari parkok, ipari területek, vállalkozói szövetségek létrehozásával, kezdő vállalkozók hiteltámogatásával, garanciavállalással, ösztöndíjak nyújtásával is előmozdíthatják a helyi gazdaság, a helyi társadalom fejlődését. A piacgazdaság kibontakozásával további lehetőségekkel lehet számolni. Kulcskérdés, hogy az önkormányzatok mennyire ismerik az új lehetőségeket és mennyire tudnak élni velük, különös tekintettel az egyes megoldások kombinált alkalmazásából származó többletelőnyökre.

A szerző a közgazdaság-tudomány kandidátusa, banki főtanácsos

Szolidaritás

– Meggyőztek, uraim. Átutalok az önök ágazatából a vasút javára.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

VITRIOL

Majláth Mikes László rovata

Az én rózsám vasutas

Az ötvenes években újpesti famunkás nagyapámtól hallottam először a sztrájk szót, igaz, ő „sztrejk”-nek mondta, a régi értelmező szótárunkban pedig strike-nak volt írva. Nagyapám téli vasárnap délutánonként meghúzta a laposüveg rumot – engem szalajtott el érte a sarki kocsmába, ahol kimérték bele a két decit –, aztán régi újpesti famunkássztrájkokról mesélt, s én így hallgattam, mintha személyesen egy Lenin-be oltott Old Shatterland ülne mellettem. Nagyanyám egy ideig tűrte a mesét, aztán mindig rápirított az öregre: maga folyton sztrájkolt, a vége az lett, hogy kirúgta a tulaj, meg mehettem takarítani a négy gyerek mellett, nehogy éhen haljunk. A nagymama mint a nagyapám vagy sztrájkolt, vagy munkanélküli volt, a fél életét végigultizta az újpesti munkásotthonban, a nagyanyámnak pedig visszakönyörögni az öreget a régi munkahelyére oly módon, hímzett párnákkal, horgolt csipketerítőkkel kuncsorgott a Teichner Samu feleségének előszobájában, úgy könyörgött a nagyságos asszonynak, bírja rá a gyártulajdonos urát, vegye vissza a nagyapámat.

Ilyen romantikus, vadregényes hangzása volt számomra a sztrájk szónak, a tudszocszemináriumokon pedig a sztrájk fogalma oly távoli dolognak tűnt, mint a géprombolás, a duma bojkottja vagy a mensevik likvidátorok kétkulacsos revizionizmusa. Most, hogy a sztrájk mindennapi szóhasználattá vált, elővettem a polcon húsz éve porosodó Közgazdasági kislexikonomat (Kossuth Könyvkiadó, 1972, p. 391.), s felütöttem a sztrájk szónál. Megtudtam belőle, hogy a sztrájk szervezett munkabeszüntetés gazdasági vagy politikai célok elérésére, s a munkásosztály osztályharcának egyik fontos eszköze. A sztrájkba lépő munkások és alkalmazottak a munka időleges beszüntetésével igyekeznek új gazdasági előnyöket kivívni vagy a már megszerzett jogokat megvédeni. Idáig teljesen jó ez a régi kislexikon: a vasutassztrájk szervezett, s most nem új gazdasági előnyökért, hanem a már megszerzett jogokért (kollektív szerződés) folyik a küzdelem. Arról a mozdonyvezetőket kellene megkérdezni, hogy sztrájkjukat az osztályharc egyik fontos eszközének tekintik-e, de úgy érzem, ezt a kérdést egy újságíró sem fogja nekik feltenni. A konkrét esetben politikai motívum fel sem merül, bár a MÁV vezérigazgatósága fizetett hirdetése útján alkalmi célokra, úgymint üzemi tanácsi választásokra erődemonstráció, a szakszervezeti vagyonfelosztásnál ki legyen a nyerő, melyik szakszervezet minősüljön reprezentatívnak stb. A MÁV-vezérkar fizetett hirdetésének lámja különben nem volt igazán hatásos, sokkal eredményesebb lett volna, ha mondjuk a Fradiri-kusz-show reklámidejében olvassák fel agitkájukat. Esetleg Weöres Sándor versét is felhasználhatta volna a MÁV vezetőség, azt, amelyik úgy kezdődik, hogy „Ha a világ rigó lenne...”.

Menjünk tovább a kislexikon definícióját boncolgatva. Azt is írják, hogy az általános sztrájk egy egész iparág (város, ország) dolgozóira terjed ki, s fontos szerepet tölt be a proletariátus politikai harcában, a szocialista forradalom előkészítésében. Az előzőkben cikiztem egy kicsit Rigó urat, a pártalanság jegyében most Borsik szakszervezeti főmasinisztát szólítom meg, mit szól az előbbi kitételhez.

Valóban a szocialista forradalmat készítik elő, vagy ez idáig eszükbe sem jutott? Lelki füleimmel már hallom is a választ, ők nem érnek rá olyan marhaságokat olvasgatni, mint a '72-es közgazdasági kislexikon, nekik a MÁV vezetőségének elfogadhatatlan javaslatait kell böngészgetniük nap mint nap. Hozzám hasonlóan egyébként Máté László, a szocialisták alelnöke is pártatlanul igyekezett megszólalni az egyik magántévében. Szerinte a legnagyobb felelőtlenség az ország mai helyzetében sztrájkolni, de ha lesz sztrájk, akkor a közlekedési miniszter és a MÁV-vezérkar mondjon le, mert nem alkalmas a feladatára. Puff neki, akkor Máté úr szerint senkinek nincs igaza? Neked is igazad van, fiam, mondhatná Máté László. Ki érintett még az ügyben? Nini, egy ismerős név, Strasszer Tibor ügyvéd, a MÁV jogi képviselője. Ezt az urat eddig arról ismerte a közvélemény, hogy a legnehezebb, legkacifántosabb ügyeket vállalta el, és mindig nyert. Strasszer úr, ahogyan a nóta is mondja: minden ügyvéd életében vagy egy pillanat... amikor pert veszít.

N. SÁNDOR LÁSZLÓ

A félelem korszaka

Óráról órára több halottat gyászol Oklahoma városa az iszonyatos robbantás után. A Bécs melletti, kudarcot vallott terrorakciónak két halottja van: a pórul járt merénylők, akik meg akarták bénítani az osztrák főváros áramszolgáltatását. Az újabb japán metrómérgezésnek most nincs halottja, de négyszáz áldozatát ápolják kórházban. Az amerikai városban történt tragédiával iszlám fundamentalistákat gyanúsít a rendőrség, de összefüggésben állhat az ügy egy gyilkos szekta elleni rendőrtámadás évfordulójával. Ausztriában anarchistákra terelődött a gyanú. Japánban a bűnüldözők figyelmének középpontjába ismét a fanatikus vallási közösség került, amelynek tagjai ellen már intenzív nyomozás folyik.

Mintha az esetek körülményei, az elkövetés módja és következményei tekintetében nem is lehetne összefüggés.

Az utca embere viszont – éljen bárhol a világban – döbbenten kapcsolja össze a rémeseteket, s azonosítja a mindenhol jelen lévő erőszakot. A világos összefüggés: ott sincs béke, ahol nem háborúznak. A tömeges egyéni terror korszaka köszöntött be, amelynek korlátlan lehetőségeiről Nyecsajev, Kropotkin herceg vagy Gavrilo Princip, a politikai gyilkosságok egykori híresztelései nem is álmodhattak.

A terrorra a jóérzésű fenyegetett polgár első reakciója mindenütt azonos: félelem, felháborodás, részvét.

Az első vonalbeli felelős politikusok természetes ad hoc válasza is hasonlít: még több rendőri erő bevetését ígérik. S elrettentésül vagy hogy megnyugtassák a háborgó közvéleményt, példás szigort. Clinton elnök sötét ruhában jelent meg a képernyőn, és kijelentette: a tettesek nem úszhatják meg szárazon. Elfogják őket, ahogy ez a korábbi New York-i robbantásos dráma esetében történt. Igazságügy-minisztere hozzáteszi: van halálbüntetés Amerikában, élni fognak vele.

Itt tartunk. A tisztes polgár a képernyő előtt rábólint: úgy legyen, szemet szemért. Ez az állampolgár természetes reakciója. De kérdés: fel tudják-e mérni kijelentéseik súlyát és távolabbi következményeit a tradicionális igazságérzetünkre apelláló felelős politikusok.

Vigyázzunk a tűzzel: nem csupán az oly bajosan megfékezhető, egyre tömegesebb és technikailag egyre tökéletesített egyéni terrorral kell számolniuk a jóérzésű embereknek. Nem csupán a teljesen értelmetlen és kiszámíthatatlan gyilkolási vágy veszélyeztet bennünket, békés polgárokat. Dehogyis csak a csecsemőt, az öreget, a várandós anyát sem kímélő fanatizmus terjedésétől kell óvakodni. Hanem minden olyan hisztérikus reagálástól, amely más irracionalitásokat is ránk szabadít: a politikai üldözést, az ellenterror korszakát, az ellenőrizetlen és a törvényesség által kordában nem tartott tömegakciókat, a bosszúvágytól lihegő, népszerűség-hajhászó politikusokat.

Humanista amerikai szervezetek nem véletlenül emelik fel máris szavukat a bosszúvágy és a lincshangulat ellen. A fundamentalistáiktól szintén szenvedő amerikai iszlám közösségek bizonygatják kétségbeesetten, hogy semmi közük hozzá. Békés szekták hangja hallatszik a messziségből: mi nem azok vagyunk.

Mindig a szemet szemért ótestamentumi elvével volt legegyszerűbb élnie az államnak, ha meg akarta torolni a mostanihoz hasonló szörnyű vétkeket. De túl azon, hogy nem felel meg korunk demokratikus humanizmusának ez az elv, az sem valószínű, hogy célra vezetne, vagyis megriasztaná a terroristákat. Az elszánt, kamikáze típusú merénylők, akik önmagukat is felrobbantják áldozataikkal együtt, aligha rettennek meg a csaknem statáriális jellegű igazságszolgáltatás fenyegetésétől. Ők semmitől sem félnek. Borzadni kezdenek viszont a fenyegetett ártatlanok.

De mit ajánljunk az intézményes elrettentés és rendőri készültség helyett? A technika visszafejlesztését? Vagy azt, amit egy megmérgezett japán utas: ne üljünk metróra többé? Vagy a teljes megbocsátást ajánljuk? Annak, akinek elpusztult a gyereke, anyja, felesége? Ki ajánlhat egyszer s mindenkorra érvényes naiv üdvtanokat? Nincs a terrornak hatásos ellenszere, és nincs mindenre politikai panacea. Az azonban jó lenne, ha félelmeinket mi magunk nem szaporítanánk, nem játszanánk a terror lovagjainak kezére. Hiszen ők azok, akik a rettegést próbálják intézményesíteni: hadd féljen a világ.

LUKÁCSY SÁNDOR

Monológ

Példás állampolgár vagyok, bőröm PH-értéke normális, fogkrémet a legfrissebb reklám utasítása szerint vásárolok, kádamat rendeltetésszerűen használom, nem tartok benne krokodilt, házunkban van egy lelki beteg öleb, szörnyű csaholásáért még nem adtam neki mérget, kerülöm a különcködést, ezért szívesen fejezem ki magamat divatszavakkal, nem rágódom, ha átver a fűszeres, ő a piacról él (én nem), tudom az illemet, kezét csókolommal csak vezető beosztású nőknek köszönök, vécésnéninek soha, támogatom a pályakezdő fiatalokat, nem várom el, hogy átadják helyüket a villamosban, valahányszor adóellenőrrel van találkozásom, biztosítom nagyrabecsülésemről, tűréshatárom évről évre emelkedik, megtakarított pénzemet kárpótlási jegyekbe fektetem, a hülyének is megéri, hiszek a feltámadásban és a nyugdíjak értékállóságában, nincs mit félnem a bőrfejűektől, mert csak a cigányt verik, egy kis kihágás, egy kis dévajság, vallásos tiszteletben részesítem a tulajdon szentségét, a nincstelen szégyellje magát, mért nem iparkodik jobban, ha lopásról ad hírt az újság, eszem ágában sincs idézni Pázmányt: „aki sokat lop, aranyláncot visel, aki keveset, kenderkötélen függ”, gyermekeimet és unokáimat konszenzuskeresésre nevelem, így jutnak el majd Európába, zord időben prémes kabátot hordok, mint akárki más (akinek van), tavasszal molyirtót helyezek a téli holmim közé, mielőtt elveimmel együtt a szögre akasztom, tudomásul veszem, hogy a koalíció máma már nem hasad tovább, álmom ezért könnyű és nyugodt, lelkiismeretem tiszta, mert a vécémet mindig gondosan leöblítem, példás állampolgár vagyok.

MAGYAR HÍRLAP
POLITIKAI NAPILAP
FŐSZERKESZTŐ: VINCE MÁTYÁS
Helyettes főszerkesztő: MARTIN JÓZSEF
Vezető lapszerkesztő: ÁCS GYÖRGY
Lapszerkesztők: NONN V. GYÖRGY, POPOVICS GIZELLA, SZENTKIRÁLYI ANDRÁS, SZLUKA MÁRTON
Rovatvezetők: BARABÁS T. JÁNOS (külpolitika), DÉSI JÁNOS (belpolitika), LÉPESFALVI ZOLTÁN (sport), MÉSZÁROS SÁNDOR (Budapest/Magyarország), MÉSZÁROS TAMÁS (kultúra), SZÁLE LÁSZLÓ (publicisztika), SZIGETI TAMÁS (fotó), VITÉZ F. IBOLYA (gazdaság)
Művészeti vezető: FÁBIÁN KATALIN
KIADÓ: JÜRG MARQUARD
Kiadja a Magyar Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt., Jürg Marquard svájci kiadóvállalat-csoportjának tagja
VEZÉRIGAZGATÓ: KOVALCSIK JÓZSEF
Lapigazgató: L. KELEMEN GÁBOR
Hirdetési igazgató: BARÁTHNÉ GÁL MÁRIA
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Telefon: 2100-050, 113-3252, Fax: 134-0712
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt. és alternatív terjesztők
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Előfizetési díj egy évre: 9480 Ft, fél évre: 4740 Ft, negyedévre: 2370 Ft, egy hónapra: 790 Ft.
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál,a kézbesítőknél, és a Hírlap-előfizetési Irodánál (HELIR), közvetlenül, utalványon vagy átutalással Postabank Rt. 219-98636, 021-02809
Nyomja a Marquard Színes Nyomda Kft. Budapest. Felelős vezető: BARTHA TAMÁS igazgató
HU ISSN 0133-1906 HU ISSN 0237-3807

HÍREK

Jogerős a fővárosi romák képviselete

(MH) A fővárosi bíróság érvényesnek ítélte a fővárosi cigány kisebbség másodízben megtartott választását. Az elektorok szavazását törvényességi kifogás miatt kellett megismételni. Az április 5-én újonnan megtartott választás ellen szintén érkezett óvás, ám ennek a bíróság nem adott helyt, s jogerőre emelte a választás eredményét. Így a jövő héten átvehetik mandátumaikat a képviselők és ezt követően sor kerülhet az alakuló-ülésre, valamint az elnökválasztásra.

Nyugdíjasházi kalauz

(MH) Bédekkert készít a városháza azoknak a nyugdíjasoknak, akik megszokott lakhelyüket szívesen felváltanák nyugdíjasházi elhelyezéssel. A tájékoztató kiadvány tartalmazza majd mindazokat a tudnivalókat, amelyekre a nyugdíjasházba költözés előtt szükség lehet, többek között részletes és pontos címlistát is az összes budapesti nyugdíjasházakról, beleértve a kerületek kezelésében lévőket is. A kiadványt a városháza tervei szerint ősszel jelentetik meg.

Csepel hajlik a kompromisszumra

(MH) A csepeli önkormányzat berkein belül szakmai előkészítés alatt áll a kerület írásos állásfoglalása a sziget északi részére tervezett szennyvíztisztítóval kapcsolatban, melyet a közeli hetekben a főváros elé tárnak. Mint Tóth Mihálytól, a XXI. kerület polgármesterétől megtudtuk, írásukban kompromisszumkészséget fognak annak érdekében mutatni, hogy máshol – például a Csepel Művek gyártelep területén – kapjon helyet a víztisztítómű.

Napokig tartó vízzavarosodás

(MH) Hálózattisztítási munkálatok miatt április 27-én 24 óráig vízzavarosodás és – nyomáscsökkenés miatt – a magasabb emeleteken átmeneti vízhiány várható a IX., XVIII., XIX., XX., XXI. kerületben. A Fővárosi Vízművek szakemberei szerint azonban a víz ülepítés után fogyasztható.

Vetélkedő buszvezetőknek

(MTI) A Felvonulási téren és a BKV Sport utcai remízében rendezik szombaton a tömegközlekedésben részt vevő gépjárművezetők második országos forgalombiztonsági vetélkedőjének döntőjét – jelentették be sajtótájékoztatójukon a szervezők. Az Országos Balesetmegelőzési Bizottság, a Fővárosi Közlekedésbiztonsági Tanács, a Volán Egyesülés és a BKV által rendezett eseményen a selejtezőkön legjobbnak bizonyult 20-20 autóbusz-, villamos- és trolivezető adhat számot elméleti és gyakorlati felkészültségéről. A délelőtt 10 órakor kezdődő verseny az előzetes tervek szerint délután 4 órakor fejeződik be, ezután adják át a legjobbaknak járó díjakat. A szervezők reményei szerint a verseny révén – az előző évekhez hasonlóan – tovább csökkenhet a közúti balesetet szenvedő és okozó autóbusz-, villamos- és trolivezetők száma.

Felhívás hídkeresztelőre

(MH) Mi legyen az egyelőre lágymányosi hídnak nevezett új Duna-híd neve, hogyan hívják a még csak tervezett, Ferencváros és Albertfalva között építendő hidat? – teszik fel a kérdést a főváros vezetői. E névadáshoz kérik az ország polgárainak segítségét, hogy könnyebben tudjon választani a hivatalos névadásra felhatalmazott testület, a fővárosi közgyűlés. Aki élni kívánna e lehetőséggel, május végéig jutassa el javaslatát a fővárosi közgyűlés várostervezési és városképvédelmi bizottságához.

Tavaszi szél virágport áraszt

MH-információ

A napokban virágzik a nyír, megkeserítve sokezernyi allergiás életét. Ám a közhiedelemmel ellentétben nem annyira a pollenözönnek igazán kitett vidéki lakosság, hanem a városi ember szenved a legtöbbet a legkülönfélébb allergiás megbetegedésektől. Magyarországon pedig ilyen szempontból egyértelműen a budapesti népesség számít a leginkább veszélyeztetettnek – tudtuk meg Farkas Ildikótól, az ÁNTSZ aerobiológiai hálózatának vezetőjétől.

A hasonló fekvésű és éghajlatú Bécsben az elmúlt tíz év virágporadatait vizsgálva arra a meglepő megállapításra jutottak, hogy míg a kora tavaszi nyír pollenszáma tíz év alatt nem nőtt jelentősen, addig a fára allergiások tábora a többszörösére szaporodott. A pollenszemcsék vizsgálata azután magyarázatot adott a rejtélyre. A természetes környezetből nyert virágpor képe háromötszög alakú, sima felületű, míg a környezetszennyezésnek erősen kitett városi társa a rárakódott égéstermékszemcséktől bogáncsszerűvé válik. Ez pedig sokkal agresszívebben tapad a nyálkahártyák felületére, hevesebb allergiás rohamokat váltva ki ezáltal.

Az idei – kora tavaszi – fővárosi pollenhelyzet várhatóan nem fog jelentős mértékben eltérni az előző évek átlagától. Az ÁNTSZ Gyáli úti és Szabadság-hegyi, öt éve folyamatosan működő virágporcsapdáinak adatait 1992 óta dolgozzák fel és összesítik számítógépes módszerrel. E szerint a tavaszi fák közül a legallergénebb nyír szezonja '92–93-ban április ötödike körül kezdődött, a csúcsot pedig huszadika körül érte el. Tavaly az igen korai és meleg tavaszkezdet miatt a nyír virágzása két héttel előbbre csúszott. Idén a '94 előtti helyzet megismétlődése várható, azaz a nyír tombolása a napokban várható.

A Budapesten élő allergiások számának növekedéséről a statisztikai adatok sajnos egyértelműen vallanak. Az Országos Korányi Intézet tavaly kiadott éves jelentése szerint az asztmások száma hazánkban hét év alatt harmincról 43 ezerre nőtt. A budapesti elmérések is hasonló arányú növekedést mutatnak, számuk ott ma már meghaladja a tízezret. Valamilyen pollenre 63 százalékuk allergiás. Azokról az allergiásokról viszont, akiknél még ez idáig nem fejlődött ki a nehézlégzés, csak közvetett adatokkal rendelkezünk. A budai kerületek ilyen típusú betegeit ellátó allergia-szakrendelésen évente ötszáz frissen virágporérzékeny beteget diagnosztizálnak. Felük parlagfű-allergiás – tudtuk meg Mohácsi Edittől, a rendelő főorvosától. A fővárosban működő további két allergia-szakrendelésen is hasonló arányban jelennek meg új virágporérzékeny páciensek. Számuk így évente körülbelül ezerötszázzal nő Budapesten. A fővárosi önkormányzat ebben a kritikusnak mondható helyzetben idén határozottabb lépések megtételére szánta el magát. Természetesen ezek az intézkedések csak a késő nyáron virulens és hosszan allergizáló parlagfüvet érintik, de még így is majd húszezer fővárosira lehet hatással bevezetése esetén.

Sajnos az elmúlt két év során, amióta a főváros elfogadott parlagfűprogrammal rendelkezik, a rendeletalkotáson és a hivatalok közötti egyeztetgetéseken túl nem sok történt e veszélyes gyomnövény irtása érdekében, ám idén új program bevezetését tervezik – tudtuk meg Meleg Zoltántól, a fővárosi önkormányzat környezetvédelmi ügyosztályának vezetőjétől. A lakosság tájékoztatására hétmillió forintos költséggel már elkészültek az óriásplakátok. Ezen látható lesz a parlagfű pollenjének kinagyított képe, valamint a növény kifejlett és virágzó állapotban. Ennek alapján bárki felismerheti a gazt és a plakát szöveges részének útmutatása alapján ki is irthatja. Az effektív védekezésre idén 112 millió forintot különített el a főváros költségvetéséből. Ezt a saját kezelésben lévő területeinek többszöri kaszálására kívánják fordítani. Ebben a hónapban pedig a közgyűlés elé kerül egy ötéves parlagfűprogram. A főváros és a kerületek közötti együttműködést viszont még mindig nem sikerült rendezni, hiszen a növényvédelmi hatáskör továbbra is a kerületeké, tehát a főváros csak kérheti, de nem utasíthatja őket ezen veszélyes gyomnövény irtására. Így idén is jórészt a kerületi önkormányzatok jóindulatán fog múlni a program sikere.

Ebben a helyzetben a környezetvédő civilszervezetek kezdeményezései is inkább tekinthetők hiánypótló, mint kiegészítő jellegűeknek. A tavalyi évben kibocsátott, a parlagfű irtását sürgető felhívásukkal a főváros közvéleményét felrázó REGE Széchenyi-hegyi Egyesület vezetőjét, Kelényi Gabriellát idei terveikről kérdeztük. A múlt évhez hasonlóan most is számon fogja az egyesület kérni az önkormányzatokon az 1988-ban kiadott, a tulajdonosok részére gyomirtási kötelezettséget előíró MÉM-rendelet betartását. Ez oly módon történt tavaly, hogy a REGE aktivistái, kezükben az önkormányzati tulajdonú telkek listájával járták a kerületet, és ha parlagfűvel benőtt területtel találkoztak, azonnal ment a telefon a polgármesterhez. Tudtuk ugyanis – mondja Kelényi –, hogy a kerület mely vállalkozókkal kötött szerződést kaszáltatásra, így figyelmeztetésünk nemcsak az allergiásokat szolgálta, hanem egyben a kerületi önkormányzat érdekében is történt. Ezenkívül minden egyes helyi lakost levélben figyelmeztettek, hogy az ingatlanaik előtti járdaszakaszt nekik kell rendben tartaniuk.

• Szarvas György

Allergia-szakrendelők

Országos Korányi Tbc-intézet
Pihenő út 1. (hozzá tartozó kerületek: IV., V., VI., VII., X., XII., XVI., XVII.)
SOTE Tüdőklinika (János Kórház)
Diósárok út 1. (VIII., IX., XI., XIV., XIX., XXII.)
II. kerületi allergia-szakrendelő
Petényi köz 1. (I., II., III., XII., XV.)

Cigány–magyar együttélés

Pályázat a tolerancia évének jegyében

MH-információ

Saját tapasztalataik alapján számoltak be a cigány-magyar kapcsolatok gondjairól annak a könyvnek a szerzői, amelyet tegnap mutattak be Budapesten. Mivel 1995. a tolerancia éve, a kötet szerkesztői bíznak abban, hogy fordítókra találnak, és az írásokat Nyugaton is megismerik majd.

Az összeállítás egy pályázati felhívásra érkezett írásokból alakult ki. Székely András Bertalan kisebbségkutató, a Határon Túli Magyarok Hivatalának tanácsosa a csütörtöki bemutatón elmondta: az egész Kárpát-medencében stratégiai kérdés a cigányság-többség kapcsolat megoldásához való viszonyulás, és ehhez a kötet használható válaszokat nyújt. György István, Kőbánya polgármestere, a könyv kiadója arról beszélt, hogy a pályázat sikere az emberi kapcsolatok pozitív alakulásában mutatkozhat meg igazán. A X. kerületben, ahol az 5-7 ezer roma mellett több más kisebbség is él, nemcsak a kötet kiadásával, hanem a multietnikus együttélésről szóló összetett program segítségével keresik a legjobb megoldásokat.

• N. O.

Elvetett fegyelmi indítvány Demszky ellen

A közgyűlés elfogadta a vagyonrendeletet

MH-információ

Demszky Gábor főpolgármester fegyelmi felelősségre vonását kezdeményezte Demeter Ervin a fővárosi önkormányzat csütörtöki közgyűlésén. Az MDF-es képviselő szerint a főpolgármester felelős a kamaraerdei szociális otthon évek óta húzódó felújítása és bővítése, az indokolatlanul megemelkedett költségek miatt.

A mára 800 millió forint fölé emelkedő felújítási költségekből Demeter szerint 150 milliót indokolatlanul fizetett ki a főváros. A vita során többen kifogásolták, hogy ugyan mindenki előtt ismertek a szociális otthon felújítása során elkövetett szabálytalanságok, mégsem indítottak feltáró vizsgálatot. A téma előterjesztője, Szolnoki Andrea megjegyezte: a főváros már megkereste az ügyészséget, hogy állapítsa meg, a kivitelező büntetőjogilag elmarasztalható vagy sem. A koalíciós és az ellenzéki képviselők több mint egyórás vitája után a módosító indítványok többségét, így Demeter Ervinét is elvetette a közgyűlés. Az elfogadott határozati javaslat szerint a szociális otthon felújítását és bővítését folytatják, az eredeti engedélyezési okiratban meghatározott 486 millió forintos költséget 825 millióra módosítják. A 339 milliós pluszköltséget a költségvetésből biztosítják. A képviselők döntöttek arról is, hogy induljon átfogó pénzügyi vizsgálat.

Többórás vita, számtalan ellenzéki észrevétel és módosító javaslat után elfogadta a közgyűlés a főváros új vagyonrendeletét. A döntés értelmében a tulajdonosi bizottság és a főváros vagyonkezelő szervezete gyakorolja a tulajdonosi jogokat 100 millió forintos értékhatárig. Csak az egymilliárd forintot meghaladó értékű vagyonelemekkel kapcsolatos döntésekben vesz részt a közgyűlés. Mint arról már tegnap beszámoltunk, az ellenzéki képviselők nem értenek egyet a közgyűlés döntési jogkörének csorbításával, szerintük így megkérdőjelezhető a vagyon hasznosításának nyilvánossága és ellenőrizhetősége.

• J. K. B.

Kevesebb a kifogásolható kerületi döntés

MH-információ

A fővárosi közigazgatási hivatalhoz beérkezett közel négyezer önkormányzati határozat, illetve rendelet átvizsgálása során mindössze 50 esetben kellett az első negyedévben írásos törvényességi észrevételt tennie a hivatalnak – tudtuk meg Szabó Lajos hivatalvezetőtől tegnap tartott sajtótájékoztatón. Ez a szám az elmúlt évek időarányos adataihoz képest lényegesen kisebb.

Mindössze hét esetben volt szükség az ügy bírósági útra terelésére, melyekből négy az önkormányzati törzsvagyon elidegenítésével volt kapcsolatba hozható. További három arra vezethető vissza, hogy helyenként még most sincsenek tisztában a képviselők a döntéshozatali eljárással, sajátosan értelmezve az egyszerű és a minősített szótöbbség fogalmát. Mint Szabó Lajos hangsúlyozta: a csökkenés egyik fő oka, hogy a hivatal jogelődjéhez képest megváltozott munkamódszert érvényesít. Nem csupán a kész jegyzőkönyvekhez fűznek észrevételt, hanem minden megkeresésre tanácsot adnak az előkészítő munka során is. Ez azonban – mint a hivatalvezető kiemelte – nem jelenti azt, hogy a tanácsi időszakra emlékeztető előzetes normakontrollt gyakorolnák. A kerületeknek ugyanis nem kötelességük kikérni a hivatal véleményét.

A közigazgatási hivatal elődje, a köztársasági megbízotti hivatal indítványára az Alkotmánybíróság a folyamatban lévő 31 ügyből az első negyedévben hét rendeletet semmisített meg.

Az Alkotmánybíróság által született tartalmi döntések között szerepel például, hogy a közüzemi díjhátralékosok neve nem hozható nyilvánosságra, hogy a tetőterek nem adhatók el külön albetéti számon, hogy temetőt magánszemély vagy gazdasági társaság nem üzemeltethet, vagy például hogy a műemlék épületek privatizációját nem lehet fékezni, ha annak az Országos Műemlékvédelmi Hivatal nem szab gátat.

• N. I. E.

A
CONCORDAT
CSŐDGONDNOK ÉS TANÁCSADÓ INTÉZET
(1118 Budapest, Késmárki utca 8.)
Telefon: 185-0816, 166-4218, fax: 166-5009

mint a

Piramis Rt. f. a.

hivatalos felszámolója

nyilvános pályázat formájában értékesíti a Sopron, Bécsi út (84. sz. főút) mellett lévő ingatlant

Az ingatlan jellemzői:

A terület nagysága 68 834 m².

Ebből:

* 19 583 m² belterület (13309 tl. 4455 hrsz.),

* 49 258 m² külterület (13310 pl. 084913. hrsz.).

A közművesített terület értékesítése egy tagban történik.

A pályázat benyújtási határideje: 1995. május 5.

A pályázat benyújtásának helye:

Concordat Intézet Kft.,

1118 Budapest, Késmárki u. 8.

A pályázat tartalmazza a pályázó nevét, székhelyét, a cégjegyzék számát, árajánlatot.

Bővebb felvilágosítás:

Varga Piroska felszámolóbiztos,

telefon: (1) 185-0816, 166-4218.

A pályázatot kiíró fenntartja magának a jogot, hogy

— kielégítő ajánlatok hiányában a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa és új pályázati kiírásról döntsön,

— a legjobb ajánlatot tevőkkel további tárgyalásokat folytasson,

— a közel azonos ajánlatokat tevők között licit alapján döntsön.

MH 5223

A zártkörű alapítással létrejött ALBATOURS UTAZÁSI, SZÁLLODA ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG igazgatósága évi rendes közgyűlését 1995. május 22-én (hétfőn) 14 órára összehívja

Határozatképtelenség esetén a közgyűlés újabb időpontja: 1995. május 22-én 15 óra.
A közgyűlés helye: Fejér Megyei Önkormányzati Hivatal, Székesfehérvár, Szent István tér 9. alatti tárgyalóterme.
A közgyűlés napirendje:
1. Az igazgatóság beszámolója a társaság 1994. évi gazdálkodási tevékenységéről.
2. A felügyelő bizottság jelentése.
3. A könyvvizsgáló jelentése az 1994. december 31-ig tartó pénzügyi és mérlegkimutatásáról.
4. Az 1994. évi mérlegkimutatás jóváhagyása.
5. Az igazgatóság, a felügyelő bizottság és a könyvvizsgáló beszámolójának jóváhagyása.
6. Személyi kérdések megvitatása, a tisztségviselők díjazásának megállapítása.
7. A társaság alaptőkéjének felemelése.
8. Az alapító okirat módosítása.

Alapító részvényes az előterjesztésre kerülő írásbeli anyagokkal együtt, névre szóló meghívó útján is értesítésre kerül.
Alapító részvényes közokiratba, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással, vagy megbízólevéllel ellátott képviselője útján gyakorolhatja részvényesi jogait.
A könyvvizsgáló, az igazgatóság, illetve a felügyelő bizottság tagjai nem lehetnek meghatalmazottak.
A szavazati jog gyakorlásának módja: az alapító okirat szerint.

ALBATOURS Rt. igazgatósága

5391 MH

Az Egri Közúti Igazgatóság
(3300 Eger, Deák Ferenc utca 49.)
Boldog Község Önkormányzata megbízásából országos, nyilvános versenytárgyalást hirdet: 1995. október 31. befejezéssel,
Boldog, Zagyva-híd
kivitelezésére.

A részletes versenytárgyalási kiírás és terv átvehető az igazgatóságon: 20 000 Ft + áfa = 25 000 Ft összeg OKHB 350-90173-2206 számla javára történő befizetés ellenében.

Ajánlatok beadása: 1995. május 23-án 9.30 óra.
Ajánlatok bontása: 1995. május 23-án 10 óra.
Eredményhirdetés: 1995. május 30-án 10 óra.

A pályázaton minden, megfelelő referenciával rendelkező vállalat részt vehet, akit a bírálóbizottság alkalmasnak tart.
Az ajánlattal kapcsolatos minden költség a pályázót terheli.
Pályázati díjat nem térítünk vissza!

Egri Közúti Igazgatóság

MH 5209

Düledező műemlék templom

Egymilliárdból felújítható

MH-információ

Műemlékké nyilvánította a VII. kerületi Szent Erzsébet-templomot a környezetvédelmi és a művelődési miniszter napokban kihirdetett közös rendelete. A Rózsák terén álló katolikus templom tavaly került vissza az erzsébetvárosi plébániahivatal tulajdonába. A század elején Steindl Imre tervei alapján épült neogótikus építmény állapota katasztrofális. Teljes felújításához legalább egymilliárd forint kellene, ám a hívők által létrehozott Szent Erzsébet Plébániáért Alapítvány mindössze 50 millióval rendelkezik.

Megtisztelő, hogy országos védelem alá helyezték templomunkat, ám ettől függetlenül az épület műszaki állapota továbbra is veszélyes – mondja Spányi Antal plébános, akitől megtudtuk: a tetőszerkezet felújítása augusztusra elkészül, ám ezzel csak a folyamatos beázás szűnik meg. A munka ötvenmillió forintba kerül, a költségeket az egyházmegye, az erzsébetvárosi önkormányzat és a műemlékvédelmi hivatal állja. A templom két omladozó tornya ugyancsak rekonstrukcióra vár. A lehulló kődarabok miatt egy védőtetőt építettek a bejárat elé, és belül egy kifeszített védőháló óvja a látogatókat a málladozó vakolattól.

Antal atya szerint a belső részek és a homlokzat állaga is méltatlan egy műemlékhez. Az egykoron míves homlokzatot Zsolnay-díszek ékesítik, a beltéri szobrokat, faragásokat is a századforduló legjobb művészei, iparosai készítették. A színes és alakos ablakok Róth Miksa keze nyomán születtek.

1994-ben kapta vissza tulajdonát az egyház, addig csak kezelőként próbálták karban tartani a templomot. Így nem csoda, hogy még ma is láthatók világháborús rombolások az építmény falán. Az egyházközség tagjai 1992-ben létrehozták a Szent Erzsébet Plébániáért alapítványt, melynek fő célja az egyházközség segítése. Feladatunk az is, hogy pályázatokon keresztül, illetve adományok gyűjtésével megmentsük a templomot – mondja Gerendai Ágnes kuratóriumi titkár. A felújítás nem új ötlet, hiszen még 1989-ben a műemlékvédelem megrendelésére rekonstrukciós tervet készített a Buváti, ám az akkori árakon 200 milliós felújítás a tulajdonviszonyok tisztázatlansága miatt mégsem kezdődött el.

Azóta számtalan pályázaton vettek részt, és az alapítvány folyamatosan gyűjti a külföldi és hazai adományokat. Az önkormányzat 35 millióval támogatta őket az elmúlt években, ám az idei költségvetésben már nem szerepel egy fillér sem. Idén 10 millió forint várható az egyház központi keretéből, a műemlékvédelmi hivatal pedig jelképes, 2 millió forintos összeggel segíti a felújítást. A műemlékvédelem legfőbb feladata a tervezési, kivitelezési és munkálatok szakmai ellenőrzése – tájékoztatott az Országos Műemlékvédelmi Hivatal illetékese. Az építésügyi törvény és a műemlékvédelemről szóló miniszteri rendelet szerint a felújítást és a karbantartást a tulajdonos köteles ellátni. Antal atya nagy reményeket fűz az 1996-os évhez, és reméli, hogy megkapják a felújításhoz szükséges állami céltámogatást. Ugyanakkor az önkormányzatra is felelősség hárul azáltal, hogy a templom előtti teret a VII. kerületnek kell méltó környezetté varázsolnia.

• Szabó Z.

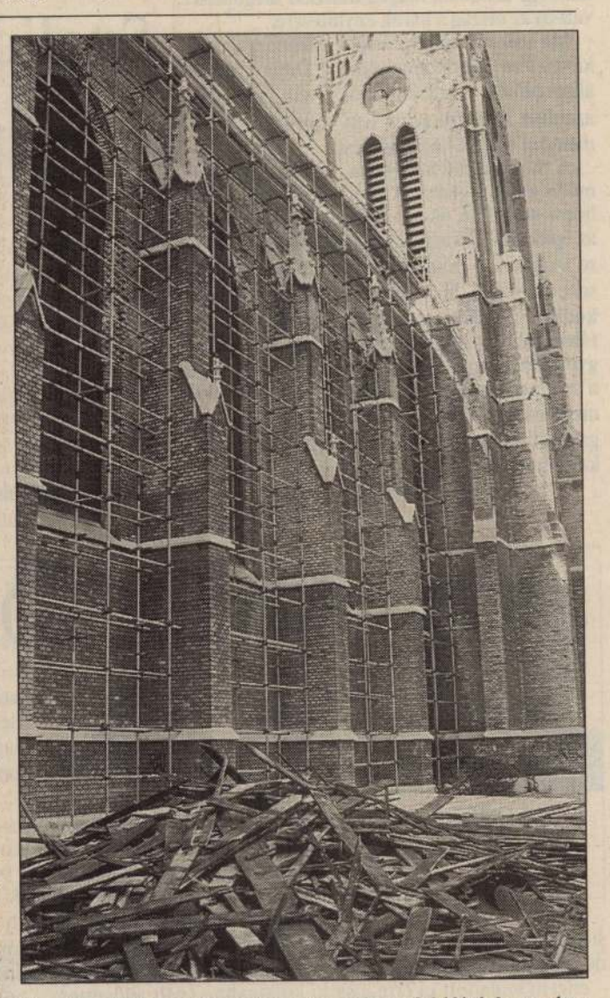

A műemlékké nyilvánítás nem elég, a felújításhoz pénz is kell

FOTÓ: RITTER DORON DÁNIEL

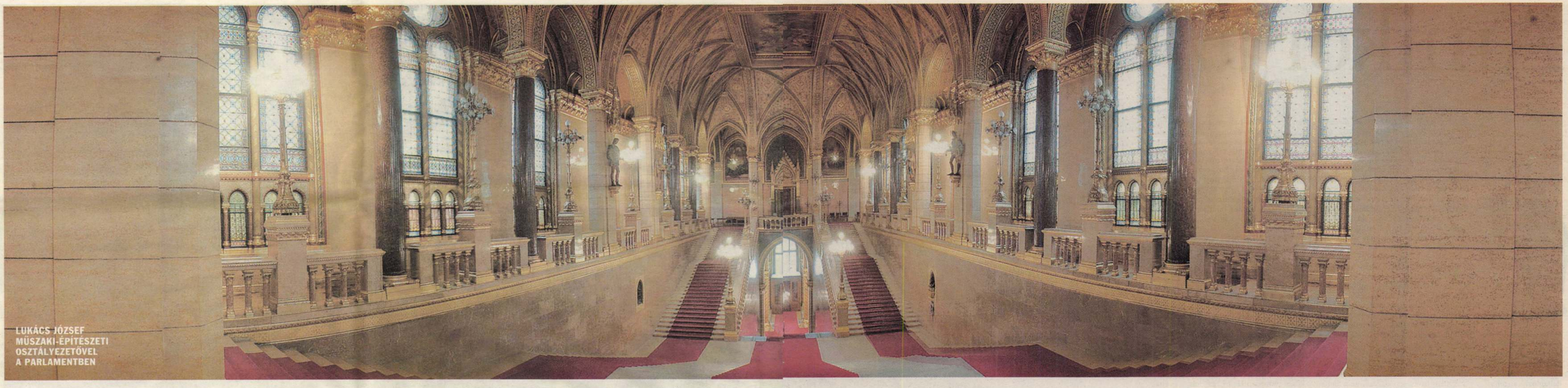

LUKÁCS JÓZSEF MŰSZAKI-ÉPÍTÉSZETI OSZTÁLYVEZETŐVEL A PARLAMENTBEN

Steindl Imre felállványozott remekműve

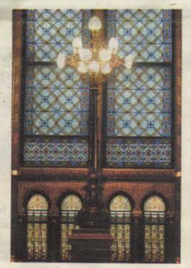

pokkal, aranyozott díszekkel ékesített félépcsője fontos protokollútvonal [fent]. Az ülésteremben a faragott fa mennyezet cirádáiban gyönyörködhetnek az unatkozó képviselők [balra]. Jobbra a könyvtár képviselői olvasóterme és a társalgó szakmaszobrainak egyike, a fotográfus. Mellettük egy Róth-féle ólomüveg ablak az állandóan fényesre pucolt rézkandeláberrel. Balra lent az északi torony új rézvitéze, elődje a padláson porosodik

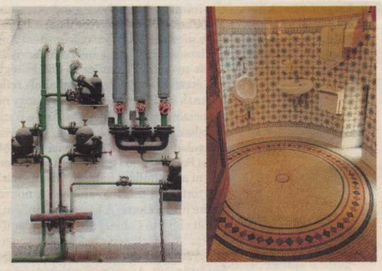

Egy volt dolgozó emléke az egyik belső világítóudvar falán [balra]. Jobbra a mellékképcsök egyike, itt is minden pazar munka, kiváló anyagokból. Gyönyörű kovácsoltvas korlát, ólomüveg ablakok, kézzel díszített falfestés. Az alagsorban kevés helyre látogathat idegen. Itt futnak a százéves fűtési rendszer vezetékei is. Egy igazi különlegesség a kupolateremből nyíló kör alakú férfi-WC. A porceláncsempés, mozaikpadlós helyiségben láthatóan csak „kis" szükségükön enyithettek a betérők

Az ember azt hinné, hogy ismer egy épületet. Aztán talál egy idegenvezetőt, és segítségével rádöbben, addig szinte semmit sem tudott róla. Folytatódó sorozatunk újabb állomásaként az Országházban jártunk. A világ legnagyobb és legszebb parlamentjei közt jegyzett neogótikus palotában Lukács József építész kalauzolt bennünket.

„Itt rohadtam 3 évet" – ez a téglába karcolt, nem túl barátságos üdvözlő felirat fogadja elsőként a belépőt a Parlament alagsorából nyíló világítóudvar kapujában. Az egykor kocsibeállóként üzemelő macskaköves placc – tíz épületbeli társával együtt – ma kihasználatlan: az Országház valamennyi dolgozója és tisztségviselője közül egyedül a házelnök autója bejáratos, a többieké a töredezett aszfaltú, az impozáns épülettől durván elütő Kossuth téri parkolóban áll. Bár a lepusztult közterület miatt rendre az Országház üzemeltetői kapnak kritikát, „Európa legrondább tere" valójában a főváros tulajdona. A protokolleseményeknek, fesztiváloknak és tüntetéseknek egyszerre helyet adó köztér rendezéséről talán jövőre születhet megállapodás, az alkalmanként kigöngyölitendő bársonyszőnyeg alatt addig is áttünedeznek a hepehupák.

A gáz-, illetve gőzcsőtekervényekkel borított alagsorban közben talán nagyobb élet folyik, mint odafent: szerszámosládát cipelő munkások jönnek-mennek a kiszuperált bútorokkal zsúfolt folyosón. A fűtőkamrák és raktárak közt elszórt helyiségek mögül csörömpölés hallatszik, másutt gépzúgás, kopácsolás: mesteremberek dolgoznak a Ház iparosműhelyeiben. Az asztalosoktól épp kifordul egy böhöm kanapét cipelő brigád: a kárpitosüzembe lesz a séta. A műbútorosmunkát befejezték, a lecsupaszított ülőfelületre jöhet a bársonyhuzat. Kalauzunkkal, a Parlament építészeti osztályvezetőjével a félkész kanapé nyomába eredünk, négy-öt kanyaron, fordulón át széles járatrendszeren visz az utunk. Az alagsor távoli zugában, tágas teremben dolgoznak a kárpitosok, polcaikon hosszú végekben állnak a különböző vásznak, szövetek. Az egyik mester épp egy bársonyszék megerősítésén dolgozik; miközben az ülőalkalmatosságok elhasználódási idejéről mesél, egy percre sem áll meg a kezében a tű. A székek amortizációja – mint mondja – átlagos kormányzati ciklusokon: átlag öt-hat évente kell újrahúzni a kitükrösödött ülőfelületeket. A szintén itt készülő zászlóknak jóval nagyobb strapát kell kiállniuk: az időjárásnak kitett tornyokon van, hogy naponta elrongolódik egy lobogó. A nemzetiszín „utánpótlást" szinte folyamatosan készítik a mesterek, az uniós zászlót azonban külső cégektől veszik – helyben macerás lenne felvarrni rá a sok csillagot.

Korona a félhomályban

Az alagsorból az épülettel egyidős, impozáns lifttel jutunk a főemeletre. A földszintet és félemeletet kihagyjuk: az országgyűlési háttérmunka helyszínéül szolgáló frakció- és hivatali irodákon nincs sok csodálnivaló. Annál több a fölépcsővel szemközti monumentális kupolacsarnokban. A 27 méter magas, tizenhat szögletű körfolyosó által határolt óriási tér közepén a koronázási ékszerek csillognak biztonsági üvegkalitka alatt, a vörös bársonyszőnyegek metszésében elhelyezett nemzeti kincseket két oldalról a köztársasági őrezred mozdulatművésznek is beillő koronaőrei vigyázzák. Az ékszerek körül hol angol, hol német, hol magyar nyelven hangzik fel a történeti ismertető, a csarnok márvány- és műmárvány oszlopai egyszerre visszhangozzák az idegenvezetők beszédét és a turisták folytonos morajlásnak ható sugdosását. A csarnokban ülő, régi székesegyházakra jellemző félhomály nem a megszorításoknak, ilyenolyan pénzügyminiszteri csomagoknak tudható be – magyarázza kalauzunk –, hanem a korona állagmegóvása miatt használják „takarékon" a világítást. Az ezeréves relikvia védelmében nemcsak az égők kapacitásából kellett visszavenni, hanem az egykor fényárban úszó csarnok ablakaira is speciális fényvédő fólia került. A csillagboltozat metszésében függő, másfél méter átmérőjű bronzcsillár azért így is ad munkát a villanyszerelőknek. Az óriási belmagasság miatt például nem is alulról cserélik a kiégett égőket, hanem felülről, a lámpatestbe ereszkedve végzik a szükséges karbantartásokat.

A gigantikus világítótestet – ritka kiváltságként – fentről, a kupolakarzatról is szemügyre vehetjük, az eredetileg szoborgalériának készülő páholyokba egyébként szigorúan tilos a bemenet. Kormányőri kíséretel, alacsony boltozatú folyosón jutunk a kupolacsarnokot körbevevő fülkesorba, amelyet egyetlenegyszer, az 1896-os millenniumi országgyűlés idején vehettek birtokba a látogatók. A félkész Házban rendezendő ünnepségre érkező vendégsereg miatt az épület terveit is módosították: az eredetileg a boltíves fülkékbe álmodott királyszobrokat a maximális helykihasználás miatt a baldachinok alá süllyesztették. Az épületen az ünnepség után még nyolc évig dolgoztak a kivitelezők, a horganyöntvény uralkodók azonban maradtak a pillérkötegeken.

A kupolapáholyból remek kilátásunk nyílik a főbejárattól felvezető impozáns díszlépcsőre is: a fentről legófigurának tűnő látogatóknak épp a tervező, Steindl Imre szobra előtt magyaráz az idegenvezető. lent, a főbejárat mellett a gyufából készített Országház-makett előtt hüledezik néhány bámészkodó, miközben alattunk az ebédlőül szolgáló impozáns Vadászterem és a büfé kilincsét adják egymásnak a képviselők. Utóbbi egyébként nemcsak az étkezés, de az információcsere és fontos megbeszélések helyszíne is; egy-egy kávé, illetve pohár sör vagy bor mellett néha órák hosszat támasztják a pultot a képviselők.

A terem burája

A kupolai karzat folyosójáról már csak pár lépcső, és a padláson vagyunk: hídpillérszerű tartóelemek, fehérre meszelt falak és meghökkentő rend, tisztaság mindenütt: gondos kupacokba állított tartalékpala-kötegek sorakoznak a makulátlan gerendázat alatt. Egy keresztirányú benyúlóban zöldesre korrodált rézvitéz árválkodik, „nyugdíjazása" előtt az északi torony dísze volt az embernagyságú lovag.

Amikor az hisszük, innen már nincs feljebb, kalauzunk hirtelen méteres csapóajtót nyit a feje fölött. Kidugjuk a fejünket: a látvány lélegzetelállító. A feljárón túl a Parlament komplett tetőzete tárul elénk: hátunk mögött a kupola félgömbje, kétoldalt a tető aprólékos részletességgel kidolgozott tornyai, homlokzati díszei, faragványai. Ahogy a gerincre rögzített vékony gerendapallókon feljebb araszolunk, egyre nagyobb teljességében tárul elénk Lipótváros és a minisztériumi negyed. A kupolatorony körüli vékony kőpárkányon oldalazva az óriási szél miatt már csak a falhoz lapulva haladhatunk. Szorosan magunkra simítjuk a lobogó kabátszárnyakat: már értjük, miért amortizálódnak le a tetőtéri zászlók egy nap alatt. Mire tyúklépésben a Duna felőli oldalra érünk, egyedülálló látvány fogadja a szél miatt már csak a falhoz lapulva haladhatunk. Szorosan magunkra simítjuk a lobogó kabátszárnyakat: már értjük, miért amortizálódnak le a tetőtéri zászlók egy nap alatt. Mire tyúklépésben a Duna felőli oldalra érünk, egyedülálló látvány fogadja: a Gellért-hegy, a Citadella, a Szabadság-szobor, a Rudas-fürdő, a Lánchíd, a Vigadó, a Gresham-palota, a Duna-part, a Várhegy, a Mátyás-templommal, a Halászbástyával együtt felölelő budai panoráma

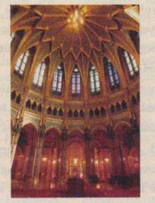

A kupola kettős héj szerkezetű. A felső képen a kívülről is látható kupola „belülnézete". Ez alatt helyezkedik el a gazdagon díszített kupolaterem

Pestről egyetlen más helyről sem látható. Ötvenméteres magasságban járhatunk, de rögtön kiderül, ez még mindig nem a vég: egy szűk csigalépcsőn innen is felfelé visz az utunk. A lépcső tetejéről újabb kőpárkánykirándulás, majd kísérőnk egy szinte észrevétlen oldalajtót nyit előttünk. Nem hiszünk a szemünknek: a „terem burája" lenne legjobb definíció arra a meghökkentő építészeti megoldásra, amelyet harminc méterrel a fejünk felett láthatunk. Az imént bebarangolt kupolacsarnok díszes csillagboltozata felett vagyunk, felettünk egy újabb deszkakupola magasodik. A pesti látképhez szervesen hozzátartozó alakzatban – kevesen tudják – ez a „pótkupola" látható, s nem az alulról annak hitt csillagboltozatos csoda. A trükkhöz – mint kísérőnktől megtudjuk – optikai okokból folyamodott a tervező, a kupolacsarnokhoz hasonló alapterületen ugyanis kútszerűnek hatott volna a kilencvenméteres eredeti belmagasság.

A palaborítású tetőzet viszonylagos tisztasága egyébként a városi legenda szerint az ülésterem feletti tornyokba telepített vércséknek köszönhető: a ragadozó madarak ugyanis – kellemetlen melléktermékükkel együtt – távol tartják a szemtelen galambokat. A „pottyantásvédelemről" ma már speciális galambháló és egy gyengeáramú riasztó is gondoskodik, de korábban a tornyok felújításakor méteres vastagságú guanót kellett eltávolítani a restaurátoroknak.

Nem kapkodják el

Apropó: felújítás. A százéves épületremek leggyengébb pontja kétségtelenül a rekonstrukció. Talán nincs is olyan ember Magyarországon, aki állványok nélkül látta volna a demokrácia szimbólumát. Unokáink sem fogják látni – mondhatnánk pesszimistán, ha a húszas évektől folyó, végeláthatatlannak tetsző munkálatokra gondolunk. A jelenlegi tervek szerint azonban úgy tizenöt év múlva mégis véget érhet a tatarozás. Addigra mind a dunai, mind a Kossuth téri oldalon jobb minőségűre cserélik az építkezéskor használt mészköveket. Az egész épület 2020 körül ragyoghat ismét eredeti fényében, de a budai oldal felől már 2005-től állványok nélkül fotózhatják a turisták a budapesti látkép alapmotívumát.

A külső és belső felújításokat egyébként mindenütt az eredeti tervek alapján, eredeti anyagokkal és eljárásokkal végzik, úgy, hogy a korszerűsítések során ne bontsák meg az értékes díszburkolatot. Így került minden irodába szinte észrevétlenül a legkorszerűbb kommunikációs hálózat, illetve így épült az ülésterem százéves széksoraiba a legmodernebb csipkártyás szavazóberendezés. A tárgyalók falain szintén emiatt nem látni dugaljat vagy villanykapcsolót: a ronda műanyag szerelvényeket pici ajtócskák mögé, a faburkolatba rejtették a kivitelezők.

Az érintetlenség elvének köszönhető egyebek mellett az is, hogy a mai napig a száz évvel ezelőtti technika, gőzfűtés melegíti a Ház helyiségeit. A Parlamenttől kétszáz méterre fekvő, egykor szénnel, ma már gázzal működő kazánházból föld alatti csöveken érkezik a forró gőz, ami az épület légcsatornáiban keringő friss levegővel „összemixelve", csarnoknyi keverőterekből érkezik rendeltetési helyére. A szisztéma előnye, hogy a pazar kidolgozású folyosókat és tereket nem csúfítják radiátorok: a hő szolid szellőzőrácsokon jut a levegőbe.

Steindl kreativitása az építészeti megoldásokon kívül más területeken is megfigyelhető: a karbantartást megkönnyítő, „megmászható" csillárok mellett az ő szüleménye például az az üléstermi folyosókat körbevevő elegáns szivartartó sor is, amelynek számozott fachjaiban a szavazni beszaladó képviselők bent hagyhatták félig elszívott havannájukat, hiszen tudták, hányaszhoz kell visszatérniük. A dísznek is beillő rézvályúcsákk ma már kihasználatlanok. No nem azért, mert a tilalomnak eleget téve csak a kijelölt helyen dohányoznak a honatyák, hanem mert közülük kevesen szívaroznak.

Óriásberuházás

A Parlament építése 38 millió aranykorona költségével a kor leghatalmasabb beruházásának számított. Csak tzelitőül: negyvenmillió téglát, félmillió díszkövet, a belső díszítésekhez negyven kiló aranyat használtak. Az építkezés több tucat szakma képviselőinek – kőműveseknek, kőfaragóknak, műmárványosoknak, hidászoknak, ácsoknak, szerkezetépítőknek, bádogosoknak, mozaikosoknak, parkettásoknak, fafaragóknak, díszműlakatosoknak, üvegeseknek, ólomüvegeseknek, díszítőfestőknek, aranyozóknak – adott megélhetést.

Sok időbe telt azonban, mire nekiláthattak a munkának: bár az állandó, fővárosi országház megépítésére már az 1840-es években igény mutatkozott, az erről szóló törvényt csak 1880-ban fogadta el a parlament. Az 1882-ben kiírt pályázat nyertese, Steindl Imre tervei alapján 1885-ben kezdték meg a munkálatokat, a nem teljesen kész művet pedig – tizenhét évnyi építkezés után – százkét évvel ezelőtt, 1902. október 8-án vehették birtokba a képviselők. A belső munkákat még 1904-ig folytatták, de befejezésüket Steindl nem élhette meg: 1902-ben, néhány héttel az átadás előtt hunyt el.

A kész Parlamentet nem fogadta osztatlan elismerés. Egyesek az épület stílusát, illetve elhelyezését kritizálták, másokban az építkezésbe ölt koronamilliók váltottak ki felháborodást. Az Országház átadásakor egy függetlenségpárti honatya felszólalásában a palota fenntartásának költségeit kifogásolta, mintegy prófétaként vetítve előre, hogy „az ilyen épületek folyását javítási állványokkal vannak körülvéve".

Joó Hajnalka
fotó: Habik Csaba

A kalauz

Lukács József építész külső kivitelezőként 1982-től dolgozott a Parlament felújításán, a munkálatokat évekig építésvezetőként felügyelte. 1987-től került „Házon belülre", a műszaki-építészeti osztályra, aminek több mint tíz éve a vezetője. Tanulmányai befejezése után elmondása szerint az élet sodorta a Parlament közelébe, amely az első, azóta is egyetlen munkahelye, immár 22 esztendeje.

Amikor az élet volt a

Kedves, öltönyös öregúr. Megbocsátó mosoly bujkál az arcán. Lassú beszédű, erősen racsolós, olaszosan dallamos az angolja. A velencei Hotel des Bains Lucchino Visconti nevét viselő szalonjában ülünk a délutáni napfényben. A fényállás Bertolucci életének metaforája is lehetne. Bottal érkezik, nemrég esett át egy gerincműtéten – belerokkant a fiatalság kergetésébe. A hazai mozikban is látható új filmjében, az Álmodozókban 1968-ról nosztalgiázik.

Új filmje az Európán végigsöprő forradalmi hullám kellős közepén játszódik, 1968 Párizsában, ahol ön is jelen volt. Mit érzett, mi volt a levegőben?

Tudtuk, hogy miután aludni térünk, nem egyszerűen a holnapban ébredünk fel, hanem a jövőben. Bizonyosak voltunk abban, hogy a világ megváltozik, és hogy mi is részei leszünk ennek a változásnak. Egyedülálló pillanatban éltünk, amikor a politika, a szex és a zene egymásba olvadt a mozi hatalmas tégelyében. Ezt akartam elmondani a mai fiataloknak. Varázslatos volt újra összerakni ezeket az érzéseket. Akkoriban sokat beszélgettünk. Voltak barátaim, akikkel egész éjszaka arról vitáztunk, ki a nagyobb művész, Chaplin vagy Keaton. Aztán reggel megfordítottuk az állást: akkor én védtem Chaplint, ők meg Keatont. Szórakoztató játék volt. '68 táján mást se csináltunk, csak beszéltünk, beszéltünk és beszéltünk – hihetetlen örömöt leltünk benne. Ma mindenki sokkal kevesebbet beszélget.

Ön is a francia új hullám bűvkörében élt, nyilván ez vonzotta Párizsba.

Amikor 21 évesen elkészítettem életem első filmjét, A Kaszást (La commare secca – 1962), és sajtótájékoztatót tartottam olasz újságírónak, kijelentettem, hogy csak franciául vagyok hajlandó válaszolni a kérdéseikre. Elképedve mondták, „Rómában vagyunk, olaszok vagyunk, te is az vagy, miért beszélnél akkor franciául?" És én nagyon komolyan azt feleltem franciául: „Mert a művészet nyelve ma a francia mozié." Nem csoda, ha az olasz kritikusok már az első pillanattól kezdve ellenszenvet éreztek irántam. Komolyan gondoltam, amit mondtam. Nem éreztem kapcsolatot az olasz mozival, túl súlyosnak éreztem a neorealizmus örökségét, amely mindannyiunk vállát nyomta. A rendezők kötelességüknek érezték, hogy folyton utaljanak, reflektáljanak rá. Hihetetlenül zavart, hogy nem Franciaországban születtem. Ami a francia moziban akkoriban létrejött, erős visszhangokat keltett az egész világban. Még John Ford Hét nő (1966) című filmjében is érezni az új hullám hatását. Olyan szabadság tört be a moziba, amelyet a nouvelle vague hívott életre. A francia új hullám alkotóit elindító Cahiers du Cinéma című folyóirat nagylelkűen befogadott engem, ahogyan még sok mindenkit. Csodálatos közösség volt. Az egész filmtörténetet az új hullám szemüvegén keresztül néztem. Imádtam Jean-Luc Godard filmjeit. Olyannyira, hogy még az arcképét is behelyeztem a filmembe, sőt zenei motívumokat a filmjeiből. Igazi tekintélyromboló figurának láttam. Emlékszem, egyszer még azt is mondtam: „Ölni tudnék Jean-Luc Godard valamelyik képkockájáért." Ennyire végletes rajongás élt bennem. Amikor a Ponyvaregény után elmentem vacsorázni Quentin Tarantinóval, Godard-ról beszélgettünk. Ujjongva újságolta, hogy látta az összes Godard-filmet, és ő is imádja őket. Nem tudtam megállni, hogy azt feleljem neki: „Szerencsésnek mondhatod magad, hogy sokkal fiatalabb vagy, mint én, ugyanakkor sokkal szerencsétlenebb vagy nálam, mert nem voltál ott, amikor Godard három filmet forgatott évente." Nem láthatta azt, hogy akkoriban az élet volt a mozi tükörképe, és nem a mozi az élet imitációja! Bizonyos tekintetben ma is nagyon eleven pillanatban vagyunk, több alkotó van (Wong Kar Wai, Tsai Min-Liang, Harmony Korine), akiket érdekelnek az új technikák, és kísérleteznek a filmnyelvvel, ami optimizmusra ad okot. Ám a hatvanas-hetvenes években a mozi élet-halál kérdése volt számunkra. Más időket élünk ma...

Filmje szerint 1968 a mozinál kezdődött: a párizsi Cinémathèque-nél...

Igen, az összes filmőrült eljött, hogy békésen tüntessen Henri Langlois, a gyűjtemény legendás hírű, akkor elbocsátott igazgatója mellett. A rendőrség megtámadta őket. Nagyon fontos, hogy ez volt az első tüntetés, az összes többi ezt követte!

Az Álmodozók Az utolsó tangó Párizsban című filmjével rokon. Mindkettő kamaradarab, és szexjelenetekkel van tele. De annak az 1972-es filmnek az intenzitása itt nem található meg, s a tragikus hangvétele is hiányzik. A sajtótájékoztatón a könnyedség szóval jellemezte új opusát.

A lakás mint helyszín valóban rokonítja a két filmet. De Az utolsó tangó vadabb mozidarab volt, mint ez. Mert itt nincs haldokló elefántom, Marlon Brando, aki a film első jelenetében felnéz a metróra, és elkiáltja magát: „A kurva istenit!" Innentől kezdve tudjuk, hogy ez a férfi kárhozatra van ítélve. Az Álmodozókban a pusztító angyal eljövetelét látjuk, de a film elején még nem tudjuk róla, hogy ő az. Nagyon erős, de nem tudatos döntése a három kölyöknek, hogy a lakásba behúzódva megtapasztalják önmagukat. Túl akarnak lépni egy határt, áthágni bizonyos korlátokat. Ezt a szót, hogy transgression, vagyis áthágni, túllépni, meghaladni, egyetlen fiatal sem használja manapság. Olyan kifejezés, amely nem létezik többé.

Nem az utcai tüntetéseket és a politikai aspektust mutatja, hanem a három tinédzser felnőtté válását és szexuális felszabadulását: négy fal között lejátszódó erotikus játszmáikat. A film alapjául szolgáló regényben viszont homoszexuális vonzódás alakul ki a két srác között. Miért nem ábrázolta ezt a filmben? Megfutamodott a kényes témától?

Úgy gondoltam, elég érzelmet és szenvedést vittem már bele a filmbe. Csak egy aprócska pillanatra villantottam fel Theo és Matthew lehetséges vonzódását, amikor bort isznak. Levetik a ruháikat, és megérintik egymást. A kissé faragatlan amerikai fickó, aki belezúg ebbe a dekadens francia ►

BERNARDO BERTOLUCCI PÁLYÁJÁRÓL, A FRANCIA ÚJ HULLÁMRÓL ÉS AZ ÁLMODOZÓK CÍMŰ FILMJÉRŐL

Jelenet az Álmodozók című filmből

Sci-fi

fling

Az Erzsébet téri Gödör nevű szórakozóhely elsőre egy metróaluljáró és egy mélygarázs törvénytelen gyermekének tűnhet. A hely építői azonban próbáltak minél több jót kihozni a szerencsétlen adottságokból, és egészen pucosra sikeredett a végeredmény. Van egy szabadtéri rész meg egy beltéri. A nyitott terasz lépcsőzetes kialakítása remek, mert egy csomó ember elfér, viszont nagyon nagyokat kell lépni fölfelé jövet. Ez pedig egy bizonyos tudatállapotban igen megterhelő tud lenni. Nemhiába az a hely neve, hogy Gödör, a színpad tényleg lent van a mélyben. A teraszrészben még az is jó, hogy amíg elviselhető az időjárás, vannak ott ingyenes koncertek. Ez egész multikulti élménnyé fajulhat, amikor mondjuk odalenn, a terasz színpadán zúz a Nulladik Változat, és a murmucokról énekel, fentről pedig galambokat etető nyugdíjasok és kigyúrt, kopasz vállalkozók tekintenek le rájuk értetlenül, amint elhaladnak a Gödör mellett.

Mostanában egyre hidegebb van, a zenészek is fáznak, és bevonulnak a belső térbe játszani. A koncertek általában kilenckor szoktak kezdődni, a belépő pedig sok száz forint attól függően, hogy mennyire ismert csapat lép fel. Ahogy bejutok, egy hatalmas, általában sötét csarnokban találom magam. Ennek a funkciójára még nem jöttem rá, a sötétben ki tudtam venni ugyan képek meg hasonlók kontúrjait, de ennyi. Át kell rajta menni, és benn vagyunk a kocsmarészben. A belső színpad meglehetősen apró, az előtte kialakított táncter pedig még kisebb. Odabent rengeteg szék és asztal van, ám szinte biztosak lehetünk benne, hogy azok a helyek, ahonnan a színpadot látni, már foglaltak lesznek, mire leérünk. Vagy ha nem, hát az tuti, hogy előttünk fog megállni egy nagyobb társaság, eltakarva mindent. Úgyhogy még idejében döntenünk kell: koncertnézés vagy italozás. Gondolom, a legtöbben az utóbbinál maradnak, hiszen a zenét hallani mindenhol lehet, állva inni pedig nem elegáns. A pult mögött csinos lányok szolgálnak ki, sajátos stílusban. Aki szimpi nekik, azzal kedvesek, aki nem, azzal tahók. Mi, hál' istennek, szimpik voltunk. A csapolt sört műanyag pohárba mérik, ami rengeteget levon az élvezeti értékéből (már ha van egyáltalán olyan...). A sörön kívül van bor meg minden, aminek lennie kell egy kocsmában. Az árak általában középmagasak, a rövidital viszont drága. Aztán találunk egy helyet magunknak, és pár percen belül rájövünk, hogy a Gödör fémmerevítős székeit még az inkvizíció is durvának találta volna. Ezt ellensúlyozandó vonnak a terem legvégében különféle párnák meg puffok, amelyeken lehet fetrengeni.

Lények vannak a vécében! – kiáltja egy vidám fazon, aztán sörrel a kezében rázuhan az egyik puffra, és úgy marad. A „lények" felkeltik az érdeklődésemet, utánajárok a dolognak. A vécé kint van a fent említett sötét csarnokban. Követni kell a fényt. Sajnos nem láttam a lényeket, lehet, hogy már elmentek, mire odaértem. Mindenesetre nem hagytak semmi nyomot, a Gödör klotyója kulturált és tiszta volt. Visszafelé újra összefutok az arccal, esküdözik, hogy zöld lények voltak bent, a piszoáron táncoltak. Hitetlenkedő arckifejezésemre bosszúsan legyint, majd letarhál egy cigivel. Odabent a tömeg egyre csak növekszik, a sörben pedig csökken az alkoholszint. Véget ér a koncert, menekülőre fogjuk, szerencsére közel a Deák tér. Ahogy kipillantottam az üres perontra az induló metróból, hirtelen furcsa mozgásra lettem figyelmes. Talán valami apró, zöld dolog suhant volna át. Nem láttam tisztán, mert begyorsított a metró, de úgy látszott, mintha integetne.

Ség

• *Gödör klub – Erzsébet téri Kulturális Központ és Park*
Árak: középmagasak
Budapest V., Erzsébet tér
Nyitva: 16–02-ig

fotómontázs: Gáti György

Lecsó

tegnapok

R. Székely Julianna sorozata

Amikor csak lehetett, bementem a lecsóba, mert szerettem anyu közelében lenni.

Lecsónak az Agrimpex Mezőgazdasági Külkereskedelmi Vállalat levelezési csoportját hívták az ott dolgozók, ebből is látszott, mennyire vidám hely volt ez a fehér, nagy terem, ahol tíz-tizenkét nő csattogtatta a billentyűket a fekete írógépeken, és néhány írógép mindig csilingelt is, mert a „kocsi" a sor végére ért, egy fémkarral vissza kellett lökni. Később elektromos gépeket hoztak, halkat, lökdösés nélkülit, a régi lecsósok mégse szerették, pedig attól ritkábban kaptak ínhüvelygyulladást. Ha bementem, leülhettem egy-egy szabad géphez, betekerhettem papírokat, leírhattam, mi történt aznap, kivéve, ami csak az otthoni, titkos naplómra tartozott, sőt hazavihettem gemkapcsokat és néhány kiürült, fekete, kerek gépszalagtartót, amikkel végképp nem tudtam mit kezdeni.

A lecsóban nagy volt az alapzaj, a nők mégis folyton beszélgettek, sőt gyakran nevettek, kivéve, mikor az oldalt elvált asztalt hajú, széles csípejű csoportvezető, Trudi néni az asztala elé rendelt valakit, és rákiabált, hogy hibás az akkreditív, vagy rosszul fordított le valamit egy német, angol vagy francia nyelvű levélben. Az érzékenyebbek ilyenkor elsírták magukat, holott anyutól tudtam, hogy Trudi néninek igaza van, ráadásul mindenkit megvéd, ha kell. És kellett. Hol az iszákos, földbuta vezérigazgatótól, hol a „vonalas" személyzetistől, de főleg a „bonyolítóktól" meg üzletkötőktől, akik a leveleket eredetiben írták vagy diktálták. Ők szinte kivétel nélkül férfiak voltak, anyu szerint legtöbbjük magyarul se tudott, csak „jól feküdt" pártvonalon, kivéve egykettőt, például Imre bácsit. Imre bácsi magas, jóképű ember volt, ha bejött, mindenkinek udvariasan köszönt, aztán mindig anyuhoz ment oda diktálni, hogy a tisztelt cím ajánlatának megfelelően küldik a borsót, a búzát, az olajos magvakat, más tisztelt címektől viszont a napi tőzsdei árfolyamon rendelnek tíz mázsa fényes vagy fényezetlen rizst.

Nem azt mondom, hogy valaha is egy lecsóban szerettem volna dolgozni, de világos volt, hogy a munka nem csupán becsület és dicsőség dolga, hanem a tetejében valami barátságos, jókedvű dolog, szemben egy matek- vagy fizikaórával.

Hazafelé, a tizenötös buszon elméláztam néha, vajon hős bányászaink, kohászaink, a dolgozó parasztságról nem is beszélve, ugyanígy szeretik-e a munkájukat, mert a filmhíradók képei után ítélve egy kohóban ritkán lehetett nevetgélni, a kapálás, aratás pedig fárasztóbbnak tűnt napi nyolc óra írógépverésnél. Nem mintha a filmhíradóban vetített dolgozók nem lettek volna vagy sztahanovisták vagy nagyon vidámak, különösen, mikor tágas, világos, új lakásaikba költöztek, melyeket pártunk és kormányunk juttatott nekik, de mégis.

A koravén kétely belém költözött.

Egy idő után Imre bácsi otthon is meglátogatott bennünket. Virágot hozott, anyu a vacsoránál neki is terített a hallban, aztán megbeszélték megint az akkreditíveket, a búza világpiaci árát, a fényes meg fényezetlen rizst. Vacsora után leszedtük az asztalt, anyu rátette az otthoni írógépet, amin akkoriban Lao Cét gépelt éjszakákba nyúlón „mellékesként", én pedig aludni mentem a szobába, amit ajtó sem választott el a hallól, mert a másik, csukható ajtajú szobában az albérlőnő lakott. Nem tudom, mitől ébredtem föl aznap éjfél körül. Talán az írógép hallgatása, a csönd riasztott, pedig a hallban égett még a villany. Kihajoltam az ágyból, hogy átnézzek. Az írógép előtt ott ült anyu, mellette Imre bácsi, de nem volt se rizs, se akkreditív, csak a szájuk ért össze némán az asztal fölött.

Fél év múlva összeházasodtak, Imre bácsi, akinek az előző felesége meghalt, hozzánk költözött. Hétvégeken nálunk ebédelt a lánya meg a veje, ünnepeken eljött az egész családja, egy csomó kedves húg, unokahúg meg azok udvarlói, kezdtünk úgy kinézni, akár egy család, és rettentően meggazdagodtunk. Az albérlő eltűnt, a szobáját megkaptam, Imre bácsi hozott magával bútorokat, anyu meghízott egy kicsit, sőt meg is betegedett néha, mert mint mondta, most már szabad neki betegnek lenni. De ez semmi. Imre bácsit, aki olyan üzletkötő volt, aki nyelveket is beszélt, időnként külföldre küldték. Ghánába, Marokkóba, néha Amszterdamba, Bécsbe, és a megtakarított napidíjából nemcsak igazi csokikat hozott, de orkánkabátot, összecsukható lemezjátszót, pulóver-kardigán szettet mindkettőnknek, nekem pedig olyan papírszalvétákat, hogy azoktól a papírszalvéta-gyűjtés tetőfokán elájult a fél iskola.

Csak a munka. Csak azzal volt Imre bácsinak baja. Hazajött mondjuk Marokkóból, és fél éjjel föl-alá járkált, ha pedig anyám nyugtatni próbálta, magából kikelve kiabálni kezdett, hogy az árpával sokkal jobb üzletet lehetett volna kötni, szerinte rögtön ki is rúgják, ha meglátják az ott jelentését, és anyám csak ne magyarázzon, mert ő a Gizella malomban kezdte segédkönyvelőként, és ott a főnök percre tudta, mi hogyan áll a tőzsdén. De Imre, kezdte anyám, tudod, hogy ez ma senkit se érdekel, ám nevelőapám ettől már valóságos dührohamot kapott. A családja később elmondta, hogy ez a dühroham nála betegség, a háború alatt kezdődött, az óvóhelyen, amikor a beteg édesanyját nem tudta orvoshoz vinni, végül artikulálatlanul üvölteni kezdett, és tehetetlenségében a pince falába verte a fejét.

> Hazafelé, a tizenötös buszon elméláztam néha, vajon hős bányászaink, kohászaink, a dolgozó parasztságról nem is beszélve, ugyanígy szeretik-e a munkájukat.

Imre bácsit persze sohasem rúgták ki az Agrimpextől, sőt kiváló munkájáért többször kitüntették. Ám a vidámság, ami a lecsót belengte, belőle mindvégig hiányzott, ha munkáról volt szó. Talán az volt a baj, hogy egyedül dolgozott, egy Trudi néni szigorú, mégis óvó tekintete nélkül. Talán az, hogy miközben lélekben sztahanovista volt, nála a Gizella malomban végzett kizsákmányoló munka maradt sajnos az etalon. Úgy is mint tisztesség és hozzáértés dolga.

Itáliai időutazás – Madarassy István Hommage à Csontváry

Az új országház ünnepéhez

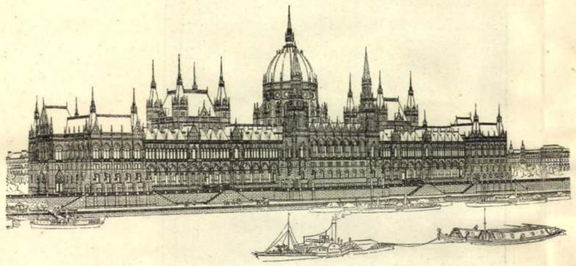

okmányt kapott, egy évvel később monumentális épületek tervezetei után ugyanott az akkori első díjat; a Függer-féle arany-érmet kapta. 1873-ban a bécsi világkiállításon a művészet-érmet, 1878-ban a párisi világtárlaton a III. rendű érmet s az Officier d'Academie czímet, ugyanazon évben itthon a Ferencz József-rendet kapta meg; a

Steindl Imre, az új országház tervezője.

Steindl Imre, a kiváló műépítő, 1839-ben Budapesten született. Itt nyerte kiképeztetését a műegyetemen, majd a bécsi képzőművészetek akadémiáját látogatta, nemsokára azonban tanársegédi állást foglalt el a budai műegyetemen. Itt a középítészet, vízépítészet és műszaki mechanika tanára mellett mint asszisztens működött s hogy a gyakorlati fogásokat s ismereteket elsajátítsa, mint kőmíves is dolgozott.

Miután mint olyan felszabadíttatott, 1861-ben másodízben ment a bécsi képzőművészeti akadémiára, hol hat esztendőn keresztül Van der Nüll, Eitelberger és Schmidt hírneves tanárok és építészek tanítványa volt.

1867-ben az abszolutoriumot elnyerve, Budapestre tért vissza, hol is önállóan kezdett működni.

Munkái közül legyen elég fölemlíteni a következőket: Andrássy Gyula, Nemes Ábrahám grófok családi sírboltjainak tervezete; az operaház tervezete; a Margit-hídra, hídfőre és oszlopaira egy-egy tervezet; a Budapest-ferenczvárosi templom tervezete; az aradi városház, a budapesti lipót-utczai városház, a budai ipar- és kereskedelmi bank palotájának, Gyulai Sámuel gr. sírkápolnájának, Vajda-Hunyad középkori kir. vár helyreállításának tervezete; továbbá a budapesti m. kir. József-műegyetem terve; a német birodalmi parlament tervezete, mely dicséretben részesült; Karagyorgyevics herczeg kastélyának, a kún-bajai templom s a m. kir. állatorvosi tanintézet tervei.

Ezt az utóbbit, valamint a budapesti operaház s a budapesti Margit-híd hídfőinek egy tervét a kormány megbízásából készítette.

Steindl újabb időben főleg Magyarország középkori műemlékeinek stílszerű helyreállításával foglalkozott, nevezetesen a szegedi francziskánusok templomának s a kassai dómnak restaurálási terveit készítette el; nemkülönben a bártfai szt. Egyed s a máriafalvai középkori templomoknak, az iglói és Budapest-belvárosi főplébánia templomnak restaurálását is az ő tervei szerint végzik. Ő készítette továbbá Magyarország legszebb román templomának, a jaáki apátsági templomnak s a körmöczbányai templomnak helyreállítási terveit.

A kormány megbízásából a műegyetemi építészeti szakosztály hallgatóival többször tett utazásokat, melyeknek czélja a középkori s egyéb nevezetesebb műemlékek fölmérése volt. Ezen utazások eredménye egy körülbelül 400 rajzlapból álló gazdag gyűjtemény, mely az országos műemlékek bizottságának birtokában van.

Legszebb s legkiválóbb elismerésben részesült akkor, midőn a magyar állam ő országház tervezetével a nemzetközi pályázaton az első díjat nyerte s tervét kivitelre elfogadták.

Ekkora tevékenység mellett Steindl 1870 óta még mint rendes ny. tanár a műegyetemen is tanít s különböző egyesületekben, bizottságokban s ankétekben vesz tevékeny részt.

Működésével és tehetségével akárhány kitüntetést érdemelt ki.

Még tanulmányainak idejében magánépületek tervezetei után a képzőművészetek akadémiáján elismerő

István, az ezermester; nincs olyan dolog, a mihez ő nem ért. A műlakatosi rajzokban speczialista s a mérnök és építészegylet már nem is mer kisebb pályadíjat kitűzni, mert többnyire ő vágja zsebre a díjat. Ő páratlan a dekorativ-munkákban s ezen kivül elvégez mindent, a mi csak némi csekély összefüggésben van a műépítészettel.

Schömer Ferencz, a ki számos magánépületet emelt már a fővárosban s a vidéken, a mellett, hogy buzgón dolgozik az új országház építésének művezetőségében, most építi a neszmélyi templomot s jelenleg a fővárosban épülő új erzsébetvárosi templom művezetője. *Förk* Ernő, Steindl tanár jelenlegi asszisztense, tehetségét napról-napra érvényesíti a nehéz munka közben. A szépen dolgozó *Tóth* Béla is kedvelt tagja a művezetőségnek.

A pikturával foglalkozó, jókedvű *Galgóczy* István a Steindl-irodában tanult s ott élte bele magát a munkába. Meg is tudja becsülni a munkát igazán. Kollégái valamennyi elhúnyt rokonukat vele rajzoltatják s festetik le s ő még leirás után is »kitünően eltalálja« a boldogultat. Azt mondja, a másvilágon nagy összegeket fog behajtani a lefestett megboldogultaktól, bár sokkal szivesebben festene több eleven embert, a kiknél nem hagyná annyira felnövekedni a várakozási kamatot. Galgóczynak is van már egy kis »vityillóra« megrendelése s egyelőre azzal biztatja önmagát, hogy ő is megéri a *Gleichen*t, ha ugyan addig — be nem dől. Ettől persze nincs mit tartani s igy bizton megjön az ő nagy napja is. A fiatal *Szilágyi* János azon kivül, hogy itt serénykedik, Zentán is épit templomot s eddig épitett magánépületével is jó hírnevet szerzett magának.

Érdekes két tagja a művezetőségnek a »norvég ember« és az »öreg úr«. A norvég ember *Lange* Keresztély műépitész, a ki ma már olyan jól beszél magyarul, hogy szinte elfeledteti a norvég voltát. A híres *Hase C. W.* egyik jelen tanitványa, a kinek eddig minden műve rávallott a kitünő mester méltó tanitványára. Az öreg úr *Müller* Károly, a kit kedves humora tesz közkedveltségüvé. Igazi netovábbja a pontosságnak; élő jó példa a kötelességtudásban.

A legfiatalabb munkatárs *Frecskay* Dezső. Ifjú és már is ily jeles társaság tagja.

Ime, bemutattuk a művezetőség tagjait. Nem szorulnak a mi dicséretünkre, eléggé fogja dicsérni őket az új országház, az ő művük, a mire már most is büszkék lehetnek. *A.=E.*

A művezetőség.

A nagyközönség, a mely itt-ott értesül az új országház építésének újabb és újabb stádiumáról; a szemlélő, a ki élvezettel, csodálkozva nézi az emelkedő óriás épületet: mind azt hiszi, hogy rettenetesen komoly, mogorva emberek lehetnek azok, a kik együttesen a művezetőséget alkotják. Szinte magunk előtt látjuk a művezetőségi iroda komoly vezetőjét, a mint terveket, rajzokat felülvizsgálva, végigjárja a helyiséget s meghányja-veti az egyes műépítészekkel, rajzolókkal a legközelebbi teendőket.

Így képzeljük a művezetőséget, de egészen más az igazán.

Az új országház nagy kiterjedésű telkének alsó végén van a művezetőség külön háza. A második emeleten, jól világított, fehér falú, barátságos termekben folyik a serény munka. A mint benyit ide az ember, kellemes, barátságos képpel találkozik. Éppensséggel nem komor s még kevésbé öreg urak járnak-kelnek a nagy táblákra szegezett rajzok, tervek közt s a míg a komoly munkával foglalkoznak, pattog a tréfa, mosoly mosolyra kél, mint akármelyik művésztelepen vagy jókedvű irótanyán.

Mindannyian műépítészek, műrajzolók s mindegyiknek van már nehány középület s magánház által megörökített multja. Az egész személyzetet a munkásság szelleme vezérli. Jókedvűen dolgozik mindenki s éppen ezért jól is.

A művezetőség élén *Tandor* Ottó jeles műépítészünk áll, ő a lelke, vezetője annak a munkás, tehetséges gárdának, a mely naprólnapra csendben dolgozik s építi, tervezi az ország legszebb palotáját, a törvényhozás új házát. Tandor terveivel már több pályadijat nyert s mint *Steindl* tanár volt asszisztense is kitünő hírnévre tett szert. Munkássága fáradhatatlan, tehetsége, képzettsége pedig nagy munkaerejével párosulva igazán alkalmas maradandó alkotások, nagy művek, kivitelére.

Az egész személyzet szereti, becsüli őt, valamint egymást is. Ennek pedig az a nyitja, hogy mindannyian hasonlítanak egymáshoz szorgalomban, tehetségben. *Stehlo* Ottó műépítész, a ki a kassai szent Erzsébet és bártfai szent Egyed-templomon most folyó munkájával jó hírnevét megalapitotta s a ki most építi a szolnoki református templomot, szintén ott dolgozik a művezetőségben s komoly készültsége csak használ van az egész nagy munkának.

Érdemes tagja az országház művezetőségének *Santho*

Az állandó országház építésének műszaki kir. ellenőrsége.

Az állandó országház-építés elnöki osztályának vezetője *Szumrák* Pál miniszteri osztálytanácsos, a ki 1886. óta áll az elnöki osztály élén és kiváló szakismereteivel, fáradhatatlan tevékenységével igen sokat használ a nagy ügynek. Az ő kezében a munka ezernyi szála fut össze s ritka ismerettel és buzgósággal intézi el azokat,

A végrehajtó bizottság érdemes tagjai közt ott látjuk *Neÿ Bélát*, a ki Budapesten 1843-ban született s a főreáliskolát s azután a József-műegyetemet bevégezve, gyakorlati működését Ybl Miklós irodájában kezdte meg, a kinek személyes hajlandóságát, később barátságát teljes mértékben elnyerte.

1867-ben mint mérnökgyakornok lépett a közmunka- és közlekedésügyi minisztérium szolgálatába s csakhamar a fővámház, majd a műegyetem, állatorvosi akadémia, lipótvárosi főreáliskola építésének a műszaki ellenőrzését bizták reá; az államnyomda kiépítését hivatalból állandóan vezette; a Deák-mauzoleum építését vezetett orsz. bizottságnak pedig, valamint az állami országház-építés ügyét előkészítő orsz. bizottságnak, a miniszterium képviseletében, tagja volt. Jelenleg min. osztálytanácsos, az építőmesteri vizsgálóbizottság elnöke, az állandó országház-építés műszaki ellenőre s a végrehajtó bizottság előadója és jegyzője.

1878-ban tanulmányútra Párisba küldte volt s.a kiállításról szóló tanulmánya meg is jelent a miniszterium kiadmányai közt.

hatta, hogy azt a keserűség és fájdalom sajtolta ki. Én nem tehetek róla, én nem tilthatom meg senkinek, hogy igy vagy úgy érezzen irányomban!

— Úgy legyen feledve hát! — Isten önnel, — isten veled!

Julia elmondta a hazatérő mamának a történteket, a mama Szilveszterkének, — ez volt az ő neve, ha az akcziák jól állottak.

Szilveszter úr eleinte haragudott, hogy tréfát űznek vele.

— Nem, nem! — erősité Csapodárné — Seprőssy ő nagysága formaliter megkérte Julia kezét. Ehol a gyűrű is. Nem jegygyűrű ugyan. De szimbolumnak jó egyelőre ez is.

— Eh, mit a gyűrű! Én nem hiszek nektek! Marcsa! Marcsa! — kiáltott a cseléd után. Marcsa belépett.

— Marcsa, itt van két hatos, hozz egy itcze bort.

S kérdőleg tekintett Corinna ő nagysága felé.

Corinna mosolyogva engedte távozni a cselédet.

Csapodár földhöz csapta a kalapját.

— Most már hiszem! Most már látom, hogy nagy események küszöbére értünk... Való tehát? Csakugyan? Vége a nyomorúságnak, a vándorlásnak! Vége a sehonnai pimasz komédiás néppel való vesződésnek! Nyugalmas, úri életre számithatunk! Ah! és bizonyos, hogy összeköttetéseink által valami jó állomáshoz jutunk.

S a derék igazgató-pár elkezdte szép rózsás színben festeni a jövőt; hogy lesz, mint lesz. Csapodár valami előkelő műintézethez kerül, csekély teendővel, zsiros fizetéssel; idővel majd a nagyságos vőnek valamely falusi birtokán pihenik ki majd a művész-élet izgalmait. Válogathatnak. Mert van Seprőssynek birtoka Ipfaluban, Kaczorváron, Kosteleken; vannak szőlői, erdői, stb. (Már ők ezt mind tudták!) Pompás, isteni lesz.

— No csakhogy hozod már azt a bort! te! Jó lennél halálnak.

Csapodár fogta a palaczkot, töltött és ivott.

Corinna nagysám nem ellenkezett, noha még előadás előtt voltak. (Corinna szigorú fegyelmet gyakorolt férje fölött; ő határozta meg a lelkesedés fokát, a mit férje ura naponkint a borocskából merithetett.)

— De te, Julia, Corinna! Nem üztök tréfát velem csakugyan?

— Ugyan kérlek, Szilveszter; ne izetlenkedjél. Te már sérted Juliát makacs kétkedéseddel. Aztán végre is mi különös van ebben? Egy művésznő fogékony szívre talált! Első eset volna ez? Vagy tán Julia nem volna művésznő?

— Igen, igen aranyom! Igazad van! Marcsa! Marcsa! Hol vagy? nyomorult szolgalélek. Még egy itcze bort!

Marcsa újabb expediczióra indult és Corinna most sem ellenkezett.

— De már most istenucscse hiszem!

Csapodár a második itczénél kezdett önérzetes lenni.

— Eh! mi művészek vagyunk, függetlenek! S a míg ez az agy gondolni, alkotni, míg ez a kéz gesztust csinálni bir, nem fogadunk el kegyelemkenyeret! Nemde Corinna? — Te, kedves leányom! a művészet szent oltárának hivatott papnője, a magasztos hivatást fölfogod cserélni a szerényebb honleányi feladattal; a te szereped a lemondás lesz! Lemondás a babérról, a teremtés gyönyöréről. Legyen, tedd! Mi kérünk reá! A borostyán törzsét, melynek lombja homlokunkat díszíti, szivünk vérével öntözzük. (Ismét töltött.) Te ne tedd azt! (Fölhajtja poharát.) Mondj le a babérról. Lecouvreur Adrienne lesz sokat ígért művészi pályád hattyúdala.

Corinna jónak látta közbelépni.

— Szilveszter! Már most elég legyen. Hat óra elmult; jó lesz, ha egy kis fekete kávét iszol; aztán résen légy, hogy Rómeó valami galibát...

— Rómeó? Rómeó!? Hah!... Ha-ha-ha! Ró—me—ó!? Gulyáshúsnak aprítom, ha még egyszer ide beteszi a lábát! Párviadalra hivom, kezébe adom a fülét, orrát, kezét, lábát! Hah, csak egy moczczanás és a nyomorfi porba hull...

Elindultak.

— Hm, hm; az a Rómeó! — mormogta Szilveszter úr a szabad légre jutva. — Beszélnem kell vele. A szamár; képes lenne tán heveskedni!...

Az első és második felvonás közt bejött Lénárd. Arczán a fölindulás jelei határozottan fölismerhetők voltak. Folyton Juliával társalgott. A szokottnál kissé komolyabb volt.

A gyűrűt persze nem kapta vissza.

A második és harmadik felvonás között megkérte Julia kezét Csapodárnétól is. Ott volt Csapodár is.

Csapodárné nem tudott szólni a meghatottságtól; Szilveszter úr pedig sírva fakadt. A művészi öntudat ő nála viharzó érzelmeket szokott ébreszteni. Az igaz, hogy a két itcze bor is hatott valamit reája.

***

A következő nap péntek volt. Szünet napja. Szombatra volt kitűzve Lecouvreur Adrienne.

Csapodár kezdett attól a percztől kezdve, hogy sikerült a könnyeit letörülnie s a kasszát összeszámlálnia, rendkivül leereszkedő lenni mindenki irányában.

A szerencse ne tegyen senkit fölfuvalkodottá! Ő is volt valaha szegény ember!

Már ezen az estén az egész városka értesülve volt a nagy esemény felől.

Tehát való? Nőül kérte? Csakugyan? Hihetetlen!!

Ezek a felkiáltások járták mindenfelé.

Volt legalább is akkora izgatottság, mint egy német herczeg mesalliance-a fölött.

A színészek nagy osztentáczióval fejezték ki az igazgató pár előtt szerencse-kivánataikat. Utólag azonban — úgy mellesleg — egy kis előlegért is kunyoráltak. Nem mulasztották el azonban azt se, hogy Rómeó felé egy pár gúnyos pillantást vessenek.

Rómeó is jónak látta kerülni pályatársait. Nem fojthatta el fölindulását. Egész testében reszketett. Már mintha távolról érezte volna a gúnyos, szúró tekinteteket, a mikkel kisérgették.

Pénteken délelőtt volt a főpróba Lecouvreur Adrienneből. Igen jól ment. Rómeó nagyon sáppadt volt, csak a szemei égtek rendkivüli fényben.

Senki se merte fixirozni.

Csapodár szeretett volna vele pár bizalmas szód váltani; de az összpróba alatt nem lehetett vele egyedül, bizalmasan. S aztán Rómeó modora sem volt valami biztató.

Elhatározta hát, hogy majd este fogja valahogy módját ejteni.

Marczali Lilla, a már kissé elvirult szende, föltünően kereste Rómeó társaságát. Halk társalgásba kezdett, gyalázta Csapodárékat és olvadékonyan nézett Rómeóra. Szóba hozta a közös háztartás előnyeit is, hogy az mennyire csillapítólag hat a színész idegzetére. Példálózott, hogy ő mily jeles gazdasszony is tud lenni, stb...

Rómeó fájdalma nem volt akkora, hogy el ne mosolyodjék és sietett menekülni a naiva kinált bájaitól.

Csapodárék az este hazavitették a vacsorájukat. Vacsora alatt és utána, Corinna is rögtönzött egy kis jelenetet, a mely bár improvizált volt és Siménlaki úr nélkül adatott elő, közvetlensége tekintetében megközelité a Csapodár papáét.

Több izben bensőséggel megölelte s megcsókolta leányát.

— Látod, kedves leányom, gyémántom, szemem fénye, hogy van egy magasabb rendelkezés, a mely sorsunk intézője. Esküszöm, ím, ünnepélyesen — s magasra emelte a villájára szúrt rostélyos-darabot — hogy szülésedkor, mikor megtudtam, hogy lánynak adtam életet, közel voltam hozzá, hogy megfojtsalak! Igen! vagy hogy a falhoz csapjalak! Mert mi egy nő sorsa? Nyomorúság? S ha hozzá még szinésznő, úgy szégyenletes nyomorúság. Megismertem az életet, láttam, mily úton, mily áldozatokkal éri el a nő azt, hogy a művésznő nevet, az első koszorút kiérdemelje. Hányja-veti a sors. S az ily életközben nehéz megőrizni fejünkön a myrtuszt. A legtöbbször ez után nyul legelőbb is a *pártfogó* keze. Apád részeges, könnyelmű volt. Ábrándjaim, a mik oldalára vittek, hamar szétfoszlottak és én egészen el voltam keseredve. De első szenderemben megálmodtam, hogy a te sorsod mindent jóváteend és látom, hogy álmom beteljesül. — Te meg vagy hatva? Nem csodálom. Hisz az oly rendkivüli, nem várt, nem remélt valami, hogy egy nőnek a mi helyzetünkben legmerészebb álmait is felülmulja.

— Az igazat megvallva, én igen rokonszenves, derék embernek tartom Lénárdot, — szólt Julia egész hideg józansággal — de tudja isten, szivem nem érzi azt, a mit annyiszor játszottam, a mit mint valami végtelen, minden más érzeményt elnémító hatalmas erejűnek festenek a nagy irók.

— Lári-fári! — kiáltott közbe Csapodár, majdnem marokra fogva a pipaszárat. — Hát, az isten áldjon meg, te leány! Neked nem elég a komédia naponta, héttől tiz óráig? Hát te azt hiszed, az életben is úgy megy, mint mikor a rendező csenget és Éliás felhuzza a kortinát?

Csapodár úr szemei vérbe borultak.

— No no, Szilveszter! Te ma mégis a kelleténél többet ittál!

Julia Lénárd jegyesének méltóságával mérte végig Csapodár papát. Önérzetesen kijelenté, hogy ha valaki csakugyan áldozatot hoz, az csak ő lehet.

— Tessék a papának gondolkozni a színművészetről, a mint tetszik és tartson az én szerény tehetségem felől, annyit, a mennyit tetszik; de én magamat mindig méltónak tartom bármely férfi hódolatára. Igy nem lehetek úgy elragadtatva, mint a papa.

— Igazad van, gyermekem! A valódi művésznői önérzet igy beszél.

Csapodár egészen megjuhászodott.

— Aztán kedvesem — folytatá a mama — tán nem is mondasz örökre búcsút a dicsőség csarnokának. Ki tudja, nem fog-e férjed örvendeni, ha neje a hirnév, a halhatatlanság fényével ragyogja be az ő nevét is?

— Igaz, igaz! Még lehet, hogy Pestre mentek és ott befejezed kiképeztetésed. Vagy talán ép Laubéhoz avagy Strakoschhoz... ah!

Ez az »ah« és az azt kisérő taglejtés eléggé kifejezték a horizon beláthatatlan voltát, a mely Csapodár papa lelki szemei előtt egyszerre föltárult.

[Folytatása következik]

ZRINYI MIKLÓS A KÖLTŐ

Kiss Györgytől

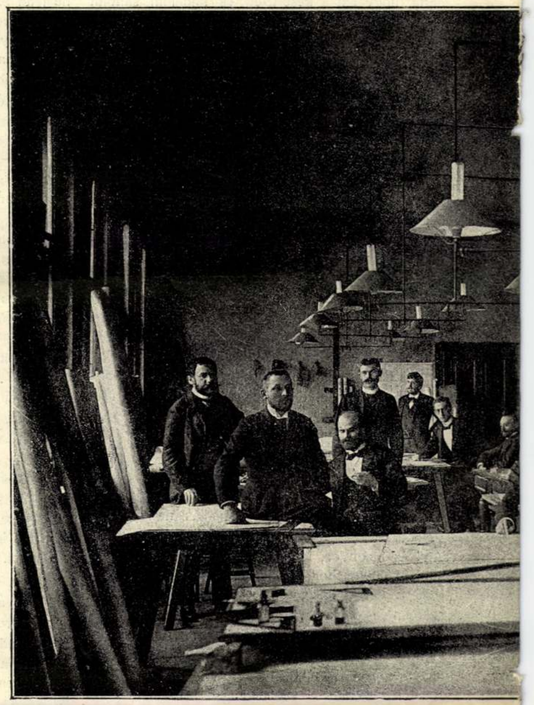

AZ ÚJ ORSZÁGH

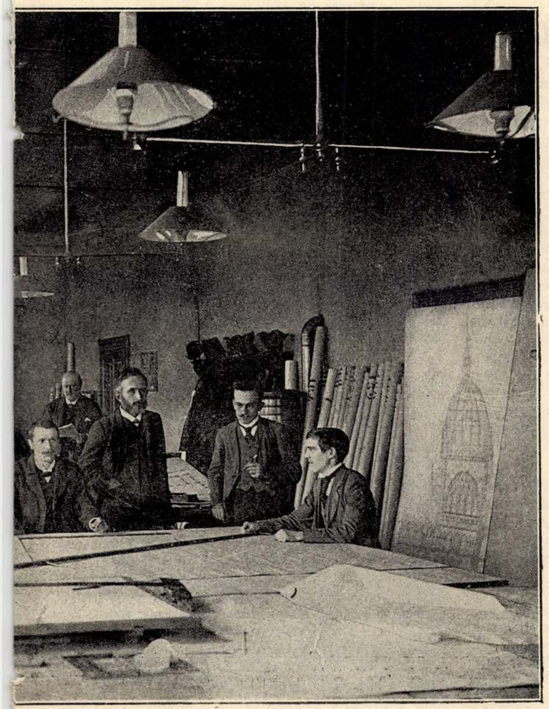

Z MŰVEZETŐSÉGE

V. FERDINÁND

Mayer Edétől

II. LÁSZLÓ *Lantay* Lajostól

II. GÉZA *Lantay* Lajostól

NAGY

AZ ÚJ ORSZÁ

LAJOS *Brestyánszky* Bélától

V. LÁSZLÓ *Mayer* Edétől

MIKSA *Brestyánszky* Bélától

GHÁZ SZOBRAI

— Hát most az egyszer engedje meg, hogy tegyek szivem szerint. Nincs az a hatalom, mely engem visszatartson!

A nagyasszony egyszer életében szigoru akart lenni: elbocsátotta leánya nyakát és megállott vele szemben, letörülte könyüit.

— És akkor is elmennél, ha anyai átkom kisérne?

Judit megfogta anyja kezét és egymásután többször megcsókolta.

— Elmennék édes anyám; mert tudom, hogy ha megátkozna is, az nem jönne szivéből.

— No eredj hát te.... te rossz leány! — mondja a nagyasszony és a kerti padra rogyva, zokogva temette arcát két kezébe.

Judit még egyszer oda ment anyjához; össze-vissza csókolta arczát és kezeit; azután saját könyüit letörülve, sebes léptekkel hagyta el a kertet és a következő perczben már utban volt Szent-Király felé.

(Folyt. köv.)

SZINÉSZETÜNK EGYKOR ÉS MOST.

Köztapasztalás szerint az ember huzamos távollét után szinte csalatkozhatlanná válik a rég nem látott ismerős kinézésének megitélésére. S ha a különbözet kedvező, ellenállhatlanul tör ki belőle az öröm udvarias kifejezése a szerencsés javulás fölött.

E kellemes helyzetbe hozta e sorok iróját a nem mindennapi körülmény, hogy oly ember létére, kit sorsa irószágra (magyar irószágra!) kárhoztatott, — husz éven át kerülte ama, régi styl szerint «világot jelentő deszkákat», melyeknek azelőtt tizenkét éven át mindennapi, mondhatná: hivatalos, «kötelességszerü» látogatója volt.

Lehetséges-e most ellenállania az ingernek, hogy kifejezést adjon a hatásnak, melyet rá a viszontlátás élve gyakorolt, annálinkább, ha e hatás a viszontlátottakra kedvező jelentőségü, és ha másfelől még az a körülmény is fonforog, hogy az illető — már mint alólirott, — az őt környező majd minden egyéb jelenségekkel oly annyira elégedetlen, hogy sokszor kétely fogja el, vajjon nem benne-e voltaképen a hiba, nem az ő szemüvege lett-e sötétebb, hogy maga körül mindent feketének lát?

Nem csábos-e az alkalom, hogy egyszerre gratulálhat másoknak és önmagának is, midőn végre fölismerve a jót valamiben, alapos bizonyitékát látja annak, hogy nem szenved gyógyithatlan láttani csalódásban, hogy nem vesztette el aszép élvezetének képességét, s tud örülni az oáznak, ha azt hosszu nélkülözés után a sivatagban föltalálja.

Már ezelőtt két évtizeddel közhitté kezde válni, hogy az uj nemzedék «nem sikerült», messze marad a régitől mindenben és hogy talán semmi más szakma terén nem oly szomoritó a sivárság, mint a színészetén. Olyan divatos közszólam ma is, melynek senki ellen nem mond, «nagynak» nevezni a nemzedéket, mely virágzása teljes pompáját 48 ban érte el, s megvetéssel vagy szánalommal tekinteni az utána következett utódok törpeségére.

És hasztalan akarna ennek ellenmondani bármi tekintély, nem hinne szavának senki még ma sem. A század második negyedének termése rendkivüli nagy tehetségekben csakugyan tüneményszerüleg gazdag volt. És ugy lehet, hogy ez a termés aligha is fog előfordulni többé — látszatra legalább — a nemzet életében. Mert a látszat többé ily kedvező nem lehet a dolog természeténél fogva még az esetben sem, ha a nemzet szellemi fejlésében nem állana is be semmi visszacsés, sőt megállapodás sem. Ez a látszat a gyermekből egyszerre legénnyé csavarodás bűvös bájos korszakának irigylendő boldog sajátsága. Gyarapodása óriásinak tetszik és örvendetesnek, elragadónak önmaga és mások előtt; azért is, mert magasságban nőni egyátalán szebb, eszményibb, mint szélességben. Pedig a gyarapodás folyton tart, olykor még fokozottabb mérvben, egész az élet derekáig, a hol aztán beáll a látszólagos megállapodás, mivel a fogyás még oly csekély egy huzamos ideig, hogy észre nem lehet venni.

A lomniczi csúcs alján igen szembetünő a hegymászók haladása; később a messze magasból már alig kivehető, hogy emelkednek, pedig a kapaszkodás bravourja minden lépéssel fokozódik. Minél fölebb haladnak, annál kisebbeknek látszanak, mert a *szinvonal* egyre magasabb.

Vajjon nem igy van-e ez a szellemi haladás terén is?

A csúcshoz közel az emelkedés egyre nehezebb.

Fölöttébb nehéz annak mérlegelésébe bocsájtkozni, ki lépett nagyobbat a Parnasz hegyfokain. Kié a nagyobb bravour az akrobaták közt, a kik egymás vállán emelkedve képeznek piramist? Az Atlasé-e, a ki legalul van, de tartja valamenyit, vagy a ki mindannyinak a feje fölé kerül és ott biztosan megáll az ingó talapzaton?

Vörösmarty, Petőfi nagy lelkesedést idéztek elő megjelenésükkel, mert előttük még volt jókora távol a csúcsig, melyen egyszerre nagyot haladhattak. Szárnyalásuk hirtelen, óriási és ámulatba ejtő volt. Ők még kimagasodhattak két-három fejjel elődeik fölött. De Petőfi már a csúcshoz oly közel van, hogy talán csak nehány hajszál a hija. És a ki ezt talán még eléri, bizonyos, hogy már nem kelt akkora lelkesedést, mert alig fogja észre venni a vele egykoru nemzedék. A minthogy a gerlachfalvi és lomniczi csúcs között puszta szemmel nem is észrevehető a különbség, sőt a mértan maga is csalódott eleinte, s csak idő mulva derült ki a tévedés.

A relativ szellemi nagyság meghatározása szinte lehetlen. Tudniillik feltéve, hogy ha például Vörösmarty születik gr. Zrinyi M. előtt, s megforditva, ez utóbbi amaz után, vajjon hogy állana kettőjük közt a különbség?

Mindamellett bizonyosnak látszik ma is, hogy az első, ugynevezett «nagy» színészi gárda, a Lendvay, Egressy, Szentpétery, stb. tüneményszerü óriás tehetségek voltak, a kik egyszerre akkorát léptek szakmájuk terén, a mekkorát már utódaik nem léphetnek, ha egész a netovábbig emelkednének is. Majdnem bizonyosnak tetszik az is, hogy ők valóban nagyobb tehetségek lehettek, mint a mostani legjobbak, de azért, ha sirjaikból fölkelhetnének és egy mai előadáson jelen lennének, be fognák ismerni, hogy egészben véve szini előadásaink, átalán szinházunk niveauja valami kevéssel mégis emelkedett. Ez a kevés pedig azon a magaslaton, melyre előbb nevezett óriások emelkedtek, már valóban sok.

A ki az emlékezet és képzelet oly mérvü üdeségével bir, hogy mintegy maga előtt látja a három évtized előtti előadásokat, a nagy színészeket legaprólékosabb mozdulataikkal, hangmodulációsaikkal, az meg fogja vallani, hogy a mai közönség nagyon jelentősen emelkedett izlése beismerné bár, hogy ezek nagy erők, de sok kivetni valót találna föleg *modorukban*, festésük mellékesebb vonásaiban, az átgondolás és következetes kivitel *összhangjában*, és föleg *a természetesség* szakadatlanságában. Észrevenné egy elmult, tulhaladt kor alantiságának zugszerüségeit, hogy ugy mondjuk, vidékiességét. Az előadási tökély *együttességének* ásitozó hiányai pedig épen elnyeléssel fenyegetnék.

Az egész játék egybeolvasztása, a hüség az élet külsőségeinek visszaadásában, a legapróbb részletekben való szigoru szabatosság, kiöltözés, diszités kellősége, találó volta, mindez ugyan már inkább a tanulmány mint a lángelmüség eredménye, de azért a haladáshoz tartozik. És némileg hasonló a szobrász-mester azon műveletéhez, midőn a tanitványok által kinagyolt szobron az aprólékos, de a jellemet kidomboritó javitásokat eszközli.

És a mi különösen a modor *finomságát* illeti, ez nem épen könnyü dolog, és ez csak is azon későbbi korszak föladata, melyben a közönség izlése már a kor legelőhaladtabb népeinek magaslatára emelkedett. A burleszk és groteszk a művészetek tavaszának kora virágai és leghálásabbak; hatásuk legzajosabb, csattanóbb, mert fölfogásuk a tömegre nézve is hozzáférhetőbb; de a *színezés finomsága* mégis csak *betetőzése a mütökélynek*.

És ezek után most már megállapithatjuk, hogy a művészet ama fénylő kristályczottsága, melyet ma *Prielle* Kornélia szaloni alakitásaiban csodálunk, az ugynevezett nagyok korában még egyátalán lehetetlen is volt, mert voltaképen hiányzott még kellő magasságu piedesztálja az átalános izlésben. Hogy egyik műnem nagyobb-e a másiknál, ezt most mellőzve, Prielle K. asszony mint szinpadi tünemény, a legnagyobb elődökkel teljesen egyszabásunak, és bizonyos tekintetben még azoknál is örvendetesebb, meglepőbb jelenségnek tünik föl. És pedig azért, mert az a művészi tulajdonság, illetőleg erény, melynek ő felülmulhatlanságát képviseli előttünk, a modor *finomságának* ama borotvaszerü éle melyen őt, feszült figyelem közt fojtott lélekzettel szemléljük, ez a sajátság azok közé tartozik, melyekről azt hittük, hogy nemzetünk igen is katonás, nyers és nomád hajlamokkal telitett lényéből ha nem is egészen, de ebben a mérvben legalább hiányzik.

Másik igen kiváló jelensége szinpadunknak *Ujházi*. Elődei lehettek bármi nagyok, mint tehetségek, de a szinpadi műtökély mégis a *természetesség* ama *teljességénél* kezdődik, mely, egyéb számos tulajdonságok között, legfőbb és mellőzhetlen föltétele és titka az önfeledt csalódás tökéletessége által fölidézett batásnak. Minden oly szinész, kinél észrevesszük, hogy játszik, csak komédiás; bevégzett szinmüvész csak az, a ki elfeledteti velünk, hogy az, a mit ő előttünk csinál, csak játék; a ki pillanatra ama csalódásba ringat, hogy az a mit ő produkál, az egy darab *valóságos élet*. A kinek jellemábrázolásán, alakitásán egy elhibázott hang, egy erőtetett mozdulat el nem árulja, hogy ő ezt betanulva, szándékosan tetteti, mesterkéli; a ki egy pillanatra ki nem esik a fölvett szerepből, melybe, ugy látszik, nem beletanulta, de beleélte magát; hangja, arcz- és tagjátéka egyöntetüségét egy gixer, egy eltévesztett mozdulat meg nem csorbitja, el nem árulja.

Csak az oly művész, ki erre képes, idézhet elő teljes csalódást. S ilyennek láttam a mostanság élvezett nehány előadásban Ujházyt. A hatásketlés e legvalód bb módjának elsajátitása felé való törekvés szembetünően felismerhető az egész személyzeten, s a czélhoz vezető legjobb utnak ez átalános elfogadása az elmélet magasabb fokát mutatja a multtal szemben, melyben a karzat kegye aránylag még keresettebb a földszint és páholyokénál., mint jelenleg. És ennélfogva biztat a remény, hogy talán még több örvendetes fölfedezést is tehetek, ha majd szinházunk több hires uj tagját is, kiválóbb szerepükben, megismerhetni szerencsém leend.

VAJDA JÁNOS.

UTIJEGYZETEK A SZOMSZÉD KELETRŐL.

Irta: **DE GERANDO ATTILA.**

Szkalanovai emlékek.

Vasárnap, április 15-én.

Pompás időt kaptunk a tegnapi eső után. Kis sétát teszek gazdánk ságorával a város felett kigyózó utakon. Kávéházra bukkanunk, hegyi patak szélén, csinos kertecskében. Ez Csakiroglu (a kékszemü ember fia) kertje.

Tarka tömeg ácsorog az indóháznál: e vonat ujonczokat szállit. Az uralkodó szin a sápadt vörös. Sok nő, vörös koczkás feridzsében; ez itt a köznép viselete. A távozók bucsuznak rokonaiktól; nem részegek, nem lármáznak: szelid bánat, a szeretet megilletődése tükröződik vissza arczaikon. Fütyöl a mozdony: a kezek összefogódznak, felhangzanak az utolsó szives bucuszók; halk zokogás emelkedik a fátyolok alól; az egész tömeg a vonattal lépdel, kendőket lobogtat, az ujonczok is kidugják zászlóformára kötött kendőiket, s azzal elrobognak.

E jelenet minden állomásnál megujul.

A török sereg tisztán muzulmánokból állittatik ki, mely rendszer irtólag hat a török fajra. Nemcsak fizikailag kimeriti, de koldussá is teszi, mert a hatóságok, visszaélésből, gyakran ujra besorozzák a már kiszolgált katonát; ez kénytelen adósságon vett pénzzel váltani meg magát, s tönkre jut. A török kormány pusztitja legjobban a török nemzetiséget.

Ugrándozó tevék feltartják kopott farkukat, s hosszu, ügyetlen lábaikat négy felé dobják: azt hinné az ember: mindjárt elejtik.

Török ur és török nő ülnek a szomszéd vagonba. Az elsőnek vonzó egész megjelenése. Szabályos arcz, fekete szakáll, szelid méltóság vonásain; piros selyem alsó ruháján, mely fehérrel van csikozva, ezüst láncz foly alá; kaftánja sötétkék posztó; fejét halványsárga selyem disziti. A nőt azonban rózsaszin selyem feridzséje (oh boszuság!) talpig eltakarja.

Törekvése elejétől kezdve az volt, hogy kedvencz stiljének: a csúcsives stilnek hóditson talajt, de e tekintetben a legujabb időkig fölötte sok nehézséggel találkozott, ugy hogy, habár már legelső föllépésével, — a Budapest-ferenczvárosi templom számára készitett igen szép, csúcsives tervével, — mondhatni, általános elismerésben részesült, az elismerés csak «elméleti» maradt s a csúcsives stil-iránynyal gyakorlatilag keresztülhatolni még a tényleg általa épitett uj városházánál sem birt, ugy, hogy kénytelen volt ott is, valamint a müegyetem és állatorvosi tanintézet szép épületeinél, ujabban a debreczeni «Bika»-szálló épitésénél és számos magán-épületeinél is az olasz és német renaissance idomaihoz fordulni.

Müködése a csúcsives stil terén eddig csak a restaurálásokra (Vajda-Hunyad, kassai dom, bártfai, máriafalvi, jáki templomok) és arra a gr. Gyulay-fele mauzoleumra szoritkozott, a mely a budai temető egy pontját disziti, s a mely valódi gyöngye az e faju épületmüveknek.

De most előtte áll müvészi vágyainak netovábbja: a parlamentház épitése; itt lesz alkalma mindazt, a miről eddig álmodott, a mit gondolt és érezett, megvalósitani, és eszméit kőbe vésve megörökiteni.

Legyen hozzá ereje, kitartása!

KEMÉNY JUDIT.

— Történeti beszély. —

Irta: **P. SZATHMÁRY KÁROLY.**

(Folytatás.)

IV.

A Rákóczi-fölkelés mozgalmai utókorszakában, a nemzeti ügy hanyatlásán kivül, még egy más óriási csapás is érte a nemzetet: egy iszonyu pestis-ragály, mely annyival borzasztóbb mérvben szedte áldozatait, mivel a folytonos polgári háboru az ország rendes viszonyait feldulta, az erkölcsöket elvaditotta és mert közel egy század óta semmi hasonlatos elő nem fordulván, az ismeretlenség és tájékozatlanság a csapást annál borzasztóbbá tette. Igen érdekes elolvasni e kori krónikásainknak előadásait, különösen Csereyét, ki élénk képet nyujt a zavarok és borzalmakról, melyek Erdélyben ez idő szerint mindennapiak voltak. Miként haltak ki egész falvak; hogyan hagyattak magukra uton-utfelen a szenvedők; hogy zárták el kordonnal a községeket vagy házakat, melyekben a ragály kitört, midőn a félelmében minden józanságot és emberi érzést levetkezett tömeg az egészségeseket is együtt kényszeritette meghalni, és pedig éhen veszni, a betegekkel.

E korszakban báró Kemény Simon és családja, mely a Rákóczi-féle hadak kiszoritásával Görgényt elhagyta volt, az egészséges fekvésü maros-vidéki kastélyba, Csombordra költözött.

Egy szép októberi napon, midőn itt a családot ujból felkeressük, csak a nagyasszonyt és Juditot találjuk otthon; mert a férfiak részint hivatalos, részint gazdasági dolgokkal voltak elfoglalva.

A két nő az udvarház kertjének egy kimagasló pontján, százados diófa árnyában foglalt helyet, mely alól gyönyörü kilátás nyilott Erdély nyugati havasainak csipkeszerü ormaira; azon innen a barátságos enyedi szőlőhegyekre és a lábaik alatt nehány öl mélységre tovakigyózó Maros vizének bűbájos völgyére.

Ez volt a nőknek legkedvesebb munka- s pihenő helyök; ide hozatták, ha az idő alkalmas volt, reggelijöket s néha még estebédjöket is.

— Istenem, — mond a nagyasszony, kit az utóbbi évek nagyon megviseltek, — minél jobban érzem erőim hanyatlását, annál jobban tudok gyönyörködni a természet szépségeiben. Talán ösztönül adta azt a jó Isten, hogy egyre jobban megszeressük a földet, midőn közeledünk azon korszakhoz, melyben örök pihenőre kebelébe térünk.

— Ne ijesztgessen édes jó anyám, — mond bánatos hangon Judit, — kihez forduljak én akkor, ha az az egy is elhagy, a ki e földön még közel áll szivemhez?

— Bizony kedves jó leányom, e gondolat elég aggodalmat okoz nekem. Jobban is szeretném én, ha már férjhez mentél volna valakihez; hiszen ugy is annyian kértek.

Judit egy sóhajjal válaszolt.

— Azt hiszem, édes anyám lelkem, hogy a férjhez menetel czélja épen az, hogy egy olyan barátot szerezzünk magunknak, ki bizalmával és rokonszenvével szülőink helyét pótolja: ugy de én még ilyen embert nem találtam.

— Az a bizodalom és az a rokonszenv csak később szokott kifejlődni, — mond a nagyasszony, — látod, magam is alig kétszer-háromszor láttam atyádat, midőn szülőim eljegyeztek vele: s azért mégis tisztességesen végig éltük e hosszu és zivataros életet.

— Hátha, — mond Judit, — a jelentkezőket egy más eszménykép előzte meg, kinek lelkünkbe vésett alakja nem türi meg az ujon jötteket?

A nagyasszony megütközve tekintett leányára, mintha szemeiről egy fátyol lassú alánhanyatlását észlelné.

— És neked lenne ilyen ideálod? — kérdi kétkedő hangon.

— Fájdalom, van, édes lelkem anyám.

— És ki legyen az, ha szabad kérdeni?

Judit egy pillanatig habozni látszott, de aztán épen felelni készült: midőn egyszerre Anikó szobaleány csörtetett át a kerten, arczából egészen kikelve.

— Nagyságos báróné! — kiált már jó távolról — Szent-Királyról jött kocsisunk igen rossz ujságot hozott, melyet alig merek megmondani.

— Nos mi az? — kérdi a nagyasszony rémült hangon.

— Hát csak az, nagyságos báróné, hogy Szent-Királyon kiütött a pestis és az egész nép lázadásban van. Ma egy ur érkezett a faluba és beszállott egy bizalmas emberéhez, hol lábáról leverte az a borzasztó nyavalya és Marczi kocsis azt mondja, hogy a nép körülvette a házat, a hol ez az uraság fekszik; egy lelket sem bocsát ki a házból, sőt azzal fenyegetőznek, hogy reágyujtják a szalmafedelet.

— Eredj csak, ne lelkendezz itt, — mond Judit kisasszony, — küldd ide Marczi kocsist, majd az okosabban tudja elmondani a dolgot.

A szobaleány elsietett és nemsokára Marczi kocsis jelent meg; egy jóképü harminczas évü ember, ki kora gyermekségétől az udvarban növekedett fel.

— Nos Marczi, mondja el kend, mi történt Szent-Királyon? — kérdi Judit, — de sem többet, sem kevesebbet ne mondjon kend a valónál.

Marczi kocsis aztán előadta széltében, hosszában a dolgot, de csakugyan oda lyukadt ki, a hova Anikó, a szobaleány.

— Hisz az borzasztó, — kiált fel Judit kisasszony, — hogy a beteg embert megégessék, vagy éhen veszitsék el! És nem tudja kend, hogy ki lehet az a beteg uraság?

— Dehogy nem tudom kisasszony; hiszen megmondották ott az emberek: nagyságos Barcsay Mihály uram.

Juditnak a kerti asztalba kellett fogózkodnia, hogy e név hallatára egyensulyát el ne veszitse. Beletelt egy pár percz, mig a sebes roham, mely szivét és fejét egyszerre elkábitotta, lassanként lecsillapult.

— Menjen kend Marczi és fogjon friss lovakat a hintóba; azután kérjen magának tarisznyára valót, mert nehány percz mulva visszaindul.

Marczi kocsis elsietett, a nagyasszony pedig rémülve állott fel helyéről.

— Az Istenért, mit szándékozol tenni?

— Ha atyám, vagy bátyám itthon volnának, őket kérném meg, hogy menjenek a beteg segitségére: igy magam megyek.

— De azt már meg nem engedem, — mondja a nagyasszony, töle alig várható határozottsággal és leánya karját megragadva, — menjen a pap, vagy az ispán.

— Az ispánra ott nem hallgat senki; a mi papunk pedig igen félénk ember.

— Nem bánom, de téged nem bocsátalak.

— És mégis ugy kell lenni, — mondja Judit, könyüs szemekkel. Hallgasson meg édes lelkem anyám. Az az eszménykép, kiről előbb beszéltem, nem más, — mint Barcsai Mihály. Édes anyám jól tudja, hogy mivel tartozom neki: ezzel az egy élettel, a melyet ő mentett meg. Én szeretem Barcsai Mihályt; szivemnek minden dobbanása, agyamnak minden gondolata az övé; és én vagy Barcsai Mihályné leszek, vagy örökre pártában maradok.

— És nem ismered azt a rettentő átkot, mely a Barcsai- és Kemény-familia között ki van mondva?

— Ismerem, de azt is tudom, hogy a jó Isten nem a szavakat, hanem a tetteket mérlegeli. Midőn Barcsai Mihály kimentett a martalócz körmei közül: erősen föltettem magamban, hogy azt az erős átkot ki fogom engesztelni, bármi áron: és a jó Isten alkalmat nyujtott reá, hogy szándékomat végrehajtsam.

Kemény János fejedelem három Barcsayt életett meg politikából és családi gyülöletből: nekem pedig az Isten immár most a harmadik Barcsayt engedi megmenteni; és nem hiszem, hogy a szeretet munkája Isten előtt el ne törölné a gyülöletét és az anyaáldás ki ne engesztelné az anyai átkot!... Vagy mit akar édes anyám? Kivánhatja-e tőlem, hogy azt a férfiut, kit szivemből, lelkemből szeretek, ki életemet mentette meg, itt a szomszédban, alig nehány puskalövésnyire nyomorultul elveszni hagyjam, midőn egy bátor lépéssel megmenthetem?

— De hát a pestis?

— Kálvin hitében növekedtem. Ha Isten végzése az rólam, hogy e rémitő ragály áldozata legyek: a halál angyala itt is fölkereshet; köztapasztalás, hogy a pestist azok kapják meg leghamarább, kik félnek tőle, — én nem félek. Ha Barcsay Mihály csakugyan pestisbe esett: akkor hadd veszszek vele én is; ugy sincs e földön több keresetem. De hátha nem is pestis az a betegség, mely Barcsayt leverte lábáról? Hisz ő kegyelme nem jön pestises vidékről! Marosszékben volt; és én tudom, hogy épen hozzánk igyekezett.

— De mit fog mondani atyád és bátyád, kik érzelmeidről semmit sem tudnak és ha tudnának, azt határozottan elleneznék?

— Az az ő dolguk: én követem Isten parancsát, melyet az érző emberi szivbe oltott.

— Ne menj el gyermekem, kedves egyetlen leányom, — kiált a nagyasszony, leánya nyakát körülfonva, — elveszted magadat; és ha a pestis el nem ragad, elveszi a világ jó hiredet. Ugy-e nem mégysz el az én engedelmem nélkül?

— Nem voltam-e édes anyámnak mindig hü, engedelmes leánya?

— Az voltál, kedves gyermekem; nem is panaszkodtam reád soha!

*

AZ UJ ORSZÁGHÁZ. — FEINDL IMRE ELFOGADOTT TERVE.

A megválasztott képviselők pontos jegyzékét tesvérlapunk, a «Politikai Ujdonságok» közli. Itt csak az ujabb, vagy nevezetesb választásokról jegyzünk föl egyet-mást.

Kolozsvártt mind a két kerületben a kormánypárt győzött. Hegedüs Sándort Bartha Miklós és Zsigmond Dezsőt Ugron Gábor ellenében választották meg. *Pozsonyban* Trefort miniszter és Neiszidler Károly kormánypárti lettek képviselők; *Sopronban* Zichy Antal kormánypárti 32 szótöbbséggel a függetlenségi Dörfler György ellen. *Szegeden* gr. Tisza Lajost választották Németh Albert ellenében, a másik kerületben pedig Herman Ottó függetlenségi lett meg ujra Herczegh Mihály kormánypárti ellenében, nagy szótöbbséggel. *Kecskemét* mind a két kerületében három jelölt volt. Az egyikben Vámos Béla kormánypárti 357, Vadnai Andor antiszemita 446, Mocsáry Lajos függetlenségi 133 szavazatot nyert; tehát egyik sem nyert többséget és Vámos meg Vadnai közt uj választás lesz; valamint a másik kerületben Lipthay Pál függetlenségi és Persay antiszemita közt; mert az előbbi 235, az utóbbi 274 szavazatot kapott, a kormánypárti Dékány Rafael pedig 115-öt. *Hódmező-Vásárhelyen* a függetlenségi Gosztonyi Sándor a képviselő, *Halason* Mocsáry Lajos, kit 177 szótöbbséggel választottak meg gr. Ráday Gedeon kp. ellenében, *Nagy-Kőrösön* Farkas Elek mérsékelt ellenzéki. *Aradon* Falk Miksa kormánypárti és Mülek Lajos függetlenségi közt uj választás lesz, mert a harmadik jelölt (Atzél Péter mérsékelt ellenzéki volt képviselő) miatt nem kaphatott egyik sem abszolut többséget. *Győr* a függetlenségi párttól a kormánypárt kezébe jutott; Baross Gábor államtitkár a képviselő. Vasmegye *rumi* kerületében Istóczy Győző meghuktatása nem sikerült. Báró Mikos Jánost léptette föl ellene a kormánypárt, a ki 630 szavazatott kapott, míg Istóczy 1098 szavazatot. *Késmárkon* Andaházy László kormánypártit ujra megválasztották Mudrony Soma kormánypárti ellen. A *szepes-szombati* kerületben Pulszky Károly 7 szótöbbséggel győzött gömöri Szontágh Pál mérsékelt ellenzékivel szemközt. Most már a Pulszky családból három képviselők: Pulszky Ferencz Uj-Verbászról pártonkivüli, Pulszky Ágost Szécsényből mérsékelt ellenzéki, Pulszky Károly pedig kormánypárti. *Csikmegye* négy kerületéből három választott függetlenségit (a csik-szerdai Bartha Miklóst, a szentmártoni Imre Aurélt, a karczfalvi Győrffy Gyulát), de a szent-miklósi kerület makacsui megmaradt Dobránszky Péter mellett, kit az országgyülés végén és azután oly sokat, azonban nem valami előnyösen emlegettek. *Szabadkán* az egyik kerület Horváth Mór kormánypárti választotta meg Vermes Gábor pártonkivülivel szemközt; a másik kerületben pedig Iványka Imre kormánypártit 817 szavazattal, ellene volt Probojcsevics pártonkivüli 255, Vojnics Géza szintén pártonkivüli 229 szavazattal.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS

a «Vasárnapi Ujság es Politikai Ujdonságok» 1884. julius—deczemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése junius hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujtására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Félévre (julius—deczember)

A Vasárnapi Ujság --- --- --- --- --- --- --- 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával" együtt 2 „ 50 „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... 3 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával" együtt --- --- --- --- --- 3 „ 50 „

Negyedévre (julius—szeptember)

A Vasárnapi Ujság --- --- --- --- --- --- --- 4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával" együtt 5 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... 6 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával" együtt --- --- --- --- --- 7 „ — „

A «Politikai Ujdonságok» ujabban **«Magyar Gazda»** czim alatt két netenként megjelenő **gazdasági képes lappal van bővitve.**

A **«Világkrónikát»** a **«Vasárnapi Ujság»** előfizetői **félévre 1 frt., negyedévre 50 kr.** pótdij beküldése mellett még folyvást megrendelhetik.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujtásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél *czimszalagjukból* egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamáczió és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

A **«Jogtudományi Közlöny»** junius 20-iki (25-ik) száma a következő tartalommal jelent meg:

Jogirodalmunk önállósitása. Dr. *Szilasy Adolf* budapesti ügyvédtől. — A jogügyletekről. Dr. *Kabdebó Ferencz* brassói ügyvédtől. — Jogirodalom: A közszerzeményi jog. Irta Dr. Jancsó György. Dr. *Herczegh Mihály* budapesti egyetemi tanártól. — Törvénykezési Szemle: Az itéletek jogerőre emelkedéséről. *Fenyvessy Sándor* egri ügyvédtől. — Néhány észrevétel a legujabb igazságügyminiszteri rendeletre. Dr. *Biehler Simon*-tól. — A fegyelmi biráskodás köréből. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási biróság döntvényei. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: PRÓNAY JÁNOS, a nemrég elhunyt Prónay József belügyi államtitkár legidősb fia, huszárhadnagy, ki atyja temetésére Bécsből haza jövén, annyira megrendült atyja halálán, hogy többé vissza sem térhetett, 24 éves korában, Budapesten. — DANÓCZI STEIGER ANTAL, köztiszteletben élt férfiu, az első hazai takarékpénztár vezérigazgatójának, Steiger Gyulának édes atyja, 78 éves korában a komárommegyei Fürön. — GYÖRGYEI ADOLF, Pestmegye egyik nagybirtokosa, vasutépitési vállalkozó, kinek Tápió-Szentgyörgyön 10,000 holdas mintagazdasága van, 53 éves korában T.-Sz.-Györgyön, honnan hülltetemeit Budapestre szállitották s itt az izr. vallás szertartása szerint élénk részvét közt temették el. — VÁGHÓ JÁNOS, urodalmi főmérnök és főiskolai gazdasági elnök 72 éves korában, Pápán. — KÁRVÁZY DOMOKOS, tisztb. főügyész Bácsmegyében, ki az irodalommal is foglalkozott s egy kötet «Humoreszket» is adott ki, 37 éves korában Gleichenbergben, honnan Zomborba szállitották. — MRÁZ FERENCZ, főgimnáziumi tanár, 49 éves korában, Ungvártt. — Dr. IVÁNDI ÁRMIN, gleichenbergi fürdőorvos s holttestét Budapestre szállitották. — SZVETICS JÁNOS, a Pannonia-kávéház volt tulajdonosa, 50 éves korában Budapesten. — DUBANETZKY JÓZSEF, Temesvár egyik kedvelt orvosa, 67 éves korában; ugyanott FISSER ISTVÁN törvényszéki biró s helyettes elnök, 74 éves korában. — GENCSY GÉZA, Borsodmegye egyik tekintélyes családjának tagja, Tisza-Keszi ben. — POPOVITS-PETZI SÁNDOR, nagybirtokos, a közügyekben buzgó férfiu, 57 éves korában, Nagy-Becskereken. — SÁGHY MIHÁLY nyug. huszárkapitány, Hont községben. — ZANKÓ KÁROLY, nyug. m. kir. tiszttartó, 72 éves korában Máramaros-Szigeten, hol igen becsült férfiu volt. — FEHÉRVÁRY KÁLMÁN komlós-kereszturi birtokos, 41 éves korában, Budán. — PONTELLI JÁNOS, 64 éves korában, Nagy-Váradon; ugyanott SZKURKA PÁL, kath. papnövendék, 21 éves korában. — FÁY BÉLA, törvényszéki hivatalnok, 34 éves korában, Miskolczon. — FARKAS GYULA, a közügyekben tevékeny férfiu, Gyulán. — MOLNÁR JÓZSEF, számos tagu család feje, 56 éves korában, Balázsfalván. — VESZELKA JÓZSEF, fővámfelügyelő, 37 éves korában, Szegeden. — FERENCZY MÁRTON, a kolozsvári egyetem joghallgatója, Csik-Tusnádon. — RÉVAI ERNŐ, a «Keszthely» szerkesztőjének, Révai Miksának, két éves fia. — SOMLYAY GYÖRGY, m. k. honvédszázados és kezelő tiszt, ki Bem alatt is harczolt, 59 éves korában, Budapesten. — SZLUHA LAJOS, Szluha Agoston szegedi főkapitány egyetlen fia, 5 éves korában, Kecskeméten.

SZUPPINY ODÖNNÉ szül. Stoy Julia, állami állatorvos neje, hosszas szenvedés után, 33 éves korában, két árvát is hagyva maga után, Budapesten. Nemesak gyöngéd, jólelkü nő hunyt el benne családja mély fájdalmára, hanem müvelt, költői szellem is. Egy pár csinos költeményét lapunk is közölte. Néhai atyja, dr. Stoy Jakab pedig régi munkatársa volt a «Vasárnapi Ujság»-nak. — ÖZV. MANOJLOVICS GYÖRGYNÉ szül. Gavrilovich Katalin. Manojlovics Sándor földbirtokos édes anyja, 85 éves korában, Szabadkán. — FÖLDES GYÖZÖNÉ szül. Kovách Julianna, 31 éves korában. Pozsonyban. — PAPP LÁSZLÓNÉ szül. Korbuly Etelka, Brassóban, élete 23-ik évében. — ÖZV. PAPP-SZILÁGYI SIMONNÉ szül. Drágány Czeczilia, 59 éves korában, a biharmegyei Hosszu-Pályiban. — MATÓNYI LAJOSNÉ szül. Krusovszky Gizella, 28 éves korában, Rozsnyón. — SZABÓ SÁNDORNÉ szül. Riedl Ilona, 22 éves korában, Nagy-Becskereken. — BARANYI ANNA, Baranyi Miklós 23 éves leánya, Miesken. — JAKABFFY MIKLÓSNÉ szül. Lukács Katalin, nagy és tekintélyes család tisztelt hölgye, 65 éves korában, Kupán. — MÁRIAFFI VILMA, Máriaffi Albert és gróf Bethlen Lujza 9 éves leánya, Maros-Sz.-Györgyön.

Gróf GRÜNNE, a király egykori főadjutánsa, 76 éves korában meghalt Badenben. 1843-ban őt nevezték ki István főherczeg főudvarmesteréül. 1848. aug. havában hasonló minőségben Ferencz József főherczeghez került és annak trónralépte után is mindig közvetlen közelében maradt. 1850-ben táborszernagygyá, nemsokára ezután pedig a császár főszárnysegédévé és katonai kabinetiroda főnökévé léptették elő. E tisztségeiben megmaradt 1859-ig, mely év okt. 20-án fölovászmesterré neveztetett ki. Grünne gróf már pár év előtt nyugalomba vonult. Még évek előtt szélhüdés érte s többé föl sem gyógyult.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Horka. Az országgyülési képviselőnek, e minőségében, nincs más hivatalos czime, mint az, hogy «Képviselő ur»; hanem Tekintetes, Nagyságos, Méltóságos vagy Főtisztelendő, vagy Nagyméltóságu, a szerint, a mi őt különben hivatali vagy polgári s társadalmi helyzete szerint illeti. Mind a mellett a hazánkban jelenleg uralkodó czim- és rang-kórság folytán szokásba jött a képviselőket nagyságolni akkor, ha ennél nagyobb czim vagy rang őket különben nem illeti; pl. a papokat, tisztelendő helyett, az ügyvédeket, tekintetes helyett, nagyságosoknak szólitani mihelyt képviselőkké lettek. Ez azonban csak ujabb divat vagy szokás. 1848-ban, midőn a népképviselet életbe lépett, nem használták az ily czimezést; 1861-ben sem.

A vén harangláb. Van benne, alapjában, valami jó. De a szerelmi történet, mely egyik részen tülövésszel, a másikon szivrepedéssel végződik, nagyon gyarlóan van kigondolva is, kivive is.

Borostyán. Az egyik (Ültessetek) elég csinos volna, de csupa idegen reminiszczentia. A másik (Száll a felhő) mindenkép gyönge, befejezése leggyöngébb.

Ibolya és vadrózsa (Virágrege). A Tompa-utánzás nagyon is szembeszökő rajta. De mily messze marad példánya mögött! Maga a rege (bár csinosan indul) nem tud valami megkapóbb allegoriára fejlődni; a végére bigyesztett bölcselkedések pedig (mint az aesopi mese tanuságai) nagyon is utszélieк.

Kritikán alul. Költemény a magyar hazáról. — Kortesdalok 1. 2. — Gyengeszellő. Lanyha eső. Szép az élet. Nem bánom én. — *Az egy csók varázsa* és *A téli éjszakába* kezdetü dal szerzőjét kérjük tudassa, mely név alatt kivánja ez elfogadott müveit közöltetni.

SAKKJÁTÉK.

1279. sz. feladvány. Pierce W. T.-töl.

A British Chess Magazine legujabb feladvány-tornájában első dijat nyert.

Sötét.

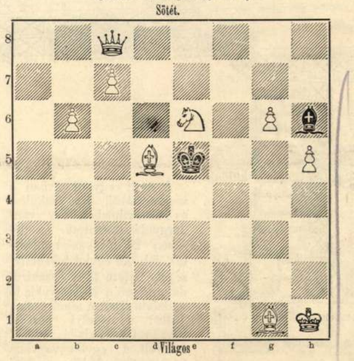

Világos.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1274. sz. feladvány megfejtése.

Veress L.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. g7—h8 : H --- ---	Bc6—h6
2. Hh8—g6 --- ---	t. sz.
3. V mattot ad.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H., Andorfi S. és Kovács J. Az Erkel-sakktársaság nevében: E. K. *A pesti sakk-kör.*

Tartalom.

Szöveg: Ujházy László. (1793—1870.) — Otthon. Költemény. *Vajda Jánostól.* — Kemény Judit. Történelmi beszély. Irta *P. Szathmáry Károly.* — Választások Angliában és Amerikában. — Ütijegyzetek a szomszéd keletről. Irta: *De Gerando Attila.* — Egyveleg. — Az uj országház belsejе. — Turin. — A keleti villámvonat kocsijai. — Az állatok a közbeszédben. — Irodalom és müvészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Ujházy László (1837). Cosina festménye után. Ujházy László a számüzetésben. Észak-amerikai fénykép után. — A Páris és Konstantinápoly közt közlekedő villámvonat. 1. A villámvonat utban. 2. Az ebédlő kocsi külseje. 3. Étkezés az ebédlő-kocsiban. 4. A villámvonat hálókocsija. Hálófülke Öltöző. Nappali. — Turin. — Az uj országház első emeletének alaprajza. Steindl Imre tervrajza után. — Czoboly és hermelin. — Pávián család (C. Babuin).

HETI NAPTÁR. Junius hó.

Nap	Katholikus és protestans		Görög-Orosz		Izraelita
22	V	E 3 Paulin, A.	E 2 Akos	10	G 2 T. (pr.)	29 Zakh.
23	H	Szido. sz. Z. vt.	Vazul	11	Ber. és Bar.	30 Zorobá.
24	K	Sz. Iván, J. elő.	Sz. Iván	12	Onufer, Pé.	1 Tha. R.
25	S	Eul., Feb. sz. vt.	Eulóg, Febró.	13	Akvilina vt.	2 Abigail
26	C	Ján. és Pál vtk.	Jeremiás pr.	14	Elizeus pr.	3
27	P	László k. hitv. †	László k. 7. al.	15	Amosz br.	4
28	S	†Il. Leo p.	†Leo p.	16	Tikhon vt.	5 Sab. B.

Holdváltozásai: ☽ Első negyed 30. ? óra 31 pk. regg.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete és fehér selyem-atlaszt, méterjét 75 kr. egész 9 frt 90 kr.-ig (18 különböző szinben) szállit egyes öltönyökre, valamint egész végekben vámmentesen a házba **Henneberg G.** (királyi udv. szállító) selyem-gyári raktára, Zürichben. Mintákat postafordultával. Levéldij a Svájczba 10 kr.

Czoboly és hermelin.

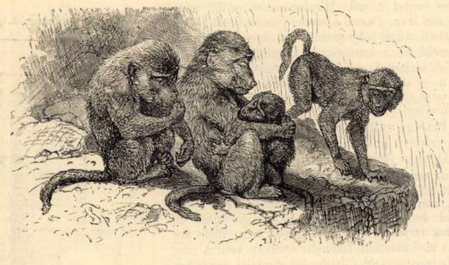

Pávián-család (C. Babuin).

«*Életképek az állatvilágból*» czimü füzetből.

egy hatodrészét képezi egész teste sulyának. Nos, mit gondolnak már most, ha egy 40 kilónyi sulyu légies hölgy napjában 6·66 kiló táplálékkal adóznék gyomrának?

A «féltékeny mint a tigris» kifejezés is Aeschylostól Shakesperig minden poéta kedvencz átviteléül szolgált. Jó volna tudni, hogy ez urak voltaképen mikor lesték ki a tigris hálószobájának titkait, hogy ilyen jól tudják. Mert a tigris lehet vad, vérengző, kegyetlen és akármi egyéb, de féltékeny csak épen annyiban, mint minden más oly állatfaj, mely természete szerint csak bizonyos visszatérő időközben látogatja nőstényét, s ilyenkor természetesen nem örül, ha vetélytársra bukkan. Egyebekben azonban a tigris is csak ép oly közönyös hálósipkás férj, mint akárhány más a nagyvilágban.

Ha már a feltékenységet kell egyéniteni, sokkal jobban megfelel ennek a szarvas, kit pedig minden áron a kijátszott férjek tipuszának szeret feltüntetni a közgondolkozás. A szarvas féltékenységében van valami drámai, valami szultáni. Látni kell, hogy a vén tiz agancsos minő gonddal örködik szerálya fölött, s minő harczokat viv azon fajabeliekkel, kik jogaiba avatkozni megkisérlik. Ágbogaikkal a viadal hevében összeakadt és kibontakozni nem tudó szarvasokat találtak már éhségtől, sebektől kimulva az erdőben, de különben is tény az, hogy csak a szeliditės folyamán fokozódik és minősül a durva ösztön féltékenységgé az állatoknál.

Foglalkozik a közbeszéd más értelemben is az állatokkal, a mikor a helyett, hogy tudákos bölcseséget szenvelegne, naiv hitet árul el bizonyos babonás tények iránt. A tehén rugásáról eleget vitatkoztak már a jó Kulcsár «Hasznos Mulatságai»-ban is, és vannak gazdák, kik a tehén szemeiből jósolnak jó vagy rossz időjárást. Mint gyermekek egész szenvedélylyel kerestük a háromszinü kandurokat, melyek gazdaggá tehetnek vala, ha ily ritkaságot sikerült volna fölfedeznünk. Angliában hisz a közнép a sertés őrdögi származásában, s azt állitja, hogy első lábai belső felén öt-öt fekete jegy a sátánra vall. Hát a medvénél ki látta, hogy a dombról lefelé mindig hátrafelé megy?

Csodálatos egy mese a struczmadárról, hogy tojásait merő nézéssel költi ki. Ezt már nem hiszszük, de azt a másik mesét még sokan komolyan veszik, hogy üldözői elől szaladva a homokba rejti fejét. Szép legenda a pelikáné, ki keble vérével táplálja fiait. Valósággal az egész mende-monda pedig onnan keletkezett, hogy a pelikán csőre alatt zacskó van, s mikor csőrével melle alá nyul, bemázolja tollait mindenféle vörös halhulladékokkal. A fülemile, mondják, keblébe szurt tövissel dalol olyan panaszos fájdalmasan. Sohse higyjék, sokkal életrevalóbb teremtés, mint a milyenné a költők tették. Bizonyos madarak annyira gyülölik egymást, hogy tojásaik egymás mellé téve maguktól szétrepednek. Nem is beszélek a hattyudalokról, de aligha sokan tudják, hogy a hattyu azért uszik a vizben, hogy elrejtse csunya lábait.

Rettegés tárgya sok szülő és gyermek előtt a fülbemászó, de azt aligha látta valaki, hogy e féreg akárkinek is kellemetlenséget okozott volna. Ép oly mithósz a róla szóló jellemzés is, mint az, hogy döglött szamarat és hollót soha senki sem látott. A krokodil-könyvek és gyermeksiráshoz hasonló hangjok már divatjokat multák. Ma már határozottan kikaczagnák azt a színészt, ki ily kifejezést használna pathoszában. A csigáról meg az a hit, hogy nem hal meg napnyugta előtt. Mindennek lehet némi természeti alapja, de mindenesetre nagyon kiforgatva eredeti értelméből és felékesitve a fantáziának majd csodaszerü, majd meg elrettentő képzeteivel.

Még valamit a kigyónak tulajdonitott igézésről. Már a hires természetbuvár, Cuvier megjegyezte a csörgőkigyóról, hogy azt hiszik róla, mikép lélegzetével, vagy épen nézésével csalja torkába áldozatát; Pliniusnál pedig bizonyos Metrodor beszéli, hogy a Rhyndacus folyó mellett a boa-kigyók lélegzetökkel szivják magokba (haustu absorbent) a madarakat, melyek bármily magasban és sebességgel felettök elrepülnek. Egy filadelfiai professzor, Smith Barton pedig 1796-ban egész értekezést irt a különböző amerikai kigyóknak tulajdonitott igézőerőről.

Miben áll ez az igézet? Sokan az áldozat halálos rémületének igyekeznek feltüntetni, mely tehetetlenné teszi a félelmes ellenséggel szemben. Igy Vosmaer, ki szóról szóra ezeket irja: «A madarak és patkányok, melyeket a kigyó ketreczébe dobtunk, nagy rémületet mutattak, előbb összebujtak a szögletben, azután halálos fájdalom közepette *rohantak ellenségeik elé.*» Mások a hirtelen megfélemülésen kivül a nagyobb kigyók átható, dögletes büzét is számitásba veszik az igézet mibenlétének megfejtéséhez, mely elkábitja az áldozatot mefitikus gőzével.

Ellenben Linné már «büvös vonzerőről» is beszél s egy mult századbeli ofiolog előadja, hogy ő hallotta, mikép vonzott a kigyó egy kis troglodytot magához. A kigyó tátva tartotta száját s szemeit mereven áldozatára szegezte, mely igyekezett menekülni tőle, de büvös erőtől visszatartva nem tudott s fájdalmas kiáltásokat hallatott. Végre ellenállhatlan erőtől hajtva magától dőlt a kigyó torkába.

Azoknak, a kik nem sokat adnak mult századbeli mesékre, álljon itt egy szavabevehető müvelt ember nyilatkozata, a ki saját szemeivel volt tanuja a következőknek.

«Egy forró, tikkasztó nyári délután árnyékban hüseltem, midőn egyszerre heves szárnycsattogást hallok magam felett néhány méternyire a levegőben. Egy kis madárka csapdosta szárnyaival kétségbeesetten a levegőt, folyton sikongva, mindenfelé menekülni igyekezvén, de mintha egy láthatlan fonál mind egy helyre huzta volna vissza, lassanként a földhöz közelitve. Alá nézek, s közvetlenül alatta egy lapos háromszegletü főt látok a bokrok közül felütve, a mint merev szemekkel, lassan ide-oda lobálózva igyekezett a madár mozdulatait követni. Egy kigyó volt, hosszu farkára állva s feltárva állkapczáit, hogy magába nyelje az igézett zsákmányt. Még egy pillanat s a madár már-már kimerülve hullott alá, mikor egyszerre, nem nézhetve végig e jelenetet, követ ragadok és a kigyóra dobom, mely összezsugorodva elbujt. A varázs megtört. A madár még egy pillanatig vergődött, s aztán hosszu kört irva le, ötven lépésnyire hullott le tőlem a földre. Hozzászaladtam. Mintha megdermedt volna, mozdulatlanul hevert, de nem sokára visszanyerte eszméletét, föltápászkodott, kettőt-hármat ugrott, rendbe hozta tollazatát, s azzal félemelkedett s lassan eltünt az ürben. A kigyó már nem volt ott. Visszariadt tőlem s ennek köszönheti a szegény áldozat életét.»

Az eset közvetlen tapasztalat után van előadva, a nélkül, hogy magyarázat volna hozzácsatolva. De azt mutatja, hogy az igézet tényleg létezik, daczára annak, hogy még nem igen sikerült tudományos okát adni. —*á*—.

IRODALOM ÉS MÜVÉSZET.

Az «Ifjusági iratok tára» czimü vállalat, melyet az orsz. középiskolai tanáregyesület ad ki, legujabb füzetében vonzó közleményeket nyujt a természetrajzból. «*Életképek az állatvilágból*» czim alatt Pasztavszky József átdolgozta Brehm Alfréd hires német természettudósnak azokat a felolvasásait, melyeket Budapesten tartott 1879-ben, 1881-ben és 1883-ban. Ezek alapján négy nagyobb dolgozatot közöl a füzet: Észak madárvilágából; A majmokról; A sivatag és a karaván ok; Szibéria vadonja és vadászélete. Brehm nemcsak egyik legalaposabb ismerője az állatok életének, hanem az előadás formájában is mester, ugy hogy a tanulságost együtt adja az élvezetessel. Pasztavszky pedig tapintatos átdolgozásban juttatja most az ifjuság körébe. A számos illusztráczió is emeli s azokból egy párt lenyomatunk itt mutatványul, a derék vállalat iránt ezzel is föl kivánva hivni a közönség figyelmét. E füzet ára 50 kr.

A «Nemzetgazdasági és statisztikai évkönyv» czimü munkából, melyet az akadémia szakbizottságának megbizásából dr. Földes Béla szerkeszt, a második évfolyam kötete került ki sajtó alól. Az utolsó, vagy az előző év gazdasági, állami, társadalmi életének igen gazdag adatait közli Magyarországról, összehasonlitva a korábbi évekével. A nyilvános élet minden jelenségével foglalkozik és tömör, világos képben nyujtja a tudományt. Dénes, a párt tekinteteg tagjai és ó erői kerület nélkül vannak, s aligha hely jut már nekik. Dupla mandatuma nincs egy se a függetlenségi pártnak, de a mérsékelt ellenzéknek sincs. A kormánypártiak közül csak Jókai, gr. Tisza Lajos, Baross Gábor, Hegedüs Sándor birnak. Ezek juttathatnak helyet gr. Ráday Gedeonnak. ki megbukott több kerületben, Móricz Pálnak, kit Szarvas nem választott meg ujra, Falk Miksának. ha ugyan Aradon a pótválasztás nem lesz kedvező rá nézve, Kemény Jánosnak (a képviselőház volt alelnökének), kit Kolozson Haller Rezső függetlenségi szoritott ki. A kölesdi kerületben megbukott Vizsolyi Gusztáv (a kormánypárt klubjának volt elnöke) már talált kerületet Nászodon. Legfeltünőbb jelensége a választásoknak az antiszemita párt fölszaporodása. Ez is a függetlenségi pártban tett fogyatkozást. Orosházát, Fülöpszállást, Tapolczát, H.-Böszörményt, a pinczehelyi kerületet Tolnában antiszemiták vették el tőle; a országpárttól a szakcsi kerületet (Tolnában), a zsujezit Nyitrában, meg Csongrádot: a mérgárról számol. Ára 2 frt.

A szinészet rendszere, a drámai jellemalkotás eszmei és technikai elvei a szinészet történetéből, gyakorlatából vont tanulságok s az élet jelenségeinek megfigyelése alapján tárgyalva. Irta *Rakodczay Pál.* Terjedelmes munka, mely negyedfél száz lapot foglal el és a szinpadi ábrázolást tárgyalja technikai és eszmei fejtegetésben. Két részre oszlik: az eszme az egészben, és: az eszme a részekben, t. i. a szinészi teremtés momentumainál. A szerző, mint maga mondja, könyve eszméinek főanyagát a nagy előadók müvészetéből és főleg saját szinpadi gyakorlatából meritette. Összesen huszonhét fejezetben fejtegeti a könyv a szinészi müalkotást, a mütárgy felfogását, anyagát, alakitását, a tárgyilagosságot, a monologot, a párbeszédeket, a drámai jellem tényezőit, szereptanulást, majd pedig a szavalás, mozgás kelléket. Mindezekben számos példát idéz irodalmi müvekből,

jeles művészek ábrázolásából, közöl utasításokkal ellátott monologokat, stb. Nagy olvasottságra és előszeretettre mutat a mű. Mindenesetre pedig nagy kedvvel van irva, s azzal a meleg buzgósággal, hogy a színészben minél több gondolatot ébresszszen és minél szélesebb körre kiterjeszsze figyelmét. Az ily eszmélkedést serkentő eszközöknek megvan a magok haszna még akkor is, ha nem minden véleménye és tanácsa talál elfogadásra. Kapható Nagel Ottó könyvkereskedésében s ára 1 frt 20 kr.

Uj füzetes vállalatokat inditott meg Stampfel Károly pozsonyi tevékeny kiadó, az ifjuság részére. Egyik «*Magyar Pantheon*», mely Hunyady Jánoson kezdve az aradi vértanukig a nemzet valamennyi kiváló államférfiát, főpapját, tudósát, költőjét, művészét stb. mutatja be arczképben, magyarázó rövid szöveggel dr. Márki Sándor tollából. Az egész tiz füzetre fog terjedni, 150 arczképpel, s egy füzet ára 20 kr. Az első füzetben tizenhat arczkép van. A másik «*A legnevezetesebb földfedezések könyve*» gazdagon illusztrálva, az ország- és népisme terén tett földfedezéseket adja elő népszerüen; egy-egy füzet ára 25 kr. Mig az előbbi a zsengébb ifjuságnak, az utóbbi népkönyvtáraknak is ajánlható. Stampfel szintén füzetekben adja ki Thaly Kálmán «*II. Rákóczy Ferencz fejedelem ifjusága*» czimü munkáját, mely rövid idő alatt most már harmadik kiadást ért meg. A népszerü kiadásból egy füzet ára 30 kr. A «Magyar Helikon»-ból pedig egy ujabb füzet b. *Kemény Zsigmond* életrajzát közli jól megirva, Tóth Sándor tollából. Ára 20 kr.

Folyóiratok. A «*Századok*» juniusi füzete becses dolgozatokat közöl. Ilyenek «Az 1290-iki ó-budai országgyülés végzései» Szabó Károlytól, Óváry L. jelentése olaszországi levéltári kutatásairól, melyek közt van a florenczi levéltárban egykoru följegyzésekben Mátyás király hadseregének leirása; továbbá Szádeczky Lajos közleménye, mely Báthory Istvánnak Iván muszka czárhoz 1581-ben irt nagyon erős hangu levelével ismertet meg; a levél végén Báthory párbajra hivja ki a czárt; Acsády Ignácz czikke Wesselényi nádor haláláról; Tagányi Károlytól «Styl és történelem», jegyzetek az ötvös-kiállitásról, stb. — A «*Hazánk*» történelmi közlöny az ujabb történelemből szintén közérdekü közleményeket nyujt. Horvát István arczképe van mellékelve a füzethez, s a nemrég ünnepelt tudósról Zsilinszky Mihály kezd meg hosszabb tanulmányt. A szabadságharczra, s e nagy napokban oly fontos szerepet vitt Komáromvárára nézve a történetiró előtt értékes adatokat közöl id. Szinnyei József «Komárom 1848—49-ben», melyben, naplójegyzetei után, egész részletességgel és okiratokkal adja elő, hogy mikép jutott a vár magyar kézre, mert Mertz Frigyes altábornagy a magyar kormány ellen Bécscsel tartott s báró Majthényi István ezredes hazafiassága idézte elő, hogy a fontos hadi hely magyar kézbe jutott. A további czikkek: «Rettegi György emlékiratai 1761-ből», Torma Károlytól; «István főherczeg életéből», Gelich Rikhárdtól; «A tiszai határőrvidék» Iványi Istvántól; «Gróf Sándor Móricz és herczeg Metternich leánya esküvője» Sz. K.-tól s végül «Történeti repertorium 1884», id. Szinnyei Józseftől. A füzet ára 60 kr.

[illegible] junius hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Félévre (julius—deczember)

A Vasárnapi Ujság	2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „*Világkrónikával*" *együtt*	2 · 50 «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	3 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „*Világkrónikával*" *együtt*	3 · 50 «

Negyedévre (julius—szeptember)

A Vasárnapi Ujság	4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a „*Világkrónikával*" *együtt*	5 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6 « — «
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „*Világkrónikával*" *együtt*	7 « — «

A «Politikai Ujdonságok» ujabban **«Magyar Gazda»** czim alatt két netenként megjelenő **gazdasági képes lappal van bővitve.**

A «**Világkrónikát**» a «**Vasárnapi Ujság**» előfizetői **félévre 1** frt., **negyedévre 50** kr. pótdij beküldése mellett még folyvást megrendelhetik.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénál

A nemzeti szinházban e hó 19-iken mutatta [illegible] magát a m. kir. operaszinházhoz szerződtetett tenorista: *Broulik*, a ki jelenleg a bécsi udvari opera tagja. Rossini «Tell Vilmos»-ában Arnold erőteljes czimszerepét választotta bemutató alkalomra, és teljes sikert ért. Hangja szép és még nincs elviselve. Kitelnék tőle, hogy ugyancsak kivágja a magas hangokat, de az ilyen fogás helyett a művészeti árnyalatra használja egész erejét, izlést mutatva mindenütt, hangját az érzés melegségével olvasztva. Játéka sem az átalános operai modorság, hanem drámai ábrázolás. Az opera uj tenoristáját igen szivesen fogadta a közönség. Mellette Tell Vilmos jeles előadója, Odry is sok tapsot kapott.

Uj szinmű. A nemzeti szinház drámabiráló bizottsága Jókai Mórtól «Az arany ember» czimü regényes szinművet ajánlott előadásra. E szinművet bécsi igazgatók kérelmére Jókai németre is leforditatá.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia junius 16-iki ülésén két történeti tárgyu felolvasás volt. *Knauz* Nándor «Drégely történetéről» szóló nagyobb dolgozatából olvasott föl egyes részeket. Drégely vára egyike a legrégibbeknek; alapitói ismeretlenek s valószinü, hogy már a magyarok bejövetele előtt is erősség volt ott. Drégely nevét a «dragus» «dragol» és «drokul» szavak után nyomozza. A várnak viszontagságos történetéről szólt ezután, mely Hontvár és Hontmegye történetével is összefügg. *Szentkláray* Jenő levelező tag tartotta meg ezután székfoglaló értekezését «*A király-naszádosokról*». Magyarország régi hadi szervezetének egy sajátságos intézményéről, a csajkásokról adott elő nagyérdekü és uj adatokból álló tanulmányt.

A Dunán szerepelt hajóhadak, nevezetesen pedig a magyar naszádosok fejedelmi hadának intézményéről eddig alig tudunk valamit, pedig ez nevezetes szerepett vitt Magyarország honvédelmében. A magyar hadrendszernek már első európai alakulása idejében, a lovasságon és gyalogságon kivül még egy harmadik hadelem is tért kezd vala foglalni a magyar hadseregnél: a király-naszádosok dunai hada. Ez volt hadseregeink ékessége, disze s olykor legfélelmesebb osztálya. Ez adta meg háboruba vonuló seregeinknek a tekintély nagyobb sulyát. Korára nézve ez az intézmény majdnem egyidős a magyar királysággal. A XI. század óta állandóan lényeges alkatrésze nemzeti hadaink szervezetének, a nélkül, hogy azt átható tanulmányozás mellett eddigelé tudomásul vettük volna. Találkozunk vele a magyar hadsereg számos világtörténelmi viadalaiban. Sokszor egészen magára hagyatva bástya gyanánt öntestével torlaszolja el és fedezi a haza határait, vagy ketté metszi a Dunán, Tiszán meg a Száván az ország szivébe törekvő ellenséges hadak országutját. Védelmezi az országot északon a német császárok telhetetlen hóditási szenvedélye, délen a hatalmas bizanti birodalom, majd a keleti barbár világ rettentő inváziói ellen. De müveltségtörténelmi szempontból is érdekes egy olyan hadi intézmény hazánkban, melynek élén néha külföldi tapasztalatokkal biró, világlátott és tengeren képzett jeles katonák, vagy befolyásos magyar főnemesek és kiválóan kegyelt udvari emberek állottak. A naszádosok gyakorlati nautikus iskoláiban, ugyszólván éjjel-nappal a viz háták, neveltetett és edződött már zsenge gyermekkortól fogva egy állandó legionárius magyar militia navalis, mely a hadmesterséget valóban müvészet gyanánt és antik formák szerint gyakorolta s mely a hőslelküség, kitartás és fegyelem szigoru kellékein kivül még tulajdon fegyverzettel, fölszereléssel és tulajdon folyambeli stratégiával birt. Meghonositá hazánkban a hadihajó- és hidépitès mesterségét s már a XV. században hajóépitő népes gyártelepeket létesitett, melyek czéheiben a hajóépitès tekhnikája oly fejlett tekintélyre emelkedett, hogy még Bécsbe is tőlünk szegődtették a hajóépitő pallérokat. Ezután áttért Szentkláray a dunai hajóhadak történetére, melyet részletesen és alaposan ismertet. A munka legeredetibb részét képezi az a fejezet, melyben a király-naszádosok hadi szereplése a magyarországi ráczság első öntudatos territoriális aspirációival jó kauzális nexusba. Radics Bosics, a Bakicsok és Csernovics Iván, a «hirhedt fekete ember» befolyása a naszádos hadra s annak majd a magyar, majd a német párthoz való pártolása, számos eddigelé ismeretlen levéltári anyaggal világittatott meg. A terjedelmes munka utolsó fejezeteiben a magyar naszádosok hadszervezete és társadalmi állása van kimeritő részletességgel tárgyalva.

A felolvasást nagy érdeklődéssel hallgatták.

A Kisfaludy-társaság e hó 18-án tartotta a nyári szünidők előtt utolsó ülését, mely azzal kezdődött, hogy Gyulai Pál és P. Szathmáry Károly birálatát olvasták föl *Pálffy* Albert «*Egy mérnök regénye*» czimü müvéről. A regényt a birálók dicsérik és irodalmi nyereségnek jelentik ki. A társaság ki fogja adni. *Beöthy* Zsolt a regényből mindjárt be is mutatta az első két érdekes fejezetet. Szintén Beöthy olvasta föl *Vajda* János «Otthon» cz. költeményét, mely igaz hangjával, eszmei tartalmával nagy hatást tett. Vajda János e szép költeményét másnap a «Nemzet» tárczája közölte, s mi sem mulasztjuk el mai számunkban benmtatni olyasóinknak. Az ülésen még két verses fölolvasás volt. *Vargha* Gyula adta elő ezután Schiller két költeményének («A pegázus járomban» és a «Győzelem-ünnep») szép fordítását. *Szász* Károly pedig *Kacziány* Géza (fiatal hirlapiró) részéről mutatott be egy nagyobb költői elbeszélést és abból egy fejezetet. Czime «Alice» s az akadémia legutóbbi pályázatán figyelemben részesitették. Hősnője egy «világkiállitási album»-ban arczképével feltünt szép leány, kinek arczképe aztán minden kirakatban látható lesz. Ez és az anyai hiuság szerencsétlenné teszi a lányt, ki a csalódások után mélyre sülyed. A felolvasott énekben csinosan dolgozott részek vannak, családias és falusi idylli rajzok. A mutatványt jól fogadták a hallgatók. — A Kisfaludy-társaság meghivót kapott Sár-Szentlőrincre, hol aug. 10-dikén emléktáblákat lepleznek le: az iskolán, melyben Petőfi az 1832/3-diki tanévben tanult és a ház falán, a hol akkor lakott. Baksay Sándort, Dalmady Győzőt és Bartók Lajost kérte föl a társaság, hogy képviselői legyenek e kegyeletes ünnepélyen.

A mérnök- és épitész-egylet e hó 15-én tartotta közgyülését az akadémia Kisfaludy-termében, *Hollán* Ernő elnöklete alatt, s *Ney* Béla titkár olvasta föl az évi jelentést.

A Duna felől homlokzat.

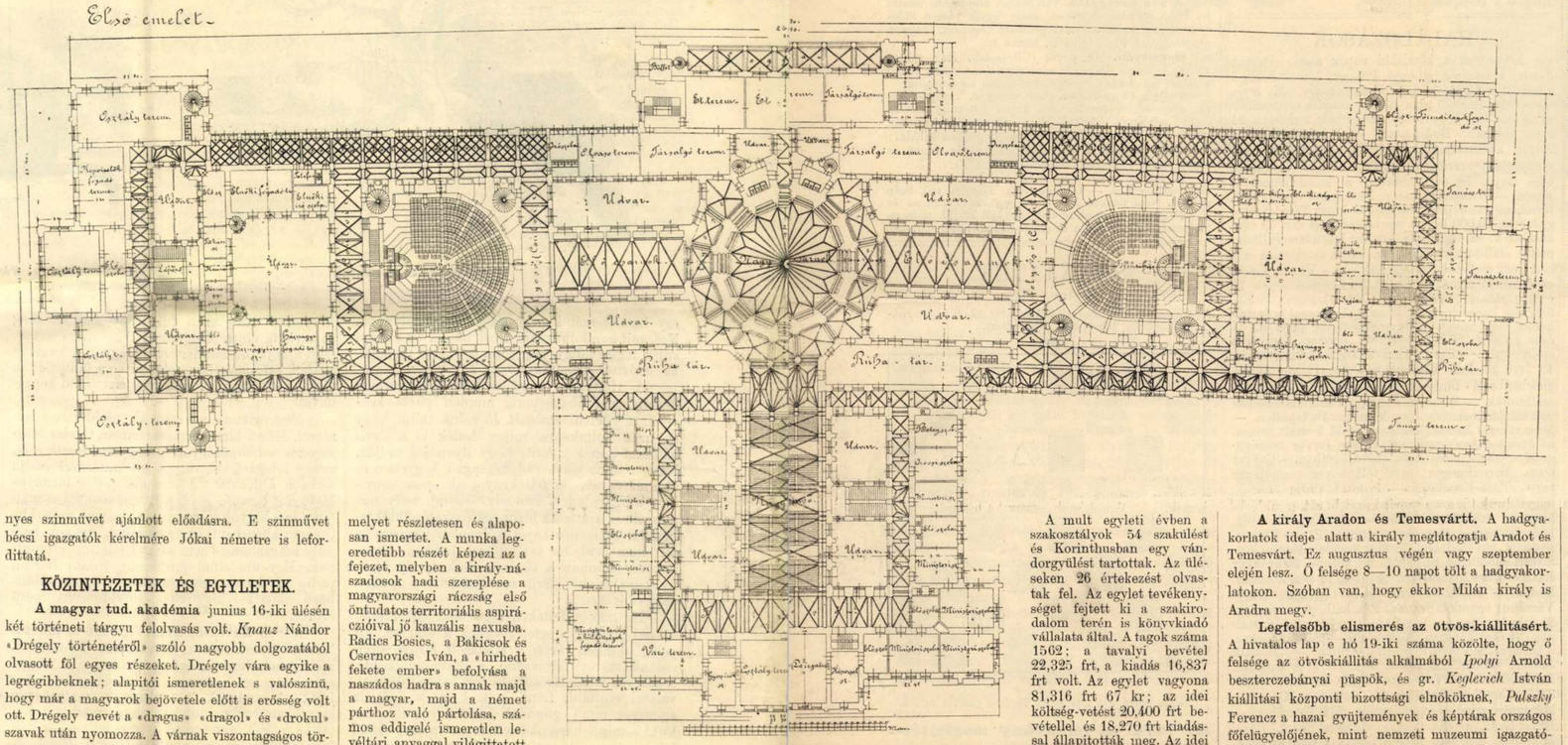

A tömő-tér fe[illegible] oldal.

AZ UJ ORSZÁGHÁZ FŐEM[illegible]LETÉNEK ALAPRAJZA.

Steindl Imre t[illegible]rajza után.

A mult egyleti évben a szakosztályok 54 szakülést és Korinthusban egy vándorgyülést tartottak. Az üléseken 26 értekezést olvastak fel. Az egylet tevékenységet fejtett ki a szakirodalom terén is könyvkiadó vállalata által. A tagok száma 1562; a tavalyi bevétel 22,325 frt, a kiadás 16,837 frt volt. Az egylet vagyona 81,316 frt 67 kr; az idei költség-vetést 20,400 frt bevétellel és 18,270 frt kiadással állapitották meg. Az idei nagy jutalomra (mintaszinház terve) csak egy pályamunka érkezett, mely szakértelemről és széles ismeretkörről tanuskodik ugyan, de lényeges hiányai miatt nem jutalomban, csak jegyzőkönyvi elismerésben részesült. A jövő évi pályázatra kitüzték a sugár-ut városligeti torkolatának (az artézi kuttal együtt) kombinált épitőmüvészeti megoldását, azt kötve ki, hogy a sugárut megfelelő s méltó befejezése legyen. A benyujtási határidő 1885. április 1-je; jutalma az egyleti nagy aranyérem s a közoktatásügyi miniszertől ezer forint utazási ösztöndij.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Trefort miniszter a müegyetem tanácsához leiratot intézett, a melyben az ujonan választott tisztikart megerősiti és a lelépő rektornak: *Szily* Kálmánnak «őszinte elismerését és meleg köszönetét nyilvánitja a kir. József müegyetem nagy reményekre jogositó uj korszakának megteremtése és biztositása körül teljesitett buzgó és sikeres müködéséért.» A müegyetem tanácsa a leirat hiteles másolatát a megtisztelt rektornak kiadatni rendelte.

A csornai uj prépost. Az elhunyt Simon Vincze csornai prépost helyébe dr. *Kuncz* Adolfot választotta meg a rend, s a választást a közoktatásügyi miniszter előterjesztésére ő felsége már meg is erősitette. Kuncz érdemeit, melyeket mint tanár, iró (Szombathely monografiája szerzője) és polgár szerzett, Szombathely azzal is méltányolta, hogy országgyülési képviselőjévé választotta.

A kolozsvári egyetem rektora. A kolozsvári egyetemen a jövő iskolai évre rektorul dr. *Csiky* Viktor jogtanárt választották meg egyhangulag.

MI UJSÁG?

* **A «Vasárnapi Ujság» azon t. olvasóit**, kiknek előfizetése junius végével lejár, az előfizetés mielőbbi megujitására kérjük föl, nehogy a lap küldésében fennakadás vagy zavar álljon be. Mai számunkhoz postai utalvány is van mellékelve, az előfizetés könnyebb teljesitése végett.

A király Aradon és Temesvártt. A hadgyakorlatok ideje alatt a király meglátogatja Aradot és Temesvárt. Ez augusztus végén vagy szeptember elején lesz. Ő felsége 8—10 napot tölt a hadgyakorlatokon. Szóban van, hogy ekkor Milán király is Aradra megy.

Legfelsőbb elismerés az ötvös-kiállitásért. A hivatalos lap e hó 19-iki száma közölte, hogy ő felsége az ötvöskiállitás alkalmából *Ipolyi* Arnold beszterczebányai püspök, és gr. *Keglevich* István kiállitási központi bizottsági elnököknek, *Pulszky* Ferencz a hazai gyüjtemények és képtárak országos főfelügyelőjének, mint nemzeti muzeumi igazgatónak s *Ráth* György itélő-táblai tanácselnöknek, mint az országos iparmüvészeti müzeum felügyelőjének, továbbá *Torma* Károly egyetemi tanárnak, *Radisics* Jenő, az iparmüvészeti muzeumhoz beosztott miniszteri fogalmazónak. és dr. *Thallóczy* Lajos országos levéltári fogalmazónak elismerését nyilvánitja; *Lipcsey* József iparmüvészeti muzeumi tollnoknak pedig az arany érdemkeresztet adományozta.

A király-naszádosok fővajdája. A tud. akadémia legutóbbi ülésén Szentkláray Jenő ó-becsei plébános, a király-naszádosokról tartott értekezése alkalmából, történelmi nevezetességü képet mutatott be Angyelits Germán gör. kel. patriarkha szivességéből. E kép Földváry László, a király-naszádosok egykori komáromi fővajdájának olajfestésü, életnagyságu arczképe, melyet dr. Szentkláray Jenő főleg azért talált figyelemre méltónak, mert ez a kép egyetlen korhü emléke a király-naszádosok viseletének, koszümjének. Szentkláray felolvasása után a kiállitott kép előtt csoportosultak az akadémikusok, kik abbeli ohajoknak adtak kifejezést: vajha sikerülne a XVI. század végéről eredő ezen homályos, ódon, de igen becses emléket restaurálni, és — ha csak másolatban is — a felállitandó magyar történelmi képcsarnok számára megszerezni.

Az Arany-szobor nagy bizottsága junius 13-án ülést tartott, melyben a kiküldött albizottság javaslatait vette tárgyalás alá a szobor helyére és a pályázat kihirdetésére vonatkozólag.

A szobor helyéül ajánlották a budai Dunaparton, a várkerti bazár előtt, a népszinház előtt a Rókus kórház helyén létesitendő tért, a gyár-utcza és sugárut sarkán levő tért, a nemzeti muzeum előtti tért, az Erzsébet-tért, a Ferencziek terét stb. Az albizottság szótöbbséggel a nemzeti muzeum előtt levő tért ajánlta elfogadásra a nagy bizottságnak, mely szintén élénk vita tárgyává tette a kérdést, de véglegesen még nem határozott. A szobor alakjára nézve a kiküldött bizottság nevében Pulszky Ferencz az ülőszobrot ajánlotta, melynek talapzata a költő müveiből vett csoportozatok dombormüvü motivumaival legyen diszitve. A nagybizottság azonban kimondotta, hogy a szobor alakja, a helyre való tekintettel, a pályázó müvészek tetszésére fog bizatni. A szobor mintájának elkészitésére nyilt pályázat hirdettetik 4 pályadijjal, s ezenkivül több jeles szobrász fel fog szólittatni a pályázatban való részvételre azzal a megjegyzéssel, hogy mintáik külön fognak honoráltatni. A pályázat határideje 1885. junius 1-je. A mintáknak legalább 2 és fél láb magasaknak kell lenniök. A beérkező minták az akadémia előcsarnokában két hónapig közszemlére lesznek felállitva.

A Deák-szobor alapvetési munkálatait a lánczhidtéren már megkezdték. A nagy szoborhoz igen erős alap szükséges és ezt igen vastag beton-rétegből készitik.

Fényes Elek emléke. György Aladár a biharmegyei csokalyi ref. lelkészi hivatalhoz kérdést intézett az iránt, hogy Fényes Elek, a kiváló földrajzi iró és statisztikusnak — ki 1807-ben Csokalyon született — születési háza megvan-e? mivel az elhunytnak számos barátai és tisztelői azt emléktáblával szeretnék ellátni. Mivel a ház — bár az 1855. évben dult tüzveszély miatt más alakban — fennáll s annak tulajdonosa Darvay F. szives örömmel kész e czélra Fényes Elek tisztelőinek rendelkezésök alá bocsátani, — hihetőleg már ez év őszén, vagy a jövő év elején az emléktábla leleplezése megtörténhetik.

Telefon Fiume és Trieszt között. A trieszti telefon-társaság Trieszt és Fiume között telefont akar berendezni.

Munkácsy Budapesten. Müvészi körökben számitanak rá, hogy Munkácsy, engedve a képzőmüvészeti társulat meghivásának, ez év őszén «Krisztus a Kalvárián» nagy festménye kiállitása alkalmával meg fogja látogatni fővárosunkat.

A képviselővválasztások. A választásokra kitüzött tiz napból már csak kettő van hátra. Az ország választott, az uj törvényhozást megalakitotta. Az első napnak volt a legnagyobb hullámvetése, a következő napok mind kisebb és kisebb hullámgyürüket vetettek, s a két utolsó napra mindössze 12 választás maradt hátra. Az első nap tömegesen adta a mandátumot, a negyedik nap (e hó 16-ika) döntött. Ekkor meg a következő napon semmisült meg az ellenzék reménye, hogy többen lesznek mint voltak. A függetlenségi párt megfogyott, a mérsékelt ellenzék nem szaporodott. A kormánypárt nagyobb lett, mint a mult választások befejezésekor volt. Növekedése nem nagy ugyan, de a pártonkivüliekre, a szászok csoportjára is számit. A függetlenségi párt elvesztette a városokban birt mandátuma legtöbbjét: Kolozsvár mindkét kerületét, Pécset, Győrt, Miskolcz első kerületét, N.-Károlyt, Szolnokot, Gyöngyöst, Nagy-Kőröst és Kecskemét egyik kerületét, a másikban pedig pótválasztás fog még dönteni. Megnyerte a városok közül Szarvast, Hódmezővásárhelyt. Veszteségei sulyosak. Eötvös Károly, Helfy Ignácz, Németh Albert, Győry Elek, Mezei Ernő, Pázmándy Dénes, a párt tekintélyes tagjai és jó erői kerület nélkül vannak, s aligha hely jut már nekik. Dupla mandatuma nincs egy se a függetlenségi pártnak, de a mérsékelt ellenzéknek sincs. A kormánypártiak közül csak Jókai, gr. Tisza Lajos, Baross Gábor, Hegedüs Sándor birnak. Ezek juttathatnak helyet gr. Ráday Gedeonnak. ki megbukott több kerületben, Móricz Pálnak, kit Szarvas nem választott meg ujra, Falk Miksának. ha ugyan Aradon a pótválasztás nem lesz kedvező rá nézve, Kemény Jánosnak (a képviselőház volt alelnökének), kit Kolozson Haller Rezső függetlenségi szoritott ki. A kölesdi kerületben megbukott Vizsolyi Gusztáv (a kormánypárt klubjának volt elnöke) már talált kerületet Nasződon. Legfeltünőbb jelensége a választásoknak az antiszemita párt fölszaporodása. Ez is a függetlenségi pártban tett fogyatkozást. Orosházát, Fülöpszállást, Tapolczát, H.-Böszörményt, a pinczehelyi kerületet Tolnában antiszemiták vették el tőle; a kormánypárttól a szakcsi kerületet (Tolnában), a szeniczit Nyitrában, meg Csongrádot; a mérsékelt ellenzéktől Verbót (Nyitra), Csurgót (Somssich Pál volt kerülete Somogyban) és Zurányt. A Dunán túl talált legtöbb kerületre az antiszemitizmus, de az ország belsejében is győzött H.-Nánáson, H.-Böszörményben, Orosházán, Fülöpszálláson, Kecskeméten pedig mind a két kerületben még egyszer kell mérkőzni az antiszemita jelöltekkel. A pártok mai arányáról egészen határozottan nem lehet számot mondani, csak ugy körülbelől, mert a pártonkivüliekből, nemzetiségiekből, egyik is másik is számit magának. A kormánypárt tagjainak száma a 220 körül van, a függetlenségi párt 70-en felül, a mérsékelt ellenzék a hatvannál; pártonkivüli 8—9, nemzetiségi 19—20, antiszemita 16.

cár csókolódzik az őrtálló közkatonával és a pálinkaszagú muzsikkal, de nem csókolhatja meg a leányát és a feleségét. Igaz, még valakit nem csókolhat meg: a zsidót. De ennek sem felekezeti ellenszenv az oka, hanem egy különös véletlen, a mely I. Miklóssal megesett. Mikor ugyanis a föltámadás után kilépett a templomból és megcsókolta az őrtálló katonát, szokás szerint így szólt hozzá: — Tudod, hogy Krisztus feltámadott! — mire a katona, a ki zsidó vallásu volt, hebegve válaszolt: — Bocsánat felség, de nekem nem támadt fel! — Azóta kiadták a rendeletet, hogy azon a napon ne állítsanak fel zsidóvallásu őrt a templomnál és ki van zárva a lehetőség, hogy a cár még egyszer megcsókoljon egy zsidót . . .

A ceremónia, a melylyel végbemegy a cár koronázása, nagyon egyszerü. Az uralkodó átveszi a parancsára feléje nyújtott koronát, fejére teszi, jobb kezébe veszi a jogart és baljába a birodalmi almát. Aztán leveszi ismét fejéről a koronát, megérinti vele az arany vánkoson előtte térdelő császárné fejét, annak jeléül, hogy neki is része van a legfőbb földi hatalomban, a harangok zúgnak, százegy ágyúlövés hirdeti a nagy eseményt a népnek és ezzel véget ért a sajátképi szertartás. A mi azután következik, már uralkodói aktus, egy, a világra szóló hatalom akaratának nyilvánulása. Rendszerint megkegyelmeznek egy csomó elitéltnek, miután a koronázást megelőzőleg kétszer annyit sujtottak.

Sajátos dolog, hogy abban az országban, a hol a nőket illetőleg még mindig uralkodó az a keleties felfogás, hogy az asszony alárendelt lény, mégis olyan nagy szerepet játszik a politikában a gyöngébb nem. Még pedig nem csupán a kulisszák mögött, mint Törökországban, hanem egészen nyilvánosan. Nem is említvén a két Katalin szereplését, majdnem minden orosz cárnak volt e században egy Egeriája, a ki belenyúlt a politika szálaiba. I. Sándor fia, Konstantin, lemondott a trónról, hogy nőül vehessen egy lengyel grófnét, a kit a rajongásig szeretett, a mi nem akadályozta meg abban, hogy felesége földieit halálosan gyülölje; II. Sándornak morganatikus házassága pedig épp oly ismeretes, mint az a viszály, a melybe II. Miklós neje és anyja keveredtek. A mi csak azt bizonyítja, hogy két Egeria még egy orosz cárnak is sok. Mind a két asszony magának követelte a helyet a cár oldalán a moszkvai bevonulásnál a cári díszhintóban és Miklós, hogy a dilemmát megoldja — lóháton vonult be, a két torzsalkodó asszonyt pedig egymás mellé ültette kocsijába. Úgy látszik, hogy a fiatal cárnak kiváló érzéke van a humor iránt.

De ez a humor is bizonyára cserbe hagyta azzal a véres katasztrófával szemben, a mely a moszkvai koronázási ünnepet olyan megrendítő módon megzavarta. Az ős koronázó város közelében fekvő Odinka-mezőn, mikor kiosztották a nép között a koronázási emlék-ajándékokat, olyan nagy tolongás támadt, hogy közel háromezer ember lelte halálát és még sokkal nagyobb a súlyosan sebesültek száma. A fiatal cár *utólag* mindent megtett a nagy csapás enyhítésére, de a holtakat feltámasztani ő sem tudja. S a milyen babonás az orosz nép, bizonyára rossz óment lát ebben az óriási szerencsétlenségben, a mely akkor történt, mikor fiatal uralkodója fejére tette a cárok koronáját.

HISTORICUS.

II. Miklós cár és neje.

Fotografiák

a budapesti napról.

Ákác-láz. Egyszer — Velencében a Lidón — láttam egy piktort, a mint ceruzával rajzolta le a tengerbe lenyugvó napot. Ceruzával a napot és a tengert a mint összecsókolóznak, egyesülnek, az eget a mint szemérmesen, majd haragosan, pirosan majd sötétzölden borul reájuk. »Pittore« — szóltam, nem tudtam magam tűrtőztetni »Pittore lei un asino! Il sole — con lapis!« Bolond volt. De nem vagyok-e én hozzá hasonló, a mikor tintával ide akarom fotografálni — a napot.

Mert a nap volt minden, a nap, a nekimelegedett sugár rendezett az elmult héten itt Budapesten minden ünnepséget, az összes szép dolgokat. A kiállítás — mondták — megindult; a nap kezdett sütni igazában — ez volt az egész. Vígság, jó mód ömlött el az utcákon, a melyek szépek, tiszták lettek egyszerre. A nap csinálta ezt és nem a polgármesterek. Az a nap, melynek keresztneve május és a mely meghosszabbította magát júniusba!

Énekeljünk, éjszakázzunk, teljünk el a legvérmesebb reménységgel és keressünk az imádságos könyvben valami lapot, a melyet e külön májusi istenség dicséretére elmormolhatunk. De ne feledkezzünk meg az istennő parfümjéről sem, mely itt Budapesten és szerte a mi földünkön nehézzé és kéjessé teszi a levegőt. Érzel-e édes lázat? Ez illat okozza és orvoshoz ne menj, ha van szép kedvesed, udvarolni menj! El is mégy, elmegy az egész ország, az egész éven át annyit nem udvaroltak, mint ezeken a napokon.

Holdfényes éjjelek, az ákác-lázas világra szelíden szálljatok alá!

Ötezer fiú. Minden tetszett, a mi e héten történt, a hősök mégis: a fiúk. Vagy ötezren masiroztak végig a városon, különféle helyeken, különböző ruhákban, dobpergés és trombita-szó mellett. Hajh

More patrio.

A napokban azt írták a lapok, hogy a szabolcsmegyei bandérium lóháton jön a június 8-iki hódoló díszfölvonulásra. A lóháton való utazás ideája a bandérium vezetőjétől, *Vay* Arnold bárótól ered. Sajátságos játéka a véletlennek, hogy éppen ennek, az ország fennállásával egykoru családnak egyik tagja utazott utóljára lóháton Magyarországon, még pedig családostól, egész háza népével. A harmincas évek vége felé volt, mikor Vay Ábrahám grófot kinevezték Mármarosmegye főispánjának.

A dúsgazdag oligarka, a ki a pozsonyi diétákon valóságos fejedelmi udvartartást vitt, azonnal elhatározta, hogy a mármaros-szigeti installációra, mint hajdan az ősök, *more patrio* — lóháton fog utazni.

Mikor tervét áldott jóságu nejével, Kazinczy Zsófiával közölte, ez csak hüledezett és csapkodta össze kezeit:

— Jaj lelkem Ábriskám, nem ülök én lóra, ha sohase is látom azokat a szigeti ünnepségeket!

Vay Ábrahám, a ki szigoru autokrata volt családja körében, el se hitte, hogy az ő galambkedélyü Zsófikája ellenkezni is tudjon, azért még nagyobb nyomatékkal ismételte:

— Már pedig lóháton megyünk, — more patrio — dictum factum!

Azonban bármily nagyúr volt is Vay Ábrahám, az asszonynak még sem tudott parancsolni. Úgy segített az magán, hogy sógora tanácsára elhivatta a *felcsert*, a ki megkopogtatta a kegyelmes asszony mellét és ünnepélyes hangon kijelentette:

— Belehal, *bei meiner Ehre*, belehal az excellenc Frau ebbe az utazásba.

Zsarnok volt ugyan Vay Ábrahám, de azért szerette hűséges, áldott Zsófikáját és mikor elment a felcser, kijelentette:

— Jól van, üsse kő . . . te majd a nagy üveges batárba mégy, csak mi, a többiek utazunk lóháton.

A *többiek*, a még hajadon lányok, patvaristák, cselédek aztán tudták, hogy ez ellen nincs már apelláta és szépen belényugodtak. Társzekerekre rakták az óriási sátrat, a melynek négy rekesze volt, valóságos szobák, vastag muszkavászon fallal. A sátort, ha fölállították, tetejébe tűzték a Vay-címeres lobogót és a véletlenül arra tévedő, látva a közelben legelésző lovakat, a nagy tüzeket, a szolgafán függő bográcsokkal, azt hihette, hogy Árpád népét látja táborozni a beregi síkságon.

Megjött az indulás napja.

A menetet a gróf maga nyitotta meg, hófehér, telivér arabs paripán, utána következett a háznép és a cselédség.

A két hajadon grófnő, Luiz, később gróf *Bolza* Istvánné és Ida, utóbb *Vay* Gyuláné, kitünően idomított lovakon ültek s mellettük ugratták tüzes paripáikat a deli patvaristák, *Puky* Miklós, *Gencsy* Károly, *Ragályi* Ábris, *Pécby* László, *Bősz* Károly, *Törösz* Tamás, *Lossonczy* László, Vay Ábrahám kedvenc patvaristája, a kit mindig *selyem fiam*-nak nevezett, *Borbély* Samu, *Bernáth* Lajos és még többen.

A francia társalkodónő, *mademoiselle Valburge*, irtózatosan sikoltozott a nyeregben és minden szentnek ajánlotta lelkét, mert, úgymond, tudja ő, hogy élve úgy se látja többé Berkeszt. Az inasok, hajduk, lovászok szinte mind lóháton, apró erdélyi mokányokon ültek, a Rákóczy csatáiból maradt szerszámzattal, bundás nyergekben.

Horeczky uram, a főszakács, fehérebb volt fehér kitlijénél, mikor két lovászgyerek rácsatolta egy vén igás gebére és még a szolgálók csoportjának groteszk látványán sem tudott nevetni, a kik férfimódra ültek a nyerget és vörös, meztelen lábszáraik minduntalan kilátszottak a bokorugró szoknya alól.

A szolgálók hátára gyuródeszkát, sodrófát, fazekat köttettet az öreg excellenciás úr és mikor rövid, ezüst végü botját fölemelve elkiáltotta: *Indulj!* — útnak eredt a karaván.

A Nyír álmosan zsongó, ezüstlevelü fái közt, a homokos úton port vert a lovak patája és a nehéz batár kereke mély nyomot vágott, itt-ott tengelyig merülve.

A míg mentek, soha sem engedte az öreg gróf, hogy idegen fedél alatt háljanak meg, a sátort, minden előre kijelölt pihenőnél, az érkezésnél jóval előbb fölállították már emberei. Sőt még azt is úgy intézte, hogy a sátor se álljon a más földjén . . . Könnyü volt neki, három napig utazhatott egyfolytában úgy, hogy mindig a tulajdon birtokán érte a dél meg az esthajnal. A pihenők alkalmával vígan voltak. Horeczky maitre de cuisine, földet érezve talpa alatt, vígan dirigált a bográcsok körül és még az úrnő kedvenc étele, a *lejes*

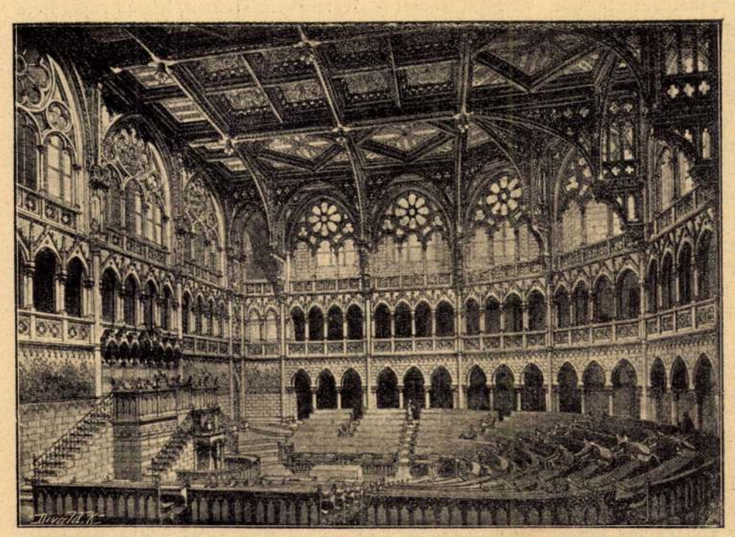

Részlet az új országházból. DIVALD KÁROLY fényképi felvétele.

A főrendiház ülésterme.

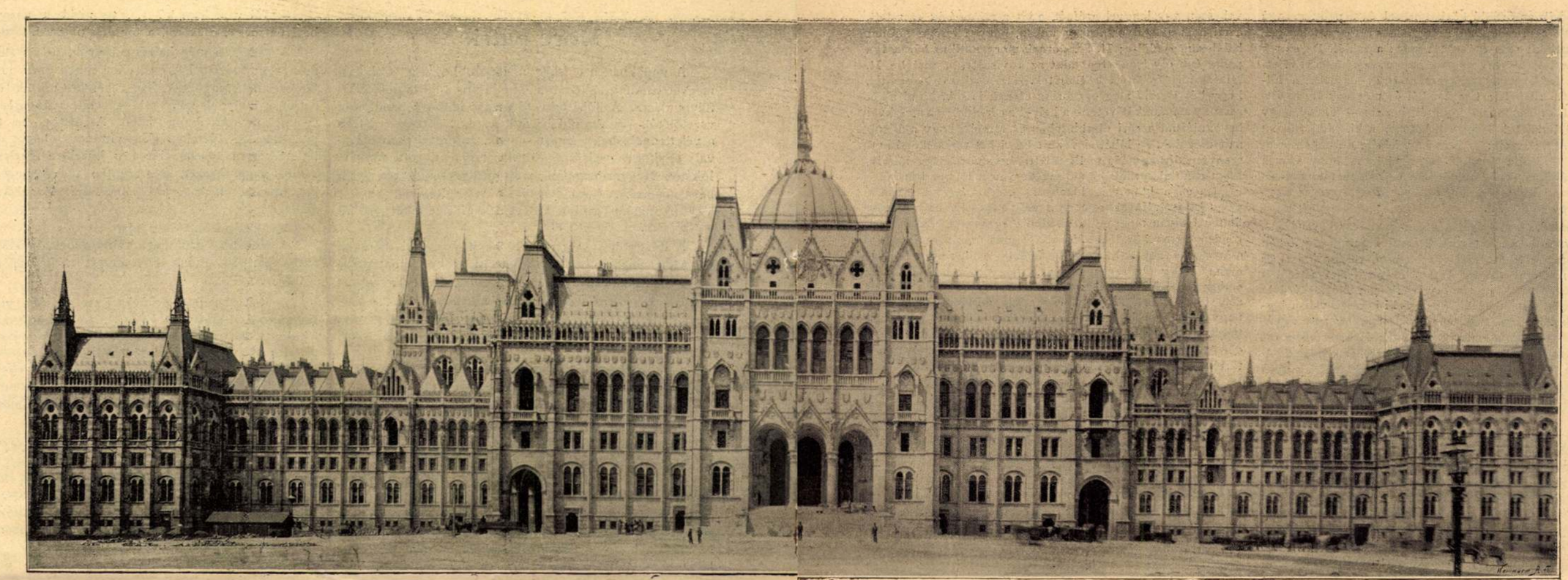

Az uj országház a pesti oldalról. ERDELYI kir. u.év. fényképész fölvétele.

kása is csak úgy elkészült a gyepen, akár a berkeszi konyhában.

Ha szép idő volt, a sátor előtt terítettek, még pedig úgy, hogy cölöpöket vertek a földbe, és arra deszkákat helyeztek. Mikor aztán a fenyődeszkákat leborították finom patyolatabroszokkal és csillogott rajtok a nehéz ezüst, szikrázott a szomorodni, a mezőn elkésett vándorlegény azt hitte, hogy a János pap országában jár, a hol tejjel-mézzel folyik minden, mert a gróf rendeletbe adta, hogy az arra menő szegény vándorlólegényeket meg kell állítani és jól megvendégelni.

Mármaros-Szigetre érve, dörögtek a tarackok és zászlódíszben úszott a város, mikor a diadalkapun át bevonult a különös karaván.

A hazafelé utazásra előre örült már mindenki, mert azt remélték, hogy az excellenciás úr megelégelte a lóháton való utazást. Ez valóban úgy is volt, de a gróf most még valami különösebbet gondolt ki.

— Szálakon megyünk a Tiszáig, a *Lányvártól* aztán majd kocsikra ülünk és úgy megyünk Berkeszre.

Ettől sáppadoztak csak különösen a nők, mert neje kivételével, éppen úgy nem engedte a szálon való utazástól kibujni őket, mint a lovaglástól. Modern ember nem is tudja már, mi volt a *szálon* való utazás, a melyet mármarosi sószállítók eszeltek ki. Egy-egy embernek ugyanis egy szál fenyőn kellett magát a lefelé rohanó Tiszára bízni. A szálon egy vashorog volt és egy kurta cölöp, keresztalakú fogantyúval, azokba belekapaszkodva és lelkét Istennek ajánlva, bízta magát az árra az utazó.

Az első szálon ismét Vay Ábrahám ment, utánna a többiek és szédületes sebességgel rohantak le a Tiszán. Mikor a leányvári révnél megérkeztek, mindenki bámult, hogy a karaván teljes. A szegény Valburge kisasszony ideglázt kapott és Horeczky, a szakács, három napig nem akart a főzőkanálhoz nyúlni, egyre bizonyítgatva *Végh* uramnak, az udvari papnak, hogy ő nem főzhet, mert hiszen beleveszett a Tiszába és csak a lelke bolyong még itt a fehér szakácskitliben.

A szabolcsi bandérium lóháton való utazása juttatta eszembe ezt a furcsaságában is oly érdekes és némileg hozzá hasonlatos utazást, a melyet apáról fiúra híven őrzött meg a családi szájhagyomány. VAJK.

A moszkvai koronázásról.

Május huszonhetedike óta, majdnem két évig tartó interregnum után, ismét törvényes uralkodó ül az orosz császári trónon. Mert a ki azalatt parancsolt, csak helytartó volt. A mi orosz felfogás szerint azt jelenti, hogy II. Miklós cár személye a mondott napon kezdett ugyan szentnek lenni, de már nem sérthetetlen. Más országokban éppen ellenkezőleg áll a dolog, Oroszország, mint mindenben, úgy ebben is kivétel. Nem történt eddig, hogy abban a különös birodalomban egy meg nem koronázott uralkodó ellen merényletet követtek volna el, de másrészt kétszáz esztendő óta alig volt rá eset, hogy a megkoronázott cár természetes halállal múlt volna ki. Az orosz nép minden új cártól sokat vár, majdnem mindent és a várakozás napjaiban, ha kell: éveiben, nem őt teszi felelőssé a kormányzási aktusokért; de mihelyt föltette fejére a koronát, benne látja minden jónak és rossznak egyedüli kútforrását.

A *földalatti Oroszország* harca két évig szünetelt, a nihilizmus nem adott magáról életjelt, mert benne van képviselve az oroszországi ellenzék és opponálni csak annak lehet, a ki már magára vállalta a felelősséget. A fehér cár országában nincs parlamenti élet, nem ismerik a miniszterek vád alá helyezését, nem buktatnak meg kormányokat és nem rendeznek obstrukciót, hanem igenis pótolják ezeket az alkotmányos harci és védelmi eszközöket dinamittal, katonai összeesküvéssel és légberöpítéssel. Európa többi országaiban az ellenzék túlkapásait azzal ellensúlyozzák, hogy feloszlatják a parlamentet és új választások útján biztosítják a többség uralmát, Oroszországban ellenben Szibériába küldik, az ólombányákba temetik, vagy akasztófával sujtják azt az ellenzéket, a mely nincs megelégedve a cár uralkodásával. Mint látható, mind a két részen megehetősen egyformák a fegyverek . . .

II. Miklós cár sem lesz különb elődeinél. A fatalizmus nem éppen kizárólagos török jellemvonás, hanem fokozott mértékben fordul elő a szláv népeknél. A mostani cár nagyapja megkisérlette a szakítást a hagyománnyal, megszüntette a jobbágyságot, sőt megpróbálta behozni országába a parlamenti rendszert és az eredménye mégis az volt, hogy uralkodásának végnapjaiban olyan elkeseredett harc folyt a hivatalos kancsuka-rendszer meg az alulról fölfelé törekvő terrorizmus között, mint még sohasem azelőtt. Ennek oka pedig csak a fatalizmus, a vakhit az elkerülhetetlen végzetben, a mely úr minden ember sorsa fölött és előre megírja a csillagok könyvében, hogy az egyes ember fiának mi légyen a végzete. Legjellemzőbben bizonyítja ezt a következő eset: A Volga mellett valamelyik kormányzóságban történt néhány év előtt, hogy a lakosság megneheztelt a gubernátorra. Az az úr nem elégedett meg a szokásos embernyúzással, hanem a bőrön felül a csontok velejét is kizsákmányolta. Egy szép napon fölkerekedett a székváros összes lakossága, meglátogatta palotájában a kormányzót és így szólt hozzá: — Atyuska, ne vedd tőlünk rossz néven, hogy agyonütünk. Így akarja a végzet. Nem haragszunk rád, de beláthatod, hogy így tovább nem mehet. — Aztán agyonütötték a mindenható urat, holttestét kitették ravatalra, nagy fénynyel és pompával eltemették és miután így végeztek vele, teljes megnyugvással indultak Szibéria felé, a hol már várt rájuk az ólombánya. Emberibb dolog lett volna talán, ha előbb megkisérlik más úton szabadulni tőle, de Oroszország a nagy távolságok birodalma és legmesszebbre esik a néptől a cár.

Ezt a távolságot II. Miklós sem fogja áthidalni, jóllehet meg volna benne az akarat. Annyi elődének véres árnyéka jelöli követendő ösvényét, hogy jobb belátása hiába küzd a végzet ellen. Pedig emberileg is közelebb áll hozzánk, mint akára félőrült Pál, akár a romantikus érzések ködében vergődő I. Sándor, a zsarnok I. Miklós, a lágyszívű II. Sándor és az ortodoksz Oroszországgal kacérkodó III. Sándor, az ő közvetlen elődje. Mily szép és egyszerű vonás megjelenésében mindjárt az, hogy nejét megcsókolta, a mint fejére tette a koronát s mily vakmerő megtámadása egyszersmind a régi orosz hagyománynak! Mert Oroszországban csak férfiút csókolhat meg *nyilvánosan* a férfiu, de asszonyt nem. Husvét napján, a mint kilép a templomból, a hol a föltámadás magasztos jeleneteit szimbolizálják, a mindenható